Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XXI
D
38
NAPOLI

XXI.
D
38

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

PRACTICARVM
OBSERVATIONVM
FRANCISCI MARIAE PRATI
C E N T V R I A.

Digitized by Google

FRANCISCVS MARIA PRATVS IVRECONSVLTVS, PATRITIVS LICIENSIS, ADVOCATVS NEAPOLITAN°.
PRACTICARVM OBSERVATIONVM
CVM
DECISIONIBVS SVPREMORVM REGNI NEAP. TRIBVNALIV̄
Authore
FRANCISCO MARIA PRATO
Aduocato in eisdem Tribunalib.' celeberrimo.
TOMVS
Neapoli apud
Secundinu Roncaliolu.
Anno

PRACTICARVM OBSERVATIONVM

CVM

DECISIONIBVS SVPREMORVM Regni Neapolis Tribunalium.

AVTHORE

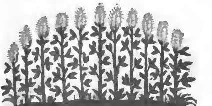
FRANCISCO MARIA PRATO
PATRITIO LICIENSE,
Inter Primarios Aduocatos Neapolitanos, tùm dicendi facundia, cùm legum peritia, celeberrimo.

CENTVRIA.

IN QVA MVLTIPLICES, AC SELECTIORES ANTINOMIAE in foro contingentes, diſputantur, & enodantur, veroq; ac germano ſenſui ad praxim adaptantur; quidq; in foro ſit tenendum, quæq; receptiori, ac veriori Scribentium calculo opiniones ſint inſectandæ, ſummo labore, nec inconcinnè, recenſentur, ac vnieo ſanè obtutu: quæ Tribunalium ſcita, Doctorumq; placita, Author approbauerit, & defenderit; Impugnauerit, & refellerit; quaſque Iurium diſpoſitiones, & Scribentium traditiones enucleauerit, quorũq; conciliauerit ſenſus, peculiari pagella, poſt Argumentorum Synopſim, apponenda, indicatur.

OPVS SANE OMNIBVS IVRIS STVDIOSIS PROFICVVM, Tribunalium verò ſubſellia ſectantibus, non iniucundum, quinimò permaximè neceſſarium.

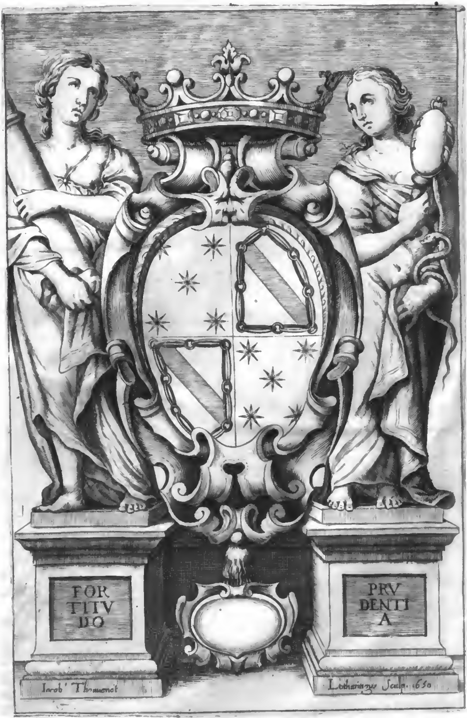
Cum gemino Indice locuplete, Vno nempè Argumentorum omnium, & Articulorum in ſingulis Capitibus contentorum; Altero verò Rerum, & verborum.

NEAPOLI, Ex Typographia Secundini Roncalioli. M.DC.L.
SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

Digitized by Google

EXCELLENTISS.MO PRINCIPI

DON EMANVELI
DE FONSECA,
ET ZVNICA,

COMITI MONTIS REGII, ET FONTIVM, Hiſpaniarum Magnati, Sacræ Catholicæ Maieſtatis Cubiculario, Status, Belliq; Conſiliario, apud Sanctiſs. Sedem Oratori, in Regno Neapolitano olim Proregi, & Capitaneo Generali vigilantiſs., Supremi Senatus Italiæ emeritiſſimo Præſidi, Domino ſuo

FRANCISCVS MARIA PRATVS
Salutem exoratur.

PRacticarum Obſeruationum Opus, Quartum ingenij mei monumentum, craſſa licèt, vel pingui elaboratum Minerua, nondùm mente conceptam (Excell.me Princeps) cùm iam Tuis ſacra-

§ ueram

ueram aris; Tuis fortunandum commendaueram auſpicijs;Tuo protegendum deſtinaueram patrocinio;Sed prelo iam proximum,vt concrederem,vacillabat animus, ac propè immeritum, vt tanto dicarem Principi, perexiguum dijudicabam munus, ac exprobaturos mihi permultos in faciem prænoſcebam, Meque nimis gloriæ arrogantem,& appetentem eſſe dijudicaturos, quinimò tumidum, & elatum,quòd opellam hanc ſub magnitudinis Tuæ vmbra edere auſerim. Hæc tamen cum mente reuoluerim, & ſubdubius penſauerim, haud quaquã defecit animus, nã adiui fidenter,ac tanquã ad Aſylum,confugi,ad inſignem illum virum Reipublicæ noſtræ literariæ incrementum; Noſtrum Mæcenatem;Præcipuum Dominum,ac Præceptorem meũ, Sacri Conſilij Neapolitani emeritiſsimum Præſidẽ, qui poſt tot,tantaq; expleta Magiſtratuum munera, ingenijq; ſui gemina poſteritati tradita monumẽta, quorum lectione nihil dulciùs, nec quicquam eſt earum eruditione præſtantius, promeruit à Ser.^mo Rege noſtro Marchionatus titulo decorari, dũ(Te Præſide in Supremo rerum Italicarum Conſilio) ille inibi Regentẽ agebat, cuiq; ſenſum adaperiens meum, ea qua præſtat benignitate,verecundiam,& timorem mihi excuſsit,adauxitq; animum, vt hoſcè

ſtudio-

ſtudiorum meorum exantalatos labores, ſub Tuæ Celſitudinis nomine, in publicum tranſmitterem, tuoque dicarem numini; ſuamq; mihi adſtrinxit fidem, è veritatis ſemita elongari quempiam, qui edixerit, Magnitudinem Tuam, literaria quælibet munera eſſe deſpecturum, quin potiùs, gratò illa te excepturum animo, affirmatè, ſolidèq; eſt pollicitus: Accipe igitur hilari fronte, Cauſarum Patroni in Supremis Regni Tribunalium ſubſellijs, elaboratum partum, ingenui hominis propenſum animũ; non muneris æqualitatem ſecernens; Hoc etenim exindè aſſecuturum contendo, vt me aduerſus inuidos, & detractores tueri velis, tuoq; ſub patrocinio commendatum habere ne dedigneris; Quòd ſi aſſequar, immenſum lucrum tot è laboribus meis, protinùs obtinuiſſe exiſtimabo; Id etenim Excellentiæ Tuæ dignitas, Dominatus amplitudo, Sanguinis Splendor, Gentilitiæ Familiæ gloria, Antiquiſsima Magnatum, & Optimatum Hiſpaniæ virorũ longa ſerie procedens, Iuſtitiæ, & Religionis cultus, Rerum omnium vſus, & experientia, Pacis, belliq; tempore prudentia, Dotes ſanè, & virtutes, quas in te vno, ab incunabulis prælucentes ſuſpexit Orbis, admirationi potius, quàm imitationi locum præbuerunt, quaſq;

temporum Patroni, Hiſtoriarum illi contextores indicarunt, & indicabunt; benè efficient, vt Magnum Alexandrum imitatus, non quid, ſed qua mente, tibi oblatum munus gradiaris. dum interim Excellentiam Tuam incolumem, vitaq; tranquilliori, & longæua fęlicisſimam, perennemq; ſalutem, ex animo exopto, voto præcor, voce deuoueo. Neapoli die 24. Iunij, Feſto Diui Præcurſoris, Anno ſalutis M. DC. L.

SIN

Digitized by Google

SINCERI ANIMI,

LECTORI.

POllicitis iamdiù, quòd non annuam. Adſtrictam iamdudùm, quod non exoluam fidem. Mihi herclè conſciùs ſatis ſum Lector. Diſceptationum Forenſium volumẽ alterum, quod edendum paraueram, cuiq; ſubſiſtendum mihi erat, filo Aradnes abrupto, en cernis, quòd Practicarum Obſeruationum Centuria antecellit. Ità ſanè, vt Tribunalium ſubſellia ſectantibus morem gererem, inuertitur ordo. Sed quid rerum? obſtrictum adhùc me tenes, vt illum Diſceptationum Librum tantoties expectatum, ociùs edam. Vt ab inuidentibus oculis tuearis, verba non facio. In germanis etenim ingenij mei fætibus, te ſum expertus; Tuam collaudo benignitatem. Erratis meis facilem, & benignum te exhibitum ſat ſcio. In hoc, lapſum ſi me videris, ne atrociùs obiurges. Frigas imò, & errantem, è ſemita, ad viam reducas. Non refractarium me, ſed paratum, rectis parere monitis, experieris. Multa animaduerſione digna ſunt; Non eſt quod abnuam? Suſcipio libens, ingenua tamen ſit cenſura, ſinceroq; promanet animo. Cur etenim me extra eam legem ponam, quam communem omnibus ſortiri Authoribus, edoctus ſum? Iudices multos ſumit, is qui ſcribit. Iſq; ſolus malignantium linguas euitat, qui nihil ſcribit. Vitio ergo nè mihi vertam, quòd plura ſcribere non erubuerim? Abſit. Procaces detractorum linguas me euitaturum, nunquam ſum arbitratus. Verùm nec extimui quidquam. Murmuratores ſuo inſipido iudicio, ſuoque animi morbo derelinquo. Pharmaca, quæ eiuſmodi curandæ ægritudini adhibeam, non habeo, nec noſtri habuere Anteceſſores. Peruerſa eorum iudicia contemnere potiùs, quàm deprecari, animo ſedet meo. Modò tu benè ſentias, Candide Lector, exq; vigilijs noſtris aliquis fructus tibi

obtingat. Illud te exoratum velim, pro Clientibus veritatem ſemper me inſectatum. Ambitioni nihil, nihil oſtentationi, aut obtrectationi, nihil nouitatis ſtudio dedit. Idq; tibi per meam fidem, affirmatè, ſolidèq; pollicearis velim. Si quid peccatum, illo ſine peccatum. Error ingenij erit, non fidei. Nec me ſacrilega cupiditas, aut improbæ mentis calumnia ad hoc impegit, ſed quicquid feci, id candidè feci. Clientum commodi cauſa, quod vnicè me ſpectaſſe, priuatum omne poſtputaſſe, certus eſto? Noctes duxi inſomnes, Dies ſollicitos, meo muneri facerem vt ſatis. Rem grandem ſum aggreſſus. Quis inficiatur? Sin minus aſſecutum, condona. Conatus noſtros fauore proſequere, nec aure maleuola contemnas. Quid mihi & tibi, ò Zoile? Inuide? Calumniator? Para tua. Ede tua. Fac vt in tuis ſpatier & Ego. Aequo certemus Marte. Quòd me, meaq; ſcripta primo ſanè obtutu carpias, atq; laceſſes; ſuſque deque. Perlege (vti ratio expoſtulat) ad exodium, & vmbilicum vſque, vt edecumatæ ſcientiæ te præbeas virum. Alioquin? Putas nè ab inceptis pedem retraham? Vel calamum ſiſtam? Falleris. Annuat Deus; Vita ſit comes; plura à me alia iudiciarios inter anfractus (frequenteſq; iurgantium aditiones) concepta ſunt opera, propediem editura. Secundam Practicarum Obſeruationum partem ſub lima teneo. Præ manibus habeo tertium Diſceptationum Volumen, prælo haud diuculè concrediturum, ac germanis fratribus ſeſe aſſociaturum. Qualiacumq; mea ſint opera, digno Lectori caſtiganda ſubmitto. Momo denego. Maleuolo ſubtraho. Parcatur erratis (rogo) quæ in o pere irrepſerunt. Plus enim Typographos, quàm Criticos timui ſemper. Induſtriam adhibui totam, vt hoc opus ſuo redderem typo. Propoſiti ſummum ſi non ſum aſſecutus, communi ſcribentium fato, adſcribendum. Vale beneuole Lector, meq; tui amantem, ama. Iterum vale, & benè vale.

FRAN.

Digitized by Google

FRANCISCO MARIAE PRATO

FLORIDISSIMO LEGVM CONSVLTORI,

Ori Melos,

Ingenio plumas, plumæ volum,

Aura contulit LICIENSIS,

Enſis Lingua,

Cuius ictibus Theſſala cedat, cadat, occidat, Haſta,

Cuius medela inſanæ Gorgonis ſanat diſcrimina,

Crimina diſtinguit,

Extinguit.

Siſte Fama, Tubam reſonat ſudore tincta Papyrus,

Lector Inuide,

Vide PRATVM,

Ratum habent Leges,

Lege incolume, rudis Incola, quod coluit ingenij ſanguis.

Anguis in PRATO?

Haud lateat, pereat, parit Dapes;

Apes currite, Mel clamat.

Amat ſub vmbra ridentis PRATI,

Tuæ Proſperitatis Omen,

IOSEPH CASTALDVS

Auſtriaci iuſſu Numinis

Aſtræa Duce,

Duci

Nomen ad Aſtra.

Ele-

E L O G I V M
D. IO. P E T R I M A S S A R I I,
Sanctæ Sedis Apoſt. Prothonot. I. V. D.
S. Theol. Profeſſ. Oratinen̄. & Neap.

ERVDITISS. CAVSARVM PATRONO
DOM. FRANCISCO MARIAE PRATO
P A T R I T I O L I C I E N S I
INSIGNI ADVOCATO NEAPOLITANO.

Q V I

Pius in magnum NICOLAVM BARENSEM, Myræ Epiſcopum
Inter obſcura matris clauſtra ante ortum illuſtrem,
Quo mortuo, non ſunt mortua miracula,
Sed viuunt illa, vt egenorum memor viueret NICOLAVS;
Myra tantum non vidit mira, ſed vniuerſus Orbis,
Nempè ex eius oſſibus manare nectar, cunctis bonam
Aegrotis valetudinem, dulcè medicamen prębens,
Fœcundum adeptus ingenium, quod Iſaac
Nempè fælicitatis progeniem pariens,
Fælicia ſæcula pollicetur, dum ſemper eſt in partu.
Quod enim ex virtute percipitur, fęlicitas eſt,
Qua quis vti non poteſt, niſi demiſſo cęlitus ſemine.
Nec tamen multiplici partu, quem gaudium comitatur,
Laſſatur parturiens iſte PRATVS,
Cui nec onerosa eſt multiplex ſoboles,
Eduntur, non edunt hi liberi, mentis fætus libri,
Quos editos nulla ætas, nullus Saturnus poteſt exedere
Immò hi patrios terminos deſpicientes non PLVS VLTRA;
Tamquàm anguſtos, VLTRA PLVS ab oriente ad occaſum excurrent;
Eſt enim PRATVS iſte humus, fæcunda à bobus Iuſtitiæ,
Et Iuris prudentiæ ſulcata, manu culta,
Et arte Agricolæ exculta, viridi amictu ſententiarum induta,
Floribus eloquentiæ ornata, fructibus coronata,
Spinas arcet à roſis, tribulos eliminat à plantis,
Et zizania elongatur à PRATO: Hic nullus adeſt Satan,

vaſtan-

vaſtantes beſtiæ nullæ; feræ nullæ efferæ;
Præuaricatores quaſi ſpinæ euellentur.
Flores pleni veris indicium, arborum gaudium;
Futurorum fructuum pignus præbent, ac ſignum.
Vnde ſicut manet in corde hominis anima,
Per quam & homo viuit, & corpus mouetur;
Sic tribunalia ſequentis in corpore ea mouere debet hic imbuta
Iuſtitia, quæ vita eſt, per quam & Regna
Conſeruantur, & regitur populus.
Emittit quidem ſanæ doctrinæ ſcripta ad iuſtitiam exercendam;
Inflammantia. Dabit Deus erudito capiti augumenta
Gratiarum, & corona inclyta proteget
FRANCISCVM MARIAM PRATVM;
Multos erudientem ad iuſtitiam;
Ideo tanquàm Stella ſuprema procul
à terra eleuata, in arundineto
Diſcurret.

IN

Digitized by Google

INVITATO

Ad Celeberrima Nobiliſs. Doctiſsimiq; Cauſarum Patroni

FRANCISCI MARIAE PRATI

Volumina Lectore in obtrectatores carmen intendit

ANONYMVS.

INgredere, ò, PRATI Lector ſtudioſe nouales,
Et nitidas cupido pollice ſume Roſas.
Non lappæ, tribulique, interq; virentia culta
Nullus dumoſa hic cuſpide ſurgit apex.
Inuidiæ quantum eſt pereat, tetriciq; veneni,
Nec valeat PRATI noctua ferre faces.
De paleis loquitur, paleas qui ſcribit, at vnus
Quas loqueris potis es ſcribere, PRATE, Roſas.

SIN-

Al Reuerendiſs. Monſig. Vicario.

IL Dottor Franceſco Maria Prato fà intendere à V. S. Reuerendiſsima come hà da dare alle Stampe vn Tomo di Lege, intitolato PRACTICARVM OBSERVATIONVM, la ſupplica ſia ſeruita commettere la reuiſione di quello à chi meglio le pare, che lo riceuerà à gratia, vt Deus.

Al Signor Canonico Giouene.

Gregorius Peccerillus Vic. Gen.

Admodum Illuſtris, & Reuerendiſſime Domine.

ALterum Tomum PRACTICARVM OBSERVATIONVM Doctiſſimi, & vndique Eruditiſſimi Viri Domini FRANCISCI MARIAE PRATI V. I. D. ac Aduocati Primarij, perlegi, in quibus eruditè, & accuratè diſcutit ſingulares caſus, & difficultates, quæ in Tribunalibus eidem occurrunt, in quibus maxima cum prudentia, & dexteritate eligit doctrinam, & opiniones Iuribus, & Doctorum placitis magis conſentaneos, cum claritate, ſoliditate, & vbertate doctrinæ, & nil in illis reperi, quod Fidei Chriſtianæ, & pijs moribus conſonum non ſit, imò digniſſimas prælo, ad communẽ vtilitatem, & diſciplinam ſentio, ſi ità Dominationi veſtræ videbitur. Neapoli die vltima Ianuarij 1650.

Dominationis Veſtræ Adm. Ill. & Reuerendiſs.

Addictiſſimus ſeruus.

Joannes Vincentius Iuuenis Cimiliarca, et Canonicus Dep.

Imprimatur iuxta Relationem.

Gregorius Peccerillus Vic. Gen.

Fr. Ioſeph de Rubeis Ord. Min. Conu. S. T. D. Eminentiſs. Card. Archiep. Theol. & S. Officij Conſultor Reg. fol. 46.

Illuſtriſsimo, & Eccellentiſsimo Signore

IL Dottor Franceſco Maria Prato fà intendere à V. E. come deſidera dare alle Stampe il Quarto Tomo delle ſue fatiche Legali intitolato PRACTICARVM OBSERVATIONVM, ſupplica V. E. ſia ſeruita commettere la reuiſione di quello à chi più reſterà ſeruita, che lo riceuerà à gratia di V. E. quam Deus.

Mag. V. I. D. Ioannes Baptiſta de Thoro videat, & in ſcriptis referat S. E.

Capycius Latro Reg.

Prouiſum per S. E. Neap. die 12. Septembris 1649.

Anaſtaſius.

Illuſtriſs. & Excellentiſs. Domine.

LVculentiſſimas Obſeruationes Legales Practicabiles mihi à V. E. perſcrutandas demandatas, à Peritiſſimo I. C. Franciſco Maria Prato Viro Patritio, ac Aduocato præſtantiſſimo, ſummo ingenio congeſtas, alacri animo, vidi, perlegi, & conſideraui, vtiliſſimas profuturaſq; eſſe Reipublicæ, cum nihil continere videantur quin iuri publico, ac honeſtati præiudicent, quo circa, vt verum fatear, iuſtiſſimè arbitror illas quamprimum prælo dari poſſe, & ſumma commendatione referre, ità ſanè accedente veſtro beneplacito Regali, cui ex debito in omnibus me ſubmitto, & precor Neſtorios annos pro huius Reipublicæ ſubleuamine. Datum Neap. ex ædibus noſtris die 13. Septembris 1649.

Excellentiæ Veſtræ

Additiſſimus ſeruulus

Io. Baptiſta de Thoro I.C. Neap. Almi Collegij Neap. Senator.

Viſa ſupradicta Relatione Imprimatur

Zufia R. Caſanate R. Carracciolus R. Capycius latro R. Garcia R.

Prouiſum per S. E. Neap. die 16. Septembris 1649. Anaſtaſius.

Vidit Don Bernardinus Trelles Marchio Torraluæ Delegatus per S. E. pro Reuiſione Librorum.

ARGVMENTORVM,

Quæ in hoc Practicarum Obſeruationum Opere continentur, ac articulorum omnium in eis contentorum.

SYNOPSIS.

Obſeruatio I.

BArone publicè excommunicato, an poſsint eius officiales ad iuſtitiam deputati, ius dicere in cauſis vaſſallorum ipſius Baronis? cuius quæſiti occaſione, inſinuatur vndè ortum habuerit praxis in Regno ſequeſtrandi iuriſdictionem Baroni cõtumaci ad inſtantiam creditorum, ſine, vel cum aſſenſu?

Obſeruatio II.

Prohibitio hominis, ſi concurrit cum prohibitione legis in re feudali, quæ non poteſt operari inualiditatem actus, abſq; aſſenſu Domini directi. Vtrũ tribuat iuſtam cauſam denegandi aſſenſum? *ad doctrinam Ioann. Vincen. Ann. in repetit. Conſtitutionis Conſtitutionẽ Diuæ memoriæ, rubr: de reuocation. alienation. rer. feudal. num.* 48. quam de iure ſubſiſtere non poſſe, pluribus inſinuatur.

Obſeruatio III.

Barones, an poſſint emanare banna pænalia, ne eorum ſubditi adeant regia Tribunalia per ſaltum omiſſo media? quiduè practicetur hodie in Supremo Collaterali

Digitized by Google

Conſilio circa expeditionem prouiſionum ſuper eiuſmodi materia? cuius occaſione inſinuatur Baronibus in Regno fuiſſe communicatum merum imperium (quod anteà non habebant) à Sereniſſimo Rege Alphonſo I. quæque mala ex ipſa conceſſione cõtigerint.

Obſeruatio IV.

Tranſactio ſub prætextu læſionis enormis, vel enormiſſimę inſpecto dubio litis euentu, an poſsit reſcindi? quęuè verior, tutior, & receptior fuerit opinio in ſupremis Europæ Tribunalibus practicata? quiquè Doctores, vni, vel alteri, affirmatiuę, vel negatiuę inhæſerint opinioni?

Obſeruatio V.

Debitor, qui iuſſu Principis, vel Magiſtratus ſoluit alteri, quã vero creditori, an liberetur? & quæ debeant concurrere, vt nequeat amplius moleſtari? *Afflict. dec.* 150. impugnatur à *Theſaur. iunior qq. forenſ. cap.* 54. *num.* 4. *lib.* 2. & qua ratione?

Obſeruatio VI.

Debitor, vt cenſeatur liberatus ob ſolutionem factam alteri, quàm vero creditori, iuſſu Magiſtratus, quomodo, qualiterque, ſe gerere debeat in opponendo, replicando, & reſiſtendo? quamq; nouam, & reiteratam prouiſionem expetere debeat, adhoc vt ſecurus exiſtat, nè ad iteratam ſolutionem faciendam vrgeri poſsit? quęq; ſit differentia inter debitorem moroſum, & non moroſum circa diligentias per ipſum adhibendas? Et an procedant in caſu, quo Superior procedit iuris ordine ſeruato, vel ſine ordine iuris? Cautelaq; ab Authore traditur nè debitor inquietetur ad iterum ſoluendum, ſecundum quam caſus quoq; deciſi adducuntur, pluraque ad praxim ordinata, nõ inordinatè recenſentur?

Ob-

Obſeruatio VII.

Iudex videns quem calumnioſè petere terminum ad elongandam litem, an in eius impertitione poſſit præceptum pænale imponere, quod ſoluat pœnam in caſu quo non probauerit? Et an poſſit ad vlteriora procedere, nulla facta prouiſione ſuper exceptione petita?

Obſeruatio VIII.

Releuium ob mortem feudatarij, qualiter fuit introductum in Regno? & an de iure communi Romanorum, vel ab vſibus feudorum, ſeu ab aliqua extrauaganti fuerit de eo quid diſpoſitum? Prętatur ab hęrede, & ſucceſſore tãtum, non autem à contrahentibus, niſi fuerit in vita facta donatio omnium feudorum, vel refutatio in proximiorẽ ſucceſſurum, tunc etenim, quia alienatio pręſumitur in fraudem, mortuo refutante ſoluitur à refutatario releuium: Eccleſia mortuo Prętato, an illud teneatur ſoluere, quibuſquè in caſibus practicetur? Quæque apponi ſoleat clauſula à Cancellaria in expeditione aſſenſus alienationibus feudorum factis perſonis Eccleſiaſticis, nè Regia Curia defraudetur releuio, aliiſq; iuribus illi competentibus.

Obſeruatio IX.

Releuium vtrum releuet vaſſallum ſoluentem Domino medietatem fructuum illius anni, quo feudatarius diem ſuũ obijt, ob renouationem, ſeu confirmationem inueſtiturę, vel Dominum recipientem? quauè ratione *Author* recedat ab opinione *Andreæ de Iſernia*, nempè quod ex ſolutione releuij Dominus releuetur, non Vaſſallus?

Obſeruatio X.

Vulgatum illud Pragmaticorũ Regni dicterium, *Poteſt quis torqueri ergo, & foriudicari*, an iure ſubſiſtat? cuius quæſiti occaſione inſinuatur

foriudicationis ſententiā hodie nouiſſima praxi attenta; ac rerum iudicatarum authoritate penſitata, non poſſe proferri, niſi iis in criminibus, pro quibus venit imponenda pæna mortis naturalis tantùm, quicquid retroactis temporibus aliter fuerit obſeruatum, vt eiuſmodi ſententia foriudicationis proferretur, nedùm iis pro delictis, pro quibus vltimo ſupplicio condemnandus quis veniret, verùm etiā, ſi mortis ciuilis, mēbri abſciſsionis, aut exilij perpetui, quiduè ī hoc fuerit immutatum poſt *cap. Regni, ſiue quis eſſet forbannitus, ſub tit. de foriudication.*

Obſeruatio X I.

Filii duorum fratrum cùm agitur de ſucceſsione patrui, ſuccedunt in ſtirpes, non in capita, ſecundum receptam *Azonis* ſententiam à pluribùs collaudatam Authoribus, exploſo *Franciſci Accurſii Gloſatoris* placito, qui tenuit ſucceſsionem eiuſmodi eſſe deferēdam in ſtirpes, nō autem in capita: quò loci plures Doctores alterutram ſuſtinentes opinionem quaſi in acies diuiſi, laborioſè, nec inſcitè congeſti, adducuntur; pluriumq; Europæ Senatuum determinationes pro *Azonis* ſententia referuntur, ac inſimul *Caroli V. Cæſaris* peculiaris Conſtitutio, ac Ducalis Conſtitutio Sabaudiæ in vim legis edictalis promulgatæ, de verbo ad verbum inſeruntur.

Obſeruatio X I I.

Intereſſe alterius intereſſe quādo debeatur? quibuſuè in caſibus? quauè ratione in annuis introitibus ſit debitum? quiduè dicendum in eo, qui annuum quid promiſit, & interim ſatisfactione pendēte intereſſe? ad cuius quæſiti enucleationem affertur pro ſingulari, determinatio facta per Sac. Conſil. apud *Dom. Regen. Rouit. dec.* 9. & paritèr diſpungitur intellectus *text. in l. fin. C. de vſur. & in l.* 3. *C. de vſur. rei iudic.* ac doctrina *Dom. Conſiliar. Scipionis Theodori, alleg.* 40. refelliturq; *Dom. Donatus Antonius de Marinis, quotidianar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 99.
num.

num. 4. verſ. *Sed de illo* Doctoreſq; plures alterutram ſectantes opinionem afferuntur, pluresſque reſtrictiones enunciantur.

Obſeruatio XIII.

Pragmatica 10. *de feud.* incip. *Quia in nouis*, qua diſponitur Aſſenſus præſtitos contractibus faciendis, nullam vim obtinere, nulliuſq; efficaciæ exiſtere, niſi contractus ipſi celebrentur intra menſes tres. An ſit antiquata, ſiue abrogata, vel in viridi exiſtat obſeruantia? quiduè determinatum fuerit tùm antiquis, cùm modernis temporibus per Sac. Reg Neapolitanum Conſiliũ? quo loci expendũtur dicta per *Io. Vinc. Ann.* & *D D. Regentes Io. Franciſcum de Ponte*, & *Scipionem Rouitum*, ac *Dominum Conſiliarium Scipionem Theodorum*, in ſedibus indicatis, pariterq; demonſtratur ſibimetipſi contrarius *Dom. Reg. Rouitus* in conſilijs enunciatis.

Obſeruatio XIV.

Prag. 10. *de feud.* incip. *Quia in nouis*, de qua in *præcedent. Obſeruat.* An procedat in expeditionibus emanatis à Sacra Catholica Maieſtate? quiduè nuperrimè Sacrum Conſilium determinauerit?

Obſeruatio XV.

Textus in l. qui autem 6. ff. *Quæ in fraud. creditor.* An procedat in Fiſco, & dote? quiduè fuerit determinatũ per Sac. Conſil. apud *Dom. Præſid. Vincent. de Franch. dec.* 101. reſpectu creditorũ tàm perſonalem obligationem habentium, quàm etiam hypothecariam? exploſa *Anchar.* ſententia *in conſ.* 101. Fiſcum, nullum habere priuilegiũ quin repudiatio hæreditatis, vel legati facta à condẽnato non teneat, ac cõprehẽſa dicatur in Edicto Pretoris, quo geſta in fraudẽ reuocantur, ſiuè cũ creditoribus obligationem tantùm perſonalem habentibus, ſiuè cum

hypo-

Digitized by Google

hypothecariis, pluribus oſtẽditur; ibique inſinuatur quid tenendum, ſiuè ante, ſiuè poſt cōdemnationem delinquentis diſputatio ſuboriatur? *Texx in l. cum quidam* 26.ff. *de iur. fiſci, & in l. in fraudem*, ff. *eod.* inter ſe primo obtutu pugnantes, conciliantur; *Fabii Ann. Regii Conſiliarii* placitum *in conſ.* 76. exploditur; pluraq; alia in materia non inſcitè adducuntur.

Obſeruatio XVI.

Diſpoſitio *text. in l. qui autem* 6.ff. *quæ in fraud.creditor.* de qua in *anteceden. Obſeru.* An procedat etiam in foro conſcientię, vt tutus reddatur debiror nolens acquirere in pręiudicium creditorum? quæq; opinio fortioribus nitatur rationibus, & argumẽtis, affirmatiua nè, vel negatiua? Recenſentur argumenta ad vtramq; partem adducta per eruditiſſimū P. *Thomam Sanchez in abſoluto tract. de matrim. lib.* 6. *diſput.* 4. *tit. de donation. inter coniug.n.*9. verſ. *His tamen*, & verſ. *Similiter*, eiuſq; opinio negatiua, nempè debitorem noientem acquirere in præiudicium creditorum, ſiuè in actione perſonali, ſiuè cum hypotheca, non poſſe id efficere tuta conſcientia, quodq; teneatur ad reſtitutionem, in quam pęnam incidere quoque Aduocatos, ſiuè alios Cōſulentes non aditionem, eoſque ad reſtitutionem, & emendam damni teneri ab *Authore* reijcitur, veriorque inſimul commonſtratur opinio affirmatiua, ſinguliſque P. *Sanchez* argumentis occurritur; quo loci *Author* proteſtatur ſe ne latum quidem vnguem velle recedere à iudicio Sacroſanctę Matris Eccleſię. tàm in pręfato quęſito, quàm etiam omnibus alijs in caſibus, in quibus ſcripſit, ſcribit, & in futurum (Deo conſenſiente) ſcribet.

Obſeruatio XVII.

Vendita re feudali vrgentibus creditoribus poſterioribus cum aſſenſu, ac anterioribus abſque aſſenſu ſuper liberatione pecuniæ ex feudo peruentæ, ſi pecunia fuit liberata creditori poſteriori cū

aſſen-

aſſenſu per verbum *fiat* obtento infrà biennium, excluſo creditore anteriore abſque aſſenſu cum cautione tamen de reſtituendo cui, quibus, & quando, qui ſanè poſterior creditor amplius non curauit infra biennium expeditionẽ aſſenſus in forma priuilegij, An poſsit conueniri ſuper auocatione pecuniæ à creditore anteriore abſque aſſenſu, quaſi quod aſſenſu ſublato in pari cauſa creditor remanſerit, & vigeat regula; *Qui prior in tempore, potior in iure?* Expenditur opinio *Io. Franc. de Amic. in repetit. cap.* 1. *de his qui feud. dar. poſſ. pag.* 16. *& ſeqq.* ac determinatio Sacri Conſilij per ipſum recenſita in beneficiũ Fabritij Galeota creditoris anterioris abſque aſſenſu, quam obiurgat Author, & ab ea recedit articulo ad vtramque partem diſputato, pluribuſq; allatis argumentis, quibuſcũ opinio pro creditoribus poſterioribus cum aſſenſu per verbum *fiat* ſuadetur, atque conuincitur.

Obſeruatio XVIII.

Fiſcus ex cauſa publicæ neceſsitatis, An valeat à debitore ſuo exigere ante diem, & pendente tempore ſolutionis deducere intereſſe medij temporis? quiduè dicendum ſit in Vniuerſitate reſpectu eius debitorum?

Obſeruatio XIX.

Vxor, vt reſcindat contractum propter metum ſibi à viro illatum, an ſatis ſit, ſi probet metum in genere, vel neceſſariò requiratur, quod edoceat de metu illato in ſpecie ad illum contractum? *Affl. deciſ.* 246. referens Sacrum Conſiliũ determinaſſe, quod metus oporteat probari in ſpecie ad illum contractum, expenditur, & contra ipſum veriorem eſſe opinionem, ꝙ metus ſufficit probari in genere, nedùm ob difficultatem probationis, verùm etiã ob quaſi impoſsibilitatem, ac etiam ob præſumptionem, qua innuitur vxorem à viro

ver-

verberatam, vel comminatam, ſemper durante matrimonio exiſtere, ac perdurare; in cuius opinionis comprobationẽ adducit *Author* plures Doctores *Afflictum* obiurgantes, præſertim *Gaſparem Antoninum Theſaurum quæſtionum forenſium, lib.* 1. *cap.* 51. quem ſectatur Author, pluribus adductis, ac ponderatis.

Obſeruatio X X.

Pœna mortis ordinaria, vbi aliqua ex cauſa venit minoranda, an poſsit mitior imponi, quæ ſit pariter corporis afflictiua, veluti Exilij, Relegationis, Carceris, & ſimilis, vel pecuniaria tantùm? Expenditur placitum *Hypoliti de Marſilijs*, qui affirmatiuam ſuſtinet opinionem, quę ab *Authore* improbatur, ſingulis eiuſdem *Hypoliti* argumenris, Iuribus, Doctorumq; authoritatibus ſatisfaciendo, inſimulque negatiuam comprobat ſententiam, à quamplurimis amplexatam, pręſertim à *Petro Nuñez de Auendaño* in loco indicato, articulo de iuris cenſura ad partes diſputato, poſthabita Regionũ Conſuetudine aliàs dijudicandi; ea etenim cùm ſit localis, locum non egreditur, nec ad exteras nationes extendi queit.

Obſeruatio XXI.

Subſcribens folio albo, ſeu cedulę vacuę an teneatur ad obſeruantiam contentorum in ea? Et an ex ſubſcriptione pręſumatur notitia in ſubſcribente, vel potius ignorãtia? cuius quęſiti accepta occaſione, ethymologia verbi *Subſcribere* in iure pleniùs explicatur. Et tàm affirmantium, quàm negantium opinio ad partes diſputata, quę iura, quęq; rationes, ac Doctorum placita ſuadeant, non inſcitè demonſtratur, & negatiuam *Author* amplectitur ſententiam, vti veriorem, ac per claros iuris termiuos ſecuriorem Laudum inſertum in folio albo ſubſcripto à cõpromittentibus, ac poſtmodum ſtipulatum à Notario cum clauſulis pręgnantibus, non obligat compromittentes ad obſeruantiam, quin valeant de nullitate ipſius di-

ce-

cere; ac eius reductionem ad arbitrium boni viri petere, maximè ſi enormiſſima allegetur læſio, quo caſu difficile admodum fieri, imò impoſsibile, quòd cautela inueniatur, per quam læſis in laudo os poſsit occlaudi, vel aditus iudicij inhiberi.

Obſeruatio XXII.

Hypotheca pro dote, An incipiat à die promiſsionis ipſius in tabulis nuptialibus, ſiue capitulis matrimonialibus, vel à die ſequutæ ſolutiònis, ità vt mulier præferatur creditoribus viri, qui poſt promiſſionem prędictam contraxerunt? queq; iura, & rationes ex vtraque parte adducantur, & ponderentur tàm Affirmantium, quàm Negãtium? quibus mirificè *Author* occurrit, plures textus expendens, eorumque genuinum ſenſum adaperiens, dotis fauorem proſpiciens, non paucas determinationes in fauorem vxoris adducens apud plura Europæ Prætoria, præſertim in Regno apud *Affl. Dom. de Franch.* & alios cuius diſputationis occaſione innuitur, quibus in conditionibus fiat retrotractio ad tempus actus. Poteſtatiuis ſcil. Caſualibus, vel mixtis? qualiſque generis reputanda ſit conditio in viro non recipiente dotem ſibi promiſſam?

Obſeruatio XXIII.

Subſtitutus, An debeat citari in iudicio intentato cum inſtituto?

Obſeruatio XXIV.

Hæres in vſufructu non dato alio hærede in proprietate poſt mortem, An valeat pręſentare, ſeu (vti Pragmatici inquiunt) liquidare inſtrumentum via Ritus Magnæ Curiæ Vicarię? Cuius theſis occaſione deſumpta, pluribus iuris communis diſpoſitionibus, ac etiam peculiaribus Regni ordinationibus, demonſtratur, hęredem in vſufructu non eſſe propriè, & verè hęredem, ideòque in eo non tranſire ius interrogandi debitorem ſuper tenore inſtrumenti, ſicuti nec in lega-

tarium, quia verè, & propriè hæres non dicitur, vndè verba ritus cùm ſint naturaliter, nòn ciuiliter accipienda, id ipſum hęredem in vſufructu actio liquidandi minimè cōpetit, ſicuti deficiunt paritèr tria illa requiſita, quę copulatiuè neceſſariò interuenire debent ad hoc, vt inſtrumentum via ritus liquidari poſſit, nempè inſtrumentum in forma probante reaſſumptum; Iuramentum in eodem inſtrumento contentum; & pęna ibi adiecta, nam iuramentum in hæredem in vſufructu, & legatarium minimè tranſit, vtpotè qui inter perſonas in inſtrumento nominatas, minimè compræhenduntur, ſed vti extranei prorſus intelliguntur, in eo non ſubintellectæ, Authoritas *D. Regentis Scipionis Rouiti* in contrarium adducta *in deciſ. 26. num.* 3. expenditur, & enucleatur, adductiſque per ipſum iuribus, & Doctorum placitis occurritur ab *Authore*, qui ſuam adſtringit fidem tanti viri placita in maxima ſemper habuiſſe exiſtimatione, ac ea (vti de *Bartolo* aiebat *Iaſon*) adorare, & venerari ſolitum eſſe, ibique innuit non contradicendi ſtudio, ſed pro indagine veritatis calamum arripuiſſe, quem de more Peritiorum cenſurę alacri ſubmittit animo.

Obſeruatio XXV.

Depoſiti faciendi materia, vt ex eo releuentur debitores, nè in periculum amiſſionis pecuniæ depoſitę incidant, ordinatè ſatis, ac vſui forenſi accomodatiſſimè (quicquid alij permulti inuolutè eam olfecerint) pertractatur; pluraq; requiſita ex iuribus auſa, & ex praxi deducta, ad hoc vt depoſitum rectè, ritèque factum dicatur; concinnè enumerantur, nempè, Primo, quod depoſitum fiat coram Iudice competente; Secundò, quod fiat creditore præſente, vel citato; Tertiò, quod ſit liberum, & ſimplex non cautelatum, & conditionale; Quartò, quod ſit integrum, & non diminutum; Quinto, quod fiat verè, & realiter, non verbalitèr; Sextò, vt fiat penès perſonam idoneam; Septimò, vt fiat congruo loco, & tempore, quæ requiſita nonnullis ampliationibus, & reſtrictionibus exor-

exornat *Author*, ibique conditiones intrinſecas,& extrinſecas in depoſitis apponi ſolitas, quęq; de iure ſubintelliguntur, anucleat; earumque vim,& efficaciam,ex quibus depoſitan ſi caſu penès Tabulas nummularias deperdi contingeret, damno cedunt debitorum, vel creditorum, ſiue ſatis ſunt ad impediendum curſum vſurarum, vel ad pęnas euadendum, inſinuat. Et quando creditor ſit interpellandus antequam debitor depoſitum faciat, nè in moram incidat, & depoſiti lues ipſum tangat, non autem creditorem, diſtinctè exaratur.

Obſeruatio XXVI.

Iudex competens pro faciendo depoſito, An ſit Iudex debitoris deponentis, vel Iudex creditoris depoſitum recipere debentis? Et quęnam cauſa attendi debeat, naturalis, ſcilicet, quę mouet deponētem ad deponendum, quę eſt, vt ſe liberet ab obligatione: vel potius accidentalis, quę eſt, quod ipſe prius ad Iudicium venit, & prouocat ad finem vt dicatur quis Actor, vel Reus, vtq; ſecernatnr coram quo Iudice depoſitum facere debeat? Petens reſcindi, ſeu annullari contractum tanquam meticuloſum, aut per fraudem initum, ſiuè præter, vel contra ius celebratum, Vtrum Actoris partes, vel Rei ſuſtineat? Quid uè dicendum in debitore annuorum introituum petente, & Iudicium inſtituente, vt eximat ſe,& bona ſua à nexu, & obligatione ſoluendi annuum debitum, vel ſortem principalem, Vtrum ſuum adire debeat Iudicem, vel Domini cenſus, ſiue ann.redditũum? Agens remedio *legis Diffamari, C. de ingen. manum.* vtrum dicatnr Actor, vel Reus.

Obſeruatio XXVII.

Annus inceptus, An & quando habeatur pro completo, vel neceſsè ſit, vt verè completus, & perfectus ſit? quibus in caſibus, fauorabilibus nè, vel odioſis, aut mixtis? Quibuſque verbis concipienda ſit diſpoſitio ad hoc vt innoteſcat annum debere eſſe

completum ; vel ſufficere ; quòd ſit inceptus plena manu inſinuatur : quo loci diſſidẽtes Senatus Mãtuani apud *Surd. deciſ.* 75. & S. C. Neapolit. apud *D. Reg. Sanfel. dec.* 209. determinationes afferuntur, huicq; poſtremæ opinioni tanquam veriori, ac in practica obtentæ *Author* ſe ſubſcribit, pluribus ad materiam adductis iuribus, Doctorumque Authoritatibus, ac noua Rotæ Romanæ diſtinctione allata apud *Nouiſs. diuerſor. deciſ.* 75. *par.* 2. *nu.* 41. *cum ſeq.*

Obſeruatio XXVIII.

Cenſus ſi fuerit conſtitutus ad formam *Bullæ Nicolai V.* inſertæ in *volumine Pragmaticarum Regni Sanctionum, pragm.* 1. *de cenſib.* ſuper re, vel prædio, non omninò libero, ſed quod alijs creditoribus repertum fuit obnoxium, Vtrum poſſit emptor cenſus, reſciſſionem, ſeu reſolutionem contractus obtinere, ſi prædium illud tam lati fundij, & amplum reperitur, vt nedùm emptori vno, ſed etiam omnibus alijs creditoribus prędium ipſum hypothecatum habentibus ſit conſultum ? non obſtante aſſertione in ipſo contractu venditionis cenſus per venditorem facta, quod prędium ipſum fuerit francum, & liberum, alijs minimè obligatum, peculiariq; pacto fuerit venditori conſultum, quod ei liceat, in caſu prędij non liberi, aut alteri hypotecati contractum reſcindere ? quò loci; *Author* affirmatiuam pro emptoribus cenſus adducta in medium opinione, cui ex pluribus ſubſcribit *D. Reg. Scipio Rouit. in d. prag.* 1. *de cenſib. nu.* 34. multis iurium diſpoſitionibus, nonnulliſq; Doctorumplacitis eam conuallans, contrariam ſuſtinet ſententiam in beneficium venditorum cenſuum, ſingulis per eundem *Regen. Rouit.* excogitatis occurrens. Determinationes plures *Rotæ Romanæ* contra *Dom. Regen. Rouiti* placitum adducuntur; praxiſq; Supremorum Regni Neapolis Tribunalium, qua paſſim condemnari conſueuerunt venditores cenſuum ſuper re, quæ non adeò ampla eſt, vt omnibus creditoribus ſuper ea poſsit eſſe conſultum, quod ſubrogẽt aliud

cor-

corpus liberum ; non obnoxium creditoribus, inſinuatur; eandemq; praxim, nedùm iure ſuſtineri, verùm etiam de æquitate ſuaderi commonſtratur, *Texx. in l. 3. ff. de crim. ſtellionat. in l. 3. C. de ſeru. pignor. dat. manum. in l. ſi quis 36 §. fin. ff. de pignorat. action. in l. ſi tibi liberum, & in l. pen. & in l. ex empto* 11. *§. ſi quis virginem*, ff. *de actio. empt. et in l. qui vti optimè* 90. ff. *de verbor. ſignif.* explicātur, eorumq;genuinus adducitur intellectus; quę ſane iura *à D. Reg. Rou.* adducta, ad ſuæ opiniònis comprobationē, minimè applicari poſſe indicatur; ſicuti nequidem collineare prepoſito Theoremati congeſtas Authoritates ab eodē *Reg. Rou.* nempè *Socc. conſ.* 26. 3. *col. lib.* 3. *Pract. Papienſ. in forma libell. in actio. hypothecar*. verb. *Sub eadem obligatione bonorum num. 19.* *et Gratian. dec.* 13. non ſine ingenti labore, ab *Authore*, & fortaſſis non inſulsè, adnotatur.

Obſeruatio XXIX.

Clauſula apponi ſolita in inſtrumentis ad beneficium creditorum, quibus omnia bona debitoris hypothecantur, *Quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra*, quid operetur? quiduè practicatum fuerit per *Sac. Conſil. ac Senatum Pedemontanum* apud Authores indicatos, ſatis dilatatis fimbrijs inſinuatur. *Dominus Præſes de Franch. in dec. 5.* defenditur ab impugnationibus *Dominorum Conſultorum Mediolanenſium Iulij Cæſaris Caluini, & Pauli Flamenij Senatoris*, quibus *Author* plena manu ſingillatim occurrit, ſingulis argumentis per ipſos adductis ſatisfaciens; ac ad euadendū ſcopulos, qui in praxi contingere poſſent ob diſsidentes Doctorum opiniones, nouam adhibet *Authormet* cautelam, ab ipſo excogitatam, qua vti debent creditores, dum contrahunt cum debitoribus, qui paſsim conſueuerūt apponere clauſulam illam, *Quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è con-*

Digitized by Google

contra; Et ad enucleationem *tex. in l. 2. C. de pignor.* plura adfert *Author* notabilia Curiarum praxi deſeruientia, ampliationes itidem, & reſtrictiones, ex quibus materia apertè omnibus innoteſcat, & cauſarum Patroni valeant in caſibus contingentibus, eorum Clientibus tutè reſponſa pręſtare,

Obſeruatio XXX.

Procurator an admittatur ad defendendum eum, qui citatur, vt perſonaliter compareat ad videndum ſe declarari incidiſſe in pænam confiſcationis bonorum ob delictum commiſſum? quod ſanè theorema ex eo promptam recipere ſolutionem *Author* inſinuat, ſi iudicium criminale, vel ciuile indicatur, cuius occaſione plura congeruntur ad probandum, quod iudiciũ potius ciuile, quàm criminale reputatur, quando pro delicto pæna pecuniaria potius, quàm corporalis imponitur, etiamſi pæna irrogetur priuationis omnium bonorum concomitante pæna infamię! Citatus vt legitimè cõpareat, ad dicendum cauſam quare non debeat condemnari ad pænam in mandato contentam, poteſt comparere per Procuratorem (quicquid in contrarium decreuit *Rota Magnæ Curiæ Vicariæ* vti delegata in caſu relato per *Dom. Regent. Io. Franciſc. Sanfelic. dec. 237. nu. 6.* verſ. *Mihi autem*) quę determinatio minimè arriſit eidem *Regenti*, imò eam improbat, concordantemq; habet ſententiam *Sanatus Cathaluniæ* apud *Cancer. variar. reſol. lib. 3. cap. 14. tit. de procurator. num. 168.* verſ. *An in criminaiibus. Ritus Magnæ Curiæ 269.* reſpectu exceptionum proponendarum ex parte inquiſiti qualiter ſit accipiendus, & vltra exceptiones inibi enumeratas quęnã alię practicentur, diſtinctè ſatis enarratur, quidue per *rit.* 108. fuerit iuri communi derogatum, indicatur,

Obſeruatio XXXI.

Articuli in cauſis ſumma diligentia ſunt formandi; in articulis etenim cauſarum eſſe pericula, commũni quaſi dicterio

ćterio Pragmatici tradiderũt, edoćti à *Cæſare Vrſill.in Annotation.ad Affl. deciſ. 7. nu. 8.* Imò articulandi artem ſummum inter Cauſidicos gradum tenere, aduertit *Author*, exprobans nonnullos incautos procuratores,incautioreſq; Aduocatos, qui articulos formare conſueuerunt de ijs, ſuper quibus teſtis non habet deponere, ſed ex ſcripturis authenticis probatio emanat; Id etenim nihil aliud eſſe, quàm aduerſę parti arcana reuelare, ac notam tradere, vt rebus ſuis conſulat,atque proſpiciat, ex *Dom. Regentis Scipionis Rouiti* placito *in commentar. ad prag. 8. de ordin. iudicior.* incip. *Quinta die, num. 19.* verſ. *Et quia*, comprobatur;pluraque alia ad materiam adducuntur.

Obſeruatio XXXII.

Intereſſe decurſum creditoribus hæreditariis, pendente tempore reſtitutionis faciendę ab hęrede primo loco inſtituto, qui fructus hęreditatis percepit, An ſolui debeat ab hęrede ipſo,ſiue eum repręſentantibus; vel à fideicommiſſario? Exornãtur *text. in l. deducta 58. §. qui poſt ff. ad Trebell. & in l. poſtulante ff.eod.* pariterq; defenduntur Sacri Regij Conſilij Neapolitani determinationes in materia iurium pręd ićtorum, apud *D.Vincent. de Franch. dec. 13. & 49.* ab impugnationibus *Antonii de Ballis Conſulti Siculi in eius Commentar.ad Prag.Regn.* ſuper *Bulla de cenſib. quæſt. 34. nu. 9.* qui paritèr ab *Authore* carpitur, dum probris verbis cõtra veneratam ab omnibus Europę Pręorijs eiuſdem Sacr. Conſil. Authoritatem inſurrexerit, quod (vt omni pateat ęuo) non ſine ingenti labore *Authormet* ſingula eius dićta recolens, iuraque adducta per ipſum perpendens, aliorumq; Doćtorum cõſarcinatas Authoritates diſpungens, occurrit;ac methodicè inſinuat,qualiter ſint accipienda aſsũpta ab ipſomet *de Ballis* ſub aliorum fide, exarata; quemq; genuinum habeant ſenſum; adeò quod inconcuſſa ſecernatur, veritateq; comprobata elucéſcãt Sac. Reg. Conſilij Neapolitani ſcita,ſiue (vti aiunt Deciſiones, quę ex ponderatis,

&

& adductis per *Authorem*; maiorem præbẽt efficaciam, nec illepidè adducitnr, & ponderatur *Dom. Garſia Maſtrill. in addition. ad Petr. de Gregor. de cenſibus, quæſt. 5. num*. 197. verſ. *Ex prædictis*, & verſ. *Ego autem*, qui exprobato *Antonij de Ballis* placito in *Sede indicata*, veriorem Sacri Conſilij ſententiam recenſet, eamque in praxi tutiorem deſignat; quo loci *Author* mellifluis ſanè verbis. Scribẽtes exhortatur, vt in aliorum ſententijs, ſiue referendis, ſiue confutandis modeſtè ſe gerant, nec aliud quàm veritatis indaginem perquirãt, alioquin ſummę craſſitudinis, & inſcitię argumentum fore, ſuadet.

Obſeruatio XXXIII.

Decoctus, ſicuti non tenetur ad intereſſe eius creditoribus ob mutationem ſtatus, & interdictionem bonorum, ſiue iuris miniſterio, ob detectam paupertatem, ſiue ex quotidiana, & inconcuſſa Regni Tribunalium praxi, qua eliguntur perſonæ pro adminiſtratione patrimonij ipſius, qui ſolum vertit, ſeu foro ceſſit, & deputatione prędicta peracta intelligitur interdicta adminiſtratio, An poſſit petere intereſſe ab eius debitoribus? Noua, & curioſa indagatio: quæ vſquemodò R. o. talem nondùm recepit determinationem; ad cuius enucleationem *Author* negatiuam ſuſtinẽs opinionem, quamplura allegauit, & conuincentibus rationibus defendit; Reſolutio, ſiue reſciſſio contractuum in Regno, ſuperueniente debitoris decoctione, vndè ortum habuit, vt venditores ann. introituum teneantur ad ſortem principalem, eiuſq; intereſſe ad diem vſque decoctionis, non vltrà, & ſic emptores eorũdem ano. introituum efficiantur expliciti creditores, adeò quod ſortem illam principalem, ſeu capitale demortuum in terminis *Bullæ Nicolai V*. redactę in *volum. Pragmaticar. Regni, rubr. de cenſib. prag.* 1. iuſtè valeant conſequi, inuito debitore, eodemque annuorum introituum vẽditore? Quamuè vim, & efficaciam prębeat argumentum deductum ex natura correlatiuorum?

Ob-

Obſeruatio XXXIV.

Teſtator hęredi inhibens in teſtamento, ne legatario, aut cuipiam alij moleſtiam inferat, de qua moleſtia intelligatur, de iure nè, vel de facto? quidque tenendum ſit, ſi prægnantibus verbis, & generalibus fuerit moleſtia vetita? & quando includatur moleſtia, ſi quis ad iudicium prouocauerit?

Obſeruatio XXXV.

Tranſactio, An, & quando ad incogitata extēdatur? & quibus verbis concipi debet cōtractus tranſactionis ad hoc, vt omnis tollatur ſcrupulus, vtrum tranſactio generalis contineat etiam incogitata, nec nè?

Obſeruatio XXXVI.

Pactum de retrouendendo in instrumento appoſitum, *Toties, quoties, & quandocnmque emptor voluerit*, An poſsit exerceri poſt lapſum 30. annorum, vel poſsit emptor opponere exceptionem pręſcriptionis fundatam in lapſu tanti temporis? Excitatur ad partes controuerſia, pluribuſque hincindè adductis, & ponderatis, Affirmatiuam *Author* inſectatur ſententiā, eamque ſuſtinet, & defendit, contraria eneruans, omniaq; ex aduerſo excogitata reſoluens, ac rerum iudicatarum authoritatem expendens, nedùm in *Prætorio Burgundiæ*, verùm etiam *in Sacro Regio Conſilio Neapolitano* apud *Ioan. Vinc. Ann. allegat.* 11. *num.* 19. verſ. *Demum*; Vtq; omnis hæſitandi occaſio in eiuſmodi articulo, in poſterum tollatur, cautelam *Author* inſinuat contrahentibus proficuam, vt pręſcriptionis exceptio penitùs explodatur.

Obſeruatio XXXVII.

Incolæ Ciuitatis diuites, An poſſint cogi ad mutuandum pecunias tempore penuriæ ad hoc vt frumentum ematur, & panis fiat Ciuibus, & Incolis vendendus, ne fame opprimantur? quò loci inſinuatur, tempore neceſsitatis vrgente, nullam requiri, nec expetendam eſſe licentiam à Principe Superiore, quando ob eius aditionem impedimentum foret, nè ſuccurratur neceſſitati; Ea etenim neceſſitas, nulla continetur lege, nulliſque cancellis diſpoſitionem reſtringitur; quinimò neceſſitatis tempore omnia ſilent iura, omnia comprimuntur priuilegia, ex quibus alicui immunitas conceſſa reperitur; Idque procedere indicat *Author*, vt Ciues etiam cogi poſſint ad mutuandum, ac diſtrictione perſonali coerceantur, ad mutuum faciendum, etiam in caſu diſceſsionis exercitus à Prouincia ne Milites deprędent vicinos; Immunitates etenim omnes locum ſibi vindicare in tributis ordinarijs dumtaxat, at in prępſtationibus fauore publico introductis, omnem ceſſare immunitatem, etiamſi Imperiales domus, & Auguſtæ inhabitauerint, ex pluribus commonſtratur; Fames quantum vitanda à Rectoribus Ciuitatum, quæque pariat mala in Republica, non inconcinnè innuitur; quò loci *Excellentiſſimus Comes Ognate Regni Prorex, ac Moderator*, ob præclara eius geſta, extollitur, & collaudatur.

Obſeruatio XXXVIII.

De Magiſtratuum, & Officialium dignitate, Authoritate, & Præheminentia, quantiq; ij ęſtimandi, ac honoradi ſint à ſubditis, eò quod Principis eos eligentis Maieſtatem cõtineant, eiuſq; corporis pars ſint, ac etiam, quia publico rerum commodo, Ciuiumq; & Incolarum incolumitati proſpiciunt; deq; neceſſario eorum munere in Republica, nonnulla ſummatim, non tamen inordinatè, & incomptè, præludij vice ad theſim propoſitam adducuntur; Et Ciuitatis florentiſsimę Neapolis

polis Magiſtratibus, ob eorum peritiam, doctrinam, ac integritatem, dicta ab eloquentię Patre *Marco Tullio Cicerone*, relato *ab Iſidoro*, quàm bellè collineant, itidem adnotatur. An autem Magiſtratus ab excubiis, & cuſtodiis portarum, & murorum Ciuitatis ſint immunes? curioſa indagatur, quęſtio, quam (primo licèt obtutu) fauorabilem ictet aleam in beneficium ipſorum, vt excuſentur, & immunes cenſeantur, immunitateq; & vacatione potiantur, ſecundum nonnullorum receptam opinionem, Attamen in contrarium plura alia vrgere, immunitatem prędictam denegantia, quę maximè innituntur neceſsitati, quę nullius diplomatis, legis, aut reſcripti etiam Imperialis, & Regii limitibus conſtringitur, aut limitatur; (Tempore etenim neceſsitatis, aut publico ſuadente bono, nullam reperiri legem, ſiue permiſsiuam, ſiue prohibitiuam, ſiue conſultoriam, quę à munerum pręſtatione, vacationem aliquam admittat) diffuſo ſermone indicatur; ac punctuales determinationes *Senatus Pariſienſis*, quibus primo loco de anno 1583. die 15. Martii, fuerunt excluſi, Magiſtratus à vacatione munerum prędictorum, & denegata illis immunitas; ac ſecundo loco de anno 1586. die 22. Decembris, quod nequidem illi liceat ſtipendiatum, vel ex eorum domeſticis aliquem delegare; à quo munus illud perſonale Domini abſentis vice pręſtaretur, de quibus fidem pręſtat eximius Doctor *Annæus Robertus lib. 2. rer. iudicatar. cap.* 11. verſ. *Pro maior. et in fin.* referuntur, & enucleantur; eiſq; *Author* vt occurreret, ingeniosè excogitat ad exemplum non eſſe illas trahēdas, ſed locum ſibi vindicare in Ciuitatibus ſeu Portibus limitaneis, quibus hoſtes propè imminent, vt irruptionem faciant, & Ciues, & Incolę, non ſatis ſunt ad prędicta ſubeunda munera, ſecus verò in Ciuitatibus, & Portubus, quibus ſatis ſunt homines ad cuſtodias, & excubias faciendum, ſicuti in Ciuitate Neapolis hominibus repleta, & ditiſſima, in qua *Senatus Pariſienſis Arreſta*, minimè poſſent procedere; & *Authormet* memoriam facit obſeruantię habitę plebicularijs

illis vigentibus commotionibus in Ciuitate Neapolis de anno 1647. & 1648. circa excubias, & cuſtodias à Nobilibus faciendas, quo loci quid ipſimet *Authori* tunc contigerit, non ſine animi dolore poſteritati inſinuat.

Obſeruatio XXXIX.

Exequutores teſtamentarij, quibus certa pecuniæ quantitas diſtribuenda inter pauperes Religioſos commendata eſt, ſi in electione diſcordāt, vno ex eis Religioſos pauperes eligente. Altero verò pauperes Religioſas, eiuſdem tamen Ordinis Sancti Franciſci, cui potius adhęrendum in relicti diſtributione? quæque ſit ratio, quod Monaſterium Monialium reputatur à iure locus magis pius, & pauperior, quàm virorum?

Obſeruatio XXXX.

Diem termini computandum eſſe in termino, necnè: famigerata eſt quęſtio, adeò inter Scribentes controuerſa, vt vix quæ verior, quæ tutior, quæque in praxi ſectanda magis ſit opinio, quamque Tribunalium conſuetudo, & ſtylus admiſerit diſcerni poſſit; Ad eiuſmodi quæſiti enucleationem *Author* Aientiū, & Negantium placita recolens, ac in medium afferens iura, Doctorum placita, & rationes, quibus vtraque ſuſtinetur opinio, quicquid in materia, tùm Antiquiorum, cùm Recentium, expenſis placitis dictum, ſcriptumuè fuerit, dilucidum tradit examen, ſiuè de iure communi quæſtionis reſolutio excogitetur, ſiuè de iure Cōſuetudinario, plurium Europæ Tribunalium; ſiuè terminus in actu fauorabili, ſiuè odioſo impertiatur, ſiuè ſimpliciter elargitus fuerit, ſiuè dictionibus præcedentibus *A. Ab. Ex*, quę ſuaptè natura, excluſiuæ an ſint diei, vel incluſiuæ, fauorabili, aut odioſo ſi apponatur actui, pleno cōmonſtrat *Author* calamo, obliuioni minimè tradens quęſtiones paſſim excitatas in materia ſtatutorum, quę infrà diem pręfinitum quid fieri, vel permittunt, vel non fieri iubent, quando dies in termino computetur, necnè; quid-

quiduè dicendum ſit ſi pęnã contineant, vel odium, aut ſi fauorabili ſuper actu diſponere noſcatur; Vtq; certam, nec variam, aut irreſolutam quęſtionis indaginem legentibus prętermittat, toto ferè terrarum Orbe, conſuetudine, approbatam eſſe opinionem, quod dies termini non computetur in termino, eãque veriorem, tutiorem, ac receptiorem fore in praxi, etiam iuris communis diſpoſitione attenta *Author* inſinuat; recolitq; memoria, in *ſtatu Eccleſiaſtico, in Regno Aragoniæ, & Cathaluniæ, Parlamento Delphinali,* omnibuſque *Prouinciæ Delphinalis Curijs, totiuſq; Italiæ Tribunalium ſubſellijs*, pręſertim in *Regno Neapolitano*, eiuſque *Supremis Prætorijs*, ità paſſim circumferri ex Pragmaticorum vulgari, frequentatoq; dicterio, Quod *Dies termini nunquam in termino computetur*, ac ità haud hęſitanter obſeruari, & precticari.

Obſeruatio XXXXI.

Damnati ad mortem, teſtamenti factionem actiuam, An habeant? curioſa, nec minus practicabilis, hominumq; commercio conducibilis inſinuatur quęſtio, cuius enucleatio, ac reſolutio diſtinctionis cõciliata fędere, inter Scribentes paſsim obtinuit, vt veteri Pandectarum iure obſeruato, ex quo damnatorum bona publicabantur, & confiſcabantur, teſtamentum condere iiſdem damnatis eſſet inhibitum, eò fortiùs, quia nedùm Ciuitatem, & libertatem amittebant ex condemnatione ſequuta, verùm etiam ſerui penę efficiebantur; Iure verò Nouiſſimo Codicis, & Nouellarum attento, de quo in *Auth. Bona damnatorum*, *C. de bon. damnator. & in Authen. Vt nulli liceat haber. loc. ſeruator.* cap. *Quia verò Nos* 13. §. *vt autem non ſolum, &* §. *ſeq. & Auth. Sed hodie, C. de donation. inter vir. & uxor.* quibus cautum eſt confiſcationi, & publicationi bonorum aditum occlaudi quodcumq; committatur delictum

liſtum (excepto tamen Maieſtatis crimine)ſi ex eo damnatus ad mortem quis fuerit, poſſe teſtamentum condere, pluraque iura, Doctorumque placita, ac rationes adducuntur, ex quibus verior, & tutior eiuſmodi diſsidentium opinionum conciliatio comprobatur, ab *Authore* inſinuantur, qui vt omni ex parte poſteritati enucleatam quæſtionem indicaret, ingeniosè *Matthiam Berlichium*, ſtrenuũ Iureconſultum, qui contrariæ ſententię Anteſignanus affertur in *lib.* 3. *practica.concluſion. lib.* 3.*concl.* 8. pugnantem introducit, tantique Athletę, rationes ſingulas diſpungens, ex quibus fundare tentauit etiam num hodie Iure Nouiſsimo penſitato, damnatos ad mortem teſtamenti factionem non habere, eis mirificè occurrit, ac omninò affirmatiuam ſentẽtiam, iuxtà edictam conciliationem, ſectandam eſſe, tàm in conſulendo, quàm in iudicando, protenſo quaſi digito commonſtrat, ac plures Senatuum determinationes enarrat, quibuſcùm vndique conuallatum, Doctorum diſtinctum placitum, pro teſtamenti validitate, haud obſcurè, ſuam contra *Dom. Berlichium* adſtringit fidem, pluraque alia non aſpernenda *Author* ad eiuſmodi theſim conuincendam palàm facit.

Obſeruatio XXXXII.

Scripturæ an admittantur poſt concluſum in cauſa antequã ſententia prolata fuerit? Et quid dicendum ſi priuatæ dumtaxat, vel etiam publicæ fuerint, vel ſemiplenem facerent probationem? quiq; in hoc ſit ſtylus Sacri Conſilij Neapolitani, & Senatus Cathaluniæ? Et vndè orta fuerit praxis admittendi probationes per ſcripturas poſt concluſum in cauſa in Prætorijs Supremis; denegandi verò per teſtes? Quiduè ſit practicatum in petente concomitare per teſtes apocam priuatam trino teſte notatã, poſt cauſam concluſam? & quid in petente terminum ad concomitantiam copiæ authoritate Notarij exemplatam? pluraque alia in materia adnotantur.

Obſer-

Obſeruatio XXXXIII.

Exequutio facta non obſeruato ordine tradito *à Diuo Pio in* §. *In venditione*, *l. à Diuo Pio*, ff. *de re iud.* imò contra formam inibi traditam, vt prius exequantur mobilia, deindè immobilia, & deinceps iura debitorum, ſiue eorum nomina, an ſit nulla, vel ordo prędictus in vtilitatē potius debitoris inductus fuerit, itaut teneatur appellare, ſi prępoſteretur? quo loci diſpungitur, vtrum pro forma modus exequendi fuerit introductus? quiduè forma operetur circa actus nullitatem, vel inualiditatē? Enucleantur diſſidentes *Sacri* Conſilii Neapolitani determinationes, quarum vnam recenſet *Afflict. dec.* 358. pro actus nullitate, Alteram verò refert *Dom. de Franchis dec.* 441. quod oporteat ab eo appellare, quorum fundamentis ponderatis, ac attentè diſpunctis per *Authorem*, cui magis inhęrendum, ſuum interponit iudicium, omnibus ex aduerſo adductis contra relatam ab *Afflicto* determinationem occurrens, exploſis ijs, quæ præſertim inſinuauit *Dom. de Franch: d. dec.* 441, alijq; eius Aſſeclæ; oſtendens pariter *Conſultum in d.* §. *In venditione*, non niſi conditionaliter fuiſſe loquutum per verbum Gerundij, quod de ſui natura conditionem importare, inſinuatur, ad quod comprobādum, ſingula textus verba perpendit, Quiduè dicendum, in caſu quo debitor plura habet mobilia diuerſarum ſpecierum, An creditor teneatur accipere illa pignora, quę ipſi debitor, vel Iudex tradere intendit, creditore ipſo etiam inuito, & cōtradicente, An verò liceat ipſi ex his eligere vnum, vel alterum genus, aut ſpeciem mobilium, ſuper quibus fiat exequutio? Et an in hoc ſit aliquis ordo ſeruādus? Quoq; in caſu, quibuſuè in terminis diſsidentes Sacri Conſilii deciſiones poſsint conciliari, non inſcitè *Author* adducit, poſt reiectas nonnullorum Authorū traditiones, pręſertim *Ioannis Petri Surdi*, *et Io. Bernardini Muſcatelli*, & aliorum,

Obſer-

Obſeruatio XXXXIV.

De ſtylo Curiarum obſeruando tàm quo ad ordinationem cauſarum, quàm ad earum deciſionem plura adducuntur, ex quibus originem ſtylus, & vndè traxerit, quibuſq; iuribus comprobetur, quantique ſit faciendus. Et qualiter cum conſuetudine conſtat, & an licitum ſit Iudici ab eo recedere in iudicando, & vtrum debeat admittere libellum contra ſtylum, vel conſuetudinem, quidq; operetur opinio, licèt communis, quando ſtylus vrget in contrarium, haud obſcurè inſinuatur, pleraque alia plura minimè negligenda quò ad ſtylum, cumpendii vice recenſentur.

Obſeruatio XXXXV.

Prȩſcriptio an detur in Regno, in quo ex peculiari iuris municipalis diſpoſitione proceditur ſola facti veritate inſpecta? cuius quæſiti occaſione pugnantium Noſtratum placita afferuntur; & enucleantur; nempè *Dom. Reg. Rouit. in conſ.*40. *num.* 14. verſ. *Item ſumus lib.*2. qui eius opinamenti Anteſignanum extollit *Cæſarem Vrſillum in Annotation. ad deciſ. Afflict. dec.*13. *num.*9. verſ. *Quid dicendum*, & *dec.*329. *circa fin.* aientis in Regno prȩſcriptionem minimè dari, & *Dom. Præſid. Regiæ Cameræ Amati in conſ.*96. *num* 20. verſ. *Nec præmiſſis*, qui affirmatiuam ſententiam ibi apertè ſuſtinet, & iterum *in conſ.*38. cuius placito inhęret *Author*, eique ſe ſubſcribit, pluribus abundè adductis, in eius confirmationem, ac lato ſanè calamo omnibus ex aduerſo congeſtis, & trutinatis, occurrens, inſinuat nequidem per ſomnium in ea opinione perſtitiſſe *Vrſillum*, vt denegget in Regno prȩſcriptionē; eò quod ſola facti veritate inſpecta proceditur, ſed tantùm eius mentis fuiſſe conuincitur, quod nunquam vidit cauſam in Supremis Regni Prętoriis ob prȩſcriptionem determinari ea, expenſa ratione, quia rarò, aut nunquam requiſita neceſſaria, à iure prodita interueniunt; Nec obſcurè demonaſtrat, Au-

Authores à *Dom. Reg. Rou.* adductos nempè *Guidonem Pap. & Nvtt.* minimè ad materiam eſſe applicandos, ac verus eorum, ſenſus, & genuinus traditur. Vndè *Author* recolens praxim Supremorum Regni Tribunalium prouidendi, quod exceptio præſcriptionis ſi liquida fuerit, admittatur; ſin autem illiquida, & altiorem exquirat indaginem, vt in promptu determinari nequeat, ad merita reſeruetur, vti veriorem, & tutiorem comprobat opinionem, quod præſcriptio cum requiſitis appoſita, omninò procedat, iis autem deficientibus, nequaquam, idquè etiam in foro canonico, vbi ęquitas ſuperabundat, inconcuſsè obſeruari teſtatum facit.

Obſeruatio X LVI.

Acta facta tempore inuaſionis Regni, Reipublicę, vel Imperii, decreta interpoſita, & ſententię prolatę, an aliquam habeant ſubſiſtentiam, inuaſione ceſſante? vel potius pro nullis, caſsis, & irritis habeantur? Et affirmatiuam ſuſtinẽs *Author* ſententiam, diſertè tradit, vndè ortum habuerit Ethymologia Tyrãni, quiſq; propriè Tyrannus dicatur, quæq; mala ingerat, quoſq; tetros pariat effectus Tyrannides, & quantum omni iure deteſtabilis fuerit? Hinc quid fuerit determinatum per *Sa*crum Conſilium tempore inuaſionis Regni Caroli VIII. Francorum Regis circa annullationem actorum, proceſſuum, & ſententiarum; tunc factorum, & interpoſitarum, ceſſante poſtmodum inuaſione, per extenſum inſinuatur, quidquè durantibus plebicularijs commotionibus de anno 1647. fuerit peractum, ijſq; ceſſantibus, quæ emanauit determinatio à Supremo Collaterale Conſilio, paritèr inſinuatur; & pluriũ Authorum repetitiis placitis nonnulla de Tyrannis congeruntur, ac de geſtis per Officiales Baronum deputatorum ad iuſtitiam, tempore Tyrannidis, quæ ſit habenda ratio de iure, demonſtratur, Et qualiter vaſſallorum fidelitas, inuaſione recedente dignoſcatur, non inconcinnè expenditur.

Digitized by Google

Obſeruatio XXXXVII.

De ferijs: tùm inductis in honorem Dei, cum repentinis, ac ad vtilitatem hominum introductis, pleno agitur calamo; Deq; earũ origine, Ethymologia, & diuerſitate è veterum, & recentiorum repetitis calculis, non iniucundè adnotatur; qualiter practicẽtur toto terrarum Orbe? quęque peculiaris ſit obſeruantia procedendi earum durante tẽpore in Tribunalibus Regni Neapolis, & Vrbis Romę? Quæque neceſſaria ſit diſpẽſatio in Regno ad finem vt procedi poſſit ad actus incũbentes pro inſtructione Iudicij, ſiuè proceſſus? Et an ferijs prorogatis, neceſsè ſit nouam obtinere diſpenſationẽ, vltrà primam obtentã, quod *Procedatur feriis non obſtantibus*? Et an terminus prorogatus ſit idem cum primo, vel diuerſus? & à quo die regulariter indictæ ſint feriæ cereales, & vindemiales in Regno? quibuſuè de cauſis conſueuerint ad petitionem Electorum Fideliſſimæ Ciuitatis Neapolis, prorogari? & an ferię ſint inductæ in fauorẽ Iudicum, vel litigantium? Et an ijs poſſint partes renunciare, adeò quod renunciatione facta per Collitigantes, teneatur Iudex procedere, & non procedendo teneatur in ſindicatu? Quodq; cauſarum genus expediri valeat feriarum cuiuſcumque generis tempore? Et an ex eo quod ſummarię cauſæ ſint, & in ijs de plano procedatur, feriarum non obſtet exceptio? Et an etiam ils potiantur, qui rurales non ſunt, nec ruralia, ſiuè ſtabilia poſſident bona, adeò quod nec per ſe, nec per alios ruralibus laboribus meſſium ſcilicet recollectioni, vel vindemiæ vacare minimè cogantur? quęq; fuerit à Prudentibus excogitata ratio in feriarum introductione principalior (ſiuè vti aiũt) finalis? Et an etiam fetijs introductis propter guerram, poſſint partes renunciare? Eęque vtrum feriis cerealibus, & vindemialibus, vel repentinis, ac in honorem Dei, introductis magis ęquiparandę ſint? Non inconcinnè, ac maximo cum labore *Author* enucleat, Ac paritèr innuit, quibus in caſibus conſueuerit feriarum tempore proce-

di

di in quorumcumque Tribunalium ſubſellijs, quæque ſit ratio, quod in cauſis tangentibus intereſſe Regij Fiſci, feriȩ nullȩ ad vtilitatem hominum introductȩ obſeruentur, ſicuti in Tribunali Regiȩ Camerȩ Summariæ paſſim obſeruatur; Et obiter(nō tamen inſcitè) de alimentorum priuilegijs, & pro ijs competentibus actionibus, ſiue prȩſentia, & futura ſint, ſiue de prȩteritis quæſtio incidat, & an in ijs ſummariè ſit procedendum, pertractatur ad diſpunctionem doctrinæ *Dom. Regentis Scipionis Rouiti*, & *Didaci Perez*, qui *Baldum* inſequuti vnam tenuerunt opinionem, à qua *Author* ex pluribus recedendum monet; Aliaque nonnulla, nec inutilia, imò vſui forenſi acco modatiſſima afferuntur, Ac Authores feriarum materiam tractantes indicātur: Notabilis indagatio ad methodum redacta, & ad iudiciorum praxim delineata, quem vix alibi ita digeſtam, fortaſſe Lector inueniet.

Obſeruatio XLVIII.

Tranſactio, cui plura à Conſultis inducta fuerunt priuilegia, eò quod à iurgijs, litibuſque receſſum inſinuat, quamq; Imperiales Conſtitutiones non paucis munierunt ampliationibus, ea mente ductæ, quia expedit bono Reipublicæ, litibus ianuam occludere, eaſq; immortales prorſùs effici, leges abhorruerunt; an de ſui natura operetur, vt in caſu, quo vnus ex tranſigentibus illi ſtare detrectet, vel eam impugnare contendat, ſiue reſciſſorio Iudicio agat, ſiue nullitatis macula, labeq; notatum trāſactionis placitum redarguat, ante omnia teneatur reſtituere accepta virtute tranſactionis prædictȩ, nec alitèr niſi illis reſtitutis in Iudicio audiri debeat? Vel neceſſe ſit, q in ipſo tranſactionis documēto pactum peculiare in caſu contrauentionis apponatur p quod ab agendo repellatur contrauenicns, niſi prȩceſſerit receptorum reſtitutio? Quæ an realis, & effectiua eſſe debeat, vel ſatis ſit ſi fiat

 de-

depoſitum? vel etiam oblatio admittenda veniat? Ad cuius quęſiti dilucidam enucleationem, pluribus penſitatis iuribus, maturaq; facta diſcuſſione omnium hincindè allatorum tàm per Aientes, quàm per Negantes, veriorem, ac tutiorem, tùm in conſulendo cùm in iudicando, eam *Author* approbat ſententiam, per qua itum eſt de natura tranſactionis eſſe, vt aduerſus eam ſi quis ſe dirigit, in primis omnia accepta ipſius tranſactionis intuitu, reſtituat, aliàs, à Iudicij limine fore arcendum, quam ſententiam pluribus Senatuũ Supremorum placitis comprobatam, ad oculum inſinuat; Quæque ijs adhibenda ſit fides Authoribus, qui contrarium ſenſierunt, ſummatim materiam, non funditùs deguſtati, ad viuum inſinuatur? præſertim labefactatam *Author* indicat fidem *Regij Coſiliarij Io. Andreæ Georgij in alleg.* 34. eiuſque Aſſeclarum, qui ſub eius fide, in eiuſque verba iurati cum ipſo ſentierunt; Enucleaturq; pariter determinatio facta per Sacrum Coſilium Neapolitanum in cauſa V. I. D. Marci Sancti Antonii, cum Sacro Incurabilium Noſocomio, cuius aciem *Author* ſuſtinens, ac pro reſtitutione acceptorum vigore tranſactionis partes agens, ſuum edidit reſponſum in 2. *diſceptatio. forenſ. cap.* 40. aliaque plura non inutilia afferuntur, & dilucidantur.

Obſeruatio XXXXIX.

Arma propria, ſeu Inſignia in opere publico, ſiue in Eccleſiis, Cappellis, & aliis publicis operibus apponi, & inſcribi conſueta, adhoc vt apponentium, earumque familiæ honor dignitas, ac memoria conſeruetur, an liceat apponere Officialibus, Præpoſitis, & alijs deſtinatis ad operis publici conſtructionem, nulla tamen de proprio, pecuniæ quantitate erogata? vel neceſſè ſit adhoc vt armorum deſcriptio, & Inſigniorum inſculptio legitimè procedat, quod propriis expenſis conſtruatur opus? quidq; fuerit obſeruatum tempore *Præſid. Dom. Vincentii de Franchis,* qui peculiarem de hoc edidit *deciſionem* 443. Et qualiter ab ea, quibuſq; motus rationibus

bus; aut iuribus perſuaſus receſſerit *Dom. Reg. Io. Franciſcus de Ponte in tractat. de poteſtat Proreg. tit. de diuerſ. prouiſion. n. 7.*? Et an aliquod diſcrimen adhibendum ſit inter nomina propria deſcribentes, & Inſignia inſculpi ſatagentes? Hinc *Author* arrepta occaſione, ſummatim indicat non licere cuipiam Arma, ſeu aliorum Inſignia, leuare, abradere, vel delere etiam opere deſtructo, refecto, aut renouato, nam in reædificatione, refectione, & renouatione, eadem arma, & inſignia, deſcribenda, & apponenda ſunt, adhoc vt nullum indè vergat præiudiciū iis qui de familia ſunt, ad quā theſim compròbandam, peculiaris affertur *Rotæ Romanæ* determinatio apud *Ludouiſ. Sanctiſſimum deindè Gregor. XV. dec.* 463. in fauorem illorum *de Murga* coram *D. Gypſio de anno* 1589. *die* 28. *Iunij*. Dicitur etenim turbare, is qui arma, ſeu inſignia delet, mutat, ſeu abradit, idcircoque interdictum *Vnde Vi*, & *Vti poſſidetis* competere Agnatis, & deſcendentibus, adhoc vt reponantur, actionem itidem iniuriarum, pluraq; alia actionum genera, etiamſi agentes, & conquerentes qualitatem non habeant hæreditariam, ſed tantùm hæredes ſint ſanguinis, quomodò plerique inſinuauerint, indicat *Author*. eam tutiorem reputans ſententiam, quam Senatus Delphinalis admiſit apud *Franciſcum Marcum deciſ.* 275. vt actio intentetur repoſitionis, ſeu redintegrationis armorum, & inſignium in eodem ſtatu, quamq; *Iacobus Menochius*, & *Stephanus Gratianus in ſedibus indicatis*, comprobarunt. Qua autem via ſit agendum cum perſonis omnibus, practicatum paſsim in Regno monet *Author* via Regalis implorandi preſidii, vigore Capitulorum Regni, quorum vſus, & obſeruantia indicatur, quique Authores materiam ingreſſi fuerint, inſinuatur.

Obſeruatio L.

De Tribunali Regiæ Cameræ Summariç, eiuſque origine, Authoritate, & Prçeminentia, quoque tempore fuerit introductum, & in cuius locum

cum ſucceſſerit,& quo titulo decoratum, & inſignitum fuerit? quo loci *Author* etiam Sacri titulo rectè nominari debere audacter affirmat, peculiareq; Doctoris nō languidæ fidei placitū, ſed permaximę in Regno, qualis reputatur *Io. Vincentius Anna in repetit. cap. 1. de vaſſall. decrep. ætat. n. 217.* ad id comprobandum, adducit, ac profitetur: mutilatè nimis de laudibus tanti Prætorii edixiſſe, ſi ad eius excellentiam oculus vertatur, ibiq; vt plurimum prȩſtantiores cauſarum patronos fuiſſe delectos ad Regalis patrimonii cauſas defēdēdū vti Fiſci Aduocatos, ab experimento tradit, ipſiuſque Tribunalis Magiſtratus vti eximios doctrina, & integritate collaudat, ipſiuſq; Locumtenentem *Dom. D. Didacum de Vzeda* aliàs *à Mario Giurba* celeberrimo Iureconſulto, collaudatum, extollit.

Obſeruatio LI.

Lȩſȩ Maieſtatis crimen in primo, & ſecundo capite, quod ſacrilegio proximum tradit *Conſultus in l. 1. ff. ad legem Iuliam Maieſtatis*, quodque affines habet Rebelliones, Conſpirationes, & ſectas, ſeu Machinationes, Conuenticula, Seditiones, Collegia illicita, Perduelliones, ac arcanorum Principis reuelationes, quibus pȩnis coerceatur tùm in perſona, cùm in bonis, tàm in diuerſis Europȩ Regionibus, quàm in Regno Neapolitano, inſinuatur, ac pariter confiſcationis bonorum pȩnam ex crimine prȩdicto etiam num hodie practicari ipſo iure ſtatim eam operante, licèt poſtm dum ſententia declaratoria requiratur, quauè ratione filij cōmittentium crimen lȩſȩ Maieſtatis veniant quoque puniendi, & ab omni prorſus ſucceſſionis commodo excludantur, non inſcitè exaratur; Ac determinatio facta per Sereniſſimum Regem Ferdinandum, quod filiȩ fȩminȩ Principis Roſſanis, qui commiſerat crimen lȩſȩ Maieſtatis contra Regem, honorificè fuerunt per ipſum maritatȩ, recenſetur, pluraque alia ad materiam, & quȩ in tanti ſceleris vindictam Iura ſanxerunt, afferuntur.

Ob-

Obſeruatio LII.

Ius congrui, ſiue prothomiſeos, quòd diuerſimodè locum ſibi vendicat in Ciuitate Neapolis per Conſuetudinem incip. *Si quis emit, ſub tit. de iure congrui*, quę verba facit in contractu dumtaxat emptionis, & venditionis; & in Regno per Conſtitutionem *Sãcimus ſub tit. de iur. prothomiſeos*, quę cōpręhendit nedū contractum emptionis, verum etiam locationem, & conceſſionem in Emphyteuſim, non tamen vltrà. 20. dierum ſpatium à die factę denunciationis vicino facultatem retrahendi tribuens, cùm in Ciuitate Neapolis annus concedatur integer à die ſcientiæ decurendus, an prebeat facultatem vicino, vt declarare faciat emptorem, & venditorem vtrum contractus initus verus ſit, vel ſimulatus, & quantum taxatū fuerit inter eos prætium, etiã cùm iuramento? & in caſu quo periuri detegerentur, vẽditor puniretur amiſsione rei emptor verò amiſſione prętii? qua in re *Author* affirmatiuam laudat ſententiam, eãq; in praxi ſectandam inſinuat; quò loci indicat iure d. Conſtitutionis *Sancimus* attento, excludi Eccleſiam, Viam publicam, & Fiſcum à iure retrahendi, ac omni iure fraudẽ ex huiuſmodi contractibus abhorritam, quodque ius congrui ad correctionem iuris communis fuerit introductum, prę ſertim contra *tex. in l. dudum, & l. inuitum, C. de contrahen. emption.* & *l. nec ęmere, C. de iur. deliber.*

Obſeruatio LIII.

Exceptione diſcuſſionis inuentarij legitimè confecti, per hæredem appoſita, ſiue poſt ſententiam (nam eiuſmodi exceptio modificatiua eſt) ſiue in principio litis; eaq; pendente, An poſſit hęres moleſtari, ſiue contra ipſum ad ſequeſtrum bonorum, eorūq; fructuum procedi? Hinc diſſidentia inſignium virorum placita è diametro pugnantia, Vnum ſcil. *Ill. Dom. Reg. Fab. Capyc. Galeot. in* 1. *controuerſ. Illuſtr. cap.* 62. *n.* 53. *& ſeqq.* expreſsè negantis moleſtiam aliquam inferri de-

Digitized by Google

debere hęredi cum beneficij inuentarii, ipſius diſcuſſione oppoſita, Alterum verò *Dom. Reg. Io. Franc. Sanfel dec.* 211. *n.* 3. *par.* 1. fidem præſtantis eſſe procedendum ad ſequeſtrum *Author* perſpicaciter ſingulorum dicta perpendens, vtraq; veritate, niti in caſu tamen ſuo, vtpotè qui, diuerſa in facti ſpecie ſcripſerunt, facili commonſtrat metho: Nempè vt dicta per *D. Reg. Galeot.* procedant in caſu, quo inuentarium legitimè iuris ſeruatis ſollemnitatibus fuerit confectum, tūc etenim, quia nullus adeſt timor ſubtractionis, & occultationis bonorum, quę inuētarium ipſum indicat, & contra hęredem plenam inducit probationem, non debet hęres moleſtari per ſequeſtrum, nec commodo poſſeſſionis priuari; Scitū eſt enim, in principio litis ſequeſtrum omni iure reperiri prohibitū vti legibus exoſum. Aſſerta verò per *Dom. Reg. Sanfel.* vim obtineāt in eo caſu, quo hęres inuentarium adhuc nō confecerit, ſed intra terminū à iure pręfinitum, illud conficere ſatagat, tunc etenim, quia de facili bonorum hęreditariorum ſubtractio, & occultatio contingere poteſt nec creditoribus, aut legatarijs, aliiſq; ſuper hæreditate defuncti intereſſe habentibus, conſuli poteſt, rectè procedat ſequeſtrum, itaque in praxi tenendum *Author* inſinuat, Peritiorum tamen cenſura minimè ſpreta.

Obſeruatio LIV.

Tranſactio, de cuius natura eſt, vt à lite recedatur, ſi ab vno ex tranſigentis obſeruata non fuerit, licitum ſit alteri tranſigenti ab ea recedere, & ad primęua iura reuerti, etiamſi nullū fuerit de eiuſmodi regreſſu faciendo, pactum in ea appoſitum; Nec ſi adimplere quis detrectauerit, tranſactionis beneficio nequidē minimo iuuari ſe poterit; habet namq; eiuſmodi contractus tacitam conditionem, ſi tranſigenti fides adimpletur, & ſeruatur, ac correſpectiuus dicitur, & cum ſit contractus innominatus, ante implemētum, & factum ſequutum, nullam oriri obligationem, vndique in comperto eſſe, ex pluribus demonſtratur.

Obſer-

Obſeruatio LV.

Auaro, An ſit dandus Curator, ſicuti, & Prodigo? Curioſa herclè indagatio; quę vt enucleata poſteris inſinuetur, quamplura *Author* aſſumit, vt oſtendat peius eſſe vitium, Auaritiam, vti omnium malorum radicem, quàm Prodigalitatem; Idcircò ſicuti Prodigo paſſim, qui non habet modum, neque finem expenſarum Curator decernitur, ità pariter decernendus erit Auaro, cui tantùm deeſt, quod habet, quàm quod non habet; Abutitur namq; Auarus ſubſtantia ſua, Et recenſitis tùm Sacrę Paginæ, ac Eccleſię Doctorum nonnullis placitis in deteſtatiōnē Auaritię, ac etiam prophanę lectionis, & Authoritate Ethnicorū, & quamplurimis adductis verſibus ſatis lepidè congeſtis ab Hiſpano illo Vate, in libello; quem compoſuit Hiſpanico idiomate, cuique nomen indixit *Fabrica de la Eſperiençia*, quem libellum *Author* ſua induſtria è typis prodire ſategit, eam veriorem commonſtrat ſententiā, qua cautum eſt, *Auaro ſicuti, & Prodigo dándum eſſe Curatorem.*

Obſeruatio LVI.

Pragmaticę Regni, ſancientes non admitti paſſim ſuccumbentes in litibus de nullitate redarguere decreta, & ſententias Tribunalium Collegiatorum abſque depoſito certę quantitatis in eiſdem pragmaticis præfinitę, ne lites prorſus fierent immortales, vtq; Iurgantium calumnijs omnis prēludatur via, ac ianua occlaudatur, non tamen ab eadem diſpoſitione, penitùs arcentur ij, qui impotentes ad faciendum depoſitum, coacti eſſent notoriam eorum iuſtitiam, mediantibus nullitatibus deſerere, hoc ſiquidem in caſu conſueuerunt Pragmaticarū Regni Conditores (cuius laudes recoluntur) decretationes formare, quibus ijſdē Tribunalibus, in quibus Iudicium reperitur introductum, remittitur determinatio facienda ſub hac formula verborum *Conſtito de paupertate ſeruatis de iure ſeruādis*, ſuper cuius qualitatis ve-

rificatione aſſolet decerni, quod *Capiatur ſummaria informatio ſuper allegata paupertate*, de qua ſi edoceat eã proponens, admittitur ad diſcuſſionem nullitatum abſque depoſito, ſin verò minus cõſtiterit, denegatur prouiſio facienda, ſuper nullitatum diſcuſſione non facto depoſito; Hęſitatio tamen, quę incidit, an debeat impertiri terminus ſuper allegata paupertate, quando ex inuentario in actis exiſtente conſtat Iudici non eſſe allegantem pauperem, *Author* indicat fuiſſe reſolutum contra heredem cum inuentario, eò quod inuentarium plenè probet bona in inuentario deſcripta eſſe penès hęredem, & quod ſit probatio eius generis, quę dicitur iuris, & de iure, quę non admittit probationem in contrarium, niſi per confeſſionẽ Partis; nec inutilia quędam alia adducuntur circa paupertatis, vel diuitiarum pręſumptionem, & qualiter ab allegante ſit probatio facienda; maximè ſi pro ſuę intentionis fundamento deducant.

Obſeruatio LVII.

Conſeruatoria in Regno de quibus extant capitula edita à Sereniſſimo Rege Roberto de anno 1332. incipientia, *Ad Regale faſtigium, ad Præſidentis ſpectat officium*, *Charitatis affectus, Finis præcepti charitas*, & *Omnis prædatio*, adinuenta fuerunt ad pacem inter ſubditos Regni conſeruandam, omnemq; arcendã, & comprimendam violentiam, & ne quiſpiam facultatem, & licentiam ſibi aſſumat propria authoritate ius ſibi dicere, Regis etenim munus eſt, vt Regnum in pace conſeruetur etiam inter perſonas non ſubditas, quia ipſe Dominus eſt territorii, manuque ſua Regia tenetur efficere, vt quiſquis ſuũ adeat Iudicem, & interim violentijs occlaudatur aditus, armorumq; inter Regnicolas, ceſſet ſtrepitus, & paſsim concedũtur, tàm Clericis aduerſus laicos ſibi violentiam inferentes, quàm laicis aduerſus Clericos, Clericis aduerſus laicos, & laicis aduerſus Clericos; Hæc tamen conſerua.

ſeruatoria, ſiue Regale præſidium non conceditur, niſi adſit violentia; & in ijs proceditur ſummariè per viam extraiudicialis cognitionis, non autem in forma iudicij; expediuntur citationes per edictum, non fit publicatio, nec in ijs conceduntur beneficia, nec datur Reconuentio, nec Reſtitutio in integrum admittitur aduerſus decreta concernentia pręſtationem Regalis pręſidij; ſin autem is qui turbat, & violentiam infert Clericus fuerit, citatio emanare cõſueuit per edictum, vt compareat, *Si quis ſua putauerit intereſſe*; & comparente, & petẽte audiri, quia Actor efficitur voluntarius, non proceditur remedio Capitulorum Regni, ſed via ordinaria inſtructo legitimè proceſſu per actus incumbentes; An autem Sacrũ Conſilium dumtaxat ſit Iudex competens in procedendo ad præſtationem Regalis præſidij, vel etiam Magiſter Iuſtitiarius, aliaq; Tribnualia inferiora? diſſidentes fuerunt inter Maiores noſtras opiniones. Poſſe etenim Magiſtrum Iuſtitiarium in eiuſmodi Regalibus præſidij procedere, tenuit *Dom. Vincentius de Franchis Sac. Conſil. Præſes in dec.* 163.*n.* 19. poſt *Apyc. in inueſtitur. feudal.* verb. *feuda officiorum*, verſ. *Reges col.* 10. Negat tamen *Illuſtr. March. Belmont. Dom. Reg. Tapia in commentarijs ad dicta capitula*, inquiens non niſi Sacrum Conſilium procedere in eiuſmodi Regaliũ pręſidiorũ pręſtatione, itaq; in praxi obſeruari ex diuturna obſeruantia, mirificè iis, quę à *Dom. de Franch.* adducta fuere, occurrens, in quam ſententiam procliuior eſt *Author*, qui ab experimẽto comprobat; Et an Conſeruatoria prędicta concedi debeant, nedùm in caſu violentiæ illatæ, verùm etiam inferendę, adeò quod timens ſibi violentiam inferri, valeat Iudicis officium implorare, & Sacrum Conſilium adire ad finem obtinendi Regale pręſidium, & occurrere turbationi, quam timet? pulchra diſquiſitio vſui forenſi accomodatiſsima, quam *Author* pluribus adductis iuribus, Doctorumque placitis, exẽpliſq; nonnullis allatis, quibus leges ſanxierunt mala fore pręcauenda, meliuſque eſſe in tempore occurrere, quàm poſt exitum vindicare, affir-

matiuam amplectitur ſententiam; Et qualiter in remediis prædictis ſit procedendum, quęque obſeruari debeant, vt ritè, & rectè procedi poſſit abſq; labe nullitatis, breui verborũ compẽdio, nõ tamen inconcinnè *Author* inſinuat; Pariterque indicat an procedat Regale pręſidium, nèdum in poſſeſſoriis, recuperandę, & retinendę, verùm etiam in poſſeſſoriis adiſpiſcendę?

Obſeruatio LVIII.

Iudice coram ſuſpecto litigare, licèt durum ſit, & periculoſum, vndè Imperiali Conſtitutione cautum reperitur omnes lites ſine ſuſpicione procedere debere, nec vlla ſuſpictionis cauſa Iure Ciuili Romanorum attẽto eſſet exprimenda ad Iudicem remouendum, ſed dumtaxat iuriſiurandi vinculo obſtrictus reperiebatur aſſerere non animo calumniandi, ſed ius ſuũ perſequendi ſuſpectum Iudicem allegaſſe, aliter diſponẽte Iure Canonico ſecundum cuius diſpoſitionem, cauſa ſuſpictionis alleganda, & exprimenda erit; Attamen peculiaribus Regionum Conſtitutionibus prouidè ſancitum eſt, ſollemnitates quamplurimas eſſe obſeruandas in proponendis, allegandiſque ſuſpictionibus, pręſertim in Regno, in quo peculiari pragmatica ſanctione in ordine 11. *ſub tit. de ſuſpiction. Official.* verſ. *Oltre di ciò*, promulgata die 2. Nouembris 1611. inter cæteras ordinationes prouiſum eſt, non eſſe ſuſpictionum capita admittenda, niſi ſubſcribantur à Principali, vel ab eo cauſarũ Patrono, qui onus cauſæ ſuſtinet, quæ ſanè conſtitutio concordantem habet ordinationem Regni Portugalliæ; Hinc celebris, & curioſa orta eſt quæſtio. Poſito quod ſuſpictiones non ſubſcribuntur à Perſonis deſignatis per Pragmaticam, & effluxerint nonnulli dies, ſi poſtmodum perſona legitima eas ſubſcripſerit, à qua ſubſcriptione computabuntur 40. dies pręfiniti à Pragmatica, à die nè primæ ſubſcriptionis nulliter, & minus rectè, factę, vel à die ſecundæ ſubſcriptionis legitimè factæ? qua in re adducto *Georgio Cabedo in deciſione Luſitana* 45. qui allato

to *Bartolo, & Ludouic. Molin. in locis indicatis*, eam habuit pro veriore, opinionem, vt tempus ſit computandum à die ſecundæ ſubſcriptionis ritę factæ, non autem à die primę. Contrarium veriùs *Authør* exiſtimat, vtquè omnium oculis protenſo quaſi digito, inſinuet *Bartoli* placito, & *Ludouici Molinæ* effatui, mirificè, occurrit, ac per veros iuris terminos nonnullis adductis manifeſtum facit.

Obſeruatio LIV.

Pragmaticę Regni ſub *tit. de Aſſiſtentia, & 2. de appellat.* prębentes exequutionem paratam ſententiis prolatis in Iudicio prędicto, An eandem vim tribuant ſententiis reuocatoriis, vt eodem modo exequutio pręſtita Actori, ſit quoque Reo poſtmodum vinceri attribuenda? quo loci pluribus ex vi ęqualitatis ſeruādę adductis, & ex identitate rationis ponderatis in mediū, pro appellante; affertur celebris determinatio Sacri Conſilii, apud ipſius *Præſidem Dom. Vincentium de Franchis dec.* 136. vbi ita iudicatū recenſet; Hinc *Author*, dùm ex plurium Codicum reuolutiones obſeruauerit nõnullos addubitaſſe contra prędictam determinationem, ſicuti pergit *Dom. Regens Scipio Rouitus in prag. 2. de appellation. n.* 8. poſteritati inſinuans eſſe in facti contingētia ſuper adductis *in d. deciſ.* cogitandum, alios verò omninò illi contradicentes ſeſe prębuiſſe, qualis fuit *Hieronymus Ceuallos in tractat. Communium contra communes, q.* 897. *n.* 862. verſ. *Ex qua reſolutione*, & iterum in *tractat. de cognition. per viam violent. q. 24. n. 75. par. 2.* vbi determinationem in cõtrarium emanatam à Regali Cancellaria Princiana extollit, ſubdens ita in Tribunalibus Hiſpanię practicari, ſatis ſuo conſuluiſſe muneri putauit, ſi adductis ſingulis iis Authoribus, rationibuſq; diſpunctis, quibus pręfati Authores impulſum habuerunt, vt determinationē *Sac.* Conſil. dubiam relinquerent, & ab ea totaliter recederent, omnibus occurreret, adeò quod ſublatis contrarijs, ac minus ſubſiſtentibus fundamentis, in quibus eorum Cõtra-

tra-

traditionum cardo vertebatur, methodicè relatis, de veritate, & iuſtitia *d. deciſionis* 136. nullibi fore addubitandum inſinuat, itaq; in poſterum determinari debere ſuadet, adducto in Collegam *Dom. de Franch.* altero eiuſdem Sacri Conſilii *Præſide Thoma Anello Salernitano in dec.* 25 qui ità pariter iudicatum de anno 1586. poſteritati commendauit, alioſque plures tùm exteros, quãlis fuit *Stephanus Gratianus dec.* 220. tùm ex Noſtratibus nempè *Dom. Io. Dominicus Gaito* eruditiſſimus, ac pariter doctus Iureconſultus in celebri *tractat. de credito, cap. 4 quæsit. 7. ex n.* 895. verſ. *Verumtamen*, & *Abbas Horatius Barbatus in ſuis Commentarijs ſuper prag. de Aſſiſtenti, gloſ.* 1. *n.* 52. verſ. *Et quamuis*, congerens, qui determinationi Sacri Conſil. ſe ſubſcripſerũt, non incomptè, ad maiorem eiuſdem deciſionis comprobationẽ, aggregauit.

Obſeruatio LX.

Decreta interpoſita, & ſententię prolatę per Sacrum Conſilium, in die Iouis deſtinata à Regiis Pragmaticis ad audiendas relationes Magnæ Curię Vicarię, tùm in ciuilibus, cùm in criminalibus, aliorumq; Tribunalium Inferiorũ à grauaminibus propoſitis coram Spectab. Pręſide ipſius Sacri Conſilii, qui decretationem emittit, quod Tribunalia prędicta relationem faciant. An nullitatis labem incurrant, eò quod diſpenſatio Collateralis Conſilii non interuenit, quod in diebus prędictis liceat cauſas expedire ſecundum formam hactenus conſuetam? Et funditùs ponderata formula diſpenſationis prędictę, fundat *Author* ritè, rectèq; procedere decreta in diebus Iouis, eò quòd nulla municipali lege cautum reperitur, quòd in diebus Iouis deſtinatis ad audiendas relationes à grauaminibus Magnę Curię, decreta non interponantur, ſed tantùm reſpexit Collaterale Cõſilium, quod non impediantur

tur

tur relationes Magnę Curię, quò ſit vt allegans nulla exiſtere decreta, neceſsè habeat, eiuſq; onus ſit in primis probare, impedimentum fuiſſe præſtitum relationibus Magnę Cur., id etenim oritur aſſerendum ex clauſula apponi ſolita in diſpenſationibus Collateralis Conſilij, dũ inquiunt, *Liceat dummodo non impediantur relationes Magnæ Curiæ Vicariæ*, itaque iudicatum in cauſa Venerabilis Monaſterii Sanctæ Marię de Spe Nationis Hiſpanię per Sacrum Conſilium reiciendo nulitates, eaſque non obſtare decernens, *Authore* pro decreto patrocinãte, adducitur.

Obſeruatio LXI.

Tormentorum igneorum vſus; Archibuſii, Scoppittę, & Baliſtæ, quot ærumnis humanum genus anguſtiuerint, quæq; in Republica damna intulerint, Terra, Marique, quotque hominum fecerint cędes, vetuſtarum lectionum memoria, & Hiſtoriarum lectione repetita; indicatur. Hinc collaudatis Pragmaticis Sanctionibus, quæ rigorosè ſtatuerunt procedi contra aſportãtes eiuſmodi armorum genera, iiſque abutentes, pulchra, & quotidiana diſpungitur quęſtio, Vtrum pęna in ſtipulatione de non offendẽdo appoſita, in caſu quo Paci initę fuerit contrauentum, dicatur commiſſa, proindeq; Pax rupta, ſi vnus ex promittentibus alterum inſilit, & contra illum Arcbibuſium, ſiue Scoplum, aliuduè eiuſmodi tormentorum genus exonerauit, eo tamen non percuſſo, nec aliqualiter tacto? qua in re Aientium, & Negantium recollectis placitis *Author* diſtinctionis fędere conciliandam rem exiſtimauit, Vel etenim attentis terminis Iuris communis reſolutio expetitur quęſtionis, & tunc pęna non dicatur cõmiſſa, quia affectus non punitur, non ſequuto effectu de generali totius Italiæ, imò Vniuerſi Orbis Conſuetudine, ſi *Grammatico* credendũ eſt in *deciſionibus relatis*, Sin autem ſtatuta attẽdantur peculiaria, & pęnam eſſe commiſſam, pacemq; ruptam approbat *Author*, ad hoc vt Statutariæ diſpoſitiones, ſicuti Regni Pragmaticæ ſanctiones

nes

nes cenſentur, aliquid operari, dignoſcantur, neuè ludibrio fiant; Nec immemor determinationis Sac. Regij Cōſilij apud *Nicolaum Gizzarellum dec. 25.* quod affectus nunquam puniatur, niſi ſequuto effectu, ſi duo non concurrant, nempè quod delinquentes ſint aliàs facinoroſi, quodq; appenſatè huiuſmodi armorum genere inſiliant, & aggrediantur, ei ſe ſubſcribit *Author*, quamque aliàs indeterminatam remiſit quęſtionem in *Annotation. ad praxim Criminalem Joan. Bernardini Muſcatelli*, modò enucleatam tradidiſſe, magnoperè gaudet.

Obſeruatio LXII.

Dominia rerum in commercio hominum exiſtentiùm, ne ſub incerto vagentur, vtque firmo permaneant ad quietem inter Ciues conſeruandam, bonoq; Reipublicę cōſulendum, plura à Conſultis emanarunt Reſponſa, plures ſancitæ fuerunt leges, non pauca ſtatuta dimanarunt; quò factum eſt, vt re ſubhaſta vendita vrgentibus creditoribus, peculiaribus, ac Edictalibus Cæſarum Conſtitutionibus fuerit diſpoſitum, ipſius haſtæ fiſcalis fidem firmam eſſe debere, nec facilè conuellendam, cuius quęſiti occaſione arrepta, pulchra ſatis, & vſui forenſi accommodatiſſima diſcutitur quęſtio; Vtrum re ſubhaſta vendita, non auditis, nec citatis, aut conſenſientibus creditoribus anterioribus, quibus eadem res per prius erat hypothecata, tantę ſit efficacię haſta Iudicialis, vt creditores ipſos anteriores, experiri satagentes ſuper eadem re iam diſtracta, inſtantibus poſterioribus creditoribus, omninò repellat, eiſque impedimentum, ſiue obicem aliquem prębeat? Vel veriùs, illos omni iure admittendos eſſe? qua in re *Author* (vt ſui inſtituti fert ratio) ad partes quęſtionem trutinans, eamque à primis (vt aiunt) principils deducens, pro creditoribus anterioribus eſſe veriùs opinamentum tradit, pluribus ad ipſius comprobationem conglomeratis, pręſertim, quia abſq; ipſorum facto. Ius illis ex prima obligatione quæſitum, alterius facto nullum potuiſſe præiudicium in-

ferri

ferri, maximè ab eodem debitore, qui rem pluribus diſcriminato tempore hypothecauit; Itidem, quia omnia abhorrent Iura, præiudicium alicui non citato, nec audito, nec vllum prȩſtanti conſenſum, inferri debere; Rurſus: haſtam Iudiciariam, eiuſmodi Iuribus prȩiudicare, minimè poſſe, concors omnium inſinuata eſt ſententia; Vt indè factum ſit in pluribus Europæ, prȩſertim Italiȩ Regionibus, ad eiuſmodi conciliandà Scribentium diſſidia, peculiaribus ordinationibus cauere ſatiùs iudicatum eſt, vt Cridȩ, ſiuè Generalia programmata prȩcedant venditiones rerum ſub haſta expoſitarum, quibus legitimè peractis, ſi intra præſtitutos dies creditores anteriores non comparuerint, ſtabilis rerum poſſeſſio emptori adiudicetur, nulloque tempore via ſternatur comparẽtibus creditoribus amplius illum ſuper re poſſeſſa moleſtare; quas Cridas exoptaſſe in Senatu Cathaluniȩ exclamantem inſinuat *Authore Io. Petrum Fontanellam in tractat. de pactis nuptialibus, clauſula 5. gloſ.8. ex num.* 48. ac in Regno Comitiis in Generalibus ſermonem aliquando fuiſſe habitum, indicatur, vt non immerito idemet *Fontanella* ſpinòſam eiuſmodi indagationem iudicarit; Nec conqueri poſſe emptorem ſub haſta ſi creditorum anteriorum hypoteca adhùc firmà perſiſtit, eaq; reſoluta minimè cẽſetur per emptionem ſub haſta factam; Nam pluribus commodis, & priuilegiis ipſum potiri obſeruat *Author*, nempè quod pecunia, quæ alioquin libera peruenire debeat in poſſe creditorum, ſeruitutis laqueo iuguletur, ac mediante cautione prȩſtãda liberetur, quȩ ſemper extare dicitur in ipſius emptoris commodum, & ſecuritatem; Itidem, ſecurus remanet emptor ab omni periculo depoſitȩ pecuniæ, cuius cȩdes, ſiue lues ſi euenerit: creditorum damno, non ipſius emptoris cedere, certum eſt; Nec paruifaciendum eſt illud, & aliud commodum quod conſequitur emptor ſub haſta, dùm ab omni offerendi iure, quod aliàs competere creditoribus poſterioribus indubium eſt, liber euadit; Et pro coronide: augmentum temporis cõtra ipſum prȩtendere creditores

tores poſteriores omni arcentur Iure, ac protinus repelluntur; de quo poſtremo enunciato, determinatio aliàs facta per Sac. Conſilium de anno 1573. die 24. Nouembris, referente doctiſsimo illo *Coſiliario Iacobo Anello de Bottis* apud *Io. Vincentium Anna alleg.* 56, *num.* 8. recenſetur.

Obſeruatio LXIII.

Adiectus ſolutioni quando quis dicatur, vt poſſit opponi eum in Iudicio agere non poſſe, ſed tantùm ſolutionem recipere? qua de re plenè agitur de natura *Adiecti*, quibus verbis, & dictionibus intelligatur alternatiuis nè, vel etiã coniunctiuis? Et quid ſi adſit in ſtipulatione clauſula *Inſolidum*? quæq; ſit propria *Adiecti* deſcriptio in iure? Et an *Adiectus* valeat procedere ad interrogationem ſuper tenore inſtrumenti via ritus? Quiduè obſeruandum ſit in formula concep,ionis verborum ſtipulationis, ſeu promiſſionis, & obligationis? Et vndè proueniat, quod ſi quis rem alterius agat, nec aliquod intereſſe in ea habeat, verùm in eius perſona dirigatur ſtipulatio, & obligatio, acquirat actionem directam, & vtilem? Queq; ſit praxis ſeruãda adhoc vt valeat procurator inſtrumentum via ritus liquidare? Et an hęres adiecti valeat ipſe quoque, etiamſi in inſtrumento non nominatus, ad interrogationem inſtrumenti procedere contra debitores Teſtatoris? Quaſq; actiones acquirat hęres, quę per prius in perſonã defuncti radices immiſerunt? Et pro Colophone totius materiæ determinatio Sac. Conſilij relata per *Dom. Regentem Scipionem Rouitum in deciſ.* 26. vti ad rem peculiaris expenditur, ac alia determinatione Magnę Curię Vicarię iunctis Claſſibus emanata, comprobatur.

Obſeruatio LXIV.

Petens exhibitionem libri confecti à *Nummularijs*, ſeu *Argentarijs*, *Theſaurarijs*; *Mercatoribus publicis*, *Adminiſtratoribus Vniuerſitatum*, *Tutoribus* aliiſq; eiuſdem farinæ, hominibus, qui publicum

cum exercent munus, vel à publico ad id explēdum eliguntur, in quo partitę Introitus, & Exitus deſcriptæ reperiuntur, An teneatur ante omnia declarare, quòd intēdit partitas Introitus, & Exitus acceptare, & ſic totum librum approbare? Qua declaratione non facta minimè poſtulatus teneatur exhibere partitas prædictas? Et affirmatiuam ſuſtinens *Author* opinionem, eam in praxi ſectandam ſuadet, quiq; Authores queſtionem egerint, *An, & quando liber probet pro Scribente, vel contra ipsū* innuit, quoq; in caſu adducta placita per *Dom. Regentē Rouitum in commetarijs ad prag. 5. de Adminiſtrat. Vniuerſitat. n. 9. in fin.* ſint accipienda. demonſtrat.

Obſeruatio LXV.

Aduocationis munus, quod laudabile, priuilegiatum, & honorabile ab omnibus exiſtimatur, vtpotè Reipublicæ maximè neceſſarium, quodque adeò nobilitat hominē, vt ad id ſubeundum munus, non niſi bonę opinionis viri admittatur, illud pręcipuum habet priuilegium, vt Aduocati pro eorum laborum ſalario, & ob cauſę victoriam Palmario, hypothecam habeant tacitam, ex qua in concurſu omnibus aliis creditoribus pręferuntur, etiamſi creditores anteriores concurrerint, expreſsę hypothecę innitentes, pręſertim ſi de ea re agatur, quę ex Aduocatorum patrocinio, & Procuratorum ſolertia, atq; laboribus à litigij vexatione liberata extiterit, tunc etenim eodem gaudent priuilegio pro eorum ſalario, laboribus, & Palmario, quo potiri ſancitum eſt, meliorantes rem aliquā, ac expendentes in conſeruationem rei hęreditarię, quarum meliorationum, & expenſarum prętium ante omnia deduci, omnibuſq; aliis pręferri, minimè hęſitatur, adeò quod ob quantitatem pecunię illis liberatam nequidem cautionem pręſtare tenentur, ſicuti alii creditores concurrentes, vtpotè qui nullo vnquam tempore (quicumque concurrerint creditores) ad eius reſtitutionem vrgeri poſſunt; quòd ſanè priuilegium hypothecę, & antelationis nedùm Cauſa-

f 2 rum

rum Patronis, & Procuratoribus, verùm etiam Magiſtratibus pro eorum ſalarijs competere inſinuatur. Cuius quęſiti occaſione, quot ſubeant Aduocati pericula in eorum dignè ſubeundo munere, quotq; teneantur expenſas erogare, quoque ſepè ſepiùs à Clientibus pro ſuſceptis laboribus rependantur ingratitudines, quiduè *Authori* acciderit pro petito palmario, quantumq; Ingratitudinis vitium deteſtabile, pluribus commonſtratur, ac peculiari *Hypoliti de Marſilijs* dicterio *in fine tractatus de fideiuſſoribus*, comprobatur.

Obſeruatio LXVI.

Officialis, cui à *Rege noſtro Sereniſsimo, & Inuictiſsimo*, etiã in vim contractus, & ex cauſa onerosa officium fuit collatum, ſi ab eodem Officio ſuſpenſus fuerit ordine Illuſtriſſimi Regni Proregis, qui & illud alteri commendauit, & ſuſpenſi vice ſubrogauit, quiq; eius exercitio vacauit, An rectè petat? eiq; de iure debeantur ſalarium, & emolumenta à ſubrogato, aliaque munuſcula cuiuſcumque generis, ſiue difformia, ſiue vniformia, poſtquam ad officium prædictum fuerit reſtitutus? Et an habenda ſit aliqua ratio iuſtè nè, vel iniuſtè ſuſpenſio proceſſerit quoad reſtitutionem faciẽdam fructuum, & emolumentorum pro rata illa temporis, in quo ſubrogatus exercitio officij vacauit, perſonale munus ſubiens? quæq; ad hanc diſſoluendam antinomiam conſueta fuerit apponi clauſula in decretis ſuſpenſionum Officialium? Et quanti faciendus ſit labor ſubrogat, vt minimè vrgeri poſſit ad reſtitutionem emolumentorum officij, in quo ille vacauit, quæq; communiter recepta ſit concluſio omnibus in Tribunalibus circa emolumentorum prædictorum reſtitutionem? quęq; ſucceſſiuis temporibus emanarunt determinationes in fauorem ſubſtituti in officio, reſpectu emolumentorum, & fructuum debitorum ratione ſeruitij perſonalis, etiãſi in officio prędicto ſe ingeſſerit, callidè, falsò, & doloſè? quęq; differentia ſit adhibẽda circa fructus naturales, & induſtriales non deputatos pro ſeruitio, & labore perſona-

ſonali, plures celebèrrimę deciſiones afferuntur, tùm Sacri Cōſilij Neapolitani apud *Dom. Vincentium de Franchis* ipſius *Præſidem* 165. *&* *Io. Vincentium Anna in repetition. cap.* 1. *n.* 22. *de Vaſſall. decrepit. ætat.* tùm Supremi Italię Senatus apud *Dom. Regentem Io. Franciſcum de Ponte dec.* 25. *per tot.* ac approbantes, & iuridicas cenſentes deciſiones memoratas adducit *Author*, non languidę fidei Authores nēpè *Illuſtr. Marchionem Belmontis Dom. Regentem Carolum Tapia in celebri illa repetitione* teneris ſuis annis edita, ad *l. fin.* ff. *de Conſtitutionib. Princip. in rubr. cap.* 3. *n.* 33. *&* *Dom. Garſiam Maſtrillum in commentar. ad Indult. cap.* 22. *n.* 60. 24.

Obſeruatio LXVII.

Sententiam nòn conformem libello, Nullitatis labe maculatam, Conſulti iudicarunt, moderata tamen eiuſmodi propoſitio reperitur, ac vſus forenſis diuerſimodè illam admiſit, vndè *Author* eam diſpungit, ac decurtato ſermone materiam enucleans; quibus in caſibus locum ſibi vendicet ſic genericè accepta concluſio, quibuſque in caſibus reſtringatur, quęq; ſit praxis Supremorum Regni Tribunalium in procedendo, & ſententiando quando aliud in libello, vel aliquali petitione petitur, & deducitur, aliudq; ponitur, & articulatur dependens, vel independens à prima actione intentata; quiduè operentur, quamuè pręſeferant efficaciam ad ſaluãdum libellum, vt ſententia proferri poſſit, quando aliud fuit poſitum, & probatum, quàm petitum, clauſulæ illę ſalutares paſſim in libellis apponi ſolitæ, *Peto Ius, et iuſtitiam miniſtrari, Omni modo meliori*, & aliæ ſimiles? Et an ſuffragentur Regni iura nēpè *Capitulum Deteſtantes* inſertum inter ritus Magnæ Curię Vicariæ 288. *&* *ſeq.* & *Pragmatica* incip. *Diſpendia litium, ſub tit. de ordin. Iudicior.* quibus cautum eſt in Regno procedi debere in Iudiciis ſummariè, ſimplicitèr, & de planò, ſine ſtrepitu, & figura Iudicii, ſola facti veritate inſpecta, vt poſſit ferri ſententia ſuper non petitis, nec deductis in li-

libello, licêt poſitis, & articulatis? Quoq; modo ſint intelligendæ, quibuſque in caſibus proceſſerint determinationes editę per Sacrum Conſilium apud *Afflict. deciſ.* 23. 60. 83. *&* 272. alięq, recenſitæ per *Grammatic. dec.* 15. 19. 62. *&* 103. & Regię Camerę Summariæ apud *Ioan. Vincent. Ann. ſing.* 312. quas mirificè enucleat, & ad genuinum ſenſum ducit *Ioan. Bernardinus Muſcatellus* inter Neothericos praxim Tribunalium inſinuantes, Anteſignanus in ſua prax. Sacr. Conſil. *par.* 1. *gloſ. Petitur n.*48. *& ſeqq.* quem cum laude commemorat, eique ſe ſubſcribit communis pręceptor eminentiſſimę ſcientię vir, *Illuſt. Dom. Marchio Ramont. Sacri Conſilij Præſes in* 1. *controuerſiar. forenſ. cap.* 34. *n.* 14. *& ſeqq.* iunctis ijs, quę *Authormet in Annotation. ad Muſcatell. loco indicato* pleno exarauit calamo, non inſcitè adducit, ac negantium, & affirmantium placita percurrens, qualiter ſit in praxi obſeruandam, dilucidè inſinuat, Vtq; ſtudioſorum curioſitati faciat ſatis, non incomptè diſcurrit qualiter accipiendum ſit dicterium illud, Sacrum Regium Conſilium Principem repræſentare in procedendo, & ſententiando, ac Principis Conciſtorium appellitari, vt ſecundum conſcientiam iudicium proferre valeat.

Obſeruatio LXVIII.

Confeſſio, quę inter probationum ſpecies ſingillatim ab *Authore* recenſitas, Principem locum habet, quæque ſententiæ, & rei iudicatæ vicem obtinet, & inducit notorium, ac pro veritate habetur. adeò quod probatum ſit effectum, Iudicis partes in confeſſum non alias eſſe debere, quàm in illum condemnando; Attamen ſi erronea fuerit, conſtito de errore, ſemper reuocationi ſubiacet etiam deliberato animo factæ, Etenim errans non confitetur, nec ex actu, quem facit, obligatur, & admittitur reuocatio, etiamſi Iudex ipſius confeſſionis pretextu, preceptum de ſoluendo protulerit, minus refragante, quod eiuſmodi confeſſio iurata, & geminata fuerit; pręſertim

ſertim ſi de damno vitando ageretur, ac etiamſi apud acta, facta dicatur; Hinc inſinuatur, nequidem errorem Aduocati in facto Clienti nocere, quia Aduocatus non dicitur habere mandatum, vndè Domino prȩiudicium inferat, qua in re punctuatim expenditur *Reg. Valenz. conſ.* 27. ac determinatio per Sacrum Conſilium emanata, *Authore* patrocinium prȩſtante, adducitur.

Obſeruatio LXIX.

Studere an ſit licitum Scholaribus, & Doctoribus etiam in diebus feſtiuis in honorem Dei inductis, abſque peccati labe? & quid ſi lucro mediãte, vel ſine lucro ad ſtudendum acceſſerint? Cuius quȩſiti anſa arrepta, ad ſuimet ipſius, ſuorumq; ſtudiorum aſſiduorum defenſionem *Author* ſemel obiurgatus; eò quod in die Dominico, impenſè ſtudio erat addictus, quȩſtionem ex profeſſo reaſſumens, Aientium, & Negãtium placitis adductis, ſuadet communiorem, ac veriorem eſſe ſententiam, quòd licitum ſit ſtudere etiam in diebus feſtiuis, dummodò diuina nõ deſerantur, idq; prȩſtat peragere, quàm illecebris, alijſq; vacare voluptatibus, etiamſi lucro mediante id fiat, Nam finis, ac principalis ſtudendi ſcopus, eſt exercitatio ingenij, & memoriæ, & lucrum attenditur ex conſequenti, quod in conſideratione non habetur, bonumque reſpicit publicum, Scientia etenim mũdus illuminatur, nec parua ex ea bona dimanant, quò factum eſt, vt eam Doctorem approbauerint opinionem, quod fas ſit Aduocatis etiam in diebus feſtiuis Clientibus conſulere, perplexoſq; iuris articulos ſtudendo enodare, adhoc vt eorum muneri dignè vacare noſcantur, etiamſi lucri ſpe ad id inuitẽtur (Dignus eſt enim mercenarius mercede ſua) Idq; fortiùs in Aduocatis Neapolitanis permitti debere ſi quando frequenti Cllentum calculo detinentur, cùm in diebus negotijs præſtitutis, vix otium dator Clientum iura in domibus Magiſtratuum enarrare, ipſiſque in Tribunalibus cauſas dicere, non inconcinnè, inſinuat *Author.* Scriptores non etiam deterrendos

ab

Digitized by Google

ab eorum ingenij monumẽtis poſteritati tradendis, eò quòd Ariſtarcorum, Zoilorumq; Iudicium incurrant, ſiue inuidorum morſibus, eorumq, baubatibus ſe exponant, ex pluribus adductis, prçſertim ex celebri dicterio *Caroli Scribanij in tractat.de Inſtit. Politic. Chriſtian. lib. 1. cap. 26. & cap. 14. in fin.* demonſtratur, quorum verborũ energia motus *Author*, licèt aliquando ſubdubius extiterit, eius exantalatos labores luci tradere, ijſq; ſæpiùs lectitatis, omni prorſus timore poſthabito è typis eius opera prodere, ad arenã deſcendiſſe profitetur, nec obiurgatum quempiam iuſtè dixerit eum, qui noctes ducendo inſomnes ſtudio permaximè vacauerit, nõnullis, haud oſcitanter comprobat.

Obſeruatio LXX

Compromiſſa, municipali iure in Regno per *Pragmaticam* incip. *Odia litium ſub tit. de Arbitr.* introducta fuiſſe ad pacem, & concordiam inter ſubditos coalendam, & conſeruandam, ideòq; fauorem continere, non odium, & proindè amplianda potius, quàm reſtringenda fore, ex pluribus *Author* inſinuat; apertèq; commonſtrat peculiares fuiſſe caſus exceptos à Sereniſſimo Rege Ferdinando I. Pragmaticç conditore, in quibus ea locum ſibi vindicare non poteſt, inter quos dotis cauſa minimè reperitur comprçhenſa, & ideò ſub regula generali remanere, *Authormet* approbat, & in caſu currenti conſuluiſſe tradit, tùm ex prçcitatis, tum etiam quia inſtrumenta, quibus dotis reſtitutio petitur, tàm iure communi Romanorum attento, quàm iure Regni, minimè liquida dicuntur, ea etenim probationes requirunt extrinſecas, ſicuti multorum Doctorum opinamentis adductis teſtatum facit, Ac qualiter proceſſerit determinatio Sac. Conſil. edita in cauſa Ill. Marchioniſſæ Caſalis noui, cum D. Paulo Ruffo eius genero, demonſtratur.

Obſer-

Obſeruatio LXXI.

Creditor, idemq; Emptor, an valeat ſimulatam, & imaginariam allegare vẽditionem, ſicuti, & debitor, in terminis *tex. in l. Et qui ſub imagine* 10. *C. de diſtract. pignor.* Curioſa herclè indagatio, in qua *Author* Aientium, & Negantium diſpunctis placitis, diſtinctionis quodam fędere *Bartolum* inſectatus *in l. filios C. de his; quæ in fraud. creditor.* temperandam fore antinomiam cẽſuit, Aut etenim quiſpiam aſſerit alienationem non eſſe veram, ſed fictitiam, & imaginariam, & hoc poſſit optimè allegari ab ipſomet, qui alienauit, ea ſanè ratione, quia fictitia, & imaginaria venditio, venditionis nomen, nec ſubſtantiã obtineat; Aut verò dicit quis alienationem eſſe veram, ſed in fraudem alterius factam, & eo in caſu, ipſe qui fecit, eiuſque hęres neutiquam allegare poſſe, Cuius diſtinctionis munimine, *Author* inſinuat *tex. in d. l. Et qui ſub imagine*, in omni pignore locum ſibi vindicare, tàm in conuentionali, quàm in Iudiciario, exploſa eorum ſententia, qui ſuſtinuerunt; procedere textualem illam diſpoſitionem in pignore tantùm conuentionali, eodemq; impulſu recedit *Author* ab allegatis, & adductis in materia per *Dom. Coccin. Rotæ Romanæ Auditorem* in eius *recollecta deciſ.* 109. *n.* 12. *in fin. & ſeq.* quo loci intellectum abhibet ad *tex. in l.* 2. *C ſi in cauſ. iudicat.* Nonnullaq; alia recenſentur de effectu ſimulationis intercedentis in cõtractibus, qualiſq; ille reputetur, non aſpernenda.

Obſeruatio LXXII.

Fundi dotalis alienatio, adeò vetita fuit peculiaribus Conſultorum placitis in iuris corpore inſertis, vt nedùm nullitatis vitio eam maculatam cenſuerint, verùm etiam facultatem ipſimet mulieri alienanti tribuerint, de nullitate eam redarguendi, etiamſi ab ipſa alienationis contractus, ſiue rei diſtractus initus fuerit, ſicq; ipſimet alienanti, & contrahenti licitum fecerunt facto proprio contrauenire;

quodq; magis eſt, eandem penè facultatem etiamnùm viro cum ipſa muliere alienanti elargiti fuerunt, eiſque innixi placitis, DD. exiſtimarunt adeò veritate ea niti, vt nequidem de euictione teneari coniuges alienantes, exiſtimarint; quinimò nec ad prætii reſtitutionem vrgeri poſſe, ingenioſè reſpondit *Iacobus Menochius in conſ. 559. n. 1. verſ. Et illud primum et n. 5.* quem *Author* extollit, eiq; ſe ſubſcriptum inſinuat.

Obſeruatio LXXIII.

Inquilinus, an teneatur ad integram penſionem, ſi in domo conducta habitare non potuerit integro locationis anno abſque eius culpa? cuius quęſiti occaſione plurium iurium diſpoſitiones adducuntur, eorumq; verus, & genuinus ſenſus adaptatur, nempè *tex. in l. ſi merces 28. §. culpæ, ff. locat. tex. in l. pen. ff. ſol. matr. tex. in l. quantæ, ff. de publican. & vectig. & tex. in l. incendium, C. ſi cert. pet.* quibus dilucidatis, *Author* inſinuat contractum locationis, & conductionis eſſe reciprocum, & correſpectiuum, adeò quod eo in caſu penſio veniat ſoluenda, quatenus locator effecerit, vt fruatur conductor re conducta, omnemq; adhibuerit dilegentiam ad omnem euadẽdum obicem, ex quo impediri poterat cõductor, quinimò, niſi id adimpleuerit ex parte ſua locator, ad nihilum teneri conductorem, omnemque agendi aditum præcludi locatori, ad penſionem expetendam; Idq; locum ſibi vindicare probat *Author*, etiamſi peculiari pacto effectum fuerit, vt teneatur conductor ad penſionem, adhùc ſi rei conductę commodo potitus non fuerit, nam conuentionis placito minus refragante; ad pẽſionis exolutionem conductor nõ tenebitur ex multis, quæ ad id probandum adducuntur; Fitq; ſummatim memoria ærumnarum, quas ſecùm furentis plebis commotio de anno 1647. tulit; quiduè deplorandis illis temporum interſtitijs *Author* contigerit.

Obſer-

Obſeruatio LXXIV.

Famulo infirmo, An debeatur ſalarium? Curioſa ſanè indagatio; quæ licèt affirmantem habuerit Anteſignanũ *Franciſcum Accurſium in l. arboribus* 13. §. *de illo*, verſ. *Aegrotante*, ff *de vſufr.* & *in l. ſi vno* 17. §. *Item cum quidam*, verb. *Perſonis in fin.* verſ. *Vel dic in* 6. ff *locat.* Negantem tamen plurium Doctorum cętum obtinuit, pluribus pro alterutra opinione iuribus allatis, rationibuſque adductis, ex quibus in vnam, vel alteram inclinare poſſit animus ſententiam, adeò quod dixerit *Iaſ. in l. diem functo n.* 47. ff. *de offic. aſſeſſor.* adeò dubiam reddi eiuſmodi quęſtionem, vt vix in ea veritas dignoſci poſſit, magnumque munus eſſe, eligere quid tenendum, vndè *Author Bartoli* placito innixus *in l. ſi cum dotem*, §. *Sin autem in ſæuiſſimo n.* 8. ff. *ſolut. matr.* diſtinctionis fędere determinandam quæſtionem cenſuit, vt ſi longo infirmitatis tempore detentus fuerit famulus, & operas pręſtare nõ potuerit, minimè Dominus ad ſalarium vrgeri poſſit, ſecùs verò ſi modico tempore operarum præſtationi vacare nõ potuit, quodnam autem tempus longum, vel modicum dicatur, eſſe Iudicis arbitrio remittendum. Quò loci propoſitę indagationis occaſione arrepta, plura adnotauit *Author* de ſalarijs debitis Legatis, ſeu Ambaſciatoribus, Lectoribus, Officialibus, Aduocatis, alijſque eiuſdem farinę viris pro anno integro, licèt toto anni curſu operas ſuas non præſtiterint, vel quia nõ requiſiti, vel quia infirmitate, vel alio legitimo detenti fuerint impedimento.

Obſeruatio LXXV.

Electi plures ſi fuerint ad officia, nulla data temporis diſparitate, Vtrum illi præferãtur, qui libros compoſuerũt? qua in theſi affirmatiuã *Author* ſuſtinet ſententiam, tàm ex Sacræ Paginæ dicterijs repetitis, quàm etiam ex Doctorum placitis enunciatis, adductis pariter ijs rationibus, ex quibus conuincitur, quod is qui ingenij ſui mo-

 nu-

numenta typis tradere inuigilauit, oſtendit ſe apprimè aſſiduum in ſtudijs fuiſſe, cùm ſcribendi munus, longiſſimum tempus expoſcit, & qui plura ſcripto tradidit, multò plura vidiſſe ſupponitur; Vndè maximè extollendos Aduocatos Neapolitanos frequenti Clientum calculo, eorumque aſſiduitate continua detentos, inquit *Author*, ſi quando libros è typis expreſſerint, cum iis neceſſè ſit omnem vitæ partem in Cliẽtum iuribus tutandis impendere; quaque ratione motus fuerit *Author* libros plures edere, ac quantum Aduocationi ſe deuinctum præbeat nonnulla haud inconcinnè exarantur; ac perpenditur, quantum in multis Magiſtratus Agentes; Aduocatorum muneri inuidere paſſim conſueuerint, ac quibus ex cauſis, quarum nonnullæ, ſummo lepore indicantur.

Obſeruatio LXXVI.

Sequeſtrum poſſe fieri pendente diſcuſſione nullitatũ propoſitarum à ſententia, & decreto Tribunalis habẽtis exequutionem paratam, dubitauit *Dom. Reg. Scipio Rouit. in comment ar. ad prag. 5. ſub tit. de offic. Sac. Conſil. n. 29.* verſ *Verum*; Verùm *Author* adducit duas alias determinationes conſimiles in caſibus indicatis, in quibus Sacrum Conſilium approbauit ſententiam præfati *Dom. Regent, Rouit.* cuius laudes à probatiſſimis viris ſparſim enunciatæ, ab *Authore* in vnum colliguntur, adeòquod rectè obiurgandos eos exiſtimet, qui tantum virum obiurgare tentauerint, eius doctrinę vi, & efficacia minimè intellecta, eòq; pudentiùs, ſi ſiccis ſanè verbis, & immorigeratè de tanto viro verba fecerint.

Obſeruatio LXXVII.

Vniuerſitates Terrarum, earumque Ciues, & Oppidani, an præferantur extraneis in emptione frumenti collecti in agris dictarum Terrarum, & ſic Ciues habentes tale frumentum, teneãtur illud potius ipſis Ciuibus, & Oppidanis, quàm alijs eodem pretio vendere? Contingibilis ſanè diſputatio, cui plurimum fa-

uere

uere eos, qui pro Vniuerſitatibus calculum prębuerunt, inſinuat *Author*, qui & ipſam amplectitur opinionem vti veriorem, & magis communem; Indè deſcendit ad alteram quæſtionem *Author*, An Colonus volens vendere fructus, quos ex agro conducto percepit, vrgeri poſſit, vt eos Domino fundi potiùs, quàm aliis vendat, iuſto tamen prætio? Et iterum affirmatiuam approbat *Author* ſententiam. Itidem An Ciues compellendi ſint ad exhibēdum frumentum tempore neceſſitatis in foro publico, ipſiſq; Oppidanis potiùs quã exteris vendere? Qua in re adhùc affirmat *Author*, qui in eiuſmodi quæſito pro coronide inueſtigat quale prætium ſit attendendum in ſolutione. Illudnè quòd erat tempore quo Ciues acceperunt frumentum à Ciuibus, & Oppidanis, etiam venditum exteris inuitis emptoribus, & venditoribus, vel illud quod exteri dederunt? Et an prętium quòd currit in foro ſit attēdendum eò quod iuſtum diiudicetur prętium? quorum quæſitorum reſolutionem, in diſcurſu noſter reperiet Lector.

Obſeruatio LXXVIII.

Aſſenſus prętitus per Sacram Catholicam Maieſtatem teſtandi de feudo, an compræhēdat etiam ſubſtitutionem, ſiue ex vi compręhenſiua, ſiue ex natusa annexi, & conſequentis, ſiue aliis de cauſis adductis, quo loci expenditur, aſſenſum eſſe ſtricti iuris, nec admittere extenſionem, quibus in caſibus procedat, & quando naturam actus, cui accedit, aſſumat, & quid ſi ſtet in vim diſpenſationis, & priuilegii, vel in vim gratię ſimplicis, vt tollat tantùm obſtaculum? Fideicommiſſa de per ſe, an ſint fauorabilia, vel odioſa, & qualiter dignoſcatur diſpoſitio quęlibet fauoremnè contineat, vel odiũ? *Loffred. conſ.* 8. *Minad. conſ. itidem* 8. & *Dom. de Franch. dec.* 153. non inſcitè declarantur.

Obſer-

Obſeruatio LXXIX.

Titulus, ſeu Rubrica delicti, ex probationibus ad informationem Curię tantùm receptis parte incitata, non adeò faciendus eſt, vt ex eo aſſeri poſſit minimè Inquiſitum eſſe ſub fideiuſſoribus relaxandum, aut ex eo elici queat, quem commiſiſſe delictum, nam facinus, non titulus coinquinat hominem; Idcircò explodendum omninò, vtpotè minimè verum illud Pragmaticorum dicterium, quo d obijci ſolet, dùm allegatur innocentia Inquiſiti, nempè quod *Titulus obſtat*, *Author* ſuſtinet, innixus ſolido enunciato *Dom. Reg. Rou. in commentar. ad prag.* **1.** *n.* **4.** *et* **5.** *de Cuſtod. reor.* qui ſatis lepidè eiuſmodi effatum falſum enarrat, eòque fortiùs, quia Rubricę delictorum in inquiſitionibus, vt plurimùm à Scribis fiſcalibus, inſcribi aſſolent, non à Magiſtratibus.

Obſeruatio LXXX.

Fideicommiſſum, An poſſit fieri in contractibus, ſicuti & in vltimis voluntatibus? non vulgaris excitatur à DD. indagatio, quę Negantes licèt perpaucos habuerit Authores, attamen communiori placito affirmatiua recepta eſt ſenteтia, quod non minùs validè in contractibus, quàm in vltimis voluntatibus, poſſit quis fideicommittere, ac ſubſtituere, nequidem per viam vulgaris in caſu impotentię, vel voluntatis; ſed etiam per modum fideicommiſſarię, vel poſt habitionem primi, ſecundus, & vlteriores dominium rei obnoxię obtineant; Vtq; vndique rerum etiam authoritate iudicatarum, eiuſmodi affirmatiua ſentētia inualuiſſe, pateat, geminas Sacri Conſilii Neapolitani determinationes, Vnam nempè in cauſa Caroli Curaccioli è Sancto Eramo, cùm Ill. Marchione Sancti Erami; Alteram verò in cauſa Illuſt. Ducis Grauinę ſuper domo conſpicua in Fideliſſima Ciuitate Neapolis

lis ſita, ad excluſionem creditorum recenſet *Author* ipſo vtriſq; patrocinium præſtante, ac poſterioris huiuſcè ſententiæ verba punctuatim imprimenda curauit, ſic etenim fiet, vt deciſo iam à tanto Prętorio dubio iuris articulo, nefas ſit in poſterum, contingentibus in caſibus ſuper eo addubitare, cùm inducta ſit conſuetudo, & ſtylus introductus iudicandi, à quo in poſterum reſilire nemini aditus patebit.

Obſeruatio LXXXI.

Perſonæ Illuſtres, quas Titulatos appellamus, pluribus, variiſq; frui, potirique prerogatiuis, *Author* inſinuat, Doctores plurimos congerens, qui materiam tractarunt, inter quas ſanè præheminentias, illa adnumeratur, quod in criminalibus citari non valeant abſq; Domini licentia, & in Regno abſq; licentia Excellentiſſimi Proregis, quicquid in contrarium attentatum fuerit à nonnullis vigore *Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ* 46. qui omnes includit Titulatos quocumq; fulgeant Titulo, nullum eorum eximit, quin Iuriſdictioni ipſius ſubſint, Nam veram eſſe diſpoſitionem Ritus prædicti, & inconcuſsè ſeruari, haud contendit *Author*, benè tamen illi concedendum putat, quod licentia requiratur, quoties Illuſtris perſona venit citanda, ea ſiquidem licentia pro forma inducta extitit, qua non obſeruata, corruit actus, ac ad oculum occurit *Dom. Regen. de Pont. in tractat. de poteſtat. Proreg. tit. de aſſenſib. Regijs* §. 7. qui contrariam videtur tutari ſententiam, vtpotè qui *Marin. Frecc. de ſubfeud. tit. quis dicat March. n.* 9. non benè obſeruauerit.

Obſeruatio LXXXII.

Creditores an poſſint allegare obligationem mulierum nullam, in fraudem Senatuſconſulti Velleiani, ſi mulieres ipſæ de nullitate dicere nequiuerint, qua in re ſuſtinet *Author* opinionem affirmatiuã, omnibuſq; obiectis, quæ in contrarium vrgere videbantur, recenſitis, eiſq; reſolutis, tàm de priuilegio mulieribus

ribus conceſſo, quod ſit perſonale; ideoq; ad alios non extendendum, tùm etiam, quia Ius erat quærendum, non quæſitum, quo in patrimonio mulierum non adnumerabatur; coliaudat *Author*, imò Anteſignanum in quæſtione prçconizat egregium Iureconſultum *D. Petrum Franciſcum de Tonduti Sanlegerium in 2. lib. quæſtion. et reſolution. ciuil. cap. 45. ex n. 1. ad 7.* Sic etenim aliena pro ſuis venditare, *Authoris* animus exhorruit ſemper.

Obſeruatio LXXXIII.

Debitor Capponum, An liberetur illos præſtando mortuos, vel teneatur præſtare viuos? & affirmatiuè reſolutam materiam inſinuat *Author*.

Obſeruatio LXXXIV.

Exhçredandi filios facultatem iura prçbuerunt patribus, iuſta tamen cauſa intercedente, quæ ſanè cauſç ad quatuordecim enunciatç fuerunt ab Imperatore, nec tamen indè euenit, vt ſi aliç excogitentur, in quibus eadem vigeat ratio, non debeant admitti, ad quod expenditur notabilis *Gloſa in l. ob æs*, verb. *Alienum tantùm, C. de præd. minor.* Vndè in Regno vera, & inconcuſſa inoleuit propoſitio, foriudicationem, iuſtam eſſe cauſam in patre, vt filium exhçredet, ea nempè ratione, quia foriudicatus hoſtis publicus habetur,

Obſeruatio LXXXV.

Hçredes plures ſi fuerint, qui Inuentarium conficere neglexerint, attamen vnus illorum, ſi fecerit, omnibus prodeſſe receptum eſt, ex diſpoſitione *tex. in l. ſi communem*, ff. *quemadmod. ſeruit. amittan.*

Obſeruatio LXXXVI.

Recuſationes erga Iuſdicentiũ perſonas, qua de cauſa in Regno paſſim non proponantur, quauè de ratione impulſi, Celebres, ac primi ordinis cau-

cauſarum Patroni, abſtineant ſe ab iis proponendis recuſationibus, earumq; capita ſubſcribendis? Hinc quęſitum propoſitum dilucidans *Author, Vtrum comparendo quis coram Iudice recuſato, Iudicio recuſationis pendente, cenſeatur recuſationi renunciaſſe* affirmatiuam ſuſtinet opinionem, etiamſi Iudex recuſatus ad aliquem actum minimè proceſerit, ſatiùs etenim iura exiſtimarunt renunciatum eſſe recuſationi per ſimplicem comparitionem recuſantis coram eo, nec quicquam efficere proteſtationẽ recuſantis, eiuſdemq; comparentis, quod non intendit ſe ſubijcere eius Iuriſdictioni, nam proteſtationem vti contrariã facto, in nihilo releuare, ſcitum eſt; eò magis, quia Iudicem habere ſuſpectum, & coram eo comparere nedùm contrarietatis obicem producit, verùm etiam impoſsibilitatis, ſiquidem recuſatione pendente, ſuſpenſa eſt interim iuriſdictio Iudicis recuſati, imò recuſans exemptus dicitur ab eius iuriſdictione; quò fit, vt ſi interim recuſans coram eo compareat, ſuſcitatur iuriſdictio, & ad Iudicem redit, efficitq; vt à recuſatione videatur receſſum.

Obſeruatio LXXXVII.

Prodigum ante omnia eſſe citãdum, antequam cõtra ipſum procedatur ad prodigalitatẽ declarandam, quicquid ſit in mentecapto, ſecucdùm doctrinam *D. Bertrandi d'Argentrè* celeberrimi Iureconſulti, cuius verba ſeriosè enũciantur

Obſeru. LXXXVIII.

Eccleſiæ, Vniuerſitates, Collegia, Montes, & his ſimilia aduerſus res iudicatas in integrum reſtitutionem habere, ex peculiaribus Iurium diſpoſitionibus ſancitum, inſinuat *Author*, eamq; competere, ſeu petitam videri, etiamſi per viam reſtitutionis in integrum non dicatur, quãdo alia via quidpiam illis cõpetere non poſſet, receptã in Regno concluſionem eſſe, indicat; Adeòq; fauorem Eccleſiarum in conſideratione leges habuerunt, vt quatriennium

nium illud, intra quòd expeti debere reſtitutionem in integrum, iura ſanxerunt, minimè currere intelligatur, niſi à die ſcientiæ, ità quòd in ſui initio ſit vtile, deinde continuum, & data ignorantia, nequidem ſi 40. 100. vel 1000. effluxerint anni, currere dicitur, Vel ſi alia adſit rationabilis cauſa, nempè mutatio Prælatorum, vel dãnum eminenitiſſimum, ſeu enormiſſima læſio interceſſerit.

Obſeruatio LXXXIX.

Inops patrem, & filium diuites habens, à quibus alimenta petere debet à patre nè, vel à filio? Pulchra propoſitio; in cuius enucleatione (*vnus magnus Doctor in L. parentum n. 5.* verſ. *Quæro, C de alend. liber.* ad partes eã diſputans, indeterminatam relinquit, cuius hęſitatione deterriti Doctores poſt ipſum in varias iuerunt opiniones, quibus ſummatim adductis, funditus tamen diſcuſſis eam ſuſtinet *Author* ſententiam vti veriorem, fortioribuſque argumentis, & rationibus fulcitam; qua habetur à patre, non à filio eſſe expetenda alimenta.

Obſeruatio LXXXX.

Aduocati in eorũ proprijs cauſis, An debeant ſibiipſis patrocinium præſtare, vel alios cauſarum Patronos accerſire debeant? Curioſa, nec minus notatu digna quæſtio; quam ad partes tractat *Author*, pluraq; Philoſophorum, ac Conſultorũ dicta, hincindè vnã, vel alteram opinionem ſuadentia, ſiue affirmatiuam, ſiue negatiuam, dùm adduxerit, licèt crebrò, ac frequentiori Authorum calculo illa ſuſtineri videatur opinio, quod debent Aduocati in proprijs cauſis aliorum expetere patrocinium, *Authormet* diſtinctionis moderamine difiniendam antinomiam cẽſuit, Vt ſi quęratur an cauſarum Patronus doctus, & eruditus debeat ſe abſtinere à conſiliis, ſeu reſponſis, vel (vti aiunt) Allegationibus edendis in cauſa propria, & hoc caſu neutiquam abſtinere debeat, imò vigilantiſſimus videri debet, ſin autem

quæ-

quæritur, Vtrum idem et cauſę patronus, etiamſi Orator, & facundia prędítus, debeat in foro cauſam propriam dicere, ſuique deſiderium coram Magiſtratibus exponere, & tunc omninò continere ſe debet, aliiſq; Cauſarum Patronis negotium demandare, conſultius, ſibi, & ſatius eſſe, In ipſo etenim defenſionis, & perorationis cauſarum actu, animi illi motus, & perturbationes ab Authoribus excogitatę, locum ſibi vendicare queunt; ſecùs verò in reſponſis edendis, quam ad rem ſuadendam, plura afferuntur exempla: cuius quęſiti occaſione nonnulla peculiaria de laudibus Aduocatorum, eorumque muneris exercitio laudabili, atque ad Rempublicam conſeruãdam neceſſario inſinuat *Author*.

Obſeruatio XCI.

Dictionis *Et*, pręcipua virtus, & efficacia inſinuatur, quæq; præſertim in eo conſiſtit, vt copulatiua ſit, & coniungat adeò copulatorum requiſita, & concurſum, vt omnia eodem tempore concurrere neceſſè ſit, verè, & propriè, quandoquidem conditiones copulatiuè conſcriptę, hoc ſibi præcipuum habent, vt neceſſariò concurſus omnium copulatorum interuenire debeat: Hinc; plures licèt ab allatis Authoribus reſtrictiones ad theſim adducantur de illa in foro magis, ac frequẽtiùs diſceptatur, num dictio *Et*, inter perſonas poſita, copulatiuè, vim amittat, & in alternatiuam transfundatur, adeò quod eo in caſu ſatis ſit vnam ex pluribus qualitatibus conſcriptis concurrere, ad hoc vt diſpoſitio locum habeat, & verificata dicatur? ad quam reſtrictionem comprobandam adducitur *textus in l. Teſtator* 92. §. *filium*, ff. *de legat.* 2. *Author* tamen eam impugnat, & verum, ac genuinum ſenſum ad textum prędictum adaptans, minimas eiuſmodi theſim ex illo deduci poſſe, ad oculum cõmonſtrat.

Obſeruatio XCII.

Maioratus ſucceſſor, Hiſpanorum iure attento, non hęreditario iure, ſiue vltimum

poſſeſſorem repręſentans,ſe d iure ſanguinis ex pacto, & vocatione primi inſtituentis, ſiue erigentis Maioratus, vti proprio nomine vocatus ad illius ſucceſſionem admittitur; & abſque vlla traditione, ad ipſum dominium, & poſſeſſio rerum Maioratui ſubmiſſarum tranſit, adeò quod tot ſunt vocationes ad maioratum, quot ſunt perſonæ, nec vlla qualitas hęreditaria expoſtulatur ad finem acquirendi dominium, & poſſeſſionem rerum maioratui obnoxiarum; quibus indicatis, eam veriorem ſuſtinet *Author* opinionem, quod in Regno ſuccedens virtute Maioratus in feudis, ad releuium minimè teneatur ob mortem vltimi poſſeſſoris, eam ſolidam expendens rationem, qua releuiū non debetur, niſi ab hęrede, non autem ab eo, qui proprio iure in bonis ſuccedit, pleraque alia ad exornationem prefatę concluſionis adducens, de quibus pleno egiſſe calamo fatetur *hoc eod. opere cap.* 8.

Obſeruatio XCIII.

Militibus, qui abeſſe dicuntur cauſa Reipublicæ, dùm ſunt in expeditione, paſſim reſtitutio in integrum concedi conſueuit, ſed tamen eiuſmodi generalis propoſitio reſtrictionem recipit, quoties potuit quis conſulere peritiores, tunc etenim quia ea præcipua ratione reſtitutio conceditur, quia præſumptio eſt, quod dùm quis degit in exercitu, non potuit vacare eius defenſioni, ratio ipſa ſi deficit, & diſpoſitum ſub ea ratione deficiat, neceſſe eſt; Dicitur etenim quis potuiſſe conſulere Peritiores quando in Ciuitate, Caſtro, vel Terra aderant Doctores, de quorum conſilijs, publica vox, & communis Ciuitatis opinio benè ſentit: Indè quæritur, An Milites noſtri temporis gaudeant priuilegiis Militum antiquorum temporum, & Negatiuè quęſito occurrit *Author*, eò quod non ſunt inſigniti Inſulis à Romana Republica conſuetis, & notabilis pariter diſtinctio affertur de Militibus ordi-

dinarijs ſtipendiatis, & non ſtipendiatis, quomodo, & quando priuilegiis militibus elargitis potiantur, quę originalis fuit *Alexandri Trentacinq. in tractat. de ſubſtitution. par. 4. cap. 8. n. 6.* quem Summę apud ipſum Authoritatis Iureconſultum exiſtere, cum laude commemorat *Dom. Reg. Rou. in commentar. ad rubr. de Militib. n. 6.* eiq; ſe ſubſcribit. Adnotaturque ad finem, vt quis reſtituatur in integrum, ſatis operari ęquitatem, & Iudicis arbitrium in ſecernendo an læſio interuenerit; Scitum eſt enim, abſq; læſione reſtitutionem in integrum denegari, etiam Eccleſię, ac minoribus, itaque proceſſiſſe decretum interpoſitum per Sac. Conſil. iunctis Aulis de anno 1643. in cauſa Baronis Franciſci Beneuenti, cùm Petro Antonio Venuti recenſitum à *Dom. Conſiliar. Arias de Meſa in 3. variar. reſolut. lib. cap. 44. n. 24.* inſinuatur; pariterque indicatur decretum interpoſitum per idem Sac. Conſil. de anno 1649. die 18. Augusti in cauſa Illuſtriſſimi Ducis Maquedę, denegans Cęſari Zattara petenti, vti militi reſtitutionem in integrum, aduerſus ſententiam Sac. Cõſil. adducitur.

Obſeruatio XCIV.

Vendens herbam pro pabulo animalium, prefertur creditoribus emptoris quibuſcũq; etiam anterioribus, fauore alimentorum, cuius quæſiti occaſione indicat *Author* ex *Præſid. de Franch.* aliiſque Doctoribus non langnidæ fidei, quod in actu practico inuigilandum eſt pro deciſione in terminis, ea namq; ad finem obtinendi ſecurior exiſtimatur, atque peritiſſimum illum Doctorem indicat, qui eam inuenit, Expedire namq; conſultantes per regulas generales, officium eſt Procuratorum, eorumq; Doctorum, quos vulgus poſitiuos appellat, Vndè dignè ad eiuſmodi munus explendum, neceſſarium puta *Author*, magnam librorum habere ſuppellectilem, quo ſanè impulſu motus fuit, plurimas in hoc expenſas erogare.

Obſer-

Obſeruatio LXXXXV.

Pragmaticorum dicteria, quæ vulgi rumor, aliquando, accepit, nullo iuris fundamento formari, non ſemel accidit, idcircò explodenda monet *Author*, ſicuti illud vulgatum, ac in ore Practicorum frequentatum effatum, quod ſcil. *Opponens inuentarium, minimè ad illud exhibendum teneatur, ſed ſatis ſit ſi indicauerit Notarium, penès, quem exiſtere dignoſcitur*, improbatum à iure inſinuatur, quicquid nonnulli ſub auſpicijs *Cæſaris Vrſilli in Annotationibus ad dec. Aff. 177. ad fin.* de hoc ratiocinatum exiſtimauerunt, *Author* etenim enucleato vero, & germano ſenſu *Cæſaris Vrſilli loco indicato*, ex pluribus commonſtrat totum contrarium in iure fore approbatum, nempè quod excipiens de inuentario, illud producere, non allegare debeat, eoq; non producto, in nihilo excipienti poſſe ſuffragari, hinc de vi, & efficacia verbi *Producere* nonnulla adducuntur, quæq; conſtituta ſit differentia inter verbum *Allegare*, & *Producere*, nonnulliſq; allatis argumentis, diſpunctiſq; rationibus, eſſe inſectandum in caſu ſuo *Vrſillum*, verùm ex eo Theorema illud minimè depromi, aut deduci poſſe, quod allegans inuentarium minimè ad illud exhibendũ vrgeri poſſit, ſed dumtaxat ſi indicet, ſatiùs ſit, ſuſtinet *Author*, qui paſſim receptam illam propoſitionem adducit, qua cautum reperitur neminem cogi ad edendum actori, niſi in Fiſci priuilegium in cauſa ciuili, ac pleraque alia de caſuum diuerſitate, & determinationum difformitate ab eiſdem Senatibus non ſemel proueniente adnotantur.

Obſeruatio XCVI.

Sequeſtrationis materia, quibus in locis tractetur, quiq; Doctores, peculiares ediderint tractatus, inſinuat *Author* remiſſiuè, eiuſq; indagationis intuitu theorema illud paſſim receptum in foro, quod cautio facit ceſſare ſequeſtrũ, quo caſu locum ſibi non vẽdicet, diſpungit; Idq; protinùs

nùs eſſe, quando ſequeſtrum fit in executionem rei iudicatę, tunc etenim quia declaratum eſt ius per ſententiam, cautionem minimè efficere, vt ſequeſtrum reſoluatur, ſiue tollatur, haud obſcurè nonnullis adductis commonſtrat *Author*.

Obſeruatio XCVII.

Appellari an poſſit à ſententia Iudicis reducentis laudum, ſeu ſententiam ad arbitrium boni viri, controuerſa eſt quæſtio, Negat tamen *Bartolus*, quem *Author* inſectatur, quicquid alii *Baldo* applaudentes in contrarium ſcripſerint, eiuſq; quęſiti occaſione habita, inſinuat *Author* quęſitum facere in praxi, qua traditum eſt Sacrum Conſilium Neapolitanum, Summum Iuſtitię Prętorium in Regno, poſſe cogere partes ad compromittendum, de quo vulgata, ſed inſignis extat deciſio apud *Grammaticum 9.* quam alii non pauci collaudarunt.

Obſeruatio XCVIII.

Agens remedio *l. Diffamari, C. de ingen. manum.* Vtrum dicatur Actor, vel Reus? famigerata eſt quæſtio, ac celebris indagatio, quæ peracti ſęculi tempeſtate determinationem habuit à Sacro Regio Conſilio Neapolitano, quod dicatur Actor, nō Reus, vti apud *Mattheum Afflictum deciſ.* 268 cui tùm ex rationibus per ipſum adductis, cùm etiā eius Authoritate penſitata, quamplures Doctores inhæſerunt; (Tanta etenim eſt *Afflicti* Authoritas, vt primas in deciſionibus obtinere, cū laude inſinuauit *Antoninus Theſaur. in præfation. ad Senatus Pedemontani deciſiones n. 6.*) Poſtmodum verò receſſerunt plures Senatus, ac pleraq; Europæ Prætoria ab eiuſmodi ſententia, & alteram agnouerunt partem veriorem, efficacioribuſq; comprobatam rationibus, nempè quod potiùs dicatur Reus, quàm Actor, inſpecta primordiali cauſa, ac originaria natura actus, ſecūdū̄m quam, alia quamplura Prætoria iudi-

di-

dicaſſe, diſpunctis rationibus *Afflicti*, indicat *Author*, qui neutram applaudens ſententiam, alibi ſe materiam peracturum pollicetur; vt hinc lepidè dixerit quiſquiam, optandum eſſe, vt faciendi libros, eſſet aliquando finis.

Obſeruatio XCIX.

Dos ſemel à patre filię conſtituta, ſi amittatur, an ſit iterum aſſignanda; non parum fuit apud Iuris Interpretes diſputatum, eaq; controuerſia, Affirmantium, & Negantium diuiſos habet Commilitones: Eò tamen itum eſt, vt diſtinctionis moderamen adhibeatur ad illam determinandam, quod ſi caſu, ac nulla mulieris dotatę culpa interceſſerit, ſit iterum illi dos conſtituenda; obligatio etenim, & cauſa finalis, ſeu pręciſa, quę induxit dotationem, non videtur extincta; ſecus verò ſi mulieris culpa interceſſerit, nam tunc minimè iterum eſſe dotem conſtituendam affirmarunt, eique ſe ſubſcribit *Author*.

Argumentorum Finis.

SELECTIORA SENATVVM SCITA; peculiares Iurium diſpoſitiones,atq; Conſultorum placita, ſparſim hoc in opere contenta, quæ ab Authore Approbantur, & Defenduntur; Impugnantur, & Refelluntur; Enucleantur, et Conciliantur; unico ſanè obtutu. non inconcinna Methodo, Lectori, ipſemet indicat Author.

Approbantur, et Defenduntur.

DOm. Præſidens Regiæ Cameræ Anellus Amatus conſ.38. & conſ.96. n. 20. 26. pag. 233. col.2. n.8.

Azo in ſumma Codicis tit.de legit. hæred. n. 7. verſ. Illud dubitari. pag. 35. col. 1. nu.4. & pag. 37. col.1.n.13.

BArtolus è Saxoferrato in l.1. §. Permittitur ff. de aqua quotid. & æſtiu. pag.26.col.2.n.14.

Dom.Reg. Carolus Tapia Marchio Belmontis in comment. ad cap. Finis præcepti charitas, pag. 313. col. 1. n. 33.

Dom. Regens Carolus Tapia Marchio Belmontis in repetit. l. fin. ff. de Conſtit. Princip. in rubr. cap. 3. n. 33.

DEciſio Sac. Conſ. quà fuit determinatum, fideicommiſſa in contractibus rectè fieri poſſe, teſte ipſomet Authore in 1. diſceptation. forenſ. cap.4. in fin. pag. 455. col.2. num.10. in fin.

FRanciſcus Marcus dec. Delphinat.275. pag.277.col.1.n. 32.

GAſpar Antonius Theſaurus quæſt.forenſ. cap. 54. nu. 4. lib. 2. pag, 18.col.2.n.10.

Gaſpar Antonius Theſaurus quæſt. forenſ. lib. 1. cap. 51. nu. 6. in fin. verſ. ſed aduertendum pag. 73. col. 2.n.14. & 17.

IAcobus Cancer. var. reſol. lib. 3. cap.14.tit.de Procurator.n.168. verſ. An in criminalibus, pag. 149. col.2.to.23.

Iacobus Menochius conſ.559. n. 1. verſ. Et illud primum,& num.5. pag. 419. col.2.n.5.

Io. Angelus Piſanellus in Annotation. ad Afflict. dec.77. incip. Proceſſus & pag. 240. col. 2. n. 19.

D.Io.Baptiſta Larrea alleg.fiſcal.68. n.10.& in fin.pag.1.col.2. n.9.

Dom. Reg. Io. Franciſcus de Ponte, de Poteſt. Proreg. tit. de aſſéſſib. reg.§.9.nu. 16. verſ. Sed vlteriùs, pag.67.col. 1.n.23.

Dom. Reg. Io. Franciſcus de Ponte dec. 25. pag. 380.col.2.n. 24.

Dom. Reg. Io. Franciſcus Sanfelicius deciſ. 209. pag. 117. col. 1.

i nu.

num. 32.
Io. Petrus Fontanella deciſ. 365. par. 2. pag. 92. col. 2. n. 47.
Io. Vincentius Anna ſing. 11. n. 19. verſ. Demum, pag. 175. col. 1. n. 26.
Io. Vincentius Anna, alleg. 56. n. 8. pag. 355. col. 1. n. 65.

MAttheus Afflictus dec. 402. n. 14. verſ. Quare, pag. 71. col. 2. n. 44.
Mattheus Afflictus deciſ. 358. pag. 217. col. 2. & 30.
Dom. Marinus Freccia de ſubfeu. lib. 2. tit. quis dicatur Marchio, n. 9. pag. 459. col. 2. n. 4.

DOm. Nicolaus Gizzarellus dec. 2. n. 12. pag. 8. col. 1. n. 7.

OCtauianus Oſaſcus, ſiue Chacheranus deciſ. Pedem. 159. n. 7. verſ. Ex alio tamen, pag. 135. col. 2. n. 3.

PEtrus Auendaño de exequen. mandat. par. 2. cap. 16. n. 19. verſ. Per ſupradicta, pag. 80. col. 2. n. 39.
Dom. Petrus Franciſcus de Tonduti Sanlegerius 2. lib. quæſtionum & reſolutionum ciuilium, cap. 45. ex n. 1. ad 7. pag. 464. col. 2. n. 17.
Pragmaticæ 10. de feud. diſpoſitio, pag. 49. col. 1. n. 12.

ROta Romana apud Sanctiſſimum dec. 505. n. 4. verſ. Minus etiam, & apud Farinatium, & Cencium, pag. 122. col. 1. n. 3.
Rota Romana apud Sanctiſſimum, dec. 463. pag. 276. col. 2. n. 20.

DOm. Reg. Scipio Rouitus in prag. 4. de ord. Iudicior. ex n. 16. pag. 4. col. 2. nu. 23.
Dom. Reg. Scipio Rouitus in rubr. de ſentent. foriud. n. 36. pag. 32. col. 2. n. 13. & 14.
D. Reg. Scipio Rouitus in prag. 8. de ordin Iudicior. incip. Quinta die, n. 19. verſ. Et quia pag. 135. col. 2. n. 11.
Dom. Regens Scipio Rouitus dec. 26. pag. 362. col. 2. n. 36.

STephanus Gratianus dec. 220. pag. 330. col. 1. n. 25.

TEllius Fernandez ad l. 4. Taur. n. 56. verſ. Ego pag. 54. col. 1. n. 11. & 19.
Dom. Sac. Conſilij Præſes Thomas Anellus Salernitanus. deciſ. 25. pag. 328. fol. 2. n. 11.

DOm. Vincentius de Franch. dec. Sacri Conſil. 5. pag. 135. col. 2. n. 3.
Dom. Præſes Sac. Conſ. Vincentius de Franchis dec. 13. & 49. pag. 157. n. 4. & ſeqq.
Dom. Vincentius de Franchis dec. 136. pag. 334. col. 1. n. 78. & ſeq.
Dom. Præſes Vincentius de Franchis dec. 165. pag. 382. col. 2. n. 42.

Impu-

Impugnantur, et Refelluntur.

ANdreas de Iſernia in Conſtit. Regni poſt mortem de nuncian. mort. Baron. nu. 30. verſ. Hic ſumitur, pag. 28. col. 1. n. 2.

Antonius de Ballis in Commentar. ad Bullam de Cenſibus queſt. 34. n. 9. pag. 159. col. 2. n. 23. & ſeqq.

Aloyſius Riccius Epiſcopus, deciſ. 117. n. 1. pag. 269. col. 2. n. 53.

BAldus Didac. Perez, & Reg. Rouit. in ſedibus indicatis, pag. 259. col. 2. n. 109.

D. Didacus Couarruuias Epiſcopus Segobienſis lib. 2. var. reſol. cap. 12. n. 3. pag. 510. col. 1. n. 6.

D. Donatus Antonius de Marinis pag. 47. col. 2. n. 51.

DOm. Conſiliarius Fabius Anna conſ. 76. pag. 56. col. 2. n. 43.

Franciſcus Accurſius in Auth. Ceſſante verb. In ſtirpes C. de legit. hæred. pag. 37. col. 1. n. 13. ad fin.

GRegorius Cabedo dec. Luſitan. 45. n. 8. verſ. Illud etiam, pag. 322. col. 2. n. 14.

HYeronimus Ceuallos in tract. commun. contra commun. tom. 4. q. 897. n. 862. verſ. Ex qua reſolutione, & in tract. de cognit. per viã violẽtiæ 2. p. quæſt. 24. n. 75. pag. 333. col. 1. n. 79. & ſeqq.

Hypolitus de Marſilijs in l. 1. §. Diuus Adrianus n. 40. ff. ad l. Cornel. de ſicar. alibiq. paſſim pag. 80. col. 2. n. 40.

DOm. Conſiliarius Io. Andreas Georgius alleg. 34. pag. 271. col. 1. n. 66.

Io. Franciſcus de Amicis in cap. 1. de his qui feud. dar. poſſ. n. 2. pag. 16. col. 1. in fin. pag. 69. col. 2. n. 50.

Dom. Reg. Io. Franciſcus de Ponte de Poteſt. Proreg. tit. 8. de reſut. feudor. §. 5. n. 23. pag. 49. col. 1. n. 8.

Dom. Regens Io. Franciſcus de Põte de poteſt. Proreg. tit. de aſſenſib. regijs §. 7. pag. 460. col. 2. n. 14.

Io. Petr. Surd. dec. 75. pag. 117. col. 2. n. 34.

Io. Petrus Surdus conſ. 39. n. 12. & 13. pag. 221. col. 2. n. 34.

Io. Vincentius Ann. ſing. 182. pag. 4. col. 2. n. 23.

Idem in repetit. Conſtitutionis Cõſtitutionem Diuæ memoriæ in rubr. n. 48. de reuocat. alienat. rer. feud. n. 48. pag. 7. col. 2. n. 2.

Idem in repetit. d. Conſtitutionis n. 154. pag. 8. col. 1. n. 7.

Iulius Cęſar Caluin. de æquitate lib. 1. cap. 30. pag. 136. col. 1. n. 10.

MArin. Frecc. de ſubfeu. in 1. Auth. in cap. incip. A Regnicolis.

Marius Giurba dec. 163. n. 1. pag. 269. col. 2. n. 53.

78.col.2.n.17.
Tex. in l. qui ædes, & in l. ſi fortuitò ff. de incen. ruin. & naufrag. pag.79. col.1.n.25.
Tex. in l. ſi quis in graui §. 1. verſ. ſi maritus vxorem ff. ad Syllan. & in l. gracchus C. ad l. Iul. de adult. & in l. 1. §. fin. ff. ad leg. Cornel. deficar. pag. 79. col. 2. n. 27.
Tex. in l. 1. ff. qui potior. in pignor. habean. pag. 88. col. 1. n. 13. & fol. 90. col. 2. n. 33.
Tex. in l. 4. ff. quæ res pignor. obligar. poſſ. pag. 88. col. 2. n. 14.
Tex. in l. qui balneum ff. qui potior. in pignor. hab. pag. 90. col. 2. n. 32.
Tex. in l. 1. §. ſi ex fundo ff. de hæred. inſtit. pag. 99. col. 2. n. 38.
Tex. in l. ſi quis in pignore §. planè ff. de pignorat. actio. pag. 123. col. 1. n. 5.
Tex. in l. ſi quis maior C. de tranſact. pag. 123. col. 1.
Tex. in l. 3. ff. de crim. ſtellion. pag. 126. col. 1. n. 39.
Tex. in l. ſi quis 36. §. fin. ff. de pignorat. actio. pag. 127. col. 1. n. 44.
Tex. in l. 3. C. de ſerui. pignor. dato manum. pag. 127. col. 1. n. 45.
Tex. in l. ſi tibi liberum ff. de actio. empt. pag. 127. col. 2. n. 50.
Tex. in l. emptor 11. §. ſi quis virginem ff. de actio. empt. pag. 128. col. 1. n. 51.
Tex. in l. quoad ſeruitutes ff. de action. empt. pag. 128. col. 2. n. 53.
Tex. in l. qui vti optimè 90. ff. de verbor. ſignific. pag. 128. col. 2. n. 55.
Tex. in l. 2. C. de pignor. pag. 135. col. 1. n. 2. & n. 26. & 33. & 68.
Tex. in l. liberto octoaginta ff. de oper. liberor. pag. 137. col. 1. n. 18
Tex. in l. deducta 58. §. qui poſt tépus, & l. poſtulante ff. ad Senatus conſul. Trebell. pag. 157. col. 2. n. 6. & 35.
Tex. in l. fin. C. de quibus muneribus, & honoribus, nemini liceat ſe excuſare, pag. 188. col. 2. n. 29.
Tex. in l. vbi lex ff. de reg. iur. pag. 196. col. 2. n. 20.
Tex. in l. à Diuo Pio, §. in venditione ff. de reiud. pag. 223. col. 2. n. 54.
Tex. in l. nam Imperator ff. de leg. pag. 228. col. 1. n. 2.
Tex. in l. decernimus 15. C. de ſacroſ. Eccleſ. pag. 241. col. 1. n. 21.
Tex. in l. fin. C. de nouation. pag. 256. col. 2. n. 75.
Tex. in l. quamuis C. de tranſact. pag. 264. col. 1. n. 4.
Tex. in l. ſi diuerſa C. de tranſact. pag. 264. col. 2. n. 11. & 13. & 39.
Tex. in l. Iulianus §. offerri, ff. de act. empt. pag. 266. col. 1. n. 22.
Tex. in l. Sed & ſi me putem, ff. de cond. indeb. pag. 401. col. 2. n. 28.
Tex. in l. Et qui ſub imagine 10. C. de c. ſtract. pignor. pag. 417. col. 1. n. 4.
Tex. in l. 2. C. ſi in cauſam iudicati pag. 417. col. 2. n. 23.
Tex. in l. ſi merces 28. §. culpæ ff. locat. pag. 424. col. 2. n. 25.
Tex. in l. penultima ff. ſol. matr. pag. 425. col. 1. n. 29.
Tex. in l. incendium C. ſi cert. pet.
pag.

pag.425.col.1.n.30.
Tex. in l. quantæ ff. de publican. & vectigalib. pag.425.col.2.n.33.
Tex. in l. in rebus §. poſſunt ff. commodat. pag.432.col.2.n.44.
Tex. in l. prætia rerum ff. ad leg. falcid. pag.464.col.1.n.10.verſ. Hinc eſt.
Tex. in l. ſi communem ff. quemadmod. ſeruit. amitt. pag.407.col.1.n.2.
Tex. in l. Teſtator 92. §. filium ff. de legat. 2. pag.488.col.2.n.15.
Tex. in l. quoties C. de donat. quæ ſub mod. pag.494.col.2.n.21.
Tex. in l. fin. C. de reſtit. milit. pag. 497. col.1.n.2.

DOm. Præſes Vincentius de Franchis dec. 153. pag. 449. col.1.n.44.
D. Præſes Vincentius de Franchis dec. 86. n.7. verſ. accedebat pag. 475. col.2.n.16.

Conciliantur.

DOm. Regens Fabius Capicius Galeota in 1. controuerſ. Illuſt. cap. 62. n. 53. & ſeqq. & D. Regens Io. Franciſcus Sanfelicius deciſ. 211. n. 3. par. 1. pag. 292. col. 2. n. 12.

MAttheus Afflictus & D. Vincentius de Franchis pag. 226. col.1.n.73.
Mattheus Afflictus deciſ. 23. 83. & 372. pag. 396. col.1.n.78.

OPiniones vtrum dicatur pax rupta, & commiſſa ſtipulatio inter eos qui fidem ſibiipſis adſtrinxerunt de non offendendo, ſi eorum alter archibugium, ſiuè ſcoplum contra alium exonerauerit, illo tantum non tacto, nec percuſſo, pag.342.col.2.n.18.
Opiniones vtrum famulo infirmo debeatur ſalarium, pag.432.col.1.n.42.
Opiniones vtrum in cauſa propria quis patrocinari debeat pag. 484. col.2.n.26.

DOm. Regens Scipio Rouitus pag.235.col.2.n.28.

VLpianus in l. cum quidam 26. ff. de iur. fiſc. & Paulus in l. in fraudem 55. ff. eod. pag. 54. col. 2. n.13.

RE-

RERVM, ET VOCABVLORVM
O M N I V M,
Quæ hoc in Opere continentur, Alphabeticus locupletiſsimus.
I N D E X.

Prior notula indicat numerum paginæ, Secundus paginam ipſam, Tertius verò cuiuſq; paginæ columnam.

A

ABlatiuum abſolutum inducit tempus imperfectum. num. 9. fol. 114. *col.* 2.

Ablatiuum abſolutum deſignat annum ſufficere captum, licèt non completum. 16. 115. 2.

Ablatiuum abſolutum inducit conditionem. 14. 264. 2.

Ablatiuum abſolutum importat conditionem. 24. 307. 1.

Abſentem defendere, maximè Reipublicæ intereſt. 41. 151. 2.

Abſens damnari poteſt. 3. 147. 2.

Abſtenſio ſimplex ſufficit in legitima, etiãſi nulla fiat repudiatio. 10. 54. 1.

Aceptorum reſtitutio vigore tranſactionis, debet fieri ab impugnante tranſactionem, etiam nullo pacto interueniente pro reſtitutione acceptorum. 18. 265. *col.* 1.

Accuſator in criminalibus dolore tactus, diligentius ſe defendit, quàm mediante perſona procuratoris. 6. 148. 1.

Acquirere valens, ſi non acquirat, non continetur in edicto de reuocand. ijs, quæ in fraud. creditor. 2. 53. 2.

Acta facta tempore Tyranni, ſunt nulla. 4. 239. 1.

Acta facta, & ſententiæ prolatæ ab Officialibus Brronum, tempore inuaſionis Regni, ſi poſtmodum ceſſante inuaſione ſe reduxerunt ad fidelitatem, vtrum teneant? 11. 240. 1.

Acta facta à Populo ſolito ereare certos Officiales tempore Tyranni, ad iuſtitiam miniſtrandam, an valeant. 12. 240. 1.

Acta facta per Officiales Baronum tempore Tyranni, an valeant ex eo, quod habent iuriſdictionem ſaltim ratione territorÿ? 13. 240. 1.

Acta omnia facta tempore commotionum plebicularium, & ſententiæ prolatæ fuerunt ab Excellentiſſimo Regni Prorege, ſeu Collaterale Conſilio declaratæ nullæ. 32. 242. 1.

Acta facta in diebus feriatis in honorem Dei, etiam partibus conſentientibus, ſunt nulla. 35. 251. 2.

Acta facta de partium conſenſu tempore feriarum vindemiæ, & meſſis valent. 49. 253. 1.

Actio ſuper feudo, non datur in Regno,

abſque aſſenſu. 1. 65. 1.
Actio datur tàm contra metum inferentem, quàm contra tertium poſſeſſorem, ad quem res peruenit, 28. 74. 2.
Actio quod metus cauſa regulariter non datur contra eum, qui metum infert, 29. 74. 2.
Actio ex empto datur, vt res libera tradatur, & de ratione. 54. 128. 2.
Actio iniuriarum competit contra delentes arma, ſeu inſignia. 23. 276. 2.
Actio in factum competit ad reponi faciendum inſignia. 24. 276. 2.
Actio competit emptori ſub hacta agendi cõtra fideiuſſores, & creditores, quibus fuit liberata pecunia, licèt verba ad eum non dirigantur. 56. 354. 1.
Actio competit contra impedientem ad intereſſe, dùm eſt ſoluendo. 61. 383. 2.
Actio ſtipulanti quæritur, ſiue habeat mandatum, ſiue non habeat. 30. 361. col. 2.
Actio niſi competeret ex narratis, non operatur clauſula Ius, & iuſtitiam miniſtrari. 62. 394. 2.
Actio noua, nouo indiget libello, nouaq; litis conteſtatione, ſeu interpellatione. 67. 395. 1.
Actionem mutare non licet poſt litem conteſtatam. 77. 396. 1.
Actiones omnes actiuæ, & paſſiuæ tranſeũt in hæredem, & efficitur Dominus hæreditatis, licèt corpora hæreditaria non conſiſtant. 27. 98. 2.
Actiones actiuæ, & paſſiuæ tranſeunt in fideicommiſſarium. 38. 160. 2.
Actiones omnes tàm actiuæ, quàm paſſiuæ exiſtentes penès defunctum, tranſeunt penès hæredem pſo iure, excepta poſſeſſione, quæ facti eſt. 40. 363. 1.
Actionum genera quot competunt contra delentes arma, ſeu inſignia. 26. 277. col. 1.
Actor tenetur ſequi forum Rei. 12. 111. col. 2.
Actor, & Reus, non debent ad imparia iudicari. 3. 328. 1.
Actor articulans aliud quàm eſt in libello comprahenſum, & proſequens, videtur ſuam intentionem, actionem, & concluſionem libelli declarare. 26. 391. 2.
Actor in articulis rectè declarare, & certificare poteſt, petitionem, & concluſionem libelli incertam, & generalem. 27. 392. col. 1.
Actor quid petierit, non attenditur, vbi proceditur in cauſa ſummariè, ſed quid appareat illi deberi. 33. 392. 2.
Actor vnam cauſam probans, & aliam deducens in libello, obtinebit in Regno vigore Cap. Deteſtantes, *ſi tamen ſuper cauſa probata, plenè ſit cognitum pro vtraq; parte.* 46. 393. 2.
Actor ſi reſtrinxit ſe ad vnum remedium in libello deductum, non operatur clauſula, Ius, & iuſtitiam miniſtrari. 60. 394. 2.
Actor dùm ad iudicium prouocat pupillum, debet cum tutore, vti perſona legitima proceſſum inſtruere. 30. 506. 1.
Actori quod licet, etiam Reo *licere debet.* 14. 289. 1.
Actoris partes obtinet Reus, quia probare debet exceptionem. 22. 505. 1.
Actus nullus, nullum operatur effectum, 14. 8. 2.
Actus in dubio ſemper eſt peragendus in dubio, prout ius diſponit, non autem vt iuri aduerſetur. 41. 222. 2.
Actus qui duplici ex capite fieri poteſt, cenſetur ex vtiliori factus. 27. 125. 1.
Actus cenſetur factus ex illa facultate, ex qua ſaluari poteſt. 28. 125. 1.
Actus potius vt valeat, quam vt pereat, capi debet interpretatio. 30. 125. 1.
Actus ex vno capite geſtus, ſi ſit validus, ex alio verò capite inualidus, cenſetur factus ex capite valido. 34. 125. 2.
Actus ſi non valet eo modo quo agitur, valere debet eo modo meliori, quo valere poteſt. 35 125. 2.
Actus corruit deficiente forma à lege tradita in illo actu. 62. 224. 2.
Actus iuridici incumbentes ad compilationem proceſſus expediuntur in diebus feriatis, obtenta diſpenſatione à Supremo Collaterali Conſilio, quod procedatur ferijs non obſtantibus. 55. 254. 1.
Actus prorogatus eſt idem cum primo, non diuerſus. 73. 256. 1.

I N D E X.

Actus à lege improbatus, quando ab homine vult annullari, non fit eiuſmodi annullatio à contrahente, uti ab ipſo, ſed tanquam à lege improbatus, & annullatus. 5. 419. 1.

Actus quilibet etiam ſtrictiſſimus virtualiter includit ea, quæ per viam compræhenſionis veniunt. 29. 446. 2.

Actuum celeritas à lege fuit introducta. 64. 270. 2.

Adiecta perſona ſtipulationi, quando acquirendæ obligationis gratia, vel ſolutionis cenſeatur contemplata. 17. 359. col. 2.

Adiecto licèt rectè ſolui poteſt, is tamen rectè non agit aduerſus debitorem. 12. 359. 1.

Adiectus ſtipulationi, an poſſit inſtrumentum via ritus præſentare. 11. 359. 1.

Adiectus ſimpliciter ſolutioni,is dicitur, cui promiſſio de ſoluendo alternatiuè fuit facta per dictiones Aut, Vel. 13. 359. *col.* 1.

Adiectus ſolutioni concipitur per verba denotantia ſolutionem. 14. 359. 2.

Adiectus conſtituitur per alternatiuam, nō per coniunctiuam. 18. 360. 1.

Adiectus eſt, qui in conuentionibus alternatiuè ſolutioni adijcitur. 19. 360. 1.

Adiectus ſtipulationi per dictionem alternatiuam,vel coniunctiuam, ſatis differt. 20. 360. 1.

Adiectus, cui promiſſio fuit facta Inſolidum, *habet facultatem præſentandi inſtrumentum.* 21. 360. 2.

Adiectus ſimpliciter non dicitur,Is qui contraxit, & ſibi ſolui ſtipulatis fuit. 23. 360. 2.

Adiectus ſimpliciter quis dicatur, vel Correus credendi, & ſtipulandi, ex clauſula Inſolidum, *dignoſcitur.* 26. 361. *col.* 1.

Adimplere deſinens contenta in tranſactione, cadit ab actione ex ea deſcendente, & poteſt Pars *ad primæuam actionem redire.* 8. 295. 1.

Adimplori ab alio petens, dùm non implet ex parte ſua, præſumitur in dolo, & mala fide. 9. 295. 2.

Ad officium lucra, quodq; ad Curialem *ſuſceptionis damna pertineant, iniquum eſt.* 16. 379. 2.

Aduocare eſt deſiderium amici ſui in iure apud eum, qui iuriſdictioni præeſt, exponere. 7. 482. 2.

Aduocati conſulentes debitoribus,nè aequirant in præiudicium creditorum, an teneantur ad reſtitutionem, & emendam damni creditoribus? 4. 58. 2.

Aduocati præſtantiores è Sac. Reg. Conſilio fuerunt ſemper aſſumpti ad munus Aduocati fiſcalis Regiæ *Cameræ Summariæ.* 17. 281. 2.

Aduocati exercent officium laudabile, priuilegiatum, & laudabile. 1. 371. 1.

Aduocati munus Reipublicæ neceſſarium eſt. 4. 371. 1.

Aduocati militant. 4. 371. 1.

Aduocati pro eorum ſalario habent priuilegium inter omnes creditores. 6. 371. *col.* 2.

Aduocati pro eorum ſalarijs habēt tacitam hypothecam à iure inductam cum priuilegio prælationis, ſicuti dos, & fiſcus. 7. 371. 2.

Aduocati, & Iudices gaudent priuilegijs conceſſis ſcholaribus, & Doctoribus actu legentibus, & ideò priuilegio prælationis. 17. 372. 2.

Aduocati, & Procuratores *in concurſu præferuntur alijs creditoribus in re, quæ eorum patrocinio, & opera à litibus recuperata fuit.* 19. 372. 2.

Aduocati liberantes eorum patrocinio mediante, rem in iudicio deductam, præferuntur perſonalibus creditoribus, & in rebus defenſis habent tacitam hypothecam, etiam cum prælatione ijs, qui habent expreſſam hypothecam anteriorem. 24. 373. 1.

Aduocati, & Procuratores ex cauſa eorum ſalarij ob præſtitum laborem, in caſu liberationis depoſiti, non tenentur præſtare cautionem de reſtituendo cui, quibus, & quando, quia omnibus præferuntur. 26. 373. 1.

Aduocati, vt benè eorum muneri ſatisfaciant, quę ſuſtineant. 27. 373. 1.

Aduocati pluribus indigent expenſis,vt eorum ſcientiam nobilitent, & domum

a 2 *ſu-*

Digitized by Google

ſuſtineant. 30. 373. 2.

Aduocati ſi eorum muneri probè vacant, Deum habent adiutorem. 37. 375. 1.

Aduocati dictum, quod dicatur dictum à Parte, an verum ſit. 36. 402. 1.

Aduocatis Neapolitanis vix otium ſuppetit, à defenſione cauſarum. 38. 408. col. 2.

Aduocati ex eorum conſilijs, licitam mercedem recipere poſſunt. 36. 408. 2.

Aduocati ſi mercedem receperint ob cauſam aduocationis, non reſtituūt, ſi per ipſos non ſteterit, quominùs eius muneri vacarent. 11. 429. 2.

Aduocati Neapolitani, vix otium habent ad libros componendos, niſi horas ad laborem deſtinatas furētur. 17. 435. 2.

Aduocati Neapolitani primi ordinis, rarò ſuſpictiones proponunt, aut ijs ſe ſubſcribunt. 3. 470. 2.

Aduocati inuenti, vt ijs ſuffragium parent, qui ius ſuum tueri, & dicere ignorant, 2. 482. 1.

Aduocati, militare dicuntur. 10. 482. 2.

Aduocati debent per alios defendi in proprijs cauſis. 13. 483. 1.

Aduocati debent ſibipſis patrocinari in cauſis proprijs. 23. 484. 1.

Aduocati Neapolitani, in magna exiſtimatione fuerunt habiti ab Excellentiſſimo *Regni Prorege.* 4. 514. 2.

Aduocationis munere, nihil grauiùs, nihil duriùs. 28. 373. 2.

Aduocationis munus in Republica conſeruanda neceſſarium, & apud Deum meritorium. 1. 482. 1.

Aduocatis Neapolitanis, vix ſufficiunt dies forenſibus præſtituti negotijs, pro informatione cauſarum. 6. 406. 1.

Aduocato licet in die feſto conſulerē, & apud Iudicem totam cauſam referre. 34. 408. col. 1.

Aduocatum habere contrarium in cauſa petiti palmarij, magna mæroris occaſio eſt. 31. 374. 1.

Aduocatum quiſquis in cauſa propria quærere debet ſecundùm Anton. Fabr. in loc. indicato. 19. 483. 2.

Aduocatum in cauſa propria, debere ſibi ipſi patrocinari, quæ ſuadeāt. 24. 484. 1.

Aduocatus errans in facto, non præiudicat Clienti. 33. 402. 1.

Aduocatus non dicitur habere mandatum ad præiudicandum Domino. 34. 402. col. 1.

Aduocatus, ſicuti, & Medicus debet eſſe fortunatus. 5. 482. 1.

Aduocatus an debeat in cauſa propria ſibi patrocinium præſtare, vel alium exquirere Aduocatum. 12. 483. 1.

Aduocatorum munus, homines nobilitat, adeò quod ab eo arceantur infames. 2. 371. 1.

Aduocatorum muneris honeſtas, atq; neceſſitas admodum emicat; adeò quod meritorium, & licitum dicitur eorum officium. 3. 371. 1.

Aduoco, dicitur, quaſi ad me voco. 8. 482. 2.

Aegroti etiam ſeruire videntur, infirmitate durante. 17. 430. 1.

Aequalitatis cauſa ſeruandæ plura includūtur in diſpoſitione, quæ aliàs non includerentur. 7. 318. 1.

Aequalitas, qualiter ſit ſeruanda in iudicijs. 24. 329. 2.

Aequitas canonica, nec ciuilis fuit proſpecta à Conſuetudinibus feudalibus. 21. 9. 1.

Aequitas non ſugerit, vt quis ex culpa ſua damnum ſentiat. 8. 18. 1.

Aequitas nihil aliud eſt, niſi ordinata iuſtitia, temperata dulcedine miſericordiæ. 75. 131. 1.

Aequitas ſcripta licèt non reperiatur contra ius ſcriptum, nihilominus Princeps ea vti poteſt. 4. 135. 2.

Aequitas ſuggerit, vt prius excutiatur ſpecialis hypotheca, quàm generalis, nè dānum exindè tertio poſſeſſori accidat. 15. 136. 2.

Aequitas, & iuſtitia ſuadent, neminem abſq; cauſa eſſe ſuo iure priuandum. 69. 142. 1.

Aequitas ponderata ab Anton. de Ballis in Bulla de cenſib. q. 34. n. 9. *ad intellectum* tex. in l. deducta, §. qui poſt tempus, ff. ad Trebell. *conſiſtit in partitione onerum.* 25. 150. 2.

Aequitas magna ſuggerit inſtrumenta admitti

mitti poſt concluſum in cauſa. 6. 212. col. 2.

Aequitas ſummè ſeruatur in foro canonico. 36. 236. 1.

Aequitas efficit, vt ne cui plus, ne cui minus, ſed ſuum cuiq; tribuatur, pro rerũ, perſonarumq; ratione, & dignitate. 45. 268. 2.

Aequitas dicitur ars equi, & boni. 46. 268. 2.

Aequitas eſt iudiciũ, in quo circũſcriptis regulis iuris, ſtatuitur ad dictamen rationis naturalis. 47. 268. 2.

Aequitas dicitur rectitudo iudicij, naturalem ſequens rationem. 48. 268. 2.

Aequum, & rationabile, pro iniquo haberi non debet. 33. 160. 2.

Aetas, quæ requiratur in dignitatibus, & perſonatibus Eccleſiarum ſecularium, quibus animarum cura nulla ſubeſt. 38. 118. 1.

Affectus non punitur non ſequuto effectu, de conſuetudine totius Italiæ. 19. 342. col. 2.

Affectus quando puniatur, vel non, effectu non ſequuto. 23. 343. 1.

Affirmans rem eſſe vnius, & non aſſerentis, ex hac aſſertione non efficitur ipſius. 16. 401. 1.

Afflictus deciſionem 150. *formauit ex voto ſuo, ſicuti ipſemet ibi teſtatur.* 1. 17. 2.

Afflictus *dùm aſſerit contumaciam inquiſiti operari foriudicationem, reijcitur.* 14. 32. 2.

Afflict. in dec. 246. *improbatur à* Crauett. *& alijs* Doctoribus *in locis indicatis.* 13. 73. 2.

Afflictus dec. 402. n. 14. *fuit receptus in Regno.* 44. 91. 2.

Afflict. dec. 358. *enucleatur ab* Authore. 2. 217. 2.

Afflictus *parum ſibi conſtans notatur in caſu relato per ipſum in* dec. 358. 18. 219. 2.

Afflictus *Conſultorum ſui temporis Conſultiſſimus.* 23. 220. 1.

Afflictus in Conſtit. dilationes n. 23. *tradit ordinem exequendi præfinitum à* Diuo Pio, *non eſſe introductum pro forma, ſed ad vtiliatem debitoris, ſibimetipſi pugnans in* dec. 358. 45. 222. col. 2.

Afflictus dec. 268. *tenet opinionem, quod Agens remed.* l. Diffamari, C. de ingen. & manum. *dicatur Actor, non* Reus. 3. 512. 1.

Afflictus *in deciſionibus, Principem locum tenet.* 4. 512. 1.

Agens remedio legis Diffamari, C. de ingen. manum. *an dicatur Actor, vel* Reus. 14. 112. 1.

Agens contra tranſactionem, tenetur ante omnia reſtituere, accepta ob cauſam dictæ tranſactionis. 12. 264. 2.

Agens ex contractu, repelli debet, niſi prius pro ſua parte adimpleat. 23. 266. 1.

Agens ex vna cauſa, quando poteſt obtinere ex alia. 31. 392. 1.

Agens ex contractu, debet agere ſecundũ qualitatem ipſius. 23. 424. 1.

Agens remedio l. Diffamari, C. de ingen. & manum. *inſpecta primordiali, & originaria cauſa, dicitur Reus, non Actor.* 6. 512. 2.

Agere permittitur ſuper iure de futuro, & conditionali, ante diei, vel conditionis euentum. 64. 317. 2.

Agnatis etiam non hæredibus competit actio repoſitionis armorũ, ſeu inſignium abraſorum, vel deletorum. 34. 277.

Albericus de Roſate *mutauit opinionem, eamq; veriorem habuit, quæ admittit filios duorum fratrum debere ſuccedere in capita, non in ſtirpes, cùm agitur de ſucceſſione patrui.* 7. 35. 1.

Alexander, & Fælinus *tenuerũt opinionem, quod exequutio facta, præpoſterato ordine tradito à* Diuo Pio, *ſit nulla.* 17. 219. 2.

Alexander conſ. 55. *adductus ab* Hyppolito de Marſilijs *ſuam non probat opinionem.* 36. 80. 1.

Alexander Rouitus *Iudex Magnæ Curiæ Vicariæ* Regen. Rouit. *filius laudatur.* 4. 336. 2.

Alexander Trentacinq. *Summæ apud* Dom. Regent. Rouit. *Authoritatis Iureconſultus extollitur.* 12. 498. 2.

Alienans feudũ abſq; aſſenſu, poteſt reuocare

care

tare contractum iure proprio attenta Conſtitut. Regn. Conſtitutionem Diuæ memor. ſub tit. de reuocation. alienation. rer. feudal. 5. 7. 2.

Alienatio rerum feudalium abſq; aſſenſu Domini, quibus iuribus inhibeatur à 3. 7. 2.

Alienatio rei feudalis tanquam allodialis non excuſat alienantem ab amiſſione feudi facta litis conteſtatione ſuper ea. 9. 8. 1.

Alienatio ſimulata, & imaginaria poteſt allegari ab ipſomet alienante. 5. 416. *col.* 2.

Alienatio facta in fraudem alicuius, allegari non poteſt ab eo, qui fraudem commiſit, vel ab hęrede ipſius. 7. 416. 2.

Alimenta, quod debeantur ex contractu, vel ex vltima voluntate, an operetur diſcrimen circa priuilegia alimentorũ, vel ſaltim circa actiones ex ijs deſcendentes. 106. 259. 1.

Alimenta ex contractu, vel ex vltima volũtate debita, petũtur iure actionis, cætera verò Iudicis officio. 107. 259. 1.

Alimentorũ cauſa, ideò dicitur ſũmaria, quia expeditur de plano, etiam diebus feriatis. 102. 259. 1.

Alimentorũ priuilegia ſatis diſtant quando alimenta ſunt pręſentia, & futura, non autem præterita. 108. 259. 2.

Alimentorũ fauor prælationem inducit. 8. 501. 1.

Don Alonſus Vargas Regius Conſiliarius *laudatur.* 33. 117. 1.

Alphonſus Aragoniæ Rex *in anno* 1450 *ipſorum Siclæ Rationalium, vſum aboleuit, & rationum diſcuſſionem, & reuiſionem per Regiam Cameram faciendã iuſſit.* 5. 280. 2.

Alphonſus de Caſtro *obiurgatur à* Corduba. 14. 479. 1.

Altari ſeruiens, de altari viuere debet. 8. 379. 1.

Allegans turpitudinem ſuam, non eſt audiendus. 27. 417. 2.

Alterum adeſſe non ſufficit, vbi copulatiuè plurium concurſus requiritur. 6. 407. *col.* 2.

Allegare aliud eſt, quam producere. 10. 504. 2.

Allegatum non probare, & nihil allegare, paria ſunt. 20. 505. 1.

Ambaſciatores infirmati in itinere, debent habere integrum ſalarium, etiam pro tempore infirmitatis. 13. 429. 2.

Ancharanus conſ. 101. *reprobatur à* D. Vincentio de Franchis Sac. Conſilij Præſide. 5. 53. 2.

Andreas Capanus *V. I. D. Patritius Neapolitanus laudatur.* 12. 26. 1.

Andreas de Iſernia, *in Regno dicitur Euangeliſta, & ſummus Feudiſta.* 6. 3. 2.

Andreas de Iſernia *quicquid dixit, benè dixit.* 8. 3 2.

Dom. Andreas Marcheſius Sac. Conſil. Præſes, *laudatur.* 22. 229. 2.

Dom. Andreas Prouenzalis Reg. Conſiliarius *laudatur.* 30. 116. 2.

Dom. Anellus Amatus *Regiæ Camerę Summariæ Pręſidens, laudatur.* 8. 233. *col.* 2.

Animę fauore tutius eſt in dubijs opinionibus, pro ea adhęrere. 5. 59. 1.

Annæus Robert. lib. 2. rer. iudicatar. cap. 3. per tot. *pro ſingulari adducitur, circa pręſtationem tributorum in caſu neceſſitatis, fauore publico.* 31. 181. 1.

Anteferendi ſunt Scriptores in officijs, eò quod inſinuant aſſiduitatem in ſtudijs. 11. 435. 1.

Anton. de Ballis *inuehit probris ſanè verbis contra determinationes Sac. Conſil. apud* Dom. de Franch. dec. 13. & dec. 49. *& contra* textum in l. deducta 58. §. qui poſt ff. ad Trebell. *quodq; nec in iure, nec in æquitate fundari eę poſſint.* 23. 159. 2.

P. Antoninus Diana *laudatur.* 7. 204. *col.* 1.

Antonius Faber *laudatur.* 18. 483. *col.* 2.

Antonius Miroballus *Regius Conſiliarius Patritius Neapolitanus laudatur, Sacriq; Conſilij deciſiones colligere, inſinuatur.* 29. 4. 2.

Dom. Conſiliarius D. Antonius Nauarrete, *laudatur.* 20. 380. 1.

Antoninus Theſaurus *extollit* Afflictum

ctum *in deciſionibus.* 5. 512. 1.

Anton. de Cordub. *quid ſenſerit ſuper articulo, an inops debeat petere prius alimenta à patre, quàm à filio diuitibus?* 11. 478. 2.

Anni quacũq; actus fiat, dicitur ſemper factum, nec anni perfectio, ſed inceptio requiritur, & ſufficit. 4. 114. 1.

Anni mentio vbi fit; regulariter de anno perfecto intelligendum eſt. 22. 116. 1.

Annui introitus debentur principaliter de per ſe, non acceſſoriè. 33. 45. 2.

Annũ inceptũ haberi pro completo, quibus iuribus ſuadetur. 2. 114. 1.

Annus impertitus pro executoriandis expeditionibus factis à Sac. Cathol. *Maieſtate non currit, niſi à die, quo executoriatur actus in* Regno*, non autem à die expeditionis aſſenſut in* Curia Regis. 3. 51. 1.

Annus inceptus habetur pro completo in fauorabilibus, veluti Libertate, Teſtamento, & ſimilibus*, ſecùs verò in odioſis, quia requiritur, quod ſit completus, & quę ſint odioſa.* 11. 114. 2.

Annus debet eſſe completus ſi quid ordinatum fuerit fieri intra vigeſimum annum. 17. 115. 2.

Annus an ſufficit ſi ſit ceptus, vel requiratur, quod ſit completus, quæ ſint attendenda. 19. 115. 2.

Annus debet eſſe completus, quando verba concipiũtur, vt quid fiat poſt 25. annum, & quid ſi dicatur ante 25 annum, quidque ſi verba concipiantur ſimpliciter. 20. 116. 1.

Annus propriè dicitur, quando eſt perfectus, potiùs quàm completus. 24. 116. col. 1.

Annus non dicitur eſſe in rerum natura, ſi perfectus, & compilatus non fuerit. 25. 116. 1.

Annus inceptus, an habeatur pro completo, eſt materia ſatis brocardia. 27. 116. col. 2.

Annus de iure ciuili non computatur per momenta temporum, ſed per dies 365. quorum ſpatio annus conficitur. 36. 117. 2.

Apollo *requiſitus de Magiſtratibus, quid reſponderit.* 5. 185. 2.

Appellabilis cauſa effecta, quomodo ſit accipienda, quò ad effectum deuolutiuum, ſiue ſuſpenſiuum. 76. 334. 1.

Appellans, ſi comparet coram Iudice, à quo, cenſetur renunciare appellationi. 7. 471. 2.

Appellatio competens à poſſeſſorio adipiſcẽda, an etiam procedat, ſi feratur ſententia per verba negatiua. 32. 330. 2.

Appellatio à ſententia poſſeſſorij adipiſcenda per verba negatiuè prolata, an concedatur. 67. 333. 1.

Appellatio dicitur theriaca contra venenũ iniuſtitiæ primę ſententię. 77. 334. 1.

Appellatio eſt theriaca contra venenum Iudicis, & ęmula ſententia. 13. 349. 1.

Appellatio à Iudice non eſt permiſſa, quoties is veluti bonus vir arbitratur. 1. 509. col. 2.

Appellatio non datur ab arbitratore. 3. 509. 2.

Appellationes ſunt fauorabiles. 5. 510. col. 1.

Appenſatè inſiliens armorum igneorũ genere, punitur vigore Pragmaticę de exoneratione Archibuſij. 27. 343. 2.

Arbitramentum non redigitur ad inſtar Iudicij, ſed ad inſtar contractus tranſactionis. 88. 257. 1.

Arbor mala, fructus bonos non producit, cum multis ſimilibus. 26. 286. 2.

Argumenta adducta à P. Sanchez in loco allegato, *poſſe nempè debitorem non acquirere in prę iudicium creditorum, validiora, & fortiora ſunt illis, quæ in contrarium idemet* P. Sanchez *adduxit.* 26. 61. 2.

Argumentum ex vi correlatiuorum deſumptum, dicitur probabile, forte, vtile, & multum frequens. 7. 166. 1.

Argumentum ex efficacia correlatiuorum, procedit conſtructiuè, & deſtructiuè. 8. 166. 1.

Argumentum ab abſurdo vitando, reputatur in iure validiſſimum. 47. 159 2.

Argumentum ab abſurdo vitando, deſumitur à ratione naturali. 48. 140. 1.

Argumentum à ceſſante ratione legis, rectè deducitur. 43. 208. 1.

Ar-

I N D E X.

Argumentum à ratione legis ceſſante, an procedat quando ratio legis vnica eſt, vel plures aliæ concurrunt. 46. 208. col. 2.

Argumentum à contingenti, & variabili, ſiue à perplexis, parum ſtringit. 25. 220. 1.

Argumentum à contrario ſenſu in iure eſt fortiſſimum, frequens, & vtiliſſimum. 60. 224. 1.

Arma, & inſignia, deficientium memoriam conſeruant. 1. 274. 2.

Arma, & inſignia fuerunt adinuenta ne rerum pereat memoria. 3. 274. 2.

Arma propria, an liceat apponi ab eo, cuius pecunia opus factum eſt. 7. 275. col. 1.

Arma, ſeu inſignia eius, qui præfuit operi conſtruendo ad vſum publicum, fuerunt appoſita in pluribus locis Ciuitatis Neapolis. 13. 275. 2.

Arma appoſita in operibus publicis tollere, aut mutare, vel inſignia abradere vetera, nemini licet. 16. 276. 1.

Arma leuans, radens, vel remouens, venit puniendus pæna capitis ſecundùm vnam opinionem. 28. 277. 1.

Arma non ſunt ſumenda de domo Rei. 31. 506. 1.

Armorum ſtrepitus impedit legum, & præconis vocem exaudiri. 48. 189. 1.

Armorum delationis, finis, eſt conſeruatio familiæ. 5. 274. 2.

Articulandi ars, ſummum inter Cauſidicos gradum tenet. 7. 153. 1.

Articuli non ſunt formandi, niſi de eo, quod teſtis debet deponere. 11. 153. 2.

Articuli non ſunt formandi de ijs, in quibus conſiſtit ſcriptura, quia non eſt aliud, quàm dare notam in facto Aduerſario, eiq; arcana reuelandi, vt ſuæ cauſæ defenſionibus proſpiciat. 13. 153. 2.

Articuli, & poſitiones formari debent de corpore petitionis, & concluſione libelli. 15. 154. 1.

Articuli plures diſpungendi veniunt in Tribunalibus Neapolis, quàm in alijs Europæ partibus. 4. 405. 2.

Articulus iuris dubius, ſi bis fuerit deciſus per Sac. *Conſilium, facit ius in* Regno, *à quo, etiamſi contraria opinio ſit verior, recedere non licet.* 26. 230. 1.

Articulus iuris dubius, ſi binam habet iudicaturam è Sacro Conſilio emanatam, vim legis obtinet. 38. 267. 2.

Articulus iuris dubius bis deciſus per Sac. Conſilium, non eſt vlterius in controuerſiam adducendus. 81. 334. 2.

Articulus iuris, ſi binam habeat iudicaturam, inducitur conſuetudo ſic iudicandi in poſterum. 8. 438. 2.

Articulus iuris dubius, bis deciſus ſi fuerit per Sac. *Conſil. indueit ſtylum, ità in poſterum iudicandi.* 13. 456. 1.

Artifex omnis diligit opus ſuum. 13. 479. col. 1.

Artifices omnes, vt plurimum ſunt mendaces, & fraudes maximas in artificio committunt. 15. 406. 2.

Aſſenſus in Regno requiritur, nedùm in contractatione feudi, ſiue rei ad feudum tangentis, verùm etiam in ceſſione iurium, & hypotheca contractæ ſuper feudo. 2. 65. 1.

Aſſenſus per verbum Fiat, *ſi infra bienniũ non redigitur in forma priuilegij, habetur ac ſi non eſſet expeditus, neq; vllo tempore petitus, aut conceſſus.* 11. 66. 1.

Aſſenſus expeditus per verbum Fiat, *dicitur in pendenti, donec ſuper gratia obtenta fiat ſcriptura.* 13. 66. 1.

Aſſenſus expeditus cum clauſula Fiat in forma, *intelligitur, vt infra biennium expediatur in forma priuilegij, & regiſtretur in* Cancellaria. 15. 66. 1.

Aſſenſus eſt gratia, quæ ſtatim per verbum Fiat, *dicitur perfecta.* 33. 67. 2.

Aſſenſus in forma priuilegij non eſt expediendus, quando recepta iam pecunia à Iudice, nihil aliud eſſet operaturus. 35. 68. 1.

Aſſenſus expeditio per verbum Fiat, *non impeditur quando ſuum operetur effectum, ex quo non fuit redactum in formam priuilegij infra biennium, facta iam liberatione pecuniæ infra bienniũ.* 38. 68. 1.

Aſſenſus non eſt contractus de per ſe ſtans, ſed confirmatio contractus rei feudalis. 42. 68. 2.

Aſ-

Digitized by Google

Aſſenſus Regius ſuper alienatione feudorũ in Regno, vel ſuper contractatione rei feudalis, de ſtylo Cancellariæ conſueuit expediri per verbum Fiat. 16. 228. col. 2.

Aſſiſtentiæ decreto reuocato, clauſula in inſtrumento appoſita, ex quibus aſſiſtentia præſtatur, remanent ſine virtute operandi. 58. 332. 1.

Aſſenſus eſt ſtricti iuris, nec extenditur de re ad rem, de perſona ad perſonam de contractu ad contractum, de caſu ad caſum, neq; de tempore ad tempus, & n. 9. diſtingue n. 17. & 27. 2. 443. 2.

Aſſenſus præſtitus ſuper teſtamento, an cenſeatur præſtitus ſuper ſubſtitutione. 3. 444. 1.

Aſſenſus eſt gratia, quæ regulatur à formalitate verborum, & n. 20. 4. 444. col. 1.

Aſſenſus aſſumit naturam actus, ſuper quo interponitur, & tollit obſtaculum, & regulatur à contractu, & n. 15. 8. 444. col. 2.

Aſſenſus dupliciter conſiderari poteſt, vel vt priuilegium, & diſpenſatio, vel vt tollatur obſtaculum. 18. 445. 2.

Aſſenſus trahitur ad id quod eſt tacitum, & à l. ſubauditum, & n.26. 24.446. col. 2.

Aſſenſus præſtitus ſuper ſorte principali, an extendatur ad intereſſe. 46. 449. 2.

Attendi non debet, quod fit in conſequentiam, non autem principaliter. 35. 408. col. 1.

Auaritia, & de auaro, qui loquuti fuerint Authores. 16. 298. 2.

Auaritia, maius malum eſt, quàm prodigalitas. 23. 299. 2.

Auaritia nihil tàm ſanctum eſt, quod non violet, neq; tàm munitum, quod non expugnet. 24. 299. 2.

Auaritia nihil fœdius. 25. 299. 2.

Auaritia eſt malum inſanabile ſecundùm Ariſtotelem. 28. 300. 1.

Auaro an ſit dandus curator, ſicuti & Prodigo, paradoxicũ diiudicatur theorema. 1. 297. 2.

Auaro poteſt dari curator, quia omniũ oculis eſt infeſtus. 7. 298. 1.

Auaro nihil eſſe ſceleſtius, pluraq; de auaro adnotantur. 18. 299. 1.

Auaro tantùm deeſt, quod habet, quam quod non habet. 21. 299. 1.

Auarus, ſicuti & Prodigus abutuntur ſubſtantia ſua. 6. 298. 1.

Auarus dicitur, qui tenet tenenda, & non tenenda. 9. 298. 1.

Auarus committit vitium in adminiſtrane. 12. 298. 1.

Auarus nemini charus eſt. 15. 298. 2.

Auarus non ſolùm eſt, qui rapit aliena, ſed etiam ille, qui cupidè ſeruat ſua. 19. 299. 1.

Auarus facultates ſuas non poſſidet, ſed ipſum poſſident facultates. 26. 299. 2.

Auarus comprahenditur inter eas perſonas, quæ perpetuo morbo laborant. 27. 300. 1.

Auarus eſt cæcus, & de ratione. 29. 300. col. 1.

Auarum, omne genus Barbarorum. 31. 301. 1.

Auarus quò magis habet, eò magis etiam ſitiens deſiderat. 34. 301. 2.

Auditores Rotæ Romanę gaudent ferijs æſtiuis, ad hoc vt quieſcant à laboribus. 84. 257. 1.

Dom. Auguſtinus Barboſa Epiſcopus, de Menſe Nouembris 1649. diem ſuum obijt in Ciuitate Vgenti. 28. 250. 2.

Diuus Auguſtinus expenditur circa auaritiam execrandam. 20. 299. 1.

Dom. Auguſtinus Barboſa Epiſcopus Vgentinus laudatur. 71. 395. 2.

Author conſultus in facti contingentia, reſpondit affirmatiuè. 1. 3. 1.

Author pollicetur latè materiam pertractare, an poſſit ſequeſtrari iuriſdictio ad inſtantiam creditoris abſq; aſſenſu? 2. 4. 2.

Author alia à ſe ſcripta libenter adducit, ſemetipſum in alijs operibus allegando, vt ſibimetipſi, & Lectoribus conſulat. 43. 5. 2.

Author paratum ſe exhibet cuiuſlibet rectiùs ſentientis cenſuræ, ſe ſubmittere. 30. 10. 1.

Author Aduocatus Montis Familiæ Caracciolorum ſe excuſauit à patrocinando cõ-

Digitized by Google

tra Catarinam Caracciolam matrem V. I. D. Iulij Cæſaris Caraccioli Aduocati. 1. 14. 1.

Author *ampleſtitur opinionem, quod trāſactio nullo prætextu læſionis poſſit reſcindi, quando habitus fuit reſpectus ad dubium litis euentum in lite iam mota, vel mouenda. Itaq; ſe iudicaturum profitetur* n.18. 15. 16. 2.

Author *qualiter conſuluit debitoribus ſoluentibus iuſſu Magiſtratus alteri, quam vero creditori, nè iteratò cogerentur ad ſoluendum, vbi caſus decisi enarrantur.* 15. 21. 1.

Author *plura tradidit aduerſus litigantium calumnias.* 8. 23. 1.

Author *ingenij acuendi cauſa cum theoricis quæſitum formare profitetur.* 1. 28. col. 2.

Author *improbat vulgatum illud Pragmaticorum dicterium,* Poteſt quis torqueri ergo, & foriudicari, *vti nulla iuris diſpoſitione fulcitum.* 1. 31. 1.

Author *concinnè inſinuat rationem, quare debitores in Regno, vt plurimum sūt moroſi.* 2. 41. 2.

Author *habuit cenſorem* 1. partis diſceptationum forenſium Dom. Conſiliarium Scipionem Theodorum. 55. 47. 2.

Author *pollicetur lationi calamo pertractare materiam intereſſe quando debeatur ad ſedēdam antinomiam inter* Dominos Scipionem Rouitum Regentem, & Scipionem Theodorum Cōſiliarium. 57. 48. 1.

Author *in eius Aduerſarijs adnotauer a* Pragmaticam 10. de feud. *eſſe antiquatam ſub fide* Ioan. Vinc. Ann. & Regentis Scipionis Rouiti, *ac etiam* Regentis Ioann. Franc.de Pont. *in locis indicatis.* 1. 49. 1.

Author *inhæret determinationi facta per Sac.Conſil.quod* Prag.de feud. *ſit adamuſſim obſeruanda.* 12. 50. 1.

Author *inhæret opinioni* Tellij Fernandez *ad conciliationem* Pauli, & Vlpiani Iureconſultorum. 19. 55. 1.

Author *retorquet argumentum contra* P.Sanchez *in loco indicato.* 14. 60. 1.

Author, *vt* P. Sanchez *argumentum diluat, eius dicta perſcrutatur, in loco indicato.* 24. 61. 1.

Author *approbat ſententiam aliàs indicatam in* 1. diſceptat. forenſ. cap. 34. n. 39. *quod debitor non acquirens in præiudicium creditorum, poteſt efficere tuta conſcientia.* 31. 62. 1.

Author *tenet opinionem pro ſecundis creditoribus poſterioribus cum aſſenſu, quibus fuit liberata pecunia infra bienniū conceſſum pro expeditione aſſenſus in forma, licèt poſtmodum elapſo biennio non fuerit priuilegium expeditum.* 28. 67. 1.

Author *ſubſcribit ſe opinioni contra* Ioan. Franc. de Amic. *in loco indicato.* 50. 69. 2.

Author *venerari ſolitus determinationes editas à Sac. Conſilio.* 51. 69. 2.

Author *laborioſè congeſſit contradicentes ſibi determinationes editas per Sac.Conſil. apud* Affl. & Præſid. de Franch. 54. 69. 2.

Author *approbat opinionem, quod metus probatio illati à viro ſatis ſit ſi fiat in genere abſq; eo quod probetur in ſpecie.* 17. 73. 2.

Author *in conflictu opinionum conſueuit in fonte DD. inſpicere, & adducta per ipſos perſcrutari.* 13. 78. 1.

Author *tenet opinionem, quod pœna mortis minorata ex aliqua cauſa, poſſit eſſe corporis afflictiua eiuſdem generis.* 14. 78. 1.

Author *approbat opinionem, quod pœna mortis ex aliqua cauſa minorata, poteſt eſſe corporis afflictiua, licet minor.* 40. 80. 2.

Author *ſatis dubiam exiſtimat opinionem ſubſcribendi folium album, in quo inſeratur laudum per Arbitros, proferendum cum clauſulis prægnantibus à Notarijs ſtipulandum.* 15. 83. 2.

Author *ſectatur opinionem pro dote, quod eius hypotheca incipiat à die promiſſionis ipſius, non autem à die ſequuti matrimonij.* 19. 89. 1.

Author *miratur de* Regent. Rouit. & Auendañ in locis indicatis, *quomodo* ar-

argumento non occurrerint adducto per Crinell. & Dom. de Franch. 28. 90. 1.

Author *fatetur intricatam, & ſpinoſam eſſe controuerſiam, An dotis hypotheca incipiat à die promiſſionis dotis, vel à die ſequuti matrimonij.* 43. 91. 2.

Author *miratur quomodo* Io. Petrus Fõtanella *ſe non defenderit ab obiurgatione* Regen. Rouiti in 2. volum. *eius deciſionum.* 50. 92. 2.

Author *adducit determinationem factam per Sac. Conſil. quod ſufficit in Iudicio audire hæredem inſtitutum, non vocato, nec audito ſubſtituto.* 5. 93. 2.

Author *lætatur patrocinium præſtitiſſe coram* Dom. Regent. Scipione Rouito. 33. 99. 1.

Author *profertur dicta per* Regen. Dom. Scipionem Rouitum *adorare, & venerari.* 34. 99. 1.

Author *inſinuat* Dom. Regentis Scipionis Rouiti *corrigia calceamentorũ in legali ſcientia ſoluere ſe indignum reputare.* 41. 100. 1.

Author, *elaborauit in inſinuendis cautelis pro faciendis depoſitis à debitoribus pecuniarum quantitatum.* 2. 103. 1.

Author *pollicetur tertium* Diſceptationum forenſium *volumen poſt impreſſionem huiuſce Operis.* 17. 105. 1.

Author *fatetur non reperijſſe deciſionem Rotę Romanę apud* Coccin. *allegatam.* 30. 107. 1.

Author *amplectitur opinionem* Baldi, ꝙ *ad faciendum depoſitum eſt adeundus Iudex deponentis, non Actoris.* 9. 111. 2.

Author, *pleno calamo materiam tractat, vtrum agens remedio* legis Diffamari, C. de ingen. manum. *dicatur Actor, vel Reus.* 15. 112. 1.

Author *profitetur nullũ iuris articulum abſq; controuerſia inter Doctores pertranſijſſe.* 1. 114. 1.

Author *approbat opinionem, quod annus cæptus habetur pro completo in fauorabilibus, ſectando determinationem factam per Sac. Conſil. apud* Regen. Dom. Ioan. Franciſcum Sanfelicium dec. 209. 34. 117. 1.

Author *ſuum non interponit iudicium, niſi diſpuncta doctrina* Dom. Reg. Rouit. in loc. citato. 20. 124. 1.

Author *obſeruat Doctores adductos per* Dom. Reg. Rouit. in prag. 1. n. 34. de cenſib. *minimè ſuam opinionem probare.* 58. 129. 1.

Author *antequam* Practic. Papienſ. *conſuleret* in form. libelli, quo agitur action. hypothecar. *verb.* Sub eadem obligatione, n. 19. *percepit intellectum* tex. in l. ſi quis in pignore 36. §. fin. de pignorat. actio. 65. 130. *col.* 1.

Author *plurium annorum curriculo aduocationis muneri vacans in Supremis Regni Tribunalibus, fidem præſtat de ſtylo contrario eius, quem adſtruit* Reg. Rouit. in prag. 1. n. 34. de cenſib. 72. 130. 2.

Author *tenet reſolutioni, ſeu reſciſſioni contractus cenſualis locum non eſſe, quando venditor promiſit rem, ſuper qua cenſum conſtituit, eſſe liberam ab omni obligatione, & tamen fuit prius alteri hypothecata, dùm tamen obligationibus omnibus ſit ſufficiens.* 67. 130. 1.

Author *obiurgat rationem Doctorum Mediolanenſium, quod in terminis* l. 2. C. de pignor. *generalis hypotheca per ſpecialem non tollitur, ſed tantùm ſuſpenditur.* 32. 138. 1.

Author *diſſentit ab opinione Doctorum Mediolanenſium circa intellectũ* l. 2. C. de pignor. 79. 143. 2.

Author *excogitauit cautelam in beneficiũ creditoris anterioris, nè creditores poſteriores illi apponant eſſe prius diſcutienda bona ſpecialiter obligata, antequam perueniatur ad alia bona, ad euitandũ Doctorũ diſſidia in terminis* l. 2. C. de pignor. 80. 143. 2.

Author *exprobat Pragmaticos parum doctos, & minus verſatos, qui ex eorum capite, articulos in cauſis formant.* 4. 152. 2.

Author *fatetur vidiſſe plura teſtiũ examina vti Aduocatus, ex quibus potiùs contrariorũ iura comprobantur, quàm*

b 2 in-

iuribus eorum, pro quibus producebantur, adiuuamen afferre viſa ſint. 5. 153. 1.

Author *omnia conſulebat cũ* Dom. Octauio Vitaliano ſuo præceptore, *nec de per ſe quicquam agebat in initio ſua aduocationis.* 9. 153. 2.

Author *monet Cauſidicos circa formationem articulorum in cauſis, nè in errorem incidant.* 14. 153. 2.

Author *veridicas ſemper habuit determinationes factas per* Sac. *Conſil. de quibus apud* Dom. de Franch. dec. 13. *&* 49. *& ab ijs nec latum quidem vnguem diſcedere auſit.* 6. 157. 2.

Author *improbat dicta per* Anton. de Ballis in loco indicato. 39. 161. 1.

Author *fatetur non reperijſſe Authores à* Franciſco Burſato *adductos* in conſ. 72. n. 8. *verſ.* Quartò accedat lib. 1. *dicentes id ad quod ab ipſo* Burſato *allegantur.* 4. 165. 2.

Author *conſueuit in articulis elaborandis, præter iura, & Doctorum authoritates, rationem ſemper exquirere.* 6. 165. *col.* 2.

Author *impugnauit liquidationem inſtrumenti initi per eum, qui mercator dùm extitiſſet, eius bona in Sac. Conſil. deducta fuerunt vrgentibus creditoribus, illiq; curator fuit datus, & ſecundùm eius patrocinium extitit iudicatum.* 11. 166. 1.

Author *rationem eam eſſe adſtruit, quod decoctus non poteſt petere intereſſe ab eius debitoribus, quia ipſemet decoctus non tenetur ad intereſſe ſolutionem, & ſic ex vi correlatiuorum.* 27. 167. 2.

Author, *quæ verba addere conſueuit in minutis tranſactionum, adhoc vt omnis tollatur ſcrupulus, vtrum tranſactio generalis cõtineat etiam incogitata necnè.* 5. 170. 1.

Author *approbat opinionem, quod pactum de retrouendendo* Toties quoties, & quandocumque, *poſſit exerceri etiam poſt lapſum* 30. *annorum.* 12. 173. *col.* 1.

Author, *conſultim plura, ex fame enarrat.* 11. 179. 1.

Author *de menſe Martij 1648. durantibus adhùc plebicularijs commotionibus hoc volumen exarauit.* 12. 179. 1.

Author *ſummoperè delectatur aſſidua lectione* Politic. Bouadill. *à quo plurimum edoceri profitetur.* 20. 187. 1.

Author *in magna æſtimatione habet* Annæum Robertum *Authorem Gallicum in* libro, *cui nomen impoſuit* rerum iudicatarum, *ob eius ingenij acumen, legum peritiam, ac dicendi facundiam.* 41. 188. 2.

Author *duras cenſet determinationes factas per Senatum Pariſienſem, quod Magiſtratus nulla patiantur immunitatem ab excubijs, & portarum cuſtodia, quodq; nequidem per alios munera prædicta exercere valeant, ſed tantùm de perſona, & per ſeipſos.* 44. 189. 1.

Authori, *quid acciderit plebicularium commotionum tempore de anno* 1647. *&* 48. *in Ciuitate Neapolis.* 58. 190. 1.

Author *preludij vice nonnulla adnotauit antequam theſim aggrediatur, An dies termini computetur in termino.* 1. 194. *col.* 2.

Author, *vt methodicè inſinuet, an dies termini computetur in termino diſtinctionis fædere materiam pertractat.* 23. 196. 2.

Author *fidem præſtat ſemper practicaſſe, & practicatum vidiſſe in Supremis Regni Tribunalibus, quod dies termini nõ computatur in termino.* 42. 199. 1.

Author *approbat opinionem, quod attento iure nouiſſimo, hodie damnati ad mortem poſſunt facere teſtamentum, eamq; in conſulendo, & iudicando veriorem affirmat.* 20. 205. 2.

Author *impugnat* Matthiam Berlichiũ practicabil. concluſion. lib. 3. concl. 8. n. 3. *verſ.* Contrarium tamen, *negantem hodie iure nouiſſimo attento, damnatos ad mortem teſtamenti factionem habere.* 21. 205. 2.

Author *impugnat* Berlich. *in eo quod dixit, neq; in Codice, neq; in Nouellis reperiri legem corrigentem legem antiquã circa teſtamenti factionem.* 41. 207. *col.* 2.

Au-

I N D E X.

Author *ſcripſiſſe inſinuat ſuper articulo, An conclusio in cauſa admittat probationes per teſtes, aut per ſcripturas, quibuſuè in caſibus.* 1. 212. 1.

Author *diſpungit contrarietatem deciſionum Sacri Conſilij apud* Affl. dec.358. *& apud* Dom. de Franch. dec. 441. 1. 117. 2.

Author *ſuum ſiſtit iudicum, donec Doctorum pugnantes traditiones diſcutiat.* 19. 219. 2.

Author *inſinuat non poſſe euadi* deciſionem Affl. 358. *ex traditis per* Dom. de Franch. dec. 441. 30. 221. 1.

Author *exhibet ſe ſtudioſiſſimum operum* Muſcatelli, *quæ ſepties perlegit.* 33. 221. 2.

Author *improbat* Io. Petrum Surdum conſ.39. n. 23. *quatenus obiurgat* Afflict. dec.358. 35. 221. 2.

Author *inhæret determinationi Sac. Conſil. apud* Affl. dec. 358. *non tamen ex ijs, quæ* Afflictus *adduxit.* 47. 223. *col. 1.*

Author *ſatis elaborauit in conciliatione deciſionis* Affl. 358. cum deciſione Dom. de Franch. 441. 74. 226. 1.

Author *cõſueuit recurrere ad* Dom. Regent. Rouit. *maximè in ijs, quæ ad praxim conducunt.* 6. 233. 2.

Author *diù hæſitauit in ſua opinione proferenda nùm præſcriptio detur in Regno?* 11. 233. 2.

Author *inhæret ſententię, quod in Regno procedat præſcriptio.* 12. 234. 1.

Author *fatetur nequidem per ſomnium* Vrſillum *adſtruxiſſe non dari in Regno præſcriptionem, quia proceditur ſola facti veritate inſpecta.* 14. 234. 1.

Author *allegauit deciſionem* Guid. Pap. 483. *& ſecundùm illam obtinuit.* 25. 235. 1.

Author *approbat opinionem, etiam in Regno dari præſcriptionem ex quotidiana Tribunalium praxi.* 39. 236. 2.

Author *pleno calamo exarauit, quo in caſu exceptio peremptoria ſit, reſeruanda ad merita, vel ſuper ea ſtatim ſit interloquendum.* 42. 236. 2.

Author *recuſauit reſponſa de iure præſtare tempore commotionis plebis Neapolitanæ.* 2. 239. 1.

Author *perſecutionem paſſus fuit ad mortem vſq; tempore commotionum plebieularium Regni Neapolitani.* 3. 239. 1.

Author *patrocinium gratis præſtans in cauſis Ill. Marchionis Baſelicis iuſſu* Reuerendiſs. P. Vincentij Carrafæ Generalis Prępoſiti Societatis Ieſu, *quid obtinuerit.* 15. 249. 1.

Author *pollicetur* tertium Diſceptationum forenſium volumen, *hoc expleto opere, typis prodere.* 16. 249. 1.

Author *profitetur, in gratiam Tyronum, ſemper inuigilare.* 59. 254. 1.

Author *tenet non eſſe neceſſariam nouam diſpenſationem regiam, quod procedatur ferijs non obſtantibus in ferijs prorogatis, ex pluribus.* 71. 255. 2.

Author *recedit à doctrina* Baldi, Didaci Perez, & Regentis Rouiti *in caſu indicato.* 109. 259. 2.

Author, *feriarum tempore, quæſtiones de ferijs elaborauit, ad ſubleuandos Lectores à laboribus.* 115. 260. 1.

Author *conſuluit paſſim, reſtitutionem acceptorum virtute tranſactionis, fieri debere etiam nullo ſuper hoc pacto intercedente.* 36. 267. 2.

Author *approbat ſententiam, non debere quem audiri aduerſus tranſactionem, niſi reſtituat accepta virtute ipſius, etiãſi de nullitate ageretur aduerſus tranſactionem.* 44. 268. 2.

Author *recedit à* Giurb. dec. 103. n. 1. *& ab* Epiſcop. Ricc. dec. Archiepiſc. Neapol. 117. n. 1. *& qua mouetur ratione.* 53. 269. 2.

Author *explicat caſum decisum per Sac. Conſil. de quo extat ſuum reſponſum* in 2. diſceptation. forenſ. cap. 40. 56. 269. 2.

Author *approbat opinionem, quod actio competat ei, cuius inſignia, vel ſui non abraſa, vel deleta fuerũt, vt reponantur, ſeu redintegrentur arma in eodem loco.* 32. 277. 1.

Author *obiurgatus fuit eò quod Tribunal Regiæ Cameræ Summariæ,* Sacri, *titulo nominari debere dixerit.* 1. 280. 2.

Au-

INDEX.

Author *profitetur Regiam Cameram Sūmariæ Sacræ titulo decoratam.* 20. 282. *col.* 1.

Author *fatetur pauca de Tribunalis Reg. Cameræ, preheminentia, laudibus, dignitate, & Authoritate exaraſſe, dùm Sacri titulo decoratam inſinuauit.* 23. 282. 1.

Authoritas Tribunalis Regiæ Cameræ inſinuatur à Reg. Reuerter. 25. 282. *col.* 2.

Author Polyant. nouiſſimæ *laudatur.* 17. 299. 1.

Author *imprimi curauit libellum Hiſpano conceptum idiomate, cui nomen fuit indictum* Fabrica de la Eſperiençia. 35. 301. 2.

Author *plura exarauit ad inſinuandū Iudices laicos eſſe omninò, at funditùs incompetens erga clericos in caſibus exaratis.* 11. 313. 1.

Author *approbat opinionem, quod in Iudicijs Regalis præſidij, nullum procedit Tribunal, niſi Sacrum Conſilium.* 37. 315. 1.

Author *tradit nullam cadere poſſe dubitationem, quin Clerici gaudeant Regali præſidio aduerſus laicos turbantes, inſpecto tenore Capitulorum Regni.* 41. 316. *col.* 1.

Author *tradit concedendam eſſe Regale præſidium in Regno ei qui timet violentiam ſibi inferri, licèt actualiter non inferatur.* 53. 316. 2.

Author *plena manu quæſtionem tractat, An ius de futuro, vel conditionale poſſit in Iudicio deduci ante euentū diei, vel conditionis.* 67. 318. 1.

Authores, *ſuſpictionem Iudicū agentes, recenſentur.* 3. 321. 1.

Author *indicat ſe alibi in* Annotation. ad Muſcatell. *ſuſpictionum Iudicum materiam pertractaſſe.* 5. 321. 2.

Author *impugnat determinationem Senatus Portugalliæ, apud* Cabed. dec. 45. 14. 322. 2.

Author *ſuſtinet opinionem, quod terminus dierum* 40. *præfixus à Regia Pragmatica ad ſubſcribendum ſuſpictionum capita, currat à die ſubſcriptionis primæ nulliter factæ, non autem à die ſecundæ ſubſcriptionis, validæ.* 28. 323. 2.

Author *impulſus à dubietate, quam habuit* Dom. Regens Rouitus, *circa* deciſionem 136. Dom. de Franchis, *calamū arripuit, pro enucleatione deciſionis prædictæ.* 35. 330. 2.

Author *allegauit pro Carolo* Caracciolo *ob ſententiam in irritum redactam, teneri poſſeſſorem ad reſtitutionem rei poſſeſſæ vnà cum fructibus.* 61. 332. 2.

Author *occurrit primo aſſumpto* Hieronymi Cæuallos *cōtra* dec. 136. Dom. de Franchis. 70. 333. 1.

Author *approbatam vnd. q; tradit* deciſionem 136. Dom. de Franchis. 80. 334. 2.

Author *dolet non poſſe vacare lectioni Hiſtoriarum.* 4. 341. 1.

Author *diſtinctionis fœdere quæſtionem enucleat.* 18. 342. 2.

Author *excitauit quæſtionem in* Annotation. ad Muſcatell. in rubr. de ictu Scoppict. Archibuſ. & Baliſt. *an affectus ſit puniendus, non ſequuto effectu.* 29. 343. 2.

Author *tenet opinionem, quod creditores anteriores non auditi, nec citati legitimè in Iudicio venditionis rei illis hypothecatæ, etiamſi ſubhaſtatæ fuerint, poſſint ad eorū libitum exereere eorum hypothecam ſuper re ipſa, ſi malint.* 38. 351. 1.

Author *veneratur* Dom. Conſiliarium Petrum Carauita. 7. 358. 2.

Author *pollicetur peculiares edere Commentarios ſuper* Prag. 8. *incip.* Trà li altri Capi, *edita de anno* 1632. *die* 12. *Ianuarij* ſub tit. de inſtrumen. liquidation. §. 7. 10. 359. 1.

Author *approbat opinionem, quod petens exhibitionem partitæ in libro deſcriptæ, teneatur prius fateri, & acceptare omnia in libro contenta, tàm pro ſe, quàm contra ſe.* 7. 368. 1.

Author *contradicentem habuit Aduocatum in cauſa petiti palmarij.* 32. 374. 1.

Author *ſatiùs putauit liti pro palmario inſtitutæ cedere, quàm odioſam diſputationem ſuſtinere.* 34. 374. 1.

Au-

Author *inhæret diſtinctioni tradita per* Muſcatellum loco citato. 63. 394. *col.* 2.

Author *plura indicauit in* Annotationibus ad Muſcatellum, *quando licet ſententias proferre ſuper non petitis, quidq; operentur iura Regni.* 90. 397. 1.

Author *obiurgatus à Religioſo, eò quod in diebus feriatis in honorem Dei, ſtudio vacabat.* 1. 405. 2.

Author *qualiter ſe defenderit ab obiurgatione, quod in diebus feſtiuis vacabat ſtudio.* 3. 405. 2.

Author, *quo impulſu articulum propoſuit, An liceat ſtudere in diebus feriatis in honorem Dei.* 7. 406. 1.

Author *profitetur dies duxiſſe vigiles, & noctes inſomnes, ad hoc vt aduocationis muneri vacaret.* 39. 408. 2.

Author *ſatiùs putauit in diebus feſtiuis ſtudio incumbere, quàm animi hilaritatibus vacare.* 40. 408. 2.

Author *non extimuit inuidorum morſus, quin eius ingenij monumenta typis expreſſerit.* 41. 409. 1.

Author *quandoq; deterritus nè ſua edat opera, cur opinionem mutauerit?* 45. 409. 2.

Author *tenet opinionem, quod compromiſſum in Regno fieri debeat vigore* Prag. Odia litium ſub tit. de Arbitr. *quando agitur ad ſolutionem dotis vigore* Capitulorum *matrimonialium ſubſcriptorũ tantùm à Partibus, ſtipulatione non vallatorum.* 1. 411. 2.

Author *palàm facit ſe plurimum debere ob plura ab eo recepta beneficia, Dom. Conſiliario Franciſco Antonio Muſcettula.* 2. 416. 1.

Author *diſſentit ab opinione tenentium, quòd* tex. in d. l. Et qui ſub imagine, *procedit tantùm in pignore conuentionali, non autem in pignore iudiciali.* 20. 417. 1.

Author *pollicetur propediem* tertium diſceptationum forenſium volumen *edere.* 25. 417. 2.

Author *ſuſtinet opinionem, quod poſſit maritus reuocare alienationem fundi dotalis, ſicuti, & ipſa vxor, factoq; ſuo contrauenire.* 2. 419. 1.

Author *perſequutus ad mortem vſq; plebicularium commotionum tempore.* 2. 421. 2.

Author, *qua ductus ratione de quæſito, An inquilinus teneatur ad penſionem ſi habere ibi non potuerit, egerit* in hoc lib. Practicar. Obſeruation. *inſinuat.* 36. 426. 1.

Author *anceps extitit in quæſtione, An famulo infirmo debeatur ſalarium?* 1. 428. 2.

Author *aſſumit quæſtionem, an præferri debeat in officio, is qui libros compoſuit.* 3. 434. 1.

Author *fatetur magnum exquiri laborem in libris legalis ſcientiæ componendis.* 16. 435. 2.

Author *quartum hoc edit opus inter aſſiduas lurgantium aditiones.* 18. 435. 2.

Author *minimè ad quæſitum properare inſinuat de prælatione in officijs, eorum qui libros compoſuerint, eò quod Ipſemet libros compoſuit, nam omnibus cedere profitetur.* 19. 435. 2.

Author *ſatis ſe contentum aſſerit, eò quod aduocationis muneri Deus ipſum præpoſuit.* 20. 435. 2.

Author *enarrat, quæ commoda ſibi euenerint ex aduocatione.* 21. 435. 2.

Author *ſummũ propoſiti finem aſſequutus enarrat, dùm* Clientibus *totum ſeſe addixit in eorum cauſis patrocinandis.* 24. 436. 1.

Author *in tot librorum compoſitione non aliud cogitauit, quàm talentum ſuũ cũ lucro, rerum omnium Opifici exhibere.* 25. 436. 1.

Author *obiurgat Scriptores, improbantes* Dom. Regentem Scipionem Rouitum. 3. 438. 1.

Author *ſuſtinuit opinionem, quod pendente diſcuſſione nullitatum, non debet fieri ſequeſtrum.* 5. 438. 1.

Author *lætatur, quod* Iacobus Cancerius *ſuam approbauerit ſententiam in caſu propoſito.* 4. 440. 2.

Author *gaudet inueniſſe apud* Surd. *nonnulla eius opinionem comprobantia.* 47. 450. 1.

I N D E X.

Author *profitetur Regiam Cameram Sũmariæ Sacræ titulo decoratam.* 20. 282. *col.* 1.

Author *fatetur pauca de Tribunalis Reg. Cameræ, præheminentia, laudibus, dignitate, & Authoritate exaraſſe, dùm Sacri titulo decoratam inſinuauit.* 23. 282. 1.

Authoritas Tribunalis Regiæ Cameræ inſinuatur à Reg. Reuerter. 25. 282. *col.* 2.

Author Polyant. nouiſſimæ *laudatur.* 17. 299. 1.

Author *imprimi curauit libellum Hiſpano conceptum idiomate, cui nomen fuit indictum* Fabrica de la Eſperiençia. 35. 301. 2.

Author *plura exarauit ad inſinuandũ Iudices laicos eſſe omninò, at funditùs incompetens erga clericos in caſibus exaratis.* 11. 313. 1.

Author *approbat opinionem, quod in Iudicijs Regalis præſidij, nullum procedit Tribunal, niſi Sacrum Conſilium.* 37. 315. 1.

Author *tradit nullam cadere poſſe dubitationem, quin Clerici gaudeant Regali præſidio aduerſus laicos turbantes, inſpecto tenore Capitulorum Regni.* 41. 316. *col.* 1.

Author *tradit concedendam eſſe Regale præſidium in Regno ei qui timet violentiam ſibi inferri, licèt actualiter non inferatur.* 53. 316. 2.

Author *plena manu quæſtionem tractat, An ius de futuro, vel conditionale poſſit in Iudicio deduci ante euentũ diei, vel conditionis.* 67. 318. 1.

Authores, *ſuſpictionem Iudicũ agentes, recenſentur.* 3. 321. 1.

Author *indicat ſe alibi* in Annotation. ad Muſcatell. *ſuſpictionum Iudicum materiam pertractaſſe.* 5. 321. 2.

Author *impugnat determinationem Senatus Portugalliæ, apud* Cabed. dec. 45. 14. 322. 2.

Author *ſuſtinet opinionem, quod termi-nus dierum 40. præfixus à Regia Pragmatica ad ſubſcribendum ſuſpictionum capita, currat à die ſubſcriptionis primæ nulliter factæ, non autem à die ſecundæ ſubſcriptionis, validæ.* 28. 323. 2.

Author *impulſus à dubietate, quam habuit* Dom. Regens Rouitus, *circa* deciſionem 136. Dom. de Franchis, *calamũ arripuit, pro enucleatione deciſionis prædictæ.* 35. 330. 2.

Author *allegauit pro Carolo Caracciolo ob ſententiam in irritum redactam, teneri poſſeſſorem ad reſtitutionem rei poſſeſſæ vnà cum fructibus.* 61. 332. 2.

Author *occurrit primo aſſumpto* Hieronymi Cæuallos *cõtra* dec. 136. Dom. de Franchis. 70. 333. 1.

Author *approbatam vndq; tradit* deciſionem 136. Dom. de Franchis. 80. 334. 2.

Author *dolet non poſſe vacare lectioni Hiſtoriarum.* 4. 341. 1.

Author *diſtinctionis fædere quæſtionem enucleat.* 18. 342. 2.

Author *excitauit quæſtionem in* Annotation. ad Muſcatell. in rubr. de ictu Scoppict. Archibuſ. & Baliſt. *an affectus ſit puniendus, non ſequuto effectu.* 29. 343. 2.

Author *tenet opinionem, quod creditores anteriores non auditi, nec citati legitimè in Iudicio venditionis rei illis hypothecatæ, etiamſi ſubhaſtatæ fuerint, poſſint ad corũ libitum exercere eorum hypothecam ſuper re ipſa, ſi malint.* 38. 351. 1.

Author *veneratur* Dom. Conſiliarium Petrum Carauita. 7. 358. 2.

Author *pollicetur peculiares edere Commentarios ſuper* Prag. 8. *incip.* Trà li altri Capi, *edita de anno* 1632. *die* 12. *Ianuarij* ſub tit. de inſtrumen. liquidation. §. 7. 10. 359. 1.

Author *approbat opinionem, quod petens exhibitionem partitæ in libro deſcriptæ, teneatur prius fateri, & acceptare omnia in libro contenta, tàm pro ſe, quàm contra ſe.* 7. 368. 1.

Author *contradicentem habuit Aduocatum in cauſa petiti palmarij.* 32. 374. 1.

Author *ſatiùs putauit liti pro palmario inſtitutæ cedere, quàm odioſam diſputationem ſuſtinere.* 34. 374. 1.

Au-

Author *inhæret diſtinctioni tradita per* Muſcatellum loco citato. 63. 394. *col.* 2.

Author *plura indicauit in* Annotationibus ad Muſcatellum, *quando licet ſententias proferre ſuper non petitis, quidq; operentur iura Regni.* 90. 397. 1.

Author *obiurgatus à Religioſo, eò quod in diebus feriatis in honorem Dei, ſtudio vacabat.* 1. 405. 2.

Author *qualiter ſe defenderit ab obiurgatione, quod in diebus feſtiuis vacabat ſtudio.* 3. 405. 2.

Author, *quo impulſu articulum propoſuit, An liceat ſtudere in diebus feriatis in honorem Dei.* 7. 406. 1.

Author *profitetur dies duxiſſe vigiles, & noctes inſomnes, ad hoc vt aduocationis muneri vacaret.* 39. 408. 2.

Author *ſatiùs putauit in diebus feſtiuis ſtudio incumbere, quàm animi hilaritatibus vacare.* 40. 408. 2.

Author *non extimuit inuidorum morſus, quin eius ingenij monumenta typis expreſſerit.* 41. 409. 1.

Author *quandoq; deterritus nè ſua edat opera, cur opinionem mutauerit?* 45. 409. 2.

Author *tenet opinionem, quod compromiſſum in Regno fieri debeat vigore* Prag. Odia litium ſub tit. de Arbitr. *quando agitur ad ſolutionem dotis vigore Capitulorum matrimonialium ſubſcriptorũ tantùm à Partibus, ſtipulatione non vallatorum.* 1. 411. 2.

Author *palàm facit ſe plurimum debere ob plura ab eo recepta beneficia, Dom. Conſiliario Franciſco Antonio Muſcettula.* 2. 416. 1.

Author *diſſentit ab opinione tenentium, quòd* tex. in d. l. Et qui ſub imagine, *procedit tantùm in pignore conuentionali, non autem in pignore iudiciali.* 20. 417. 1.

Author *pollicetur propediem* tertium diſceptationum forenſium volumen *edere.* 25. 417. 2.

Author *ſuſtinet opinionem, quod poſſit maritus renocare alienationem fundi dotalis, ſicuti, & ipſa vxor, factoq; ſuo contrauenire.* 2. 419. 1.

Author *perſequutus ad mortem vſq; plebicularium commotionum tempore.* 2. 421. 2.

Author, *qua ductus ratione de quæſito, An inquilinus teneatur ad penſionem ſi habere ibi non potuerit, egerit* in hoc lib. Practicar. Obſeruation. *inſinuat.* 36. 426. 1.

Author *anceps extitit in quæſtione*, An famulo infirmo debeatur ſalarium? 1. 428. 2.

Author *aſſumit quæſtionem, an præferri debeat in officio, is qui libros compoſuit.* 3. 434. 1.

Author *fatetur magnum exquiri laborem in libris legalis ſcientiæ componendis.* 16. 435. 2.

Author *quartum hoc edit opus inter aſſiduas Iurgantium aditiones.* 18. 435. 2.

Author *minimè ad quæſitum properare inſinuat de prælatione in officijs, eorum qui libros compoſuerint, eò quod Ipſemet libros compoſuit, nam omnibus cedere profitetur.* 19. 435. 2.

Author *ſatis ſe contentum aſſerit, eò quod aduocationis muneri Deus ipſum præpoſuit.* 20. 435. 2.

Author *enarrat, quæ commoda ſibi euenerint ex aduocatione.* 21. 435. 2.

Author *ſummũ propoſiti finem aſſequutus enarrat, dùm* Clientibus *totum ſeſe addixit in eorum cauſis patrocinandis.* 24. 436. 1.

Author *in tot librorum compoſitione non aliud cogitauit, quàm talentum ſuũ cũ lucro, rerum omnium Opifici exhibere.* 25. 436. 1.

Author *obiurgat Scriptores, improbantes* Dom. Regentem Scipionem Rouitum. 3. 438. 1.

Author *ſuſtinuit opinionem, quod pendente diſcuſſione nullitatum, non debet fieri ſequeſtrum.* 5. 438. 1.

Author *lætatur, quod* Iacobus Cancerius *ſuam approbauerit ſententiam in caſu propoſito.* 4. 440. 2.

Author *gaudet inueniſſe apud* Surd. *nonnulla eius opinionem comprobantia.* 47. 450. 1.

INDEX.

Author *bis obtinuit in Sac. Conſil. fideicommiſſa fieri in contractibus, ſicuti, & in vltimis voluntatibus.* 2. 454. 1.

Author *pollicetur reſponſum ab ipſo editū in cauſa Ill. Ducis Grauinæ,* in 3. tom. diſceptation. forenſ. *propediem edere.* 16. 456. 2.

Author *approbat opinionem, quod creditores poſſint ob eorum intereſſe opponere nullitatem obligationis mulieris.* 10. 464. 1.

Author, *aliena pro ſuis venditare, ſemper abhorruit.* 16. 464. 2.

Author *reſpondit licere patri exhæredare filium foriudicatum.* 6. 466. 2.

Author *pollicetur foriudicationis materiā alibi pertractare.* 7. 466. 2.

Author *plura recollegit ad materiam recuſationis Iudicum exornandam, in* Annotation. ad Muſcatell. loc. indicato. 1. 470. 2.

Author *ſuſtinet opinionem, quod per comparitionem coram Iudice ſuſpecto, videtur renunciatum ſuſpicioni propoſitæ.* 6. 471. 1.

Author in hoc Practicar. Obſeruation. Opere, *pro verſantibus in foro præſertim, laborem deſumpſiſſe fatetur.* 18. 471. 1.

Author *ſuſtinet opinionem, quòd à patre ſunt expetenda alimenta, non à filio.* 479. 1.

Author *diſtinctionis fœdere opiniones conciliat, An quis in cauſa propria Aduocatum quærere debeat, vel nè?* 26. 484. col. 2.

Author *patrocinium præſtitit in proprijs cauſis Collegarum non ſemel.* 33. 485. col. 2.

Author *fatetur plura in dies ediſcere à lucubrationibus Ill. Mareh. Ramon. Sac. Conſil. Præſidis, aliſq; plures ex ijs doctos euaſiſſe.* 8. 487. 2.

Author *enucleat* tex. in l. Teſtator 92. §. filium, ff. de legat. 2. 14. 488. col. 1.

Author *ſcripſit pro Illuſtriſſ. Principiſſa Squillacis.* 26. 490. 2.

Author *ſcripſit plura de releuio* hoc eod. opere cap. 8. 1. 492. 2.

Author *pollicetur* in 3. diſceptation. forenſ. volum. *edere reſponſum factum pro Illuſtriſs. Duce Maqueda.* 1. 497. col. 2.

Author, *qua ductus ratione, magnam librorū ſuppellectilem comparauit.* 6. 500. 2.

Author *paratū ſe exhibet rectiùs ſentientiū placita inſectari.* 5. 503. 2.

Author *adnotanit plures deciſiones Sac. Conſil. emanatas contra deciſiones* Afflict. & Dom. de Franch. 40. 507. col. 1.

Author *veriorem ſuſtinet opinionem, quod appellari non poſſit à ſententia Iudicis reducentis laudum, ſeu ſententiam ad arbitrium boni viri.* 8. 510. 1.

Author *tenuis opinionem, quod Agens remed.* l. Diffamari, C. de ingen. & manum. *dicatur Actor, non Reus.* 2. 511. 1.

Author *inſinuat ſe alibi ex profeſſo tractaturū quæſtionem, Vtrū agens remed.* l. Diffamari, C. de ingen. & manum. *dicatur Actor, vel Reus?* 10. 513. 1.

Author *in lucem edit libellum conceptum de mandato* Excellentiſſ. *Regni Proregis.* 2. 514. 2.

Author, *qua de cauſa typis exprimit libellum conceptū de ordine* Excellentiſſimi Proregis. 3. 514. 2.

Author *ſcripto tradit ab experto innumeras receptſſe gratias ab Excellentiſs. Comite de Ognate.* 5. 514. 2.

Authores *affirmantes filios duorum fratrum debere ſuccedere in ſtirpes, non in capita, recenſentur.* 3. 34. 2.

Authores *negantes teſtamenti factionem habere condemnatos ad mortem, recenſentur.* 1. 203. 2.

Authores *tenentes, damnatos ad mortem teſtamenti factionem actiuam habere, iure nouiſſimo Codicis, & Authenticorum attento, recenſentur.* 15. 204. col. 2.

Authores *Magiſtratum non induentes, non ex eo quod deciſiones Senatuum congeſſerunt, ſunt obiurgandi.* 27. 220. 2.

Authores *tractantes materiam præſcriptionum, referuntur.* 2. 233. 1.

Au-

Authores *agentes de Capitulis Regni aduerſus turbantes, vel violentiam inſerentes, recenſentur.* 46. 278. 2.

Authores *loquentes de Officio Regiæ Cameræ Summariæ, indicantur.* 24. 282. *col.* 1.

Authores *adducti à* Dom. Regent. Rouit. in prag. 5. n. 9. in fin. de Admin. Vniuerſit. *quo in caſu loquuntur.* 13. 368. 1.

Authores *negantes famulo infirmo deberi ſalarium, recenſentur.* 40. 431. 2.

Authores *tenentes opinionem, quod fideicommiſſa ità validè fieri poſſunt in contractibus, ſicuti & in vltimis voluntatibus ſeriosè recenſentur.* 14. 454. 2.

Authores *loquentes de vi, & efficacia dictionis* Et, *recenſentur.* 11. 488. 1.

Authores *recenſentur, qui ſcripſerunt tractatus de inuentario.* 9. 504. 1.

Authores, *qui de ſequeſtro egerunt, enunciantur.* 2. 508. 1.

Authores *affirmantes dotem ſemel deperditam, eſſe iterum conſtituendam, recenſentur.* 6. 515. 1.

Authori *pacato non ſedet animo*, doctrina Io. Vincent. Ann. in repetit. Conſtitutionis Conſtitutionem Diuæ memoriæ, in rubr. de reuocation. alienation. rer. feudal. n. 48. 2. 7. 2.

Authori *nunquam arriſit dicterium vulgatum, quod ſufficit indicare Notarium penès quem exiſtit inuentarium, non autem teneatur quis exhibere.* 2. 503. 2.

Authoris *proteſtatio, quod in omnibus eius ſcriptis, ſubſcribit ſe cenſuræ Sacroſanctæ Matris Eccleſiæ.* 32. 62. 1.

Authoris *exhortatio ad Scribẽtes, nè probris verbis in aliorum ſententijs, ſiue referendis, ſiue confutandis vtantur, quæq; ab ipſis in eorum monumentis poſteritati traditis ſeruari debeant?* 58. 162. 2.

Authoritas Andreæ de Iſernia *in Regno magna exiſtimatur.* 7. 3. 2.

Azo *fertur Anteſignanus opinionis filios duorum fratrum debere ſuccedere in capita, non in ſtirpes, cum agitur de ſucceſſione patrui.* 4. 35. 1.

B

DOm. Balthaſſar de Angelis, perpetuus Index Magnæ Curiæ in criminalibus, *laudatur.* 28. 343. *col.* 2.

Bannitus incurrit infamiam facti. 10. 3. 2.

Bannitus ex cauſa criminali, non poteſt eſſe Iudex. 21. 4. 1.

Bannorum promulgatio à Baronibus eſt effectus meri Imperij, de quo ſunt inueſtiti à Rege. 7. 12. 1.

Bannorum edicta ſiue banna pænalia, licitè fiunt, modò ſint moderata, & non ſint contra ius legale, vel Statutarium, nec contra ius Supremi Dominij, nec in præiudicium Authoritatis directi Domini, virtute alti dominij, & ſuperioritatis, reſeruatæ. 13. 12. 2.

Baro ſi fuerit contumax ex delicto capitali fit ſequeſtrum eius iuriſdictionis, & Curia interim detinet, & exercet iuriſdictionem, 16. 4. 1.

Baro habens merum Imperium, poteſt ius dicere pænam etiam corporalem, & confiſcationis bonorum. 8. 12. 1.

Barone contumace exiſtente, ſuſpenditur iuriſdictio, & Excellentiſſimus Regni Prorex conſtituit Capitaneum pro exercitio iuriſdictionis. 22. 4. 1.

Barone exiſtente excommunicato, fuit habitum pro vero apud vnum ex Dominis Supremi Collat. Cõſ. quod eius Officiales non poſſint ius dicere eius vaſſallis. 44. 6. 1.

Barones in Regno ſunt Iudices ordinarij ſuorum vaſſallorum, & ideò licitè emanant banna pænalia, nè eorum ſubditi adeant Regia Tribunalia per ſaltum; & poſſunt mulctam imponere. 2. 11. 2.

Barones inueſtiti de mero Imperio, poſſunt inter ſuos ſubditos facere edicta pænalia. 6. 12. 1.

Barones prohibent ſuos vaſſallos adire Regia Tribunalia per ſaltum, quia fit præiudicium eorum iuriſdictioni. 16. 13. 1.

Barones abutentes mero, & mixto Imperio in vaſſallos, feuda priuantur, & vaſſallorum iuriſdictione. 13. 298. 2.

Bartoli *opinio* in l. 1. §. Permittitur, ff. de aqu. quotid. & de æſtiu. *communiter eſt recepta.* 15. 30. 1.

Bartoli *ab opinione non eſt recedendum in iudicando.* 11. 218. 2.

Bartolus, & Io. Andreas *tenuerunt executionem factam prapoſterato ordine* à Diuo Pio in §. In venditione, in l. à Diuo Pio, ff. de reiud. *non eſſe nullam, ſed quod ab ea oporteret appellare.* 10. 218. 2.

Bartolus, & Io. Andreas, *dicuntur luminaria iuris.* 13. 219. 1.

Bartolus in l. 2. §. non ſolum, ff. ad Tertullian. *enucleatur in pulchro caſu.* 15. 322. 2.

Bartolus in loc. *per* Cabed. allegato, *non reperitur ab* Authore. 25. 323. *col. 1.*

Bartolus *dicitur communis Praceptor, pra manibus ſemper habendus.* 3. 416. *col.* 1.

Ill. Dom. D. Benedictus Trelles Marchio Toraluæ Regius Conſiliarius, ac Regni Siciliæ Conſultor *laudatur.* 22. 380. 1.

Beneficia non conceduntur in iudicio praſtationis Regalis praſidij. 42 316. 1.

Beneficium ſemel affectum, ſemper remanet affectum. 48. 331. 2.

D. Bertrandi D' Argentrè *verba recẽſentur in materia citationis prodigi.* 4. 471. 2.

D. Bertrandus D' Argentrè *inſignis Iureconſultus laudatur.* 3 471. 2.

D. Blaſius Boliaga Iudex Magnæ Curiæ Vicariæ perpetuus *laudatur.* 38. 362. 2.

Bona fides excuſat. 25. 61. 2.

Bona committentium crimen laſę Maieſtatis etiam hodie confiſcantur. 15. 286. *col.* 1.

Bona committentium crimen læſę Maieſtatis ſtatim confiſcantur à lege, ipſo iure, licèt confiſcatio non ſortiatur effectum, niſi ſecuta ſententia hominis, per quam declaretur Reum incurriſſe in crimen læſę Maieſtatis. 17. 286. 1.

Bona patris dicuntur quodammodo eſſe filij, viuo patre, non autem è conuersò. 16. 479. 2.

Bouadill. *locus expenditur, quòd in cauſa propria quis Aduocatum quarere debeat.* 21. 484. 1.

Burſatus in conſ. 72. n. 8. *verſ.* Quarto accedat lib. 1. *dùm inquit decoctum non poſſe ab eorum debitoribus petere intereſſe, nullam de hoc affert rationẽ, ſed Doctorum Authoritatibus innititur.* 3. 165. 2.

C

Calamitates omnes in Regno ex conceſſione meri Imperij facta Baronibus deuenerunt. 12. 12. 2.

Calumnia manifeſta, ſi appareat Aduerſarium ſubtraxiſſe inſtrumenta, vel probationibus impedimento fuiſſe ſemper tranſactio eſt reſcindenda. 10. 16. 1.

Calumnię in Iudicijs, vbiq; DD. exprobrant, & deteſtantur. 1. 22. 1.

Calumnię patrocinantium efficiunt lites immortales. 3. 41. 2.

Calumniatorũ genus exhorret Ill. March. Ramon. Sac. Conſ. Neapolitani Præſes. 7. 22. 2.

Calumnioſis dilationibus legum Regni conditores, paſſim occurrunt. 2. 304. 2.

Camillus Borrell. in Summ. deciſ. Vniuerſ. Orb. tit. 39. n. 7. *inquiens releuium releuare potiùs Dominum recipientem, quàm vaſſallum ſoluentem, errauit ſub fide* Andreæ de Iſernia. 12. 29. 2.

Camillus Borrellus *laudatur.* 39. 151. *col.* 2.

Camillus Borrellus *olim* Iudex Magnæ Curiæ Vicariæ, *laudatur.* 3. 339. *col.* 2.

Camillus de Medicis *maximus ſua tempeſtate Aduocatus, & facũdiſſimus Orator.* 10. 8. 1.

Dom. Camillus de Medicis *laudatur.* 20. 167. 1.

Ca-

Capitula ſi ſint annexa, non poſſunt pro parte acceptari, pro parte autem reprobari. 9. 368. 1.

Capitula libri rationum quando ſunt contingentia, & dependentia vnum ab alio, tunc non poſſunt acceptari in parte, & in parte non. 12. 368. 1.

Capitula matrimonialia non ſtipulata, inſtrumentorum vicem non habent. 16. 412. 2.

Cap. Regni Siue quis ſit forbannitus, *hodie eſt correctum per nouiſſimam iudicaturam Supremorum Tribunalium.* 10. 32. 1.

Capitula Regni, ſuper quo fundata fuerint circa turbationes, & violentias. 46. 278. 2.

Capitula Regni ad pacem inter ſubditos cõſeruandam, quo tempore ediderit Rex Robertus. 5. 312. 1.

Capitulum Deteſtantes, *in Regno ſaluat ſententiam non conformem libello, quæ aliàs eſſet nulla.* 45. 393. 2.

Capitulum *incip.* Deteſtantes, *an auferat Reo id quod competit iure propria defenſionis.* 55. 394. 1.

Cappella Tholoſana dec. 348. *loquitur in caſu, quo neceſſitas non vrget, ſecùs verò exiſtente neceſſitate.* 21. 179. *col.* 2.

Dom. Carolus Brancacius Reg. Conſiliarius *laudatur.* 6. 305. 1.

Ill. Dom. Carolus Tapia Regens Marchio Belmontis Supremi Collateralis Conſilij Decanus, *laudatur.* 3. 157. 2.

Caſtellani tentantes dare caſtrum in manibus inimicorum, quæ pœna ſint feriendi. 6. 285. 1.

Caſus, pro quo conſuluit Author, *refertur.* 41. 100. 1.

Caſus ſuperueniens pendente conditione, cedit periculo emptoris. 61. 129. 2.

Caſus, ſæpè ſæpiùs, qui poteſt accidere, poſteritati reſolutus eſt tradendus. 1. 191. 1.

Caſus, ſuper quo Author *conſuluit* in 2. diſceptation. forenſ. cap. 40. *enucleatur.* 57. 270. 1.

Caſus omiſſus à ſtatuto, debet haberi pro omiſſo. 8. 412. 1.

Caſus aduerſæ fortunæ non liberat debitorem. 31. 425. 1.

Caſſiani à Puteo *dicterium circa renunciationem feriarum à Partibus factam,* Si vos non renunciaſtis, Ego non renunciaui, *recenſetur.* 85. 257. 1.

Caualcan. de vſufr. mulier. relict. n. 125. *dicit* gloſam in l. is qui fundum 31. §. fin. *verb.* Receptum eſt, *communiter ab omnibus ſeruari.* 4. 93. 2.

Cauſa recuſationis de iure canonicò eſt exprimenda. 8. 322. 1.

Cauſa principalis, eſt eadem cum cauſa appellationis, licèt ſit diuerſa inſtantia. 13. 328. 2.

Cauſa ſemel effecta ordinaria, ſemper remanet ordinaria, & appellabilis. 41. 331. 2.

Cauſa ſemel commiſſa Cardinali, *nunquã committitur inferiori.* 47. 331. 2.

Cauſa ſimulationis operatur, vt contractus ipſe ſimulatus redargui poſſit ab ipſomet contrahente. 16. 417. 1.

Cauſa ſi adſit eandem habens rationem, potens eſt ad exhæredandum filios, ſicuti cauſa expreſſa in iure. 2. 466. 1.

Cauſam propriam dicere in foro, Aduocatus non debet, ſed alij commendare. 28. 485. 1.

Cauſarum Patroni plures approbant cautelam ſubſcriptionis folio albo per compromittentes, in quo poſtmodum laudum promulgandum inſeratur, & à Notarijs ſtipuletur, cui Author *non arridet.* 16. 83. 2.

Cauſarum pericula, in articulis conſiſtunt. 1. 152. 2.

Cauſæ in Regno rarò per præſcriptionem determinantur, quia vix interueniunt omnia requiſita. 15. 234. 1.

Cauſæ ſummariæ, nequidem agitari poſſunt in ferijs repentinis. 46. 253. 1.

Cauſæ bonæ non eſt ſemper fidendum. 3. 482. 2.

Cauſidici ignorantes, quot mala producant. 6. 153. 1.

Cauſidici redarguere ſolent de nullitate decreta interpoſita per Sac. Conſil. *in die Iouis, non habita diſpenſatione à Supremo Collaterali* Conſil. 7. 337. 1.

I N D E X:

Cautela inſinuatur ad finem, vt emptor ann.27.introituũ cũ pacto Toties quoties, & quandocumq; venditor reemere voluerit, *non poſſit aliquam præſcriptionem allegare.* 27. 175. 1.

Cautio praſtita de ſoluendo, cui, quibus, & quando pecuniam liberatam peruentam ex re feudali, non poteſt operari extantiam reſpectu creditoris anterioris abſq; aſſenſu, ſed tantùm reſpectu creditoris anterioris habentis aſſenſum. 47. 69. *col.* 1.

Cautio peti poteſt per Iudicis officium, vt is à quo offendi timetur, debeat praſtari. 31. 317. 2.

Cautio eſt medicina ſequeſtri. 3. 508. 1.

Cenſus non poteſt imponi ſuper re prohibita alienari. 22. 124. 2.

Cenſus venditor aſſerens liberam rem, ſuper qua cenſus fuit conſtitutus, ſi alijs fuit obligata, & omnibus ſufficit, non dicitur mentitus, & de ratione. 32. 125. 2.

Cenſus annui non ſoluti per heredem grauatum facta reſtitutione fideicommiſſi, an ſolui debeant per hæredem hæredis grauati, vel per fideicommiſſarium. 48. 161. 2.

Cæſar Vrſill. *qui verè elaborauit in* Annotationib. ad deciſiones Affl. *laudatur.* 2. 152. 2.

Cæſar Vrſillus *non fuit Conſiliarius, ideò potuit ignorare rationes, ex quibus ſententię Sac.Conſ. fuit prolata apud* Affl. dec.358. 24. 220. 1.

Cæſar Vrſillus in Annotation. ad dec. Afflict. 358. *ſatis clarè fuit loquutus.* 26. 220. 1.

Cæſaris Vrſilli *verba appoſitè adducuntur ad finem ſecernendi, quod minimè inficias iuit, in Regno dari præſcriptionẽ.* 16. 234. 1.

Cæſar Vrſillus *affertur pro opinione, quod non datur præſcriptio in Regno.* 4. 233. *col.*1.

Cæſar Vrſillus, *an benè adducatur vti Anteſignanus opinionis, quod in Regno non datur præſcriptio.* 13. 234. 1.

Cęſar Vrſill. *quid dixerit* ad dec. 177. Affl. in fin. 6. 504. 1.

Cæſar Vrſill. ad dec 177. Affl. ad fin. *enucleatur.* 29. 506. 1.

Ceſar Vrſillus *non benè accipitur* ad fin. dec. Affl. 177. 35. 506. 2.

Ceſſante ſuſpictione ſubornationis teſtium, & protelationis in longum Iudicij moti, ſolet admitti terminus ad concomitandum ſcripturas præſentatas poſt concluſum in cauſa. 17. 213. 2.

Charitatis lege, quilibet tenetur damno proximi obuiare, ſi facile poteſt. 17. 60. *col.*2.

Charitatis ordine, tenetur quis plus, ac prius ſubuenire, quibus ſanguine, aut alia neceſſitudine coniungitur. 13. 441. 2.

Diuus Chryſoſtom. *refertur circa deſcenſum amoris in filios, non autem aſcẽſum.* 19. 479. 2.

Clauſula in inſtrumento emptionis ann.introituum appoſita, Pro quibus omnibus obſeruandis, *quid operetur reſpectu intereſſe tertiarum?* 38. 46. 1.

Clauſula in depoſito oppoſita (Citato Principe & alijs quos decet) *dicitur intrinſeca.* 15. 105. 1.

Clauſulæ omnes appoſitæ in inſtrumento cenſus, reſtringuntur ad intereſſe reale ipſius emptoris cenſus. 8. 123. 1.

Clauſula Ita quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra, *apponi ſolet ad reſtringendam diſpoſitionem* tex. in l. 2. C. de pignor. *eiuſq; ęquitatem.* 8. 135. 2.

Clauſula in inſtrumẽto appoſita, Ita quod ſpecialitas generalitati nõ deroget, nec è contra, *non aufert hypothecam generalem, ſed tantùm impedit illius exercitium, & vſum, donec creditori poteſt ſatisfieri in bonis in ſpecie obligatis, ſecundùm* Caluin. in tractat. de æquitat. lib.1. cap. 30. 11. 136. 1.

Clauſula in inſtrumẽto appoſita, Ita quod ſpecialitas generalitati nõ deroget, nec è contra, *quid importet ex placito* Iulij Cæſaris Caluini. 12. 136. 1.

Clauſula appoſita in inſtrumento in materia l.2.C.de pignor. Ita quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra, *operatur reſtrictionem, vt*

de-

debitor principalis non poſſit vti exceptione, vt prius diſcutiatur hypotheca ſpecialis, quàm generalis, ſecùs verò reſpectu ſecundi creditoris, ſecundùm D. Paulum Flamenium Senatorem Mediolanenſem. 21. 137. 1.

Clauſula Ita quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra, *debet aliquid operari, vltrà diſpoſita per tex. in terminis* l. 2. C. de pignor. 35. 138. 2.

Clauſula non poteſt quicquam operari, niſi ſecundùm naturam actus. 38. 138. col. 2.

Clauſula, Quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra, *quàm efficaciam præſeferat ad beneficium primi creditoris in præiudicium ſecundi?* 40. 139. 1.

Clauſula, Quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra, *vti indefinitè prolata, æquipollet vniuerſali.* 41. 139. 1.

Clauſula, Quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra, *importat, quod non præſtetur impedimentũ creditori circa liberam facultatem agẽdi ſuper bonis omnibus debitoris.* 44. 139. 2.

Clauſula, Quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra, *intelligi debet iuxtà ſubiectam materiam, vt non ſit impedimento liberæ facultati creditoris, agendi ſuper quibus maluerit bonis, ſiue generaliter, ſiue ſpecialiter obligatis, nulla facta diſcuſſione prius bonorũ ſpecialiter obligatorum.* 46. 139. 2.

Clauſula, Quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra, *vtrũ procedat reſpectu debitoris tantùm, vel etiam reſpectu ſecundi creditoris remiſſiuè.* 56. 141. 1.

Clauſula Inſolidum, *ſua vi operatur, vt nullo modo quis Adiectus ſimpliciter ſolutioni videatur, ſed dicitur Correus credendi, & ſtipulandi ad experiendam actionem* Inſolidum. 24. 360. 2.

Clauſula in libello appoſita, Ius, & iuſtitiam miniſtrari, *operatur, quod poſſit procedi ſuper poſſeſſorio, & petitorio, etiamſi ſuper petitorio non fuerit inſtatum.* 19. 391. 1.

Clauſula in libello apponi ſolita, Peto eius, & iuſtitiam miniſtrari, iſto, & omni alio modo meliori *operatur, vt ſaluari poſſit ſententia non conformis libello.* 22. 391. 2.

Clauſula apponi ſolita in libellis, Super quibus omnibus, & ſingulis, &c. *quid operetur.* 47. 393. 2.

Clauſula, Sola facti veritate inſpecta, *debet intelligi de veritate legibus approbata.* 56. 394. 1.

Clauſula, Ius, & iuſtitiam miniſtrari, *in libellis apponi ſolita, quos defectus ſuppleat.* 59. 394. 2.

Clauſula, Omni modo meliori, *quam habeat vim, & efficaciam.* 70. 395. 2.

Clauſula, Omni modo meliori, *æquipollet clauſulæ,* Pleno iure, *alÿſq; clauſulis.* 72. 395. 2.

Clauſula, Omni modo meliori, *efficit, vt cenſeatur intentatum omne remediũ magis fauorabile, & deducta omnis actio neceſſaria, & proficua Actori.* 73. 395. 2.

Clauſula Omni modo meliori, *vltra expreſſa, alia quamplura comprahendit.* 74. 395. 2.

Clauſulæ in contractibus cenſentur ſemper appoſitæ, de voluntate contrahentium. 28. 175. 1.

Clerici coram laico, nec licita eſt comparitio, nec poſſibilis prorogatio. 15. 313. col. 1.

Clericis aduerſus laicos, an competat Regale præſidium in Regno. 39. 315. 2.

Clerici, Eccleſiæ fideliter ſeruientes, debita ſtipendia conſequuntur. 6. 379. 1.

Clericus citatus ſi ſua putauerit intereſſe efficitur Actor voluntarius, ideòq; contra illum non datur Regale præſidium, ſed eſt procedendum via ordinaria, aliàs nulliter proceditur. 49. 316. 2.

Cicero, & Demoſthenes *in cauſis proprijs timidi facti, obmutuerunt.* 22. 484. 1.

Ciceronis *locus expenditur ad inſinuandum, in cauſa propria, quem alium accerſire debere Aduocatum.* 15. 483. 1.

Cir-

Circuitus eſt vitandus. 38. 330. 2.

Citari non poſſe Titulatos in Regno abſq; licentia Excellentiſſimi Proregis, qui Authores tradiderint. 4. 459. 2.

Citatio illorum, qui in conſequentiam in Iudicio lędi poſſunt, nõ requiritur. 8. 94. col. 1.

Citatio circumducta opponi poteſt per Procuratorem in criminalibus, quia circumducta citatio, non eſt citatio, & habetur ac ſi nunquam facta fuiſſet. 31. 150. col. 1.

Citatio non facta ſecundùm ſtylum, dicitur nulla. 17. 229. 1.

Citatio, quæ requiratur in Regno, quando agitur vigore Capitulorum ipſius per viam extraordinariã cognitionis. 44. 278. 2.

Citatio debet fieri per Edictum ad hoc, vt Conſeruatoria concedantur, non autem certa reſpectu Clerici, quia non tenet, ex quo eum arctare non poteſt. 28. 314. col. 2.

Citatio Partis ad videndum iuramenta teſtium interuenire debet informatione Regalis præſidij. 29. 314. 2.

Citatio generalis per cridas, & proclamata non ſufficit, ſed debet eſſe certa. 53. 353. 1.

Citatus ad legitimè comparendum, admittitur quod compareat per Procuratorem. 20. 149. 1.

Ciues, & Incolæ diuites tenẽtur de proprio, quando neceſſitas vrget, & Aerarium vniuerſale pecunijs caret, ad illas mutuandum, pro modo ſubſtantiæ, vt frumentum ematur, & fiat panis depoſitũ, ex cuius venditione, illis de mutuo ſatisfiat, vel ex pecunia communi, vel ex Collecta Authoritate ſuperioris imponenda. 15. 179. 5.

Ciues diuites poſſunt cogi ad mutuandum pecunias, quando neceſſitas vrget, vt frumentũ ematur, ex cuius venditione illis ſatisfiat, etiamſi Vniuerſitas recognoſcat ſuperiorem. 16. 179. 1.

Ciues poſſunt cogi ad mutuandum pecunias pro diſceſſu exercitus à Prouincia, ne Milites deprædent vicinos, & ſi renitẽtes fuerint poſſunt cogi etiam per diſtrictionem perſonalem. 24. 180. 2.

Ciues qui poſſunt cogi ad mutuandum pecunias Vniuerſitati in caſu neceſſitatis, non debent eſſe duo, aut tres, ſed vniuerſalis omnium Ciuiũ pro rata bonorũ debet eſſe coactio. 25. 180. 2.

Ciues, & Oppidani præferũtur exteris in emptione frumenti, ſoluto prętio. 5. 441. 1.

Ciues compellendi ſunt ad exhibendum frumentũ tempore neceſſitatis in foro publico, & vendere ipſis Oppidanis potiùs, quàm exteris. 12. 441. 2.

Ciues cogi poſſunt frumentum, ordeum, typham, panicum, auenam, & alios fructus ex agris illius Ciuitatis collectos, Ciuibus, & Oppidanis vendere potiùs, quàm exteris, iuſto tamen prętio. 18. 441. 2.

Ciues poſſunt fructus exteris iam venditos, accipere iuſto prętio, inuitis emptoribus, & venditoribus. 19. 441. 2.

Ciuitas Cauę *habuit ſubſcriptionem folio albo à* Ferdinando I. *ſed tamen illi nũquam profuit.* 14. 83. 2.

Ciuitas Neapolis Regnũ facta eſt ob frequentiam incolarum Regni. 55. 190. col. 1.

Ciuitas Neapolis abũdauit ſemper, & abũdat peritiſſimis Aduocatis. 51. 353. col. 1.

Ciuitas Neapolis dicitur Seminarium inſignium Aduocatorum. 9. 498. 2.

Ciuitates plures deuaſtatę fuerũt ex tormentis igneis. 6. 341. 1.

Ciuitates, & Vniuerſitatem habent reſtitutionem in integrum infra quatrienniũ. 4. 474. 1.

Coactus, & inuitus ſoluere non dicitur, qui prę cepto Iudicis non reſtitit, & ſe oppoſuit. 2. 20. 1.

Colerus de proceſſ. exequutiu. par. 3. cap. 9. n. 20. verſ. Qui quidem, *tenet ordinem deſignatum à* Diuo Pio, *in exequendo, eſſe inductum pro forma.* 64. 224. 2.

Colonus volens vendere fructus, quos ex ex agro conducto percepit, poteſt cogi, vt eos vendat Domino fundi potiùs, quàm alij, iuſto tamen prętio. 6. 441. 1.

Coloni, vt cogantur Domino fundi, fructus ex fundo cauſa conductionis perceptos vendere durum eſt, & ab omni ratione prorsùs alienum. 9. 441. 1.

Collaterale Conſilium paſſim iubet ad inſtantiam Baronum, nè vaſſalli adeant regia Tribunalia per ſaltum, omiſſo medio primarum, & ſecundarum cauſarũ. 3. 11. 2.

Collecta indici poteſt abſq; metu pœnæ, ſine licentia Superioris, quando caſus inopinatus obuenit pro reparatione Pontium, murorum, & ſimilium, qui fortè ruerent, ſi Princeps adiretur. 22. 180. *col.* 1.

Collitigans, ſi ex priuilegio non ſoluit expenſas litis, vel aliter non poteſt cogi, minùs tenebitur altera pars ſoluere, licèt videatur redundare in præiudicium Actuarij. 23. 329. 2.

Colludens dicitur committere falſum, quia aliud agit, & aliud ſimulat. 47. 382. *col.* 2.

Colluſio, nihil aliud eſt, niſi inter Actorem, & Reum, latens, & fraudolenta conuentio. 45. 382. 2.

Colluſio dicitur à iure improbata. 46. 382. 2.

Colluſione circa exercitium officij, intercedente, adhùc fructus colludenti debentur. 44. 382. 2.

Comes de Ognate Excellentiſſimus Regnì Prorex, *ob. redditam pacem Regno, extollitur.* 14. 179. 1.

Excellentiſſimus Regnì Prorex Comes de Ognate *laudatur.* 1. 440. 2.

Commoditas poſſeſſionis, quæ magna eſt, non debet alicui per ſequeſtrum auferri. 8. 292. 1.

Commotiones plebiculares initium habuerunt in die 7. *Iulij* 1647. 13. 179. *col.* 1.

Commotiones plebiculares, quo tempore ſucceſſerint in Ciuitate Neapolis, quæq; indè mala euenerint. 1. 421. 2.

Comparens vigore citationis emanatæ vigore Capitulorum Regni, dicitur Actor, non Reus. 45. 278. 2.

Comparens vigore citationis ſi ſua putauerit intereſſe, efficitur Actor voluntarius. 50. 316. 2.

Compendiũ malorum fames reputatur. 6. 178. 1.

Compenſatio ad impediendum curſum vſurarum, an fiat ipſo iure, famigerata eſt quæſtio. 8. 111. 2.

Commoda quem ſequuntur, onera ſequi debent. 28. 160. 1.

Commodatarius expenſas alimentorum, vel valetudinis paruas non repetit, ſecùs magnas. 44. 432. 2.

Conatus de per ſe, niſi alijs concurrentibus, nunquam fuit punitus in terminis Pragmaticæ de exoneratione Archibuſij. 26. 343. 2.

Conciliatio deciſionis Affl. 359. cum dec. 441. Dom. de Franch. *qualiter fiat.* 73. 226. 2.

Concilium Lateranenſe, *quid ſtatuerit circa præſcriptionem.* 22. 234. 2.

Concluſio communiter recepta dicitur, vt in caſu quo pœna ſit minoranda, non poſſit eſſe corporis afflictiua, ſed mitior. 3. 77. 1.

Concluſio in cauſa dicitur in Cathalunia, Denunciatio proceſſus. 4. 212. 1.

Concluſio in libello accuſatorio non requiritur, ſed ſemper ſententia fundatur in diſpoſitione Iudicis. 8. 390. 1.

Condemnati ad mortem, de iure digeſtorũ, teſtamenti factionem non habent. 2. 203. 2.

Condemnatio ſequi poteſt in alio, quàm ſit petitũ in Sac. Conſil. quod dicitur Principis Conſiſtorium. 21. 391. 1.

Condemnatio ad pretium fieri poteſt tanquam in æquipollenti, dùm res fuit petita. 84. 396. 2.

Condemnandi poteſtas, non ſemper à pari procedit cum poteſtate abſoluendi. 33. 330. 2.

Condemnari quis in criminalibus, non poteſt ex præſumptionibus. 20. 33. 1.

Condemnatus ſi repudiauit nullum ius habuit, quod potuiſſet fiſco acquiri. 33. 56. 1.

Conditio, ſi fuerit poteſtatiua, non admittit retrotractionem, ſecùs verò caſualis, vel mixta. 20. 89. 1.

Conditio intrinſeca dicitur in depoſito, quãdo apponitur clauſula Conſignandum

dum

dum cui de iure. 11. 104. 2.
Conditio intrinſeca dicitur cautio præſtanda ab eo, in cuius beneficium pecunia liberatur, de reſtituendo cui, quibus, & quando, & ad omnem ordinem. 12. 12. 104. 2.
Conditio in depoſito appoſita, quod fiat graduatio creditorum concurrentium, dicitur intrinſeca. 13. 104. 2.
Conditio extrinſeca dicitur, quæ ex eodem contractu non prouenit, neq; tacitè ineſt, neq; à iure reperitur diſpoſita. 10. 104. 2.
Conditio intrinſeca non vitiat depoſitum. 9. 104. 1.
Conditio importat formam. 59. 224. 1.
Conditio ſeruiendi certo tempore euenisse cenſetur, ſi eo tempore ſeruitium impleri non potuit, morbo impediente. 5. 429. 1.
Conditio debet adimpleri in forma ſpecifica, non per æquipollens. 15. 265. col. 1.
Conditione operarum non adimpleta, ſalarium nullo modo debetur. 32. 431. 1.
Conditiones copulatiuè conſcriptæ, hoc præcipuum habent, vt neceſſariò concurſus omnium copulatorũ interuenire debeat. 9. 487. 2.
Conditione pendente, ſub qua diſpoſitio concipitur, non poteſt ſumere effectum. 18. 489. 1.
Conductor quod non poſſit petere remiſſionem mercedis ex cauſa belli, tempeſtatis, vel alterius mercedis, contra natura m contractus locationis eſt. 19. 423. col. 2.
Conductori licet recedere à domo conducta, ſi iuſtus adfuit timor migrandi. 12. 423. 1.
Conductoris damno, quæ culpa, ſiue inimicitia cedat, ex qua rei conductæ ſit deterioratio. 26. 424. 2.
Confeſſio dotis à marito facta, quando prejudicet creditoribus. 36. 91. 1.
Confeſſiones virorum in fauorem mulierũ de recepta dote, ſolent vt plurimum fieri in fraudem creditorum. 38. 91. col. 1.
Confeſſio introitus non præiudicat, donec acceptetur expenſa, & è conuersò ratione connexitatis. 6. 368. 1.
Confeſſione propria, nulla maior probatio. 4. 400. 1.
Confeſſio Partis, ſi Iudicialis fuerit, æquiparatur ſententiæ, & rei iudicatæ. 5. 400. 1.
Confeſſio habetur pro veritate contra ipsũ confitentem. 6. 400. 1.
Confeſſio inducit notorium. 7. 400. 1.
Confeſſio iudicialis facta in libello porrecto in iudicio, præiudicat producenti. 9. 400. 2.
Confeſſio ex errore procedens, confitenti nõ præiudicat. 11. 400. 2.
Confeſſio veritati repugnans eſt inualida. 13. 400. 2.
Confeſſio erronea, conſtito de errore, ſemper reuocari poteſt, etiam deliberato animo facta. 18. 401. 1.
Confeſſio erronea, etiamſi iurata, & geminata fuerit, poteſt reuocari à confitente. 25. 401. 2.
Confeſſio apud acta facta, nequidem præiudicat, ſi de errore probetur. 30. 402. col. 1.
Confeſſio, ſiue Iudicialis, ſiue extraiudicialis ab errore cauſata, effectualiter non obligat. 32. 402. 1.
Confeſſio, quæ fit ex libello, qui datur Iudici, ſi erronea eſt, non nocet. 37. 402. col. 1.
Confeſſio, quæ ex libello colligitur, dicitur ficta. 39. 402. 2.
Confiſcatio, & publicatio bonorum hodie eſt ſublata, excepto caſu criminis leſę Maieſtatis. 10. 204. 1.
Confiſcatio bonorum ſublata eſt hodie per Auth. Bona damnatorum, *excepto crimine leſę Maieſtatis.* 22. 205. col. 2.
Compromiſſa in Regno vigore Prag. Odia litium ſub tit. de arbitr. *quam ob cauſam introducta fuerint?* 2. 411. col. 2.
Compromiſſa in Regno, quibus in caſibus non habeant locum. 6. 412. 1.
Compromiſſum in Regno dicitur fauorabile, non odioſum. 5. 412. 1.
Compromittens licèt ſubſcripſerit folio albo,

bo, in quo laudũ inſeritur, attamen non per hoc prohibetur dicere laudũ nullũ, & petere ab eo reductionem ad arbitriũ boni viri. 20. 84. 1.

Conſenſui nihil magis eſt, quod contradicat, quàm error. 10. 83. 1.

Conſenſu partium accedente, poſſunt in ius vocari tempore feriarum meſſis, & vindemiæ. 50. 253. 2.

Conſenſus tacitus, nec expreſſus operatur, vt teneat renunciatio ferijs repentinis, nam de his iudicatur, ſicuti de ferijs ſollemnibus. 44. 252. 2.

Conſenſus deficientia operatur idem in pignore iudiciali, quàm in pignore conuentionali. 17. 417. 1.

Conſeruatoria in Regno dãtur Clericis turbatis à Laicis, Laicis à Clericis, Clericis à Clericis, & Laicis à Laicis. 6. 312. 1.

Conſeruatoria in Regno dantur nedùm in poſſeſſorijs retinendæ, & recuperandæ, verùm etiam in poſſeſſorijs adipiſcendæ. 7. 312. 1.

Conſeruatoria in Regno, fundantur in violentia. 18. 313. 1.

Conſeruatoria in Regno non præſtantur, quando Clericus comparet, & opponit nullam fuiſſe illatam violentiam, vel requiſita non interueniſſe pro concedendis conſeruatorijs. 25. 314. 1.

Conſeruatoria in Regno non conceduntur ei qui non poſſidet, nec legitimè detinet. 26. 314. 2.

Conſeruatoria in Regno præſtita parte incitata, non tenent. 27. 314. 2.

Conſeruatoria in Regno non conceduntur, niſi adſit violentia. 51. 316. 2.

Conſeruatoria in Regno, an ſint concedenda ei qui violentiam actualem non patitur, ſed timet nè illi inferatur. 52. 316. 2.

Conſiliarij de Sacro Regio Conſilio ſunt Iudices ſuperiores, & obtinent vicem Præfecti Prætorio, & iudicare poſſunt ſecundùm conſcientiam. 38. 392. 2.

Conſtitutio Cæſarea Caroli V. *qua approbatur opinio* Azonis, *quod filij duorum fratrum ſuccedant in capita, non in ſtirpes cùm agitur de ſucceſſione feudi recenſetur.* 15. 37. 1.

Conſtitutionis Ducalis Sabaudiæ tenor, qua recepta fuit ſententia Azonis, *filios duorum fratrum eſſe admittendos in capita, non in ſtirpes cùm agitur de ſucceſſione patrui, adducitur.* 16. 38. col. 2.

Conſtit.Regn. loquens de dotatione ſororis, comprehendit etiam amitam. 10. 444. col. 2.

Conſtitutũ in contractu appoſitum, quid operetur reſpectu excuſſionis bonorum in terminis l.2. C. de pignor. 86. 144. 2.

Conſtitutũ an potiùs de ſtylo Notariorum, quàm de voluntate contrahentium, appoſitum videatur. 87. 145. 1.

Conſuetudo non extenditur. 4. 25. 2.

Conſuetudo loquens in plauſtro vini, non extenditur ad plauſtrum olei, quia eſt contra ius. 6. 25. 2.

Conſuetudo eſt ſtrictè accipienda, quæ introduxit ſolutionem releuij. 8. 25. 2.

Conſuetudo, ſiue ſtatutum laicorũ loquens generaliter, non comprehendit Eccleſiam. 23. 27. 1.

Conſuetudo localis vbi non viget, pœna ſi ex aliqua cauſa minoratur, non debet eſſe corporis afflictiua. 6. 77. 2.

Conſuetudo in pœnarum impoſitione, ad alia loca non extenditur. 8. 77. 2.

Conſuetudo eſt ſtricti iuris. 9. 77. 2.

Conſuetudo non recipit extenſionem perſonarum, neq; actuum. 10. 78. 1.

Conſuetudo in Regno, quod pœna minorata debeat eſſe etiam corporis afflictiua, nullibi ſuadetur. 11. 78. 1.

Conſuetudo quid operetur ad finem inducendi ſtylum, & ex quibus ille conſtituatur. 2. 228. 2.

Conſuetudo contra ius, dicitur interrupta. 13. 275. 2.

Conſuetud. Neapol. Si quis emit, tit. de iur. congr. *an procedat etiam in alijs contractibus, quàm in contractu emptionis.* 6. 288. 2.

Conſuetudo Ciuitatis Neapolis incip. Sed ſi fundum, tit. de locat. *eſt correcta per* prag. 1. de locat. & conduct. 4. 422. 1.

Conſuetudo inualuit in Regno Aragoniæ, ſi-

fideicommiſſa fieri validè in contractibus, ſicuti in vltimis voluntatibus. 2. 454. 2.

Conſuetudo eſt optima legum interpres. 14. 456. 1.

Conſuetudo rigoroſa non debet extendi, neque trahi ad ſimilo. 5. 493. 1.

Conſuetudo loquens in plauſtro de vino, nō trahitur ad plauſtrum de oleo, non ſit contra ius. 6. 493. 1.

Conſuetudine tolli non poteſt facultas reemendi. 3. 172. 1.

Conſuetudine generali receptum eſt damnatos ad mortem hodie de iure Codicis poſſe teſtamentum condere. 16. 205. col. 1.

Contentio, & odium, oritur ex litigio inter partes. 17. 407. 1.

Contingens in perſona illius, qui locabat operas, liberat conductorem à præſtatione mercedis. 39. 431. 2.

Contractus ſi non præexiſtit, aſſenſus non expenditur, quia non habet vbi figat pedes. 43. 68. 2.

Contractus guarentigiati in forma Cameræ, ſunt ea, quæ in Regno Siciliæ dicuntur inſtrumenta publica. 85. 144. 2.

Contractus debet eſſe eiuſdem naturæ, ac diſtractus. 9. 328. 2.

Contrahens præſumitur etiam nomine ſuorum hæredum agere, licèt non nominentur. 52. 363. 2.

Contractus ſimulatus, dicitur actus depictus, qui extrinſecus apparet aliquid, intrinſecùs verò non habet ſubſtantiam. 12. 416. 2.

Contractus ſimulatus eſt tanquam corpus ſine ſpiritu. 13. 417. 1.

Contractus omnes ſunt ſemper ad æqualitatem reducendi. 17. 423. 2.

Contractus vltrò, citròq; obligatarius, dicitur quædam communicatio rerum, vel negotiationum. 22. 424. 1.

Contractationes omnes ſunt vetitæ in feudis abſq; aſſenſu. 13. 8. 1.

Contractuum reſciſſiones in Regno, fructuum, ac redditũum ſequeſtra vndè emanant? 5. 41. 2.

Contrahens, eiuſq; hæres poteſt dicere contractum ſimulatum, & apparitiuum. 8. 416. 2.

Contrahentes videntur, nedùm ſibi, ſed etiam ſuis hæredibus proſpicere. 17. 98. 1.

Contrauenire contractui, in quo quis promiſit aliquid non facere, quando dicatur. 60. 129. 2.

Contumaces non poſſunt iudicare in cauſis vaſſallorum ſuorum. 12. 3. 2.

Contumacia inquiſiti, nō poteſt operari forjudicationem. 13. 32. 2.

Contumacia non operatur, vt quis poſſit interfici. 15. 32. 2.

Conuentio nulla extraiudicialis, quantumuis in publica documenta redacta, exequutionem meretur. 3. 358. 1.

Copulati concurſus, verè, & propriè eodem tempore requiritur. 4. 487. 2.

Correcta ratione legis, cenſetur correcta ipſa lex. 45. 208. 1.

Correcta ratione per legem nouam, cenſetur etiam correcta lex ipſa antiqua. 48. 208. 2.

Correctum, quod non eſt expreſsè, nequidem ex tacito corrigitur. 76. 256. 2.

Creditor carens aſſenſu, non poteſt ſuper iuriſdictione apponere manus, ideòq; ad eius inſtantiam ſequeſtrari non poteſt. 27. 4. 2.

Creditor anterior abſq; aſſenſu non auocat pecuniam ſolutam creditori poſteriori cum aſſenſu. 34. 68. 1.

Creditor cum aſſenſu, qui prior acquiſiuit ius hypothecæ in bonis feudalibus debitoris, habetur vti poſſeſſor, & dicitur locum præoccupaſſe. 39. 68. 2.

Creditor ſi habet impedimentum quin recipiat pecuniam depoſitatam à debitore ob conditiones appoſitas à debitore, non amittit intereſſe ſibi debitum, & ſi depoſitum amittitur, non cedit periculo deponentis. 8. 104. 1.

Creditor non cogitur recipere ſortem abſq; eo quòd offeratur etiam intereſſe, quia dicitur imperfecta ſolutio. 25. 106. 2.

Creditor non tenetur recipere ſortem ſine vſuris. 26. 106. 2.

Creditor nequidem erogare debet expenſas pro liberatione pecuniæ ſibi debitæ, ſed in omnibus debet eſſe indemnis. 27. 106. 2.

Creditor petens ſummam certam, quam debitor depoſuit, non poteſt dicere depoſitum non eſſe integrum, licèt re vera creditũ maioris ſummę reperiatur, & erronea dignoſcatur petitio creditoris. 28. 106. 2.

Creditor ſi recepit, & acceptauit depoſitũ non integrum, ſibi praiudicat, nec poteſt illud impugnare ſub pratextu, quod nõ ſit integrum, ſed ſolùm agere poteſt ad reſiduum. 31. 107. 1.

Creditor, eò ipſo quod intimato ſibi depoſito, nihil opponit, cenſetur illud tacitè approbare, nec amplius poterit aduerſus inualiditatem dicti depoſiti quicquam opponere. 32. 107. 1.

Creditor debet citari à debitore antequam faciat depoſitum pecunia debita, ad hoc vt ſecernatur an ſit paratus recipere pecuniam, vel recuſet. 36. 107. 2.

Creditor expreſsè recuſans recipere creditum realiter oblatum, non debet citari ad finem ſciendi ſi illud recuſat. 38. 108. 1.

Creditor intimatus ſi velit accipere pecuniam, ſi taceat ſimpliciter non recuſando, nec contradicendo, debet debitor facere depoſitum, nec ſola verbalis oblatio ſufficit ad impediendum curſum vſurarum, nam recuſatio debet fieri expreſsè. 40. 108. 1.

Creditor dùm contraxit quid ſibi voluerit proſpicere per clauſulam, Ita quod ſpecialitas generalitati nõ deroget, nec è contra *in terminis* l. 2. C. de pignor. 39. 139. 1.

Creditor anterior liberam habet facultatẽ agendi ſuper bonis, quibus maluerit, nulla refragante oppoſitione debitoris, & creditoris poſterioris. 52. 140. 1.

Creditor quid intendat per clauſulam, Quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra. 53. 140. col. 2.

Creditor habens generalem, & ſpecialem hypothecam, habet duplex vinculum, quod plus ſtringit, quàm vnum. 55. 140. 2.

Creditor poſterior non poteſt impedire creditorem anteriorem, quia ſuam exerceat generalem hypothecam ſuper omnibus bonis debitoris. 58. 141. 1.

Creditor ſecundus, non aliam repreſentat perſonam, niſi ſui debitoris, dum inſtrumentum cum illo initum producit. 60. 141. 1.

Creditor primus accipiens rem pignori, habet poteſtatem à debitore, vt vendat tanquam Dominus. 62. 141. 2.

Creditor ſecundus aduerſus primum creditorem nequit ſe apponere, eò magis cũ titulum habeat à debitore. 66. 141. col. 2.

Creditor debet eſſe curioſus qualitatis eius, quo cum contrahit. 71. 142. 1.

Creditor non debet prohiberi ex multis bonis ſibi obligatis, vt qua velit eligat ad hoc vt creditum ſuum conſequi poſſit. 77. 143. 1.

Creditor in Regno, ex quo proceditur ſola facti veritate inſpecta, poteſt ſuper bonis generaliter obligatis, ad libitum experiri, nulla facta diſcuſſione bonorum ſpecialiter hypothecatorum. 90. 145. 1.

Creditor an habeat liberum arbitrium exequendi ſuper bonis debitoris, non ſeruato ordine tradito per tex. in l. à Diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. 5. 217. 2.

Creditor, cui res fuit addicta virtute rei iudicatę, ſi euicta fuerit, non poteſt amplius creditor agere via exequutiua, quia virtus, & effectus exequutionis fuit iam extinctus per ſententiam primam addictionis. 40. 331. 1.

Creditor anterior poteſt agere contra poſſeſſorem fundi ſibi obligatum, vel aduerſus creditores poſteriores, licèt venditus fuerit fundus ſub haſta. 26. 350. 2.

Creditor anterior, an poſſit agere ſuper re vendita ſub haſta, ſpinoſa eſt queſtio, quę Comitijs in generalibus eſſet determinanda. 37. 351. 1.

Creditor accipiens rem pignori, videtur ſibi data poteſtas, vt vendat tanquam Dominus. 41.

Creditor ex pignoris conſtitutione habet ius vendendi, & dominium transferendi. 351. 2.

Creditor, idemq; emptor an valeat ſimulatam,

tam, & imaginariam allegare venditionem in terminis tex. in l. Et qui ſub imagine 10. C. de diſtract. pignor. 1. 416. 1.

Creditor habens bona obligata ſui debitoris, ſi in illius beneficium res incidat in commiſſum, poſſunt ſuper ea creditores agere, etiamſi Dominus non declarauerit, vel ſi declarare noluerit. 14. 464. col. 2.

Creditorem quod non lædit, & debitori prodeſt, de facili eſt concedendum. 70. 225. 2.

Creditores non fraudantur cum quid à debitore non acquiritur, ſed cùm quid de bonis diminuitur. 23. 55. 1.

Creditores hypothecarij potiori priuilegio gaudent, quàm fiſcus, pro pœna proueniente ex delicto. 36. 56. 1.

Creditores hypothecarij præferũtur ijs, qui actionem habent tantùm perſonalem. 38. 56. 1.

Creditores non fraudantur à debitoribus cum quid non acquirunt. 12. 60. 1.

Creditores cum aſſenſu poſteriores, præferuntur creditoribus cum aſſenſu anterioribus ſuper pretio redacto ex feudo vẽdito ſub haſta ad inſtantiam creditorũ. 4. 65. 1.

Creditores anteriores abſq; aſſenſu, concurrunt ſuper pretio redacto ex feudo vendito ſub haſta (dimiſſis prius creditoribus poſterioribus cum aſſenſu) ſecundùm datam eorum crediti. 7. 65. col. 2.

Creditores hæreditarij, ante Senatuſconſulti Trebelliani conſtitutionem, quomodo poterant agere contra hæredem ſcriptum, & fideicommiſſarium, hæreditate etiam reſtituta. 36. 160. 2.

Creditores volint nolint, ſicuti & legatarij, tenentur conuenire fideicommiſſarium. 55. 162. 1.

Creditores inauditi, & incitati in venditione rei facta ſub haſta, nullum habent præiudicium, quin ſuper re illis hypothecata, experiantur. 25. 350. 1.

Creditores anteriores, non obſtante venditione ſub haſta facta rerum illis hypothecatarum, poſſunt intentare Saluianũ interdictum contra earum poſſeſſores. 31. 350. 2.

Creditores volentes ſatisfieri ſuper bonis recuperatis opera Aduocatorum, tenẽtur illa recipere cum onere ſolutionis ſalarij competentis Aduocatis. 23. 373. 1.

Creditores non habẽt ius ſuper re, quæ incidit in commiſſum in beneficium Domini directi, niſi ipſe Dominus declarauerit. 13. 464. 2.

Creditores poſſunt opponere exceptionem læſionis, & indotationis mulierum debitricum. 15. 464. 2.

Creditoribus competit actio ſuper iure quaſito per mulierem eorum debitricem. 11. 464. 1.

Creditoris nè, vel Iudicis ſit optio, ſatisfaciendi de bonis debitoris? 66. 225. col. 1.

Crimen an ſit capitale, vel non, iudicatur ex genere pœnæ. 14. 148. 2.

Crimen læſæ Maieſtatis proximum ſacrilegio dicitur. 1. 284. 1.

Crimen læſæ Maieſtatis, quibus in caſibus committitur. 2. 284. 1.

Crimen læſæ Maieſtatis, quando in primo capite, & quando in ſecundo committitur. 3. 284. 2.

Crimen læſæ Maieſtatis Rei, ſtatim patrato delicto, bona confiſcantur. 16. 286. col. 1.

Culpa adſcribitur proponentis capita ſuſpicionum, ſi formam traditam à Pragmatica non obſeruat. 16. 322. 2.

Culpa ſatis non eſt, vt quis de ea teneatur, niſi caſum præceſſiſſet, & ad eum fuerit ordinata. 27. 425. 1.

Culpa an intereſſerit, ſi dubium eſt, non poteſt quis pro culpa puniri. 28. 425. col. 1.

Curator datur Prodigo, qui neq; modum, neq; finem expenſarum habet. 2. 297. col. 2.

Curator datur, nedùm Prodigo, ſed etiam furioſo, mentecapto, ſurdis, & mutis, ac etiam ijs, qui perpetuo morbo laborant. 5. 297. 2.

Curiam intrantes, quantumuis magni ſint Iuriſtæ, non debent in principio ex ſuo capite formare articulos in cauſis, ſed an-

antiquis Aduocatis aſſiſtere debent, vel ſecum expertos habere procuratores. 8. 153. 1.

Cynus *magnus interpres nuncupatur.* 64. 141. 2.

Cynus in l. parentum n. 5. *verſ.* Quartò quæro, C. de alend. liber. *ſubdubius exiſtit in reſolutione queſtionis, Vtrum Inops petere debeat alimenta à patre, vel à filio diuitibus.* 5. 478. 1.

D

D*Amnati ad mortem, de iure digeſtorum, ſiue ad ferrum, beſtias, & metallum, ſtatim* Ciuitatem, *& libertatem amittebant, & pene ſerui efficiebantur.* 3. 203. 2.

Damnati ad mortem amittunt Ciuitatem, *& dicuntur* Peregrini, *ideòq; teſtari nõ poſſunt, non magis, quàm ſerui, qui teſtari ſimiliter prohibentur.* 4. 203. col. 2.

Damnati de iure digeſtorum nulla habent bona, quia ſtatim poſt eorum condemnationem, eorum bona publicantur, & confiſcantur. 5. 203. 2.

Damnati de ire digeſtorum, nequidem ad pias cauſas teſtari poſſunt. 6. 204. col. 1.

Damnati ad mortem ciuilem, an poſſint etiam hodie iure Codicis attento, teſtari? 12. 204. 1.

Damnati ad perpetuos carceres, an poſſint teſtari? 13. 104. 1.

Damnati ad mortem, non poterant de iure digeſtorum teſtari, quia per confiſcationem nulla habebant bona. 23. 205. col. 2.

Damnati ad mortem, quia capite minuũtur, & Ciuitatem *amittebant, non habebant teſtamenti factionem de iure digeſtorum.* 26. 206. 1.

Damnatorum bona, quod hodie non publicentur, introductum eſt fauore hæredũ ab inteſtato venientium. 30. 206. col. 2.

Damnati, quod poſſint hodie facere teſtamentum, nedùm in fauorem hæredum ab inteſtato venientium introductum eſt, ſed etiam fauore ipſius damnati. 32. 206. 2.

Damnati ad mortem, teſtamenti factionem hodie habent, attento iure nouiſſimo, ac conſuetudine obſeruatur, quicquid de iure aliàs diſpoſitum reperiatur. 59. 209. 2.

Damnato, propter aliquod crimen, publicatio bonorum non comitatur, excepto Maieſtatis crimine, iure nouiſſimo attento. 18. 105. 1.

Damnatorũ perſona, quæ ſerua pene hodie nõ efficitur, eſt in cauſa, vt teſtamenti factio illi concedatur. 34. 207. 1.

Damnatorum ad mortem, teſtamenta valere, Elector Saxoniæ, ſtatuit peculiari Conſtitutione. 66. 210. 2.

Damnatus, licèt teſtatus fuerit ante condemnationem ad pias cauſas, tamen capitali condemnatione ſequuta, teſtamentum rumpitur. 8. 204. 1.

Damnatus ad crimen famoſum, vel aliud crimen capitale, efficitur inteſtabilis. 28. 206. 1.

Damnatus, bona quæ ipſe non habet, ſed ex prouiſione legis alijs ſunt delata, an amittat, adeò quod teſtari nequeat? 50. 209. 1.

Damnum quod alicui ex aliquo actu non infertur, minimè attenditur, cùm ad id non tendat principaliter. 20. 60. 2.

Damnum cuiq; oritur ex lite. 73. 142. col. 2.

Damnum non ſolùm eſt id quod tendit in diminutionem patrimonij, ſed volũtatis, & affectionis, cum quid contra noſtram volũtatem facere cogimur, etiam quod bona non tangat. 74. 142. 2.

Dauid *maluit peſtem, quàm famem eligere.* 5. 178. 1.

Debitor moroſus ſoluens alteri, quàm debitori, iuſſu Magiſtratus, non liberatur, ſecùs verò ſi moroſus nõ fuerit. 2. 17. col. 2.

Debitor moroſus, ſi fuit infra tempus purgandi moram, intra quod coactus ſoluit iuſſu Magiſtratus, liberatur. 3. 17. col. 2.

De-

Debitor moroſus, ſi fuit infra tempus purgandi moram, intra quod coactus ſoluit iuſſu Magiſtratus, liberatur. 3. 17. col. 2.

Debitor tenetur ex culpa ſua indemnem creditorem præſtare de iure, & æquitate, ratione damni emergentis. 5. 18. 1.

Debitor moroſus, ſiue genus, ſiue ſpeciem debeat, ſi fuerit coactus ſoluere alteri, quàm vero creditori iuſſu Magiſtratus, non liberatur. 6. 18. 1.

Debitor ſoluens ex praecepto Iudicis, non excuſatur etiamſi fuerit coactus, niſi tamen reſtiterit, & oppoſuerit. 1. 19. 1.

Debitor quando dicitur coactus, ſoluiſſe iuſſu Superiorum. 3. 20. 1.

Debitor iuſſu Magiſtratus ſoluens alteri, quam vero debitori, contradicens, & reſiſtens, non tenetur iteratò ſoluere, ſi Iudex oppoſitis per ipſum nõ obſtantibus, iuſſerit ſolutionem. 6. 20. 1.

Debitor iuſſus ſoluere alteri, quàm vero creditori, non rectè ſoluit, niſi reſtiterit, & ſe oppoſuerit, ne exigatur etiam appellando, & reſiſtendo uſq; ad carcerationem excluſiuè. 8. 20. 2.

Debitor moroſus, quomodo excuſetur à ſolutione facta alteri, quàm vero creditori, iuſſu Magiſtratus? quidnè teneatur efficere? 10. 20. 2.

Debitor ſi non fuit in mora ſoluendi, ſi iuſſu Superioris cogatur ſoluere alteri, quã vero creditori, vt excuſetur, ſufficit ſimplex denunciatio facta creditori, vt dicatur liberatus. 11. 20. 2.

Debitor, qui ius ſuum non deminuit repudiando, æqualiter hypothecarios afficit, ac in actione perſonali creditores. 12. 54. 2.

Debitor non dicitur alienare, cùm nihil acquirit. 24. 55. 1.

Debitor an poſſit in foro conſcientiæ non acquirere in præiudicium creditorum, ſecundùm diſpoſitionem tex. in l. qui autem 6. ff. quæ in frau. creditor. 3. 58. 2.

Debitor non acquirens in præiudicium creditorum, nullam committit fraudem, nec diminuit patrimonium, ideò licitè poteſt non acquirere. 8. 59. 2.

Debitor ſi valet facilè damnum creditoris euitare, tenetur ſaltim lege charitatis. 18. 60. 2.

Debitor non acquirens in præiudicium creditorum, non poteſt cogi à Iudice, quod acquirat, vndè dicitur tutus in conſciẽtia. 28. 61. 2.

Debitor ſi abſq; cauſa impetitur à fiſco, vt ſoluat ante diem, debent ſibi duplicari induciæ. 3. 70. 1.

Debitor Vniuerſitatis, an ex ipſius Vniuerſitatis priuilegio poſſit cogi ſoluere ante diem ex cauſa publica neceſſitatis? 4. 70. 2.

Debitor tenetur legitimè interpellare, & requirere creditorem, aut legitimam perſonam pro eo cum comminatione, quod aliàs fieret depoſitum, vt releuetur per depoſitum faciendum, non autem ex abrupto. 34. 107. 2.

Debitor ann. reddituum comparet tanquã Reus, vt eximat ſe, & bona ſua à nexu, & obligatione ſoluendi annuũ debitum, vel ſortem principalem, vndè contractũ ipſum non impugnat, ideò ſuum Iudicem, adire debet non Domini cenſus. 11. 111. col. 2.

Debitor obligans rem pluribus ſcienter, vel ignoranter, ad quid puniatur. 62. 129. col. 2.

Debitor, qui mediante inſtrumento obligauit omnia bona ſua, non poteſt refricari quæſtionem primo creditori, quin ſuper omnibus eius bonis generalem exerceat hypothecam, minimè diſcuſſis bonis ſpecialiter obligatis. 57. 141. 1.

Debitor in ſecundum creditorem, non poteſt plus iuris transferre, quàm ipſe habet. 59. 141. 1.

Debitor rem pluribus obligans, facit, vt obligatio ſecunda pendeat ex dominio, quod ipſe habet, adeò quod ſi ex cauſa antecedenti aufertur dominium debitoris, per conſequens aufertur omnibus, quorum ius pendet ex facto debitoris. 63. 141. 2.

Debitor vbi vendit, non poteſt facere in præiudicium creditoris. 65. 141. 2.

Decoctio ſi ſuperuenit, omnes contractus initi per decoctum, qui vendidit ann. in-

introitus, habentur pro reſciſſis, & dominiū illud acquiſitum per venditionem reſoluitur, ſeu potius transfunditur in creditum, & emptores annuorū introituum, efficiuntur creditores tàm ſortis principalis, quàm annualitatum. 12. 166. 2.

Debitor nullus poteſt dicere ſibi incognitos, & incertos eſſe creditores. 36. 351. col. 1.

Debitor poſtquam rem pignori ſubiecit, ſi denuò alteri illam obliget obligatio ſecunda pendet ex dominio primi creditoris. 43. 351. 2.

Debitor ob ſecundam pignoris conſtitutionem, non poteſt præiudicare iuri quæſito anterioribus creditoribus. 47. 352. col. 1.

Debitor Capponum, *an liberetur illos præſtando mortuos, vel adſtrictus ſit viuos præſtare.* 2. 465. 1.

Debiti parte ſoluta, remanent nihilominùs omnes res obligatę. 78. 143. 1.

Debitores in Regno, vt plurimum ſunt moroſi. 1. 41. 1.

Debitoris vertitur vtilitas, nè amittat eas res, quibus carere nollet, ex quo de alijs bonis creditor ſatisfactionem conſequi poteſt. 69. 225. 2.

Debitum ob cauſam, determinatur ſecundum cauſam ſibi annexam. 29. 431. col. 1.

Deciſio Boer. 42. n. 29. *quod non eſt iudicandum vltra petita, maximè quando non dependent à primis pro ſingulari affertur.* 89. 397. 1.

Deciſio Sacri Regij Conſilij *de anno* 1551. *qua emptores ann. introituū fuerunt condemnati ad retrouendendū ex æquitate ipſius Sac. Conſil. de qua apud* Io. Vincen. Ann. alleg. 11. n. 19. *verſ.* Demum, *affertur.* 26. 175. 1.

Deciſio Sacri Conſilij *apud* Dom. Reg. Sanfel. 146. n. 11. *verſ.* Similiter, *admittens terminum ad concomitandum apocam trina teſte notatam poſt concluſum in cauſa, vndè proceſſerit?* 15. 213. col. 2.

Deciſio Sacri Conſilij *apud* Reg. Sanfel. dec. 211. n. 3. par. 1. *quod ſequeſtrum bonorum hæreditariorum oppoſita exceptione diſcuſſionis inuentarij, fieri debeat, enucleatur.* 10. 292. 1.

Deciſio Sac. Conſil. *apud* Dom. de Franch. 136. *approbatur à* Domino Præſid. Salernitan. dec. 25. *alijs etiā adductis rationibus.* 12. 328. 2.

Deciſio Sac. Conſilij *apud* Præſid. Salernitanum 25. per tot. *recenſetur.* 11. 328. 2.

Deciſio Sac. Conſilij, *qua fuit prouiſum Nullitates non obſtare, dùm opponebatur, neceſſariam fuiſſe diſpenſationem Collateralis Conſilij, ad hoc vt procederetur in die Iouis, recenſetur.* 21. 338. col. 2.

Deciſio Sac. Conſil. *apud* Affl. dec. 62. *adducitur ad probandum, quando ſententia lata tempore guerræ eſt nulla.* 6. 239. 2.

Deciſio Sac. Conſil. *apud* Gizzar. 25. n. 10. *habuit nimis rigoroſam pragmaticam de exoneratione Archibuſij.* 24. 343. 1.

Deciſio Sacri Conſilij *de anno* 1573. *die* 24. *Nouembris, quod creditor poſterior in re vēdita ſub haſta non gaudeat augmento temporis, ſicuti nec debitor ipſe, cuius res fuit vendita apud* Io. Vincen. Ann. alleg. 56. n. 8. *recenſetur.* 65. 355. 1.

Deciſio Sac. Conſil. *apud* Dom. Reg. Rouit. 26. *vti ſingularis extollitur in materia Adiecti in ſtipulatione quando valeat inſtrumentum via Ritus præſentare.* 36. 362. 2.

Deciſio Sac. Conſil. *apud* Dom. de Franch. 163. *vti ſingularis affertur in materia ſalarij debiti exercenti officium, à quo alius fuit ſuſpēſus.* 42. 382. col. 2.

Deciſio Sacri Conſilij Authore *patrocinante refertur.* 67. 384. 2.

Deciſio Sacri Conſilij *apud* Affl. 60. *enucleatur* à Muſcatello. 67. 396. col. 1.

Deciſio Sacri Conſilij *apud* Gram. 15. *proceſſit contra eius votum.* 83. 396. col. 2.

Deciſio Sacri Conſilij, Authore *patroci-*

cinante, circa reuocationem erronea cõ- feſſionis, recenſetur. 42. 402. 2.

Deciſio Sac. Conſilij *in cauſa Marchio- niſſæ* Caſalis *noui cum D. Paulo Ruffo eius genero, qualiler proceſſerit.* 26. 414. 1.

Deciſio Sac. Conſil. *denegans reſtitutio- nem in integrum in cauſa Illuſtriſſ. Du- cis Maquedę, refertur.* 17. 499. 2.

Deciſio facta *per* Sac. Conſil. *iunctis Au- lis in cauſa* Marchionis Burgentiæ, *quod* prag. 10. de feu. *non ſit in vſu, recenſetur.* 2. 49. 1.

Deciſio Dom. de Franch. 443. n. 2. *ad- ducitur, &* Dom. Regent. de Pont. *placitum* in tractat. de poteſt. Proreg. tit. de diuerſ. prouiſ. n. 7. *in contra- rium expenditur.* 11. 275. 2.

Deciſio Dom. de Franchis 136. *expendi- tur.* 1. 328. 1.

Deciſio Dom. de Franch. 136. *plures habet ſectatores.* 22. 329. 2.

Deciſio 136. Dom. de Franch. *impugna- tur* à Dom. Regente Rouito in prag. 2. n. 8. *verſ.* Et quid ſi, tit. de ap- pellation. 30. 330. 1.

Deciſio Dom. de Franch. 136. *vndiq; approbata ſecernitur, contrarijs omni- bus reſolutis.* 78. 334. 1.

Deciſ. Dom. Præſid. de Franch. 153. 44. 419.

Deciſio 86. Dom. de Franch. *recenſe- tur.* 16. 475. 2.

Deciſio Parlamenti Burgundiæ, *quod nulla datur præſcriptio facultati reemẽ- di per verba* Toties quoties, & quan- documq; emptor voluerit, *affertur, & apprabatur ab* Authore. 20. 174. *col.* 1.

Deciſio Rotæ Romanæ *apud* Sanctiſſi- mum de anno 1589. die 28. Iunij *in fauorem illorum de* Murga, *quod re- nouata Eccleſia debent eadem inſignia renouari, pro ſingulari affertur.* 20. 276. 2.

Deciſio Senatus Cathaloniæ *apud* Cã- cer. variar. reſol. lib. 3. cap. 14. tit. de procurator. n. 168. *verſ.* An in crimi- nalibus, *per quam fuit determinatum eſſe admittendum procuratorem in cau- ſa cuiuſdam nobilis citati ad perſonali- ter comparendum ad videndum decla- rari, ſe incidiſſe in pœnam confiſcationis bonorum ob falſificationem monetæ, ad- ducitur vti ſingularis.* 23. 149. *col.* 2.

Deciſio Supremi Senatus Italiæ *apud* Dom. Reg. de Pont. 25. *vti ſingu- laris adducitur in materia ſalarij, & fructuum debitorum Officiali ſubrogato in officio, in quo præſtitit munus perſo- nale.* 34. 381. 2.

Deciſio Supremi Collateralis Conſilij, *adducitur in cauſa* Ill. Ducis Roſeti, cum fratribus de Garofalo. 13. 21. *col.* 1.

Deciſio Senatus Mantuani *apud* Surd. dec. 75. *qua fuit deciſum in caſu ſtatu- tario, annum cæptum non haberi pro completo, refertur.* 31. 116. 2.

Deciſ. Gratian. 13. *qualem facti ſpe- ciem præſeferat.* 21. 124. 1.

Deciſio Senatus Mantuani *apud* Surd. dec. 127. *qualiter ſit intelligenda.* 23. 401. 2.

Deciſio Senatus Pariſienſis, *quod fa- cultati reemendi* Toties quoties, & quandocumque emptor voluerit, *præſcribatur ſpatio annorum* 30. *im- probatur.* 21. 174. 1.

Deciſiones Senatus Pariſienſes *dene- gantes Magiſtratibus vacationem à mu- neribus perſonalibus intelligenda ſunt, vt procedant in Ciuitatibus, & Portu- bus limitaneis, quibus hoſtes propè im- minent, vt irruptionem faciant, & Ci- ues, & Incolæ non ſatis ſunt ad ſubeũda munera.* 50. 189. 1.

Deciſio relata per Regent. Sanfelic. 89. par. 1. *vti punctualis affertur.* 6. 94. 1.

Deciſio 237. n. 7. Reg. Io. Franc. San- fel. *recenſetur.* 22. 149. 2.

Deciſio 163. Dom. de Franch. n. 19. *impugnatur ab* Illuſtr. Dom. Mar- chion. Belmont. loc. citato. 34. 315. *col.* 1.

Deciſionem in terminis reperire in actu practico, peritiſſimi Doctoris eſt. 5. 500. *col.* 2.

De-

Deciſiones Senatus Pedemontani *apud* Theſaur. *quibus fuit determinatum confeſſionem factam per virum dotis recepta ab vxore, præiudicare creditoribus, quando fuit facta promiſſio dotis, recenſentur.* 37. 91. 1.

Deciſiones Sacri Conſilij *apud* Dom. de Franch. dec. 13. & 49. *paſſim obſeruantur.* 4. 157. 2.

Deciſiones plurium Europæ Tribunalium recenſentur ad demonſtrandum, non eſſe audiendum tranſigentem, niſi reſtituat accepta in caſu contrauentionis tranſactioni. 29. 266. 2.

Deciſiones Senatus Cathaluniæ, *quibus fuit determinatum non eſſe moleſtandũ emptorem ſuper re empta ſub haſta, referuntur.* 20. 350. 1.

Deciſiones Affl.Capic.& Gram. *indicatę, conciliantur* à Muſcatello. 75.396. *col.* 1.

Deciſiones, quæ ſunt in terminis, ſunt ſecuriores. 4. 500. 2.

Deciſum paſſim obſeruatur, quod vendita re ſub haſta non citatis, nec auditis creditoribus anterioribus,poſſint ij agere ſuper re ipſa vendita. 49. 352. 2.

Deciſum dici non poteſt, quod non fuit diſcuſſum. 26. 495. 2.

Decoctio in Regno, ſtatim dantur perſonæ, quę exigant, & conſeruent pro creditoribus bona decocti, per quos omnia geruntur circa bonorũ ipſius adminiſtrationem. 10. 166. 1.

Decocto, an debeatur ab eius debitoribus intereſſe, non paſſim apud Doctores diſcuſſum inuenitur. 30. 167. 2.

Decoctus non poteſt petere intereſſe ab eius debitoribus. 2. 165. 2.

Decoctus ſtatim amittit adminiſtrationem ſuorum bonorum. 9. 166. 1.

Decreta, quæ interponi conſueuerunt in præſtatione Regalis præſidij in Regno, quæ ſint. 24. 314. 1.

Decretatio fieri ſolita per Collaterale *Cõſilium,* Conſtito de Paupertate, *idem importat, ac ſi diceret,* Si conſtiterit de paupertate, *& ideò ſi abundè de contrario conſtet, non debet capi informatio ſuper allegata paupertate.* 25. 307. 1.

Decreti verba relata à Dom.Reg.Rouit. in dec. 26. *recenſentur.* 62. 365. *col.* 2.

Decreti formula quæ ſit quando Officialis ſuſpenditur ab Officio, vt perdat emolumenta. 40. 382. 2.

Decretum Iudicis procurare debet debitor, vt cautiùs ſoluat, alij, quàm creditori. 5. 20. 1.

Decretum Sac. Conſil. recenſetur, per quod fuerũt annullata omnia acta, & declaratæ ſententiæ nullæ, quæ fuerũt prolatæ tempore Caroli VIII. *Regis Franciæ, publici Regni inuaſoris.* 20. 240. *col.*2.

Decretum Sacri Conſilij, quod petita reſtitutione acceptorum ad merita reſeruata, procedatur ad vlteriora in cauſa, recenſetur. 65. 271. 1.

Decretũ venditionis ſub haſta, prodeſt etiã emptori aduerſus eos, qui pratiũ receperũt, quia illud emanauit, nedùm ad fauorem creditorũ anteriorũ, verùm etiam ad fauorem emptoris, cuius inter erat pratium conuerti in ſatisfactionem creditorũ, etiam quod in dicto decreto emptor non fuiſſet nominatus. 60. 354. *col.*1.

Decretũ Regię Cameræ Summariæ, quo fuit reiecta nullitas propoſita aduerſus citationem perſonarũ Illuſtriũ abſq; licentia Excellentiſſ. Proregis, refertur. 21. 461. 2.

Decretũ Sac. Conſil. iũctis Aulis in cauſa Baronis Franciſci Beneuento, cùm Petro Antonio Venuto, refertur. 4. 498. 1.

Defectus ſi ſit modicus in forma, vitiat actũ ipſo iure. 63. 224. 2.

Defectus omnimodæ obſcuritatis, & ineptitudinis libelli, an ſaluetur per Cap.Deteſtantes. 68. 395. 2.

Deficiente forma à lege tradita, corruit actus. 49. 223. 1.

Defunctus ſine hærede ſi decedat, afficitur iniuria. 25. 505. 2.

Delicta non debent remanere impunita. 4. 147. 2.

Delicta ſunt punienda, quomodocumq; apparuerint. 9. 390. 1.

Delictum non præſumitur. 6. 72. 2.

Deponens pecuniam, quia non venit ad Iudicium voluntariè, ſed neceſſitatus nè currant ſibi vſuræ, vtq; à nexu liberationis exuatur, attendi potiùs debet cauſa naturalis, quæ ipſum monet, & eſt vt ſe liberet ab obligatione, quàm accidentalis, quæ eſt, quod ipſe prius ad Iudiciũ venit, & prouocat. 13. 112. 1.

Depoſitum fieri debet coram Iudice competente. 3. 103. 1.

Depoſitum coram incompetente Iudice factum, habetur ac ſi factum non eſſet. 4. 103. 2.

Depoſitum fieri debet parte præſente, vel citata. 6. 103. 2.

Depoſitum debet eſſe liberum, non cautelatum, & conditionale. 7. 103. 2.

Depoſitum releuans, ſemper liberat deponentem. 18. 105. 1.

Depoſitum vt ritè, rectèq; dicatur factum, debet eſſe integrum, non diminutum. 19. 105. 1.

Depoſitum diminutè factum, ſi perit, deponentis periculo cedit. 20. 105. 1.

Depoſitum ſi in vno ſolo nummo deficit, nõ releuat. 21. 105. 1.

Deponens ſi integrum non faciat depoſitũ, non releuatur etiamſi proteſtetur, quod ſaluum ſit ſibi ius redintegrandi depoſitum, quatenus defectiuum reperitur. 22. 105. 2.

Depoſitum non integrum non iuuat quoad curſum vſurarum impediendum, quia etiamſi deficiat in obulo, licèt caſu id eueniat, currunt vſuræ etiam pro ſumma depoſitata, ſecùs verò ſi de pœna incurrenda ageretur. 23. 105. 2.

Depoſitum integrum dicitur, ſi contineat ſortem principalem, & intereſſe vſque ad diem depoſiti facti, ſiue illius notificationis creditori. 24. 106. 1.

Depoſitum dicitur integrum ſi fiat de ſumma petita à creditore, ad euitandum curſum vſurarum. 29. 107. 1.

Depoſitum non liberat deponentem, quando tenetur ſoluere, quia deponere non eſt ſoluere, nec reſtituere. 33. 107. 1.

Depoſitum non debet fieri à debitore, niſi quando creditor recuſat recipere pecuniam numeratam oblatam. 35. 107. col. 2.

Depoſitum eſt neceſſarium, quoties creditor recuſat recipere pecuniam oblatam. 39. 108. 1.

Depoſitum eſt faciendum penès perſonam idoneam. 42. 108. 2.

Depoſitum factum penès aliam perſonam, quàm à Iudice deſignatam, habetur pro non facto. 43. 108. 2.

Depoſitum non debet Iudex aſſumere loco depoſitarij, nè quid ſuſpictionis protelãda litis oriatur, vt interim ipſe vtatur. 45. 108. 2.

Depoſita non debent fieri penès Actuarios propter præſumptam auaritiam, & dilationem expeditionis. 47. 108. 2.

Depoſita in Ciuitate Neapolis fieri conſueuerunt penès Tabulas nummularias, quę vulgò Banchi appellantur. 48. 109. col. 1.

Depoſitum fieri debet congruo loco, & tempore. 50. 109. 1.

Depoſitum an ſit factum congruo loco, & tempore, arbitrio Iudicis committitur. 51. 109. 1.

Depoſitum niſi fiat in loco, & tempore in citatione expreſſis, vel in contractu contentis, deponenti non ſuffragatur. 52. 109. 1.

Depoſiti materia circa cautelas deponentiũ, vt tutè valeant à periculis amiſſionis depoſiti releuari deponentes, ſatis inuolutè à Doctoribus tractatur. 53. 109. col. 1.

Depoſitum fieri debet coram Iudice litis motę, ad hoc vt legitimè factum dici poſſit. 2. 110. 2.

Depoſitum faciens adit Iudicem vti Reus, non vti Actor. 5. 111. 1.

Derogare *verbum, idem importat, quod tollere.* 30. 138. 1.

Deſcendens ex ſanguine maculato, & infecto, priuatur eius ſucceſſione etiam feudali. 21. 286. 2.

Deſtructo fundamento, corruit ædificium. 27. 90. 1.

Deſtructo fundamento, & ædificiũ corruere, neceſsè eſt. 66. 384. 2.

Determinatio facta per Sac. Conſil. in cauſa Illuſtriſſ. Ducis Maquedę reijciendo calumnioſè petitam remiſſionem ad Iudicem

tem Generalem Exercitus petitam per Cæſarem Zattar, recenſetur. 15. 23. *col.* 1.

Determinatio facta per Sac. Conſ. iunctis tribus Aulis apud Io. Franc. de Amic. in repetit. cap. 1. de his qui feud. dar. poſſ. n. 2. pag. 16. col. 1. in fin. *recenſetur.* 22. 67. 1.

Determinatio Sac. Reg. Conſil. Neapolitani apud Reg. Io. Franciſcum Sanfelic. dec. 209. *qua fuit deciſum in inſtitutione, & legato, ſufficere quod annus ſit captus, licèt non fuerit completus recenſetur.* 32. 116. 2.

Determinatio Senatus Franciæ de anno 1586. *die* 22. *Decembris, quod Vrbis cuſtodia non per ſtipendiariũ, vel mercenarium, ſed perſonaliter præſtanda ſit, nulla habita dignitatis, vel Magiſtratus excuſatione, recenſetur.* 40. 188. 2.

Determinatio facta per Sac. Conſ. per quam fuit commiſſa recognitio originalis explationis audita parte, Officiali conuicino, recenſetur. 18. 214. 1.

Determinatio Sac. Conſ. apud Vrſill. in addit. ad dec. Affl. 358. *recenſetur.* 6. 218. 1.

Determinatio Sac. Conſil. contra Baronem Formiculæ abradentem arma, ſeu inſignia domus Carraſæ, recenſetur. 31. 277. 1.

Determinatio Sac. Conſil. Eſſe nimirum Clericis præſtandum Regale præſidium aduerſus laicos, de qua mentionem facit Illuſt. March. Belmont. Reg. Tapia, *recenſetur.* 40. 315. 2.

Determinatio Senatus Portugalliæ relata per Cabed. dec. 45. n. 8. *verſ.* Illud etiam, *quod tempus præfinitum ſuſpictionibus proponendis, currat à die ſecundæ ſubſcriptionis factæ per Aduocatũ literatum, non autem à die prima factæ nulliter, quibus innitatur Authoritatibus.* 13. 322. 2.

Determinatio allata per Regent. Salernitan. dec. 25. *fuit diuerſa ab ea, quam recenſet* Dom. de Franch. dec. 136. 21. 329. 1.

Determinatio Regalis Cancellariæ Pincianæ contra deciſ. 136. Dom. de Franchis, *adducta* à Hieronymo Cæuallos in loc. indicato *adducitur.* 50. 331. *col.* 2.

Determinatio Magnæ Curiæ Vicariæ, iunctis Claſſibus in cauſa Ill. Marchionis Cuſani, cùm Ill. Principe Octaiani, recenſetur. 37. 362. 2.

Determinatio affertur geminata, quod pendente diſcuſſione nullitatũ, poteſt fieri ſequeſtrũ, quando ſententia, vel decreta manarunt à Tribunali habente exequutionem paratam. 7. 438. 2.

Determinatio Sac. Conſil. in cauſa Caroli Caraccioli cùm Ill. Marchione Sancti Erami, pro validitate fideicommiſſi in contractu, recenſetur. 10. 455. 2.

Determinatio Sac. Conſil. iũctis Aulis pro validitate fideicommiſſi in cõtractu appoſiti in cauſa Ill. Ducis Grauinæ adducitur. 11. 456. 1.

Determinationes pluriũ Tribunaliũ afferũtur, quibus intereſſe alterius intereſſe minimè deberi, fuit iudicatũ. 20. 43. *col.* 2.

Determinationes plures Rotæ Romanæ *recenſentur circa reſolutionem contractus, ex eo quod imponens cenſum aſſeruerit rem eſſe liberam ab omni alio cenſu præexiſtente.* 3. 122. 2.

Determinationes aliàs factæ in articulo iuris in Regno, ſectanda eſt, licèt contrariæ apud Prætoria aliarum Nationũ fuerint ſuper eodem articulo emanatæ ſententiæ. 29. 175. 2.

Determinationes plures fori Saxonici, quibus damnatorum ad mortem teſtamenta approbata fuerunt, recenſentur. 65. 210. 1.

Determinationes plures Senatus Cathaluniæ afferũtur, ex quibus poſt concluſũ in cauſa ante prolationem ſententiæ admittitur preſentatio ſcripturarum. 9. 213. *col.* 1.

Determinationes plures Sac. Conſil. recenſentur, ac etiam Regiæ Cameræ, quibus fuit deuentũ ad ſententiæ prolationem, ex poſitis, & probatis, licèt in libello non fuerit petitum. 40. 393. 1.

Determinationes plures recenſentur, quibus fuit ſtatutum Agentem remed. l. 2. C.

de ingen. & manum. *dici Reum, non Actorem.* 7. 512. 2.

Deueniens ad actum facti proximum, dicitur rupiſſe pacem. 16, 342. 1,

Deus naſcentibus dentes non dedit, quia erat ſuperfluum, cùm lacte eſſent abſq; illis nutriendi. 37. 68. 1.

Deus in creatione mundi dùm creauit lucem, illam appellauit diem, & dùm creauit tenebras, noctem appellauit, perq; noctem, & tenebras diuiſit diem. 3. 194. 2.

Dicere ſufficit, quod non eſt lex, quæ id dicat. 19. 338. 2.

Dicterium illud Pragmaticorum, quod ſcil, Obſtat titulus, *ne quis ſub fideiuſſoribus relaxetur, qualiter ſit accipiendum,* 14. 452. 2.

Dictio In, *idem importat, ac ſi diceret* Iuxta. 6. 114. 2,

Dictio Iuxta, *adiecta tempori, non requirit annum completum.* 7. 114. 2.

Dictio Intra, *quid importet.* 8. 114. *col.* 2,

Dictio Intra, *comprahendit nedùm media, ſed extrema termini.* 18. 115. 2.

Dictiones A, Ab, Ex, *iiſq; ſimiles, ſunt ſuapte natura excluſiuæ, & ſeparatiuæ,* 29. 197. 1.

Dictiones A, & Ab, *accipiuntur pro dictione* Poſt, 30. 197. 2.

Dictio Poſtea, *vel* Poſt, *quid operetur ſi apponatur in impertitione termini.* 32. 198. 1,

Dictio Si, *importat conditionem.* 58. 224. *col.* 1.

Dictio Dummodò *modum, deſignat, & quandoq; etiam conditionem.* 13. 337. *col,* 2.

Dictio Et, *inter diuerſa, & ſeparata collocatur.* 1, 487. 1,

Dictio Et, *coniungit, & vtrumq; concurrere requirit, &* n. 4. 2. 487. 1.

Dictio Et, *vtriuſq; copulati concurſum, eodem tempore requirit.* 3. 487. 2.

Dictio Et, *æqualiter copulat, & vtriuſq; copulati concurſum requirit,* 10. 488, *col.* 1,

Dictio Et *inter perſonas poſita, quomodo in alternatiuam commutatur.* 15. 488. 2,

Dictio copulatiua, non benè infertur, quod in alternatiuam commutatur, ex tex, in l.Teſtator 92. §, filium, ff.de legat, 2. 16, 488. 2.

Dictiones A, *vel* Ab, *quandoq; ſtant incluſiuè, ſi apponantur actui fauorabili,* 37. 198. 2.

Dictiones alternatiuæ inter plures perſonas poſitæ, diſiungunt, & vnam ab alia ſeparant. 16. 359. 2.

Dictionis alternatiuæ de natura eſt, vnam partem diſpoſitionis ſufficere, quod verificetur. 19. 489. 2.

Dictionum A, *&* Ab, *rectè proprietas conſideranda eſt in impertitione termini.* 35. 198. 1,

Dictum Doctoris etiam ſine lege, quando non habet contradictorem, habet vim legis. 3. 500. 2.

Didacus Couarruuias, *quæſtionem vndique certis comprobatam fundamentis, inſinuans, aſſertur.* 6. 510. 1.

Dom. Didacus Ludouicus de Lima in Annotation. ad Ludouic. Molin, *laudatur.* 31. 267. 1,

Dom. Conſiliarius Didacus Varela Sacri Conſilij Decanus, *laudatur.* 21, 380. 1,

Dom. D. Didacus de Vzeda Locumtenens Regiæ Cameræ Sūmariæ *laudatur.* 15. 281. 2.

Diem termini, non eſſe in termino computandam, verior, & tutior, ac de conſuetudine obſeruata opinio recenſetur, 19. 106. 1.

Diem termini non computari in termino, quocumq; modo terminus impertiatur qualiter ſit intelligendum, 27. 197. *col.* 1,

Diem termini non computari in termino, in Regno ſeruatur, tàm in citationibus, quā in quibuſcumq; decretis, & prouiſionibus. 41. 199. 1,

Diem termini non computari in termino, vulgatum practicorum dicterium eſt. 43. 199. 1.

Diem termini non computari in termino in ſtatu Eccleſiaſtico, & in terris Italiæ, obſeruatur. 44. 199. 1.

Diem termini non computari in termino,

ob-

obſeruat Senatus Cathaluniæ. 45. 199. *col.* 1.

Diem *termini, non computari in termino, obſeruatur in Regno Aragoniæ.* 46. 199. 2.

Diem *termini non computari in termino, verior eſt opinio, & in praxi receptior etiam iure communi attento, à qua in conſulendo, & in iudicando non eſt recedendum.* 47. 199. 2.

Diem *termini non computari in termino, obſeruatur ex conſuetudine* Curiæ Delphinalis *Parlamenti, & alijs in Curijs* Patriæ Delphinatus. 48. 199. 2.

Dies *termini, ne cõputetur in termino, apponi ſolet clauſula,* Die exequutionis minimè computata, *quæ tamen in Regno Neapolitano neceſſaria non eſt,* 49. 199. 2.

Dies *vltima capta non habetur pro completa, ſed vltima hora diei habetur pro completa, ſimul atq; incepta fuerit, quia dies non per momenta temporum, ſed per horas* 24. *computatur.* 37. 117. *col.* 2.

Dies *à luce dicitur, quaſi nocti oppoſitus, quæ à tenebris denominatur.* 2. 194. *col.* 2.

Dies *diuiditur in naturalem, & artificialem, ſiue ciuilem.* 4. 194. 2.

Dies *naturalis eſt ille, qui habet* 24. *horas, & incipit à media nocte, & finitur in alia media nocte.* 5. 194. 2.

Dies *artificialis, ſiue ciuilis dicitur ille, qui non habet præciſas horas, ſed iuris artificio diſtinguitur à nocte, & dicitur à mane iam orto Sole in Orizonte vſq; ad veſperam iam in occaſu, ità vt nihil de tenebris comprahendat.* 6. 194. 2.

Dies *in actis iudicialibus incipit à mane, vbi primùm dies eluceſcit, & terminatur à tenebris.* 8. 195. 1.

Dies Eccleſiaſticus *quot modis, ac rerum differentia ſumitur.* 9. 195. 1.

Dies, *quoad eſum carnium, incipit poſt cænam.* 10. 195. 1.

Dies *quoad collationem ordinum, & officia diuina, qualiter ſit accipiendus.* 11. 195. 1.

Dies *diuiditur in vulgarem, ciuilem, & conuentionalem.* 12. 195. 2.

Dies *termini, an computetur in termino, adeò anceps quæſtio viſa fuit* Tiraquello, *vt cæteras antecellat.* 13. 195. *col.* 2.

Dies *termini, quod computetur in termino, qui* Doctores *tenuerint.* 14. 195. *col.* 2.

Dies *in quo quis accipit literas, vt eat, computatur in termino.* 16. 196. 1.

Dies *termini, quod non computetur in termino, quibus ex iuribus deducatur.* 18. 196. 1.

Dies *termini an computetur in termino, nulla traditur certa regula generalis, ſed tantùm per ampliationes, & reſtrictiones à* Doctoribus *declaratur.* 22. 196. 2.

Dies *termini non computatur in termino, quando terminus ſimpliciter impertitur, ſcilicet dierum octo.* 24. 196. 2.

Dies *termini currit de momento ad momẽtum, quãdo aſſignatur hinc ad octo dies.* 197. 1.

Dies *termini non computatur in termino, quando in eius impertitione præponũtur dictiones* A, Ab, Ex, *& ſimiles excluſiue.* 28. 197. 1.

Dies *termini an computetur in termino, Iudex præ oculis habere debet odium, vel fauorem actui, cui impertitur, vt indè ſtatuat diem termini eſſe computandum in termino, vel non computandum, prout fauor, vel odium, ſuadebit, diſſuadebituè.* 39. 198. 2.

Dies *termini, an computetur in termino, attendendum eſt an actus, in quo impertitur, ſit fauorabilis, vel odioſus.* 36. 198. 2.

Dies *termini in Regno ex ſtylo, & obſeruantia Tribunalium quibuſcumq; verbis impertiatur, nunquam computatur in termino.* 40. 199. 1.

Dilationes *calumnioſæ in Iudicijs, quæ mala pariant litigantibus.* 2. 22. 1.

Dilapidationis *timor vbi adeſt, rectè fit ſequeſtrum fructuum.* 15. 292. 2.

Dilectio *Parentum erga filios, & amor, ſupra omnes caput extollit.* 1. 477. *col.* 2.

Di-

I N D E X.

Diligentiam aliquam debet demonſtrare debitor, nè exigatur ad ſoluendum alteri, quàm vero creditori iuſſu Magiſtratus, alioquin non excuſatur, maximè exiſtente debitore ipſo moroſo. 9. 20. col. 2.

Diminutio patrimonij eſt in cauſa, nè debitor poſſit diminutionem facere in præiudicium creditorum. 11. 60. 1.

Diſcuſſum, quod non eſt, non poteſt dici deciſum. 52. 69. 2.

Diſcuſſum quod non eſt, deciſum dici non poteſt. 19. 461. 2.

Diſpenſatio, quod procedatur ferijs non obſtantibus, quomodo practicetur. 57. 254. 1.

Diſpenſatio regia etiam in ferijs prorogatis, vt ijs non obſtantibus procedatur, expetenda eſt ad euitandum dilationes, non autem quod ſit neceſſaria. 79. 256. col. 2.

Diſpenſatio fieri ſolita à Supremo Collaterali Conſilio, quòd etiam in die Iouis liceat procedere ad expeditionem cauſarum, recenſetur. 6. 337. 1.

Diſpenſatio præſtita per Collaterale Conſilium, quod procedatur etiam in die Iouis, habet clauſulam Dummodo non impediātur relationes Magnæ Curiæ Vicariæ. 12. 337. 2.

Diſpenſatio ad vnum effectum inducta, nō debet alium effectum operari. 17. 338. col. 1.

Diſponere de re ſua, cuilibet liberum eſt. 37. 207. 1.

Diſponere quempiam de re ſua, ſatis fauorabile eſt. 58. 209. 2.

Diſpoſita in contractu, vigent etiam in diſtractu. 53. 332. 1.

Diſpoſitio qualibet de actu loquens, debet intelligi de valido, ac ritè, & rectè facto. 15. 8. 2.

Diſpoſitio, ſeu contractus redactus ad actū, quando quis erit in ætate annorum viginti, quo tempore perficiatur. 5. 114. col. 1.

Diſpoſitio limitata, limitatum producit effectum. 10. 338. 1.

Diſpoſitio, qualibet verificatur in primo actu odioſo tamen, non fauorabili. 32. 447. 1.

Diſpoſitio qualibet fauorabilis, vel odioſa, quando dicatur, & n. 38. 34. 447. col. 2.

Diſtinctio tradita per Muſcatellum *ad conciliandum* deciſ. Afflict. 358. *cum* deciſ. Dom. de Franch. 441. *recenſetur.* 32. 221. 1.

Diſtributiones quotidianæ non præſtantur alijs, quàm intereſſentibus, & ſeruientibus. 27. 381. 1.

Diuinarum rerum inſectanda ſunt ſtudia in diebus feriatis in honorem Dei. 2. 405. 2.

Diuiſio bonorum in libella peti poteſt, & Iudex poteſt aſſignare vni omnia bona, & illum condemnare, vt ſoluat æſtimationem partis ſocio, ſi euidenter ità ſibi videatur neceſſum diuidere bona. 10. 390. 2.

Diuitiæ ſunt ex accidenti, cum homo naſcatur nudus. 9. 305. 2.

Diuitiæ, & paupertas, ſi ſunt fundamentū intentionis allegantis, debent ab eo probari, etiamſi à negante. 11. 305. 2.

Doctor perfunctoriè loquens, non eſt plurimi faciendus. 44. 56. 2.

Doctor ſtudens in diebus feſtiuis, in recompenſationem debet facere aliquam eleemoſynam. 23. 407. 1.

Doctores, qui de releuio ſunt loquuti, indicantur. 14. 26. 1.

Doctores negantes filios fratrum debere ſuccedere in ſtirpes cum agitur de ſucceſſione patrui, & eſſe admittendos in capita, adducuntur. 5. 35. 1.

Doctores adducuntur, qui ex profeſſo tenuerunt, intereſſe alterius intereſſe deberi. 12. 42. 2.

Doctores ſolent in opinionum amplexu vni, vel alteri opinioni inhærere, re nō deguſtata ſub fide eorum, quos adducunt. 38. 80. 1.

Doctores tenentes opinionem, quod hypotheca dotis incipiat à die promiſſionis, ſeu capitulorum matrimonialium recenſentur. 2. 87. 1.

Doctores ſibiipſis pugnantes adducuntur, circa articulum, An hypotheca dotis incipiat à die promiſſionis, an verò à die contracti matrimonij. 16. 88. 2.

De-

Doctores adducti per Reg.Rouit.in prag. 1. n. 34. de cenſib. *adducuntur*, *&* *pariter demonſtratur minimè probare id ad quod inducuntur.* 57. 129. *col.* 1.

Doctores curſim, non ex profeſſo materiam agentes, non faciunt numerum. 19. 137. 1.

Doctores Mediolanenſes *laudantur.* 28. 137. 2.

Doctores aſſerentes in Regno nō dari præſcriptionem, eo quia proceditur ſola facti veritate inſpecta, dicuntur Empirici ſecundùm Præſidentem Amatum. 9. 233. 2.

Doctores recenſentur aientes reſtitutionem acceptorum fieri debere ab impugnantibus tranſactionem, etiam nulla interueniente pacto. 21. 265. 2.

Doctores Regni paſſim inhæſerunt exaratis per Dom.Conſiliar. Georg.alleg. 34. *nulla facta ponderatione eorum, quæ adduxit.* 67. 271. 1.

Doctores tenentes non poſſe ex non deductis in libello proferri ſententiam, licèt aliundè de Actoris iure conſtet, referūtur. 48. 393. 2.

Doctores plura ſcribentes in maxima exiſtunt authoritate. 15. 435. 2.

Doctores in tractatibus præferuntur DD. *in Conſilijs.* 45. 449. 2.

Doctores referuntur, qui dubitarunt ſuper articulo, an Inops debeat petere alimēta potiùs à patre, quàm à filio diuitibus? 10. 478. 2.

Doctores plures referuntur, qui in proprijs cauſis conſilia ediderunt, Alios tamen cauſarum Patronos expetierunt ad illis in foro patrocinandum. 29. 485. 1.

Doctores negantes ſemel conſtitutam dotē deperditam, non eſſe iterum conſtituendam, enunciantur. 8. 515. 1.

Doctori ſibimet contrario, & parum conſtanti, minimè eſt credendum. 46.223. *col.* 1.

Doctoris dictum debet intelligi ſecundùm Authoritatem, quam allegat. 56. 162. *col.* 1.

Doctrina Dom. Reg. Fab. Capyc. Galeot. in 1. controuerſ.Illuſtr. cap.62. n. 53. & ſeqq. *an ſit reijcienda ex traditis per* Dom. Reg. Sanfel. dec. 211. n.3. 11. 292. 1.

Doctrinarum remis in vaſto probationum æquore ſulcant Conſulti. 1. 399. 2.

Doctum eſſe, tendit ad publicum bonum, & ad honorem Dei. 27. 407. 2.

Dolor iuſtus facilè temperari non poteſt. 30. 79. 2.

Dolus eſt non exigere, quod poteſt quis exigere. 41. 46. 1.

Dolus debet eſſe manifeſtiſſimus in materia l.ſi quis maior, C.de tranſact. 12. 123. 2.

Dominium rei legatæ acquiritur imperfectè, & reuocabiliter ante acceptationem, & ſub tacita conditione, niſi repudietur. 29. 55. 2.

Dominium alicuius rei, ſiue ex donatione, ſiue ex vltima voluntate poteſt cuilibet relinqui, ea lege, vt in alium, eo mortuo transferatur. 63. 270. 2.

Dominium tale debet poſſe transferri, quale fuit tempore licentiæ datæ, ideſt pignoris conuenti. 42. 351. 2.

Dominium debitoris ſi aufertur ex cauſa præcedenti, aufertur etiam omnibus, quorum ius pendet ex facto debitoris. 44. 351. 2.

Dominium non perditur, aut mutatur ſola voluntate. 15. 401. 1.

Dominium rerū, in pendenti eſſe non poteſt. 22. 489. 2.

Dominiū ab vno non abſcedit, niſi alteri quæratur. 23. 490.

Dominus feudi poteſt in peccato exiſtentē repellere, ſicuti delinquentem, qui ſine dedecore non exiſtit. 42. 5. 2.

Dominus recipiendo releuium, non habet ſpem habendi feudū eò quod inciderit in commiſſum. 11. 29. 2.

Dominus denegans renouationem inueſtituræ ſucceſſori in feudo, facit illi iniuriam. 14. 29. 2.

Dominus tenetur facere inueſtituram vaſſallo gratis, nulla interueniente mercede, ſiue ſolutione aliqua. 9. 25. 2.

Dominus tenetur ex delicto ſeruorum. 34. 426. 1.

Dominus an teneatur facere expenſas fa-

famulo infirmo. 43. 432. 2.

Dominus fundi locator habet ius prælationis in emptione fructuum è re locata perceptorum. 7. 441. 1.

Donatio procuratori non permittitur, nec in mandato quantumuis latiſſimo, videtur comprehenſa. 68. 255. 1.

Donatio vocatorum ordine ſucceſſiuo, temporaliter ſubſiſtit in perſonam cuiuſcumque ex vocatis. 59. 270. 1.

Donationes quæ fiunt vni, & poſt mortem illius alijs, quando transferant dominium. 16. 494. 1.

Donationes tot ſunt, quot perſonæ, in maioratibus. 17. 494. 1.

Dom. Donatus Antonius de Marinis *laudatur.* 51. 47. 2.

Dos, & Fiſcus pari paſſu ambulant in priuilegys. 15. 54. 2.

Dos, & Fiſcus ſubijciuntur diſpoſitioni tex. in l.qui antem 6. ff.quæ in frau.creditor. *vtpotè qui in hac nullo potiuntur priuilegio.* 2. 58. 2.

Dos ante contractas nuptias non conſiſtit. 5. 87. 2.

Dos deſeruit oneribus matrimonij. 10. 88. *col.* 1.

Dos ex ſola promiſſione non debetur, ſecùs verò ex confeſſione facta per virum, & ſubſecutione matrimonij. 35. 91. 1.

Dos ſi fuerit ſemel conſtituta, an iteratò ſit illi aſſignanda? 1. 514. 2.

Dos ſemel deperdita, an ſit iterùm conſtituendo necnè, diſtinctionis fœdere conciliatur. 10. 515. 2.

Dotem non ſcriptura dotalis, ſed numeratio facit. 15. 88. 2.

Dotes non ſunt conſtituendæ in pecunia, ſed in alia re, quæ de facili perire non poteſt. 12. 516. 1.

Dotis cauſa non eſt priuilegiata, quin in terminis l. 2. C.de pignor. *fiat excuſſio bonorum prius ſpecialiter hypothecatorum, antequam deueniatur ad bona generaliter obligata.* 82. 144. 1.

Dotis cauſa, cuius exequutio nō impeditur, ſi poſtmodum ſententia pro ea lata, retractatur, & ipſa exequutio retractanda venit, nullo refragante priuilegio dotali, etiamſi bona reperiuntur penès virum. 27. 330. 1.

Dotis cauſa non excipitur per Prag. Odia litium ſub tit. de Arbitr. 7. 412. *col.* 1.

Dotis cauſa non dicitur in puncto iuris priuilegiata, niſi ſpecificum appareat priuilegium. 13. 412. 2.

Dotis reſtitutio quando petitur, iudicium debet eſſe ordinarium, non autem exequutiuum. 22. 413. 2.

Dotis hypothecam incipere à die ſecuti matrimonij, non autem à die capitulorum matrimonialium, qui Authores tenuerint. 4. 87. 2.

Dotis actio principalis non competit ante contractas nuptias. 6. 87. 2.

Dotis hypotheca, an incipiat à die promiſſionis dotis, vel à die contracti matrimonij, quo in caſu venit diſputandum, quando maritus eſt egenus, adeò quod nō poſſit vxori, & creditoribus ſatisfacere, ſecùs verò ſi habet in bonis, vt vtriſq; poſſit conſulere. 29. 90. 1.

Dotis hypotheca incipit à die promiſſionis ipſius, etiamſi capitula matrimonialia non fuerint ſtipulata. 45. 92. 2.

E.

Eccleſia non ſoluit releuium ob mortem Prælati. 18. 26. 2.

Eccleſia, mortuo Prælato, quibus in caſibus tenetur ad ſolutionem releuij. 24. 27. *col.* 1.

Eccleſia, ſi longo, vel longiſſimo tempore præſtitiſſet releuium, Curia Regis allegato titulo vincit, quia præſcripſit ſolutionem. 26. 27. 1.

Eccleſia vocat dies feriatos, eos dies, qui non ſunt ſollemnes. 11. 248. 2.

Eccleſia renouata, ſeu reſtaurata, debent inſignia, & arma renouari, & reſtaurari. 18. 276. 2.

Eccleſia petens recuperationem rei vti propria, poteſt habere condemnationem ad cenſum licet non petitum, de quo conſtabat. 80. 396. 1.

Eccleſia ob mutationem Prælatorum habet re-

reſtitutionem in integrum, etiam ob lapſum quadriennij. 12. 475. 1.
Eccleſiæ an habeant reſtitutionem in integrum. 1. 473. 2.
Eccleſia competit reſtitutio in integrum infra quatriennium. 3. 474. 1.
Eccleſiæ priuilegia, habent locum etiam in quolibet loco pio. 18. 476. 1.
Edictum de reuocan. ijs quæ in fraud. creditor. *pertinet ad deminuentes patrimonium ſuum, non antè ad eos, qui id agunt, nè acquirant.* 3. 53. 2.
Edictum fraudationes cauſa geſtum, ſolùm reuocat diminutionem patrimonij, non autem repudiationis eius, quod noluit acquirere. 22. 55. 1.
Editio librorum eſt facienda petentibus. 2. 367. 2.
Effectus quando non dicitur ſequutus. 2. 342. 2.
Electio excommunicati non poteſt fieri, & ſi fiat, dicitur ipſo iure nulla. 33. 5. col. 1.
Electio creditoris circa generalem hypothecam, derelicta ſpeciali non datur, ex quo damnum tertio infertur. 17. 136. col. 2.
Electio eſt debitoris in alternatiuis. 68. 225. 2.
Electio eſt meri facti perſonalis. 54. 364. col. 1.
Emancipare filios, manumittere ſeruos, paciſci, & tranſigere, licitum eſt etiam in diebus feriatis. 28. 407. 2.
Emphyteutæ conſueuerunt in recognitionem dominij directi, ad quid minimum ſe obligare. 1. 465. 1.
Emptio, & venditio ſub haſta, nullo Principis reſcripto, nec ætatis beneficio, aut vlla alia ratione, euerti debet. 18. 349. col. 2.
Emptiones ann. introituū ad formam Bullæ, ſunt paratæ in Regno. 7. 41. 2.
Emptiones ann. introituū in Regno ad formam Bullæ Nicolai V. quæ eſt impreſſa in prag. 1. de cenſib. *omni iure ſunt permiſſa.* 8. 41. 2.
Emptor cenſus, poteſt agere ad reſciſſionem contractus, eò quod ſuper re non libera fuit conſtitutus cenſus, dùm pro tali fuit promiſſa. 23. 124. 2.
Emptor cū pacto de retrouendendo Toties quoties, & quandocumque, *non poteſt præſcribere facultatem reemendi, quia eſt in mala fide.* 18. 174. 1.
Emptor, & venditor, an cogi poſſint per Iudicem ad declarandum cum iuramēto, an contractus ſit verus, aut palliatus in fraudem iuris congrui? 8. 289. 1.
Emptor, & venditor tenentur declarare cum iuramento an contractus ſit verè initus, vel ſimulatus ad inſtantiam eius, cui competit ius congrui. 15. 289. col. 1.
Emptor, & venditor, qui cum iuramento declarauerint contractum emptionis, & venditionis eſſe verum, ſi contrarium conſtiterit, de periurio ſunt puniendi. 16. 289. 1.
Emptor punitur amiſſione pratij, & venditor amiſſione rei ſi periuri reperirētur. 17. 289. 2.
Emptor rei venditæ ſub haſta, vrgentibus creditoribus, non debet moleſtari ſuper re ipſa iure creditoris anterioris venditæ, etiamſi creditor quicumq; is fuerit anterior, auditus non fuerit, nec in Iudicio adſtiterit, ſed de veritate infra. 349. 1.
Emptor ſub haſta, non debet manere deceptus authoritate publica. 21. 350. col. 1.
Emptor ſub haſta remanet ſecurus ex eo ſolo, quod pretium ſoluerit, vel depoſuerit penès eum, cui ſolui, vel deponi iuſſit Iudex. 24. 350. 1.
Emptori ſub haſta, ſatiùs conſultum eſt per cautionem præſtandam à creditoribus comparentibus, quibus pecunia liberatur. 55. 353. 2.
Emptor ſub haſta, non eget ceſſione ad hoc vt agat contra creditores, quibus depoſitum per ipſum factum fuit liberatum, quia cautiones prædictæ ſunt ordinatæ etiam pro intereſſe ipſius. 57. 354. col. 1.
Emptor ſub haſta, largo modo dicitur creditor, ad finem agendi contra eos, quibus depoſitum fuit liberatum. 58. 354. col. 1.

Emptor ſub haſta facto depoſito ſecurus remanet, & eius periculum cedit damno creditorum, non ipſius emptoris. 61. 354. col. 2.

Emptor ſub haſta excludit creditorem poſteriorem à iure offerẽdi ſuper re empta. 61. 354. 2.

Emptor ſub haſta gaudet priuilegio ne valeat creditor poſterior aliquid contra ipſum prætendere circa augmentum temporis, neq; debitor, cuius res vendita fuit. 64. 354. 2.

Emptor, qui cum procuratore vendente colluſit, non preſcribit. 50. 383. 1.

Emptores feudorum, ideo inſtant dimitti creditores cum aſſenſu, quia nolunt poſſidere cum eo onere, quod ſecùs eſt in creditoribus vẽditoris anterioribus ſine aſſenſu, quia illis nullum ius competit ſuper feudo. 11. 65. 2.

Emptori cenſus ſuper prædio pluribus obligato, ſuccurritur per ſatiſdationem. 15. 123. 2.

Enſis acutiſſimus eſt fames. 9. 178. col. 2.

Enſis delatio, cur hodie à Nobilibus ſit obſoleta. 9. 341. 2.

Enſis ab Antiquis, vnicum armandi ſpecimen fuit habitum. 10. 341. 2.

Errans non confitetur, cum erronea confeſſio non valeat. 20. 401. 1.

Errans non obligatur ex actu, quem facit. 21. 401. 1.

Errantibus in facto, quo errore etiam prudentiſſimi decipi ſolent, ſubueniendum eſt. 27. 401. 2.

Errantis, nulla eſt voluntas. 12. 400. col. 2.

Erronea confeſſio, etiam ab ipſomet confitente, reuocari poteſt. 22. 401. 1.

Erronea confeſſio reuocari poteſt, etiamſi Iudex ipſius prætextu, præceptum de ſoluendo protulerit. 24. 401. 2.

Error facti nondùm finito negotio, nemini nocet. 19. 401. 1.

Error in facto proprio tolerabilis eſt. 26. 401. 2.

Error in facto proprio reuocatur, quando agitur de damno vitando. 28. 401. col. 2.

Error cõfeſſionis factę in inſtrumẽto guarentigiato, poteſt contra id opponi, reuocando dictam confeſſionem. 31. 402. col. 1.

Error Aduocati, Parti non non nocet. 35. 402. 1.

Erubeſcimus ſine lege loqui. 22. 417. col. 1.

Eſſe, & non apparere, vel non eſſe, idem ſunt. 28. 506. 1.

Euicta re, quare actio non reuiuiſcit contra eum, qui rem prædictam dedit inſolutũ, & via ordinaria ſit agendum. 73. 333. col. 2.

Exceptio rei non liberè tradita opponi non poteſt, quando prædium pluribus obligatum capax eſt omnium obligationum. 7. 123. 1.

Exceptio periurij, an obſtet venditori aſſerenti prædium non eſſe alteri obligatum, quando pluribus hypothecatum fuit. 10. 123. 1.

Exceptio diſcuſſionis bonorum ſpecialiter obligatorum, nequit proponi poſt litem conteſtatam, quia inter dilatorias exceptiones connumeratur. 88. 145. 1.

Exceptio carcerationis apud alium Iudicem, & exceptio nullitatis opponi poſſunt per procuratorem in cauſa criminali, ex inueterata praxi Magnæ Curiæ Vicariæ. 26. 150. 1.

Exceptio nullitatis, nõ eſt propriè exceptio. 28. 150. 1.

Exceptio reſeruanda eſt, quæ protinùs nullius ſubſiſtentiæ exiſtit. 43. 234. 1.

Exceptio præſcriptionis liquida ſi fuerit, ſtatim ſuper ea Iudices interloquũtur, ſin autem altioris ſit indaginis, reſeruatur ad merita. 40. 236. 2.

Exceptio feriarum eſt dilatoria, quam Procurator poteſt omittere. 65. 255. col. 1.

Exceptio tranſactionis fuit inducta, vt eſſet litium finis. 8. 264. 2.

Exceptio reſtitutionis acceptorum virtute tranſactionis, eſt ſtatim opponenda. 17. 265. 1.

Exceptio diſcuſſionis inuentarij, ſi opponatur in principio litis, fortiùs operari debet, quod hæres non moleſtetur, niſi

fa-

Digitized by Google

facta diſcuſſione. 4. 291. 2.
Exceptio adimplementi non ſequuti, poteſt ſemper opponi per eum, qui ex parte ſua adimpleuit. 5. 295. 1.
Exceptio ſi eſt calumnioſa, non debet terminus impertiri ſuper ea, ſed ex officio debet opponens repelli. 22. 307. 1.
Exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis. 9. 412. 1.
Exceptiones dicuntur probatæ incontinenti, quando intra terminum à iure aſſignatum inſtantiæ, & proceſſui principali probantur. 27. 323. 2.
Excommunicato interdicitur omnis actus legitimus. 34. 5. 1.
Excommunicatus nõ poteſt eligere, neq; eligi. 30. 5. 1.
Excommunicatus non poteſt conſtitui procurator, nec procuratorem conſtituere ad agendum. 31. 5. 1.
Excommunicatus eſt ſuſpenſus ab officio, & beneficio. 32. 5. 1.
Excommunicatus eſt eÿciendus ab hominũ conſortio. 38. 5. 1.
Excommunicatus reputatur ſicuti hoſtis in crimine læſæ Maieſtatis. 39. 5. 2.
Excommunicatus, quas pœnas incurrat. 40. 5. 2.
Excõmunicatus dùm exiſtit in peccato mortali, abſq; dedecore non exiſtit. 41. 5. col. 2.
Excoriati dùm magno cum cruciatu viuũt, donec ferro vmbilicus attingatur, quo tacto, mox expirant. 12. 285. 2.
Excubiæ ab omnibus Ciuibus cum per vices mutuas fieri debeant, non ſint ab eis Officiales excuſandi.
Determinatio Senatus Franciæ, quod nulla danda ſit immunitas Officialibus ab excubÿs, & cuſtodia portarum Ciuitatis de anno 1583. die 15. Martÿ apud Annæum Robert. lib. 1. rer. iudicatar. cap. 11. verſ. Pro maiori in fin. vti ſingularis aſſertur. 34. 188. 1.
Excuſſio bonorum ſpecialiter obligatorum in terminis l.2.C.de pignor. debet fieri etiam fructuum perueniendorum ex bonis prædictis, quia ipſi etiam in hypotheca veniunt. 81. 144. 1.
Excuſſionis bonorum ſpecialiter obligatorũ exceptio opponi non poteſt, vbi agitur ſummariè, ſimpliciter, & de plano, ſola facti veritate inſpecta. 89. 145. col. 1.
Ex diuerſis, non bona fit illatio. 24. 417. col. 2.
Ex diuerſis, non benè infertur. 18. 461. col. 1.
Exhæredandi filios cauſæ plures ſunt. 1. 466. 1.
Exhibitio partita in libris contenta, poteſt denegari, ſi eam petens non declarauerit, an intendat eam approbare in totũ, tàm pro ſe, quàm contra ſe. 4. 367. col. 2.
Exequutio facta præpoſterato ordine tradito in l. à Diuo Pio, §. In vẽditione, l. à Diuo Pio, ff. de re iud. an ſit nulla, vel oporteat ab ea appellare? 9. 218. col. 1.
Exequutio facta præpoſterato ordine tradito à Diuo Pio, an dicatur nulla, vel oporteat ab ea appellare, valdè controuerſus articulus eſt. 14. 219. 1.
Exequutio facta præpoſterato ordine tradito à Diuo Pio, non ideò fuit declarata nulla per Sac. Conſ. apud Affl. dec. 358. ex quo exequutionem Iudex vendere debebat, non autem exequutor, ſed ex alio. 22. 220. 1.
Exequutio primæ ſententiæ, poſtquam habuit effectum ſuum ſemel, ceſſat quò ad ſecundam inſtantiam effectus via exequutiua, quæ interim, quod lis non finitur, extincta eſt, & ſic via ordinaria aduerſus ſententiam primam procedendum eſt. 39. 330. 2.
Exequutor nõ poteſt vendere bona exequuta, de iuris cenſura, ſed tantùm Iudex. 21. 219. 2.
Exercens actum alteri mandatũ ſub certo ſalario, ſalariũ petere poteſt, etiamſi doloſè, & falsò ſe introduxiſſet ad miniſteriũ, quod alÿs commiſſum erat, quia attenditur exercitium. 54. 383. 1.
Exercitium tantùm generalis hypothecæ ſuſpenditur donec ſpecialis excutiatur in terminis l.2. C. de pignor. non autem derogatur obligationi generali, ſecũdum Mediolanenſium opinionem. 29. 138. 1.

Digitized by Google

Expedire conſultantes per regulas generales, eſt officium Procuratorum, eorumq; Doctorum, quos vulgus poſitiuos appellat. 2. 500. 2.

Expenſæ in rebus hæreditarijs factę per hęredem putatiuũ, ad rerum hæreditariarũ conſeruationem, ſunt prius deducendæ, quàm alijs creditoribus ſatisfiat. 9. 372. 1.

Experiri ſine actione nemo poteſt. 62. 384. col. 1.

Expreſſum habetur quicquid ſequitur ab expreſſo, licet videatur tacitum, & colligatur ex mente, & n. 25. 23. 446. col. 1.

Extenſio non fit in pænalibus, ſed reſtrictio ad caſum ſuum. 37. 151. 1.

Extenſio non dicitur, quando eadem militat ratio, ſed eſt declaratio, & interpretatio, & n. ſeq. 30. 447. 1.

F

FAbius Ann. Conſiliarius conſ. 76. *improbatur.* 43. 56. 2.

Dom. Fabius Capycius Galeota Regens, Illuſt. Dux Reginæ *laudatur.* 1. 291. 2.

Domini Regentes Fab. Capyc. Galeot. & Io. Franc. Sanfelic. in locis indicatis *conciliantur.* 12. 292. 2.

Fabius Marcheſius *Aduocatorum Princeps extollitur.* 31. 485. 2.

Fabritius Brancatius *Aduocatus magni nominis laudatur.* 30. 485. 1.

Facinus, non ſententia, coinquinat hominem. 10. 452. 1.

Facti quæ ſunt, non præſumuntur. 15. 504. 2.

Facto vbi eſt opus, voluntas non ſufficit. 36. 431. 2.

Facto, pluſquam verbis, voluntas exprimitur. 15. 470. 2.

Factum tutoris habetur pro facto pupilli. 19. 306. 2.

Factum exequutiuum obligationis præcedentis, ſeu iuris præambuli, ſicut in hæredes tranſit, ità, & factum illud ſoluendi transferri debet. 57. 364. 2.

Factum in Ciuitate Neapolis, vbi Excellentiſſimus Prorex reſidet, dicitur notoriũ. 8. 422. 2.

Factũ vnius alteri præiudicare non debet. 25. 495. 1.

Facultati reemendi, an præſcribatur per lapſum 30. *annorum.* 7. 172. 2.

Facultatis quæ ſunt, impræſcriptibilia ſunt. 4. 172. 1.

Fama bona æquiparatur vitæ. 23. 79. col. 1.

Fame necari, nihil triſtiùs, nihilq; fami comparari poteſt. 10. 178. 2.

Fames omnium peſtis eſt teterrima, & ad omne ſcelus ſuadendum efficaciſſima. 2. 177. 2.

Fames, quæ, quantaq; mala efficiat, non pauca adducuntur. 3. 177. 2.

Famuli officium reſpicit merum laborem, & operam mercenariam. 23. 430. col. 2.

Famulo infirmo deberi, vel nè ſalarium, quæ verior, quæq; communior recipiatur opinio. 41. 432. 1.

Famulus ægrotans, interim iuris fictione, ſeruire intelligitur. 3. 428. 2.

Famulus longo infirmitatis tempore detentus, operas præſtare non valens, ſi modico impeditur tempore, ſalariũ habet, ſecùs verò ſi magno temporis ſpatio impeditus fuerit. 45. 432. 2.

Faſti dies ab Antiquis dicebantur dies litigabiles, & dies ſeſſionum, quibus Iudices ius dicunt, & pro Tribunali ſedēt. 4. 248. 1.

Faſtos dies Antiquitas Dijs dicabat, Profaſtos hominibus ad rem priuatam, & publicam adminiſtrandam conceſſi erant. 5. 248. 1.

Fatalia non currũt contra pauperem appellantem. 16. 306. 1.

Fauorabilis, odioſa, mixta, vel dubia ſi ſit regula, in quolibet caſu, dies capta habetur pro completa. 28. 116. 2.

Dom. Conſiliar. Ferdinandus Arias de Meſa *laudatur.* 5. 49. 2.

Fdrdinandus Rex *maritauit honorificè filias Principis Roſſani, qui commiſerat crimen læſæ Maieſtatis notoriè contra*

Regem ipſum. 23. 286. 2.

Feriales dies apud Antiquos, quibus de cauſis dicebantur. 30. 250. 2.

Feriæ antiquitùs præconia voce denunciabantur. 8. 248. 2.

Feriæ dicuntur ex eo, quod forenſibus tantùm negotijs dant vacationem. 10. 248. 2.

Feriarũ nomen à feriendis epulis dictum. 12. 248. 2.

Feriarũ tempore an poſſit procedi ad expeditionem articuli iuris abſq; termino accedente diſpenſatione, & qualiter ſe habeat praxis in eiuſmodi negotio. 58. 254. 1.

Feriarũ tempore, ſi fuerit proceſſum abſq; diſpenſatione regia, & conuentus paſſus fuit ſecum procedi, nulla facta oppoſitione de ferijs, an poſſit dici de nullitate actorum. 60. 254. 2.

Feriarũ exceptioni partes poſſunt renũciare, nedùm expreſsè, verùm etiam tacitè. 61. 254. 2.

Feriarũ tempore, quibus de rebus cognoſci poſſit? 101. 258. 2.

Feriarũ tempore an poſſit cognoſci de alimentis præteritis, vel tantùm de futuris, & præſentibus? 105. 259. 1.

Feriarũ exceptio non obſtat, vbi res eſſet tempore peritura, & periculũ eſſet in mora, cuiuſcũq; generis feriæ indicentur. 110. 259. 2.

Feriarũ tempore proceditur in cauſis publicis principaliter, vel ſecundariò pertinentibus ad regimen, ſiue conſeruationem Reipublicæ. 114. 260. 1.

Feriarũ materiam, qui tractauerint, inſinuatur. 116. 260. 1.

Ferias pollui dicebant Antiqui, ſi quis diebus feſtis tale aliquid egiſſet. 9. 248. col. 2.

Feriatis etiam diebus ad honorem Dei, etiã in die Paſchatis, poteſt procedi contra latrones inſignes, & maleficos, grauiũ ſcelerũ patratores, etiam ad promulgationem ſententię capitalis, & eius exequutionem, item in cauſis criminalibus ad receptionem teſtium, & delationem iuramenti. 41. 252. 1.

Feriatos dies in honorem Deorũ, antiquitas permaximè obſeruabat. 33. 251. 1.

Ferię à quibus fuerint indictę, & de earum origine, faſtorũq; dierum. 1. 247. col. 2.

Ferię, earũ attenta Ethymologia, *vndè fuerint dictę.* 2. 248. 1.

Ferię ab Antiquis, vocabantur feſta. 3. 248. 1.

Ferię ſollemnes, dicũtur introductę in honorem Dei. 17. 249. 2.

Ferię Indictę, dicantur, quę colligendorũ fructuũ cauſa indicũtur, meſſiũ, & vindemiarum tempore. 18. 249. 2.

Ferię Indictę, quę ad ruſticorũ priuilegiũ principaliter ſunt introductæ, dicũtur à nonnullis Tempeſtiuæ. 19. 249. col. 2.

Ferię Indictę obſeruantur arbitrio Pręſidis Prouinciarũ iuxtà regionũ diuerſitatem, quę vel tardiùs, vel citiùs fructus producũt, & ad requiem laboris dicũtur indictæ ad hoc vt quieſcant homines à iurgijs, dùm laborant circa meſſes, & vindemias. 20. 249. 2.

Ferię an poſſint à Prouinciarũ *Pręſidibus ſtatui, vel tantùm ſtatutas antiquitùs inducere.* 21. 249. 2.

Ferię repentinæ vndè dictæ, quibuſuè in caſibus practicentur. 22. 250. 1.

Ferias repentinas pręter Principem, *nullus elargitur.* 23. 250. 1.

Ferię repentinę fuerũt indictæ ob natale Sereniſſimi *noſtri Regis Philippi* IV. 25. 250. 1.

Feriæ in honorem Principis *decreto, dicuntur honorarię.* 26. 250. 1.

Feriæ Imperiales, *dicũtur ferię repentinę.* 29. 250. 2.

Ferię obſeruantur etiam in diebus ſemiferiatis. 31. 251. 1.

Ferię in honorem Dei *decretæ, non ad quietem ſolùm, & animi relaxationem, ſed introductę etiam fuerũt, vt liberiùs orationi, diuinis officijs, & meditationibus nobis vacare liceat.* 39. 252. 1.

Ferię vindemiales, & meſſiũ, quando indicebantur antiquis temporibus. 47. 253. 1.

Feriæ ſecundùm varios regionũ mores, diuerſimodè indicuntur. 51. 253. 2.

Fe-

I N D E X.

Ferię ordinariæ in Regno, quo tempore indicuntur. 52. 253. 2.

Feriæ in Regno *prorogari paſſim conſueuerunt ad petitionem* Electorum *huius fideliſſimæ* Ciuitatis Neapolis. 53. 253. col. 2.

Feriæ prorogatæ fuerunt in Regno, *etiam vſq; ad diem Sancti Martini.* 54. 253. col. 2.

Feriæ dùm prorogantur, An neceſſaria ſit etiam diſpenſatio Regia, quod in ijs ferijs procedatur, vel ſatis ſit diſpenſatio primo loco obtenta tempore feriarum? 70. 255. 2.

Feriæ, vtrum ſint inductæ in fauorem Iudicum, vel litigantium? 80. 256. col. 2.

Feriæ nedùm inductæ cenſentur in fauorem litigantium, verùm etiam Iudicum ſecundùm Theſaur. loc. cit. 83. 257. col. 1.

Feriæ nullæ dantur in Arbitrario, & de ratione. 87. 257. 1.

Feriæ non dantur in contractibus. 89. 257. 2.

Feriæ meſſium, & vindemiarum allegari poſſunt, tàm à Teſte, quàm ab Aduocato. 99. 257. 2.

Feriæ meſſium, & vindemiarum introductæ fuerunt principaliter, ad hoc vt vacent homines à laboribus, & requie potiantur, etiamſi nulla habeant ſtabilia, nec per ſe, nec per alios, meſſibus, aut vindemijs vacare tenentur. 97. 258. col. 1.

Feriæ repentinæ potiùs aſſimilantur ferijs indictis in honorem Dei, quàm meſſium, & vindemiarum. 100. 258. 2.

Feriæ nullæ obſeruãtur de inductis ad vtilitatem hominum, in Tribunali Reg. Cam. Summariæ. 112. 260. 1.

Ferijs inductis in honorem Dei, non poteſt à partibus renunciari. 32. 251. 1.

Ferijs meſſium, & vindemiarũ, poteſt à partibus renunciari, & de ratione. 48. 253. 1.

Ferijs ęſtiuis durantibus in Regno, qualiter procedant Tribunalia, quiq; ſint ſtatuti dies. 92. 257. 2.

Ferijs meſſium, & vindemiarum, an gaudeant etiam ij, qui rurales non ſunt. 93. 257. 2.

Ferijs meſſium, & vindemiarum gaudent etiam Milites, Burgenſes, & Doctores, alijq; ſimiles perſonę, quę non colligunt, nec laborant. 94. 257. 2.

Ferijs vt gaudeant tempore vindemiæ, & meſſis, homines, qua ratione fuerit introductum. 95. 258. 1.

Ferijs indictis propter guerram, an poſſint partes renunciare? 99. 258. 2.

Ferijs ſollemnibus renunciari non poſſe etiã ex pacto, limitatur ſex in caſibus. 111. 259. 2.

Ferro viam aperit, qui per contraria procedit. 1. 443. 2.

Feſta polluta dicebantur ab Antiquis quãdo ſeruile opus in ijs exercebatur. 34. 251. 1.

Feſtiuis in diebus, actus iuriſdictionis contentioſæ, non licet exercere. 36. 251. col. 2.

Feudatarius habens vaſſallos, ſi fuerit excommunicatus, efficitur infamis. 2. 3. 1.

Feudatarius ſi non petierit inueſtituram infra annum, & menſem, & ſi fuerit contumax in ſoluendo releuium poſt tẽpus predictum, amittit feudum, ſicuti de iure communi feudorum eſt diſpoſitũ. 9. 29. 2.

Feudiſtæ, qui eorum commentarijs Conſtitutionem Regni Cõſtitutionem Diuæ memoriæ, ſub tit. de reuocation. rer. feudal. *exornarunt, recenſentur.* 6. 7. 2.

Feudum ſi emitur ab Eccleſia, vel perſona Eccleſiaſtica, debet poni in faciem perſonę laicę ad finẽ nè Curia Regis defraudetur releuijs, deuolutionibus, alijſq; iuribus ſibi competentibus. 30. 27. 2.

Feudũ non poteſt vendi ad inſtantiam creditoris abſq; aſſenſu. 31. 67. 2.

Fictitia, & imaginaria venditio, non eſt venditio. 6. 416. 2.

Fideicommiſſa principaliter ſunt introducta ad conſeruationem bonorum. 39. 448. 1.

Fideicommiſſarius non repræſentat perſonã debitoris, ideòq; non poteſt per credito-

res

I N D E X.

res hæreditarios conueniri. 37. 160. *col.*2.
Fideicommiſſarius poſt agnitum, & apertũ fideicommiſſum vniuerſale, habetur loco hæredis, & in eum tranſeunt omnes actiones actiua, & paſſiua, omniaq; onera hæreditaria ſubire tenetur. 44. 161. *col.*1.
Fideicommiſſarius ſi ſoluerit, facta ſibi ceſſione à creditore ſubiugatario, poterit cogere hæredem hæredis ad ſibi ſoluendũ. 57. 162. 2.
Fideicommiſſarius attenta Bulla Nicolai V. tenetur ad ſoluendum onera hæreditaria, vti detentor bonorum ſubiugatorum, annuiſq; redditibus obnoxiorum, ſecundùm opinionem Maſtrill. in addition. ad Petr. de Gregor. de cenſib. 65. 163. 2.
Fideicommiſſum non inducitur ex eo, quod hæredes, aut filij fateantur bona fuiſſe ſuppoſita fideicommiſſo. 17. 401. 1.
Fideicommiſſum an ſit odioſum, vel fauorabile, & n. 41. *vbi diſtinctio.* 33. 447. 2.
Fideicommiſſum, an poſſit fieri in contractibus, ſicuti & in vltimis voluntatibus, non vulgaris eſt quæſtio. 1. 454. *col.*1.
Fideicommiſſum validè fieri poſſe in contractibus, ſicuti in vltimis voluntatibus, vndè probetur. 3. 454. 1.
Fideicommiſſum, ſtrictè, & propriè loquẽdo, dicitur actus vltima voluntatis. 7. 455. 1.
Fidem frangenti, non eſt ſeruanda fides. 12. 295. 2.
Fides data ad matrimonium contrahendũ, efficit, vt cogantur promittẽtes ad illius obſeruantiam, niſi aliquid triſte timeatur. 21. 89. 1.
Fides ſi ab vno ex contrahentibus non obſeruetur, nequidem illi ab altero ſeruanda eſt. 26. 266. 1.
Fieri non poſſe dicitur, id quod honeſtè fieri non poteſt. 23. 89. 2.
Fieri quod debet, non autem quod fit, eſt attendendum. 27. 495. 2.
Filia fœmina illius, qui commiſit crimen læſæ Maieſtatis, dotari debent per Fiſcum de illis bonis. 22. 286. 2.
Filij duorum fratrum, an ſuccedant in ſtirpes, vel in capita, cùm tractatur de hæreditate patrui, magna eſt contentio, tàm inter Antiquos, quàm Modernos Doctores. 1. 34. 2.
Filij duorum fratrum, an ſuccedant in ſtirpes, vel in capita, dùm agitur de ſucceſſione patrui in feudis, remiſſiuè. 10. 35. 2.
Filij committentium crimen læſæ Maieſtatis, priuantur ſucceſſione patris, etiamſi ipſi non deliquerint. 19. 286. 1.
Filij, quibus in caſibus portent iniquitatẽ patris. 20. 286. 2.
Filij committentium crimen læſæ Maieſtatis, qua ratione priuentur bonis paternis. 24. 286. 2.
Filij pauci patribus meliores, plures peiores inuenti ſunt. 25. 286. 2.
Filij præter ſeipſos, neminem alium magis diligere debent, quàm parentes. 3. 477. 2.
Filij nomen à Τὺ Φίλω, *Græcè, ideſt ab amore dicitur deriuaſſe.* 2. 477. 2.
Filios proprios venundare permittebant leges, ad euitandam famem. 8. 178. *col.*2.
Filiusfam. ſoluens pecuniam debitam, non repetit, mulier autem ſic. 36. 447. *col.*2.
Filius ob neceſſitatem famis, poteſt vendi à patre. 6. 478. 1.
Filius poteſt non acquirere legitimam, quia illa non debetur, niſi petenti. 9. 54. *col.* 1.
Filius præfertur Auo in ſucceſſione patris. 17. 479. 2.
Filius ſororis ſi cum filia fratris de feudo contendant, vel filius fratris maioris minor cum filio fratris minoris, maiori litem gerat de feudo, vbi viuitur iure Francorum, quis eorum ſit præferendus? 14. 37. 1.
Finis quando habet neceſſariam conſequentiam ad principium, attenditur principium. 30. 67. 2.
Firmum ſub Sole nihil. 1. 135. 1.
Fiſcales aduertere debent ad fiſci priuilegium conueniendi ſuos debitores ex cauſa

ſa

ſa publica neceſſitatis vt ſoluant ante diem, maximè hodiernis temporibus. 6. 70. 2.

Fiſci fauore tenetur quis edere. 34. 506. col. 2.

Fiſcus quibus creditoribus præferatur, & quando. 40. 56. 2.

Fiſcus reuocat non ſolùm ea, quæ à debitore ipſius donantur vti in fraudem, ſed etiam quocumq; modo res alienentur, etſi non quæratur. 13. 54. 2.

Fiſcus ex ſpeciali priuilegio reuocat non acquiſita per eius debitorem, ſicuti & alienata vti in fraudem. 14. 54. 2.

Fiſcus poſtponitur priuato cum agit de lucro captando, & priuatus de damno vitando. 27. 55. 2.

Fiſcus ratione publicæ neceſſitatis, poteſt exigere à ſuo debitore ante diem. 1. 70. 1.

Fiſcus ex priuilegio poteſt ex cauſa publicę neceſſitatis exigere à debitore ſuo ante diem. 2. 70. 1.

Folium album ſubſcriptum, & traditum Arbitro, vel Arbitratori, præbet facultatem promulgandi laudum, abſq; citatione, non tamen operatur quin illa ſubſcriptio habeat conditionem, ſi laudum fuerit iuſtum, & validum. 18. 84. col. 1.

Folium albũ ſubſcriptũ cũ appoſitione ſigilli an obliget? 22. 84. 2.

Foriudicari non poteſt is contra quem vrgent indicia, & de ratione. 22. 33. col. 1.

Foriudicatio non procedit, niſi in caſu, quo quis veniret plectendus pœna mortis naturalis. 3. 31. 2.

Foriudicatio contra eum, qui percuſſerat cum enſe, ex qua percuſſione veniebat truncatio manus, fuit reuocata. 4. 31. col. 2.

Foriudicatio quibus in caſibus procedere poſſit virtute Cap. Caroli II. *incip.* Siue quis ſit forbannitus. 5. 31. 2.

Foriudicatio filij, an iuſtam præbeat cauſam patri, illum exhæredandi. 4. 466. col. 2.

Foriudicationis ſententia hodie proferri nõ poteſt, niſi in delictis, pro quibus venit imponenda pœna mortis naturalis tantùm. 9. 32. 1.

Foriudicationis tempus fuit abbreuiatum ad dies quindecim contra committentes delicta cum ſcoplis paruis. 14. 342. col. 1.

Foriudicatus dicitur hoſtis publicus. 5. 466. 2.

Forma conſueta in reſcriptis, ſemper appoſita intelligitur, licèt expreſsè non apponatur. 18. 66. 2.

Forma non adimpleta, facit actum in pendenti, donec adimpleatur. 19. 66. col. 2.

Formę omiſſio etiam in actu fauorabili, impedit diſpoſitionem legalem. 20. 66. col. 2.

Forma ducit actum ad perfectionem, ideſt ad eſſentialem ſubſtantiam, ſine qua nihil factum eſt. 21. 66. 2.

Forma non obſeruata, actus redditur nullus. 8. 218. 1.

Forma dat eſſe rei, eiuſq; eſſe perfectionẽ. 50. 223. 1.

Forma non obſeruata, corruit actus. 8. 460. 1.

Forma conſueta à Dom. Spectab. Præſide, in caſu quo conceditur Reſtitutio in integrum. 2. 473. 2.

Fortuna potiùs, quàm iure, vt plurimũ, quæ ad Iudices perlata ſunt, iudicantur. 4. 482. 1.

Formæ nihil addi, vel detrahi poteſt. 39. 222. 1.

Formæ defectus etiamſi ſit in modico, vitiãt actum ipſo Iure. 40. 222. 1.

Fortunis domeſticis in leuandis, minus ſapiunt homines, quàm in proprijs. 17. 483. 2.

Franciſcus Accurſius *tenet opinionem, filios duorum fratrum debere ſuccedere in ſtirpes, non in capita, cùm agitur de ſucceſſione patrui.* 2. 34. 2.

Franciſcus Aretinus *Illuſtris, & acutiſſimus Doctor denominatur à* Proſpero Carauita. 8. 148. 1.

Franciſcus Burſatus *in magna æſtimatione fuit habitus à* Dom. Vincentio de Franch. Sac. Conſil. Præſide. 5. 165. 2.

D. Fran-

D. Franciſcus Merlinus Illuſt. March. Ramont. Sac.Conſ. Præſ. *extollitur.* 7. 487. 2.

D. Franciſc.Merlinus Sac.Conſ.Preſes, *ac titulo Marchionatus decoratus laudatur.* 5. 22. 2.

Fraudationis cauſa, quæ geſta ſunt, Prætoris edicto reuocantur. 1. 53. 2.

Fraudibus ianua non eſt adaperienda. 51. 269. 1.

Fraus cenſetur excluſa in conſuetudine iuris congrui vigente in Ciuitate Neapolis. 7. 288. 2.

Fraus ſi interuenit in actu, in quo adeſt dolus admixtus, oportet agere reuocatoria. 26. 417. 2.

Frumentū habens, tenetur tempore neceſſitatis, id Ciuibus potiùs, cum quibus ei communis eſt patria, ſubuenire, & vendere, quàm exteris. 14. 441. 2.

Frumentū ex vnius Vrbis agris collectum, primùm eidem Vrbi eſt diſtribuendum ad alendos Ciues, qui agros illos coluere, & colunt, & ipſius Ciuitatis onera ſubeunt, eamq; defendunt, ac tutantur. 17. 441. 2.

Fructus feudi non ſequeſtrantur contra Baronem contumacem, anno pendente, ſed percipiūtur nomine Baronis per Deputatum ab eo, vel procuratorem ipſius. 20. 4. 1.

Fructus ſequuntur Dominum. 31. 160. *col.* 1.

Fructus ſpectantes ad hæredem, non debent eſſe fideicommiſſarij, ſicuti nec onera maturata tempore, quo fructus percepit hæres, ſoluenda ſunt à fideicommiſſario. 34. 160. 2.

Fructus qui dantur abſentibus, quaſi ſint præſentes, non intelliguntur de illis fructibus, qui percipiuntur ratione ſeruitij quotidiani. 28. 381. 1.

Fructuū appellatione, venit quoq; intereſſe. 13. 42. 2.

Fundans ſe in paupertate, illam neceſſariò probare debet. 13. 306. 1.

Fundans ſe in filiatione, legitimitate, & ætate, ſiue agat, ſiue conueniatur, debet probare. 26. 505. 2.

Fundi dotalis alienatio eſt omninò nulla, cùm habeat legis prohibitionem, & reſiſtentiam. 4. 419. 1.

G

Dom. Gabriel Valaſcus *laudatur.* 19. 166. 2.

Gallus quidam fuit accerſitus ad coalendā plebis ſeditionem. 1. 239. 1.

Dom. Garſia Maſtrillus *laudatur.* 47. 161. 2.

Dom. Garſia Maſtrillus in addition. ad Petr.de Gregor. de cenſib. *approbat opinionem Sac. Conſ.*in deciſ.13. & 49. *apud* Dom. de Franch. 49. 162. 1.

Gaſpar Theſaur. qq. forenſ.lib.2. cap. 54. *obiurgat* Afflictum in deciſ. 150. 7. 18. 1.

Gaſpar Antoninus Theſaurus quæſtion. forenſ. lib.2. cap.54. n.2. *verſ.* Quia, pro ſingulari affertur. 5. 70. *col.* 2.

Gaſpar Roder. de ann. reddit. q. 18. n. 54. *adductus à* Cenc. *in loco indicato non potuit reperiri ab* Authore. 7. 111. 2.

Generalis obligatio in materia l.2.C.de pignor. *quaſi in ſubſidiū poſita dicitur poſt ſpecialem.* 13. 136. 2.

Generalis hypotheca non tollitur per ſpecialem in materia l.2.C.de pignor. *ſed tantùm ſuſpenditur eius exercitium ſecundùm Mediolanenſes, qui tamen impugnantur.* 31. 138. 1.

Generalitas tantùm operatur, quantùm ſingulorum expreſſio. 42. 139. 1.

Genus in ſuo genere tantùm operatur, quantum ſpecies in ſua ſpecie. 43. 139. 1.

Gerundiū importat conditionem. 57. 224. 1.

Gladio præſtat occidi, non autem fame tabeſcere. 4. 178. 1.

Gloſa in l. interpoſitas, *verb.* Nec tamen, C. de tranſact. *qualiter intelligitur.* 25. 74. 2.

Gloſa In l.is, qui fundum 31.§.fin.*verb.* Receptum eſt, ff. de vſufruct. lega.

expenditur. 3. 93. 2.
Gloſa in l. 1. §. ſi ex fundo, *verb.* Inſtitutus, ff. de hæredit. inſtit. *enucleatur.* 40. 100. 1.
Gloſa in l. 3. *verb.* Vel permutauerit in fin. ff. de crim. ſtellionat. *expenditur.* 36. 125. 2.
Gloſa in l. vnic. §. cũ lex, C. de reiuxor. action. *enucleatur.* 3. 419. 1.
Gloſa *improbatur in eo, quod aſſeruit famulo infirmo deberi ſalarium, durante tempore infirmitatis.* 38. 431. 2.
Gloſa in l. ob æs, *verſ.* Alienum tantum, C. de præd. minor. *enucleatur.* 3. 466. 1.
Graduatio creditorum, quid operetur contra debitores? 6. 41. 2.
Gratia conceſſa feudatarijs non petentibus renouationem inueſtituræ infrà annum, & diem, vel infrà annum, & menſem ſi fuerint milites, ortum habuit ex capitulo conceſſo per Regem Petrum in Regno Sicil. vltrà farum. 8. 29. 2.
Gratia aſſenſus antiquitus erat perfecta per verbum Fiat. 15. 66. 1.
Gratia teſtandi de feudo, debet ſtrictè intelligi. 6. 444. 1.
Grauamina, nè inferantur in Regno, Regis munus eſt. 12. 312. 2.
Grauare dicitur omnis, qui alium cogit facere actum contra ſuam voluntatem, licet damnum non inferat. 76. 142. col. 2.
Grauatus in vno, debet in alio releuari! 26. 150. 2.
Gregorius Lopez *laudatur.* 9. 94. col. 1.
Guido Papæ in dec. 483. *nequidem verbum de præſcriptione admittenda; vel nè, protulit.* 24. 235. 1.
Guttier. *ſimpliciter inhæret opinioni* Bartoli, *quod ordo traditus à* Diuo Pio *in exequendo, non ſit pro forma.* 65. 224. col. 2.

H

Habitantes in domibus Imperatoris, & in domo ipſa Auguſtali, non excuſantur à præſtando mutuo tempore neceſſitatis ſamis ad hoc vt ematur frumentum ab Vniuerſitate, etiamſi habuerint priuilegium cum clauſula, Non obſtante tempore guerræ, vel alterius neceſſitatis. 27. 180. 2.
Haſtæ iudicialis authoritas, de facili conuelli non debet. 15. 349. 1.
Heredes mariti tenentur adueniente caſu reſtitutionis dotis, reſtituere dotem, etiamſi maritus illam donaſſet in beneficium dotantis, vel alterius. 42. 91. col. 2.
Hæredes ſint ſanguinis, licèt non hæreditatis, ſuſſicit, ad finem intentandi actionem pro repoſitione armorum, ſeu inſignium abraſorum, vel deletorum ab opere publico. 36. 277. 2.
Hæredis nomen appellatiuum, dùm in vno verificari poteſt, nominis proprij vicem obtinet. 13. 158. 1.
Hæredis perſona potiùs, quàm hæreditas, quando videatur grauata. 15. 158. col. 2.
Hæredis perſona virtualiter videtur comprahenſa in contractu ſtipulato per defunctum. 48. 363. 2.
Hæreditas, & legatum poſſunt repudiari fraudem fiſci, cui in hoc nullum competit priuilegium. 39. 56. 2.
Hæreditas conſiſtit in intellectu iuris. 28. 98. 2.
Hæreditas nihil aliud eſt, quàm ſucceſſio in vniuerſum ius, quod defunctus habuit. 45. 161. 2.
Hæreditas tranſit in fideicommiſſarium cum onere legatorum, & in eum tranſeunt actiones actiuæ, & paſſiuæ. 54. 162. 1.
Hæreditas conſiſtit in intellectu iuris, etiã ſine corporibus hæreditarijs. 52. 209. col. 1.
Hæres debet accipi in ſuo proprio, & vero

ſignificatu, non autem ficté, & impropriè. 2. 97. 1.
Hæres in vſufructu minus propriè dicitur hæres, dato alio hærede in proprietate, ſed habetur loco legatarij. 5. 97. 1.
Hæres vniuerſalis in vſufructu declaratus mediante præambulo, non admittitur ad liquidationem inſtrumenti. 14. 97. col. 2.
Hæres in proprietate interrogare poteſt ſuper tenore inſtrumenti, non autem hæres in vſufructu, vel ambo debent in Curia explicare actum interrogationis. 21. 98. 1.
Hæres ideò admittitur ad liquidationem inſtrumenti, via ritus, quia dicitur vna, & eadem perſona cum defuncto. 26. 98. 2.
Hæres de rigore iuris communis non poteſt admitti ad præſentationem inſtrumenti via ritus, licet ſecùs ſit vigore ritus Magnæ Curiæ 181. & 186. qui admittunt illum confecto præambulo. 31. 99. col. 1.
Hæres in vſufructu non dato alio cohærede in proprietate, an dicatur hæres in totũ, adeò quod poſſit agere quæcumq; facere poteſt hæres vniuerſalis. 35. 99. 2.
Hæres inſtitutus tenetur pro tempore, quo fructus hæreditatis exegit, non fideicommiſſarius. 5. 157. 2.
Hæres qui emolumenta percipit, ſemper tenebitur ad onera, varietur quomodocumq; diſpoſitio tex. in l. poſtulante, ff. ad Trebellian. 11. 158. 1.
Hæres potiùs cenſetur in dubio grauatus, quàm ſubſtitutus, aut fideicommiſſarius. 16. 158. 2.
Hæres non debet in plus grauari, quam Teſtator ordinauit. 29. 160. 1.
Hæres grauati, quod percipiat fructus hæreditatis, & onus redditumm hæreditariorũ non ſolutorum, ſpectet ad fideicommiſſarium, ſatis durum exiſtimatur. 50. 162. 1.
Hæres poteſt præſcribere cõtra legatarium, antequam acceptet legatum ſibi relictũ, cùm ignoret, an legatarius velit acceptare legatum prædictum. 10. 173. 1.
Hæres rectè procedit ad interrogatione m inſtrumenti via ritus. 42. 363. 1.
Hæres repræſentat defunctum in omni iure formato actiuè, & paſſiuè. 47. 363. col. 2.
Hæres executiuè agere poteſt contra teſtatoris debitores, vel ei obligatos. 49. 363. col. 2.
Hæres an poſſit audiri, allegando turpitudinem defuncti. 4. 416. 2.
Hieronymus Seuerinus *vir integerrimus, & eruditiſſimus appellatur* à Io. Vincentio Ann. 11. 73. 1.
Hieron. à Laurentijs dec. 108. n. 7. *non applicatur benè* à Dom. Reg. Rou. *ad caſum indicatum*. 68. 130. 1.
Hieronymus de Ceuallos in tractat. commun. contra commun. tom. 4. q. 897. n. 862. *verſ.* Ex qua reſolutione, *videtur recedere à* deciſione Dom. de Franchis 136. *ex pluribus*. 36. 330. 2.
Hiſpaniæ leges recenſentur, quibus damnati ad mortem admittuntur ad teſtamenti factionem. 62. 210. 1.
Hieronymus Ceuallos *tradit valdè dubiam reddi ſuam quæſtionem ex* deciſione 136. Dom. de Franchis, *& quod practica generalis omnium Tribunaliũ, tàm Eccleſiaſticorũ, quàm Secularium, eſt contraria dictæ deciſioni*. 49. 331. col. 2.
Hiſtoriarum lectione, nihil dulciùs, nihil delectabiliùs excogitari poteſt. 3. 341. col. 1.
Hiſtoriarum notitia, maximè decet Iuriſperitos, imò neceſſaria dicitur. 5. 341. 1.
Homicida iuſto dolore prouocatus ad homicidiũ committendũ, non punitur pæna mortis. 29. 79.
Homicidiũ culpoſum, & non doloſum, pœna exilij, vel ſimili, non autem corporali pæna eſt puniendum. 2. 77. 1.
Homines plus ſperant in eorum bonis, quàm quod habeant. 1. 165. 2.
Honeſtè quod poſſumus, id verè poſſumus. 30. 61. 2.
Honorari debent Magiſtratus ab omnibus. 10. 186. 1.
Honorem inultum relinquere, verecundiũ eſt. 39. 277. 2.

INDEX.

Honoris cauſa nulla maior, ſeu grauior in exiſtimatione, & opinione hominum, reperitur. 37. 277. 2.
Honoris cauſa, vitæ adęquatur. 38. 277. col. 2.
Honoris conſeruationem vilipendere, belluinum eſt. 40. 278. 1.
Horatius Barbatus *ſtudet applicare intellectum ad* prag.2.de Aſſiſtentia,loco indicato. 68. 333. 1.
Horatius Barbatus *eò quod inſitum habuit animum contradicendi* Dom. Gaito, *ab* Authore *obiurgatur.* 69. 333. col. 1.
Hoſpitalia potiuntur priuilegio Eccleſiarū. 19. 476. 1.
Humanę imbecillitatis conditio nō patitur, adeò perfectè quem ſcribere, vt nihil prętermittat, & nunquam à veritate aberret. 61. 163. 1.
Hypolitus de Marſilijs, *ingratitudinem deteſtans, plura tradit notabilia.* 36. 374. 2.
Hypotheca dotis, an incipiat à die promiſſionis dotium, vel à die ſecuti matrimonij, ardua queſtio, & in praxi perutilis. 1. 87. 1.
Hypotheca dicitur acceſſoria principalis obligationi, nec ſine principali ſubſiſtere poteſt. 31. 90. 2.
Hypotheca dotis incipit à promiſſione ipſius, non autem à ſolutione ſecuta, etiam ſuper feudis accedente aſſenſu Domini. 48. 92. 2.
Hypotheca afficit rem, penès quemcūq; reperitur. 46. 127. 2.
Hypotheca ſpecialis multas affert vtilitates, quę ex generali obligatione, nō oriūtur. 49. 140. 1.
Hypotheca ſpecialis plus iuris tribuit creditori, quàm generalis. 50. 140. 1.
Hypotheca creditoris anterioris, non dicitur extincta, neq; reſoluta ex venditione facta ſub haſta. 30. 350. 2.
Hypotheca poſterior, non poteſt pręiudicium inferre hypothecę anteriori. 48. 352. 1.
Hypothecata res, in quemcumq; tranſeat, tranſit cum onere ſuo. 27. 350. 2.
Hypotheca afficit rem quocumq; vadat, ſicuti lepra leproſum. 28. 350. 2.

I

IAcobinus de Sancto Georgio in l. indicato *enucleatur.* 66. 333. 1.
Iacob. Menoch. conſ. 559. n. 1. *verſ.* Et illud primum, & n. 5. *extollitur ab* Authore *in caſu propoſito, quod mulier, eiuſq; vir, non teneantur de euictione, neq; ad pretij reſtitutionem, ex cauſa alienationis fundi dotalis.* 7. 419. 2.
Iacobus Cancerius *laudatur.* 3. 440. col. 2.
Iactare ſuum, nemo præſumitur. 9. 83. col. 1.
Idolatria, deterior eſt auaritia. 32. 301. col. 1.
Ignorantia Eccleſiæ, operatur vt reſtitutio illi competat, etiam poſt quatriennium. 6. 474. 2.
Impedimentum non præſtat, quod de iure non ſortitur effectum. 26. 9. 2.
Impedimentū contingens in perſona vnius, non inducit obligationem in perſonam alterius. 37. 431. 2.
Impeditus ægritudine, videtur impleuiſſe contractum, vt ſibi datum non repetat. 9. 429. 2.
Impeditus morbo, fingitur ſe præſentaſſe. 10. 429. 2.
Impoſſibile promittens, non videtur habere animum ſe obligandi. 25. 167. 1.
Impoſſibilium, nulla eſt obligatio. 22. 167. col. 1.
Impoſſibilium præſtatio, natiuitati etiam obligationis naturalis reſiſtit. 23. 167. col. 1.
Improperantur multa, quæ poſteà delentur. 4. 451. 2.
Immunitas eſſe verbis ampliſſimis conceſſa, latioriq; priuilegio, quid contineat. 26. 187. 2.
Immunitas operum, & laborū die feſto ferijs dabatur, ad differentiam dierum Profeſtorum. 7. 248. 1.
Immunitatis priuilegia ſunt odioſa, idcircò reſtringenda; quia alij grauantur. 27. 187. 2.

Im-

Immunitates omnes intelliguntur, & locum habent in tributis ordinarijs, at in præſtationibus fauore publico introductis, ceſſat cuiuſcumq; immunitas. 33. 181. col. 2.

Immunitatũ priuilegia tempore neceſſitatis, habent labia clauſa, manus ligatas, & arbitrium refrenatum. 52. 189. col. 2.

Inanis eſt actio, quam debitoris excludit inopia. 30. 90. 1.

In cauſis, in quibus proceditur ſola facti veritate inſpecta tantùm, ſententia non conformis libello, non eſt nulla. 4. 390. col. 1.

Incommoda eum ſequi, quem onera præceſſerunt, ſecundùm naturam eſt. 2. 378. col. 2.

Indecora, & indecens videtur contradictio, quæ fit Aduocatis ob eorũ ſalariorũ petitionem. 33. 374. 1.

Inducta in fauorem, non ſunt retorquẽda in odium. 54. 140. 2.

Induſtrioſus, & pauper, vel diues in dubio quis præſumatur. 12. 305. 2.

Infamiarũ qualibet, ex qua opinio vaſſalli grauata eſt, ſufficit ad priuationem feudi. 4. 3. 1.

Infamia, quę irrogatur, quando Dominus bannitur à Rege, excommunicatur, diffidatur, vel publico iudicio damnatur, efficit, vt quis priuetur feudo. 5. 3. col. 2.

Infamia facti repellit à dignitate. 11. 3. col. 2.

Infamia, corporali pęnę ęquiparatur, quia inducit verecundiam. 20. 78. 2.

Infamis de facto, Iudex eſſe non poteſt. 13. 3. 2.

Inferior non poteſt imponere legem Superiori, & actibus ab eo faciendis. 1. 51. col. 1.

Ingenui pudoris eſt, profiteri per quos profeceris. 3. 152. 2.

Ingratitudo, deteſtabile vitium. 35. 374.

Ingratus eſt labor, quem debita præmia fallunt. 12. 379. 1.

Iniquitas foret repellere partem producentem inſtrumenta, in quibus de ſua iuſtitia liquet, ſub prętextu, quod in cauſa ſit concluſum. 5. 212. 2.

Initiũ attenditur in cuiuslibet actus validitate inſpicienda. 29. 67. 2.

In indicijs quaſi contrahitur. 8. 328. col. 2.

Iniuriãrũ actio competit contra radentes, vel auferentes arma, ſeu inſignia alicuius. 29. 277. 1.

Inops an ali debeat à patre, vel à filio diuitibus? 4. 478. 1.

Inquiſitio ſola, vel titulus delicti, minimè attenditur, niſi inditia vrgeant contra Reum. 3. 451. 2.

Inſcriptio propria, eiuſq; Arma in opere, à quo poſſunt apponi, remiſſiuè. 8. 275. col. 1.

Inſignia nõ debent inſcribi in opere ab eo, cuius expenſis opus conſtructum non eſt. 10. 275. 2.

Inſignia alienius familię in Eccleſia reſtaurata, debent renouari. 19. 276. col. 2.

Inſignia familię, quę concedũtur laicis, vt poſſint illa habere depicta, ſeu in marmore impreſſa in Eccleſijs, non poſſunt amoueri ſine Domini iniuria. 25. 276. col. 2.

Inſignia ad honorem, & conſeruationem familię poſita, abolere, ſatis lugubre, & fatale reputatur. 41. 278. 1.

Inſtitutio nulliter facta, non ſuſtinetur in Regno, ex clauſula, Sola facti veritate inſpecta. 75. 396. 2.

Inſtitutũ in iudicio citare ſufficit, abſq; eo quod ſubſtitutus vocetur. 7. 94. 1.

Inſtitutus, dicitur in omnibus ſubſtitutus. 43. 161. 1.

Inſtrumenta de nouo reperta, ac reſcripta Principũ, rebus iudicatis non debent nocere. 5. 348. 1.

Inſtrumenta de iure communi non habent exequutionem paratam. 1. 358. 1.

Inſtrumenta non excludũt compromiſſum, niſi quando eſſent liquida, atteſta prag. Regn. Odia litium, ſub tit. de Arbitr. 17. 413. 1.

Inſtrumenta liquida de iure Regni, ea dicũtur, quę ex omni parte liquida ſunt, ità vt poſſint præſentari via Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ 166. *ſecundùm*

com-

computationem Carauitæ. 23. 413. *col.* 2.

Inſtrumenti liquidatione ſecundùm Ritum Magnę Curię Vicarię facta, qualiter ſit procedendū, ſiue ad inſtantiam creditoris, ſiue ad inſtantiam Fiſci. 8. 358. *col.* 2.

Inſtrumenti liquidatio, an impediatur, ex quo interueniens in inſtrumento non habet intereſſe. 27. 361. 1.

Inſtrumento ſolutionis dotis, an ſit opus, ad hypothecam inducendam, vel tantùm ad probationem. 46. 92. 2.

Inſtrumento liquidato ſecundùm formam Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ, *debitor non auditur, etiamſi in vinculis, vel facto depoſito conditionato, inſteterit audiri, niſi integraliter debitū, & pęnam perſoluerit vnà cū expenſis per creditores erogatis in reaſſumptione inſtrumēti.* 9. 359. 1.

Inſtrumentū via ritus poteſt pręſentari ad inſtantiam hęredis creditoris, cui à debitore fuit pręſtitū iuramentū de facie ad faciem. 1. 97. 1.

Inſtrumentū habens exequutionem paratam, ſi fuerit ob Iudicis imperitiā vulneratū, & reductū ad viam ordinariā, quando poſſit exequi de iure canonico. 42. 331. 1.

Inſtrumentū rectè liquidatur per hęredem creditoris, licèt non ſit nominatus in inſtrumento. 51, 363. 2.

Inſtrumentū liquidū de per ſe, quodnam dicitur de iure communi. 18. 413. 1.

Inſtrumentū liquidū dicitur, quod eſt purū ſine conditione. 19. 413. 1.

Inſtrumenta, quę requirūt probationes extrinſecas, minimè liquida dicūtur. 20. 413. 1.

Inſtrumentū dotale, cuius vigore dotis reſtitutio petitur, non dicitur liquidū. 21. 413. 1.

Inſtrumentū dotis non dicitur liquidū de per ſe, quia probandum eſt matrimoniū. 25. 413. 2.

Inſtrumentū non productū, non probat. 17. 504. 2.

Inſtrumentū debet à quocumq; edi, ſi ex inſtrumento agere vult, & vincere. 23. 505. 2.

Interdictio bonorū; vt fiat Prodigo, quę ſtare debent. 4. 297. 2.

Interdictus, bonorum adminiſtrationem amittens, ideò non tenetur ad intereſſe, quia impoſſibile eſt, vt pareat obligationi. 21. 167. 1.

Intereſſe Domini indiuiduum conſideratur in alienatione feudi. 12. 8. 1.

Intereſſe alterius intereſſe debetur ex mora. 9. 41. 2.

Intereſſe quoties accedit ſorti, non dicitur vſura vſuræ, ſed ſors. 11. 42. 1.

Intereſſe alterius intereſſe non deberi, verior, tutior, & communior ſententia in Supremis Europæ Tribunalibus recepta, indicatur. 19. 43. 1.

Intereſſe quoties cum ſorte principali coniungitur, non eſt exiſtimandum ſeparatum, ſed totum cum ſorte coniungitur, efficiturq; vna ſors, & vnum capitale. 25. 44. 2.

Intereſſe alterius intereſſe non deberi, tutior eſt ſententia in foro conſcientiæ. 28. 45. 1.

Intereſſe alterius intereſſe debetur, quando illud efficitur ſors. 29. 45. 1.

Intereſſe non poſitum acceſſoriè ad ſortem, ſed principaliter de per ſe, poſt moram parit aliud intereſſe. 30. 45. 2.

Intereſſe ann. introituum debetur, quia prouenit ex ſorte, non ex alio intereſſe. 31. 45. 2.

Intereſſe alterius intereſſe deberi quando fuerit prima vice iudicatum. 32. 45. *col.* 2.

Intereſſe tertiarum, ſiue ann introituum debetur ex mora, quæ præuidetur, & prouidetur in inſtrumento. 37. 46. *col.* 1.

Intereſſe tertiarum non debetur à tertio poſſeſſore, quando creditor eſt negligens in exigendo à principali debitore exiſtente ſoluendo. 39. 46. 1.

Intereſſe procedit ex mora debitoris non ſoluentis. 43. 46. 1.

Intereſſe alterius intereſſe, an debeatur ab eo, qui tot ann. promiſit pendente ſatiſfactione ſortis capitalis, & num. ſeq. 46. 47. 1.

Intereſſe tertiarum non facit ſimile cum

interuſurio. 48. 47. 1.

Intereſſe interuſurÿ conuenti cur non debeatur? 49. 47. 1.

Intereſſe vt pariat aliud intereſſe, an ſufficiat ſi fuerit certum tantùm id quod debetur, in emendationem damni paſſi. 53. 47. 2.

Intereſſe alterius intereſſe, & vſura vſurarum, quando debeantur, & peti poſſint, conſulendus eſt Matthias Berlichius *in locis indicatis.* 58. 48. 1.

Intereſſe quomodo, & quatenus poſt moram parti adiudicari debet. 59. 48. 1.

Intereſſe indiuiduum voluntatis Regis aſſentientis, conſideratur in præſtatione aſſenſus ſuper rebus feudalibus. 3. 65. col. 1.

Intereſſe indiuiduum voluntatis eſt in conſideratione. 5. 103. 2.

Intereſſe de pecuniario ſi agitur confiſcationis bonorum, non autem de punitione criminis ordinaria, admittitur procurator. 24. 149. 2.

Intereſſe annuorum introituum non currit exiſtente debitore decocto, ità iuris miniſterio ſit, vt reſoluatur contractus. 13. 166. 2.

Intereſſe tertiarum deberi ex contractu reſciſſo, impoſſibile eſt in iure. 14. 166. col. 2.

Intereſſe non debetur, data mutatione ſtatus debitoris, ex qua detegitur paupertas. 16. 166. 2.

Intereſſe indiuiduũ voluntatis conſideratur in alienatione feudorum. 12. 445. col. 1.

Intereſſe, quod habent creditores redarguendi contractum mulieris debitricis de nullitate, efficit, vt etiam ipſa muliere tacente, poſſit ab illis opponi. 12. 464. 2.

Interrogatio ſuper tenore inſtrumenti, debet fieri ab hærede, non autem ab vſufructuario. 8. 97. 2.

Interrogatio ſuper tenore inſtrumenti non ſubſiſtit, deficiente iuramento. 22 98. col. 2.

Interrogatio ſuper tenore inſtrumenti ad inſtantiam hæredis in vſufructu, procedere non poteſt. 24. 98. 2.

Interrogatoria non dantur in Regno propter multitudinem cauſarum. 9. 289. col. 1.

Interuallum ſi intercedat inter metum, & inſtrumentum, præſumitur inſtrumentum ob metum contractum. 23. 74. col. 2.

Inteſtabilis nemo efficitur hodie ſi damnetur, quia bonorum confiſcatio ſublata eſt. 29. 206. 2.

Introitus confeſſio an noceat, ſi non acceptetur exitus. 5. 368. 1.

Inſcitiæ, & craſſitudinis non leue argumentum eſt, aliorum ſcripta contumelioſis verbis impugnare. 62. 163. 1.

Intellectus datur ad iura, quibus ſuadetur intereſſe alterius intereſſe deberi. 22. 44. 1.

Inuentarÿ diſcuſſionis exceptio, impedit litis ingreſſum, & proceſſum ad vlteriora. 2. 291. 2.

Inuentarÿ diſcuſſionis exceptio cum ſit modificatoria, impedit exequutionem ſententiæ, etiamſi ante ſententiam fuiſſet inuentar. præſentatum. 3. 291. 2.

Inuentarij diſcuſſione pendente, hæres nec quidem ſuper bonis hæreditarÿs eſt moleſtandus. 5. 291. 2.

Inuentarÿ exceptionem opponens, an teneatur illud exhibere, vel ſufficiat indicare Notarium. 1. 503. 2.

Inuentarÿ productio debet eſſe verbalis, nõ realis. 19. 504. 2.

Inuentario confecto legitimè, eoq; producto, non eſt faciendum ſequeſtrũ ſuper fructibus, pendente diſcuſſione ipſius, quia ceſſat timor occultationis bonorum. 16. 292. 2.

Inuentariũ non conficiens, qui tenetur ad illum conficiendũ, redditur ſuſpectus.

Inuentarium inducit præſumptionem, quod bona in eo deſcripta ſint penès hæredem. 18. 293. 1.

Inuentariũ probat quem nõ eſſe pauperem. 7. 305. 2.

Inuentariũ plenam facit probationem. 17. 306. 2.

Inuentariũ dicitur præſumptio iuris, & de iure contra quam non admittitur probatio in contrarium. 20. 306. 2.

INDEX.

Inuentarium ab vno ex pluribus hæredibus factū, omnibus cohæredibus prodeſt. 1. 467. 1.

Inuentarium opponens, intendit ſe iuuare beneficio l. fin. §. Etſi præfatam, C. de iur. deliber. 8. 504. 1.

Inuentariū eſt quid facti, quod non præſumitur. 14. 504. 2.

Inuentarium eſt quædam qualitas excogitata ab Imperatore. 24. 505. 2.

Inuidia, quæ mala pariat. 63. 163. 1.

Inuitus ſoluere debitor ſemper dicitur, quando Superior nullo iuris ordine ſeruata ipſum cogit, nam tunc ſtatim dicitur liberatus, ſecùs verò ſi iuris ordine ſeruato procedatur, nam eo caſu tenetur quamplures diligentias adhibere, ad hoc vt excuſetur. 12. 21. 1.

Io.Andreę Authoritas magna eſt,& dicitur Princeps Canoniſtarum. 12.219.1.

Dom. Io.Andreæ Georgij Regij Conſiliarij fides labefactatur in alleg. 34. eiuſq; dictis qualiter Author occurrat. 66. 271. 1.

Io. Angelus Piſanellus laudatur. 19. 240. 2.

Dom.Io.Baptiſta Iouinus Regius Conſiliarius laudatur. 27. 490. 2.

Dom. Io. Baptiſta Muſcettula Conſiliarius laudatur. 39. 362. 2.

Dom. Io. Baptiſta Thorus laudatur. 19. 329. 1.

Io. Bernardinus Muſcatellus quid ſenſerit de deciſ. Affl. 358. & de deciſ. Dom. de Franch. 31. 441. 221. 1.

Io. Bernardinus Muſcatellus vocatur doctus practicus ab Ill.Dom.Sac.Conſil. Præſid. in loco indicato. 64. 395. 1.

Io.Bernardinus Muſcatellus inter Neothericos, praxis Anteſignanus. 87. 397. 1.

Io. Bernardinus Muſcatellus ſectatur Vrſill.ad dec. 177.in fin. 7. 504. 1.

Io.Bolognettus Præceptor Dom. Præſid. de Franchis, non benè redarguit Sac. Conſil. Neapolitanum. 34. 45. 2.

Dom. Io. Dominicus Gaito laudatur. 35. 46. 1.

Dom.Io. Dominic.Gait. Authoris Collega, laudatur. 6. 82. 2.

Dom. Io. Dom. Gaito laudatur. 16. 105. 1.

Dom. Io.Dominicus Gaito, laudatur. 64. 332. 2.

Io. Franc. de Ponte, Aduocatorum ſuæ tempeſtate Princeps inuehit aduerſus calumnias litigantium, ibiq; meritò laudatur, eò quod Religionem ingreſſus, diem ſuum obijt. 3. 22. 2.

Io. Franciſcus de Ponte Regens, fatetur poſt multos dies, & vigilias noctis veriorem ſibi viſam fuiſſe opinionem contra Io.Franc.de Amic. in caſu indicato. 23. 67. 1.

Dom.Io.Franc.de Pont.Reg.de poteſt. Proreg.tit. de aſſenſib. Regijs §. 7. non benè obſeruauit Frecc.in loco indicato. 16. 461. 1.

Dom.Io.Franciſcus Sanfelicius Regēs, laudatur. 18. 149. 1.

Io. Petrus Fontanella, probris verbis improbatur à Regent. Rouit. in loco indicato. 18. 88. 2.

Io. Petr.Fontanella dec. 365.2.vol. approbat opinionem, quod hypotheca dotis incipit à die promiſſionis, ſiue capitulorum matrimonialium, non autem à die ſolutionis ſequutæ. 49. 92. 2.

Io. Petrus Fontanella, nullibi in eius libris allegat Dom. Regentem Scipionem Rouitum. 51. 93. 1.

Io. Petrus Fontanella ſuſpictionum Iudicum materiam, ſummo ſtudio pertractauit. 4. 321. 2.

Io. Petr. Fontanell. dec. 328. abſolutam tradit quæſtionem, quod agens remed. l. Diffamari. C.de ingen.& manum. dicitur Reus, non Actor. 8. 512. 2.

Io.Petrus Surdus conſ.92. enucleatur. 52. 168. 1.

Io. Petrus Surdus conſ. 39. n. 12. verſ. Quinto reſpondeo, adducitur contra Affl. dec. 358. 34. 221. 2.

Io.Vinc.Ann. magna vir Authoritatis in Regno. 1. 7. 2.

Io.Vinc.Ann.in ſing.61.in fin. quo in caſu ſit accipiendus. 17. 13. 1.

Io.Vinc.Ann.alleg.55. qualiter ſit intelligendus. 8. 49. 2.

Io.

Io. Vinc. Ann. ſing. 341. Afflicto *non allegato in* dec. 246. *tenet opinionem, quod metus ad reſcindendum contractũ, debet probari in ſpecie illius contractus, non autem in genere, adducens binas* Sac. *Conſ. iudicaturas.* 10. 73. 1.

Io. Vincent. Ann. *laudatur.* 30. 277. 1.

Iſernia *ſcripſit pauca quędam de releuio, de quo nullibi quid ſcriptum ab alijs, inſinuat.* 4. 492. 2.

Iudex contumax, intra duos menſes, in quibus liberè ire poteſt, an poſſit exercere iudicaturam? 9. 3. 2.

Iudex procedens per viam ritus contra debitorem, vt ſoluat alteri, quàm vero creditori, non dicitur ſoluentem coegiſſe. 4. 20. 1.

Iudex comminatur pœnam corporalem aduerſus calumniatores. 9. 23. 1.

Iudex videns exceptionem calumnioſe proponi, debet eam reijcere, abſq; decreto, procedendo ad vlteriora, quibuſq; iuribus ſuadeatur. 16. 23. 2.

Iudex debet laborare nè lites protrahantur, immò vt breuientur, & releuentur partes ab expenſis, & parcatur laboribus. 17. 23. 2.

Iudex non debet ſemetipſum eligere in depoſitarium, licèt de iure ſit permiſſum. 44. 108. 2.

Iudex in Cathalonia non poteſt eſſe ſequeſter quantitatis excedentis quinquaginta ſolidos. 46. 108. 2.

Iudex quidam Magnę Curię Vicarię malè ſentijt, eo quod depoſitum penès ſe recepit. 49. 109. 1.

Iudex competens debet eſſe is apud quem, ſiue de cuius ordine depoſitum fieri debet. 1. 110. 2.

Iudex cauſę principalis, debet eſſe Iudex acceſſorij ad cauſam. 3. 110. 2.

Iudex debitoris deponentis, eſt Iudex competens pro faciendo depoſito lite nondùm mota, ſed mouenda. 4. 111. 1.

Iudex ſemper ante oculos præferre debet æquitatem. 76. 131. 1.

Iudex ſi quid contra legem fieri iubet, nullum eſt præceptum. 37. 222. 1.

Iudex ſimpliciter contra aliquem exequi decernens, intelligitur vt prius exequatur in mobilibus, deindè in immobilibus ſeruata forma l. à Diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. 38. 222. 1.

Iudex non debet eſſe mitior lege, nec facere quicquam, quod legi repugnet. 42. 222. 2.

Iudex dicitur Miniſter legis, ideòq; debet illam ad vnguem obſeruare. 43. 222. col. 2.

Iudex non debet admittere libellum contra ſtylum, vel conſuetudinem, ſicuti nec cõtra ius. 19. 229. 1.

Iudex non debet recedere à conſuetudine approbata, licèt cõmunis opinio ſit in cõtrarium. 25. 230. 1.

Iudex, & arbiter cogi non poſſunt, vt procedant tempore feriato, licèt Partes ferijs renuncient. 86. 257. 1.

Iudex prę oculis æquitatem ſemper habere debet. 54. 269. 2.

Iudex laicus an poſſit cognoſcere ſuper poſſeſſorio cauſę ſpiritualis. 13. 312. 2.

Iudex laicus eſt omninò incompetẽs in cauſis perſonarum Eccleſiaſticarum. 14. 313. 1.

Iudex concedens tenutam parte non citata, debet eam reuocare etiam altera parte non citata in reuocatione. 79. 334. col. 2.

Iudex iudicans in his, quæ in libello non continentur, exercet poteſtatem vltra illud quod in Iudicium deductum eſt. 2. 389. 2.

Iudex in criminalibus poteſt ferre ſententiam non conformem libello accuſationis. 7. 390. 1.

Iudex poteſt condemnare venditorem ad redhibitoriam, & conſequenter in alio, quàm petitum ſit. 11. 390. 2.

Iudex in ſententia poteſt condemnare ad cedendum interdictum Vnde vi, *contra deiectorem, licèt ad id actum non fuerit in libello.* 13. 390. 2.

Iudex quando vnum petitur, & aliud conſtat per confeſſionem partis, poteſt condemnare in illo quod fuit confeſſum, licèt in libello non fuiſſet petitũ. 16. 391. col. 1.

Iudex, qui ſola facti veritate inſpecta procedit, poteſt ex cauſa non deducta, ſed

probata ; ferre ſententiam. 29. 392. *col.* 1.

Iudex in Regno poteſt incipere ab articulis, vbi neceſſarij ſunt, quibus probatis perueniri poteſt ad ſententiam. 41. 393. *col.* 1.

Iudex poteſt iudicare ſicut Deus, & Princeps, qui non ſeruat ordinem iudiciariũ. 43. 393. 1.

Iudex ſtultus dicitur, qui vltra petita condemnat. 57. 394. 2.

Iudex, quibus in caſibus poteſt ſupplere libelli ineptitudinem. 69. 395. 2.

Iudex poteſt pronunciare ſuper nouis dependentibus à primis in iudicio intentatis, ſecùs verò ſi ſint omninò diuerſa, quia debet dari terminus, & audiri conuentus ſuper nouis. 82. 396. 2.

Iudex dùm recuſatur, eſt in ſuſpenſo eius iuriſdictio. 9. 470. 1.

Iudex quando pronunciat, vt res reſtituatur, licèt quis poſſeſſionem petierit, tunc ſententia etiam difformis valet. 12. 390. 2.

Iudex in non petitis ſolet eſſe mutus. 58. 394. 2.

Iudex dùm vendit, cenſetur venditio facta ab ipſo debitore. 18. 417. 1.

Iudex recuſatus, etſi nihil fecerit, ex ſola compaxitione apud ipſum cenſetur renũciatum recuſationi. 8. 471. 2.

Iudex non poteſt quicquam decernere in beneficium opponentis inuentarium, niſi producatur. 13. 504. 2.

Iudex tenetur iudicare ſecundùm allegata, & probata. 16. 504. 2.

Iudex non poteſt iudicare ex inſtrumento non producto. 18. 504. 2.

Iudex ſuccedit loco arbitratoris. 2. 509. *col.* 1.

Iudicandum in dubio eſt pro Reo. 19. 32. *col.* 2.

Iudicandum eſt, ſicuti paſſim iudicatum fuit ſecundùm determinationes factas per Sac. Conſ. apud Dom. de Franch. deciſ. 13. & 49. *quicquid contrarium aſſerere tentauerit* Antonius de Ballis loco indicato. 64. 163. 2.

Iudicare, vbi Sapientes diſcordant, difficile eſt. 18. 55. 1.

Iudicare, eſt honor. 12. 186. 1.

Iudicatum, appellatione ſuſpenſum, vel extinctum, pro nihilo reputatur. 12. 349. *col.* 1.

Iudicem habere propitium, valdè intereſt. 67. 255. 1.

Iudices mali dicuntur, qui calumnijs aſſentiuntur, eiſq; fuerunt in odium paupertatis. 12. 23. 1.

Iudices calumnias fouentes ſunt laqueo digni, quia plures depauperant ipſi, quàm Lupi *in ſyluis.* 13. 23. 1.

Iudices digni, honorandi ſunt. 11. 186. *col.* 1.

Iudices non debent diſtrahi à iudicandi munere, eò quod excubias facere, & portas Ciuitatis *cuſtodire teneantur.* 47. 189. 1.

Iudices, dùm petunt vacationem à muneribus perſonalibus, non tàm ocium, quàm negocium dignitati ſuæ conueniens quærunt. 49. 189. 1.

Iudices, tempore feriarum, tenentur iudicare obtenta diſpenſatione à Collaterali Conſilio conſueta, quod procedatur ferijs non obſtantibus, ſecundùm Io. Vincen. Ann. 81. 257. 1.

Iudices in Regno nulla admiſſa excuſatione procedũt tempore feriarũ meſſis, & vindemiæ habita diſpenſatione, quod procedatur ferijs non obſtantibus, tàm domi, quàm ſtatutis diebus, in Tribunalibus. 91. 257. 2.

Iudices renuentes tempore feriarũ meſſis, & vindemiarũ procedere, ſtante diſpenſatione Regia, *quod procedatur ferijs nõ obſtantibus, an teneantur in ſindicatu.* 82. 257. 1.

Iudices debent attendere potiùs ad veritatem, quàm ad ſubtilitatem. 39. 393. *col.* 1.

Iudices non debent attendere cartulas accuſationis, ſed quid ex informationibus conſtat. 7. 452. 1.

Iudices ex ſolo titulo delicti, nõ debent procedere ad carcerationem. 8. 452. 1.

Iudici, vbi plus conſtat ex actis, quàm ſit petitũ in libello, licèt ex officio ſuper omni eo, quod probatũ eſt, iudicare. 37. 392. 2.

Iudiciales actus ſunt prohibiti in diebus feriatis in honorem Dei, inter quos enumerantur dies maioris hebdomadæ. 40. 252. 1.
Iudicis eligendi in Ciuitate praxis, ex quibus ſuſtineatur. 5. 12. 1.
Iudicis arbitrio remittitur circa pœnæ mortis naturalis commutationem, an debeat eſſe corporis afflictiua, inſpecta perſonarum qualitate, grauitate delicti, & alijs circũſtantijs, vel pecuniaria. 41. 80. 2.
Iudicis nomen non meretur, qui ante oculos æquitatem ſemper non habet. 77. 131. 1.
Iudicis ad officiũ ſpectat compellere tranſigentes ad reſtitutionem acceptorũ, in caſu quo tranſactionem impugnant. 20. 265. 2.
Iudicis arbitrio relinquendũ eſt, an quis dicatur pauper, vel diues. 15. 306. col. 1.
Iudicis partes nullæ aliæ ſunt in confeſſum, quàm in condemnando. 8. 400. 1.
Iudicis, ſuſpẽſa quod ſit iuriſdictio, & quod illam exerceat pendente recuſatione, eſt impoſſibile. 11. 470. 1.
Iudicũ auaritia ob ſportulas, potiùs protrahi, quàm extingui lites deſiderant. 34. 236. 1.
Iudiciũ, ſiue ſummariũ, ſiue ordinarium fuerit, non admittit exceptionem calũnioſam. 23. 307. 1.
Iudiciũ non debet claudicare inter Actorẽ, & Reum. 3. 367. 2.
Iudiciũ colluſiuè procedens, dicitur nullũ, etiamſi ſententia deſuper eſſet interpoſita. 53. 383. 1.
Iudiciũ in Regno incipit ab articulis, ijſq; loco, & vice petitionis, ac libelli habentur. 30. 392. 1.
Iudiciũ intentatũ contra hæredes patris, ſi non conſtat de aditione hæreditatis paternæ, ſed tantùm quod ſint hæredes matris, rectè procedit eo nomine, licèt id nõ fuerit petitum. 81. 396. 1.
Dom. Iulius Cæſar Caluinus Iureconſultus Mediolanenſis *laudatur.* 7. 135. 2.
Dom. Iulius Cæſar Caluin. in tract. de æquit. lib. 1. cap. 30. *impugnat* Dom de Franch. in deciſ. 5. *in materia* l. 2 C. de pignor. *quod ea reſtringitur adiecta clauſula in inſtrumento,* Ita quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra. 10. 36. 1.
Dom. Iulius Cæſar Caluinus, *inquit Doctores aſſerentes clauſulam,* Ita quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra, *appoſitam in inſtrumẽto, operari reſtrictionem ad* tex. in l. 2. C. de pignor. *loquutos fuiſſe ſub fide* Caſſanei, & Oſaſchi, *qui minus rectè loquuti ſunt.* 20. 137. 1.
Iulius Cæſar Caracciolus *Aduocatus eximius laudatur.* 2. 14. 2.
Iura ſemel extincta, non poſſunt reuiuiſcere. 32. 67. 2.
Iura ex quibus ſuadetur, annũ captũ non haberi pro completo, inſinuantur. 10. 114. 2.
Iura adducta per Dom. Reg. Rouit. in prag. 1. n. 34. tit. de cenſib. *non probãt id, ad quod adducũtur.* 40. 126. 2.
Iura de futuro, an poſſint in iudicio proponi ante eueniendum diem, vel conditionem. 66. 317. 2.
Iura loquentia in ſententia dante, procedere debent etiam in ſententia reuocante datũ, quando par concurrit ratio. 52. 332. 1.
Iura nondùm acquiſita, non ſunt in bonis debitoris. 6. 463. 2.
Iuramentũ ligij homagij qualiter præſtent vaſſalli Baronibus. 36. 5. 2.
Iuramentum non tranſit in hæredem in vſufructu, vndè nõ poteſt ipſe liquidare inſtrumentum. 19. 98. 1.
Iuramentũ appoſitũ in inſtrumento pacti de retrouendendo Toties quoties, & quandocumq; venditor voluerit, *efficit vt etiam poſt* 30. *annos teneatur emptor retrouendere.* 22. 174. 2.
Iuramentũ actui appoſitũ, debet intelligi ſecundùm ius. 23. 174. 2.
Iuramentũ de iure ciuili requiſitũ, quod non calumniæ cauſa, ſed vt ſuũ ius tueatur, ſuſpectũ Iudicem dicit, requiritur, etiamſi non fuerit à Parte aduerſa petitum. 7. 322. 1.

INDEX:

Iuramentũ eſt vnũ de requiſitis ad finem liquidandi inſtrumentũ via ritus. 61. 365. 2.

Iuriſdictio ſemper eſt feudalis. 25. 4. col. 2.

Iuriſdictio eſt de regalibus, ideoq; non poteſt alienari abſq; aſſenſu. 26. 4. 2.

Iure permittente, quod fit, licitè fit. 15. 60. 1.

Iure ſuo vtens, vt in pœnam incidat, & dicatur exindè moleſtiam inferre alicui, abſurdũ eſt, & ab omni intellectu alienum. 7. 168. 2.

Iure congrui excluduntur Eccleſia, via publica, & Fiſcus. 4. 288. 2.

Iure datoris reſoluto, reſoluitur quoq; ius acceptoris. 45. 351. 2.

Iure ſanguinis non hæreditario, maioratus defertur. 12. 493. 2.

Iure hæreditario, vel iure ſanguinis quãdo dicatur quis ſuccedere. 15. 493. col. 2.

Iure quod non eſt permiſſum, cenſeri debet prohibitum. 4. 509. 2.

Iurgantes nullis ſeneſcere litibus fas eſt. 5. 405. 2.

Iuris apices non attendũtur in foro canonico, & conſcientia, quia eſt forus boni, & æqui, & dicitur Tribunal veritatis. 37. 236. 1.

Iuris appellatione, veniũt nomina debitorum. 46. 161. 2.

Iuriſdictio conceſſa Baronibus, dicitur priuatiuè conceſſa quoad Regem. 14. 12. col. 2.

Iuriſdictio coercendi in homines pœna mortis, non poteſt exerceri per Locumtenentem. 35. 80. 1.

Iuriſdictio dum exercetur, non poteſt dici quod ſit in ſuſpenſo. 12. 470. 1.

Iuris diſpoſitio non attenditur, vbi in contrarium vrget ſtylus. 21. 229. 2.

Iuris publici quod eſt, à ſolo Principe, remitti poteſt. 38. 252. 1.

Iuris priuilegio qui potitur, contra ius non mercatur. 13. 60. 2.

Iuris veteris, & ratione mutata, eaq; ceſſante, hodie damnati ad mortem teſtamenti factionem habent. 19. 205. col.2.

Ius adeundi non eſt in bonis, nec in iure, & actione. 6. 54. 1.

Ius adeundi dicitur ius quærendũ, non quæſitũ, quod multis modis poteſt deperdi. 7. 54. 1.

Ius quærendũ, ſicuti non poteſt renuntiari in fraudem fiſci, ità nec in fraudem dotis. 16. 54. 2.

Ius adeũdi non venit appellatione bonorũ. 25. 55. 1.

Ius quod non fuit in perſona condemnati ex eius damnatione, impoſſibile eſt, vt ſit in perſona fiſci. 34. 56. 1.

Ius hypothecæ non extinguitur, niſi per ſolutionem. 10. 65. 2.

Ius ſuum auferre alicui, eſt contra ius naturale, & diuinum. 70. 142. 1.

Ius canonicũ admittit præſcriptionem cum bona fide. 32. 235. 2.

Ius nobilitatis tranſit ad omnes deſcendentes, ſiue ſint hæredes, ſiue non. 35. 277. col. 2.

Ius congrui procedit de iure Conſtitutionis Regni Sancimus, ſub tit. de iur. promiſ. in contractu emptionis, locationis, & cõceſſionis in emphyteuſim. 1. 288. 2.

Ius congrui fuit introductum ad correctionem legis communis, præſertim l. dudum, & l. inuitum, C. de contrahen. emption. & in l. nec emere, C. de iur. deliber. 2. 288. 2.

Ius congrui ſecundùm Conſtitutionem Sãcimus, non habet locum vltra 30. dierum ſpatium poſt factam denunciationem. 3. 288. 2.

Ius congrui ſecundùm Conſuetud. Neapol. incip. Si quis emit, tit. de iur. congr. procedit tantùm in contractu emptionis, & venditionis. 5. 288. 2.

Ius acceptoris, an reſoluatur, reſoluto iure datoris, ſiue ex voluntate, ſiue ex neceſſitate. 46. 352. 1.

Ius offerendi ceſſat in venditione ſub haſta. 63. 354. 2.

Ius naturale, dicitur quandoq; ius gentium. 3. 378. 2.

Ius ex facto oritur. 65. 384. 2.

Ius quærendum non incidit in hypothecam creditorum. 5. 463. 2.

Ius tertij excipiendo poteſt opponi, quicquid ſit ſi agendo proponatur. 7. 464. 1.
Ius dicendi de nullitate obligationum mulierum competit creditoribus ob intereſſe conſequendi eorum creditum. 9. 464. col. 1.
Ius quaſitum auferri non debet. 24. 495. col. 1.
Ius declaratum per ſententiam, efficit, vt ſequeſtrum non tollatur etiam præſtita cautione. 6. 508. 2.
Iuſſus Iudicis abſq; contradictione, & prouiſione ſuper contradictione, non parit liberationem. 7. 20. 2.
Iuſtitia non modicum offenderetur, ſi quando poſt concluſum in cauſa, ante prolationem ſententiæ ſcripturarum præſentatio non admitteretur. 10. 213. 1.
Iuſtitia, vel iniuſtitia ſuſpenſionis officij qualiter procedat. 23. 380. 2.
Iuſtitia, vel iniuſtitia ſuſpenſionis ab officio, procedit reſpectu fructuum naturalium, & induſtrialium, non autem reſpectu fructuum deputatorum pro labore, & ſeruitio perſonali. 26. 380. col. 2.
Iuſtitiæ lege, qua debitor tenetur ſoluere debita, tenetur adhibere media, vt ſoluat, quando media non ſunt valdè difficilia, vt ſoluat. 7. 59. 2.
Iuſtum reipratium dicitur, quod in foro inuenitur. 22. 442. 1.

L

Labor nullus ſine iuſta mercede debet eſſe. 11. 379. 1.
Labor, & pecunia, recipiunt diuiſionem. 26. 431. 1.
Laborare, & ſe exercere diebus Dominicis quiſpiam poteſt pro pace, & neceſſitate. 26. 407. 2.
Labore ſublato, cuius contemplatione debetur ſalarium, tollitur etiam ſalarij emolumentum. 30. 431. 1.
Laboribus iuſtis, tribuenda eſt compenſatio præmiorum. 13. 379. 1.
Laudabile dicitur Aduocationis munus. 9. 482. 2.
Laudum, vt non poſſit reduci ad arbitriū boni viri, & ſuſtineri queat, dùm allegatur læſio enormiſſima, difficile eſt in iure, quinimò impoſſibile. 21. 84. 1

LAVDANTVR.

A

Alexander Turaninus. 12. 498. *col.* 2.
Alexander Rouitus Iudex Magnæ Curiæ Vicariæ Dom. Reg. Rouit. filius. 4. 336. 2.
Don Alonſus Vargas Regius Conſiliarius. 33. 117. 1.
Andreas Capanus V. I. D. Patritius Neapolitanus. 12. 26. 1.
Andreas de Iſernia *ex eo quia in Regno dicitur Euangeliſta, & ſummus Feudiſta.* 6. 3. 2.
Andreas de Iſernia *ex eo quia quicquid dixit, benè dixit.* 8. 3. 2.
Dom. Andreas Marcheſius Sac. Conſil. Præſes. 22. 229. 2.
Dom. Andreas Prouenzalis Reg. Conſiliarius. 30. 116. 2.
Dom. Antonius Capiblancus. 2. 11. 2. & 10. 32. 1.
Annæus Robertus. 41. 188. 2.
Dom. Anellus Amatus Regiæ Cameræ Summariæ Præſidens. 8. 233. 2.
Anellus Maſſa *in princip. fol.* 473. 1.
Antonius Faber. 18. 483. 2.
Dom. Conſiliarius D. Antonius Nauarrete. 20. 380. 1.
P. Antoninus Diana. 7. 204. 1.
Dom. Auguſtinus Barboſa Epiſcopus Vgentinus. 71. 395. 2.
Author Polyant. nouiſſimæ. 17. 299. *col.* 1.
Authores Operum. 8. 435. 1.

Dom.

B

DOm. Balthaſſar de Angelis perpetuus Iudex Magnæ Curiæ in criminalibus. 28, 343. 2. & 85. 257. col. 1.
Dom. D. Benedictus Trelles Marchio Toraluæ Reg. Conſiliarius, ac Regni Siciliç Conſultor. 22. 380. 1.
D. Blaſius Boliaga Iudex Magnæ Cur. Vicariç perpetuus. 38. 362. 2.

C

CAmillus Borrellus. 39. 151. 2. & 3. 399. 2.
Dom. Camillus de Medicis. 20. 167. 1.
Dom. Carolus Brancacius Reg. Conſilius. 6. 305. 1.
Ill. Dom. Carolus Tapia Regens Marchio Belmontis, Supremi Collateralis Conſilij Decanus. 3. 157. 2. & fol. 11. 2.
Cçſar Vrſillus, *qui verè elaborauit in* Annotationib. ad deciſiones Afflict. 2. 152. 2.
Collegæ Authoris. 29. 10. 2. 17. 17. 1. & 18. 435. 2.
Excellentiſs. Comes de Ognate Regni Prorex. 14. 179. 1. & fol. 519. 1.

D

DOm. Didacus de Lima in Annotation. ad Ludouic. Molin. 31. 267. 1.
Dom. Conſiliarius Didacus Varela Sacri Conſilij Decanus. 21. 380. 1.
Dom. D. Didacus de Vzeda Locumtenens Reg. Cam. Summariæ. 15. 281. col. 2.
Dom. Donatus Antonius de Marinis. 51. 47. 2.
Doctores Mediolanenſes. 28. 137. 2.
Excellentiſs. Dux Albæ Regni Prorex. 54. 253. 2.

F

DOm. Fabius Capycius Galeota Regens Illuſtr. Dux Reginæ. 1. 291. col. 2.
Fabius Marcheſius. 31. 435. 2.
Fabritius Brancatius Aduocatus *magni nominis*. 30. 485. 1.
Dom. Conſiliar. Ferdinandus Arias de Meſa. 5. 49. 2.
Dom. Conſiliarius Franciſcus Antonius Muſcettula. 2. 416. 1.
D. Franciſc. Merlin. Sac. Conſ. Præſes, ac titulo Marchionatus *decoratus*. 5. 22. 2. 29. 99. 1. 16. 313. 2. 1. 437. 1. & 7. 487. 2.
Dom. Reg. Fuluius Conſtantius. 19. 446. 1.

G

DOm. Gabriel Valaſcus. 19. 166. 2.
Dom. Garſia Maſtrillus. 47. 161. col. 2.
Dom. Conſiliar. D. Gaſpar de Soto. 26. 414. 1.
Gregorius Lopez. 9. 94. 1.

H

DOm. Reg. Hector Capycius Latro. 7. 512. 2.
Hypolitus de Marſilijs. 35. 374. 1.

I

IAcobus Cancerius. 3. 440. 2.
Iacobus Menochius. 5. 419. 2.
Io. Angelus Piſanellus. 19. 240. 2.
Dom. Io. Baptiſta Iouinus Reg. Conſiliarius. 27. 490. 2.
Dom. Io. Baptiſta Muſcettula Conſiliarius. 39. 362. 2.
Dom. Io. Baptiſta Hodierna. 6. 54. 1.
Dom. Io. Baptiſta Thorus. 19. 329. 1. & 5. 12. 1.
Io. Bernardinus Muſcatell. 9. 289. 1. & 87. 397. 1.
Dom. Io. Dominicus Gaito. 35. 46. 1.

I N D E X.

Idem Authoris Collega. 6. 82. 2. 16. 105. 1. & 64. 332. 2.
Dom.Io.Franciſcus Sanfelicius Regẽs. 18. 149. 1.
Io.Vinc.Ann.*magnę vir Authoritatis in Regno*, 1. 7. 2. & 30.277. 1.
D. Iulius Cæſar Caluinus Iureconſultus Mediolanenſis. 7. 135. 2.
Iulius Cæſar Caracciolus *Aduocatus eximius*. 2. 14. 2.
Io. Franciſcus Capiblancus. 2. 11. 2.
Io.Franciſcus de Petris. 5. 59. 1.

L

LAelius Altogradus. 22. 105. 2.

M

MArcus Antonius Surgens de Neapol.Illuſtrat. 6. 280. 2.
Dom. Marius Giurba. 16. 281. 2.
Mattheus Afflictus. 8. 72. 2.
Matthias Berlichius. 57. 209. 2. & 17. 476. 1.
Dom.Reg.Matthias Caſanate. 14. 21. *col.* 1.
Dom.Mercurialis Merlinus. 3. 465. 2.

O

OLiuerius Beltraminus. 4. 122. 2.
Octauius Vitalianus *Aduocatus maximus*, Authoris *Præceptor*. 32. 485. 2. 10. 153. 2. & 22. 436. 1.

P

DOm. Conſiliar. Paulus Staibanus 39. 351. 2.
Dom.Conſiliar.Petrus Carauita. 358. *col.* 2.
Dom. Petrus Iordanus Vrſinus Sacri Conſil. Præſes. 6. 445. 1.
D.Petrus Franciſcus de Tonduti Sanlegerius. 17. 464. 2.
Petrus Diez Noguerol. 35. 46. 1. & 1. 72. 1.
Dom. Conſiliar. Philippus Paſchalis. 12. 36. 1.
Proſper Carauita. 5. 358. 2.
Proſper Farinacius. 78. 22. 2.

R

REgentes Regiam Cancellariam. 1. 304. 2.
Religio Clericorum Regularium. 4. 22. 2.
Ritus Mag. Cur. Vicariæ. 166. 4. 358. 1.
Rota Romana. 1. 122. 2.

S

SAcrum Conſilium Neapolitanum. 1. 157. 2.
Dom.Scipio Rouitus Regens. 32. 99. 1. 38. 126. 1. 5. 233. 2. & 5. 337. 1.
Dom.Conſiliarius Scipio Saliturus. 9. 94. 1.
Dom.Conſiliar. Scipio Theodorus. 55. 47. 2. & 27. 506. 1.
Societatis Ieſu. 13. 248. 2.
Sigiſmundus Scaccia. 13. 470. 1.

T

DOm.Thomas Brandolinus Regens 18. 281. 2.
Dom. Thomas Anellus Salernitanus Sac.Conſil.Pręſes. 10. 328. 2.
Tribunal Regiæ Camerę Summarię. 11. 281. 1.

V

P. Vincentius Carrafa Reuerendiſs. Generalis Societatis Ieſu. 14. 249. 1.

Lecturas duas ſiquis legere tenetur, & non non legit niſi vnam, ſalarium habebit pro rata temporis tantùm. 28. 431. 1.
Legata ab inſtituto relicta, cenſentur repetita à ſubſtituto, & fideicommiſſario. 40. 161. 1.
Legata ſunt ſoluenda ab hærede, qui percepit fructus, quia onus fructuum eſſe

cen-

cenſetur eiuſmodi ſolutio. 19. 158. 2.

Legatario, vel hærede repudiante, legatum, & hæreditas nunquam fuiſſe fingitur. 28. 55. 2.

Legatarius nunquam fuit admiſſus in Regno ad præſentandum inſtrumentum via ritus, imò expreſsè reperitur ab eo excluſus, ex quo eſt impropriiſſimè hæres. 6. 97. 1.

Legatarius quodammodò, quaſi hæres eſt. 7. 97. 1.

Legatarius cum ſit impropriè hæres, non poteſt liquidare inſtrumentum ſeruata forma ritus. 13. 97. 2.

Legati onus, non expreſſo proprio hæredis, ſiue inſtituti nomine, ſed tantùm appellatino, idem importat quoad ſolutionem ipſius, ac ſi proprio nomine iniunctum fuerit. 12. 158. 1.

Legati ſolutio collata in tempus mortis hæredis, an ab ipſo fieri debeat, vel à ſubſtituto, ſeu fideicommiſſario. 18. 158. 2.

Legatum proprio nomine ab inſtituto relictum, quando cenſeatur repetitum à ſubſtituto. 14. 158. 2.

Legatum eſt donatio quædam à teſtatore relicta ab hærede præſtanda. 17. 158. 2.

Legatum ſoluendum ex fructibus, præſtandum eſt ab hærede, qui percepit fructus, & ſi non viuit, ab eius hæredibus, & nō à fideicommiſſario, etiamſi tales fructus fuerint conſumpti, & bona, ex quibus fuerunt percepti per hæredem, fuerint alienata. 22. 159. 1.

Lege permittente quod fit, non exprobratur. 9. 59. 2.

Lege, vbi aliquid cautum non reperitur, de eo opponi non debet. 11. 337. 2.

Legere qui debuit toto anno, ſi non legerit niſi ſex menſibus, non habebit ſalarium integrum totius anni. 27. 431. 1.

Leges non dedignantur ſacros canones imitari, & è contra. 22. 61. 1.

Leges nouæ, veterum correctoria ſunt ſtrictè accipiendæ. 39. 207. 2.

Leges antiquæ teſtamenti factionem actiuã interdicentes, quod ſint correctæ de iure nouiſſimo, nullibi reperitur, ſecundùm Berlich. loc. indicat *ſed de veritate* num. ſeq. 40. 207. 2.

Leges Hiſpaniæ approbant teſtamentum damnatorum ad mortem, quibus bona non publicantur, nec confiſcantur. 61. 210. 1.

Leges non debent eſſe ludibrio. 22. 343. 1.

Legitimatio hæredis, debet conſtare in Regno per præambulum. 10. 97. 2.

Legum correctio eſt euitanda. 5. 51. 1.

Legitima cauſa non ſit ſummaria, etiamſi verum ſit, quod ſuccedit loco alimentorum. 103. 259. 1.

Læſio enormis, vel enormiſſima, minimè ſufficiens eſt ad reſcindendam tranſactionem. 3. 14. 2.

Læſio in tranſactione, an ſit metienda inſpecto tempore tranſactionis, vel dubio litis euentu. 13. 16. 2.

Læſio, ſi non interuenit, reſtitutio in integrum minimè conceditur Eccleſiæ, aut minori. 16. 499. 1.

Lex quæ non permittit, nequeunt fieri permiſſibilia per pactum. 18. 8. 2.

Lex cùm fingit, idem eſt, ac ſi eſſet verum. 31. 56. 1.

Lex vt dicatur abrogata, plura debent cõcurrere. 7. 49. 2.

Lex eſt ſanctio ſancta, iubens honeſta, & prohibens contraria. 21. 61. 1.

Lex ciuilis etiam in cauſis Eccleſiaſticis attenditur, ſi expreſsè iuri canonico non contradicat, vel ius canonicum ei. 23. 61. 1.

Lex fingit mulierem ſtipulatam fuiſſe ſibi dotem à tempore promiſſionis, licet matrimonium non ſequatur. 34. 90. 2.

Lex, vel homo, ſi tempus non declarant, debent intelligere de perfecto. 23. 116. col. 1.

Lex 2. C. de pignor. *æquiſſima reputatur* à Didaco Couarr. 6. 135. 2.

Lex ſuum denegat auxilium, non autem ius quæſitum ex facto proprio tollit. 67. 142. 1.

Lex nulla permiſſiua, prohibitiua, ſiue conſultoria loquitur in fauorem priuilegiorum immunitatum, neceſſitate imminẽte, vel publica vtilitate ſuadente. 53. 189. 2.

Lex ſemper loquitur. 36. 222. 1.

Lex iubens ſub certo modo quid fieri, ſemper

per pro forma id fieri intelligitur. 48. 223. 1.

Lex conditionaliter loquens, intelligitur requirere de ſubſtantia illam conditionem, ac pro forma. 52. 223. 1.

Lex Hiſpaniæ recenſetur circa modum exequendi contra debitores. 56. 223. 2.

Lex, vel ſtatutum ſi quando habet interpretationem ſeruari ſolitam, non debet aliquis Doctor in iudicando, ab ea recedere. 24. 229. 2.

Lex poſtquam ex promulgata, ligat omnes. 323. 1.

Lex quod non dicit, nec Nos dicere debemus. 10. 337. 2.

Lex vbi non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. 10. 412. 1.

Lex quantumcumq; generalis non comprehendit cauſam dotis, niſi de ea ſpecialis fieret mentio, & quomodo procedat. 14. 412. 2.

Lex fingit eum ſeruiuiſſe, qui impeditus ſeruire non potuit. 15. 430. 1.

Lex loquens de dote, intelligitur de vnica dote tantùm. 9. 515. 2.

Libellus editus ab Authore *de ordinatione Excellentiſſ. Comitis de Ognate Regni Proregis,* affertur. 23. 516. 2.

Libellus, nec litis conteſtatio eſt neceſſaria in Regno, quia ſufficit, quòd conſtet de veritate. 42. 393. 1.

Libellus debet continere ea, quæ in Iudicio petuntur. 42. 393. 2.

Liber rationum non poteſt diuidi, nam debet continere data, & accepta. 8. 368. 1.

Liber rationum non poteſt in parte acceptari, in parte non. 11. 368. 2.

Liber pro Scribente, & contra ipſum quando probet. 14. 368. 2.

Libera cuilibet de re ſua diſponendi facultas competit in rebus allodialibus, non autem feudalibus, in quibus Domini directi aſſenſus requiritur. 20. 9. 1.

Libertas relicta anno decimoquarto, competit anno cepto, licèt non cõpleto. 3. 114. 1.

Libertas dùm languet, Patrono *operæ pereunt.* 8. 429. 1.

Libri rationum, an ſint petentibus exhibendi. 1. 367. 2.

Librorum compoſitores reputantur ſicuti Stella in firmamento Cæli. 5. 434. 2.

Librorum multitudo quare refrenanda? 1. 511. 2.

Licentia Domini Viceregis, antequam citentur Titulati, eſt inducta pro forma. 7. 460. 1.

Liquidatio inſtrumenti non procedit ſi iuramentum non ſit præſtitum de facie ad faciem. 20. 98. 1.

Liquidatio inſtrumenti, vt procedat tria requiruntur, nempè inſtrumentum in forma probante reaſſumptum iuramentum in eo appoſitum, & pæna. 23. 98. 2.

Liquidatio inſtrumenti ſtrictè eſt accipiẽda, vt pænalis, & exorbitans à iure cõmuni reſpectu creditoris nominati in inſtrumento, in cuius perſonam ſtipulatio concepta eſt. 30. 99. 1.

Lites plures ortæ ſunt in Regno ex perfidia debitorum renuentium ſoluere quantitates debitas creditoribus, ſed magis cõſentiunt depoſitum facere. 1. 103. 1.

Lites omnes ſine ſuſpicione procedere debent. 1. 321. 1.

Lites vt finiantur, maximè ſtuduerunt Legiſlatores. 9. 348. 2.

Lites execrantis verecunda cogitatio, vituperanda non eſt. 3. 411. 2.

Litis pendentia non datur in rebus diuerſis, vel ex diuerſis cauſis, nec datur in iis præoccuppatio. 91. 397. 2.

Litibus finem imponunt res iudicatæ. 2. 348. 1.

Litigantium vni quod conceditur, non debet alteri denegari. 14. 328. 2.

Locans operas ſuas, non recipit mercedem eius temporis, quo morbo impeditus, eas præſtare non potuit. 19. 430. 2.

Locatio, & conductio habent ſe vti correlatiua. 15. 423. 2.

Locationes domorum in Ciuitate Neapolis, à quo tempore paſſim fieri conſueuerint. 3. 421. 2.

Locationis, & conductionis contractus requirit hincindè implementum. 34. 431. 2.

Locator tenetur concedere liberum vſum rei conducta, & omne remouere impedimentum ad hoc vt conductor vti frui valeat rei locata. 14. 423. 2.

Digitized by Google

Locator non præſtans patientiam, penſionē petere non poteſt. 20. 424. 1.

Locator ad penſionem nequidem agere poteſt, non probato totali adimplemento ex parte ſua. 21. 424. 1.

Locator ſi potuit, vel non potuit obuiare impedimento, quin conductor fruatur re locata, ad quod tenetur. 24. 424. 2.

Locupletari nemo debet cum aliena iactura. 32. 160. 1.

Locupletari cum aliena iactura neminem debere, iure quodam naturæ inſitum eſt. 1. 378. 2.

Locumtenens, & Præſidentes Regiæ Cameræ Summariæ, dicuntur Procuratores Cæſaris. 7. 280. 2.

Locumtenens Regiæ Cameræ, & Præſidentes ipſius, ſunt dumtaxat Iudices ordinarij inter Fiſcum, & priuatum. 10. 281. 1.

Locus ab experientia, debet eſſe pro via veteri. 5. 228. 1.

Loffr. conſ. 8. *declaratur.* 47. 449. 1.

Longeuus vſus cauſarum poteſt pro lege allegari, ſiue tendat ad litem ordinandam, ſiue decidendam. 8. 228. 1.

Ludouicus Mexia *eruditiſſimus Praeceptor ſuus appellatur à* Petro Peralta in l. ſi quis ſeruum, §. ſi inter duos n. 9. ff. de legat. 2. 4. 191. 1.

M

Magiſtratibus obtemperare, ſumma libertas eſt. 8. 185. 2.

Magiſtratum qui honorat, Regem ipſum honorare videtur. 13. 186. 1.

Magiſtratus dicuntur Principes Ciuitatū. 3. 185. 2.

Magiſtratus à Deo poſiti ſunt, Dijq; vocātur. 6. 185. 2.

Magiſtratus totius Orbis, ſunt habendi in maxima æſtimatione ob eorum præſumptam doctrinam, & integritatem. 15. 186. 2.

Magiſtratus repræſentant Principem, & in eorum perſona Principis maieſtas honoratur. 18. 186. 2.

Magiſtratus pluribus potiuntur priuilegijs, pluribuſq; fruuntur immunitatibus. 19. 187. 1.

Magiſtratus ſunt immunes à muneribus perſonalibus, & extraordinarijs realibus, ſecùs verò ab ordinarijs. 25. 187. col. 2.

Magiſtratus ex eo quod forenſibus negotijs occupati, volunt ſe excuſare ab excubijs, & portarum Ciuitatis cuſtodia, abſurdum eſt ſecundùm Annæum Robert. loc. cit. 33. 188. 1.

Magiſtratus ſunt immunes ab excubijs, & cuſtodia murorum, & portarum Ciuitatis, dùm illud munus perſonale eſt, non reale. 28. 187. 2.

Magiſtratus ſpeciali aliqua honoris prærogatiua à cæteris ſecernendi ſunt, illiſq; nè cum vili plebe miſceantur, priuilegia, & immunitates non leui rationum momento Reges indulſerunt. 45. 189. 1.

Magiſtratus cuiuſcumq; ordinis, nunquam accerſiti fuerunt ad excubias faciendas, aut ad cuſtodiendas portas Ciuitatis in Ciuitate Neapolis. 56. 190. 1.

Magiſtratus cuilibet Prouinciæ Præfectus, potiùs eius Prouinciæ, quàm alterius, curam habere debet. 11. 441. 2.

Magiſtratuum dignitas toto terrarum Orbe emicat. 1. 185. 2.

Magiſtratuum poſtulatio, nè teneantur ad excubias, & cuſtodiam murorum, & portarum Ciuitatis, licèt id munus perſonale ſit, eſt tamen iniuſta, ſecundùm Annæum Robert. rer. iudicatar. lib. 2. cap. 11. *verſ.* Pro maiore. 29. 188. 1.

Magiſtri Iuſtitiarij Tribunal, olim erat Supremum Tribunal. 36. 315. 1.

Magna Curia Vicariæ, fuit peſſundata ob communicationem meri Imperij factam Baronibus in Regno. 10. 12. 2.

Magna Curia *Vicariæ, virtute* Ritus *ipſius* 46. *procedit contra Titulatos.* 10. 460. 2.

Magna Curia Vicariæ, dùm procedit contra perſonas Illuſtres, eas citare non poteſt abſq; licentia Domini Proregis. 15. 461. 1.

Maior annis 14. *ſed minor* 18. *potitur priuilegio,* l. vnic. C. quan. Imper. int. pupill.

pill. & vid. *de ſtylo Tribunalium.* 27. 230. 1.

Maioratus erectus per Illuſtriſſ. Marchionem Villafranchæ D. Garſiam de Toleto, referuntur. 2. 492. 2.

Maioratus, iure ſanguinis, non hæreditario defertur. 11. 493. 2.

Maioratus defertur hæredibus ſanguinis, non ijs qui ſuccedunt titulo hæreditario. 19. 494. 1.

Maioratus erectus mediante facultate Regia, cenſetur ab ipſomet Rege erectus. 22. 495. 1.

Maioratui ſucceditur iure proprio, non hæreditario. 9. 493. 1.

Maiorum imagines, aut non videre fixas, aut reuulſas videre, ſatis lugubre eſt. 2. 274. 2.

Malæ fidei poſſeſſor, ſi à poſſeſſione ceciderit, nullum habet remedium ad rem recuperandum. 19. 234. 2.

Malæ fidei poſſeſſor, fructus acquiſitos ex induſtria ſua, ſuos facit, quia nunquam fuerunt in dominio petentis. 58. 383. col. 2.

Mala fides emptoris efficit, vt facultas reemendi nunquam præſcribatur. 5. 172. col. 1.

Mala fides in præſcribendo nocet præſcribere volenti. 17. 234. 2.

Mala futura præcaueri leges ſuadent. 57. 317. 1.

Malam qui ſemel habuit voluntatem, in eadem durare cogitatur. 76. 318. col. 2.

Illuſtr. Dom March. Ramont. Sac. Cõſil Præſ. Authoris *Præceptor.* 16. 313. col. 1.

Marcus Antonius Surgens de Neapol. Illuſtrat. *laudatur.* 6. 280. 2.

Marinus Frecc. *fidem præſtat vti Iudex cauſarum criminalium obſeruaſſe citari non poſſe Titulatos abſq; expreſſa licẽtia Excellentiſſimi Proregis.* 5. 459. 2.

Marin. Frecc. in tit. quis dicatur Marchio. *enucleatur.* 14. 460. 2.

Dom. Marius Giurba *laudat* Dom. Didacum de Vzeda Locumtenentem Regiæ Cameræ Summariæ. 16. 281. col. 2.

Mariti in poteſtate eſt, dotem nolle recipere. 7. 88. 1.

Maritus occidens adulteros non occidendos punitur pœna exilij, vel relegationis. 28. 79. 2.

Maritus an ſit adſtrictus reſtitutioni dotis, licèt eam non receperit. 11. 88. 1.

Maritus ſibi imputet, ſi tenetur ad reſtitutionem dotis, dùm illam exigere, & non exegit. 12. 88. 1.

Maritus licèt non teneatur recipere dotem promiſſam neceſſitate præciſa, tamen tenetur neceſſitate cauſatiua, quia non debet facere, vt mulier indotata remaneat, & faciendo, eius culpæ adſcriberetur. 24. 89. 2.

Maritus renuncians in beneficium dotantis dotem ſibi promiſſam, vxori præiudicare non poteſt. 41. 91. 2.

Maritus, an poſſit reuocare alienationem fundi dotalis, ſicuti, & ipſa vxor, & facto ſuo contrauentu. 1. 419. 1.

Matrimoniũ non debet impediri. 11. 516. col. 1.

Matthæus Afflictus *inter eos, qui deciſiones Senatuum collegerunt, primas obtinet laudes.* 8. 72. 2.

Matthias Berlich. *ſuſtinet opinionem, quod tranſactio debet reſcindi ſub prætextu læſionis, ſi dimidium excedat.* 12. 16. 2.

Matthias Berlich. *pluribus in caſibus limitat ſuam opinionem, quod tranſactio continens læſionem vltrà dimidium, poſſit reſcindi.* 14. 16. 2.

Matthias Berlichius, *plures rationes aſſignat, ex quibus damnati ad mortem de iure digeſtorum teſtamentum condere non poterant.* 25. 206. 1.

Matthias Berlichius *laudatur.* 57. 209. col. 2.

Matthias Berlichius *inſignis Iureconſultus laudatur.* 17. 476. 1.

Dom. Regens Matthias Caſanate, *laudatur.* 14 21. 1.

Media neceſſaria ſunt adhibenda ad conſequendum finem. 6. 59. 2.

Medici ægrotantes, cur alios ad ſe Medicos vocant, in eorum curatione. 14. 483. 1.

Meliores ex melioribus orti ſũt. 27. 287. 1.

Membri abſciſſio totum non perimit hominem. 34. 80. 1.

Memoriam ad conſeruandam, quæ fuerint adinuenta. 6. 275. 1.

Memoria hominum, eſt labilis. 33. 408. col. 1.

Menſis abſolutè, & ſimpliciter prolatus, ſine relatione certi menſis, intelligitur de 30. diebus. 21. 196. 2.

Mentecaptus non eſt citandus antequam interdicatur adminiſtratio. 2. 471. col. 2.

Mercede expectata, vt gaudeant ij, qui pondus diei, & æſtus patiuntur, iuri conſentaneum eſt. 18. 379. 2.

Mercenarius eſt dignus mercede ſua. 7. 379. 1.

Mercenarius eſt dignus mercede ſua. 27. 408. 2.

Merces, ſiue ſalarium Aduocatorum, non habet tot priuilegia, ſicuti ſtudium. 14. 372. 1.

Merces dicitur pretium operæ, quæ ſi non præſtatur, vtiq; non debetur ex vi correlatiuorum. 21. 430. 2.

D. Mercurialis Merlinus *laudatur.* 3. 465. 2.

Meri Imperij conceſſio facta ab Alphonſo I. *Baronibus in Regno, eſt perpetuò deploranda.* 11. 12. 2.

Merum Imperium Baronibus in Regno cõmunicauit Sereniſſimus Rex Alphonſus I. *quod per prius non habebant.* 9. 12. 1.

Metus reuerentialis ſatis eſt ad reſcindendum contractum celebratum ab eo, qui propter reuerentiam illum inijt. 1. 72. col. 1.

Metus reuerentialis ſolus ſufficit ad excluſionem conſenſus. 2. 72. 2.

Metus reuerẽtialis vxoris erga virum, reſcindit contractum initum cum viro. 3. 72. 2.

Metus non præſumitur. 4. 72. 2.

Metum incutere, eſt delictum. 5. 72. 2.

Metus an ſit probandus in ſpecie contractus, qui metu præſumitur initus, vel ſufficiat in genere. 7. 72. 2.

Metus, qui dat cauſam immediatam actui, illum vitiat, & non alius. 12. 72. 1.

Metus ſi conſtet à marito vxori illatus, præſumitur durare conſtante matrimonio, imò donec mulier in eo permanet. 14. 73. 2.

Metus à viro mulieri illatus, difficile eſt, quod probetur in ſpecie, ideò ſufficit, quod de eo conſtet in genere. 16. 73. 2.

Metus ſi probetur illatus per virum, præſumitur ſtatim contractus, exindè ſecutus ex metu. 20. 74. 1.

Metus probatur coniecturis, & indicijs. 22. 74. 1.

Metus in ſpecie probandus, de qua ſpecie intelligi debet. 24. 74. 2.

Metus comminatus debet eſſe certi periculi. 26. 74. 2.

Metus probatus in ſpecie indiuiduali, aliquid amplius debet operari. 27. 74. 2.

Melius eſt intacta iura ſeruare, quàm poſt vulneratam cauſam remedium quærere. 55. 317. 1.

Metus ſemel illatus, ſemper durare præſumitur. 73. 318. 2.

Metus benè arguitur, de præterito in præſens. 74. 318. 2.

Miles caſu ab hoſtibus captus, conſequi non debet ſalarium, tempore durãtis captiuitatis. 33. 431. 1.

Miles actu ſeruiens, præſumitur abeſſe cauſa Reipublicæ. 3. 498. 1.

Miles non reſtituitur in integrum ſi potuit conſulere Peritiores. 5. 498. 1.

Miles dùm eſt in expeditione, præſumitur non potuiſſe eius defenſioni vacare in Iudicijs. 8. 498. 2.

Milites noſtri temporis minimè gaudent priuilegijs militum antiquorum temporum. 10. 498. 2.

Milites noſtri temporis non ſunt inſigniti Inſulis à Romana Republica conſuetis, ideò antiqui temporis militum priuilegijs non gaudent. 11. 498. 2.

Milites ordinarij ſtipendiati, & non ſtipendiati, qualiter gaudeant priuilegijs militum, remiſſiuè. 13. 498. 2.

Milites qui non habent ſtipendia à Regia Curia, niſi quando actu ſeruiunt in neceſſitatibus acti imminentibus, an gaudeant priuilegijs militum. 14. 449. col. 1.

Minad. conſ. 8. *explicatur.* 42. 449. 1.
Minor recedere ſatagens à contractu, debet reſtituere poſtulatum in priſtinum ſtatum. 16. 265. 1.
Minor, aliuſq; perſona priuilegiata non ſunt audiendi in iudicio reſciſſorio, niſi prius reſtituant accepta, & rem cum fructibus. 34. 267. 1.
Mirandum quare nõ ſit, ſi diuerſa in vno, eodemq; facto reſolutiones deſcendunt. 38. 507. 1.
Miſerabilis prodigo contrarius eſt, qui in quibus opus eſt, quantumcumque, & quãdo decuerit, non expendit. 22. 299. col. 2.
Miſſio in poſſeſſionem, & reuocatio miſſionis in poſſeſſionem, debent procedere à pari. 5. 328. 1.
Mitius agitur cum lege, quàm cum Miniſtro legis. 24. 9. 1.
Mobilium vilis, & abiecta eſt cuſtodia. 72. 226. 1.
Modico tempore, modicum ſit ſtudium. 30. 408. 1.
Moleſtia duplicem habet ſenſum, vel de facto, vel de iure. 1. 168. 1.
Moleſtia de iure etiam includitur, quando per verba generalia prohibetur, & de iure dicitur quando fit in iudicio, vel extra iudicium de facto, vel in iudicio ſub colore, & praetextu iuris. 5. 168. 2.
Moleſtia de iure prohibita intelligitur, quando fit malo animo, & calumnioſè, ſecùs verò ſi bona fide, & intentione, vt ius ſuum conſequatur, quia tunc non incidit in poenam. 6. 168. 2.
Monachus profeſſus, an poſſit facere teſtamentum? 63. 210. 1.
Monaſterio Monialium potiùs, quàm virorum (caeteris paribus) eſt deferendum. 1. 191. 1.
Monaſterium Monialium, reputatur in iure locus magis pius, & pauperior, quã virorum, propter earum clauſuram, & imbecillitatem in acquirendo. 3. 191. col. 1.
Monialibus magis, quàm viris religioſis, eleemoſyna eſt facienda. 5. 191. 1.
Mora poteſt purgari, ſi dies ab homine apponatur. 25. 9. 1.
Mora vera inducitur poſt interpellationẽ, ſiue petitionem. 9. 18. 2.
Mora debitoris ſibi debet eſſe nociua. 10. 18. 2.
Mora dicitur affectata creditoris non curantis exigere à debitore exiſtente ſoluendo. 44. 46. 2.
Mora in non ſoluendo debita, haeredi imputari debet, non fideicommiſſario. 9. 158. 1.
Mora eſt delictum, quod ſuos tenet authores. 10. 158. 1.
Moratoriam opponens contra ſuos creditores, pati debet, vt illa etiam vtantur ſui debitores. 29. 167. 2.
Morae purgatio impeditur per mutationem ſtatus, ex qua detecta eſt paupertas. 26. 167. 1.
Morientium arbitria ſeruari, bono publico expedit. 19. 8. 2.
Morientium arbitria exequi, fauorabile eſt. 20. 489. 2.
Mortis ad poenam condemnatus, poteſt flagello percuti, eiq; manus truncari, aut perpetuò ad galeras mitti. 15. 78. 1.
Mortis poena, maior eſt omni alia poena. 33. 80. 1.
Mulier facto viri indotata remanere non poteſt. 9. 88. 1.
Mulier, eiuſq; vir, non tenentur de euictione in caſu alienationis fundi dotalis, neq; ad pretij reſtitutionem. 6. 419. col. 2.
Mulierum obligationes ità demùm nullae ſunt, ſi de nullitate mulier eas redarguere velit. 4. 463. 2.
Muris Vrbis, Ciuitatis, non ſunt praeficiendi mercenarij, vel ſtipendiati cuſtodes. 38 188. 2.
Mutanda non ſunt, quae certam ſemper habuerunt determinationem. 52. 353. col. 1.
Mutanda non ſunt, quae certam habuerunt determinationem. 9. 439. 1.
Mutatio minima facti, totum quandoq; ius mutare ſolet. 39. 507. 1.

N. N.

Digitized by Google

N

Natio prouocat, atq; deteret. 13. 445. 1.
Naturalia quæ ſunt, nemini ſunt imputanda, etiamſi ſonent in vitium. 7. 429. col. 1.
Naturæ quodam inſtinctu, Magiſtratibus honor debitus eſt, & reuerentia. 9. 185. 2.
Nauigare impeditus propter morbū, adhùc nauigare dicitur. 6. 429. 1.
Neapolis *abundat inſignibus cauſarum Patronis, Peritiſq; Notarijs.* 16. 17. col. 1.
Neceſſitas ſi efficit, vt quis cogatur aliquid facere, etiam quod ſit conditio poteſtatiua, trahitur ad tempus promiſſionis. 25. 89. 2.
Neceſſitate vrgente, quæ fiunt, iuſtè fieri dicuntur, nec licentia Superioris requiritur. 18. 179. 2.
Neceſſitatis ratione poſſunt Ciues adſtringi ad mutuandum Vniuerſitati, etiam nulla præcedente Superioris licentia. 17. 179. 2.
Neceſſitatis caſus, nulla lege, aut diſpoſitione videtur exceptus. 23. 180. 1.
Negligenda nō ſunt, quæ ad vberioris cautelæ cumulum adhibentur. 20. 338. 2.
Negligentia habet admixtum dolum. 40. 46. 1.
Negligentia non debet operari contra tertium de dolo non participantem. 42. 46. 1.
Negligentia creditoris non curantis exigere probatur eò ipſo quod creditor potuit petere debitum, & non petijt. 45. 46. col. 2.
Neminem cum alterius iactura locupletari debere, ab ipſa natura inſitū reperitur. 55. 269. 2.
Nemo benè natus à principio, ſit hodie ſeruus pænæ, nec pęna alicuius ſupplicij coercetur, ſed Ciuitas ſalua, & integra manet, attento iure nouiſſimo. 27. 206. 1.
Nemo accederet ad emendū ſub haſta, ſi ſuper re empta moleſtiam pati poſſet. 22. 350. 1.
Nihil ex nihilo ſequitur. 46. 69. 1.
Nobiles, & hidalgus non excuſantur à mutuo pecuniæ faciendo Vniuerſitati in caſu neceſſitatis, ratione cuiuſuis priuilegij. 26. 180. 2.
Nobiles in Ciuitate Neap. plebicularijs vigentibus commotionibus de anno 1647. *&* 48. *fuerunt admiſſi ad ſubſtituendū aliquos ex plebeis, qui eorū vice excubias facerent, vel quod quotidianam pecuniæ præſtationem facerent, ad finem ſe eximendi de perſona.* 57. 190. 1.
Nobilitatis honor, enſe tantùm, non alijs eū armis conſequi conſueuit. 11. 341. col. 2.
Nomen inſcribere in operibus publicis, & inſignia apponero, ſatis dixerunt. 15. 276. 1.
Nominato Titio in inſtrumento, videtur etiam nominatus hæres. 50. 363. 2.
Non entis, non ſunt partes. 44. 68. 2.
Non numeratæ pecuniæ iudiciū, neceſſariò debet proponi coram illo Iudice, qui haberet cognoſcere de viribus contractus. 6. 111. 1.
Non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe. 35. 315. 1.
Non ſolent, quæ abūdant, vitiare ſcripturas. 50. 199. 2.
Notitia contentorū in folio albo ſubſcripto, an præſumatur. 8. 82. 1.
Notoriū ſufficit allegare, nullaq; indiget probatione. 7. 422. 2.
Notoriū allegari poteſt etiam in allegationibus iuris. 9. 422. 2.
Notoriū facti, ſemper releuat ab onere probandi. 10. 423. 1.
Notoriū admittitur etiam aduerſus præſumptionem iuris, & de iure. 11. 423. col. 1.
Nullitas citationis quando, & quibus in caſibus non poſſit in criminalibus opponi per Procuratorem? 32. 150. 2.
Nullitas notoria, nō cenſetur reiecta à ſtatuto reijciente nullitates. 41. 268. 1.
Nullitas notoria, & euidens dicitur, quæ conſtat ex inſpectione actorum. 42. 268. col. 1.

Nul-

Nullitas fuit propoſita aduerſus decretum interpoſitum per Sac. Conſilium in die Iouis, ex quo non adfuit diſpenſatio Collateralis Conſilij, in cauſa Venerab. Monaſterij S. Mariæ *de Spe Nationis Hiſpanæ, pro quo patrocinium præſtitit* Author. 8. 337. 1.

Nullitatem proponens aduerſus decretum Sac. Conſilij, eo quod interpoſitum fuit in die Iouis, debet probare fuiſſe exindè impeditas relationes Magnæ Cur. *Vicariæ, aliàs non erit nullum.* 15. 338. 1.

Nullitatis notoriæ exceptio ex eiſdem actis apparens, poteſt allegari per Procuratorem in cauſa criminali, & de ratione. 27. 150. 1.

Nullum, & nihil parificantur. 45. 69. 1.

Nullus effectus producitur ex actu nullo. 41. 234. 1.

O

OBlatio à debitore facta creditori, debet eſſe realis, non verbalis. 37. 107. col. 2.

Obligatio naſcitur ex ſubſcriptione cedulæ vacuæ. 2. 82. 1.

Obligatio Cameralis operatur, vt nullus attendatur ordo circa executionem bonorũ ſpecialiter, vel generaliter obligatorũ, nam poteſt creditor pro ſuo arbitrio agere, & eligere, quæ mauult bona pro conſequutione ſui crediti. 83. 144. 1.

Obligatio nulla naſcitur in contractibus innominatis ante implementũ, & factũ ſequutum. 14. 295. 2.

Obligatio nulla ſubeſt ex contractu tranſactionis, ſi non adimpleatur. 15. 295. col. 2.

Obligatio Cameralis ex clauſula Quorum intereſt, *omnibus intereſſe habentibus prodeſt.* 59. 354. 1.

Obligatio collata in Titium, nullũ initiũ in ſtipulantis perſona tradit, etiamſi ipſius ſtipulantis interſit. 31. 361. 2.

Obligatio ſi concipitur in perſonam ſtipulãtis, etiam quod eius non interſit, actio illi quæritur. 32. 361. 2.

Obligatio, quæ in defuncti perſona radices iecit, non immutatur ex perſona hæredis. 45. 363. 1.

Obligatio principalis, ſicuti ad hæredem tranſmittitur, ità pariter factũ eligendi, quod eſt acceſſoriũ principalis obligationis. 55. 364 2.

Obligatio dotandi, eatenus durat, quatenus durat cauſa finalis inductiua ipſius obligationis. 7. 515. 1.

Obligationes contrahũtur ex delicto, vel quaſi, & ex contractu, vel quaſi. 60. 383. 2.

Obligationes mulierũ pro alijs, quæ de cauſa nullæ reputatæ fuerint? 1. 463. 1.

Obligationũ conditio non immutatur ex perſona hæredum. 43. 363. 1.

Obligationũ ſubſtantia non minuitur, nec corrũpitur ex perſona hæredis. 44. 363. col. 1.

Obligatus tradere rem liberã, ſufficit quod taliter ſatiſdet ei, cui ad liberandũ tenetur, quod eũ certũ faciat damnũ pati non poſſe. 13. 123. 2.

Obſeruantia Tribunaliũ Regni, vt poſt concluſum in cauſa ante prolationem ſentẽtiæ, admittantur ſcripturæ etiam priuatæ, ſuper quibus ſit etiam facienda recognitio, ſi petatur, vndè ortũ habuerit. 8. 212. 2.

Obſeruantia iudicij habetur pro forma, à qua non eſt recedendũ, nec à Iudice remitti poteſt. 20. 229. 1.

Obſeruantia localis, ad alias Prouincias extendi non poteſt. 54. 353. 2.

Obſeruantia ſtatuti eſt attendenda. 13. 460. 2.

Obſeruare non tenemur non obſeruanti. 30. 266. 2.

Dom. Octauius Vitalianus Authoris Præceptor, *collaudatur.* 10. 153. 2.

Dom. Octauius Vitalianus Authoris Præceptor, *cum laude commemoratur, eiuſq; dicterũ circa officia inhiantes, recenſetur.* 22. 436. 1.

Octauius Vitalianus Aduocatus maximus, Authoris Præceptor, *laudatur.* 32. 485. 2.

Occupans illud, quod eſt proprium Principis, dicitur Tyrannus. 9. 239. 2.

Officiales, miniſtri Dei ſunt, eiuſq; authoritatē, munere hoc defunguntur. 7. 185. 2.

Officiales Ciuitatis Neapolis, quibus ex cauſis ſint maximè honorandi. 16.186. col. 2.

Officiales, & Magiſtratus, an ſint immunes ab excubijs, & portarū cuſtodia, & in caſu quo teneri de iure ſit diſpoſitum, an factum ſit ſatis, ſi ſtipendiariū, vel ex ſuis domeſticis aliquem delegarent, à quo munus illud perſonale Domini abſentis vice pręſtaretur. 21. 187. 1.

Officiales, & Conſiliarij, an teneantur ad Collectas, 24. 187. 2.

Officiales magis exemplo, quàm vacationis licentia, publicam lędunt diſciplinam. 31. 188. 1.

Officiales Regię Cameræ in iure appellantur Curatores Cęſaris, Rationales Cęſaris, Procuratores priuatę rationis, & Magiſtri rei priuatę. 9. 281. 1.

Officiales inuident in muleis cauſarum Patronis. 23. 436. 1.

Officiales debent ſe gratos exhibere in cauſis Aduocatorum proprijs. 11. 482. col. 2.

Officialis nullus dicitur liberè iudicare, quando eſt ibi Tyrannus. 29. 241. 2.

Officialis qui pręſtitit operam, & ſuſcepit laborem, exercendo officiū, debet habere alimenta, & fructus officij, non ſecùs ac ſi emiſſet, ac pretium ſoluiſſet, cuius loco ſucceſſit perſonale ſeruitium. 32. 381. col. 1.

Officij emolumenta, cur non ſint reſtituenda Officiali ſuſpenſo? 37. 382. 1.

Officium nè detrimentum patiatur, ob ſuſpenſionem Officialis, debet habere ſubſtitutum. 25. 380. 2.

Officium, ſi fuerit, ſtante ſuſpenſione alteri commendatū, & abſoluto non recuperat ſalarium. 39. 382. 1.

Oliuerius Beltraminus laudatur. 4. 122. col. 2.

Omnia quæ facta ſunt tempore Tyrannidis, ſuperueniente iuſto Domino, debent reſcindi. 21. 241. 1.

Onera ſoluenda ſunt de fructibus. 51. 162. 1.

Onere quo impediuntur Magiſtratus eorū officium exercere, ſunt immunes. 23. 187. 1.

Onus legatorum, ſpectat ad fideicommiſſarium. 53. 162. 1.

Onus qui ſuſtinet, à mercede repelli non debet. 9. 379. 1.

Opera conſiſtit in futuro, & impedimentū contingens in futuris, pertinet ad incommodum impediti, quaſi nondùm perfecto contractu. 35. 431. 2.

Operam eſſe ſine emolumento, aut emolumentum ſine opera impenſa eſſe, graue eſt. 15. 379. 2.

Operas ſerui legati, quomodo quis amittat per emancipationem. 59. 383. 2.

Opinio tenentium tranſactionem eſſe reſcindendam prætextu enormis, vel enormiſſimæ læſionis, eſt improbanda. 11. 16. 1.

Opinio tenentium filios duorum fratrum cum agitur de ſucceſſione patrui eſſe admittendos in capita, non in ſtirpes, eſt magis conſona literæ, & naturæ. 6. 35. col. 1.

Opinio illa verior eſt, & tutior, quæ pœnam corporis afflictiuam imponi poſſe ſuadet quãdo commutatur ex cauſa pœna mortis. 39. 80. 2.

Opinio tenentiū annū captū haberi pro completo in fauorabilibus, non autem in odioſis, communiter recepta inſinuatur. 12. 115. 1.

Opinio quæ fauet ſalarijs Aduocatorū, in iudicando tutior eſt, & recipienda. 16. 372. 2.

Opinio, quod Aduocati in cauſa propria, aliorum patrocinium expetere debeant, crebrior eſt, & frequenti Doctorum calculo recepta. 25. 484. 2.

Opus publica pecunia ſi factum fuerit, an nomen tantùm Principis, vel etiam Ciuitatis, ſi eius pecunia opus factum ſit, ſit inſcribendum. 9. 275. 1.

Opus non conſtructū de propria Officialis pecunia, non patitur, quod eius inſignia in eo inſcribantur. 12. 275. 2.

Ordinariè dùm agitur, actus ordinatorij præcedere debent ſententiam. 75. 334. col. 1.

Ordinatio Regni Portugalliæ *ſtatuit ſuſpictiones Officialium, non aliter recipiendas eſſe, quàm ſi ſubſcribantur ab Aduocato, qui onus cauſæ ſuſtinet, vel à principali.* 11. 322. 1.

Ordinem exequutionis eſſe ſeruandum in vtilitatem debitoris, non autem pro forma, quibus in caſibus procedere ſit dicendum. 71. 226. 1.

Ordinum dignitatem ſeruari, & familiarũ illæſam remanere, Reipublicæ intereſt. 17. 276. 1.

Ordo vbi non attenditur, fit præpoſteratio cauſæ ad cauſam, & vnius cauſæ ad ſeipſam. 84. 144. 1.

Ordo traditus in exequendo per tex. in l. à Diuo Pio, §. in venditione, *fuit ſpeciali diplomate Regis in Regno Franciæ abrogatus.* 4. 217. 2.

Ordo traditus à Diuo Pio *in exequutione facienda, fuit inductus pro forma.* 7. 218. 1.

Ordo traditus à Diuo Pio *circa exequutionem faciẽdam, an fuerit introductus pro forma, vel in vtilitatem debitoris, ſiue ad Iudicis inſtructionem.* 15. 219. col. 1.

Ordo datus in exequendo à Diuo Pio, in §. in venditione, l. à Diuo Pio, ff. de re iud. *ſi non obſeruetur, exequutio eſt nulla, etiamſi ab ea non appelletur.* 53. 223. 2.

Ordo præpoſteratus eſt nullus, quia non fit eo modo, quo lex diſponit. 61. 224. 2.

Ordo dùm ſtatuitur obſeruandus in aliquo actu, intelligitur pro forma. 9. 460. col. 1.

Origo attenditur in contractibus. 19. 417. col. 1.

Origo, cuiuſq; rei attenditur, actumq; denominat. 37. 448. 1.

Oſaſcus dec. 110. & Theſ. dec. 189. *enucleantur.* 25. 490. 2.

P

P*Acis effectus qui ſunt.* 2. 311. 2.

Pactum contra legem initũ, non obligat paciſcentes. 17. 8. 2.

Pactum in conceſſione feudi facta Eccleſia, quod mortuo Prælato, ſoluatur releuiũ, tenet. 25. 27. 1.

Pactum appoſitum in inſtrumento, vt venditor cenſus conſentire faciat contractui alias perſonas, intelligitur dummodò emptoris interſit. 9. 123. 1.

Pactum reſolutionis contractus, in caſu rei non liberè traditæ, aliiſq; caſibus ſimilibus, eſt licitum in Regno. 19. 124. 1.

Pactũ *inter creditorem, & debitorem, ne liceat debitori hypothecam vendere, vel pignus, valeat, vel nullum ſit, quaſi cõtra ius poſitum.* 70. 130. 1.

Pactum *reemendi quandocumq; intelligitur ſi intra annos* 30. *fuerit petitum exerceri.* 8. 172. 2.

Pactum *de retrouẽdendo* Toties quoties, & quandocumq; emptor voluerit, *non præſcribitur ſpatio* 30. *annor.* 13. 173. 1.

Pactũ de retrouendendo Toties quoties, & quandocumque venditor voluerit, *ſi contractus eſt fœneratitius, nulla datur præſcriptio.* 24. 174. 2.

Pactũ *cum iuramento, & pœna de non opponendo nullitatem, non tenet, quando Iudex repellit agentem ſine actione, quãdo nullitas eſt notoria.* 43. 268. 1.

Pactum, *quod conductor præſtet mercedem abſq; eo quod re, & eius fructibus fruatur, iniuſtum, & inualidum cenſendum eſt.* 18. 423. 2.

Paris de Puteo, *ſatis punctualiter explanat materiam Capituli Deteſtantes.* 44. 393. 2.

Partibus litigantibus per ſe, melius poteſt liquere de veritate cauſæ, quàm ſi litigent per Procuratorem. 9. 148. 1.

Partis, ac totius, idem eſt iudicium. 33. 125. 2.

Pater non poteſt præiudicare in iis, quę deſcendunt à genere, nam ſuccedit per ſe, ex liberalitate primi inſtituentis. 58. 270. 1.

Pater deportatus reſtitutus recuperat ius patrię poteſtatis circa adminiſtrationem bonorum filij, remoto tutore, niſi tamen eſſet prodigus, idq; procedit etiamſi adeò tenax ſit, quod non expendit vbi oportet. 11. 298. 1.

I N D E X.

Pater conſeruatur in filio. 7. 478. 1.
Pater magis torquetur in filio, quàm in ſeipſo. 8. 478. 2.
Pater quod magis teneatur filio, quàm patri, vndè aſſeratur. 9. 478. 2.
Patriæ oppreſſæ fame, ſiue alio malo, tenetur quis potius totis viribus, opem ferre, quàm alteri Ciuitati. 15. 441. 2.
Patriæ plurimum debetur. 16. 441. 2.
Patrocinium ſi præſtetur ad rem aliquam recuperandam, poteſt pro patrocinio prędicta res ipſa vendi, & alienari, quantumuis prohibita ſit. 10. 372. 1.
Paul. de Caſtr. conſ. 18, in. 3. dub. *explicatur.* 27. 159. 2.
Dom. Conſiliarius Paulus Staibanus *laudatur.* 39. 351. 2.
Pauper quilibet potiùs præſumitur, quàm diues. 8. 305. 2.
Pauper, aut diues quis de præſenti nō præſumitur, ſed quis qui tenetur probare id in quo ſe fundat. 14. 306. 1.
Pauperibus non habentibus pecuniā pro depoſito pęnę, quando volunt proponere nullitates aduerſus ſententias, & decreta Sac. *Conſil. qualiter fuerit conſultum.* 4. 305. 1.
Paupertatem, ſeu diuitias allegans, debet probare. 10. 305. 2.
Paupertas ſuperueniens excuſat à mora, & ab omni intereſſe. 17. 166. 2.
Paupertas excuſat nedùm à mora, ſed etiā à periurio, & pęna, 18. 166. 2.
Pax dulcis eſt, eiuſq; nomen blādum, & ſuaue dicitur. 1. 311. 2.
Pax vbi eſt, ibi eſt Trinitas. 3. 311. 2.
Pax componitur ex tribus literis, quarum quęlibet ſuū habet ſignificatū. 4. 312.
Pax dicitur rupta, & pęna commiſſa attento ſtatuto ex ſimplici exoneratione Archibusij, etiamſi in perſona percuſſus quis non fuerit, ſecùs verò in terminis iuris communis. 21. 343. 1.
Pecunia redacta ex feudo non dicitur feudalis. 9. 65. 2.
Pecunia ſoluta ſecundo creditori cū aſſenſu, dicitur ſoluta reuocabiliter, quatenus creditores anteriores non adſint, vel res vēdita emptori euicta. 24. 67. 1.
Pecunia bona fidę conſumpta non poteſt reuocari, nè totus mundus inuoluetur litibus. 48. 69. 1.
Peccatum non interuenire, inter ementis, & vendentis commercium, eſt impoſſibile. 16. 407. 1.
Penſiones domorū, qualiter ſint deſtinatæ in Ciuitate Neapolis. 5. 422. 1.
Penſionis remiſſio fieri debet cōductori pro tempore, quo impeditus fuit fructus recolligere. 16. 423. 2.
Pericula quot incurrant Aduocati. 29. 473. 2.
Peritiores conſulere quis potuiſſe dicitur, ſi in Ciuitate, Caſtro, vel Terra aderant literati. 6. 498. 1.
Peritus conſultus tunc dicitur, ſi aditus fuerit Doctor, de cuius cōſilijs publica vox, & communis Ciuitatis opinio benè ſentit. 7. 498. 1.
Perſona actoris ante omnia eſt legitimanda in quolibet iudicio etiam ſummario, & exequutiuo. 15. 97. 2.
Perſona extrinſeca in contractibus nunquam ſubintelligitur. 16. 98. 1.
Perſona ſi eſt incerta, & tamen de facili poteſt ſciri, & certificari, non arctatur per citationem generalem, & propriè clamata. 35. 351. 1.
Perſona hæredis dicitur vna, & eadem cū perſona defuncti. 46. 363. 1.
Perſonalis actio tantùm competit fiſco abſq; hypotheca ex delicto. 37. 56. 1.
Perſonæ Illuſtres non citantur, neq; ciuiliter, neq; criminaliter pro delictis, ſine licentia Domini Viceregis. 6. 460. *col.* 1.
Petens reſcindi, ſeu annullari contractum tanquam metieuloſum, aut per fraudem, & dolum, ſiue præter, vel contra ius celebratum, ſuſtinet partis Actoris, non Rei. 10. 111. 2.
Petens exhibitionem ſcripturæ, tenetur ante omnia declarare, ſi intendit ſtare toti ſcripturæ, tàm pro, quàm contra. 15. 368. 2.
Petere aliud eſt, quàm ponere. 54. 394. *col.* 1.
Petitio, ſeu libellus, ſi eſt diuerſus à probationibus, nō operatur clauſula Ius, & iuſtitiam miniſtrari. 61. 394. 2.

Pe-

I N D E X.

Petitio rei, in iudicio, quæ præſtari non poteſt, rectè procedit, vt fiat condemnatio ad æſtimationem, licèt non petitam. 78. 396. 1.

Dom. Conſiliarius Petrus Carauita *laudatur.* 6. 358. 2.

D. Petrus Franciſcus de Tonduti Sanlegerius, *laudatur.* 17. 464. 2.

Dom. Petrus Iordanus Vrſinus Sac. Conſil.Præſes *laudatur.* 9. 35. 2.

Dom. Petrus Iordanus Vrſinus Sacri Conſilij Præſes, *laudatur.* 6. 455. col. 1.

Petrus Matthieù Henrici IV. Galliæ Regis Hiſtoriographus celeberrimus *laudatur,* 42. 188. 2.

D. Petrus Matthieù Henrici IV. Galliæ Regis Hiſtoriographus *allegatur* ab Illuſt. Marchion. Ramont. Sacri Conſil. Neapolitani emeritiſſimo Præſid. 43. 188. 2.

Pœna contenta in bannis Baronũ,nè vaſſalli adeant Regia Tribunalia per ſaltum, applicatur Baroni in caſu contrauentionis. 18. 13. 1.

Pœna mortis poteſt commutari in corporalem,vel magnam pecuniariam. 26. 79. col. 1.

Pœna mortis naturalis, ciuilis, abſciſſionis membri, & carceris perpetui,olim operabatur, vt procedi potuiſſet ad foriudicationem, quod tamen hodie eſt immutatum. 6. 31. 2.

Pœna mortis ordinaria vbi aliqua ex cauſa venit minoranda, debet eſſe non corporalis, ſeu corporis afflictiua, ſed pecuniaria, ſcil. Exilij, Carceris, Relegationis, *& ſimilis.* 1. 76. 2.

Pœna ſi ex aliqua cauſa minoratur, an ſit arbitrariũ, quæ nam pœna eſſet imponẽda, quodq; ſit attendendum. 7. 77. col. 2.

Pœna infamatoria punitus, cenſetur punitus pœna corporali. 19. 78. 2.

Pœna infamiæ, omnibus maior exiſtit. 20. 78. 2.

Pœna corporalis commutata authoritate legis, non debet eſſe corporalis, & de ratione. 31. 79. 2.

Pœna mortis ſi debet minorari, non poteſt eſſe corporalis, ſcil. abſciſſionis membri. 32. 79. 2.

Pœna criminis ſtellionatus, non habet locũ, niſi interueniente dolo. 66. 130. 1.

Pœna pecuniaria quando venit imponenda ex delicto, admittitur Procurator, quia ſeorſum à crimine agitur. 35. 150. col. 2.

Pœna pro crimine ſi eſt pecuniaria,admittitur Procurator, quia agitur ciuiliter. 38. 151. 1.

Pœna de ſtylo Sac.Conſilij non debetur, niſi cum intereſſe concurrat tàm ſi apponatur dationi quantitatis,quàm ad implementum facti. 10. 228. 2.

Pœna contra delentes arma, ſeu inſignia, dicitur Iudici arbitraria. 27. 277. 1.

Pœna cõtra committentes crimen læſæ Maieſtatis, quæ ſit. 5. 284. 2.

Pœna mortis naturalis, & ſciſſio membrorum in fruſta procedit tàm in primo, quàm in ſecundo capite. 7. 285. 1.

Pœna quæ fuerit impoſita contra habentes tractatũ de interficiendo Pontificem. 9. 285. 1.

Pœna contra proditores, ac læſæ Maieſtatis criminis Reos, ex Conſtitutione Caroli V. Cęſari, quę fuerit. 10. 285. 1.

Pęna contra Reos criminis lęſę Maieſtatis in Regno Neapolitano, quę indicta ſit. 13. 285. 2.

Pęna nulla datur proportionata Reis criminis lęſę Maieſtatis, nec excogitari poteſt. 14. 285. 2.

Pęna amiſſionis bonorũ tam ſpiritualiũ, quàm temporaliũ,habet locũ contra committentem crimen lęſę Maieſtatis, nedũ de iure ciuili, verùm etiam de iure canonico. 18. 286. 1.

Pęna in ſtipulatione de non offendendo appoſita, an dicatur cõmiſſa, & pax rupta, dicatur ex ſola oſtenſione Archibuſij contra illum, cũ quo pax facta erat. 15. 342. 1.

Pęnã pati ex crimine, quod quis commiſiſſe non conſtat, abſurdum eſt. 11. 452. 1.

Pęna plures in Regno reperiũtur indictæ contra calumnioſè petentes terminos ad probãdũ, ſiue intrà, ſiue extrà Regnum. 10. 23. 1.

k 2 Phi-

Philippus Decius *Iureconſultus celeberrimus, deterritus fuit ex Authoritate Sac. Conſil. Neapolitani.* 2. 157. 2.
Philippus Paſchalis Conſiliarius *laudatur.* 12. 36. 1.
Pignorū captio debet inchoari ab ijs rebus, quarū diſtractio minus nocet debitori, aliàs exequutio erit nulla, quaſi contra ſoliū iudiciorū ordinem. 67. 225. 1.
Pignus duobus in ſolidū conſtitutū efficit eū primū in exigendo, qui primus extitit in acquirendo. 41. 68. 2.
Plato *maximè detulit Magiſtratibus.* 4. 185. 2.
Plebicularij homines alioquin timidi, euaſi ſunt audaciores ex aſportatione armorū ignéorum. 8. 341. 2.
Poetarum plurima dicta recenſentur in deteſtationem auaritiæ. 30. 300. 2.
Populo nihil fame horribiliùs, nihil pernicioſiùs contingere poteſt. 1. 177. 2.
Portenti inſtar erit præſcriptiones cum bona fide in Regno nō admittere. 33. 235. col. 2.
Poſteriores leges derogant prioribus quādo ad inuicem ſibi contrariantur. 11. 50. col. 1.
Poſtulare prohibitus ob reuerentiā Prætoris, etiam vtraq; parte conſentiente, repellitur à poſtulando. 45. 252. 2.
Poſſeſſio eſt facti. 41. 363. 1.
Poſſeſſio etiam tranſit in ſequentem donatarium, ſeu ſucceſſorem adueniente caſu. 20. 494. 2.
Poſſeſſor malæ fidei nullum acquirit dominium, nullam reiuendicationem. 18. 234. 2.
Poſſeſſor non debet priuari commodo poſſeſſionis. 17. 293. 1.
Poſſeſſor malæ fidei, non facit fructus ſuos. 57. 383. 2.
Poſſeſſoris cauſa, ſemper melior reputatur. 40. 68. 2.
Poteſt quis torqueri, ergo, & forindicari, quo tempore potuerit practicari. 11. 32. 1.
Practica ſequeſtri iuriſdictionis in Regno, vndè ortum habuerit? 23. 4. 2.
Practica petitionis preambuli ad finem liquidandi inſtrumentum, inſinuatur à Proſpero Carauita in Commentarijs ad rit. 181. n. 1. circa med. 12. 97. 2.
Practica Papienſ. in forma libell. in action. hypothecaria, *verb.* Sub eadem obligatione bonorum, num. 19. pag. mihi 190. col. 2. *explicatur.* 63. 130. 1.
Practica ab antiqua non eſt recedendum. 9. 228. 1.
Practica procedendi vigore Capitulorum *Regni, quæ ſit.* 43. 278. 2.
Practica conceſſionis Regalis præſidij in Regno, vndè ortum habuit? 38. 315. col. 2.
Practici Tribunalium Regni, nihil certi tradiderunt, Vtrum detur præſcriptio in Regno? 3. 233. 1.
Practicorm pertinacia dicitur, affirmantiū tranſactionem reſcindi prætextu enormis, vel enormiſſimæ læſionis. 7. 15. col. 2.
Prag. 10. de feud. *non procedit in aſſenſibus expeditis à Catholica Maieſtate.* 2. 51. 1.
Prag. *non debet eſſe alteri contraria.* 4. 51. 1.
Prag. 10. de feud. *fuit promulgata in beneficium* Regis. 6. 51. 1.
Pragmaticæ, quibus fuit ordinatum gratias nullius eſſe roboris, & momenti, niſi infra biēnium fuerint regiſtratæ in Cancellaria, nè defraudentur dirictus Regię Cancellariæ, & dirictus Regij Sigilli, quo tempore emanarunt. 16. 66. 1.
Pragmatica edita Matriti die vltimo Mēſis Octobris. 1563. *enunciatur.* 7. 191. 2.
Pragmaticæ dicuntur leges Regni, quia ventilatæ in Conciſtorio Principis. 17. 322. 2.
Pragmaticæ ligant omnes à die publicationis poſt duos menſes, niſi aliud ſtatutum fuerit in ipſa publicatione. 20. 322. col. 2.
Pragmatica prebens exequutionem decreta aſſiſtentiæ, vtrum procedat in decreto tantùm affirmatiuo, vel etiam in negatiuo? 31. 330. 1.
Pragmatica loquens in decreto aſſiſtentiæ

affirmatiuo, viget quoq; in decreto aſſiſtentia reuocatorio cum eadem concurrat ratio, & maior. 54. 332. 1.

Pragmatica prabens exequutionem ſententia aſſiſtentia comprahendit cauſam appellationis ex vi comprahenſiua. 65. 232. 2.

Pragmatica nulla cauetur, quod in die Iouis decreta non debeant interponi per Sac. Conſil. ſed tãtùm deſtinata fuit dies ad audiendas relationes Magna Curia, nulla adhibita clauſula annullatiua, vel irritante. 9. 337. 2.

Pragmatica edita tempore D. Raymundi de Cardona, quod vtens ſcoppictis, & archibuſijs ad nocendum in panam incidat mortis naturalis, recenſetur. 12. 341. col. 2.

Pragmatica de ictu ſcoppicti, *fuit renouata de anno* 1614. *die* 14. *Aprelis.* 13. 342. 1.

Pragmatica de exoneratione Archibuſij non procedit, niſi duobus concurrentibus quoad puniendum conatum. 25. 343. 2.

Pragmatica Odia litium, ſub tit. de cõprom. *fuit edita ad pacem, & quietem inter ſubditos coalendam.* 4. 412. 1.

Prag. Odia litium, ſub tit. de Arbitr. *in caſibus exceptuatis, loquitur per verba negatiua, qua quid operẽtur, remiſſiuè.* 11. 412. col. 1.

Praxis Senatus Cathalunia, non reÿciendi inſtrumenta preſentata poſt concluſum in cauſa. 7. 212. 2.

Praxis protedendi tempore feriarum inductarum ad vtilitatem hominum in cauſis tangentibus intereſſe Regÿ Fiſci, vndè proceſſerit? 113. 260. 1.

Praxis euadendi depoſitum pro pana nullitatum à ſententÿs, & decretis Sac. Conſilÿ, quando proponentes ſunt pauperes, qua ſit. 5. 305. 1.

Praxis cõcedendi Conſeruatoria in Regno, qua ſit, & quomodo practicatur. 23. 313. 2.

Praambulum debet probare, quem eſſe haredem ſimpliciter, non in vſufructu ad finem liquidandi inſtrumentum via ritus. 11. 97. 2.

Praambulũ in Regno nunquam expeditur ad beneficium legatarÿ. 29. 99. 1.

Pracedentia declarant ſequentia. 18. 74. col. 1.

Pracedentiarum occaſione, plures lites orta fuerunt inter homines. 2. 434. 1.

Praecedere quiſquis cõtendit, naturali quodam inſtinctu. 1. 434. 1.

Praceptum ad reluendum tenutam, & bona infra terminum quindecim dierum à die exequutionis computãdum, non expirat, niſi à die tota decimaquinta immediatè ſequenti tranſacta, poſt diem illam, in qua fuit facta exequutio. 31. 197. 2.

Pradium obligatũ pluribus, ſi capax eſt omniũ obligationũ, & hypothocarum, non eſt locus reſolutioni contractus. 6. 123. col. 1.

Preferri debet in electione officiorum, is qui libros compoſuit. 4. 434. 2.

Preiudiciũ nullum infertur creditoribus anterioribus non citatis, nec auditis, nec conſenſum preſtantibus, quin agant pro eorum credito ſuper re hypothecata, etiãſi vendita fuerit ſub haſta. 29. 350. 2.

Prelatio competens Aduocatis, & Procuratoribus pro eorum ſalario in re è litibus recuperata, eſt ad inſtar priuilegÿ competentis ei, qui rem melioranit ſuper re meliorata. 20. 372. 2.

Pralatio competens Fiſco quoad metalla, nõ procedit in alÿs caſibus. 8. 441. 1.

Prelato mortuo non ſoluitur releuiũ, & de ratione. 21. 27. 1.

Pralatus non eſt Dominus rerũ Eccleſia, ſed tantùm adminiſtrator. 19. 27. 1.

Prelatus aliquando dicitur procurator rerũ Eccleſie, & aliquando diſpenſator. 20. 27. 1.

Praponi haud debet, qui minimũ laboris ſuſtinuit, ei qui plus fuit operatus. 12. 435. 1.

Prepoſteratio ordinis, vitiat actum, eumq; nullum reddit. 51. 223. 1.

Preſcribens, in nulla temporis parte rei aliene conſcientiam habere debet, quia nõ poteſt praſcribere. 23. 234. 2.

Praeſcribens cum bona fide, non tenetur ad reſtitutionem, etiamſi mala fides ſuperueniat. 31. 235. 2.

Prae-

Praeſcriptio poteſt currere cum mala fide contra eum, cui nondùm actio competit, ſed eſt competitura. 9. 172. 2.

Praeſcriptione ſublata, non cenſetur ſublata praeſcriptio tricennalis. 11. 173. 1.

Praeſcriptio ſine poſſeſſione nequit procedere. 16. 173. 2.

Praeſcriptio nulla datur in cauſa vſuraria.

Praeſcriptio à Regno facta non eſt exul, niſi in caſu, quo requiſita non concurrunt. 20. 234. 2.

Praeſcriptio deſtruitur prorſus, ſi mala adſit fides. 21. 234. 2.

Praeſcriptio in Regno non procedit quando adeſt mala fides ex parte praeſcribentis. 28. 235. 2.

Praeſcriptio cum bona fide, ſi non admittitur, aequitas elongatur. 38. 236. col. 2.

Praeſcriptiones malae fidei abhorrent ab omnibus iuribus. 29. 235. 2.

Praeſcriptiones cum bona fide, & omnibus neceſſariis requiſitis, in omni equitatis iudicio ſunt ſeruandae. 35. 236. 1.

Praeſcriptioni inductae in odium negligentis renunciari non poteſt tacitè, nec expreſsè, etiamſi deberet procedi ſecundùm equitatem. 26. 235. 1.

Praeſcriptionis exceptio in Regno, an ſit ſublata, eò quod proceditur ſola facti veritate inſpecta. 7. 233. 2.

Praeſcriptionis exceptio, ſi non fuerit liquida, minimè proceſſum impedit ad vlteriora. 41. 236. 2.

Praeſcriptionum materia, ſpatioſum habet campum in iure. 1. 233. 1.

Praeſens, & tacens dicitur qui poterat contradicere, & non contradixit, & videtur de iure ſuo cedere. 63. 384. 1.

Praeſentans inſtrumentum via ritus, debet eſſe principalis contrahens, vel eius heres, ad quem tranſit virtus iuramenti ad finem interrogandi debitorem. 9. 97. col. 2.

Praeſtat in tempore occurrere, quàm poſt exitum vindicare. 54. 189. 2.

Praeſtat in tempore occurrere, quàm poſt grauamina exitum vindicare. 54. 317. 1.

Patrocinia, labores, & ſeruitia pro alicuius rei recuperatione, & defenſione praſtita, ſunt eidem rei adeò annexa, & coherentia, vt tantominùs in illa eſſe videatur, quantum pro dicto ſalario, & mercede ſoluendum ſit. 21. 372. 2.

Praſumptio iuris, & de iure non admittit probationem in contrarium, niſi per partis confeſſionem. 21. 306. 2.

Pretium redactũ ex feudo vendito ſub haſta ad inſtantiam creditorũ cũ aſſenſu, qua ratione ſit liberandũ creditoribus predictis habentibus aſſenſum, & non anterioribus abſq; aſſenſu? 6. 65. 2

Pretiũ redactũ ex feudo (dimiſſis creditoribus cum aſſenſu) non eſt feudale, ſed burgenſaticum. 8. 65. 2.

Pretiũ dùm ſuccedit loco rei, deſcendit ex prima actione intentata. 79. 396. 1.

Pretiũ quale ſit attendendum in ſolutione frumenti, quod Ciues acceperunt inuitis emptoribus, & venditoribus, an illud quod valet tempore quo ipſi acceperunt, vel quod dederunt exteri. 20. 442. 1.

Pretiũ iuſtum an ſit diiudicandum illud, quo poteſt res vendi in foro. 21. 442. col. 1.

Praetor ſi ob impedimentũ, officiũ exercere nequiuerit toto anno, debetur nihilominùs integrũ ſalarium. 16. 430. 1.

Pretoria dignitas, poſt Imperatoriam, & Regiam connumeratur. 2. 185. 2.

Prætorium Granatenſe *determinauit intereſſe alterius intereſſe non deberi, nec iuſtè exigi poſſe.* 21. 44. 1.

Primogenij ſucceſſio defertur filijs, vti filijs, non autem vti haredibus. 13. 493. col. 2.

Primogenitus etiamſi hares non fuerit vltimi poſſeſſoris, debet in maioratu ſuccedere. 14. 493. 2.

Primum, & ſecundũ beneficiũ ad pinguius probandũ, quod conceditur in Regno perſonis priuilegiatis, eſt quoq; profeciũ perſonis nõ priuilegiatis collitigantibus. 16. 329. 1.

Primus creditor temperare debet facultatẽ agendi ſuper omnibus bonis debitoris, & prius ſpecialiter obligatis experiri, quàm generaliter hypothecata perſequi in terminis l.2. C. de pignor. *etiam nulla*

appoſita clauſula, Quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra. 34. 138. 1.

Princeps Supremus in dubio non intelligitur ſtatuta particularia tollere, niſi expreſsè deroget. 7. 51. 2.

Princeps tempore neceſſitatis, an poſſit cogere ſubditos ad ſibi mutuandū, remiſſiuè. 34. 181. 2.

Princeps ſuæ dignitatis, & poteſtatis ſplendorem, ac effectum communicauit, & ad inſtar fontis, totius nobilitatis, dignitatis, & iuriſdictionis plures ex ſe riuulos fecit. 14. 186. 1.

Princeps, dùm diſpenſat, quod procedatur ſcrijs non obſtantibus, poteſt inuitus quis trahi ad Iudiciū, ac ſi feriæ non extarent. 56. 254. 1.

Princeps mandare poteſt, quod procedatur ſuper poſſeſſorio, & petitorio, licèt ſuper petitorio non fuerit inſtatum. 20. 391. col. 1.

Principis beneficiū latiſſimè interpretatur, & n. ſeq. 21. 446. 1.

Prior in tempore, potior in iure. 51. 140. col. 1.

Prioritas, & potioritas creditorum dignoſci non poteſt in concurſu, niſi facta graduatione. 14. 105. 1.

Priuatio præſupponit habitum. 19. 60. 2.

Priuilegia conceſſā Fideliſſimæ Ciuitati Neapolis circa regiſtrationem gratiarū in Regia Cancellaria referuntur. 17. 66. 1.

Priuilegia tempore famis, aut guerræ, ſilere debent, non loqui. 28. 181. 1.

Priuilegia, & immunitates, neceſſitatis tempore, vel publica ſuadente neceſſitate, ſilent. 51. 189. 2.

Priuilegiū conceſſum Actori, praeludendo viam appellandi, cenſetur etiam conceſſum Reo in cauſa reconuentionis. 15. 328. 2.

Priuilegiū exequutionis ſententiæ aſſiſtentiæ tributum, ex clauſulis in inſtrumēto appoſitis ortum habet. 57. 332. 1.

Priuilegium patrocinia tributum, eſt magnum, quia æquale eſt cum fauore dotis. 11. 372. 1.

Priuilegium prælationis, & hypotheca conceſſum patrocinio Aduocatorum, an habeas legem diſponenſem de hoc. 12. 372. col. 1.

Priuilegium debet eſſe in iure expreſſum, non autem induci per argumenta. 13. 372. 1.

Priuilegium prælationis conceſſum Aduocatis pro eorum ſalarijs extenditur etiā ad ſalaria Iudicum, Doctorum, & Scholaſticorum. 18. 372. 2.

Priuilegium generale non aufert priuilegium peculiare doti conceſſum, niſi de eo ſpecifica fieret mentio. 15. 412. 2.

Priuilegium mulieribus conceſſum, vt earum obligationes annullentur, perſonale eſt, ideòq; ad alios non tranſitorium. 3. 463. 2.

Probatio per teſtes ſuper ſcripturis præſentatis poſt concluſum in cauſa, ſi aliquando fuit admiſſa, proceſſit abſq; contradictione, nàm alias de iure fieri non poteſt. 13. 213. 2.

Probatio in contrarium admittitur aduerſus confeſſionem fictam. 40. 402. 2.

Probationes in criminalibus ad condemnādum, debent eſſe luce meridiana clariores. 21. 33. 1.

Probationes in termino fiunt in Regno. 10. 289. 1.

Probationes in criminalibus eſſe debent luce meridiana clariores. 12. 452. 2.

Probationis nullum genus habet exequutionem paratam. 2. 358. 1.

Probationum ſpecies quot ſint, eæq; numerantur diſtinctè. 2. 399. 2.

Proceditur in Regno ſuper petitorio, & poſſeſſorio, etiamſi ſuper petitorio non fuerit inſtatum, ex diſpoſitione cap. Deteſtantes. 18. 391. 1.

Proclamata generalia non præiudicant alicui, qui nominatim citari debuiſſet. 32. 351. 1.

Proclamata generalia non niſi ad incertos, & incognitos creditores pertinent. 34. 351. 1.

Proclamata, ſeu cridę, vt fiant ad finem excludendi creditores anteriores ab agēdo ſuper re vendita ſub haſta, fuit non ſemel tentatum in Comitijs generalibus. 50. 352. 2.

Pro-

Procurator in cauſis criminalibus non admittitur. 1. 147. 2.
Procurator ex parte Rei accuſati in criminalibus non admittitur de poteſtate ordinaria, neq; per Papam, neq; per Imperatorem. 11. 148. 1.
Procurator admittitur in criminalibus, quãdo pro delicto imponitur pęna pecuniaria. 13. 148. 2.
Procurator an poſſit interuenire in cauſis criminalibus, non attenditur ius commune, aut ſtatutum, neq; origo delicti, ſed pęna, quę imponitur pro ipſo delicto. 16. 148. 2.
Procurator poteſt interuenire regulariter, quando agitur de pęna pecuniaria, etiãſi imponeretur pœna priuationis omnium bonorum, ac etiam pœna infamię. 17. 148. 2.
Procurator cum omnimoda poteſtate, idem importat, ac ſi eſſet cum libera. 19. 149. 1.
Procurator acquieſcens, quod procedatur tempore feriarum, videtur eiſdem ferÿs renunciare. 63. 255. 1.
Procurator, qui nedùm procuratorio, ſed proprio, etiam nomine priuato, & principali, ſtipulatus fuerit, liquidabit inſtrumentum. 35. 362. 1.
Procurator, aut negotiorum geſtor, nõ ſolùm de dolo, ſed etiam de lata, ac leui culpa tenetur. 58. 365. 1.
Procurator quilibet poteſt Domino ſtipulari, dummodò verba obligatiua, & exequutiua, ad perſonam referat. 59. 365. col. 1.
Procuratorem in cauſis criminalibus non admitti, communis concluſio eſt. 12. 148. 1.
Procuratores incauti, & incautiores Aduocati conſueuere formare articulos de eo, ſuper quo nullus teſtis habet deponere, dùm probationes conſiſtunt in ſcripturis Authenticis. 12. 153. 2.
Procuratoris ſtipulantis intereſt, quod valeat contractus per ipſum initus, ne videatur quicquam omiſiſſe. 60. 365. col. 1.
Procuratorum incuria, Eccleſÿs praiudicare non poteſt. 14. 475. 2.
Prodigus eſt, qui dat danda, & non dãda. 8. 298. 1.
Prodigus, & Auarus, parifieantur in exceſſu. 10. 298. 1.
Prodigus ante omnia eſt citandus, antequã contra ipſum procedatur ad talem declarandum. 1. 471. 2.
Proditores, qua pœna puniuntur. 8. 285. col. 1.
Producens videtur fateri omnia contenta in libello eſſe vera. 10. 400. 2.
Producere idem eſt ac exhibere, ideſt credẽdi, & legendi facultatem in actis prabere. 11. 104. 2.
Producere teſtes, idem eſt, quàm apud acta ponere. 12. 504. 2.
Profeſſor, cui ſalarium ſoluitur, præſumitur meliùs, & diligentiùs docere. 15. 372. 1.
Progreſſus in infinitum non benè adducitur à Hieronymo Ceuallos *in theſi propoſita.* 71. 333. 2.
Prohibitio hominis, ſi concurrat cum prohibitione legis, omnis alienationis ſpecies ex ea prohibita cenſetur. 28. 10. 1.
Prohibitio alienandi valida, nihil commune habet cum prohibitione alienandi à lege improbata. 29. 10. 1.
Prohibitio à Teſtatore facta, quod hæres legatariũ, vel alium quempiam non moleſtet, minimè de moleſtia iuris intelligitur. 2. 168. 1.
Prohibitio niſi præcedat in actibus facultatiuis eum ſubſequuta acquieſcentia, nũquam datur preſcriptio. 17. 174. 1.
Promiſſio reſtituendi dotem in caſu ſoluti matrimonÿ, operatur vt attendatur tẽpus ipſius promiſſionis, non autem ſolutionis ſequuta. 47. 92. 2.
Promiſſio venditoris cenſus rem eſſe liberam, quãdo reperitur alÿs hypothecata, verificatur in illa parte, quæ libera manet in beneficium vltimi emptoris cẽſus. 26. 125. 1.
Promiſſio de re impoſſibili non tenet, ſiue contractus ſit ſtricti iuris, ſiue bonæ fidei. 24. 167. 1.
Promittens ſtipulanti pro tertio, indiſtinctè valet ſtipulatio, quia collata eſt in ipſum actio, & obligatio. 33. 361. 2.

Pro-

Prorogatio termini ſtatuti in diſpoſitione pænali, prorogat pænam, non autem obſtringit, ſeu tollit. 77. 256. 2.
Proſper Carauita *laudatur.* 5. 358. 2.
Proſper Farinacius *laudatur.* 22. 78. col.2.
Proſper Farinac. *practicorum criminaliũ Princeps.* 72. 317. 2.
Proſper Follerius in prax. crim. *verb.* Audiantur excuſatore num.132. *impugnantur* ab Illuſtr. Marchion. Belmont. Dom. Reg. Tap. in 1. tom iuris Regn. lib.2. tit. de Offic. Magiſtr. Iuſtitiar. num. 33. *verſ.* Recurſum habuerunt. 4. 11. 2.
Protectio Regia ne violentiæ inferantur ſubditis, vbiq; Terrarum practicata eſt. 22. 313. 2.
Proteſtatio cur non releuet in materia l. 2. C. de pignor. 25. 137. 2.
Proteſtatio non releuat in his, quæ à iure introducta ſunt. 27. 137. 2.
Proteſtatio contraria facto, non tenet. 14. 470. 1.
Proteſtationis materia, apud quos tractetur? 5. 471. 1.
Publica verſatur utilitas in diremtione litium. 49. 269. 1.
Publicani præſumuntur audaces, & temerarij. 35. 426. 1.
Publicatio bonorum etiam hodie reperitur ſublata per ius nouum, excepto tantum læſę Maieſtatis crimine. 47. 208. 2.
Publicatio non fit in Iudicio petiti Regalis præſidij. 31. 314. 2.

Q

Qualitas quando eſt fundamentum excipientis, debet de illa prius conſtare. 27. 505. 2.
Quatriennium non currit, niſi à die ſcientiæ, ad petendam reſtitutionem in integrum. 8. 474. 2.
Quatriennium ad petendam reſtitutionem in integrum, quò ad ſui initium eſt vtile, licèt poſtquam cæpit currere, eſt continuum. 9. 475. 1.
Quatriennium ad petendam reſtitutionem in integrum, incipit currere, non à die quo quis ſciuit ſententiam latam, ſed quo inſtrumenta ſunt de nouo reperta. 10. 475. 1.
Quem non honoro, non onero. 30. 160. 1.
Quæſtiones deciduntur quotidie per ſtylum Curiæ. 4. 227. 2.
Qui mecum contraxit, mecum agat. 22. 360. 2.
Qui non facit, quod debet, non recipit, quod oportet. 27. 266. 1.
Qui differt facere quod debet, non poteſt petere, quod ei debetur. 28. 266. 2.
Qui non laborat, non manducat. 15. 379. 2.
Qui non laborat, non manducat, reſpectu emolumentorum officij. 35. 381. 2.
Quinti Curtij *locus adducitur ad probandum, quod in cauſa propria quis ſibi Aduocatum quærat.* 16. 483. 2.
Quod non mutatur, quare ſtare prohibetur? 24. 79. 1.
Quod tibi non nocet, & alteri prodeſt, *Iudex tenetur facere.* 16. 136. 2.
Quod tibi non nocet, & alteri prodeſt, eſſe faciendum, *qualiter ſit intelligendum.* 72. 142. 2.

R

Rarum eſt in foro, vt ſit idoneus reè ſua quiſq; defenſor. 20. 484. 1.
Ratio adducta à Camill. Borrell. *quod releuium releuat etiam vaſſallum ſoluentem, eò quod ob renouationem, & confirmationem inueſtiturę videtur à Domino honoratus, ſatis ieiuna eſt.* 13. 29. col.2.
Ratio finalis ob quam damnati ad mortem de iure digeſtorum, teſtamentum facere non poterant ea eſt, quia efficiebantur ſerui pœnæ. 33. 207. 1.
Ratio quamuis fortiſſima, proſternitur ab vſu cauſarum, is etenim vſus eſt ſemper obſeruandus. 11. 228. 2.
Ratio vbi eſt eadem, impar iuris determina-

natio eſſe non debet. 18. 289. 2.

Ratio adducta à Hieronymo Ceuallos *de cauſa ſemel effecta ordinaria, quod ſemper talis remanet ab* Authore *diſpungitur.* 74. 333. 2.

Ratione legis ceſſante, ceſſat eius diſpoſitio. 49. 127. 2.

Ratione legis ceſſante, ceſſat lex, vel diſpoſitio. 44. 208. 1.

Rationes vigentes ex parte accuſati, vt non admittatur ad ſe defendendum per procuratorem, an etiam procedant ex parte Accuſatoris? 7. 148. 1.

Rationes plures adducuntur, ex quibus cõuincitur, quod à patre, non à filio ſunt expetenda alimenta. 15. 479. 1.

Rationibus pluribus concurrentibus ad diſpoſitionem aliquam iudicandam, vnà earum deficiente, non ceſſat diſpoſitio. 24. 205. 2.

Rebelles ab Aegiptijs, quibus panis coercebantur. 11. 285. 2.

Rebus iudicatis parendum eſt. 1. 348. 1.

Receſſus à tranſactione operatur, vt omnia ad priſtinum reducantur ſtatum. 50. 269. 1.

Reclamatio admittitur à decretis per Sac. Conſil. interpoſitis circa praſtationem Regalis *præſidij.* 46. 316. 1.

Reconuentio non admittitur in Iudicio præſtationis Regalis præſidij. 43. 316. 1.

Recuſans Iudicem, pendente iudicio recuſationis, dicitur ab eius iuriſdictione exemptus. 17. 470. 2.

Recuſatio creditoris nolentis depoſitum, debet eſſe expreſſa, non tacita, aut præſumpta. 41. 108. 1.

Recuſatione pendente, quicquid agat recuſatus Iudex, nullum eſt. 10. 470. 1.

Recuſationi Iudicis, An videatur quis renunciare, ſi coram eo compareat, etiamſi proteſtetur? 4. 471. 1.

Recuſationis iudicio pendente, ſuſpenſa eſt recuſati iuriſdictio. 16. 470. 2.

Redditus caſuales, & incerti dicuntur ij, qui proueniunt ex ſeruitio, & labore. 24. 430. 2.

Reemendi facultas, nunquam præſcribitur. 2. 171. 2.

Refutatio omnium bonorum feudalium facta in vita, præſumitur fraudulenta, & ſimulata, ideòq; mortuo refutante ſolui debet releuium. 16. 26. 2.

Regale præſidium nulliter conceditur in Regno, ſi ordinariè agatur, nam per viã extraiudicialis cognitionis in eo proceditur, & ſummariè. 30. 314. 2.

Regale præſidium vtrum à Tribunali Sac. Conſil. tantùm, vel etiam ab alijs inferioribus Tribunalibus ſit expetendum. 32. 315. 1.

Regale præſidium non conceditur, quando alia actio fuit in Iudicio deducta. 44. 316. 1.

Regale præſidiũ conceditur etiam quando poſt mortem poſſidentis, nondùm capta poſſeſſione per hæredem, bona per Colonum poſſidentur, ſiue vacet poſſeſſio. 45. 316. 1.

Regale præſidium conceditur timenti violẽtiam, etiamſi ille dediſſet occaſionem, vt violentiam timeret. 71. 318. 1.

Regentes Regiam Cancellariam, *laudantur.* 1. 304. 2.

Domini Regentes Regalem Cancellariam, *dicuntur Proceres Regni.* 18. 322. 2.

Dominorum Regentium Cancellariam *Conſilium de iure requiritur in editione pragmaticarum.* 19. 322. 2.

Regia Camera Summaria à Carolo Primo, tranſlata fuit ad ſimilitudinem Regni Franciæ. 4. 28. 2.

Regia Camera Summaria procedit contra Titulatos. 11. 460. 2.

Regij patrimonij cura ab vſq; Regis Ladislai temporibus, ad Rationales Siclæ pertinebat. 3. 280. 2.

Regis munus eſt, ne quiſpiam ius ſibi propria authoritate dicat. 11. 312. 2.

Regis authoritas, in maioratus erectione id efficit, vt omnibus vocatis, & comprahenſis ſine traditione acquiratur dominium. 23. 495. 1.

Regnicolæ profusè nimis pluſquam habent in bonis, erogant. 4. 41. 2.

Regnũ Regi ideo tributũ dicitur, vt is vaſſallorũ quieti conſulat, & proſpiciat, & ab iniurijs liberet. 20. 313. 1.

Regula deſumpta, ex tex. in cap qui prior

de regul. iur. in 6. *non procedit in pretio redacto ex feudo, quia in eo præferũtur creditores poſteriores cũ aſſenſu, creditoribus anterioribus abſq; aſſenſu.* 5. 65. 1.

Rehibitoria actio non datur contra eum, qui ſciens corruptam, vendidit uti virginem, ſed tantùm datur actio ex empto. 52. 128. 1.

Rei, in ſententÿs abſolutorÿs, maiori potiũtur priuilegio, quàm Actores in condemnatorÿs. 62. 332. 2.

Rei duo ſtipulandi per verba Coniunctiua Et, Ac, Atque, Etiam, *efficiuntur.* 15. 359. 2.

Reipublicæ intereſt fraudibus obuiare. 52. 269. 1.

Relegatio eſt pœna perpetua, quia irrogat infamiam. 18. 78. 2.

Relationes Magnæ Curiæ Vicariæ, aliorũq; Tribunalium inferiorũ, vndè ortũ habuerint, vt fierent in qualibet die Iouis. 3. 336. 2.

Relationes Magnæ Cur. Vicariæ, ſi non impediũtur in die Iouis, poteſt Sac. Conſil. decreta interponere abſq; labe nullitatis. 14. 338. 1.

Relegationis pœna ſi venit imponenda, non admittitur Procurator. 40. 151. 2.

Releuij materiam nullibi ſcriptam inueniſſe fatetur Andreas de Iſernia. 1. 25. col. 2.

Releuij præſtatio, non venit ex natura feudi, neq; ex lege feudali, ſed extra feudi naturam, & de rigoroſa conſuetudine. 3. 25. 2.

Releuij præſtatio fuit introducta in hærede, & ſucceſſore tantùm, ideò non trahitur ad ſimile, etiamſi eadem ſit ratio. 5. 25. 2.

Releuij præſtatio, improbus mos dicitur à Feudiſtis Regnicolis. 11. 26. 1.

Releuij præſtatio apud pleraſq; gentes, & Europæ nationes practicatur. 13. 26. col. 1.

Releuij ſolutio eſt inducta ex conſuetudine laicorum, ideò non præſtatur ab Eccleſia Prælato mortuo. 22. 27. 1.

Releuij circa ſolutionem, quæ dicta ſunt in Eccleſia, procedunt etiam in Vniuerſitate. 27. 27. 2.

Releuij ſolutio releuat vaſſallum ſoluentẽ, non Dominum, cui ſoluitur. 5. 29. 1.

Releuiũ fuit inductũ ab vſu tantùm. 2. 25. col. 2.

Releuium pro obtinenda inueſtitura feudi, de iure communi non reperitur diſpoſitum, neq; de iure feudorum. 7. 25. 1.

Releuiũ, dicitur præſtatio à feudo extrinſeca. 10. 26. 1.

Releuiũ ſoluitur ab hærede, non autem à contrahentibus, ſi feudum alienatur in vita. 15. 26. 1.

Releuiũ ſoluitur in ſignum deuotionis, & reuerentiæ. 17. 26. 2.

Releuiũ ab Eccleſia, & Vniuerſitate conſueuit ſolui ſingulis quindecim annis. 29. 27. 2.

Releuiũ dictũ ex eo quod releuat Dominũ, cui ſoluitur, & an ſit verũ numeris ſeqq. 2. 28. 2.

Releuiũ non eſt vocabulũ iuris, ſed originẽ habet ab vſu, & forma loquendi. 3. 28. 2.

Releuiũ duplicatum ſoluitur ab hærede, & ſucceſſore feudi, niſi infrà annum, & diem, vel ſi Miles infrà annũ, & menſem inueſtituram petierit, ex munificentia noſtrorũ Regũ, *nam de iure communi feudorũ, venit priuatio feudi.* 7. 29. col. 1.

Releuiũ nullo iure fuit introductũ, ſed tantùm ex conſuetudine. 3. 492. 2.

Releuiũ debetur in vno caſu ab hærede, & ſucceſſore tantùm. 7. 493. 1.

Releuiũ de iure communi non præſtatur pro obtinenda feudi inueſtitura. 8. 493. col. 1.

Religio Clericorum Regulariũ *laudatur.* 4. 22. 2.

Rem iudicatam pro ſe habens, dicitur habere rei euidentiam. 8. 348. 2.

Remediũ Capitulorũ Regni eſt intentandũ contra turbantes in deletione armorum, ſeu inſignium. 42. 278. 2.

Remediũ Capitulorũ Regni, an procedat quando poſſeſſio eſſet nulla, & euidenter iniuſta. 48. 316. 1.

Remiſſio mercedis, qualiter ſit facienda cõductori, quando ex domo fructus, & vtilitas non habetur. 13. 423. 2.

Renouatio Eccleſiæ intelligitur facta, firmis remanentibus qualitatibus Eccleſiæ, & prærogatiuis particularium. 21. 276. col. 2.

Renuncians hæreditati delatæ, nè acquirat in præiudiciũ creditorũ, non peccat. 29. 61. 2.

Renunciare fauori ſuo quilibet poteſt, dummodò publicæ vtilitatis gratia, non fuerit introductum. 37. 251. 2.

Renunciatio omni exceptioni doli cum iuramento, vbiq; & ſemper, etiam à mediocriter verſatis Notarÿs apponi conſueuit. 17. 17. 1.

Renunciatio feudi in proximè ſucceſſurum, non indiget aſſenſu. 9. 50. 1.

Renunciatio ÿs, quæ in fauorem aliorum introducta ſunt, non tenet. 24. 137. col. 2.

Renunciatio ferÿs repentinis, qua de cauſa non teneat, renunciatione facta ſimpliciter ferÿs. 43. 252. 2.

Renunciatio feriarũ per acquieſcentiam partiũ, vtrum neceſſe ſit, quod fiat per principalem, vel poſſit etiam fieri per procuratorem. 62. 254. 2.

Renunciatio exceptioni feriarum per Procuratorem facta, ſi eſt Domino periculoſa, an valeat? 66. 255. 1.

Renunciatio feriarum, an poſſit fieri per Procuratorem tacitè, ſiue expreſsè, diſtinctionis fœdere conciliat opinionem Author. 69. 255. 1.

Renunciatio omnibus actis, & inſtantiÿs facta in contractu tranſactionis cum reſeruatione in caſu inobſeruantiæ, quomodo ſit accipienda. 1. 294. 2.

Reo, defenſiones non ſunt auferendæ. 66. 391. 1.

Repentinæ feriæ, quibus in caſibus indici conſueuerunt. 27. 250. 1.

Repentinis ferÿs, nequidem ex partium cõſenſu, renunciare licet, ideoq; nec iuriſdictio in ÿs exerceri poteſt. 42. 252. 1.

Repudiatio hæreditatis, vel legati quando dicitur fieri in fraudem, vt edicto Prætoris de ijs, quæ in fraudem creditorum *comprehendatur.* 35. 56. 1.

Repudiatio non eſt alienatio in fraudem creditorum, vt comprehendatur edicto Prætoris, de quo in l. qui autem 6. ff. quæ in fraud. creditor. 13. 60. 1.

Repudiatione ſequuta, nunquam is, cui relictum fuit legatum, habuit dominium, nec ius in legato. 32. 56. 1.

Res vni obligata, ſi alteri per calliditatem diſtrahatur, committitur crimen ſtellionatus. 42. 126. 2.

Res data in ſolutum, ſi quoquomodo euicta fuerit, ſtatim fit licitum ad iura primæua redire, etiamſi nulla de hoc fieret reſeruatio. 2. 295. 1.

Res ſemel effecta alienabilis, ſemper remanet alienabilis. 43. 331. 1.

Res quæ ſemel exiuit de trunco, & familia, non dicitur amplius de trunco, vt ſit locus retractui. 44. 331. 2.

Res ſemel effecta Curialis, ſemper remanet Curialis. 46. 331. 2.

Res iudicata habetur pro veritate, & ex quadratis facit rotunda. 7. 348. 2.

Res ſub haſta vendita, perpetuo iure dominij penes emptorem eſſe debet. 17. 349. 2

Reſcindere petens contractũ, tenetur prius reſtituere quod recepit. 24. 266. 1.

Reſcindens contractum cuiuſuis generis, nõ eſt audiendus, niſi reſtitutis ÿs, quæ accepit. 33. 267. 1.

Reſcriptũ impetratum per Actorem remouens appellationem, intelligitur etiam reſpectu appellantis. 6. 328. 1.

Reſolutio contractus caſualis reſoluitur ſecundùm opinionem Dom. Reg. Rouit. *nedùm in caſu rei non liberè traditæ, verùm etiam in caſu non ſolutionis tertiarum, vel alicuius conditionis non impletæ, aut aſſertionis non veræ, in quibus fieri aſſolet pactũ, vt contractus poſſit reſcindi, & repeti ſors.* 18. 124. 1.

Reſolutio contractus cenſualis, vt poſſit fieri, ex quo res cenſui ſubmiſſa alteri per prius obligata reperiebatur, ſemper intelligitur in caſu, in quo res non ſufficit pro omnibus ÿs, quibus hypothecata fuit. 25. 125. 1.

Reſolutio contractus debet habere quid veriſimile, vt teneat, ſicuti in ipſius celebratione. 10. 264. 2.

Reſolutio iure datoris, reſoluitur ius accepioris. 49. 69. 1.

Re-

I N D E X.

Reſoluto iure datoris, reſoluitur ius acceptoris. 61. 141. 1.

Reſtitutio datur læſo tempore feriarum repentinarum, ſecùs verò in alijs ferijs. 24. 250. 1.

Reſtitutio acceptorum vigore tranſactionis, quod ſit facienda ante omnia, ab impugnante tranſactionem, qui tenuerint. 19. 265. 2.

Reſtitutio acceptorum virtute tranſactionis, eſt facienda ab eo, qui impugnat tranſactionem cum effectu, nec ſufficit oblatio. 32. 267. 1.

Reſtitutio acceptorũ virtute tranſactionis, debet fieri abſq; interpellatione, cum effectu. 35. 267. 1.

Reſtitutio acceptorum virtute tranſactionis, ante omnia fieri debet, etiamſi nullitatis via aduerſus tranſactionem agetur. 40. 267. 2.

Reſtitutio in integrum non conceditur aduerſus conceſſionem Regalis præſidij. 47. 316. 1.

Reſtitutio in integrũ competit Eccleſiæ poſt quatriennium, ſi rationabilis cauſa ſubſit. 5. 474. 2.

Reſtitutio in integrũ competit Eccleſiæ ob ignorantiam, nedùm poſt quatriennium, verùm etiam poſt annos 40. 100. vel 1000. 7. 474. 2.

Reſtitutio in integrum conceditur, etiam lapſo quatriennio, ſi damnum eminentiſſimũ, & læſio enormiſſima ſubſit. 13. 475. 1.

Reſtitutio in integrũ cenſetur petita, etiãſi non fuerit dictum per viam reſtitutionis in integrũ quando alia via non poteſt competere. 15. 475. 2.

Reſtitutioni in integrum, vt deferatur, ſatis operatur æquitas, & Iudicis arbitrium. 15. 449. 1.

Reſtitutionis caſu eueniente pecunia ſoluta, nihil ſolutum eſſe videtur. 27. 67. 1.

Reſtitutionis in integrũ beneficium, & officium Iudicis, licèt ſit perſonale, tranſmittitur nihilominùs ad hæredes. 8. 464. 1.

Reſtitutio Officiale ſuſpenſo, per viam iuſtitiæ, nequidem emolumenta officij debentur, dum alius exercuit. 64. 384. 2.

Reſtitutus ex iuſtitia licèt recuperet fructus, non tamen trahitur eiuſmodi reſtitutio ad emolumenta officij, à quo quis ſuſpenſus eſt, etiamſi ex iuſtitia deindè ſit reſtitutus. 38. 382. 1.

Retorſio iuris iniqui, procedit de iure. 8. 167. 2.

Retractata ſententia, quæ habuit exequutionem, & ipſa exequutio retractanda eſt. 26. 330. 1.

Retrotractio fit in conditione caſuali, & mixta, quicquid ſit in conditione poteſtatiua. 3. 87. 1.

Retrotractio non procedit in conditione poteſtatiua. 8. 88. 1.

Retrotractio dotis fit ad tempus promiſſionis, etiam in præiudicium creditorum, quando promiſſio tempore conſtitutionis abſq; fraude emanauit nullis adhùc exiſtentibus creditoribus. 40. 91. 1.

Reuocabilitate pecuniæ ſolutæ pendente, res eſt in ſuſpenſo. 26. 67. 1.

Reuocatio competens vigore Conſtitutionis Regni Conſtitutionem Diuæ memoriæ, alienanti feudum abſq; aſſenſu in Regno, procedit nedùm in venditore, verùm etiam in emptore, ſecundùm veriorem opinionem. 7. 8. 1.

Reuocatio competens alienanti feudum ſine aſſenſu vigore Conſtitutionis Regni Cõſtitutionem Diuæ memoriæ, ſub tit. de alienation. rer. feudal. non procedit de iure communi, ſi per Fiſcum ante reuocationem fuerit conteſtata lis ſuper feudi amiſſione. 8. 8. 1.

Reuocatio alienationis feudi cõpetens alienanti, vigore Conſtitutionis Regni, debet fieri coram Notario verbis expreſſis. 11. 8. 1.

Reus ideò non admittitur per procuratorẽ in criminalibus, quia iudicium redderetur eluſorium, & in caſu condemnationis ad pœnam corporalem, ſui copiam non faceret. 2. 147. 2.

Reus in criminalibus, diligentiùs cauſã ſuã defendit, quàm procurator. 5. 147. 2.

Reus ſi tenetur perſonaliter comparere in Iudicio ad inſtantiam Actoris, tenebitur quoq; Actor perſonaliter comparere ad inſtantiam Rei. 17. 329. 1.

Reus

INDEX.

Reus ſe defendere nequit aduerſus poſitiones, ſiue articulos, nec deliberare an velit cedere, vel contendere, ſicuti poſſet aduerſus libellum. 52. 394. 1.

Reus eſt qui conuincitur, non qui accuſatur. 5. 451. 2.

Reus in exceptione, eſt Actor. 21. 505. 1.

Rex ſuas ſuas partes interponit ad ſedandos tumultus inter Regnicolas. 8. 312. col. 1.

Rex tenetur compeſcere violentias inter quaſuis perſonas etiam nõ ſubditas, quia eſt Dominus territorij. 9. 312. 2.

Rex manu ſua efficit, vt quiſquis ſuũ adeat Iudicem, & interim non detur locus violentijs, armorumq; ceſſet ſtrepitus. 10. 312. 2.

Rex tenetur protegere perſonas etiam Eccleſiaſticas, nè violentia illis à laicis inferatur. 21. 313. 1.

Rex abhorret violentias in Regno. 19. 313. 1.

Rex non tenetur de iure ad præſtandum aſſenſum alienationi rerum feudalium. 5. 444. 1.

Ridiculũ eſſet in Regno opponere, quem non debere ferijs meſſium, & vindemiarum potiri, eò quod bona ruralia non habeat, nec per ſe, aut alios vacet meſſibus, aut vindemijs. 98. 258. 1.

Rigor in feudis vſitatus, dicitur iuſtiſſima ſeueritas. 22. 9. 1.

Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ 269. non admittit procuratorem in cauſis criminalibus ad opponendas exceptiones, niſi fuerit exceptio infirmitatis, aut abſentiæ, aut captiuitatis. 25. 149. 2.

Ritus Magnę Curiæ Vicariæ 108. corrigit diſpoſitionem iuris communis circa admiſſionem Procuratoris in cauſis criminalibus. 33. 150. 2.

Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ 269. intelligitur quando agitur de cauſis criminalibus, quæ criminaliter aguntur, non autem de ijs, quæ ciuiliter tractantur. 34. 150. 2.

Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ, vti ſtatuta particularia, ſtrictè ſunt interpretãdi, vt minùs lædãt ius commune. 36. 151. col. 1.

Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ 166. dicitur laudabilis. 4. 358. 1.

Roberti Marantæ verba contra calumnias fouentes in iudicijs, ponderantur. 11. 23. 1.

Romanorum mos in ſoluendis penſionibus domorum qualis ſit. 6. 422. 1.

Rota Romana approbauit opinionem Azonis, quod filij duorum fratrum ſuccedant in capita, non in ſtirpes, cùm agitur de ſucceſſione patrui, vti veriorem, melioribuſq; rationibus ſuffultum. 13. 36. 2.

Rota Romana diuerſimodè iudicauit circa commutationem pœnæ, quando ex aliqua cauſa venit minoranda. 17. 77. 2.

Rota Romana deciſ. 75. n. 41. cum ſeq. par. 2. in Nouiſſim. diuerſor. nouam adhibet diſtinctionem ad finem ſciendi quando annus cęptus habetur pro completo, vel non, vt attendatur dies vltimus anni, iſq; intelligatur confectus, ſicq; pariter in die, vt vltima hora diei cœpta habeatur pro completa. 35. 117. 2.

Rota Romana collaudatur. 1. 122. 2.

Rota Romana decreuit non eſſe locum reſolutioni contractus ex eo quod imponens cenſum aſſeruerit rem eſſe liberã ab omni alio cenſu præexiſtente, ſi res cenſuata eſt capax vtriuſque. 2. 122. 2.

Rota Romana, quid conſiderauit in determinationibus factis pro non reſolutione contractus cenſualis ob rem alteri obligatã, quæ ſecundo cenſus emptori pro libera venditur, & quando eſt ampla pro omnibus? 43. 126. 2.

Rota Romana apud Cardinal. Seraph. dec. 1175. n. 5. verſ. Quantum ad bona, pro ſingulari affertur in ſubrogatione aliorum corporum facienda à venditore cenſus ſuper re alteri obligata, quam frantam, & liberam aſſeruit. 74. 130. 2.

Rota Rom. apud Dom. Coccin. deciſ. 109. n. 12. in fin. & n. 13. ſuſtinens in pignore iudiciali procedere tex. in l. 2. C. ſi in cauſ. iudic. non autem tex. in l. Et qui ſub imagine, C. de diſtract. pignor. non approbatur ab Authore. 21. 417. 1.

Ru-

Rubrica de Offic. Procurator. Cæſar. *pertinet ad omnia ſpectantia ad Tribunal Regiæ Cameræ*. 8. 280. 2.

S

Sacra pagina quid exarauerit de fame, eiuſq; malis. 7. 178. 2.

Sacri Conſil. Neapolitani Authoritas tanti eſt, vt etiam ab Alienigenis veneretur. 1. 157. 2.

Sacri Conſil. Authoritas metuenda, & veneranda eſt ab omnibus. 1. 336. 2.

Sacrorũ vice antiquitùs fungentes, eorundem donorum, quæ altari offerebantur, fuere participes. 4. 378. 2.

Sacroſanctum Oecumenicum Concilium Tridentinum, *quid ſtatuerit circa ætatem habẽtium dignitatem, & perſonatum Eccleſiarum ſæcularium, quibus animarum cura nulla ſubeſt*. 39. 118. *col*. 1.

Sacrum audire deſinens abſq; legitima cauſa in die feſto, peccat. 10. 59. 2.

Sacrum Conſilium *dicitur ſummum iuſtitiæ Prætorium in Regno*. 14. 23. 1.

Sac. Conſil. *determinauit* prag. 10. de feud. *eſſe obſeruandam*. 6. 49. 2.

Sacrum Conſil. *in eodem articulo mutatis temporibus, diuerſas protulit ſententias*. 53. 69. 2.

Sacrum Conſil. *Principem repræſentat, preindè poteſt vti æquitate in cauſis*. 5. 135. 2.

Sacrum Conſilium *cenſuit exorbitantem fuiſſe diſpoſitionem* tex. in l. deducta, §. qui poſt tempus, ff. ad Trebell. 35. 160. 2.

Sacrum Conſilium Neapolitanum *variauit circa admiſſionem probationis per teſtes ſuper ſcripturis priuatis præſentatis*. 14. 213. 2.

Sacrum Conſilium Neapolitanum, *noluit iudicare vtrum acta facta, & ſententiæ prolata tempore inuaſionis Regni per Carolum VIII. debuiſſent declarari nulla, nec nè, ſed conſuluit Regiam Maieſtatem*. 18. 240. 2.

Sacrum Conſilium *paſſim iudicauit reſtitutionem acceptorum fieri debere etiã ſine pacto*. 37. 267. 2.

Sacrum Regium Conſilium *cognoſcit dumtaxat de Regalibus præſidijs petitis*. 33. 315. 1.

Sacrum Conſilium *in qualibet die Iouis audit relationes Magnæ Curiæ Vicariæ à grauaminibus propoſitis coram Spectabili Domini illius Præſide, qui de ijs relationem fieri iubet, & aliorum Tribunalium inferiorum*. 2. 336. 2.

Sacrum Regium Conſilium Neapolitanum *Regem repræſentat, & ſub Regis nomine ſententias profert*. 6. 390. 1.

Sacrum Regium Conſilium, *iudicat vt Deus*. 36. 392. 2.

Sacrum Conſilium *aſſueuit ſibi reſeruare prouiſionem faciendam ſuper legato non petito, licèt plenè diſcuſſo, inſtructo proceſſu, & partibus pleniùs auditis*. 86. 397. 1.

Sacrum Conſilium, & Colaterale *non proferunt ſententias ſuper non petitis, & independentibus à primis, niſi inſtructo proceſſu, & partibus auditis*. 88. 397. 1.

Sacrum Conſilium *poteſt cogere partes ad compromittendum*. 7. 510. 1.

Salaria præſtantur pro labore. 19. 379. *col*. 2.

Salaria, & emolumenta, quando dicuntur debita ratione ſeruitij, & laboris. 33. 381. 2.

Salaria, quæ dantur, tacitam habent conditionem, ſi operæ præſtantur. 31. 431. *col*. 1.

Salarij promiſſio habet tacitam conditionẽ, ſi operas præſtabit. 20. 430. 2.

Salarium abſq; labore petens, de cauſa lucratiua agit, qui verò ſeruit, de cauſa oneroſa. 17. 379. 2.

Salarium, & emolumenta debentur ſuſpenſo, & poſtmodum reſtituto, dato iuſto impedimento. 30. 381. 1.

Salarium debetur exercenti officium malis artibus. 41. 382. 2.

Salarium debetur etiam falsò officiũ exercenti. 43. 382. 2.

Salarium non poteſt peti ab eo, qui actu nõ

ſeruit, ſed ab eo, qui actu eſt in exercitio illius officij. 55. 383. 1.
Salarium emeritum, non ad Ius, ſed ad meram liberalitatem, & Principis gratiam ſpectat. 56. 383. 1.
Salarium deberi famulo infirmo, omninm primus tenuit Accurſius. 2. 428. 2.
Salarium debetur Aſſeſſori, etiamſi delegatus moriatur, vel partes ſe concordauerint. 12. 429. 2.
Salarium integrum debetur totius anni, mortuo Praſide, vel Legato. 14. 430. *col.* 1.
Salariū famulo infirmo non deberi, qui tenuerint. 18. 430. 2.
Salarium non debetur non laboranti. 22. 430. 2.
Salarium pro rata temporis tantùm debetur in operibus mechanicis. 25. 430. 2.
Saluaguardia in dies expediuntur, antequā moleſtia inferatur. 60. 317. 1.
Saluianum interdictum competit pro ſalarijs Aduocatorum. 8. 371. 2.
Salutari debent Officiales ab omnibus, etiā à non ſubditis. 17. 186. 2.
Scandalum potiùs permitti debet, quam quod veritas occultetur. 4. 505. 2.
Scholares, qui obſeruant feſta, malè ſciunt Codidem, & peiùs Digeſta. 13. 406. *col.* 2.
Scholares melius facerent, ſi in diebus feſtiuis diuino cultui intenderent, potiùs quàm ſtudere. 21. 407. 1.
Scholares vadūt ad Eccleſias potius vt videant Dominas, quàm Dominum. 22. 407. 1.
Scholari ſi non ſatis eſt videre lectiones in hebdomada, poteſt videre etiam in die Dominico. 32. 408. 1.
Sholaris non debet diem ſtatutum ad ſeruitium Altiſſimi, deſtinare ad ſeruitium actus mundani. 9. 406. 1.
Sciens ſe teneri ad centum ex cauſa mutui, depoſiti, vel venditi, peccat, ſi recuſat ſoluere. 30. 235. 2.
Scientia illuminatur mundus, multaq; bona proueniunt ex ea. 24. 407. 2.
Scientia, vel ignorantia emptoris fundi, & rei dotalis, an ſit in conſideratione, ad finem, vt teneantur, vel nè mulier, & maritus de euictione erga emptorem fundi dotalis, vel ad pretij reſtitutionē. 8. 419. 2.
Scientia in Vniuerſitate, non ſufficit, licèt omnes ſciant, niſi ſcientia ſit conuocata Vniuerſitate. 11. 475. 1.
Dom. Scipio Rouit. Regens *tenuit opinionem, quod filij duorum fratrum ſuccedāt in capita, non in ſtirpes, dūm agitur de ſucceſſione patrui.* 8. 35. 2.
Dom. Scipio Rouitus Regens in dec. 9. *meliùs quàm cæteri fuit loqutus in materia intereſſe alterius intereſſe.* 52. 47. 2.
Dom. Scipio Rouitus Regens, *fuit ſibi ipſi contrarius in articulo* An Prag. 10. de feud. *ſit in vſu, necnè.* 12. 50. *col.* 1.
Dom. Scipio Rouitus Regens *laudatur.* 32. 99. 1.
Dom. Scipionis Rouiti Regentis *opinio* in prag. 1. n. 34. *verſ.* Res autem, tit. de cenſib. *quod reſolutioni contractus ſit locus, quando cenſus conſtituitur ſuper re aſſerta libera, quæ tamen alteri fuit obligata, non obſtante quod ſit tàm ampla, vt ſufficiat vtriq; obligationi recenſetur, & impugnatur.* 16. 123. 2.
Dom. Scipio Rouitus Regens *redarguit* Rotam Romanam deciſ. 345. *inter impreſſas ſub nomine* Farinacij, *inquiēs non fuiſſe conſiderata, quę ipſe adduxit* in prag. 1. de cenſib. n. 34. in fin. *& pariter redarguit* Oliuer. Beltram. in Annotat. ad Ludouiſ. dec. 295. n. 5. 17. 124. 1.
Dom. Scipio Rouitus Regens *laudatur.* 38. 126. 1.
Dom. Scipio Rouit. Regens *notatur in intellectu doctrinæ* Practic. Papienſ. in forma libelli in action. hypothecar. *verb.* Sub eadem obligatione. num. 19. 64. 130. 1.
Dom. Scipio Rouitus Regens *laudatur:* 5: 233. 2.
Dom. Scipio Rouitus Regens, *non conſuluit in fonte Authores ab ipſo adductos.* 27. 235. 1.
Dom. Scipio Rouitus Regens, *appellatur magnus Practicus, & cōmunis Pra-*

Digitized by Google

ceptor ab Authore. 104. 259. 1.
Dom.Scipio Rouitus Regens,*dubius extitit* in dec. Dom. de Franchis 136. 34. 330. 2.
Dom.Scipionis Rouiti Regentis *placito* in prag.2.de appellat. *occurritur*. 51. 331. 2.
Dom. Scipio Rouitus Regens *laudatur*. 5. 337. 1.
Dom.Regentis Scipionis Rouiti *laudes, plurium authoritate Doctorum, serioſè recenſentur*. 1. 437. 2.
Dom. Conſiliar. Scipio Theodorus alleg. 30. & 31. *ſcripſit pro inualiditate aſſenſus non ſecuto contractu infra tres menſes*. 3. 49. 2.
Dom. Conſiliar. Scipio Theodorus *adducit* Dom. Regentem Rouitum in conſ.12.lib.1. *ad probandum aſſenſum contractibus feúdalibus faciendis non valere, niſi infra tres menſes contractus celebrentur*. 4. 49. 2.
Scribæ fiſcales, vt plurimum, rubricas, & titulos delictorum inſcribunt. 13.452. col.2.
Scribæ fiſcales procurant ab Excellentiſſimis *Proregibus licentiam pro citandis perſonis Illuſtribus*. 20. 461. 2.
Scribendi munus longiſſimum tempus expoſcit. 10. 435. 1.
Scribere in cauſa propria debet peritus Aduocatus. 27. 484. 2.
Scriptio nulla tàm tenuis eſt, quæ non aliquam referat laudem. 29. 221. 1.
Scriptio nulla eſt tàm tenuis, quæ non aliquam referat laudem. 42. 409. 1.
Scriptores omni æuo in honore habiti ſunt. 43. 409. 1.
Scriptores, quibus verbis à Carolo Scribanio inuitentur ad eorum opera edendū. 46. 409. 2.
Scriptores non ſibiipſis laborant, ſed omnibus exquiientibus veritatem. 6. 434. col.2.
Scriptores perfectam doctrinam adepti cenſentur, adeò vt meritò cæteris ſint præferendi in electione Officiorum. 14. 435. col.1.
Scriptores improbantur eò quod ſiccis verbis, & ſatis ieiunè Dom. Regentem Scipionem Rouitum *allegauerint*. 2. 438. 1.
Scriptorum laudes ennunciantur. 7. 434. col.2.
Scripturæ etiā poſt concluſum in cauſa admittuntur, ex inueterata praxi Sac.Cōſil. quæ concordantem habet ſtylum Senatus Cathaloniæ. 2. 212. 1.
Scriptura priuata quæ ſint, quæq; ſemiplenam faciant probationem? 19. 214. 1.
Secundariò quæ fiunt, non attenduntur. 36. 207. 1.
Secundus creditor poteſt vti diſpoſitione tex.in l.2.C.de pignor. *non autem debitor, exiſtente clauſula* Ità quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra. 22. 137. 1.
Securitas publica negligi non debet. 30. 188. 1.
Securitas nulla, nullaq; fidei obligatio ab ijs expetenda eſt, qui neq; pro aris, & focis dimicant. 39. 188. 2.
Securitas rumpitur etiam verbis, quando quis fecit quicquid potuit. 17. 342. 2.
Seditioni cauſam præbens, de ſeditione tenetur. 30. 425. 1.
Senatores liberi ſunt, & immunes ab omnibus oneribus, omnibuſq; ſordidis, & extraordinarijs muneribus, maximè perſonalibus. 22. 187. 1.
Senatores, qui per ſe munus vigiliarum obierunt, enarrantur. 32. 188. 1.
Senatus dicitur Orbis ornamentum,& ſplēdor Ciuium. 46. 189. 1.
Senatus Cathaloniæ, *non admittit creditorem ſuper re empta ſub haſta, ſed tantùm ad pretiū depoſitatū, vel contra eos, qui obtinuerunt liberationem*. 19. 349. 2.
Senatus Cathaloniæ *paſſim obſeruauit Agentem remed.* l.Diffamari,C.de ingen. & manum. *dicitur Reus, non Actor*. 9. 513. 1.
Senatus Conſul.Macedonianum,*dicitur odioſum*, Velleianum *autem fauorabile*. 35. 447. 2.
Senatus Mediolanenſis, *quid decreuerit circa minorationē pœnæ ex aliqua cauſa*. 4. 77. 1.
Senatus Supremi *non debent ſie de facilè*

cili os partibus claudere, vt poſt concluſum in cauſa, non admittantur inſtrumenta, & ſcripturæ authenticæ. 3. 212. *col.* 1.

Senatuſconſultum Velleianum, *licèt vergat in damnum creditorũ, qui obligationes à mulieribus accipiunt, tamen dicitur fauorabile, quia principaliter in fauorem mulierum fuit introductum.* 2. 463. 1.

Sententia foriudicationis, quando pro delicto veniebat imponẽda pœna citrà mortem naturalem, qualiter olim proferebatur. 7. 21. 2.

Sententia Principis ſemper non facit legem. 41. 56. 2.

Sententia Iudicis non innititur falſæ præſumptioni. 27. 61. 2.

Sententia lata contra proprietarium, non infert præiudiciũ vſufructuario incitato, & inaudito. 1. 93. 2.

Sententia lata contra vſufructuariũ, proprietario non citato, non præiudicat. 2. 93. 2.

Sententia lata contra ſtylum, dicitur nulla, ac ſi lata eſſet contra legem. 18. 229. *col.* 1.

Sententia abſoluens creditorem ab impetitione debitoris, cenſetur ex vi eiuſdem ſententiæ condemnatus debitor ad ſoluẽdum quãtitates in iudicio deductas, ac ſi eadem ſententia fuiſſent debitores ipſi condemnati. 26. 307. 1.

Sententia, quæ habuit exequutionem paratam, ſi reuocetur, eandem tenere exequutionem, ex quibus comprobetur. 2. 328. 1.

Sententia exequutioni demãdata ad inſtãtiã Actoris, ſi reuocetur, debet pariter ad inſtãtiam Rei exequutioni demãdari. 4. 328. 1.

Sententia reuocata, intelligitur reuocata exequutio. 20. 329. 1.

Sententia exequutioni demandata, ſi nulla declaratur, ſtatim reuocatur exequutio. 28. 330. 1.

Sententia in irritum redacta, cuius virtute victor bona poſſidebat, tenetur ad bonorum prædictorũ reſtitutionem vnà cum fructibus. 60. 332. 1.

Sententia lata, quidpiam amplius quæri nõ poteſt. 4. 348. 1.

Sententia appellatione ſuſpenſa, reducit rem iudicatã ad terminos litis conteſtatæ. 21. 348. 2.

Sententia ex colluſione lata, tertio non nocet, & eſt nulla. 48. 382. 2.

Sententia non prodeſt colludenti. 49. 383. *col.* 1.

Sententia ex colluſione prolata, eſt nulla ipſo iure. 52. 383. 1.

Sententia libello non conformis, quibus in caſibus non ſit nulla. 3. 390. 1.

Sententia prolata à Papa, Rege, vel alijs Principibus, qui ex eorũ præheminentia, & poteſtate poſſunt ferre ſententiam in alia re, quàm ſit petita. 5. 390. 1.

Sententia poteſt ferri in eo, quod ex natura, & ap'itudine actionis venit, licèt nõ fuerit petitum. 14. 390. 2.

Sententia in cauſa matrimoniali, & quacumq; ſpirituali concernente animæ periculũ poteſt ferri vltra petita in libello. 15. 391. 1.

Sententia poteſt procedere ad reſtitutionem pignoris, licet in petitione non agatur, niſi de ſolutione debiti. 17. 391. 1.

Sententia regulatur ſecundùm probationes. 24. 391. 2.

Sententia declaratur, & ſuppletur ex deductis, & actis probatorijs. 25. 391. *col.* 2.

Sententia in Regno, *an proferri valeat ſuper id quod eſt probatũ, licèt non deductũ in libello attentis Iuribus Regni?* 28. 392. 1.

Sententia poteſt proferri ex ineptitudine libelli, quando ex poſitionibus, & articulis conſtat de intentione agentis. 32. 392. 1.

Sententia etiam in cauſis ordinarijs poteſt proferri ex probatis, licèt non deductis in libello. 34. 392. 2.

Sententia non fertur ſuper deductis in articulis tantùm, ſed ſuper deductis in libello. 50. 393. 2.

Sententia proferri non poteſt, quãdo vnum eſt deductũ in libello, & aliud in probationibus. 51. 394. 1.

Sententia ſi ferretur ſuper contentis in poſitio-

tio-

tionibus eſſet iudicare cõtra Reum indefenſum, contra naturalem rationem. 53. 394. 1.

Sententia an, & quando in Regno proferri poteſt ex libello inepto, ſi ex probationibus conſtat de intentione Actoris. 65. 395. 1.

Sententia nulla, ſententię nomen non meretur, nec actum aliquem validum producit. 6. 438. 1.

Sententia, & decretum ſunt ſtricti iuris. 16. 445. 1.

Sententia, qua melioribus fulcitur rationibus, ſectanda eſt. 37. 506. 2.

Sententiam an poſſit proferre Iudex ſuper eo tantùm, quod eſt in libello, & eius concluſione comprehenſum, vel etiam vltrà petita, & contenta in libello, ſi ſint alia probata, articulata, & agitata. 23. 391. 2.

Sententiæ Sac.Conſ. ob tanti Tribunalis reuerentiã, antiquitùs ad ſolã intimationẽ mãdati de parendo, finem accipiebãt. 6. 22. 2.

Sententię plures diuerſorũ Europę Tribunaliũ afferũtur, quibus fuit determinatũ filios duorũ fratrũ admittendos eſſe ad ſucceſſionem patrui in capita, nõ in ſtirpes. 11. 36. 1.

Sententię cõtrarię plurium Senatuum in articulo hypothecæ dotis an incipiat à die promiſſionis, vel à die ſequuti matrimonÿ, recenſentur. 17. 88. 2.

Sententiæ Sac. Reg. Conſ. quotidie promanant in condemnandis debitoribus, qui cenſum vendiderunt pluribus ſub aſſertione cuiquam facta rem, ſuper qua cenſus fuit conſtitutus fuiſſe liberam, & nemini obnoxiam, quod ſubrogent aliud corpus, minimè procedendo ad reſolutionem, ſiue reſciſſionem contractus. 73. 130. 2.

Sententiæ multoties emanant ex ÿs, in quibus nequidem alÿ ſomniarunt. 28. 220. 2.

Sententiæ promulgatæ tempore inuaſionis Regni ſunt nullæ. 5. 239. 2.

Sententiæ latæ per Barones, & eius Officiales, tempore inuaſionis Regni, ſub nomine Baronum, non autem inuaſoris, an teneant? 7. 239. 2.

Sententiæ prolatæ, & acta facta tempore Tyrannidis non valent, quia Officiales carent iuriſdictione. 10. 240. 1.

Sententię prolatæ tempore inuaſionis Regni ab Officialibus Baronum non ſub nomine Tyranni, ſed ipſorum Baronum, qua de ratione valeant, & ſuſtineantur. 14. 240. 1.

Sententiæ prolatæ, & acta facta tempore Officialium deputatorum exiſtente commotione plebiculari, ſunt nullius roboris, & exiſtentię, ex defectu iuriſdictionis. 27. 241. 2.

Sententiæ Regiæ Cameræ Summariæ demãdantur exequutioni præſtita cautione de reſtituendo in caſu retractationis. 12. 281. 1.

Sententiæ, ſiue res iudicatæ reſcindi non poſſunt. 3. 348. 1.

Sententiæ faciunt de albo nigrum, de non ente ens. 6. 348. 1.

Sententiæ vires non ſubſiſtunt, ſi ab ÿs appellatum fuerit. 10. 348. 2.

Sententiæ paſſim nullę redarguuntur, ex quo non ſunt conformes petitioni. 1. 389. 2.

Sententiæ aſſimilantur caſibus fortuitis. 6. 482. 2.

Sequeſtrationis materia, quibus in locis tractetur. 1. 508. 1.

Sequeſtrum iuriſdictionis in Barone contumace, vndè ortum habuit? 17. 4. 1.

Sequeſtrum juriſdictionis contra Baronem contumacem, quibus in caſibus primùm capit practicari in Regno? 18. 4. 1.

Sequeſtrũ iuriſdictionis tàm ciuilis, quàm criminalis, hodie paſſim practicatur cõtra omnem feudatarium contumacem. 19. 4. 1.

Sequeſtrum iuriſdictionis, an poſſit fieri ad inſtantiam creditorũ abſq; aſſenſu? 24. 4. 2.

Sequeſtrũ non debet fieri pendente exceptione diſcuſſionis inuentarÿ. 6. 291. col. 2.

Sequeſtrũ vti odioſum, eſt prohibitũ in principio litis. 7. 291. 2.

Sequeſtrum quibus in caſibus ſit permiſſum 9. 292. 1.

m 2 Se-

Sequeſtrū permittitur contra hæredem, qui non confecit inuentariū, pendente termino confectionis ipſius, nè bona occultentur, ſecùs verò facto legitimè inuentario. 13. 292. 2.

Sequeſtrū, an poſſit fieri pendente diſcuſſione nullitatū propoſitarū à ſententia, & decreto Tribunalis habentis exequutionem paratā? dubitauit Dom. Reg. Rouit. in loc. indicato. 4. 438. 1.

Sequeſtrum reſoluitur ob cautionem præſtitam de fructibus exhibendis, & non barattandis. 4. 508. 2.

Sequeſtrū, quo caſu etiam præſtita cautione non reſoluitur. 5. 508. 2.

Seruitus ſeruitutis eſſe non poteſt, vtpotè, qua nec in bonis noſtris, nec extrà bona noſtra eſſe dicitur. 17. 43. 1.

Seruitus totū fundū inficit. 56. 129. 1.

Seruus pænę, de iure Nouellarū, & Codicis, hodie nemo efficitur. 9. 204. 1.

Seruus pęnę hodie nemo efficitur, quamuis delictū atrox fuerit, iure nouiſſimo attento. 17. 205. 1.

Sforz. Odd. *diſtinguit in materia, quādo annus debeat eſſe captus, vel completus, ponderans diuerſitatem verborum, quibuſcùm actus concipitur.* 21. 116. 1.

Sigiſmundi Imperatoris *effatum erga doctos viros recenſetur.* 44. 409. 1.

Sigiſmundus Scaccia *laudatur.* 13. 470. *col.* 1.

Simulatio efficit, vt abſit mens, & conſenſus contrahentiū à contractu. 10. 416. *col.* 2.

Simulationis, & fraudis diuerſa ratio, quęnam ſit, an poſſit allegari à contrahentibus, eorūq; hęredibus. 9. 416. 2.

Sindici, ſeu Rectores Vniuerſitatum, poſſunt conſtituere annuū cenſum ſuper bonis proprijs, & Vniuerſitatis, cum licentia Principis ſuperioris, quando non vrget neceſſitas magna, ſecùs verò ſi neceſſitas vrgeat, tunc enim licentia non requiritur. 20. 179. 2.

Societas Ieſu *laudatur.* 13. 248. 2.

Soccin. conſ. 26. *incip.* In præſenti conſultatione *explicatur.* 59. 129. 2.

Solitū excuſat à mora. 4. 18. 1.

Solitus violentiam inferre, pręſumitur ſemper eiuſdem eſſe voluntatis. 72. 318. *col.* 2.

Solutio dotis facta viro, habetur, ac ſine cōditione promiſſio facta eſſet. 26. 89. *col.* 2.

Solutio per coniunctiuam dictionem promiſſa Titio, & Męuio, non efficit, vt alter eorū dicatur Adiectus. 25. 361. 1.

Solutio in mero facto conſiſtens, ad hęredes tranſmitti non poteſt. 56. 364. 2.

Solutione eius, quod debetur reuocabiliter, non extinguitur creditum. 25. 67. 1.

Specialia ſunt miſerorū ſubſidia. 26. 55. *col.* 2.

Specialis obligatio eſt prius exercenda in materia l. 2. C. de pignor. *quia dicitur conditionalis.* 14. 136. 2.

Statuta recipiunt interpretationem à iure communi. 64. 255. 1.

Statuta ex identitate rationis, extendūtur ad ſimilia. 55. 332. 1.

Statuta faciliùs extēduntur de vno caſu ad aliū, quādo concernunt fauorem, ex maioritate rationis. 63. 332. 2.

Statuta ſunt ſtricti iuris, & nō recipiūt extenſionem. 12. 412. 2.

Statutū prębēs exequutionem inſtrumentis locū ſibi nō vindicat, niſi ad inſtātiam creditoris nominati in inſtrumēto, cui fuit pręſtitū iuramētū de facio ad facit, nō autem ad inſtātiam tertij nō nominati, nec compręhēſi in inſtrumēto, ſiue intereſſe aliquod habētis ex eodem intereſſe. 25. 98. 2.

Statutū excludēs exceptionem falſitatis, nō excludit exceptionem nullitatis. 30. 150. 1.

Statutū puniēs grauiori pęna delinquētem de nocte, qualiter ſit accipiēdū. 7. 195. *col.* 1.

Statutū prohibēs delationem armorū à pulſu campanę de ſero ſub pęna intelligitur excluſiuè poſt pulſum campanę, quia eſt odioſum ob pęnam, quę infligitur, ſecùs verò dicendū eſt in ſtatuto cōcedēte deferri arma de mane à pulſu campanę, nam tunc ſtabit incluſiuè, cùm cōceſſio ſit fauorabilis. 38. 198. 2.

Statutum totū, ſi non exhibeatur, particula ſola an proſit? 26. 323. 2.

Sta-

Statutũ diſponens legatum poſſe probari per duos teſtes, procedit etiam reſpectu probationis reuocationis legati. 18. 329. col. 1.

Statutũ, aut lex ex identitate rationis non dicitur extẽdi, ſed enucleari. 56. 332. col. 1.

Statutũ, aut lex quod non dicit, non debet ab alio ſuppleri. 18. 338. 2.

Statutũ prabẽs exequutionem inſtrumentis, intelligitur de liquidis. 24. 413. 2.

Stellionatus crimen, quibus in caſibus obÿci poteſt. 41. 126. 2.

Stellionatus pana committitur quando eadem res pluribus venditur, secùs ſi diuerſis fuerit hypothecata, & eſt adeò ampla, vt vtriſq; ſufficiat. 47. 127. col. 2.

Stephanus Gratianus dec.220.*approbat deciſionem* Dom.de Franch.136. 25. 330. 1.

Stipendia illos conſequi iuſtum eſt, qui pro tempore ſuum commodare reperiuntur obſequium. 5. 379. 1.

Stipendiarius, qui ſua culpa fuit captus ab hoſtibus, ibiq; aliquo tempore ſtetit, non recuperat ſtipendia prateriti temporis. 36. 381. 2.

Stipendÿs proprÿs, nemo cogitur militare. 10. 379. 1.

Stipulanti formula deſcripta, vtilis competit actio. 29. 361. 1.

Stipulari nemo poteſt alteri. 28. 361. 1.

Studendo quis an dicatur exercere opus pium. 10. 406. 1.

Studere in die Dominico, quibus ex cauſis liceat remiſſiuè. 8. 406. 1.

Studere in materijs poſitiuis abſtrahit hominem à contemplatione Dei, & à cultu diuino. 11. 406. 1.

Studere licèt ad lucrũ, minus eſt peccatum, quàm vagari. 20. 407. 1.

Studere licet diebus feſtiuis ſine peccato. 25. 407. 2.

Studiũ quando principaliter non ſit propter lucrum, ſed ad illuminationem proprÿ ingenÿ, licitum eſt etiam in diebus feſtiuis, dummodò vacetur etiam diuinis. 12. 406. 2.

Studiũ efficit hominem contemplatiuum, eumq; ſubtrahit à prauis cogitationibus, & euitatur otium, & cauſatiuè peccatũ. 14. 406. 2.

Studium nulla legè, nulloq; iure in diebus feſtiuis in honorem Dei, etiam Clericis, prohiberi debet, & de ratione. 18. 407. col. 1.

Studium maximè iuuenibus eſt ſuadẽdum, nè relicto ſtudio, alijs vacent voluptatibus. 19. 407. 1.

Studium tendit ad illuminationem ingenÿ. 29. 407. 2.

Studium ob nimium, difficile eſt, vt quis hodie obiurgetur. 47. 410. 1.

Studuiſſe diù non ſufficit, ſed benè ſtudendum eſt. 13. 435. 1.

Stylum Curia eſſe obſeruandum, quibus iuribus probetur. 2. 227. 2.

Stylus iudicãdi per Sac. Conſ. intereſſe ann. introituum deberi, vndè emerſerit? 36. 46. 1.

Stylus contra ius, induci non poteſt à Magiſtratibus per Principem electis ad ius reddendum. 42. 56. 2.

Stylus Tribunalium validitatis pacti inter creditorem, & debitorem, quod in caſu aſſertionis non vera, aut liberè tradita reſcindi poſſit contractus, quomodo ſit accipiendus. 71. 130. 2.

Stylus fori eſt attendendus. 1. 227. 2.

Stylus Curia facit ius, & poteſt allegari ad deciſionem cauſarum. 3. 227. 2.

Stylus nihil aliud eſt, quàm practica confirmata. 6. 228. 1.

Stylus, & conſuetudo mercatorum attenditur, vt lex in cauſa mercantili. 13. 228. 2.

Styli rationem non tenemur reddere, ſed ſufficit maiorum noſtrorum Authoritas. 14. 228. 2.

Stylus dicitur vſus Imperatoris. 15. 228. col.2.

Stylus Curiarum mordicùs eſt obſeruandus, quia praſumitur introductus à Peritioribus. 23. 229. 2.

Stylus Curia Romana, non eſt ad alias Curias extẽdendus. 29. 330. 1.

Stylus in iudicãdo, vim legis obtinet. 15. 456. 2.

Subditis ideò eſt prohibitum adire Regia

Tri-

Tribunalia per ſaltum, quia priuarētur per indirectum Barones à iuriſdictione ſubditorum. 15. 12. 2.
Subrogatus in officio ſuſtinuit laborem, non debet ſuſpenſo ab officio reſtituere emolumenta. 24. 380. 2.
Subrogatus in officio, loco Officialis ſuſpenſi, ſi ſeruitium præſtitit, non tenetur reſtituere fructus, quia non debet proprijs expenſis militare. 31. 381. 1.
Subſcribere *verbum, quot habet in iure ſignificatus.* 1. 82. 1.
Subſcribens tenetur ad obſeruantiam contentorum in ſcriptura ſubſcripta, quia cenſetur habuiſſe notitiam omnium contentorum in ea. 5. 82. 2.
Subſcribēs ad hoc vt teneatur de eo, quod ſubſcripſit, debet eſſe certioratus. 11. 83. 1.
Subſcribens folio albo, an cenſeatur ratificaſſe ibi ſcribenda. 13. 83. 2.
Subſcribere idem eſt, ac ſcribere quoad inducēdum conſenſum, dummodò non fiat ſubſcriptio cedulæ vacuæ. 7. 82. 2.
Subſcriptio nihil aliud eſt, quàm prænomen, ac nomen apponere. 3. 82. 1.
Subſcriptio ità obligat, ac ſi manu propria quis omnia ſcripſiſſet. 4. 82. 1.
Subſcriptio in carta vacua antequam proferatur laudum, non præiudicat ſubſcribenti. 17. 84. 1.
Subſcriptio folio albo, non operatur approbationē laudi poſteà lati. 19. 84. 1.
Subſtātia cōtractus, ſtat in cōsēſu. 11. 416. 2.
Subſtitui poteſt per cōtractum inter viuos de vno in alium, nedùm per modū vulgaris in caſu noluntatis, vel impotētia primi vocati, verùm etiā per modū fideicōmiſſariæ, poſt habitionē primi. 9. 455. 2.
Subſtitutus, aut fideicommiſſarius, cui reſtituta eſt hæreditas nō poteſt conueniri pro ann. legatis ab hærede non ſolutis, ſaltim pro terminis decurſis, antequam fideicōmiſſum eſſet apertum. 21. 159. 1.
Subſtitutus eſt ſubrogatus in locum inſtituti, omneſq; illius qualitates aſſumit. 42. 161. 1.
Subſtitutus dicitur hæres, & n. 11. 7. 444. 1.
Subſtitutiones, ad inſtar fideicommiſſi, fieri poſſunt in contractibus. 8. 455. 1.
Summa an ſit parua, vel magna, arbitrio Iudicis relinquitur. 10. 368. 1.
Summariè, ſimpliciter, & de plano procedit ur in Regno, ſola facti veritate inſpecta. 35. 392. 2.
Summarum coniunctio dicitur conſumatio in iure reſpectu vſuræ, & ſortis principalis. 26. 44. 2.
Summus repentè nullus fit. 31. 408. 1.
Superflua ſunt reſecanda. 36. 68. 1.
Suſpecto corā Iudice litigare, nihil in Iudicijs periculoſius, nihilq; durius. 2. 321. 1.
Suſpenſus ab officio, ſi illud recuperet, nō recuperat fructus, ſi fuit alius ſubrogatus, qui loco Officialis ſeruiret. 29. 381. 1.
Suſpictio Iudicis de iure ciuili ſufficiebat allegari, nulla cauſa expreſſa, dummodò iurauerit ſe nō calumniæ cauſa, ſed vt ius ſuū tueatur allegaſſe ſuſpictionē. 6. 321. 2
Suſpitiones contra Iudices, quibus de cauſis multoties non proponantur. 2. 470. 2.
Suſpictionis Iudicis determinatio non eſt relinquenda conſcientiæ recuſati, nec iuramento recuſantis. 9. 322. 1.
Suſpictionum capita hodie per Pragm. 11. ſub tit. de ſuſpict. Official. *verſ.* Oltre di ciò, *ſunt ſubſcribenda à Principali, vel ab Aduocato, qui onus cauſæ ſuſtinet.* 10. 322. 1.
Suſpictionum capita nulliter ſubſcripta, efficiunt, vt terminus 40. dierum à pragmatica præfinitum ad ea ſubſcribendum currat à die ſubſcriptionis nulliter factæ, non autem à die ſecundæ ſubſcriptionis validæ. 22. 323. 1.

T

TAbelliores prius partibus ſcripturam legere debent, quā ea firmēt. 12. 83. 2.
Tacita hypotheca competens Aduocatis pro eorum patrocinio, in re, eorum defēſione è litibus recuperata, præfertur hypothecæ anteriori expreſſæ, quaſi tale patrociniū rem ipsā, & bona ſeruauerit. 25. 373. 1.
Tacitam hypothecam habent ſalaria Aduocatorum, & Procuratorum, ſicuti Dos, & Fiſcus. 22. 273. 1.
Tellius Fernandez *ſatis dubitat de* Ancaran. in conſ. 101. *quod inſeruiuit Clienti.* 11. 54. 1.
Tempore ruunt omnia. 4. 274. 2.

Tem-

Tẽpus trium menſium præfinitum expeditionibus S.Cath. *M.virtute* prag. 10. de feud. *à quo tẽpore incipiat currere in expeditionib factis in Curia* Regis. 8. 51. 2.
Tempus in accuſatiuo, vel genitiuo conceptum, indicat annum debere eſſe completum, non captum. 15. 115. 1.
Tempus aſſignatum, in dubio debet eſſe cõpletum. 26. 116. 1.
Tẽpus currit de momento ad momentum in re dubia, vel materia mixta. 29. 116. 2.
Tempus regulariter computatur de momento ad momentum. 15. 196. 1.
Tẽpus appellãdi ſtatim à lata ſententia, currit de momento ad momentũ. 17. 196. 1.
Tempus præfinitum ad ſubſcribendum capita ſuſpictionum, an currat à die prima recuſationis nulliter factæ, vel à die ſecunda ſubſcriptionis factæ per Aduocatum literatum. 12. 322. 1.
Termino impertito menſis, ſeu anni, intelligi is debet, vt finiatur à die ſequenti illius menſis, ſeu anni, in quo aſſignatur, vſq; ad tot dies alterius menſis, & anni. 25. 197. 1.
Terminus ſtatutus ad excipiendũ, nõ cõprehendit exceptionẽ nullitatis. 29. 150. 1.
Terminus quando eſt præfixus per dictionem A, *dies termini non computatur in termino.* 33. 198. 1.
Terminus dierum nouem datus ad retrahẽdum conſanguineo per legem Regiã, non cõprehendit diẽ venditionis. 34. 198. 1.
Terminus ad concomitandum copiam authoritate Notarij exemplatam, poſt concluſum in cauſa paſſim conceditur, quia ſemiplenè probat. 16. 212. 2.
Terminus paſſim in Regno fuit impertitus circa concernentia exceptionem præſcriptionis. 10. 233. 2.
Terminus prorogatus non eſt idẽ terminus, ſed primus, non diuerſus. 72. 256. 1.
Terminus ſolutionis per creditorem prorogatus, nihil immutat, ex ijs cautelis, quas habebat virtute ſui crediti. 74. 256. 1.
Terminus prorogatus partium aſſenſu, dicitur prorogatus cum ſuis acceſſorijs, & qualitatibus. 78. 256. 2.
Terminus in cauſa eſt communis vtrique collitiganti. 11. 289. 1.
Terminus primi, & ſecundi beneficij in Regno eſt communis etiam collitiganti non priuilegiato. 12. 289. 1.
Terminus vndè dicitur communis vtrique parti? 13. 289. 1.
Terminus proponendi ſuſpictionũ capita, nõ debet per indirectũ prorogari. 24. 323. 1.
Terror belli, æquiparatur bello. 56. 317. 1.
Tertiæ vt pariant intereſſe, oportet quod deducãtur in cõtractum emptionis, & venditionis verè, non ſimulatè. 50. 47. 1.
Tertiæ vbi non debentur, nec earum intereſſe deberi, certũ eſt, quia remoto principali, remouetur, & acceſſoriũ. 15. 166. 2.
Tertius poſſeſſor poteſt conueniri actione, quod metus cauſa, etiamſi ſit Princeps, vel Fiſcus. 30. 75. 1.
Teſtabilis, vel inteſtabilis, quod quis dicatur, non conſiderantur bona, ſed ſtatus perſonæ. 51. 209. 1.
Teſtamenti factio, connumeratur inter ea, quæ iuris gentium ſunt. 35. 207. 1.
Teſtamenti factio inhibeatur damnatis ad mortem de iure digeſtorum, quia ſerui pæna effiuiebantur, quo obſtaculo ſublato per Auth. Sed hodie, *rectè permittitur teſtamenti factio.* 42. 208. 1.
Teſtamenti factionem, vt quis habeat, an neceſſariò bona habere debeat, de quibus teſtatur. 49. 209. 1.
Teſtamenti materia valdè fauorabilis eſt, & n. 28. 9. 444. 2.
Teſtamentum antea factum à damnato ad mortem, ſequuta condemnatione, irritatur, etiamſi ad pias cauſas fuerit conditum. 14. 204. 2.
Teſtamentum ſemper præſupponit aliquid fieri in odiũ, & præiudiciũ hæredum ab inteſtato venientium. 31. 206. 2.
Teſtamentum habet effectum reſpectu damnati ad mortẽ, circa bona futura, quæ in confiſcationem non comprehenduntur, ſicuti neq; bona additionalia. 56. 209. 2.
Teſtamentum dãnatorũ ad mortem, quibus bona non confiſcãtur, rectè ſuſtinetur, & ſi teſtamẽtũ nõ faciunt, ſucceſſores habẽt ijdem damnati, ab inteſtato. 60. 210. 1.
Teſtamentum damnatorum ad mortem, etiã de iure Saxonico ſuſtinetur, ex maiori Scabincnſium voto, ſiue ante, ſiue poſt con-

condemnationē factum fuerit. 64. 210. 1

Teſtator, qui iniunxit fideicommiſſum, & mandauit hæredi primo loco inſtituto, vt infra præfixum diem ſolueret debitū, vel pro eo vſuras penderet, hoc caſu hæres tenebitur, & ſi ſoluerit, fideicōmiſſario ad intereſſe adſtringetur, quia dānū ſentit, non autē ex eo, quia fructus percepit iudicio, vel non iudicio teſtatoris. 8. 158. 1.

Teſtator præſumitur prædiligere inſtitutū, non ſubſtitutum. 41. 161. 1.

Teſtator priuans hæredem in caſu quo moleſtauerit vxorem à ſe relictam vſufructuariam, intelligitur de moleſtia de facto, non de iure. 3. 168. 2.

Teſtator prohibens, quē omninò aliū moleſtare, ac omnē, & quācumq; moleſtiā inhibēs, intelligitur nedū de moleſtia iuris, verùm etiam de moleſtia facti. 4. 168. 2.

Teſtatorum voluntas, tanquā Regina attēdi debet in teſtamentis. 38. 207. 2.

Teſtes in Regno, an recipi poſſint ſuper ſcriptura præſentata poſt concluſum in cauſa? 11. 213. 1.

Teſtes non ſunt admittendi in Regno ſuper ſcripturis priuatis productis poſt cōcluſū in cauſa, quia tota fides conſiſteret in teſtibus; & daretur occaſio ſubornationis. 12. 213. 1.

Teſtes ad informationē Curię recepti, parte non citata non probant. 1. 451. 2.

Teſtis de auditu non probat. 10. 50. 1.

Tex. in l. Celſus, ff. de recept. arbitr. *plenè enucleatur exploſo intellectu* Regentis Villani. 23. 9. 1.

Tex. in §. Sanctiſſimas, Authen. de alienation. & emphyt. *latè expenditur reiecto intellectu* Io. Vincent. Ann. in rubr. Conſtit. Regn. Conſtitutionem Diuæ memoriæ num. 48. 27. 9. 2.

Textus *adducuntur quibus inſinuatur eſſe debitum intereſſe alterius intereſſe.* 10. 42. 1.

Textus *quibus diſponitur intereſſe alterius intereſſe non deberi, afferuntur.* 15. 42. 2.

Tex. in l. ſocium, qui in eo, ff. pro ſoc. *enucleatur.* 27. 45. 1.

Texx. in l. fin. C. de vſur. *enucleatur.* 54. 47. 2.

Tex. in l. 3. C. de vſur. rei iud. & in l. fin. C. de vſur. *procedunt in vſuris odioſis, ſecùs verò in intereſſe omni iure fauorabili ſecundùm doctrinam* Dom. Conſiliarij Theodori. 56. 48. 1.

Tex. in l. qui autē 101. ff. quæ in fraud. creditor. *locum ſibi vindicat in creditoribus, nedùm perſonalibus, verùm etiam hypothecarijs.* 4. 53. 2.

Tex. in l. qui autem, ff. quæ in fraud. creditor. *procedit etiam in legitima.* 8. 54. 1.

Tex. in l. cum quidam 26. ff. de iur. fiſc. *enucleatur.* 20. 55. 1.

Tex. in l. in fraudem, ff. de iur. fiſc. *expenditur.* 21. 55. 1.

Tex. in l. 1. ff. ſi quid in fraud. patròn. *dilucidatur in materia repudiationis.* 30. 55. 2.

Tex. in l. qui autem, ff. quæ in fraud. creditor. *procedit in creditoribus cuiuſcumq; generis, tàm perſonalibus, quàm hypothecarijs, ſecundùm veriorem opinionem.* 1. 58. 2.

Tex. in l. ſi adulterium cum inceſtu, §. Imperatores, ff. de adulter. *enucleatur.* 17. 78. 2.

Textus in l. qui ædes, & in l. ſi fortuitò, ff. de incen. ruin. & naufrag. *expenduntur.* 25. 79. 1.

Textus in l. ſi quis in graui, §. 1. *verſ.* Si maritus vxorem, ff. ad Sylleuian. & in l. Gracchus, C. ad leg. Iul. de adulter. & in l. 1. §. fin. ff. de ſicar. *enucleantur.* 27. 79. 2.

Tex. in l. 1. ff. qui potior in pignor. habean. *enucleatur.* 13. 88. 1.

Tex. in l. 4. ff. quæ res pignor. obligar. poſſ. *expenduntur.* 14. 88. 2.

Tex. in l. qui balneum, ff. qui potior. in pignor. habean. *enucleatur.* 32. 90. 2.

Tex. in l. 1. ff. qui potior. in pignor. habean. *declaratur.* 33. 90. 2.

Tex. in l. 1. §. ſi ex fundo, ff. de hered. inſtit. *adductus* à Dom Reg Rou. *non probat id ad quod ab ipſo allegatur.* 38. 99. 2.

Tex. in l. ſi quis maior, C. de tranſ. *qualiter procedat.* 11. 123. 1.

Tex. in l. ſi quis in pignore, §. planè,

ff, de

Digitized by Google

ff. de pignorat. act. *enucleatur*. 5. 123. 1.
Tex. *adducti per* Dom. Regen. Rouit. in prag. 1. de cenſib. n. 34. *adducuntur*. 37. 126. 1.
Tex. in l. 3. ff. de crim. ſtellinat. *quid diſponat*. 39. 126. 1.
Tex. in l. ſi quis 36. in §. fin. ff. de pign. act. *enucleatur*, & n. 46. 44. 127. 1.
Tex. in l. 3. C. de ſeru. pignor. dat. manum. *explicatur*. 45. 127. 1.
Tex. in l. 3. C. de ſeru. pignor. dat. manum. *explicatur*. 45. 127. 1.
Tex. in l. ſi tibi liberum, ff. de act. empt. *enucleatur*. 50. 127. 2.
Tex. in l. empto 11. l. §. ſi quis virginem, ff. de act. empt. *dilucidatur*. 51. 128. 1.
Tex. in l. pen. §. *incip*. Quo ad ſeruitutes, ff. de actio. emp. *explicatur*. 53. 128. 2.
Tex. in l. qui vti optimè 90. ff. de verbor. ſign. *explanatur*. 55. 128. 2.
Tex. in l. emptorem, C. locat. *exornatur* à Hieron. de Laurent. dec. 108. n. 7. 69. 130. 1.
Tex. in l. 2. C. de pignor. *quid diſponat*. 2. 135. 1.
Tex. in l. 2. C. de pignor. *mirabilis reputatur* à Bald. *quodq; alibi non reperitur*. 3. 135. 2.
Tex. in l. liberto octoaginta, ff. de oper. libert. *adducitur*. 18. 137. 1.
Tex. in l. 2. C. de pignor. *eſt fundatus in fauorem ſecundi creditoris, non primi*. 23. 137. 2.
Tex. in l. 2. C. de pignor. *procedit etiam adiecta clauſula*, Quod ſpecialitas generalitati nõ deroget, nec è contra, *ſecundùm* Amator. Rodriguez de cõcurſ. creditor. 2. par. art. 1. n. 4. 5. & 6. 26. 137. 2.
Tex. in l. 2. C. de pignor. *quomodo dicitur fundatus in æquitate*. 68. 142. 1.
Tex. in l. deducta 58. §. qui poſt tempus, & l. poſtulante, eod. tit. *declaratur*. 7. 157. 2.
Tex. in l. deducta, §. qui poſt tempus, ff. ad Trebell. *nõ eſt terribilis, & exorbitans, ſed continet æquitatem, & deciſionem rationabilem, ſecũdùm* Anton. de Ballis ſuper Bulla de cenſib. q. 34 n. 9. 24. 159. 2.
Textus *vnicus eſt in iure* in l. 2. C. de pact. inter emptor. & venditor. *qui de pacto de retrouendendo loquitur ſecundùm opinionem* Anton. Fabr. & Andreæ Tiraquell. 1. 171. 2.
Texx. in cap. fin. de præſcrip. & in cap. Poſſeſſor de regul. iur. in 6. *etiam in foro ciuili obſeruantur, quia concernunt materiam peccati*. 19. 174. 1.
Tex. in l. fin. C. de quib. muner. & præſtation. nemini liceat ſe excuſare, *enucleatur*. 37. 188. 2.
Tex. in l. vbi lex, ff. de regul. iur. *enucleatur*. 20. 196. 2.
Tex. in l. à Diuo Pio, §. In venditione, ff. de re iud. *loquitur conditionaliter*. 54. 223. 2.
Tex. in l. Nam Imperator, ff. de legib. *eſt punctualis ad probationẽ ſtyli*. 8. 228. 1.
Tex. in l. fin. C. de nouation. ab Authore *adducitur, ad probãdũ, quod terminus prorogatus ſit idem terminus*. 75. 256. 1.
Tex. in l. quamuis, C. de tranſ. *enucleatur*. 4. 264. 1.
Tex. in l. ſi diuerſa, C. de tranſ. *expenditur*. 11. 264. 2.
Tex. in l. Iulianus, §. offerri, ff. de actio. empt. *enucleatur*. 22. 266. 1.
Tex. in l. ſi diuerſa, C. de tranſact. *procedit etiã in caſu, quo ageretur ex enormiſſima læſione*. 39. 267. 2.
Tex. in l. Sed etſi me putem, ff. de condict. indeb. *enucleatur*. 29. 401. 2.
Tex. in l. Et qui ſub imagine, C. de diſtract. pignor. *procedit in quolibet pignore, data cauſa ſimulationis*. 14. 417. 1
Tex. in l. 3. C. ſi cauſ. iudicat. *enucleatur*. 23. 417. 2.
Tex. in l. ſi merces 28. §. culpæ, ff. locat. *enucleatur*. 15. 424. 2.
Tex. in l. pen. ff. ſol. matr. *explicatur*. 29. 425. 1.
Tex. in l. incendium, C. ſi cert. pet. *dilucidatur*. 32. 425. 1.
Tex. in l. quantæ, ff. de publican. & vectigal. *expenditur*. 33. 425. 2.
Tex. in l. ſi communem, ff. quemadm. ſeruit. amitt. *expenditur*. 2. 467. 1.
Tex. in l. Teſtator 92. §. filium, ff. de lega. 2. *an probet, quod dictio* Et, *inter*

perſonas poſita in alternatiuam commutetur. 13. 488. 1.

Tex.in l.Teſtator 92. § filium, ff de legat. 2. *procedit ex facti ſpecie intbi propoſita.* 24. 490. 2.

Tex.in l. quoties, C.de donat. quæ ſub mod. *quomodo amplietur per ll. Hiſpaniæ.* 21. 494. 2.

Tex.in l.fin.C.de reſtit.milit.*enucleatur.* 2. 497. 2.

Theorema ab Authore *propoſitum, differt ab eo quod propoſuit* Gratian.deciſ.13. 24. 124. 2.

Theſaurus *improbatur ab* Authore, *dùm tenuit ferias meſſium,& vindemiarum, non proficere ijs, qui non habent ſtabilia, nec per ſe,nec per alios vacare tenẽtur meſſibus, & vindemijs.* 96.258.1.

Dom. Thomas Anellus Salernitanus Sac.Conſ.Præſes. *laudatur.* 10.328.2.

Dom. Thomas Brandolinus Regens *laudatur.* 18. 281. 2.

Thomas Grammaticus, *falsò adducitur ad probandum,quod in Regno viget conſuetudo pœnam minoratam commutandi in corporalem.* 12. 78. 1.

Timens offendi in perſona, poteſt petere ſecuritatẽ,antequã offendatur. 59.317.1.

Timens offendi, poteſt petere à Iudice, quod impertiatur licentia aſportandi familiam. 63. 317. 2.

Timor nè rebus damnum inferatur, præbet occaſionẽ expetẽdi ſecuritatẽ. 58.317.1.

Titulati, multis, varijſq; potiuntur præeminentijs, & prærogatiuis. 1. 459. 1.

Titulati vndè originẽ traxerint. 3. 459.1.

Titulati in cauſis criminalibus citari non poſſunt abſque licentia Excellentiſſimi Proregis. 3. 459. 2.

Titulati non poſſunt carcerari, inconſulto Principe. 17. 461. 1.

Titulatus nullus quocumq; decoratus titulo, eximitur à iuriſdictione Magnæ Curiæ Vicariæ per Rit.46. 12. 460. 2.

Titulus nullus, habetur pro non titulo. 16. 8. 2.

Titulus an faciat Reum,vt ſub fideiuſſoribus relaxari nequeat. 2. 451. 2.

Titulus delicti non inſpicitur in criminalibus, ſed rei veritas. 6. 452. 1.

Titulus nõ obſtat delicti,quin allegando Rei innocentiam,& deficientiam probationũ, ſub fideiuſſoribus relaxetur. 9.452.1.

Tormenta bellica, vndè originem in Orbe habuerint. 1. 341. 1.

Tortura in Regno non infertur in omnibus delictis, ſed in ijs tantùm, in quibus venit imponenda pœna vltrà relegationem. 2. 31. 1.

Tortura nõ arguit perne eſſe confeſſionem torquendi, ſed dubia res eſt. 18.32.2.

Tortus perſiſtens in negatiua, purgat indicia contra ſe laborantia ante torturam. 16. 32. 2.

Tortus nedùm purgat indicia, ſuperſiſtat negando in tortura,verùm etiam plenas probationes. 17. 32. 2.

Toties quoties,& quandocumque, *verba ſunt apta denotare temporis infinitatem.* 6. 172. 1.

Tractus futuri temporis, non eſſe in eſſe in poteſtate Iudicis qualiter procedat. 65. 317. 2.

Tranſmiſſibile ſemel effectum, ſemper remanet tranſmiſſibile. 45. 331. 2.

Tranſactio nihil aliud continet, quàm diſceſſum à lite. 4. 15. 1.

Tranſactio extingit litem tanquam iureiurando, & reiudicata fuerit ſopita. 5. 15. 1.

Trãſactio, quod reſcindatur pretextu enormis, vel enormiſſimę læſiones,plures Authores afferuntur. 6. 15. 2.

Tranſactio habet oculum ad futurum iudicium, eiuſq; incertitudinem. 9. 16. 1.

Tranſactio non eſt extendenda ad incogitata. 1. 169. 2.

Tranſactio,licet ſit contractus innominatus tamen etiam re integra non eſt locus pęnitentię. 5. 264. 1.

Tranſactio tunc valida diiudicanda eſt, quando cauſa dubia exiſtit. 6. 264. 1.

Tranſactio dicitur tertium remedium finiendarum litium. 7. 264. 1.

Tranſactio, inter contractus vltrò, citròq; obligatarios,connumeratur. 25.266.1.

Tranſactio de ſui natura dicitur receſſus à lite. 3. 295. 1.

Tranſactio in tantũ tenet,in quantũ vterq; ex trãſigentibus adimpleuerit. 4.295.1.

Tran-

Tranſactio inter illos contractus eſt adſcribenda, in quibus vltrò, citròq; naſcitur obligatio, & in quibus contrahentes mutuo alter alteri, aliquid dare, vel facere obligantur. 6. 295. 1.
Tranſactio non eſt cōtractus innominatus, & habet nomen generale, quod ad omnes contractus referri poteſt. 13. 295. 2.
Trāſactione correſpectiua exiſtente ſi vnus vult ſe ex illa iuuare, debet docere ſe adimpleuiſſe ex parte ſua. 7. 295. 1.
Tranſactionem nō reſcindi prætextu enormis, vel enormiſſimæ læſionis plures Europæ Senatus determinarunt. 8. 15. 2.
Tranſactionem impugnans, non debet audiri, niſi reſtitutis acceptis virtute tranſactionis. 9. 264. 2.
Tranſactioni, multum Conſulti, ac Imperiales Conſtitutiones fauerunt. 1. 264. 1.
Tranſactionis præcipuus effectus eſt, vt recedatur à litibus, & parcatur impenſis. 2. 264. 1.
Tranſactionis fauore multa ſunt à iure inducta, quæ aliàs reſpuerentur. 3. 264. 1.
Tranſactionis beneficio vti non poteſt, qui ex parte ſua non adimplet, & poteſt alter redire ad primaua iura. 10. 295. 2.
Tranſactionis contractus, tacitam habet conditionem, ſi tranſigenti fides adimpletur, ac ſeruatur. 11. 295. 2.
Tranſigens omne ius, quod habet, & habere ſperat, etiamſi eſſet tale, quod ignorat ſibi competere, intelligit de incogitatis. 4. 169. 2.
Tranſigentes videntur recedere ab eo, quod eſt deductum in iudicio. 2. 169. 2.
Tribunal Reg. Cam. Summariæ, antiquitus vocabatur Audientia Rationū. 2. 280. 2.
Tribunal Reg. Cam. Summariæ, eſt æquiparatum Tribunali Sac. Reg. Conſil. circa exequutiones ſententiarum præſtita cautione in caſu retractationis. 13. 281. col. 1.
Tribunal Regiæ Cameræ deputatum ad curam rerum patrimonialium, & populorum cuſtodiam, & protectionem, appellatur Eminentiſſimum à Dom. Reg. Rouit. *eo quod ibi reſideant viri omni virtutis genere decorati.* 14. 281. 2.
Tribunal Regiæ Cameræ, dicitur Tribunal Supremum. 19. 282. 1.
Tribunal Reg. *Cam. dicitur Conſilium Regium, & Supremum.* 21. 282. 1.
Tribunalia plura limitarunt tex in l. 2. C. de pignor. *quando in inſtrumēto apponitur clauſula,* Ita quod ſpecialitas generalitati non deroget nec ē contra. 9. 136. 1.
Tributum ab omnibus eſt conferendum pro ſalute Reipublicæ. 29. 181. 1.
Turbare dicitur, qui alicuius arma, ſeu inſignia delet. 22. 276. 2.
Turbari timens, poteſt implorare Iudicis officium, nè turbetur, etiamſi actualis non ſit turbatio. 68. 318. 1.
Turbari, ſe timens, poteſt regale præſidium expetere. 69. 318. 1.
Turbatis in aliqua honorantia competit quoq; interdictum Vti poſſidetis, & Vnde vi. 33. 277. 2.
Tutor in omnibus repræſentat pupillum hæredem. 18. 306. 2.
Tutor impetitus ad exhibendum ſollemnia quare non teneatur. 31. 506. 1.
Tutorem dare filijs ſuis nemo poteſt, niſi in teſtamento, aut codicillis teſtamento confirmatis. 55. 209. 2.
Tyranni dicūtur improbi, & peſſimi Reges. 24. 141. 1.
Tyranni tempore geſta, ſunt nulla ipſo iure. 28. 241. 2.
Tyranni tempore quicquid fit ab Officialibus, videtur factum ab ipſo Tyranno, ideòq; non valet, imò pro nullo, caſſo, & irrito habetur. 30. 241. 2.
Tyranni tempore, quæ fiunt, dicuntur facta tempore ſchiſmatis, ideòq; nihil validè agi poteſt, & actum non valet. 31. 241. col. 2.
Tyrannus dicitur ille, qui ſine authoritate Summi Pontificis, occupat Regnum. 8. 239. 2.
Tyrannus non habetur pro Superiore Baronum. 17. 240. 2.
Tyrannus dicitur, qui communi Reipublicæ, non iure principatur. 22. 241. 1.
Tyrannus caret titulo, quia non eſt electus de iure. 23. 241. 1.
Tyrannus dicitur à Tyro, *quod denotat anguſtiam.* 25. 241. 1.

Tyrannus dicitur, qui iniuſtè Rempublicã, ſeu Imperium, vel Regnum aliquod retinere nititur. 26. 241. 1.

V

DOm.Reg.Valenzuela conſ.27. *expenditur vti punctualis ad caſum de reuocatione erroneæ confeſſionis.* 41. 402. 2.

Vaſſalli non tenentur ad debitum fidelitatis erga Dominum bannitum, vel excommunicatum. 3. 3. 1.

Vaſſalli praſtant obedientiam Baronibus, vrtute iuramenti ligij homagij. 35. 5. vol. 1.

Vaſſalli non tenentur praſtare iuramentum ligij homagij Baroni excommunicato. 37. 5. 1.

Vaſſalli non poſſunt per ſaltum omiſſo medio adire regia Tribunalia. 1. 11. 2.

Vaſſallorum animus declaratur ſtatim ceſſante inuaſione, ob reductionem ad fidelitatem. 15. 240. 1.

Vaſſallus eò ipſo quod eſt contumax, dicitur contemnere Dominum in non comparendo coram eo, vel coram Officialibus ſuis. 14. 3. 2.

Vaſſallus contumax ſine dedecore comparere non poteſt. 15. 4. 1.

Vaſſallus neq; pro anima feudum alienare poteſt ſine aſſenſu. 4. 7. 2.

Vaſſallus infra annum, & diem à morte feudatarij renouationem, & confirmationem inueſtituræ petere debet; & ſi fuerit miles infra annum, & menſem. 6. 29. 1.

Vaſſallus releuatur potiùs quàm Dominus ex ſolutione releuij, & quæ ſit ratio? 10. 29. 2.

Vendens herbam pro pabulo animalium, præfertur quibuſcumq; emptoris creditoribus etiam anterioribus. 7. 501. 1.

Vendere quis cogitur rem propriam iuſto prętio ex cauſa publica, & imminentis inopiæ. 16. 441. 1.

Vendita re iure creditoris anterioris, hypotheca competens poſterioribus creditoribus, fuit penitùs ſublata. 40. 351. col. 2.

Venditio ſub haſta facta, perpetuam accipit firmitatem. 16. 349. 2.

Venditio quantumuis publicè facta, ijs non nocet, qui cùm eſſent certi creditores, nominatim citati non fuerunt. 33. 351. 1.

Venditiones ſub haſta retractari, nedùm iniquum, ſed etiam exemplo pernicioſum eſt. 23. 350. 1.

Venditor factum præcisè præſtare non valens, ſufficit præſtare intereſſe, vel adimplere per æquipollens, ad hoc vt emptor ſit ſecurus. 14. 123. 2.

Verba ſunt accipienda naturaliter, non ciuiliter. 3. 97. 1.

Verba tex. in l. 1. §. ſi ex fundo, ff. de hæred. inſtit. *expenduntur.* 39. 99. 2.

Verba impropriari debent, adhoc vt actus potiùs valeat, quàm pereat. 31. 125. col. 1.

Verba tex. in l. 2. C. de pignor. *appoſitè adducuntur.* 33. 138. 1.

Verba debent operari omne poſſibile. 36. 138. 2.

Verba ſunt impropriãda, ad hoc vt ſecundùm ſubiectam materiam intelligantur. 45. 139. 2.

Verba generalia in tranſactione appoſita, quid operentur. 3. 169. 2.

Verba non debent eſſe otioſa, nec ſeruire de vento. 14. 173. 1.

Verba appoſita in pacto de retrouendendo Toties quoties, & quandocumque emptor voluerit, *nullam inducunt preſcriptionem, etiamſi tricenalem, quia tempus reemendi, nunquam competijt, vt preſcriberetur, ſed tantùm exercetur in illo actu, & tempore, quo vult emptor reemere eò quod ex deſinentia vnius, alterius origo proficiſcitur.* 15. 173. 2.

Verba met tex. in §. in venditione, l. à Diuo Pio, ff. de re iud. *expenduntur ad finem inſinuandi, quod important conditionem.* 55. 223. 2.

Verba tex. in l. ſi diuerſa, C. de tranſ. *ibi* (Refuſa pecunia) *quid importent.* 13. 264. 2.

Verba nedùm promiſſiua, & obligatiua, ſed etiam exequtiua, ſi in ſtipulantis perſonam diriguntur, licèt vtilitas contra-

ſtus ad tertium, & non ad ſtipulantem pertineat, tamen ſtipulatio valida eſt, ità vt actio, & obligatio ſtipulanti quęratur. 34. 362. 1.

Verba quibuſcum confeſſio concipitur, ſi sũt narratiua, reuocari poſſunt. 38. 402. col. 1.

Verborum forma, quibus actus concipitur, inſinuant vtrum annus ceptus habeatur pro completo, vel non. 14. 115. col. 1.

Verborum à proprietate, minimè eſt recedendum. 17. 489. 1.

Verbum nequidem minimum debet eſſe ſine virtute operandi. 37. 138. 2.

Verbum legitimè *intelligi debet ſecundùm ſubiectam materiam.* 21. 149. 1.

Veritas in criminalibus, melius elucescit ex ſermonibus, trepidatione, & cõſtãtia partium. 10. 148. 1.

Veritas ſummum gradum obtinet in rebus humanis, exagitata magis redolet, dicitur lux, eſtq; aromatorum inſtar, quæ quò magis conteruntur, magis redolẽt. 60. 162. 2.

Veritas geſtorum, falſa partium aſſeueratione tolli, aut immutari nõ poteſt. 14. 400. 2.

Veritas dignoſci vix poteſt in illa quæſtione, Vtrum famulo infirmo debeatur ſalarium. 42. 432. 1.

Veritas ſemper inſectanda. 3. 503. 2.

Veritate pro indagãda, certãdum eſt. 37. 99. 2.

Veritatis intuitu certandum eſt. 59. 162. col. 2.

Veritatis ad indaginem, ſummè elaborãdum eſt. 16. 219. 1.

Veritatis inueſtigatores ſunt apprimè laudandi. 9. 435. 1.

Via exequutiua nõ datur contra tertium poſſeſſorem. 72. 333. 2.

Viarum inſtructio facilem vehendi, importandi, & exportãdi commoditatem præſtat, ideòq; à contribuẽdo in earum inſtructione, & reparatione, nemo exemptus ſit. 32. 181. 2.

Victima mactabantur in diebus feſtis, ſacrificia offerebantur, rebuſq; diuinis opera dabatur, aliaq; exercebantur munia. 6. 248. 1.

Victor non poteſt retinere bona ab ipſo poſſeſſa, virtute ſententię, ſi ſententia retractatur. 59. 332. 1.

P. Vincentius Carrafa Reuerendiſſ. Generalis Societatis Ieſu *laudatur.* 14. 249. 1.

Dom. Vincentius de Franchis *non benè ponderauit* Affl. in dec. 358. 20. 219. 2.

Dom. Vincentius de Franchis Sac. Cõſil. Præſes, *extollitur.* 1. 500. 2.

Violentia non eſt expectanda, ſed præcauẽda vigore Capitulorum Conſeruatorialium Regni. 70. 318. 1.

Viri in poteſtate non eſt, dotem non recipere, cùm hoc non poſſit honeſtè facere, tùm nè mulier interim remaneat indotata, tùm etiam nè ipſi marito nimis hoc ſit incommodum propter onera matrimonij, quæ ſine dote ſuſtineret. 22. 89. 2.

Viri conuenientiùs operari poſſunt, quàm fœminæ. 6. 191. 2.

Virtus exequutionis tribuitur primæ ſententiæ, & non alijs, nam aliàs daretur proceſſus in infinitum. 37. 330. 2.

Vita auarorum hominum, ſimilis eſt mortui conuiuio. 33. 301. 1.

Vlpianus, & Paulus Conſulti *ad inuicem ſibi pugnantes conciliantur.* 17. 55. 1.

Vltimas hominum voluntates exequi, expedit Reipublicæ. 40. 448. 1.

Vniuerſitas, ſicuti Eccleſia, ſemper viuit, & perrarò moritur. 28. 27. 2.

Vniuerſitates, earumq; Rectores, ſeu Sindici, ad cauendam imminentem inediam, tenentur prouidere quomodo efficiatur horreum publicum tritici. 19. 179. 2.

Vniuerſitates Terrarum, earumq; Ciues, & Oppidani, quod præferantur extraneis in emptione frumenti collecti in agris dictarum Terrarũ, ſuſtinuit Author *in caſu currenti.* 2. 440. 1.

Vocabula dant vſum, & formam loquendi. 4. 28. 2.

Vocati ad maioratum, cenſentur vocati iure proprio à primo erigente, non autem hæreditario. 10. 493. 2.

Vocatio plurium ordine ſucceſſiuo, non dicitur verè ſubſtitutio, ſed quædam diſ-

poſitio

INDEX.

poſitio temporis, ſcil. genitoris in vita, & genito poſt mortem genitoris. 60. 270. 2.

Vocationes tot ſunt in primogenijs, & fideicommiſſis, quot ſunt perſonæ vocatæ. 61. 270. 2.

Vocatus quilibet ordine ſucceſſiuo ad fideicommiſſa, & primogenia, abſq; aliqua reſtitutione conſequitur dominium eodem inſtanti, ac momento, quo pacificatur conditio, vel venit dies vocationis ex propria perſona, ſublato de medio præcedenti ſucceſſore, non autem ex iure ſibi ab eodem tranſmiſſo. 62. 270. 2.

Vocatus ad maioratum, ſeu poſt ſubſtitutũ ſtatim purificata conditione acquirit dominium. 18 494. 1.

Voluntas hominis offenditur, quæ non debet eſſe ſerua, ſed libera 75 142. 2.

Voluntas reputari debet pro facto, in famulo infirmo ſeruire non valenti. 4. 429. 1.

Voluntates morientium in forma ſpecifica ſunt adimplendæ. 21. 482. 2.

Voluntatis mutatio non præſumitur, niſi probetur. 75. 318. 2.

Votantes, qui fuerint in cauſa fideicommiſſi domus conſpicuæ ſita in fideliſſima Ciuitate Neapolis Illuſtr. Ducis Grauinæ, enumerantur. 12. 456. 1.

Vrbis cuſtodia an à ſtipendiato ab Officiali ſit facienda, caſu quo fuerit determinatum non eſſe Officialem immunem à cuſtodia prædicta. 36. 188. 2.

Vſufructuarius non eſt propriè hæres, ſed cum adiuncto, & qualitate vſusfructus, & ſic non poteſt liquidare inſtrumentũ. 18. 98. 1.

Vſufructuarius abutens vſufructu, eo priuari debet. 14. 298. 2.

Vſum armorum igneorum ſaeis creuiſſe, inſinuatur. 7. 341. 2.

Vſura ſemper odioſa eſt habita, & omni iure prohibita. 14. 42. 2.

Vſura, ſiue intereſſe, quãdo reſpectu vnius dicitur capitale. 24. 44. 2.

Vſuræ vſurarum nõ debentur, quia dicuntur accidens accidentis, quod in rerum natura eſſe non poteſt. 16. 43. 1.

Vſuræ vſurarum non debentur, nè res in infinitum creſcant. 18. 43. 1.

Vſuræ pupillaris pecuniæ, cur debeantur? 23. 44. 1.

Vſus tormentorum bellicorum, innumeras hominum turbas mori fecit. 2. 341. 1.

Vſusfructus, eſt pars rei. 36. 99. 2.

Vtilitas publica, & neceſſitas communis neminem excuſat à præſtatione munerũ. 30. 181. 1.

Vuas acerbas comederunt patres, & filiorum dentes obſtupuere. 28. 287. 1.

Vulgi error omninò venit corrigendus. 36. 506. 2.

Vulgus nonnullos Doctores, poſitiuos appellat. 12. 32. 2.

Vulnera non dantur ad menſurã. 8. 32. 1.

Vxor verberata à viro vt contractum ineat, ſi probauit in genere de verberibus, non autem quod illata fuerint ad illum contractum in ſpecie, non obtinebit ſecundum Aff. dec. 246. 9. 72. 2.

Vxor, quæ contrahit præcedente metu, & de eo conqueritur, præſumitur metus probatio. 19. 74. 1.

Vxor donec permanet in matrimonio, præſumitur ſemper metus illatus durare. 21. 74. 1.

Vxoris fauorem attenditur tempus receptæ dotis, ſed tempus conſtitutæ, ſtante promiſſione facta. 39. 91. 1.

Rerum, & Verborum Indicis finis.

Digitized by Google

ERrata, velim ex te corrigas (Lector beneuole) meq; & Typographum excuſatos habeas; Iurgantium etenim aſſiduæ aditiones, quibus pręmaximè detineor, vix locum mihi præbuerunt, vt correctioni, & caſtigationi eam impenderem operam, ex qua in nihilo defeciſſe videar; Sic continuata Impreſſoris elaboratio, lapſus omnes minimè euadere potuit; Homo ſis, itaq; Homini, tuaq; cenſura, noſtra patere errata. Iterùm Vale.

PRA-

PRACTICAE OBSERVATIONES CVM DECISIONIBVS SVPREMORVM Regni Neapolis Tribunalium.

AVTHORE

FRANCISCO MARIA PRATO.
Patritio Licienſe, Aduocato Neapolitano.

SVMMARIVM.

1 *Author conſultus in facti contingentia, reſpondit affirmatiuè.*

2 *Feudatarius habens vaſſallos, ſi fuerit excommunicatus, efficitur infamis.*

3 *Vaſſalli non tenentur ad debitum fidelitatis erga Dominum bannitum, vel excommunicatum.*

4 *Infamiarum qualibet, ex qua opinio vaſſalli grauata eſt, ſufficit ad priuationem feudi.*

5 *Infamia, quæ irrogatur, quando Dominus bannitur à Rege, excommunicatur, diffidatur, vel publico iudicio damnatur, efficit, vt quis priuetur feudo.*

6 Andreas de Iſernia *in Regno dicitur* Euangeliſta, & ſummus feudiſta.

7 *Authoritas* Andreæ de Iſernia *in Regno magna exiſtimatur.*

8 Andreas de Iſernia *quicquid dixit, benè dixit.*

9 *Iudex contumax, intra duos menſes, in quibus liberè ire poteſt, an poſsit exercere iudicaturam?*

10 *Bannitus incurrit infamiam facti.*

11 *Infamia facti repellit à dignitate.*

12 *Contumaces non poſſunt iudicare in*

cauſis vaſſallorum ſuorum.

13 Infamis de facto, Iudex eſſe non poteſt.

14 Vaſſallus eò ipſo quod eſt contumax, dicitur contemnere Dominum in non comparendo coram eo, vel coram Officialibus ſuis.

15 Vaſſallus contumax ſine dedecore comparere non poteſt.

16 Baro ſi fuerit contumax ex delicto capitali, fit ſequeſtrum eius iuriſdictionis, & Curia interim detinet, & exercet iuriſdictionem.

17 Sequeſtrum iuriſdictionis in Barone contumace, vnde ortum habuit?

18 Sequeſtrum iuriſdictionis contra Baronem contumacem, quibus in caſibus primùm cæpit practicari in Regno?

19 Sequeſtrum iuriſdictionis tàm ciuilis, quàm criminalis, hodie paſſim practicatur contra omnem feudatarium contumacem.

20 Fructus feudi non ſequeſtrantur contra Baronem contumacem, anno pendente, ſed percipiuntur nomine Baronis per Deputatum ab eo, vel procuratorem ipſius.

21 Bannitus ex cauſa criminali, non poteſt eſſe Iudex.

22 Barone contumace exiſtente, ſuſpenditur iuriſdictio, & Excellentiſſimus Regni Prorex conſtituit Capitaneum pro exercitio iuriſdictionis.

23 Practica ſequeſtri iuriſdictionis in Regno, vnde ortum habuerit?

24 Sequeſtrum iuriſdictionis, an poſſit fieri ad inſtantiam creditorum abſque aſſenſu?

25 Iuriſdictio ſemper eſt feudalis.

26 Iuriſdictio eſt de regalibus, ideoq; non poteſt alienari abſque aſſenſu.

27 Creditor carens aſſenſu, non poteſt ſuper iuriſdictione apponere manus, ideoq; ad eius inſtantiam ſequeſtrari non poteſt.

28 Author pollicetur latè materiam pertractare, an poſſit ſequeſtrari iuriſdictio ad inſtantiam creditoris abſq; aſſenſu?

29 Antonius Miroballus Regius Conſiliarius, Patritius Neapolitanus laudatur, Sacriq; Conſilij deciſiones colligere, inſinuatur.

30 Excommunicatus non poteſt eligere, neque eligi.

31 Excommunicatus non poteſt conſtitui procurator, nec procuratorem conſtituere ad agendum.

32 Excommunicatus eſt ſuſpenſus ab officio, & beneficio.

33 Electio excommunicati non poteſt fieri, & ſi fiat, dicitur ipſo iure nulla.

34 Excommunicato interdicitur omnis actus legitimus.

35 Vaſſalli præſtant obedientiam Baronibus virtute iuramenti ligij homagij.

36 Iuramentum ligij homagij qualiter præſtent vaſſalli Baronibus.

37 Vaſſalli non tenentur præſtare iuramentum ligij homagij Baroni excommunicato.

38 Excommunicatus eſt eijciendus ab hominum conſortio.

39 Excommunicatus reputatur ſicuti hoſtis in crimine læſæ Maieſtatis.

40 Excommunicatus quas pœnas incurrat.

41 Excommunicatus dum exiſtit in peccato mortali, abſq; dedecore non exiſtit.

42 Dominus feudi poteſt in peccato exiſtentem repellere, ſicuti delinquentem, qui ſine dedecore non exiſtit.

43 Author alia à ſe ſcripta libenter adducit, ſemetipſum in alijs operibus allegando, vt ſibimetipſi, & Lectoribus conſulat.

44 Barone exiſtente excommunicato, fuit habitum pro vero apud vnum ex Dominis Supremi Collateralis Conſilij, quod eius Officiales non poſſint ius dicere eius vaſſallis.

ARGVMENTVM.

Barone publicè excommunicato, an poſsint eius officiales ad iuſtitiam deputati, ius dicere in cauſis vaſſallorum ipſius Baronis? cuius quæſiti occaſione inſinuatur vndè ortum habuerit praxis in Regno ſequeſtrandi iuriſdictionem Baroni contumaci ad inſtantiam creditorum, ſine, vel cum aſſenſu?

OBSERVATIO I.

Caſus eſt quotidianus, ſuper quo valdè ſe contorſerunt Noſtrates, & dum contigiſ-
1 ſet mihi in facto cõſulendus, negatiuè reſpondi, ex peculiari doctrina *Antonij Capicij in Inueſtitur. feudal.* verb. *Feuda amittuntur*
2 *in 61. concluſ. pag. mihi 69.* ibi, *Si feudatarius habens vaſſallos efficeretur infamis, vt quia excommunicatus eſſet, vel bannitus (nam licet ad hoc non perdat feudum) vaſſalli, & ſubfeudatarij ſui, durante banno, vel excommunica-*
3 *tione, liberantur, & ſibi non tenentur ad debitum fidelitatis*, ſubdens, *Eſt benè verum, quod vaſſallus durante Domino in banno, vel excommunicatione, non poteſt alienare feudum, quod ab eo tenet ſine ſuo conſenſu, & ſi alienaret, illud perdit*, & paulò poſt in terminis, hæc protulit verba, *Et*
4 *ſcias, quod non omnis infamia, ex qua opinio vaſſalli grauata eſt, ſufficeret ad priuationem feudi, cap. 1. §. illud enim,* vbi *Aluarot. col. 2. quæ fuer. prima cauſ. benef. amitt. vndè periurum eſſe non ſufficeret, vt ibi dicit Bald. in d. cap. 1. quo tempor. miles 6. col. quod ea, quæ dicta ſunt in hoc §. non intelliguntur*
5 *de qualibet infamia, ſed ſolum de ea, quæ irrogatur, quando Dominus banniretur à Rege, vel eſſet diffidatus, vel excommunicatus, aut publico iudicio damnatus.* Hæc *Capic.* qui remittit
6 ſe ad dicta per *Andr. de Iſern. in Regno Euangeliſtam* nuncupatum ſecundum *Gram. deciſ. 28. num. 17.*
7 cuius Authoritas tanti eſt habita, vt affirmare non addubitauerit *Io. Vinc. Ann.* minimè inueſtigandum eſſe an *Andreas de Iſernia*, benè dixerit, ſed tantùm an dixerit, quia quicquid dixit, benè dixit, *in repetit. rubr. de vaſſall. decrep. ætat. nu. 122.* ſummumq; feudiſtam præconizat *in allegat. 64. num. 42. in pluribus locis.*

Andreas verò ſuam in hoc adſtringit fidem in *Conſtit. Regn. Clementia, ſub tit. de redimen. captiu.* verſ. *Numquid exercebit lib. 2.* vbi more ſuo formans quæſitum, *vtrum is, qui*
9 *Iudex erat, ſi ſit contumax, qui ex benignitate d. Conſtitut. liberè infra duos menſes ire poteſt, nec offenditur, ſiue in perſonam, ſiue in res, poterit exercere iudicaturam?* & arguendo, quod ſic, tenet poſtmodum contrarium in verſ. *Verius*, ea
10 ductus ratione, *quia per bannum incurrit infamiam facti*, adducens *tex. in l. fin. C. de requiren. reis*, quæ
11 infamia facti repellit à dignitate, ad *tex. in l. nulla, C. ex quib. cauſ. infam. irroget. l. nulla, ff de dignit. l. 2. ff. ad l. Iul. de vi priua. l. 1. C. de Decurion. lib. 10. & l. infamia, C. eod.*

12 Ex quibus *Scribentes* notant, quod contumaces non poſſunt iudicare in cauſis vaſſallorum ſuorum, ſicuti notat *Marin. Frecc. de ſubfeud. lib. 2. author. 29. num. 11.* verſ. *Si ſubfeudatarius*, adducens *Andr. in cap. 1. 1. col. de milit. vaſſall. qui contumax eſt*; in-
13 quiens, contumacem non poſſe eſſe Iudicem, quia efficitur infamis de facto, nam eò ipſo, quod vaſſallus contumax eſt, dicitur contemnere
14 Dominum in non comparendo co-

ram eo, vel coram Officialibus ſuis,
15 vndè propter contumaciam ſine
dedecore comparere non poteſt,ex
notatis in *d. cap.* 1. *An ille,qui interf.
fratrem Domini ſui.*
Et ex doctrin. *Andr. in d. Conſtit.
Clementiæ*,inquit *Frecc. loc.cit.* ortam
16 fuiſſe practicam in Regno,quod vbi
Feudatarius, vel Baro, eſt contu-
max pro delicto capitali, fit ſeque-
ſtrum iuriſdictionis, & Curia inte-
17 rim detinet,& iuriſdictionem exer-
cet, donec tædio affectus compa-
ruerit, & contumaciam purgauerit,
18 inquiens primùm cæpiſſe obſeruari
in *Barone Centulæ*, & poſteà in *Ba-
rone Zurulo*, quodq; hodie paſſim
19 contra omnem contumacem feu-
datarium, fit ſequeſtrum iuriſdictio-
nis tàm ciuilis, quàm criminalis,fru-
20 ctus autem non ſequeſtrantur an-
no pendente,& percipiuntur nomi-
ne Baronis per deputatum ab eo,vel
procuratorem ipſius, & hoc iure vti
in Sac. Conſ. quam ſententiam te-
net quoq; *Affl. in Conſtit. Grandis in
2. quæſt. num.* 23. eiq; arridet *Capic.
deciſ.* 131. *num.*8. verſ. *fuit repertum*,
inquiẽs fuiſſe repertum in Regiſtris,
quod aliàs in ſimilibus caſibus fue-
runt factæ prouiſiones ſuper captu-
ra terrarnm, ſeu Baroniarum, ſcil.
quòad iuſtitiæ adminiſtrationem,
& ſic fuiſſe ſeruatum *in Baronia Ca-
ſtri veterani, & in Baronia Petræ Per-
ſiæ, in Baronia Melitelli, & Baronia
Ficaniæ, Io.Vinc.Ann.ſing.*52. inquit,
21 Bannitum ex cauſa criminali non
poſſe eſſe Iudicem, adducens *Andr.
in cap.* 1. §. *eius ſententiæ,de ſtatut. con-
tra libert. Eccleſ.* & ideò ſubdit ſum-
22 ptam eſſe practicam, quod Baroni
contumaci ſuſpenditur iuriſdictio,
& Illuſt. Vicerex conſtituit Capita-
neum pro exercitio iuriſdictionis,
*Proſper Carau. ſuper ritibus Magn.Cu-
riæ Vicariæ, rit.* 220. *nu.*19. *cum duob.
ſeqq.* refert praxim prædictam ea
nempè ratione fundatam, quia infa-
mis, infamia facti repellitur à digni-
tate, adducens eademet iura allata
per *Andr. in d. Conſtit. Clementiæ*, be-
nè *Præſid. Reg. Camer. Mormil. in ſuis*
23 *ſingularibus in ſingular. ad Conſtit.
Grandis de pæn. contumac. num.* 3. vbi
tradit practicam ſequeſtri iuriſdi-
ctionis, ſed *Reg.Scip.Rouit.in commen-
tar. ad pragg. Regn. prag.*4. *de ord. iu-
dicior. ex num.* 16. vbi argutè loqui-
tur contra *Ann. ſing.* 182. tenet ad
inſtantiam creditoris abſque aſſen-
24 ſu non poſſe fieri ſequeſtrum iuriſ-
dictionis, ea ratione, quam expen-
dit, *num.* 20. *&* 21. vel quia iuriſdi-
25 ctio ſemper eſt feudalis, ex traditis
per *Capic. in inueſtit.* verb. *Caſtris,
col.* 2. verſ. *Benè eſt verum*, & in verb.
Feudatariorum appellationes propè fin.
verſ. *Sed hoc videtur*, *Frecc.de ſubfeu.
lib.* 3. *differ.* 26. *col.* 1. *in fin. & Piſa-
nell. in prag.* 4. *edita Thor. ſub tit. de
poſſeſſor. non turban. nu.* 60. Vel quia
26 eſt de regalibus, & ſic non aliena-
tur ſine aſſenſu, vt per *Reg. de Pont.
conſ.* 30. *num.* 13. *lib.* 1. vndè infert
Reg. Rouit. loc. cit. creditorem ca-
27 rentem aſſenſu non poſſe ſuper iu-
riſdictione apponere manus, itaque
concludit iuriſdictionem nullo mo-
do ſequeſtrari poſſe, quodq; ita ſer-
28 uatur, ſuper quo articulo alibi la-
tior noſter redibit ſermo, nam ſcio
fuiſſe de eiuſmodi doctrina *Regen.
Rouit.* hæſitatum in Sacro Conſ.
quam plenè enucleatam habebit
Lector à doctiſſimo illo viro Regio
Conſiliario Antonio Miroballo Ad-
29 uocato olim in ętate ſatis iuuenili
nemini ſecundo,tùm doctrina, cùm
facundia, qui inter eiuſdem Sac.
Conſil. Proceres ex proprijs meritis
cooptatus, integritate conſpicuus,
onus aſſumpſit, magno ſane labore,
ſummoq; ſtudio, eiuſdem Sac.Conſ.
ſcita, ſiue (vti aiunt) *Deciſiones* col-
ligere adeò elegãti ſtylo,concinnaq;
methodo, vt admirationi potiùs,
quàm imitationi locum præbeat. In-
terim conſule *Regen. Sanfel. in* 3.
vol. deciſion. deciſ. 372. *num.* 7. *&* 8.
verſ.

Digitized by Google

verſ. *Vltra caſum contumaciæ*, vbi alios
plures DD. materiã agentes coacer-
uauit, & in terminis noſtris *Foller. in*
pract. crim. verb. *Audiantur excuſa-*
tores, num. 52. inquit, inter effectus
30 excommunicationis, computari, ꝙ
nõ poteſt excommunicatus eligere,
31 neq; eligi, item non poteſt conſtitui
procurator, neq; procuratorem cõ-
ſtituere ad agendũ, item eſt ſuſpen-
32 ſus tàm ab officio, quàm ex benefi-
cio, vt in *gloſ. vltim. cap. cum benè de*
ætat. & qualit. & ex *cap. cum dilectus*
de conſuet. & cap. conſtitutis el 1. de
appell. tenet *Franc. Marc. deciſ.* 924.
num. 11. pulchrè faciunt dicta per
Proſp. Carau. inſignem Doctorem,
ac iuris Regni ſolertiſſimum enu-
cleatorem, qui inter 20. pænarum
genera, quibus excommunicati af-
ficiuntur, prout obſeruat in *rit. Ma-*
gnæ Cur. 236. ad propoſitum *nu.* 16.
affirmat illud, quod non poſſint eli-
gere, neque eligi, & ſi ſecus fieret,
33 electio eſſet ipſo iure nulla, addu-
cens *Sylueſtr. in ſumm.* in verb. *Excom-*
municatio lo 3. verſ. *Octauo*, quodque
caſui noſtro mirificè conducit, ob-
ſeruat *Carau. num.* 19. excommuni-
34 cato eſſe interdictum omnem
actum legitimum, adeo quod iudi-
care nullatenus poteſt: Quò fit, vt
minus eius nomine poſſit quis inter
ſuos vaſſallos ius reddere, alia ſua-
35 dente ratione, quia vaſſalli tenen-
tur obedientiam præſtare Baroni
virtute iuramenti, quod illi pręſtant
ligij homagij virtute prouiſionum
36 Supremi Collateralis Conſilij, &
tamen verum eſt, quod ſi Baro eſt
excommunicatus, vaſſalli obligati
37 ſibi ad iuramentum fidelitatis, ad fi-
delitatem nõ tenentur, *cap. nos San-*
ctorum, & cap. ſeq. 15. *q.* 6. de quo
meminit *Carau. in d. rit.* 236. *nu.* 21.
38 *& ſeq.* imò excommunicatum ab
hominum conſortio eſſe eijciẽdum,
ſunt iura in *cap. intelleximus de iud.*
cap. cum inter de except. cap. pia eod.
tit. in 6. *cap. rurſus in fin. cap. excom-*
municatio 11. *q.* 4. *gloſ in cap. in nomi-*
ne Domini, in verb. *Audientia* 23. *diſt.*
gloſ. pen. in cap. Ex intimatione de pro-
curat. Falin. in cap. ſignificaſti, nu. 21.
de except. & in cap. dilectus ibi, nu. 17.
de reſcrip. vbi & *Abb. num.* 7. *& in*
cap. fin. num. 16. *de ordin. cognit.* & in
cap. item cum quis, num. 9. *de reſtit.*
39 *ſpoliat.* & eſſe excommunicatum ſi-
milem hoſti in crimine læſæ Maie-
ſtatis, tenet *Reu. P. Molfeſ. in Conſuet.*
Neap. par. 4. *q.* 49. *num.* 24. plura-
que congerit ad materiam *Carol. de*
Graſſ. de exceptio. except. 4. *per totum*
num. 74. benè *Io. Petr. Fontanell. dec.*
351. *num.* 5. *par.* 2. inquiens omnia,
quæ dicuntur de excommunicato,
quæq; iura contra ipſum ſtatuerunt,
fundari in periculo communionis
habendæ hac via cum excommuni-
cato, cuius perſona ab hominum
conſortio debet eijci, remittens ſe
ad dicta per *Graſſ. & Carroc.* in locis
per ipſum indicatis *Anton. Cardoſ. in*
ſumm. ſeu prax. Iudic. & Aduocat. verb.
40 *Excommunicatio*, §. 71. qui tradit,
quod excommunicatus non poteſt
eſſe Iudex, Aduocatus, Notarius,
nec Teſtis, *cap. poſt ceſſionem de pro-*
bat. & cap. accernimus, vbi *Dominic.*
Io. Monach. Archid. Io. Andr. & om-
nes *de ſenten. excomm.*

41 Ad quorum comprobationem
adducebam *Ego*, quod excommu-
nicatus dum exiſtit in peccato mor-
tali, abſque dedecore non exiſtit,
cap. faciat num. 23. *q.* 2. prout bellè
ponderat *Mart. in Summ. totius ſuc-*
ceſſion. legal. par. 3. *q.* 13. *art.* 2. *nu.*
42 13. *&* 14. inquiens quod Dominus
feudi poterit in peccato exiſtentem
repellere, ſicuti delinquentem, qui
ſine dedecore ſtare non poteſt, per
tex. in cap. 1. *An ille, qui interfec. fra-*
trem Dom. ſui, quorum memor *Ego*
fui *in* 1. *diſceptation. forenſ. cap.* 26.
num. 14. 15. *&* 16.

43 Adduco aliàs à *Me* ſcripta, vbi ca-
ſus accidit, libenter, nec erubeſco,
nè iterum cum nauſea legentium

actum

actum agere videar, vtq; à labore reiterato me ſubleuem, neuè in illud incidam,

Occidant miſeros crambe repetita Magiſtros.

44 Ex quibus breui ſanè compendio adductis per me coram vno ex Dominis Supremi Collateralis Cõſilij, fuit habitum pro vero, quod exſtente Barone publicè excommunicato, eius Officiales non poſſint ius dicere eius vaſſallis, licèt prima facie non parum hæſitauerit.

SVMMARIVM.

1 IO. Vinc. Ann. *magna vir Authoritatis in Regno.*

2 Authori *pacato non ſedet animo,* doctrina Io. Vincent. Ann. in repetit. Conſtitutionis Cõſtitutionem Diuæ memoriæ, in rubr. de reuocation. alienation. rer. feudal. num. 48.

3 *Alienatio rerum feudalium abſq; aſſenſu Domini, quibus iuribus inhibeatur?*

4 *Vaſſallus neque pro anima feudum alienare poteſt ſine aſſenſu.*

5 *Alienans feudum abſque aſſenſu, poteſt reuocare contractum iure proprio attenta Conſtitut. Regn.* Conſtitutionem Diuæ memor. ſub tit. de reuocation. alienation. rer. feudal.

6 *Feudiſtæ, qui eorum commentarijs Conſtitutionem Regni* Conſtitutionem Diuæ memoriæ, ſub tit. de reuocation. alienation. rer. feudal. *exornarunt, recenſentur.*

7 *Reuocatio competens vigore Conſtitutionis Regni* Conſtitutionem Diuę memoriæ, *alienanti feudum abſque aſſenſu in Regno, procedit nedùm in venditore, verùm etiam in emptore, ſecundum veriorem opinionem.*

8 *Reuocatio competens alienanti feudum ſine aſſenſu vigore Conſtitutionis Regni* Conſtitutionem Diuæ memoriæ, ſub tit. de alienation. rer. feudal. *non procedit de iure communi ſi per Fiſcum ante reuocationem fuerit conteſtata lis ſuper feudi amiſſione.*

9 *Alienatio rei feudalis tanquam allodialis non excuſat alienantem ab amiſſione feudi facta litis conteſtatione ſuper ea.*

10 Camillus de Medicis *maximus ſua tempeſtate Aduocatus, & facundiſſimus Orator.*

11 *Reuocatio alienationis feudi competens alienanti, vigore Conſtitutionis Regni, debet fieri coram Notario verbis expreſſis.*

12 *Intereſſe Domini indiuiduum conſideratur in alienatione feudi.*

13 *Contractationes omnes ſunt vetita in feudis abſque aſſenſu.*

14 *Actus nullus, nullum operatur effectum.*

15 *Diſpoſitio qualibet de actu loquens, debet intelligi de valido, ac ritè, & rectè facto.*

16 *Titulus nullus habetur pro non titulo.*

17 *Pactum contra legem initum, non obligat paciſcentes.*

18 *Lex quæ non permittit, nequeunt fieri permiſſibilia per pactum.*

19 *Morientium arbitria ſeruari, bono publico expedit.*

20 *Libera cuilibet de re ſua diſponendi facultas competit in rebus allodialibus, non autem feudalibus, in quibus Domini directi aſſenſus requiritur.*

21 *Aequitas canonica, nec ciuilis fuit proſpecta à Conſuetudinibus feudalibus.*

22 *Rigor in feudis vſitatus, dicitur iuſtiſſima ſeueritas.*

23 Tex. in l. Celſus, ff. de recept. arbitr. *plenè enucleatur exploſo intellectu* Regentis Villani.

24 *Mitius agitur cum lege, quàm cum Miniſtro legis.*

25 *Mora poteſt purgari, ſi dies ab homine apponatur.*

26 *In-*

26 *Impedimentum non præſtat, quod de iure non ſortitur effectum.*

27 Tex. in §. Sanctiſſimas, Authen. de alienat. & emphyt. *latè expenditur reiecto intellectu* Io. Vincent. Ann. in rubr. Conſtit. Regn. Conſtitutionem Diuæ memoriæ num. 48.

28 *Prohibitio hominis, ſi concurrat cum prohibitione legis, omnis alienationis ſpecies ex ea prohibita cenſetur.*

29 *Prohibitio alienandi valida, nihil commune habet cum prohibitione alienandi à lege improbata.*

30 Author *paratum ſe exhibet cuiuſlibet rectiùs ſentientis cenſuræ ſe ſubmittere.*

ARGVMENTVM.

Prohibitio hominis, ſi concurrit cum prohibitione legis in re feudali, quæ non poteſt operari inualiditatem actus, abſq; aſſenſu Domini directi. Vtrũ tribuat iuſtam cauſam denegandi aſſenſum? *ad doctrinam Ioann. Vincen. Ann. in repetit. Conſtitutionis Conſtitutionẽ Diuæ memoriæ, rubr. de reuocation. alienation. rer. feudal. num.* 48. quam de iure ſubſiſtere non poſſe, pluribus inſinuatur.

OBSERVATIO II.

IN cauſa magni ponderis, affirmatiuè reſpondit coram cœtu plurium Aduocatorum, vnus ex Dominis Collegis, nunc ob eius doctrinã Regij Conſiliarij munus agens, innixus *Io.*
1 *Vincent. de Ann.* magnæ in Regno
Authoritatis, *in loc. in Epithome præmiſſo*, cum quo cæteri Domini cauſarum Patroni primi ordinis, adhæ-
2 rere non dubitarunt. Aſt *Ego* (omnium quippè minimus) ingenuè dixi
Annæ placitum mihi pacato non ſedere animo, quocircà meum ſuſpẽdi iudicium, domumq; reuerſus, arrepto meo Codice, perlectiſq; ijs, quæ ad hanc theſim probandam adducit *Ann.* in eam veni ſententiã, vt facilè contra *Ann.* ſit diiudicandum, ſi eius dicta attentè perpendantur, repugnat namque determinatio per ipſum allegata in cauſa *Io. Andreæ Longhi cum Lucretia Capuana*, apertè notorijs feudorum Conſuetudinibus, *in cap. 1. §. donare qualit. olim feud. poter. alienar. cap. Imperialem*, verb. *Permiſſione*, vbi optima *gloſ. de prohib. feu. alien. per Lothar. & in cap. Imperialem*, verb. *Seu alienare, de prohib. feu. alien. per Feder.*
3 quibus iuribus expreſsè inhibetur
rerum feudalium alienatio; adeò
4 quod nequidem pro anima poſſit
fieri diſtractio feudi, ſicuti in *d. cap. Imperialem* clara ſunt verba, ibi, *Vel pro anima iudicare, & in d. §. Donare, Bal. in l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ. Felin. in cap. quæ in Eccleſiarum num. 46. de Conſtit. Curt. iun. de feud. 4. par. pen. quæſt. Ann. in repetit. d. Conſtit. Diuæ memoriæ, num.* 129. quæ ſanè Conſtitutio, introduxit non ſolum nullitatem contractuum ſuper feudis, rebuſque feudalibus commutandis, aut minuendis, abſque aſſenſu Domini, inualidando ſtipulationes pœnales, tranſactiones, & iuramenta,
5 verum etiam ipſis contrahentibus,
& alienantibus permiſit iure proprio, abſque Iudicis miniſterio contractus per ipſos initos reuocare, ſicuti adnotarunt latiſſimè, plures quæſtiones tractantes poſt *gloſ. in d.*
6 *Conſtit. Iſer. Affl. Frecc. & Ann.* vltra
Capic. nedùm *in ſua Inueſtit. feud.* verb. *Feudorum alienationes*, verum etiam

etiam *det.* 100. qui eorum doctis commentarijs, materiam illuſtrarunt, quæ reuocatio competit etiã
7 emptori, ſecundum veriorem opinionem, de qua *Capic. deciſ.* 100. *Reg. de Pont. de poteſt. Proreg. tit. de aſſenſib. regijs, ſuper dotib.* §. 1. *nu.* 31. *&* 32. *& in tit. de refutat. feudor.* §. 11. *nu.* 11. poſt *Camerar. in cap. Imperialem, pag.* 91. plenè *Gizzar. deciſ.* 2. *nu.* 12. *& per tot. Dom. de Franch. deeiſ.* 603. quicquid in contrarium dixerint *Frecc. de ſubfeu. in* 1. *author. cap.* incip. *A regnicolis,* & *Ann. in d. Conſtit. Conſtitutionem Diuæ memoriæ nu.* 154.
8 quæ ſanè reuocatio non procedit ſi facta ſit conteſtatio litis, quominus feudum declaretur amiſſum ad beneficium Fiſci, qui ita inſtetit declarari, vigore iuris communis feudorum, de quo *totis titulis de prohib. feu. alien. per Lothar. & per Frider.* notat *Reg. de Pont. in ſupracit. tit. de refut. feudor.* §. 3. *nu.* 3. vbi extendit etiam
9 quod eſſet facta alienatio feudi, tanquam de re allodiali, nam facta litis conteſtatione, reuocatio non ſuffragatur, & amittitur feudum, *Frecc. in d. author.* 1. *in cap.* incip. *Pluribus autem modis num.* 3. poſt *Iſer. in cap.* 1. §. *poſt refutationem, col. pen.* verſ. *Sed quid dicitur de vaſſall. qui contra Con-*
10 *ſtit. Lothar.* quem ſequitur *Camill. de Medic.* maximus ſua tempeſtate Aduocatus, & facundiſſimus Orator, *conſ.* 2. *num.* 82. & debet fieri
11 coram Notario verbis expreſſis, ſecundum eundem *Camill. de Medic. conſ.* 20. *num.* 29. *Dom. Conſiliar. Theodor. alleg.* 96. *ex nu.* 20. vbi pulchrè loquitur *Dom. de Franch. deciſ.* 649. *nu.* 9. *&* 10. nec aliud ibi conſidera-
12 runt, niſi intereſſe Domini indiuiduum circa feudorum alienationẽ, adducto *tex. ſingulari, in l. fin. ff. de vſu, & habit. l. cum ità datur, ff. de condit. & demon. l. quicquid adſtringendæ, ff. de verbor. oblig.* Si igitur
13 omnes contractationes ſunt vetitæ in feudis, quomodò prohibitio alienandi rem feudalem abſque aſſenſu potuit operari, vt aſſenſus expeditio impediatur?

Verùm etenim eſt aſſumptum,
14 actum nullum, non poſſe quid validi producere, nec vllum poſitiui iuris effectum operari, *Vant. de nullit. tit. quoties, & intrà quot tempus, num.* 26. vbi plures caſus enarrat, & *num.* 45. regulam generalem ſtatuit, vt
15 quæuis diſpoſitio de aliquo actu loquens, ſemper ſit intelligenda de valido, ac ritè, & rectè facto, *Bal. in l. fin.* §. *in computatione in fin. C. de iur. deliber. Iaſ. in l.* 4. §. *condemnatum in* 1. *notab. ff. de re iud.* ſuper quo
16 *tex.* fundant *DD.* communiter propoſitionem, quod titulus nullus, habetur pro non titulo, *Afflict. dec.* 228. *num.* 2. ibiq; *Vrſill. num* 3. *Capic. deciſ.* 4. *num.* 21. *Gram. deciſ.* 65. *nu.* 4. verſ. *Quia titulus, Giurb.* innumeris plenè adductis, *deciſ.* 2. *num.* 2. *Surd. conſ.* 288. *num.* 29. *& ſeq. Maſtr. deciſ.* 29. *num.* 7. alijque à *Me* adducti in 1. *diſcept. forenſ. cap.* 1. *num.* 23. *& ſeqq.*

Adeò quod ſi pactum interceſſe-
17 rit contra legem, non obligaret, *l. pacta, C. de pact.* & quod magis eſt, neque naturalis naſceretur obligatio, *l. cum lex, ff. de fideiuſſor. Caldas Pereir. de renouat. emphyt. lib.* 1. *quæſt.* 12. *num.* 15. verſ. *Hoc autem pactum in fin.* inquiens ea quæ per legem non permittuntur, neque per pactũ admitti debere, *l. iuriſgentium,* §. *Prætor ait, ff. de pact. l. cum quid vna via, ff. de regul. iur.*

Nec dicatur id euenire ex æquitate quadam conſiderata circa voluntatem teſtatoris prohibentis rei feudalis alienationem, etiam ſine aſſenſu, ad *tex. in l.* 1. *in fin. C. de ſacroſ. Ecclſ. & in l. vel negare, ff. quemadm. teſta. aperian. cum ſexcentis alijs,* qui-
18 bus cauetur morientium arbitria eſſe ſeruanda, quia nedùm rationi, ſed æquitati conuenit, imò Reipublicæ bonum concernit, ex tradi-

tis

tis per *DD. in iuribus præcitatis:*

Nam prędicta locum habere poſſunt in diſpoſitionibus rerum allodialium, ſiue (vt Noſtratum vtar
20 vocabulo) Burgenſaticarum, in quibus cuilibet libera tribuitur diſponendi facultas, ad *tex. in l. in re mandata, ff. mandat. & in l. dudum,* C. *de contrah. empt.* at in feudis, & contractibus ipſa feuda tangentibus, Conſuetudines feudales nullam reſpexerunt canonicam, vel ciuilem
21 æquitatem, ſed conſuetudinem ipſam feudalem, quæ rigorem ſapit, ſecundum *gloſ. in cap.* 1. verſ. *ſecundum quoſdam de natur. ſucceſſ. feud. Camer. in repet. cap. Imperialem, pag.* 27. *col.* 2. *in fin. pag.* 44. *col.* 1. verſ. *Secunda concluſio, & pag.* 46. *col.* 3. poſt *Andr. in eod. cap. Imperialem, num.* 5. ibi, *Rigor tamen,* & facit *tex. in l.* 1. §. 1. *ff. de incen. ruin. & naufrag.* ex quo deſumit propoſitionem *Horat. Montan. in repet. d. cap. Imperialem ex nu.*
22 63. quod rigor in feudis vſitatus ſit iuſtiſſima ſeueritas.

Nec *texx.* adducti per *Ann. d. nu.* 48. probant ſententiam, per ipſum ibi relatam, nam *tex. in l. Celſus, ff. de recept. arbitr.* quem ad hoc allegauit *Reg. Villanus* ad ſuadendum, quod concurrente prohibitione hominis, cum prohibitione legis, licèt non emergat inualiditas actus, tamen præbet iuſtam cauſam denegandi aſſenſum (vt verum verè fatear) tanti viri placitum non inſinuat, ſiqui-
23 dem licèt *Vlpian.* ibi, *Celſi* ſententiã attulerit, aientis pœnam compromiſſo adiectam in caſu, quo intra diem præſcriptum, quod datum non fuerit, non committi, ſi legis, & hominis prohibitio acceſſerit, ſicuti *gloſ.* 161. declarat in verb. *Cel-*
24 *ſus,* inquiens, *Et ſic nota, quod mitius agitur cum lege, quàm cum Miniſtro legis,* & iterum 161. *Item nota, quod etſi ab homine apponatur dies, mora po-*
25 *teſt purgari,* Attamen prohibitio tàm hominis, quàm legis proceſſit validè; in caſu verò prohibitionis alienationis feudi factæ per hominẽ abſque Regis aſſenſu, nulla poteſt conſiderari validitas; imò nullam eſſe eiuſmodi prohibitionem, iura ipſa feudalia, & noſtri Regni Conſtitutiones modò adductæ, ſtatuerunt, vndè intrat concluſio excerpta ex *tex in cap. non præſtat de regu.*
26 *iur. in* 6. quod non præſtat impedimentum, quod de iure non ſortitur effectum, & ſic deſtruitur funditùs *Regentis Villani* opinio (ſi me mea opinio non fallit)

27 Minus faceſſit negotium alter *tex.* adductus per *Ann. loc. citat. in* §. *Sanctiſsimas, Authen. de alien. & emphyt.* ad comprobationem aſſertionis *Regen. Villani,* nam ibi caſus eſt diuerſus, dubitatum etenim fuit, an poſſint alienari res Eccleſiæ immobiles pro redemptione captiuorum, & reſpondet *Iuſtinianus* licere, niſi earum alienatio fuerit expreſsè interdicta ſub ea condemnatione, vt nullo modo alienẽtur, id quod euenit, quia prohibitio alienationis fuit habita pro valida, & ideò eſt ſeruanda, ſicuti & cæteræ ordinationes hominum quatenus iuris reſiſtentiã non habent, id quod perbellè docet *gloſ. in d.* §. *Sanctiſsimas,* verb. *Alienent,* ibi, *Quòd pactum eſt ſeruandum, vt C. de reb. alien. non alien. l. fin. & de pact. int. emptor. l. fin. & ſupra, vt ſponſalitia largitas,* §. *fin.* ſic mihi ſuadet *Reg. Valenz. conſ.* 187 *nu.* 44. verſ. *Et hac certiora,* vbi vim, atque efficaciam geminatæ prohibitionis tradens ad impediendam alienationẽ, vtramque validam præſupponit, & pro abſoluto tradit *Caldas Pereir. in tract. de iur. emphyt. tit. de Emphyteuſ. extinction. lib.* 4. *cap.* 7. *num.* 34. adducens inter cæteros *Affl. in cap.* 1. *ſi de feu. fuer. contron. num.* 40. *cum ſeq. & in cap.* 1. *de prohib. feu. alienat. per Feder. ante num.* 64. idem *Cald. tit. de renouat. Emphyteuſ. lib.* 1. *q.* 16. *num.* 12. verſ. *Quod autem, circa med.* vbi

Digitized by Google

28 extollens prohibitionem hominis, & legis, circa rei prohibitę alienationem, inquit, ex ea omnem alienationis ſpeciem prohibitam eſſe, & omninò interdictam, licèt alias licita foret, & permiſſa, & adducto *tex. in cap. 1. de tregu. & pace, & in l. 2. C. de vſucap. pro emptor.* ſecundum intellectum *Bart. in l. filiusfam. §. Diui, num. 22. ff. de lega. 1.* inquit meliorem eſſe *tex. in d. §. Sanctiſsimas, Authen. de alienat. & Emphyt.* duplicem prohibitionis funiculum validum conſiderans, alioquin, ſi vnus ex eis inualidus eſſet, ac (vt ità dicam) ficulneus, nullum potuiſſet effectum operari, quia ſola remanebat prohibitio legis, vel hominis, quæ effectum prædictum omninò in quocumque caſu alienationem prohibendi non operatur, ex traditis per *Cald. loc. cit.* vbi adducit poſt plurimos, *Pinell. in l. 1. C. de bon. mater. num. 65.* verſ. *Idq; planiùs procedit,*
29 vndè apparet nihil commune habere prohibitionem alienandi validam, cum ea, quæ prorſus à lege improbatur, & ſic ex diuerſis non bona fit illatio, quicquid in eiuſmodi articulo, iuribus tamen non deguſtatis, ſub fide *Io. Vinc. Ann.* eius dictis inhærendo, dixerint *Addent. ad Peregr. de fideicom. art. 39. col. 2.* verſ. *Siquidem, pag. 426.* Indicet modò Lector, ſi rectè *Ego* hæſitaui, vt cum Dominis Collegis (quos tanti facio, & ob eorum doctrinam, ſuauiſſimoſque mores veneror) non concurrerem, Meum ſiquidem iudi-
30 dicium cenſurę Peritiorum paratus ſum alacriter ſubmittere, & videnda ſunt, quę luculentiùs de eiuſmodi quæſito exaraui in *1. diſceptat. forenſ. cap. 17. num.*

SVMMARIVM.

1 *Vaſſalli non poſſunt per ſaltum omiſſo medio adire regia Tribunalia.*

2 *Barones in Regno ſunt Iudices ordinarij ſuorum vaſſallorum, & ideò licitè emanant banna pœnalia, nè eorum ſubditi adeant regia Tribunalia per ſaltum; & poſſunt mulctam imponere.*

3 *Collaterale Conſilium paſſim iubet ad inſtantiam Baronum, nè vaſſalli adeant regia Tribunalia per ſaltum, omiſſa medio primarum, & ſecundarum cauſarum.*

4 Proſper Follerius in prax. crim. *verb.* Audiantur excuſatore num. *132. impugnantur* ab Illuſtr. Marchion. Belmont. Dom. Reg. Tap. in 1. tom. iuris Regn. lib. 2. tit. de Offic. Magiſtr. Iuſtitiar. num. 33. *verſ.* Recurſum habuerunt.

5 *Iudicis eligendi in Ciuitate praxis, ex quibus ſuſtineatur.*

6 *Barones inueſtiti de mero Imperio, poſſunt inter ſuos ſubditos facere edicta pœnalia.*

7 *Bannorum promulgatio à Baronibus eſt effectus meri Imperij, de quo ſunt inueſtiti à Rege.*

8 *Baro habens merum Imperium, poteſt indicere pœnam etiam corporalem, & confiſcationis bonorum.*

9 *Merum Imperium Baronibus in Regno communicauit Sereniſsimus* Rex Alphonſus I. *quod per prius non habebant.*

10 *Magna Curia Vicaria, fuit peſſundata ob communicationem meri Imperii factam Baronibus in Regno.*

11 *Meri Imperii conceſsio facta ab* Alphonſo I. *Baronibus in Regno, eſt perpetuò deploranda.*

12 *Calamitates omnes in Regno ex conceſſione meri* Imperii *facta Baronibus, deuenerunt.*

13 *Bannorum edicta ſiue banna pœnalia, licitè fiunt, modo ſint moderata, & non*

non ſint contra ius legale, vel Statutarium, nec contra ius Supremi Dominij, nec in præiudicium Authoritatis directi Domini, virtute alti dominij, & ſuperioritatis reſeruatæ.

14 *Iuriſdictio conceſſa Baronibus, dicitur priuatinè conceſſa quoad Regem.*

15 *Subditis ideò eſt prohibitum adire regia Tribunalia per ſaltum, quia priuarentur per indirectum Barones à iuriſdictione ſubditorum.*

16 *Barones prohibent ſuos vaſſallos adire regia Tribunalia per ſaltum, quia fit præiudicium eorum iuriſdictioni.*

17 Io. Vinc. Ann. in ſing 61. in fin. *quo in caſu ſit accipiendus.*

18 *Pœna contenta in bannis Baronum, nè vaſſalli adeant regia Tribunalia per ſaltum, applicatur Baroni in caſu contrauentionis.*

ARGVMENTVM.

Barones, an poſsint emanare banna pœnalia, nè eorum ſubditi adeant regia Tribunalia per ſaltum omiſſo media? quiduè practicetur hodie in Supremo Collaterali Conſilio circa expeditionem prouiſionum ſuper eiuſmodi materia? cuius occaſione inſinuatur Baronibus in Regno fuiſſe communicatum merum imperium (quod anteà non habebant) à Sereniſſimo Rege Alphonſo I. quæque mala ex ipſa conceſsione cōtigerint?

OBSERVATIO III.

QVæſtio eſt, antiquis excitata temporibus, ad quam determinandam adducuntur *texx. in l. Imperatores, ff. de appellat. & in l. nemo, C. de iuriſd. omn. Iud. & in l. omnes populi, ff. de iuſtit. & iur.* vbi Bart. & paſſim *Scribentes*, quibus cauetur non lice-
1 re per ſaltum adire Iudices ſuperiores. In Regno tamen practicatur,
2 quod Barones licitè emanant banna pœnalia, quia ipſi ſunt Iudices ordinarij vaſſallorum ſuorum, & poſſeſſorum, & poſſunt mulctam imponere, ſecundum *Capic. deciſ. 9. nu. 15. Vrſill. ad Affl. deciſ.* 155. *num.* 4. itaq; iudicatū recenſet eruditus *Io. Franc. Capiblan.* olim emeritiſſimus magnę Curię Vicarię Iudex in ciuilibus, qui pluribus in Regno benè expletis muneribus, morte præuentus ad togæ perpetuæ faſtigium non potuit promoueri, tamen non oblitus Sereniſſimus Rex noſter doctrinę, ac morum D. Antonij eius filij ſemper extollendi, ipſum in Fiſci Patronum cauſarum criminalium huius Regni delegit, licèt maiora mereatur, ac in dies prouiſiones expediri per Col-
3 laterale Conſilium, quibus prohibentur vaſſalli adire regia Tribunalia, omiſſo medio Iudicis ſecundarum, vel tertiarum cauſarum, refert Præceptor communis *Ill. March. Belmont. in* 1. *tom. iuris Regni, lib.* 2. *tit. de Offic. Magiſtr. Iuſtitiar. num.* 33. verſ. *Recurſum habuerunt*, inquiens ideò Barones, qui habent clauſulas priuatiuas, prout omnes ferè habeat, poſſunt prohibere vaſſallis, nè adeant regia Tribunalia omiſſis Iudicibus ab ipſis cōſtitutis quicquid abſtinendum Baronibus conſuluerit
4 *Foller. in prax. crim.* verb. *Audiantur excuſatores, num.* 132. nam contra-

rium in dies ſeruari, edocet idem
Dom. March. Belmont. loc. cit. vbi in-
5 ſinuat praxim eligendi Iudicem in
Ciuitate, qui procedat quando agi-
tur de cauſa graui, vel adeſt timor,
nè iuſtitia integrè adminiſtretur, vel
quando carceratus reperitur in car-
ceribus Magn. Cur. & terra Baro-
nis longè diſtat, vel ſi adeſt aliquis
timor ſuſpictionis reſpectu Iudicum,
cuius meminit *Dom. Io. Bapt. de Tho-
ro*, quolibet magiſtratu dignus, do-
ctus, & laborioſus, multis mihi no-
minibus collaudandus in *compen. de-
ciſſ. Regn. par.* 1. verb. *Vaſſallus Baro-
nis, col.* 2. *pag. mihi* 508. vbi *in fin.* tra-
dit, multoties vidiſſe obſeruari, vt
eligatur Iudex in Ciuitate, *D. Capi-
blan. de Baron. pag.* 3. *num.* 158. præ-
ſertim *num.* 161. *tom.* 1. & in termi-
nis tenuit *Oſaſc. deciſ. Pedem.* 78. *num.*
12. *Theſ. iun. quæſtion. forenſ. lib.* 3.
cap. 91. *num.* 2. qui veriorem, & com-
muniorem præconizat ſententiam,
vt poſſit vaſſallus inueſtitus de me-
6 ro Imperio virtute talis conceſſio-
nis edicta pænalia inter ſuos ſubdi-
tos in feudo facere, eumq; eſſe effe-
7 ctum meri Imperij, de quo eſt inue-
ſtitus, tenet *Ang. in l. Imperium col.* 3.
quem ſequitur *Iacobin.* in verb. *Cum
mero, & mixto Imperio num.* 7. & quod
ſtatuat contra ius, ex dictis per *Iaſ.*
quem refert *Boſſ. tit de pæn. num.* 26.
& quòd poſſit vaſſallus de mero, &
8 mixto Imperio inueſtitus indicere
pænam, etiam corporalem, & confiſ-
cationis bonorum, tenet *Berret. conſ.*
47. *num.* 4. *Paris de Put. de Syndicat.
tit. de exceſsib.* Baron. *erga ſubditos, cap.*
2. quo adducto tenet idem *Bardax.
in for.* 3. *de foro competen.* & pun-
ctuatim *Seſſ. de inhibit. cap.* 28. §. 1.
num. 7. omninò videndus, nec am-
bigitur in Regno Baronibus com-
9 muuicatum fuiſſe merum, & mixtũ
Imperium à Rege Alphonſo I. de
Aragonia, quod per prius non ha-
bebant, ſicuti teſtatur *Affl. in Con-
ſtit. Regn. Ea quæ ad decus*, *rubr.* 47.
*quod nullus Prælat. Comes, vel Baro,
lib.* 1. *in* 1. *notab. num.* 2. *in* 6. *notab.*
10 ex qua conceſſione peſſundatam
fuiſſe Magnam Curiam Vicariæ,
poſt *Afflict.* obſeruat *Dom. Præceptor
meus* S.C. *Præſ. Ill. Marc. Ramon. in* 1.
controu. forenſ. cap. 86. *in princ.* verſ.
11 *Sed quia*, inquiens, deplorandam
ſemper eſſe conceſſionem illam me-
ri Imperij Baronibus huius Regni fa-
12 ctam ab *Alphonſo Rege I.* ex qua cun-
ctas calamitates cauſari exiſtimat
Affl. in Conſtit. Regn. Contingit ſub nu.
3. *Præſ. de Franch. deciſ.* 370. *num.* 8.
meminit de conceſsione prædicta
*Proſper Carau. in eruditiſsimis eius
Commentar. ad ritus Magn. Cur. rit.*
44. *num.* 3. verſ. *Reſpondetur*, quem
Ego cum alijs adduxi in 1. *diſcept. fo-
renſ. cap.* 47. *num.* 1. *& ſeqq.* adhibet
13 tamen *Theſ. loc. cit.* moderamen,
modò edicta ſint moderata, & non
ſint contra ius legale, vel ſtatutariũ,
nec contra ius ſupremi dominij, nec
in præiudicium authoritatis directi
Domini, virtute alti dominij, & ſu-
perioritatis reſeruatæ, ſecundum
quæ in contingẽtia facti, iudicatum
per *Senatum Pedemontanum in cauſa
Dominorum Valdemphi, & Auigliani*,
refert *Theſ. d. cap.* 91. *num.* 5. qui
benè loquitur in materia, vnde fit,
quod poteſt prohibere ſubditis, nè
adeant Regia Tribunalia per ſaltũ,
14 nam cum iuriſdictio ſit Baronibus
priuatiuè conceſſa, quòad Regem,
ex dictis per *Mandoſ.* poſt *Parid. de
Puteo in tractat. de inhibition. q.* 123.
15 nam ſi eſſet licitum ſubditis adire
per ſaltum regia Tribunalia priua-
rentur Barones ſua iuriſdictione
per indirectum à ſuis ſubditis, &
omnes cauſæ ſubditorum traheren-
tur ad ſuprema Tribunalia, *Oſaſc.
d. deciſ.* 78. *num.* 12. *& ſeqq.* poſt
Hoſt. in ſumm. de for. compet. cuius
meminit *Theſ. d. cap.* 91. *num.* 6. in-
quiens ipſum egiſſe de materia in
ſuis centurijs feudalibus, *Io. Vinc.
Ann. ſing.* 62. *in princ.* dum inquit
Ba-

Digitized by Google

16 Baronem non prohibere vaſſallos, nè adeant regia Tribunalia, niſi in præiudicium ſuæ iuriſdictionis, nam non video, quo alio titulo poſſit prohibere, niſi quia dum habet conceſſam iuriſdictionem primarum, & ſecundarum cauſarum, in proprietatem, ſi omittitur Iudex ſecundarum cauſarum, & adeuntur per vaſſallos regia Tribunalia per ſaltum, cui dubium quod præiudicatur Baroni in ſua iuriſdictione? vndè dum *Ann. d. ſingul. 62. in fin.* tradit feciſſe determinare in Officialibus Sereniſſimæ Reginæ Poloniæ, quod ſinant vaſſallos Gruptul'arum adire
17 regia Tribunalia, intelligi debet in eo caſu, quo non fit Baroni præiudicium in ſua iuriſdictione, id quod eſt de indubitabili. Eſt benè verum, quod conſueuerunt Barones expediri facere prouiſiones à Supremo Collaterali Conſilio, quod vaſſalli
18 non adeant regia Tribunalia per ſaltum, ſub pæna, quæ poſtmodum applicatur Baroni, meminit *Barbat. de diuiſ. fructum, par. 1. cap. 2. nu. 71. & ſeq.* vbi adducit *Capibl. de Baron. prag. 3. num. 129.*

SVMMARIVM.

1 *Author Aduocatus Mentis Familia Caracciolorum ſe exenſauit à patrocinando contra Catarinam Caracciolam matrem V. I. D. Iulij Cæſaris Caraccioli Aduocati.*

2 Iulius Cæſar Caracciolus *Aduocatus eximius laudatur.*

3 *Læſio enormis, vel enormiſſima, minimè ſufficiens eſt ad reſcindendam tranſactionem.*

4 *Tranſactio nihil aliud continet, quàm diſceſſum à lite.*

5 *Tranſactio extinguit litem tanquam iureiurando, & reiudicata fuerit ſopita.*

6 *Tranſactio, quod reſcindatur prætextu enormis, vel enormiſſimæ læſionis, plures Authores afferuntur.*

7 *Practicorum pertinacia dicitur affirmantium tranſactionem reſcindi prætextu enormis, vel enormiſſimæ læſionis.*

8 *Tranſactionem non reſcindi prætextu enormis, vel enormiſſimæ læſionis plures Europæ Senatus determinarunt.*

9 *Tranſactio habet oculum ad futurum iudicium, eiuſq; incertitudinem.*

10 *Calumnia manifeſta, ſi appareat Aduerſarium ſubtraxiſſe inſtrumenta, vel probationibus impedimento fuiſſe ſemper tranſactio eſt reſcindenda.*

11 *Opinio tenentium tranſactionem eſſe reſcindendam prætextu enormis, vel enormiſſimæ læſionis, eſt improbanda.*

12 Matthias Berlich *ſuſtinet opinionem, quod tranſactio debet reſcindi ſub prætextu læſionis, ſi dimidium excedat.*

13 *Læſio in tranſactione, an ſit attendenda inſpecto tempore tranſactionis, vel dubio litis euentu.*

14 Matthias Berlich. *pluribus in caſibus limitat ſuam opinionem, quod tranſactio continent læſionem vltrà dimidium, poſſit reſcindi.*

15 Author *amplectitur opinionem, quod tranſactio nullo prætextu læſionis poſſit reſcindi, quando habitus fuit reſpectus ad dubium litis euentum in lite iam mota, vel mouenda. Itaque ſe iudicaturum profitetur, nu. 18.*

16 Neapolis *abundat inſignibus cauſarum Patronis, Peritiſq; Notarijs.*

17 *Renunciatio omni exceptioni doli cum iuramento, vbiq; & ſemper etiam à mediocriter verſatis Notarijs apponi conſueuit.*

AR:

ARGVMENTVM.

Tranſactio ſub prætextu læſionis enormis, vel enormiſsimę inſpecto dubio litis euentu, an poſsit reſcindi? queuè verior, tutior, & receptior fuerit opinio in Supremis Europę Tribunalibus practicata? quiquè Doctores, vni, vel alteri, affirmatiuę, vel negatiuæ inhæſerint opinioni?

OBSERVATIO IV.

EXiſtente *Me* Aduocato cauſarum Montis Familię Caracciolorũ, Magnif. Catarina Caracciola adſcripta inter mulieres dotãdas à Mõte prædicto, qui in eius erectione deſtinauit duc. quatuorm lle ſingulis puellis de Familia contracto matrimonio, cum nonnullis tamen pactis, & conditionibus adimplendis, quarum vna deficiente, fuit ſtatutum inter Erectores Montis prędicti minimè maritagiũ fore exoluendum, exegerat duc. biſmille per viam tranſactionis (obijcebatur etenim Catarinæ, quod conditiones non adimpleuerit) inſtetit poſtmodum in Sacro Conſil. condemnari Montem ad ſolutionem aliorum duc. biſmille, ſub prætextu, quod in tranſactione fuerat læſa enormiſſime, vel ſaltim enormiter, dum dimidium quantitatis debitæ pro maritagio, dimiſit, quod ſanè iud ciũ ad manus meas peruenit patrocinandũ iudicio iam inſtructo, ac (vti Pragmatici inquiunt) compilato proceſſu, & dum de expeditione agebatur ad relationem Dom. mei Cõſiliarij Didaci Varelæ Sac. Conſ. Decani, cauſæq; Commiſſarij, excuſatum *Me*
2 habui, & patrocinium præſtare renuebam, ex quo cauſa tangebat intereſſe propriũ Collegæ mei Dom. Iulij Cæſaris Caraccioli filij ipſius Catarinæ, qui à prima adoleſcentia ſpecimen virtutis maximum dedit, legalique diſciplinæ adeò impensè addictum ſe præbuit, vt praxi forẽſi non minùs deditiſſimum ſe oſtenderit, qui ſummo ſtudio, & diligentia in clientum iuribus tutandis, toto incubuit animo, vir ſanè vita integer, & prudens, placidiſſimus, humanitate incredibili præditus, cauſarum defenſor egregius, cuius probitatis, & doctrinæ rumor, cum ad Regem noſtrum munificentiſſimum perueniſſet, in Conſiliariorum numerum deſignauerat, & omnes futurum propediem Officialem augurabantur, & exoptabant, quando immatura morte præuentus diem ſuum clauſit extremum, non ſine ingenti omnium mærore (Hæc eſt rerum humanarum viciſſitudo) at Sac. Conſ. iniunxit mihi, vt à patrocinando eiuſmodi cauſam non abſtinerem, ſtante quod Aduocati munere fungebar in cauſis omnibus Montis prædicti, qua de re excitaui *Ego* in Aula articulum pro iuribus Montis tutandis, quod Pars deficiebat in ſalutari, nam ad tranſactionem annullandam, ſiue reſcindendam,
3 quæcumq; effingatur læſio, vel enormis, ſiue enormiſſima, minimè ſufficiẽs erit, ex *tex. in l. in ſumma 65. in princ. ff. de condict. indeb. l. 6. C. de iur. & fact. ignor. l. intentio 23. C. de tranſact. l. nam poſtea, §. 1. ff. de iureiur. l. non minorem* 20. *C. de tranſ.* argumento ducto à ſimili de re iudicata, & tranſactione, *l. huius* 78. §. *Hæres*, qui eſt formalis, *ff. ad Trebell. l. ſi pro fundo* 33. *C. de tranſact. & l. ſub prætextu* 19. *C. eod. tit. l. vnic. à contrario*

trario ſenſu, C. *de error. calcul. l. lege
poſt diuiſionem* 13. C. *de furt. l. inter-
poſitas* 13. C. *de tranſ. l. à Diuo Pio* 15.
§. *Si pignora*, *ff. de re iud. l. quod ſi de-
ferente* 22. *ff. de dol.* quæ omnia iura
ad id fuſè expendit *Anton. Merend.
controuerſ. iur. lib.6. cap. 21. ex nu.2.*
idq; ſuaderi ex *tex. in l. odioſas* 3. C.
de plus petition. inſinuat *Dom.Io.Bapt.
Larr. deciſ. Gramat.* 68. *num.* 5. verſ.
Sed contraria, inquiens nequidem
4 prætextu læſionis enormiſſimæ poſ-
ſe tranſactionem reſcindi, eo quod
ſtatim ac tranſigitur, nihil aliud cō-
5 ſideratur, quàm à lite diſcedere,
quando iudicium inchoatum fuit, &
id ſuper quo tranſactum fuit omni-
nò extinctum redditur tanquam re
iudicata, & iureiurando, ſicuti poſt
*Fontanell. de pact. nuptial. clauſ.4. gloſ.
9. par.5. num.* 218. *Fachin. controuerſ.
iur. lib. 2. cap. 26. Padill. in l. 2. num.
23. in fin. C. de reſcind. vend. Morl. in
empor. iur. q. 2. num. 6.* tenet *Larr.
loc. cit. num. 6. & 7.* vbi plenè ad id
enucleat *tex. in d.l. Lucius* 78. §. *fin. ff.
ad Trebell.* vbi *gloſ.* verb. *poſſe*, ibi,
*aliàs ferè omnes tranſactiones reſcinde-
rentur* conſimilis *gloſ. in cap. cum cau-
ſam*, verb. *reſtituerent de empt. & vend.*
quam ibi ſequuntur *Innoc. Io. Andr.
Anchar. & Barbat. Panormit. lib. 2.
conſ. 12. Cyn. Salyc. Bald. Alex. Aret.
Guid. Pap. Soccin. iun. Corn. Ruin. Dec.
Gomez. Gram. Pariſ. Bero. Alciat. Crau.
Alba. Rol. Maurit. Gayll. Menoch.
& Plot.* quos refert *Fachin. d. lib. 2.
cap. 26. in princ. Gregor. Lopez in l. 34.
gloſ. 2. Matthien.* innumeros pro vtra-
que parte referens in *l. 1. tit. 11. gloſ.
8. num. 53. 54. & 55. lib. 5. Recopil.
Guttier. practicar. lib. 2. cap. 41. Reg.
Valenz. conſ. 175. num. 24.* & poſt
*Treutler. ſelectar. iur. interpret. de
tranſ. theſ. 5. q. 57. Dom. de Franch.
dec. 159. num. 7. Mynſing. obſer. 91.
centur. 6. Affl. deciſ. 220. num. 3. Pe-
guer. deciſ. 167. num. 3.* alioſq; plures,
tenet *Larr. d. dec. 68. nu. 10. per tot.*
Dixerunt Domini rem non eſſe
6 claram, ſed ancipitem, ex ijs, quæ
DD. ſparſim pluribus in locis addu-
xerunt nedum in *l. Lucius* 78. §. *fin.
ff. ad Trebell. in l. 2. C. de reſcind. vend.
in l. ſi quis cum aliter, ff. de verb. obl.
& in cap. 1. de tranſ* verum etiam ex
dictis per *Iaſ. in d.l. ſi quis cum aliter n.
13. Anton. Gabr. de empt. & vend. con-
cluſ. 1. num. 68. & 69. Menoch. conſ.
451. num. 157. & ſeq. & conſ. 1111.
à num. 58. & à num. 76. Pinell. de reſcin.
vendit. 1. par. cap. 4. num. 14. cum ſeqq.
Surd. conſ. 451. num. 9. Fachin. lib. 2.
controuerſ. cap. 26. Iacob. Gall. conſ. 117.
num. 9. Anton. Fab. de errorib. pragma-
ticor. decad. 8. error. 10. Decian. conſ.
56. à num. 66. lib. 4.* Rot. Rom. *dec. 625.
& 715. & dec. 461. par. 1. in collectis
per Farin. Paul. Chriſtin. deciſ. Belgic.
288. à nu. 4. vol. 1. Anton. Bellon. conſ.
77. num. 16. & 17. Camill. Larath.
conſ. 112. nu. 40. Mantic. de tacit. &
ambig. conuent. lib. 26. tit. 9. num. 23.
Gratian. diſcept. forenſ. cap. 788. nu. 1.
& tom. 5. cap. 867. nu. 4. Fontanell. de
pact. nuptial. tom. 1. clauſ. 4. gloſ. 9.
par. 5. à nu. 199. cum ſeqq.* quos ſerio-
ſè recenſet *D. Anton. Cabrero Auend.
in ſua Methodic. delineat. de metu, lib. 2.
cap. 18. nu. 23.* alijque recenſiti per
Merend. d. cap. 22. in princ. & *per Larr.
d. deciſ. 68. nu. 1. 2. & 3.* qui poſt-
modum *ex nu. 9. & ſeqq.* obiurgans
opinionem affirmantium reſciſſio-
nem ex læſione enormiſſima dari
etiam in tranſactione, *d. nu. 10. circa
fin.* adducit *Sebiſordegher. ad Anton.
Fabr. lib. 2. tractat. 25. in princ.* vbi
7 inquit hanc eſſe practicorum perti-
naciam, vtpotè qui contra iuris ex-
preſſas rationes, & deciſiones inſi-
ſtunt, nam id expreſsè prohibitum
8 tradit apud *Gallos, Pedemontanos, Sa-
xones, & Imperiales*, ac idem ſeruari
in *Hiſpania* fidem præſtat *Hieronym.
Ceuall. commun. contr. comm. q. 72.
tom. 1.* vt iure optimo inter com-
munes contra communes opinio-
nes hanc conſtituerit quæſtionem,
& neruosè negatiuam opinionem
de-

defendit *Anton. Fab.* incuſans con-
trarium errorem, *de errorib. Pragma-
ticor. decad.* 8. *error.* 10. qui pariter
tradit ità ſancitum in *Gallia*, & *Sa-
baudia*, plures alios recenſet *Franciſ.
Barry de ſucceſs. teſtati, & inteſtati, lib.*
16. *tit.* 10. *per tot. Hackelman. Illuſtr.
quæſt. q.* 2. *theſ* 21. *Tilaman. diſput.*
8. *theſ.* 27. *Beſold.* qui omnibus fun-
damentis, quæ in contrarium addu-
ci poſſunt, ſatisfacit in *deliberata iuris
continentia, ex lib.* 2. *Pandect. q.* 21. *per
tot.* quorum nonnullos recenſet *D.
Larr. d. dec.* 68. *nu.* 10. *& in fin.* vbi
his verbis determinationem Sena-
tus recenſet, *In quo opinionum conflic-
ctu, eam ſemper veriorem cenſui, & con-
tra receptum aliquorum praxim pluries
in Senatu iudicaui læſionem, nec dum
enormem, verum enormiſſimum locum*
9 *non habere in tranſactione, quæ interpo-
nitur in lite iam mota, vel proximè mo-
uenda, quando in tranſactione habetur
ratio futuri iudicij, à quo tranſigendo
ceſſatur, ità vt lex noſtra* 34. *tit.* 14. *par.*
1. *ad literam obſeruari oporteat, & niſi*
10 *manifeſta calumnia appareat Aduerſa-
rium ſubtraxiſſe inſtrumenta, vel proba-
tionibus impedimento fuiſſe, ſemper tran-
ſactio eſt ſuſtinenda, & ità Senatus no-
ſter decreuit,* quàm determinationem
pluribus etiam de more comprobat
ex *num.* 12. *d. dec.* 68. verſ. *Quæ deci-
ſio*, & licèt prædictorum immemor
Auendan. in loc. cit. tamen ex *nu.* 24.
verſ. *Re tamen diligentiſſimè penſata*,
punctualiter tradit, ob nullam læ-
ſionem, tranſactionem, reſcinden-
dam eſſe, adducens iura prædicta in
princ. à nobis adducta, quæ mirificè
explanat ad hanc comprobandam
ſententiam, & *à nu.* 32. verſ. *Nec no-
ſtra* occurrit *tex. in l.* 2. *& in l. ſi volun-
tate, C. de reſcind. vend. & l. ſi quis cum*
11 *aliter, ff. de verbor. obl. & l. ſi ſuperſti-
te* 5. *C. de dol.* ſubdit *num.* 42. *in fin.*
contrariam ſententiam eſſe repu-
diandam, cum iuri noſtro non ſit
conſona, & litium materiam non
leuem præſtet.

Eſt tamen adeundus in materia
12 inſignis *Iureconſul. Matthias Berlich.
practicabil. concluſ. par.* 2. *concl.* 42. *per
tot.* præſertim *num.* 4. & 6. verſ. *Ego
quidem*, vbi eam amplectetur opi-
nionem, quod tranſactio ob enor-
mem, & immodicam læſionem quæ
dimidium excedit, reſcindi debeat,
itaque in foro Saxonico hodie deci-
ſam eſſe opinionem tradit, adducẽs
Daniel. Moll. in 2. *par. conſtit.* 34. *poſt
princip. Matth. Coler. conſ.* 8. *num.* 6. &
38. *vol.* 1. *Petr. Heig. par.* 2. *q.* 9. *nu.*
30. *Io. Koppen. dec.* 58. *ex nu.* 5. Quã-
13 do autem tranſactio ob immodicẽ
læſionem ſit reſcindenda, quomodo
ſit æſtimanda læſio, an inſpecto tẽ-
pore tranſactionis, vel dubio litis
euentu? declarat *Berlich. loc. cit. num.*
20. inquiens hoc eſſe magnum du-
bium, & *nu.* 16. verſ. *Præterea* appro-
14 batam ab ipſo ſententiam, reſtrin-
git pluribus in caſibus.

Primò: ſi ſuper ipſa læſione fuerit
tranſactum, nam tunc tranſactio ob
læſionem etiam enormiſſimam non
retractatur, allegans *Conſtit. Saxonic.*
& ibi *Daniel Moller.*

Secundo: ſi quis læſionem vltra
dimidium ſciuerit, vel tranſactio
authoritate Principis, & ſuperioris
eſt facta, vel ex interuallo ratifica-
ta, nam tunc tranſactio ob læſionẽ
immodicam, nequidem reſcinditur,
adducens K*oppen. d. dec.* 58. *num.* 17.
ad 26.

Tertio: ſi tranſactio eſt facta ex
certa ſcientia, & adſunt verba gene-
ralia liberationis ex quacunq; cauſa,
& renunciarunt tranſigentes omni
exceptioni doli cum iuramento,
nam tunc tranſactio ob enormiſſi-
mam læſionem, nec reſcindetur ex
Alex. conſ. 42. incip. *Super præmiſſo n.* 1.
& ſeqq. per tot. lib. 1. *Cardin. Tuſc. tom.*
8. *practic. concluſ. lit. T. concl.* 353. *nu.* 5.
& ſeqq.

15 Sed aridet mihi potius ea opinio,
vt nulla attenta læſione, queat tran-
ſactio reſcindi ex præcitatis, quæ
aug-

Digitized by Google

augmentum recipit ex reſtrictionibus prædictis traditis à *Berlieb.* Nuſquam etenim legi contractum tranſactionis, in quo non ſit tranſactum ſuper læſione ipſa, vel quod non adſint verba generalia, & prægnantia includentia omnem caſum cum renunciationibus, præſertim in hac florentiſſima Ciuitate Neapolis, in qua Periti ſunt Notarij, qui de facili non errant ſecundum *Dom. de Franch. dec. 302. num. 7.* & inſignes cauſarum Patroni omnigena eruditione, & doctrina prædíti, quorũ conſilio eiuſmodi contractus cele-
17 brantur; Vltra quod renunciatio omni receptioni doli cum iuramento, vbique, & ſemper etiam à mediocriter verſatis Notarijs apponũtur, vndè *Berlieb.* noſtram potius ſuſtinet aleam, non impugnat, itaque conſultus reſpondi non ſemel, & ſi iudicandi munere fungeretur, haud
18 hæſitanter, ita merum præberem calculum. Hoc tamen ſub ſilentio non obruam, quod dum pauca ex prædictis Dominis Iudicantibus inſinuaſſem, & ad notitiam Partis deueniſſet, non fuit de negotio actum, & forſitan, nec tot ſe implicaret ſcopulis eruditiſſimus ille Collega noſter, expeditioni minimè vacauit.

SVMMARIVM.

1 AFflictus deciſionem 150. *formauit ex voto ſuo, ſicuti ipſemet ibi teſtatur.*

2 *Debitor moroſus ſoluens alteri, quàm debitori, iuſſu Magiſtratus, non liberatur, ſecus verò ſi moroſus non fuerit.*

3 *Debitor moroſus, ſi fuit infra tempus purgandi moram, intra quod coactus ſoluit iuſſu Magiſtratus, liberatur.*

4 *Solitum excuſat à mora.*

5 *Debitor tenetur ex culpa ſua indemnem creditorem præſtare de iure, & æquitate ratione damni emergentis.*

6 *Debitor moroſus, ſiue genus, ſiue ſpeciem debeat, ſi fuerit coactus ſoluere alteri, quàm vero creditori iuſſu Magiſtratus, non liberatur.*

7 Gaſpar Theſaur. qq. forenſ. lib. 2. cap. 54. *obiurgat* Afflictum in deciſ. 150.

8 *Aequitas non ſugerit, vt quis ex culpa ſua damnum ſentiat.*

9 *Mora vera inducitur poſt interpellationem, ſiue petitionem.*

10 *Mora debitoris ſibi debet eſſe nociua.*

ARGVMENTVM.

Debitor, qui iuſſu Principis, vel Magiſtratus ſoluit alteri, quã vero creditori, an liberetur? & quæ debeant concurrere, vt nequeat amplius moleſtari? *Aff. deciſ. 150.* impugnatur à *Theſaur. iunior. qq. forenſ. cap. 54. num. 4. lib. 2.* & qua ratione?

OBSERVATIO V.

1 AFfl. luculenter in *deciſ.* 150. quam formauit ex eius voto (vti *Ipſe* teſtatur ibi *num. 2. in fin.*) diſtinguens plu-
2 res caſus in debitore moroſo, vel nõ moroſo, vt in primo caſu non ſit liberatus, in ſecundo verò ſit, facit
3 tertiam, & quartam concluſionem, quod ſi debitor fuit in mora, verum erat intra tempus purgandi moram, intra quod iuſſu Magiſtratus fuit coactus, vt alteri ſolueret, perindè habetur, ac ſi non eſſet in mora, & ex conſequenti liberatus, ex diſpoſitione *tex. in l. Sancimus, C. de fideiuſ-*

ſor. & per id quod voluit *Bart. in l. qui*
ob rem, ff. de condict. indeb. in 4. *con-*
clusione pariter affirmat, quod debi-
tor ſoluens iuſſu Magiſtratus, cui nō
poterat reſiſtere, & pecuniam illam
debitam poſt diem ſolutionis faciē-
dæ, erat ſolitum, quod illi penès ſe
retinebant pro expenſis occurren-
tibus in adminiſtratione officij, ſi
ipſam pecuniam ſoluerunt, ſunt li-
4 berati, etiam quod fuerint in mora,
quia illud ſolitum excuſat eos à mo-
ra, *arg. ff. de petit. hæred. l. Sed ſi lege,*
§. quod autem, ff. de acquir. hæred. l.
cum quidam, ff. de acquir. hæred. l. qui
foueas, ff. ad l. Aquil. l. qui Semiſſes, §.
quæſitum, ff. de vſur. & l. ità conſtante,
ff. de iur. dot. Ang. conſ. 311. *in* 2. *col.*
& videtur approbare *Cæſar Vrſill. in*
addit. ad d. dec. Affl. num. 15. *&* 16.

At in caſu currenti contrarium
reſpondit *Theſ. inn. quæſtion. forenſ.*
lib. 2. *cap.* 54. *n.* 4. verſ. *Verum Ego,*
quod ſcilicet debitor moroſus non
liberatur ſoluendo pecuniam alte-
ri, quàm vero creditori etiam virtu-
te iuſſus Magiſtratus, ea nempè ra-
tione, quia ſaltim ratione damni
5 emergentis tenetur debitor ex cul-
pa ſua, indemnem creditorem præ-
ſtare de iure, & æquitate, ſiquidem
inficias iri non poteſt, quod ſi in tem-
6 pore debitor ſoluiſſet, non fuiſſet
creditor priuatus ſuo credito, iuſſu
Principis, vel alterius Magiſtratus;
in quam ſententiam iuit *Imol. in l.*
creditor. ff. de ſolut. & poſt eum *Bar-*
7 *bat. conſ.* 26. *col.* 3. *in* 3. id quod in
omni caſu procedere, ſiue debitor
eſſet generis, ſiue ſpeciei, voluit
Imol. loc. cit. data mora ex parte de-
8 bitoris, qua de re improbat apertè
Theſaurus, d. cap. 54. *num.* 4. verſ. *Cu-*
ius tamen, Affl. in d. dec. 150. *in* 3. *&* 4.
conclus. inquiens, quod licet æquitas
ſubſit ex parte debitoris, nè iterum
ſoluat, quod ſemel inuitus ſoluit, ta-
men ſtante culpa propter moram
ſuam, non eſt æquum, nec iuſtum, vt
ex illa culpa damnum ſentiat credi-
9 tor, loquendo tamen in mora vera,
quæ per interpellationem, vel peti-
10 tionem inducitur, *l. mora. ff. de vſur.*
l. ſi ex legati cauſa, l. ſi inſulam, ff. de
verb. oblig. l. nulla, ff de regul. iur. l.
quod te, ff. ſi cert. pet. l. magnam, ff. de
contrahen. ſtipul. Anton. Pichar. de mo-
ra num. 45. *Io. Bapt. Larr. dec. Grana-*
ten. 49. *num.* 12. *Ger. Spin. conſ.* 32.
num. 3. *Reg. Valenz. conſ.* 16. *num.* 23.
Burſat. conſ. 179. *num* 67. *in* 2. *Rim.*
iun. conſ. 234. *num.* 283. *Pedroc. conſ.*
1. *nu.* 170. *&* 256 *in* 1. *Surd. conſ.* 150.
num. 98. *conſ.* 157. *nu.* 1. *Menoch. conſ.*
384. *num.* 11. *conſ.* 611. *nu.* 26. *& conſ.*
1153. *n.* 17. *&* 18. *Giurb. obſeru.* 1. *n.* 3.
itaq; iudicaſſe *Senat. Pedemontanum*
fatetur *Theſaur.* ibi in cauſa *quorun-*
dam de Mirabello ipſo referente de an-
no 1608. *die* 11. *Septembris,* quæ ſen-
tentia in gradu reuiſionis fuit per
eundem Senatum confirmata, *referen-*
te Goncano de anno 1609. *Menſe Fe-*
bruarij, vt *Theſ.* fatetur *d num.* 4. verſ.
Et prætereà in fin. cui aſſentire vide-
tur *Boſſ. tit. de debitor. num.* 3. verſ.
Aduerte, referens ità pariter fuiſſe
iudicatum, quibus meum præbeo
11 aſſenſum, mora etenim debitoris ſi-
bi debet eſſe nociua, quia dolum ſa-
pit, ex dictis per *Menoch. conſ.* 132.
nu. 8. *& conſ.* 1027. *num.* 9.

SVMMARIVM.

1 *DEbitor ſoluens ex præcepto Iu-*
dicis, non excuſatur etiamſi
fuerit coactus, niſi tamen re-
ſtiterit, & oppoſuerit.
2 *Coactus, & inuitus ſoluere non dicitur,*
qui præcepto Iudicis non reſtitit, & ſe
oppoſuit.
3 *Debitor quando dicitur coactus, ſoluiſſe*
iuſſu Superiorum.
4 *Iudex procedens per viam iuris contra*
debitorem, vt ſoluat alteri, quàm vero
creditori, non dicitur ſoluentem coe-
giſſe.

5 *De-*

5 *Decretum Iudicis procurare debet debitor, vt cautius ſoluat, alij, quàm creditori.*

6 *Debitor iuſſu Magiſtratus ſoluens alteri, quàm vero debitori, contradicens, & reſiſtens, non tenetur iterato ſoluere, ſi Iudex oppoſitis per ipſum non obſtantibus, iuſſerit ſolutionem.*

7 *Iuſſus Iudicis abſque contradictione, & prouiſione ſuper contradictione, non parit liberationem.*

8 *Debitor iuſſus ſoluere alteri, quam vero creditori, non rectè ſoluit, niſi reſtiterit, & ſe oppoſuerit, nè exigatur etiam appellando, & reſiſtendo vſq; ad carcerationem excluſiuè.*

9 *Diligentiam aliquam debet demonſtrare debitor, nè exigatur ad ſoluendum alteri, quàm vero creditori iuſſu Magiſtratus, alioquin non excuſatur, maximè exiſtente debitore ipſo moroſo.*

10 *Debitor moroſus, quomodo excuſetur à ſolutiione facta alteri, quàm vero creditori, iuſſu Magiſtratus? quiduè teneatur efficere?*

11 *Debitor ſi non fuit in mora ſoluendi, ſi iuſſu Superioris cogatur ſoluere alteri, quàm vero creditori, vt excuſetur, ſufficit ſimplex denunciatio facta creditori, vt dicatur liberatus.*

12 *Inuitus ſoluere debitor ſemper dicitur, quando Superior nullo iuris ordine ſeruato ipſum cogit, nam tunc ſtatim dicitur liberatus, ſecùs verò ſi iuris ordine ſeruato procedatur, nam eo caſu tenetur quamplures diligentias adhibere, ad hoc vt excuſetur.*

13 Deciſio Supremi Collateralis Conſilij, *adducitur in cauſa* Ill. Ducis Roſeti, *cum fratribus* de Garoſalo.

14 Dom. Regens Matthias Caſanate, *laudatur.*

15 Author *qualiter conſuluit debitoribus ſoluentibus iuſſu Magiſtratus alteri, quam vero creditori, nè iteratò cogerentur ad ſoluendum, vbi caſus deciſi enarrantur.*

ARGVMENTVM.

Debitor, vt cenſeatur liberatus ob ſolutionem factam alteri, quàm vero creditori, iuſſu Magiſtratus, quomodo, qualiterque, ſe gerere debeat in opponendo, replicando, & reſiſtendo? quamq; nouam, & reiteratam prouiſionem expetere debeat, adhoc vt ſecurus exiſtat, nè ad iteratam ſolutionem faciendam vrgeri poſſit? queq; ſit differentia inter debitorem moroſum, & non moroſum circà diligentias per ipſum adhibendas? Et an procedant in caſu, quo Superior procedit iuris ordine ſeruato, vel ſine ordine iuris? Cautelaq; ab Authore traditur nè debitor inquietetur ad iterum ſoluendum, ſecundum quam caſus quoq; deciſi adducuntur, pluraque ad praxim ordinata, nō inordinatè recenſentur?

OBSERVATIO VI.

PRæcedenti, affinis eſt quæſtio, quam modò ingredimur, circa quam reperio *Paul. de*
1 *Caſtr. in l. 1. C. ſi aduerſ. ſolut.* dicere, quod debitor ſoluens ex præcepto Iudicis non excuſatur, etiamſi fuerit coactus, niſi tamen

reſtiterit, & appoſuerit, nam aliàs
2 non dicitur coactus, & inuitus ſoluiſſe per *tex. in l. 2. in princ. ff. de iud. cum concordan.* adductis per *Dec. conſ.*
3 17. *num.* *vol.* 3. quod dictum *Paul. de Caſtr.* reputat ſingulare *in d. l. 1.* cuius meminit *Gomez. variar. reſol. tit. de reſtit. minor. cap. 14. nu.* 4. verſ. *Septimò infertur*, verb. *Quod tamen intellige*, vbi allegat *Bart. & alios in l. ait Prætor*, *§. permittitur*, *ff. de minor.* vndè *Dec. in cap. ſi de terra de priuileg. in fin.* quod eſt opus impreſsū inter *Repeten. Canonicos*, ſicuti aduertit *Præſ. de Franch. dec.* 107. *nu.* 10.
4 fecit hanc diſtinctionem, aut etenim debitor fuit coactus expreſsè per Superiores ad ſoluendum, & dicitur inuitus, & coactus ſoluiſſe, aut ſoluit ex mandato Iudicis per viam iuris procedentis, & non contradicat, & hoc caſu non dicitur coactus, & inuitus ſoluiſſe per *tex. in d. §. permitti-*
5 *tur*, vndè cautius eſt ſemper procurare decretum Iudicis ad *tex. in d. l. vltim. §. 1. ff. de ſolut.* quem *tex. aureum* ad hoc, dicit *Lancell. in l. Præſes in fin. C. de tranſ.* pulchrè *Curt. in l. 2. ff de iud.* quibus allatis refert *Præſ. de Franch. dec.* 107. *num.* 10. in caſu de quo agebatur in Sac. Conſ. eò quod Iudex per viam iuris proceſſit, & debitor allegauit id quod allegare ei incumbebat, & non fuit admiſſus, fuiſſe determinatum ipſomet Præſide; tunc cauſæ Commiſſario, referente, debitorem non te-
6 neri ad iterum ſoluendum, & in *dec.* 206. *num.* 12. *in fin. & num.* 13. eandem firmat ſententiam per *tex.* vbi *gloſ. in d. l. 1. C. ſi aduerſ. ſol. & in d. l. ait Prætor*, *§. permittitur*, dummodo tamen debitor contradixerit, & cōtradictione non obſtante, Iudex mandauerit, & cum *gloſ.* tranſeunt *Bart. Bal. Paul. de Caſtro, Fulgoſ. Aretin. & Iacobin. in d. l. 1.* & hoc pro regula ponere, *Soccin. in regu.* 163. notat *Dom. de Franch. d. deciſ.* 206. *nu.* 13. *in fin.* adducens pariter *Rouin. conſ.* 159. *per tot. in* 2. & faciunt dicta (licèt obiter) per *Dom. de Franch. dec.* 119. *num.* 18. *& dec.* 623. *nu.* 24.
7 ibi, *quia iuſſus Iudicis abſque contradictione, & prouiſione ſuper contradictione, non parit liberationem*, quibus arridet *Reg. Rou. dec.* 33. *nu.* 18. qui poſt *Rot. Genua dec.* 33. *num.* 6. *& Guttier. practicar. qq. lib.* 1. *cap.* 81. *num.* 11. *cum ſeqq.* tradit debitorem ad hoc, vt excuſetur ſoluendo alteri, quàm
8 debitori, non liberari ex ſolo præcepto Iudicis, niſi diligentiam adhibuerit pro euitanda ſolutione, etiam appellando, ac reſiſtendo vſque ad carcerationem excluſiuè, *Theſ. iun.*
9 *quæſtion. forenſ. lib.* 2. *cap.* 54. *num.* 5. prædictis annuens, inquit debitorem ſaltem teneri præſtare diligentiam aliquam, nè exigatur, maximè exiſtente debitore ipſo moroſo, ex dictis per *Menoch. de arbitrar. Iudic. caſ.* 137. quodque *Senatus Pedemontanus* ità paſſim obſeruat, *Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 485. *num.* 5. *& ſeqq. cap.* 636. *num.* 2. *& cap.* 906. *nu.* 1. vbi alios congerit, *Marc. Anton. Thomat. dec.* 108. *num.* 7. verſ. *Non obſtat.*

His exaratis, placuit mihi ſemper
10 in practica opinio *Theſaur. iun. in d. cap.* 54. *num.* 5. verſ. *Et ideò*, quod ſicut debitor eſt in mora ſoluendi, & ſtatim ac interpellatur, debet primò denuntiare creditori interpellationem, & indè proteſtari, & reſiſtere omni modo meliori exequutioni, & recurrere ad Superiorem, & facere omnem diligentiam poſſibilem, nè exigatur, aliàs non erit per ſolutionem illam liberatus, itaq; obſeruare *Senatum Pedemontanum* tradit, & hanc eſſe veritatem præconizat; Aut verò debitor non eſt
11 in mora, & tunc ſufficit ſimplex denunciatio, quàm facit creditori, vt dici poſſit liberatus ab hoc debito, itaque, inquit, concordari poſſe contrarias opiniones, quæ tamen reſtrictionem patiuntur ſatis notandam, digitoque alligandam, vt

ſcil.

12 ſcil. procedat in caſu quo proceditur per Magiſtratus iuris ordine ſeruato, ſecus verò ſi ſolutio fuit ordinata per Superiores nullo iuris ordine ſeruato, nam tunc dicitur inuitus ſoluiſſe debitor, nec ad iterandam ſolutionem cogi poteſt, ex dictis per *Dom. de Franch. dec.* 107. *nu.* 10. quo
13 adducto per *Me* vti Aduocatum Ill. Ducis Roſeti Adriani Brancia in Supremo Collaterali Conſilio, dum impetebatur ab hæredibus Marci Garofali ad ſolutionem nonnullarum pecuniarum quantitatum, vigore literarum cambij, quos coactus fuit ſoluere Dux Roſeti de anno 1648. iuſſu Ductoris Exercitus Suæ Maieſt. plebicularijs commotionibus Regni durantibus, in odium creditorum, facta relatione per Spectab. Dom. meum Reg. Matth. Caſanate virum ſanè perdoctum, omnibuſq; numeris abſolutum, fuit interpoſitum decretum, q; Dux Roſeti faceret pro nunc depoſitũ quantitatis prędictę, & reſpectu prętenſorũ per illos de Garofalo, & alios in iudicio exiſtentes, fuit datus terminus in cauſa, votantibus Spectabb. Dominis Regentibus Bernardo Zufia Decano, Ill. Marchione S. Sebaſtiani Antonio Caracciolo, & D. Hieronymo Garſia; Acta ſunt penès *Mag. Antonium Figliola Regiæ Cancellariæ Cancellarium*, ſecundum quam *Theſauri* diſtinctionem in facto conſultus *Ego* non ſemel reſpondi, præſertim pro Illuſt. Marchioniſſa Campi, quę plura habebat mãdata à diuerſis creditoribus Ill. Principis Auctranæ Marchioniſſæ creditoris, cui ſe obligauerat ſoluere nõnullas pecuniarum quantitates pro reſiduo prætij Terrarum Salicis, & Guagnani, quod non aliter debebat ſoluere, niſi facta contradictione, & reſiſtentia, adeò quod Iudex iniungeret, quod oppoſita contradictione non obſtante ſolueret, aliàs exequatur, & ità fuerunt admiſſæ poſtmodum ſolutiones factæ vigore decretorum interpoſitorum per Magiſtratus, abſque vlla hæſitatione, per Sac. Conſil. quæ ſunt in praxi diligenter attendenda, nam vidi plures in hoc errare, quibus concinit *Rot. Rom. apud Seraph. dec.* 1019. *num.* 4. & *in recent. par.* 1. *dec.* 354. *num.* 2. & apud *Farin. dec.* 298. *par.* 1. *& deciſ.* 299. vbi quando ſolutio dicatur ſpontè facta.

SVMMARIVM.

1 *Calumniæ in Iudicijs, vbiq; DD. exprobrant, & deteſtantur.*
2 *Dilationes calumnioſæ in Iudicijs, quæ mala pariant litigantibus.*
3 Io. Franc. de Ponte, *Aduocatorum ſua tempeſtate Princeps inuehit aduerſus calumnias litigantium, ibique merito laudatur, eò quod* Religionem *ingreſſus, diem ſuum obijt.*
4 *Religio Clericorum Regularium laudatur.*
5 D. Franciſc. Merlin. Sac. Conſ. Præſes, *ac titulo Marchionatus decoratus, laudatur.*
6 *Sententiæ Sac. Conſ. ob tanti Tribunalis reuerentiam, antiquitus ad ſolam intimationem mandati de parendo, finem accipiebant.*
7 *Calumniatorum genus exhorret* Illuſt. March. Ramon. *Sac. Conſ. Neapolitani Præſes.*
8 Author *plura tradidit aduerſus litigantium calumnias.*
9 *Iudex comminatur pænam corporalem aduerſus calumniatores.*
10 *Pænæ plures in Regno reperiuntur indictæ contra calumnioſè petentes terminos ad probandum, ſiue intra, ſiue extra Regnum.*
11 Roberti Marantæ *verba contra calumnias fouentes in iudicijs, ponderantur.*
12 *Iudices mali dicuntur, qui calumnijs aſ-*

aſſentiuntur, eiſq; fauent in odium paupertatis.

13 *Iudices calumnias fouentes ſunt laqueo digni, quia plures depauperant ipſi, quàm Lupi in ſyluis.*

14 Sacrum Conſilium *dicitur ſummum iuſtitiæ Prætorium in Regno.*

15 *Determinatio facta per Sac. Conſil. in cauſa Illuſtriſs. Ducis Maquedæ reijciendo calumnioſè petitam remiſsionem ad Iudicem Generalem Exercitus petitam per Cæſarem Zattar, recenſetur.*

16 *Iudex videns exceptionem calumnioſè proponi, debet eam reijcere, abſque decreto, procedendo ad vlteriora, quibuſquè iuribus ſuadeatur.*

17 *Iudex debet laborare nè lites protrahantur, immò vt breuientur, & releuentur partes ab expenſis, & parcatur laboribus.*

ARGVMENTVM.

Iudex videns quem calumnioſè petere terminum ad elongandam litem, an in eius impertitiòne poſsit præceptum pænale imponere, quod ſoluat pęnam in caſu quo non probauerit? Et an poſsit ad vlteriora procedere, nulla facta prouiſione ſuper exceptione petita?

OBSERVATIO VII.

1 Plena ſunt Scribentium folia, quibus Iurgantium calumniæ exprobrantur, deteſtanturq;, ſed adeò nonnulli (proh facinus) calumnijs ſtu-
2 dent, vt totam vincendi ſpem in calumnioſis reponant dilationibus, qua de re miſeri Iurgantes toto penè eorum vitæ curriculo, calumnijs ipſis pertęſi, fato prius cædunt, pauperes iam euaſi, quàm litium aſpiciant exitum, de quo ad Cælum uſque quærimonias detulit eximius il-
3 le cauſarum Patronus, imò Aduocatorum ſua tempeſtate Princeps *Io. Franciſc. de Pont.* qui tot, tantiſq; muneribus non ſine admiratione functus, meruit tandem poſtremum vitæ ſpiritum, mundanis procul ne-
4 gotijs, in Religione Clericorum Regularium, in qua timoroſę conſcientiæ Religioſi, natalium ſplendore, (quodq; magis, ac præcipuum illorum eſt) doctrina conſpicui, vitæq; percelebres, degunt; Profeſſus, ac Sacerdos Supremo Creatori reddere; in *dec. Collater. Conſ.* 34. *num. fin.* verſ. *Audiui*, & poſt pſum *Illuſt. Do-*
5 *minus meus March. Ramont. emeritiſſimus Sac. Conſil. Præſes*, ea qua præſtat integritate, ac morum maieſtate, non minus maiorum, quàm ſua virtute inſignis, ex corde, pauperum litigantium ærumnas expertus, anteacti æui Cauſidicos memorans, eorum obſeruantiam, ac reueren-
6 tiam erga Sac. Conſil. ſententias, collaudans, quæ ex ſolo mandato de parendo, finem accipiebant, inſtantis ſæculi, & virorum forenſi pulueri addictorum, quorum munus eſt contendentium iurgia tueri, ac miſeræ conditionis collachrimans, *in* 2. *centur. controuerſ. forenſ. cap.* 52. *num.* 1. ſatis lepidè contra tale ca-
7 lumniatorum genus inuehit, expenſo *Senecæ* placito in 2. *de Ira cap.* 7. quo loci *Iuſt. Lipſ. not.* 41. *ita fatur. Quare turpiores?* inquit, *quia ignari, ſcienteſq; praua, aut iniuſta defendunt, quia fidem, & vocem venalia in fas, & nefas habent, &c.* aliaq; nonnulla adduximus *Nos in Annot. ad Muſcat. gloſ. fin. par.* 3. verb. *Detinebitur*, *col.* 1. *pag.* 545.

Modò ad quæſitum: quod poſſit Iudex in caſu propoſito commina-

ri

ri, etiam pænam corporalem, *tex.* eſt
in l. ſi quis dicat, ff. de manum. quem
ſingularem obſeruat *Robert. Maran.*
in repet. l. filiusfamilias, §. Diui, num.
327. verſ. *Poſſet etiam, ff. de legat.* 1.
cui repetitioni titulum ipſe inſcri-
pſit *de multipl. alienat. probib.* quam
ſententiam approbarunt *Abb. &*
Imo. in cap. conſtitutus, vbi etiam *Petr.*
de Anchar. de fideiuſſ. refert *Iaſ. in l.* 1.
in princ. ff. ſi quis ius dicent. non obtemp.
10 Indè eſt, quod videmus in
Regn. plures Pragmaticas ſanctio-
nes fuiſſe editas contra calum-
nioſè petentes terminos ad proban-
dum, ſiue intrà, ſiue extrà Regnum,
de quibus habetur in *tit. de ordin. Iu-*
dicior. & in tit. de Offic. Sac. Conſ. vbi
Reg. Rou. paſſim enucleat, nec ſper-
nenda ſunt, quæ tradit *Robert. Ma-*
ran. loc. cit. cuius verba hæc ſunt
11 propemodum, *Rogo, & exhortor (vt*
poſſum) omnes Iudices, vt teneant iſtas
practicas ligatas digito, & puniant iſtos
maledictos calumnioſos, & periuros, qui
non intendunt in alio, niſi in prolongan-
do lites, maximè quando habent aduer-
ſarios pauperes, & operantur, vt per eo-
rum prolongationes deficiant Aduerſa-
rij, & dimittant iuſtas lites, & ipſi ca-
lumnioſi locupletentur cum aliena iactu-
ra, quod omnis bonus Iudex debet face-
re, quia multi propter longas lites ad ex-
tremam egeſtatem deuenerunt, & coacti
ſunt relinquere propriam Ciuitatem, &
12 *Patriam. Licet multi reperiantur mali*
Iudices, qui aſſentiuntur huiuſmodi ca-
lumnioſis, & eis fauent in odium pau-
pertatis, qua ſolet ſperni in Iudicijs, cap.
pauper. 11. *q.* 3. *qui omnes Iudices, qui*
13 *huiuſmodi operantur, ſunt digni laqueo,*
quia plures depauperant ipſi, quàm pu-
blici latrones in ſyluis. Hæc *Marant.*
Practicatum itidem ſcio non ſe-
14 mel Sac. Reg. Conſil. Summum iu-
ſtitiæ Prætorium in Regno, agno-
ſcens calumnioſè exceptionem ali-
quam apponi nulla facta prouiſione
ſuper ea, ad vlteriora pertranſite,
15 idq; nuperrimè *Me* patrocinante
pro Excellentiſſimo Duce Maque-
dę in cauſa quam habebat cum Cę-
ſare Zattara, & alijs conuentis in
iudicio, adamuſſim obſeruauit, dum
inſtructo pluribus ab hinc annis
proceſſu ſuper reſtitutione maximę
quantitatis piperis, inſtabam *Ego*
pro cauſæ expeditione, fuit pro
parte ipſius Cæſaris petita remiſſio
ad Iudicem Militum Regium Gene-
ralem Exercitus, eo quod aſſere-
bat inter milites equeſtres eſſe ad-
ſcriptum, imò ipſorum Ductorem
creatum fuiſſe, & ſic totam vim fa-
ciebat, vt interloqueretur ſuper ex-
ceptione prædicta, ad finem diffe-
rendi expeditionem, & *Me* oppu-
gnante, nulla habita ratione exce-
ptionis propoſitæ vti friuolæ, & ma-
nifeſtè calumnioſæ, proceſſit Sac.
Conſil. ad prolationem ſententiæ,
condemnando Zattara ad ſolutio-
nem plurium pecuniarum quanti-
tatum, exiſtente Commiſſario Do-
mino Conſiliario Carolo Brancatio,
votantibus Dñis Conſiliarijs Marco
Antonio Cioffi, (Io. Baptiſta Amen-
dola, & Ill. Duce Canzani Donato
Coppula, adiunctis) & D. Stephano
del Carrillo, penès *Actor. Mag. Fabri-*
tium Solatium.

Nec eiuſmodi mea aſſertio deſti-
tuta videbatur iuribus, & Autho-
16 ritatibus, nam pro ea ſtat *Philip.*
Franch. in cap. cum ſpeciali q. 3. *col.* 9.
ad fin. verſ. *Primo quando, nu.* 23. *de*
appellat. Lap. alleg. 1. *nu.* 6. & ibi *Man-*
doſ. in verb. *Notorietas, Felin. in cap.*
accedens el 4. *num* 6. *vt lit. non conteſt.*
Lancellott. de attentat. cap. 6. *num.* 24.
tom. 5. *fol.* 340. *Gratian. diſcept. forenſ.*
cap. 7001. *num.* 25. *tom.* 4. qui ad-
ducit quoq; *Burſ. conſ.* 21. *num.* 25.
lib. 1. *Rot. Rom.* apud *Sanctiſſ. dec.* 466.
num. 7. *& dec.* 327. *num.* 15. *Grau. de*
exception. excep. 24. *num.* 12. verſ. *Sic*
etiam Reg. Rou. dec. 1. *in fin.*

Prætérquam quod: Iudex debet
17 laborare, nè lites protrahantur, imò
breuientur, & releuentur partes ab
ex-

Digitized by Google

expenſis, & paratur laboribus, *cap. finem litibus*, vbi *Canoniſtæ* communiter *de dol. & contum. cap. 1.* vbi *Ioan. Andr. de appell. in 6. l. properandum*, vbi DD. *C. de iud.*

SVMMARIVM.

1 *Releuij materiam nullibi ſcriptam inueniſſe fatetur* Andreas de Iſernia.
2 *Releuium fuit inductum ab vſu tantùm.*
3 *Releuij præſtatio, non venit ex natura feudi, neque ex lege feudali, ſed extra feudi naturam, & de rigoroſa conſuetudine.*
4 *Conſuetudo non extenditur.*
5 *Releuij præſtatio fuit introducta in hærede, & ſucceſſore tantùm, ideò non trahitur ad ſimile, etiamſi eadem ſit ratio.*
6 *Conſuetudo loquens in plauſtro vini, non extenditur ad plauſtrum olei, quia eſt contra ius.*
7 *Releuium pro obtinenda inueſtitura feudi, de iure communi non reperitur diſpoſitum, neque de iure feudorum.*
8 *Conſuetudo eſt ſtricte accipienda, quæ introduxit ſolutionem releuij.*
9 *Dominus tenetur facere inueſtituram vaſſallo gratis, nulla interueniente mercede, ſiue ſolutione aliqua.*
10 *Releuium, dicitur præſtatio à feudo extrinſeca.*
11 *Releuij præſtatio, improbus mos dicitur à feudiſtis Regnicolis.*
12 Andreas Capanus *V. I. D. Patritius Neapolitanus, laudatur.*
13 *Releuij præſtatio apud pleraſque gentes, & Europæ nationes practicatur.*
14 *Doctores, qui de releuio ſunt loquuti, indicantur.*
15 *Releuium ſoluitur ab hærede, non autem à contrahentibus, ſi feudum alienatur in vita.*
16 *Refutatio omnium bonorum feudalium facta in vita, præſumitur fraudulenta, & ſimulata, ideòq; mortuo refutante ſolui debet releuium.*
17 *Releuium ſoluitur in ſignum deuotionis, & reuerentiæ.*
18 *Eccleſia non ſoluit releuium ob mortem Prælati.*
19 *Prælatus non eſt Dominus rerum Eccleſiæ, ſed tantùm adminiſtrator.*
20 *Prælatus aliquando dicitur procurator rerum Eccleſiæ, & aliquando diſpenſator.*
21 *Prælato mortuo non ſoluitur releuium, & de ratione.*
22 *Releuij ſolutio eſt inducta ex conſuetudine laicorum, ideò non præſtatur ab Eccleſia Prælato mortuo.*
23 *Conſuetudo, ſiue ſtatutum laicorum loquens generaliter, non comprahendit Eccleſiam.*
24 *Eccleſia, mortuo Prælato, quibus in caſibus tenetur ad ſolutionem releuij.*
25 *Pactum in conceſſione feudi facta Eccleſiæ, quod mortuo Prælato, ſoluatur releuium, tenet.*
26 *Eccleſia, ſi longo, vel longiſsimo tempore præſtitiſſet releuium, Curia Regis allegato titulo vincit, quia præſcripſit ſolutionem.*
27 *Releuij circa ſolutionem, quæ dicta ſunt in Eccleſia, procedunt etiam in Vniuerſitate.*
28 *Vniuerſitas, ſicuti Eccleſia, ſemper viuit, & perrarò moritur.*
29 *Releuium ab Eccleſia, & Vniuerſitate conſueuit ſolui ſingulis quindecim annis.*
30 *Feudum ſi emitur ab Eccleſia, vel perſona Eccleſiaſtica, debet poni in faciem perſonæ laicæ ad finem nè Curia Regis defraudetur releuijs, deuolutionibus, aliiſq; iuribus ſibi competentibus.*

A R-

ARGVMENTVM:

Releuium ob mortem feudatarii, qualiter fuit introductum in Regno? & an de iure communi Romanorum, vel ab vſibus feudorum, ſeu ab aliqua extrauaganti fuerit de eo quid diſpoſitum? Pręſtatur ab hęrede, & ſucceſſore tantum, non autem à contrahentibus, niſi fuerit in vita facta donatio omnium feudorum, vel refutatio in proximiorē ſucceſſurum, tunc etenim, quia alienatio pręſumitur in fraudem, mortuo refutante ſoluitur à refutatario releuium. Eccleſia mortuo Pręlato, an illud teneatur ſoluere, quibuſquè in caſibus practicetur? Quæque apponi ſoleat clauſula à Cancellaria in expeditione aſſenſus alienationibus feudorum factis perſonis Eccleſiaſticis, nè Regia Curia defraudetur releuio, aliiſq; iuribus illi competentibus?

OBSERVATIO VIII.

NVllibi inueniſſe quid
1 ſcriptum de releuio,
fidem præſtat *Andr. de Iſer.* currus, & Auriga, in materia feudali, *in cap.* 1. *§. Sed & res, per quos fiat inueſtit.* niſi quod ipſe ſcribit in *d. §. & in cap.* 1. *§. Simi-*
2 *liter in Hoſtendit. num.* 14. *de Capitul. Conrad.* inquiens ab vſu tantùm loquendi fuiſſe introductum, ad *tex. in l. labeo, ff. de ſupellect. legat.* & quia
3 releuij præſtatio non venit ex natura feudi, neque ex lege feudali, ſed
4 extra naturam feudi, & de rigoroſa conſuetudine, quæ non extenditur, docet *And. in d. §. Et ſimiliter nu.* 16. *in addit.* fuit tantum introducta in vno caſu, ſcil. in hærede, & ſucceſſore, cum ſucceditur in feudo, non debet trahi ad ſimile, etiamſi eſſet eadem ratio, ſicuti conſuetudo loquens in plauſtro de vino, non trahi-
6 tur ad plauſtrum de oleo, cum ſit cōtra ius, ex notatis per *gloſ. in l.* 1. *C. quæ ſit longa conſuet.* & odioſa reſtringuntur, *l. cum quidam, ff. de liber. & poſth.* eiuſque dictis annuens *Marin. Frecc. de ſubfeu. lib.* 2. *in* 3. *author. num.* 15. tradit de iure communi non
7 præſtari releuium pro obtinenda feudi inueſtitura, neque lex aliqua feudalis, aut extrauagans impoſuit
8 hoc onus, vndè ſtrictè accipienda eſt Conſuetudo, quæ introduxit ſolutionem releuij, *l. quicquid adſtringendæ, ff. de verbor. oblig.* quæ adeò vera ſunt, vt *Bal. in cap. quæ in Eccleſiarum, num.* 36. *extr. de Conſtit.* dixe-
9 rit Dominum teneri facere inueſtituram vaſſallo gratis, nulla interueniante mercede, ſiue ſolutione aliqua, *Iacobin. de Sanct. Georg. in inueſtit. feudal.* verb. *qui quidem inueſtiti, nu.* 58. *Schrader. de feud. par.* 6. *cap.* 3. *num.* 24. *Henrich. à Roſental. in ſua*

Synopſi feudal.cap.6.tit.quib.mod.feud. acquir. concluſ. 66. nu.3. Borrell. in
10 Summ. deciſſ. vniuerſ. Orbis, rubr.38. de releuio, num.1.& 2.par.1. inquiens releuium dici præſtationem à feudo extrinſecam, & ex more in Regno introductum, cuius moris memor fuit Federicus Imperator in Conſtitut. Regn. Poſt mortem rubr. de nunciand. mort. Baron. lib.3. vbi inſignis Gloſſator Marinus de Caraminico, plura tradit notabilia, huncq;morem fuiſ-
11 ſe improbum poſt Iſer. in d.§.Similiter in Hoſtendititiis, & Frecc.in d.3.author. nu. 1. 2. & 16. tenuerunt Anibal Moles Reg. in ſuis deciſionib. quas ad pennam habemus, tit. de iur. releuior. in princ. & Reg. Reuerter. in deciſionibus manuſcript. deciſ. 13. & 29. par. 5. Præſid.Reg.Camer. Aloyſ. Mormil. in ſuis ſcholiis ad Conſtit. Poſt mortem num.8. Conſiliar. Paſchal.de virib. patr.poteſt. par.4. cap.3. nu.13. & antè ipſum Reg.de Pont. in ſuis lectionibus feudalib. poſt deciſſ. Collater. Conſ. lect. 2. nu. 50. & ſeq. quem cum lau-
12 de commemorat Dom. Andreas Capanus vir doctus, & laborioſus Patritius Neapolitanus, qui eius ingenij monumenta typis tradita, ſatis demonſtrat, qua inſigni præſtat doctrina, quiquè modo, dum hæc reuideo, diem obijt ſuum hoc anno 1649.in abſoluto tractat.de iur. releuii, quæſt. 1. num. 5. & per tot. vbi plures alios DD. conglomerat, de quo re-
13 leuij more apud pleraſq; gentes, & Europæ nationes fuiſſe obſeruantiã tradit Borrell. loc. cit. nu. 3. & 4. & idem Dom. Capan. nu. 6. & 7. & ſunt in materia conſulendi DD. omnes adducti per Borrell. & Capan. præſertim Paris de Put. Camill. Salern. Petr. de Gregor. Intrigliol. Maſtrill. Franciſc. de Amic. Reg. de Pont. Reg. Ianar. Vinc.de Ann. Præſ. de Franch. & Camill. de Medic. in ſedibus indicatis per ipſos, & Reg. Rou. loc. allegat.

Ex quibus tradunt præcitati Au-
15 thores Releuium non ſolui, niſi ab hærede, & ſucceſſore in feudo, non autem à contrahentibus ſi diſtrahatur feudum in vita, idque ob renouationem, & confirmationem inueſtituræ, Paris de Put. tit. per quas fiat inueſtit. col.3. verſ. An illi, Dom. Reg. Rou. in d. §. item volumus, nu.9. verſ. quæ omnia, idq; procedere ex mente And.in d.cap.1. §.Sed & res nu.7.verſ. Vnde ſemper, ſubdens num. 10. reſtrin-
16 gi præfatam concluſionem quando refutatarius refutaret omnia bona feudalia, quæ poſſidet, nam tunc ex tali alienatione omnium bonorum feudalium præſumitur fraus, & animus fraudandi Dominum directum dicto ſuo releuio, & non obſtante tali alienatione facta in vita mortuo refutante, tenetur refutatarius ſoluere releuium, & eſt doctrina eiuſdem And. in d.§.Sed et res, nu.7. verſ. hoc iuſtum eſſet, & nu n. 10. verſ. Sed quando omnia donat. ibiq; tradiderunt Affl. nu.25. verſ. Primus, niſi tamen alienatio eſſet facta in fraudem Capic.in cap.Imperialem,§.Præterea ſi quis infeudatus, col.23. verſ. Et ſi pater refutaret, Iacob.Ayell.de iur. adohæ,num. 74.Frecc.in d. author. 3. nu. 17. in fin. in terminis doctiſs. Reg.Camer.Præſid. Anell. Amat.conſ.14. num.4. & 5. poſt Loffred. in d.cap. Sed & res,col.3. in fin. poſt verſ.Sed circa hanc Dom.de Franch. dec. 121. nu. 7. & 13.
17 Imò in ſignũ deuotionis,& reuerentię ſolui releuiũ, tradit Frec.in d.3.Author n.3.D.de Franch. dec.121. n.7. vbi plenè Addent. quò fit, vt Eccleſia
18 non ſoluat releuium ob mortem Prȩlati, quia mos introduxit illud ſolui ab hærede, & ſucceſſore tantùm, ſecundum Iſer.in d.§. Similiter in Hoſtenditiis nu. 15. & in d.§.Sed & res, per quos fiat inueſtit. Affl. in eodem §. in Hoſtenditiis, nu. 9. Iacobin. in ſua inueſtit. verb. Feudum, num. 33. Ayell. de iur. adhoæ, n.75. Luc.de Penn. in ſimili, in l. ſi diuina, nu.9. cum ſeq. C.de exact. tribut. lib.10. Reg. Rou. in Commentar. ad prag.2. de offic. Procurat.

rat. Cæſar. §. item volumus num. 16. Camill. de Medic. conſ. 55. nu. 20. Dom. de Franch. dec. 121. num. 13. Intrigl. de feu. centur. 2. art. 5. num. 636. & ſeq. Petr. de Gregor. de conceſsio. feu. par. 8. q. 16. tit. de iur. releu. nu. 4. Borrell. loc. cit. num. 11. Genuenſ. practicab. Eccleſiaſtic. tricenar. 1. q. 21. nu. 1. Dom. Amat. d. conſ. 14. nu. 15. num. 5. & 6. adducens *gloſ. in d. Conſtit. Poſt mortem*, verb. *Recepto*, iuncto *tex. d. Conſtit. D. Capan. d. tract. de iur. releu. q. 28. n. 1.*

Rationem adducit ibi *num* 16. hu-
19 ius concluſionis, quia Prælatus non eſt Dominus rerum Eccleſiæ, ſed
20 tantùm adminiſtrator, licèt aliquãdo dicitur Procurator rerum Eccleſiæ, & aliquando diſpenſator, vndè dum mos introduxit ſolutionem in herede, & ſucceſſore tantùm, meri-
21 tò Prelato mortuo non ſoluitur releuium, & hanc eſſe clauem totius materię in hoc articulo, eruditè tradit *Dom. Capan. d. q. 29. num. 2. & 3.* poſt *Genuenſ. d. q. 21.* Sed aliam rationem adducit *Affl. in d. §. Similiter*
22 *in Hoſtendiciis nu. 9.* nam, *inquit* ſolutio releuij inducta eſt ex conſuetudine laicorum, vndè ſi Eccleſia ſolueret releuium ex conſuetudine laicorum, quod redundaret in damnum Eccleſię, ſequeretur abſurdum, quod conſuetudo, ſiue ſtatutum
23 laicorum loquẽs generaliter, comprehenderet Eccleſias, reluctantibus iuribus apertis in *cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ de conſtit.* vbi *Canoniſtæ.*

Perſtringitur tamen pręfata con-
24 cluſio, vt teneatur Eccleſia ſoluere releuium mortuo Prælato in tribus caſibus; quorum

Primus eſt, ſi in ipſa feudi
25 conceſſione pacto cautum eſſet, vt releuium ſolueretur quando Prælatus moritur, ſecundum *Andr. in ſæpius citat. §. Item ſimiliter num. 16.* verſ. *Item ſi probaret* Curia.

26 Secundus caſus eſt, quando Eccleſia præſtitiſſet releuium longo tempore, vel longiſſimo, nam tunc dicitur præſcripſiſſe, vt Curia Regis allegato titulo vinceret, *Andr. loc. cit. num. 16.* verſ. *Si Eccleſia*, adducens *tex. in l. de vſufructu, ff. de in rem*, verſ. *l. 1. §. ductus aquę, ff. de aqua quotid. & aſtiu. Frecc.* poſt *And. in d. 3. author. nu. 48. Intrigl. de feud. art. 5. centur. 2. nu. 936. & 627. Petr. de Gregor. de conceſsio. feu. par. 8. q. 16. tit. de iur. releu. num. 4. Borrell. d. tit. 38. num. 11. Dom. Capan. d. q. 28. num. 8. & ſeq.*

27 Quæq; dicta ſunt in Eccleſia, procedere pariter in Vniuerſitate, tradit *Frecc. d. author. 3. nu. 49.* quia
28 ſemper viuit, & perrarò moritur, verùm in Regn. vſitatum eſt, quod
29 ſingulis quindecim annis, quando peruenit feudum ad Vniuerſitatẽ, præſtatur releuium, & hanc eſſe etiam formam Cancellariæ quando præſtatur aſſenſus, tradit *num. 15. circa med.* verſ. *Ideò non fit alienatio feudi in poſſe Vniuerſitatis* & ad finem
30 euitandi diſputationes, ſolet Supremum Collaterale Conſilium in præſtatione aſſenſus petiti per Eccleſiam, vel Vniuerſitatem ementem feuda, apponere clauſulam *Dummodò feudum emptum, vel emendum ponatur in caput perſonę laicę*, & ſic vidi *Ego* in pluribus Eccleſijs ementibus feuda practicari, & nouiſſimè in Monaſterio celeberrimo Sãcti Martini de Neap. Ordinis Carthuſianorum in emptione Terrę Vici de Pantano, quam emit à Marchione ipſius, nam fuit poſita in caput Anelli de Martino Rationalis Regię Cameræ Summariæ, & in Reu. Capitulo Eccleſiæ Sancti Nicolai Barenſis Protectoris mei, cum Franciſco Griſono, circa venditionem iuriſdictionis criminalis Terræ Sancti Nicandri, pro quo Capitulo extat 1. *mea diſcept. forenſ. in 2. vol.* vbi curioſam, & notabilem determinationem è Supremo Collat. emanatum indicaui, quæ omnia ſunt benè notanda, quia quotidiana.

SVMMARIVM.

1 AVthor *ingenij acuendi cauſa cum theoricis quæſitum formare profitetur.*

2 *Releuium dictum ex eo quod releuat Dominum, cui ſoluitur, & an ſit verum numeris ſeqq.*

3 *Releuium non eſt vocabulum iuris, ſed originem habet ab vſu, & forma loquendi.*

4 *Vocabula dant vſum, & formam loquendi.*

5 *Releuii ſolutio releuat vaſſallum ſoluentem, non Dominum, cui ſoluitur.*

6 *Vaſſallus infra annum, & diem à morte feudatarii renouationem, & confirmationem inueſtituræ petere debet, & ſi fuerit miles infra annum, & menſem.*

7 *Releuium duplicatum ſoluitur ab herede, & ſucceſſore feudi, niſi infrà annum, & diem, vel ſi Miles infrà annum, & menſem inueſtituram petierit, ex munificentia noſtrorum Regum, nam de iure communi feudorum, venit priuatio feudi.*

8 *Gratia conceſſa feudatariis non petentibus renouationem inueſtituræ infrà annum, & diem, vel infrà annum, & menſem ſi fuerint milites, ortum habuit ex capitulo conceſſo per Regem Petrum in Regn. Sicil. vltrà farum.*

9 *Feudatarius ſi non petierit inueſtituram infrà annum, & menſem, & ſi fuerit contumax in ſoluendo releuium poſt tempus prædictum, amittit feudum, ſicuti de iure communi feudorum eſt diſpoſitum.*

10 *Vaſſallus releuatur potius quàm Dominus ex ſolutione releuij, & quæ ſit ratio?*

11 *Dominus recipiendo releuium, non habet ſpem habendi feudum eò quod inciderit in commiſſum.*

12 Camillus Borrell. in Summ. deciſſ. Vniuerſ. Orb. tit. 39. num. 7. *inquiens releuium releuare potius Dominum recipientem, quàm vaſſallum ſoluentem, errauit ſub fide* Andreæ de Iſernia.

13 *Ratio adducta à* Camill. Borrell. *quod releuium releuat etiam vaſſallum ſoluentem, eò quod ob renouationem, & confirmationem inueſtituræ videtur à Domino honoratus, ſatis ieiuna eſt.*

14 *Dominus denegans renouationem inueſtituræ ſucceſſori in feudo, facit illi iniuriam.*

15 Bartoli *opinio* in l. 1. § permittitur, ff. de aqu. quotid. & æſtiu. *communiter eſt recepta.*

ARGVMENTVM.

Releuium vtrum releuet vaſſallum ſoluentem Domino medietatem fructuum illius anni, quo feudatarius diem ſuũ obiit, ob renouationem, ſeu confirmationem inueſtituræ, vel Dominum recipientem? quauè ratione *Author* recedat ab opinione *Andreæ de Iſernia*, nempè quod ex ſolutione releuii Dominus releuetur, non Vaſſallus?

OBSERVATIO IX.

1 INgenij acuendi cauſa cum Theoricis, eiuſmodi formare quæſitum, arridet, in quo

2 paſſim inuenio Noſtrates aſſerere releuium, indè dictum, quia releuat Dominum, cui ſoluitur, ità *Andr. de Iſer. in Commentarijs ad Conſtit. Regn. Poſt mortem de nuntiat. mort. Baron. nu.* 30. verſ. *Hic ſumitur,* inquit aper-

3 tè, *Hic ſumitur nomen hoc Releuium, quia non eſt verbum iuris, ſed eſt ab*

4 *vſu, & forma loquendi, quæ dant vocabula, ff. de ſupellect. legat. l. Labeo, quaſi*

re-

Digitized by Google

releuet, & adiuuet Dominum, et in cap. 1. §. Similiter in Hoſtenditiis num. 3. de Capitul. Conrad. quem ſequitur *Marin. Frecc. de ſubſeu. author. 3. num. 3. Paris de Put. in d. tit. de Capitul. Conrad. col. 5. Petr. de Gregor. de conceſſio. feud. par. 8. q. 16. tit. de iur. releu. nu. 2. Ioſeph Cum. in cap. Si aliquem*, verb. *Seruitii, num. 53.* quem refert, & ſequitur *Intrigl. de feud. art. 5. num. 629. centur. 2.* quibus relatis idem tenet *Camill. Borrell. in Summ. deciſſ. Vniuerſ. Orbis, tit. 39. de releu. num. 87.* verſ. *Et hinc.*

5 Mihi verò, veriùs videtur, quod releuij ſolutio releuat vaſſallum ſol-
6 uentem, ipſe etenim, niſi infrà annum, & diem à morte feudatarij, renouationem, & confirmationem inueſtituræ petierit, vel ſi Miles, infra annum, & menſem ſoluit dupli-
7 catum releuium ob gratiam, & munificentiam noſtrorum Regum, nam de iure communi feudorum puniebatur in amiſſione feudi, *cap. 1. qua ſit prim. cauſ. beneſ. amitt. cap. 1. quo tempor. miles*, vbi *Epiſcop. Liparul. Frecc. d. author. 3. num. 7. Ann. alleg. 65. num. 2. Gram. dec. 103. num. 221. Preſ. de Franch. dec. 121. num. 15. et dec. 426. num. 1. Iacob. Ayell. de iur. adboa num. 71. Io. Anton. de Nigr. in cap. Regn. apud Fogiam num. 26. tit. quid fiet mortuo Baron. Surd. deciſ. Mantuan. 221. ſub num. 24. Iacob. Ardizon. in Summ. feudor. cap. 42. et 72. Curt. iun. de feud. par. 4. num. 24. Reg. Rou. in prag. 2. nu. 7. de Offic. Procurat. Cæſar. Iaſ. in Epitom. feudor. par. 7. num. 1. et 4. Duaren. in Conſuetud. feudal. cap. 14. num. 2. Hotoman. in diſput. feudiſtic. cap. 27. Gulielm. Hanneſſon iuris feudor. lib. 3. cap. 1. in princ.* vbi *Io. Annichorſtius Hartman. Hartman. tit. de feud. cap. 25. Coler. dec. German. 83. num. 1. Gram. dec. 52. num. 9. Ann. alleg. 65. num. 2. Thoming. dec. 52. num. 2. Camill. Borrell. in Summ. deciſſ. tit. 34. de feud. par. 1. num. 91. et tit. 39. de releu. nu. 26. & in Commentar. de Reg. Cathol. præſtan. cap. 46. num. 767. Dom. Capan. de iure releu. par. 1. q. 1. num. 14. & ſeqq.* vbi
8 poſt *Borrellum* notat gratiam prædictam non amittendi feudum ortum habuiſſe ex Regno Siciliæ vltra Pharum ad eius imitationem, inibi etenim adeſt Capitulum Regis Petri, ſub *tit. de Notarijs, qui contractum releuij fecerunt*, de quo meminit *Petr. de Gregor. de conceſſio. feud. par. 8. q. 16. ſub num. 16.* & ſi moram non purgauerit in ſoluendo duplicatum rele-
9 uium poſt contractam contumaciam, tum in hoc Regno nequidem receditur à iure communi feudorũ, quia adhuc feudatarius incidit in feudi amiſſionem, ſecundum *Loffred. in ſua paraphraſ. feudal. §. formiter*, verſ. *Prædictis tamen non obſtantibus.*

Quò fit: vt potius ex releuij ſolu-
10 tione releuetur Vaſſallus, quià non perdit feudum, nec ſoluit duplicatum releuium, quàm Dominus, qui
11 recipiendo modicum pro releuio, amittit ſpem habendi feudum, quod eſt multò maioris valoris, quam medietas fructuum vnius anni, vel integri fructus ſi ſoluit duplicatum releuium, quicquid aliter alij dixe-
12 rint, præſertim *Borrell. d. tit. 39. nu. 7.* nam ſub fide parentis, re non diſcuſſa pertranſiuit, licet *num.* 8. ſubdubius aſſeruit poſſe intelligi propoſitionem, quod releuet etiam feudatarium ex alia tamen ratione prorſus ieiuna, quia ſcil. ob renoua-
13 tionem, & confirmationem inueſtituræ, videtur releuatus, & quaſi de nouo honoratus à Domino, &c. Nam ſi ſucceſſor eſt in feudo, qui
14 petit inueſtituram, iniuriam illi Dominus faceret, ſi illam denegaret, ex celebri doctrina *Bart. in l. 1. §. Permittitur, ff. de aqu. quotid. & æſtiu. Tiraq. de retract. tit. 1. §. 1. gloſ. 15.* verſ. *Et hęc nota, Dom. de Franch. dec. 123.* vbi *Adden. Caldas Pereir.* latiſſimè ad partes diſputans *de renouat. emphyt. q. 8. à num. 15.* iuncto *nu. 18. cum ſeqq. & tot. q. 9. Franc. Viu. comm. opinion. lib. 4. tom. 1. tit. 44. num. 117. & 391.* verſ.

verſ. *Poſtremo*, *Trentacinq. variar. reſol. lib. 3. reſol. 5. de iur. emphyt. num. 2. Reg Rou. conſ. 70. num. 13. 14. & 15. et conſ. 39. num. 42. lib. 2. Gamm. dec. 41. num. 1. 2. 5. et ſeqq.* & nouiſſimè materiam pertractans eruditus *Ioſeph Vela diſſertation. iur. cap. 15. per tot.* præſertim *ex num.* 15. verſ. *Sed his*, vbi refutatis contrarijs, ijſque per veros terminos occurrens, tradit verio-
15 rem eſſe ſententiam *Bartol.* eiuſque Aſſeclarum, & *diſſert. 16. per tot.*

SVMMARIVM.

1 Vthor *improbat vulgatum illud Pragmaticorum dicterium*, Poteſt quis torqueri, ergo & foriudicari, *vti nulla iuris diſpoſitione fulcitum.*

2 *Tortura in Regno nō infertur in omnibus delictis, ſed in ijs tantùm, in quibus venit imponenda pœna vltra relegationem.*

3 *Foriudicatio non procedit, niſi in caſu, quo quis veniret plectendus pœna mortis naturalis.*

4 *Foriudicatio contra eum qui percuſſerat cum enſe, ex qua percuſſione veniebat truncatio manus, fuit reuocata.*

5 *Foriudicatio quibus in caſibus procedere poſſit virtute* cap. Caroli II. *incip.* Siue quis ſit forbannitus.

6 *Pœna mortis naturalis, ciuilis, Abſciſſionis membri, & carceris perpetui, olim operabatur, vt procedi potuiſſet ad foriudicationem, quod tamen hodie eſt immutatum.*

7 *Sententia foriudicationis, quando pro delicto veniebat imponenda pœna citrà mortem naturalem, qualiter olim proferebatur.*

8 *Vulnera non dantur ad menſuram.*

9 *Foriudicationis ſententia hodie proferri non poteſt, niſi in delictis, pro quibus venit imponenda pœna mortis naturalis tantùm.*

10 Cap. Regn. Siue quis ſit forbannitus, *hodie eſt correctum per nouiſſimam iudicaturam Supremorum Tribunalium.*

11 *Poteſt quis torqueri, ergo & foriudicari, quo tempore potuerit practicari.*

12 *Vulgus nonnullos Doctores, poſitiuos appellat.*

13 *Contumacia inquiſiti, non poteſt operari foriudicationem.*

14 Afflictus *dum aſſerit contumaciam inquiſiti operari foriudicationem, reijcitur.*

15 *Contumacia non operatur, vt quis poſſit interfici.*

16 *Tortus perſiſtens in negatiua, purgat indicia contra ſe laborantia ante torturam.*

17 *Tortus nedùm purgat indicia, ſi perſiſtat negando in tortura, verùm etiam plenas probationes.*

18 *Tortura non arguit pernece*ſ*iè confeſſionem torquendi, ſed dubia res eſt.*

19 *Iudicandum in dubio eſt pro Reo.*

20 *Condemnari quis in criminalibus non poteſt ex præſumptionibus.*

21 *Probationes in criminalibus ad condemnandum, debent eſſe luce meridiana clariores.*

20 *Foriudicari non poteſt is contra quem vrgent indicia, & de ratione.*

ARGVMENTVM.

Vulgatum illud Pragmaticorum Regni dicterium, *Poteſt quis torqueri, ergo & foriudicari*, an iure ſubſiſtat? cuius quæſiti occaſione inſinuatur foriudicationis ſentētiam hodie nouiſſima praxi attenta, ac rerum iudicatarum authoritate penſata, non poſſe proferri, niſi iis in criminibus,

bus, pro quibus venit impo-
nenda pæna mortis naturalis
tantùm, quicquid retroactis
temporibus aliter fuerit ob-
ſeruatum, vt eiuſmodi ſen-
tentia foriudicationis profer-
retur, nedùm iis pro delictis,
pro quibus vltimo ſupplicio
condemnandus quis veniret,
verùm etiam ſi mortis ciuilis,
mẽbri abſciſsionis, aut exilii
perpetui, quiduè in hoc fuerit
immutatum poſt *cap. Regni, ſiue quis ſit forbannitus, ſub tit. de foriudioation.*

OBSERVATIO X.

1 Ogitanti mihi diutiùs
ſuper veritate huius
axiomatis, vndique
non arriſit, nec pa-
cato ſedet animo, tan-
tùmque abeſt, vt iuris habeat aſſi-
ſtentiam, vt potius aſſeuerare de-
beam, nullo veritatis munimine ſu-
ſtineri poſſe, vtq; meum, omnium
oculis placitum ſubijciam, præpono
theorema à nemine ex Regnicolis
in hæſitationem huſq; modo reuo-
2 catum, ſcil. Torturam in Regno nõ
inferri paſſim in omnibus delictis,
ſed in ijs tantum caſibus, in quibus
venit quis plectendus vltra relega-
tionem, ex clara diſpoſitione Iuris
Regni in *cap. Tormenta, tit. de tormẽt. & cap. Vt delatas*, quod eſt poſtremũ,
vbi *Io. Ant. de Nigr. Affl. in Cõſtit. Regn. In quæſtionib. in 8. notab. & in Cõſtit. Si damna clandeſtina, Paris de Put. de Sindicat.* verb. *Tortura, lo terzo,* verſ. *An in cauſa pecuniaria, Foller. in practic. crim.* verb. *Pœnis debitis feriantur, nu.* 64. plenè *Gram. conſ. crim. 15. & vot. 15.* nonnulla per *Dom. de Franch. dec.* 440. *Gizz. dec.* 26. *Reg. Rou. de iuriſd. inuicẽ non turban. nu.* 60. alijq; permulti.

Attamen foriudicatio non pro-
3 cedit, niſi in caſu, quo quis veniret
condemnandus pæna tantùm mor-
tis naturalis, ſecundum *Affl. in Con-
ſtit. Pænam eorum, num.* 48. verſ. *quar-
todecimo requiritur, & in 12. notab.
num.* 77. verſ. *Tertia quæſtio*, vbi tra-
4 dit reformatam fuiſſe ſententiam
Magn. Cur. Vicariæ, per quam fuit
proceſſum ad foriudicationem con-
tra iuuenem, qui fecerat percuſſio-
nem cum enſe, ex qua percuſſione
veniebat imponenda pæna trunca-
tionis manus, & declarauerãt, quod
non poſſit occidi, ſed percuti, de
quo meminit *Carau. ſuper rit. Magn.
Cur.* 270. *nu.* 1. *Viu. dec.* 439. *num.* 36.
Nam etſi ex ſanctione Sereniſs. Re-
gis Carol. II. quæ eſt inter Capitula
Regni, & incipit, *Siue quis ſit forbãni-
tus, tit. de foriudication.* quod eſt 155.
ſm̃ computationẽ *Io. Ant. de Nig.* con-
firmans *d. Conſtit. Pænam eorum*, de-
5 clarantur caſus, in quibus proedi
poteſt ad ſententiam foriudicatio-
nis, vt ſcil. ſint ij, in quibus venit
imponenda pæna mortis naturalis,
ciuilis, abſciſſionis membri, vel car-
ceris perpetui; fuit tamen *d. cap.* re-
6 formatum in pęna abſciſſionis mẽ-
bri, ſecundum *Affl. loc. cit.* & teſta-
tur *Niger in d. cap. nu.* 15. & ità poſt
Iſer. & Affl. fuiſſe vltimo loco benè
declaratum per Sac. Conſil. iunctis
omnibus Tribunalibus, fidem præ-
ſtat *Reg. de Pont. de poteſt. Proreg. tit.* 1.
§. 4. *num.* 48. vndè inoleuit praxis,
7 quando pro delicto veniebat impo-
nenda pæna, citrà mortem natura-
lem, vt in ſententia foriudicationis
diceretur, quòd delinquens poſſit
impunè offendi, quando verò erat
pæna mortis naturalis, poſſit im-
punè occidi, ex qua diſtinctione,
cum plura orirentur grauamina
ſubditis (nam vulnera non dantur

ad

8 ad menſuram, ſecundum *Iul. Clar. in pract. crim. q. 89. num. 5.* verſ. *Sed certè*, vbi *Addent.* allegat *Farin. in pract. crim. q. 135. par. 4. nu. 151. cum alijs ſeqq. Gizz. dec.* mox alleganda, *num.* 2. fuit tandem per Sac. Conſ.
9 iudicatum tempore quo præſidebat *Io. Andr. de Curte*, ad foriudicationis ſententiam deueniri non poſſe, niſi pro delictis, in quibus veniret imponenda pæna mortis naturalis tantùm, prout obſeruauit *Ill. March. Belmont. Dom. meus Reg. Tap. dec. Sac. Conſ.* 49. & nouiſſimè, ſic pariter deciſum per idemet Sac. Conſ. tradit *Gizz. dec.* 13. *num.* 1. iunctis duabus Aulis in Collat. Conſ. in quam ſententiã concurrit maior pars Dominorum Regentium, & Conſiliariorum, & Antiquiores eorum adſtrinxerunt fidem, ità paſſim extitiſſe ſemper iudicatum per Sac. Conſ. & Maiores noſtros approbaſſe, maxima cum maturitate, non obſtante diſpoſitio-
10 ne *d. cap. Siue quis ſit forbannitus, ſub rubr. de foriudic.* & per totam deciſionem, in qua plena manu materiã pertractat, quibus addo *Io. Franc. Capibl. Iudicem Magn. Cur.* Dom. Antonij Capiblãchi ſolertiſſimi Fiſci Patroni Magn. Cur. Genitorem, *ſing.* 46. Tot igitur exiſtentibus iudicaturis, non eſt modò, vt cuipiam de eiuſmodi aſſumpto dubitandi remaneat ſcrupulus.

Quò fit: vt aſſumptum illud in
11 ore Practicorum permanens, *Poteſt torqueri, ergo, & foriudicari.* potuerit antiquis tẽporibus approbari, quando foriudicatio procedebat etiam in caſibus, in quibus veniebat quis plectendus pęna mortis ciuilis, carceris perpetui, & membri abſciſſionis, ſecus autem poſt editas pręfatas deciſiones Supremorum Tribunalium, vndè minus verùm reputandum venit aſſumptum, & ab ore Iuriſconſultorum omninò abhortet, volitat tamen per ora eorum Doctorum, quos vulgus poſitiuos appellat, ſicu-
12 ti in ſimil tradit *Dom. de Franch. dec.* 363. *num.* 3. & conferunt ad materiam, quę tradit *Farin. in pract. crim. q.* 11. *nu.* 18. verſ. *Aduerte quarto.*
13 Nec Fiſco ſuffragatur contumacia inquiſiti, ad hoc, vt ſuper ea
14 queat foriudicatio fundari, ex doctrina *Afſl. in d. Conſt. Pænam eorum num* 20. Nam quicquid inibi *Afflict.* adſtruxerit, contrà ipſum fuiſſe ſemper iudicatum, teſtatur *Reg. Rou.* ſuper *pragg. Regn. rubr. de ſenten. forjud. num.* 36. inquiens poſt *Bal. in l. ſi*
15 *mora col. 1. in fin. ff. ſolut. matrim.* ex ſola contumacia neminem debere interfici.

Quinimò, demus caſum, inquiſitum eſſe in fortijs Curię, & torque-
16 tur, ſi perſiſtit in negatiua, purgat indicia contra ipſum ante torturam laborantia, ſecundum *Abb.* cuius dictum originale fuit in *l. edictum nu.* 2. *ff. de quaſtion.* vbi inquit totum mũdum ità ſeruare, & in *rubr. C. de quaſtion. num.* 9. *Capol. conſ. crim.* 32. *nu.* 18. verſ. *Sed tamen*, *Carrer. in pract. crim. tit. de indic. & tortur.* §. *viſo igitur de indicijs nu.* 2. *Clar. in pract. crim. q.* 64. verſ. *Illata verò tortura in princ. Bertaz. conſ.* 150. *num.* 12. *vol.* 1. & *conſ.* 427. *nu.* 1. *vol.* 2. & *conſ.* 528. *nu.* 1. *Gram. dec.* 8. *nu.* 1. & 6. *vot.* 2. *nu.* 7. & 9. & *conſ.* 64. *num.* 10. *Couarr. practicar. cap.* 23. *n.* 5. *ad med.* celeberrimus Iureconſultus *Proſp. Farin. in pract. crim. tit. de indic. & tortur. q.* 40. *nu.* 3. & 6. vbi quamplures adducit aientes, nedùm purgata cenſeri
17 indicia, ſed etiam plenas probationes, & ideò venit Reus abſoluẽdus, vndè dùm pæna non eſt certa, & per torturam inferendam non infertur
18 neceſſariò ad confeſſionem, ſed res dubia permanet, pro Reis eſt iudicandum, *l. abſentem*, & *l. reſpiciendum*, §. *delinquunt*, vbi *DD. ff. de pæn. Giurb conſ. crim.* 34. *nu* 35.

Nec ex præſumptionibus quis poteſt in criminalibus condemnari, ex communi DD. Schola, de qua

Abb.

Abb. in cap. quia veriſimile, & in cap. afferte de præſum. Mattheſil. ſing. 118. *Dec. conſ.* 175. *nu.* 6. Et ex præſumptionibus, tantùm abeſt, vt poſſit
20 quis condemnari, vt potiùs, ſi probatio eſt dubia, ſit abſoluendus, ſecundum *Alex. conſ.* 15. *num.* 9. *vol.* 1. cùm ad condemnandum probatio-
21 nes in criminalibus debent eſſe liquidiſſimæ, & luce meridiana clariores, *l. fin.* C. *de probat. l. abſentem, & l. qui ſententiam,* C. *de pæn. Bart. & alij in l. non ſolum,* §. *Sed vt probari, ff. de nou. oper. nunc. Rim. iun. conſ.* 121. *nu.* 25. Rot. *Auenion. dec.* 93. *num.* 14. *Menoch. de præſumpt. lib.* 1. *q.* 58. *nu.* 2. & alibi paſſim, *Epiſcop. Ricc. collectan.* 1841. *Seſſ. dec. Aragon.* 103. *num.* 16. & 18. *Dom. de Franch. dec.* 272. *nu.* 1. *Giurb. conſ. crim.* 2. *num.* 31. apud quem alia multa adducta obſeruantur. *Gram. dec.* 28. *nu.* 25. & 26. plura *Rolan. conſ.* 24. *nu.* 13. *vol.* 1.

Quomodò igitur poteſt ſuſtineri, vt quis poſſit foriudicari, eò quod contra ipſum laborent indicia ad torquendum, ſtante quod foriudicatus impunè poteſt occidi per *Cõſtit. Regn. Pænam eorum*? Conſule tamen, quæ *Ego ſcripſi in* 1. *diſceptat. forenſ. cap.* 28. *ex n.* 34. verſ. *Mihi verò.*

SVMMARIVM.

1 *Filij duorum fratrum, an ſuccedant in ſtirpes, vel in capita, cùm tractatur de hæreditate patrui, magna eſt contentio tàm inter Antiquos, quàm Modernos Doctores.*

2 Franciſcus Accurſius *tenet opinionem, filios duorum fratrum debere ſuccedere in ſtirpes non in capita, cùm agitur de ſucceſſione patrui.*

3 *Authores affirmantes filios duorum fratrum debere ſuccedere in ſtirpes, non in capita, recenſentur.*

4 Azo *fertur Anteſignanus opinionis filios duorum fratrum debere ſuccedere in capita, non in ſtirpes, cum agitur de ſucceſſione patrui.*

5 *Doctores negantes filios fratrum debere ſuccedere in ſtirpes cum agitur de ſucceſſione patrui, & eſſe admittendos in capita, adducuntur.*

6 *Opinio tenentium filios duorum fratrum cum agitur de ſucceſſione patrui eſſe admittendos in capita, non in ſtirpes, eſt magis conſona literæ, & naturæ.*

7 Albericus de Roſate *mutauit opinionem, eamq; veriorem habuit, quæ admittit filios duorum fratrum debere ſuccedere in capita, non in ſtirpes, cùm agitur de ſucceſſione patrui.*

8 Dom. Scipio Rouit. Regens *tenuit opinionem, quod filij duorum fratrum ſuccedant in capita, non in ſtirpes, dum agitur de ſucceſſione patrui.*

9 Dom. Petrus Iordanus Vrſinus Sac. Conſil. Preſes *laudatur.*

10 *Filij duorum fratrum, an ſuccedant in ſtirpes, vel in capita, dum agitur de ſucceſſione patrui in feudis, remiſſiuè.*

11 *Sententiæ plures diuerſorum Europæ Tribunalium afferuntur, quibus fuit determinatum filios duorum fratrum admittendos eſſe ad ſucceſſionē patrui in capita, non in ſtirpes.*

12 Philippus Paſchalis Conſiliarius *laudatur.*

13 Rota Romana *approbauit opinionem* Azonis, *quod filij duorum fratrum ſuccedant in capita, non in ſtirpes cùm agitur de ſucceſſione patrui, uti veriorem, melioribuſq; rationibus ſuffultam.*

14 *Filius ſororis ſi cum filia fratris de feudo contendant, vel filius fratris maioris minor cum filio fratris minoris, maiori litem gerat de feudo, vbi viuitur iure Francorum, quis eorum ſit præferendus?*

15 *Conſtitutio Cæſarea* Caroli V. *qua approbatur opinio* Azonis, *quod filij duorum fratrum ſuccedant in capita, non in ſtirpes cùm agitur de ſucceſ-*

ſione feudi, recenſetur.

16 *Conſtitutionis Ducalis Sabaudiæ tenor, qua recepta fuit ſententia* Azonis, *filios duorum fratrum eſſe admittendos in capita, non in ſtirpes cùm agitur de ſucceſſione patrui, adducitur.*

ARGVMENTVM.

Filij duorum fratrum cùm agitur de ſucceſſione patrui, ſuccedunt in ſtirpes, non in capita, ſecundum receptam *Azonis* ſententiam à pluribus collaudatam Authoribus, exploſo *Franciſci Accurſij Gloſatoris* placito, qui tenuit ſucceſsionem eiuſmodi eſſe deferẽdam in ſtirpes, non autem in capita: quò loci plures Doctores alterutram ſuſtinentes opinionem quaſi in acies diuiſi, laborioſè, nec inſcitè congeſti, adducuntur; pluriumq; Europę Senatuum determinationes pro *Azonis* ſententia referuntur, ac inſimul *Caroli V. Cæſaris* peculiaris Conſtitutio, ac Ducalis Conſtitutio Sabaudiæ in vim legis edictalis promulgatæ, de verbo ad verbum inſeruntur.

OBSERVATIO XI.

1 Extat ſanè de hac re inter DD. magnũ diſſidium, quod paulatim è veteribus ſæculis repetita contrarietate maximorum virorum, adeò creuit, vt hanc vſque ad ætatem Doctorum ingenia contorſerit, quiq; in acies diuiſi, iuxtà placitum vni, vel alteri eorum præbuere calculum, vndè mihi conſonum viſum eſt ad hanc itidem arenam conſcendere pro veritatis indagine; Militant namq; aientes ſuccedi de-
2 bere in ſtirpes, ſub vexillo *Franciſci Accurſii magni Gloſſatoris*, qui hanc ſuſtinuit opinionem in *Auth. Ceſſante*, in verb. *In ſtirpes, C. de legitim. hæred.* & *in l. lege duodecim tabularum, eod. tit.* vbi ſe remittit ad ea, quæ ſcribit in §. *hoc etiam Inſtit. de legitim. agnat. ſucceſſ. & in* §. *reliquum*, verſ. *fratres, Authen. de hæred. ab inteſt. venien. & in l. 1. in fin. ff. ſi pars hæred.*
3 *pet.* cui opinioni ſe ſubſcripſerunt *Din. & Iacob. de Aren.* quos refert, & ſequitur *Cin. in d. Auth. Ceſſante Gulielm. de Cuneo, & Iacob. de Beluis.* relati per *Corn. in d. Auth. Ceſſante, Bart. in d. Auth. Ceſſante, & in d. l. 1. §. final. in fin. ff. ſi pars hæred. pet.* & latiùs in *l. poſt conſanguineos, §. hæreditas, ff. de ſuis, & legit. hæred. & conſ.* 173. *Ang. in d. Auth. Ceſſante*, qui dicit opinionem *Accurſii* communiter practicari, & obſeruari ſecundum iura Authenticorum, *Fulgoſ.* qui tradit ipſum pro hac opinione iudicare, *Chriſtophor. Port. in §. Cæterum, nu. 7. in fin. Inſtit. de legitim. agnator. ſucceſſ.* qui dicit ità eſſe conſulendum, & iudicandum, *Socc. iun.* qui alios refert, & dicit eſſe communem opinionem in practica obſeruatam, & veriorem, in *conſ.* 74. *nu.* 7. & *conſ.* 104.

num.

nu.29. vol.1. Tiraq. more ſuo, infinitos propè pro hac opinione enumerans in tract. de retract. lignag. §. 11. gloſ. 12. nu. 5. Practic. Papienſ. in form. libell. pro heredibus ab inteſt. verb. Nullis nu. 38. qui occurrit obiecto de §. hoc autem Inſtit. de legit. agnator. ſucceſſ. Peregr. in celebr. tract. de fideicom. art. 30. nu. 25. qui deciſum teſtatur Paduæ, & conſ. 16. per tot. lib. 1. plures cumulat Fab. Turrett. conſ. 68. col. 2. fusè Borgnin. Cavalc. dec. Fiuizan. 24. per tot. par. 4. Conſiliar. Georg. alleg. 30. nu. 4. & ſeq.

Qui verò ſuſtinent, in capita diui-
4 dendam eſſe ſucceſſionem, Anteſignanum habent Azonem in Summ. C. de legit. hared. nu. 7. verſ. Illud dubitari, quem ſequutus fuit Accurſ. ſibi contrarius in §. hoc etiam, verſ. Superſtites Inſtit. de legit. agnator. ſucceſſ. & in l. poſt conſanguineos, §. hæreditas, verſ. Fratres, ff. de ſuis, & legit. hæred.
5 quam Azonis ſententiam ſectati fuerunt Roffredus eius diſcipulus, in §. fin. Inſtit. de bonor. poſſeſſ. unde cognati Iacobus Butrigarius, Odofredus, & Rayner. quos refert Fulgoſ. in d. Auth. Ceſſante, Oldrad. quem refert Alberic. in d. Auth. Ceſſante, vbi Albericus atteſtatur hanc Azonis opinionem, ſibi videri veriorem Cin. in d. l. 1. §. fin. ff. ſi pars hæredit. pet. Bald. in d.
6 Auth. Ceſſante, qui inquit eam eſſe magis conſonam literæ, & naturæ,
7 ibique fatetur, quod re melius perpenſa, mutauit ſententiam, Hoſtien. in Summ. in §. iure, verſ. Sed quid ſi fratrum de ſucceſſ. ab inteſt. Anton. de Roſell. in eod. tract. de ſucceſſ. ab inteſt. num. 111. qui occurrens iuribus, & Doctoribus contrarium ſentientibus, teſtatur hanc opinionem eſſe veram, & veriſſimam, quodq; nullum habet dubium de iure Digeſtorum, & Codicis, Couarr. de ſucceſſ. ab inteſt. num 8. alijque plures relati à Mart. in Summ. totius ſucceſſion. legal. par. 1. q. 20. art. 2. num. 5. vbi inter alios, qui diſputãdo ad partes Azonis ſententiam comprobarunt, ſunt Tiraq. in d. §. 11. gloſ. 12. nu. 4. Couarr. in Epitom. de ſucceſſio. ab inteſt. num. 8. Vaſq. de ſucceſſio. reſol. lib. 2. §. 13. num. 13. Fortun. Garſia in l. Gallus, §. idem credendum num. 45. uſq; ad 51. ff. de liber. & poſth. Cuiac. lib. 2. de feu. tit. 11. de grad. ſucceden. in feudo, Cephal. conſ. 431. per tot. Morot. conſ. 1. per tot. Conſtant. Capriol. de ſucceſſ. ab inteſt. lib. 3. num. 60. cum pluribus ſeqq. qui num. 105. cum ſeq. omnibus contrarijs optimè reſpondet P. And. Molfeſ. in Comment. ad Conſuet. Neap. in 4. par. ſub tit. de ſucceſſ. ab inteſt. q. 37. quam opinionẽ pluribus Authoritatibus, ac rerum iudicatarum exemplis, plenè confirmat Petr. Caball. conſ. 114. num. 30. lib. 2. Reg. Riber. in reſponſ. pro ſucceſſione Regni Portugalliæ, nu. 58. cum ſeqq. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 709. num. 30. cum ſeqq. vbi refert plures Rotæ Romanæ deciſiones, Mantic. de tacit. & ambig. conuen. lib. 23. tit. 32. apud quos rationes, & iura expenduntur, ex quibus Azonis ſententia verior, communior, ac receptior apparet.

Et licèt Theſ. dec. Pedem. 162. coaceruato Doctorum numero adducat pro opinione Azonis ſolum 43. Doctores, pro contraria verò Accurſii 53. allegat: attamen Reg. Rou. conſ. 23. num. 28. magno labore pro opinione Azonis numerauit 94. DD. ibique aſſerit Theſaur. connumerare pro opinione Accurſii, nonnullos, qui delendi ſunt, vtpotè Bal. Io. And. ad Specul. Zaſ. & Rocc. de Curt. vt apud ipſum videre eſt, qui intrepidè eiuſmodi ſententiam ſuſtinuit, dum fuiſ-
8 ſet conſultus ab eximio illo viro nũquam ſatis laudato, integerrimo, do-
9 ctiſſimo Sac. Conſil. Præſid. Spectab. Dom. Petro Iordano Vrſino etiã in materia feudali, cuius dicta approbauit; licèt poſtmodum in tractat. de ſucceſſ. feudi, par. 2. q. 6. art. vnic. à
10 ſententia Dom. Rouit. deuiaſſet, quæ omnia nobis nuperrimè tradidit la-

borioſus Doctor *Ioan. Laganar.* plurium annuorum curriculo, Sac. Conſil. foro, ac praxi impensè addictus in *addit. ad Dom. Rou. in prag. 11. ſub num.* 68. verſ. *gloſ. 5. num. 2. cum ſeq.* vbi quæſitum, & reſponſum tantorum virorum imprimi curauit, vt curioſitati legentium faceret ſatis.

Habuit quoque *Azonis* ſententia
11 plures Supremorum Senatuum iudicaturas, ſcil. in *Curia centum virali Pariſienſi*, ex notatis per *Damnatæ memoriæ Authorem in Addit. ad Alex. conſ. 55. nu. 4. vol. 4. & in lib. 21. Arreſtor. tit. 1. arreſt. 12.* quem refert *Mart. d. art. 2. nu. 14.* verſ. *Nec minus*, Item in *Regn. Saxoniæ*, ſecundum *VVeſemb. conſ. 13. Senat. Pedemontan.* apud *Theſ. dec. 162. num. 7. de annò 1582. die 8. Martij. In Camera Imperiali, Mynſinger. ſingular. obſeru. centur. 3. cap. 94. in fin.* vbi inquit ita ſententiatum in *Camera* tempore ſuo. *Rot. Rom. apud Farin. dec. 391. & 392. Senatus Gebbennenſis in Sabaudia, Anton. Faber* prædicti, *Senat. Præſes in diſput. forenſ* impreſſa poſt *tractat. de var. nummor. debitor ſolution.* & in ſuo *Codice lib. 6. tit. 31. defin. 1. de legit. hæred. Sac. Conſ. Neapolitan.* apud *Capic. dec. 208. in fin Dom. de Franch. dec. 24. nu. 12. & de anno 1606. die 14. Martij* latè diſcuſſo articulo iunctis Claſſibus in cauſa ſucceſsionis hæreditatis Io. Andreę Paruaſij contendentibus illis de Naſtaro ex vna, & nonnullis de Mezacapo ex altera, de qua præſtat fidem *Reg. Rou. d. conſ. 23. in fin. lib. 1.* qui *nu.* 34. allegat cōſimilem deciſionem factam ad relationem *Conſiliar. Gizzar.* cuius determinationis meminit *Conſiliar. Pa-*
12 *ſchal.* vir equidem doctus *de virib. patr. poteſt. par. 4. cap. 9. n. 16.* inquiēs amplius in Regno de hoc dubitare nefas eſſe, *Dom. Io. Bapt Thor. in 1. par. Compend. deciſs. Regni*, verb. *Succedi, col. 2. pag. 530. Flau. Amendol. ad d. dec. 24. Dom. de Franch. nu. 6. Reg. de Pont. conſ. 39. nu. 12. & 21. & conſ. 40. nu. 16. Gall. de except. in rub. nu. 157.* vbi verſ. *Tamen ipſe*, hanc approbat ſententiam, quam deducit expreſsè ex *Vlpian. in corpore fragmentor. tit. 26. §. Agnatorum, Theoph. in §. hoc etiam Inſtit. de legitim. agnator. ſucceſſ. & Caio Inſtit. lib. 2. tit. 8, in fin.* & eſt *tex.* ſecundum *ipſum in l. 2. §. hac hæreditas, ff. de ſuis, & legit. hæred.* quæ iura adeò manifeſta, & aperta reputat, vt nulla interpretatione indigeant, itaq; per *Rot. Rom.* iudicatum de anno 1592. die 10. Aprilis in *vna Bonon. ſiue Romana ſuccedendi coram Cardinal. Blāchetto*, etiam de ordine *Sanctiſsimi Clem. VIII.* refert, & iterum de anno 1602. die 1. Iulij in *vna Romana* hæreditatis coram *Cardinal. Mellino*, quas determi-
13 nationes per extenſum attulit, ibiq; legitur Dominos de Rota vnanimi ſanè ſpiritu dixiſſe non eſſe recedēdum à ſententia *Azon.* pro qua vigēt firmiores rationes, & loca prēallegata veterum Conſultorum.

Quinimò, nè amplius in dubium eiuſmodi *Azonis* opinio in poſterū reuocari queat, Cæſarea Conſtitutione Caroli V. Cæſarj immortalis memoriæ de anno 1520. fuit ſtatutum *Azonis* opinionem per totum Imperium eſſe obſeruandam, quam Conſtitutionem de verbo ad verbum deſcripſit *Couarr. practicar. quæſtion. cap. 38. Valentin. Forſter. de ſucceſsio. ab inteſt. Morot.* poſt *reſponſ. 1. pag. 19. & pag. 22.* vbi inſeruit Conſtitutionem Ducalem Sabaudiæ Ducis de anno 1582. vulgari conceptā idiomate, cui anſam præbuit cauſa agitata, & defenſa per ipſum *Morot. d. reſponſ.* 1. quæ ſanè Conſtitutio proceſſit in vim legis generalis, participato voto Procerum, & Senatus, teſte *eod. Morot. d. reſponſ. 1. in fin.* & imprimi quoq; curauit Cæſaream Conſtitutionem *Mart. d. par. 1. q. 26. art. 2. nu. 15.* qui pariter in eius *Digeſtis Nouiſsimis deciſſ. Vniuerſ. Orb. tom. 5. tit. de ſucceſsio. cap. 136.* nonnullas de-

deciſiones recollegit, & *d. q.* 20. *nu.* 14. ità iudicatum ſemper in Italia, recenſet, & *Nos* quoq; in gratiam Lectorum in calce præſentis Obſeruationis præfatas Cõſtitutiones typis dabimus.

Ex quibus intrepidè modò erit tenendum filios fratrum in capita admittendos eſſe ad ſucceſsionem patrui defuncti, nedùm ex maiori *DD.* calculo, ac rerum iudicatarum authoritate, ſed etiam rationum pondere, & efficacia, ſicuti diſertè tradiderunt, qui *Azonis* ſententiam fuerunt inſequuti, quos nè nimius *Ego* videar, ſigillatim non refero, præſertim adeundi ſunt in caſu cõtingenti *Fortun. Garz. Caph. Hotom. Zaſ. & Motot.* in locis indicatis.

Quid autem eſſet dicendum in
14 illa quæſtione ſi filius ſororis cum filia fratris de feudo contendant, vel filius fratris maioris minor, cum filio fratris minoris maiori litem gerat de feudo, vbi viuitur iure francorum? curioſa eſt indagatio, quam alibi ſeparatim diſpungemus; Interea adeat Lector *Dom. Præſid. Vrſin. d. tractat. de ſucceſsio. feu. par.* 2. *q.* 6. *art. vnic. & Dom.* Reg. *Rou. in loco adducto per Addent. ad ipſum*, quorum virorum antinomiam diſſoluere pro viribus enitar, Deo iuuante, *in* 2. *par. huius operis.*

CAESAREA

CONSTITVTIO, ET LEX,

Quo pacto fratrum, vel ſororum filij, hæreditatem parentum ſuorum, fratrum, vel ſororum relictam, inter ſe diuidere debeant.

15 **N**Os *Carolus Quintus Dei gratia electus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, Germania, Hiſpania, vtriuſque Sicilia, Hieruſalem, Hungarię, Dalmatię, Croatia, &c. Rex Archidux Auſtrię, Dux Burgundię, &c. Comes Habſpurgi, Flandrię, ac Tyrolis, &c. Vniuerſis, & ſingulis Electoribus, Principibus Eccleſiaſticis, ac Laicis, Prelatis, Comitibus, Baronibus, Equitibus, Militibus, Capitaneis, Magiſtratibus, Vicarijs, Procuratoribus, Prſidibus, Officialibus, Poteſtatibus, Cenſoribus, Iuſdicentibus, Curijs, et Senatibus, Ciuibus, et Communitatibus, et in ſumma omnibus noſtrùm, ac Regni ſubditis, et fidelibus cuiuſcunq; dignitatis, ſtatus, et conditionis exiſtant notum facimus, Quemadmodum hactenus apud Iureconſultos in dubio fuit, An filij alicuius prædefuncti fratris, vel ſororis ipſius patris, aut matris, fratris, vel ſororis hæreditatem relictam inter ſe per capita, vel ſtirpes diuidere habeant, ex quo dubio inter ſubditos noſtros, ac Regni quandoque multum erroris, controuerſiæ, ac litis in ipſorum ſubditorum damnum, ac intereſſe oboritur. Nos itaque tanquam Cæſarem decet, ad publicam vtilitatem huiuſmodi lites, futuraq; litigia, et mala inde emergentia benignè conſiderantes, et vnà cum noſtris, ac Sacri Imperij electoribus Principibus, ac Statibus præhabito maturo conſilio decreuimus, et ordinauimus, ſicuti etiam Nos ex authoritate Rom. Cæſarea, et ex certa ſcientia, præſentium tenore ſuper memorato ſtatuimus, et ordinamus, videlicet, Quando quiſpiam inteſtatus decedit non ſuperſtite fratre vllo, vel ſorore, ac ſuperſtitibus ipſorum liberis impari numero relictis, quòd hę fratris ſui, vel ſororis liberi in capita, non autem in ſtirpes hæredes fiant, et ita defunctis ſuis patri, vel matri, fratri, vel ſorori reſpectiuè ad ſucceſsionem admitti debeant, et alterius etiam, vt errores, et forenſia litigia quantum fieri poteſt præcidamus, et in Sac. Imp. ac ſuis membris, et ſubditis hic, et vſquequaquam ſeruetur æqualitas. Volumus ſimul ex noſtra præſcripta Cæſarea poteſtatis plenitudine, et certa ſcientia, omnia, et ſingula ſtatuta, priuilegia, conſuetudines, immemoriales vſus, et libertates, ſi in aliquo contraria*

huic

Digitized by Google

buis noſtra Cæſarea conſtitutioni reperientur, in prædicto tantùm caſu irrita, caſſa, & ſublata per Nos eſſe, prout nos quoq; tenore præſentium, caſſamus, tollimus, & abrogamus, ea tamen moderatione, quæ hic ſequitur, videlicet, Si in loco ſpeciali in Sac. Imp. hactenus ſpeciale Statutum, Ordo, ſiue Conſuetudo fuit, quod in prædicto caſu hæreditatis defunctorum vigeat prædictum Statutum, Ordo, ſiue Conſuetudo, in ſtirpes, & non in capita diuidendum eſſe, & locus talis in hæreditate contigerit, ſeu caſus euenerit, nunc, vel hinc ad proximi menſis Auguſti prox. venturi excluſiuè per cuiuſuis obitum caſus eueniat diuidenda venit hæreditas iuxtà diſpoſitionem ipſorum Statutorum, Ordinum, & Conſuetudinum in talibus tantùm caſibus, & intrà prædictum proximi menſis Auguſti non retardata hac noſtra ordinatione. Sin autem caſus ha editta'um euenerit in locis, aut regionibus non habentibus ſuper eis Statuta vlla ſpecialia, neq; Ordinationes, neq; Conſuetudinem, inſuperq; nec in prima, nec in ſecunda, nec in tertia inſtantia adhuc eſt iudicatum, aut diuiſio nondum eſt facta, aut in prædictum proximum Auguſt. eueniat caſus, aut poſtea, debet id per ipſiuſmet caſus primùm partionem, & diſtinctionem tenor huiuſce Cæſareæ conſtitutionis attendi, ac obſeruari. Prætereà nè prætextu ignorãtiæ huiuſce noſtræ Caſ. conſtitutionis nemo tergiuerſari, cauſari, aut aliter ſe excuſare valeat, Volumus nos tenore præſentium prędictos Electores, Principes, Prælatos, Comites, Dominos, Ciuitates, ac alios noſtros, & Imperii Eccleſiaſticos, & laicos ſubditos, qui à nobis, ac ab Imper ſpecialem ſuperioritatẽ, & ſubditos in feudum, & proprietatem habent Volumus (inquam) ſeuerè monitos etiam, vt ipſi intra prędictum diem Auguſti, hanc noſtram Cæſaream conſtitutionem quanta quiſq; maxima poteſt exactione cũctos ſuos ſubditos, et dependentes primarios et inferiores publicè monerí. Et ſi aliqua ſuperioritas C. publicationem, et apertam monitionem cõtumax, et negligens intereà fuerit, nihilominus tamen dicta Auguſti die, & ſucceſſiuè hanc noſtram Cæſaream conſtitutionem ab vniuerſis pro publicata, promulgata, & notificata haberi, & per vnumquemquam veſtrùm volumus obſeruari. Sic etenim iuxtà enixam mentem noſtram officio veſtro fungemini, &c.

Subſequitur Conſtitutio Ducis Sabaudiæ.

CARLO EMANVEL
Per gratia di Dio Duca di Sauoia, Prencipe di Piemonte, &c.

16 *A Tutti ſia manifeſto, che eſſendoſi in conſpetto noſtro, ſedendo noi in Tribunale nell' vdienza publica del Senato noſtro di quà da Monti diſputata per occaſione di lite pendente, trà alcuni ſudditi concorrenti alla ſucceſſione d' vn loro Zio, la queſtione Come debbano ſuccedere i figliuoli de fratelli al Zio, non ſopraviuendo altro Zio, e fratello reſpettiuamente al morto. Nella quale furono propoſte ragioni, & autorità contrarie, sì de gl' antichi Giureconſulti, come di queſti tempi. Onde giudicaſſimo eſſere beneficio publico, per leuar via intorno queſto all' auuenire la materia di litigare, di deciderla per conſtitutione, & editto noſtro perpetuo. E perciò haueſsimo ordinato al Senato ſudetto, di raccogliere i fondamenti, raggioni, & autorità di chi ſopra eſſa hà ſcritto, co'l darne il ſuo parere. Noi dunque eſſo viſto, & ben inteſo, e cõ l'auiſo ancora, e participatione del noſtro conſeglio, Habbiamo conſtituito, & conſtituiamo di noſtra certa ſcienza, & piena poſſanza, & in forza di legge, & editto perpetuo. Che ſempre che occorrerà mancare alcun fratello ſenza teſtamento, e deſcendenti non laſciato alcun' altro fratello, ma figliuoli di fratelli in numero diſpare, eglino a lui ſuccedano per capi, e non*

per

Digitized by Google

per ſtirpi, e finalmente, che ſe per eſſempio d' vn fratello ſi troueranno due, e dall'altra quattro, l' heredità ſi diuida in ſei parti, e le quattro appartengano a i quattro, & le due a i due. Il che s' intenderà parimente diſpoſto quanto alle ſorelle, e ſuceeſſione delle femine, ſenza far differenza da maſchi. Mandiamo perciò, e cõmandiamo al Senato ſudetto, che la preſente noſtra conſtitutione, decreto, & volontà faccia publicare, & a tutti i Magiſtrati, & Giudici, mediati, & immediati, vaſſalli, e ſudditi, d' attenerla, & oſſeruarla ſempre, che ne verrà il caſo. Derogando ad ogni ſtatuto, e conſuetudine, che altramente diſponeſſe, quanto ſia nel modo di ſuccedere per capi, e non per riſpetto dell' eſcluſione (ſe vi ſarà) delle femine in fauor de i maſchi, nella qual parte reſtaranno nel ſuo primo vigore. Et in fede habbiamo la preſnte firmata di noſtra mano, e fatta del noſtro ſigillo ſigillare. Dat. in Torino li otto di Giugno. M.D. ottanta due.

C. Emanuel.

SVMMARIVM.

1 *Ebitores in Regno, vt plurimum ſunt moroſi.* (D)

2 Author *concinnè inſinuat rationem, quare debitores in Regno, vt plurimum ſunt moroſi.*

3 *Calumniæ patrocinantium efficiunt lites immortales.*

4 *Regnicolæ profuſè nimis pluſquàm habent in bonis, erogant.*

5 *Contractuum reſciſsiones in Regno, fructuum, ac redditaum ſequeſtra, vndè emanant?*

6 *Graduatio creditorum, quid operetur contra debitores?*

7 *Emptiones ann. introituum ad formam Bullæ ſunt paratæ in Regno.*

8 *Emptiones ann. introituum in Regno ad formam Bullæ Nicolai V. quæ eſt impreſſa in prag. 1. de cenſib. omni iure ſunt permiſſæ.*

9 *Intereſſe alterius intereſſe debetur ex mora.*

10 Textus *adducuntur quibus inſinuatur eſſe debitum intereſſe alterius intereſſe.*

11 *Intereſſe quoties accedit ſorti, non dicitur vſura vſuræ, ſed ſors.*

12 *Doctores adducuntur, qui ex profeſſo tenuerunt, intereſſe alterius intereſſe deberi.*

13 *Fructuum appellatione, venit quoque intereſſe.*

14 *Vſura ſemper odioſa eſt habita, & omni iure prohibita.*

15 Textus *quibus diſponitur intereſſe alterius intereſſe non deberi, afferuntur.*

16 *Vſuræ vſurarum non debentur, quia dicuntur accidens accidentis, quod in rerum natura eſſe non poteſt.*

17 *Seruitus ſeruitutis eſſe non poteſt, vtpotè, quæ nec in bonis noſtris, nec extrà bona noſtra eſſe dicitur.*

18 *Vſuræ vſurarum non debentur, nè res in infinitum creſcant.*

19 *Intereſſe alterius intereſſe non deberi, verior, tutior, & communior ſententia in Supremis Europę Tribunalibus recepta, indicatur.*

20 *Determinationes plurium Tribunaliũ afferuntur, quibus intereſſe alterius intereſſe minimè deberi, fuit indicatum.*

21 Prætorium Granatenſe *determinauit intereſſe alterius intereſſe non deberi, nec iuſtè exigi poſſe.*

22 *Intellectus datur ad iura, quibus ſuadetur intereſſe alterius intereſſe deberi.*

23 *Vſurę pupillaris pecuniæ, cur debeãtur?*

24 *Vſura, ſiue intereſſe, quando reſpectu vnius dicitur capitale.*

25 *Intereſſe quoties cum ſorte principali coniungitur, non eſt exiſtimandum ſeparatum, ſed totum cum ſorte coniungitur, efficiturq; vna ſors, & vnũ capitale.*

26 Sum-

26 *Summarum coniunctio dicitur conſumatio in iure reſpectu vſuræ, & ſortis principalis.*

27 Tex. in l. ſocium, qui in eo, ff. pro ſoc. *enucleatur.*

28 *Intereſſe alterius intereſſe non deberi, tutior eſt ſententia in foro conſcientiæ.*

29 *Intereſſe alterius intereſſe debetur, quando illud efficitur ſors.*

30 *Intereſſe non petitum acceſſoriè ad ſortem, ſed principaliter de per ſe, poſt moram parit aliud intereſſe.*

31 *Intereſſe ann. introituum debetur, quia prouenit ex ſorte, non ex alio intereſſe.*

32 *Intereſſe alterius intereſſe deberi quando fuerit prima vice iudicatum.*

33 *Annui introitus debentur principaliter de per ſe, non acceſſoriè.*

34 Io. Bolognettus Præceptor Dom. Præſid. de Franchis, *non benè redarguit Sacrum Conſilium Neapolitanum.*

35 Dom. Io. Dominicus Gaito *laudatur.*

36 *Stylus iudicandi per Sac. Conſ. intereſſe ann. introituum deberi, vndè emerſerit?*

37 *Intereſſe tertiarum, ſiue ann. introituum debetur ex mora, quæ prævidetur, & prouidetur in inſtrumento.*

38 *Clauſula in inſtrumẽto emptionis ann. introituum appoſita,* Pro quibus omnibus obſeruandis, *quid operetur reſpectu intereſſe tertiarum?*

39 *Intereſſe tertiarum non debetur à tertio poſſeſſore, quando creditor eſt negligens in exigendo à principali debitore exiſtente ſoluendo.*

40 *Negligentia habet admixtum dolum.*

41 *Dolus eſt non exigere, quod poteſt quis exigere.*

42 *Negligentia non debet operari contra tertium de dolo non participantem.*

43 *Intereſſe procedit ex mora debitoris non ſoluentis.*

44 *Mora dicitur affectata creditoris non curantis exigere à debitore exiſtente ſoluendo.*

45 *Negligentia creditoris non curantis exigere probatur eò ipſo quod creditor potuit petere debitum, & non petijt.*

46 *Intereſſe alterius intereſſe, an debeatur ab eo, qui tot ann. promiſit pendente ſatisfactione ſortis capitalis,* & num. ſeq.

48 *Intereſſe tertiarum non facit ſimile cum interuſurio.*

49 *Intereſſe interuſurij conuenti cur non debeatur?*

50 *Tertiæ vt pariant intereſſe, oportet quod deducantur in contractum emptionis, & venditionis verè, non ſimulatè.*

51 Dom. Donatus Antonius de Marinis *laudatur.*

52 Dom. Scipio Rouitus Regens in dec 9. *melius quàm cæteri fuit loquutus in materia intereſſe alterius intereſſe.*

53 *Intereſſe vt pariat aliud intereſſe, an ſufficiat ſi fuerit certum tantum id quod debetur, in emendationem damni paſſi.*

54 Texx. in l. fin. C. de vſur. *enucleatur.*

55 Author *habuit cenſorem* 1. partis diſceptationum forenſium Dom. Conſiliarium Scipionem Theodorum.

56 Tex. in l. 3. C. de vſur. rei iud. & in l. fin. C. de vſur. *procedunt in vſuris odioſis, ſecus verò in intereſſe omni iure fauorabili ſecundum doctrinam* Dom. Conſiliarij Theodori.

57 Author *pollicetur lationi calamo pertractare materiam intereſſe quando debeatur ad ſedendam antinomiam inter* Dominos Scipionem Rouitum Regentem, & Scipionem Theodorum Conſiliarium.

58 *Intereſſe alterius intereſſe, & vſuræ vſurarum, quando debeantur, & peti poſſint, conſulendus eſt* Matthias Berlichius *in locis indicatis.*

59 *Intereſſe quomodo, & quatenus poſt moram parti adiudicari debet.*

ARGVMENTVM.

Intereſſe alterius intereſſe quando debaatur? quibuſuè in caſibus? quauè ratione in annuis introitibus ſit debitum? quiduè dicendum in eo, qui annuum quid promiſit, & interim ſatisfactione pendēte intereſſe? ad cuius quæſiti enucleationem affertur pro ſingulari determinatio facta per Sac. Conſil. apud *Dom. Regen. Rouit. dec.* 9. & pariter diſpungitur intellectus *tex. in l. fin. C. de vſur. & in l.* 3. *C. de vſur. reiiudic.* ac doctrina *Dom. Conſiliar. Scipionis Theodori, alleg.* 40. refelliturq; *Dom. Donatus Antonius de Marinis, quotidianar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 99. *num.* 4. verſ. *Sed de illo.* Doctoreſq; plures alterutram ſectantes opinionem afferuntur, pluresque reſtrictiones enunciantur.

OBSERVATIO XII.

1 MOroſos, vt plurimùm eſſe debitores in Regno, monitos nos fecit eximius ille vir nunquam ſatis laudatus *Dom. Pręſ. de Franch. dec.* 254. *ſub num.* 14. verſ. *Qua notanda*, idque ex eo contingere *Nos* aduertimus, vel
quia perfidiæ quidam ingenitum
2 habent inſtinctum non ſoluendi, vel
quia calumnijs eorum, qui in foro
3 illo, adiuuant, operamq; præſtant
ſuam (*Vtinam denegarent*) lites prorſùs immortales pollicentium obdormiunt, vel (quòd magis experti
ſcimus) Regnicolę pluſquàm ha-
4 bent in bonis, profusè, adeò di-
lapidant, vt introitus, redditus, eorumq; bonorum fructus, vix ſuppe-
tant, vt creditoribus faciant ſatis,
5 vndè contractuum emanant reſciſ-
ſiones, indè fructuum, reddituumq;
arreſta, ſeu ſequeſtra, mox creditoribus inſtantibus, Magiſtratus decernunt fieri eorum graduationes,
6 declarantur debitores decocti, qua-
ſi, quod ſeſe latitantes ſolum verterint, & foro ceſſerint, priuantur bonorum adminiſtratione, imò bonis illorum expoſitis venalibus, voce præconia in foris debitores indicantur, quorum exiſtimatio apud probos viros, non leuiter grauatur; deniquè ſubhaſta publica vltimo licitatori plus offerenti traduntur, vel creditoribus ipſis emptore non reperto, vel minus iuſto prò concurrenti quantitate eorum crediti adiudicantur, Qua de re formato creditorum cumulo, nedùm ſortes capitales exolui ſibi expetunt, verum etiam earum intereſſe, eaquè minus
contenti, ex quo in Regno paratæ
7 ſunt emptiones ann. introituum ad
formam *Bullæ Nicolai V.* quæ eſt impreſſa in *prag.* 1. *de cenſibus*, quæ omni iure ſunt permiſſę, ex traditis per
8 *Abb. in cap in Ciuitate, col.* 2. verſ.
Extra gloſ. de vſur. plenè *Couarr. variar. reſolut. lib.* 3. *cap.* 4. verſ. *Qua in re, Sot. de iuſt. & iur. lib.* 6. *art.* 1. *&* 2. *in* 1. *concluſ.* quorum meminit *Dom. de Franch. d. dec.* 254. *num.* 11. verſ. *Emptio*, etiam efflagitant
intereſſe alterius intereſſe, quaſi
9 quod debitorum mora creditoribus
ipſis non debeat eſſe nociua.

Diſpungamus amabo tùm affir-

Digitized by Google

mantium, cùm negantium diſſidentes opiniones, cùm ſæpè ſæpiùs in Supremorum Tribunalium ſubſellijs diſputatum de re ſciam, & articulus eſt valdè dubius, ex notatis per *Dom. de Franch. d. dec.* 254. *nu.* 13.

Qui intereſſe alterius intereſſe deberi, ſuadere enituntur; his comprobant iuribus.

10 Primò: ex *tex. in l. qui negotiationẽ* 58. §. *quæſitum, ff. de admin. tutor.* vbi vſuræ vſurarum debentur à curatore ex adminiſtratione rerum minoris.

Secundo: ex *tex. in l. tutor, qui repertorium,* §. *ſi poſt depoſitionem,* verſ. *Si vſuras exactas, ff. eod. tit.* vbi ſi vſuras pupillares in ſuos vſus, tutor cõuertat, earum vſuras agnoſcere oportet.

Tertiò: ex *tex. in l. idemq;* §. *ſi Procurator,* verſ. *Denique, ff. mandat.* ibi *Papinianus ait, etiamſi vſuras exercuerit Procurator, & in ſuos vſus conuertit, vſuras eum præſtare debere.*

Quarto: ex *tex. in l. cum quidam* 17. §. *in tacito, ff. de vſur.* vbi de emolumento vſurarum agitur, vt in fideicommiſſo tacito in fraudem legis auferatur ab hærede, tradit *Conſult.* ibi. *Ergo & vſurarum emolumentum aufertur heredi.* quod ad vſurã vſuræ refert *gloſ. in l. fin.* verb. *Conſtituimus, C. de vſur. rei iud. &* de hoc eſſe claram diſpoſitionem iurium in *l. fin. C. de vſur. & in l. fin. C. de vſur. rei iudic. l. improbum, C. ex quib. cauſ. infam. irroget. l. videamus an in omnibus in fin. principij, ff. de vſur. l. Neratius,* §. *ſi ſeruo, ff. de ſeruo corrupt.* per quas leges prohibitum eſſe iſtum Anatoſiſmum, aduertit pulchrè *Fontanell. dec.* 104. *num.* 2. verſ. *Circa primum par.* 1.

11 Rationem quoq; adducunt, nam quoties intereſſe accedit ſorti, iam non dicitur vſura vſuræ, ſed ſors, illud primum intereſſe, *d. l. qui negociationem,* §. *quæſitum,* ibi, *quia omnis ſors efficitur,* nam tunc ſecundum intereſſe non dicitur acceſſorium ad aliud, ſed ad ſortem, cum qua coniunctum, & copulatum fuit primum intereſſe.

Doctorum itidem expendunt placita, *Ruin. ſcil. conſ.* 55. *ex nu.* 15. *vol.* 2. *Caualcan. dec.* 14. *num.* 24. *tit. de contract. par.* 2. *& par.* 1. *de iud. & dec.* 21. *nu.* 30. *Caſtill. dec. Sicil.* 22. *nu.* 53. *Montan. de tutel. cap.* 31. *regu.* 9. *Rom. conſ.* 139. *num.* 2. *cum duob. ſeqq. Coſta de ration. rat. q.* 142. *num.* 12. *&* 13. *Anton. Fab. de errorib. Pragmaticor. decad.* 20. *error.* 1. *Flamin. Monach. in addit. ad dec.* 17. *Minad. nu.* 2. *Signorol. conſ.* 65. *ad fin. Cagnol. in l. vnic. num.* 45. *C. de ſenten. quæ pro eo, quod inter. Vrſill. ad Affli. dec.* 291. *num.* 6. *Scacc. de commerc.* §. 7. *gloſ.* 2. *num.* 50. *Roder. de ann. reddit. lib.* 2. *q.* 7. *nu.* 27. verſ. *Hic occurrit. P. Diana reſolut. moral.* 1. *tom. tract.* 8. *de contractib. reſol.* 19. qui eam ſuſtinet opinionem ex dictis per *Ros. Genuenſ. Villagut, Cagnol. & Scacc. Io. Baptiſta Larrea deciſ. Granatenſ.* 84. *nu.* 3. verſ. *Deinde, par.* 2. *Dom. de Franch. dec.* 254. *num.* 14.

13 vbi inquit fructuum appellatione venire quoq; intereſſe, quodq; ſecũdùm prædictam opinionem ipſe conſuluit, dum eſſet Aduocatus Comitiſſæ Palenæ, licèt cauſa illa non fuit deciſa.

Qui verò negant deberi intereſſe alterius intereſſe, ex ſequentibus eorum ſuſtinent ſententiam.

14 Primo: quia ſemper odioſa eſt habita vſura, & omni iure prohibita, vt ex *Sac. pagina Leuitic. cap.* 25. *Deutoronom. cap.* 23. *de iure canon. cap.* 1. *&*

15 *cap. quia in omnibus de vſur. in* 6. & in *cap. conſuluit, & cap. quamquam eod. tit.* vbi *Canoniſtæ* communiter. pleniſſimè *Io. Bapt. Lup. de vſur. comment.* 3. *nu.* 35. *Hieron. Leo dec. Valent.* 62. *n.* 6. 8. *&* 10. qui eam probat ſententiam ex *Conſilio Nicæno, Alexandro, Menoch. Caballino, & Menoch.* & paſſim omnes Theologi *Dom. Larr. d. dec.* 84. *nu.* 5. verſ. *Sed contraria.*

Se-

Secundo: per *tex. in l. vt nullo modo* 28. *C. de vſur.* & *in l. fin. C. de vſur. rei iudicat.* quibus expreſsè vſuræ vſurarum prohibentur.

Tertio: adducunt *tex. in l. improbum* 20. *C. ex quib. cauſ. infam. irroget.* ibi, *improbum fænus exercentibus, & vſuras vſurarum licitè exigentibus, infamiæ macula irroganda.*

Quartò: ponderant *tex. in l. placuit* 29. *ff. de vſur.* ibi, *Siue ſupra ſtatutum modum vſuras quis ſtipulatus fuerit, ſiue vſurarum vſuras, quod illicitè adiectum eſt, pro non adiecto haberi*, cui cōcors eſt *tex. in l. ſi non ſortem* 26. *in princ.* verſ. *Supra duplum, ff. de condict. indeb.* & *in l. Præſes* 27. *ff. de re iud.*

Rationem pariter illam tradunt ex *Alber. in l. ſocium qui in eo, ff. pro ſoc.* quia ſicuti non datur acceſſio acceſſionis, vſura vſuræ, officium officij, pæna pænæ, & lucrum lucri, ità intereſſe alterius intereſſe dari
16 non debet, nam dicitur accidens accidentis, quod non poteſt in re-
17 rum natura eſſe, magis quàm ſeruitus ſeruitutis, quæ ideò nec in bonis noſtris, nec extrà bona noſtra eſſe dicitur, *l. 1. ff. de vſufr. lega.* doctè *Anton. Fab. in Cod. eius nominis loc. infra allegan.* & obſeruat pulchrè *Peregr. de iur. fiſc. lib. 6. tit. 7. nu. 31. & 32.* & arridet altera ratio adducta per *Roder. d. q. 7. nu. 27.* verſ. *Tertio quia.*

Aliam rationem ex mente aliorum expendit *Fontanell. d. dec. 104. num. 3. & 4.* nè multiplicentur ſpecialia, contra *tex. in l. 1. C. de dot. pro-*
18 *miſſ.* & nè res in infinitum creſcat contra *l. vnic. C. de ſenten. quæ pro eo, quod inter. profer. Decian.* qui optimè declarat *conſ. 49. ex nu. 47. lib. 2.*
19 Et hanc poſteriorem ſententiam eſſe veriorem, tutiorem, & communiorem, ac in Supremis Europæ Tribunalibus receptam tradiderūt, nedùm ſupradicti *DD.* pro ea modo adducti, verum etiam *Rebuff. in l. vnica*, verb. *dupli nu. 2.* verſ. *Præterea, C. de ſenten. quæ pro eo quod inter. proferunt*, vbi *Bologn. in eius repetit.* verſ. *Sed dubium non eſt, nu. 123. Menoch. conſ. 1181. nu. 6. & 7. & in lib. 2. de arbitrar. caſ. 119. nu. 18. Leo dec. Va-*
20 *lentin. 13. nu. 1. Caualcan. 3. par. deciſ. 26. nu. 25.* verſ. *Et quod vſuræ vſurarum non poſſint peti, & dec. 29. d. 3. part. & 4. par. deciſ. 22. num. 53. Honded. conſ. 50. nu. 18. vol. 1. Pereg. conſ. 85. nu. 18. & 19. vol. 3. Dom. de Franch. d. dec. 254 nu. 14.* verſ. *Sed tamen*, ibi, *Sed tamen ſemper iudicauimus in Sac. Conſ. intereſſe prędictum non deberi, & ſic in dies abſq; difficultate facimus*, adducens *Minad. d. dec. 17.* de cuius intellectu *Dom. meus Conſiliar. Theod. alleg 40. num. 53.* verſ. *Et denique, Morot. reſponſ. 65. Conſiliar. Ann. conſ. 48. num. 16.* quem nunquam eſſe in hac materia omittendū, inſinuat *Fontan. d. dec. 104. nu. 7.* verſ. *Sed regula prędicta, Anton. Fab. in Cod. ſui nominis, lib. 4. nu. 24. tit. de vſur. & mora diffinit. 4. & diffinit. 23 Narbon. ad ll. Regias lib. 5. tit. 18. de los cambios y cambiadores l. 13. gloſ. 2. ex num. 31. Io. Anton. Bellon.* ſatis lepidè *conſ. 25. Alciat. lib. 6. Parergon. cap. 15. Petr. Gregor. de cenſib. q. 3. nu. 9. Menoch. de arbitrar. iudic. caſ. 1 9. num. 21. & 22. & conſ. 1181. per tot. Hector Felic. de ſociet. cap. 24. num. 60. Epiſcop. Barboſ. in Collectan. ad 4. lib. Codic. l. vt nullo, C. de vſur. nu. 3.* verſ *Vnde intereſſe. Cartar. dec. 28. par. 1. Tepat. lib. 1. variar. iuris ſententiar. tit. de intereſſe, Raudenſ. de Analog. lib. 1. cap. 2. nu. 37. Nicol Intrigl. ſing. 69. nu. 3.* verſ. *Regulariter lib. 2. Lup. d. 1. commentar. de vſur. §. 6. num. 120. Cæſar Manent. conſ. 148. nu. 38. & 39.* vbi ex *Dino Hieronymo, Auguſtino, Ambroſio, & Couar.* probat, nec Pontificē, aut Principem permittere poſſe vſuras vſurarum, *Gratian. diſcept. forenſ. cap. 987. nu. 2. & 4. Chriſtin. dec. Belgic. 105. nu. 3. tom. 4. P. Molin. de iuſtit. & iur. tract. 2. diſp. 304 nu. 16. Decian. conſ. 49. nu. 50. vol. 2. Hermo-*

ſill. ad l. 10. *tit.* 1. *par.* 5. *gloſ.* 4. *in ad-*
dit. tract. de intereſſe, *Giurb. dec.* 24.
num. 15. *Velaſc. de priuileg. pauper.*
adductus *à Larr. loc. allegando*, *Mat-*
*thienſ. in l.*8. *&* 9. *tit.*18. *lib.* 5. *Recopi-*
lat.& nonnullos ex præcitatis addu-
cit *Larr. d. dec.* 84. *num.* 9. inquiens
21 fuiſſe deciſum per Senat. Granatẽſẽ
intereſſe alterius intereſſe non debe-
ri, nec iuſtè exigi poſſe.

Occurrendum modò eſt argumẽ-
tis allatis pro parte affirmatiua, qui-
bus mox reſolutis, vndiq; negatiua
ſententia conuallata perſiſtat.

22 Non faceſſunt negotium iura, quę
in *princip.* huius *capitis* propoſuimus,
nempè *tex. in l. qui negotiationem*, §.
quæſitum, *l. tutor*, *qui repertorium*, *ff. de*
admin. tutor. & tex. in l. idemque, §. *ſi*
Procurator, *ff. mandat.* quia proce-
dunt in caſu, quo à diuerſis perſonis
dependent vſuræ vſurarum, non ab
eodem, ſic innuit apertè, *d.* §. *quęſi-*
tum, quippè qui bona minoris in
vſuris, quas debebant tutores, per-
uenerunt ad Curatorem, quo caſu
primæ vſuræ computantur in ſor-
tem, nec Curator ſoluit vſuras vſu-
rarum, ſed vſuras totius ſummæ, ſi-
cuti verba Conſulti indicant mani-
23 feſtè, ibi, *An vſuræ pupillaris pecuniæ*
cum ad Curatorem transferuntur, *in*
ſortem computantur, *& vniuerſę ſum-*
mæ vſuras debere Curatores *incipiant?*
Reſpondit, *omnis pecuniæ*, *quę ad* Cura-
torem tranſit, *parem cauſam eſſe*, *quia*
omnis ſors efficitur.

Idem probat *tex. in d. l. tutor qui*
repertorium, §. *ſi vſuras exactas*, *ff. de*
adminiſtr. tutor. vbi ſi tutor, vel Cu-
rator vſibus ſuis retinuerint vſuras
exactas à debitoribus pupilli, quod
inibi traditur ad earum vſuras tene-
ri, non eſt admittere ab eodem ex-
petere vſuras vſurarum, ſed eius pe-
cuniæ, quæ ab alijs fuit exacta, quia
ea abuſi ſunt, vſuras exoluere te-
nentur.

Nec aliud diſſimile ſuadet *tex. in*
d. l. idemq; §. *ſi Procurator*, *ff.* verſ. *De-*
niq;, *ff. mandat.* ibi etenim Procura-
tor nomine Domini vſuras ab eius
debitoribus exegit, quas cum in ſuos
vſus conuerterat, vſuras præſtet diſ-
ponit *Conſultus*, id quod non eſt ab
24 eodem vſuras vſurarum exigere,
nam quoad ſoluentem in caſibus
prædictis intereſſe debetur totius
quantitatis ſolutæ, & licèt fuerit in-
tereſſe, ſiue vſura reſpectu primi de-
bitoris, tamen reſpectu recipientis
vſuras, capitale, & vſuræ, in ſortem
computantur, vti perbellè edocet
Dom. de Franch. d. dec. 254. *ſub num.*
14. quem omnes ſequuntur, quot-
quot poſt ipſum de materia egerũt,
& declarat *Conſiliar. Ann. d. conſ.* 48.
num. 28. verſ. *Dum dixit lib.* 1. *Roder.*
de ann. reddit. d. q. 7. *num.* 27. *in fin.*
Larr. d. dec. 84. *nu.* 13. *&* 14. tradens
intereſſe quoties cum ſorte princi-
25 pali coniungitur, non eſſe exiſtimã-
dum ſeparatum, ſed totum effici
vnam ſortem, vnumq; capitale, &
hæc coniunctio ſummarum ſecun-
dum ipſum, dicitur conſummatio in
iure, quia plures ſummæ coniungũ-
tur, ideſt in noſtro caſu ſors, & vſu-
26 ræ in vnam ſummam rediguntur,
id quod probari ex *tex. in l. ſi plura*
mancipia 36. *ff. de ædil. edict.* & plu-
rium *DD.* authoritate, ſatis accuratè
ratiocinatur, & in terminis *Caſtill. d.*
dec. 22. *nu.* 56. *&* 57. qui iura in con-
trarium adducta benè reſoluit, & *in*
fin. tradit ità deciſum per *Conciſto-*
rium de anno 1608. corrigendo ſen-
tentiam latam per Mag. Reg. Cur. ſi-
cuti facit *Ann. d. conſ.* 48. *nu.* 22. *cum*
plurib. ſeqq. eleganter *Fontanell. dec.*
104. *num.* 9. *cum tribus ſeqq.* vbi enu-
cleat iura prædicta ſatis ad rem, *Ro-*
der. de ann. reddit. lib. 3. *q.* 10. *nu.* 14.
dicens ità deciſum in Senatu Galli-
co, *Ayor. de partitio. par.* 1. *cap.* 4. *nu.*
32. *Guttier. de tutel. & cur. par.* 2. *cap.*
9. *nu.* 33. *cum ſeq. Maſtr. dec.* 124. *lib.*
2. Caſtill. *dec.* 22. *& nu.* 42. *VVeſem-*
bec. conſ. 38. *num.* 20. *&* 21. *Rauden.*
conſ. 33. *nu.* 64. & ſecundum iſtam
opi-

opinionem eſſe deciſum refert *Hieron. à Laurentijs dec. Auenion.* 170. *per tot.* plura per *Milan. dec.* 8. *à nu.* 347. *lib.* 1. *Boniſac. Roger. conſ.* 57. *num.* 5. & *conſ.* 60. *num.* 44. *vol.* 1. *Stracc. de Mercator. tit. de contractib. nu.* 4. *Azeued. conſ.* 35. *nu.* 41. *Reg. de Pont. conſ.* 29. *nu.* 8. *Reg. Rou. dec.* 9. *nu.* 17. verſ.
27 *Idem conſtat*, & *nu.* 16. vbi declarat egrègiè *tex. in l. ſocium, qui in eo ff. pro ſoc.* aliaq; iura pro opinione affirmatiua adducta, vt procedant in caſu, quo vſurę debitę à principalibus debitoribus penès ipſos, efficiantur ſors ex diſpoſitione legis, ſecùs tamen eſſet ſi eſſent acceſſiones, vt videre eſt, *d. dec.* 9. *num.* 18. & in foro
28 conſcientiæ tutiorem eſſe opinionem negatiuam profert *Morot. conſ.* 65. *num.* 3. *in fin.* imò quod opinio *Cagnol.* affirmatiua ſapiat negotiationem Hebræorum, his proprijs verbis fatetur *Bolognett. in d. l. vnic. num.* 20. *cum ſeq.* & *num.* 123. *Stracc. de Mercatur. tit. de contrah. mercim. num.* 4.

His exaratis, patent modò reſtrictiones nonnullæ ad theſim noſtrã, quarum.

Prima eſt, quando intereſſe effici-
29 tur ſors, veluti cum quis pro alio ſoluit debitam pecuniam, & intereſſe illius, quia tunc poteſt is qui ſoluit exigere à debitore pecuniam, & intereſſe ſolutum, & ſi debitor fuerit moroſus in ſoluendo fideiuſſori ſuo, iure poterit fideiuſſor intereſſe ab eo exigere non ſolùm ſortis ſolutæ, & intereſſe ſoluti, verùm etiam illius intereſſe, quod creditori cum ſorte ſoluerit, ità adamuſſim tradit *Dom. de Franch. d. dec.* 254. *in fin.* quo adducto comprobat *Rodriq. de ann. reddit. d. lib.* 2. *q.* 7. *nu.* 28. *Caſtill. d. dec.* 22. *num.* 56. & 57. *Io. Bapt. Larr. d. dec.* 84. *num.* 13. & 14. *Chriſtoph. Mart. deciſſ. exam.* 7. *nu.* 83. verſ. *Sed quidquid ſit*, inquiens eſſe indubitalem propoſitionem, & *num.* 79. tradit ità conſueuiſſe iudicare Sacrum noſtrum Conſilium, ex adductis per *Præſid. d. dec.* 254. propè *fin.* & *Rot. Rom. dec.* 315. *num.* 8. 2. *par. diuerſ.* & apud *Seraph. dec.* 186. *nu.* 5. *Reg. Rou. dec.* 9. *nu.* 19. verſ. *Id ipſum.*

30 Secunda reſtrictio eſt, quando intereſſe non petitur acceſſoriè ad ſortem, ſed principaliter de per ſe, tunc etenim poſt moram debetur intereſſe illius intereſſe, ex *doctr. Alber. in l. ſocium, qui in eo ff. pro ſoc.* ſequitur poſt *Ruin. conſ.* 55. *nu.* 18. *lib.* 2. *Rot. Genuæ dec.* 68. *nu.* 16. *Reg Rou. d. dec.* 9. *num.* 13. & *ſeqq. Fontanell. dec.* 204. *nu.* 12. *par.* 1.

Tertia exindè emanat reſtrictio in intereſſe ann. introituum in tẽpore
31 non ſolutorum, quia introitus prædicti principaliter debentur, non acceſſoriè, vndè approbat *Dom. de Franch. in d. dec.* 154. *nu.* 112. verſ. *Ex quibus*, determinationem factam per *Sac. Conſ. de anno* 1539. *in cauſa Marchioniſſæ Caſtellaneſæ cum Comitiſſa Montellæ* condemnando ad intereſſe ann. introituum in tempore non ſolutorum, quod fuit deindè liquidatum de anno 1542. die 14. Iulij ad rationem duc. ſeptem pro centenario, & hæc fuit prima deci-
32 ſio in hac materia, ſecundum *Piſanell. in addit. ad dec. Affl.* 291. quam *Ego* attuli *in* 1. *diſceptat. forenſ. cap.* 1. *num.* 83. *ad* 85. eam expendens rationem *Dom. Præſ.* ibi *nu.* 12. quia
33 introitus prędicti principaliter debentur, & non acceſſoriè, inquiens
34 ad hoc non aduertiſſe *Bolognett.* quẽ Præceptorem ſuum dicit in *repet. l.* 1. verſ. *Sed dubium non eſt*, *num.* 123. *C. de ſenten. quæ pro eo*, nam cenſuit hoc eſſe intereſſe alterius intereſſe, & prorupit in verba aliqua contra Sca. Conſil. eleganter declarat *Gratian. diſceptat. forenſ. cap.* 206. *nu.* 18. *diſcept.* 487. *ex nu.* 3. *Milan. dec.* 8. *ex nu.* 350. *lib.* 1. *Cancer. variar. reſol. cap.* 16. *tit. de litis conteſtat. num.* 97. *par.* 3. *Fontan. d. dec.* 204. *num.* 12. *in* 2. *concluſ. Mart. conſ.* 153. *ex num.* 6.

Dom.

Digitized by Google

35 Dom. Gait. aliàs à me, ſed nunquam
ſatis laudatus de eredit. cap. 2. tit. 7.
num. 1051. legendus ex num. 1492.
& 1487. Dom. Thor. in aureo compen-
dio deciſſ. Regn. par. 1. verſ. Intereſſe
tertiarum pag. 299. col. 1. ad fin. & col.
2. Dom. Reg. Ronit. in prag. 1. de cenſib.
num. 39. Placid. Coſta in addit. ad con-
ſil. eius patris 35. verſ. Adde Gratia-
num, Trentacinq; lib. 1. variar. tit. de
intereſſe, reſol. 1. num. 37. verſ. Hinc
etiam eſt, quorum nonnullos addu-
cit inſignis cauſarum Patronus D.
Petrus Diez de Ribadeneyra Nogue-
rol, allegation. iur. alleg. 12. num. 189.
verſ. Et in cenſuum redditibus. Et inua-
36 luiſſe ſtylum ità iudicandi per Sac.
Conſil. teſtatur Reg. Rou. in prag. 3.
de ceſsion. bonor. num. 23. dec. 9. num.
24. & dec. 43. in princip. quod ſanè
37 intereſſe tertiarum deberi ex mo-
ra, quæ prouidetur, & præuidetur
ex inſtrumento, in quo promittitur
refectio damnorum, & intereſſe cũ
38 generali hypotheca Pro omnibus ob-
ſeruandis, diſcurrit doctè ad modũ
Dom. Theod. alleg. 5. num. 8. Reg. Rou.
dec. 9. num. 1. plura Ego in 1. diſcept.
forenſ. cap. 1. ex num 48. Trentacinq.
variar. reſol. lib. 1. tit. de intereſſe nu.
38. Camill. de Medic. conſ. 155. per tot.
Dom. de Marinis, quotidianar. reſol.
lib. 1. cap. 199. nu. 1. Reg. Capic. Ga-
leot. in addit. ad conſ. 86. Camill. de
Medic. num. 15.

Sublimitanda tamen venit hæc
tertia reſtrictio, vt non debeatur
intereſſe tertiarum à tertio poſſeſ-
39 ſore, quando creditor eſt negligens
in non exigendo à principali debi-
40 tore exiſteute ſoluendo, quia talis
negligentia habet ad mixtum do-
lum, vt probat tex. in l. dolus 44. ff.
41 mandat. ibi, Dolus eſt non exigere,
quod potes exigere, quæ negligentia
42 non debet operari contra tertium
de huiuſmodi dolo non participan-
tem, ex pulchrè dictis per Reg. Rou.
dec. 43. num. 3. & 4. cuius rei eam
43 rationem adducit, quia intereſſe
procedit ex mora debitoris non
ſoluentis, l. ſi quis ab aliquo, §. fin. ff.
de re iud. l. cum ſtipulatus ſim mihi à
Proculo, §. fin. ff. de verbor. oblig. l. ſti-
pulationes non diuiduntur in princ. ff.
eod. At quando debitor non ſoluit,
quia creditor negligit exigere, eſt
44 quædam mora affectata à credito-
re, quæ propterea ei non debet pro-
deſſe, nec alteri nocere, arg. l. iure ci-
uili, ff. de condit. & demon. l. in execu-
tione, §. fin. ff. de verb. obl. l. fin. in fin.
C. depoſ. l. rem hæreditariam in fin. ff.
de euict. & vtrobiq; gloſ. vndè deci-
ſum recenſet per Sac. Conſ. ſecun-
dum prædicta, Reg. Rou. d. dec. 43. nu.
11. verſ. Hinc, in cauſa D. Franciſci
Pignatelli cùm Monaſterio Sancti Seue-
ri Maioris Ordinis Prædicatorum, eiuſ-
que dictis conducunt, quæ lato exa-
rauit calamo Cæſar Barz. dec. Bonon.
72. ex num. 10. quem non allegauit
Reg. Rou. d. dec. 43. poſt Marcabr. ab
Anguillar. conſ. 82. num. 3. Theſ. dec.
52. ſub num. 6. verſ. Verum cum ite-
rum, & dec. 175. ſub num. 3. verſ. Ter-
tium ſpeciale, & num. 5. Gozad. conſ. 38.
num. 11. Beninten. dec. Bonon. 37. nu.
10. Menoch. conſ. 719. nu. 45. cum ſeq.
vol. 8. & per tex. in d. l. dolus, aduer-
tunt Soccin. conſ. 273. num. 6. Gozad.
d. conſ. 38. ſub num. 11. negligentiam
45 in caſu præmiſſo probari, & argui,
eò ipſo quod creditor potuit pete-
re, & inſtare, & non apparet eum
id feciſſe, nam quoties quis poteſt
quid conſequi remedijs iuris oppor-
tunis, ſi illis non vtitur, dicitur per
eum ſtare, Gomez. ſuper regul. Can-
cellar. in regul. de triennn. in Epilogo ca-
ſuum negligentiæ, caſ. 169. Achill. Pe-
droch. conſ. 13. num. 8. cum ſeq. & conſ.
26. num. 40. cum ſeqq. Sebaſtian. Me-
dic. de caſib. fortuit. par. 1. q. 9. alijq;
plures adducti per Barz. loc. cit. vbi
pulchras alias rationes conſiderat,
& iuribus, ac Authoritatibus con-
uallat.

Quarta reſtrictio ad regulam prin-
cipalem elicitur ex dictis per Dom.

Digitized by Google

Donat. Anton. de Marin. quotid. reſol. lib. 1. *d. cap.* 99. *num.* 4. verſ. *Sed illo,*
46 inquiens intereſſe alterius intereſſe deberi ab eo, qui tot annuos promiſit pendente ſatisfactione ſortis capitalis, quæ in certo, & determinato tempore, vt putà in fine quinquennij, vel decennij ſoluenda eſt, ſubdēs eamdem vigere propoſitionem, quaſi ſit facta venditio ann. introituum, qui ſtant de per ſe, ſed cõtrarium acerrimè defendit ante ipſum *Reg. Rou.* in celeberrima *dec.* 9. per *tot.* præſertim *num.* 24. verſ. *Nec iuuat*, inquiens non benè inferri ab
47 intereſſe tertiarum ad interuſuriũ, ſiquidem tertiæ, quæ in contractu verè cenſuali producunt intereſſe ex mora, non conſiderantur vti acceſſiones ad pretium, ſed vti corpus, ſeu ſpecies principaliter empta, ve-
48 luti quodlibet aliud corpus, quod in contractum emptionis, & venditionis deducitur, ex traditis per *Anton. Fabr. in ſuo Codic. lib.* 4. *tit. de pact. int. emptor. & vendit. defin.* 13. verſ.
49 *Neque enim nu.* 15. & 16. & niſi tali modo contraheretur, vtiq; contractus non ſubſiſteret, nec tertiæ parere poſſent intereſſe, vti obſeruat *Auendãn. de cenſib. cap.* 3. *nu.* 3. & *cap.* 24. *per tot.* Si enim (ſecundum *Reg. Rou.*) *d. dec.* 9. *nu.* 24. fuiſset permiſſum per viam ſimplicis interuſurij conuenti cõſequi etiam illud aliud intereſse interuſurij conuenti, ad quid neceſsè erat tamdiù inſudare apud Summum Pontificem, pro obtinenda Bulla ſuper contractu cenſuali in forma à Bulla præſcripta? Certè fruſtrà fuiſset illius impetratio, neceſsè igitur eſt, quod illæ tertiæ deducantur in contractum em-
50 ptionis, & venditionis verè, & non ſimulatè, & tanquam ſpecies, ſeu corpus principaliter, & de per ſe, & ideò quemadmodum in qualibet ſpecie vendita, & non conſignata in termino præfixo, venit intereſse ex mora, *l.* 1. *in princ. l. Iulianus*, §. *ex vendito*, vbi latè *gloſ.* & *DD. ff. de act. empt.* ità, & in his tertijs, ſi non conſignentur in terminis ſtatutis, venit intereſse ex mora.

Vis igitur non conſiſtit, quod intereſse tertiarum debeatur, quaſi quod debeatur iure actionis, ex mora ſtante inſtrumento, in quo fuit de interuſurio conuentum, ſicuti
51 aiebat *Dom. de Marin.* vir ſanè eruditiſſimus *loc. cit.* ſed in eo, quod ann. introitus formant corpus quodam diſtinctum, & de per ſe, & ſtatim ac fit venditio, & emptio ann. introituum reputantur ann. introitus vti ſors, ex qua nimirum ſi debetur poſtmodum ex mora earum tertiarum intereſse, pluribuſq; conuallat fundamentis *Reg. Rou. d. dec.* 9.
52 *per tot.* ſingulis ex aduerſo excogitatis argumentis, mirificè occurrẽs, qui pariter *nu.* 40. qui eſt *finalis* adducit binas iudicaturas emanatas è Sac. Conſil. Et licèt *D. de Marin.* alleget pro ſua opinione *Dom. meum Theod. allegat.* 40. *per tot.* præſertim *num.* 14. & 16. & optimè *nu.* 60. & 61. vbi probat intereſſe interuſurij deberi, quotieſcumque interuſuriũ
53 conuentum eſt certum, idq; ſolum ſufficere, vt tanquam certum in quantitate producat aliud intereſſe in emendationem damni paſſi, eius tamen dictis occurrit *Reg. Rou. d. dec.* 9. *num.* 39. verſ. *Poſt hæc*, in-
54 quiens eius fundamentum deſtrui ex diſpoſitione *tex. in l. fin. C. de vſur.* vbi interuſurium nedùm erat certum, ſed etiam redactum in capitale, & pro eo ſtipulatum aliud intereſse, & tamen reſpondet *Imperator* illud intereſse manſiſse ſemper intereſse, & aliud intereſse producere non potuiſse, licèt ſciam *Dominum meum Theod.* quem in Præceptorem
55 habeo, quemq; obtinui *Ego primæ partis mei operis diſceptationum forenſium* cenſorem ex peculiari reſcripto Collateralis Conſil. dùm in corrigendo aduertit *Me* extitiſse memor

mor eſse in *1. cap. d. operis num. 53. verſ. Et licet*, eorum quæ tradidit *Reg. Rou.* contra ſuam *alleg.* 40. viuę vocis oraculo mihi eius diſcipulo inſinuauit, tàm *tex. in d. l. fin.* quàm etiam in *l. 3. C. de vſur. rei iud.* pro-
56 cedere in vſuris, quæ omni iure ſunt odioſæ, ſecus verò in intereſse, quod omni iure fauorabile reputat, ſicuti *Ego* adnotaui in *d. 1. cap. nu. 53.* Vndè tutum in practica non cēſeo placitum *D. de Marinis*, nec arridet vndique replicatio *Dom. Theod.* de qua
57 aliàs latiori fortè calamo plura exarabimus; ſed interim Sacri Conſilii Authoritas nos edocet, in foris practicandum eſse tàm in conſulendo, quàm in decidendo *Intereſſe alterius intereſſe non deberi*, niſi in caſibus modò congeſtis. Eſt tamen benè vi-
58 dēdus in facti contingentia doctus *Matthias Berlich. dec. 268. per tot. par. 2.* vbi diſpungit, & enucleat quando vſuræ vſurarum peti poſſint, & in *practicabil. concluſion. par. 2. cap. 38.*
59 *per tot.* vbi quærit intereſse quomodo, & quatenus poſt moram parti adiudicari debeat.

SVMMARIVM.

1 Authhor *in eius Aduerſarÿs adnotauerat* Pragmaticam x. de feud. *eſſe antiquatam ſub fide* Ioan. Vinc. Ann. & Regentis Scipionis Rouiti, *ac etiam* Regentis Ioann. Franc. de Pont. *in locis indicatis.*

2 *Deciſio facta per Sac. Conſil. iunctis Aulis in cauſa* Marchionis Burgētiæ, *quod* prag. 10. de feu. *non ſit in vſu, recenſetur.*

3 Dom. Conſiliar. Scipio Theodorus alleg. 30. & 31. *ſcripſit pro inualiditate aſſenſus non ſecuto contractu infra tres menſes.*

4 Dom. Conſiliar. Scipio Theodorus *adducit* Dom. Regētem Rouitum in conſ. 12. lib. 1. *ad probandum aſſenſum contractibus feudalibus faciendis non valere, niſi infra tres menſes contractus celebrentur.*

5 Dom. Conſiliar. Ferdinandus Arias de Meſa *laudatur.*

6 *Sac. Conſil. determinauit* prag. 10. de feud. *eſſe obſeruandam.*

7 *Lex vt dicatur abrogata, plura debent concurrere.*

8 Ioann. Vinc. Ann. alleg. 55. *qualiter ſit intelligendus.*

9 R*enunciatio feudi in proximè ſucceſſurum, non indiget aſſenſu.*

10 *Teſtis de auditu non probat.*

11 *Poſteriores leges derogant prioribus quando ad inuicem ſibi contrariantur.*

12 Author *inhæret determinationi factæ per Sac. Conſil. quod* Prag. 10. de feudis, *ſit adamuſſim obſeruanda.*

12 Dom. Scipio Rouitus Regens, *fuit ſibi ipſi contrarius in articulo* Anno Prag. 10. de feud. *ſit in vſu, necnè.*

ARGVMENTVM.

Pragmatica 10. *de feud.* incip. *Quia in nouis*, qua diſponitur Aſſenſus præſtitos contractibus faciendis nullam vim obtinere, nulliuſq; efficacię exiſtere, niſi contractus ipſi celebrentur intra menſes tres, An ſit antiquata, ſiue abrogata, vel in viridi exiſtat obſeruantia? quidquè determinatum fuerit tùm antiquis, cùm modernis temporibus per Sac. Reg. Neapolitanum Conſilium? quo loci expēdūtur dicta per *Io. Vinc. Ann.*

DD.

DD. Regentes Io. Franciſcum de Ponte, & Scipionem Rouitum, ac Dominum Conſiliarium Scipionem Theodorum, in ſedibus indicatis, pariterq; demonſtratur ſibimetipſi contrarius Dom. Reg. Rouitus in conſiliis enunciatis.

OBSERVATIO XIII.

ET ſanè: ſub fide *Io. Vinc. Ann. in alleg.* 55. *in finalib. verbis nu.* 25. vbi tradit fuiſſe contra eius Clientem iudicatum, dum ipſe in *d. alleg. ex n.* 16. nixus fuit demonſtrare pragmaticam prędictam nõ fuiſſe antiquatã,
1 adnotaueram *Ego* in meis *Aduerſarÿs*, in verb. *Aſſenſus* nõ eſſe in vſu, eòq; magis, quia eiuſmodi traditionẽ approbatam vidi à *Reg. Rou.* nedùm *in commentar.* ſuper *d. Prag. nu.* 1. verùm etiam in *conſ.* 12. *num.* 28. verſ. *Prætereà lib.* 1. *&* à *Reg. de Pont, de poteſt. Proreg. tit.* 8. *de refutat. feud.* §. 5. *num.* 23. itaq; in quadam cauſa magni momenti Conſultus reſpondi, nam vltrà præfatorum inſignium virorum authoritatem, ſtringit fortiùs Sac. noſtri Conſil. determinatio
2 edita in cauſa illa Marchionis Burgentiæ cùm Duce Martinæ, cuius Marchionis vices vti Aduocatus ſuſtinuit *Dom. Rouit. conſ.* 12. vbi *in fin.* eam recenſet, ac plures votantes viros non mediocritèr doctos enarrat, ſcil. *DD. Marcum Antonium de Ponte Sac. Conſ. Præſidem, & Conſiliarios Fabium Riccardum, Pyrrum Paganum, Io. Andream Georg. cauſæ Commiſſarium, Ambroſium Villalobos de Sãctiago, Gaſparem Palacium, & Io. Baptiſtam Valenzuelam*, quæ deciſio emanauit die 31. *Maÿ* 1614. contrariam partem pro Marchione tutan-
3 te *Dom. meo Conſiliar. Theodoro*, vt in eius *alleg.* 30. *&* 31. vbi *nu.* 40. verſ. *Vltra*, punctuatim allegauit diſpoſitionem *d. prag.* 10. ad inualidandum aſſenſum ob non ſequutum contractum infra tres menſes, licèt ipſe alleget *prag.* 8. *de feud.* quæ verè erat 8. ſecundum computationem *Carauit.* modò verò eſt ſituata 10. *loco in tit. de feud.* ſecundum ordinationem *Reg. Rou.* & in calce *d. alleg.*
4 40. adnotauit pariter *Dom. Theodorus* cauſæ determinationem, & conſilia *Dom. Rou.* quæ legenda monet vnà cum allegatis per ipſum, ad hoc vt plenius percipiantur articuli diſcuſſi, quam opinionem ſequitur *Reg. Sanfel. dec.* 281. *num.* 5. verſ. *Nec obſtat par.* 2. adducto ſimpliciter *Ann. de Pont. &* Rou. de eius tamen articuli veritate pollicetur inibi ſe diffusè tractaturum in alia deciſione, quam diligenti facta per *Me* exquiſitione, non inueni.
5 Prodierunt poſtmodum è prælo *D. Ferdinandi Arias de Meſa Regÿ Conſiliarÿ*, ac ob eius doctrinam Almi Studij Neapolitani Veſpertinæ primariæ Cathedræ Anteceſſoris, nuper è viuis exceſſi, de *Me* optimè meriti libri tres *variar. reſol. qui in lib.* 2. *cap.* 18. peculiariter de re agẽs
6 tradit Sac. noſtrum Conſil. pro maiori votorum numero tenuiſſe contrarium, re maturius penſata, ſicuti videre eſt *num.* 4. verſ. *His tamen*, ea
7 potiſſimum ratione, quia vt lex dicatur non eſſe in vſu, plura requirũtur, quæ in caſu *Prag.* prædictæ non concurrunt, quæq; ipſe enumerat *d. num.* 4. *ad fin. vſque* Approbatque inſuper dicta per *Ann. d. alleg.* 55. *nu.* 16. exprobrans manifeſtè *Regen. de*
8 *Pont. & Regen. Rouit.* placita in locis modò citatis, eò quod *Annam* tantum habuerint Antesignanum, quæ contrarium non obſcurè dicere inſinuat,

ſinuat, dum tradit *in fin. d. alleg.* 55. *num.* 35. in cauſa Terræ Lapigij ſententiam abſolutoriam emanaſse, eò quod renunciatio feudi fuit facta in proximè ſucceſsurum, quæ non indigebat aſſenſu.

9 Eſt tamen verum, quod *Reg. Rou. d. conſ.* 12. *num.* 28. vt *Ann.* fidem in hoc debilitaret, obſeruat deciſionẽ fuiſse fundatam eò quod *Prag.* non eſt in vſu, quodq; dùm *Ann.* ait ex capite renunciationis factæ in proximè ſucceſsurum fuiſse prolatam ſententiam prędictam, eſt color quidam quæſitus, vt indicaret ex alio emanaſse ſententiam, non probat;
10 quia teſtis eſt de auditu; dicit etenim in *fin. allegation. Vt audiui.*

Quid igitur Prudens poterit in futurum conſulere Aduocatus tot inter diſſidentes opiniones Doctorum, tàm inſignium, ac contrarias Sac. Conſilij Neapolitanis cita, ſiuę (vt aiunt) deciſiones? Poſteriores
11 leges derogant prioribus, quando contrariæ ſunt, inquit *Paul. lib.* 8. *ad l. Iuliam, & Papiani* tranſlatus *in l. Sed & poſteriores* 28. *ff. de legi.* Cum igitur nuperrimè ſit interpretatum per Sac. Conſil. (re benè trutinata) quod minimè antiquata ſit *Pragm.* prædicta, imò quod in viridi extet obſeruantia, Nos illi libenter adhæ-
12 remus, eò magis, quia *Reg. Rou.* qui conſuluit in 1. *vol.* eius *conſilior. conſ.* 12. *num.* 28. & in *Commentarijs ſuper d. prag. num.* 1. docuit, quod non ſit in obſeruantia, poſtmodum *in* 2. *vol. conſ.* 68. *num.* 12. calamum arripiens pro D. Proſpero Suardo fundauit nullitatem diſpoſitionis de re feudali, quia debebat ſubſequi poſt tres menſes à die impetrati aſſenſus, allegans *d. prag.* 10. licèt impreſſoris incuria dicatur *pag.* 11. *de feud.*

SVMMARIVM.

1 *Inferior non poteſt imponere legem Superiori, & actibus ab eo faciendis.*
2 Prag. 10. de feud. *non procedit in aſſenſibus expeditis à Catholica Maieſtate.*
3 *Annus imperitus pro executoriandis expeditionibus factis à Sac. Cathol. Maieſtate non currit, niſi à die, quo executoriatur actus in Regno, non autem à die expeditionis aſſenſus in Curia Regis.*
4 Prag. *non debet eſſe alteri contraria.*
5 *Legum correctio eſt euitanda.*
6 prag. 10. de feud. *fuit promulgata in beneficium* Regis.
7 *Princeps Supremus in dubio non intelligitur ſtatuta particularia tollere, niſi expreſsè deroget.*
8 *Tempus trium menſium præfinitum expeditionibus S. Cath. M. virtute* prag. 10. de feud. *à quo tempore incipiat currere in expeditionibus factis in Curia Regis.*

ARGVMENTVM.

Prag. 10. *de feud.* incip. *Quia in nouis*, de qua in *præcedent. Obſeruat.* An procedat in expeditionibus emanatis à Sacra Catholica Maieſtate? quidquè nuperrimè Sacrum Conſilium determinauerit?

OB-

OBSERVATIO XIV.

NEgatiuè reſoluit *Regen. Rou.* nedùm *in commentar. ad d. prag. nu.* 3. *&* *in conſ.* 12. *num.* 28. per eademet verba; ſuam reſolutionem ſtatuens, quia *Pragmatica* fuit edita ab *Illuſtr.*
1 *Prorege D. Petro de Toleto in anno* 1544 & ſic ab inferiore, qui non poterat imponere legem ipſi Regi, & actibus ab eo faciendis, tanquam eius Superiori, *cap. veniens extr. de iureiur. l. nam Magiſtratus, ff. de recept. arbitr.* §. 1. 36. *diſt. cap. conſtitutionem in fin. de verbor. ſign. in* 6. *& in cap. cum inferior de maior. & obed.* ſubdens quatenus poſſet *Pragmatica* extendi ad aſſenſus ab ipſa *Cathol. Ma-*
2 *ieſtate* expediendos, non poſſe operari effectum ſuum à die expeditionis aſſenſus in illa Suprema Regia Cancellaria, reſidente apud ipſam
3 *Cathol. Maieſtatem,* ſed tantùm à die, quo executoriatur in hoc Regno per *prag.* 1. *ſub tit. de præſen. priuileg. infra annum,* eſſet inutilis reſpectu huiuſmodi aſſenſuum, quod non eſſe dicendum tradit *Reg. Rou. in d.*
4 *prag.* 10. *in fin.* nè vna pragmatica ſit alteri contraria, & ad euitandum
5 legum correctionem, itaq; fuiſſe iudicatum per Sacrum Conſilium, iunctis Conſiliarijs duarum Aularũ pro Marchione Burgentiæ, contra Ducem Martinæ; de qua extant plura eiuſdem *Reg. Rou. conſilia in* 1. *vol.* eius *conſilior.* ſcil. 12. 13. & 14. in quorum calce deciſionem prædictam memorat, & votantes in eâ.

Attamen Sacrum Conſilium renitentibus nonnullis ex Dominis duarum Aularum in cauſa relata per *Conſiliar. D. Ferdinandum Arias de Meſa in lib.* 2. *varar. cap.* 19. con-
6 trarium determinauit, eis motum fundamentis, quia licèt *d. Pragmatica* 10. à Prorege lata fuerit, eſt tamen lata in beneficium Regiæ Curiæ, qua de re omnes aſſenſus compræhendere debet, niſi aliter ſit diſpoſitum, tum etiam, quia Supremus
7 Princeps in dubio non intelligitur ſtatuta particularia tollere, niſi expreſsè deroget, *cap.* 1. *de Conſtit. in* 6. *cap. Si propter tua de reſcript. eod. lib.* 6. cũ alijs adductis per *D. Arias de Meſa loc. cit. num.* 4. *& ſeqq.* Tranſiuit ta-
8 men Sacrum Conſilium cum temperamento adhibito per *Reg. Rou.* quod tres illi menſes non incipiant currere à die expeditionis, ſed tantùm à die, qua in hoc Regno mandantur executioni per Illuſtriſsimũ Proregem, ſicuti obſeruat idemet *Arias d. cap.* 19. *num.* 8.

SVMMARIVM.

1 F*Raudationis cauſa, quæ geſta ſunt, Prætoris edicto reuocantur.*

2 *Acquirere valens, ſi non acquirat, non continetur in edicto de* reuocand. ijs, quæ in fraud. creditor.

3 *Edictum de* reuocan. hijs, quæ in fraud. creditor. *pertinet ad deminuentes patrimonium ſuum, non autem ad eos, qui id agunt, nè acquirant.*

4 Tex. in l. qui autem 101. ff. quæ in fraud. creditor. *locum ſibi vindicat in creditoribus, nedùm perſonalibus, verum etiam hypothecarijs.*

5 Ancharanus conſ. 101. *reprobatur à* Dom. Vincentio de Franchis Sac. Conſilij Præſide.

6 *Ius adeundi non eſt in bonis, nec in iure, & actione.*

7 *Ius adeundi dicitur ius quærendum, non quæſitum, quod multis modis poteſt deperdi.*

8 Tex. in l. qui autem, ff. quæ in fraud. creditor. *procedit etiam in legitima.*

Digitized by Google

9 *Filius poteſt non acquirere legitimam, quia illa non debetur, niſi petenti.*
10 *Abſtenſio ſimplex ſufficit in legitima, etiamſi nulla fiat repudiatio.*
11 Tellius Fernandez *ſatis dubitat de* Ancaran. in conſ. 101. *quod inſeruiuit clienti.*
12 *Debitor, qui ius ſuum non deminuit repudiando, æqualiter hypothecarios afficit, ac in actione perſonali creditores.*
13 *Fiſcus reuocat non ſolum ea, quæ à debitore ipſius donantur vti in fraudem, ſed etiam quocunque modo res alienentur, etſi non quæratur.*
14 *Fiſcus ex ſpeciali priuilegio reuocat non acquiſita per eius debitorem, ſicuti & alienata vti in fraudem.*
15 *Dos, & Fiſcus pari paſſu ambulant in priuilegiis.*
16 *Ius quærendum, ſicuti non poteſt renuntiari in fraudem fiſci, ita nec in fraudem dotis.*
17 Vlpianus & Paulus Conſulti *ad inuicem ſibi pugnantes conciliantur.*
18 *Iudicare, vbi Sapientes diſcordant, difficile eſt.*
19 Author *inhæret opinioni* Tellij Fernandez *ad conciliationem* Pauli, & Vlpiani Iureconſultorum.
20 Tex. in l.cum quidam 26.ff.de iur. fiſc. *enucleatur.*
21 Tex. in l. in fraudem, ff. de iur. fiſc. *expenditur.*
22 *Edictum fraudationis cauſa geſtum, ſolùm reuocat diminutionem patrimonij, non autem repudiationis eius, quod noluit acquirere.*
23 *Creditores non fraudantur cum quid à debitore non acquiritur, ſed cùm quid de bonis diminuitur.*
24 *Debitor non dicitur alienare, cùm nihil aequirit.*
25 *Ius adeundi non venit appellatione bonorum.*
26 *Specialia ſunt miſerorum ſubſidia.*
27 *Fiſcus poſtponitur priuato cum agit de lucro captando, & priuatus de damno vitando.*
28 *Legatario, vel hærede repudiante, legatum, & hæreditas nunquam fuiſſe fingitur.*
29 *Dominium rei legatæ acquiritur imperfectè, & reuocabiliter ante acceptationem, & ſub tacita condemnatione, niſi repudietur.*
30 Tex. in l. 1. ff. ſi quid in fraud. patron. *dilucidatur in materia repudiationis.*
31 *Lex cùm fingit, idem eſt, ac ſi eſſet verum.*
32 *Repudiatione ſequuta, nunquam is, cui relictum fuit legatum, habuit dominium, nec ius in legato.*
33 *Condemnatus ſi repudiauit nullum ius habuit quod potuiſſet fiſco acquiri.*
34 *Ius quod non fuit in perſona condemnati ex eius damnatione, impoſsibile eſt, vt ſit in perſona fiſci.*
35 *Repudiatio hæreditatis, vel legati quãdo dicitur fieri in fraudem, vt edicto Prætoris* de jis, quæ in fraudẽ creditorum *comprehendatur.*
36 *Creditores hypothecarij potiori priuilegio gaudent, quàm fiſcus, pro pœna proueniente ex delicto.*
37 *Perſonalis actio tantùm competit fiſco abſque hypotheca, ex delicto.*
38 *Creditores hypothecarij præferuntur ijs, qui actionem habent tantùm perſonalem.*
39 *Hæreditas, & legatum poſſunt repudiari in fraudem fiſci, cui in hoc nullum competit priuilegium.*
40 *Fiſcus quibus creditoribus præferatur, & quando.*
41 *Sententia Principis ſemper non facit legem.*
42 *Stylus contra ius, induci non poteſt à Magiſtratibus per Principem electis ad ius reddendum.*
43 Fabius Ann. Conſiliarius conſ. 76. *improbatur.*
44 *Doctor perfunctoriè loquens, non eſt plurimi faciendus.*

Digitized by Google

ARGVMENTVM.

Textus in l. qui autem 6. ff. Quæ in fraud. creditor. An procedat in Fiſco, & dote? quiduè fuerit determinatum per Sac. Conſil. apud *Dom. Præſid. Vincent. de Franch dec.* 101. reſpectu creditorũ tàm perſonalem obligationem habentium, quàm etiam hypothecariam? exploſa *Anchar.* ſententia *in conſ.* 101. Fiſcum, nullum habere priuilegiũ quin repudiatio hæreditatis, vel legati facta à condẽnato, nõ teneat, ac comprçhẽſa dicatur in Edicto Prætoris, quo geſta in fraudem reuocãtur, ſiuè cũ creditoribus obligationem tantùm perſonalem habentibus, ſiuè cum hypothecarijs, pluribus oſtenditur; ibique inſinuatur quid tenendum, ſiuè ante, ſiuè poſt condemnationem delinquentis diſputatio ſuboriatur? *Texx. in l. cum quidam* 26. ff. *de iur. fiſci*, *& in l. in fraudem*, ff. *eod.* inter ſe primo obtutu pugnantes, conciliantur: *Fabij Ann. Regij Conſiliarij* placitum *in conſ.* 76. exploditur; pluraq; alia in materia non inſcitè adducuntur.

OBSERVATIO XV.

QVuotquot inter *Vlpianus*
reſponſa tradiderit, ce-
lebre apud Scribentes
vnanimi ſanè ſpiritu
habetur illud, quod in
themate præmiſimus,
Etenim cum in *l. 1.* eiuſdem *tit. Vl-
pianus* ipſe edocuerit, ea quæ frau-
dationis cauſa geſta ſunt iure opti-
1 mo reuocari, Prætoris edictum ex-
plicans, ſubdit in *d. l. qui autem*, eiuſ-
dem edicti enucleationem proſe-
quens, quod ſi quis valet quid ac-
quirere, & non acquirit, ad edictum
2 non pertinet, ſubdens, *Pertinet enim
hoc edictum ad diminuentes patrimo-*
2 *nium ſuum, non ad eos, qui id agunt, nè
locupletentur*, & inferius, *Proindè, &
qui repudiauit hæreditatem, vel legiti-
mam, vel honorariam, vel teſtamenta-
riam, non eſt in cauſa, vt huic edicto lo-
cum faciat*, dat rationem, *Noluit enim*
(inquit) *acquirere, non ſuum patrimo-
nium diminuere*. Vndè traditum eſt
4 communiter *tex.* prædictum locum
ſibi vindicare, nedùm ſi is, qui non
vult acquirere, creditores habeat in
actione perſonali, verum etiam in
hypothecarijs, ſicuti diſertè tradit
Dom. de Franch. dec. 101. *per tot.* præ-
ſertim ex *num.* 9. vbi adducit *conſil.
Ancharan.* 101. *verſ. In quæſtione vſq;
ad fin.* qui nixus fuit cõtrarium ſua-
5 dere, alioſq; plures *Ancharan.* ſenten-
tiam inſequutos, illumq; apertè re-
probans, ac ſingulis per *Ancharan.*
eiuſq; Aſſeclas occurrens *Dom. de
Franch.* tandem *nu.* 21. verſ. *Ex præ-
dictis* teſtatum reliquit, contra *An-
charan.* facere iura, rationes, ac Au-
thoritates, & contra ipſum determi-
natum fuiſſe per *Sac. Conſil. de anno*
1576. *die* 14. *Iulij* cauſa plenè diſcuſ-
ſa *num.* 32. verſ. *Plenè*, eiſq; condu-
cunt, quæ tradũt *Dec. conſ.* 443. *Natt.
conſ.* 140. *vol.* 1. & *Menoch. conſ.* 116.
num.

num. fin. vol. 2. quod ius adeundi nō
6 eſt in bonis, nec in iure, & actione,
Dom. meus Conſiliar. Theod. alleg. 15.
num. 20. ſed extra bona per *tex. ſy-
nodalem in l. pretia rerum* 63. *§. nec
enim, ff. ad l. falcid. Gratian. reſponſ.*
35. *num.* 35. *Collega noſter eruditiſsi-
mus Dom. Hodiern. in addit. ad Surd.
dec.* 140. *num.* 10. *Peregr. conſ.* 46. *nu.*
16. *lib.* 3. *D. Petr. Diez Noguerol*, vir
ſanè perdoctus *in ſuo opere Allegation.
iuris alleg.* 11. *num.* 108. inquiens fa-
cultatē acquirendi non eſſe ius for-
matum, nec productum antequam
ad eſſe perducatur, *Ego ipſe in* 1. *di-
ſceptat. forenſ. cap.* 34. *num.* 41. *cum
duob. ſeqq.* vbi plures adduxi, & nunc
addo *Matthiam Berlich. dec.* 114. *nu.*
1. *par.* 1. vbi alios aggregat, multaq;
notabilia tradit, eumq; *tex. in d. l. qui*
7 *autem*, procedere etiam in legitima,
vt non poſſint creditores filium eo-
8 rum debitorem vrgere, vt acquirat
poſt *Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 271.
num. 10. *cum ſeq.* tenet *Epiſcop. Ricc.
in addit. ad d. dec.* 101. *Dom. de Franch.*
quo tantum adducto, ac ratione
expenſa; ideò filium poſſe non ac-
9 acquirere legitimam, quia illa non
debetur, niſi petenti per *tex. in l. ſci-
mus*, vbi *gloſ. C. de inoff. teſta.* ac pro-
10 indè non requiri expreſſam repu-
diationem, ſed ſufficere quod filius
abſtineat per *tex. in l. ait Prætor* 10. *§.
ſi quis in fraudem, ff. quæ in fraud. cre-
ditor.* deciſum in *Senatu Pedemon. de
anno* 1614. *die* 8. *Februarij*, recenſet
inſignis *Gaſpar. Anton. Theſ. quæſtion.
forenſ. lib.* 3. *cap.* 74. nonnulla per
Lanar. conſ. 48. *num.* 1. plenè *Tellius*
11 *Fernandez ad l.* 4. *Taur. num.* 56.
verſ. *Ego*, vbi inquit valdè dubitare
de opinione *Ancharan. d. conſ.* 101. &
ſequacium, & timere nè cauſa ſu-
per qua conſuluit coegerit eum ad
illud dicendum, & ex *d. num.* 56. *ad
num.* 61. benè probat contra *Ancha-
ran.* ſubdens *in fin. d. num.* 60. verſ.
Et ita tenendum, quod ratio *d. l. qui
autem*, ſcilicet, quia debitor ius ſuum
12 non diminuit repudiando, æquali-
ter conueniat hypothecariæ, ſiue
perſonali, & *num.* 61. *in fin. Sanchez
de matrim. lib.* 6. *diſp.* 4. *num.* 8. verſ.
Re vera, vbi in hanc ſententiam ad-
ducit *Bald. in l. magis puto, §. fundum
nu. ff. de reb. eor. lo. Lup. in rubr. de
donat. inter vir. & vxor. §.* 47. *num.* 9.
ibiq; recenſet *Dom. de Franch. d. dec.*
101. & inſimul damnat opinionem
Anchar. in d. conſ. 101. eiuſq; Aſſecla-
rum.

Deueniendum eſt modò poſt præ-
dicta exarata, propriùs ad quæſtio-
nem propoſitam, in qua reperio
Paulum, lib. 5. *ſententiarum* transla-
tum *in l. in fraudem* 45. *ff. de iur. fiſc.*
eam dirimere his verbis, *In fraudem
fiſci non ſolum per donationem, ſed quo-*
13 *cunque modo res alienatæ reuocantur:
idemq; iuris eſt* (attendantur rogo)
& ſi non quæratur: vbi *gloſ.* verb. *non
quæratur*, nititur contraria diluere,
ibiq; *Alber.* tradit ſpeciale eſſe in fi-
ſco, quod imputetur ei, qui noluit
14 acquirere, quod non eſt in alijs cre-
ditoribus, vndè *Gozadin. conſ.* 97. *nu.*
12. propè *fin.* inquit, idem eſſe fauo-
re dotis, quia procedit argumentum
de fiſco ad dotem in priuilegijs ar-
15 gumento *l.* 2. *C. de priuileg. fiſc.* itaque
tenere *Butr. in cap.* 1. *de probat. Ioan.
Andr. in addit. ad Specul. tit. de inſtru.
edit. §. videndum*, verſ. *Ex præmiſsis,
Caſtr. in l.* 1. *ff. ſolut. matr.* & ibi per
Alex. col. 22. *Roman. & Iaſ. in l. nec
quicquam, ff. de eden.* quam opinio-
nem vti communem, tenere *Dec. in
d. cap.* 1. *col.* 34. verſ. *Tertio extenditur*,
ac *Gozadino* tantùm allegato, pro
abſoluto tenet *Conſiliar. Ann. conſ.*
76. *num.* 6. formans concluſionem,
quam communem exiſtimat, quod
16 ſicut ius quærendum, non poteſt
renunciari in fraudem fiſci ad limi-
tationem *tex. in d. l. qui autem*, vbi
Rayner. & *Zaſ.* ſpeciale hoc eſse in
fiſco tradunt per *tex. in d. l. in fran-
dem, ff. de iur. fiſc.* ita nequidem in do-
te *Neguſ. de pignor.* 4. *par. princ. n.* 45.

Vr-

17 Vrget tamen in contrarium *Vl-
pianus lib. 31. ad Sabinum*, translatus
in l. cum quidam 26. ff. eod. de iur. fiſc.
ibi, *Non videri in fraudem fiſci fa-
ctum, quod acquiſitum non eſt*. Et ſic
videmus Conſultos ipſos pugnãtes
inter ſe: *Vlpianus* decreuit fiſcum
conqueri non poſſe, ſi non acquirit;
Paulus verò in fraudem fiſci videri
factum, ſi non acquiſierit. Quid igi-
tur tenendum? difficile namque eſt
18 iudicare, vbi Sapientes diſcordant;
At *Ego* non animo iudicandi, ſed in-
tentu oſtendendi veritatem; meam
19 ſententiam indicabo, ſeu mauis cõ-
firmabo *Me* cum ſentẽtia *Tellij Fer-
nandez in l. 4. Taur. num. 62. ad 64.*
vbi fundat (quicquid alij poſt *gloſſas*
20 *in d. §. cum quidam, & in l. in frau-
dem*, vt eiuſmodi Conſultorum an-
tinomiam diſſoluerent, diſtinctionis
moderamine eam temperare enixi
ſunt) quod ſcil. in *d. l. cum quidam*,
nondùm erat damnatus, ſed erat
creditor in ſpe, At in *d. l. in fraudem*
21 erat iam debitor realis propter dã-
nationem; rationem *tex. in d. l. qui
autem, & in l. cum quidam, ff. de iure
fiſci*, ità locum obtinere in fiſco, ſi-
cut in priuato, nam edictum frau-
22 dationis cauſa geſtum, ſolùm reuo-
cat diminutionem patrimonij, non
autem repudiationẽ eius, quod no-
luit acquirere, quod & *Iulianus* quo-
que ſcribit in *l. Non fraudantur, ff. de*
23 *regu. iur.* ibi, *Non fraudantur credi-
tores cum quid non acquiritur à debito-
re, ſed cum quid de bonis diminuitur*, &
obſeruat *Sanchez de matrim. lib. 6. de
donatio. inter coniug. diſput. 4. num. 8.*
24 ea reddita ratione, quia talis debi-
tor non alienat, cum nihil acquiſie-
rit, ius etenim hæreditatem adeun-
di, antequam acceptetur, non eſt in
bonis noſtris per *tex. in l pretia rerum
63.* ibi, *Acquirit nobis certè cum adie-
rit, ff. ad l. falcid. Gratian. reſponſ. 35.
nu. 35.* vbi expreſsè inquit ius adeũ-
di non eſſe in bonis, & bonorum
25 appellatione non venire *Dom. de
Franch. dec. 101. num. 5.* cum alijs
nuper adductis à *D. Petro Diez de
Ribadeneyra Noguerol allegationum iu-
ris, alleg. 11. num. 108.* vbi *Dom. de
Franch. in d. dec. 101.* cum alijs addu-
cit, ſicuti *Ego* indicaui in *1. diſcept.
forenſ. d. cap. 34. num. 41.* poſt *Tell.
loc. cit. num. 59.* quæ ſanè ratio ità
militat in fiſco, ſicuti in priuato,
26 nec ſpecialia ſunt introducenda,
ſunt etenim miſerorum ſubſidia.

27 Facit vlteriùs ſubtilis indagatio
eiuſdem *Tellij*: Fingamus; quem eſ-
ſe condemnatum pro combuſtione
domus ad pęnam fiſco, & ad emen-
dationem domus priuato, in hoc
concurſu nonnè verum eſt prius eſ-
ſe ſatisfaciendum priuato, qui certat
de damno vitando, quàm fiſco, qui
de lucro agit captando? Certè ſic;
textum etenim habemus in *l. 1. cum
toto Rubro, C. pœnis fiſcalib creditores
præferr. lib. 10.* vbi *Io. de Platea* notat
num. 3. Cur igitur ſi priuatus præ-
fertur fiſco, & in damnum priuati,
qui tractabat de damno reſarcien-
do, damnatus poteſt repudiare, fi-
ſcus vult magis priuilegiari in lucro,
in quo vincitur à priuato? Ideò fa-
cit regula deſumpta ex *tex. in l. de
acceſsionibus, ff. de diuerſ. & temporar.
præſcript.* & aduertit *Gratian. diſcept.
forenſ. cap. 271. num. 20. & ſeq. tom. 2.*

Præterea: communis eſt traditio
Doctorum, præſertim *Bart. in d. l. qui*
28 *autem.* vbi *gloſ.* verb. *legatum in princ.*
quod legatario, vel hærede rẽpudiã-
te, legatum, ſiue hæreditas nunquã
29 fuiſſe fingitur, quia dominium le-
gati acquiritur imperfectè, & reuo-
cabilitèr ante acceptationem, &
ſub tacita conditione, niſi repudie-
tur, idcircò cum poſteà repudiatur
fingitur dominium non eſſe quæſi-
tum, & poſt *Bart.* deſignat *Iaſ. in §.*
30 *Idem ſi quid in princ. Inſtit. de action.*
Sed quid multis? *tex.* eſt ſynodalis
*in l. 1. verſ. Vtrum autem, ff. ſi quid in
fraud. patron.* ibi, *Quamuis enim le-
gatum retrò noſtrum ſit, niſi repudiet,*
at-

attamen cum repudiatur, retrò noſtrum non fuiſſe, palàm eſt, & cum lex fin-
31 gat ſuper hoc, idem eſt ac ſi eſſet verum, ſecundum *Tell. loc.cit. nu.*59. verſ. *Vlterius*, qui alium expendit *tex. in l. legatarius*, §. *ſi legatum*, ibi, *Quaſi nè legatum quidem ſit ff. de legat.* 1. *Aretin. in l. qui filiabus*, §. *ſi vni, ff. eod.* idemq; *Tell. d. num.*59. verſ. *Vides igitur*, inquit *tex. in d. l.* 1. *ff. ſi quid in fran. patron.* eſſe formalem ad hoc,
32 quod ſequuta repudiatione nunquam cui relictum fuit legatum, habuit dominium, nec ius in legato, peculiaria quædē ſubiungens, *Grattan. diſceptat. forenſ. d. cap.* 271. *num.* 11. *Ego lato calamo in* 1. *diſceptation. forenſ. cap.* 34. *num.* 36. *Sanchez d. diſput.* 4. *num.*8. verſ. *Re vera*, Hinc *Tell. d. l.*4. *num.* 63. verſ. *Qualiter ergo*, iure optimo exclamat, *Qualiter ergo fiſcus poteſt prætendere*
33 *ius ad illud, quod damnatus nunquam habuit?* & paulò poſt ibi, *Sed ſi condemnatus nullum ius habuit, propterea quia repudiauit, non video, vndè ius naſcatur fiſco ex perſona damnati*, reducit etiam ad impoſſibilitatem, quod id quod non fuit in perſona
34 condemnati ex eius damnatione ſit in perſona fiſci.

Reſtrictio inſuper, quæ à nonnullis traditur, quod repudiatio hære-
35 ditatis, vel legati in fraudem dicatur fieri, ſi fiat poſt condemnationem ob delictum ad ſummam aliquam pecuniarum; ideòq; Prætoris edicto compræhendatur in beneficium fiſci, nullum faceſſit negotiū, quia potiori priuilegio gaudēt cre-
36 ditores habentes hypothecas, & tamen ex dictis per Nos ſuperiùs, poteſt debitor repudiare in eorum
37 præiudicium, nam ex delicto, ſola obligatio perſonalis abſque hypotheca aliqua conſurgit, & clarum eſt creditores hypothecarios præferri
38 creditoribus in actione perſonali, ad *tex. in l. eos, C. de pignor.* Vndè tradit *Sanch. d. diſp.* 4. *num.*8. *circa med.*
39 eò fortius hæreditatem, & legatum poſſe repudiari in fraudem fiſci, ſubdens nullo hac in re fiſcum priuilegio potiri, nam aut ſermonem facimus ante ſententiam condemnationis in beneficium fiſci, & vtiq; nulla illi conceditur hypotheca, *l. ſi qua pæna, & l. aliud*, §. *inter multa, ff de verbor. ſign.* Si verò poſt condemnationem quærimus, & tunc nullam habet hypothecam, reſpectu aliorū
40 creditorum ex contractu, *l. quod placuit, ff. de iur. fiſc.* ea tamen habere poteſt reſpectu aliorum creditorum ex delicto, ipſiſq; præferri haud inficiamur ex mente *Couarr. variar. cap.*16. *num.*8. *Alber. in tractat. Statutor. lib.* 3. *q.* 24. *Dec. conſ.*445. *à num.* 65. *Barbat. conſ.* 22. *à num.* 9. *lib.* 3. *Ruin. conſ.*23. *lib.*5. *Nell. in tract. bannitor.* 1. *par.* 2. *tempor. par.* 30. *Dom. de Franch. d. dec.* 101. *num.*5. *Zanch. in repet. l. hæredes mei*, §. *cum ità* 4 *par. num.* 88 *ff. ad Trebell.* quos adducit *Sanch. d. diſput.*4 *num.* 8. occurrens placito *Gregor. Lopez in l.* 12. verſ. *Engañoſamente, tom* 10. *par.*5. vbi tradit in Supremo Regis Conſilio ſemel contrarium fuiſſe pronunciatū, nam ſententiam illam minimè refragari tenet *Sanchez*, quia ea mini-
41 mè legem efficit; Imò nec ſemper ſententia Principis, ſecundum *Couarr.*4. *decret.* 2. *par. cap.*7. §.4. *nu.*15.
42 quia Magiſtratus electi per Principem ad ius reddendum, non poſſunt inducere ſtylum contra ius, ex traditis per *Gregor. Lopez l.* 9. verb. *Como à los ricos t.* 28. *par.* 3. & acutè *Tell. d. num.*60. quæ omnia ex vi correlatiuorum etiam in dote vigent.

Vt hinc facilè diſpiciamus, quanti facienda ſit Authoritas eius qui
43 perfunctoriè articulum indicat, & herclè mirari liceat de *Conſiliario Ann.* viro doctiſſimo, dùm *in loc. cit.* communem exiſtimauit ſententiā, quod *tex. in d. l. qui autem veniat reſtringendus in fiſco, & dote.* Et verè ſa-

ſatis ieiunè re minimè diſcuſſa, ac articulo non deguſtato.

SVMMARIVM.

1 TEx. in l. qui autem 6. ff. quę in fraud. creditor. *procedit in creditoribus cuiuſcumque generis, tàm perſonalibus, quàm hypothecarijs, ſecundum veriorem opinionem.*

2 *Dos, & fiſcus ſubijciuntur diſpoſitioni* tex. in l. qui autem 6. ff. quæ in fra u.creditor. *utpotè qui in hoc nullo potiuntur priuilegio.*

3 *Debitor an poſsit in foro conſcientiæ non acquirere in præiudicium creditorum, ſecundum diſpoſitionem* tex. in l. qui autem 6. ff. quæ in frau. creditor.

4 *Aduocati conſulentes debitoribus, nè acquirant in præiudicium creditorum, an teneantur ad reſtitutionem, & emendam damni creditoribus?*

5 *Animæ fauore tutius eſt in dubijs opinionibus, pro ea adhærere.*

6 *Media neceſſaria ſunt adhibenda ad conſequendum finem.*

7 *Iuſtitiæ lege, qua debitor tenetur ſoluere debita, tenetur adhibere media, vt ſoluat, quãdo media non ſunt valdè difficilia, vt ſoluat.*

8 *Debitor non acquirens in præiudicium creditorum, nullam committit fraudem, nec diminuit patrimonium, idcò licitè poteſt non acquirere.*

9 *Lege permittente quod fit, non exprobratur.*

10 *Sacrum audire deſinens abſque legitima cauſa in die feſto, peccat.*

11 *Diminutio patrimonij eſt in cauſa, nè debitor poſſit diminutionem facere in preiudicium creditorum.*

12 *Creditores non fraudantur à debitoribus cum quid non acquirunt.*

13 *Repudiatio non eſt alienatio in fraudem creditorum, vt comprahendatur edicto Prætoris, de quo* in l. qui autem 6. ff. quæ in fraud. creditor.

14 Author *retorquet argumentum contra* P. Sanchez *in loco indicato.*

15 *Iure permittente quod fit, licitè fit.*

16 *Iuris priuilegio qui potitur, contra ius non mercatur.*

17 *Charitatis lege, quilibet tenetur damno proximi obuiare, ſi facile poteſt.*

18 *Debitor ſi valet facilè damnum creditoris euitare, tenetur ſaltim lege charitatis.*

19 *Priuatio præſupponit habitum.*

20 *Damnum quod alicui ex aliquo actu non infertur, minimè attenditur, cùm ad id non tendat principaliter.*

21 *Lex eſt ſanctio ſancta, iubens honeſta, & prohibens contraria.*

22 *Leges non dedignantur ſacros canones imitari, & è contrà.*

23 *Lex ciuilis etiam in cauſis Eccleſiaſticis attenditur, ſi expreſsè iuri canonico non contradicat, vel ius canonicum ei.*

24 Author, *vt* P. Sanchez *argumentum diluat, eius dicta perſcrutatur, in loco indicato.*

25 *Bona fides excuſat.*

26 *Argumenta adducta à* P. Sanchez in loco allegato, *poſſe nempè debitorem nõ acquirere in pręiudicium creditorum, validiora, & fortiora ſunt illis, quæ in contrarium idemet* P. Sanchez *adduxit.*

27 *Sententia Iudicis non innititur falſæ præſumptioni.*

28 *Debitor non acquirens in præiudicium creditorum, non poteſt cogi à Iudice, quod acquirat, vndè dicitur tutus in conſcientia.*

29 *Renuncians hæreditati delatæ, nè acquirat in præiudicium creditorum, non peccat.*

30 *Honeſtè quod poſſumus, id verè poſſumus.*

31 Author *approbat ſententiam aliàs indicatam in* 1. diſceptat. forenſ. cap. 34. num. 39. *quod debitor non acquirens in præiudicium creditorum, poteſt efficere tuta conſcientia.*

32 Authoris *proteſtatio, quod in omnibus*

bus eius ſcriptis, ſubſcribit ſe cenſuræ Sacroſanctæ Matris Eccleſiæ.

ARGVMENTVM.

Diſpoſitio *text. in l. qui autem* 6. ff. *quæ in frau. creditor.* de qua in *anteceden. Obſeruat.* An præcedat etiam in foro conſcientiæ, vt tutus reddatur debitor nolens acquirere in prę iudicium creditorum? quæq; opinio fortioribus nitatur rationibus, & argumētis, affirmatiua nè, vel negatiua? Recenſentur argumenta ad vtramq; partem adducta per eruditiſſimũ P. *Thomam Sanchez in abſoluto tract. de matrim. lib.* 6. *diſput.* 4. *tit. de donation. inter coniug. n.* 9. verſ. *His tamen*, & verſ. *Similiter*, eiuſq; opinio negatiua, nempè debitorem nolentem acquirere in præiudicium creditorum, ſiue in actione perſonali, ſiue cum hypotheca, non poſſe id efficere tuta conſcientia, quodq; teneatur ad reſtitutionem, in quam pœnam incidere quoque Aduocatos, ſiue alios Cōſulentes non aditionem, eoſque ad reſtitutionem, & emendam damni teneri ab *Authore* reijçitur, veriorque inſimul commonſtratur opinio affirmatiua, ſinguliſque P. *Sanchez* argumentis occurritur; quo loci *Author* proteſtatur ſe ne latum quidem vnguem velle recedere à iudicio Sacroſanctæ Matris Eccleſiæ, tàm in pręfato quęſito, quàm etiam omnibus alijs in caſibus, in quibus ſcripſit, ſcribit, & in futurum (Deo conſenſiente) ſcribet.

OBSERVATIO XVI.

ELaborauimus equidem in *præcedenti*, vt inſinuaremus diſſidentes inter Conſultorũ opiniones, veriorem illam exiſtere, ac in Supremis receptam Tribunalibus ſententiam, quod *tex. in d. l. qui au-*
1 *tem* 6. *ff. quæ in frau. creditor.* locum
teneat in cuiuſcumq; generis creditoribus, tàm perſonalibus, quàm
hypothecarijs, etiam ſi inter eos
2 connumerentur fiſcus, & dos, quaſi
quod nullo in hoc potiantur priuilegio, itaq; (niſi me, mei fallit amor) circulum (vt dici veteri adagio ſolet) abſoluiſſe, ac ſummum propoſiti aſſecuti videmur. Sed incaſſum omnia? ac (vti eſt in prouerbio) aquam ex cribro duximus. Nam ſi vera eſt opinio tenentium non poſſe in foro conſcientię *tex.* prędictum
3 practicari, ſicuti ex profeſſo docet
P. Thom. Sanchez de matrim. lib. 6. *diſp.* 4. *tit. de donat. inter coniug. nu.* 9. verſ. *His tamen*, & verſ. *Similiter*, vbi ma-
4 nifeſtè innuit Cauſidicos, alioſque
Conſulentes debitoribus vt repudient

dient, teneri creditoribus reſtitue-
re ea debita, quia iniuſtum fuit cõ-
ſilium, ex quo debitores euaſerunt
impotentes ad ſoluendum, & dam-
no cauſam dederunt; fruſtrà inſuda-
uimus. (Quis etenim ex Chriſtianis
audebit in poſterum animam ſuam
mortali ſubijcere crimini, ex quo
Dei gratiam amittat?) Et quid
prodeſt homini ſi totum mundum
lucretur, animæ verò ſuæ patiatur
detrimentum? vndè edocti ſumus
animæ fauore in dubijs opinioni-
5 bus, quod tutius eſt, præſumi debe-
re, ad *tex. in cap. vnic. de ſcrutin. cap. iuuenis de ſponſalib.* etiamſi duriorẽ cauſam denotat, vt *in cap. ſignificaſti el 2. de homicid.* per quæ iura ità tradit *Didac. Perez lib. 8. Ordinam. tom. 3. tit. 9. pag. mihi 320. col. 2. in fin.* verſ. *Et in dubijs*, benè *Reg. Valenz. conſ. 12 num. 36.* verſ. *Tamen quia, lib. 1.* poſt *Couarr. in cap. Alma mater, 1. par. relection. §.2. num. 4. de ſenten. excomm. in 6. l. ſunt perſonæ, ff. de religioſ. & in ſumptib. funer. Reg. de Pont. conſ. vltim. num. fin. Io. Franc. de Petr. conſ. 59. n. 18.* & ante *P. Sanch.* tenuit *P. Molin. de iuſtit. & iur. tract. 2. tom. 2. diſput. 435. ad fin. Gratian. diſceptation. forenſ. cap. 271. num. 25. & 26.* dùm refert vltimo loco opinionem *P. Sanch. Epiſcop. Ricc. in addit. ad dec. Dom. de Franch. 101.* verſ. *Notandum*, ibique *Nouar.* verſ. *In foro tamen, Illuſt. Dom. meus March. Torell. Reg. Hector Capic. Latro dec. 8. num. 13.* poſt prædictos, inquiens in foro conſcientiæ repudiantem peccare læthaliter, *Conſiliar. Paſchal. de virib. patr. poteſt. par. 2. cap. 4. nu. 174. Io. Franc. de Petris* doctus, ac miræ eruditionis vir, *conſ. 59. nu. 15.* verſ. *Non enim.*

Hoc verò tantorum virorum aſſumptum, quibus fundamentis conſiſtat diſpiciendum eſt: Et ſanè P. *Sanch. loc. indicato*, multis argumentis ſuam conuallare nititur ſententiam.

Primò: quia eadem lege, qua ali-
quis tenetur ad finem, tenetur adhi-
6 bere media neceſsaria ad illum finẽ
comparandum, quando media ſunt
facilia; dat exemplum; Eadem
lege qua teneor audire ſacrum, te-
neor confluere in templum, quan-
do non excuſor legitimè, vbi ſacrũ
celebratur, ergò eadem lege iuſti-
tiæ, qua debitor tenetur ſoluere de-
7 bita, tenetur adhibere media vt ſol-
uat, quando media non ſunt valdè difficilia, at in hoc non potente aliàs ſoluere, eſt medium neceſsarium, & facillimum acceptare eam hæreditatem quando eſt lucroſa, & expediens; ergò contra iuſtitiæ legem delinquit non acceptans.

Sed eiuſmodi argumentatio adeò debilis eſt, vt ex ſe ipſa deſtruatur, inquit etenim P. *Sanchez* media neceſſaria eſſe adhibenda ad aſſequendum finem, ad quem quis tenetur, quam propoſitionem concedimus vltrò, cum ea tamen modificatione, quam ipſe apponit in exemplificatione, quando ſcil. quis legitimè nõ excuſatur, at ſi *tex.* expreſſus *in d. l. qui autem, ff. quæ in frau. creditor.* diſponit creditores non poſse vrgere debitorem, vt acquirat, quia ex
non acquiſitione nulla committi-
8 tur fraus, nec fit damnum eius pa-
trimonio; nam non augetur, ergo le-
gitimè excuſatur ſi non acquirat,
dùm fecit actum à lege illi permiſ-
ſum, ità quod lege permittente fit,
9 non exprobatur, *l. Gracchus*, C. *ad l. Iuliam de adulter.* quomodo in proprijs terminis tenuit *Rota Romana* apud *Sanctiſsimum, dec. 401. num. 14. Pariſ. conſ. 72. in fin. lib. 3 Surd. dec. 30. num. 30.* & ſic ſemetipſum redarguit *P. Sanch. in eodem ſuo argumento.*

Secundò arguit *P. Sanch.* Si quis
in die feſto caret pallio, & ſic excu-
ſaretur à ſacro audiendo, ſi illi ac-
commodaretur pallium quis dubi-
10 tat, quod teneretur acceptare, vt

audiret ſacrum, & eius præcepti fractorem eſſe, ſi abſque legitima cauſa, ſolum nè audiret ſacrum, nollet acceptare, ergò ſimiliter in noſtro caſu.

Profectò labens argumentum, vt dicatur ex Minerua tanti viri eſſe profectum. quod totum ſi concedamus, quid ad tumbum quæſtionis noſtræ? in qua non acquirens legitimam habet cauſam, imò à iure permiſſam, quia nullum fit damnũ
11 eius patrimonio, in quo creditor habet actionem cum non diminuat, ſicuti in *antecedent. cap.* ex pluribus probauimus, vndè eodem morbo cum laboret, quo primum argumẽtum, cæteraq; alia exempla per ipſum adducta cò collimant, quando abſque legitima cauſa quid efficitur, quæ rei noſtrę non collineant, eodem ſanè collirio præbemus medelam, nè membranas occupemus.

Tertium argumentum, quod Achillæum effingit *P. Sanchez* vires ſumit ex eo, quod *tex. in d. l. qui autem*, verſ. *Proinde*, ibi, *Proinde & qui repudiauit*, & ibi, *Non eſt in ea cauſa, vt huic edicto locum faciat, & in l. Non*
12 *fraudantur*, ibi, *Non fraudantur creditores, cum quod non acquiritur à debitore, ff. de regu. iur.* non aliud decidant, niſi quod ea repudiatio nõ eſt alienatio in fraudem creditorũ,
13 quæ illo edicto reuocatur, non autem determinant hunc debitorem licitè facere, nec ipſi priuilegium aliquod concedunt, ergò nulla ratione id licitè efficere poteſt.

Ficulneum (vt ità dixerim) argumentum, quod ex iuribus per ipſum adductis diluitur, ac contra ipſum
14 retorquemus, conſentit *P. Sanchez* repudiationem non compræhendi in edicto reuocatorio alienationum in fraudem creditorum, ergò conſentiat neceſſè eſt iure permittente fieri repudiationem, ſi ergò fit iure permittente, quarè non licitè? alioquin qui iuris priuilegio potitur, contra ius mercari fateamur opor-
16 tet; Audiamus rationem *tex. in d. l. qui autem*, ibi, *Pertinet enim hoc edictum ad diminuẽtes patrimonium ſuum, non ad eos, qui id agunt, nè locupletentur*, & inferiùs; *Noluit enim acquirere, non ſuum patrimonium deminuere*. Si igitur edictum nõ adſcribit fraudi repudiationem, vndè oritur culpa in repudiante in damnum creditoris? cui nullum ius competit in eo, quod debitor non habuit.

Quartum argumentum deducit *P. Sanchez*, ex lege charitatis, quia ſaltem videtur clarè, delictum eſſe contra charitatem, nam quilibet le-
17 ge charitatis tenetur damno proximi obuiare, ſi facilè poteſt, maximè ſi cauſa eius, damnum illud patiatur; at creditor cauſa debitoris patitur ſui debiti iacturam, ergò debi-
18 tor potens facilè hoc damnum creditoris vitare, tenetur, ſaltem lege charitatis.

Sed reſolutio ſuadetur ex multis, nam in eo quod ait quemlibet teneri lege charitatis damno proximi obuiare, verum fatemur, ſed qui repudiat legatum, vel hæreditatem damnum non infert, quia hoc tantùm facit, nè acquirat, & nè augeat patrimonium, quod enim damnum inferri cuipiam poteſt, ex eo quod
19 non habuit? & ſic priuatio præſupponit habitum, *l. decem, ff. de verbor. oblig*, Præterquàm quod: damnum quod alicui ex aliquo actu infertur,
20 minimè attenditur, cum ad id non tendat principaliter, ex traditis *in l. ſi quis nec cauſam. ff. ſi cert. pet.* ſic in re præſenti, debitor non adit, quia facit actum de per ſe licitum, à iure permiſſum, non vt damnum inferat creditori, & actus qui venit in conſequentiam minus attenditur, *d. l. ſi quis nec cauſam*, quã meam animaduerſionem, dùm hæc ſcripta reuiderem, inueni apud *Mercurial. Merlin. de legitim. lib. 3. tit. 2. q. 3. num.* 15. verſ. *Tertiò probatur*, inquiens factũ

non

non dici prærodinatum ad damnũ, & præiudicium creditorum quando conceditur à lege, quæ non debet eſſe ludibrio, *l. cum non ſolum, §. ubi autem, C. de bon. quæ liber. gloſ. in l. ſi quando*, verb. *Retrahere*, *C. de teſtib.*

Itidem: ſi lex permittit, nec fraudi adſcribit non adire, quomodò peccare dicitur, qui facultate à lege permiſſa vtitur? eſt etenim lex ſan-
21 ctio ſancta, iubens honeſta, & prohibens contraria, alioquin ſi non acquirens teneretur lege charitatis, & ſic peccaret mortaliter non acquirendo, lex eſſet nutritiua peccati, quod non eſt dicendum *ad tex. in l. in ambigua 9. ff. de legib.* quem eruditè exornat *Alex. Turam. in d.l. in ambigua*, verb. *Vitio caret num. 10.* inquiens legem omni carere vitio debere, ſiue iniquitatis, ſiue rigoris, ſiue eluſionis.

Eò magis; quia non habemus *tex.* canonicum, vel conſtitutionem aliquam Pontificiam in contrarium; quinimò *Summus Pontifex in cap. 1. de nou. oper. nunc.* inquit, quod ſicut
22 leges non dedignantur ſacros Canones imitari ità & ſacrorum ſtatuta canonum Principum conſtitutionibus adiuuantur, vbi *gloſ. & Scri-*
23 *bentes* communiter deducunt concluſionem, quod lex ciuilis etiam in cauſis Eccleſiaſticis attenditur, ſi expreſsè iuri canonico non contradicat, vel ius canonicum ei, & ſi ius canonicum nihil loquitur (vti in caſu noſtro) tantò fortius attenditur; *Rom. conſ. 176. Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 9. tit. 10. nu. 8.* incip. *Nunc autem*; At ſi aſſeratur ad eſſe peccatum, eſset nedùm contrariari, ſed prorſus inter Chriſtianos legem eludere, imò fruſtrari.

Vtque ab ipſomet *P. Sancio* ſua deſtruatur opinio, nonnè tradit
24 *ipſe d. num in fin.* verſ. *Sapè tamen*, excuſari ſæpè tàm conſulentes, quàm debitores, quia bona fide, & iuſta
25 ignorantia procedunt, quodq; bona fides excuſat non habentem rem, nec ex ea factum locupletiorem, vt paſſim tradunt *DD.* in materia reſtitutionis; Si igitur bona fides potens eſt ad excuſandum, quare lex ipſa, quæ optimam fidem præſtat non debet excuſare? cum certum ſit in iure, quod vbi ratio eſt eadem, non diſſimilis debet eſſe iuris diſpoſitio, *l. illud, ff. ad l. Aquil. l. à Titio, ff. de verbor. obl. cap. inter cæteras de reſcrip. Alex. conſ. 53. num. 3. lib. 4. Ceph. conſ. 1. num. 33. & conſ. 34. num. 7. tom. 1.*

Dilucidè vt hinc appareat, argu-
26 menta ab eodem *P. Sancio* adducta *d. diſput. 4. num. 9.* quod etiam in foro conſcientiæ tutus ſit is qui non acquirit, ſeu repudiat ex permiſſu, *d. l. qui autem*, eſſe fortiora, & concludentia, quæ ad infraſcripta rediguntur.
27 Primò: quia ſententia Iudicis non innititur falſæ præſumptioni, nec eſt in delicti pęnam, vndè ſi in foro externo hic debitor repudians hæreditatem abſoluitur, nec ſententia illa innititur falſę pręſumptioni, aut eſt in delicti pęnam, meritò igitur idem dicendum eſt in foro conſcientię.

Secundò: ſi creditores conuenirent debitorem, vt eum cogat Iudex non repudiare, certùm eſt, quia eum abſolueret virtute diſpoſitionis, *d. l. qui autem*, nec condemnare poſſet, ad tradita per *Dom. de Franch. dec. 101.* & per *Nos in cap. præceden.*
28 ergo tutus erit debitor, ſi non acquirat etiam in foro conſcientię.

Tertiò: arguit *P. Sancius* ex communi DD. traditione *d. l. qui autem*, quoſq; *Nos in anteced.* adduximus,
29 habetur, poſse debitorem renunciare hęreditati, nè ſoluat debita, At ſi eſset peccatum non ità abſolutè di-
30 cerent, id etenim poſſumus, quod honeſtè poſſumus, *l. nepos proculo, ff. de verb. ſign.* & pręcęteris *Gomez.* explicans *l. 52. Taur. num. 66.* verſ.

Quin-

Quintò infero, ait, licitè debitorem repudiare hęreditatem, vel legatum in fraudem creditorum; Conſulendos tamen moneo ad materiam *tex. in d. l. qui autem, Surd. conſ.* 300. *in* 2. *vol. Gagnol. in l. non fraudantur in fin. ff. de regu. iur. Alphan. collect.* 2. *Couarr. in* 4. *decretal. par.* 2. *cap.* 7. §. 1. *num.* 14. *Matthien. ad ll. for. tit.* 9 *lib.* 9. *gloſ.* 1. *num.* 6. *pag.* 271. *Gozad. conſ.* 97. *num.* 7. *&* 12. vbi quid in fiſco, & dote, quidq; in trebellianica, & legitima, *Conſiliar. Ann. collectan.* 209. poſt *Menoch. conſ.* 77. *lib.* 1. *Pereg. de iur. fiſc. lib.* 6. *tit.* 7. *num.* 38. *& ſeq. Padill. in l. poſt mortem num.* 24. *C. de fideicom* qui præcipua iura congerit, & an procedat in hærede debitoris, *Ann. d. Collectan.* 209. *Merlin. de legitim. lib.* 3. *t* 1. 2. *q.* 29. *Camill. de Medic. conſ.* 98. *Cutell. de donat. contemplat. matrim fol.* 284. *& ſeq. Dom. Reg. Capic. Latr. d. dec.* 8. *num.* 17.

Vndè quam aliàs conſulendo tu-
31 tatus ſum ſententiam in 1. *diſceptat. forenſ. cap.* 34 *num.* 39. *& ſeq.* quod etiam in foro conſcientiæ procedit *tex. in d. l. qui autem*, adhùc veram exiſtimo, ſaluo tamen ſemper iudi-
32 cio meliori. & Sanctę Matris Eccleſiæ, cuius pedibus obuolutus, quæ ſcripſi, quæq; ſcribo, ac omnia, & quæcunquè, quæ Dei munimine ſcribam, humili corde, ac toto affectu ſubijcio, ſubmitto, & protinùs corrigenda trado. Delatam volo ad poſteritatem de meo ſenſu atteſtationem. & cum *DD.* pro contraria parte adducti, omnes *P. Sancio*, & *P. Molin.* re ſatis ieiunè habita, ac protinùs indigeſta, & abſque diſcuſſione aliqua articuli, inhęreat, non eſt cur in eis refellendis tempus conteramus, dùm omnibus per *ipſos* adductis, ſatis feciſſe exiſtimamus.

SVMMARIVM.

1 A*Ctio ſuper feudo, non datur in Regno, abſque aſſenſu.*

2 *Aſſenſus in Regno requiritur, nedùm in contractatione feudi, ſiue rei ad feudum tangentis, verùm etiam in ceſsione iurium, & hypotheca contracta ſuper feudo.*

3 *Intereſſe indiuiduum voluntatis Regis aſſentientis, conſideratur in præſtatione aſſenſus ſuper rebus feudalibus.*

4 *Creditores cum aſſenſu poſteriores, præferuntur creditoribus cum aſſenſu anterioribus ſuper pretio redacto ex feudo vendito ſub haſta ad inſtantiam creditorum.*

5 *Regula deſumpta, ex* tex. in cap. qui prior de regul. iur. in 6. *non procedit in pretio redacto ex feudo, quia in eo præferuntur creditores poſteriores cum aſſenſu, creditoribus anterioribus abſque aſſenſu.*

6 *Pretium redactum ex feudo vendito ſubhaſta ad inſtantiam creditorum cum aſſenſu, qua ratione ſit liberandum creditoribus prædictis habentibus aſſenſum, & non anterioribus abſque aſſenſu?*

7 *Creditores anteriores abſque aſſenſu, concurrunt ſuper pretio redacto ex feudo vendito ſub haſta (dimiſsis prius creditoribus poſteribus cum aſſenſu) ſecundùm datam eorum crediti.*

8 *Pretium redactum ex feudo (dimiſsis creditoribus cum aſſenſu) non eſt feudale, ſed burgenſaticum.*

9 *Pecunia redacta ex feudo, non dicitur feudalis.*

10 *Ius hypotheca non extinguitur, niſi per ſolutionem.*

11 *Emptores feudorum, ideò inſtant dimitti creditores cum aſſenſu, quia noluit poſsidere cum eo onere, quod ſecùs eſt in creditoribus venditoris anterioribus ſine aſſenſu, quia illis nullum ius competit ſuper feudo.*

12 Aſ-

12 *Aſſenſus per verbum* fiat,*ſi infra biennium non redigitur in forma priuilegij, habetur ac ſi non eſſet expeditus, neque vllo tempore petitus, aut conceſſus.*

13 *Aſſenſus expeditus per verbum* fiat,*dicitur in pendenti, donec ſuper gratia obtenta fiat ſcriptura.*

14 *Aſſenſus expeditus cum clauſula* fiat in forma,*intelligitur,vt infra biennium expediatur in forma priuilegij, & regiſtretur in* Cancellaria.

15 *Gratia aſſenſus antiquitus erat perfecta per verbum* fiat.

16 *Pragmatica, quibus fuit ordinatum gratias nullius eſſe roboris, & momēti, niſi infra biennium fuerint regiſtrata in* Cancellaria, *nè defraudentur diričtus* Regia Cancellaria, *& dirictus* Regii Sigilli, *quo tempore emanarunt.*

17 *Priuilegia conceſſa Fideliſsima Ciuitati Neapolis circa regiſtrationem gratiarum in* Regia Cancellaria *referuntur.*

18 *Forma conſueta in reſcriptis, ſemper appoſita intelligitur, licèt expreſſè non apponatur.*

19 *Forma non adimpleta, facit actum in pendenti, donec adimpleatur.*

20 *Formæ omiſsio etiam in actu fauorabili, impedit diſpoſitionem legalem.*

21 *Forma ducit actum ad perfectionem, ideſt ad eſſentialem ſubſtantiam, ſine qua nihil factum eſt.*

22 *Determinatio facta per Sac.Conſ.iunctis tribus Aulis apud* Io.Franc.de Amic. in repetit.cap.1.de his qui feud. dar. poſſ.nu.2. pag. 16. col. 1. in fin. *recenſetur.*

23 Io. Franciſcus de Ponte Regens, *fatetur poſt multos dies, & vigilias noctis veriorem ſibi viſam fuiſſe opinionem contra* Io. Franc. de Amic. *in caſu indicato.*

24 *Pecunia ſoluta ſecundo creditori cum aſſenſu, dicitur ſoluta reuocabiliter, quatenus creditores anteriores non adſint, vel res vendita non fuerit emptori euicta.*

25 *Solutione eius, quod debetur reuocabiliter, non extinguitur creditum.*

26 *Reuocabilitate pecuniæ ſolutæ pendente, res eſt in ſuſpenſo.*

27 *Reſtitutionis caſu eueniente pecunia ſoluta, nihil ſolutum eſſe videtur.*

28 Author *tenet opinionem pro ſecundis creditoribus poſterioribus cum aſſenſu, quibus fuit liberata pecunia infra biennium conceſſum pro expeditione aſſenſus in forma, licèt poſtmodum elapſo biennio non fuerit priuilegium expeditum.*

29 *Initium attenditur in cuiuslibet actus validitate inſpicienda.*

30 *Finis quando habet neceſſariam conſequentiam ad principium, attenditur principium.*

31 *Feudum non poteſt vendi ad inſtantiam creditoris abſque aſſenſu.*

32 *Iura ſemel extincta, non poſſunt reuiuiſcere.*

33 *Aſſenſus eſt gratia, quæ ſtatim per verbum* fiat *dicitur perfecta.*

34 *Creditor anterior abſque aſſenſu non auocat pecuniam ſolutam creditori poſteriori cum aſſenſu.*

35 *Aſſenſus in forma priuilegij non eſt expediendus, quando recepta iam pecunia à Iudice, nihil aliud eſſet operaturus.*

36 *Superflua ſunt reſecanda.*

37 *Deus naſcentibus dentes non dedit, quia erat ſuperfluum, cùm lacte eſſent abſq; illis nutriendi.*

38 *Aſſenſus expeditio per verbum* fiat, *non impeditur quando ſuum operetur effectum, ex quo non fuit redactum in formam priuilegij infra biennium, facta iam liberatione pecuniæ infra biennium.*

39 *Creditor cum aſſenſu, qui prior acquiſiuit ius hypothecæ in bonis feudalibus debitoris, habetur vti poſſeſſor, et dicitur locum præoccupaſſe.*

40 *Poſſeſſoris cauſa, ſemper melior reputatur.*

41 *Pignus duobus in ſolidum conſtitutum efficit eum primum in exigendo, qui primus extitit in acquirendo.*

42 *Aſ-*

42 *Aſſenſus non eſt contractus de per ſe ſtans, ſed confirmatio contractus rei feudalis.*

43 *Contractus ſi non praexiſtit, aſſenſus non expeditur, quia non habet vbi figat pedes.*

44 *Non entis, non ſunt partes.*

45 *Nullum, & nihil pariſicantur.*

46 *Nihil ex nihilo ſequitur.*

47 *Cautio præſtita de ſoluendo, cui, quibus, & quando pecuniam liberatam peruentam ex re feudali, non poteſt operari extantiam reſpectu creditoris anterioris abſque aſſenſu, ſed tantùm reſpectu creditoris anterioris habentis aſſenſum.*

48 *Pecunia bona fide conſumpta non poteſt reuocari, nè totus mundus inuoluetur litibus.*

49 *Reſoluto iure datoris, reſoluitur ius acceptoris.*

50 Author *ſubſcribit ſe opinioni contra* Io. Franc. de Amic. *in loco indicato.*

51 Author *venerari ſolitus determinationes editas à Sacro* Conſilio.

52 *Diſcuſſum, quod non eſt, non poteſt dici deciſum.*

53 *Sacrum* Conſilium *in eodem articulo mutatis temporibus, diuerſas protulit ſententias.*

54 Author *laborioſè congeſsit contradicentes ſibi determinationes editas per Sac. Conſil. apud* Affl. & Præſid. de Franch.

ARGVMENTVM:

Vendita re feudali vrgentibus creditoribus poſterioribus cum aſſenſu, ac anterioribus abſque aſſenſu ſuper liberatione pecuniæ ex feudo peruentæ, ſi pecunia fuit liberata creditori poſteriori cũ aſſenſu per verbum *fiat* obtento infrà biennium, excluſo creditore anteriore abſq; aſſenſu cum cautione tamen de reſtituendo cui, quibus, & quando, qui ſanè poſterior creditor amplius non curauit infra biennium expeditionẽ aſſenſus in forma priuilegij, An poſſit conueniri ſuper auocatione pecuniæ à creditore anteriore abſque aſſenſu, quaſi quod aſſenſu ſublato in pari cauſa creditor remanſerit, & vigeat regula; *Qui prior in tempore, potior in iure?* Expenditur opinio *Io. Franc. de Amic. in repetit. cap. 1. de his qui feud. dar. poſſ. pag. 16. & ſeqq.* ac determinatio Sacri Conſilij per ipſum recenſita in beneficium Fabritij Galeota creditoris anterioris abſque aſſenſu, quam obiurgat Author, & ab ea recedit articulo ad vtramque partem diſputato, pluribuſque allatis argumentis, quibuſcùm opinio pro creditoribus poſterioribus cum aſſenſu per verbum *fiat* ſuadetur, atq; conuincitur.

OBSERVATIO XVII.

VEra, & inconcuſſa eſt pra-
xis in Regno, eiuſq; Su-
premorum Tribunalium
in ſubſellijs recepta, a-
ctionem ſuper feudo non
1 dari, niſi Regius intercedat aſſenſus,
tùm ex diſpoſitione *cap. Imperialem
de prohibita feud. alien. per Feder* tùm
(& ſtrictius) vigore *Conſtitutionis*, in-
cip. *Conſtitutionem Diuæ memoriæ, ſub
tit. de alien. rer. feudal. Andr. de Iſer.
in d. cap. Imperialem in princ.* & ex
mente, & verbis expreſſis, *d. Conſti-
tutionis* Noſtrates formarunt cõclu-
2 ſionem, aſſenſum requiri, nedùm in
contractatione feudi, ſiue rei ad feu-
dum tangentis verùm etiam in ceſ-
ſione iurium, & hypothecæ contra-
ctæ ſuper feudo, ſecundum *Affl. dec.*
335. *nu. 17. Dom. de Franch. dec.* 119.
num. 23. & 593. *num.* 8. vbi ità deci-
ſum recenſet, nulla habita ratione
Capic. in dec. 156. *in fin. Frecc. de ſub-
feu. q.* 32. *Reg. de Pont. de poteſt. Pro-
reg. tit.* 7. § 4. *num.* 6. § 8. *num.* 3. § *fin.
num.* 13. verſ. *Verum ſi, vt aſſolet, &
num.* 14. & 15. & *conſ.* 5. *in* 1. *concluſ.
lib.* 1. vbi *num* 3. aduertit conſidera-
3 ri etiam in hoc intereſſe indiuiduum
voluntatis, ad *tex. in l. fin. ff. de vſu, &
habit. l. cum ità datur, ff. de condit. &
demon.* quæ iura ad id adducit *Andr.
in d. cap. Imperialem*, & alibi paſſim,
plures alios attuli *Ego in* 1. *diſceptat.
forenſ. cap.* 24. *num.* 11. & *cap.* 35. *nu.*
57. & iterùm *in* 2. *cap.* 18. *num.* 20.

Hinc praxis inoleuit in Supremis
Tribunalibus, quod vendito feudo
4 ad inſtantiam creditorum haben-
tium hypothecam cum aſſenſu, ſi ſu-
per prætio concurrunt creditores
poſteriores cum aſſenſu, & anterio-
res abſq; aſſenſu, prætium ex eo re-
dactum ſolui iubetur creditoribus
cum aſſenſu poſterioribus, quia non
5 militat regula deſumpta, ex *tex. in
cap. qui prior de regu. iur. in* 6. idque
iure meritò procedere tradit *Dom.
de Franch. dec.* 64. *in princ.* quia illud
6 prætiũ redigitur ex re feudali obli-
gata creditoribus habentibus aſſen-
ſum, ad quorum inſtantiam vendi
poteſt, & ſuper quibus adſunt iura
eorumdem crediti, quæ iura non
extinguuntur per venditionem præ-
dictam, niſi facta ſolutione dictis
creditoribus, alijs verò creditoribus
non habentibus aſſenſum, nullum
ius ſuper feudo competit, niſi facta
7 ſolutione creditoribus cum aſſenſu,
quibus ſatisfactis, determinauit Sac.
Conſ. apud *Dom. de Franch. d. dec.*
64. *num.* 18. qui eſt *finalis*, verſ. *Ex
iſtis*, etiam iunctis Conſiliarijs dua-
rum Aularum, quod facta venditio-
ne feudi ad inſtantiam creditorum
aſſenſum habentium, eiſq; facta ſo-
lutione integri eorum crediti, ſuper
prætio, quod ex venditione prædi-
cta remanſerat, debere ſatisfieri cre-
ditoribus nõ habentibus aſſenſum,
prout quiſq; per prius contraxerat,
quia prætium prædictum dimiſſis
8 creditoribus cum aſſenſu, remanet
allodiale, ſiue (vt Noſtrates aiunt)
9 burgenſaticum, & licèt pecunia re-
dacta ex feudo non ſit feudalis, ex
deciſ. Andr. de Iſer. in cap. 1. § *& plau-
ſtrorum in fin. quæ ſint regal. cap. Si ve-
rò*, vbi idem *Iſer. ſi de feu. fuer. con-
trou. Affl. in Conſtit. Baiuli locorum in*
3. *notab Dom. de Franch. d. dec.* 64.
num. 3. verſ. *Nihilominus*, & *dec.* 75.
num. 5. ideòq; debeant præferri cre-
ditores anteriores, ſecundum datam
cautelarum, attamen, quia empto-
res nolunt poſſidere feudum cum
onere creditorum habentium aſſen-
10 ſum, quibus ſi non fiat ſolutio per
venditionem, non ſoluitur ius hypo-
thecę, ideò Sac. Conſ. mandat ſuper
prætio prædicto ſatisfieri creditori-
11 bus cum aſſenſu, ad hoc vt empto-
res abſque hoc onere terras poſſi-
deant, prout obſeruat *D. de Franch.
d. dec.* 64. *num.* 16. verſ. *Nec obſtant,*

& dec. 75. num. 7. cuius ſtyli fidem
præſtat *Præſes Camill. de Curt. in* 1.
par. diuerſor. feudalis, in cap. incip. *In
hoc igitur pag. mihi* 14. *at. num.* 9.
Quò fit: vt in caſu præpoſito, vt
ad quæſtionem propiùs accedamus
*Franc de Amic. in repet. cap. 1. de his qui
feud. dar. poſſ. pag. mihi* 16. *& ſeq.* per
tria capitula tenuiſſe in beneficium
Fabritij Galeota creditoris anterio-
12 ris abſq; aſſenſu, licèt aſſerat, quod
multi Doctores, & magnæ Authori-
tatis reſponderint contra ipſum, ea
ratione, quia dùm creditor cum aſ-
ſenſu poſterior non expedierit pri-
uilegium in forma Cancellariæ in-
frà biennium, debet iudicari, ac ſi
aſſenſus per verbum *Fiat*, nullo mo-
do fuiſſet petitus, neque datus, Ad
quod probandum ponderat, quod
13 aſſenſus expeditus per verbum *fiat*,
dicitur eſſe in pendenti; donec ſu-
per gratia obtenta fiat ſcriptura
14 ſecundum conditionem datam
in reſcripto, quæ ſolet eſſe *fiat in
forma*, quæ forma eſt, vt aſſenſus in-
fra biennium regiſtretur, licèt enim
antiquitus perfecta erat gratia aſſen-
15 ſus facta in memorialibus cum de-
cretatione per verbum *fiat*, ſecun-
dùm doctrinam *Bal. in l. humanum,
C. de legib.* vti refert deciſum *Affl.
dec.* 253. *Dom. de Franch dec.* 62. *in
fin.* ſuperuenerunt poſteà Pragma-
16 ticæ editæ de anno 1509. tempore
Regis Catholici, & in anno 1529.
tempore Caroli V. Cæſaris, quibus
fuit ſtatutum tales decretationes
nullius eſſe roboris, & momenti, nec
in iudicio, aut extrà fidem facere,
niſi fuerint redactę in formam pri-
uilegij propter intereſſe diricτuum
Regiæ Cancellariæ, & Conſeruato-
ris Regij Sigilli; fuit tamen ſuppli-
catum Sac. Reg. Maieſt. quod com-
17 petentem concederet dilationem
ad expedienda priuilegia, & ſic pri-
mo loco fuit conceſſa dilatio men-
ſium octo, ſecundo, anni, & tertiò
biennij, vt per Capitula conceſſa
huic Fideliſsimę Ciuitati in anno
1570. & in anno 1577. & ideò dùm
priuilegia expediuntur, ponitur in
illis dies cum intrinſeca condemna-
tione reſolutiua, quatenus aſſenſus
poſteà redigantur in formam priui-
18 legiorum, quę forma conſueta ſem-
per præſumitur, quamuis in reſcri-
pto expreſsa non ſit, ſecundùm
Andr. in cap. 1. *§. & ſi libellum in fin.
de alien. feu. pat.* quæ forma ante-
19 quam fiat, & impetretur, facit gra-
tiam eſſe in pendenti, & quod pen-
det, non eſt quaſi in eſſe deductum,
*l. quod pendet, ff. de regu. iur. & l. non
ad ea, ff. de condit. & dem.* vndè in-
quit *Franc. de Amic. pag. 17. num. 2.
col. 1. loc. cit.* quod omiſſio huius for-
20 mæ etiam in actu fauorabili impe-
dit diſpoſitionem legalem, ſecun-
dum *Bal. in cap. auditis num.* 12. *de
elect. in fin.* qui adducit *tex. in l. qui*
R*omæ, §. Flauius, ff. de verbor. oblig.*
vti ex plurium ſententia reſoluit
*Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gloſ. 21.
num.* 11. *Grat. reſponſ. 26. num.* 40. *lib.*
1. R*oland à Vall. conſ.* 72. *num.* 58. *lib.*
3. *& conſ.* 30. *num.* 17. *lib.* 4. id quod
locum ſibi vindicat, & generale eſt
in quibuſcunq; diſpoſitionibus, vt
non ſeruata forma præfixa, actus ſit
nullus, ex *l. cum hi, §. ſi Prætor, ff. de
tranſact. cap. cum dilecta de reſcript.*
alijſq; multis congeſtis per R*eg. Va-
lenz. conſ. 67. num. 11. in* 1. ipſemet
probat. & *conſ. 3. num. 27. Aldobrand.
in §. eadem lege num. 8. Inſtit. quib. ex
cauſ. manumitter. non licet.* Nam iſta
21 forma ducit ad perfectionem, ideſt
ad eſſentialem ſubſtantiam, ſine qua
nihil factum eſt, ad *tex. in d. l. cum hi,
§. ſi prætor, ff. de tranſ. l. donatio,* C. *de
prob.* quam ad hoc allegauit *Dec. in l.*
1. *num. 96. in fin. in 3. lectur. ff. ſi cert.
pet.* quam notabilem dicit *de Amic.
d. num. 2. Gram. dec. 79. num. 11. &
14. Rebuff. ad Conſtitut. Gallic. tit. de
reſciſsio. contract. in præfatio. num. 22.
Io. Fab. in §. Sed ne huius Inſtit. de eo,
cui libertat. cauſ. bona addicunt. Bald.*

in

Digitized by Google

in l. non codicillum num. 4. C. *de teſta.*
Tiraq. in l. ſi vnquam, verb. *Reuertatur num.*7. C. *de reuoc. donat. Boer.dec.*
1. *nu.*39 *& ſeq. Menoch.de adipiſc.poſſeſs. remed.*4. *num.*710. ad quod plura *Ipſemet* congeſſi *in* 2.*diſcept.forenſ.*
cap. 44. *nu.*2. 3. & 4.& in *Annotat.ad Muſcatell. par.* 1. *gloſ. Proſequendum*,
pag. 384. verſ. *Velim ſciat.*& *de Amic.*
*pag.*16. *col.*1. *in fin.* tradit iunctis tribus Aulis Sacri Conſilij propter nouitatem articuli, fuiſse ſecundùm eius opinionem determinatum.

In quam opinionem deſcendit *Reg. de Pont.de poteſt.Proreg. tit.de aſſenſib regijs* §.9. *num.*16. verſ.*Sed vlterius*, inquiens poſt multos dies, &
23 vigilias noctis, veriorem ſibi fuiſse
viſam opinionem pro ſecundis cre-
24 ditoribus, ea ratione, quia pecunia
illa ſoluta eſt reuocabiliter, quate-
nus creditores anteriores nō adſint,
vel res vendita non fuerit emptori
25 euicta, vnde fit, vt tali caſu non
extinguatur omninò creditum, nec
tollatur contractus; imò prima iura
conſeruantur, & contractus in caſu
prædicto, remanſit in ſua eſsentia,
26 & dùm pecunia ſoluta eſt reuoca-
biliter, in ſuſpenſo res eſt, per *tex.in*
l. reſcripto, §. *fin. ff. de diſtract.pignor.*
27 & eueniente caſu reſtitutionis nihil
ſolutum eſse videtur, ex *tex.in l.nec*
enim. ff. de pignorat.actio, cum alijs ſi-
milibus ab ipſo adductis ex *num.*17.
28 *Ego* verò, qui nec doctrina, nec
authoritate cum tantis viris com-
parari poſse certò ſciam, meamque
tenuem agnoſco Mineruam, vt an-
ſam præbeam Lectoribus acutiùs
rem diſpungendi, pro creditoribus
cum aſsenſu poſterioribus, reſpon-
dendum cenſeo, pro quibus plura
adduxit *Reg. de Pont. loc. cit. num.*7.
cum pluribus ſeqq. ex infraſcriptis,
quibus non video congruum dari
poſse reſponſum, ſi rectè percipio,
Et

Primò: negari non poteſt in quolibet actu ſi de eius validitate agitur
29. attendi debere initium, *l. quid,*
*quod ff.de donat.l.*3.§ *ſcio, ff.de minor.l.*
ſi filius, ff. de verb. obl. l. ſi procurator,
ff. mandat. l. item illa, §.1.*ff.de conſtit.*
pecun. l. ſi tamen, ibi, *quia initium*
contractus inſpiciendum eſt, ff. ad Senatuſconſ. Macedon. l. item illa, §.1.*ff.de*
conſtit. pecun. Andr.de Iſer. in Conſtit.
Pœnam eorum, tit. de pæn. contum. cum
concordan. adductis per Reg. *Valenz.*
*conſ.*4. *num.*17. *lib.*1.eò magis quando finis habet neceſſariam conſe-
quentiam ad principium, ſicuti ad-
30 uertit *Dom.de Franch. dec.*677. *nu.*3.
ex alijs multis Reg.*Valenz. d.conſ.*4.*n.*
19. *cum ſeqq. lib.*1. qui in omni ma-
teria initium ſpectandum docet, ſin-
gulas factorum ſpecies percurrens,
quem *Ego* poſt alios adduxi *in* 1. *di-*
ſceptat. forenſ. cap. 44. *num.* 49. *cum*
tribus ſeqq. at tempore, quo concur-
rebat ſuper prætio peruento ex vē-
ditione rei feudalis creditor ante-
31 rior abſque aſſenſu, & poſterior
cum aſſenſu, non poterat ſolui, niſi
creditori poſteriori cum aſſenſu, ad
cuius inſtantiam potuit exponi res
feudalis publicis incantationibus,
excluſo anteriori, quæ ſolutio ha-
buit illò tunc effectum ſuum circa
excluſionem creditoris anterioris,
cuius iura reſpectu creditoris poſte-
rioris cum aſſenſu, ſtatim fuere ex-
tincta, & ſic iterùm non poſſunt re-
32 uiuiſcere, *l. inter ſtipulantem* 86.§.*ſa-*
cram. ff. de verbor. oblig. l. qui res, §.
*aream. ff. de ſolut. Flam.Pariſ. lib.*13.
*de reſignation.benefic. q.*2.*num.*25.*gloſ.*
verb. *Egerit in cap. cum veniſſet* 25.*de*
teſtib. l. cum ex cauſa l.fin. C.de remiſſ.
pignor. Crau. conſ. 202. *num.* 2. *Surd.*
*de alim. tit.*5. *q.*1.*nu.*64. *Io.Vinc. Ann.*
alleg. 28.*num.*7. quorum memor ex-
titit Reg. *Valenz. conſ.* 73. *num.* 11.
verſ. *Quod certiùs lib.*1. cum non de-
tur ad illa regreſsus vti probant pręcitati Doctores.
33 Secundò: Aſsenſus eſt gratia, quæ
ſtatim ac conceditur per verbum
fiat, dicitur perfecta, alioquin non

potuiſset creditor poſterior cum eiuſmodi aſſenſu præferri in liberatione pecuniæ peruentæ ex venditione rei feudalis creditori anteriori abſque aſſenſu, quia repugnaret *tex. in cap. qui prior, de regul. iur. in 6. cum concordan.* adductis per *Mercurial. Merlin. in tractat. de pignor. & hypothec. lib. 4. tit. 1. q. 2. nu. 2.* loquens in terminis de concurſu creditorum, notabiliter ad rem noſtram ſubdens, quod ad metiendam anterioritatem debet attendi dies naſcentis obligationis, non autem deſtinatæ ſolutionis cum obligatio, & actio ſuam agnoſcat originem à die initi contractus plura congerẽs ad id probandum *num. 3.* vndè dùm habuit effectum ſuum excludendo creditorem anteriorem, & recipiẽdo pecuniam peruentam ex feudo,
34 nulla remanſit actio creditori anteriori ſuper eadem re vt auocet pecuniam creditori poſteriori liberatam, nec aſſenſu indigebat in forma
35 priuilegij, quia ad nihilum erat deſeruiturum, cum iam omne quod operari poterat, operatum fuit, &
36 ſuperflua ſunt reſecanda, *l. quo bis idem*, vbi *DD. ff. de verbor. oblig. Honded. conſ. 81. num. 8. Anton. Monach. deciſ. Bonon. 90. num. 11.* abhorretur namq; à natura ſuperfluitas; vndè *Phylo lib. de ſpecialibus legibus*, ait,
37 quod Deus naſcentibus dentes ſicut reliqua non dedit, quia erat ſuperfluum, cum lacte eſsent abſq; illis nutriendi, *Dom. Chriſtophor. Sueln. conſilior. lib. 1. conſ. 98. num. 12.*

Tertiò: pragmaticæ ordinantes expeditionem aſsenſus in forma pri-
38 uilegij infra biennium cum clauſula annullatiua, non prębent impedimentum aſsenſui expedito per verbum *Fiat*, quin infra biennium poſſit creditor præferri in prætio peruento ex re feudali, creditori anteriori abſq; aſsenſu, Ille etenim, quia virtute aſsenſus primò acquiſiuit ius hypothecæ contra debitorem, dicitur præoccupaſse locum, & loco
39 poſseſsoris fuiſse effectum, eſto autem, quod loco poſseſsoris habeatur, eius cauſa præcipua cenſeri debet, cùm melior ſemper reputetur
40 cauſa poſseſsoris, ità in caſu ſimili ponderat *Mercurial. Merlin. de pignor. & hypothec. lib. 4. tit. 1. q. 12. nu. 3. & 4.* poſt *gloſ. in l. fin. C. nè fiſc. vel priuat. & Ang. conſ.* 208. ſubdens no-
41 tabiliter in pignore duobus ſeparatim conſtituto, primum in acquirẽdo, eſse itidem debere primum in exigendo, ad quod adducit *D. Reg. de Pont. dec. Collater. Conſil. 34. nu. 25.* igitur clauſula illa annullatiua non poteſt referri, niſi ad actum, qui contingat poſt lapſum biennij, non autem ſi fiat infra biennium (ſicuti in theſi noſtra ſupponitur) quo tempore actus acquiſitionis pecuniæ in beneficium creditoris poſterioris vti validè initiatus virtute aſsenſus, validè quoq; fuit exequutus circa liberationem pecuniæ peruentæ ex re feudali, ad excluſionem creditoris anterioris, cui nullum ius competebat, dùm attenditur initium naſcẽtis obligationis, ſicuti ex *tex. in l. Lucius Titius 18. ff. qui potior. in pignor. habean.* notat *Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 22. num. 32.*

Quartò magni ponderis eſt apud
42 *Me* argumentum illud, quod aſsenſus non eſt cõtractus de per ſe ſtans, ſed confirmatio contractus rei feudalis, & non dato confirmabili, quod
43 eſt contractus, non habet vbi figat pedes, ſecundum *Bal. in l. falſus 2. col. C. de furt. Reg. de Pont. conſ. 5. num. 49. lib. 1.* vndè dùm intra biẽnium elargitum pro expeditione aſsenſus in forma priuilegij, creditor obtinuit liberationem pecuniæ, qua mediante ſublata fuit omnis actio, & obligatio, *§. 1. Inſtit. de oblig. in princ.* quomodò poterat expediri aſsenſus non exiſtente contractu? cum non
44 entis non ſint partes, *l. eius qui in Prouincia, ff. ſi cert. petat.* Et nullum, & ni-

45 & nibil æquiparantur, *cap. inter*, §.
licet de translat.Epiſcop. l.quoties, ff. qui
ſatiſdar. cogan. l. 1. §. pen. ff. quod cu-
iuſq; Vniuerſit.nomin. Et iuxtà *Philo-*
46 *loſop. Ex nibilo nibil ſequitur*, vt tra-
dunt *Bal.& Salic.in l. ea quidem*, per
illum *tex. C. ſi mancip. ità fuer. alie-*
nat. vndè dixit *Perſius Satyr. 3. Gi-*
gni ex nibilo nibil,in nibilum nibil poſ-
ſe reuerti,exornat pluribus *Dom.Reg.*
Valenz. conſ. 32. à num. 37. cum ſeqq.
lib.1. Menchac. de ſucceſsio.creat.lib.2.
§. 15 num.38. Dom. Suelu. conſ.15. nu.
15. lib.1.

47 Nec cautio præſtita in liberatio-
ne pecuniæ de illam reſtituẽdo,cui,
quibus, & quando, poteſt quidquã
operari in caſu de quo agimus, re-
ſpectu creditoris anterioris abſque
aſſenſu, ſed tantùm reſpectu credi-
torum anteriorum cum aſſenſu, qui
habebant hypothecam ſuper feudo
ad quitandum diſputationem, de
qua apud *Affl. dec. 190.* quod pecu-
nia bona fide conſumpta per cre-
ditorem poſteriorem, non poteſt
48 auocari à creditore anteriore, quia
totus mundus inuolueretur liti-
bus *Gram.q.1.* poſt *deciſſ.D.de Frãch.*
dec.64. dec. 75. num.9 dec.100. nu.4.
dec.614. num. 2. & dec.622. de quo
articulo plena manu, latoq; calamo
egi *Ego in Annotation. ad Muſcatell.in*
prax. fideiuſſor. modo 17. par. 1. pag.
728. col.1. verſ. *Eſt ſciendum, & pag.*
ſeq. tota, vbi practicabiliores quæ-
ſtiones in materia excitatas,& in fo-
ris receptas opiniones indicaui,qui-
bus modo ſubnectimus *Merlin. in*
tractat. de pignor. & hypoth. nuperri-
mè edito *lib.4. tit.1. q. 29. num. 22.*
verſ. *Infertur tertio*, & *D. Petr. Diez*
Noguerol, allegation. iuris, alleg.7. nu.
5. & 6.

49 Quintò: reſoluto iure datoris, re-
ſoluitur ius acceptoris, *l.lex vectiga-*
li, ff. de pignor. l.ſi ex duobus, §. Sed &
Marcellus, ff. de in diem adiect. per ſo-
lutionem factam creditori poſterio-
ri cum aſsenſu, fuit reſolutum ius
ipſius, quod dabat contractus, quo-
modò igitur poterat aſsenſus in for-
ma priuilegij expediri, cum non re-
periebat contractum ſuper quò ex-
pediretur?

50 Eòque magis hanc amplectimur
ſententiam,quia non video *à Franc.*
de Amic. loc.cit. fuiſse nequidem ver-
bum vllum adductum pro hac ſen-
tentia, vndè potuerimus diſpicere
quid attulerint Aduocati contra-
rij, nec ad partes diſputauit articu-
51 lum; Veneror *Ego* Sac. Conſilij de-
terminationem, vti è tanto Senatu
emanatam, at ſcio pariter id quod
non eſt diſcuſsum,non benè dici de-
52 ciſum ex doctrina *Bal. in l.receptitia*
*n.3.ff.de conſtit.pecun.*ac obſeruaui nõ
ſine ingenti labore pluries deciſo
iuris articulo per idem Sac. Conſil.
53 fuiſse poſtmodum re melius truti-
nata, contrarium determinatum,
ſicuti poſteritati *Ipſemet* tradidi de
pluribus deciſionibus recollectis per
Affl. in 1. diſceptat. forenſ. cap.27. nu.
94. & de congeſtis per *Præſid. de*
Franch. in 2. diſceptat cap.5. num.final.
Dijudicet ergò Lector in caſu cur-
renti pacato ànimo, ac guſtata du-
bietate, veritatem articuli.

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus ratione publicæ neceſsitatis, poteſt exigere à ſuo debitore ante diem.*

2 *Fiſcus ex priuilegio poteſt ex cauſa publicæ neceſsitatis exigere à debitore ſuo ante diem.*

3 *Debitor ſi abſque cauſa impetitur à fiſco ut ſoluat ante diem, debent ſibi duplicari induciæ.*

4 *Debitor Vniuerſitatis, an ex ipſius Vniuerſitatis priuilegio poſsit cogi ſoluere ante diem ex cauſa publicæ neceſsitatis?*

5 Gaſpar Antoninus Theſaurus quæſtion. forenſ. lib. 2. cap. 54. nu.2. *verſ.* quia, pro ſingulari aſſertur.

6 *Fi-*

6 *Fiſcales aduertere debent ad fiſci priuilegium conueniendi ſuos debitores ex cauſa publicæ neceſsitatis vt ſoluant ante diem, maximè hodiernis temporibus.*

ARGVMENTVM.

Fiſcus ex cauſa publicę neceſsitatis, An valeat à debitore ſuo exigere ante diem, & pendente tempore ſolutionis deducere intereſſe medij temporis? quiduè dicendum ſit in Vniuerſitate reſpectu eius debitorum?

OBSERVATIO XVIII.

1 Conſultus *Ego* reſpondi affirmatiuè, ductus ex clara diſpoſitione *tex. in l.* 1. vbi *gloſ. Bal. nu.* 1. ibiq; *Salic. C. de condict. ex leg. Ang. in l. cum quidam, §. fiſcus, ff. de vſur. Io. de Plat. in l.* 1. *C. de fiſci vſur. lib.* 10. *Gayll. lib.* 1. *practicar. obſeruat.* 20. *nu.* 7. adducens *Anton. Trigon. ſing.* 7. *Affl. in cap.* 1. verb. *Vectigalia num.* 51. & hoc eſſe
2 ſpeciale in fiſco, ſecundum *Cyn. in l. vnic. §. exactio, C. de rei vxor. actio.* recenſet *Bal. in Auth. Bona damnatorum,* C. *de bon. damnator. Boſſ. in tit. de fiſco num.* 33. *Peregr. de iur. fiſci lib.* 6. *tit.* 7. *num* 21. verſ. *Inſuper,* ſubdens, quod remota iuſta cauſa, ſi fiſcus
3 conueniat debitorem ſuum ante diem, induciæ ſibi ſunt duplicandæ per *tex. in §. temporales, Inſtit. de except.* & pro abſoluto tradit *Reg. de Pont. de poteſt. Proreg. tit.* 7. *de regalib. impoſit. §.* 8. *nu.* 13. verſ. *Sed omittere nolui,* vbi *D. Thor. in addition.* obſer-
4 uat idem procedere in debitore Vniuerſitatis, ex traditis per *Carroc. de locat. par.* 3. *q.* 19. *per tot. Loſc. de iur. Vniuerſ. par.* 3. *cap.* 6. *num.* 2. ſecundum quæ inueni fuiſſe determinatum per *Senatum Pedemontanum*
6 *die* 6. *Aprelis* 1606. referente *Gaſpar. Anton. Theſ.* qui deciſionem refert *in ſuis quæſtionib. forenſib lib.* 2. *cap.* 54. *num.* 2. verſ. *Quia.* Ideòq; Domi-
6 ni Fiſcales aduertere debent his maximè temporibus, in quibus ſatis vrgent fiſci neceſſitates pro cauſis publicis.

SVMMARIVM.

1 *Metus reuerentialis ſatis eſt ad reſcindendum contractum celebratum ab eo, qui propter reuerentiam illum init.*
2 *Metus reuerentialis ſolus ſufficit ad excluſionem conſenſus.*
3 *Metus reuerentialis vxoris erga virum, reſcindit contractum initum cum viro.*
4 *Metus non præſumitur.*
5 *Metum incutere, eſt delictum.*
6 *Delictum non præſumitur.*
7 *Metus an ſit probandus in ſpecie contractus, qui metu præſumitur initus, vel ſufficiat in genere.*
8 Matthæus Afflictus *inter eos, qui deciſiones Senatuum collegerunt, primas obtinet laudes.*
9 *Vxor verberata à viro vt contractum ineat, ſi probauit in genere de verberibus, non autem quod illata fuerint ad illum contractum in ſpecie, non obtinebit ſecundum* Affl. dec. 246.
10 Io. Vinc. Ann. ſing. 341. Afflicto *non allegato in* dec. 246. *tenet opinionem, quod metus ad reſcindendum contractum debet probari in ſpecie illius contractus, non autem in genere, adducens binas Sac. Conſ. indicaturas.*

11 Hie-

11 Hieronymus Seuerinus *vir integerrimus, & eruditiſſimus appellatur* à Io. Vincentio Ann.

12 *Metus qui dat cauſam immediatam actui, illum vitiat, & non alius.*

13 Affl. in dec. 246. *improbatur à* Crauett. *& alijs Doctoribus in locis indicatis.*

14 *Metus ſi conſtet à marito vxori illatus, præſumitur durare conſtante matrimonio, imò donec mulier in eo permanet.*

16 *Metus à viro mulieri illatus, difficile eſt quod probetur in ſpecie, ideo ſufficit, quod de eo conſtet in genere.*

17 Author *approbat opinionem, quod metus probatio illati à viro ſatis ſit ſi ſiat in genere abſque eo quod probetur in ſpecie.*

18 *Præcedentia declarant ſequentia.*

19 *Vxor, quæ contrahit præcedente metu, & de eo conqueritur, præſumitur metus probatio.*

20 *Metus ſi probetur illatus per virum, præſumitur ſtatim contractus, exindè ſequutus ex metu.*

21 *Vxor donec permanet in matrimonio, præſumitur ſemper metus illatus durare.*

22 *Metus probatur coniecturis, & indicijs.*

23 *Interuallum ſi intercedat inter metum, & inſtrumentum, præſumitur inſtrumentum ob metum contractum.*

24 *Metus in ſpecie probandus, de qua ſpecie intelligi debet.*

25 Gloſa in l. interpoſitas, *verb.* Nec tamen, C. de tranſact. *qualiter intelligitur.*

26 *Metus comminatus debet eſſe certi periculi.*

27 *Metus probatus in ſpecie indiuiduali, aliquid amplius debet operari.*

28 *Actio datur tàm contra metum inferentem, quàm contra tertium poſſeſſorem, ad quem res peruenit.*

29 *Actio quod metus cauſa regulariter non datur contra eum, qui metum infert.*

30 *Tertius poſſeſſor poteſt conueniri actione, quod metus cauſa, etiam ſi ſit Princeps, vel fiſcus.*

ARGVMENTVM.

Vxor, vt reſcindat contractum propter metum ſibi à viro illatum, an ſatis ſit, ſi probet metum in genere, vel neceſſariò requiratur, quod edoceat de metu illato in ſpecie ad illum contractum? *Affl. deciſ.* 246. referens Sacrum Cõſilium determinaſſe, quod metus oporteat probari in ſpecie ad illum contractum, expenditur, & contra ipſum veriorem eſſe opinionẽ, quod metus ſufficit probari in genere, nedùm ob difficultatem probationis, verùm etiã ob quaſi impoſſibilitatem, ac etiam ob præſumptionem, qua innuitur vxorem à viro verberatam, vel comminatam, ſemper durante matrimonio exiſtere, ac perdurare; in cuius opinionis comprobationẽ adducit *Author* plures Doctores *Afflictum* obiurgantes, præſertim *Gaſparem Antoninum Theſaurum quæſtionum forenſium, lib. 1. cap. 51.* quem ſectatur *Author,* pluribus adductis, ac põderatis.

Digitized by Google

OBSERVATIO XIX.

SIcuti non dubitarunt *DD*. aſ-
1 ſerere, metum reuerentialem ſatis eſſe ad reſcindendũ contractum celebratum ab eo, qui propter reuerẽtiam, illum inijt, & non ſua ſpontè, deducentes communiter axioma, ex *tex. in l.* 1. *§. quæ oneranda, ff. quar. rer. act. & in l. interpoſitas*, ibiq; *gloſ.* & *Scribentes, C. de tranſ.* vbi *Bal. num.* 5. *in fin.* verſ. *Adde quod id quod fit propter nimiam reuerentiam*, idem *Bald. conſ.* 108. verſ. *Sexto, lib* 3. *Pau. de Caſtr. conſ.* 174. *in princ. lib.* 1. *Fuluius Pacian. conſ.* 54. *per tot. Honded. conſ.* 29. *num.* 17. *vol.* 1. *P. Sanchez de matrim. lib.* 4. *diſput.* 6. *num.* 4. *per tot.* poſt innumeros penè, quos recenſet *num.* 7. *Sebaſtian. Medic. de caſib. fortuit. par.* 1. *q.* 7. *num.* 7. verſ. *Tertio arguitur, Cardinal. Tuſc. practicar. concluſion. concl.* 219. *num.* 1. verb. *Metus, Farin. in* 2. *par. fragmentor.* verb. *Metus reuerentialis num.* 118. *Auendañ in ſua methodic. delineat. de metu lib.* 1. *cap.* 8. *nu.* 72. *P. Dian. tractat.* 5. *miſcellan. reſol.* 20. *par.* 3. *Gomez. tom.* 3. *variar. cap.* 4. *num. vnico ad fin. caſ.* 6. *Gregor. Lopez l.* 56. verb. *Desfecho tit.* 5. *par.* 5. *Padill. in l. interpoſitas num.* 4. *C. de tranſ. Menoch. conſ.* 2. *num.* 17. *Seraph. de iuram. priuil.* 110. *in princ.* Rebuff. *de pacific. poſſeſſ. num.* 230. *Guttier. de matrim. cap.* 76. *à num.* 2. *Sayr. in* Clau. Reg. *lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 10. iterùm *Auendañ. de met. lib.* 2. *cap.* 14. *num* 5. verſ. *Nam regulariter*, vbi nonnullos ex præcitatis allegat, *Petrus Diez Noguerol*, inſignis olim cauſarum Patronus in Curia Matriti, *allegat.* 18. *num.* 86. verſ. *Et ad minus*, vbi adducit *Capiblanc. de Baronib. tom.* 2. *cap.* 10. *num.* 3. & 4. *Dom. de Franch. dec.* 243. *nu.* 4. & 5. & *P. Molfeſ. in Summ. tit.* 2. *tract.* 12. *cap.* 5. *num.* 143. *Ego ipſe in* 1. *diſceptation. forenſ. cap.* 27. *num.* 47. *Reg. Galeot. lib.* 1. *controuerſ. Illuſt. cap.* 14. *num.* 26. *Reg. Valenz. conſ.* 173. *num.* 65 *cum ſeq. vol.* 2. ſo-
2 lus etenim metus reuerentialis ſufficit ad excluſionem conſenſus, *l. pen. ff. de furt. l. cum vero*, *§. apparet igitur*, *ff. de fideicom. libert.* cum alijs *à Me* conglutinatis *d. cap.* 27. *num.* 50. & punctuatim de metu reuerentiali
3 vxoris erga virũ, quod reſcindat contractũ initum cum viro, plenè, more ſuo *Tiraq. de legib. connub. gloſ.* 5. *nu.* 46. *Gayll. obſer.* 107. *ſub num.* 4. *lib.* 2.

Ità diſſidij fuit non parum inter Senatus Supremos, an probatio
4 metus (is etenim non præſumitur *l.* 2. *C. de his, quæ vi*, vbi *gloſ Bal.* & re-
5 liqui, cum delinquere ſit metum incutere, & delictum non præſuma-
6 tur, *l. merito, ff. pro ſoc. Alciat. de præſumpt. regu.* 3. *præſ.* 7. *nu.* 1. *Menoch. lib.* 3. *præſ.* 126. *num.* 2. & 3. *Affl. dec.* 69. *nu.* 8. & *dec.* 150. *num.* 16. *Sebaſtian. Medic. de caſib. fortuit. par.* 1. *q.* 7. *num.* 5. *Cardin. Tuſcus, concl.* 223. *num.* 1. & 224. *num.* 1. 2. & 3. vbi huius concluſionis plures adducit rationes, *Maſcard. de probat. concluſ.* 1003. *num.* 13. 1051. *num.* 1. & 2. & *concl.* 1052. *num.* 1. *Auendañ. de metu lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 1. Farin. *in* 2. *par. fragmen.* verb. *Metus num.* 167.) ſit facienda in ſpecie, vel ſufficiat in genere.

8 *Afflictus* etenim (qui iudicio *Antonini Theſaur.* primas obtinet laudes inter eos, qui deciſiones collegerunt, vti palàm fatetur in *præfation. deciſionum Senatus Pedemontani* per ipſum collectarum *num.* 6.) *in dec.* 246. *num.* 1. referens caſum deciſum in Sac. Conſ. quod factis pro-
9 bationibus per vxorem, quod fuerit verberata à viro, & poſtmodum inijt contractum, qui petebatur reſcindi ſtante metu illato ex verberi-

bus

Digitized by Google

bus præcedentibus, fuit conuentus
abſolutus, eò quod teſtes non depo-
nebant vxorem fuiſſe verberatam
ad hoc, vt illum contractum iniret,
& ſic in ſpecie, ſed tantum in gene-
re ſubdens *num. 3. in fin.* ipſum ſo-
lum allegaſſe *Innocent. & Io. Andr. in
cap. cum locum de ſponſal.* quam ſen-
10 tentiã expreſſim profitetur *Io. Vin-
cen. Ann ſing.* 341. verb. *Metus*, vbi
nulla facta mentione de *Affl.* ad id
allegat *Innoc. in cap. accedens de cõuerſ.
coniugat. Bal. & Iacobin. in l. interpo-
ſitas, C. de tranſact.* vbi habetur me-
tum debere probari in ſpetie in illo
actu, de cuius reſciſſione tractatur,
inquiens facta diſcuſſione de prædi-
ctis in cauſa *Beatricis Seruellæ, cum
Carlono Veſpulo de anno* 1547. & ite-
rùm in cauſa *Portiæ Milone, cùm Io.
Andrea de la Lama Piltrario*, coram
Hieronymo Seuerino, quem virum in-
tegerrimum, & eruditiſſimum ap-
pellat *Ann.* loc. cit. fuiſſe abſolutum
conuentum, quia metus non fuit
probatus in ſpecie in illo actu, &
quod Sacrum Conſilium nõ habuit
12 probationes legitimas, *Anguiſ. conſ.*
148. *num. 7. & 28.* vbi quod metus,
qui dat cauſam immediatam actui,
illum vitiat, & non alius, *Franciſ.
Viu. dec.* 507. *num.* 19 *lib.* 4 inquiens,
quod metus, & verbera illata non
ſufficiunt, niſi probetur, quod fue-
runt illata reſpectu actus, qui peti-
tur reſcindi, non autem in genere
Garſ. Maſtril. dec. Sicil. 140. *num.* 14.
ibi, *Cæterum de huiuſmodi metu reſpe-
ctu illorum contractuum, nihil in pro-
ceſſu conſtabat, prout de iure perneceſſè
requirebatur*, allegans *DD. in d. l. in-
terpoſitas, C. de reſcind. vend. Afflict.
Ann.* & *Anguiſ.* in locis modo cita-
tis *Reg. Rou. dec.* 21. *num.* 26.

Sed contra *Affl. in d. dec.* 246. tenet
apertè *Cran. conſ.* 241. *num.* 20. verſ.
Alibi, col. 10. inquiens dicta per *Affl.
loc. cit.* ſibi non placere, *D. Anton. de
Gamm. deciſ.* 346. *num.* 4. verſ. *Et ex
his*, dùm tradit ex mente *Bart. in l.
fin. num. 7. ff. de condict. ob turp. cauſ.*
quod probato metu per maritum
illato, ſequitur neceſſariò dicendũ,
13 quod poſteà tempore contractus
extitiſſet adhùc metus, illumq; du-
14 rare, donec mulier in matrimonio
permanet, & eſt de mente *Abb. in
cap. 1. num. 12. tit de his, quæ vi, metuſ-
uè cauſ. fiunt* Gaſpar. *Anton. Theſ. quæ-
ſtion. forenſ. lib. 1. cap. 51. num 6. in fin.*
verſ. *Sed aduertendum*, vbi expendens
Afflictum d. dec. 246. tradit eius opi-
nionem dubiam habere, ea ratione,
15 quia difficilis eſt iſta particularis
probatio, quocircà ſuſtinet, quod
mulier probet minas, & verbera
in genere, licèt non in ſpecie pro il-
16 lo contractu, quia ſufficit verbera
præceſſiſſe, itaque cenſuiſſe *Senatum
de anno* 1582. *Menſe Nouembris* ipſo
pro muliere patrocinante, quam
ſententiam videtur approbare *D. Pe-
trus Diez Noguerol, allegation. iur. tom.*
1. *alleg.* 29. *nu.* 17. *& ſeq.* dùm inquit
probationem metus à communiter
accidentibus eſſe difficilem, idcir-
cóq; ſufficere, quod fiat probatio
per coniecturas, quodque ſatis ſint
probationes, quæ aliàs tanquàm im-
perfectæ reijcerentur, adducens *On-
ded. conſ.* 29. *num.* 21. *& ſeqq. Surd.
dec.* 194. *num.* 22. 23. *&* 24. *Monter.
in reſponſ. pro vxoris amita* 1. *par. ex
num.* 52. *&* 2. *par. ex num.* 19. *Tren-
tacinq. lib. 1. variar. tit. de his, quæ vi,
reſol.* 1. *num.* 16. *& ſeqq.* ac alios plu-
res.

17 Arridet mihi (vt meum iudicium
interponam) poſterior hæc ſenten-
tia, nedùm ob difficultatem proba-
tionis modò indicatæ, verùm etiam
penè ob impoſſibilitatem rei, Vix
etenim mariti vxores verberant, aut
metum inferunt, vt poſſint vicini, &
domeſtici deponere quam ob cau-
ſam, nam ea quantum fieri poteſt
abſconditur, & ipſis tantum coniu-
gibus innoteſcit, ſiue domeſticis, vn-
dè vxores à reſciſſionibus contra-
ctuum arcerentur, & earum fragili-

tati, ac rei veritati damnum inferretur irreparabile, & dùm habemus
18 in iure, quod præcedentia declarant ſubſequentia, *l. ſi ſeruus plurium in fin. ff. de lega.* 1. *Dec. conſ.* 21. *num.* 23. *Rimin. ſen. conſ.* 21. *num.* 73. *l. heredes palàm, §. ſin autem, ff. de teſtam. §. paeonum in fin. Inſtit. de rer. diuiſ. Caph. conſ.* 12. *nu.* 12. *lib.* 1. *Rolan. à Vall. conſ.* 23. *num.* 30. *vol.* 2. *Cardin. Mantic. de coniectur. vltimar. volunt. tit.* 13. *nu.* 4. *&* 5. *Reg. Valenz. conſ.* 53. *num.* 2. *lib.* 1. *l. Fulcinius, §. quid ſit latitare, ff. ex quib. cauſ. in poſſeſſ. eat. l. apud Celſum, §.* 1. *ff. de dol. Afſl. dec.* 319. *num.* 5. *& dec.* 321. *num.* 12. vbi alia plura expendit, & in terminis metus poſt *Bald. conſ.* 126. *nu.* 2. *in* 3. & *Rot.* apud *Farinac. dec.* 242. *num.* 30. *lib.* 2. *crim.* probat *D. Petrus Diez Noguerol, allegation. iuris, alleg.* 29. *num.* 81. *cum duob ſeqq.* eò ipſo quod mulier contrahit præcedente metu, & vxor de
19 illo conqueritur, admittenda eſt probatio ad ſuadendam reſciſſionem, nè mariti confiſi in difficultate probationis actus tàm occulti, magis tenteat vxores diuerſis contractibus earum patrimonio ſpoliare.

Vlteriùs: facit mirabiliter ad hoc doctrina *Bart. in d. l. fin. num.* 7. *ff. de condict. ob cauſ.* dùm docet pro-
20 bato metu per maritum illato, perneceſſe exindè oriri, quod poſteà tempore cõtractus extitiſſet adhuc
21 metus, illumq; durare donèc mulier in matrimonio permanet, & approbat *Gamm. d. dec.* 346. *num.* 4. Si igitur probato metu, is durat donèc matrimonium conſiſtit, non eſt neceſſè, quod probetur metus in ſpecie pro aliquo contractu, ſed ſatis eſt ſi probatur in genere, vndè *Bal. in cap. cauſam matrimonij, num.* 4. *de offic. deleg.* eleganter ſcribit in probando metum per mulierem cùm eadem ſecretò in camera verberata fuit, ità quod nullus teſtis videret,
22 recurrendum fore ad coniecturas, & indicia, ex quo teſtibus id probari nequit *Bertran. conſ.* 126. *num.* 8. *vol.* 3. ſecundum antiquam editionem, quorum meminit nobiſcum aſſentiens *Monter. dec. Arag.* 32. *num.* 39. *& ſeq.* inquiens etiamſi magnum
23 intercedat interuallum, ſemper ſubſiſtente metu præcedenti, inſtrumentum factum cenſeri *Guttier. conſ.* 16. *num.* 15.

Eòque libentius eiuſmodi ſententiam amplector, quia DD. multi, ni dicam omnes, ex ijs qui indè tradiderunt metum eſſe in ſpecie proban-
24 dum, intellexerunt, vt probetur ſpecies metus, ſcil. ſi fuerit illatus per verbera, per minas, perq; alios corporis cruciatus, vel ſi adfuerit timor amiſſionis totius, vel maioris partis bonorum, & ſimilia, non autem quod neceſſè ſit probare hanc ſpeciem metus indiuidualem reſpectu illius contractus, qui petitur reſcindi, id quod mihi probat adamuſ-
25 ſim *gloſ. in d. l. interpoſitas,* verb. *Nec tamen, C. de tranſ.* ibiq; *Bal. num.* 2. verſ. *Item nota quod non ſufficit Alex.* poſt *num.* 2. 2. *notab. Salic. num.* 1. verſ. *Item quod metus*, vbi proptereà infert metum comminatum debere
26 eſſe certi periculi, *Rom. num.* 2. *Rim. num.* 3. *Maſcard.* cum allegatis per eum *de prob. lib.* 2. *concl.* 1051. *nu.* 12. inſignis *Farin. in* 2. *par. fragmentor.* verb. *Metus num.* 168. verſ. *Metum, Auendañ. de met. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 15. verſ. *Animaduertendum eſt*, alijque multi à præcitatis DD. adducti.

Eſt benè verum, quod ſi probetur metus in ſpecie indiuiduali cõ-
27 tractus, aliquid amplius operatur, ſecundum *Theſ. inn. d. q.* 51. *num.* 8. verſ. *Sed quando*, nam eo caſu datur actio tàm contra metum inferentẽ,
28 quàm contra tertium poſſeſſorem, ad quem res peruenit *l. ſi cum exceptione, §. in hac, & §. Pedius, & l. quod diximus, ff. quod met. cau. §.* 1. *Inſtit. quib. alien. lic. vel non,* licèt regulari-
29 ter contra eum, qui metum non intulit,

tulit, non detur actio iſta, *l. metum, §. Sed licet, ff. eod.* ſtante præſertim ignorantia emptoris, *l. non intereſt, C. eod.* cui *Theſ.* tamen non laudato, ſe ſubſcribit *Farinac. in d.2.par. fragmen.* verb. *Metus num.*18. adducens *Caſtellion conſ.13. num.33. & ſeq.* verſ. *Cæterum, Salic.in l.1.num.5. C.ſi quis aliquem teſtar. prohib.* vbi tamen quod tertius poſſeſſor eſt citãdus, *Bal. conſ.*127. *in princ. lib.*3. vbi ampliat etiam, quod tertius poſſeſſor ſit Princeps, vel fiſcus, *Sarmien. ſelectar. interpret. lib.2.cap.11.num.8. & ſeq.* qui benè materiam enucleat, *Cardin. Tuſc. practicar. concluſ.* verb. *Metus, concluſ.*221. *num.* 10. *& num.* 22.36.37.& 38. vbi declarat.

SVMMARIVM.

1 P*Æna mortis ordinaria vbi aliqua ex cauſa venit minoranda, debet eſſe non corporalis, ſeu corporis afflictiua, ſed pecuniaria, ſcil.* Exilij, Carceris, Relegationis, *& ſimilis.*

2 *Homicidium culpoſum, & non doloſum, pæna exilij, vel ſimili, non autem corporali pæna eſt puniendum.*

3 *Concluſio communiter recepta dicitur, vt in caſu quo pæna ſit minoranda, non poſſit eſſe corporis afflictiua, ſed mitior.*

4 *Senatus Mediolanenſis quid decreuerit circa minorationem pænæ ex aliqua cauſa.*

5 Rota Romana *diuerſimodè iudicauit circa commutationem pænæ, quando ex aliqua cauſa venit minoranda.*

6 *Conſuetudo localis vbi non viget, pæna ſi ex aliqua cauſa minoratur, non debet eſſe corporis afflictiua.*

7 *Pæna ſi ex aliqua cauſa minoratur, an ſit arbitrarium quænam pæna eſſet imponenda, quodq; ſit attendendum.*

8 *Conſuetudo in pænarum impoſitione, ad alia loca non extenditur.*

9 *Conſuetudo eſt ſtricti iuris.*

10 *Conſuetudo non recipit extenſionem perſonarum, neq; actuum.*

11 *Conſuetudo in Regno, quod pæna minorata debeat eſſe etiam corporis afflictiua, nullibi ſuadetur.*

12 Thomas Grammaticus, *falsò adducitur ad probandum, quod in Regno viget conſuetudo pænam minoratam commutandi in corporalem.*

13 Author *in conflictu opinionum conſueuit in fonte DD. inſpicere, & adducta per ipſos perſcrutari.*

14 Author *tenet opinionem, quod pæna mortis minorata ex aliqua cauſa poſſit eſſe corporis afflictiua eiuſdem generis.*

15 *Mortis ad pænam condemnatus, poteſt flagello percuti, eiq; manus truncari, aut perpetuò ad galeras mitti.*

16 Hypolitus de Marſilijs *non probat opinionem, quod pæna minorata non debet eſſe corporis afflictiua.*

17 Tex. in l. ſi adulterium cum inceſtu, §. Imperatores, ff. de adulter. *enucleatur.*

18 *Relegatio eſt pæna perpetua, quia irrogat infamiam.*

19 *Pæna infamatoria punitus, cenſetur punitus pæna corporali.*

20 *Infamia, corporali pænæ æquiparatur, quia inducit verecundiam.*

20 *Pæna infamiæ, omnibus maior exiſtit.*

22 Proſper Farinacius *laudatur.*

23 *Fama bona æquiparatur vitæ.*

24 *Quod non mutatur, quare ſtare prohibetur?*

25 Textus in l. qui ædes, & in l. ſi fortuitò, ff. de incen. ruin. & naufrag. *expenduntur.*

26 *Pæna mortis poteſt commutari in corporalem, vel magnam pecuniariam.*

27 Textus in l. ſi quis in graui, §. 1. *verſ.* Si maritus vxorem, ff. ad Sylleuian. & in l. Gracchus, C. ad leg. Iul. de adulter. & in l. 1. §. fin. ff. de ſicar. *enucleantur.*

28 *Maritus occidens adulteros non occidendos punitur pæna exilij, vel relegationis.*

29 *Homicida iuſto dolore prouocatus ad* ho-

homicidium committendum, non punitur pæna mortis.

30 *Dolor. iuſtus facilè temperari non poteſt.*

31 *Pæna corporalis commutata authoritate legis, non debet eſſe corporalis, & de ratione.*

32 *Pæna mortis ſi debet minorari, non poteſt eſſe corporalis, ſcil. abſciſsionis membri.*

33 *Mortis pæna, maior eſt omni alia pæna.*

34 *Membri abſciſsio totum non perimit hominem.*

35 *Iuriſdictio coercendi in homines pæna mortis, non poteſt exerceri per Locumtenentem.*

36 Alexander conſ. 55. *adductus ab* Hyppolito de Marſilijs *ſuam non probat opinionem.*

37 *Doctorum placita ſunt in fonte videnda, aliàs ſæpè in errorem incidimus.*

38 *Doctores ſolent in opinionum amplexu uni, vel alteri opinioni inhærere, re non deguſtata ſub fide eorum, quos adducunt.*

39 *Opinio illa verior eſt, & tutior, quæ pænam corporis afflictiuam imponi poſſe ſuadet quando commutatur ex cauſa pæna mortis.*

40 Author *approbat opinionem, quod pæna mortis ex aliqua cauſa minorata poteſt eſſe corporis afflictiua, licet minor.*

41 *Iudicis arbitrio remittitur circa pænæ mortis naturalis commutationem, an debeat eſſe corporis afflictiua, inſpecta perſonarum qualitate, grauitate delicti, & alijs circumſtantijs, vel pecuniaria.*

ARGVMENTVM:

Pæna mortis ordinaria, vbi aliqua ex cauſa venit minoranda, an poſsit mitior imponi, quæ ſit pariter corporis afflictiua, veluti Exilij, Relegationis, Carceris, & ſimilis, vel pecuniaria tantùm? Expenditur placitum *Hypoliti de Marſiliis*, qui affirmatiuam ſuſtinet opinionem, quę ab *Authore* improbatur, ſingulis eiuſdem *Hypoliti* argumentis, Iuribus, Doctorumq; Authoritatibus ſatisfaciendo, inſimulq; negatiuam comprobat ſententiam, à quamplurimis amplexatam, præſertim à *Petro Nuñez de Auendaño* in loco indicato, articulo de iuris cenſura ad partes diſputato, poſthabita Regionũ Conſuetudine aliàs dijudicandi; ea etenim cùm ſit localis, locum non egreditur, nec ad exteras nationes extendi queit.

OBSERVATIO XX.

1 ANteſignanum hac in re conſtituunt Scribentes, *Hyppol. de Marſil.* pro opinione, quam ſectantur, quod vbi ex aliqua cauſa, delinquenti pæna mortis venit minoranda, minimè corporali pæna, vel corporis afflictiua puniendus ſit, ſed alia ſanè mitiori, pecuniaria ſcil. vel exilij, carceris, relegationis, & ſimilis, tàm in *l. 1. §. Diuus Adrianus num.* 40. verſ. *tene menti, ff. ad leg. Cornel. de Sicar. & in l. Diuus Adrianus num.* 11. verſ. *Vlterius noto, ff. ad l. Pompeiam de*

par:

parricid. cùm etiam in *pract. crim.* §. *quoniam, num.* 95. *& ſeq. & conſ.* 24. *num.* 36. *& ſeq. conſ.* 30. *num.* 19. *& ſeq. & conſ.* 39. *num* 58. *& ſeq.* cui ſe ſubſcripſit *Gram. dec.* 8. ante *fin. nu.* 10. *dec.* 23. *num* 14. *& dec.* 96. *num.* 7. verſ. *Pro corroboratione, conſ. crim* 36. *num.* 13. *& conſ.* 39. *num.* 12. *vot.* 5. *nu.* 3. *& vot.* 23. *num.* 20. *Arnon. ſililoq.* 23. *Anton. Roſell.* inter *conſil. crim. Cepol. conſ.* 38. vbi per *d.* §. *Imperatores*
2 infert generaliter, quod homicidiũ culpoſum, & non doloſum, non mortis, ſed exilij, vel alia ſimili pœna puniri debet *Capic. dec.* 27. *num.* 14. *Foller. in pract. crim. par.* 2. 2. *par.* verb. *Vel carcerentur num.* 18. *Bertaz. conſ. crim. diuerſ.* 70. *num.* 37. *vol.* 2. *Paul. Meren. eod. conſ. crim.* 89. *num.* 75. *eod. vol. Io. Mar. Monticel. in pract. criminreg.* 2. *nu.* 11. *Rim. iun. conſ.* 245. *num.* 17. *& ſeq.* per eadem iura, quæ expendit *Hyppol. loc. cit.* & poſt *Fulgoſ. Cuman. Caccialup. Dec. Maluaſ.* & alios, tradit *num.* 49. ex dictis per ipſum, euaſiſſe à laquei pœna quendam Veronenſem, & in pœnam ſcutor. 300. applicandorum Fabricæ Sancti Rocci, fuiſſe condemnatum per Conſeruatores Sanitatis Ferrariæ, inter quos vnus erat ipſe, ſicuti in *princip. conſil.* teſtatur, *Farin. in pract. crim. tit. de delict. & pœn. q.* 17. *num.* 72. verſ. *Limita ſeptimo*, vbi plures allegat, quos mutuatos habuit *à Rim. d. conſ.* 241. *ex nu.* 17. *Petr. Caball. reſolut. criminal. caſ.* 135. *num.* 1. *par.* 1. qui teſtatur veriſſimam eſſe concluſionem, & à DD. communiter receptam.

Vrget tamen in contrarium (vti prę fati Scribentes profitentur) con-
4 ſuetudo Curiarum, & in Senatu Mediolani conſueuiſſe, plerumque minuendo pœnam ordinariam, tranſmitti delinquentes ad triremes ad tempus, & quãdoq; etiam in perpetuum, fidem adſtringit ſuâ *Iul. Clar. in pract. crim. q* 85. *ſub num.* 10. verſ. *Item ſcias*, vbi ex *Gram. d. dec.* 8. & alibi ſubdit ità etiam ſeruare Sac. Cõſil. Neapolitanum, itaq; practicari, in Collegam adducit *Nuñez de los Corregidores fol.* 105. *col.* 4. *in princ. Petr. de Soncen. conſ. crim. diuerſ.* 98. *num.* 15. quem poſt *Rim. d. conſ.* 245.
5 *num.* 23. allegat *Farin. d. q.* 17. *num.* 73. verſ. *Sub limita ad fin.* inquiens, licèt non ſemèl, viderit delinquentes in Statu Eccleſiaſtico, & in Vrbe, delinquentes, quibus ex cauſa fuit remiſſa pœna mortis ordinaria, aliquando exilij, aliquando relegationis, & aliquando pecuniaria pœna mulctatos, eos præſertim, qui ſunt honeſtæ famæ, vel familiæ, nec conſueti delinquere: vidiſſe tamen aliquando alios ad triremes, vel in perpetuum, vel ad tempus damnatos, eos præſertim, qui vel erant impotentes ad ſoluendum pęnam pecuniariam, vel viles, vel aliàs non bonę famę, ſubdens *num.* 74. verſ.
6 *Hoc tamen*, quod vbi conſuetudo prędicta non viget, nullo pacto recedendum eſſet à iure communi, & à limitatione prędicta, ex ijs quę conſiderat *Rim. iun. d. conſ.* 245. *num.* 12. *& 14. Caball. d. caſ.* 135. *num.* 2. poſt *Farin. loc. mox indicato, & num.* 3. vbi de conſuetudine ſeruari in Magno Ducatu Hetrurię teſtatur, delin-
7 quentes, quibus ex cauſa pęna mortis remittitur, puniri non ſolùm pęnis pecuniarijs, exilij, relegationis, & carceris, ſed etiam corporalibus, & potiſſimum fuſtigationis, & triremium ad tempus vel ad beneplacitum, vel in perpetuum, prout religioni iudicantium videbitur conuenire, conſideratis factorum, & perſonarum qualitatibus.
8 At eiuſmodi conſuetudo (quicquid in alijs Europę Prętorijs inſinuetur) nam vtiq; ſi in ijs viget, ad alia loca
9 extendi non poteſt, quia conſuetudo ſtricti iuris eſt, *l.* 1. §. *Iulianus, ff. de itiner. actuq; priuat. Rom. conſ.* 367. *col.* 3. *Crau. conſ.* 121. *nu.* 7. *Rim. iun.* in terminis *conſ.* 245. *num.* 43. *lib.* 3. *& num.*

10 *num.* 45. inquiens non recipere extenſionem perſonarum, neque actuum, ad *tex. in cap. dilecto de offic. archid.* in Regno noſtro nullibi apparet, eam etenim in ſcriptis redactam non habemus, vt poſſimus allegare, ideóq; quantum ad hoc eſt apocri-
11 pha, quod autem præfati *DD.* deducunt eſſe hanc conſuetudinem ſub fide *Grammatici d. dec.* 8. *in fin.* & alibi, inter quos *Clar. d. q.* 85. *ſub*
12 *num.* 10. ſatis reor in fonte *Grammaticum* non conſuluiſſe, nam in locis prędictis nè verbum quidē euomuit de tali conſuetudine, quę vtique ſi adfuiſſet, non poterat ignorare tantus vir, qui ſemper in ea ſtetit opinione, quod pęna mortis minorata ex aliqua cauſa, debet eſſe pecuniaria, vel ſimilis, non autem corporis afflictiua, innixus *Hyppol. de Marſil.* & iuribus per ipſum adductis ad hoc probandum.

13 Atqui *Ego* ſuetus in conflictu opinionum, proprijs oculis iura, quæ expenduntur, & rationes, ac Authoritates apud *DD.* in fonte inſpicere nullius in verba iuratus, ſecundam opinionem ſuſtineo vti veriorem, quod ſcil. pęna mortis minorata ex cauſa aliqua, poſſit eſſe corporis af-
14 flictiua, eiuſdem generis ex *Bald. in l. pen. C. de nautic. fænor. & in l.* 3. *C. de prob. Felyn. in cap. qualiter, & quando el* 2. *num.* 35. *de accuſ. Salic. in l fin. C. de rapt. virgin. Gandin. in tit. de homicidiar. Ang. in* §. *interdum, Inſtit. de furt. Petr. Auendañ. de exequen. mandat. reg. par.* 2. *cap.* 16. *num.* 17. verſ. *Tamen*, vbi exemplificat, quod ei
15 qui debet mori, poteſt truncari manus, vel percuti flagello, aut mitti perpetuò ad galeras, inquiens ità practicari, adducens *Paul. conſ.* 36. *vol.* 2. quę ſanè opinio ſuſtinetur, non equidem ea ratione, quia ſic
16 ſtat Regionum conſuetudo, vt nōnulli crediderunt, ſed quia iura allata per *Hyppol.* ad contrariam ſuadēdam ſententiam; illam (quod profecto quis credat) minimè conuincunt, de quibus diſſerere modò cordi mihi eſt.

17 *Tex.* ſiquidem *in l. ſi adulterium cum inceſtu*, §. *Imperatores*, *ff. de adulter.* minimè diſponit, quod pęna mortis ei qui iuſto dolore motus occidit vxorem adulteram, mutetur in pecuniariam, ſed adhibita diſtinctione perſonarum, an ſit occiſor humilis, vel non, determinat quod
18 ſufficit ſi relegetur, quę ſanè relegatio perpetua eſt pęna infamię, ex notatis per *Bart. in l. eius*, §. *fin. in fin.*
19 *ff. de teſta.* & cum imponitur pæna infamatoria, vt in *l. ad tempus*, *ff. de Decurion.* talis cenſetur punitus pęna
20 corporali, nam infamia pęnę corporali ęquiparatur, cum inducat verecundiam, vt in *l. pecunia*, *ff. de alim. & cibar. legat.* nec vlla eſt maior in-
21 famię pęna, ex *tex. in l. quid ergo* 13. §. *fin. ff. de his qui notan. infam.* *Rebuff. in l. vnic. gloſ.* 1. *num.* 170. *C. de ſent. quæ pro eo quod inter. Tiraq. in tract. de rebus exiguis*, verſ. *Septuageſimo*, *pag.* 74. *Menoch. de arbitrar. caſ.* 493. *num.* 4. *Auendañ. loc. cit. cap.* 19. *num.* 17. *Pelaez de maiorat. par.* 1. *q.* 51. *num.* 9. *Couarr. in regu. peccatum*, 1. *par. num.* 6. *de regu. iur. in* 6. *& lib.* 1. *variar. cap.* 11. *num.* 4. *Rota Rom.* apud *Farin. dec.* 167. *num.* 13. *in fin. par.* 1. & eſt notab. *lex*, *tit.* 15. *par.* 2. *q.* 1. ibi, *No enagenaras ni honra, ni la daras à otro*, *& lex* 4. *tit.* 13. *& l.* 6. *tit.* 21. *par.* 2. *Clar. in pract. crim.* §. *homicidium num.* 26. *D. Ioan. Eſcobar in tractat. de puritat. & nobilitat. proban. par.* 1. *q.* 1. *proemial. n.* 1. *& ſeqq.* & *par.* 2. *q.* 6. §. 1. *n.* 33. *Ill. D. March. Belmon. in repet. l. fin. ff. de Conſtitution. Princip. par.* 2. *cap.* 9. *num* 83. *& ſeqq. Proſper Farin.* (cui ob rerum
21 criminalium abſolutam, perfectamque deſcriptionem, ac methodum, primas omnes deferunt; ſiquidem ante ipſum, tantum opus, tanto ordine aggreſſum fuiſſe, ſiue Italum, ſiue Hiſpanum, ſiue Germanum ad

hęc

hęc vſque tempora humeris ſuis ſuſceptaſſe vllum haud reperi) *in praxi crim. 1.par.q.15.num.6. Surd.conſ. 426.num.57* cuius rei rationes plures expendit *Eſcob. d. par. 1. q. 1. nu. 6.* verſ. *Ratio eſt*, & nedùm vitę hu-
23 manæ bona fama æquiparatur, ad *tex. in l. iuſta, ff. de manum. vindic. gloſ. in §. ſuſpectus autem,* verb. *ob culpam, Inſtit. de ſuſpect. tutor.* ſed ipſimet vitæ anteferri conſueuit à ſapientiſſimis, eminentiſſimiſq; viris, ſicuti pluribus laudatis, egregiè fundat *Reg. Valenz. conſ.92. num.4.& 5. lib. 1.* ac non minus eruditè *Ill. Præſ. noster, controuerſ. forenſ. cap. 66. ex num. 21. lib. 1.* vndè patet re verà in caſu *d. §. Imperatores*, pænam corporis afflictiuam imponi, neq; *tex.* inducit præciſam neceſſitatem illã imponendi, ſed dicit litera, quod ſufficit ſi illam imponat, non tamen per hoc negatur, quin aliam ſufficientem valeat quoq; imponere, li-
24 cèt ſit corporalis, vndè ſuccedit regula, *l. præcipimus, C. de appell. quod non mutatur, quare ſtare prohibetur?*

Minus probant ſententiam *Hyp-*
25 *pol. texx. in l. qui ædes, & in l. ſi fortuitò, ff. de incen. ruin. & naufr.* quia leges illę ſecundùm *Bal. in l. data opera, C. qui accuſ. non poſſ.* non loquuntur de neceſſitate in pæna corporali mortis, vel mutilationis membri, ſed in alio genere pęnę corporalis benè loqui poſſint, quo intellectu *Baldi* attento, clarum eſt, quod probant contrarium eius, ad quod alle-
26 gauit *Hyppol.* cum commutatio pęnę mortis poteſt fieri in corporalẽ, vel magnam pecuniariam ex interpretatione *Bal.* quę eſt directè contra dictum *Hyppolitum*, cui ſuffragatur *Auendañ. loc. cit. num. 18.* verſ. *Item non obſtat*, inquiens in caſu illarum legum, vbi ceſſante dolo, debet propter culpam pęna extraordinaria imponi, non poteſt eſſe corporalis, non autem ex ijs elicitur id ad quod *Hyppol.* allegat, quod minorata pęna mortis naturalis ex cauſa, non debet eſſe corporis afflictiua.

Nec faceſſunt negotium *texx.* ad-
27 ducti per *Hyppol. in l. ſi quis in graui §. 1.* verſ. *Si maritus vxorem, ff ad Syllanian. & in l. Gracchus, C. ad l. Iul. de adult. & in l. 1. §. fin. ff. ad leg. Cornel. de ſicar.* vbi ſi maritus occidit adulteros non occidendos punitur, vel
28 exilio, vel relegatione ſecundum diſtinctionem illarum legũ, & ſic pęna mortis commutatur in relegationem, vel exilium, quod eſt minor pæna, & non imponitur corporalis, nàm vltrà, quod reſponſio à nobis data ad *d. §. Imperatores nu. 27.* verſ. *Textus ſiquidem* maximè quadrat his iuribus, attamen ex abundanti dicimus præfata iura procedere in caſu ſuo, quando ſcil. pæna mortis mi-
29 noratur ex eo quod prouocatus quis à iuſto dolore fecit homicidiũ, non enim talis dolor poteſt facilè
30 temperari, vt *in l. neque in ea, ff. de adulter. in fin.* ideò in eo caſu relegatio, vel exilium imponitur, & non alia pæna corporalis, quò fit, vt cum
31 in eo caſu pæna eſt commutata authoritate legis, non licet aliam imponere, vbi verò lex non ſubrogaret expreſsè pænam loco maioris pænæ, non eſt negandum, quin poſſit minorari in eodem genere, & ſic imponi corporalis pæna ex ſupra deductis.

Neq; tantillum obicis præſtat ratio illa ab *Hyppol.* adducta *in l. 1. C.*
32 *ad l. Cornel. de Sicar.* quod quando debet minorari pæna mortis, non poteſt infligi pæna abſciſſionis mẽbri, nam iſtæ pænæ æquiparantur per *tex. in Authen. de collat. §. prohibemus collat. 9.* ad quod adducit *Alex. conſ. 75. vol. 7.* Nam reſolutio promptanea eſt; licèt enim affirmemus pænam mortis, & abſciſſionis membri æquiparari, hæc tamen æquiparatio non procedit in quantitate, neque in qualitate pari, nam ad ſenſum patet, eſſe maius mortem, quæ to-

Digitized by Google

totum perimit hominem, quàm
33 membri abſciſſio, per quam anima
à corpore non ſeparatur, ſed viuus
manet homo, niſi auferatur mem-
brum principale, vt eſt caput, cor,
iecur, ſtomachus, vel ſimilia mem-
34 bra, quibus,vel altero ex his abſciſ-
ſis,homo moritur,& dato caſu,quòd
manus ſit abſciſſa, & illa dicatur
mortua, illa talis mors eſt illius mē-
bri tantummodò, & ſic eſt mors
partis, & non mors totius,quæ ſunt
inter ſe multum diuerſa, æquipara-
tio tamen, quam ex *d.§. prohibemus,*
Hyppol. deducit, eſt quantùm ad ab-
35 negationem iuriſdictionis, vt illam
in caſu mortis, vel membri abſciſ-
ſionis non poſſint exercere Locum-
tenentes, nam horum cognitio da-
ta eſt tantummodò Iudicibus prin-
cipalibus, & abnegata vicemgeren-
tibus, nec abnegantur vti æqualia,
ſed vt maius, & minus, & ſic inter
ſe mors, & membri abſciſſio non
æquiparantur: ſed in cognitione pa-
riter denegantur vicemgerentibus,
vndè apparet nihil *Hyppol.* ſuffraga-
ri *tex. in d.§. prohibemus.*
36 Nec *Alex. d. conſ.55.* probat id,ad
quod adducitur ab *Hyppol.*nam ideò
in caſu, in quo conſuluit non debe-
bat membrum abſcindi, quia crimē
non erat dignum illa pæna, non
quia minorata pęna mortis, non
poſſit alia imponi pęna corporis af-
flictiua.
37 Ecce igitur *Lector*, quàm ſupinè
ſæpè ſæpius in errorem incidimus
vni, vel alteri opinioni applauden-
tes ſub fide aliorum Authorum, dū
eorum placita non diſcutimus, nec
in fonte videmus (equidem quam-
plures ſuperficialiter; perpaucos
verò medulliter, res tractare agno-
ſcimus) ſicuti in theſi præpoſita, in
38 qua omnes tanquam Bononienſes
Carrotio (vti eſt in prouerbio) *Hyppol.*
inſectantes, tenuerunt quod mino-
rata pæna mortis naturalis, non ſit
imponenda alia pæna corporis af-
39 flictiua, licet mortis minor, cui
opinioni inhæret *Petr. Auendañ de*
exequen. mandat. par. 2. cap. 16.
num. 19. verſ. *Per ſupradicta*, re-
mittens omnia ad Iudicis arbi-
trium, quod in minoratione pæ-
næ ex aliqua cauſa, debet illam mi-
norare in eodem genere, & qualita-
te pænæ, licèt in quantitate non
debeat eſſe tanta, minor autem pæ-
na, vel par nunquam eſt imponen-
da, ſi receditur à pæna legali, per
gloſam, quam vnicā in iure prædicit
in cap. inquiſitionis, verb. *Alioquin, de*
accuſat. quā ſequitur *Falin. in cap. ex*
literis num. 21. de conſtit. vndè inquit
Auendañ, ità ipſum tenere intrepidè
contra opinionem *Hyppol.* licèt cum
eo teneat *Gram. vot.23. num.20.* eò
quod nihil allegat, quod ſtringat in
40 propoſito,& *Nos* ex dictis per *Auen-*
dañ cum ipſo conſentimus, & in
praxi tutiorem opinionem exiſti-
mamus, aut totum Iudicis arbitrio
41 remittatur, qui attentis,& penſita-
tis delictorum generibus, ac delin-
quentium conditione, qualitate, &
fama, ac etiam offenſorum poterit
decernere vtrum pæna corporis af-
flictiua mitior morte, vel pecunia-
ria, eiuſdemq; generis alia ſit impo-
nenda in caſu, quo pęna mortis ex
aliqua cauſa venit minoranda; id
quod obſeruaui non diſplicuiſſe
Farin. d. q. 17. num. 73. verſ. *Equi-*
dem. Quibus finio: Quod ſupereſt;
Te quiſquis es rogo, candidè de his
iudices, *Me* etenim emendationi
ſemper habes paratum.

SVM:

SVMMARIVM.

1 Subſcribere *verbum, quot habet in iure ſignificatus.*

2 *Obligatio naſcitur ex ſubſcriptione cedulæ vacuæ.*

3 *Subſcriptio nihil aliud eſt, quàm prænomen, ac nomen apponere.*

4 *Subſcriptio ità obligat, ac ſi manu propria quis omnia ſcripſiſſet.*

5 *Subſcribens tenetur ad obſeruantiam contentorum in ſcriptura ſubſcripta, quia cenſetur habuiſſe notitiam omnium contentorum in ea.*

6 Dom. Io. Dominic. Gait. *Authoris Collega, laudatur.*

7 *Subſcribere idem eſt, ac ſcribere quoad inducendum conſenſum, dummodò nō fiat ſubſcriptio cedulæ vacuæ.*

8 *Notitia contentorum in folio albo ſubſcripto, an præſumatur.*

9 *Iactare ſuum, nemo præſumitur.*

10 *Conſenſui nihil magis eſt, quod contradicat, quàm error.*

11 *Subſcribens ad hoc vt teneatur de eo, quod ſubſcripſit, debet eſſe certioratus.*

12 *Tabelliores prius partibus ſcripturam legere debent, quàm eam firment.*

13 *Subſcribens folio albo, an cenſeatur ratificaſſe ibi ſcribenda.*

14 *Ciuitas Cauæ habuit ſubſcriptionem folio albo à* Ferdinando I. *ſed tamen illi nunquam profuit.*

15 Author *ſatis dubiam exiſtimat opinionem ſubſcribendi folium album, in quo inſeratur laudum per Arbitros proferendum cum clauſulis prægnantibus à Notarijs ſtipulandum.*

16 *Cauſarum Patroni plures approbant cautelam ſubſcriptionis folio albo per compromittentes, in quo poſtmodum laudum promulgandum inſeratur, & à Notarijs ſtipuletur, cui* Author *nō arridet.*

17 *Subſcriptio in carta vacua antequam proferatur laudum, non præiudicat ſubſcribenti.*

18 *Folium album ſubſcriptum, & traditum Arbitro, vel Arbitratori præbet facultatem promulgandi laudum, abſque citatione, non tamen operatur quin illa ſubſcriptio habeat, conditionem ſi laudum fuerit iuſtum, & validum.*

19 *Subſcriptio folio albo, non operatur approbationem laudi poſteà lati.*

20 *Compromittens licèt ſubſcripſerit folio albo, in quo laudum inſeritur, attamen non per hoc prohibetur dicere laudum nullum, & petere ab eo reductionem ad arbitrium boni viri.*

21 *Laudum vt non poſſit reduci ad arbitrium boni viri, & ſuſtineri queat, dùm allegatur læſio enormiſſima, difficile eſt in iure quinimò impoſſibile.*

22 *Folium album ſubſcriptum cum appoſitione ſigilli, an obliget?*

ARGVMENTVM.

Subſcribens folio albo, ſeu cedulæ vacuæ an teneatur ad obſeruantiam contentorum in ea? Et an ex ſubſcriptione præſumatur notitia in ſubſcribente, vel potius ignorantia? cuius quæſiti accepta occaſione, ethymologia verbi *Subſcribere* in iure pleniùs explicatur. Et tàm affirmantium, quàm negantium opinio ad partes diſputata, quæ iura, quæq; rationes, ac Doctorum placita ſuadeant, non inſcitè demonſtratur, & negatiuam *Author* amplectitur ſententiam, vti veriorem, ac per claros iuris terminos ſe-

curiorem. Laudum inſertum in folio albo ſubſcripto à cōpromittentibus, ac poſtmodum ſtipulatum à Notario cum clauſulis prægnantibus, non obligat compromittentes ad obſeruantiam, quin valeant de nullitate ipſius dicere, ac eius reductionem ad arbitrium boni viri petere, maximè ſi enormiſsima allegetur læſio, quo caſu difficile admodum fieri, imò impoſsibile, quod cautela inueniatur, per quam læſis in laudo os poſsit occludi, vel aditus iudicij inhiberi.

OBSERVATIO XXI.

1 SVbſcribere (vt verbi ſi-
gnificatum prænoſca-
mus) eſſe idem ac ſub-
ſignare, idem ſentire,
2 ratum habere, & con-
firmare, quod geſtum eſt, itaut obli-
gatio naſcatur, docet *Budæus*, aſſe-
uerans *in l. minor. ff. de minorib. in*
prioribus adnotationibus per tex. in l.
qui ſeruo 7. §. alioquin. C. quòd cum
eo, Aſſl. in Conſtit. inſtrumentorum ro-
bur num. 2. de fid. inſtrum. Matthienz.
ad lib. 5. non. Recopil. tit. 4. l. 2. gloſ. 5.
per tot. Salon. l. 3. Taur. num. 1196. &
3 *ſeq.* aientes ſubſcriptionem nihil
aliud eſſe, quàm prænomen, ac no-
men apponere, quod eſt vulgò *fir-*
marſe D. Suelu. conſ. 77. num. 4. verſ.
4 *Subſcriptio,* ſubſcriptio namque ita
obligat, ac ſi manu propria omnia
quis ſcripſiſſet *Angel. in l.ità ſtipula-*
tus, §. Chriſogonus, ff. de verbor. obl.
Stracc. de mercatur. tractat. de Adiect.
in Epitom. à num. 4. Cancer. variar. re-
ſol. tit. de Campſorib. cap. 22. Rot. Gen.
dec. 65. num. 1. Genua de ſcriptur. pri-
uat. lib. 1. num. 130. & eſt *tex. in l. fide-*
iuſſor, §. pater, ff. de pignor. l. ſicut, §.
non videtur, ff. quib. mod. pign. vel hy-
pot. ſol. l. ſi Ego, §. dotis, ff. de iur. dot.
alios *textus allegans,* ſequitur *Rebuff.*
tit. de chirograph. nu. 51. in præfat. tom.
1. D. Ioſeph de Niño in Analyſ. Alba-
ran. ſiue Chyrograph. Mercator. in præ-
fat, num. 9. & 10. impreſſ. poſt *tract.*
de Depoſit. D. Ioann. Franc. de Cuenca,
Caldas Pereir. de emptio. & vendit cap.
6. per tot.
Hinc licèt *DD.* multi tradiderint
in dubio ſubſcribentem teneri ad
5 obſeruantiam contentorum in ſcri-
ptura ſubſcripta, eò quod cenſetur
habuiſſe notitiam contentorum in
ea, *Bart. in l. 1. §. ſi quis neget, ff quem-*
adm. teſta. aperian. cui ſe ſubſcripſit
Iaſ. in l. ſi ità ſtipulatus, §. 2. num. 14.
ff. de verb obl. Horat. Carpan. de Sta-
tut. Mediolan. tom. 1. cap. 42. num. 77.
& cap. 45. num. 32. Menoch. conſ. 123.
num. 9. tom. 1. & conſ. 450. num. 1.
tom. 5. & 260. num. 31. & 637 num.
10. Menoch. de præſum. lib. 3. præſ. 66.
Simon de Pret. conſ. 26. num. 8. centur.
1. vol. 1. Gabr. poſt innumeros, *tit. de*
præſumpt. concl 3. num. 29. & 30. Can-
cer. lib. 1. variar. cap. 22. num. 2. & 3.
Scacc. de iud. cauſar. ciuil. cap. 11. nu.
6 *1103. Præſ. de Franch. dec. 105. num.*
5. Dom. Io. Dominic. Gait. Collega,
imò Præceptor meus, omni laude
dignus, ac in maxima æſtimatione
ob eius doctrinam ab omnibus ha-
bitus, præſertim à *Me* de tanto viro
optimè merito, *in pulchro tractat.*
de credito, cap. 2. tit. 8. nu 2793. Auen-
daň in ſua method. delineat. de met.
7 *cap. 8. num. 161. lib. 1.* ſubſcribere,
idem èſt, quod ſcribere, quoad con-
ſenſum inducendum, ſecundùm
Pereir. de emption. & vendit. cap. 6.
num. 15. Cancer. variar. reſol. tit. de
Campſor. cap. 22. Genua de ſcriptur.
pri-

priuat. num. 135. *lib.* 1. *Menoch. de præſumpt. lib.* 3. *præſ.* 66. *num.* 23. *cum ſeqq.* vbi nonnullas reſtrictiones adducit per *tex. in l. pluribus, ff. de verb. obl.*

1 Tamen ſecus eſſe in ſubſcribente cedulæ vacuæ, poſt *Bal. in l. vltim. in princ. C. plus valer. quod agit. & in cap.* 2. *num.* 15. verſ. *Quæro Notarius, & num.* 18. verſ. *Noto ex prædictis de fid. inſtrum.* tenet *Felin. in cap. quoniã contra num.* 48. *de probat. Rebuff. de chyrograph. & ſchedular. recognit. in præfat. num.* 101. *cum ſeqq. Suar. in l. poſt rem iudicatam, ampliat.* 2. *in fin. Azeu. in l.* 5. *tit.* 21. *num.* 8. *&* 9. *lib.* 5. *Recopilat. Dom. Gait. de credit. cap.* 2. *tit* 6. *num.* 1156. *Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 162. *num.* 1. *& plurib. ſeqq.*

Cuius determinatæ concluſionis ea expenditur ratio, quia non præ-
8 ſumitur quem habuiſſe notitiam ſcribendorum in ea, niſi probatum fuerit, vel ex præſumptionibus conſtet ſubſcribentem eiuſmodi notitiam habuiſſe, ſecundùm *Ang. Imol. & Iaſ. in l. ſi ità ſtipulatus, §. Chriſogonus, ff. de verb. oblig. Petr. Caball. conſ.* 11. *num.* 2. 7. 8. *Gonzal. ad regu.* 8. *Cancellar. gloſ.* 60. *nu.* 17. *Rot. apud Card. Seraphin. dec.* 973. *num.* 1. *& in vna Bononien. de Beroaldis* 24. *Ianuarij* 1624. *coram Dom. Merlino*, cuius meminit, eamque ſequitur *Mercurial. Merlin. de pignor. & hypoth. lib.* 1. *tit.* 3. *q.* 33. *num.* 6. verſ. *Fallit tamen*, nec
9 dicendum eſt voluiſſe iactare ſuum, ad *tex.* celebrem, licèt vulgatum in *l. cum de indebito in princ. ff. de probat.*
10 Etenim ignorans ſubſcripſit, quo caſu dici non poteſt, quod conſenſiat, cum nil magis conſenſui contradicat, quàm error, *l. ſi per errorem, ff. de iuriſd. omn. iud.*

Vndè *Azeued. in l.* 16. *tit.* 10. *num.* 12. *lib.* 5. *Recopil.* tradit, ad hoc, vt
11 ſubſcribens teneatur, debet eſſe certioratus de ijs, quæ in ſchedula ſubſcripta eſſent ſubſcribenda, qua ratione inquit *Azeued. in l.* 13. *tit.* 25.
12 *lib.* 4. *Recopil.* fuiſſe iuſſum, quod Tabelliones prius partibus ſcripturam legant, quam partes eam firment, *Auendañ loc. cit. num.* 163. *in fin.* adducens *Oldrad. d. conſ.* 329. *col. vltim. & Crau. conſ.* 197. *num.* 14.
13 Quod fit: vt *Io. Vinc. Ann. ſing.* 27. pro abſoluto tradiderit ſubſcribentẽ cartæ albæ, non cenſeri ratificaſſe ibi ſcribenda, ex dictis per *Ang. in l. fin.* ibi, *non relecto*, *C. plus valer. quod agitur, Innoc. in cap.* 2. *de fid. inſtrum.* & ibi, *Bal. Felin. in cap. quoniam contra num.* 48. verſ. *Limita de prob. & in cap. Cum venerabilis, num.* 44. *de except.* ibiq; *Ann.* obſeruat Sereniſſimos Reges Aragonę ſępè ſubſcripſiſſe cartæ albæ, & tamen ſub-
14 ſcriptio nunquam profuit Ciuitati Cauę, quę habet talem ſubſcriptionem à Sereniſſimo *Ferdinãdo I. Aragoneo, & Conſiliar. Fab.* eius filius addit ad ſingulare prędictum *Purpurat. in l. admonendi num.* 177. *ff. de iureiur. Menoch. de arbitrar. iud. lib.* 2. *caſ.* 113. *nu.* 5. *& Natt. in Auth. Quod ſine num.* 49. *C. de teſta.*

His adamuſſim quadrat, *Me* (forſitan haud perperam) ſatis dubiam exiſtimaſſe, ac labentem, cautelam
15 adinuentam à nonnullis Antiquioribus Iuriſperitis (ſicuti periti Notarij Ciuitatis Neapolis atteſtantur) quod ad finem vt quis teneatur ſtare laudo, ſubſcribat folium album, in quo poſtmodum eo promulgato ſcribatur acceptatio, & emologatio ipſius cum clauſulis pręgnantibus à Notarijs apponi conſuetis, cui ſanè cautelæ vidi plures Cauſarum Pa-
16 tronos dediſſe manus, eiq; arriſiſſe, licèt mihi qua ratione conſiſtere valeat, non ſatis datur intelligi ex prædictis, quibus conſonant peroptimè, quæ docuit *Felin. in cap. Quoniam contra num.* 48. verſ. *Limita quinto de prob.* poſt *Bal. in d. l. fin. in princ. C. plus valer. quod agit. & in cap.* 2. *num.* 15. verſ. *Quæro Notarius, & num.* 18. verſ. *Et nota ex prædictis de*

 fid.

fid. inſt. Rebuff. de chirograph. & ſche-
dul. recognit. in præfat. tom. 1. *Maſtar.*
de probat. concluſ. 1341. *num.* 17. *&*
18. ex quibus *Gratian. diſcept. forenſ.*
cap. 162. *nu.* 1. *& ſeqq.* in puncto tra-
17 dit per ſubſcriptionem in carta va-
cua antequam daretur laudum, non
fieri præiudicium ſubſcribenti, &
num. 8. ſubdit folium album ſubſcri-
ptum, & traditum arbitro, vel arbi-
tratori poſſe tribuere facultatem
laudandi ſine citatione, non autem
operari, quod illa ſubſcriptio non
habeat conditionem, *Si laudum fue-*
rit iuſtum, & validum, *Ruin. conſ.* 16.
num. 27, *lib.* 2. *Socc. conſ.* 24. *num.* 3. *lib.*
1. Ideò inquit *Gratian. d. num.* 8. non
19 operatur approbationem laudi po-
ſteà lati *Felin. d. cap. quoniam contra*
num. 48.

Accedat quod *Ipſe* ſoleo in mate-
ria obſeruare vti indubitatum, quod
non obſtante ſubſcriptione poterit
dici de nullitate laudi, & peti redu-
20 ctio ad arbitrium boni viri, eò ipſo
quod compromittẽs aſſerat ſe enor-
miſſimè læſum ex laudo, difficile
etenim, imò impoſſibile eſt, vt adſit
21 remedium ſubſtinendi actum, in
quo enormiſſimè leſum quis ſe aſſe-
rat, quibuſcumq; Notariorum clau-
ſulis excogitatis, vel iuramentis in
actu appoſitis, etiamſi de laudo ro-
gatum fuerit inſtrumentum, ex ijs,
quæ doctè nobis inſinuauit *Dom. de*
Franch. dec. 247. *num.* 5. vbi ità iu-
dicatum refert per Sac. Conſil. 10.
Martij 1581. & eſſe benè notandum
monet, & dictis per ipſum confe-
runt tradita per *Gam. dec.* 168. *&* 66.
vbi *Florez Diez de Mena*, verſ. *Com-*
munis reſolutio, *Borrell. in tractat. de*
Arbitr. §. 8. *gloſ.* 1. verb. *Si autem*
læſio allegetur, num. 6. *&* 8. & ante ip-
ſum tenuit *Dec. conſ.* 39. *num.* 6. vbi
dicit hanc eſſe communem opinio-
nem, & talem quoq; reputat *Ioan.*
Bapt. Villalob. in tractat. commun. opi-
nion. §. *arbiter, num.* 135. *cum ſeq. Si-*
moncell. de decret. inſpect. 18. *nu.* 131.
Theſ. dec. 165. *num.* 8. *in* 2. *limit. Ca-*
gnol. in l. ante num. 99. *C. de reſcinden.*
vendit. Craſſ. de ſucceſſ. ab inteſt. q. 13.
Menoch. conſ. 1. *nu.* 359. *Borrell. conſ.*
4. *à num.* 6. *cum ſeq. D. Caſtill. Sotoma-*
yor. de tert. debit. cap. 18. *num.* 114.
verſ. *Dubium ergo.*

22 Quæ ſanè adhùc procedere autu-
mo, etiamſi in folijs albis ſit appoſi-
tum ſigillum, *Bal. in l.* 2. *per illum*
tex. in princ. C. de reb. alien. non alien.
Purpur. in d. l. admonendi num. 177. *ad*
num. vſque 180. *de iureiur. Menoch.*
d. caſ. 113. *num.* 4. *& ſeq. Maſcar. de*
prob. concl. 1302. *num.* 49. *Auendañ. de*
metu d. cap. 8. *num.* 164.

SVMMARIVM.

1 *Hypotheca dotis an incipiat à die promiſſionis dotium, vel à die ſecuti matrimonij, ardua quæſtio, & in praxi perutilis.*

2 *Doctores tenentes opinionem, quod hypotheca dotis incipiat à die promiſſionis, ſeu capitulorum matrimonialium recenſentur.*

3 *Retrotractio fit in conditione caſuali, et mixta, quicquid ſit in conditione poteſtatiua.*

4 *Dotis hypothecam incipere à die ſecuti matrimonij, non autem à die capitulorum matrimonialium, qui Authores tenuerint.*

5 *Dos ante contractas nuptias non conſiſtit.*

6 *Dotis actio principalis non competit ante contractas nuptias.*

7 *Mariti in poteſtate eſt, dotem nolle recipere.*

8 *Retrotractio non procedit in conditione poteſtatiua.*

9 *Mulier facto viri indotata remanere non poteſt.*

10 *Dos deſeruit oneribus matrimonij.*

11 *Maritus an ſit adſtrictus reſtitutioni dotis, licèt eam non receperit.*

12 *Maritus ſibi imputet, ſi tenetur ad reſti-*

Digitized by Google

ſtitutionem dotis, dùm potuit illam exigere, & non exegit.

13 Tex in l.1.ff. qui potior. in pignor. habean. enucleatur.

14 Tex. in l.4.ff.quæ res pignor. obligar. poſſ. expenditur.

15 Dotem non ſcriptura dotalis, ſed numeratio facit.

16 Doctores ſibiipſis pugnantes adducuntur, circa articulum, An hypotheca dotis incipiat à die promiſſionis, an verò à die contracti matrimonij.

17 Sententię contrariæ plurium Senatuum in articulo hypothecę dotis an incipiat à die promiſſionis, vel à die ſequuti matrimonij, recenſentur.

18 Io. Petrus Fontanella probris verbis improbatur à Regen. Rouit. in loc. indicato.

19 Author ſectatur opinionem pro dote, quod eius hypotheca incipiat à die promiſſionis ipſius, non autem à die ſequuti matrimonij.

20 Conditio, ſi fuerit poteſtatiua, non admittit retrotractionem, ſecùs verò caſualis, vel mixta.

21 Fides data ad matrimonium contrahendum, efficit vt cogantur promittentes ad illius obſeruantiam, niſi aliquid triſte timeatur.

22 Viri in poteſtate non eſt, dotem non recipere, cùm hoc non poſſit honeſtè facere, tùm nè mulier interim remaneat indotata, tùm etiam nè ipſi marito nimis hoc ſit incommodum propter onera matrimonij, quæ ſine dote ſuſtineret.

23 Fieri non poſſe dicitur, id quod honeſtè fieri non poteſt.

24 Maritus licèt non teneatur recipere dotem promiſſam neceſſitate præciſa, tamen tenetur neceſſitate cauſatiua, quia non debet facere, vt mulier indotata remaneat, & faciendo, eius culpæ adſcriberetur.

25 Neceſſitas ſi efficit, vt quis cogatur aliquid facere, etiam quod ſit conditio poteſtatiua, trahitur ad tempus promiſſionis.

26 Solutio dotis facta viro, habetur, ac ſi ſine conditione promiſſio facta eſſet.

27 Deſtructo fundamento, corruit ædificium.

28 Author miratur de Regent. Rouit. & Auendañ. in locis indicatis quomodo argumento non occurrerint adducto per Criuell. & D. de Franch.

29 Dotis hypotheca, an incipiat à die promiſſionis dotis, vel à die contracti matrimonij, quo in caſu venit diſputandum, quando maritus eſt egenus adeo quod non poſſit vxori, & creditoribus ſatisfacere, ſecùs verò ſi habet in bonis, vt vtriſq; poſſit conſulere.

30 Inanis eſt actio, quam debitoris excludit inopia.

31 Hypotheca dicitur acceſſoria principalis obligationis, nec ſine principali ſubſiſtere poteſt.

32 Tex. in l. qui balneum, ff. qui potior. in pignor. habean. enucleatur.

33 Tex. in l.1.ff.qui potior. in pignor. habean. declaratur.

34 Lex fingit mulierem ſtipulatam fuiſſe ſibi dotem à tempore promiſſionis, licèt matrimonium non ſequatur.

35 Dos ex ſola promiſſione non debetur, ſecùs verò ex confeſſione facta per virum, & ſubſecutione matrimonij.

36 Confeſſio dotis à marito facta, quando præiudicet creditoribus.

37 Deciſiones Senatus Pedemontani apud Theſaur. quibus fuit determinatum confeſſionem factam per virum dotis receptæ ab vxore, præiudicare creditoribus, quando fuit facta promiſſio dotis, recenſentur.

38 Confeſſiones virorum in fauorem mulierum de recepta dote, ſolent vt plurimum fieri in fraudem creditorum.

39 Vxoris fauore non attenditur tempus receptæ dotis, ſed tempus conſtitutæ, ſtante promiſſione facta.

40 Retrotractio dotis fit ad tempus promiſſionis, etiam in præiudicium creditorum, quando promiſſio tempore conſtitutionis abſq; fraude emanauit nullis adhuc exiſtentibus creditoribus.

41 Ma-

41 *Maritus renuncians in beneficium dotantis dotem ſibi promiſſam, vxori praiudicare non poteſt.*

42 *Heredes mariti tenentur adueniente caſu reſtitutionis dotis, reſtituere dotem, etiamſi maritus illam donaſſet in beneficium dotantis, vel alterius.*

43 Author *fatetur intricatam, & ſpinoſam eſſe controuerſiam, An dotis hypotheca incipiat à die promiſſionis dotis, vel à die ſequuti matrimonij.*

44 Afflictus dec.402. num.14. *fuit receptus in Regno.*

45 *Dotis hypotheca incipit à die promiſſionis ipſius, etiamſi capitula matrimonialia non fuerint ſtipulata.*

46 *Inſtrumento ſolutionis dotis, an ſit opus, ad hypothecam inducendam, vel tantùm ad probationem.*

47 *Promiſſio reſtituendi dotem in caſu ſoluti matrimonij, operatur vt attendatur tempus ipſius promiſſionis, non autem ſolutionis ſequuta.*

48 *Hypotheca dotis incipit à promiſſione ipſius, non autem à ſolutione ſequuta, etiam ſuper feudis accedente aſſenſu Domini.*

49 Io. Petr. Fontanell.dec.365.2.vol. *approbat opinionem, quod hypotheca dotis incipit à die promiſſionis, ſiue capitulorum matrimonialium, non autem à die ſolutionis ſequuta.*

50 Author *miratur quomodo* Io. Petrus Fontanella *ſe non defenderit ab obiurgatione* Regen.Rouiti in 2.volum. *eius deciſionum.*

51 Io.Petrus Fontanella *nullibi in eius libris allegat* Dom.Regentem Scipionem Rouitum.

ARGVMENTVM.

Hypotheca pro dote, An incipiat à die promiſsionis ipſius in tabulis nuptialibus, ſiue capitulis matrimonialibus, vel à die ſequutæ ſolutionis, ità vt mulier pręferatur creditoribus viri, qui poſt promiſſionem prędictam contraxerunt? quæq; iura, & rationes ex vtraq; parte adducantur, & ponderentur tàm Affirmantium, quàm Negantium? quibus mirificè *Author* occurrit, plures textus expendens, eorumque genuinum ſenſum adaperiens, dotis fauorem proſpiciens, non paucas determinationes in fauorem vxoris adducens apud plura Europę Pretoria, pręſertim in Regno apud *Affl.*, *Dom. de Franch.* & alios; cuius diſputationis occaſione innuitur, quibus in conditionibus fiat retrotractio ad tempus actus, Poteſtatiuis ſcil. Caſualibus, vel Mixtis? qualiſque generis reputanda ſit conditio in viro non recipiente dotem ſibi promiſſam?

O B-

Digitized by Google

OBSERVATIO XXII.

PErutilis, ac neceſſaria
1 adeò ſecernitur in pra-
ctica eiuſmodi quęſiti
indagatio, vt non ſe-
mel acerrimè dimican-
tes, ac in acies diuiſos cauſarum Pa-
tronos in Supremorum Tribunaliũ
ſubſellijs agnouerim; qua de re, ope-
ræprætium me facturũ ſum arbitra-
tus, ſi Aientium, & Negantium pla-
cita in medium afferam, quibuſuè
iuribus, rationibus, ac Scribentium
placitis eorum comprobent opina-
menta, diſpungam, quiduè veriùs in
praxi ſit tenendum, inſinuem.

2 Qui affirmant, obligationem, hy-
pothecam, ſeu prælationem incipe-
re à die promiſſionis, quamuis fiat
antè contractum matrimonium
ſunt; *Dom. de Franch. dec. 677.* vbi *Epi-
ſcop. Ricc. in addit. Gamm. dec. Luſitan.*
355. *Theſ iun quæſtion. forenſ. lib. 2.
q. 34. in fin. & lib. 4. q. 20. Fontanell.
de pact. nuptial. clauſ. 7. gloſ. 2. nu. 35.
tom. 1. Anton. Meren. lib. 6. controuerſ.
iur. cap. 35. Anton. Amat. variar. re-
ſolution. reſol. 5. à num. 2. P. Andreas
Molfeſ. ad Conſuetud. Neapol. par. 6.
de iur. dot. q. 2. ex num. 16. Criuell.
dec. Dolan.* 133. per *tot. Reg. Sanfel.
dec. 9. num. 8. vſque ad* 12.

Fundamentum præcipuum con-
ſtituunt in diſpoſitione *tex. in l. 1 ff.
qui potior. in pignor. habean.* quo pro-
uiſum eſt à die promiſſionis, non au-
tem à die matrimonij computari
tempus pro acquirenda hypotheca
ad beneficium mulieris, eò etenim
in caſu vim facit retrotractio, quæ
in conditione caſuali, & mixta (qua-
lis eſt diſſoluendi matrimonij, & re-
ſtituendæ dotis) locum habet, licèt
3 ſecùs ſit in poteſtatiua (de quo ta-
men fuſiùs mox verba faciemus)
*Sarmien. Selectar. interpret. lib. 2. cap.
2. num. 10. Anton. Gomez. variar. lib.
2. cap. 11. num.* 30. verſ. *Tertius effe-
ctus, Rota Genua dec. 187. num. 11. An-
ton. Amat. loc. cit. num. 3. 4. & 5. Coſt.
de retrotract. caſ. 31. cap. 8. à num. 1.
Gratian. diſcept. forenſ. cap. 53. ex nu.
1. cum ſeqq. lib. 1. Auendañ de met. lib.
2. cap. 13. num. 83.*

4 Tutantes opinionem, quod hypo-
theca incipiat à die contracti matri-
monij ſunt; *Bal. Nouell. de dot. par. 10
num. 37. Neguſ. de pignor. 4. memb. 2.
par. num. 79. Polidor. Rip. obſeru. 263
Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. con-
uent. lib. 11. tit. 19. num. 12. Caualc.
dec. Fiuiz. 15. num. 14. par. 4. Petr.
Barboſ. in l. 1. 3. par. num. 34.* verſ.
*Poſtremò, ff. ſol. matrim. Reg. de Pont.
conſ. 80. num. 5. vol. 1. Becc. conſ. 114.
num. 66. lib. 2. Præſ. Bellon. conſ. 18.
num. 81. & ſeq. Amat. d. reſol. 5. num.
13. Trentacinq. variar. reſolut. lib. 3.
tit. de pignor. & hypoth. reſol. 9. num.
26. Statil. Pacif. de Saluian. interd. in-
ſpect. 3. cap. 4. num. 43. Gratian. diſce-
ptat. forenſ. cap. 804. lib. 5. Dom. Io.
Dominic. Gait. de credit. in Appendic.
num. 113. Reg. Rou. conſ. 57. num. 2.
lib 2. Mart. vot. 13. num. 90. Theſaur.
iun. forenſ. cap. 20. ad fin. lib. 4.*

Quam ſententiam ſibi perſuadẽt,
ex eo quod, ſicuti ante contractas
5 nuptias dos non ſubſiſtit, *l. dotis ap-
pellatio, ff. de iur. dot. l. fin. C. de donat.
ant. nupt. Salic. in Auth. Maximis, C.
de nupt. Surd. dec. 211. num. 28. Bar-
boſ. in d. l. 1. num. 95. Camill. Larath.
conſ. 82. num. 19. Cancer. lib. 3. variar.
9 cap. 11. num. 131.* ità nec ei principa-
lis actio dotis, *l. ſi ſerua 40. aliàs 39.
§. fin.* ibi, *Vt in caſtrato dicas dotem
non eſſe in eo, qui caſtratus non eſt, quia
eſt matrimonium, & dos, & dotis actio
eſt, l. plerumque, §. ſi ante, l. dotis pro-
miſſio, ff. de iur. dot. Franc. Hieron. Leo,
dec. Valent.* 180. *nu. 2. tom. 2.* nec hy-
potheca *l. contrahi*, vbi *Bart. ff. de pi-
gnor. act. l. 1. §. pen. ff. pro dot.* quibus
arridet *Bal. in l. legem, quam num. 2.
C. de pact.*

Enituntur quoq; ſatisfacere mo-
tiuo

tiuo retrotractionis, quod pro parte affirmatiua Achillænm videtur, ex eo quia (*inquiunt illi*) indubita-
7 tum eſt in poteſtate mariti eſſe dotem nolle recipere, *l. vir ab eo* 50. *ff. de iur. dot* vndè inferunt, quòd cùm conditio ſit poteſtatiua, in ea retrotractio amittit vires, ad *tex. in l. qui balneum*, *ff. qui potior.* ex doctrina *Bart. in l. ſi is qui pro emptore num.* 46. *ff. de vſucap.* Obicem itidem tollere ſatagunt, quē ex rationibus pro af-
9 firmatiua paratum vident, nempè quod aliàs mulier facto viri indotata remaneret contra *tex. in l.* 1. *ff ſol. matr.* illeq; abſque dote matrimonij
10 onera ſuſtineret contra *tex. in l. pro oneribus*, *C. de iur. dot.* & remaneret obnoxius vir reſtitutioni dotis cùm noluerit accipere. Nam ijs occurrunt; mulieri ſatis eſſe virum obſtrictum habere obligationi reſtituen-
11 dę dotis, etiamſi non acceperit, per *tex. in d. l. vir ab eo*, ibi, *Cum verò acceptam fecit, omnimodò periculum ad eum pertinebit, perindè enim eſt, ae ſi ac-*
12 *ceperit pecuniam, & eamdem promiſſori donauerit, ff. de iur. dot.* ibiq; notat *Gothfr. in Scholijs Barboſ. d. l.* 1. 3. *par. num.* 33. verſ. *Non obſtat tertia difficultas*, *ff. ſol. matr.* Quibus admiſſis dotis fauor non ceſſat, & maritus ſi proprio facto ſe obligationi dedit obnoxium, ſentiat nocumentum, cùm potuerit ſibi conſulere, nec fecerit, *l. multum intereſt*, *ff. de verbor. oblig. Camill. de Medic. conſ.* 90. *à nu.* 20. *cum ſeqq.* quem ad idexpendit *Auendañ loc cit. num.* 88. *in fin.*
13 Vtq; penitùs eneruent diſpoſitionem *tex. in d. l.* 1. *ff. qui potior.* quem primam opinionem ſectantes valdè, & meritò extollunt, adhùc inſtant illum *tex.* intelligi debere quando poſt promiſſionem contractum fuit matrimonium, itaq; Conſulti mentem aperuit *Petr. Barboſ. in d. l.* 1. 3. *par. num.* 34. verſ. *Poſtremò notabis, ff. ſol. matr.* & ex hoc intellectu fluere genuinam interpretationem *d. l.* 1. ſcripto tradidit *Auendañ loc. iam allegat. num.* 89. verſ. *Ex quo fluit*, illiq; *num.* 90. applaudere inquit *tex. in l.* 4. *ff. quæ res pignor. obl. poſſ.* ibi, *Eo tem-*
14 *pore pignoris obligationem contractam videri, quo pecunia numerata eſt*, *nam*
15 *dotem non ſcriptura dotalis, ſed numeratio facit, l.* 1. *C. de dot. caut. non numer.*

Ex quibus manifeſtè percipi attendendum eſſe tempus contracti matrimonij, non verò promiſſionis dotis; tenet *Auendañ d. num.* 90 verſ. *Manifeſtè*, autumans ex prædictis ſublata eſſe omnia fundamenta tenentium contrariam ſententiam, ſubdens pro coronide.

Elige cui dicas, Tu mihi ſola places.

Atqui Ego (vt verè verum fatear) dolendum non mediocriter cenſeo,
16 quæſtionem hanc foro accommodatiſſimam, imò vſui frequentiſſimam, tot agitatam opinionibus inter ſe pugnantibus, vt nedùm vnum Authorem ab altero diffidentem videam, verùm etiam idemet Prætorium, quod quandoque negauit hypothecam incipere à die promiſſionis, poſtmodum contrariam approbaſſe, cuius rei teſtem profero *Ioan. Griuell. dec. Dolan.* 67. quam poſtmodum reuocaſſe *Senatum in dec.* 113. profitetur, *Reg. Rou. conſ.* 57. *num.* 8. *lib.* 2. refert de anno 1607. die 21.
17 Maij Sac. Conſil. confirmaſſe decretum latum per Magn. Cur. Vicar. in fauorem D. Ioannis Vrries, cōtra Camillam Scoppam, quam recenſet *Reg. Sanfel. dec.* 129. *ad fin. par.* 1. qui (ſemetipſo non allegato) contrariū plenè defendit in *dec.* 99. *num.* 7. & 8. *ead. par.* 1. & ſic reuocatæ videntur ſentētiæ in fauorem vxoris prolatæ per idem Sac. Conſ. apud *Dom. de Franch. dec.* 677. *Fontanell. de pact. nuptial. d. clauſ.* 7. *gloſ.* 2. *par.* 1. *nu.* 35. improbatur à *Reg. Rou. d. conſ.* 57. *nu.* 8. verſ. *Nec modo*, & probis ſanè ver-
18 bis, dùm notat eam opinionem pro muliere ſuſtinuiſſe, vt cauſæ quam de-

defendebat inſeruiret, potius quàm vt ità verè ſentiret, ſubdens etiam ex *Gratian. & Mantic.* quos ille adducit, minus veram conuinci eius traditionem. adeòquod dixerim funiculum ex arena (quod Gręci aiũt) facilius nectas, quàm Doctores diſſidentes concilies hoc in theoremate.

19 Vt vt autem ſe res habeat, applaudet mihi vti verior illa opinio, quæ doti fauet, vt à die promiſſionis incipiat hypotheca, non à die contracti matrimonij, ex ijs quæ *DD.* ad eam comprobandam conglutinãt, quos *Ego* recenſui *num.* 2. ſupereſt tamen, vt obiectis ex Aduerſo occurramus.

Primum Negantium, ac præcipuum vnum fundamẽtum illud eſt, quia retrotractio non procedit in conditione poteſtatiua, qualem effingunt eſſe in theſi præpoſita tàm reſpectu matrimonij non contrahẽdi, quàm etiam dotis non recipiendæ, quod totum eſt poſitum in poteſtate mariti.

Sed eiuſmodi aſſumpti licet primam partem vltrò concedamus, retrotractionem ſcil. non habere lo-
20 cum in conditione poteſtatiua; ſed dumtaxat in caſuali, vel mixta, ex *tex. in l. pen. ff. quæ res pignor. oblig. non poſſ. & in l. 1. & l. balneum, §. amplius*, ac etiam *l. potior, §. videamus, ff. qui potior. in pignor. habean.* alteram tamen partem aſſumpti affirmare non audemus, quod conditio poteſtatiua ſit in caſu, in quo ſumus, nam veriùs eſt, eſſe caſualem, vel mixtã,
21 eò quod qui de contrahendo matrimonio ſibi fidem dederunt, poſſunt, imò & debent compelli ad matrimonium contrahendum, niſi aliquid triſte timeatur, *cap. requiſiuit,* & ibi *Panor. de ſponſal. D. de Franch. d. dec. 677. nu. 1.* inquit omnes *DD.* intelligere *tex. in d. l. 1.* quod quoad hypothecam per mulierem acquirendam, inſpicitur tempus dotis promiſſę, non dotis ſolutæ, & reſpectu dotis non recipiendæ à viro, be-
22 nè docet *Bart.* non eſſe in poteſtate viri dotem non recipere, cùm hoc non poſſit honeſtè facere, tùm ne muller interim remaneat indotata, tùm etiam nè ipſi marito nimis hoc ſit incommodum propter onera matrimonij, quæ ſine dote ſuſtineret, id autem quod commodè, &
23 honeſtè fieri non poteſt, id dicitur fieri non poſſe, ad *tex. in l. Nepos proculo, ff. de verbor. ſignif.* pulchrè *Criuell.* prædicta perpendens *deciſ.* 113. *num.* 11. *& ſeq. Dom. de Franch. d. dec.* 677. *num.* 3. ſubiungit poſt *Bart. loc. cit.* quod prædicta militant non ſolùm quando neceſſitas eſt præciſa, ſed cauſatiua, inferens quod licèt vir non cogatur recipere dotem
24 promiſſam præcisè, tamen tenetur cauſatiuè, quia non debet facere, vt mulier indotata remaneat, & faciendo adſcriberetur eius culpę, & per conſequens non dicitur facere poſſe, inquiens *num.* 4. quod hic punctus non habet difficultatem, etiamſi conditio ſit poteſtatiua, & in generali ratione fundari *tex. in d. l.* 1. quod ſcil. maritus cauſatiuè tenetur recipere dotem, & proindè ſuccedere regulam, quod quando quis cogitur
25 ex neceſſitate recipere, etiam quod ſit conditio poteſtatiua, trahitur ad tempus promiſſionis, ex *Neguſan.* tenet *Dom. de Franch. d. deciſ. 677. num. 6.* cui ſe ſubſcribit *Reg. Sanfel. dec. 99. num. 9. par. 1.* eidem rationi innixus, quia non eſt in poteſtate viri dotem non accipere per *gloſ. in d. l 1.* verb. *compellitur*, ideòq; attẽdi debere adſtruit tempus promiſſionis, quamuis ſub conditione factæ, vel ad certum diem dilatæ, & de hoc eſſe iura aperta in *d. l. potior, & in l. qui balneum,* vbi *DD.* omnes, *ff. qui potior. in pignor. habean.* ſequu-
26 ta enim ſolutione, habetur ac ſi ſine conditione promiſſio facta eſſet, *d. l. potior,* verſ. *Sed verior, Coſt. de re-*

*trotract. caſ.*31. *num.*1. quem refert, & ſequitur *Theſ. iun. quæſtion. forenſ. lib.*2. *cap.* 34. *num.*3. *& lib.*4. *cap.* 16. *num.*8. *in fin.*

27 Vt pateat; quod deſtructo modo fundamento de cõditione poteſtatiua, & rerrotractione denegata ex præmiſſis, corruat ſanè ædificium, *l. cum qui ædes, ff. de vſucap.* & mirari
28 profectò non deſino quomodò *Reg. Rou. & Auendañ* in locis allegatis, alijque eos inſequentes nõ aduerterint ad prædicta, nec vllum adhibuerint reſponſum, ad tradita per *Dom. de Franch. Criuell.* & alios, qui materiam larga manu pertractarunt, quoſq; ipſimet adduxerunt.

Quatenus autem aſſerunt, ſatis eſſe mulieri ſi maritum habeat obligatum ad dotis reſtitutionem, mihi inſinuatur manifeſtè quæſtionem
29 minimè olfeciſſe, Dato etenim, quod maritus remaneret obligatus, vel habet in bonis, vt poſſit creditoribus ſatisfacere, & vxori, & inutilis eſt diſputatio, vel maritus adeò obæratus exiſtit, vt concurrat mulier ſuper eius bonis petens ſibi ſatisfieri, eo quod in tẽpore anterior attenta promiſſione, cui oppugnant creditores aientes mulieris hypothecam non incipere, niſi à die contracti matrimonij, & ſic ipſos præferri debere, qui contraxerunt ante contractationem matrimonij, licèt poſt promiſſionem, & vtiq; ſi bona pro ſatisfaciendis vtriſque tàm vxore, quàm viro, ſufficerent, & adhùc inanis eſſet dubitatio, & caſus vertitur quando bona non exiſtunt, & tunc quæ vtilitas mulieri, vt virum egenum, & pauperem effectum non ſoluendo habeat obnoxium reſtitu-
30 tioni dotis? Certè edocti ſumus inanem eſſe actionem, quam debitoris excludit inopia.

Motiuum itidem adductum, quod ſicuti ante contractas nuptias dos non ſubſiſtit, nec per conſequens principalis actio dotis, ideóq; videri nullam quoq; pro dote hypothecã ſubſiſtere, cum hypotheca ſit acceſ-
31 ſoria principalis obligationis, nec ſine principali, vllo modo ſubſiſtere poſſit, ex adductis hac *ead. obſer.*

Facilè diluitur, Nam reſpõdetur, quod imò res pignori eſſe poteſt etiam eo tempore, quo nihil dùm debetur, dummodò iam res tunc in ea cauſa ſit, vt non ſit in poteſtate debitoris, nè debeat, vt conſtat attentè percipienti ſenſum Conſulti
32 *in d. l. qui balneum, ff. qui potior. in pignor. habean.* & aduertit ingenioſè *Criuell. d. dec.* 113. *num.* 16. quem vidiſſe *Auendañ*, credendum eſt dùm illum adducit, & tamen reſolutioni per *Criuell.* traditæ eius motiuo, nè quidem per tranſennam obuium ſe facit.

33 Poſtremum quo nituntur placito, illud eſt, nam (inquiunt) *tex. in d. l.* 1. locum ſibi vindicare in caſu, quo matrimonium ſubſequitur, itaque eſſe de mente *Petr. Barboſ.* in explicatione *l.* 1. 3. *par. num.* 34. *d.* verſ. *Poſtremo notabis*, cui addit *Auendañ. tex. in l.* 4. *ff. quæ res pignor. obl. poſſ.* ibi, *Nam dotem non ſcriptura dotalis, ſed numeratio facit.*

Sed adhùc promptanea ſeſe offert reſolutio, Nam quòad primam partem motiui, retrotractio operatur ſtatim ac promiſſio facta fuit, licèt poſtmodum ſubſequatur conſeſſio, ſiue traditio, fingit ſiquidem
34 lex mulierem ſtipulatam fuiſſe ſibi dotem à tempore promiſſionis, licèt matrimonium non ſequatur, tunc etenim eſſet de indubitabili, itaque tenet *Boer. dec.* 331. & apertiùs *Guid. Pancirol. conſ.* 180. *num.*6. verſ. *Sed poſito, Cæph. conſ.*448. *in fin.* & approbat *Criuell. d. dec.* 113. *num.* 17.

Quò verò ad *tex.* adductum per *Auendañ*, Dotem non ſcripturam dotalem, ſed numerationem facere, negotium non faceſſit, ſiquidem ex ſola promiſſione fieri dotem, nemo

deua-

audebit aſſerere, quod autem facta
35 promiſſione dotis, eiuſq; conſeſſio-
ne per virum ſubſequuta, non ſit
dos, ipſemet *Auendañ* negare
iure non poterit, quia tunc ſola
36 confeſſio de recepto prodeſt mu-
lieri, etiamſi ſit facta poſt dotis con-
ſtitutionem, nam præiudicat credi-
toribus, vt non poſſint opponere
dotem non fuiſſe realiter ſolutam,
de quo eſt famigerata *deciſio Afflict.*
402. *Surd. dec.* 55. *num.* 5. *Oſaſc. deciſ.*
172. *num.* 11. *Maſcard. de prob. concl.*
362. *num.* 20. *&* 21. *& concl.* 616. *nu.*
7. *&* 8. *Facchin. controuerſ. iur. lib.* 8.
cap. 87. *Theſ. dec.* 74. vbi plura de
confeſſione dotis receptæ, ibiq; ad-
37 dit *Theſ. iunior.* qui pariter tradit in
lib. 4. *quæſtſ. forenſ. cap.* 16. *num.* 1. *&*
6. eiuſmodi quæſtionem tractatam
fuiſſe pluries in Senatu Pedemon. &
deciſum in fauorem mulieris, licèt
creditores oppoſuiſſent confeſſio-
nem de recepto per virum factam
illis non obeſſe, ex dictis per *Vrſill.*
ad d. dec. Afſl. 402. & *Menoch. lib.* 3.
praſ. 13. *num.* 24. idq; eſſe de mente
Alex. in conſ. 86. *num.* 2. *lib.* 7.

38 Figebant nec leuiter pedes, eò
quod vt plurimum iſtæ confeſſiones
ſolent fieri in fraudem creditorum,
quibus idcircò ſuccurrendum eſt;
Mouebatur Senatus ad ſic determi-
nãdum ad beneficium vxoris, quòd
non obſtante fuerit confeſsionatum
inſtrumentum, illa ſit creditoribus
præferenda, quia fauore vxoris non
39 attenditur tempus receptæ dotis,
ſed tempus conſtitutæ cum promiſ-
ſione de reſtituendo, iuxtà *tex.* quē
ad hoc ſingularem prædicit *Theſ.*
iun. d. cap. 16. *num.* 3. per quem ità
tenet *Neguſ. de pignor.* 4. *memb.* 2 *par.*
princ. num. 78. verſ. *Ceterum egregia,*
ex quibus elucefcit reſponſio ad *tex.*
in d. l. 4. *ff. quæ res pignor. oblig. poſſ.*
40 Retrotractio etenim fit à tempore
ſolutæ dotis, ad tempus promiſsio-
nis etiam in præiudicium credito-
rum, quando promiſsio tempore
conſtitutionis abſque fraude ema-
nauit nullis adhùc exiſtentibus cre-
ditoribus, & actionem dotis, quæ re-
gulariter non oritur, niſi ſoluto ma-
trimonio, retrotrahi ad tempus pro-
miſsionis, non attentis temporibus
ſolutionum poſteà factarum, tradit
Coſt. de retrotract. cap. 31. *nu.* 8. *lib.* 1.
ſubditq; notabiliter *n.* 7. de fraude
41 non eſſe curandum, quia maritus
poſſet etiamſi vellet debitum remit-
tere, & donare ſocero, vel fratribus
dotem conſtituentibus, faciendo
amplam quietationem, & tamen
vxori per hoc, præiudicium non in-
ferret, cui habita fide ſolutionis do-
tis, nihilominùs veniente caſu re-
ſtitutionis dotis, tenerentur hære-
42 des dotem reſtituere, *Bal. Nouell. de*
dot. par. 10. *num.* 37. *Theſ. dec.* 112.
vbi *additio fily*, quem allegat, & ſe-
quitur *P. Molfeſ. ad Conſuet. Neap.*
par. 6. *q.* 9. *num.* 13. *& ſeqq. Mynſing.*
centur. 1. *obſer.* 61. *Gutier. de contract.*
iurat. cap. 46. *num.* 10. *Becc. conſ.* 114.
& ſeq. lib. 2. quorum memor extitit
Theſ. iun. d. cap. 16. *num.* 7. vbi *num.* 1.
6. *&* 8. determinationes factas re-
fert, de quibus inferiùs noſter redi-
bit ſermo.

43 Concludimus ergò in hac intri-
cata, & ſpinoſa controuerſia verio-
rem, & tutiorem eſſe ſententiam,
Hypothecam in beneficium vxoris
competere à die promiſsionis do-
tis, non autem à die confeſsionis, vel
matrimonij contracti, adeò quod
vxor præferatur creditoribus viri,
qui poſt promiſsionem contraxe-
runt cum eodemet viro, qui obliga-
uit omnia bona ſua ex inſtrumento
cum hypotheca, licèt ante confeſ-
ſionem, nec patet aditus creditori-
bus opponendi exceptionem non
numeratæ dotis, etiamſi dies ſuper-
ſit illam opponendi, ſecundum
quam opinionem iudicauit Sac.
Conſ. communi votantium ſuffra-
gio apud *Afſl. dec.* 402. *nu.* 14. verſ.
44 *Quare*, vbi comptè rationem deci-

M 2 ſio-

ſionis aſsignat, reſtringit tamen ſecùs eſſe quando promiſſio non præceſſit, quia hypotheca tunc oritur à die inſtrumenti confeſſatæ dotis, eamq; (prædictis iam exaratis) inueni approbatam *à Dom. Mercurial. Merlin.* viro ſanè perdocto, & hac noſtra tempeſtate celeberrimo Iureconſulto in *tractat.* qui nuper dùm hæc prælo tradebam, ad manus meas peruenit, *de pignor. & hypoth. lib.3. tit. 2. q. 74. num. 25.* verſ. *Retenta*, dùm per *tot. quæſtionem*, rem ad partes diſputauerat, nonnullaq; motiua ex prædictis adduxerat, ac in duobus caſibus non procedere autumant, nempè in augmento dotis, quoniam hypotheca incipit à die ſolutionis, ex doctrina *Bald. in l. ſi conſtante*, & ibi *Salic. num. 2. C. de donat. ante nupt. Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 11. tit. 26. num. 11.* ac etiam quando non conſtaret dotem à principio fuiſſe promiſſam, non etenim ſufficit, ſecundum *Merlinum*, vnicum ex poſt facto inſtrumentum, in quo enunciaretur præceſſiſſe vſque de totali die, & tempore promiſsionem dotis, huiuſmodi enim atteſtatio, vel enunciatio partium in præiudicium creditorum, minimè foret attendenda, ad tradita per *Bal. Nouell. de dot. par. 10. num. 39. in fin.* verſ. *Etſi aliter maritus.*

Quæ tamen opinio etiam viget in promiſsione facta in capitulis matrimonialibus non ſtipulatis, & ſic in tacita hypotheca, & eam amplexatam fuiſſe Sac. Conſil. in pluribus cauſis refert *Dom. de Franch. d. dec. 677. num. 6.* vbi ſubdit *in fin.* non eſſe recedendum à deciſis p tantum Prætorium, inquiens eam rationem potuiſſe mouere Sac. Conſ. quia licèt initiis capitulis, poſſent Sponſus, & Sponſa recedere à matrimonio iam concluſo, non tamen commodè, nec ſine verecundia hoc fieri poteſt, imò adeſt timor futuri ſcandali.

45 Ampliatur itidem prædicta opinio, etiamſi in capitulis matrimonialibus nō fuerit pura, vel ſimplex promiſsio de reſtituendo dotē per virum, ſed vir promiſerit facere cautelas partis ſequuta ſolutione partis dotis, ac confecto inſtrumento mutui pro ſolutione reſtantis quantitatis dotium; nam cum re vera facta fuiſſet ſolutio dotium promiſſarum, neceſſarium non erat inſtrumentum mutui, & proindè promiſſio ſtatim ſortita fuit effectum ſuum ſecundū *Theſ. dec. 233. n. 10.* inquiens hoc caſu inſtrumento opus non eſſe,
46 niſi ad probationem per *tex. in l. contrahitur, ff. de pignor.* imò ſtante promiſsione reſtituendi dotem in
47 caſu ſoluti matrimonij, attenditur tempus ipſius promiſsionis, non autem ſolutionis ſequutæ per *tex. in d. l. 1.* vbi omnes, & inquit notabiliter *Reg. Sanfel. dec. 93. num 7. & 8.* qui tradit prædicta militare etiam in feudis, quando diſpoſitio eſt valida, ſcil. facta cum aſſenſu Domini.

Sunt tamen in materia, quando caſus acciderit conſulendi *Theſ. iun. qq. forenſ. lib. 2. cap. 34. & lib. 4. cap. 20. ad fin.* vbi notat reuocatam fuiſſe ſententiam memoratam in *d. cap. 34. Gamm. dec. 355.* vbi Senatum contra eius opinionem in fauorem mulieris determinaſſe tradit in caſu, quo matrimonium indigebat Summi Pontificis diſpenſatione, *Dom. Conſil. ar. Theod. alleg. 13. num. 7.* remiſsiuè, & magnoperè lætatus ſum, quod poſtremam dùm impoſuerim manum *huic obſeruationi*, incidi *in 2. volumen deciſionum Cathaluniæ* apud perdoctū *Fontanell. in dec. 365. per tot.* iterum ad quæſtionis arenā deſcendens, qui ſuam iamdudùm approbatam ſententiam *in loc. à Nobis citato*, confirmauit, occurrens ijs, quæ in contrarium adducūt *Antonin. Amat. Barboſ.* alijq; contrariæ ſententiæ adhærentes; miratus ſum quomodò pro ſe non adduxerit *Theſaur. iunior.* alioſq; quos

quos *Ego* pro ſententia, quæ doti fauet, indicaui, magiſq; miratus ſum, quòd *à Dom. Reg. Rou. in d. conſ.* 57. ſe non defenderit. Sed obſeruaui, nullibi in eius operibus *Fontanellam* conſilia *Reg. Roniti* adduxiſſe, quod indè euenire autumo, quia tāti viri opera non tenebat, alioquin virum tantæ lectionis prætermiſiſſe non eſt credendum, in re tàm famigerata *Anthorem* ſilentio obruere, qui punctuatim quæſtionem examinat.

Quibus rumpo filum (vtq; multa paucis complectar) fidem adſtringo meam pluribus ab hinc annis, quibus non infrequenti Clientum calculo (Deo annuente) Aduocationis munus exerceo, nunquàm vidiſſe in eiuſmodi opinione contra vxorem iudicatum, quicquid alij in cōtrarium attentauerint adducere.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata contra proprietarium, non infert præiudicium vſufructuario incitato, & inaudito.*

2 *Sententia lata contra vſufructuariū, proprietario non citato, non præiudicat.*

3 Gloſa in l. is, qui fundum 31. §. fin. *verb.* Receptum eſt, ff. de vſufr. lega. *expenditur.*

4 Caualcan. de vſufr. mulier. relict. num. 125. *dicit* gloſam in l. is qui fundum 31. §. fin. *verb.* Receptū eſt, *communiter ab omnibus ſeruari.*

5 Author *adducit determinationem factam per Sacrum Conſilium, quod ſufficit in Iudicio audire hæredem inſtitutum, non vocato, nec audito ſubſtituto.*

6 *Deciſio relata per* Regent. Sanfelic. 89. par. 1. *vti punctualis affertur.*

7 *Inſtitutum in iudicio citare ſufficit, abſque eo quod ſubſtitutus vocetur.*

8 *Citatio illorum, qui in conſequentiam in Iudicio lædi poſſunt, non requiritur.*

9 Gregorius Lopez *laudatur.*

ARGVMENTVM.

Subſtitutus, An debeat citari in iudicio intentato cum inſtiſtituto?

OBSERVATIO XXIII.

1 Sententiam latam contra proprietarium, vſufructuario præiudicium non inferre incitato, & inaudito,
2 nec è conuersò latam contra vſufructuarium, proprietario non citato, præiudicare poſſe in proprietate,
3 annuit *gloſa in l. is qui fundum 31. §. fin.* verb. *Receptum eſt, ff. de vſufr. lega.* quam ad hoc allegat *D. Caſtill. Sotomayor, quotidianar. controuerſ. tit. de vſufr. lib. 1. cap. 34.* qui dicit *gloſam* illam communiter ab omnibus
4 ſeruari, ſecundum traditionem *Caualcan. de vſufr. mulier. relicto num.* 125. quem dùm *Ego* in fonte videre voluiſſem in libro meo non inueni, reperi tamen *Arium Pinell. in l.* 1. 2. *part. num.* 68. verſ. *Nec videtur*, qui obitèr, & per tranſennam ad id adducit *tex. in d. l. is qui fundum*, ibiq; *Bart.* nulla facta mentione *gloſæ*, quę ſi rectè inſpiciatur, mihi non videtur tàm manifeſtè rem declarare, ſicuti eam expendit *Caſtill. loco iam allegato*, ex quibus in cauſa, quam
5 *Ego* tutatus ſum in Sac. Conſ. pro Margarita de Marco ſorore vtriuſq; coniuncta Caroli de Marco cum Victoria

ctoria Guarina matre communi,
quam in vſufructu hæredem ſibi ad-
ſcripſerat Carolus, facta ſubſtitutio-
ne poſt illius obitum in beneficium
Venerab. Collegij Societatis Ieſu
Fidelisſimæ Ciuitatis Litij Patriæ
meæ, contra quam Victoriam pro
ſatisfactione eius dotium, iudicium
quod contra Carolum pēdebat pro-
ſequebatur Margarita contra Vi-
ctoriam hęredem in vſufructu, com-
paruit Collegium ſubſtitutum, prę-
tendens ipſum debere audiri in iu-
dicio, aduerſus *Me* pro Margarita
inſtante ſatis eſſe iudicium fieri cum
Victoria, & adduxi punctualem de-
terminationem Sac. noſtri Conſilij
6 in caſu omninò ſimili apud *Reg. San-
fel. dec. 89. par.* 1. vbi refert per Sac.
Conſ. die 25. Auguſti 1621. fuiſſe
reformatum decretum Magnæ Cu-
riæ, quæ decreuerat eſſe proceden-
dum cum vſufructuaria audito Mo-
naſterio ſubſtituto, nam ordinauit
eſſe procedendum ad vlteriora cum
hærede inſtituta, ex traditis per *Bal.*
relatum *à Peregr. de fideicom. art. 5.
num. 21.* verſ. *Quinta eſt quæſtio*, qui
7 tradit hanc eſſe communiorem opi-
nionem, vt ſufficiat citare inſtitutū,
contra quem principaliter iudiciū
ordinatur, & ad quem defenſio prin-
cipaliter attinet, non etenim illorū
8 citatio exigitur, qui ex iudicio in
conſequentiam lędi poſſunt ex pul-
chra *gloſ. in l. de vnoquoque*, in verb.
*quos cauſa, ff. de re iud. Marius Giurb.
dec. 1. nu. 24.* qui plures allegat poſt
*Ancharan. Decian. Rimin. iun. Onded.
Burſ. Menoch. Gabr. Rolan. Oſaſc. Pe-
regr. Padill. Lanar. Cauall. Cald. &
Molin.* quos Egomet adduxi *in 1. di-
ſceptat. forenſ. cap. 2. ex num. 46.* verſ.
Quo verò ad ſecundum, vbi paritèr
9 indicaui maximum illud Hiſpano-
rum ornamentum *Gregor. Lopez in
l. 20. tit. 22. par. 3.* verſ. *Però*, cui adhę-
ret *Couarr. practicar. cap. 13. num. 6.
in fin. Cancer. variar. tom. 2. cap. 16.
de tertio oppoſitore nu. 98. Reg. de Pont.
conſ. 40. num. 4. & duob. ſeqq. Franc.
Anton. Coſt. conſ. 2. nu. 38.* vbi ex *Me-
noch. conſ. 502. lib. 6.* rectè materiam
enucleat; itaque iudicatum fuit in
cauſa prædicta, exiſtente Commiſ-
ſario docto, & integerrimo Conſi-
liario Scipione Salituro, qui domi
decreuit, & poſtmodum obtenta
per partem aduerſam ſupplicatio-
ne de verbo faciendo, confirmauit
eius decretum Sac. Conſil. ſub die
anno penès Actor. Ma-
giſtr.

SVMMARIVM.

1 *IN inſtrumentum via ritus poteſt præſentari ad inſtantiam hæredis creditoris, cui à debitore fuit præſtitū iuramentum de facie ad faciem.*

2 *Hæres debet accipi in ſuo proprio, & vero ſignificatu, non autem fictè, & impropriè.*

3 *Verba ſunt accipienda naturalitèr, non ciuilitèr.*

4 *Verba teſtamenti debent accipi naturalitèr, non ciuilitèr.*

5 *Hæres in vſufructu minus propriè dicitur hæres, dato alio hærede in proprietate, ſed habetur loco legatarij.*

6 *Legatarius nunquam fuit admiſſus in Regno ad præſentandum inſtrumentum via ritus, imò expreſsè reperitur ab eo excluſus, ex quo eſt improprijſſimè hæres.*

7 *Legatarius quodammodò, quaſi hæres eſt.*

8 *Interrogatio ſuper tenore inſtrumenti, debet fieri ab hærede, non autem ab vſufructuario*

9 *Præſentans inſtrumentū via ritus, debet eſſe principalis contrahens, vel eius hæres, ad quem tranſit virtus iuramenti ad finem interrogandi debitorem.*

10 *Legitimatio hęredis, debet conſtare in*

Regno

Regno per praeambulum.

11 *Praeambulum debet probare, quem eſſe haeredem ſimpliciter, non in vſufructu ad finem liquidandi inſtrumentum via ritus.*

12 *Practica petitionis praeambuli ad finem liquidandi inſtrumentum, inſinuatur* à Proſpero Carauita in Commẽtarijs ad rit. 181. num. 1. circa med.

13 *Legatarius eum ſit impropriè heres, non poteſt liquidare inſtrumentum ſeruata forma ritus.*

14 *Heres vniuerſalis in vſufructu declaratus mediante praeambulo, non admittitur ad liquidationem inſtrumenti.*

15 *Perſona actoris ante omnia eſt legitimanda in quolibet iudicio etiam ſummario, & exequutiuo.*

16 *Perſona extrinſeca in contractibus nunquam ſubintelligitur.*

17 *Contrahentes videntur, nedùm ſibi, ſed etiam ſuis haeredibus proſpicere.*

18 *Vſufructuarius non eſt propriè heres, ſed cum adiuncto, & qualitate vſufructus, & ſic non poteſt liquidare inſtrumentum.*

19 *Iuramentum non tranſit in haeredem in vſufructu, vndè non poteſt ipſe liquidare inſtrumentum.*

20 *Liquidatio inſtrumenti non procedit ſi iuramentum non ſit praeſtitum de facie ad faciem.*

21 *Heres in proprietate interrogare poteſt ſuper tenore inſtrumenti, non autem heres in vſufructu, vel ambo debent in Curia explicare actum interrogationis.*

22 *Interrogatio ſuper tenore inſtrumenti non ſubſiſtit, deficiente iuramento.*

23 *Liquidatio inſtrumenti vt procedat tria requiruntur, nempè inſtrumentum in forma probante reaſſumptũ, iuramentum in eo appoſitum, & pena.*

24 *Interrogatio ſuper tenore inſtrumenti ad inſtantiam haeredis in vſufructu, procedere non poteſt.*

25 *Statutum praebens exequutionem inſtrumentis locum ſibi non vindicat, niſi ad inſtantiam creditoris nominati in inſtrumento, cui fuit praeſtitum iuramentum de facie ad faciem, non autem ad inſtantiam tertij non nominati, nec comprehenſi in inſtrumento, ſiue intereſſe aliquod habentis ex eodem intereſſe.*

26 *Heres ideò admittitur ad liquidationem inſtrumenti, via ritus, quia dicitur vna, & eadem perſona cum defuncto.*

27 *Actiones omnes actiue, & paſſiue trãſeunt in haeredem, & efficitur Dominus haereditatis, licet corpora haereditaria non conſiſtant.*

28 *Haereditas conſiſtit in intellectu iuris.*

29 *Praeambulum in Regno nunquam expeditur ad beneficium legatarij.*

30 *Liquidatio inſtrumenti ſtrictè eſt accipienda, vt penalis, & exorbitans à iure communi reſpectu creditoris nominati in inſtrumento, in cuius perſonam ſtipulatio concepta eſt.*

31 *Heres de rigore iuris communis non poteſt admitti ad preſentationem inſtrumenti via ritus, licèt ſecùs ſit vigore ritus Magnae Curiae* 181. & 186 *qui admittunt illum confecto praeambulo.*

32 Dom. Scipio Rouitus Regens *laudatur.*

33 Author *letatur patrocinium praeſtitiſſe coram* Dom. Regen. Scipione Rouito.

34 Author *profertur dicta per* Regent. Dom. Scipionem Rouitum *adorare, & venerari.*

35 *Heres in vſufructu non dato alio cohaerede in proprietate, an dicatur heres in totum, adeò quod poſſit agere quecumq; facere poteſt heres vniuerſalis.*

36 *Vſusfructus eſt pars rei.*

37 *Veritate pro indaganda, certandum eſt.*

38 Tex. in l. 1. §. ſi ex fundo, ff. de haered. inſtit. *adductus à* Dom. Reg. Rouit. *non probat id ad quod ab ipſo allegatur.*

39 Verba

39 *Verba* textus in l. 1. §. ſi ex fundo, ff. de hæred. inſtit. *expenduntur.*
40 Gloſa in l. 1. §. ſi ex fundo, *verb.* Inſtitutus, ff. de hæred. inſtit. *enucleatur.*
41 Author *inſinuat Dom. Regentis Scipionis* Rouiti *corrigia calceamentorum in legali ſcientia ſoluere ſe indignum reputare.*
42 *Caſus pro quo conſuluit* Author, *refertur.*

ARGVMENTVM.

Hæres in vſufructu non dato alio hærede in proprietate poſt mortem, An valeat præſentare, ſeu (vti Pragmatici inquiunt) liquidare inſtrumentum via Ritus Magnæ Curię Vicarię? Cuius theſis occaſione deſumpta, pluribus iuris communis diſpoſitionibus, ac etiam peculiaribus Regni ordinationibus, demonſtratur, hęredem in vſufructu non eſſe propriè, & verè hęredem, ideòque in eo non tranſire ius interrogandi debitorem ſuper tenore inſtrumenti, ſicuti nec in legatarium, quia verè, & propriè hęres non dicitur, vndè verba ritus cùm ſint naturaliter, non ciuilitèr accipienda, id ipſum hęredem in vſufructu actio liquidandi minimè cōpetit, ſicuti deficiunt paritèr tria illa requiſita, quę copulatiuè neceſſariò interuenire debent ad hoc, vt inſtrumentum via ritus liquidari poſsit, nempè inſtrumentum in forma probante reaſſumptum; Iuramentum in eodem inſtrumento contentum; & Pęna ibi adiecta, nam iuramentum in hæredem in vſufructu, & legatarium minimè tranſit, vtpotè qui inter perſonas in inſtrumento nominatas, minimè compręhenduntur, ſed vti extranei prorſus intelliguntur, in eo non ſubintellectę. Authoritas *D. Regentis Scipionis Rouiti* in contrarium adducta *in deciſ.* 26. *num.* 3. expenditur, & enucleatur, adductiſque per ipſum iuribus, & Doctorum placitis occurritur ab *Authore,* qui ſuam adſtringit fidem tanti viri placita in maxima ſemper habuiſſe exiſtimatione, ac ea (vti de *Bartolo* aiebat *Iaſon*) adorare, & venerari ſolitum eſſe, ibiq; innuit non contradicendi ſtudio, ſed pro indagine veritatis calamum arripuiſſe, quem de more Peritiorum cenſurę alacri ſubmittit animo.

O B-

OBSERVATIO XXIV.

NEgatiuam tutatus ſum
ſententiam in caſu cur-
renti, quem in calce
huiuſcè Obſeruationis
recenſere, animo mihi
ſedet; Nam licèt infi-
cias non eam, præſentationem, ſeu
1 liquidationem inſtrumenti via ritus
Magnæ Cur. 166. ſecundum compu-
tatione *Carau.* poſſe fieri etiam ab
hęrede creditoris, cui fuit à debito-
re prȩſtitum iuramentum de facie
ad faciem, vt dictat *rit.* eiuſdem
2 Magn. Cur. 278. incip. *Item ſeruat
ipſa Curia*, attamen hęres debet in-
telligi propriè, & in ſuo vero ſigni-
ficatu, non autem fictè, & impro-
priè, *l. 3. §. hęc verba, ff. de negot. geſt.
Bart. in l. conſtitutionibus, ff. ad muni-
cip.* plures recenſet *Soccin. iun. conſ.
27. nu. 6. lib. 3.* & rurſus verba ſunt
3 accipienda naturaliter, non autem
ciuiliter, *l. vnic. C. de his qui veniam
ętat. impetrauer. Alex. conſ. 2. num. 1.
lib. 1. Menoch. conſ. 97. num. 86. lib. 1.
& conſ. 227. num. 40. & ſeq. lib. 3.*
dixi *Ego in 1. diſceptat. forenſ. cap. 39.
num. 68.* vbi adduxi *Fuſar. conſ. 39.
num. 11. & tex. in l. 1. §. is qui nauem,
ff. de exercitor. action.* Eòq; magis ſi
4 verba teſtamēti diſpici mus, ad tra-
dita per *DD. in l. ea, §. inſulam, ff. de
verbor. obl. & in l. Gallus, §. Et quid
ſi tantum, ff. de liber. & poſth.* At vſu-
5 fructuarius etiam vniuerſalis minùs
propriè dicitur hæres dato alio hæ-
rede in proprietate, ſed habetur lo-
co legatarij, ad *tex. in l. quoties, C. de
hęred. inſtit. Menoch. conſ. 500. num. 1.*
6 *& 2.* qui ſanè legatarius nunquam
fuit admiſſus ad præſentandum in-
ſtrumentum via ritus, imò expreſsè
reperitur excluſus, ex quo eſt im-
propriiſſimè hęres, ſicuti docet *Con-
ſultus in l. id tempus 14. §. in re legata,*
7 ibi, *Legatarius quodammodò quaſi hę-
res eſt, ff. de vſucap.* de qua excluſio-
ne fidem nobis prȩſtat inſignis *Ca-
rau. in Commentar.* ſanè luculentiſſi-
mis ad *ritus Magnæ Curiæ ſuper rit.
178. num. 9. & 10.* cui ſe ſubſcripſit
Galter. in ſua *prax. liquidat. inſtrum.
1. par. 2. par.* verb. *Aduertat creditor
ad perſonam ſuam, nu. 26. & 27. ad fin.*
vbi ità practicaſſe tradit, quocircà
non exiſtente vſufructuario verè, &
8 propriè hærede, dùm neceſſariò re-
quiritur, quod interrogatio ſuper
tenore inſtrumenti fiat per hæredē,
non poteſt ad inſtātiam vſufructua-
rij fieri liquidatio.
9 Inſuper ponderabam; Vt quis va-
leat præſentare inſtrumentum via
rit. oportet, quod ſit principalis cō-
trahens, vel eius hæres, ad quem
tranſit virtus iuramenti ad finem
10 interrogandi debitorem, quæ ſanè
legitimatio perſonæ debet conſtare
per præambulum, ex aperta diſpo-
ſitione *rit. Magn. Cur.* 181. incip.
11 *Item ſeruat ipſa Curia*, præambulum
verò debet probare, quem eſſe hæ-
redem ſimpliciter, non autem in
vſufructu, aliàs ſine tali probatione
inſtrumentum non eſt liquidum
quòad perſonam dicentis ſe eſſe hę-
redem creditoris, quapropter exe-
quutionem non meretur, teſte *Ca-
rau. in d. rit. 181. num. 1. circa med.
& num. 2.* vbi docet practicam peti-
12 tionis præambuli, vt poſſit liquida-
ri inſtrumentum *Galter. vbi ſup.* ibi,
*In hac materia liquidationis non atten-
ditur aliud, niſi quod is qui vult liqui-
dare, ſit hæres:* vndè cum verè, & pro-
13 priè legatarius non ſit hæres, non
liquidabit ſeruata forma ritus.
14 Dùm igitur quis comparet vti
hæres vniuerſalis in vſufructu ſic
declaratus mediante decreto præ-
ambuli, minus poterit inſtrumen-
tum liquidare.
15 Vulgatum ſiquidem eſt: in quoli-
bet iudicio etiam ſummario, & exe-
quutiuo antè omnia perſonam agē-
tis legitimandam eſſe, aliàs nullitèr

agitur per *tex. in l. non ignorant*, C. *qui accuſ. non poſſ. l. ſi quæramus, ff. de tecta. Bart. in l. 2. in fin. C. de edic. Diu. Adr. toll. & in* Extrauag. *Ad reprimendum*, verb. *figura col. 2. Sebaſtian. Vant. de nullit. rubr. de nullit. ex defect. mandati nu.* 3. *Ego ipſe in* 1. *diſceptat. forenſ. cap.* 24. *num.* 3. *&* 4. vbi inter cæteros adduxi *Oſaſc. dec.* 1. *nu.* 35. *Dom. de Franch. dec.* 692. *in fin. & Reg. Rou. in prag.* 1. *num.* 2. *de ord. iudic.*

16 Quibus addebam; perſonam extrinſecam in contractibus nunquam ſubintelligi ad *tex. in l. ſi ità ſtipulatus*, §. *Chriſogonus, ff. de verbor. oblig. Bart. quæſt.* 5. incip. *Adunantiam nu.* 5. *&* 6. *Reg. Valenz. conſ.* 2. *num.* 31. *lib.* 1. *Menoch.* poſt alios *conſ.* 246. *nu.* 14. & licèt in contractibus ipſis
17 cenſeantur contrahẽtes acquirere, & proſpicere nedùm ſibi ipſis, ſed etiam eius hæredibus, ex diſpoſitione *tex. in l. ſi pactum, ff. de pact.* quem cum multis alijs adduxit *Carau. in rit.* 286. *num.* 5. attamen intelligitur de hæredibus in proprio ſignificatu,
18 non autem de hæredibus cum qualitate, ſiue adiuncto (qualis eſt vſufructuarius) dato alio cohærede in proprietate ex allegatis per *Nos vbi ſup. nu.* 5. in cuius vſufructuarij per-
19 ſonam non tranſit iuramentum præſtitum de facie ad faciem in beneficium creditoris, ſicuti requiritur ad hoc vt procedat interroga-
20 tio, ſiue liquidatio, ſecundum *Affl. in celebri dec.* 64. *& Carau. in rit.* 286. *num.* 1. *&* 2. ſed tranſit dumtaxat iuramentum in hæredem in proprietate, vndè praxis inoleuit, vt vel hæres in proprietate interroget ſuper tenore inſtrumenti, vel vterq;
21 ſcil. hæres in vſufructu cum hærede in proprietate, ſicuti de cedente, & ceſſionario paſſim obſeruatur, & eſt deſumpta praxis ex doctrina *Bart. in l. ſeruus, ff. de ſeru. export. & in l. vbi pactum in finalib. verbis*, C. *de tranſ.* quam refert *Afflict. in Conſtit. Eos qui ſcienter num.* 16. *q.* 8. *Carau. rit.* 286. *num.* 6. *Galter. loc. cit. num.* 30.

Cùm igitur vnum ex neceſſarijs requiſitis ad hoc vt procedat inter-
22 rogatio, deficiat, nempè iuramentum (ſcitum eſt enim, & ex mutis Magiſtris aſſidua lectione hauſimus, tria requiri copulatiuè, vt liquidatio inſtrumenti fieri queat,
23 nempè inſtrumẽtum in forma probante reaſſumptum, Iuramentum in eo adhibitum, & Pœnam in inſtrumento adiectam in caſu inobſeruãtię promiſſorum, vti haud obſcurè innuit *ritus* peculiaris 166. & alter illi affinis 175. quos benè enucleauit *Carau. Frecc. de præſent. inſtrum. par.* 6. *num.* 1. *& per tot.* pluraq; alia congeſſi *Ego* in vnum *in* 1. *diſceptat.*
24 *forenſ. cap.* 15. *num.* 42. *cum ſeqq.* profectò interrogatio ſuper tenore inſtrumenti ad inſtantiam hæredis in vſufructu procedere non poteſt, itaque adamuſſim mihi videtur applaudere *Carau.* magnus practicus *in rit.* 286. *num.* 5. dùm tradit ſtatu-
25 tum præbẽs exequutionem inſtrumentis, locum ſibi minimè vindicare, niſi ad inſtantiam creditoris nominati in inſtrumento, cui fuit præſtitum iuramentum de facie ad faciem, non autem tertij nominati (adderem *Ego*) & non compræhenſi, licet intereſſe aliquod habeat, ſiue prætendat in liquidatione.

Tandem pro coronide: ſubdebã per veros terminos loquens: Ideò hæredem admitti ad præſentatio-
26 nem inſtrumenti via *rit.* quia dicitur vna, & eadem perſona cum defuncto, vt in §. 1. *in Authen. de iureiur. à morien. præſtit.* nam in eum tran-
27 ſeunt omnes actiones actiuę, & paſſiuę, & efficitur Dominus hæredita-
28 tis licet corpora hæreditaria non conſiſtant, quia hæreditas conſiſtit in intellectu iuris, *l. nihil aliud eſt, ff. de regu. iur.* At verò vſufructuarius etiam omnium bonorum, hæres

res nec eſt, nec loco hæredis habetur, ſed iudicatur perindè ac ſi eſſet legatarius, vti inſinuat *tex. in l. id tempus*, *§. in re legata*, *ff. de vſuc.* & perbellè aduertit *D. Ioan. del Caſtill. Sotomayor in* 1. *lib. quotidianar. controuerſ. tit. de vſufr. lib.* 1. *cap.* 40. *num.* 5.

29 Eiſq; ſolidiſſimum præbet munimen, inconcuſſa praxis quę viget in Regno, vt præambulum nunquam interponatur in beneficium legatarij, ex dictis tàm doctè, quàm eleganter per *Illuſt. Dominum meum Sac. Conſ. Præſid. in* 2. *controuerſ. forenſ. cap.* 2. *num.* 2. qui verba facit de vſufructuaria omnium bonorum, & allegat *Viu. dec.* 464. *Io. Bapt. Thor. vot. deciſiu.* 57. *nu.* 2. *Montan. controuerſ. forenſ. cap.* 43. *num.* 11. *in fin.* qui te-

30 net præſentationem inſtrumenti eſſe ſtrictè intelligendam vti pænalē, & exorbitātem à iure communi reſpectu creditoris nominati in inſtrumento, in cuius perſonam ſtipulatio concepta eſt, adeò quod ſi per

31 *ritus Magnæ Cur.* 181. *&* 186. non admitteretur hæres creditoris confecto præambulo Curiæ ad præſentandum, & liquidandum inſtrumentum via ritus, nō poſſet admitti hæres de rigore iuris, ad *tex. in l. ſicut*, *§. pen. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſoluit.* Conſequens erit igitur, vt vſufructuarius hæres non debeat admitti ad inſtrumenti præſentationem, ſiue liquidationem.

32 Non me fugit: ſatis in contrariū vrgere Authoritatem *Regentis Rouiti*, optimi Iureconſulti, ac Regni iurium peritiſſimi enucleatoris, cuius dicta mihi, cui in ſortem cōtigit tantum virum in humanis agentem

33 cognoſcere, ac pluries coram ipſo Clientum iurgia tueri, arriſit in alijs

34 meis ſcriptis è pręlo prodit's, palàm fateri, eius dicta (vti de *Bart.* aiebat *Iaſon*) adorare, & venerari, conſueuiſſe, qui in *dec.* 26. *num.* 5. occurrēs *num.* 3. obiecto quod hæres inſtitutus in vſufructu, non poterat liquidare inſtrumentum, ſed requirebatur ad id munus explendum hęres

35 in proprietate, inquit, non obſtare, eò quod hęres inſtitutus in vſufructu, non dato alio cohęrede in proprietate, dicitur hęres in totum, ità vt poſſit agere quęcunq; facere poteſt hęres vniuerſalis, adducens ſimile de hęrede inſtituto ex parte, non dato alio cohęrede vniuerſali, per *tex.* quem adducit *in l.* 1. *§. ſi ex fundo*, *ff. de hær. inſtit.* eam expendēs

36 rationem, quia vſusfructus eſt pars rei, *l.* 4. *ff. de vſufr.* adducens *Menoch. præſ.* 141. *num.* 67. *lib.* 4. *Mant. de coniectur. vltim. volunt. lib.* 4. *tit.* 5. *art.* 1. *num.* 13. *Simon. de Pręt. de interpret. vltim. volunt. lib.* 3. *interpret.* 1. *dub.* 2. *ſolut.* 1. *nu.* 8. *cum ſeqq. & ſemetipſum conſ.* 46. *num.* 7. *& conſ.* 47. *num.* 5.

37 Diſpiciendum idcircò erit (non vt tanto Præceptori cōtradicamus) ſed pro indaganda veritate, ſuper qua Peritiores poſtmodum, æqui boniq; conſulturos in ſpem ducor, an noſtræ opinioni dicta per *Dom. Reuit.* præſtent obicem?

38 Et ſanè iterùm nego: nam *tex. in d. l.* 1. per ipſum eddu ctus *in §. ſi ex fundo*, *ff. de hęred. inſtit.* diuerſam præſefert facti ſpeciem à theſi noſtra, ibi etenim *Conſultus Vlpianus*, ſi quis ex fundo ſolus hęres inſtitutus fuiſſet non dato alio cohęrede, an in vniuerſo defuncti patrimonio hæres eſſet, quaſi non fuiſſet adiectus fundus ille, Reſpondit, affirma-

39 tiuè; Audiamus amabò Conſultum loquentem per eius verba, *Si ex fundo* (inquit) *fuiſſet aliquis hæres ſolus inſtitutus, valet inſtitutio detracta fundi mentione*, Caſus verò noſter non agit in hęrede ſolo inſtituto abſq; alio cohęrede in re aliqua particulari, circa quem vertitur *Vlpiani* reſpōſum, ſed ſunt duo hęredes, vnus in proprietate, alter in vſufructu, vndè termini non ſunt pares, & ſic ex *tex.* illo ad rem noſtram non benè infertur.

N 2 40 Id

40 Id quo explanat ibi *Accurſ.* in verb. *Inſtitutus*, per hæc verba, *Vt inſtituo talem hæredem in fundo Betriano: nec fecit alium hæredem: & habet alia multa bona: in omnibus alijs inſtitutus eſt: benè dico in omnibus, cum non habet alium hæredem vniuerſalem.*

Cæteri verò DD. adducti à *Dom. Rou.* quia innituntur diſpoſitioni *tex. in d. §. ſi ex fundo*, non eſt cùr tēpus teramus ad eorum dicta euadēdum. Diiudicent tamen Iudicantes: nam *Dom. Rou.* per tranſennam ibi, & obiter pręfata exarauit, minimè ex profeſſo materiam pertractans, nec caſus deciſionis per ipſum relatę conſiſtebat in hoc articulo principaliter, ſed tantùm in Adiecto ſti-
41 pulationi, vt ibi apud *ipſum* videre eſt, & *Nos* alibi *hoc eod. lib.* iuſinuabimus. Hoc vnum ſilentio non obruam, ſed profiteor ingenuè, quod tanti viri, in legali ſcientia, nequidē calceamētorum corrigia ſoluere emeritus ſum: vndè paratum me exhibeo quam modo ſcripſi, mutare ſententiam, quoties Peritioribus non applauſerit.

42 Scripſi prædicta pro D. Alonſo Sanchez aduerſus petitionem Ioan. Bapt. Mareſca prætendentis ſibi licere procedere contra D. Alonſum debitorem quond. Io. Bapt. Mareſca, cuius ipſe eſt hæres vniuerſalis in vſufructu, & obtinuerat decretum per Sac. Conſ. die 26. Septembris 1647. ad relationem Magnæ Curiæ in Aula Dom. Cōſiliarij Didaci Varelæ Decani, ac Propræſidentis ipſius Sac. Conſil. à quo decreto obtenta ſupplicatione de verbo faciēdo in gradu reclamationis, eò magis, quia Rota Magnæ Curiæ decreuerat eſſe rectiùs citādum D. Alonſum, vndè decreta erant difformia, fui *Ego* requiſitus pro tuitione iuriū D. Alonſi, pro quo ſupradicta exaraui, nec hucuſq; innotuit rem fuiſſe determinatam. Cogitent Practici, Theoreſis tamen nè ſint immemores in hoc articulo, qui ſpiſſim contingere poterit.

SVMMARIVM.

1 *Lites plures ortæ ſunt in Regno ex perfidia debitorum renuentium ſoluere quantitates debitas creditoribus, ſed magis conſentiūt depoſitum facere.*

2 Author, *elaborauit in inſinuendis cautelis pro faciendis depoſitis à debitoribus pecuniarum quantitatum.*

3 *Depoſitum fieri debet coram Iudice competente.*

4 *Depoſitum coram incompetente Iudice factum, habetur ac ſi factum non eſſet.*

5 *Intereſſe indiuiduum voluntatis eſt in conſideratione.*

6 *Depoſitum fieri debet parte præſente, vel citata.*

7 *Depoſitum debet eſſe liberum, non cancelatum, & conditionale.*

8 *Creditor ſi habet impedimentum quin recipiat pecuniam depoſitatam à debitore ob conditiones appoſitas à debitore, non amittit intereſſe ſibi debitum, & ſi depoſitum amittitur, non cedit periculo deponentis.*

9 *Conditio intrinſeca non vitiat depoſitum.*

10 *Conditio extrinſeca dicitur, quæ ex eodem contractu non prouenit, neq; tacitè ineſt, neque à iure reperitur diſpoſita.*

11 *Conditio intrinſeca dicitur in depoſito, quando apponitur clauſula* Conſignandum cui de iure.

12 *Conditio intrinſeca dicitur cautio præſtāda ab eo, in cuius beneficiū pecunia liberatur, de reſtituendo cui, quibus, & quando, & ad omnem ordinem.*

13 *Conditio in depoſito appoſita, quod fiat graduatio creditorum concurrentiū, dicitur intrinſeca.*

14 Prio-

14 *Prioritas, & potioritas creditorum dignoſci non poteſt in concurſu, niſi facta graduatione.*

15 *Clauſula in depoſito oppoſita* (Citato Principe, & alijs quos decet) *dicitur intrinſeca.*

16 D. Io. Dominicus Gaito *laudatur.*

17 Author *pollicetur tertium* Diſceptationum forenſium *volumen poſt impreſſionem huiuſce Operis.*

18 *Depoſitum releuans, ſemper liberat deponentem.*

19 *Depoſitum vt ritè, rectèq; dicatur factum, debet eſſe integrum, non diminutum.*

20 *Depoſitum diminutè factum ſi perit, deponentis periculo cedit.*

21 *Depoſitum ſi in vno ſolo nummo deficit, non releuat.*

22 *Deponens ſi integrum non faciat depoſitum, non releuatur etiamſi proteſtetur, quod ſaluum ſit ſibi ius redintegrandi depoſitum, quatenus defectiuũ reperitur.*

23 *Depoſitum non integrum non iuuat quoad curſum vſurarum impediendum, quia etiamſi deficiat in obulo, licèt caſu id eueniat, currunt vſuræ etiam pro ſumma depoſitata, ſecus verò ſi de pœna incurrenda ageretur.*

24 *Depoſitum integrum dicitur, ſi contineat ſortem principalem, & intereſſe vſque ad diem depoſiti facti, ſiue illius notificationis creditori.*

25 Creditor *non cogitur recipere ſortem abſque eo quòd offeratur etiam intereſſe, quia dicitur imperfecta ſolutio.*

26 Creditor *non tenetur recipere ſortem ſine vſuris.*

27 *Creditor nequidem erogare debet expenſas pro liberatione pecuniæ ſibi debitæ, ſed in omnibus debet eſſe indemnis.*

28 *Creditor petens ſummam certam, quam debitor depouit, non poteſt dicere depoſitum non eſſe integrum, licèt re vera creditum maioris ſummæ reperiatur, & erronea dignoſcatur petitio creditoris.*

29 *Depoſitum dicitur integrum ſi fiat de ſumma petita à creditore, ad euitandum curſum vſurarum.*

30 Author *fatetur non reperiſſe deciſionem Rotæ Romanæ apud* Coccin. *allegatam.*

31 *Creditor ſi recepit, & acceptauit depoſitum non integrum, ſibi præiudicat, nec poteſt illud impugnare ſub prætextu, quod non ſit integrum, ſed ſolùm agere poteſt ad reſiduum.*

32 *Creditor, eò ipſo quod intimato ſibi depoſito, nihil opponit, cenſetur illud tacitè approbare, nec amplius poterit aduerſus inualiditatem dicti depoſiti quicquam opponere.*

33 *Depoſitum non liberat deponentem, quando tenetur ſoluere, quia deponere non eſt ſoluere, nec reſtituere.*

34 *Debitor tenetur legitimè interpellare, & requirere creditorem, aut legitimam perſonam pro eo, cum comminatione, quod aliàs fieret depoſitum, vt releuetur per depoſitum faciendum, non autem ex abrupto.*

35 *Depoſitum non debet fieri à debitore, niſi quando creditor recuſat recipere pecuniam numeratam oblatam.*

36 *Creditor debet citari à debitore antequam faciat depoſitum pecuniæ debitæ, ad hoc vt ſecernatur an ſit paratus recipere pecuniam, vel recuſet.*

37 *Oblatio à debitore facta creditori, debet eſſe realis, non verbalis.*

38 *Creditor expreſsè recuſans recipere creditum realiter oblatum, non debet citari ad finem ſciendi ſi illud recuſat.*

39 *Depoſitum eſt neceſſarium, quoties creditor recuſat recipere pecuniam oblatam.*

40 *Creditor intimatus ſi velit accipere pecuniam, ſi taceat ſimpliciter non recuſando, nec contradicendo, debet debitor facere depoſitum, nec ſola verbalis oblatio ſufficit ad impediendum curſum vſurarum, nam recuſatio debet fieri expreſsè.*

41 *Recuſatio creditoris nolentis depoſitũ, debet eſſe expreſſa, non tacita, aut præſumpta.*

42 De-

42 *Depoſitum eſt faciendum penès perſonam idoneam.*
43 *Depoſitum factum penès aliam perſonam, quàm à Iudice deſignatam, habetur pro non facto.*
44 *Iudex non debet ſemetipſum eligere in depoſitarium, licèt de iure ſit permiſſum.*
45 *Depoſitum non debet Iudex aſſumere loco depoſitarij, nè quid ſuſpictionis protelandæ litis oriatur, vt interim ipſe vtatur.*
46 *Iudex in Cathalonia non poteſt eſſe ſequeſter quantitatis excedentis quinquaginta ſolidos.*
37 *Depoſita non debent fieri penès Actuarios propter præſumptam auaritiam, & dilationem expeditionis.*
48 *Depoſita in Ciuitate Neapolis fieri conſueuerunt penès Tabulas nummularias, quæ vulgò Banchi appellantur.*
49 *Iudex quidam Magnæ Curiæ Vicariæ malè ſentijt, eo quod depoſitum penès ſe recepit.*
50 *Depositum fieri debet congruo loco, & tempore.*
51 *Depositum an sit factum congruo loco, & tempore, arbitrio Iudicis committitur.*
52 *Depositum niſi fiat in loco, & tempore in citatione expreſſis, vel in contractu contentis, deponenti non ſuffragatur.*
53 *Depositi materia circa cautelas deponentium, vt tutè valeant à periculis amiſſionis depoſiti releuari deponentes, ſatis inuolutè à Doctoribus tractatur.*

ARGVMENTVM.

Depoſiti faciendi materia, vt ex eo releuentur debitores, nè in periculum amiſsionis pecuniæ depoſitæ incidant, ordinatè ſatis, ac vſui forenſi accõmodatiſsimè (quicquid alij permulti inuolutè eam olfecerint) pertractatur; pluraq; requiſita ex Iuribus hauſa, & ex praxi deducta, ad hoc vt depoſitum rectè, ritèque factum dicatur; concinnè enumerantur, nempè, Primò, quod depoſitum fiat coram Iudice competente; Secundò, quod fiat creditore præſente, vel citato; Tertiò, quod ſit liberum, & ſimplex, non cautelatum, & conditionale; Quartò, quod ſit integrum, & non diminutum; Quintò, quod fiat verè, & realitèr, non verbalitèr; Sextò, vt fiat penès perſonam idoneam; Septimò, vt fiat cõgruo loco, & tempore, quæ requiſita nonnullis ampliationibus, & reſtrictionibus exornat *Author*, ibiq; conditiones intrinſecas, & extrinſecas in depoſitis apponi ſolitas, quæq; de iure ſubintelliguntur, enucleat; earumque vim, & efficaciam, ex quibus depoſitan ſi caſu penès Tabulas nummularias deperdi contingeret, damno cedunt debitorum, vel creditorum, ſiue ſatis ſunt ad impediendum curſum vſurarum, vel ad pænas euadendum, inſinuat

nuat. Et quando creditor ſit interpellandus antequam debitor depoſitum faciat, nè in moram incidat, & depoſiti lues ipſum tangat, non autem creditorem, diſtinctè exaratur.

OBSERVATIO XXV.

Ortas quamplures lites
1 ſcio in Supremis Regni Tribunalibus ob negligētiam, ſeu manuis (multoties tamen indè prouenit) perfidiam debitorum, qui parum rebus ſuis conſulentes, vel creditoribus infeſti, pecunias ab ipſis debitas renuunt ſoluere, ſed de eis faciunt depoſitum penès publicos Bancos, ſiue Tabulas nummularias quantitatum debitarum, quæ ob fædam temporum calamitatem, in qua nati ſumus, & vitam ducere cogimur, deficiētibus Banchis, ſeu ſolùm vertentibus aperiunt ſinum intexendi litium, atque rixarum certiſſimam Illiadem inter deponentes pecuniam, & creditores, quorum damno depoſiti lues cedat? qua de re nonnulla adnotare
2 ſatiùs putaui, ex quibus aditus pateat deponentibus, ſcopulos euitare, & cautè depoſita faciendi valeant Iuriſperiti cautelas inſinuare.

3 Primum igitur eſt requiſitum, vt depoſitum fiat coram Iudice competente, per *tex. in l. obſignatione, C. de ſolut. l. 4. §. condemnatum, ff. de re. iud.* & notant *Alber. Caſtr. & alij in l. cum fundus, §. eum ſeruum, ff. ſi cert. pet. Alban. conſ. 3. num. 4. vol. 1. Cancer. iu 3. variar. reſol. tit. de depoſit. & commend. cap. 8. num. 23.* verſ. *Etenim Alex. Raudenſ. dec. Piſan. 13. nu. 96. Menoch. conſ. 756. num. 12. Tiraq. de retrac. conuention. §. 4. gloſ. 7. num. 1. Giurb. dec. 38. nu. 6.* verſ. *His ſic diſcuſſis, Auendañ in ſua methodica delineat. de metu lib. 2. cap. 4. nu. 48.* verſ. *Etenim*, qui omnes concluſionem eliciunt, quod depoſitum coram
4 non legitima perſona, vel coram incompetenti Iudice factum, pro nõ facto habetur, vndè inquit *Giurb. d. dec. 38. num. 7.* quod depoſitum conuentum fieri ſuper vno Banco, non releuat in alio, licèt æquè idoneo per *tex. in l. ſi mandato meo, §. 1.* ibi, *Aut ſi nolit creditor, ff. mand.* Car*din. Tuſch. lit. D. concluſ. 201. num. 15.* ſubdens ſatis conſtare de intereſſe partis, ſi non confidit de alio, *gloſ. & Bart. in l. 2. ff. qui ſatiſd. cog.* quibus facit optimè *tex. in l. fin. ff. de vſu, & habitat.* vbi habetur, quod conſide-
5 randum eſt intereſſe voluntaris. Quis autem dicatur Iudex competens in *ſeq.* peculiariter agemus.

5 Secundum requiſitum eſt, quod fiat depoſitum parte præſente vel citata, *Paul. de Caſtr. in l. acceptam, num. C. de vſur.* vbi plures alij eum ſectantes affirmant *Alex. in l. ſi mora, ff. ſol. matr. Iaſ. conſ. 9. vol. 1.* Rolan. *à Vall. conſ. 63. num. 31.* verſ. *Secundo quia, Felician. de cenſib. lib. 4. cap. vnic. nu. 3.* verſ. *Quinto requiritur Salon in tract. de contract. & commerc. human. tit. de cenſib. art. 3. controu. 18. num. 11.* verſ. *Dico tertiò, Cenc. de cenſ. par. 3. cap 1. q. 3. art. 9. num. 27. Ludouiſ. Summus* deindè *Pontifex, dec. Rot. Rom. 146. num. 6.* inquiens fuiſſe dictum in vna *Auximana depoſit. 27. Iuny* 1594. coram *Dom. Litta*, & iterum *dec. 480. nu. 1.* & *dec. 505. num. 7.* & vtrobiq; plura obſeruat *Oliuer. Beltram. in addition. ad deciſiones prædictas*, ead. *Rot.* apud *Cenc. de cenſibus, deciſ. 295. num. 1. deciſ. 277. num. 7. & 8. & deciſ. 84. num. 11.*

7 Tertium requiſitum eſt, quod depoſitum ſit liberum, & non cautelatum,

tum,& conditionale, *Bart. in l. ſi ſoluturus num.5. ff. de ſol.* quem allegat *Foller. in ſua pract. cenſual.* in verb. *Inſtrumentum gratia num.52. Boccacc. de cenſib. par. 2. num.121. Felician. d. tract. lib. 4. cap. vnic. num. 3.* verſ. *Quartò requiritur*, *Scacc.* poſt alios *in tract.de camb. §.2. gloſ.5. num.172. Cenc. de cenſib. d. par.3.art.9 num.28.* verſ. *Primò vt ſit*, qui plures *Rot. Romana* deciſiones enarrat, & creditor ſi ob dictas conditiones impedimē-
8 tum habet quominùs ad ſui placitū, depoſitum conſequi poſſet, deponēs non remaneret liberatus,& intereſſe contra ipſum curreret *Gratian. diſcept. forenſ. tom.4. cap.795. num.2.* qui adducit deciſiones *Rotæ* emanatas in *vna Romana cenſus coram D. Manzanedo die 2.Aprelis 1607.& 13. Iunij 1608.* quæ ſunt impreſſæ apud *Cenc. dec. Rot. 238. & dec. 296.* quarum meminit *d. art. 9. nu.28.* addēs binas alias Rotæ iudicaturas, quarum altera fuit in *vna Romana cenſus corā D.Vbaldo 19.Februarij 1618.* quas imprimi curauit idemet *Cenc. dec. 383. num.1. & dec. 389. num. 9. Ludouiſ. dec. 505. num.9.* verſ. *Accidit*, vbi allegat præfatas deciſiones coram *Manzanedo*, & aliam *Bononienſ. de Gambarinis 4.Nouemb.1580.* coram *Clem.8.* ſubdens ità ſæpiſſimè in alijs cauſis iudicatum, *Rot. Gen. dec. 144. num.15. Peregr. conſ.75.nu. 55. vol. 4. Coſta de portion. rat. q.121. num.9. Maſtrill. ad Petr.de Gregor.de cenſib. q.5. nu.290. Carroc. de depoſit. par.2. q.5. num.3. Menoch.de arbitrar. caſ.232. num. 32.* qui plures collegit *Giurb. dec.87. num. 1.* verſ. *Pro Barone.*

Reſtringitur tamen eiuſmodi quæſitum, vt locum ſibi vendicet in conditione extrinſeca, non autē
9 intrinſeca, tunc etenim ſi contineret conditionem intrinſecam non vitiatur, *Cenc. loc. cit. num. 28.* verſ. *Et eo caſu, Giurb. d. dec.87. num.1. & 2. Oliuer. Beltram. in addit. ad Ludouiſ. dec.505. lit. C.* verb. *Depoſitum*, ex quorum dictis elicitur declaratio
10 conditionis extrinſecæ, & intrinſecæ; Extrinſeca etenim dicitur conditio, quæ ex eodem contractu non prouenit, neq; tacitè ineſt,neq; à iure reperitur diſpoſita, ex dictis per *Bal. in d. l.acceptam in 4. q. Surd.conſ. 110. num. 6. Galganett. de condit. & demon. par. 2. cap. 1. q. 32. num.6. & q. 107. num. 34. Menoch. conſ. 373. num. 29. lib.4. Carroc. de depoſit. q. 5. num.4. Aſin. de execut. §.6. cap. 31. à num. 25. Giurb.* qui alios recenſet *d. dec. 87. num.2.* verſ. *Suntque, Cenc. d. num.28.* adducens *Foller. in practic. cenſual.* verb. *Inſtrumentum gratiæ, num.52.* quem ſequitur *Intrigliol. de cenſib. q. 78. num. 13.* itaq; placuiſſe *Rotæ Rom.* coram *D. Coccin. in vna Maceraten. cenſus 24. Ianuarii 1601.* quę eſt inter eius deciſiones impreſſas, *dec.15. num. 3.* teſtatur *Cenc. d.q. 101.* verſ. *Nam hoc in fin.* Conditio autem intrinſeca dicitur, ad quam creditor cogi poteſt de iure, *Oliuer. Beltram.ad d.dec.105.Ludouiſ.* exemplificat conditionem intrinſecam,
11 quādo in depoſito apponitur clauſula (*Conſignandum cui de iure*) quam approbauit *Rot. in vna Terracin.Caſtri 23.Maij 1608. coram Cardin. Sacrato*, & in *Peruſina bonorum 5. Maij 1617.coram D.Manzanedo*, quorum memor extitit *Beltram. loc.cit.*

12 Intrinſeca itidem dicitur conditio, qua paſſim deponentes vtuntur in Regno, quod creditores, quibus pecunia venit liberanda, præſtent cautionem de reſtituendo creditoribus anterioribus, & potioribus, cui, quibus, & quando, & ad omnem ordinem facta graduatione
13 creditorum, quæ conditio pro graduatione facienda, dicitur intrinſeca conditio, ſecundum *Ludouiſ. dec. 377. num. 13.* inquiens ideò eſſe admittendam cōditionem graduationis vti intrinſecam, quia cum ſolutio ſit facienda prioribus,& potioribus

Digitized by Google

bus creditoribus, nō poterat digno-
14 ſci prioritas, & potioritas, niſi facta diſcuſſione, idemq; tradit dicendum in clauſula (*Citato Principe, & aliis, quos decet*) de qua cautione poſt *Dom. de Franch. dec.* 75. *num.* 9. 614. *num.* 3. *&* 635. *num. itidem* 3. *Couarr. in practic. cap.* 9. *in princ. Theſaur. iunior, lib.* 2. *forenſ. cap.* 16. *num.* 8. *&* 9. *&* 20. *Giurb. dec.* 4. *num.* 40. *Manent. dec.* 45. *num.* 10. Collegam, imò *Præceptorem*
15 *Io. Dominicum Gait. de credit. cap.* 4. *quæſit.* 11. *num.* 131. *D. Caſtill. Sotomayor, quotidianar. tom.* 4. *cap.* 61. *num.* 74. plures alios adduxi Ego *in Annotation. ad Muſcatell. in* 16. *modo fideiiuſſor. pag.* 729. *col.* 2. verb. *In terminis vero*, & in *reſponſ. edito pro Excellentiſs. Duce Maquede* (Deo Duce)
17 poſt hos labores, imprimendo *in* 3. *tom. diſceptation. forenſ.* etenim depoſitum vti releuans ſemper liberat deponentem, *Scacc. de camb.* §. 2. *gloſ.*
18 5. *num.* 7. verſ. *Contingit*, & approbat *Cenc. d. num.* 28. verſ. *Poſſet dari.*

19 Quartum eſt requiſitum, quod depoſitum ſit integrum, non diminutum, *l. obſignatione*, vbi *gloſ. C. de ſolut. Rip. in l. quod te num.* 22. & ibi *Camill. Plaut. ff. ſi cert. petat. Vrſill. ad Afſl. dec.* 205. *num.* 15. aliàs nullum
20 erit, & ſi depoſitum perit, deponēti perit, eiuſque cedit periculo, *l. acceptam*, vbi *Claſſici* omnes, *C. de vſur. & in l. debitores, C. debitor. vendit. pignor. Farin. dec. Rot.* 366. *nu.* 2. *Franc. Ant. Coſta, conſ.* 94. *num.* 15. *Borgnin. Caual. dec. Finiz.* 16. *num.* 40. *par.* 2. *Auendañ de metu lib.* 2. *cap.* 4. *nu.* 52. *& ſeq. Giurb.* more ſuo innumeros penè congerens, *dec.* 87. *n.* 15. *Cenc. de cenſib. d. q.* 101. *nu.* 38. poſt *Foller. d.* verb. *Inſtrumentum gratiæ num.* 49. *Ioan. Bapt. Lup. de vſur.* §. 4. *num.* 104. & *Felician. de cenſib. in dictis ſuis commentariis tomo* 1. *lib.* 4. *cap. vnic. nu.* 2.
21 verſ. *Non tamen ſatisfaciet, & tom.* 2. *eod. lib.* 4. *cap. vnic. num.* 30. Adeò quod ſi in vno ſolo nummo deficiat, non releuat, ſicuti ex *Tiraq. Iaſ. Dec. Foller. Felician. Milanen. Intrigliol. & Rot. Rom.* tradit *Cenc. nu.* 39. *loc. allegat. Reg. Rou. in commentar. ad pragg. Regn. prag.* 4. *num.* 10. verſ. *Item intelligitur, de inſtrum. liquid.* eſt *tex. in l. grege,* §. *pen. de pignor. l. tutor,* §. *Lutius, ff. de vſur. l. obligatione, C. de ſolut.* doctiſſimus *Noguerol. allegation. iur. tom.* 1. *alleg.* 7. *num.* 43. & procedere autumat *Cenc. d. q.* 101. etiam quod deponens proteſtetur, quod
22 ſit ſibi ſaluum ius redintegrādi depoſitum, quatenus defectiuum reperiretur, ex *Peregr. conſ.* 77. *num.* 55. *&* 105. *lib.* 4. *Giurb. d. dec.* 87. *nu.* 15. *ad fin.* vbi refert deciſum, *Menoch. conſ.* 232. *num.* 12. *conſ.* 372. *num.* 26. *& conſ.* 460. *num.* 7. *&* 8. *conſ.* 718. *num.* 7. *conſ.* 756. *nu.* 9. *& conſ.* 1188. *à num.* 2. *vſque ad num.* 10. vbi luculenter de nullitate depoſiti non integri, & quod non releuet deponentem, *Celſ. Vgo conſ.* 1. *num.* 27. *&* 28. *Corbul. de cauſ. priuation. ob non ſolution. canon. limit.* 37. *num.* 10. *Caputaq. dec.* 182. *num.* 1. *&* 2. *& dec.* 300. *nu.* 2. *&* 3. *par.* 1. *Peregr. conſ.* 75. *nu.* 42. *lib.* 4. *Rota diuerſor. dec.* 572. *num.* 4. *&* 6. *par.* 1. quos memorat *D. Lælius Altogradus* celeberrimus Iureconſultus, *conſ.* 24. *n.* 73. *&* 76. vbi etiamſi in nummo deficiat, quod non releuet, adducens *Clar. in* §. *Emphyteuſis, q.* 8. verſ. *Hoc autem, Caphal. conſ.* 139. *num* 18. *Valaſ. conſult.* 35. *num.* 1. verſ. *Quia ſi, & conſult.* 86. *num.* 2. *Surd. dec.* 221. *num* 21. *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. lib.* 22. *tit.* 27. *num.* 14. *&* 15. *Beninten. dec.* 6. *Mercurial. Merlin. dec.* 23. *num.* 1. Sed re vera præfati DD. loquuntur in emphyteuta, quem incidere in commiſſum ob non ſolutionem canonis, etiamſi in minimo deficiat, apertè ſuſtinent, ipſorumq; dicta benè conferunt ad rem noſtram, ad quam facit *Cardin. Tuſch. practicar. concluſion. concl.* 203. *lit. D. tom.* 2.

23 Recipit tamen eiuſmodi quæſitum reſtrictionem, vt depoſitum

non integrum minimè iuuuet, quò
ad curſum vſurarum impediẽdum,
quia ſi deficiat in obulo, licèt caſu
id eueniat, currunt vſuræ etiam pro
ſumma depoſita, ſeccùs verò ſi de
pæna incurrenda ageretur, ex no-
tatis per *DD. in d. l. debitores. C. de-*
bitor. vendit. pignor. & in l. aeceptam,
C. de vſur. Menoch. de arbitrar. Iud.
caſ. 232. *num.* 7. *&* 12. *& conſ.* 373.
num. 26. *Milan. dec.* 18. *num.* 33. *lib.*
2. *Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 8. *num.*
32. *Carroc. de depoſ. par.* 2. *q.* 5. *num.*
6. 7. *& in tit. de oblat. par.* 1. *q.* 6. *nu.*
1. *&* 2. *Felician. de cenſib. in Appen-*
dic. ad lib. 4. *cap.* 1. *num.* 3. *Coſta conſ.*
64. *num.* 23. *& de portion. rat. quæſt.*
21. *num.* 9. *& de re integr. prælud.* 2.
num. 89. *Petr. de Gregor. de cenſib. q.* 5.
num. 283. *Addit. ad Intrigl. de cenſib.*
q. 75. alijque plures aggregati per
Giurb. d. dec. 87. *num.* 15. faciunt tra-
dita per *Caran.* ſuper *rit. Magn. Cur.*
169. *num.* 2. *Auendañ de met. loc. cit.*
n. 51. Dubitatio tamen nõ leuis fuit,
ſi ignoranter, vel ſcienter deponens
in modico defecit, nam *Foller. loc.*
cit. in verb. *Inſtrumentum gratiæ*, te-
net eſſe excuſatione dignum depo-
nentem, ſequitur *Carroc. de depoſit.*
q. 5. *num.* 7. *par.* 2. *Caputaq. dec.* 180.
num. 5. *& dec.* 298. *num.* 5. *par.* 1. vr-
get tamen in contrarium *Pereg. conſ.*
75. *num.* 42. *lib.* 4. *Alduin. conſ.* 45. *nu.*
2. *& conſ.* 37. *num.* 49. de quo alibi
pleniùs exarabimus,
24 Integrum verò dicitur depoſi-
tum (vt quantum in Nobis eſt enu-
cleatam materiam inſinuemus) non
ſolùm reſpectu ſortis principalis,
ſed ſi tale ſit debitum, quod pariat
intereſſe, nã debet deponi intereſſe
decurſum vſque ad diem depoſiti,
ſiue illius notificationis factæ credi-
tori, *Alex. in l. ſi inſulam num.* 9. *ff. de*
verb. obl. Vrſill. ad Affl. dec. 205. *num.*
10. *gloſ. in l. item illa*, verſ. *Ad diem,*
ff. de conſtit. pecun. Rot. Gon. dec. 144.
num. 14. *&* 15. inquiens niſi fiat
oblatio de intereſſe, non cogi cre-
ditorem depoſitum de ſorte accipe-
25 re, eò quod ſit imperfecta ſolutio,
Cancer. variar. 3. *par. cap.* 8. *num.* 6.
Giurb. dec. 98. *num.* 16. verſ. *Quintum*
eſt, & dec. 87. *num.* 15. aliàs etenim
26 creditor ſortem ſine vſuris, accipe-
re non tenetur, *d. l. aeceptam*, ibi, *Sor-*
tem cum vſuris offeras, C. *de vſur. l. tu-*
tor, §. *Lucius*, *ff. de vſur. Foller. d.*
verb. *Inſtrumento gratiæ num.* 59. *Mo-*
lin. de primogen. lib. 3. *cap.* 11. *num.* 9.
Monter. dec. Aragon. 17. *n.* 9. Roder. *de*
ann. reddit. quæſt. 15. *num.* 76. *Sola ad*
Conſtit. Sabaud. par. 1. *tit.* 30. *de pignor.*
& ſubhaſt. gloſ. 8. *num* 8. vbi idem de
litis expenſis dicit; *Rot. dec.* 334. *nu.*
1. *par.* 2. *diuerſor. Auend. loc. cit. num.*
49. *& ſeq. Couarr. variar. reſol. lib.* 1.
cap. 15. *nu.* 9. *&* 10. *Tiraq. de retract.*
conuent. §. 4. *gloſ.* 4. *num.* 1. *Cagnol. in*
l. 2. *num.* 71. C. *de pact. int. emptor. &*
vendit. Foller. in terminis *in d. ſua*
prax. cenſual. verb. *Huiuſmodi nu.* 59.
Decian. conſ. 2. *num.* 160. *lib.* 1. *Salon*
de contractib. & commerc. human. in
tit. de cenſib. art. 3. *controu.* 18. *num.*
11. verſ. *Dico tertio in fin.* itaque te-
nuiſſe *Rotam in vna Anconitana cen-*
ſuum 24. *Maij* 1613. quæ eſt impreſſa
inter *deciſſ. Cenc. dec.* 84. *num.* 14. *&*
in Romana cenſus coram Gregor. XV.
falic. recordat. die 4. *Iunij* 1600 apud
eundem *Gregor. XV. dec.* 480. *num.* 4.
quæ itidem eſt impreſſa apud *Cenc.*
deciſ. 295. *num.* 5. confirmata in
vna Romana domorum 17. *Iunii* 1611.
coram Cardinale Sacrato, ſimiliter im-
preſſa apud *Cenc. dec.* 354. *num.* 1. *&*
ſeqq. Cenc. in tract. d. q. 111. *nu.* 42.
verſ. *Integritas*, facit *Reg. Rou. in d.*
27 *prag* 4. *num.* 8. *in fin.* inquiens cre-
ditorem non debere erogare expẽ-
ſas, nequidem ob decretum libera-
tionis, ſed in omnibus debet eſſe
indemnis.
28 Declaratur tamen eiuſmodi de-
poſiti integritas, vt non poſſit à cre-
ditore in dubium reuocari quando
debitor depoſuit ſummam petitam
ab ipſomet Domino cenſus, licèt re

ve

vera debitor eſſet in maiori ſumma, nam deponendo ſummam pe-
29 titam à creditore, dicitur integrum debitum deponere, ad effectum, vt liberetur à decurſu vſurarum, ità *Cenc. d. q. 101. num. 42.* verſ. *Non tamen*, vbi *ad fin.* tradit ita deciſum in *vna Maceratenſ. cenſus coram Dom. Coccino Decano* 24. *Ianuarii* 1601. quam dicit impreſſam inter *deciſſ. ipſius Coccin, dec.* 15. *Ego* verò dum
30 perquiſiuerim in libro meo non inueni; declarationem tamen traditā veram exiſtimo, nedùm ex prædictis, verùm etiam ex adnotatis per *Oliuer. Beltram. ad d. dec.* 480. *Gregor.* XV. in verb. *Depoſitum*, verſ. *Notan-*
31 *dum*, quod ſi pars recepit, & acceptauit depoſitum non integrum, ſibi præiudicat, nec poteſt illud impugnare ſub prætextu non integritatis, ſed ſolùm agere poteſt ad reſiduum, *Crau. conſ.* 106. *per tot.* ſubdēs
32 quod imò eò ipſo quod creditor intimato ſibi depoſito, nihil opponit, cenſetur tacitè illud approbare, nec amplius poterit aduerſus inualiditatem dicti depoſiti quicquam opponere, *Surd. conſ.* 86. *in fin.* & determinatum per *Rotā in vna Peruſina bonorū* 3. *Maij* 1617. *coram D. Manzanedo* teſtatur *Oliuer. in d. Annot. ad fin.*
33 Quintum requiſitum eſt (inter requiſita connumerare diſſonū haud erit) vt depoſitum non liberet deponentem quando tenetur ſoluere, nam deponere non eſt reſtituere, vel ſoluere, *Bart. in l. item liberetur*, §. 1. *ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſol. Tiraq.* latè more ſuo *de retract lignag.* §. 1. *gloſ.* 3. *num* 3. *Carau.* ſuper *rit. Magn. Cur.* 169. *num.* 1. verſ. *Confirmatur*, *Ludouiſ. dec.* 146. *num.* 1. vbi doctus *Beltram. in addit. lit. A.* adducit *deciſſ. Rot. Rom.* 623. *num.* 2. *par.* 1. *diuerſ. & dec.* 281. *num.* 9. *par.* 2. *in recent.* & latè in *vna* Bonon. *pecuniaria, ſeu literarum cambii* 27. *Nouembris* 1617. *coram D. Vbaldo, Gallin. de verbor. ſignif. lib.* 9. *cap.* 7. *num.* 10. *Scagliōn.* ſuper *rit. Magn. Cur.* 163. *num.* 17. verſ. *Et quid ſi debitor*, *Reg. Rouit. ſuper prag.* 4. *num.* 9. verſ. *Nam vbi de inſtrum. liquid.*
34 Debet etenim creditor prius legitimè interpellari, & requiri, aut legitima perſona pro eo, cùm comminatione, quod aliàs fieret depoſitum, aliàs etenim ſi ex abrupto depoſitum fieret, deponentem non releuat, *d. l. acceptam*, vbi *DD. C. de vſur. Tiraq. de retrac. lignag.* §. 9. *gloſ.* 3. *num.* 3. *Iaſ. conſ.* 9. *num.* 11. *lib.* 1. *Curt. iun.* qui de communi *conſ.* 28. *ſub num.* 1. *Rol. à Vall.* ſimiliter de *communi conſ.* 63. *num.* 31. *lib.* 1. *Ioan. Bapt. Lup. de vſur.* §. 4. *num.* 105. *in princ.* & in proprijs terminis *Felician. de Solis de cenſ. to.* 2. *lib.* 4. *cap. vnic. n.* 2. verſ. *Secundo*, *Roder. de ann. reddit. q.* 15. *n.* 53. *Reg. Ron. in d. prag.* 4. *nu.* 7.
35 tradēs non eſſe licitū debitori facere depoſitū, niſi quādo creditor recuſat recipere pecuniam numeratam oblatam, ex *tex. in l. ſi creditrici, & d. l. acceptam*, C. *de vſur. Menoch. de arbitr. caſ.* 9. & *caſ.* 232. *num.* 3. *Gabr. de citat. concl.* 1. *nu* 289. *Dom. de Franch. deciſ.* 462. *num.* 2. & 3. *Surd. conſ.* 86. *num.* 31. *Giurb. dec.* 98. *num.* 11. *Ludouiſ. dec. Rot. Rom.* 146. *nu.* 2. citari etenim debet creditor adhoc
36 vt videatur an ſit paratus recipere pecuniam, vel recuſet, *Cenc. de cenſib. q.* 111. *num.* 23. verſ. *Iſtud autem*, vbi plures allegat determinationes *Rota Romana*, & *num* 24. verſ. *Si enim*, vbi ꝙ tam conſignatio, & depoſitio pecuniæ, non verbotenus, ſed cū effectu, & oblatione fieri debet, alioquin non liberat, *l.* 2. & *l. acceptam*, C. *de vſur. l. obſignatione*, C. *de ſolutio. l. qui decem, ff. eod. Bart. in l. Prætor ait*, §. *ſi quis ff. de non. oper. nunc. l. ſi creditoris*, C. *de vſur. Papon. lib.* 11. *Arreſtor. Franciæ tit.* 8. *de conſignation arreſto.* 1. verb. *Conſignatio*, vbi adducit *Lucium lib.* 9. *tit.* 2. *Arreſto.* 4.
37 Sextum requiſitum præcedenti probè collineans, eſt, vt non ſufficiat

O 2 ver-

verbalis oblatio creditori facta, ſed
debet eſſe realis, Neguſan. de pignor.
par.5. memb.3. par. 2. num.17. Tiraq.
de retract. lignag. §.15. gloſ.2. nu.16.
& de retrac. conuent. §.4. gloſ.6. nu.4.
Boer. dec. 124. nu. 25. Ioſeph Ludou.
dec. Peruſ. 105. num.2. & ſeqq. Foller.
in pract. cenſual. verb. Inſtrumentum
gratiæ num.46. Felician. de Solis de cen-
ſib. lib. 4. cap. vnic. num. 1. in 1. tom.
& in 2. tom. eod. lib.4. & cap. vnic. nu.
38 2. Niſi creditor expreſsè recuſet
recipere creditum prædictum obla-
tum, Alex. in l. ſi mora num. 5. in 4.
fallen. ff. ſol. matr. & in l. ſi ſeruus nu.
7. verſ. Puto ſic concludendum, ff. de
vulg. & pup. & in l. qui Romæ num. 2.
verſ. Vel poteſt ſecundum, ff. de verb.
obl. Carroc. de oblat. par.1. q.7. nu. 3.
& ſeq. Trentacinq. variar. reſol. vol.1.
lib.3. in tit. de oblat. reſol. 1. num. 1.
39 verſ. Sextò non procedit, ſed eſt ne-
ceſſaria conſignatio, & depoſitio,
l. tutor 29. in fin. ff. de admin. tutor. l.
obſignatione, C. de ſolut. gloſ. in l. ſolu-
tionem 23. verſ. Verum tamen, & ibi
Bart. nu.11. Bal. circa med. verſ. Nota
hanc gloſam, ff. de ſolut. Cenc. de cenſib.
d.q. 111. num.30. Roder. de ann. red-
dit. lib. 2. q. 15. ex num. 1. & per tot.
vbi plenè enucleat.
40 Admittit tamen ampliationem
eiuſmodi requiſitum, vt procedat
etiamſi ſimpliciter taceret creditor
intimatus, non recuſando, nec con-
tradicendo, tunc etenim ſola ver-
balis oblatio non ſufficit ad retar-
dandum curſum vſurarum, Alex. in
d. l. ſi ſeruus num. 7. in fin. verſ. Aut
creditor, ff. de vulg. & pup. Carroc. d.
q. 7. num.5. Gabr. d. concl. 8. num. 2.
Trentacinq. d. reſol. 1. num. 1. ad fin.
verſ. Hæc concluſio, Cenc. de cenſib. d.q.
111. num. 30. verſ. Nam ſimpliciter.
Debet etenim expreſsè fieri recu-
41 ſatio depoſiti per creditorem, taci-
ta namque, & præſumpta non ſuffi-
cit Alex. in l. ſeruus in princ. ad fin. ff.
de vulg. & pup. Rip. in l. quod te nu. 2.
ff. ſi cert. pet. Tiraq. de retract. conuen.
§.4. gloſ. 6. num. 21. in fin. quod ap-
probauit Rot. in Bonon. damnorum, &
intereſſe 16. Iunii 1587. coram D. Can-
tuccio in nouiſſim. diuerſ. tom. 2. deciſ.
71.
Septimum requiſitum eſt, quod
42 depoſitum fiat penès perſonam
idoneam, Tiraq. de retract. conuention.
d. §.4. gloſ.7. num.11. quæ deputabi-
tur per Iudicem, per ea, quæ notant
Alex. Socc. & Iaſ. in l. ſi fideiuſſor la
2. §. fin. ff. qui ſatiſd. cogan. Curt. iun.
in l. 1. q. 4. de ſequeſtrat. prohib. Bal.
in l. ſi reus paratus, ff. de procurat. &
ibi etiam Paul. de Caſtr. col. 1. in fin.
per illum tex. quem dicit notabilem
Caran. in rit. 169. num.4. verſ. Extrà
43 tamen, vbi tradit, quod ſi depoſitum
fiat penès alium, quàm illum, quem
Iudex ordinauerit, non valet, per tex.
in d. l. acceptam, quæ in hoc eſſet ſer-
uanda.
44 Cauendum tamen eſt à Iudice, nè
ſemetipſum eligat in depoſitarium,
quia licet id facere poſſet, ſecundum
gloſ. in l. Senatuſconſulto, ff. de offic. Præ-
ſid. quam DD. omnes ibi ſequuntur,
& Bal. in ſua Margarit. verb. Depoſi-
tarius, uerſ. Tertiò, per tex. quem di-
cit ſingularem in l. litigatores, §. quid
ergò, ff. de arbitr. & cap. expoſita extr.
eod. tit. Caran. d. rit. 169. num.5. con-
45 cludens ſemper honeſtius eſſe, nè
eam Prouinciam aſſumat: nè quid
ſuſpitionis protelandæ litis oriatur,
vt interim ipſe vtatur, & aduertit
Tiraq. d. num. 11. Cancer. variar. re-
ſol. lib. 2. cap.4. tit. de ſequeſt. & empur.
46 num.35. verſ. Quæro quartò, ſubdens
num. 36. ſanctè cautum eſſe in Ca-
thalonia, vt Iudex non poſſit eſſe
ſequeſter quantitatis excedẽtis qua-
draginta ſolidos, quibus arridet Reg.
Ron. d. prag.4. de inſtr. liquidat. num.
11. verſ. Et aduertas, ſubdens nec
etiam penès Actuarium depoſita
fieri debere propter pręſumptam
auaritiam, & dilationem expeditio-
nis, ad quod adducit gloſam in l. 1.
verb. Mala fide, C. de fid. inſtrum. &
iur.

iur. haſt. fiſcal. lib. 10. *gloſam in l.* 2. *C. de his, qui ex public. ration. eod. lib.* 10. *de Plat. in l. duos tabularios in fin. C. de ſuſceptor. & archiv. lib.* 10. *Auiles in cap.* 10. *de ſindic. gloſ. nombrare, Azeu. lib.* 3. *tit.* 9. *l.* 13. *Seſ. de inhibit. cap.* 4. §. 1. *ante num.* 6. *Bouad. in politic. lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 52. *& lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 16. *in fin.*

Quæ tamen locum ſibi vindicare poſſunt in Curijs Regni, vel extrà Regnum, nàm in Ciuitate Neapolis
48 de rarò, aut nunquam contingit, cùm depoſita paſſim fiãt penès Tabulas nummularias publicas, quas Bancos appellamus, & memoria *Ego* teneo, malè, & multa audiuiſſe
49 quendam Iudicem, qui dùm acceſſiſſet ad adnotanda bona quædam in hæreditate cuiuſdam remanſa, inter quæ erat non modica pecuniarum quantitas, illam penès ſe retinuit, & requiſitus pluries pro reſtitutione, non audiebat verba libentèr.
50 Octauum requiſitum eſt, quod depoſitum fiat congruo loco, & tempore, ſecundùm *DD in d. l. acceptam*, vbi *Bal. num.* 2. elicit concluſionem
51 eſſe hoc in arbitrio Iudicis, & fusè *Affl. in cap.* 1. *num.* 21. *ex quib. cauſ. feud. amitt. Menoch. de arbitr. caſu* 232. *num.* 9. *& conſ.* 756. *num.* 12. *Rolan. à Vall. conſ.* 87. *num.* 17. *vol.* 1. *Foller. de cenſib. gloſ. Vt vides num.* 51. *Cornaz. dec.* 76. *nu.* 22. & 26. *Carpan. ad Statut. Mediolan. cap.* 417. *nu.* 613. *Giurb. d. dec.* 98. *num.* 1. vbi alios recenſet,
52 aliàs deponenti non ſuffragatur, niſi depoſitum faciat in loco, & tẽpore in citatione expreſſis, vel in contractu contentis, ſicuti poſt *Io. Bapt. Lup. d. §.* 4. *num.* 112. *& ſeqq.* tradit *Cenc. loc.* ſæpius *enunciato, num.* 50.

Nec floccipendas Lector, quæ in hac materia diſtinctè (pro viribus) tibi tradidimus, nam alibi fortaſſe ſic enucleata non reperies, & expertus ſcio confusè nimis à pleriſq; tractata fuiſſe, adeò quod inuoluant potiùs, quàm inſtruant deponentem ad ſibi cautè agendum. Monet tamen omninò videas *Mercurial. Merlin. in tract. de pignor. & hypoth.* nuper edito *lib.* 4. *q.* 84. ferè *per tot.* vbi plura ad rem congerit.

SVMMARIVM.

1 *Iudex cõpetens debet eſſe is apud quẽ, ſiue de cuius ordine depoſitum fieri debet.*

2 *Depoſitum fieri debet coram Iudice litis motæ, adhoc vt legitimè factum dici poſſit.*

3 *Iudex cauſæ principalis, debet eſſe Iudex acceſſorij ad cauſam.*

4 *Iudex debitoris deponentis, eſt Iudex competens pro faciendo depoſito lite nondùm mota, ſed mouenda.*

5 *Depoſitum faciens adit Iudicem vti Reus, non vti Actor.*

6 *Non numeratæ pecuniæ iudicium, neceſſariò debet proponi coram illo Iudice, qui haberet cognoſcerè de viribus contractus.*

7 Gaſpar Roder. de ann. reddit. q. 18. num. 54. *adductus à* Cenc. *in loco indicato non potuit reperiri ab* Authore.

8 *Compenſatio ad impediendum curſum vſurarum, an fiat ipſo iure, fumigerata eſt quæſtio.*

9 Author *amplectitur opinionem* Baldi, *quod ad faciendum depoſitum eſt adeundus Iudex deponentis, non Actoris.*

10 *Petens reſcindi, ſeu annullari contractum tanquam meticuloſum, aut per fraudem, & dolum, ſiue præter, vel contra ius celebratum, ſuſtinet partes Actoris, non Rei.*

11 *Debitor ann. redditutum comparet tanquam Reus, vt eximat ſe, & bona ſua à nexu, & obligatione ſoluendi annuum debitum, vel ſortem principalem, vndè contractum ipſum non impugnat, ideò ſuum Iudicem, adire debet non Domini cenſus.*

12 *Actor*

12 *Actor tenetur ſequi forum Rei.*

13 *Deponens pecuniam, quia non venit ad Iudiciam voluntariè, ſed neceſſitatus nè currant ſibi vſuræ, vtq; à nexu liberationis exuatur, attendi potiùs debet cauſa naturalis, quæ ipſum mouet, & eſt vt ſe liberet ab obligatione, quàm accidentalis, quæ eſt, quod ipſe prius ad Iudicium venit, & prouocat.*

14 *Agens remedio* legis Diffamari, C.de ingen. manum. *an dicatur Actor, vel Reus.*

15 Author, *pleno calamo materiam tractat vtrum agens remedio* legis Diffamari, C.de ingen. manum. *dicatur Actor, vel Reus.*

ARGVMENTVM.

Iudex competens pro faciendo depoſito, An ſit Iudex debitoris deponentis, vel Iudex creditoris depoſitum recipere debentis? Et quænam cauſa attendi debeat, naturalis, ſcilicet, quæ mouet deponẽtem ad deponendum, quæ eſt, vt ſe liberet ab obligatione: vel potius accidentalis, quæ eſt, quod ipſe prius ad Iudicium venit, & prouocat, ad finem vt dicatur quis Actor, vel Reus, vtq; ſecernatur coram quo Iudice depoſitum facere debeat? Petens reſcindi, ſeu annullari contractum tanquam meticuloſum, aut per fraudem initum, ſiuè præter, vel contra ius celebratum, Vtrum Actoris partes, vel Rei ſuſtineat? Quiduè dicendum in debitore annuorum introituum petente, & Iudicium inſtituente, vt eximat ſe, & bona ſua à nexu, & obligatione ſoluendi annuum debitum, vel ſortem principalem, Vtrum ſuum adire debeat Iudicem, vel Domini cenſus, ſiue ann. redditųum? Agens remedio *legis Diffamaari, C. de ingen. manum.* vtrum dicatur Actor, vel Reus?

OBSERVATIO XXVI.

PRimum quod propoſuimus requiſitum in *anteceden. Obſeruat.* ad finem, vt deponens cautè agat, nec periculum incurrat
1 ſi depoſitum pereat, illud fuit, vt fiat depoſitum coram Iudice competente, aliàs etenim ſi coram incompetente fiat, pro nullo, ac ſi factum non fuiſſet, reputatur, ex ijs, quæ pleno calamo inibi adduximus *num. 3. cum duob. ſeqq.* At quoniam adhùc dubitandi non occlauſus eſt aditus, quiſnam Iudex in eiuſmodi materia dicatur competens, idcircò congruum viſum fuit hoc loci eam dilucidare hæſitationem.

Inſpectiones duæ ſuntq; Altera; ſi quæratur lite iam cæpta; Altera verò, lite nondùm cæpta, ſed mouenda; In lite iam cępta, cuius occaſione faciendum eſt depoſitum, conſentiunt omnes depoſitum fieri de-
2 bere coram Iudice litis motæ, à cuius ordinatione recedi non poteſt,
3 Ipſe etenim cùm ſit Iudex in cauſa principali, eſt etiam acceſſorij, vt

notat

Digitized by Google

notat *Matth. Brun. conſ.* 129. *num.* 6. *per tex.* quem allegat in *regu. acceſſorium de reg. iur. in* 6. cui ſe ſubſcribit *Michael Ferrer.* ex Senatus Cathaloniæ placito in 1. *par. Obſ. Guber. Gen. Cathal. cap.* 7. ſentit quoque *Cancer. variar. lib.* 2. *cap.* 4. *tit. de ſequeſt. & empar. num.* 37. *ad fin.* verſ. *Nam & ſi lis, & cap* 15. *num.* 69. *eod. lib. de litter. requiſ.* verſ. *Quod nota,* inquiens conferre ad multa, & pro abſoluto habet *Auendañ de met. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 47.

Quo verò ad alteram inſpectionem de lite mouenda: *Bald.* quem plures inſequuntur *in l. acceptam, q.* 13. *num.* 24. *C. de vſur.* intrepidè ſuſtinet opinionem, quod ſit adeun-
4 dus Iudex debitoris deponentis, nō autem creditoris, *Alex. conſ.* 103. *nu.* 4. *lib.* 5. ad quos in caſu ſimili ſe refert *Cagnol. in l.* 2. *C. de pact. inter emptor. & vendit. ſub num.* 113. *Io. Bapt. Lup. de vſur. comment.* 2. §. 4. *nu.* 114. verſ. *Venditor autem*, expendens rationem, quam de ſuo dicto aſſignat
5 *Bal.* ibi, nempè, quia is qui depoſitum facit, adit Iudicem vt Reus, non vt Actor, *Felician. de Solis de cenſib. tom.* 2. *lib.* 4. *cap. vnic. num.* 3. *in fin.* verſ. *Sed coram quo Iudice*, *Carroc. de depoſ. par.* 2. *q.* 86. *Boer.* punctuatim *dec.* 114. *num.* 9. verſ. *Et concludit*, vbi aduertit *Baldum* adducere *tex. in l. in contractibus, C. de non numer. pecun.* & facit *tex.* ſecundum ipſum *in cap. dilecti filii de for. compet. cum notat. in cap. Romana, §. contrahentes eod. tit. lib.* 6. *Franc. Viu. dec.* 380. *num.* 4. verſ. *Imò*, vbi adducit exemplum à ſimili de quærela non numeratæ pecuniæ,
6 quæ neceſſariò debet proponi corā illo Iudice, qui haberet cognoſcere de viribus contractus, inducens *Bal. in d. l. in contractibus, § pen. C. de non numer. pecun. Auendañ. de metu lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 46. verſ. *Vbi tamen*, *Michael Salon de contract. & commerc. human. tit. de cenſib. art.* 3. *controu.* 18. *num.* 11. verſ. *Dico tertio*, *Cenc. de cenſib. d. q.* 111. *num.* 27. verſ. *Iudex autem competens.*

Contrariam verò ſententiam, quod ſit adeundus Iudex creditoris,
7 defendit *Roder. de ann. reddit. lib.* 2. *q.* 18. *num.* 54. ſicuti refert *Cenc. de cenſib. loc. cit. num.* 6. verſ. *Et licet* (nā *Ego* in libro meo non inuenio *Roder. d. q.* 18. *num.* 54. de hac re verbum quidquam euomere, ibi etenim agit
8 famigeratam illam quæſtionem, An fiat compenſatio ipſo iure ad impediendum curſum reditus, & non continet numeros pluſquam 19.) mouetur *Roder. ex tex. in l.* 2. *C. vbi, & apud quem*, & ibi notatur per *gloſ. & DD. Signorol. conſ.* 162. *num.* 4. *Tiraq. de retract. lignag.* §. 8. *gloſ.* 5. *num.* 2.
9 Verum enim verò: *Baldo* inhæremus, ſincero equidem animo, qui in *d. l. acceptam*, edocuit Iudicem deponentis eſſe adeundum, quem ſectantur DD. à Nobis adducti *num.* 5. & exploſa *Roder.* opinione, amplectitur *Cenc. loc. proximè allegato*, ſubdens *tex.* adductum per *Roder.*
10 procedere in caſu ſatis diuerſo, quando ſcil. quis comparet tanquā Actor, petendo reſcindi, & annullari contractum tanquam nullum, meticuloſum, aut per fraudem, & dolum, aut aliàs præter, vel contra ius celebratum, quia tunc Actoris
11 vicem ſuſtinet; In caſu verò noſtro debitor ann. redditu um comparet tanquam Reus, vt eximat ſe, & bona ſua à nexu, & obligatione ſoluēdi annuum debitum, vel ſortem principalem, vndè contractum ipſum non impugnat, & ideò ſuum, non Domini cenſus Iudicem adire debet, vt dicunt *Bal. & Alex. in locis indicatis num.* 5. *& ſeq.*

Cui ſententiæ noſtrum præbemus calculum, & addimus, quia licèt poſſit attentari, quod loco Actoris ſit habendus is qui facit depoſitum,
12 ideoq; coram Iudice creditoris experiri debeat, ex regula, quod Actor tenetur ſequi forum rei, *l.* 2. *C. de iuriſd.*

riſd. omn. iud. cap. cum ſit generale, & cap. ſi clericus de for. compet. attamen, quia ad iudicium non venit volun-
13 tariè, ſed neceſſitatus, nè currant ſibi vſuræ, vtq; à nexu liberationis exuatur, attendi potius debet cauſa naturalis, quæ ipſum mouet, & eſt, vt ſe liberet ab obligatione: quàm accidentalis, quæ eſt, quod ipſe prius ad iudicium venit, & prouocat, *Alex. conſ.* 103. *vol.* 5. *Abb. & Felin. in cap. ſi quis contra clericum* 1. *notab. de for. compet. Anton. de Butr. in cap. cum inter de except. Felin. in cap. ea que num.* 15. *de re iud.* latè *Cagnol. in l. diffamari num.* 9. verſ. *His ſic diſcuſſis, C. de ingen. & manum.* quorum memor extitit *Carau. in rit. Magn. Cur.* 190.
14 *num.* 5. qui ità de iure procedere autumat etiam in agente *remed. d. l. diffamari*, attenta cauſa naturali ſe defendendi, licèt aliud ſit diſpoſitũ in Regn. per *dec. Afſl.* 268. *& d. rit.* 190. de quibus plena manu *Nos* agimus in *Annotation. ad Muſcatell. gloſ.*
15 *Reus par.* 1. *pag.* 20. *col.* 2. verſ. *Ad quaſtionem.*

SVMMARIVM.

1 AVthor *profitetur nullum iuris articulum abſque controuerſia inter Doctores pertranſiiſſe.*

2 *Annum inceptum haberi pro completo, quibus iuribus ſuadetur.*

3 *Libertas relicta anno decimoquarto, competit anno capto, licèt non completo.*

4 *Anni parte quacunq; actus fiat, dicitur ſemper factus, nec anni perfectio, ſed inceptio requiritur, & ſufficit.*

5 *Diſpoſitio, ſeu contractus redactus ad actum, quando quis erit in ætate annorum viginti, quo tempore perficiatur.*

6 *Dictio*, In, *idem importat, ac ſi diceret Iuxta.*

7 *Dictio* Iuxta, *adiecta tempori, non requirit annum completum.*

8 *Dictio* Intra, *quid importet.*

9 *Ablatiuum abſolutum inducit tempus imperfectum.*

10 *Iura ex quibus ſuadetur, annum captum non haberi pro completo, inſinuantur.*

11 *Annus inceptus habetur pro completo in fauorabilibus, veluti* Libertate, Teſtamẽto, & ſimilibus, *ſecùs verò in odioſis, quia requiritur, quod ſit completus, & quæ ſint odioſa* nu. 13.

12 *Opinio tenentium annum captum haberi pro completo in fauorabilibus, non autem in odioſis, communiter recepta inſinuatur.*

14 *Verborum forma, quibus actus concipitur, inſinuant vtrum annus captus habeatur pro completo, vel non.*

15 *Tempus in accuſatiuo, vel genitiuo cõceptum, indicat annum debere eſſe completum, non captum.*

16 *Ablatiuum abſolutum deſignat annum ſufficere captum, licèt non completum.*

17 *Annus debet eſſe completus ſi quid ordinatum fuerit fieri intra vigeſimum annum.*

18 *Dictio* Intra, *comprahendit nedùm media, ſed extrema termini.*

19 *Annus an ſufficiat ſi ſit captus, vel requiratur, quod ſit completus, quæ ſint attendenda.*

20 *Annus debet eſſe completus, quando verba concipiuntur, vt quid fiat poſt* 25. *annum, & quid ſi dicatur Ante* 25. *annum, quidque ſi verba concipiantur ſimpliciter.*

21 Sforz. Odd. *diſtinguit in materia, quando annus debeat eſſe captus, vel completus, ponderans diuerſitatem verborum, quibuſcùm actus concipitur.*

22 *Anni mentio vbi ſit, regulariter de anno perfecto intelligendum eſt.*

23 *Lex, vel homo, ſi tempus non declarant, debent intelligere de perfecto.*

24 *Annus propriè dicitur, quando eſt perfe-*

fectus, potius quàm completus.

25 *Annus non dicitur eſſe in rerum natura, ſi perfectus, & compilatus non fuerit.*

26 *Tempus aſſignatum, in dubio debet eſſe completum.*

27 *Annus inceptus, an habeatur pro completo, eſt materia ſatis brocardica.*

28 *Fauorabilis, odioſa, mixta, vel dubia ſi ſit regula, in quolibet caſu, dies cæpta habetur pro completa.*

29 *Tempus currit de momento ad momentum in re dubia, vel materia mixta.*

30 Dom. Andreas Prouenzalis Regius Conſiliarius *laudatur.*

31 Deciſio Senatus Mantuani *apud* Surd. dec. 75. *qua fuit deciſum in caſu ſtatutario, annum cæptum non haberi pro completo, refertur.*

32 *Determinatio* Sac. *Regij Conſil. Neapolitani apud* Reg. Io. Franciſcum Sanfelic. dec. 209. *qua fuit deciſum in inſtitutione, & legato, ſufficere quod annus ſit cæptus, licèt non fuerit completus recenſetur.*

33 Don Alonſus Vargas Regius Conſiliarius *laudatur.*

34 Author *approbat opinionem, quod annus cæptus habetur pro completo in fauorabilibus, ſectando determinationem factam per Sac. Conſil. apud* Regent. Dom. Io. Franciſcum Sanfelicium dec. 209.

35 Rota Romana deciſ. 75. num. 41. cum ſeq. par. 2. in Nouiſſim. diuerſor. *nouam adhibet diſtinctionem ad finem ſciendi quando annus cæptus habetur pro completo, vel non, vt attendatur dies vltimus anni, iſque intelligatur confectus, ſicq; pariter in die, vt vltima hora diei cæpta habeatur pro completa.*

36 *Annus de iure ciuili non computatur per momenta temporum, ſed per dies 365. quorum ſpatio annus conficitur.*

37 *Dies vltima cæpta non habetur pro cõpleta, ſed vltima hora diei habetur pro completa, ſimul atq; incepta fuerit, quia dies non per momenta temporum, ſed per horas 24. computatur.*

38 *Aetas quæ requiratur in dignitatibus, & perſonatibus Eccleſiarum ſæcularium, quibus animarum cura nulla ſubeſt.*

39 Sacroſanctum Oecumenicum Concilium Tridentinum, *quid ſtatuerit circa ætatem habentium dignitatem, & perſonatum Eccleſiarum ſæcularium, quibus animarum cura nulla ſubeſt.*

ARGVMENTVM.

Annus inceptus, An & quando habeatur pro completo, vel neceſsè ſit, vt verè completus, & perfectus ſit? quibus in caſibus, fauorabilibus nè, vel odioſis, aut mixtis? Quibuſque verbis concipienda ſit diſpoſitio ad hoc vt innoteſcat annum debere eſſe completum, vel ſufficere, quòd ſit inceptus plena manu inſinuatur: quo loci diſsidẽtes Senatus Mãtuani apud *Surd. deciſ.* 75. & S.C. Neapolit. apud *D. Reg. Sanfel. dec.* 209. determinationes afferuntur, huicq; poſtremæ opinioni tanquam veriori, ac in practica obtentę *Author* ſe ſubſcribit, pluribus ad materiam adductis iuribus, Doctorumque Authoritatibus, ac noua Rotæ Romanæ diſtin-

ctione allata apud *Nouiſſ. diuerſor. dec.75. par.2. num. 41. cum ſeq.*

OBSERVATIO XXVII.

1 VIX eſt, vt poſt reuolutionem plurium Codicum, quoſcunq; iuris articulos ediſcẽdos inſudauerim, rem vnam Scribentibus pacato ſedere animo, eiq; vnanimi conſenſu DD. inhæſiſſe, allegare potuerim (Adeò ſunt homines proni ad diſſentiendum) Quò fit, vt dùm cenſuerim in themate propoſito paucis rem definitam tradere, incidi pariter contradicentes inter opiniones.

2 Annum etenim etiam cæptum, ſatis fore, ex pluribus, qui hanc tuentur ſententiam, ſuſtinere enitũtur iuribus, nempè ex *tex. in l. qua ætate, ff de teſtam. gloſ. in l. 3. §. minorem, ff de minor. l. ad rempublicam,* vbi *gloſ. ff. de muner. & honor. l. l. 2. in princ. ff. de his qui veniam ætatis im-*
3 *petr. l. ſi ità fuit liberatus in princ. ff. de manum. teſta.* vbi libertas relicta in anno decimoquarto, competit anno cæpto, licèt non completo, cui concordat *tex. in l. 1. §. quibus, ff. de ſucceſſor. edict. l. qui filium, §. Sabinus, ff. ad Trebell.* quibus innixus *Bart. in l. ſi cui legetur in princ. ff. de legat. 1.* docet non requiri perfectionem,
4 quia in quacunque anni parte fiat, ſemper dicitur factum in eo anno, & eſt *gloſ. in clem. generalem,* verſ. *Decimo octauo de ætat. & qualit.* quam ibi ſectantur DD. *Felin. in cap. cum vigeſimum num. 7. de offic. deleg. Iaſ. in d. l. ſi cui legetur num. 15. Socc.* alios citãs *in l. non putabam, ff. de condit. & de-*
5 *monſtr. Abb. in cap. cum in cunctis in princ. num. 6. de elect.* Eò fortiùs ſi fuerit dictum, quando quis erit in ætate annorum viginti, Illa etenim
6 dictio *In* importat idem ac dictio *Iuxta*, vt docet *gloſ. in l. ſi ſtatuta, ff.*
7 *de iureiur.* Dictionem autem *Iuxta* non requirere annum completum, tradit *Bart. in d. l. ſi cui in princ.* vbi *Alex. num. 4. Aretin. ibid. col. 15.* lo-
8 quens de dictione *Intra*; Idemque iuris eſſe, quando tempus concipitur per ablatiuum abſolutum, quia
9 caſus ille ſignificat tempus imperfectum, ſecundum *Bart. in d. l. ſi cui in princ.* ibiq; eum ſequuntur *Din. Cin. Rayner. & Bal.* quos allegat *Alex.* ibi *col. 2. nu. 2. in fin. Dec. conſ. 593.* verſ. *Prædictis tamen, Grat. conſ. 47. num. 9. lib. 1. Sfort. Odd. de reſtit. in integr. par. 1. q. 2. num. 51.*

10 Negant tamen alij, perfectionem anni requirentes, ad hoc vt diſpoſitio vires deſumat, quod vt probent, adducunt *tex. in l. 3. §. minorem, ff. de minor. tex. in cap. Epiſcopus 77. diſt.* ibi, *Antequam, &c.* iuncto *cap. 278. diſtin. & cap. cum in cunctis in princ. extr. de elect.* quę iungendò ſimul probant hanc ſententiam expreſsè, & quod de completis, non cęptis debeat intelligi, firmat *Bart. in l. ſi cui la 1. in 2. oppoſ. ff. de legat. 1. Bellamer. dec. 726.* qui adducit *tex. in d. l. ſi cui, ff. de leg. 1. & d. l. 3. §. minorem, ff. de minor. Sforz. Odd. loc. cit. nu. 51.* verſ. *In contrarium.*

11 Vndè diſſidium ad euitandum; bimembrem adinuenerũt DD. prę fati, & alij allegandi diſtinctionem, Vel etenim ſumus in fauorabilibus, ſicuti in libertate, teſtamentis, & alijs eiuſmodi, & tunc annum cæptum haberi pro completo inquiunt, per *tex. in d. l. qua ætate, ff. de teſtam. & l. ſi liberatus la 2. ff. de manum. teſtam. cum concord. Sforz. Odd. d. art. 9. num. 52.* verſ. *Aut agitur:* Aut verò ſumus in odioſis, & tunc annum cæptum pro completo minimè haberi, adſtruunt, per *gloſ. in l. 3. §. minorem,* verb. *Momentum* propè *fin.*

verſ.

verſ. *Item, quod de die cæpto, ff. de minor.* quam approbat ibi *Bart. num. 2. Bald. in fin. Alber. in princ. & Odofr. Poſt princip.* verſ. *Ad ſolutionem gloſ. 2. in fin. in §. eadem lege*, vbi *Faber in princ. Port. num. 5. Aret. num. 4. ad fin.* verſ. *Vltimo nota, Silueſt. Aldobrand. num.* 10. vbi hanc doctrinam veram enunciat, & in *addit. ad d. gloſ.* vbi de communi *Inſtit. quib. ex cauſ. manum. non lic. Bart. in l. ſi cui legetur in princ. num.* 2. vbi paſſim *Scribent. Aret. in §. pupillus num. 1. Inſtit. quib. mod. tutel. finiat. Felin. in cap. illud num.* 14. verſ. *Octaua concluſio de præſcript. Gomez in §. rurſus num. 3. in fin. Inſtit. de action. Balb. de præſcript. 1. par. 4. part. princ. q. vltim. num. 6. Alciat. in l. anniculus num. 2. & 3. ff. de verb. ſignif. gloſ. in cap. Subdiaconus*, vbi rectè *Præpoſ. num. 5.* verſ. *Item in fauorabilibus d. 77. & gloſ. in cap. cum in cunctis*, verb. *Exegerit in fin.* vbi *Abb. num. 6.* aſſerit illam communiter recipi, vbi *Butr.* fusè *nu. 23. 24. & 26. de elect.* Et hanc *Surd. dec. 178. nu. 5. & 13.* verſ. *In odioſis, Sforz. Odd. d. d. num. 52.* verſ. *Quia eſſet odioſum*, Vndè *Rot. in nouiſſ. par. 2. dec. 75. nu. 27. & ſeq.* pluribus allatis tradit hãc
12 eſſe communem Doctorum concluſionem, & communiter receptam, & *num.* 29. & 30. inſinuat reſpectu fauoris exemplificari in libertate, teſtamento, & vſucapione, per *tex. in d. l. qua ætate, ff. de teſta. l. 1. ff. de manum. l. in vſucapionibus cum l. ſeq. ff. de vſuc. l. in vſucapione, ff. de diuerſ. & tempor. præſcr.* reſpe-
13 ctu verò odij exempla adducit de minore læſo, *l 3. §. minorem, ff. de minor.* de præſcriptione *l. in omnibus, ff. de action. & obl.* cui facere tradit *tex. in cap. odia de regu. iur. in 6. & l. cum quidam, ff. de liber. & poſth.*
14 Altera (quæ arriſit Doctoribus diſtinctio) ea eſt vt attendatur ad formam verborum, quibus actus ad tempus concipitur, Nam ſi pona-
15 tur tempus in accuſatiuo, vel ad genitiuum, annus debeat eſſe completus, ſecundùm *Bart. in d. l. ſi cui in princ.* vbi *Din. Cin. Rainer. & Bal.* ad-
16 ducti per *Alex. in d. l. ſi cui num. 2. in fin.* Si verò tempus ponatur in ablatiuo abſoluto, ſufficiat annum eſſe inceptum, quia ſecundùm *Bart.* ibi, ille caſus ſignificat tempus imperfectum, & non eſt neceſſarium implementum, *Socc. in l. non putabã, ff. de condit. & demon. Card. Alex. in cap. Subdiaconus nu. 5.* quos ad id expendit *Surd. d. dec. 178. num. 4. Rot. Rom. d. dec. 75. nu. 16.* dicens id probari, per *tex. in l. ſi in annos, ff. de condit. & dem.* inquiens id procedere, etiamſi tempus ponatur abſq; verbo denotante perfectionem, innixus doctrinæ *Alex. in d. l. ſi cui legetur nu. 2.* verſ. *Sed in contrarium*, vbi *Iaſ. nu. 10.* verſ. *Et quod fortius eſt, & nu. 11.* reprobata opinione *Bart. in d. l. ſi cui legetur num. 2.* verſ. *Sed in contrarium.*

Subdit etiam *Rot. d. dec. 75. num. 20.* verſ. *Secundo*, quod ſi fuerit ordi-
17 natum quid fieri intra vigeſimum annum, tunc annus debet eſſe com-
18 pletus, quia dictio *Intra*, compræhendit non ſolùm media, ſed etiam extrema termini, ſecundum *Aretin. in l. ex facto, §. item quæro in vltim. notab.* per *illum tex. ff. de vulg. & pup.* Solet etenim eiuſmodi dictio regulariter ſua media includere *l. 5. §. 1.* & ibi *Bart. num. 11.* verſ. *Et ad hoc facit*, vbi *Alber. num. 3.* & accuratius *Bal. num. 8. ff. de offic. Præfec. Vrb. l. 1. §. quòd dicimus, ff. de ſucceſſor. edic. l. ſi quis ſic dixerit*, & ibi *Alc. num. 2.* & plenè *Rebuff. ff. de verbor. ſign. Gomez. in §. Rurſus, Inſtit. de action. Surd. d. dec. 178. num. 8.* vbi remiſſiuè de dictione *Intra*, vel *Iuxtà annum.*
19 *Sforz. Odd. d. art. 8.* loquens in ætate 25. annorum ad finem petendi reſtitutionem in integrum adductis hinc inde argumentis pro affirmatiua, & negatiua ſententia quando annus ſufficit eſſe inceptus, vel debeat eſſe completus, diſtinctionẽ

eam adhibet tripartitam, ad quam
diligenter aduertendum,& conſide-
randum monet, quod quandoque
20 verba proferuntur ſic *Poſt* 24. *an-
num*, quandoque ſic *Ante* 25.*annum*,
quandoque ſimpliciter; Primò caſu
omninò concludendum cenſet an-
num debere eſſe completum, per
tex. in l. Maiores, *ff. de iur. immun.* &
pulchrior eſt *tex. in l. liberatus la* 2.
21 *ff de manum. teſta.* (Sed non poſſe
aliud dici quando eſt adiecta dictio
Poſt, tenet *Surd. d. dec.* 178. *num.*7.)
Secundò caſu diſtinguit *Odd.* in ca-
ſu fauorabili, & odioſo, & iterum
obſcurè ſubdiſtinguit; Tertiò verò
caſu, quando ſimpliciter profertur
Ad annum 25. tenet annum cæptum
pro completo haberi non poſſe, ſed
illum complere, neceſsè ſit, addu-
cens *tex. in d l.* 3. *§ minorem*,quem
clarum dicit *ff de minor.* & hanc eſſe
communem fatetur.

Rationem quoque aſſignat *Sforz.
Odd.* ibi, quia facit ratio vigoris na-
turalis, qui minus eſt imperfectus, ſi
completi ſint anni,quàm ſi inchoati
tantum ſint, quo relato idem tenet
Surd.d. dec. 178. *num.* 8. verſ. *Ratio
autem*.

22 Cui rationi aliam ſubnectit *Surd.
n.*12. verſ.*Præterea*,quia vbi fit men-
tio de anno, regulariter intelligen-
dus eſt de perfecto, ſecundum *Ar-
chid. in cap. fin. de iud. in* 6. *Abb. in
cap. cum in cunctis in princ. de elect.
Bal. in l. ex his in* 2. *oppoſ.* inquiens,
23 quod vbi lex, vel homo non decla-
rat tempus, debet eſſe perfectum,
24 magiſque dicitur annus propriè
quando eſt perfectus, quàm quan-
do eſt completus.
25 Rurſus aduertit *Surd. nu.*12. verſ.
Quinimò annum non eſſe in rerum
natura ſi is nō eſt perfectus, & com-
pletus, ex doctrina *Iacob.Put.* addu-
cti per *Lancellott. Dec. in d. l. ſi cui*,&
26 in dubio tempus aſſignatum debet
eſſe completum, ſecundum *Bald. in
d. l. ex his num.* 3. & 4. vbi inquit,
quod hæc eſt propria vocis ſignifi-
catio, niſi aliud ſuadeat coniectura
voluntatis, vel æquitas. *Abb. d. cap.
cum in cunctis num.*6. *Natt. conſ* 461.

Quæ igitur certa poterit dari re-
gula tot inter diſtinctiones, & ſub-
diſtinctiones,ampliationes,& reſtri-
ctiones,ſatis mihi conſcius non ſum,
ſcio tamen *Rot. Romanam in cit. dec.*
75. *num.* 32. verſ. *In primis* affirmaſſe
27 materiam eſſe multum brocardicā,
& in ea DD. vario modo locutos
fuiſſe, ac hæſitanter inſinuaſſe forſi-
tan de iure, veriorem eſſe opinionē
illorum, qui tenent attendendam
eſſe formam verborum, & in caſu
deciſionis tradit *num.*39. verſ.*Tertio
poteſt*, quod ſiue regula ſit odioſa,ſi-
28 ue fauorabilis, vel mixta, ſiue ſit
dubia, in quolibet caſu diem cæptā
habendam eſſe pro completa, quia
proprietas verborum regulæ ita ſua-
29 det, Et ità pariter fauor regulæ, &
in materia mixta,vel dubia,currere
tempus de momento ad momentū,
gloſam allegat *in d.cap.Cum in cunctis*,
verb. *Exegerit in fin.* & ibi *Butr.num.*
25. eſt *Præpoſ. in d. cap. Subdiaconus*,
num. 5. *diſt.* 77. & nè Noſtrates ne-
30 gligamus,*Conſil.Prouenzalis*,vir ſanè
doctus, acerrimique ingenij vir in
*Oper. poſthum. Obſeru. ad Conſuetud.
Neap.obſeru.*20. *num.*3. tradit de iure
comm.ſatis controuerſū eſſe articu-
lum,An annus cęptus habeatur pro
completo, nonnulla pro vtraq; par-
te afferens.

Deterrent me inſuper duorum
Tribunalium ſcita, ſiue (vti aiunt)
31 deciſiones, Senatus etenim Man-
tuanus nonnullis ex prędictis allatis
iudicauit in caſu ſtatutario annum
completum eſſe debere, nec cæptū
ſufficere, vti apud *Surd.* videre eſt,
d. dec. 75. *per tot.* præſertim *num.* 6.
32 verſ. *Contrarium tamen*, vbi *Dom.Io.
Bapt.Hodiern. in addit.* approbat di-
cti Senatus determinationem, licèt
inficias non eat, diſtinctionem de
actu fauorabili, & odioſo eſſe com-

mu-

munem, è contra verò Sacrum Conſilium Neapolitanum è diametro contrarium determinaſſe reperi, quod ſcil. in inſtitutione, vel legato facto ad tempus annale ſatis eſt, ſi legatarius, vel hæres peruenerit ad annum illum, & ſtatim ſibi deberi relictum non expectato fine anni, de qua determinatione fidem nobis præſtat *Reg. Sanfel. dec.* 209. vbi tradit Sac. Conſil. motum fuiſſe ex *tex. in l. qui filium, §. 1. ff. ad Trebell. gloſ. in d. l. ſi cui legetur*, verb. *impleuerit, ff. de legat.* 1. vbi *Bal. num.* 1. verſ. *Tertiò oppono*, *Caſtren. num.* 1. verſ. *fallit Bart. in d. l. qui filium, §. 1. Alber. Alex. & Iaſ. in d. l. ſi cui legetur*, quę deciſio emanauit in cauſa Franciſci Mariæ Conti de anno 1614. die 12. Menſis Iulij, inquiens *in fin. Reg. Sanfel.* hanc eſſe communem opinionem. Cùmque mihi caſus accidiſſet defendendus pro Philippo Marinello coram Ill. Duce Cagnani Cõ-

33 ſiliario Alõſo Vargas (viro ſanè placidis imbuto moribus, acutiſſimi ingenij, magnoperè in Tribunalibus verſato ob plures annos, quibus Magiſtratum egit, nuper dùm hæc ſcribo de Menſe Martij 1648. è viuis exceſſo cum ingenti Practicorum mærore) adduxi deciſionem prædictam Sac. Conſ. apud *Reg. Sanfel.* & obtinui liberari depoſitum Clienti, qui ad illum vocabatur, dùm eſſet ętatis annorum 25. nàm licet multi deeſſent menſes pro complendo anno 25. tamen peritiſſimus ille vir pro uera habuit opinionem, quod ſufficeret annum fuiſſe inceptum, non autem requiri, quod fuerit cõpletus penès Actuarium Sac. Conſ. *Solatium* in proceſſ. creditorum Scipionis Mancini.

34 Vndè cum articulus hic iuris dubius fuerit, & per Sac. Conſ. determinatus ſit annum inceptum ſufficere in fauorabilibus, non autem completum requiri, ſubſcriptum me habet Lector eidem ſententiæ, ex dictis per *Affl. dec.* 96. *num.* 3. quicquid in contrarium Senatus Mantuanus apud *Surd.* alijq; per ipſum adducti, adſtruere tentauerint.

35 Nolo tamen ſub ſilentio inuoluere ſubtilem indagationẽ *Rot. Rom. dec.* 75. *num.* 41. cum *ſeq.* uerſ. *Vltimo reſpondetur par.* 2. *in Nouiſſ. diuerſ.* quod concluſio illa à permultis approbata, quod in fauorabilibus dies cæpta habetur pro completa, recipit declarationẽ, ut procedat quando tempus eſt deſignatum per annos, tunc enim ultima dies ultimi anni, ſtatim atque fuerit inchoata, habetur pro completa, itaq; loqui iura allegata per DD. prædictam cõcluſionem firmantes in *d. l. qua ætate, ff. de teſta. l.* 1. *ff. de vſucap. l. in vſucapione, ff. de diuerſ. & tempor. præſcr. l. anniculus la* 2. *ff. de verbor. ſign.* idq; fuiſſe de mente *Paul. de Caſtr. in d. l ſi cui legetur in fin. princ. & d. l. ſi in annos*, quam legit cum *l. non putabam* immediatè præcedenti, *ff. de condit. & dem.* firmans utrobique, quod licet ultimus annus cæptus non habeatur pro completo, ſicuti eſt diſpoſitum in *d. l. non putabam, & d. l. ſi cui, §. hoc autem*, tamen vltimi anni vltima dies cępta habetur pro completa *d. l. ſi in annos*, & *Caſtrenſi* inhæret *Socc. in d. l. ſi in annos, Imol. in d. l. ſi cui in fin. princ.* vbi *Alex. nu.* 7. & 8. reprobantes *Angelum* ibi contrarium aſſerentem, quam opinionem ſatis probari tradit *Rot. d. deciſ.* 75. *num.* 43. verſ. *Et hæc opinio, in d. l. ſi in annos*, iuncta *d. l. anniculus, & d. l. qua ætate*, vbi etiam probari autumat, vltimum annum dici completum per initium ultimi diei. Cuius dicti rationem aſſignat *num.* 44. verſ. *Et huius*, quia in iure ciuili annus nõ

36 computatur per momenta temporum, ſed per dies videlicet 365. quorum ſpatio annus conficitur; qua ratione attenta aliud dicendum eſſe tradit in tempore deſignato nõ per

37 annos, ſed per dies, tunc enim vlti-

ma

ma dies cæpta nõ debet haberi pro completa, quia ſicuti in termino plurium annorum vltimus annus cæptus non habetur pro completo, *d. l. non putabam*, ità etiam in termino pluriũ dierum, vltima dies cæpta pro completa haberi non debet, arguendo à proportione, & ſicuti vltima dies vltimi anni, ſi eſt cæpta, habetur pro completa, ea ratione, quia annus, non per momenta temporum, ſed per dies computatur, *d. l. anniculus*, ità etiam vltima hora vltimi diei ſimulatque incepta fuerit, habebitur pro completa eadem ratione, quia dies, non per momenta temporum, ſed per horas, ſcil. 24. computatur.

Hæc ſunt propemodum, quæ *Rot. Rom. d. dec. 75.* ponderauit, adducens in *fin.* eſſe conſulendũ *Chaſſan. ad Conſuet. Burgun. nu. 11.* dictiſque per *Rot.* faciunt aliqualiter exarata per *Sforz. Odd. de reſtit. in integr. par. 1. q. 2. art. 9. num. 54. Pariſ. de reſignat. lib. 12. par. 2. cap. 8. num. 16. & 17. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 413. num. 25.* verſ. *Et facit, & num. 26. & 27. Menoch. de arbitr. caſ. 427. nu. 25.* Inueſtigent, cùm caſus occurrerit, acutiores: Mihi etenim arridet ſatis diſtinctio illa de re fauorabili, & odioſa, quæ conuincitur à Sac. Conſil. determinatione.

38 Quæ autem ætas requiratur in dignitatibus, & perſonatibus Eccleſiarum ſecularium, quibus animarum cura nulla ſubeſt, Adeundus eſt poſt Antiquiores *D. Didacus de Narbona in tract. de ætat. ann. 22. q. 3.* vbi quid de iure communi ſit diſpoſitum, quidue *Sac. Oecumenicum Concil. Triden.* immutauerit, inſinuat.

SVMMARIVM.

1 Rota Romana *collaudatur.*

2 Rota Romana *decreuit non eſſe locum reſolutioni contractus ex eo quod imponens cenſum aſſeruerit rem eſſe liberam ab omni alio cenſu praexiſtente, ſi res cenſuata eſt capax vtriuſque.*

3 *Determinationes plures* Rotæ Romanæ *recenſentur circa reſolutionem contractus, ex eo quod imponens cenſum aſſeruerit rem eſſe liberam ab omni alio cenſu præexiſtente.*

4 Oliuerius Beltraminus *laudatur.*

5 Tex. in l. ſi quis in pignore, §. planè, ff. de pignorat. act. *enucleatur.*

6 *Prædium obligatum pluribus, ſi capax eſt omnium obligationum, & hypothecarum, non eſt locus reſolutioni contractus.*

7 *Exceptio rei non liberè traditæ, opponi non poteſt, quando prædium pluribus obligatum capax eſt omnium obligationum.*

8 *Clauſulæ omnes appoſitæ in inſtrumento cenſus, reſtringuntur ad intereſſe reale ipſius emptoris cenſus.*

9 *Pactum appoſitum in inſtrumento, vt venditor cenſus conſentire faciat cõtractui alias perſonas, intelligitur dummodò emptoris interſit.*

10 *Exceptio periurij, an obſtet venditori aſſerenti prædium non eſſe alteri obligatum, quando pluribus hypothecatum fuit.*

11 Tex. in l. ſi quis maior, C. de tranſ. *qualiter procedat.*

12 *Dolus debet eſſe manifeſtiſſimus in materia* l. ſi quis maior, C. de tranſact.

13 *Obligatus tradere rem liberam, ſufficit quod taliter ſatiſdet ei, cui ad liberandum tenetur, quod eum certum faciat damnum pati non poſſe.*

14 *Venditor factum præciſè præſtare non valens, ſufficit præſtare intereſſe, vel adimplere per æquipollens, adhoc vt em-*

Digitized by Google

emptor ſit ſecurus.

15 *Emptori cenſus ſuper prædio pluribus obligato, ſuccurritur per ſatiſdationem.*

16 Dom. Scipionis Rouiti Regentis *opinio* in prag. 1. num. 34. *verſ.* Res autem, tit. de cenſib. *quod reſolutioni contractus ſit locus, quando cenſus conſtituitur ſuper re aſſerta libera, quæ tamen alteri fuit obligata, non obſtante quod ſit tam ampla, vt ſufficiat vtriq; obligationi recenſetur, & impugnatur,* num.

17 Dom. Scipio Rouitus Regens *redarguit* Rotam Romanam deciſ. 345. *inter impreſſas ſub nomine* Farinacij, *inquiens non fuiſſe conſiderata, quæ ipſe adduxit* in prag. 1. de cenſib. num. 34. in fin. *& pariter redarguit* Oliuer. Beltram. in Annotat. ad Ludouiſ. dec. 295. nu. 5.

18 *Reſolutio contractus cenſualis reſoluitur ſecundum opinionem* Dom. Reg. Rouit. *nedùm in caſu rei non liberè traditæ, verùm etiam in caſu non ſolutionis tertiarum, vel alicuius conditionis non impletæ, aut aſſertionis non veræ, in quibus fieri aſſolet pactum, vt contractus poſſit reſcindi, & repeti ſors.*

19 *Pactum reſolutionis contractus, in caſu reï non liberè traditæ, alÿſq; caſibus ſimilibus, eſt licitum in Regno.*

20 Author *ſuum non interponit iudiciũ, niſi diſpuncta doctrina* Dom. Reg. Rouit. in loc. citato.

21 Deciſ. Gratian. 13. *qualem facti ſpeciem præſeferat.*

22 *Cenſus non poteſt imponi ſuper re prohibita alienari.*

23 *Emptor cenſus, poteſt agere ad reſciſſionem contractus, eò quod ſuper re non libera fuit conſtitutus cenſus, dùm pro tali fuit promiſſa.*

24 *Theorema ab* Authore *propoſitum, differt ab eo quod propoſuit* Gratian. deciſ. 13.

25 *Reſolutio contractus cenſualis, vt poſſit fieri, ex quo res cenſui ſubmiſſa alteri per prius obligata reperiebatur, ſemper intelligitur in caſu, in quo res non ſufficit pro omnibus ÿs, quibus hypothecata fuit.*

26 *Promiſſio venditoris cenſus rem eſſe liberam, quando reperitur alÿs hypothecata, verificatur in illa parte, quæ libera manet in beneficium vltimi emptoris cenſus.*

27 *Actus qui duplici ex capite fieri poteſt, cenſetur ex vtiliori factus.*

28 *Actus cenſetur factus ex illa facultate, ex qua ſaluari poteſt.*

29 *Delictum vt excludatur, capi debet interpretatio.*

30 *Actus potius vt valeat, quàm vt pereat, capi debet interpretatio.*

31 *Verba impropriari debent, adhoc vt actus potius valeat, quàm pereat.*

32 *Cenſus venditor aſſerens liberam rē, ſuper qua cenſus fuit conſtitutus, ſi alÿs fuit obligata, & omnibus ſufficit, non dicitur mentitus, & de ratione.*

33 *Partis, ac totius, idem eſt iudicium.*

34 *Actus ex vno capite geſtus, ſi ſit validus, ex alio verò capite inualidus, cenſetur factus ex capite valido.*

35 *Actus ſi non valet eo modo quo agitur, valere debet eo modo meliori, quo valere poteſt.*

36 Gloſa in l. 3. *verb.* Vel permutauerit in fin. ff. de crim. ſtellionat. *expenditur.*

37 Textus *adducti per* Dom. Regent. Rouit. in prag. 1. de cenſib. num. 34. *adducuntur.*

38 Dom. Scipio Rouitus Regens *laudatur.*

39 Tex. in l. 3. ff. de crim. ſtellionat. *quid diſponat.*

40 *Iura adducta per* Dom. Reg. Rouit. in prag. 1. num. 34. tit. de cenſib. *non probant id, ad quod adducuntur.*

41 *Stellionatus crimen, quibus in caſibus obÿci poteſt.*

42 *Res vni obligata, ſi alteri per calliditatem diſtrahatur, committitur crimen ſtellionatus.*

43 Rota Romana, *quid conſiderauit in determinationibus factis pro non reſolu-*

Digitized by Google

ſolutione contractus cenſualis ob rem alteri obligatam, quæ ſecundo cenſus emptori pro libera venditur, & quãdo eſt ampla pro omnibus?

44 Tex. in l. ſi quis 36. in §. fin. ff. de pignorat. actio. *enucleatur*, & nu. 46.

45 Tex. in l. 3. C. de ſeru. pignor. dat manum. *explicatur*.

46 *Hypotheca afficit rem, penès quemcunque reperitur.*

47 *Stellionatus pœna committitur quando eadem res pluribus venditur, ſecùs ſi diuerſis fuerit hypothecata, & eſt adeò ampla, vt vtriſque ſufficiat.*

49 R*atione legis ceſſante, ceſſat eius diſpoſitio.*

50 Tex. in l. ſi tibi liberum, ff. de act. empt. *enucleatur*.

51 Tex. in l. empto 11. §. ſiquis virginem, ff. de act. empt. *dilucidatur*.

52 *Rehibitoria actio non datur contra eum, qui ſciens corruptam, vendidit, vti virginem, ſed tãtùm datur actio ex empto.*

54 Tex. in l. pen. §. *incip.* quoad ſeruitutes, ff. de actio. empt. *explicatur*.

54 *Actio ex empto datur, vt res libera tradatur, & de ratione.*

55 Tex. in l. qui vti optimè 90. ff. de verbor. ſign. *explanatur*.

56 *Seruitus totum fundum inficit.*

57 *Doctores adducti per* Reg. Rouit. in prag. 1. num. 34. de cenſib. *adducuntur, & pariter demonſtratur minimè probare id ad quod inducuntur.*

58 Author *obſeruat Doctores adductos per* Dom. Reg. Rou. in prag. 1. nu. 34. de cenſib. *minimè ſuam opinionem probare.*

59 Soccin. conſ. 26. *incip.* In præſenti conſultatione *explicatur*.

60 *Contrauenire contractui, in quo quis promiſit aliquid non facere, quando dicatur.*

61 *Caſus ſuperueniens pendente conditione, cedit periculo emptoris.*

62 *Debitor obligans rem pluribus ſcienter, vel ignoranter, ad quid puniatur.*

63 Practica Papienſ. in forma libell. in action. hypothecaria, *verb.* Sub eadem obligatione bonorum, nu. 19. pag. mihi 190. col. 2. *explicatur*.

64 Dom. Scipio Rouit. Reg. *notatur in intellectu doctrinæ* Practic. Papienſ. in forma libelli in action. hypothecar. *verb.* Sub eadem obligatione, num. 19.

65 Author *antequam* Practic. Papienſ. *conſuleret* in form. libelli, quo agitur action. hypothecar. *verb.* Sub eadem obligatione, num. 19. *percepit intellectum* tex. in l. ſi quis in pignore 36. §. fin. ff. de pignorat. actio.

66 *Pœna criminis ſtellionatus, non habet locum, niſi interueniente dolo.*

67 Author *tenet reſolutioni, ſeu reſciſſioni contractus cenſualis locum non eſſe, quando venditor promiſit rem, ſuper qua cenſum conſtituit, eſſe liberam, ab omni obligatione, & tamen fuit prius alteri hypothecata, dùm tamen obligationibus omnibus ſit ſufficiens.*

68 Hieron. à Laurentijs dec. 108. nu. 7. *non applicatur benè* à Dom. Reg. Rou. *ad caſum indicatum*.

69 Tex. in l. emptorem, C. locat. *exornatur à* Hieron. de Laurent. deciſ. 108. num. 7.

70 *Pactum inter creditorem, & debitorem, nè liceat debitori hypothecam vendere, vel pignus, valeat, vel nullum ſit, quaſi contra ius poſitum.*

71 *Stylus Tribunalium validitatis pacti inter creditorem, & debitorem, quod in caſu aſſertionis non veræ, aut liberè traditæ reſcindi poſſit contractus, quomodo ſit accipiendus.*

72 Author *plurium annorum curriculo Aduocationis muneri vacans in Supremis Regni Tribunalibus, fidem præſtat de ſtylo contrario eius, quem adſtruit* Reg Rouit. in prag. 1. nu. 34. de cenſib.

73 *Sententia Sac. Reg. Conſ. quotidie promanans in condemnandis debitoribus,*

bus, qui cenſum vendiderunt pluribus ſub aſſertione cuiquam facta rem ſuper qua cenſus fuit cõſtitutus fuiſſe liberam, & nemini obnoxiam, quod ſubrogent aliud corpus, minimè procedendo ad reſolutionem, ſiue reſciſſionem contractus.

74 Rota Roman. *apud* Cardinal. Seraph. dec. 1275. nu. 5. *verſ.* Quantum ad bona, *pro ſingulari aſſertur in ſubrogatione aliorum corporum facienda à venditore cenſus ſuper re alteri obligata, quam francam, & liberam aſſeruit.*

75 *Aequitas nihil aliud eſt, niſi ordinata iuſtitia, temperata dulcedine miſericordia.*

76 *Iudex ſemper antè oculos praferre debet ęquitatem.*

77 *Iudicis nomen non meretur, qui ante oculos ęquitatem ſemper non habet.*

ARGVMENTVM.

Cenſus ſi fuerit conſtitutus ad formam *Bullæ Nicolai V.* inſertæ in *volumine Pragmaticarum Regni Sanctionum, prag. 1. de cenſib.* ſuper re, vel prædio, non omninò libero, ſed quod alijs creditoribus repertum fuit obnoxium; Vtrum poſsit emptor cenſus, reſciſsionem, ſeu reſolutionem contractus obtinere, ſi prædium illud tam latifundij & amplum reperitur, vt nedùm emptori vno, ſed etiam omnibus alijs creditoribus prædium ipſum hypothecatum habentibus ſit conſultum? non obſtante aſſertione in ipſo contractu venditionis cenſus per venditorem facta, quod prędium ipſum fuerit francum, & liberum, alijs minimè obligatum, peculiariq; pacto fuerit venditori conſultum, quod ei liceat, in caſu prędij non liberi, aut alteri hypothecati contractum reſcindere? quò loci; *Author* affirmatiuam pro emptoribus cenſus adducta in medium opinione, cui ex pluribus ſubſcribit *D. Reg. Scipio Rouit. in d. prag. 1. de cenſib. nu.* 34. multis iurium diſpoſitionibus, nonnulliſque Doctorum placitis eam conuallans, contrariam ſuſtinet ſententiam in beneficium venditorum cenſuum, ſingulis per eundem *Regen. Rouit.* excogitatis occurrens. Determinationes plures *Rotæ Romanæ* contra *Dom. Regen. Rouiti* placitum adducuntur; praxiſq; Supremorum Regni Neapolis Tribunalium, qua paſsim condemnari conſueuerunt venditores cenſuum ſuper re, quæ non adeò ampla eſt, vt omnibus creditoribus ſuper ea poſsit eſſe conſultum, quod ſubrogẽt aliud corpus liberum, non obno-

xium creditoribus, inſinuatur; eandemq; praxim, nedùm iure ſuſtineri, verùm etiam de æquitate ſuaderi commonſtratur. *Texx in l. 3. ff. ae crim. ſtellionat. in l. 3. C. de ſeru. pignor. dat. manum. in l. ſi quis* 36 *§. fin. ff. de pignorat. action. in l. ſi tibi liberum, & in l. pen. & in l. ex empto* 11. *§ ſi quis virginem*, ff. *de actio. empt. & in l. qui vti optimè* 90. ff. *de verbor. ſignif.* explicantur eorumq; genuinus adducitur intellectus; quę ſanè iura à *D. Reg Rou.* adducta, ad ſuæ opinionis comprobationē, minimè applicari poſſe indicatur; ſicuti nequidem collineare præpoſito Theoremati congeſtas Authoritates ab eodē *Reg Rou.* nempè *Socc. conſ.* 26. 3. *col. lib.* 3. *Pract. Papienſ. in forma libell. in actio. hypothecar.* verb. *Sub eadem obligatione bonorum num.* 19. *et Gratian. dec.* 13. non ſine ingenti labore, ab *Authore*, & fortaſsis non inſulsè, adnotatur.

OBSERVATIO XXVIII.

QVæſtionem hanc, nemo
ex Iuris profeſſoribus,
ijs præſertim, qui Cu-
riarum praxim inſectā-
tur, non affirmabit, a-
deò frequenter in foris
diſputari, vt cæteras alias antecel-
lat, eaque habet aientium, & Ne-
1 gantium deciſam aciem; *Rota* ete-
nim *Romana* totius Mundi lumina-
re, è cuius cætu celeberrimi viri ius
dicentes, tanquam ex Equo Troia-
no, purpura à Summis Pontificibus
inſigniti, ac Eccleſiæ Principes fa-
cti, crebrò ad Summum Pontifica-
tus apicem eliguntur ob eorum do-
ctrinam, morumque integritatem,
quam prius in *Rota* ipſa, dùm ius
redderent, demonſtrarunt; deter-
2 minauit non eſſe locum reſolutioni
contractus ex eo quod imponens
cenſum aſſeruerit rem eſſe liberam
ab omni alio cenſu, imò quod ne-
quidem venditor teneatur rem illā
liberare ab alio cenſu præexiſtente,
ſi res cenſuata eſt capax vtriuſque,
3 itaque fuiſſe determinatum in *vna
Romana cenſus de anno* 1600. *die* 17.
Aprelis coram *D. Pen.* eſt *deciſ.* apud
Farin. dec. 345. *in nouiſſim.* & apud
Cenc. dec. 56. & iterum *dec.* 64 *in vna
Romana cenſus de Palatutijs de anno*
1598. *die* 20. *Nouembris* coram *D.
Sacrato*, apud *Gregor.* XV. *deciſ.* 505.
num. 4. verſ. *Minus etiam, & dec.* 295.
in vna Romana cēſuum die 16. *Februa-
rij* 1607. memorat alias *Rotæ* deci-
ſiones eruditiſſimus *Oliuer. Beltram.*
4 qui quotquot alij eū anteceſſerint,
vel ſequuti fuerint, in Annotationi-
bus aliorum Operum, nemini eſt
ſecundus, *in addit. ad d. dec.* 295. *nu.*
5. *lit. A.* ſcil. penès *Farin. deciſ.* 126.
poſt 2. *vol. conſil.* quam *Ego* in libro
meo non inueni; vidi tamen in *dec.*
10. *num.* 18. qui eſt *final.* nonnulla
di-

dicere, & in vna *Bonon. bonor.* 1610. coram *Dom. Lancell. & in Romana cēſus* 17. *Aprelis* 1598. coram *D.Penia*, & in *recentior. dec.*350. *par.*2. *num.* 3. & facit *deciſio Rotæ* apud *Cardin. Seraph.* 1243. *num.* 2. & in *vna Senagall. prædij* 5. *Iunij* 1617. coram *D. Martino Andrea.*

Nec præfatæ determinationes à tanto Auditorio emanatæ, rationibus, aut iuribus, Doctorumq; placitis deſtitutæ deliteſcunt, habent .n. pro ſe *tex.* punctualem in *l. ſi quis in*
5 *pignore*, §.*planè*, *ff. de pignor.act.* quem ad hoc adducit *gloſ. in l.* 3. verſ. *Vel permutauerit*, *ff. de crim. ſtellion.* cum
6 etenim prædium obligatum capax eſt omnium obligationum, & hypothecarum, nihil intereſt emptoris cenſum, illud ab alio cenſu liberari,
7 adeò quod opponi minimè poteſt exceptio rei non liberè traditæ, minus refragantibus clauſulis etiam
8 prægnantibus in inſtrumento cenſus appoſitis, quoniam omnes reſtringi debent ad intereſſe reale ipſius emptoris cenſus, ex dictis per *Bal. in l.ex his prædys nu.*4.*C.de euict.*
9 quæ ſunt adeò vera, vt etiamſi pacto expreſſo cautum fuerit, vt venditor cenſus conſentire faciat contractui alias perſonas, de quo per *gloſ. in l. qui rem*, vbi *Bal.num.*1. *C.de euict.* attamen occurrit idem ibi *nu.* 4. hoc procedere reſpectu emptoris, dummodò eius intereſſit, ita *Cenc. d.dec.*56. *num.*2.*&* 3. *Ludouiſ. d.deciſ.* 295. *num.* 2. *&* 3. *& dec.* 505. *num.*4. verſ. *Minus etiam* facit *Gratian. forenſ. cap.*113.*num.*43.*&* 44.

Et licèt valdè inſtitiſſent in dictis *Rotæ* deciſionibus Aduocati emptoris cenſus in venditoris aſſertione prædium eſſe liberum, & tamen re-
10 pertum fuiſſe poſtmodum obligatum, vndè ſaltem obſtare illi exceptionem periurij, ad *tex. in l. ſi quis maior*, C. *de tranſ.*
11 Nihilominus: fuit reſponſum *tex.* illum procedere, quando promiſſio eſt doloſa, & alteri præiudicialis ſecundùm *Caſſador. dec.*2. *num.*7. *tit.de iureiur.* ex quo ceſſare pariter tradit *Cenc. dec.* 56. *num.* 4. determinationem *Rotæ in vna Romana cenſus* coram *D. Decano die* 15. *Martij* 1577. & ante ipſum *Cardin. Seraph.* quem non adducit *Cenc.*) *d.dec.*1275.*n.*5. verſ. *Indè*, inquiens in caſu *d.l.ſi quis*
12 *maior*, dolum eſſe debere manifeſtiſſimum, ex traditis ibi per *DD.* pręſertim *Curt. iunior. num.* 17. *Cagnol.num.*18. & *Alex.conſ.*92.*num.*13. *lib.*1.

Eiſq; adſtipulatur mirificè *Alex. conſ.*65. *num.*4 *&* 5. *lib.* 5. vbi dicit,
13 quod ille, qui tenetur tradere rem liberã ſufficit, quod taliter ſatiſdet ei, cui ad liberandum tenetur, quod eum certum faciat damnum pati non poſſe, pulchrè *Seraph. d. deciſ.* 1295. *num.* 2. verſ. *Quia*; dùm tra-
14 dit, quod ſi venditor factum pręciſè pręſtare non poteſt, ſufficit adimplere per ęquipollens, itaut reddatur emptor ſecurus, itaque fuiſſe deciſum per *Rotam* coram ipſo teſtatur *in vna Romana de Iuſtinis*, in qua aliæ deciſiones adductę fuerunt, & de *Seraph.* memor extitit *Beltram.ad dec. Ludouiſ.* 295. *num.*5. *lit.A. in fin.* vbi pariter allegat *Gratian.diſcept.forenſ. cap.*113. *nu.*44. adducens *Bald. in l. qui rem num.*1.*C.de euict. & deci-*
15 *ſionem Rotæ in vna Romana bonorum* 23. *Nouembris* 1598. coram *D. Lancellotto*, per quam cautionem ſuccurritur quoque emptori cenſus.

16 E diametro tamen pugnat *Reg. Rouit* inſignis Practicus in *commentarys* ſuis luculentiſſimis ad *pragg. Regni, in prag.* 1. *num.* 34. verſ. *Res autem, tit. de cenſibus*, affirmans eſſe locum reſolutioni, ſiue reſciſſioni cōtractus, quando cenſus conſtituitur ſuper re non libera, quicquid in contrarium nonnullos Pragmaticos in foro adſtruxiſſe ſciat, eo caſu ſcil. quãdo res obligata adeò ampla eſt, vt ſufficiat vtriq; obligationi, innixus

authoritati *Gratian. dec. March.* 13. pluribusq; alijs iuribus, & DD. quos ſingillatim pro ſua tutanda opinione conglutinauit; quodq; magis eſt, apertum *Rotæ Romanæ* ſeſe contradicentem exhibet, dùm inquit *eod. num.* 34 *in fin.* per ipſum adducta, mini-
17 mè fuiſſe cõſiderata à *Rota dec.* 345. inter impreſſas ſub nomine *Farinacij*, nec ab *Oliuer. Beltram. in Annot. ad dec. Ludouiſ.* 295. *num.* 5.

Adaugeat vtq; eius ſententię vires *num.* 35. verſ. *Tanto magis, d. prag.* 1. *de cenſib.* ſubdit prædicta proce-
18 dere in Regno, tàm in caſu prædicto rei non liberæ, quàm in caſu non ſolutionis tertiarum, vel alicuius conditionis non impletæ, aut aſſertionis non veræ, & ſimilibus, in quibus fit pactum, vt contractus poſſit
19 reſcindi, & repeti ſors, quòd pactũ omni iure validum eſſe, & in Regno inconcuſsè obſeruari tradit, ex dictis per *Parid. de Put. de reintegrat. feud. & Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 258. *num.* 20. *& cap.* 301 *num.* 5. *& 6.* vbi deciſiones etiam *Rotæ Romanæ* adducere adſtruit.

Cui modò inhærendum ſit opinioni, non eſt tàm facilè, vt palàm
20 faciamus, niſi prius peculiari diſquiſitioni ac multiiugà lectione, ea quę *Dom. Reg. Rouit.* in medium protulit, diſpungamus.

21 Igit Primò pedes in ijs, quæ *Gratian.* exarauit *d. dec.* 13. qui à *Me* per. lectus eam agit queſtionem, An venditor reſeruans ſibi dominium rei venditæ ob non ſolutionem prætij, poſſit validè illam alienare, & vtrum valeat ſuper re ipſa cenſus impoſitio, quo in caſu iterum quærit, An ſolum emptor poſſit agere, vt res liberetur, vel potius contractus reſcindatur. Et ex *num.* 1. vſque ad 6. excluſiuè duas firmat concluſiones, Vnam ſcil. valere pactum, quod nõ transferatur dominium, nec exindè contractum eſſe conditionalem, ſed purum, quamuis non fuerit tranſlatum dominium, licèt emptor ante ſolutum prætium non ſit Dominus rei emptæ, adducens *tex. in l. quod vendidi, ff. de contrah. empt. & in §. venditæ, inſtit. de rer. diuiſ. & Couarr. variar. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 6. *in princ.* Alteram exindè concluſionem, quã corellariè deducit, ea eſt, quod ſtante dicta reſeruatione dominij, & hypothecæ, res erat prohibita alienari, & impeditur translatio dominij, ex dictis per *Bart. in l. ſi ità quis promiſerit, §. ea lege num.* 3. *ff. de verbor. obl.* & alibi paſſim; quò fit vt aſſerue-
22 rit *Gratian.* ibi *num.* 6. *& 7.* cenſum non potuiſſe imponi ſuper re prohibita alienari, ex *Bart.* ſibi applaudente *in l. codicillis* 91. §. *inſtituto num.* 4. *ff. de legat.* 2. cum pluribus concordan. Hucuſque nihil ad theſim noſtram, ex *Gratian.*

23 Quatenus verò *Gratian. num.* 11. *ad* 24. tentauerit dicere emptorem cẽſus poſſe repetere prætium, & contractum reſcindere, eò quod ſuper re non libera fuit conſtitutus cenſus, & vtique ſi ſciuiſſet emptor rem eſſe alteri obnoxiam, non contraxiſſet, vndè datum ob cauſam, cauſa non ſequuta eſſe reſtituendum, eò fortiùs ratione doli cum ſciens rem alteri obnoxiam, pro libera promiſerit.

24 Poſſemus dicere, nequidem eiuſmodi exarata, rem noſtram attingere, ſiquidẽ theorema propoſuimus in re, quæ adeò ampla ſit, vt vtrique cenſui ſufficiat ſatisfacere, non autẽ in ea, quæ abſorta fuerit à prima obligatione, itaut ſecundo emptori ſatis non ſit ad ſibi ſatisfaciendum, quo caſu poſſent procedere dicta per *Gratian.* licèt etiam in caſu prędicto ſi vẽditor ſatiſdederit, & cautum reddiderit venditorem de ſuo credito, nec etiam contractus reſolueretur, ſicuti apertè determinauit *Rot. Rom.* apud *Cardin. Seraph. d. dec.* 1275. *num.* 2. alijque à *Nobis* adducti *num.* 4. *& ſeqq.* ex quorum dictis, &

tot

tot *Rota* determinationibus apparet etiam reſponſum ad *Gratian.* (quatenus in propria noſtra facti ſpecie verba faceret) Nam procedunt quādo aliquod damnū realiter eueniſ-
25 ſet venditori ex aſſertione facta rē eſſe liberam, quæ talis reperta non fuerit, at quando pro omnibus cenſibus, rex capax eſt, etiamſi aſſertio non vera facta fuerit, adhùc contractus reſciſſio fieri nō poteſt, quia creditor nullum ſentit incommodum, nullum patitur damnum, nullum habet intereſſe.

Quidquod: rectiùs intuens, audacter affirmo (id quod à nemine ex Scribentibus tactum vidi) minimè aſſertionem factam per venditorem, quod res ſuper qua cenſum impo-
26 ſuit ſit libera, dùm alteri per prius hypothecauit, non veram dici poſſe, quando vtriuſq; cenſum res obligata capit, nam aſſertio rem eſſe liberam, verificatur in illa parte, quæ libera manet in beneficium ultimi emptoris cenſus, nam actus qui du-
27 plici ex capite poteſt fieri, cenſetur ex vtiliori factus, ſecundùm *Bart. in l. gerit num. 21. ff. de acquir. hæred. Tiraq. de retract. lignag. §. 3. gloſ. 1. num. 1. Socc. iun. conſ.* 131. *num.* 2. *lib.* 2. *Brun. Aſtenſ. conſ. 1. num. 12. Menoch. conſ.* 44. *num.* 23. *lib.* 1. *Molin. de primog. lib. 2. cap. 7. num* 69. *Molin. alter Ieſuita tom. 3. de iuſtit. tractat. 2. diſput.* 599. *num.* 9. Et ex eo, ex quo
28 poteſt ſaluari *Ferrett. conſ.* 204. *num.* 28. *Reg. Valenz. conſ.* 33. *nu.* 101. verſ. *Similiter lib. 1.* Nam cum aliter delictum ſit, rem obnoxiam, pro libera aſſerere, ea debet capi interpreta-
29 tio, vt excludatur delictum, ad *tex. in l. meritò, ff. pro ſoc.* & cum ex aſ-
30 ſertione rem eſſe liberam, dùm eſt obnoxia, prętendatur contractus reſolutio, ea capi debet coniectura, vt actus potiùs valeat, quàm pereat, *l. 1. § ſi quis ità, ff. de verb. obl.* etiamſi
31 verba improprientur, *l. ſi olei, C. de locat. l. 1. C. de vſufr. cap. conſtitutis de religioſ. domib. cap. Abbate, de verbor. ſignif. cap. in his de priuileg. l. quotiens in ſtipulationibus,* vbi *Iaſ num. 5. ff. de verb. obl.* cum alijs adductis per *D. Valenz. d. conſ.* 33. *nu.* 97.

Poteſt igitur ſuſtineri cōtractus quò ad illam partem liberā, ex qua cēſus emptori poteſt ſatisfieri, vndè nō eſt cur contractus reſcindatur, & dùm dixit venditor rem eſſe liberam, vti-
32 que mentitus non eſt, nam libera eſt, quo ad eius creditum, vt poſſit ſatisfieri, & ſic cum idem ſit iudicium de parte, ac de toto, *l. quæ de*
33 *toto, ff. de reiuen.* & actus non operetur vltra agentis intentionem, *l. non omnis; ff. ſi cert. pet.* ex quo *tex.* concluſionem format *Maſtr. dec.* 126. *nu.* 8. *& dec.* 182. *num.* 8. meritò nullo ex capite (quotquot adduxcrit *Gratian.*) contractus reſolui, aut reſcindi poteſt; facit namque, quia quando actus ſi ex vno capite gereretur;
34 redderetur nullus, & ex alio validus, ſuſtinetur ex capite habili, *Bart. in diſput. quadam,* incip. *Adunantia generalis,* quem ad hoc adducit *Reg. Valenz. loc. cit. nu.* 100. adducens pariter *tex. in l. qui habeat, ff. de inſtitor. actio,* ſic in theſi præpoſita, dùm obligatio redderetur nulla reſpectu illius partis obnoxię priori creditori, & poſſet ſuſtineri reſpectu alterius partis, quæ capit creditum poſterioris, debet ex hac parte ſuſtineri, Accedente maximè, quia actus ſi non
35 valet eo modo quo agitur, valet meliori modo, quo valere poteſt, iuxtà propoſitionē, de quo per *DD. in l. 1. §. Sed ſimilis, ff. de verb. obl. & argum. l. domus, ff. de contrah. empt. Crau. conſ.* 318. *n.* 4. *Surd. de alim. tit. 2. q. 1. n.* 46. *Menoch. lib. 6. præſump. præſ. 5. num. 1.*

Rurſus; pergens *Reg. Rou.* ſuam tu-
36 tari ſententiam, vt obicem tolleret *gloſ. in d. l. 3.* verb. *Vel permutauerit in fin. ff. de crim. ſtellionatus,* quę adducit *tex. in l. ſi quis in princ. ff. de pignorat. act.* & voluit (ſecundum *D. Rou.*) allegare *§. fin.* eiuſdem legis, in-

inquit *tex.* illum, & *gloſ.* locum ſibi vindicare; quando præcedens obligatio eſt generalis, & non ſpecialis.

Inſuper: procedere tradit, quando in ſecunda obligatione, non eſt facta aſſertio rem eſſe liberam, & francam ab omni alia obligatione; nam tunc ſi reperiatur alteri obligata ſpecialiter, vtique quantumuis
37 res ſit ampla, & latifundium, ſtatim ſit locus reſciſſioni contractus, ad quod fundandum dicit conſtare, ex *tex. in l. 3. C. de ſeru. pignor. dat. manu. d. l. ſi quis in pignore, §. fin. ff. de pignorat. act.* in ratione ſui dicti, *l. ſi tibi liberum in fin. & l. ex empto, §. ſi quis virginem, ff. de act. empt. l. pen. in fin. ff. de euict. l. qui vti optimè, ff. de verbor. ſign.* vbi tradit *Alciat.* in ſpecie dicere poſſe agi ad reſciſſionem contractus, citans nonnullos DD. vndè ſubdit prędicta non conſideraſſe R*otam Romanam in deciſ.* 345. apud *Farin.* neque *Beltram. ad deciſ. Ludouiſ.* 295. *num.* 5.

Verum enim verò: hæc, & alia, quæ pro hac parte adduci poſſent, & ſi attendenda ſint, eaq; validiora reddantur, ex Authoritate *Dom. Rou.*
38 eminentiſſimi olim Aduocati, nec minus celeberrimi in Supremis Magiſtratibus exercendis, præſertim in magno Regentis Regiam Cancellariam munere explendo, tamen me non deterrent, ſi adducta per ipſum introſpiciamus.

Initium ſit; ex eo quod tradit *Dom. Rou. gloſam in d. l. 3.* in verb. *Vel per-*
39 *mutauerit in fin. ff. de crim. ſtellion.* iuncto *§. fin. legis ſi quis in princ. ff. de pignorat. act.* ex quibus deſumitur concluſio nō poſſe reſcindi contractum, quando res duobus obligata ſufficit vtriq; debito, argum. ducto à contrario, procedere, quando pręcedens obligatio eſt generalis, non ſpecialis.

At mihi eiuſmodi reſtrictio non probatur, *Gloſ.* etenim ibi nullam facit diſtinctionem fuerit nè generalis, an ſpecialis obligatio rei pluribus facta, ſolùm (inquit) declarando mentem *Vlpiani in d. l.* 3. diſponentis ſtellionatum ijs in caſibus obijci, in quibus titulus criminis deficit, dùm proſequitur declarare, quibus in caſibus propriè obijciatur, reſpondit per hæc verba, *Maximè autem in his locum habet, ſi quis forte rem alij obligatam, diſſimulata obligatione per calliditatem alij diſtraxerit, vel permu-*
40 *tauerit, vel inſolutum dederit, nam hæ omnes ſpecies ſtellionatum continent,* re-
41 liquit indeciſam quæſtionem in vēditione eiuſdem rei facta, vel obligata pluribus, vndè prouinciam ſibi aſſumpſerunt *Gloſatores* rem claram facere *in d.* verſ. *Vel permutauerit,* ibi, *Aliud ſi diuerſis vendidit, tunc enim pæna legitima eſt, vt inf. de fal. l. qui duobus ſecundum Azo. Item idem quod hic ſi alij obligauit, & non ſufficit vtriq; debito, vt ſupra de pignorat. act. l. ſi quis in princ.* Ecce igitur nè verbum quidem per *gloſ.* de obligatione generali, aut ſpeciali, ſicuti aſſmit *D. Rou.* ...

Imò: ſi veritatem amamus, idem et *Vlp. in d. l.* 3. videtur mihi quæſtionem noſtram principaliter determinare, dùm ijs in caſibus ſtellionatū
42 obijci poſſe inſinuat, in quibus rem alij obligatam fortè quis diſſimulata obligatione per calliditatem alij diſtraxerit, notetur (rogo) verbū illud *per calliditatem*, ꝙ importat fraudē, At quando res vni obligata alteri obligatur, cui nullum fit præiudicium, nullum infertur damnum, dùm res vtriſq; ſatisfaciendis capax eſt, crimen non obijcitur, nec contractus reſolui poteſt, & hoc conſi-
43 derauit *Rota Romana* denegans reſolutionem contractus pluribus in cauſis ſupra enunciatis.

Adeò quod tantum abeſt, vt *gloſ. in d. l. 3.* nobis refragetur, vt potius euidenter pateat *textum et* reſolutionem contractus in caſu propoſito protinùs impugnare.

VI-

44 Vlterius:neq; *tex.in d.l.ſi quis 36.in §.fin.* quicquam contrariatur, ſicuti *Dom. Rou.* exiſtimat, nam præterquã quod *Gloſ.* pro ſua tutanda opinione illum allegauit, ad probandum non eſſe locum reſciſſioni contractus, quando res pluribus obligata, illis ad ſatisfactionem ſufficit, copias tamen præſtat auxiliares *gloſa*, quod vt proteſo quaſi digito inſinuemus, *Vlpiani* reſponſum prodeamus, *Planè ſi ea res ampla eſt* (inquit *Conſultus*) *& ad modicum æris fuerit pignorata, dici debebit ceſſare non ſolum ſtellionatus crimen, ſed etiam pignoratitiam, & de dolo malo actionem, quaſi in nullo captus ſit, qui pignori ſecundo loco accepit.*

Hic *tex.* contra *Reg.Rou.* maximè ſtringit; Nam ſi res vni obligata ſi modò obligetur alteri, ac vtriſq; vt ſatisfaciat capax eſt, eò quod in nihilo captus eſt ſecundus creditor, nulla ei datur actio, ad reſoluendum contractum, Idq; eſt quod adamuſſim conſiderauit *Rota Romana* in deciſionibus ſupra enunciatis, nec verbum apparet minimum de obligatione generali, aut ſpeciali, & verba *tex.* adeò clara enitent, vt quid ſuperaddi non poſſit.

Quatenus verò ſuperaddit *Reg. Rou.* iura prædicta militare, quando in ſecunda obligatione non eſt facta eſſertio rem eſſe liberam, & francam ab omni alia obligatione; nam tunc ſi reperiatur alteri obligata ſpecialiter, vtique quantumuis res ſit ampla, & latifundium ſtatim eſt locus reſciſſioni contractus, idq; conſtare adſtruit ex pluribus iuribus; perſtringamus amabò iurium præfatorum diſpoſitionem ordinatè, prout ipſe allegat.

45 Primus, quem allegat *tex.* is eſt *in l.3. C. de ſeru. pignor. dat. manum.* vbi diſponitur, poſſe ab eo, qui bona ſua pignori obligauit ſub generali obligatione, ſeruis libertatem dari, ſed non idem iuris eſt in ijs ſeruis, qui pignoris iure ſpecialiter traditi, vel obligati ſunt.

Sed ex hoc nihil ad rumbum quò ad rem noſtram: nam ideò non permittitur manumiſſio ſerui ſpecialiter obligati, quia per libertatem abſtrahitur à patrimonio debitoris, in cuius fraudem videretur facta
46 alienatio; hypotheca .n. afficit rem penès quemcumq; reperitur, ad *tex. in l. licet, C. qui potior. in pign.* nec ſeruus in illo *tex.* præſupponitur, quod ſi duobus fuerit obligatus, & ſuffecerit vtriſq; poſſit reſcindi cõtractus ad inſtantiam primi creditoris, cui fuit obligatus ſpecialiter, ſed conformis
47 eſt diſpoſitio cũ dicto *gloſa in d. l.3. verſ. Vel permutauerit, ff. de crim. ſtellion.* vbi tradit pænam ſtellionatus committi; ſi res diuerſis fuerit vendita, at ſecùs ſi obligata, dummodò vtriſque ſufficiat; Cum igitur diuerſum ſit id quod agitur in illo *tex.* à theſi noſtra, ideò non benè infertur.

Ponderat ſecundò *Reg. Rou. tex. in d. l. ſi quis in pignore, §. fin. ff. de pignorat. act.* in ratione ſui dicti.
48 At ratio ea expreſſa fuit in illo *tex.* Ideò ceſſare crimen ſtellionatus, actionem pignoratitiam, & actionem de dolo malo, *quia* (ſunt verba met *tex.*) *in nullo captus ſit, qui pignori ſecundo loco accepit,* Equidem hæc ratio comprobat determinationes *Rota Romana* euidentiùs, dùm denegarunt reſciſſionem contractus ad inſtantiam ſecundi emptoris, cui fuit aſſertum rem eſſe liberam, quia dùm erat capax pro vtriſq; ſatisfaciendis, nullum adeſt intereſſe ſecũdi creditoris, qui ex aſſertione prædicta in nihilo captus fuit, vndè ceſſante
49 ratione legis, ceſſat eius diſpoſitio, *l. adigere, §. quamuis, ff. de iur. patron. cap. cum ceſſante de appellat.*
50 Tertio loco expendit *tex. D. Rou. in l. ſi tibi liberum 8. ff. de actio. empt.* quo cauetur ſi quiſpiam liberum prædium tradiderit, cum id ſeruiens tra-

tradere deberet, etiam condictionē certi competere tradenti, vt patiatur is, cui fuit traditum, eam ſeruitutem quæ debuit imponi, & hic eſt primus caſus illius *tex.* qui eſt extra theſim noſtram; In ſecundo verò caſu proponit *Paul. Conſultus*, quod ſi ſeruum prædium quis in traditione fecerit, quod liberum tradere debuit, competit ei cui prædium fuit traditum ex empto actio remittendæ eius ſeruitutis gratia, quam pati non debebat.

Quid tamen exindè elici poſſit ad probandum eſſe locum reſciſſioni contractus, quando res alteri obligata, ſecundo creditori fuit libera promiſſa, adhùc non percipio, ex illo *tex.* imò ſuadetur mihi contrariū haud obſcurè determinare, dùm inquit dari ex empto actionem pro remittenda ſeruitute, quam pati nō debebat, quæ quidem actio poterit etiam concedi ſecundo creditori, vndè quod res liberetur ab alterius obligatione eſſet ad ſummum, quod poſſet ex illo *tex.* ſuadere *Dom. Rou.* ſed quoniam nullum damnum ſibi euenit ex re etiam liberè promiſſa, quod ſit alteri obligata, dùm vtriſque poſſit eſſe conſultum pro crediti conſequutione, ideò *tex.* nihil ad quęſtionem noſtram, plurimum tamen procedit in caſu ſuo, nè prædium quod liberum fuit promiſſum, ſeruituti obnoxium perduret.

51 Quartum adducit *Dom. Rouit. tex. in l. ex empto* 11. §. *ſi quis virginem, ff. eod. tit. de actio. empt.* vbi *Vlpian.* format caſum in eo, qui dùm virginem ſe emere putauit, dùm vēditor ſcie-
52 bat eſſe corruptam, decernit *Conſultus* actionem redhibitoriam non dari, ſed actionem ex empto ad reſcindendum contractum reſtituto prætio.

Hic *tex.* non habet ſenſum, quem illi *Dom. Rou.* tribuit, vt ad theſim noſtram applicari queat, ſiquidem diſtat hæc toto Cælo à facti ſpecie in *tex.* propoſita, vbi callidè venditor corruptam mulierem pro Virgine diſtraxit emptore ignorante, quo caſu, quia non eſſet conſultum emptori, & in maximo damno exiſteret ſaltim voluntatis, dùm Virginem emere intendebat, non corruptam, meritò ad reſtitutionem prætij actio ex empto ſibi tribuitur, cū reſpectu mulieris aliter ſibi cautum eſſe non poſſit, non etenim poteſt dici pro parte eſſe, quam Virginē, & pro parte corruptam; In re tamē noſtra res licet duobus, aut pluribus obnoxia ſit, dùm omnibus ſufficiens eſt, etiamſi in hypotheca poſteriori aſſeratur rem eſſe liberam, tamen conſultum eſt vndiq; vt creditum ſuum conſequatur, quia res ipſa ſatis eſt, & ſic termini non ſunt pares.

53 Ponderat quinto loco *D. Rou. tex. in l. pen* 55. incip. *quoad ſeruitutes, ff. de act. empt.* quo eſt diſpoſitum venditorem prædij ignorantem ſeruitutem illud debere, nec emptorem ad liberandum à ſeruitute cum emptore pepegiſſe, non teneri emptorem ad quicquam, ſecùs verò ſi venditor promiſerit fundum vti optimum, maximumque, eo namque in caſu liberum tradere tenetur venditor, & à ſeruitute innoxium.

Rationabilis ſanè *Venuleii Conſulti* determinatio, ſed quæ rei noſtræ
54 minimè quadrat, datur etenim actio ex empto, vt res libera tradatur, quia ſeruitus totam rem afficit, & damnum irreparabile emptori fit, dùm ſeruam rem accepit, & liberam emere voluit, In theſi verò noſtra prædium pluribus obligatum, ac ſufficiens ad ſatisfactionem omnium dicitur liberum, quod partem, ex qua poteſt ſecundo creditori ſatisfieri, & ſic nullum habet intereſſe reale, vndè nequidem termini *tex.* ſunt ijdem, ſed omninò diſtantes à re noſtra.

55 Tandem pro colophone *textum* pro-

profert *Reg. Rou. in l. qui uti optimè* 90.*ff. de verbor. ſign.* cuius theſis ea eſt, Vendidit Titius ædes, quas vti optimas, maximaſq; tradidit, quæſitum fuit an per hæc verba intelligatur promiſiſſe venditorem ædibus venditis deberi ſeruitutem ab ædibus vicinis. Reſpondit *Vlpian.* nequaquam, ſed illud ſolùm cenſeri promiſſum, ædes ipſas liberas eſſe, hoc eſt, nulli ſeruire.

Quo etenim pacto hic *tex.* inducatur ad quæſtionem noſtram, non rectè conſtat, Nam *Vlpian.* minimè agit de contractus reſolutione, & quatenus daremus, ex *tex.* prædicto reſciſſionem contractus induci eò quod res libera fuit promiſſa, minus ad caſum noſtrum inferri queit, ſiquidem præſupponimus prædium adeò amplum, vt etſi pluribus fuerit hypothecatum, & vltimo creditori aſſeratur eſſe liberum, attamen vltrà quod nullum ſibi infertur dãnum, dùm poteſt ſibi ex eo ſatisfieri, nõ immeritò aſſerere poſſumus quò ad eam partem, ex qua poteſt ſecũdo creditori ſatisfieri, ſatisfactum eſse promiſſioni, quia liberum dici poteſt prædium, quoad illam partẽ, ſicuti adnotauimus num. 32. secùs
56 verò in ſeruitute, quæ totum fundum inficit, quo in caſu loquitur *Alciat. in d. l. qui vti optimè à Dom. Rou.* adductus.

57 Transgrediamur nunc ad Authoritates, quas adducit *Reg. Rou.* quæ quidem perlectæ eius opinionem minimè probant; *Alciat.* etenim loqui in caſu ſeruitutis in *d. l. qui vti optimè, ff. de verb ſign.* iam obſeruauimus *num. anteced.*

58 Affert quoque *Soccin. Practic. Papienſ. & Hieron. à Laurentijs,* ſed mecum attende Lector neminem ex præcitatis quæſtionem attingere, quodq; magis eſt, vnus ex eis adeò manifeſtè contrariam ſententiam demonſtrat, vt admirationi locum nobis præbeat, quomodo *D. Rou.* pro ſe illum adduxerit.

Soccin. adducitur in *conſ.* 26. 3. *col.*
59 *in fin. lib.* 3. Hoc conſilium incip. *In præſenti conſultatione ſubſtantialiter loquar*, cuius materia verſatur, quãdo
60 dicatur contraueniri contractui, in quo quis promiſit aliquid non facere, Numeroſ continet ſeptem, & in *fin.* 3. *col.* verſ. *Igitur* nil aliud tradit, niſi quod emptores minimè tene-
61 bantur ad obſeruantiam cõtractus, eò quod contractus fuit cõditionalis, & caſus ſuperueniens pendente conditione cedit periculo venditoris, & quod venditio ante numerationem, & venditionem fuit imperfecta, ex quo propter interdictum in Francia non poterat vendi, Qui poteſt quicquam ex hoc capere pro *D. Rou.* ſententia aucupãda, capiat.

Practic. Papien. in forma libell. in actio. hypothecar. verb. *Sub eadem obligatione bonorum nu.* 19. *fol. mihi* 190.
62 *col.* 2. format quæſitum eiuſmodi, *An debitor puniatur, qui obligat rem pluribus?* Reſpondens poſtmodum, inquit, *Dic breuiter, quod ſic, ſi obliget ſcienter pluribus, & diuerſis temporibus, nam tenetur crimine ſtellionatus. vt eſt tex. in l.* 1. *& fin.* C. *de crim ſtellion. & l.* 3. poſt *princ. ff. eod. diſtinguendo tamen, vt infra dicetur, quod benè nota.* Replicat illicò eius reſponſionem redarguens, *Sed dicet aliquis, nonnè videmus quotidiè oppoſitum, quia debitores faciunt plures contractus, maximè mercatores, & in ſingulis inſtrumentis, & contractibus obligant bona ſua, & tamen nullus hucuſque viſus eſt, qui fuerit cõdemnatus?* *Reſpondeeri poteſt dupliciter* (aduertatur rogo, quia feſtinat ad caſum) *Vno modo, quod illa iura loquuntur in obligatione ſpeciali alicuius certæ rei. Sed practica communis loquitur in obligatione generali omnium bonorum, quæ ſolutio licèt ſit tolerabilis, non eſt perfecta.* Ecce igitur, quod indiſtinctione tradita per *D. Rou.* de obligatione generali, & ſpeciali, minimè ſe fundat *Papien.* ſed hæſitanter loquitur, At audiamus

R ean

63 eandem *Practic. Papienſ.* contrariam nunc ſententiam apertiſſimis verbis inſinuantem, *Ideo* (inquit) *in obligatione ſpecialis rei ſubdiſtingue, Aut debitor proteſtatus eſt rem ipſam alteri obligatam, & tunc excuſatur, Aut non eſt proteſtatus, & tunc Aut ipſa res eſt ſufficiens pro vtroque debito, & eſt excuſatus, vt l. ſi quis in pignore circa fin. ff. de pignor. act. Aut non eſt ſufficiens, & tunc ad dictam pœnam tenetur, vt ibi.*

64 Ex qua doctrina *Papienſ.* duo reſultant inexcuſabilia contra *D. Reg. Rou.* Vnum, quod *tex. in d. l. ſi quis in pignore circa fin. ff. de pignor. act. re-*
65 *cipit intellectum contradicentem eius opinioni*, ſicuti *Ego* antequam in fonte *Papienſem* conſulerem obſeruaui *num.* 44. & 48. Secundum; quod in peculiari caſu noſtro contrariam ſuſtinet aleam, quod ſcil. ſi res obligata pluribus, eſt vtriſq; ſufficiens, nō
66 eſt locus pœnæ ſtellionatus, quæ quidem pœna, cùm certum ſit vigere quādo callidè diſtrahitur res pluribus, vti *tex.* prouidet *in d. l. 3. ff. de crim. ſtellion.* dicendum eſt *Papienſem* in ea fuiſſe ſententia, vt ſi res obligata pluribus ſufficiens ſit, nullam adeſſe calliditatem, pœna coerceri nulla, & per conſequens non
67 iniuriâ *Nos* indubitanter concludimus reſolutioni, ſeu reſciſſioni contractus locum nequidem aperiri.

68 *Hieron. à Laurent. dec.* 108. *num.* 7. quem allegat pariter *Reg. Rou.* non meretur ad rem noſtram conſarcinari, Ipſe etenim loquitur in caſu, in quo emptor domus tenetur ſtare locationi factæ per prædeceſſorem
69 ad ornatum *tex. in l. emptorem, C. locat. cum concordan.* Ibiq; tradit *d. Hieron. à Lauren.* eſſe magnum inter Scribentes diſſidium ſuper intellectu
70 *tex. in l. ſi creditor* §. *fin. ff. de diſtract. pignor.* Vtrum pactum inter creditorem, & debitorem, ne liceat debitori hypothecam vendere, vel pignus, valeat, vel nulla ſit quaſi contra ius poſita? qua in re diſcordantes DD. citat, an ſpecialis, vel generalis hypotheca requiratur; Quid autem poſſit ex hoc rei noſtrę adſcribi, mea Minerua non capit.

71 Quò verò ad ſtylum Tribunaliū, cui innititur *Reg. Rou. d. prag.* 1. *num.* 35. verſ. *Tantò magis*, vim præbet pacto inter debitorem, & creditorem inito, quod in caſu aſſertionis non veræ, aut rei liberè non traditæ reſcindi poſſit contractus: ſatis iam fecimus, dùm ex *Rotæ Romanæ* determinationibus edocti ſumus, pactum illud procedere, quando res non libera pro omnibus ſatisfaciendis creditoribus capax non ſit, adeò quod intereſſe reale, & damnum irreparabile exindè creditori ſecundo proueniat, & hæc eſt theſis à *Nobis* propoſita, deficiente igitur ſubſiſtentia pacti, omnia quæ ex eo dimanant corruere palàm eſt.

72 Imò liceat mihi pluribus ab hinc annis in Tribunalib⁹ Supremis, Aduocationis munere fungenti non infrequenti Clientum calculo (Deo annuente) argumentū de ſtylo contra *Dom. Rou* retorquere, ſcio etenim expertus, nec mentiri quamplurimos *Me* patientur, quoties poſtulati fuerunt debitores ſuper reſciſſione contractus ex eo quod fundus nemini obligatus fuit aſſertus, & poſtmodum innoteſcit alteri, vel pluribus obnoxium fuiſſe, inſtructo iam proceſſu, fuiſſe condemnatos
73 debitores (quando apparet verè fundus non ſufficiens) ad ſubrogandum aliud corpus liberum, itaque in pluribus cauſis determinaſſe Sac. Conſil. memoria teneo, quibus facit
74 *Seraph. d. dec.* 1275. *num.* 5. verſ. *Quātum ad bona*, inquiens *Rotam* decidiſſe, conſultum eſſe emptori, ex quo fuerunt alia bona ſubrogata, & ideò non eſſe locum reſciſſioni venditionis.

Idcircò veriorem, & tutiorem ma-

magiſque fundatam in iure cenſeo ſententiam pro non reſciſſione cõtractus in themate propoſito, quam pluries, & ferè ſemper amplexata fuit *Rota Romana* in caſibus indicatis *num. 3.* eò fortius quia magna niti-
75 tur æquitate, quæ aliud non eſt, niſi ordinata iuſtitia temperata dulcedine miſericordiæ vti inquit *Abb. in cap. ex parte num. 3. de tranſ. Bart. in l. 1. C. de legi.* quos refert, & ſequitur *Afſl. in Conſtit. Regn. Si quis in poſterum num. 27. rubr. de defenſ. im-*
76 *poſit. lib. 1.* eamq; æquitatem Iudicẽ ſemper habere debere ante oculos eſt *tex.* capitalis *in l. quod ſi Epheſi, §. in ſua ff. de eo quod cert. loc.* adeò quod dixerit *Bouadill. in eius Politic. lib. 2. cap. 2. num. 5.* Iudicem nullo modo
77 recedere debere ab æquitate, aliàs Iudicis nomen non mereri, adducẽs *Caſſiodor. epiſt. 27.* notat *Iul. Caſ. Caluin. de æquitat. lib. 2. cap. 101. num. 22.* itaq; vti Aduocatus ſuſtineo, & Iudex ſi fuerim, clauſis oculis iudicarem.

SVMMARIVM.

1 FIrmum ſub Sole nihil.
2 Tex. in l. 2. C. de pignor. *quid diſponat.*
3 Tex. in l. 2. C. de pignor. *mirabilis reputatur* à Bald. *quodq; alibi non reperitur.*
4 *Aequitas ſcripta licet non reperiatur cõtra ius ſcriptum, nihilominus Princeps ea vti poteſt.*
5 *Sacrum Conſilium, Principem repræſentat, proindè poteſt vti æquitate in cauſis.*
6 Lex 2. C. de pignor. *æquiſſima reputatur* à Didaco Couarr.
7 D. Iulius Cæſar Caluinus Iureconſultus Mediolanenſis *laudatur.*
8 *Clauſula* Ita ꝙ ſpecialitas generali tati nõ deroget, nec è cõtra, *apponi ſolet ad reſtringendam diſpoſitionem* tex. in l. 2. C. de pignor. *eiuſque æquitatem.*
9 *Tribunalia plura limitarunt* tex. in l. 2. C. de pignor. *quando in inſtrumento apponitur clauſula* Ità quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra.
10 Dom. Iulius Cæſar Caluin. in tract. de æquitat. lib. 1. cap. 30. *impugnat* Dom. de Franch. in decif. 5. *in materia* l. 2. C. de pignor. *quod ea reſtringitur adiecta clauſula in inſtrumento,* Ita quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è cõtra.
11 *Clauſula in inſtrumento appoſita,* Ita quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra, *non aufert hypothecam generalem, ſed tantum impedit illius exercitium, & vſum, donec creditori poteſt ſatisfieri in bonis in ſpecie obligatis, ſecundum* Caluin. in tractat. de æquitat. lib. 1. cap. 30.
12 *Clauſula in inſtrumento appoſita,* Ita quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra. *quid importet ex placito* Iulij Cæſaris Caluini.
13 *Generalis obligatio in materia* l. 2. C. de pignor. *quaſi in ſubſidium poſita dicitur poſt ſpecialem.*
14 *Specialis obligatio eſt prius exercenda in materia* l. 2. C. de pignor. *quia dicitur conditionalis.*
15 *Aequitas ſuggerit, vt prius excutiatur ſpecialis hypotheca, quàm generalis, nè damnum exinde tertio poſſeſſori accidat.*
16 Quod tibi non nocet, & alteri prodeſt, *Iudex tenetur facere.*
17 *Electio creditoris circa generalem hypothecam, derelicta ſpeciali non datur, ex quo damnum tertio infertur.*
18 Tex. in l. liberto octoginta, ff. de oper. libert. *adducitur.*
19 *Doctores curſim, non ex profeſſo materiam agentes, non faciunt numerũ.*

R 2 20 D. Iu-

20 Dom. Iulius Cæſar Caluinus *inquit Doctores aſſerentes clauſulam* Ita quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra, *appoſitam in inſtrumento, operari reſtrictionẽ ad* tex. in l. 2. C. de pignor. *loquutos fuiſſe ſub fide* Caſſanei, & Oſaſchi, *qui minus rectè loquuti ſunt.*

21 *Clauſula appoſita in inſtrumento in materia* l. 2. C. de pignor. Ita quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra, *operatur reſtrictionem, vt debitor principalis non poſſit vti exceptione, vt prius diſcutiatur hypotheca ſpecialis, quàm generalis, ſecùs verò reſpectu ſecundi creditoris, ſecũdum* D. Paulum Flamenium Senatorem Mediolanẽſem.

22 *Secundus creditor poteſt vti diſpoſitione* tex. in l. 2. C. de pignor. *non autem debitor, exiſtente clauſula* Ita quod ſpecialitas generalitati nõ deroget, nec è contra.

23 Tex. in l. 2. C. de pignor. *eſt fundatus in fauorem ſecundi creditoris, nõ primi.*

24 *Renunciatio ijs, quæ in fauorem aliorum introducta ſunt, non tenet.*

25 *Proteſtatio cur non releuet in materia* l. 2. C. de pignor.

26 Tex. in l. 2. C. de pignor. *procedit etiam adiecta clauſula,* Quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra, *ſecundum* Amator. Rodriguez de concurſ. creditor. 2 par. art. 1. num. 4 5. & 6.

27 *Proteſtatio non releuat in his, quæ à iure introducta ſunt.*

28 *Doctores Mediolanenſes laudantur.*

29 *Exercitium tantùm generalis hypothecæ ſuſpenditur donec ſpecialis excutiatur in terminis* l. 2. C. de pignor. *non autem derogatur obligationi generali, ſecundum Mediolanenſium opinionem.*

30 Derogare *verbum, idem importat, quod tollere.*

31 *Generalis hypotheca non tollitur per ſpecialem in materia* l. 2. C. de pignor. *ſed tantùm ſuſpenditur eius exercitium ſecundum Mediolanenſes, qui tamen impugnantur.*

32 Author *obiurgat rationem Doctorum Mediolanenſium, quod in terminis* l. 2. C. de pignor. *generalis hypotheca per ſpecialem non tollitur, ſed tantùm ſuſpenditur.*

33 *Verba* tex. in l. 2. C. de pignor. *appoſitè adducuntur.*

34 *Primus creditor temperare debet facultatem agendi ſuper omnibus bonis debitoris, & prius ſpecialiter obligata experiri, quàm generaliter hypothecata perſequi in terminis* l. 2. C. de pignor. *etiam nulla appoſita clauſula* Quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra.

35 *Clauſula* Ita quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra, *debet aliquid operari, vltrà diſpoſita per* tex. *in terminis* l. 2. C. de pignor.

36 *Verba debent operari omne poſſibile.*

37 *Verbum nequidem minimum, debet eſſe ſine virtute operandi.*

38 *Clauſula non poteſt quicquam operari, niſi ſecundum naturam actus.*

39 *Creditor dùm contraxit quid ſibi voluerit proſpicere per clauſulam* Ita quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra *in terminis* l. 2. C. de pignor.

40 *Clauſula* Quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra, *quam efficaciam præſeferat ad beneficium primi creditoris in præiudiciũ ſecundi.*

41 *Clauſula* Quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra *vti indefinitè prolata, æquipollet vniuerſali.*

42 *Generalitas tantùm operatur, quantũ ſingulorum expreſſio.*

43 *Genus in ſuo genere tantùm operatur, quantùm ſpecies in ſua ſpecie.*

44 *Clauſula* Quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra, *importat, quod non præſtetur impedimentum creditori circa liberam facul-*

cultatem agendi ſuper bonis omnibus debitoris.

45 *Verba ſunt improprianda, ad hoc vt ſecundum ſubiectam materiam intelligantur.*

46 *Clauſula* Quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra, *intelligi debet iuxtà ſubiectam materiam, vt non ſit impedimento liberæ facultati creditoris, agendi ſuper quibus maluerit bonis, ſiue generaliter, ſiue ſpecialiter obligatis, nulla facta diſcuſſione prius bonorum ſpecialiter obligatorum.*

47 *Argumentum ab abſurdo vitando, reputatur in iure validiſſimum.*

38 *Argumentum ab abſurdo vitando, deſumitur à ratione naturali.*

49 *Hypotheca ſpecialis multas affert vtilitates, quæ ex generali obligatione, nō oriuntur.*

50 *Hypotheca ſpecialis plus iuris tribuit creditori, quàm generalis.*

51 *Prior in tempore, potior in iure.*

52 *Creditor anterior liberam habet facultatem agendi ſuper bonis, quibus maluerit, nulla refragante oppoſitione debitoris, & creditoris poſterioris.*

53 *Creditor quid intendat per clauſulam* Quod ſpecialitas generalitati nō deroget, nec è contra.

54 *Inducta in fauorem, non ſunt retorquenda in odium.*

55 *Creditor habens generalem, & ſpecialem hypothecam, habet duplex vinculum, quod plus ſtringit, quàm vnum.*

56 *Clauſula* Quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra, *vtrum procedat reſpectu debitoris tantùm, vel etiam reſpectu ſecundi creditoris remiſſiuè.*

57 *Debitor, qui mediante inſtrumento obligauit omnia bona ſua, non poteſt refricari quæſtionem primo creditori, quin ſuper omnibus eius bonis generalem exerceat hypothecam, minimè diſcuſſis bonis ſpecialiter obligatis.*

58 *Creditor poſterior non poteſt impedire creditorem anteriorem, quia ſuam exerceat generalem hypothecam ſuper omnibus bonis debitoris.*

59 *Debitor in ſecundum creditorem, non poteſt plus iuris transferre, quàm ipſe habet.*

60 *Creditor ſecundus, non aliam repræſentat perſonam, niſi ſui debitoris, dùm inſtrumentum cum illo initum producit.*

61 *Reſoluto iure datoris, reſoluitur ius acceptoris.*

62 *Creditor primus accipiens rem pignori, habet poteſtatem à debitore, vt vendat tanquam Dominus.*

63 *Debitor rem pluribus obligans, facit, vt obligatio ſecunda pendeat ex dominio, quod ipſe habet, adeò quod ſi ex cauſa antecedenti auferetur dominium debitoris, per conſequens auffertur omnibus, quorum ius pendet ex facto debitoris.*

64 Cynus *magnus interpres nuncupatur.*

65 *Debitor vbi vendit, non poteſt facere in præiudicium creditoris.*

66 *Creditor ſecundus aduerſus primum creditorem nequit ſe apponere, eò magis cum titulum habeat à debitore.*

67 *Lex ſuum denegat auxilium, non autem ius quæſitum ex facto proprio tollit.*

68 Tex. in l. 2. C. de pignor. *quomodo dicitur fundatus in æquitate.*

69 *Aequitas, & iuſtitia ſuadent, neminem abſque cauſa eſſe ſuo iure priuandum.*

70 *Ius ſuum auferre alicui, eſt contra ius naturale, & diuinum.*

71 *Creditor debet eſſe curioſus qualitatis eius, quo cum contrahit.*

72 Quod tibi non nocet, & alteri prodeſt, eſſe faciendum, *qualiter ſit intelligendum.*

73 *Damnum cuique oritur ex lite.*

74 *Damnum non ſolùm eſt id quod tendit in diminutionem patrimonij, ſed voluntatis, & affectionis, cum quid contra noſtram voluntatem facere cogimur, etiam quod bona non tangat.*

75 *Voluntas hominis offenditur, quæ non debet eſſe ſerua, ſed libera.*

76 *Grauare dicitur omnis, qui alium cogit facere actum contra ſuam voluntatem, licèt damnum non inferat.*

77 *Creditor non debet prohiberi ex multis bonis ſibi obligatis, vt quæ velit eligat, adhoc vt creditum ſuum conſequi poſſit.*

78 *Debiti parte ſoluta, remanent nihilominus omnes res obligatæ.*

79 Author *diſſentit ab opinione Doctorũ Mediolanenſium circa intellectum* l. 2. C. de pignor.

80 Author *excogitauit cautelam in beneficium creditoris anterioris, nè creditores poſteriores illi apponant eſſe priuŝ diſcutiẽda bona ſpecialiter obligata, antequam perueniatur ad alia bona, ad euitandum Doctorum diſſidia in terminis* l. 2. C. de pignor.

81 *Excuſſio bonorum ſpecialiter obligatorum in terminis* l. 2. C. de pignor. *debet fieri etiam fructuum peruenientium ex bonis prædictis, quia ipſi etiam in hypotheca veniunt.*

82 *Dotis cauſa non eſt priuilegiata, quin in terminis* l. 2. C. de pignor. *fiat excuſſio bonorum prius ſpecialiter hypothecatorum, antequam deueniatur ad bona generaliter obligata.*

83 *Obligatio* Camerali *operatur, vt nullus attendatur ordo circa executionẽ bonorum ſpecialiter, vel generaliter obligatorum, nam poteſt creditor pro ſuo arbitrio agere, & eligere, quæ mauult bona pro conſequutione ſui crediti.*

84 *Ordo vbi non attenditur, fit præpoſteratio cauſæ ad cauſam, & vnius cauſæ ad ſeipſam.*

85 *Contractus guarẽtigiati in forma Cameræ, ſunt ea, quæ in Regno Siciliæ dicuntur inſtrumenta publica.*

86 *Conſtitutum in contractu appoſitum, quid operetur reſpectu excuſſionis bonorum in terminis* l. 2. C. de pignor.

87 *Conſtitutum an potiùs de ſtylo Notariorum, quàm de voluntate contrahentium, appoſitum videatur.*

88 *Exceptio diſcuſſionis bonorum ſpecialiter obligatorum, nequit poponi poſt litem conteſtatam, quia inter dilatorias exceptiones connumeratur.*

89 *Excuſſionis bonorum ſpecialiter obligatorum exceptio opponi non poteſt, vbi agitur ſummariè, ſimpliciter, & de plano, ſola facti veritate inſpecta.*

90 *Creditor in Regno, ex quo proceditur ſola facti veritate inſpecta, poteſt ſuper bonis generaliter obligatis, ad libitum experiri, nulla facta diſcuſſione bonorum ſpecialiter hypothecatorum.*

ARGVMENTVM.

Clauſula apponi ſolita in inſtrumentis ad beneficium creditorum, quibus omnia bona debitoris hypothecantur, *Quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra*, quid operetur? quiduè practicatum fuerit per *Sac. Conſil. ac Senatum* Pedemontanum apud Authores indicatos, ſatis dilatatis fimbrijs inſinuatur. *Dominus Præſes de Franch. in dec. 5.* defenditur ab impugnationibus *Dominorum Conſultorum Mediolanenſium Iulij Cæſaris Caluini, & Pauli Flamenij Senatoris*, quibus *Author* plena manu ſingillatim occurrit, ſingulis argumentis per ipſos adductis ſatisfaciens; ac ad euadendũ ſcopulos, qui in

praxi

praxi contingere poſſent ob diſsidentes Doctorum opiniones, nouam adhibet *Authormet* cautelam, ab ipſo excogitatam, qua vti debent creditores, dum contrahunt cum debitoribus, qui paſsim conſueuerũt apponere clauſulam illam, *Quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra*; Et ad enucleationem *tex. in l. 2. C. de pignor.* plura adfert *Author* notabilia, Curiarum praxi deſeruientia, ampliationes itidem, & reſtrictiones, ex quibus materia apertè omnibus innoteſcat, & cauſarum Patroni valeant in caſibus contingentibus, eorum Clientibus tutè reſponſa prȩſtare.

OBSERVATIO XXIX.

1 F*Irmum ſub Sole nihil.* Conſului pluries, & Maiores noſtros reſpondiſſe, clauſis (vti aiunt) oculis ad noſtram notitiam deuenit, Imperialem
2 Conſtitutionem, qua in *tex. in d. l. 2. C. de pignor.* cautum eſt, creditorem habentem generalem, & ſpecialem hypothecam, ſi certus eſt, poſſe ſibi ſatisfieri ex his quæ ſpecialiter hypothecata ſunt, generalē hypothecam in præiudicium poſteriorum creditorum exercere minimè poſſe, quaſi quod æquitas ità ſuadeat, ſicuti *Repeten.* ibi *d. tex.* exornantes, communi calculo tradiderunt, inſequuti *gloſ.* in verb. *Temperanda eſt*,
3 quem *tex.* eſſe mirabilem, & non reperiri alibi, tenet *Bal.* ibi, & in *cap. 1. in fin. de reſcrip.* vbi ait eſſe in iure vnicum. *Surd. conſ.* 495. *num.* 9. *lib.* 4. quæ æquitas tanti eſt, vt affirmare non dubitauerit *Dom. de Franch. d. deciſ.* 5. *num. fin.* quod licèt eiuſmodi
4 æquitas ſcripta non reperiatur contra ius ſcriptum, nihilominus Prin-
5 ceps, & Sac. Conſ. quod Principem repræſentat, ea vti poteſt, ſuffragāte
6 *tex. in l.* 1. *C. de legi.* æquiſſimam que illam legem appellat inſignis *Didac. Couarr. variar. reſol. lib.* 3. *cap.* 18. *nu.* 2. verſ. *Septimo*, quem refert doctus,
7 atque extollendus *Iureconſultus Iulius Cæſar Caluin. in celebr. tract. de æquitat. num.* 30. *cap.* 3. in eo caſu reſtringi, in quo apponitur clauſula
8 *Quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra*, quaſi quod clauſula prædicta, illius legis æquitatem excludat, itaque determinatum per Sac. Conſ. pluribus in cauſis recenſet *Dom. de Franch. d. dec.* 5. quam *Addent.* pluribus conuallant, eamque determinationem *Senatum Pedemontanum* approbaſſe, tradit *Oſaſc. deciſ.* 159. *num.* 7. verſ. *Ex alio tamen*, quem poſteà reperijſſe inſinuat *D. Franch. d. dec.* 5. *nu.* 2. verſ. *Poſtea reperi*, & ante ipſos *Rot. Rom.* apud *Put. deciſ.* 3?. *lib.* 1. *Mynſing. centur.* 6. *obſeru.* 94. *in fin. Treniac. variar. reſol. tit. de pignor. & hypoth. reſol.* 5. *nu.* 6. *Alba conſ.* 796. *Aſin. de execut.* §. 7. *cap.* 5. *&* 8. *Rol. à Vall. conſ.* 36. *vol.* 4. *Carroc. de excuſſ. par.* 2. *q.* 65. *nu.* 20. *Surd. dec.* 44. *Raud. de Analog. cap.* 33. *num.* 3. *lib.* 1. *Torniol. conſ.* 6. *num.* 93. *Coſta de remed. ſubſidiar. remed.* 11. *num.* 5. *Caſſan. in cathal. gloria mundi, conſider.* 99. *par.* 12. *limit.* 25. verſ. *Sed aduerte*, *Pariſ. conſ.* 103 *num.* 3. *& ſeq. lib.* 3. quos adduxerunt *Caluin. & Coſt. in locis citatis*, quibus ſubnectendi

ſunt

ſunt *Surd. conſ.* 513. *num.* 20. *Coſt. de fact. ſcient. centur.* 2. *diſt.* 67. *Azeued. conſ.* 38. *num.* 37. *Franc. Anton. Coſt. conſ.* 61. *num.* 8, & paſſim obſeruatum
9 per *Suprema* Regni *Tribunalia*, neminem fugit.

Sed quoniam *Iulius Cæſar Caluin.*
10 *d tract. de æquit. lib* 1. *cap.* 30. adducto *Dom. de Franch.* alijſq; pluribus, contrariam ſententiam apertè defendit, eamq; veriorem præconizat, in cuius comprobationem allegationes editas per *Dom. Petrum Paulum Flamenium* Collegam in cauſa, qui poſtmodum Senatus Mediolani, Senator fuit creatus, imprimi curauit, diſpicere hic cordi fuit, qualiter in futurum ſuper eiuſmodi quæſito ſit conſulendum.

Dom. Caluini igitur rationes audire operæ prætium eſt; tradit enim *num.* 31. verſ. *Attento* per clauſulam prædictam (*quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra*) generalem ſublatam non dici, cuius reſer-
11 uationem clauſula prædicta continet, ſed tantùm impeditum eſſe illius exercitium, & vſum, donec creditori poteſt ſatisfieri ex bonis in ſpecie obligatis, adducens *Gabr. conſ.* 41. *num.* 8. *lib.* 2. *& Surd. conſ.* 495. *nu.* 9. verſ. *Ne aduerſatur*, ſubditq; *nu.* 33. verſ. *Diuerſumque*, aliud eſſe, vt per ſpecialitatem generalitati non
12 derogetur, quo in caſu prouidet clauſula prædicta, quod & ipſe admittit, & aliud quod per clauſulam prædictam poſſit creditor, non obſtante ſpeciali, agere prius ad generalem contra diſpoſitionem *d. l.* 2. *C. de pignor.* & iterùm *nu.* 41. verſ. *Huic autem*, repetit verum ſenſum illius clauſulæ eſſe, vt non cenſeatur derogatum generali hypothecæ, nō autem, quod prius ad generalem, quam ad ſpecialem, agi poſſit, ex quo retardari tantùm per ſpecialē, ipſius generalis exercitium apparet, non autem illa ſublata diceretur, & *num.* 53. verſ. *Omitto*, adeò extollit eiuſmodi intellectum, quem tribuit clauſulę prędictæ, vt ineuitabile fundamentum appellauerit, & *num.* 65. verſ. *Namq;* ad diluitionem allatorum per *Surd. d. conſ.* 495. *nu.* 10. prędicta expendit.

Hoc autem verùm eſſe, & altera illa ratione confirmat *Dom. Caluin.*
13 *num.* 54. verſ. *Addo Ego*, quod generalis ipſa obligatio, quaſi in ſubſidiū poſita dicitur poſt ſpecialem, ex dictis per *Aſin. de execut.* §. 7. *cap.* 5. *ſub num.* 4. verſ. *Quod tamen in fin.* & verſ. *ſeq.* poſt *Cremen. ſing.* 54. qui tenet talem obligationem eo modo con-
14 ceptam, conditionalem eſſe, & ſubſidiariam, quem ſequitur *Gabr. conſ.* 41. *num.* 4. *lib.* 2. & *Coſta d. remed.* 11. *in princ.* ex quibus deducit ipſe concluſionem *num.* 54. ſi ſubſidiaria eſt, & conditionalis, meritò exerceri non poteſt, niſi in ſubſidium ſpecialis, & adimpleta conditione excuſſionis ipſius ſpecialis.

Tertia ratio, cui *D. Caluin.* innititur *num.* 56. *ad* 61. ea eſt, quia *d. l.* 2.
15 fundata eſt in æquitate, quę quidē æquitas ſuggerit, vt prius excutiatur ſpecialis hypotheca, quàm generalis, nè damnū tertio poſſeſſori exindè accidet, ad quòd adducit brocardica de ęquitate, eiſque faciunt tradita per ipſum *in ſecundis allegation. num.* 69.

Quartam inſinuat rationem *Dom. Caluin. num.* 62. verſ. *Iudex*, ex dicterio illo, *Quod tibi non nocet, & alteri*
16 *prodeſt* Iudex tenetur facere, ex doctrina *Bart. in l.* 2. *in princ. ff. ſol. mat.* cum alijs adductis per *Afflict. in Conſtit. Si quis in poſterum, rubr.* 17. *num.* 27. *& ſeq.* id quod maximè fieri debere circa electionem hypothecæ
17 ſpecialis ante generalem, nè noceat tertio poſſeſſori, vt per *l.* 2. §. *item Varus, ff. de aqu. pluuia arc.* probat *Corn. conſ.* 246. *num.* 1. *lib.* 1. qui etiā ſubijcit non poſſe quemquam repudiare aliquid ad incommodum alterius, vbi non caderet commodum repudian-

dian-

diantis, quod magis eſſe inquit *Cal-*
18 *uin. nu.*63. per *tex. in l. liberto octoa-*
ginta, *ff. de oper. libert.* & facere in-
quit *Surd. d. conſ.* 495. *num.*9. verſ.
Non obſtat, eiſq; applaudit *Dom. Fla-*
*menius num.*112. vbi allegat *Menoch.*
*de præſumpt. lib.*6. *præſ.*29. *num.* 23.

Quò verò ad Authoritates DD.
approbantium clauſulam, aduertit
19 *Dom. Caluin. num.* 19. eſſe delendos
quamplures, vtpotè curſim, non ex
profeſſo materiam tractantes, alios
verò nẽpè *Oſaſ. Mynſing. Franch. Put.*
Raud. Torniol. Trentacinq. Coſt. & Car-
20 *roc.* ſimpliciter affirmaſſe pro clauſu
la ſub fide *Caſſan. & Pariſ.* nulla adie-
cta ratione eorum dicti, Adeò quod
num. 26. intrepidè ſuſtinet, à de-
ſtructione doctrinæ *Caſſanei*, cor-
ruere etiam dictorum Doctorum
aſſertionem, quaſi deſtructo funda-
mento, omnia ſuperindè ædificata
corruere, neceſſum ſit.

Ponderat inſuper *Dom. Petrus Fla-*
menius in ſuo *reſponſ.* edito in eadem
21 cauſa, in qua conſuluit *Caluin. num.*
102. verſ. *Imò*, perperàm DD. elicere
ex illa clauſula proteſtatiua, atten-
dendam eſſe in hoc voluntatem
primi creditoris ad excluſionem ſe-
cundi, nam illa proteſtatio minimè
facta dicitur intuitu ſecundi credi-
toris, ſed intuitu debitoris principa-
lis, cui creditor vult præripere fa-
cultatem opponendi, vt excutiat
prius hypothecam ſpecialem, quàm
vtatur generali, ſed à perſona debi-
toris, cui obſtat dicta proteſtatio (in-
quit *D. Senator Flamenius*) *num.* 103.
non rectè inferri ad perſonam ſecũ-
di creditoris, quia licèt ſecundus
creditor, quaſi ſuccedens in locum
debitoris, nõ videatur poſſe vti alio
iure, quàm debitoris, ad *tex. in l. in-*
uitus 198. *ff. de regu. iur.* vndè infert
non admitti hoc genus argumenti à
22 *Scribentibus in d. l.*2. cùm omnes ve-
lint ſecundum creditorem poſſe vti
diſpoſitione *d. tex.* qua non poteſt
vti ipſe debitor principalis.

Rurſus *D. Flamenius num.* 99. verſ.
Ergo hic, ponderat clauſulam primo
creditori non opitulari, quando ex
bonis ſibi ſpecialiter obligatis po-
teſt eſſe conſultum, qui ſanè in caſu
prædicto ex defectu poteſtatis, non
poteſt dimiſſis bonis ſpecialiter obli
gatis, ad alia ſub generali obligatio-
ne comprænenſa, agere, cùm lex ha-
beat pro abſurdo, quod ſecundus
creditor inquietetur, ſine aliqua vti-
23 litate primi, quò circa tradit *tex.*
fundari in fauorem ſecundi credito-
ris, non primi, & ideò fruſtrà in op-
24 poſitum proteſtari primum credi-
torem, cùm ijs, quæ ſunt introducta
in fauorem aliorum, quis renuncia-
re non poſſit, ad *tex. in l. ſi quis in*
25 *conſcribendo, C. de pact.* proteſtatio ſi-
quidem tunc non releuat, ex dictis
per *Bart. in l. non ſolum, §. morte num.*
31. & ſeq. ff. de nou. oper. nunc.

Cuius ſententiæ ſectatorem exti-
tiſſe *Amator. Rodriguez in tractat. de*
concurſ. creditor. 2. *par. art.*1. *num.*4.
5. & 6. gloriantur Domini *Caluin. &*
Flamen. iam allegati.

Qui ſanè *Amator. d. num.* 5. verſ.
Verumtamen, adducto prius *Caſſan. &*
*Oſaſc. ac Felioian. de cenſib. lib.*3. *cap.*
5. *num. vltim. ad fin.* exiſtimat diſpo-
26 ſitionem *d. l.* 2. locum ſibi vindica-
re, etiamſi adſit proteſtatio, ea ratio-
27 ne ſuffultus, quia in his, quæ à iure
conſtituta ſunt, proteſtatio non re-
leuat proteſtantem, ex *gloſ. in l. ali-*
menta, verb. *Materna, C. de negot. geſt.*
cum concord.

Ex quibus tradit *Caluin. in calce d.*
cap. 30. cauſam, pro qua ipſe cum
Collega conſuluit, fuiſſe tranſactio-
ne finitam, dexteritate, & prudentia
Dom. Gaſparis Turriani Senatoris Am-
pliſſimi Senatus Mediolani.

28 Hæc ſunt propemodum, quæ præ-
fati Doctores Mediolanenſes, do-
ctrina percelebres in effectu tradi-
derunt contra determinationes Sa-
cri Conſil. Neapolitani, & Senatus
Pedemontani, vltrà aliorum inſi-

Digitized by Google

gnium virorum placita.

Accingamur modò *Nos* (licèt immeriti, vt tot inter, tantoſq; Patres connumeremur) pauca quæpiam attingere, pro veritatis cognitione.

Tota igitur vis Dominorum Cõſultorum Mediolanenſium, quod non obſtante clauſula, procedat diſ-
29 poſitio *tex. in l. 2. C. de pignor.* in eo ſtat, quod exercitium tantùm generalis hypothecæ ſuſpenditur, donec ſpecialis excutiatur, non autem derogatur obligationi generali, vndè poſſunt ſimùl ſtare, quod effectum ſuum clauſula operetur, & quod *tex.* prędictus etiam procedat; Verbum etenim *derogare* (inquiunt) importat
30 idem ac tollere, non etenim tollitur generalis, per ſpecialem, ſed tan-
31 tùm ſuſpenditur, vndè etiam adamuſſim clauſula obſeruata, ſit locus diſpoſitioni *d. l. 2.*

32 At ratio hæc: ſi verùm amamus, tùm ieiuna eſt, & parum efficax, tũ vires habet nullas, ſi *tex.* ipſum perpendamus, per quem cautum eſt creditorem habentem ſpecialem hypothecam in bonis nominatis, & ad omnia alia bona generalẽ, ęquale ius in omnibus habere, idq; ſatis conſtare; attamen *Imperatores Seue-*
33 *rus, & Antoninus* ſanxerunt *iuriſdictionem eſſe temperandam, vt ſi certum ſit, poſſe eum vniuerſum exigere creditum ex ijs, quæ nominatim ei pignori obligata ſunt, ea quæ poſteà ex eiſdem bonis Aduerſarius pignori accepit, auferri non debent*; Ecce igitur, quod nõ
34 adiecta clauſula proteſtatiua, *quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra*, primus creditor temperare debet facultatem agendi ſuper omnibus bonis debitoris, & prius ſpecialiter obligata experiri, quàm generaliter hypothecata perſequi; eiuſmodi Imperialis diſpoſitionis gnarus creditor, non aliter intendit contrahere cum debitore, niſi libera ſit illi poteſtas agendi ſuper bonis debitoris, ſiue ſpecialiter obligatis, ſiue generaliter, nulla facta prius excuſſione ſuper bonis ſpeciali hypothecæ obnoxijs, apponunt clauſulã
35 illam; Quæro modò à *Dominis Conſultis Mediolanenſibus*, quid operabitur clauſula prædicta? nam ſecundum eorum aſſertionem ni clauſula operabitur, vt in facultate creditoris ſit, ſuper quibus bonis vellet experiri, ſeruiret de vento, ſtaret otioſa, & eſſet prorsùs inutilis contra
36 *tex. in l. ſi quando 109. ff. de lega. 1.* quo cauetur verba debere operari omne poſſibile, *l. hanc legem, ff. de contrah. empt. l. ſi ſtipulatus, ff. de vſur. Bal. in rubr. num. 16. C. de contrah. empt. Caph. conſ. 87. num. 10. lib. 1. Rolan. à Vall. conſ. 122. vol. 3.* poſt *Alex. conſ. 21. num. 3. lib. 5.* nec minimum
37 quidem verbum debet eſſe ſine virtute operandi, ad *gloſ. in l. 1. ff. quodmet cau. Alex. Turam. lib. ſing. de legi. cap. 21. num. 19. Surd. conſ. 81. num. 20. 315. num. 5. 319. nu. 8. 347. num. 22. Rot. Rom.* apud *Fariu. deciſ. 702. num. 3. par. 2. Cyriac. controuerſ. forenſ. cap. 531. nu. 6. Bellon. conſ. 53. nu. 8. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 639. num. 31. Garon. variar. reſol. lib. 1. cap. 12. num. 124.* verb. *Interpretatio*, vbi tradit etiam in materia ſtatutaria procedere.

Quòd autem adſtruunt: clauſulã poſſe operari in caſu, quo tolleretur creditori generalis obligatio, non autem ex eo, quod ſuſpenditur eius exercitium, itaq; verba, quibus clauſula concipitur, inſinuare.

Aduertendum rogo, *textumet* nulla adiecta clauſula id diſponere, q; temperetur poteſtas illa libera creditoris ſuper omnibus bonis, donec diſcutiantur ſpecialiter obligata, & ſic clauſula iterum deſeruiret ad nihilum, ni aliquid *tex.* operaretur,
38 cum nõ poſſit clauſula aliquid operari, niſi ſecundum actus naturam, vt tradit *Caph. conſ. 199. num. 2. lib. 2. Alex. conſ. 21. num. 9. lib. 5. & conſ. 92.* num.

num. 16. lib. 6. ex l. damni infecti ſtipulatio in princ. ff. de damn. infec. dùm ad hunc finem Maiores noſtri clauſulam adinuenerint, & approbarũt Europæ Prætoria Suprema.

Quodq; clauſulæ non præiudicetur, eò quod generalitas non tollitur, & ſic non derogatur, ſed ſiſtitur tantùm in eius exercitio, donec ſpecialitas diſcutitur, nemini hoc fermè enunciatum, viro adhùc mediocriter erudito, unquam arridere poterit, Siquidem impedire creditorem ne ſuper bonis omnibus debitoris experiatur, hoc ipſum eſt tollere clauſulam proteſtatiuam, eiq; derogare, nàm per clauſulam circa hoc ſibi prouidere intendebat
39 creditor dùm contraxit, modò ei id denegatur, quod virtute clauſulæ ſibi quæſiuit, & nõ erit hoc clauſulæ derogare, eamq; tollere? Herclè omni res caret ſcrupulo, ſicuti punctuatim annuit *Rot. Rom.* apud *Put. dec.* 38. vbi tradit hanc eſſe efficaciã
40 dictæ clauſulæ, vt poſſit inchoari à generali hypotheca etiam in præiudicium ſecundi creditoris, eique ſe ſubſcripſere *Oſaſch. Franch. Carroc. Aſin. Alb.* alijq; à Nobis conſarcinati: eò fortius, quia clauſula illa *Ita quod ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra*, indefinitè prolata
41 æquipollet vniuerſali, *l. ſi pluribus*, vbi *Bart. ff. de legat. 2. Caph. conſ. 53. num. 16. conſ. 74. num. 15. & conſ. 104. nu. 28. lib. 1.* quę quidem generalitas tantùm operatur, quantùm ſingulorum expreſſio, *l. ſi duo in fin. ff. de admin. tutor. gloſ. in l. ſi quis mihi bona, §. iuſſum, ff. de acquir. hæred. Aretin. Socc.* & alij, quos refert *Rip. in l. 1. num. 51. ff. de vulg. & pup. Rol. à Vall. conſ. 2. num. 9. lib. 4.* vndè clauſula operatur reſpectu impedimenti, ꝙ creditori præſtatur circa exercitiũ
43 generalis hypothecę; etenim genus in ſuo genere tantùm operatur, quãtùm ſpecies in ſua ſpecie, *l. ſi chorus, ff. de legat. 3.* & ex *Alex. Rol. & Menoch.* probat *Reg. Valenz. conſ. 19. nu. 5. cum tribus ſeqq. lib. 1.*

Prȩterquàm quod: clauſula illa apponi in contractu conſueuit, in quo creditor ſibi proſpexit ſpecialiter, & generaliter, vndè ſecundùm naturam contractus, cui apponitur iuxtà ſubiectam materiam intelligi debet, vt verba illa *non deroget ſpecia-*
44 *litas generalitati, nec è contra*, importet quod impedimentum non prȩſtetur creditori circa liberam facultatem agendi ſuper bonis omnibus debitoris, DD. communiter trahũt concluſionem, ex *tex. in l. ſi vno, ff. locat. Bal. in rub. num. 9. C. de contrah. empt. Dec. in l. quoties idem. ſermo nu. 2. ff. de reg. iur. & conſ. 473. num. 11. Gozad. conſ. 74. num. 16. Caph. conſ. 104. num. 8. & conſ. 105. num. 5. Rol. conſ. 39. à num. 9. lib. 4. Menoch. præſum. 133. num. 5. lib. 4.*
45 Quę adeò veritate nituntur, vt DD. paſſim tradiderint verba impropriari debere, vt iuxtà ſubiectam materiam intelligantur, *in l. ſi inſulã, ff. de praſcr. verb. in l. ſi olei, C. locat. in cap. conſtitutus de religioſ. domib. Rim. conſ. 116. num. 26. lib. 1. Gomez de Leon, alleg. 87. num. 3. Menoch. d. lib. 4. præſum. 139. num. 12. Reg. Valenz.* qui & alios aggregat *conſ. 14. num. 39. lib. 1.* Cum igitur clauſula iuxtà ſubie-
46 ctam materiam ad illum finem fuit adinuenta, & appoſita in contractibus. Quod ſpecialis hypotheca generali non deroget circa exercitium actionũ, intelligi debet iuxta ſubiectam materiam, vt non ſit impedimento liberę facultati creditoris agendi, ſuper quibus maluerit bonis, ſiue ſpecialiter, ſiue generaliter obligatis, nulla facta diſcuſſione prius bonorum ſpecialiter obligatorum; Verba etenim captari non debent, *l. pen. ff. ad exhiben.*
47 Vlterius vrget contra *Dominos Mediolanenſes* argumentum ab abſurdo vitando, quod in iure validiſſimum eſſe tradunt *DD. in l. nam abſurdum,*

Iuncta *l. pracedenti , ff. de bon. libert.*
eoq; vtuntur *Iuriſconſulti in l. 1. §.*
vndè quæritur, ff. de publican. in l. obſer-
uare §. fin. ff. de offic. Proconſ. & legat.
in l. ſi quis ex argẽtarijs §. fin. ff. de eden.
in l. ſcire oportet, §. aliud, ff de excuſat.
tutor. & in l. ſiue hæreditaria in fin. ff.
de negot. geſt. Canoniſtæ *in cap. venera-*
bilem, & cap. in Geneſi de elect. in cap.
ex ore de priuil. cap. ſolitè de maior. &
obed. & DD. communiter, & paſſim,
varijs in in locis, quę recenſet *Eue-*
rard. in topic. legali loco Ab abſurdo nu.
1. eam reddens rationem, quia eiuſ-
48 modi argumentum deſumitur à ra-
tione naturali, Certum namque ſit,
49 hypothecam ſpecialem multas af-
ferre vtilitates, quę ex generali obli-
gatione non oriuntur, ſecundum
Neguſ. de pignor. 1. membr. 2. par.
num. 1. & ſeq. & nu. 10. & in 2. memb.
5. par. in fin. quibus in locis ſex dif-
ferentias, & vtilitates ponit, inquiẽs
quod ſpecialis affert aliquod plus
iuris, vndè *Surd. d. conſ. 495. num. 11.*
verſ. *Et ſine dubio,* adducto *Neguſ. loc.*
cit. & gloſ. in §. Nos igitur, verb. *cre-*
ditoribus in fin. in Authen. de non alie-
50 *nan.* pro indubitato tenet, ſpecialẽ
hypothecam plus iuris tribuere cre-
ditori, quàm generalem.

Modò ponamus: creditorem cõ-
tentum fuiſſe generali tantùm obli-
gatione, nulla acquiſita ſpeciall hy-
potheca ſuper deſignatis bonis de-
bitoris, poterit nè ſecundus credi-
tor impedimentum præſtare primo
creditori, quod ſuper aliquibus tan-
tùm bonis ille experiatur, non autẽ
ſuper bonis poſſeſſis per ipſum? Vti-
que *tex. in d. l. 2.* ſuper hoc non diſ-
ponit; Triuiales habemus conclu-
ſiones, ex vtroq; iure decerptas, prio-
51 rẽ in tempore, eſſe potiorẽ in iure,
l. 1. l. qui balneum, l. qui prior, ff. qui po-
tior. in pignor. habean. cap. qui prior de
regul. in 6. cum concordan. remanet
52 itaque libera facultas creditori an-
teriori agendi ſuper bonis, quibus
maluerit, nulla refragante oppoſi-
tione debitoris, & creditoris poſte-
rioris.

53 Contrahit tamen primus credi-
tor, & vult ſibi cautiùs proſpicere
addendo hypothecam ſpecialem ad
hoc, vt plus iuris in bonis debitoris
habeat, ſubnectens poſtmodum ge-
neralem, agnoſcit obicem de *tex. in*
d. l. 2. quapropter apponit ſalutarẽ
clauſulam, quod *ſpecialitas generali-*
tati non deroget, nec è contra; vult in
concurſu ſecundi, & per conſequens
poſterioris creditoris nonnulla ex
bonis generaliter obligatis, quo iu-
re exercitium huius actionis impe-
diri debet, donec diſcutiantur bona
ſpecialiter hypothecata? Eſſet igitur
ſi hoc admitteretur permaximum
abſurduum, quod inducta in fauo-
rem clauſula, retorqueretur in odiũ
54 contra *tex. in l quod fauore, C. de legi.*
& inducta ad augmentum, opera-
rentur diminutionem, contra *tex. in*
l. ſi mancipia in princ. ff. de fun. inſtr.
l. cum tale §. fin. ff. de condit. & dem. l.
qui hominem §. fin. cum ibi *not. ff de*
ſolut. l. cum is §. 1. ff. de condict. indeb.
l. 2. C. de iuram. calum. cum alijs addu-
ctis per *Brun. in tract. de diminutione,*
concluſ. 6. col. 2. verſ. *Idem etiam eſt è*
contra, & appoſita clauſula ad vnum
finem proficiendi creditori anterio-
ri, operaretur contrarium, contradi-
cente regula *tex. in l. legata inutiliter,*
ff. de adim. lega. l. 3. §. ſi emancipatus
filius, ff. de bonor. poſſeſſ. contra tab. ibi,
Quò magis admittatur, non quò minus
adhibeatur, & obſeruat perbellè *Reg.*
Valenz. conſ. 35. num. 43. verſ. *Vndè*
non debeat, Surd. d. dec. 44. num. 6. verſ.
His tamen, & inſulsè loquutus fuiſſet
Surd. d. conſ. 495. num. 12. dùm vo-
55 luit ex *Gabr. conſ. 41. num. 13.* quod
habens generalem, & ſpecialem di-
citur habere duplex vinculũ, quod
plus ſtringit, nam ſecundum Domi-
nos Mediolanẽſes, eiuſmodi duplex
vinculum vix pro vno connumerari
poſſet, & adeò debile, & futile, vt pe-
nè ficulneum dixerim.

Hæc

Digitized by Google

Hæc ergò præfati; facillimè confutari poſſe putamus aliud contra-
56 dicentium aſſumptum, quod clauſula illa proteſtatiuà, etſi effectum ſuum operetur, illum tamen proficuum erit creditori anteriori, quatenus ſibi aduerſetur debitor communis, non autem ſecundus creditor, in cuius beneficium autumant emanaſſe legem illam imperialem, vndè hoc poſito per ipſos pro conſtanti, tradunt proteſtationem factā cum debitore, minimè officere ſecundo creditori, qui in contractu prædicto non interuenit, & ius habet quodam peculiare ab Imperatore illi tributum per *d. l. 2.*

Quò circa ne longius abeam (demus) *tex.* verba facere in ſecundo creditore, non autem in debitore, ſic retorqueo argumentum, Indu-
57 bium eſt nì ſecundùm Contradicentium opinionem, debitorem non poſſe refricari quæſtionem primo creditori, quin ſuper omnibus eius bonis generalem exerceat hypothecam, minimè diſcuſſis bonis ſpecialiter obligatis, At nequidem
58 ſecundum creditorem objjcere poſſe, intrepidè ſuſtineo; Cui dubium ſecũdum creditorem omne ſius metiri ex perſona debitoris, qui non
59 potuit plus iuris in illum transferre, quàm quod ipſe habebat ad *tex. in l. nemo plus iuris, ff. de regu. iur.* Debitor poſt contractam obligationem cum primo creditore, non poteſt illi quicquam apponere volenti exercere iura ſua contra bona generaliter ſibi hyoothecata, dimiſſis bonis hypothecatis ſpecialiter; hunc debi-
60 torem, & non alium repræſentat creditor ſecundus, dùm vult ſe iuuare aduerſus primum creditorem, ac inſtrumentum cum illo initum producit, igitur reſoluto iure datoris
61 reſolui, & ius acceptoris neceſſum eſt per *tex.* qui non recipit cauillum in *l. lex vectigali, ff. de pignor.*

Et ſi fateamur, debitorem non potuiſſe ſecundo creditori præiudicium inferre ex clauſula proteſtatiua, fateantur mecum Domini contradicentes, neceſsè eſt, nequidem debitorem valuiſſe præiudicare primo creditori, ex regula correlatiuorum, ad *tex. in l. fin. C. de indict. viduit. tollen.* quin ſua experiatur iura, quæ in contractu cum ipſo inito acquiſi-
62 uit, nam quando creditor primus accepit rem pignori, videtur ſibi dari poteſtas, vt vendat tanquam Dominus, & ſic creditor ex pignoris cõſtitutione habet ius vendendi, & dominium transferendi, quod tale debet poſſe transferri, quale fuit tempore licentiæ datæ, ideſt pignoris
63 conuenti, & ſi debitor poſteà rem illam alij obliget, obligatio ſecunda pendet ex dominio iſtius, ita quod ſi ex cauſa præcedenti auferatur dominium debitoris, per conſequens aufertur omnibus, quorum ius pendet ex facto debitoris, quia ſoluto iure datoris, tollitur ius acquiſitoris, ſicuti aliàs contingit in *l. commiſſoria, l. vbi, §. Sed Marcellus, ff. de in diem adiect.* Cnm ergò, & ſi tollatur, meritò & ius tollitur, quod pendebat ex ea; Mihi in hoc nou præſtetur fides, non tamen denegetur eximio
64 illo Interpreti, *Cyn. in l. 1. C. ſi antiq. credit. num. 1.* verſ. *Modò*, qui prędicta exarauit, ſubdens *in fin.* (vt hanc ſignet concluſionem) quod *vbi debitor vendit, non poteſt facere in præiu-*
65 *dicium creditoris*; & eodem modo, quo poteſt creditor ab eo euellere, eodem modo poſſet auelli à ſuo emptore, quam doctrinam magiſtralem (nec immeritò) præconizat *Reg. Lanar. conſ. 9. num. 14* verſ. *Vltimo terra, & nu. 15. ad fin.* inquiens eum ſe-
66 ctari inibi *Ang. Alber. & Salic.* nec video qua ratione ſecundus creditor aduerſus primum creditorem poſſit ſe opponere, eò magis, cum titulum habeat à debitore, ſecundum auream *Aff. deciſ. 139.* vbi *Addent.* obſeruant, & in puncto expendit

Ad-

Addit. ad Theſ. deciſ. 215. *in fin.*

Et ſi adhùc inſtant Domini Mediolanenſes, ſecundo creditori ſpecialiter fuiſſe prouiſum per *tex. in d. l.* 2. vndè ius non metitur à debitore, adhùc reſpondemus primum creditorem peculiari pacto cum debitore inito ſibi proſpexiſſe, vt quãdo debitor cum alio poſteriore creditore contraxerit, ſuis iuribus per prius acquiſitis in bonis debitoris, nequidem in minimo per ſecundã
67 obligationem prçiudicare potuiſſe; Ideò lex ſuum denegare poteſt auxilium, non autem ius creditori per ipſum quæſitum tollere, ad *tex. in l. ius noſtrum, ff. de regu. iur. Bal. in l. ſi conſtante num.* 4. *C. de donat. ante nupt. & in l. ſi quis num.* 1 *ff. de ſeru. export. Gonzal. ad reg.* 8. *Cancellar. de alterq. nat. menſ. gloſ.* 56. *num.* 116. *Guttierr. conſ.* 21. *num.* 18. Et ſic euaneſcit inſtantia.

Quę autem aſſeruntur in 3. & 4. *ratione*, quod *d. l.* 2. fundata eſt in
68 æquitate, quę çquitas ſugerit, vt prius excutiatur ſpecialis hypotheca, quàm generalis ne damnum tertio poſſeſſori exindè accidat, quodq; faciẽdum Iudex decernit illud quod tibi non nocet, & alteri prodeſt, ſatis brocardica ſunt, & nictu oculi diluuntur, nam ſi *l.* 2. fundata eſt in æquitate, adhùc æquitas, & iuſtitia
69 ſuadent, neminem iure ſuo priuandum eſſe ſiuè legitima cauſa, nam
70 auferre alicui ius ſuum ſine legitima cauſa eſt contra ius naturale, & diuinum, quo cauetur reddendum eſſe, cuiq; ius quod ſuum eſt, nec lædatur alter in iure ſuo, *l. iuſtitia, §. inter, ff. de inſt. & iur. cap. ſatis perverſum* 56. *diſt. Bal. in l.* 2. *num.* 4. *C. quib. ex cauſ. ſeru. pro præm. liber. accip. Prob. in Addit. ad Io. Monach. in cap. veniens num.* 7. *de verbor. ſignif. lib.* 6. *Reg. Valenz. conſ.* 69. *num.* 38. *lib.* 1. ſibiq; imputet ſecundus creditor, ſi
71 dùm contraxit, non fuit curioſus qualitatis debitoris, quam ignorare non debuerat, *l. qui cum alio, ff. de regu. iur. cum concord.* & debuit cogitare alios contractus fuiſſe initos cũ clauſula prædicta, ſicuti in ſimili ponderat *Cançer. variar. reſol. lib.* 3. *tit.* 14. *de procur. num.* 177. verſ. *Curioſus*, arg. *tex. in l. ſi quis domum, §.* 1. *ff. locat. & l. inter ſtipulantem, §. ſacram, ff. de verbor. obl.*

Sicuti euaneſcit pariter aliud aſſumptum de regula, *Quod tibi non*
72 *nocet, & alteri prodeſt, eſſe faciendum*, nam hoc eſſet probãdum, quod primo creditori non noceat, etenim
73 damnum cuiq; oritur ex lite, ad *tex. in l. properandum, C. de iudic. cum concordan.* adductis per *Dom. Larr. alleg. fiſcal. c.* 44. *n.* 12. verſ. *Verumtñ lib.* 1.

Vltra quod ſatis damnificatur quis ob intereſſe indiuiduum voluntatis per *tex. in l. fin. ff. de vſu. & habit.* dùm impeditus venit à ſecundo creditore, ne libera facultate experiundi contra bona generaliter obligata pro libito poſſit, quam ex anteriori contractu quæſiuit, dam-
74 num etenim non ſolùm eſt illud, quod tendit in diminutionem patrimonij, ſed voluntatis, & affectionis cùm aliquid contra noſtram voluntatem facere cogimur etiam quod bona non tangat, tamen damno nos afficere dicitur, & eſt maxi-
75 mum intereſſe, & damnum à lege conſideratum, quia voluntas noſtra offenditur, quæ non debet eſſe ſerua, ſed libera, ex *regu. d. l. fin. ff. de vſu, & habit.* quem *tex.* extollit, & expẽdit *Iſer. in cap. Imperialem num.* 4. *de prohib. feud. alien. per Feder.* & alibi paſſim, plenè *Camer.* poſt *Iſer. in d. cap. Imperialem*, vndè *Bal. in l.* 1 *num.* 15. *in fin. ff. de lega.* 12. tradidit, quod
76 grauare dicitur omnis, qui me cogit facere actum contra meam voluntatem, licèt damnum non inferat *Tiraq.* qui plura alia ad idem cõgerit *de retrac. conſang. in prohem. & nu.* 25. ex quibus infert *Conſil. Gizz. dec.* 29. *num.* 15. in caſu ſuo, quòd il-

lud

lud omne quod ſit contra,& præter
alicuius voluntatem, hoc ipſum dã-
num, & intereſſe eſt, etiamſi ex eo,
alicui vtilitas proueniat , *l. quamuis
melius , ff. de vſufr.* & alludit *Caſſio-
dor. lib.*1. *epiſt.*38. ibi, *Non eſt beneſi-
cium , quod praſtatur inuitis , nec cui-
quam videtur vtile , quod aduerſa vo-
luntate conceditur*,& pro arbitrio ſuo,
quem velle, vel nolle,maximum in-
tereſſe conſideratur, ſecundum *glo-
ſam in l. cum ſeruus* , verb. *furti, ff. de
condic. cauſ. dat. Alex.in l.cum quidam
num.*1. *ff. ſi cert. pet. & conſ.*55. *in fin.
vol.*2. *Iaſ.in l.*2. *num.*99. *C.de iur. em-
phyt.* latè *Tiraq. in præfat. lib.*1. *de
retract. num.*25. *Pinell. in rubr. C. de
reſcin. vend. par.*1.*cap.*2.*num.*24.quo-
rum memoriam habuit eruditiſſi-
mus *Larr. d. allegation.* 44. *num.* 13.
verſ. *Sed etiam* ; Non etenim debet
77 prohiberi creditor ex multis bonis
ſibi obligatis , vt quæ velit , eligat,
ad hoc vt creditum ſuum conſequi
poſſit, *l. Moſchis, ff. de iur. fiſc. l.credi-
toris, ff. de diſtract.pignor. Couarr.va-
riar. lib.*3. *cap.*7. *num.*7. eſt quælibet
res inſolidum obligata, *l.*1.*C.ſi vnus
78 ex plurib. hæred. cred.* ità vt parte
debiti ſoluta omnes res ſint nihilo-
minus obligatæ, *l. quamdiù, C. de di-
ſtrac. pignor. l. ſi rem, §.omnis,ff.de pi-
gnorat. actio.* & qui prior eſt tempo-
re , eſt etiam potior in re , *cap. qui
prior, de reg. iur. in* 6. præſertim in
pignore, *l.qui generaliter,ff.qui potior.
in pignor. habean.*& in terminis pon-
derauit *Surd. d. dec.*44. *num.*6. *cum
duob. ſeqq.*
79 Vndè ex Superioribus exaratis,
perquàm dubia mihi Dominorum
Iuriſconſultorum Mediolanenſium
opinio videtur,atque illos,vt Clien-
ti eorum pręſtarent operam,contra
tot Doctorum placita, ac Supremo-
rum Tribunalium determinationes,
ingenij acuendi cauſa ſcripſiſſe exi-
ſtimo , dùm *Ego* non inuitus *Caſſan.
Oſaſc. Franch. Surd. Coſt. Treutacinq.*
alijſq; eiuſdem ſententiæ viris, meũ
præbeo calculum , & hanc eſſe ve-
riorem ſententiam approbo, quic-
quid in contrarium à quibuſcunq;
fuerit attentatum , nam etſi ieiunè
nimis fortaſsè nonnulli ex ijs rem
tractauerint , attamen ex reſolutio-
nibus à *Nobis* adductis ad omnia
euadendum motiua, efficacior eorũ
apparet opinio, quam praxis foren-
ſis vſu recepit, & amplectitur , eiſq;
addo *Conſil. Gizz. dec.*29.*num.*4. vbi
pro abſoluto clauſulam prædictam
approbat, & *Caſtill. deciſ.* 98. *num.*2.
*lib.*1. *Pacific. de Saluian. interd. cap.* 3.
*inſpect.*3. *num.*47.
80 Monitos tamen facio contrahen-
tes, vt cla•oribus verbis clauſulam
illam proreſtatiuã concipi ſatagunt,
ad euitandum ſcrupulos à nonnul-
lis ex Doctoribus ex Aduerſo addu-
ctis propoſitos , quod nedùm dica-
tur, *Ita quod ſpecialitas generalitati nõ
deroget, nec è contra*, ſed etiam adda-
tur , *nam per ſpecialem hypothecam de-
clarant partes ipſæ voluiſſe creditorem
ſibi cautiùs prouidere,& pro maiori cau-
tela illam appoſuiſſe,ex qua nullo tempo-
re poſſit impedimentum ſibi præſtari de
ſuis iuribus experiundi ſuper bonis ge-
neraliter obligatis,pro eius libito volun-
tatis , etiam nulla facta diſcuſſione bo-
norum ſpecialiter hypothecatorum etiam
in concurſu aliorum creditorum poſte-
riorum ipſius debitoris, qui expreſsè de-
clarat quaslibet obligationes,& hypothe-
cas fortè contrahendas cum alys credi-
toribus eſſe intelligendas, prout ex nunc
pro tunc, & è contra vult, & promittit
etiam cum iuramento , quod intelligan-
tur facta abſque vllo præiudicio dicti
creditoris anterioris circa electionem
faciendam ſuper quibuſuis eius bonis,
etiam penès tertium diſtractis, ad finem
conſequendi eius creditum, tàm genera-
liter , quàm ſpecialiter obligatis ad eius
liberam voluntatem, vt ſupra , Et qua-
tenus (quod non credunt) aliquod impe-
dimentum poſſet præſtari dicto creditori
circa exercitium eius iurium, pro conſe-
quutione dicti ſui crediti clauſula prædi-*
cta

cta, vt prius ſint diſcutienda bona ſpecialiter obligata, & poſteà ea, quæ generali obligationi obnoxia reperiuntur, volunt partes ipſæ, quod in eo tantùm caſu prædicta ſpecialis hypotheca habeatur ac ſi non fuiſſet appoſita, firmo remanente contractu circa omnia alia in eo contenta.

Nec ſilentio pertranſire volo, quod *tex. in d. l. 2.* nonnullas recipit ampliationes, & reſtrictiones, quarum ampliationum

81 Primo loco deſignatur, vt procedat etiam in fructibus rei ſpecialiter obligatæ, quia ipſi veniunt etiam in hypotheca, ideò ad generalem non poteſt deueniri, niſi præuia liquidatione fructuum ſimul cum rei ſpecialiter obligatæ excuſſione, *l. Lucius, ff. qui pot. in pign. hab. Rota Florent.* apud *Magon. dec.* 124. *num.* 4. *Dom. de Franch. dec.* 334. *num.* 12. *par.* 2. *& dec.* 523. *num.* 11. *par.* 3. *Coſt. d. remed.* 11. *num.* 6. verſ. *Extenditur nunc, Epiſcop Ricc. in addit. ad Dom. de Franch. d. dec.* 5.

82 Secundo ampliatur etiam in dotis cauſa, ſecundùm *Surd. conſ.* 495. *num.* 9. *vol.* 4. vbi alios adducit, *Minad. conſ.* 18. *Rom. conſ.* 183. *num.* 2. vbi *Additio. Viſcon. in addit. ad Dom. de Franch. dec.* 5. verſ. *An dicta lex*, ibiq; *Epiſc. Ricc.* verſ. *Amplia primò*, vbi alios allegat.

Reſtrictiones autem adductæ à præcitatis DD. infraſcriptæ frequẽtius obſeruantur.

83 Prima eſt, vt non procedat in obligatione Camerali, in ea etenim nullus attenditur ordo, ſed creditor poteſt pro ſuo arbitrio agere, & eligere, quæ mauult bona pro conſequutione ſui crediti tantoperè priuilegiati, *Surd. d. dec.* 44. *num.* 18. adducens *Pariſ. conſ.* 103. *num.* 3. *in* 3. contra quem nihil allegantem, dubitari poſſe, tradit *Surd.* ibi, ſed veram reſtrictionem autumat ex eo,
84 quod vbi non attenditur ordo, fit præpoſteratio cauſæ ad cauſam, & vnius cauſæ ad ſeipſam, ex dictis per *Socc. conſ.* 24. *num.* 48. *lib.* 1. *Ceph. conſ.* 439. *num.* 24. *Farin. conſ.* 57. *num.* 12. *Sigiſm. Scacc. tract. crimin. par.* 1. *cap.* 61. *Coſt. d. remed.* 11. *num.* 7. verſ. *Non obtinet*, vbi alios adducit, eamq; approbant *Viſcont. & Epiſcop. Ricc. in addit. ad Dom. de Franch. d. dec.* 5. & idem *Surd. conſ.* 513. *num.* 20. abſolutè amplectitur, eiq; inhæret *Caſtill. deciſ.* 98. *nu.* 3. vbi *ad fin.* monet, *Surdum* omninò adeundum eſſe, aſſeritque *Caſtill. num.* 3. verſ. *Item*, quod
85 contractus guarentigiati in forma Cameræ, ſunt quæ in Regno Siciliæ dicuntur inſtrumenta publica, *Pacific. de Saluian. interd. cap.* 3. *inſpect.* 3. *num.* 46. vbi quod hæc vera ſunt, & ita ſeruatur, *Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 8. *num.* 28. *tom.* 1. *& cap.* 593. *num.* 5. *tom.* 3. qui alios allegat, *Caſtill. in addit. ad d. dec.* 98. verſ. *Et quid ſtante obligatione.*

Secunda limitatio traditur, quoties in inſtrumento adeſt conſtitutum, cuius virtute creditor exequu-
86 tionis viam ingreſſus, ipſo conſtituto intendit vti, eòq; fortiùs ſi poſſeſſionem bonorum obligatorum penès debitorem tempore conſtituti probauerit, ità *Epiſc. Ricc. loc. alleg. in* 3. *limit.* adducens *Theſ. deciſ.* 215. qui verè materiam de more, optimè enucleat, ex qua limitatione ceſſaret prorsùs omnis quæſtio, nam ſi verum eſt per clauſulam conſtituti ceſſare excuſsionem, ſecundùm *Iaſ. in §. item ſi quis in fraudem num.* 57. poſt *Aret.* & alios per ipſum citatos, & latiùs per *Tiraq. de conſtit. par.* 1. *num.* 54. vbi innumeros allegat, eiq; remittendum ſe putauit *Theſ. d. dec.* 215. *num.* 2. addens *Gabr. comm. concluſ. lib.* 4. *tit. de fideiuſſ. concl.* 1. *limit.* 4. *Menoch. de recuper. poſſeſſ. remed.* 14. *q.* 18. *Guttier. de contract. iurat. cap.* 23. *num.* 22. *& Ludou. dec. Peruſ.* 45. *nu.* 14. vtiq; ex hac tantùm clauſula, etiamſi illa proteſtatiua non fuerit inſerta, *Quod ſpecialitas generalitati*

non

non deroget, nec è contra, primus creditor poterit quæ maluerit, debitoris bona perſequi. Nulla facta excuſſione bonorum ſpeciali hypothecæ ſubmiſſorum, ſequitur *Coſt. d. remed. 11. num.* 9. verſ. *Multo minus*, eam tamen reſtrictionẽ obiter, & per tranſennam minus tutam cenſet *Amendol. ad Dom. de Franch. d. dec.* 5. *num.* 2.
87 *&* 3. eo ſub prætextu, quia conſtitutum potius de ſtylo Notariorum, quàm de voluntate contrahentium appoſitum videri, ipſe aliàs fundaſſe tradit in ſua *quæſt. forenſ.* verb. *Conſtitutum num.* 20. quę tamen allegatio apocripha eſt, dùm è pręlo proditam adhùc neſcimus, ideò reſtrictioni innitendum.

Tertia reſtrictio ad *d. l.* 2. affertur *à Surd. d. dec.* 44. *num.* 20. quando op-
88 ponitur exceptio diſcuſſionis poſt litem conteſtatam, quia dilatorias inter exceptiones connumeratur, alijs contradicentibus, quos ipſe adducit *d. num.* 2. vbi iis exploſis tradit limitationem eſſe tenendam, quæ ſententia communis eſt, adducit alios *Coſt. d. remed.* 11. *nu.* 4. verſ. *Secundo requiritur.* & nonnullos alios conſule apud DD. laudatos *à Dom: Caluin. d. cap.* 30. *num.* 14. verſ. *plures alios caſus.*

Quartam reſtrictionem abſq; hęſitatione adducit *Caſtill. dec.* 99. *n.* 4. vt
89 *d. l.* 2. non procedat vbi agitur ſummariè ſimpliciter, & de plano ſola facti veritate inſpecta, inquiens de hoc eſſe pragmaticam in Regno Siciliæ, & in Regno noſtro pariter extat pragmatica incip. *Diſpendia litium*, & *cap. Regn. Deteſtantes*, inſertũ inter ritus *Magn. Cur. Vicar. rit.* 228. quibus ità expreſſim procedi in Regno cautum eſt, tunc enim non requiritur diſcuſſio, ſecundùm *Mynſing. centur.* 2. *obſeru.* 15. *Dueñ. regu.* 335. *num.* 9. *Caualc. deciſ.* 27. *num.* 4. *par.* 2. *Rol. conſ.* 9. *num.* 21. *& conſ.* 14. *num.* 15. *conſ.* 79. *nu.* 25. *vol.* 1. *& conſ.* 88. *nu.* 2. *lib.* 4. quos adducit *Caſtill. d. num.* 4. *Maſtr. dec.* 110. *par.* 2. quę reſtrictio ſecuriorem deſignat opinionem, quod in Regno poteſt creditor ſuper bonis generaliter obligatis ad libitum experiri, nulla facta diſcuſſione bonorum ſpecialiter hypothecatorum.

SVMMARIVM.

1 *Procurator in cauſis criminalibus non admittitur.*
2 *Reus ideò non admittitur per procuratorem in criminalibus, quia iudicium redderetur eluſorium, & in caſu condemnationis ad pænam corporalem, ſui copiam non faceret.*
3 *Abſens damnari poteſt.*
4 *Delicta non debent remanere impunita.*
5 *Reus in criminalibus, diligentius cauſam ſuam defendit, quàm procurator.*
6 *Accuſator in criminalibus dolore tactus, diligentius ſe defendit, quàm mediante perſona procuratoris.*
7 *Rationes vigentes ex parte accuſati, vt non admittatur ad ſe defendendum per procuratorem, an etiam procedant ex parte Accuſatoris?*
8 Franciſcus Aretinus *Illuſtris, & acutiſſimus Doctor denominatur à* Proſpero Carauita.
9 *Partibus litigantibus per ſe, melius poteſt liquere de veritate cauſæ, quàm ſi litigent per Procuratorem.*
10 *Veritas in criminalibus, melius eluceſcit ex ſermonibus, trepidatione, & conſtantia partium.*
11 *Procurator ex parte Rei accuſati in criminalibus non admittitur de poteſtate ordinaria, neque per Papam, neque per Imperatorem.*
12 *Procuratorem in cauſis criminalibus non*

non admitti, communis concluſio eſt.

13 *Procurator admittitur in criminalibus, quando pro delicto imponitur pœna pecuniaria.*

14 *Crimen an ſit capitale, vel non, iudicatur ex genere pœnæ.*

16 *Procurator an poſſit interuenire in cauſis criminalibus, non attenditur ius commune, aut ſtatutum, neque origo delicti, ſed pœna, quæ imponitur pro ipſo delicto.*

17 *Procurator poteſt interuenire regulariter, quando agitur de pœna pecuniaria, etiamſi imponeretur pœna priuationis omnium bonorum, ac etiam pœna infamiæ.*

18 Dom. Io. Franciſcus Sanfelicius Regens, *laudatur.*

19 *Procurator cum omnimoda poteſtate, idem importat, ac ſi eſſet cum libera.*

20 *Citatus ad legitimè comparendum, admittitur quod compareat per Procuratorem.*

21 *Verbum* legitimè *intelligi debet ſecundum ſubiectam materiam.*

22 Deciſio 237. nu. 7. Reg. Io. Franc. Sanfel. *recenſetur.*

23 Deciſio Senatus Cathaloniæ *apud* Cancer. variar. reſol. lib. 3. cap. 14. tit. de procurator. num. 168. *verſ.* An in criminalibus, *per quam fuit determinatum eſſe admittendum procuratorem in cauſa cuiuſdam nobilis citati ad perſonaliter comparendum ad videndum declarari, ſe incidiſſe in pœnam confiſcationis bonorum, ob falſificationem monetæ, adducitur vti ſingularis.*

24 *Intereſſe de pecuniario ſi agitur confiſcationis bonorum, non autem de punitione criminis ordinaria, admittitur procurator.*

25 Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ 269. *non admittit procuratorem in cauſis criminalibus ad opponendas exceptiones, niſi fuerit exceptio infirmitatis, aut abſentiæ, aut captiuitatis.*

26 *Exceptio carcerationis apud alium Iudicem, & exceptio nullitatis opponi poſſunt per procuratorem in cauſa criminali, ex inueterata praxi Magnæ Curiæ Vicariæ.*

27 *Nullitatis notoriæ exceptio ex eiſdem actis apparens, poteſt allegari per Procuratorem in cauſa criminali, & de ratione.*

28 *Exceptio nullitatis, non eſt propriè exceptio.*

29 *Terminus ſtatutus ad excipiendum, non comprehendit exceptionem nullitatis.*

30 *Statutum excludens exceptionem falſitatis, non excludit exceptionem nullitatis.*

31 *Citatio circumducta opponi poteſt per Procuratorem in criminalibus, quia circumducta citatio, non eſt citatio, & habetur ac ſi nunquam facta fuiſſet.*

32 *Nullitas citationis quando, & quibus in caſibus non poſſit in criminalibus opponi per Procuratorem?*

33 Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ 108. *corrigit diſpoſitionem iuris communis circa admiſſionem Procuratoris in cauſis criminalibus.*

34 Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ 269. *intelligitur quando agitur de cauſis criminalibus, quæ criminaliter aguntur, non autem de ijs, quæ ciuiliter tractantur.*

35 *Pœna pecuniaria quando venit imponenda ex delicto, admittitur Procurator, quia ſeorſum à crimine agitur.*

36 Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ, *vti ſtatuta particularia, ſtrictè ſunt interpretandi, vt minus lædant ius commune.*

37 *Extenſio non fit in pœnalibus, ſed reſtrictio ad caſum ſuum.*

38 *Pœna pro crimine ſi eſt pecuniaria, admittitur Procurator, quia agitur ciuiliter.*

39 Camillus Borrellus *laudatur.*

40 *Relegationis pœna ſi venit imponenda, non admittitur Procurator.*

41 *Abſentem defendere, maximè Reipublicæ intereſt.*

AR-

ARGVMENTVM.

Procurator an admittatur ad defendendum eum, qui citatur, vt perſonaliter compareat ad videndum ſe declarari incidiſſe in pœnam confiſcationis bonorum ob delictum commiſſum? quod ſanè theorema ex eo promptam recipere ſolutionem *Author* inſinuat, ſi Iudicium criminale, vel ciuile iudicatur, cuius occaſione plura congeruntur ad probandum, quod Iudiciũ potius ciuile, quàm criminale reputatur, quando pro delicto pœna pecuniaria potius, quàm corporalis imponitur, etiamſi pœna irrogetur priuationis omnium bonorum concomitante pœna infamię. Citatus vt legitimè cõpareat, ad dicendum cauſam quare non debeat condemnari ad pœnam in mandato contentam, poteſt comparere per Procuratorem (quicquid in contrarium decreuit *Rota Magnæ Curiæ Vicariæ* vti delegata in caſu relato per *Dom. Regent. Io. Franciſc. Sanſelic. dec.* 237. *nu.*6. verſ. *Mihi autem*) quę determinatio minimè arriſit eidem *Regenti*, imò eam improbat, concordantemq; habet ſententiam *Senatus Cathaluniæ* apud *Cancer. variar. reſol. lib.* 3. *cap.* 14. *tit. de procurator. num.* 168. verſ. *An in criminalibus. Ritus Magnæ Curiæ* 269. reſpectu exceptionum proponendarum ex parte inquiſiti qualiter ſit accipiendus, & vltra exceptiones inibi enumeratas quęnã alię practicentur, diſtinctè ſatis enarratur, quiduè per *rit.* 108. fuerit iuri communi derogatum, indicatur.

OBSERVATIO XXX.

B*Artoli* communis Præceptoris placito in *repetitione l. pen. §. ad crimen, ff. de public. iud.* adhęrentes Noſtrates, communi ſen-
1 ſu tradiderunt procuratorem in caufis criminalibus, tàm ad inſtantiam Rei, quàm Actoris non admitti, cuius rei rationes reddit *Bart.* ibi
2 *num.* 1. & 2. quia Iudicia non debent eſſe eluſoria, & ſi procurator interueniret ex parte rei, iam ſequeretur iudicium eſſe deluſorium, videns
3 etenim Reus ſe condemnari, nunquam ſui copiam faceret, & abſens damnari non poteſt, *l. abſentem, ff. de*
4 *pæn.* Secũdam affert rationem *Bart.* quia delicta non debent remanere impunita, *l. ita vulneratus, ff. ad l. Aquil.* Tertiam quoq; aſſignat, quia ipſe diligentius defendet cauſam,
5 quàm procurator, *l.* 1. *in fin. ff. ad*

Carbon. quæ poſtrema ratio, quod
militet etiam in Actore tradit *Bart.*
6 quia veriſimiliter proprio dolore
tactus, quo mouetur ad agendum
diligẽtius cauſam ſuam, per ſe aget,
quàm per procuratorem, & tandem
relatis nonnullis rationibus ab alijs
7 adductis, ijſque refutatis, reſidet in
opinione, quod rationes vigentes ex
parte accuſati, procedant etiam ex
parte accuſatoris, ibi, *Vndè ſunt eadẽ
rationes in accuſatore, quæ in accuſato
dictæ ſunt.* Cuius dictum *Ego* intelli-
go quatenus vtriſque applicari poſ-
ſunt, nempè Accuſato, & Accuſatori;
8 & placet obſeruatio tradita à *Franc.
Aretin.* quem illuſtrem, & acutiſſimũ
Doctorem appellat *Proſp. Carau. in
rit. Magn. Cur.* 269. *num.* 8. *in cap. ve-
niens num.* 6. *de accuſ.* verſ. *Et ideò re-*
9 *iectis*, quia partibus litigantibus per
ſe, melius poteſt liquere de veritate
cauſæ, quàm ſi litigent per Procura-
10 torem, dicente *Conſulto in l. de mino-
re*, §. *tormenta*, *ff. de quæſtion.* quod
veritas melius eluceſcit in iudicio
criminali, ex ſermonibus, trepida-
tione, & conſtantia partium, *Foller.
in pract. crimin.* verſ. *Et ſi comparent
ante contumaciam, examinentur*, *n.* 14.
ad fin Alex. in apoſtill. ad Bart. lit. A.
inquiẽs, quod in cauſis criminalibus
11 de iure non admittitur Procurator,
neque Papam, neque Imperatorem
de poteſtate ordinaria poſſe ex par-
te Rei procuratorem admittere,
per *tex.* ſingularem in *d. cap. veniens*,
quem refert, & ſequitur *Bertazol.
conſ.* 432. *num.* 13. *vol.* 2. & commu-
12 nem eſſe concluſionem regulariter,
quod in cauſis criminalibus non ad-
mittitur procurator, tenet *Clar. in*
§. *fin. q.* 32. *num.* 1. vbi allegat *tex. in
l. ſeruum quoque*, §. *publicè*, *ff. de pro-
cur.* & tàm in criminibus publicis,
quàm delictis priuatis, de quo com-
munem eſſe opinionem *Scribentium*,
apertè teſtatur, & *num.* 3. rationes
approbat, ibiq; *Addent.* plura obſer-
uant, *Affl. dec.* 64. *num.* 2. verſ. *In di-
cta cauſa*, *Boſſ. in tract. crim. An in cri-
minali iudicio num.* 1. *Menoch. de arbi-
trar. q.* 80. vbi plura ſuadet ad ma-
teriam ſtatutorum, *Farin. in pract.
crim. q.* 99. *Dom. de Franch. dec.* 470.
num. 8. & *dec.* 314. *num.* 1. vbi plura
per *Addent. Caball.* qui *Dom. de Frãch.*
allegat *reſol. crimin.* 23. *num.* 13. *Reg.
Rou. in prag.* 1. *num.* 34. verſ. *Nec di-
cant in fin. Cauall. in tractat. commun.
contra comm. q.* 237. *num.* 1.

Reſtringitur tamen eiuſmodi pla-
citum ab eodem *Bart. num.* 7. *d.* §. *ad
crimen*, vt non procedat, quando
13 pro delicto imponitur pæna pecu-
niaria, ſecutus opinionem Vltramõ-
tanorum, quos rectiùs ſentijſſe tra-
dit, quàm *gloſam* contrarium edo-
centem, & iterum *num.* 14. inquiens
14 ex genere pænæ iudicari crimen ca-
pitale, vel non, ex dictis per ipſum
in *l.* 2. *ff. eod. tit. de public. iud.* vndè
15 cum pæna ſit pecuniaria, poterit in-
teruenire procurator, eamque opi-
nionem approbaſſe *Dyn.* ex parte
Rei, tradit *Clar. d. q.* 32. *num.* 3. verſ.
Cæterum, vbi etiam communem opi-
nionem dicit poſt *Saccin. d. cap. ve-
niens num.* 24. ibiq; *Clar.* obſeruat
hoc in caſu ceſſare rationes deſuper
adductas; *Boſſ. loc. cit.* verſ. *Eſt verũ*,
inquiens diſtinctionem nõ eſſe adhi-
bendam, an pæna pecuniaria impo-
16 natur iure communi, an ſecundum
ſtatutum, alterato ipſo iure commu-
ni, ſecũdum quod imponeretur pæ-
na corporalis, quia non attenditur
origo delicti, ſed pæna ipſa, & *num.*
4. *in* 3. *concluſ.* tradens adeò verum
17 eſſe, quod procurator poſſit inter-
uenire regulariter, quando agitur
de pæna pecuniaria, vt hoc etiam
locum habeat tametſi imponeretur
pæna priuationis omnium bonorũ,
imò etiamſi vltra hanc pænam, im-
poneretur pæna infamiæ, ex qui-
bus anulari ſanè digito inſinuatur
in caſu præmiſſo procuratorem eſſe
admittendum, quia non niſi de pæ-
na pecuniaria agitur.

In

Digitized by Google

In quam ſententiam deſcendiſſe
18 ſcio *Reg. Io. Franciſ. Sanfel.* virum ſanè Conſultiſſimum in *dec.237.nu. 6.* verſ. *Mihi autem non placuit*, vbi exprobat determinationem in contrarium emanatam per Magn.Cur. Vicar. procedentem vti Delegatam in cauſa Marci Antonij Columnæ Principis Gallicani,cui de mandato Excellentiſſimi Proregis fuit prohibita conuerſatio cum quadam ſcænica muliere, ſub pæna duc. decem mille, nam cum Fiſcus per teſtes receptos ad informationē Curiæ parte non citata, citari eum inſtetiſſet, quod legitimè compareat ad dicendum cauſam quare non ſit condemnandus ad pænam in mandato contentam,& comparuiſſet procurator cum generali mandato ad omnes
19 cauſas etiam criminales cum omnimoda poteſtate, quæ idem importat, quod libera, ex dictis per *Bart. in l. procurator, cui libera num. 2, ff.de procurat.* & petijſſet audiri cum in citatione dictum fuerit,quod com-
20 pareat legitimè,& ſic ciuiliter agatur, quo caſu ſemper poteſt interuenire procurator,ex ſententia *gloſ. in cap. caritatis*, verb. *Defendendo de dol. & contum.* cum alijs adductis per *Gabr. comm.concluſ. tit.de malefic.concl. 9. num.*44. verſ. *Primò amplia*,ac etiā quia agebatur de pæna pecuniaria, attamen Magn. Cur. Fiſco inſtante, denegauit audientiam procuratori, & decreuit, quod remaneat contumax, & exequatur pro pæna duc. decem mille in mandato contenta.

Verior ſiquidem mihi videtur opinio *Reg. Sanfel.* non ex eo quod dùm fuit dictum in citatione, quod compareat legitimè, videbatur electa via ciuilis, nam intelligitur ver-
21 bum legitimè,ſecundum ſubiectam materiam, adeò quod ſi procurator interuenire poterat, admittatur,ſin autem perſonaliter, de perſona, & non per procuratorem comparere teneretur, verbum etenim legitimè illud importat.

22 Eòq; magis id approbamus, quia *gloſ.* allegata ab eodem *Dom.Reg.Sanfel. d. dec. 237. nu. 7.* verſ. *Erat enim admittendus in l. ſeruum quoq; §. publicè*, verb. *Defenſio*, ſed voluit allegare *gloſ.* in verb. *Datur*,ibi, *quia aliqua pecuniaria pœna ei imponitur quandoque*, non ex alio ſuſtinet admittēdum eſſe procuratorem in cauſa criminali, niſi quod pæna pecuniaria imponebatur.

23 Cui ſanè opinioni *Reg.Sanfel.* cōtra determinationem Magnę Curię collineat *Senatus Cathaloniæ Authoritas* ab ipſo non adducta, quę eſt in caſu fortiori, per quem in terminis fuit determinatum eſſe admittendū procuratorem in cauſa cuiuſdam nobilis citati ad perſonaliter comparendum ad videndum declarari ſe incidiſſe in pænam confiſcationis bonorum ob falſificationem monetæ, *Cancer. variar. reſol. lib.3.cap.14. de procurator. num.*168. verſ. *An in criminalibus*, authorante ipſomet *Cancer. & Michaele Salbà*, licèt Senatus dubitauerit, quorum conſilium
24 fundarunt, quia in dicta cauſa non agebatur de ordinaria criminis punitione, ſed tantùm de intereſſe pecuniario confiſcationis bonorum, quo caſu tradit *Cancer.* ibi omnes admittere, procuratorem eſſe admittendum.

25 Benè verùm fateor determinationem Magnæ Curiæ poſſe approbari ex peculiari diſpoſitione *Rit.* 269. ſecundum computationem *Caran.* incip. *Die 21. Menſis Iulij*, quo cautum eſt, *In quibuſcunq; cauſis criminalibus per quaſcunq; perſonas in dicta Curia pro tempore mouendis, nulla exceptio admittatur pro parte citati, vel citandi, aut citandorum per procuratorem: ſcilicet ipſius citati offerenda, niſi fuerit exceptio infirmitatis, aut abſentiæ, aut captiuitatis*, quem *Rit.* luculentis, doctiſq; commentarijs exornans *Caran.* tradit *num.4.* verſ. *Quinto, & vltimo*, quod exceptiones omnes

nes à DD.adducta,queq;adduci potterũt,quarũq;nõnullas cõgeſſit *Aff. dec.*189.attẽta diſpoſit. *Rit.* prædicti, ſi opponãtur pro parte citati,eo nõ comparente minimè admittuntur, niſi ſint de enumeratis *in Rit.* quodque ità practicatur, & obſeruatur. addit tamen *num.* 13. præter dictas tres exceptiones numeratas in *Ritu*, infirmitatis ſcil. Abſentiæ, & captiuitatis, adeſſe duas alias,ſcil.quartã,
26 quæ tàm de iure, quàm de obſeruantia practicatur in Regno,quę eſt exceptio carcerationis penès alium Iudicem, cuius exceptionis practicam inſinuat *num.* 14. & quintam
27 *num.*20. quæ eſt exceptio nullitatis notoriæ ex eiſdem actis apparentis, vtputà ſi dicatur relationem eſſe ſine teſtibus, aut carere nomine nuntij citãtis, citationem fuiſſe factam die feſtiuo, vel eſſe circumductam, & contumaciam non eſſe accuſatã ſuo die, vel fuiſſe accuſatam die feriato,quæ nullitas nedum per procuratorem,ſed per quemcumq; allegari poſſe tradit *Carau.* ibi,quem adduxit *Dom.de Franch. dec.* 232. *nu.* 3. *in fin.*vbi aduertit *Carau.* nihil ibi allegaſſe, eamq; fundari tradit *num.*
28 3. quia exceptio nullitatis non eſt propriè exceptio,& proindè termi-
29 nus ſtatutus ad excipiendum,non comprehendit exceptionem nulli-
30 tatis, & ſtatutum excludens exceptiones falſitatis, non excludit nullitatis exceptionem,ex dictis per *Florian. in l. aduerſus num.* 17. *ff. ſi menſ. falſ.mod. dixer.* & *Socc.conſ* 78. *num.* 49. *vſque ad* 53. & allegat *Foller.in pract. crim.* verb. *Audiantur excuſatores num.*7. ibiq; *Dom. de Franch num.* 4. inquit ideò opponi poſſe per pro-
31 curatorem citationem circumductam, quia circumducta citatio,non eſt citatio, nam habetur, ac ſi nunquam eſſet facta, adducens *Bald. in l. fin.* verſ. *in eadem gloſ.ff.de eo,per quẽ fact. erit*, & de *Præſid. noſtro in d.dec.* 132. memini *Ego in Annot. ad Prax. Muſcatell. par.*2. *lib.*1. *gloſ. gradum*, *pag.* 63. *col.*2. verſ. *Ad num.*8.vbi adduxi *Gabriel. lib.*1. *concluſ.tit.de titat. num.*556. *&* 448. Secùs verò ſi eiuſmodi nullitas ex actis non appareat, ſed aliquam indaginem, diſcuſſionem, vel extrinſecam probationem requirat, vt quia diceretur relationem eſſe falſam, quia talis nunquam
32 fuit citatus, vel quia locus vbi fuit citatus, non erat domus ſuæ ſolitæ habitationis, nam eo caſu nullitas non admittitur; ſed proceditur ad contumaciã non comparentis,etiãſi offeratur in promptu probatio eorum, quæ opponuntur, & quandoq; in eadem interloquutoria, dicitur, quod ipſo comparente,de oppoſitis habebitur ea ratio, quæ de iure habenda erit,& licèt nõ dicatur,idem erit, ſi poſtmodum apparebit.
33 Cuius *Ritus* virtute correctam eſſe diſpoſitionem iuris communis, idemet *Carau.* tradidit *in rit.*168.*nu.* 3. verſ. *Sed quia hodie*, quem ad hoc allegauit Fiſcus, ſicuti teſtatur *Reg. Sanfel.d.dec.* 237. *num.* 5. verſ. *Et in Regno*, quem *Ritum* ad tollendas diſputationes;& ad ſedandum difficultates Doctorũ in *d.*§. *ad crimen*, fuiſſe factum,tradit *Dom.de Franch.d.dec.* 314. *num.* 4. vbi de *Carau.* meminit *loc. cit.* & *Dom. de Franch.* adducit *Baiard. ad Clar. in d.* §. *fin. q.*32. *nu.* 3. verſ. *Item adde*, *in dec.* 233. ibique tradit *Baiard.* Idem fuiſſe ſtatutum in ſtatu Eccleſiaſtico per *Conſtitut. March.lib.*4.*cap.*15. *& per Pium V. in Conſtit.*76.

Attamen: ſubſiſtendum ducimus in opinione, quòd in cauſa pecunia-
34 ria procurator debeat admitti,nam *Ritus* Magn.Cur.269. non debet intelligi, niſi quando agitur de cauſis criminalibus, quæ criminaliter agi-
35 tur, non autem de ijs, quæ ciuiliter tractantur, aut pecuniaria pæna ex delicto veniret imponẽda, tunc etenim ſeorſum à crimine agitur,ſicuti docet *Bart. in d.* §. *ad crimen nu.* 19. & ſe-

& ſequutus fuit *Senatus Cathaloniæ*,
36 vt per *Cancer. d. cap.* 14. *num.* 168. eò fortiùs, quia *Ritus* prædictus, vti ſtatutum particulare, eſt ſtricti iuris, *l.* 1. *§. hoc interdictum, ff. de fonte, l.* 3. *§. hæc verba*, vbi *Bart.* & communiter *Scribent. ff. de negot. geſt. Dec. conſ.* 438. *nu.* 5. ideò ſtrictè eſt interpretandus, vt minus lædat ius commune, *cap. cum dilectus de conſuet. l.* 2. *C. de noxal. actio.* cum notatis in *l. quicquid adſtringendæ, ff. de verbor. oblig. Bart. in l. Cæſar. num.* 31. *ff. de publican. & vectigal. & in l. certa forma nu.* 12. *C. de iur. fiſc. lib.* 10. *Menoch. lib.* 4. *præſum.* 121. *num.* 9. *Gratian. dec.* 45. *num.* 14. Cum igitur per *Ritum* cor-
37 rigitur ius commune *in d. §. crimen*, & ſumus in pænalibus, nō debet extendi, ſed reſtringitur ad caſum ſuū, vt procedat quando agitur criminaliter ex delicto, non autem quando de pæna pecuniaria, facit *Bald. in l.* 3. *C. de Epiſcop. aud. & in l.* 3. *C. de hæredit. inſtit. per tex. in d. l. quicquid adſtringendæ, & in cap. odia, de regu. iur. in* 6. etiamſi eadem eſſet ratio in vtroq; caſu, ſecundum *gloſ. Bart. & Ang. in l. ſi furti §. fin. ff. de ijs, qui notan. infam.* & dicunt illam *gloſam* eſſe communiter approbatā, & ità cōſuluit *Cepol. conſ.* 2. *nu. per tex. in d. l.* 3. *§. hæc verba, ff. de negot. geſt. & in l.* 1. *§. is qui nauem, ff. de exercitor. act. l. hodie, & l. ſi de interpretatione, ff. de pæn. Gram. voto* 9. *in fin.*

Præſertim, quia eam approbat
38 *Camill. Borrell. in ſumm. deciſ. vniuerſ. Orbis, tit.* 66. *de procurator. num.* 14. *in* 12. *declarat. lib.* 1. inquiens, quod quando pro criminali cauſa agitur ciuiliter ad pænam pecuniariam, procurator admittitur, adducens *Affl. d. dec.* 64. *num.* 2. quem refert, & ſequitur *Gayll. de pace publ. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 13. *&* 14. *Fachin. controuerſ. iur. lib.* 1. *cap.* 25. aliosque plures ibi coaceruatos, & vtique ſi *Rit.* 269. eſſet in contrarium, *Borrell.*
39 ipſe ſummæ lectionis vir, ac inſignis Doctor ſciuiſſet dicere, dùm *eod. tit. num.* 119. *in* 1. *declarat.* aſſeruit in criminalibus, in quibus venit imponenda pæna relegationis, nō admit-
40 ti procuratorem, allegauit *Carau. in d. rit.* 269. & 108. vbi tenuit eſſe correctam diſpoſitionem iuris cōmunis, de qua in *d. §. publicè per d. Rit.* 269. & *Borrellum* ſectatur *Epiſc. Ricc. in addit. ad dec.* 314. *Dom. de Franch.*

41 Eiſque adſtipulatur, quia defendere abſentem, Reipublicæ maximè intereſt, prout docuit *Vlpian. in l. ſeruum quoque, §. publicè, ff. de procur.* vbi *gloſ.* adducit *concordan.* & aduertit *Borrell. loc. cit. num.* 117. verſ. *Contraria opinio.*

SVMMARIVM.

1 *Cauſarum pericula, in articulis conſiſtunt.*

2 Cæſar Vrſill. *qui verè elaborauit in* Annotationib. ad deciſiones Affl. *laudatur.*

3 *Ingenui pudoris eſt, profiteri per quos profeceris.*

4 Author *exprobat* Pragmaticos *parum doctos, & minus verſatos, qui ex eorum capite, articulos in cauſis formant.*

5 Author *fatetur vidiſſe plura teſtium examina vti Aduocatus, ex quibus potius contrariorum iura cōprobabantur, quàm iuribus eorum, pro quibus producebantur, adiuuamen afferre viſa ſint.*

6 *Cauſidici ignorantes, quot mala producant.*

7 *Articulandi ars, ſummum inter Cauſidicos, gradum tenet.*

8 *Curiam intrantes, quantumuis magni ſint*

ſint Iuriſtæ, non debent in principio ex ſuo capite formare articulos in cauſis, ſed antiquis Aduocatis aſſiſtere debent, vel ſecum expertos habere procuratores.

9 Author *omnia conſulebat cum* Dom. Octauio Vitaliano ſuo Præceptore, *nec de per ſe quicquam agebat in initio ſuæ Aduocationis.*

10 Dom. Octauius Vitalianus Authoris Præceptor, *collaudatur.*

11 *Articuli non ſunt formandi, niſi de eo, quod teſtis debet deponere.*

12 *Procuratores incauti, & incautiores Aduocati conſueuere formare articulos de eo, ſuper quo nullus teſtis habet deponere, dùm probationes conſiſtunt in ſcripturis Authenticis.*

13 *Articuli non ſunt formandi de ijs, in quibus conſiſtit ſcriptura, quia non eſt aliud, quàm dare notam in facto Aduerſario, eiq; arcana reuelandi, vt ſuæ cauſæ defenſionibus proſpiciat.*

14 Author *monet Cauſidicos circa formationem articulorum in cauſis, nè in errorem incidant.*

15 *Articuli, & poſitiones formari debent de corpore petitionis, & concluſione libelli.*

ARGVMENTVM.

Articuli in cauſis ſumma diligentia ſunt formandi; in articulis etenim cauſarum eſſe pericula, communi quaſi dicterio Pragmatici tradiderũt, edocti à *Cæſare Vrſill. in Annotation. ad Affl. deciſ. 7. nu.* 8. Imò articulandi artem ſummum inter Cauſidicos gradum tenere, aduertit *Author*, exprobrans nonnullos incautos procuratores, incautioreſq; Aduocatos, qui articulos formare conſueuerunt de ijs, ſuper quibus teſtis non habet deponere, ſed ex ſcripturis authenticis probatio emanat; Id etenim nihil aliud eſſe, quàm Aduerſæ parti arcana reuelare, ac notam tradere, vt rebus ſuis conſulat, atque proſpiciat, ex *Dom. Regentis Scipionis Rouiti* placito *in commentar. ad prag.* 8. *de ordin. iudicior.* incip. *Quinta die, num.* 19. verſ. *Et quia*, comprobatur; pluraque alia ad materiam adducuntur.

OBSERVATIO XXXI.

1 IN articulis; eſſe cauſarum pericula, Pragmatici noſtri communi quaſi dicterio didicerunt, ex originali placito eximij illius viri *Cæſaris Vrſilli in Annotation.*
2 *ad deciſ. Affl. 7. num.* 8. verſ. *Et iuxtà prædicta* (quem verè elaboraſſe in *Annotationibus* ad omnes *Afflicti deciſiones* cũ laude commemorat *Dom.*
3 *de Franch. dec.* 217. *num.* 3. *in fin.*) & cùm ingenui pudoris ſit, profiteri per quos profeceris, *Ego* ingenuè fateor plura ab *Vrſill.* didiciſſe, alioſq;
4 non paucos ſcio doctos fuiſſe euaſos; Agnoui tamen, & mouebat ſæpè ſtomachum; nonnullos Curias inſectantes ex eorum capite articulos for-

formaſſe, nulla iuris principia, minuſq; praxis prima erudimenta callentes, qui ad cauſam prorſus faciebant nihil, & miſeros iurgantes expenſis defatigatos, aquam (vti aiũt)
5 ex cribro traxiſſe, ità ut non ſine lachrymis (teſtor Deum) teſtium examina quamplura vidi vti Aduocatus, ex quibus potius Aduerſarij iura comprobabantur, quàm eorum, ad quorum inſtantiam non ſine magnis impenſis, producta erant, iuſtitiam fouerent; Indè malum proue-
6 niens, quia quamplures Cauſidici prorſùs neſcij, quid agant, totum in praxi ſapere gloriabundè ſe iactant, & iactabundè, ni dicam pudendè, ſe gloriantur, praxim abſque theoreſi, omnia ſuggerere, ad theoricos, pleroſq; in forenſi puluere parùm verſatos nihil prorſus ignorare ſibi ipſis pariter blandientes. Bone Deus? *Ne ſutor vltra crepidam?* cui alludit illud ex libello Hiſpano concepto idiomate, cui nomen impoſitum fuit *Fabrica de la Eſperiençia*, nuper mea ſolertia in lucem edito, ibi

Ni el ſimple Procurador
Pretenda ſer Abogado.

At ſciant velim *Io. Andr.* maximum Iureconſultum *in addit. ad Specul. in tit. de teſte*, §. *nunc videndum in* 1. *addit.* dicere, artem articulandi ſum-
7 mum tenere gradum inter Cauſidicos, ac *Io. Bernard. Muſcatell.* poſt Antiquiores, Practicæ Principem, *in prax Sac. Conſ. lib.* 1. *par.* 5. *gloſ. Impertinentes num.* 10. monitos facere
8 Curiam intrantes, quantumcumq; ſint magni Iuriſtæ, ne ſuo capite in principio hanc artem aſſumant; ſed antiquis Aduocatis aſſiſtant, vel ſecum habeant procuratores expertos, ne incidant in illud *Vrſill.* enunciatum *in* 7. *dec. Aff.* ibiq; *Dom. Muſcatell.* plura ad materiam formandi articulos exarauit, & *Ego* pleraque alia addidi in *Annotationibus ad ipſum* ſuperiore anno è prælo proditis, quæ curioſus Lector ſi conſulat, ei forſitan non videbuntur inſulſa. Et meam adſtringo fidem, quod dũ *Ego* plurium annorum curriculo in Supremis Tribunalibus Aduocatum
9 agerem, non infrequenti Clientum calculo detentus, grauiſſimaſque Magnatum cauſas præ manibus haberem, nedùm articulos, verùm etiã omnia difficilia in cauſis contingẽtia, ſemper conſulebam cum inſigni
10 Præceptore meo perdocto, facundo, ac maximo Practico, & Theorico Aduocatorum (abſq; iactantia profero) nemini ſecundo *Dom. Octauio Vitaliano*, de cuius correctione lætabar, & tuta conſcientia cauſas agere mihi ſuadebam, quando cum ipſo communicabam: Delata hæc ſit ad poſteritatem, de tanto Præceptore recordatio.
11 Et rediens nunc de ſemita ad viã, vt quæſito ſatisfaciamus, Articuli non ſunt formandi, niſi de eo, ſuper quo teſtis debet deponere, idque ex *Bellamer. in cap. cum Eccleſia num.* 34. *extr. de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* animaduertit *Dom. Reg. Rou. in commentar. ad prag.* 8. *de ordin. Iudic.* incip. *Quinta die num.* 19. verſ. *Et quia agitur*, inquiens eſſe omninò menti tenendum, nam multi incauti procuratores, & incautiores Aduocati formant articulos de eo, ſuper quo
12 nullus teſtis habet deponere, ſed probatio conſiſtit in ſcripturis authenticis, quæ nulla indigent teſtiũ probatione, ex quo nihil aliud re-
13 ſultare tradit, niſi quod pateat aditus Aduerſario ſciendi arcana cauſæ, eique notam in facto tradere, vt ſuæ cauſæ defenſioni proſpiciat, Idcircò de ijs, quæ ex ſcripturis eluceſcunt,
14 articuli non debent formari, ſed ponderanda poſtmodum veniunt in informationibus domi faciendis, & tempore diſcuſſionis cauſarum in Aula, dùm propè ſunt expeditioni, & memoria teneo, in ore Præceptoris mei fuiſſe ſemper ad propoſitum illud *Pſalmi*, *ſalutem ex ini-*

micis noſtris; Alliga igitur digito Cauſidice eiuſmodi monitum in praxi, quod ſanè vti quotidianum, ità profuturũ tibi, in ſpẽ ducor; & poſt hac exarata incidi in *Matthiã Berlich.* eximiũ, ac doctum virum in *dec.* 87. *n.* 11 *par.* 1. verſ. *Ratio eſt*, vbi tradit articu-
15 los, & poſitiones debere formari de corpore petitionis, & concluſionis libelli, ſecundum *Bal. in conſ.* 2. *num.* 3. *ſub fin.* verſ. *Et quia de corpore petitionis, & ſeq. lib.* 5.

SVMMARIVM.

1 *SAcri Conſ. Neapolitani Authoritas tanti eſt, vt etiam ab Alienigenis veneretur.*

2 Philippus Decius *Iureconſultus celeberrimus, deterritus fuit ex Authoritate Sac. Conſil. Neapolitani.*

3 Ill. Dom. Carolus Tapia Regens Marchio Belmõtis Supremi Collateralis Conſilj Decanus, *laudatur.*

4 *Deciſiones Sacri Conſilij apud* Dom. de Franch. dec. 13. & 49. *paſſim obſeruantur.*

5 *Hæres inſtitutus tenetur pro tempore, quo fructus hæreditatis exegit, non fideicommiſſarius.*

6 Author *veridicas ſemper habuit determinationes factas per Sac. Conſil. de quibus apud* Dom. de Franch. dec. 13. & 49. *& ab ijs nec latum quidem vnguem diſcedere auſit.*

7 Tex. in l. deducta 58. §. qui poſt tempus, & l. poſtulante, eod. tit. *declarantur.*

8 *Teſtator qui iniunxit fideicommiſſum, & mandauit hæredi primo loco inſtituto, vt infra præfixum diem ſolueret debitum, vel pro eo vſuras penderet, hoc caſu hæres tenebitur, & ſi ſoluerit, fideicommiſſario ad intereſſe adſtringetur, quia damnum ſentit, non autem ex eo quia fructus percepit iudicio, vel non iudicio Teſtatoris.*

9 *Mora in non ſoluendo debita, hæredi imputari debet, non fideicommiſſario.*

10 *Mora eſt delictum, quod ſuos tenet authores.*

11 *Hæres qui emolumenta percipit, ſemper tenebitur ad onera, varietur quomodocumq; diſpoſitio* tex. in l. poſtulante, ff ad Trebellian.

12 *Legati onus, non expreſſo proprio hæredis, ſiue inſtituti nomine, ſed tantum appellatiuo, idem importat quoad ſolutionem ipſius, ac ſi proprio nomine iniunctum fuerit.*

13 *Hæredis nomen appellatiuum, dum in vno verificari poteſt, nominis proprij vicem obtinet.*

14 *Legatum proprio nomine ab inſtituto relictum, quando cenſeatur repetitum à ſubſtituto.*

15 *Hæredis perſona potius, quàm hæreditas, quando videatur grauata.*

16 *Hæres potius cenſetur in dubio grauatus, quàm ſubſtitutus, aut fideicommiſſarius.*

17 *Legatum eſt donatio quædam à teſtatore relicta ab hærede præſtanda.*

18 *Legati ſolutio collata in tempus mortis hæredis, an ab ipſo fieri debeat, vel à ſubſtituto, ſeu fideicommiſſario.*

19 *Legata ſunt ſoluenda ab hærede, qui percepit fructus, quia onus fructuum eſſe cenſetur eiuſmodi ſolutio.*

20 *Incommoda eum ſequi, quem onera præceſſerunt, ſecundum naturam eſt.*

21 *Subſtitutus, aut fideicommiſſarius, cui reſtituta eſt hæreditas non poteſt conueniri pro ann. legatis ab hærede non ſolutis, ſaltim pro terminis decurſis, antequam fideicommiſſum eſſet apertum.*

22 *Legatum ſoluendum ex fructibus, præſtandum eſt ab hærede, qui percepit fructus, & ſi non viuit, ab eius hæredibus, & non à fideicommiſſario, etiamſi talet fructus fuerint conſumpti,*

pti, & bona, ex quibus fuerunt percepti per hæredem, fuerint alienata.

23 Anton. de Ballis *inuehit probris ſanè verbis contra determinationes Sac. Conſil. apud* Dom. de Franch. dec. 13. & dec. 49. *& contra* textum in l. deducta 58. §. qui poſt ff. ad Trebell. *quodq; nec in iure, nec in æquitate fundari ea poſſint.*

24 Tex. in l. deducta, §. qui poſt tempus, ff. ad Trebell. *non eſt terribilis, & exorbitans, ſed continet æquitatem, & deciſionem rationabilem, ſecundum* Anton. de Ballis ſuper Bulla de cenſib. q. 34. num. 9.

25 *Aequitas ponderata ab* Anton. de Ballis in Bulla de cenſib. q. 34. num. 9. *ad intellectum* tex. in l. deducta, §. qui poſt tempus, ff. ad Trebell. *cõſiſtit in partitione onerum.*

26 *Grauatus in vno, debet in alio releuari.*

27 Paul. de Caſtr. conſ. 18. in 3. dub. *explicatur.*

28 *Commoda quem ſequuntur, onera ſequi debent.*

29 *Hæres non debet in plus grauari, quã Teſtator ordinauit.*

30 Quem non honoro, non onero.

31 *Fructus ſequuntur Dominum.*

32 *Locupletari nemo debet cum aliena iactura.*

33 *Aequum, & rationabile, pro iniquo haberi non debet.*

34 *Fructus ſpectantes ad hæredem, non debent eſſe fideicommiſſarij, ſicuti nec onera maturata tempore, quo fructus percepit hæres, ſoluenda ſunt à fideicommiſſario.*

35 *Sacrum Conſilium cenſuit exorbitantem fuiſſe diſpoſitionem* textus in l. deducta, §. qui poſt tempus, ff. ad Trebell.

36 *Creditores hæreditarij, ante Senatuſconſulti Trebelliani conſtitutionem, quomodo poterant agere contra hæredem ſcriptum, & fideicommiſſarium, hæreditate etiam reſtituta.*

37 *Fideicommiſſarius nõ repræſentat perſonam debitoris, ideoq; non poteſt per creditores hæreditarios conueniri.*

38 *Actiones actiua, & paſſiua tranſeunt in fideicommiſſarium.*

39 Author *improbat dicta per* Anton. de Ballis in loco indicato.

40 *Legata ab inſtituto relicta, cenſentur repetita à ſubſtituto, & fideicommiſſario.*

41 *Teſtator præſumitur prædiligere inſtitutum, non ſubſtitutum.*

42 *Subſtitutus eſt ſubrogatus in locum inſtituti, omneſq; illius qualitates aſſumit.*

43 *Inſtitutus, dicitur in omnibus ſubſtitutus.*

44 *Fideicommiſſarius poſt agnitum, & apertum fideicommiſſum vniuerſale, habetur loco hæredis, & in eum tranſeunt omnes actiones actiuæ, & paſſiuæ, omniaq; onera hæreditaria ſubire tenetur.*

45 *Hæreditas nihil aliud eſt, quàm ſucceſſio in vniuerſum ius, quod defunctus habuit.*

46 *Iuris appellatione, veniunt nomina debitorum.*

47 Dom. Garſia Maſtrillus *laudatur.*

48 *Cenſus annui non ſoluti per hæredem grauatum facta reſtitutione fideicommiſſi, an ſolui debeant per hæredem hæredis grauati, vel per fideicõmiſſarium.*

49 D. Garſia Maſtrillus in addition. ad Petr. de Gregor. de cenſib *approbat opinionem Sac. Conſ.* in deciſ. 13. & 49. *apud* Dom. de Franch.

50 *Hæres grauati, quòd percipiat fructus hæreditatis, & onus redditnum hæreditariorum non ſolutorum ſpectet ad fideicommiſſarium, ſatis durum exiſtimatur.*

51 *Onera ſoluenda ſunt de fructibus.*

52 Io. Petrus Surdus conſ. 92. *enucleatur.*

53 *Onus legatorum, ſpectat ad fideicommiſſarium.*

54 *Hæreditas tranſit in fidicommiſſarium cum onere legatorum, & in eum tranſeunt actiones actiuę, & paſſiuę.*

55 *Creditores velint nolint, ſicuti, & le-*

gatarij, tenentur conuenire fideicommiſſarium.

56 *Doctoris dictum debet intelligi ſecundum Authoritatem, quam allegat.*

57 *Fideicommiſſarius ſi ſolueris, facta ſibi ceſſione à creditore ſubiugataria, poterit cogere hęredem hęredis ad ſibi ſoluendum.*

58 Authoris *exhortatio ad Scribentes, ne probris verbis in aliorum ſententijs, ſiue referendis, ſiue confutandis vtātur, quęque ab ipſis in eorum monumentis poſteritati traditis ſeruari debeant?*

59 *Veritatis intuitu, certandum eſt.*

60 *Veritas ſummum gradum obtinet in rebus humanis, exagitata magis redolet, dicitur lux, eſtq; aromatorū inſtar, quę quò magis conteruntur, magis redolent.*

61 *Humanæ imbecillitatis conditio non patitur, adeò perfectè quem ſcribere, vt nihil prętermittat, & nunquam à veritate aberret.*

62 *Inſcitię, & craſſitudinis non leue argumentum eſt, aliorum ſcripta contumelioſis verbis impugnare.*

63 *Inuidia, quę mala pariat.*

64 *Iudicandum eſt, ſicuti paſſim iudicatum fuit ſecundum determinationes factas per Sac. Conſ. apud* Dom. de Franch. deciſ. 13. & 49. *quicquid contrarium aſſerere tentauerit* Antonius de Ballis loco indicato.

65 *Fideicommiſſarius attenta Bulla Nicolai V. tenetur ad ſoluendum onera hæreditaria, vti detentor bonorum ſubiugatorum, annuiſque redditibus obnoxiorum, ſecundùm opinionem* Maſtrill. in addition. ad Petr. de Gregor. de cenſib.

ARGVMENTVM.

Intereſſe decurſum creditoribus hæreditarijs, pendente tempore reſtitutionis faciendę ab hærede primo loco inſtituto, qui fructus hęreditatis percepit, An ſolui debeat ab hærede ipſo, ſiue eum repræſentantibus, vel à fideicōmiſſario? Exornantur *texx. in l. deducta* 58. §. *qui poſt* ff. *ad Trebell. & in l. poſtulante,* ff. *eod.* pariterq; defenduntur Sacri Regii Conſilij Neapolitani determinationes in materia iurium prędictorum, apud *D. Vincent. de Franch. dec.* 13. & 49. ab impugnationibus *Antonij de Ballis Conſulti Siculi in eius Commentar. ad* Prag. *Regn.* ſuper *Bulla de cenſib. quæſt.* 34. *nu.* 9. qui pariter ab *Authore* carpitur, dùm probris verbis cōtra veneratam ab omnibus Europæ Prætoriis eiuſdem Sac. Conſil. Authoritatem, inſurrexerit, quod (vt omni pateat æuo) non ſine ingenti labore *Authormet* ſingula eius dicta recolens, iuraque adducta per ipſum perpendens, aliorumq; Doctorum cōſarcinatas Authoritates diſpungens, occurrit; ac metho-

dice

dicè inſinuat, qualiter ſint accipienda aſſumpta ab ipſomet *de Ballis* ſub aliorum fide, exarata; quemq; genuinum habeant ſenſum; adeò quod inconcuſſa ſecernatur, veritateq; comprobata eluceſcăt, Sac. Reg. Conſilij Neapolitani ſcita, ſiue (vti aiunt) Deciſiones, quæ ex ponderatis, & adductis per *Authorem*, maiorem præbĕt efficaciam; nec illepidè adducitur, & ponderatur *Dom. Garſia Maſtrill. in addition. ad Petr. de Gregor. de cenſibus, quæſt. 5. num.* 197. verſ. *Ex prædictis*, & verſ. *Ego autem*, qui exprobato *Antonij de Ballis* placito in *Sede indicata*, veriorem Sacri Conſilij ſententiam recenſet, eamq; in praxi tutiorem deſignat; quo loci *Author* mellifluis ſanè verbis, Scribĕtes exhortatur, vt in aliorum ſententiis, ſiue referendis, ſiue confutandis modeſtè ſe gerant, nec aliud quàm veritatis indaginem perquirăt, alioquin ſummę craſsitudinis, & inſciciç argumentum fore, ſuadet.

OBSERVATIO XXXII.

1 TAnti eſt Authoritas Sacri Regij Conſil. Neapolitani, vt nedùm in Regno ab omnibus veneretur, verùm etiã
alienigenas deterruerit, teſte *Philip-*
2 *po Decio in conſ.* 379. *in princ.* magno
ſanè Iureconſulto, qui de ſe ipſo
perhibet teſtimonium, quem adhoc
allegat non minoris Authoritatis, &
3 nominis *Conſultiſſimus Dom. meus Ill.*
Marchio Belmontis Reg. Carolus Tapia, Supremi Collateralis Conſilij, poſt
multa alia ſumma cum laude magiſtratuum expleta munera, Decanus *in Epiſtol.* ad *deciſiones Sac. Conſil.*
per ipsũ congeſtas, & grauiorem eſſe
tãti Prętorij Authoritatẽ fidem pręſtat *Andreas Alciatus* Conſultorum
Conſultiſſimus in *reſponſ.* 109. verſ.
Et in primis, quorum memor extitit
ipſius Sac. Conſ. *Præſ. Dom. de Franch. dec.* 238. *n.* 3. pręter ea, quę ad propoſitũ tradidit *Affl. dec.* 190. *in fin.* vbi
Addentes nonnulla conſarcinarunt.

Quò factum eſt, vt paſſim Suprema Tribunalia iudicarint, quęſiti
pręmiſſi reſolutionem claram emergere ex determinationibus factis
4 per Sac. Conſ. *dec.* 13. *num.* 10. & *dec.*
49. *num.* 11. apud *D. de Franch.* hæ-
5 redem ſcil. inſtitutum teneri pro
tempore, quo fructus hæreditatis
exegit, non fideicommiſſarium, quas
ſanè determinationes, iuribus, & rationibus munitas, ſemper mihi perſuaſum habui, & nec latum quidem
6 vnguem ab ijs in conſulendo abij,
alioſq; eruditos Collegas meos approbaſſe, non ſemel vidi, nobiſque
ſuppetias tribuit *Peregrin.* in abſoluto *tractat. de fideicom. art.* 49. *num.*
66. vbi determinationes Sac. Conſ.
enarrat, ea nempè irrefragabili ratione, quia licèt *tex. in l. deducta* 58.
§. qui poſt, ff. ad Trebell. & l. paſtulan-

Digitized by Google

te eod. tit. videantur aliter determinare, ſicuti in *dec.* 13. *Dom. de Franch.* latè declarat, attamen in theſi præ-
8 poſita per *Dom. de Franch. d. dec.* 49. *num.* 11. quando teſtator iniunxit fideicommiſſum, & mandauit hęredi primo loco inſtituto, vt infra pręfixum diem ſolueret debitũ, vel pro eo vſuras penderet, hoc caſu hęres tenebitur, & ſi ſoluerit fideicommiſſario ad intereſſe adſtringatur, quia dammum ſentit, non tamen ex eo, quia fructus percepit iudicio, vel non iudicio teſtatoris, ſicuti in *dd. iuribus*, § *qui poſt*, *& l. poſtulante* videtur diſpoſitum: ſed quia teſtatoris voluntati non paruit, qui mãdauit infra certum tempus ſolui, ex
9 qua non paritione ipſe eſt in mora, quę ſibi, & non fideicommiſſario
10 nocere debet, cum omnis mora ſit delictum, quod ſuos tenebit Authores, & licèt nihil alleget, faciunt tamen adamuſſim, quę exararunt *Iaſ. Mantic. & Menoch.* ſtatim allegandi, verſ. *Iiſque adſtipulatur num.* 12. id quod in noſtro quæſito etiam procedere tradit *Dom. de Franch. d. num.* 11. verſ. *Et quamuis hæres*, ibi, *Et quãuis hæres etiam quod teſtator non expreſſiſſet, teneretur ad huius debiti ſolutionem, quia hæres*, ſubdens poſt *Cyn. in l. iubemus*, C. *ad Trebell.* quam per prius allegaſſe meminit in *dec.* 10. quod varietur quomodocumque, &
11 qualitercumque diſpoſitio *d.* §. *qui poſt*, ſemper hæres, qui emolumenta percipit, tenebitur ad onera.
12 Iiſque adſtipulatur *Ioannes Criuellus deciſ. Dolan.* 55. *num.* 1. verſ. *Et poſito*, inquiens, quòd licèt legati onus non expreſſo proprio, ſed tantùm appellatiuo inſtituti nomine, vtpotè hæredis, fuerit iniunctum, tamen adhùc idem eſſet dicendum,
13 ac ſi proprio hæredis nomine, onus appoſitum fuiſſet, ex ijs quę tradit *Caſtrenſ. in l. Licet num.* 4. *ff. de lega.* 1. quod nomen appellatiuum hæredis, cùm in vno ſolo verificari poteſt, nominis proprij vicem obtinet, dùm per prius *eod. num.* 1. edixerat
14 nulli dubium eſſe, quin legato relicto ab inſtituto proprio ei ꝰ nomine expreſſo, minimè legati onus repetitum cenſeatur in ſubſtitutum, ſicuti de communi teſtatur *Iaſ. conſ.* 95. *num.* 1. *lib.* 1. *Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 2. *num.* 15. *& Menoch. de præſumpt. lib.* 4. *præſ.* 103. *n.* 24. tunc etenim videtur
15 potius grauata perſona hæredis, quàm hęreditas, per *tex. in l. nonnunquam, ff. ad Trebell.* & approbat *Menoch. loc. cit. num.* 29.

Nec diuerſa erit diſpoſitio ſecundum *Criuell.* ibi *num.* 3. ſi hæredi datus ſit ſubſtitutus vniuerſalis, & imperſonaliter iniũctũ ſit legati onus, nam tunc, adhuc etiam dicendum
16 eſt in dubio, hæredem potius cenſeri grauatum onere legati, quàm ſubſtitutum aut fideicommiſſarium vniuerſalem, vulgare ſiquidem eſt ex definitione, ſeu mauis deſcriptione legati *in* §. 1. *Inſtit. de lega. & eod. tit. ff. l. legatum eſt quædam*, & ibi *gloſ.* legatum in dubio potius cenſeri re-
17 lictum ab hærede, quam ab alio, cum ſit donatio à teſtatore relicta ab hærede præſtanda, præſertim ſi non purè, ſed in diem, aut ſub conditione relictum ſit fideicõmiſſum, vti poſt *Bart. in l. Marcellus*, §. *idem Pomponius, ff. ad Trebell.* tradit *Mantic. de coniect. vlt. vol. lib.* 8. *tit* 2. *nu.* 8. vbi ex *Bald. Crav. Corn. & Alcia.* communem eſſe teſtatur, idq; locum ſibi vindicare inſinuat *Criuell. d. nu.* 3 verſ. *Quinimò*, etiamſi ſolutio collata ſit in tempus mortis ipſius hæredis, per ea, quæ tradit *Bart. in l. qui duobus, ff. de vulg. & pup.* quæ ſequuti ſunt *Dec. conſ.* 581 *num.* 8. verſ. *Vlterius*, *& Menoch. præſ.* 131. *num.* 11. *lib.* 4.

Potiſſima autem ratio, ex qua eiuſmodi aſſumptum comprobatur, nempè legata ab eo deberi, qui fru-
19 ctus percepit, ea eſt, quia fructuum onus

onus eſſe cenſetur, ad *tex. in l.fin. §. ſin autem*, *C. de bon. qua liber. & in l. liberto*, *§. 1. ff. de ann. lega. l. firmio*, *§. pater*, *ff. quan. dies lega. ced.* ex quibus conſequentiam optimè format *Griuell. d. dec. 55. num.* 8. verſ. *Conſequens eſt*, eandem quoq; vigere diſpoſitionem quãdo teſtator expreſsè mandauit legatum ſolui ex fructibus, cum ſecũdum naturam eum
20 incommoda ſequi, quem onera præceſſerunt, *l. ſecundum naturam, ff. de regu. iur.* cum *concordan*.

Et propriùs rem noſtram attingens *num.* 10. verſ. *Et in ſpecie*, ſubſti-
21 tutum, aut fideicommiſſarium, cui reſtituta eſt hæreditas, non poſſe conueniri pro ann. legatis ab hærede non ſolutis, ſaltem pro terminis decurſis (vti eſt caſus noſter) antequã fideicommiſſum eſſet apertum, in dubiũ reuocari minimè poſſe affirmat, ex ijs, quæ in terminis, omniũ primus affirmauit *Pau. de Caſtr. conſ.* 16. *in* 3. *dub. num.* 4. *vol.* 2. quem ſequuti ſunt *Iaſ. d. conſ.* 95. *num.* 2. *vol.* 1. *Simon de Pret. de interpret. vltim. volunt. lib.* 4. *dubit.* 9. *num.* 27. verſ. *Ideò*, *Crau. conſ.* 19. *col. fin. in princ. Natt. conſ.* 323. *ad fin.* & iterum *de Petris dubit.* 11. *num.* 30. verſ. *de alijs autem*, *& lib.* 5. *dubit.* 2. *nu.* 10. *&* 11. verſ. *Quia ad hac*, *& dubit. vltim. num.* 30. inquiens expreſsè legatum ſol-
22 uendum ex fructibus præſtari ſpectat ad hæredem, qui percepit fructus, & ſi non vluit, ad eius hæredes, & non ad fideicommiſſarium, etiamſi tales fructus fuerint conſum pti, & bona ex quibus fuerunt percepti, per hæredem fuerint alienata, ſicuti reſpondit *Corn. conſ.* 183. *lib.* 1. & doctrinam *Paul. de Caſtr. in d. conſ.* 16. quod eſt 78. *in antiq. in* 3. *dub.* eſſe notabilem, & memoria dignam tradit *Cotta in ſuis memorab.* verb. *Hæres grauatus*, verſ. *De onere*.

Et licèt ab hac conclamata ſentẽtia reſilientem, neminem quiſquis crediderit; *Proh dolor?* oppugnantẽ vidimus *Antonium de Ballis* Iurecon-
23 ſultum Siculum in eius *commentar. ad Prag. Regn.* ſuper *Bull. de cenſib. q.* 34. *num.* 9. qui probris ſanè verbis adſtruit ſententiam Sacri noſtri Conſitij, de qua apud *Dom. de Franch. d. dec.* 13. *&* 49. ſibi ſecuram non videri, nec iuridicam, & iterum *num.* 12. verſ. *Ex quibus*, audacter affirmat determinationem Sac. Conſ. eſſe contra *tex. in d. §. qui poſt*, nec in iure, fundari poſſe, nec in æquitate.

24 Idq; vt oculata fide ſuadeat *num.* 9. ponderat diſpoſitionem *tex. in d. §. qui poſt*, non eſſe adeò terribilem, particularem, aut exorbitantem, ſicuti Domini de Sac. Conſ. exiſtimauerunt, ſed potius videtur continere æquitatem, & deciſionem ratio-
25 nabilem; æquitatem verò, & rationabilitatem ex eo fundat *num.* 11. quia bipartit onera, & commoda inter hæredem inſtitutum, & grauatum, & fideicommiſſarium, nam grauauit hæredem inſtitutum, & ipſius hæredem, vt non acquirat iura non exacta, & è contrario releuat eum à ſolutione onerum non ſolutorum, & ſimiliter fideicommiſſarium grauat vt teneatur ad onera non ſoluta, & eum releuat, vt acquirat onera non exacta, vndè infert, maximam æquitatem demonſtrari in illo *tex.* & paritatem grauaminis,
26 & beneficij, vt ſi in vno ſunt grauati, pariter in alio releuentur, per *tex. in l. qui ſentit, ff. de regu. iur. & cap. qui ſentit eod. tit. in* 6. ex quibus ceſſare tradit rationem illam, in qua ſe fundauit Sac. Conſ. quod ſi habuit fructus, teneatur ad onera, quia iam ille *tex.* ſi in aliquo releuauit fideicommiſſarium, & ſimillter hæredem inſtitutum, iam in alio grauauit.

27 Nec obicem facere autumat *Pau. de Caſtr. d. conſ.* 18 *in* 3. *dub.* quia (videre ſuo) fundat eius dictum ex *tex. in l. apud Iulianũ, §. hares, ff. de lega.* 1.

ex

ex quo eius dictum non fundatur, & in ſui defenſorem adducit *Surd. conſ.*92. *num.*10. *& ſeqq. lib.*1. qui licèt referat *Caſtrenſ. & Natt.* id perfunctoriè factum tradit.

Verùm: eiuſmodi ſingularis Doctoris placitum, adeò abeſt, vt ex dictis per ipſum probetur, vt potius inſulſum, vndiq; videatur, nam ſi ex æquitate, & rationabilitate ſuum dictum formare intendit, quæ maior eſt æquitas ea quam tradidit *Conſultus in d. l. ſecundum naturam, ff. de regu. iur.* vt eum ſequantur onera,
28 quem commoda ſequuntur? vndè ſi hæres inſtitutus percepit fructus hæreditatis, eum & onera exoluere debere pro tempore, quo percepit, æquum eſt, nam dùm fideicommiſſarius debet potiri cōmoditatibus, & fructibus hæreditarijs à die reſtitutionis hæreditatis ſecundum mentem, & intentionem teſtatoris, ſi eſſet obnoxius ſolutioni onerum hæreditariorum debitorum tempore,
29 quo hæres fructus percepit, vtique in plus grauaretur, quàm teſtator ordinauit contra *tex. in l. ab eo, C. de fideicom.* ex quo elicitur illa conclu-
30 ſio, *Quem non honoro, non onero,* Et è contra, dùm hæres inſtitutus non poteſt exigere fructus maturatos in vita ſua, vt illos poſtmodum habeat fideicommiſſarius, & non hæres hæredis inſtituti, adhùc voluntati, & intentioni Teſtatoris repugnat, qui primo loco voluit illum eſſe hæredem, & ſic dominum totius hæreditatis, fructus autem ſequuntur
31 dominum, *l. Herennius, ff. de vſur.* Imò adeò elongatur æquitas, ex dictis per *Anton. de Ballis in loc. cit.* vt rectiùs dici poſſit alterutrum ex his hæredem, ſcil. inſtitutum, vel fideicommiſſarium locupletari cum al-
32 terius iactura, ſi eius dictis annueretur, repugnante *tex. in l. nam hoc natura, ff. de condict. indeb. cap. locupletari, de regu. iur. in 6. l. iure naturæ, ff. eod. l. ſi quis mancipijs, §. fin. ff. de inſtitut. Aſſl. dec.* 316. *Giurb. obſeru.* 1. *num.*14. *in fin.* vndè euidenter apparet, irrationabile, & iniquum, id
33 quod pro æquo, & rationabili tradidit præfatus *Author*, imò improportionabile, dùm vult æquum eſſe
34 quod fructus ſpectantes ad hæredē ſint fideicommiſſarij, & onera maturata tempore, quo fructus percepit hæres, ſoluantur à fideicommiſſario contra *tex. in l. fin.* C. *de pact. conuen.* vbi ius attendit proportionē genericam in quolibet actu.

Meritò igitur iure, Domini de Sac. Conſ. viri vndequaq; dati, & perſpicaces cenſuerunt *tex. in d. §. qui poſt* eſſe particularem, & exorbi-
35 tantem, dùm prima (vt aiunt) fronte cōtrarium ſibi perſuadebat, teſte *Dom. de Franch. d. dec.* 13. *num.*4. *verſ. Et re vera.*

36 Et quatenus idem *de Ballis num.* 10. pro intelligentia eius racionationis ad *tex. in d. §. qui poſt,* prænotauit omnia feciſſe SenatusConſultum Trebellianum, nam antè ipſius conſtitutionem creditores hæreditarij poterant ſolum agere contra hæredem ſcriptum, non autem contra fideicommiſſarium etiam hæreditate reſtituta, duabus rationibus; Prima ſcil. quia actiones perſonales competētes creditoribus dabantur olim contra debitorem, vel eo mortuo contra eius hæredem, quò fit, vt dùm fideicommiſſarius non repræſentat perſonam debitoris, non poterat per creditores hæreditarios conueniri; Altera ratio, cui innititur, ea eſt, nam hæres adeundo quaſi contrahit cum creditoribus, & erit eis obligatus ex hoc quaſi contractu, qui non poteſt verificari in fideicommiſſario vniuerſali etiam reſtituta hæreditate, vndè à creditoribus conueniri non poterat, ſed poſtmodum SenatusConſulti Trebelliani Conſtitutio indulſit, vt in
38 fideicommiſſarium tranſeant actiones actiuæ, & paſſiuæ, ſicuti habetur in

in *tex. in l. 2. ff. ad Trebell.* concludẽs ex Trebelliani efficacia, & operatione iure ſuo hæredem fructus percipere, & exindè bipartitam illam æquitatem ortam fuiſſe.

39 Mihi videtur falſum eius enũciatum, nam *textum* habemus ſingularem *in l. licèt Imperator 72. ff. de lega. 1.* quo cauetur legata ab inſtituto re-
40 licta, cenſeri repetita à ſubſtituto, vel fideicommiſſario, *Iaſ.* & communiter *DD. in d. l. 1. Guid. Pap. dec. 296. & conſ. 8. nu. 3. D. de Franch.* plenè *dec. 1. n. 5. Menoc. de præſum. præſ. 108. lib. 4.* vbi in terminis examinat quæſtionẽ, probatq; tribus rationibus poſt *Iaſ.* & alios nempè, Primò, quia te-
41 ſtator cenſetur magis diligere primò inſtitutum, quàm ſubſtitutum, *l. Publius, §. 1. ff. de condit. & demon.* vndè ſi illum grauauit legato, multò
42 magis eſt præſumendum voluiſſe grauare ſubſtitutum, Secundò, quia ſubſtitutus eſt ſubrogatus in locum inſtituti, ob idq; omnes illius quali-
43 tates aſſumit, *l. ſi eum, ff. ſi quis cantion.* Tertiò, quia inſtitutus, in omnibus ſubſtitutus dicitur, *l. Iulianus, ff. de hæred. inſtit.* quæ nedùm vigent in vulgariter ſubſtituto, ſed etiam in ſubſtituto per fideicommiſſum vniuerſale, ſecundùm *Menoch. loc. cit. num. 57. & 58. Peregr. de fideicom. art. 4. per tot.* benè *Criuell. d. dec. 55. num. 15.* vbi tradit fideicommiſſarium
44 poſt agnitum, & apertum fideicõmiſſũ vniuerſale, loco hæredis eſſe, & in eum tranſire omnes actiones, tàm actiuas, quàm paſſiuas, ob idq; teneri ſubire omnia onera hæreditaria, & ea exequi, prout tenebatur hæres, ex dictis per *Bellon. conſ. 62. num. 7. DD.* communiter *in l. Marcellus, ff. ad Trebell.*

Et ſi replicetur, prædicta proceſſiſſe vigore Senatus Cõſulti Trebelliani, & non antè, ideòq; incidere cum dicto ipſis *de Ballis*; Adhuc vrgeo etiam ante Conſtitutionem dicti Senatus Conſulti idem fuiſſe diſ-
poſitum, nam cum hæreditas nihil
45 aliud ſit, quàm ſucceſſio in vniuerſum ius, quod defunctus habuit, *l. nihil aliud ff. de regu. iur.* & appellatione
46 iuris veniunt nomina debitorum, dicendum eſt quemcumque ad quẽ hæreditaria bona peruenerunt fuiſſe obnoxium ad ſolutionem legatorum, & onerum.

Nec ex eo (etiamſi concedamus) quod virtute Senatus Conſulti poſſint creditores vrgere fideicommiſſarium ad ſolutionem debitorum, & onerum, quod per prius non erat prouiſum, niſi contra hæredem inſtitutum, ex dictis per *Ballis* poſt *Iaſ. nu. 10.* quę bona deduci poteſt conſequentia, ſiue ęqua, aut rationabilis promanat diſpoſitio, vt hęres inſtitutus non acquirat ſibi, eiuſq; hęredibus fructus maturatos pendẽte tempore reſtitutionis, quo hæreditatem habuit, & fideicommiſſarius teneatur ad exoluẽdum onera maturata tempore quo hæres fructus percepit; ſicuti modò adnotauimus.

Quid dicendum modò erit ad aliud aſſumptum ipſius de *Ballis*, dùm aſſeruit *Pau. de Castr. d. conſ. 18.* minimè probare eius opinionem, & in contrarium vrgere tradit *Surd. d. conſ. 92.*

Mihi herclè elaborandum non eſt pro aſſumpti prædicti diluitione, Alium etenim, atque alium ha-
47 bes Lector Doctorem magni nominis, apprimèq; doctum, & eruditũ, qui noſtram ſuſtinet aciem, is eſt *D. Garſia Maſtrillus,* qui in *additionibus* (ſanè aureis) *ad Petr. de Gregor. de cenſib. q. 5. num. 197.* verſ. *Ex præcedenti,* verſ. *Ego autem,* excitaus quæſitũ,
48 quod practicabile dicit, An cenſus annui non ſoluti per hæredem grauatum, facta reſtitutione fideicommiſſi, ſolui debeant per hæredem hæredis grauati, vel fideicommiſſarium, tradit articulum eſſe ſubtilẽ ſuper quo DD. varia dixiſſe, addu-

cens *Anton. de Ballis loc. iam allegato*,
qui tenet ſpectare ad fideicommiſ-
ſarium, ex multis, motus authori-
49 tate *Surdi d.conſ.*92.quodq; contra-
rium tenuerunt Domini de Conſi-
lio Neapolitano in *d. dec.*13. *&* 49.
apud *Dom.de Franch*.
Quò circa: rem (de more) opti-
mè, & funditus deguſtatus *Maſtrill.*
apertè Sac. Conſ. determinationes
amplectitur, reprobata ſententia
50 ipſius *de Ballis*, ea nempè ratione,
quia durum eſset, quod hæres gra-
uati perciperet ſibi fructus hæredi-
tatis, & modò onus reddituum hæ-
reditariorum nō ſolutorum ſpecta-
ret ad fideicommiſsarium, adducēs
in terminis *d. dec.*49.*Dom.de Franch.*
& Pau. de Caſtr. conſ. 16. vbi expreſ-
ſim id determinare aſserit ſequutū
à Iaſ. d. conſ. 95. *lib.* 1. *& Natt. conſ.*
321. *& conſ* 323. *lib.* 1. nam de fru-
51 ctibus ſoluenda ſunt onera ad *tex.*
in l. apud Iulianum, §. *hæres*, *ff. de le-*
gat. 1.
52 Vtq; ſuimet macerie dicta per
Ballis, deſtruātur, aſserit *Surd.d.conſ.*
92. per ipſum allegatum, minimè
loqui de onere annui redditus non
ſoluti tempore, quo hæres poſsedit,
ſed tantùm firmat concluſionem
53 (quam veriſſimam exiſtimat *Ma-*
ſtrill. ibi) quod onus legatorum, &
hæreditatis ſpectat ad fideicommiſ-
ſarium, ad *tex.in l* 2.*& l.fin.C.ad Tre-*
bell. quia hæreditas tranſit in fidei-
54 commiſsarium cum onere legato-
rum, & in eum tranſeunt omnes ac-
55 tiones actiuæ, & paſſiuæ, adeò quod
creditores, & legatarij, velint nolint,
tenentur conuenire fideicommiſsa-
rium, ad quod probādam cotas ad-
ducit, dùm autem tangit articulum
noſtrum *num.*14. firmat concluſionē
pro hærede, allegando *Caſtrenſ. Iaſ.*
& Natt. non quia perfunctoriè, ſi-
cuti cenſet *de Ballis*, quia ſatiùs pu-
tauit *Surd.* prælatos Authores ad-
ducere ad eiuſmodi theſim cōpro-
56 bandam, vndè ſuccedit concluſio
Doctoris dictum eſse intelligendum
ſecundum authoritatem, quam alle-
gat ex recepta doctrina *Bart.in l.non*
ſolum, §. *liberationis*, *ff. de liberat.lega.*
Vndè infert. *Maſtr.* ibi quod ſi ſol-
57 uerit fideicommiſsarius, facta ſibi
ceſſione à creditore ſubiugatario,
poterit cogere hæredem hæredis
grauati ad ſibi ſoluendum.
Ecce igitur, clauus clauum tradit.
Siculus, Siculum inuehit, & venerā-
da Sac. Conſil. authoritas à contra-
riorū labe expurgata, nitid or exur-
58 git; Optandum ſanè eſset (vt meum
in hoc ſemel animum adaperiam) ab
Authoribus quarumcumq; diſcipli-
narum, præſertim ijs, quibus à Deo
datū eſt in legali ſcientia adeò pro-
ficere, vt alijs lucem aliquam eorum
lucubrationibus afferre poſſint, dū
pro veritate inſinuanda, non tamē
contradicendi ſtudio calamum arri-
piunt, decentiùs in aliorum ſenten-
tijs, ſiue referendis, ſiue confutan-
dis, non niſi honeſta de Authorum
perſonis, earumq; operibus profer-
re, quàm eoſdem verbis malè dictis,
perperàm conceptis, conuitijſq; car-
pere.
59 Eſt pro veritate certandum, vt-
potè, quæ ſummum gradum obti-
net in rebus humanis, atq; exagitata
60 magis ſplendeſcit, *cap.graue* 35.*q.*9.
eſtq; aromatum inſtar, quæ quò ma-
gis conteruntur, magis redolent, ſe-
cundùm *Caſtrenſ. conſ.* 28. *lib.* 1. lux
dicitur *ad tex. in l ob carmen in fin.ff.*
de teſti. cap. cauſam, verſ. *Ex præmiſſis*
de probat. cum alijs adductis *à Dom.*
Suelu. conſ. 42. *nu.* 26. omnes ſcimus
omnia, vnus prorsùs omnia ignorat.
Omnes quidem currimus, vnus ac-
cipit brauium. Reuelantur paruulis,
quæ abſcondita ſunt Sapientibus;
Ingenioſum exiſtimo, & laudabile
nimis ad indaginem veritatis, aliorū
ſententias perſcrutari, eaſque ſi
oportet, improbare. Veritas namq;
ſummum tenet gradum, & alterius
verbis alligari, dùm ità non ſentias,
pu-

Digitized by Google

61 pudendè facis, nec humanæ imbecillitatis conditio patitur, adeò perfectè quem ſcribere, vt nihil prętermittat, & nunquam à veritate aberret, Attamen quid commune habet verba contumelioſa, vt veritatem ſecteris? imò fateor ingenuè, ſtomachatus ſum non ſemel, dùm apologica nonnullorum ſcripta recenſui, tot plena contumelijs, tot verbis iniurioſis, vt nihil ad rem, quàm agunt pertineant, neq; aliud efficiāt, quàm aliorum ingeniorum irritatos ſentire aculeos, quod quidem
62 eſt potiſſimum ſummę inſcitię, & craſſitudinis argumētum, ſicuti aduertit *Reg.Galeot. in 1. lib. controuerſ. illuſtr. cap. 35. in ſummar. reſponſ.* editi per *Cardin. Mantic.* idq; mihi obloquēdi genus nunquam arriſit, nec arridere poterit vſquequaq; donec manus calamum reget (Deo fauente) ſicuti palàm deteſtor, abhominor, atq; exhorreſco adhùc referens; paruiq; faciendam nonnullorum ingloriorum ſcripturientium ambitionem cenſeo, qui ex alienis laboribus mendicatim congeſtis, ſuos infartierunt centones, nec in alio elaboraſſe videtur, quā alio conducto, & ſubducto pallio, & filo, cōſuant, cōſarciantq; adhùc viuentiū Authorum folia, & aliena pro ſuis, gloriabundè fatis, ſeù mauis pudebundè venditant, vndè ſæpè accidit, quod negligunt, quæ non intelligunt, & carpiunt, quæ vix capiunt. Sincero ſint Authores animo; æmulari chariſmata meliora enitendum eſt, ſummaq; ope elaborandum; Inuidia deteſtabilis eſt, Authoriſq; ſui maculata detinet oſſa, vndè Vates ille cecinit,

63 *Inuidus alterius macreſcit rebus opimis.*

Et illud probè collineat,

Inuidus eſſe nolo, inuidioſus eſſe laboro.

Auſam mihi tribuit, vt prædicta exàrarem *Anton. de Ballis*, qui vt ingenioſum ſe præbeat in intellectu *text. in l. 9. qui poſt l. deducta, ff. ad Trebell.* dùm Sac. Conſ. deciſiones redarguere ſatagit, obloquutus eſt, adeò quod effecerit Deus, vt conciuis ſuus *Maſtrill.* ipſum obiurgando, Sac. Conſ. determinationibus inhæſerit, eique nos ſubſcribimus, & te-
64 ſtamur ità paſſim iudicatum eſſe, & debere in poſterum iudicari.

Reſtringit tamen *Maſtr.* eiuſmodi determinationes attento priuilegio *Reg. prag. 1. de cenſib.* ſuper *Bulla Nicolai V.* quo in caſu tenet fideicommiſſarium omninò cogi ad ſoluendum onera hæreditaria, vti detentorem bonorum ſubiugatorum, & obnoxiorum annuis redditibus.

SVMMARIVM.

1 *Homines plus ſperant in eorum bonis, quàm quod habeant.*

2 *Decoctus non poteſt petere intereſſe ab eius debitoribus.*

3 Burſatus in conſ. 72. num. 8. *verſ.* Quarto accedat lib. 1. *dùm inquit decoctum non poſſe ab eorum debitoribus petere intereſſe, nullam de hoc affert rationem, ſed Doctorum Authoritatibus innititur.*

4 Author *fatetur non reperiſſe Authores à* Franciſco Burſato *adductos* in conſ. 72. num. 8. *verſ.* Quartò accedat lib. 1 *dicentes id ad quod ab ipſo* Burſato *allegantur.*

5 Franciſcus Burſatus *in magna æſtimatione fuit habitus à* Dom. Vincentio de Franch. Sac. Conſ. Præſide.

6 Author *conſueuit in articulis elaborandis, prater iura, & Doctorum Authoritates, rationem ſemper exquirere.*

7 *Argumentum ex vi correlatiuorum deſumptum, dicitur probabile; forte, vtile, & multum frequens.*
8 *Argumentum ex efficacia correlatiuorum procedit conſtructiuè, & deſtructiuè.*
9 *Decoctus ſtatim amittit adminiſtrationem ſuorum bonorum.*
10 *Decocto in Regno, ſtatim dantur perſona, quæ exigant, & conſeruent pro creditoribus bona decocti, per quos omnia geruntur circa bonorum ipſius adminiſtrationem.*
11 Author *impugnauit liquidationem inſtrumenti initi per eum, qui mercator dùm extitiſſet, eius bona in Sac. Conſil. deducta fuerunt vrgentibus creditoribus, illique curator fuit datus, & ſecundum eius patrocinium extitit iudicatum.*
12 *Decoctio ſi ſuperuenit, omnes contractus initi per decoctum, qui vendidit ann. introitus, habentur pro reſciſſis, & dominium illud acquiſitum per venditionem reſoluitur, ſeu potius transfunditur in creditum, & emptores ànnuorum introituum efficiuntur creditores tàm ſortis principalis, quã annualitatum.*
13 *Intereſſe annuorum introituum non currit exiſtente debitore decocto, ità iuris miniſterio fit, vt reſoluatur contractus.*
14 *Intereſſe tertiarum deberi ex contractu reſciſſo, impoſſibile eſt in iure.*
15 *Tertiæ vbi non debentur, nec earum intereſſe deberi, certum eſt, quia remoto principali, remouetur, & acceſſorium.*
16 *Intereſſe non debetur, data mutatione ſtatus debitoris, ex qua detegitur paupertas.*
17 *Paupertas ſuperueniens excuſat à mora, & ab omni intereſſe.*
18 *Paupertas excuſat nedùm à mora, ſed etiam à periurio, & pœna.*
19 Dom. Gabriel Valaſcus *laudatur.*
20 Dom. Camillus de Medicis *laudatur.*
21 *Interdictus, bonorum adminiſtratione amittens, ideò non tenetur ad intereſſe, quia impoſſibile eſt, vt pareat obligationi.*
22 *Impoſſibilium, nulla eſt obligatio.*
23 *Impoſſibilium præſtatio, natiuitati etiã obligationis naturalis reſiſtit.*
24 *Promiſſio de re impoſſibili non tenet, ſiue contractus ſit ſtricti iuris, ſiue bonæ fidei.*
25 *Impoſſibile promittens, non videtur habere animum ſe obligandi.*
26 *Mora purgatio impeditur per mutationem ſtatus, ex qua detecta eſt paupertas.*
27 Author *rationem eam eſſe adſtruit, quod decoctus non poteſt petere intereſſe ab eius debitoribus, quia ipſemet decoctus non tenetur ad intereſſe ſolutionem, & ſic ex vi correlatiuorum.*
28 *Retorſio iuris iniqui, procedit de iure.*
29 *Moratoriam opponens contra ſuos creditores, pati debet, vt illa etiam vtatur ſui debitores.*
30 *Decocto, an debeatur ab eius debitoribus intereſſe, non paſſim apud Doctores diſcuſſum inuenitur.*

ARGVMENTVM.

Decoctus, ſicuti non tenetur ad intereſſe eius creditoribus ob mutationem ſtatus, & interdictionem bonorum, ſiue iuris miniſterio, ob detectam prupertatem, ſiue ex quotidiana, & inconcuſſa Regni Tribunalium praxi, qua eliguntur perſonæ pro adminiſtratione patrimonij ipſius, qui ſolum vertit, ſeu foro ceſſit, & deputatione prędicta peracta intelligitur interdicta

ĉta adminiſtratio, An poſſit petere intereſſe ab eius debitoribus? Noua, & curioſa indagatio: quę vſquemodò Rotalem non dùm recepit determinationem; ad cuius enucleationem *Author* negatiuam ſuſtinens opinionẽ, quamplura allegauit, & conuincentibus rationibus defendit; Reſolutio, ſiue reſciſſio contractuum in Regno, ſuperueniente debitoris decoctione, vndè ortum habuit; vt venditores ann. introituum teneantur ad ſortem principalem, eiuſq; intereſſe ad diem vſque decoctionis, non vltrà, & ſic emptores eorũdem ann. introituum efficiantur expliciti creditores, adeò quod ſortem illam principalem, ſeu capitale demortuum in terminis *Bullæ Nicolai V*. redactę in *volum. Pragmaticar. Regni, rubr. de cenſib. prag.* 1. iuſtè valeant conſequi, inuito debitore, eodemq; annuorum introituum venditore? Quãuè vim, & efficaciam prębeat argumentum deductum ex natura correlatiuorum?

OBSERVATIO XXXIII.

QVotidianus eſt caſus (malo humani generis fatò) adſcribendus, qui adeò ſpiſſim contingit, vt Practicorum oculis paſſim occurrat, ſeſeque ingerat, dùm homines con-
1 ſueuerunt longè plus in eorum bonis ſpem habere, quàm par eſſet; vndè tẽporis curſu fruſtratos ſe agnoſcentes, ac creditorum molè obæratos, cedunt bonis, ſiuè ſolum ver-
2 tunt, quo caſu intereſſe ab eorum debitoribus minimè petere poſſe,
3 tradit *Burſ. conſ.72. n.8. verſ. Quartò accedat lib.* 1. nullam de hoc dicto rationem expendens, ſed Authoritatibus dumtaxat ſuffultus, allegat *Couarr. variar. reſol. lib.3 cap.4. Plot. in repet. l. ſi quando num.427. 455. &* 469. *Rebuff. in l. 1. num.* 570. *C. de ſenten. quæ pro eo quod intereſt profer.* quos adducit ad idem dictum comprobandum *Intrigl. ſing. 62. num. 1. lib.2.* quos Authores à *Me* perlectos,
4 tale quod dicentes reperire non valui; vnicus tantùm pro opinione re-
5 manet *Burſatus*, cui ſanè credendum cenſeo, eo quod magni eum faciebat *Præſ. de Franch.* vti ipſe teſtatur *dec.* 109. *ad fin.*

Cùmquè præ manibus articulus defendendus mihi contigiſſet, præ-
6 dictos DD. allegaui, ijs tamen (ſecundum morem meum) minimè contentus, rationem perquiſiui, quę ad ità determinandum mouere poterat præfatos Conſultos, & firmè ſuſtinui, ex regula correlatiuorum emanare, de qua *in l. fin. C. de indict. vid. toll. in l. fin. ff. de acceptil. & in l. 1. C. de cupreſſ. lib.10. cap. debitum de baptiſm. cap. fin. de inſtit. clem.* 1. verb. *æternaliter de ſumm. trinit. & fid. cathol. gloſ. in l. 1. C. ne fideiuſſor. dot. dent. cap. 1. de locat. & in cap. ſi poſt-*

quam

quam de elect. in 6. Bart. in l. liberorum §. 1. ff. de his qui notan. infam. Hyppol. de Marſil. in l. ſi quis viduam num. 14. *cum ſeqq. ff. ad l. Cornel. de Sicar.* poſt *Iaſ. in d. l. fin. C. de ind. vid. toll. Mexia in prag. taxa panis, concl.* 2. *num.* 60. verſ. *Quodq; & in* 2. *par. reſponſi ſuper immunitate ſarſaniorum equitum, num.* 28. *& ſeqq.* cuius argu-
7 mentum probabile, forte, vtile, & multum frequens extollit poſt *Bald. in l. conuenticulam*, *C. de Epiſ. & cler.*
8 *Euerar. in topic. legal. loc. à correlatin. in princ.* vbi tradit procedere conſtructiuè, & deſtructiuè, per plura exempla diſcurrens.

Scitum etenim eſt, eò ipſo quod quiſpiam foro cedit, ſeu ſolùm ver-
9 tit, ſtatim illi adminiſtrationem interdici, per *tex. in l. item ſi vnus, ff. de arbitr. l. is qui bonis, & l. qui bonis, ff. de ceſſion. bonor.* per quæ iura tenet *Stracc. de decoctor. par.* 3. *num.* 14. *Dom. de Franch. dec.* 55. *num.* 2. vbi adducit *Bal. conſ.* 400. *num.* 5. hinc in Regno
10 praxis inoleuit, quod decocto dantur perſonæ, quæ exigant, & conſeruent pro creditoribus bona decocti, & ex tunc decoctus aliquam adminiſtrationem non habet, ſed omnia per perſonas deputatas geruntur. ſicuti fidem præſtat de obſeruantia *Dom. de Franch.* ibi *num.* 3.
11 verſ. *Sed ad hoc, Camill. de Medic. conſ.* 98. *num.* 25. & poſt ipſos adnotaui *Ego* in pulchro caſu liquidationis inſtrumenti vigore Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ, quam impugnaui. & ſecundum ſcripta per *Me* fuit iudicatum, quæ exarata ſunt *in* 1. *diſcept. forenſ. cap.* 39. imò decoctum haberi pro mortuo, tradit nouiſſimè *D. Petrus Franciſcus de Tonduti Sanlegerius* celeberrimus Cōſultus *in quæſt. ciuil. cap.* 72. *num.* 9. *& cap.* 100. *num.* 19.

Alteraq; exindè emanauit praxis in Regno, quam frequentiſſimam dicit *Reg. Rou. in prag.* 3. *num.* 12. verſ. *Inoleuit ſub tit. de ceſſion. bonor.* in con-
12 tractibus venditionū annuorum introituum ad formam Bullæ, & *prag.* 1. *de cenſib.* per ſuperuenientem decoctionem haberi cōtractus pro reſciſſis, & dominium illud acquiſitū per venditionem reſolui, ſeu potiùs transfundi in creditū, & q̃ emptores efficiuntur expliciti creditores,
13 tàm ſortis principalis, quàm annuorum cenſuum, nec amplius currere annualitates, nec earum intereſſe. tradit *Reg. Rou. num.* 17. verſ. *Ratio dubitandi ad fin.* vbi eam eſſe vim, & efficaciam reſolutionis contractus per decoctionem, miniſterio iuris
14 inſinuat, ſubdens *num.* 19. verſ. *Anſequuta*, impoſſibile eſſe, quod ex illo contractu reſoluto, & reſciſſo debeatur intereſſe tertiarum, quod ſicuti prouenit à tertijs ipſis, dùm
15 eę non debentur, minus earum intereſſe deberi, fatendum eſt, quaſi remoto principali, & acceſſorium remoueri neceſsè ſit, *l. cum lex, ff. de fideiuſſor. & cap. acceſſorium, de regu. iur. in* 6.
16 In alijs verò contractuum ſpeciebus, nequidem decoctus ad intereſſe tenetur, eò quia per mutationem ſtatus detecta eſt paupertas, quę ex-
17 cuſat à mora, & ab omni intereſſe, *Rebuff. in l. vnic. gloſ. fin. num.* 32. *& ſeq. C. de ſenten. quæ pro eo quod inter.* & maximè in praxi adnotandum eſſe, animaduertit *Roder. de ann. reddit. lib.* 3. *q.* 1. *num.* 35. verſ. *Declaro ſexto*. Paupertas ſiquidem excuſat,
18 nedùm à mora, ſed etiam à periurio, & pęna, *Surd. de alim. q.* 48. *num.* 37. *Couarr. variar. reſol. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 9. verſ. *Quoties verò, Io. Arnon. ſing.* 62. *Io. Ant. Trigen. ſing.* 33. *nu.* 4. *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib.* 22. *tit.* 27. *num.* 54. *Carroc. de locat. & cond.* 2. *par. tit. de effect. locat. ad long. temp. q.* 6. *num.* 38. *&* 39. vbi veriorem, & magis communem ſen-
19 tentiam enunciat *Dom. Gabriel Aluarez de Velaſco* in celebri Regia Valliſoletana Cancellaria eximius cauſa-

ſarum Patronus in *tractat. de priuil. pauper. & miſerab. perſonar. par. 1. q. 33. num. 22.* & in Sac. Conſil. deciſum, recenſet *Minad. dec.* 17. eiſque cōferūt, quæ punctuatim tradit *Reg. Sanfel. dec.* 124. *num.* 5. verſ. *Et inter alias*, quorum memor *Ego fui in 2. diſceptat. forenſ. cap.* 49. *num.* 45.

20 Iiſque arrident, quę doctè exarauit *Camill. de Medic.* Aduocatus ſua tempeſtate facundus *conſ.* 39. quod edidit pro Principe Biſiniani bonis
21 interdicto *num.* 22. inquiens per mutationem ſtatus; & interdictionem bonorum ſubſequutam, ideò bonis interdictum ad intereſſe non
22 teneri, quia impoſſibile eſt, vt pareat obligationi, & impoſſibilium nulla eſt obligatio, ad *tex. in l. impoſſibilium cum concord. ff. de reg. iur.* per
23 quem *tex.* impediri etiam natiuitatem obligationis naturalis, tenet Rebuff. *in l. vnic. C. de ſenten. quæ pro eo quod inter. profer. num.* 6. adducens iura concordantia in *l. impoſſibilis, ff. de verb. oblig.* vbi *Iaſ.* & in *cap. nemo poteſt*, vbi bona *gloſ. de reg. iur. in 6.*
24 ſiue contractus ſint bonę fidei, ſiue ſtricti iuris, nam ſub conditione impoſſibili non valent, *l. non ſolum, ff. de actio. & oblig.* quibus aſſiſtit ratio,
25 quia tunc non videtur quis habere animum ſe obligandi, ad *tex. in l. cū hæres, §. 1.* & ibi *Benedict. Plumbi, ff. de ſtat. liber.* quem adducit *Rebuff. loc. cit. num.* 5. ſuadens videndum eſſe *tex. in l. 3. §. ſi quis ità, ff. de eo, quod cer. loc.* & *Inſtit. de inutil. ſtipul.* & *Ego* conſulendum moneo *Rebuff. d. notab. 4. per tot.* in materia actuum impoſſibilium, qui pulchrè loquitur, & in re noſtra *Staiban. conſ.* 30. *num.* 19. & 20. qui in caſu ferè ſimili conſuluit; *Gratian. diſceptat. forenſ. cap.* 708. *num.* 4. inquiens per mutationem ſtatus detectam eſſe pauper-
26 tatem, per quam impeditur purgatio moræ, *Epiſc. Ricc. in addit. ad Dom. de Franch. dec.* 249. *in fin.* Egomet *d. cap.* 39. *num.* 27. verſ. *His poſitis in 1. diſceptat. forenſ.*

27 Cum igitur decoctus non tenetur ad intereſſe aliquod ex præxaratis, quadrat modò non illepidè, ratio à Nobis adducta ex vi correlatiuorū, vt nequidem ſibi intereſſe debeatur à ſuis debitoribus.

Quibus, & altera illa ratio conſentanea eſt, quæ deducitur haud prorſus obſcurè, ex rubr. *Quod quiſque iuris in alium ſtatuerit, ipſe eodem*
28 *iure vtatur*, & ex *tex. in l. 2. §. Sed ſi agat, ff. de iud.* vbi *Scribentes* notant retorſionem iuris iniqui licitè opponi poſſe, benè *Valaſc. conſult.* 25. *num.* 6. *Rip.* qui loquitur in morato-
29 ria *in rubr. de reſcrip. nu.* 4. vbi quod opponens exceptionem moratoriæ contra ſuos creditores, pati debet, vt illa etiam vtantur ſui debitores, *Conſiliar Ann. in addition. ad Io. Vinc.* eius genitorem *alleg.* 75. *num.* 1. verſ. *Vide.* Et ità firmiſſimè teneo, licèt
30 articulus à Nobis enunciatus *num.* 6. iudicialiter diffinitus non fuerit, & fortaſſis alibi ità ex profeſſo ab alijs tractatus non facilè erit, vt reperiatur.

SVMMARIVM.

1 *Moleſtia duplicem habet ſenſum; vel de facto, vel de iure.*

2 *Prohibitio à Teſtatore facta, quod hæres legatarium, vel alium quempiam nō moleſtet, minimè de moleſtia iuris intelligitur.*

3 *Teſtator priuans hæredem in caſu quo moleſtauerit vxorem à ſe relictam vſufructuariam, intelligitur de moleſtia de facto, non de iure.*

4 *Teſtator prohibens quem omninò aliū moleſtare, ac omnem, & quamcunq; moleſtiam inhibens, intelligitur nedùm de moleſtia iuris, verùm etiam de moleſtia facti.*

5 Mo-

Digitized by Google

5 *Moleſtia de iure etiam includitur, quando per verba generalia prohibetur, & de iure dicitur quando fit in iudicio, vel extra iudicium de facto, vel in iudicio ſub colore, & pretextu iuris.*

6 *Moleſtia de iure prohibita intelligitur, quando fit malo animo, & calumnioſè, ſecùs verò ſi bona fide, & intentione, vt ius ſuum conſequatur, quia tunc non incidit in pœnam.*

7 *Iure ſuo vtens, vt in pœnam incidat, & dicatur exindè moleſtiam inferre alicui, abſurdum eſt, & ab omni intellectu alienum.*

ARGVMENTVM.

Teſtator hęredi inhibens in teſtamento, ne legatario, aut cuipiam alii moleſtiam inferat, de qua moleſtia intelligatur, de iure nè, vel de facto? quidq; tenendum ſit, ſi pręgnantibus verbis, & generalibus fuerit moleſtia vetita? & quando includatur moleſtia, ſi quis ad Iudicium prouocauerit?

OBSERVATIO XXXIV.

1 PRofectò: cum moleſtiæ
verbum, duplicem
habeat ſenſum, de iu-
re ſcil. vel de facto,
placuit nonnullis, q;
2 in caſu prohibitionis à teſtatore fa-
ctæ, minimè de moleſtia iuris intel-
ligatur; ad quod adducũt *gloſam*, quã
ſingularem reputant *in l. ſi ſeruum*
20. *§. hæc verba*, verb. *Abſtinet*, vbi
Accurſ. declarat, *Ideſt, abſtinere vult, & abſtinet de facto, etiam de iure non poteſt, ff. de acquir. hæred.* & eſt conſi-
milis *gloſa in cap.* 1. verb. *inferatis de ſtat. Monachor.* & melior in *cap. pro illorum*, verb. *Contradictore*, ibi, *Hac ſententia non compræhenduntur, niſi partes, & alij etiam qui de facto contradicunt: & non de iure, Bal. in l.* 1. *C. de his qui pœnę nomin.* inquiens quod ſi
3 Teſtator priuauit hæredem, ſi mole-
ſtauerit vxorem à ſe relictam vſu-
fructuariam, intelligitur de moleſtia
de facto, non autem de iure, & *Bal.*
ſecuti ſunt *Anton. Corſet. in ſuo ſing.*
verb. *Moleſtia, Barbat. conſ.* 41. *col.* 10.
verſ. *Pręterea hoc oſtendunt lib.* 4. *Dec. conſ.* 581. *num.* 10. *in fin. Barbat. in cap. Raynutius de teſta:* & in pluribus
conſilijs, quæ commemorat *Rebuff. in repet. l. vnic. num.* 49. verſ. *Tertiò infertur, C. de ſenten. quę pro eo, quod inter. profer.*

Niſi tamen prohibuerit teſtator
omnimodò moleſtare, vel omnem,
4 & quamcumq; moleſtiam, nam tunc
etiam de iuris moleſtia intelligere-
tur, *l. vnic. C. de nundin. & in Authen. de fideiuſſor. in fin. princ. ibi, qui pro eo in moleſtia fuerunt, collat.* 1. *gloſ. & Bart. in l. Lucius, §. tres hęredes, ff. ad trebell. Alex. conſ.* 52. *viſo teſtamento in* 2. *vol. & conſ.* 177. *in* 5. *vol. & conſ.* 195. *col. vltim. in* 6. *vol. Rebuff. in tract. nominatio. q. vltim. nu.* 2. *Dec. d. conſ.* 591. *num.* 11. verſ. *Reſpondetur*, inquiens, quod licèt per verba
5 generalia includatur etiam moleſtia
de iure, tamen procedit de iure,
quando fit in iudicio, vel extrà iudi-
cium de facto, vel in iudicio ſub
6 colore, & prætextu iuris, intelligi-
tur tamen quãdo facta ſit malo ani-
mo, & calumnioſè, ſecùs videtur, ſi
bona fide, & intentione, vt ius ſuum
conſequatur, quia tunc non incidit
7 in pœnam, ſubdens, eſſe abſurdum,
& ab omni ſanè intellectu alienum,

vt in pænam incidat, qui iure ſuo vtitur, & dicatur ex hoc inferre moleſtiam alteri, *l. 3. §. is tamen, ff. de liber. hom. exhiben. l. iniuriarum, §. 1. ff. de iniur. l. nullus videtur, ff. de regu. iur.* Itaque Conſultus *Ego* reſpondi.

SVMMARIVM.

1 TRanſactio non eſt extendenda ad incogitata.
2 *Tranſigentes videntur recedere ab eo, quod eſt deductum in iudicio.*
3 *Verba generalia in tranſactione appoſita, quid operentur.*
4 *Tranſigens omne ius, quod habet, & habere ſperat, etiamſi eſſet tale, quod ignorat ſibi competere, intelligit de incogitatis.*
5 Author *quæ verba addere conſueuit in minutis tranſactionum, adhoc vt omnis tollatur ſcrupulus, vtrum tranſactio generalis contineat etiam incogitata necnè.*

ARGVMENTVM.

Tranſactio, An, & quando ad incogitata extendatur? & quibus verbis concipi debet contractus tranſactionis ad hoc, vt omnis tollatur ſcrupulus, vtrum tranſactio generalis contineat etiam incogitata, nec nè?

OBSERVATIO XXXV.

IN ea mente DD. perſiſtunt, ducti ex *tex. in l. cum Aquiliana, ff. de trãſ. gloſ. in l. de his, ff. eod.* & ex *tex. in l. Age cum Geminiano, C. eod.* vt negatiuam tueantur opinionem, ſcil. non eſſe ad incogitata extendendam
1 tranſactionem, & eſt *tex.* capitalis, vbi *Scribent. in l. ſi de certa re, C. de tranſ.* cuius rei ea eſt ratio, quia trã-
2 ſigentes cenſentur recedere ab eo, quod eſt deductum in iudicio, *l. 1. ff. de tranſ. l. 2. C. eod. tit. Eugen. conſ. 13. num. 31. lib. 1. Reg. Valenz. conſ. 11. num. 31. lib. 1. Fontanell. dec. 380. num. 4.* verſ. *Hoc preſuppoſito, & numeris ſeqq.* vbi adducit plures *Rot. Rom.* determinationes apud *Farin. dec. 110. tom. 2.* & in alio *tom. dec. 29. num. 4. & dec. 272. num. 12.* benè *Anton. Fab. in eius Cod. lib. 2. tit. 4. de trãſact. defin. 6. &* 12. vbi tradit quan-
3 do operentur verba generalia in tranſactione appoſita, *Cardin. Mantie. dec. 245. num. 13.* & in *tractat. de tacit. & ambig. conuent. lib. 26. tit. 6. quib. de reb. tranſactio facta intelligatur ex num. 12. cum ſeqq.* quam reſtringendam eſſe tradiderunt quando verba tranſigẽtium hoc importarent, *l. ſub pretextu 2. C. de tranſ. l. fin. §. idem queſiuit, ff. de condict. indeb.* vbi notat *Bart. & in l. Aurelio, §. Gaius, ff. de liberat. lega. Alex. conſ. 42. in 1. vol. conſ. 11. in 2. vol. & conſ. 8.*
4 *in 5. vol.* vt putà ſi tranſigens remittat, & quietet omne ius, quod habet, & habere poſſet, aut ſperat, & cautum eſſet, ac proficuum, ſi adderetur, *etiamſi eſſet tale, quod ignorat ſibi competere, arg. l. qui iure, ff. de re milit. Ang. in l. tres fratres, ff. de pact.* cuius meminit *Barbat. conſ. 16. 2. vol.* & approbat *Rebuff. in repet. l. vnic. num. 50. C. de ſenten. quæ pro eo*

quod intereſt profer. & appoſui Ego manu mea in minutis quorundam Magnatum ſe concordantium, ac tranſigentium, quàm maximas differentias, vt omnis tolleretur ſcrupulus, an tranſactio generalis contineret etiam incogitata, nec nè.

SVMMARIVM.

Textus *vnicus eſt in iure* in l. 2. C. de pact. inter emptorem, & venditor. *qui de pacto de retrouendendo loquitur ſecundum opinionem* Anton. Fabr. & Andreę Tiraquell.

2 *Reemendi facultas, nunquam præſcribitur.*

3 *Conſuetudine tolli non poteſt facultas reemendi.*

4 *Facultatis quæ ſunt, impræſcriptibilia ſunt.*

5 *Mala fides emptoris efficit, vt facultas reemendi nunquam pręſcribatur.*

6 Toties quoties, & quandocumque, *verba ſunt apta denotare temporis infinitatem.*

7 *Facultati reemendi an præſcribatur per lapſum* 30. *annorum.*

8 *Pactum reemendi quandocumq; intelligitur ſi intra annos* 30. *fuerit petitum exerceri.*

9 *Pręſcriptio poteſt currere cum mala fide contra eum, cui nondùm actio competit, ſed eſt competitura.*

10 *Hęres poteſt pręſcribere contra legatarium, antequam acceptet legatum ſibi relictum, cùm ignoret, an legatarius velit acceptare legatum prędictum.*

11 *Pręſcriptione ſublata, non cenſetur ſublata præſcriptio tricennalis.*

12 Author *approbat opinionem, quod pactum de retrouendendo* Toties quoties, & quãdocumque, *poſſit exerceri etiam poſt lapſum* 30. *annorum.*

13 *Pactum de retrouẽdendo* Toties quoties, & quandocumque emptor voluerit, *non pręſcribitur ſpatio* 30. *annor.*

14 *Verba non debent eſſe otioſa, nec ſeruire de vento.*

15 *Verba appoſita in pacto de retrouendendo* Toties quoties, & quandocumque emptor voluerit, *nullam inducunt pręſcriptionem, etiamſi tricenalem, quia tempus reemendi, nunquam competijt, vt pręſcriberetur, ſed tantùm exercetur in illo actu, & tempore, quo vult emptor reemere eò quod ex deſinentia vnius, alterius origo proficiſcitur.*

16 *Pręſcriptio ſine poſſeſſione nequit procedere.*

17 *Prohibitio niſi pręcedat in actibus facultatiuis cum ſubſequuta acquieſcẽtia, nunquam datur pręſcriptio.*

18 *Emptor cum pacto de retrouendendo* Toties quoties, & quandocunq; *non poteſt pręſcribere facultatem reemendi, quia eſt in mala fide.*

19 Texx. in cap. fin. de præſcript. & in cap. Poſſeſſor de regul. iur. in 6. *etiam in foro ciuili obſeruantur, quia concernunt materiam peccati.*

20 Deciſio Parlamenti Burgundiæ, *quod nulla datur pręſcriptio facultati reemendi per verba* Toties quoties, & quandocumque emptor voluerit, *aſſertur, & approbatur ab* Authore.

21 Deciſio Senatus Pariſienſis, *quod facultati reemendi* Toties quoties, & quandocumque emptor voluerit, *pręſcribatur ſpatio annorum* 30. *improbatur.*

22 *Iuramentum appoſitum in inſtrumento pacti de retrouendendo* Toties quoties, & quandocumq; venditor voluerit, *efficit vt etiam poſt* 30. *annos teneatur emptor retrouendere.*

23 *Iuramentum actui appoſitum, debet intelligi ſecundum ius.*

24 Pa-

24 *Pactum de retrouēdendo* Toties quoties, & quandocumque venditor voluerit, *ſi contractus eſt fœneratitius, nulla datur præſcriptio.*

25 *Præſcriptio nulla datur in cauſa vſuraria.*

26 Deciſio Sac. Regij Conſilij *de anno 1551. qua emptores ann. introituum fuerunt condemnati ad retrouendendum ex æquitate ipſius Sac.Conſil. de qua apud* Io. Vincen. Ann.alleg.11. num. *19. verſ.* Demum,*aſſertur.*

27 C*autela inſinuatur ad finem, vt emptor ann. introituum cum pacto* Toties quoties, & quandocumq; venditor reemere voluerit, *non poſſit aliquam præſcriptionem allegare.*

28 *Clauſulæ in contractibus cenſentur ſemper appoſita, de voluntate contrahentium.*

29 *Determinationes aliàs factæ in articulo iuris in Regno, ſectanda eſt, licèt contrariæ apud Prætoria aliarum Nationum fuerint ſuper eodem articulo emanatæ ſententiæ.*

ARGVMENTVM:

Pactum de retrouendendo in inſtrumento appoſitum, *Toties quoties, et quandocumque emptor voluerit*, An poſsit exerceri poſt lapſum 30. annorum, vel poſsit emptor opponere exceptionem præſcriptionis fundatam in lapſu tanti temporis? Excitatur ad partes controuerſia, pluribuſque hincindè adductis, & ponderatis, Affirmatiuam *Author* inſectatur ſententiā, eamq; ſuſtinet, & defendit, contraria eneruans, omniaq; ex aduerſo excogitata reſoluens, ac rerum iudicatarum authoritatem expendens, nedùm in *Prætorio Burgundiæ* verùm etiam in *Sacro Regio Conſilio Neapolitano* apud *Io. Vinc. Ann. allegat.* 11. *num.* 19. verſ. *Demum*; Vtq; omnis hæſitandi occaſio in eiuſmodi articulo, in poſterum tollatur, cautelam *Author* inſinuat, contrahentibus proficuam, vt præſcriptionis exceptio penitùs explodatur.

OBSERVATIO XXXVI.

AFfirmatiuam ſententiā
innuere videtur *tex.in*
1 *l. 2. C. de pact. int. emptor. & vendit.* quam
legem, vnicam eſſe in
iure, quæ de pacto de retrouendendo loquatur, obſeruat acutiſſimi ingenij vir *Anton.Faber de errorib.pragmaticor. decad.* 9. *error.* 9 pluribus quæſitis eam exornans, ibique *gloſ.* verb. *Dubitur*, allegat iura concordantia in *l. ſi vir ff. de præſcript. verb. l. qui fundum, ff. de contrahen. empt. l. iuriſgentium, §. Sed cum nulla, ff. de*
2 *pact.* & ante *Fabr.* aduertit omniſcius *Tiraq. de retract. conuention. §. 1. gloſ. 2. num* 17. verſ. *Et vt intelligas*, inquiens nullam aliam eſſe legem, quæ de hoc diſponat. Nec ratione deſtitutam aſſerunt eo quod

Digitized by Google

facultatis, dùm ſit retroemere, ea nunquam præſcribitur, *l.viam, ff.de via publ.* vbi *Bart.* & alij relati à *Tiraq. loc.cit. nu.22.* verſ. *Et hinc*, adeò quod nec conſuetudine tolli poteſt
3 ſecundum *Panorm. in cap. cum Ioannes ante fin. de cleric. coniug.& in cap. inter cæteras de reſcrip. l. Proculus 26. ff. de damn. infec. l. 1. §. Denique, l. ſi in meo 21. ff. de aqu. pluu. arcen.* Canoniſt. paſſim *in cap. cum Eccleſia Sutrina de cauſ. poſſeſſion. & propriet.* vbi *Innoc. num 5. & Rip. num.45. Ann. alleg. 116. num. 2. & ſing. 557. Afflict. dec. 388. nu.4. Reg. Valenza conſ. 149. num. 30. Ill. Dux Regin. Reg. Galeot. lib.2. controuerſ. Illuſt. cap.42. num. 1. & 6. Ego ipſe in 2. diſcept. forenſ. cap. 30. num. 7.* vbi innumeros propè collegi.

Idq; exemplis conuallant pluribus, de ſolito venire ad molendinũ alterius, furnum ad coquendum, aut ad emendum carnes ad macellandum, vel ad aliquod hoſpitium ad
4 hoſpitandum, vt non poſſit compelli ire ad locum ſolitum, licèt aliò vadat; quia per viam facultatis fit quæ neceſſitatem non inducit, ſecũdùm *Io. Fabr. in §. æquè col. 6. verſ. Sed quis erit modus, Inſtit. de action. Bald. in l. 1. C de ſeruit. & aqu. Guid. Pap. deciſ. 298. Iacobin. de feud. verb. Et cum molendinis, & in l. de quibus, ff. de legib. Iaſ. in repet. l. quominus num.27. in 1. quæſt. Rip. in d. cap. cum Eccleſia num.44. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. Rebuff. in repet. l. vnic. in 2. notab. num. 53. C. de ſenten. quæ pro eo quod inter. profer.* ſubdens verſ. *Tum*
5 *propter*, malam fidem emptoris efficere, vt facultas prædicta non præſcribatur. tum etiam quia verba illa *Toties quoties, & quandocumq;* nullam
6 recipiunt temporis determinationem, imò apta ſunt ad temporis infinitatem, ſecundùm *Barbat. conſ. 18. in 2 dub. vol.3. & conſ. 22. vol.4. Alex. conſ. 46. in 2. q. 3. vol. Fabian. de Mont. de emptio. q. 7. Caſſan. in Conſuet. Burgun. tit. de reditibus venditis ad recaptum* §. 1. *num.* 80. vbi ita iudicatum recenſet in Ciuitate Heduen. & confirmatam ſententiam per arreſtum in Curia Parlamenti Burgundiæ, idem *Barbat. conſ.51. col. 8. verſ. Capio ſecundum lib. 1.* vbi ità dicit fuiſſe conſultum ab excellentiſſimis Iuriſperitis, & ſe quoq; aliàs conſuluiſſe apud *Marchiam And. Alciat. in l. petens in gloſ. 1. in fin. C. de pact.* vbi hanc opinionem dicit æquiorem, & conſcientiæ aptiorem, & *in rubr. de preſcript. num. 64. & ſeqq.* vbi dicit hanc opinionem tanquam æquiſſimam, eſſe tenendam in practica.

Negatiuam verò opinionẽ, quod ſcil. dictæ facultati reemendi non
7 ſit locus ob lapſum 30. annorum, ſed præſcribatur, deducunt nonnulli ex *tex. in l. omnes, C. de præſcr. 30. annor.* alijq; permulti quos recenſet *Tiraq. d. gloſ. 2. num. 6. verſ. Sed non parum* cum *pluribus ſeqq. vſque ad fin.* vbi ad vtramque partem excitata quæſtione, dubia mouet, & reſoluit, licèt *n. 31. verſ. Porrò*, aſſerat hanc opinionem negatiuam eſſe ſectandam, eò quod arreſto Supremæ Curiæ Pariſienſ. fuerit approbata, *Iaſ. in l. petens, C. de pact.* vbi inquit, quod
8 tale pactum reemendi intelligitur, ſi intra 30. annos retrouenditio petita fuerit, & idem *Iaſ. in l. ſi mater in fin. C. de inſtit. & ſubſt.* tradens prædicta procedere, etiamſi tale pactum fuerit iuratum, itaque conſuluiſſe, quæ conſilia non vidiſſe affirmat *Caſſan. loc. cit. num.* 10. licèt viuę vocis oraculo acceperit *à Iaſone*, quod volebat ea ponere in lucem, & pro hac parte cõſuluit *Signorol. de Homod. conſ.140. Ang. conſ.55.*

Illi autem obiecto de mala fide, quod impedimentum præſtet præſcriptioni, occurrit *Rebuff. in l. vnic. num.54.* verſ. *Et etiam*, quia præſcri-
9 ptio poteſt currere cum mala fide contra eum, cui nondùm actio cõpe-

pe-

petit, ſed eſt competitura : vt in le-
10 gatario contra quem hæres poteſt
præſcribere, antequam acceptet le-
gatum ſibi relictum : cum ignoret
an legatarius uelit acceptare dictũ
legatum, *Anchar. in regu. ſine poſſeſ-*
ſione, de regu. iur. in 6. Socc. conſ. 63.
verſ. *Prætereà lib. 1. Io. Fab.* & alij *in*
l. cum notiſſimi, C. de preſcr. 30. annor.
Felin. in rubr. de preſcr. quem addu-
cit *Caſſan. d. num.* 10. *Dec. conſ.* 554.
Boer. de preſcr. in §. 1. *in fin.* 1. *gloſ.*
Balb. de preſcript. 4. *par.* 5. *par. princi-*
pal. q. 2.

11 Nec ratione caret prefata opi-
nio, nam & ſublata præſcriptione,
preſcriptio tricẽnalis ſublata non
videtur, ad *gloſ.* ſingularem in *cap.* 1.
de capitul. Conrad. Balb. d. tractat. in 5.
par. quęſt. 9. vbi veriorem, & com-
muniorem dicit, à qua in iudican-
do, & conſulendo non eſſet recedẽ-
dum, *Caſſan. in Conſuet. Burgun. in*
rubr. des fiefs. §. 1. *gloſ. de dans l' an.*
4. *q. num.* 12. *& ſeq.* & in *rubr. des*
droicts, §. 18. *gloſ. Non obſtant, & in*
rubr. des main mortes §. 2. *gloſ. par.*
quelque laps de tempſ. quem refert *Re-*
buff. in d. l. vnic. num. 54. verſ. *Quia.*

Mihi tñ diutiùs cogitanti, prima
placet opinio affirmatiua, tanquam
verior, & tutior, à qua in conſulen-
do non recedam, ſicuti & in iudi-
cando, nequidem recedendum eſſe
exiſtimo, quicquid in contrarium
à nonnullis fuerit excogitatum,
præſertim à *Surd. deciſ.* 2. *per tot. &*
Epiſcop. Barboſ. in tractat. de dictionib.
dict. 108. *num.* 7. teneri ſcil. empto-
rem retrouendere quandocumque
12 venditor voluerit exercere faculta-
tem reemendi; idque vt inſinuem,
contrarijs ſatisfacere onus aſſumam.

Nam quod præſcriptione tricen-
nali omnis tollatur actio, verùm
13 cenſeo, ſed in caſu quo pacto fuit
conuentum, vt *Toties quoties, & quan-*
documq; venditor reemere voluerit,
teneatur emptor retrouendere, tũc
14 nulla datur præſcriptio, alioquin
verba illa ſtarent otioſa, & ſeruirent
de vento, contra *tex. in d. l.* 2. *C. de*
pact. int. emptor. & venditor. & facit
tex. in l. ait Prætor §. 1. *ff. de iureiur.*
ibi, *Nec fruſtrà adijcitur,* & *in l.* 1. ibi,
Omni temporis definitione ſummota, C.
ne rei domin. l. ſi quando in princ. ff. de
legat. 1. *l. hanc legem, ff. de contrahen.*
empt. l. ſi ſtipulatus, ff. de vſur. cum
alijs adductis per *Reg. Valenz. conſ.* 23.
num. 104. & *Memetipſum in* 2. *diſcept.*
forenſ. cap. 43. *num.* 16. *& cap.* 48. *nu.*
44. & iterum in *Annotation. ad Mu-*
ſcatell. par. 2. gloſ. Debet pag. 393. verſ.
Ad num. 6. imò eò ipſo, quod quis
vult reemere, tunc actio competit,
& ſic non cępit currere tempus ali-
quod, nec vlla datur preſcriptio.

Id autẽ quod aſſeritur, quod ſub-
lata omni exceptione, non cenſetur
ſublata preſcriptio tricẽnalis, adhùc
in iure verum autumo, ſed non eſt
eiuſmodi aſſumptum, rei de qua
agimus, applicandum, nam attentis
illis verbis *Toties quoties, & quando-*
cumque, nulla datur preſcriptio, quia
tempus reemendi, nunquam com-
15 petijt, vt præſcriberetur, ſed tan-
tum exercetur in illo actu, & tem-
pore, quo vult emptor reemere, eò
quod ex definẽtia vnius, alterius ori-
go proficiſcitur, vti benè aduertit
Caſſan. loc. cit. num. 14. *in addit.* vbi
adducit *Petr. Gerar. ſing.* 18. inquiens
iſtam cautelam in ſimili tradere,
Bal. in l. 2. *C. Vt in poſſeſſ. legator.* ibiq;
reprobat *Ang. d. conſ.* 55. & plenè
Caſſan. conſ. 11. *per tot.*

Cuius rei eam affero rationem,
nam ſi verum eſt præſcriptionem
16 non procedere ſine poſſeſſione, *l.*
ſine poſſeſſione, ff. de vſucapio. cap. ſine
poſſeſſione, de regu. iur. in 6. *l. acquiri-*
tur in fin. ff. de acquir. rer. dom. l. 1. §.
per ſeruum, ff. de acquir. poſſeſſ. Couarr.
in regu. Poſſeſſor in princip. nu. 1. alij-
que tenent à *Me* adducti *in d. cap.* 30.
num. 14 Nemo negauerit emptorẽ
poſſeſſionem allegare minimè poſ-
ſe, quoad actum non reuendendi,
quia

quia nũquam fuit deductum ad ac-
tum proximum, & res erat de acti-
17 bus facultatiuis, qui non præſcri-
buntur, niſi præcedat prohibitio, ſeu
cõtradictio cum ſubſequuta acquie-
ſcentia, ex traditis per *Boer. q. 125.*
col. 2. Cardin. Seraph. deciſ. Rot. Rom.
1086. num. 1. Sixtin. de regalib. lib. 2.
cap. 3. nu. 35. & 36. Caſtill. *Sotomayor*
de tertijs debitis cap. 32. num. 2. & per
tot. cap. de rebus facultatiuis, Ill. March.
Torell. conſultat. 110. num. 14. Ego ipſe
d. cap. 30. num. 16. & cap. 47. nu. 36.
in 1. vbi alios recenſui, præſertim
Dom. Larr. alleg. fiſcal. lib. 2. allegat.
92. num. 6. verſ. *Quarto, quia, & al-*
leg. 94. num. 8. Franc. Stephan. deciſſ.
Curiæ Aquenſ. dec. 9. num. 16.

Præterquàm quod etiamſi dari
poſſet præſcriptio (quod mordicùs
negamus) emptor qui promiſit re-
18 uendere quandocumq; cùm ſciat
ſe ad id eſſe obligatum, nullo tẽpore
poſſet præſcribere, quia eſſet in ma-
la fide, *cap. vltim. de præſcr.* vbi com-
muniter DD. & in *cap. poſſeſſor de re-*
19 *gu. iur. in 6.* quorum iurium deci-
ſionem, & in foro ciuili obſeruan-
dam eſſe, quia agitur de materia
peccati, tenet *gloſ. in d. cap. poſſeſſor,*
Bart. in l. priuilegia num. 2. C. de ſa-
croſ. Eccleſ. Panor. conſ. 94. num. 5. lib.
2. Felin. in cap. Eccleſia num. 41. de
conſtitut. aliijq; adducti per *Grau. de*
antiquit. tempor. 4. par. §. materia iſta,
num. 20. cuius meminit perdoctus
Luſitanus *Petr. Barboſ. ad rubr. tit.*
C. de præſcr. 30. vel 40. annor. nu. 43.
in paruis.

Vt indè ſatis iuſtum appareat iu-
dicium Dominorum de Parlamen-
to Burgundiæ, qui determinarunt
26 per illa verba *Toties quoties, & quan-*
documque minimè fuiſſe præſcriptũ
facultati reemendi per ſpatium an-
nor. 30. quicquid in contrarium
21 determinatum fuerit per Parlamẽ-
tum Pariſienſe de anno 1520. de
qua determinatione fidem facit *Io.*
de Menthelon. in promptuario iuris,
verb. *Emere*; contra quem inſurgit
Caſſan. loc. cit. num. 15. inquiens me-
lius determinaſſe Parlamẽtum Bur-
gundiæ, cui ſe ſubſcribit, reiecta
opinione *Ang. conſ. 55. Petr. de An-*
char. Iaſ. & aliorum.

Eòq; magis prædicta procederẽt
22 virtute iuramenti in inſtrumento
appoſiti, quod liceat *Toties quoties,*
& quandocumque reemere, nam ratio-
ne periurij, quod incurreret em-
ptor præſcriptionem opponens, &
vendere recuſans, teneretur quan-
documq; etiam poſt 30. annos, ſe-
cundùm *Rom. in l. 1.* verſ. *Et adde*
duas notabiles cautelas, ff. de vſucap. &
DD. per *tex. in l. nam poſteà, §. ſi is,*
qui ff. de iureiur. Petr. Gerar. d. ſing.
18. vbi *Rom.* allegans tradit opinio-
nem eſſe æquam, & veriorem.

Et licèt non ignorem *Rebuff. in d.*
l. vnic. num. 55. verſ. *Tamen Ego*, im-
23 probaſſe dictum *Rom. & Gerar.* eò
quod putet iuramentum eſſe intel-
ligendum ſecundum ius, hoc eſt, ſi
emptor venerit ad reemendum in-
tra tempus iuris, ſcil. 30. annor. per
tex. in l. fin. C. de non numer. pecu.

Attamen eiuſmodi cogitatio *Re-*
buff. nullum præſtat obicem quin
Rom. & Gerar. adhæreamus locis iam
allegatis, ſiquidem hoc eſt quod ne-
gamus in noſtra facti ſpecie, nempè
nullum dari determinatum tempus
emptori reemere volenti, quando
pacto fuit conuentum, vt *Toties quo-*
ties, & quandocumque illi fas ſit ree-
mere, & ideò data deſinentia vnius
temporis, ſtatim ac fit reemptio, al-
terius origo proficiſcitur, ſicuti ad-
notauimus *num. 15.* & aduertit pun-
ctuatim *Tiraq. in d. gloſ. 2. num. 22.*
verſ. *Præterea.*

Amplianda tamen venit ex abũ-
danti approbata à Nobis affirmati-
24 ua opinio, quando contractus præ-
ſumeretur fœneratitius, nam in cau-
25 ſa vſuraria nulla datur præſcriptio,
Alex. conſ. 46. 3. vol. Caſſan. loc. cit. nu.
19. à contrario ſenſu *Iacob. in l. mu-*
tuum,

Digitized by Google

tuum, ff. ſi cert. pet. Rebuff. *in d.l. unic. num.* 56. verſ. *Vel poſſet*, ſubdens ex prædictis de anno 1536. die 18. Ianuarij in Magna Camera fuiſſe decretum interpoſitum annullatum, etiam poſt 40. annos, cui ſubnectimus *Nos* idem fuiſſe determinatum per Sac. Conſ. de anno 1551. referente *Conſiliario Hectore Minutolo* cōdemnandi emptores ad retrouendendum ex æquitate Sac. Conſ. ſicuti teſtatur *Io. Vinc. Ann. alleg.* 11. *num.* 19. verſ. *Demum*, inquiens *num.* 20. habuiſſe à *Conſiliario Io. Thoma de Minadois*, ità Sac. Conſil. determinaſſe motum authoritate *Iacob. in d. l. mutum.*

Vtq; materiam claram faciamus, eſſet valdè proficua in praxi cautela tradita à *Gerar. d. ſing.* 18. vt nedùm retrouenditio promittatur toties quoties, & quandocumq; verùm tamen addatur *Et quoties præſcriptum fuerit, toties ſe obliget retrouendere*, quam approbat *Caſſan. d. num.* 14. *in addit.* & *Rebuff. num.* 57. verſ. *Vel poteſt ſaluari*, adducens *Bart. & alios in l. nemo poteſt, ff. de lega.* 1. *Bal. in l.* 2. *C. vt in poſſeſſ. legat.* per *tex. in l. ſicut, ff. quib. mod. vſusfr. amitt. Cepol. caut.* 65 & eſt conſulendus in materia *Tiraq. in d. gloſ.* 2. *num.* 32. *& ſeqq.* vbi plures notabiles adducit reſtrictiones, & ampliationes.

27 Nec conturbat nitidam hanc veritatem, obiectum adductum à *Rebuff.* ibi, quod in praxi parum prodeſſet iſthæc clauſula, quia cenſetur ex voluntate Notarij, & ſtylo appoſita, & ideò ſic eſſet reſtringenda illa generalitas.

28 Siquidem; Nos præſupponimus appoſitè clauſulam prædictam fuiſſe à contrahentibus appoſitam, & ſic ceſſat motiuum; Vltrà quod clauſulæ ſemper cenſetur in contractibus adiectæ de voluntate contrahētium, etiamſi à Partibus non fuerint expreſſè, ſicuti exornat *Ill. D. Magiſter meus Sac. Conſ. Præſ. March-Ramont. in* 1. *controuerſ. forenſ. cap.* 35. *nu.* 6. eamque approbat cautelam *Caſſan. d. S.* 1. *in addit. nu.* 14. poſt *Gerar. d ſing.* 18. eamq; in praxi recipiendam exiſtimamus, quicquid *Rebuff.* alijque eius ſectatores adſtruere in contrarium enixi ſunt; Eoq; magis in hoc Regno, vbi habemus peculiarem Sac. Conſil. determinationem apud *Ioann. Vincent. Ann.* modò indicatū, & ſicuti *Tiraq. in d. gloſ.* 2. dubiam habens quæſtionem, affirmatiuam reſpuit ſententiam, eò quod negatiuam amplexus fuit Senatus Pariſienſis, vt videre eſt *num.* 31 *S. Porrò*, ità & *Nos* affirmatiuā debemus inſectari ſententiam, vtpotè è Summo Regni Iuſtitiæ Prætorio emanatam.

SVMMARIVM.

1 *Populo nihil fame horribiliùs, nihil pernicioſiùs contingere poteſt.*

2 *Fames omnium peſtis eſt teterrima, & ad omne ſcelus ſuadendum efficaciſſima.*

3 *Fames, quæ, quantaq; mala efficiat, non pauca adducuntur.*

4 *Gladio præſtat occidi, non autem fame tabeſcere.*

5 Dauid *maluit peſtem, quàm famem eligere.*

6 *Compendium malorum, fames reputatur.*

7 *Sacra pagina quid exarauerit de fame, eiuſque malis.*

8 *Filios proprios venundare permittebāt leges, ad euitandam famem.*

9 *Enſis acutiſſimus eſt fames.*

10 *Fame necari, nihil triſtiùs, nihilque fami comparari poteſt.*

11 Author, *conſultim plura, ex fame enarrat.*

12 Author *de Menſe Martij* 1648. *duran-*

rantibus adhuc plebiculariis commotionibus hoc volumen exarauit.

13 *Commotiones plebiculares initium habuerunt in die 7. Iulii 1647.*

14 Comes de Ognate Excellentiſſimus Regni Prorex, *ob redditam pacem Regno, extollitur.*

15 *Ciues, & Incolæ diuites tenentur de proprio, quando neceſſitas vrget, & Aerarium Vniuerſale pecuniis caret, ad illas mutuandum, pro modo ſubſtantiæ, vt frumentum ematur, & fiat panis depoſitum, ex cuius venditione, illis de mutuo ſatisfiat, vel ex pecunia communi, vel ex Collecta, Authoritate ſuperioris imponenda.*

16 *Ciues diuites poſſunt cogi ad mutuandum pecunias, quando neceſſitas vrget, vt frumentum ematur, ex cuius venditione illis ſatisfiat, etiamſi Vniuerſitas recognoſcat ſuperiorem.*

17 *Neceſſitatis ratione poſſunt Ciues adſtringi ad mutuandum Vniuerſitati, etiam nulla præcedente Superioris licentia.*

18 *Neceſſitate vrgente, quæ fiunt, iuſtè fieri dicuntur, nec licentia Superioris requiritur.*

19 *Vniuerſitates, eorumque Rectores, ſeu Sindici, ad cauendam imminentem inediam, tenentur prouidere quomodo efficiatur horreum publicum tritici.*

20 *Sindici, ſeu Rectores Vniuerſitatum, poſſunt conſtituere annuum cenſum ſuper bonis propriis, & Vniuerſitatis, cum licentia Principis ſuperioris, quando non vrget neceſſitas magna, ſecus verò ſi neceſſitas vrgeat, tunc enim licentia non requiritur.*

21 Cappella Tholoſana dec. 348. *loquitur in caſu, quo neceſſitas non vrget, ſecùs verò exiſtente neceſſitate.*

22 *Collecta indici poteſt abſq; metu pœnæ, ſine licentia Superioris, quando caſus inopinatus obuenit pro reparatione Pontium, murorum, & ſimilium, qui fortè ruerent, ſi Princeps adiretur.*

23 *Neceſſitatis caſus, nulla lege, aut diſpoſitione videtur exceptus.*

24 *Ciues poſſunt cogi ad mutuandum pecunias pro diſceſſu exercitus à Prouincia, ne Milites deprędent vicinos, & ſi renitentes fuerint poſſunt cogi etiā per diſtrictionem perſonalem.*

25 *Ciues qui poſſunt cogi ad mutuandum pecunias Vniuerſitati in caſu neceſſitatis, non debent eſſe duo, aut tres, ſed vniuerſalis omnium Ciuium pro rata bonorum debet eſſe coactio.*

26 *Nobiles, & hidalgui non excuſantur à mutuo pecuniæ faciendo Vniuerſitati in caſu neceſſitatis, ratione cuiuſuis priuilegij.*

27 Habitantes *in domibus Imperatoris, et in domo ipſa Auguſtali non exeuſantur à præſtando mutuo tempore neceſſitatis famis ad hoc vt ematur frumentum ab Vniuerſitate, etiamſi habuerint priuilegium cum clauſula,* Nō obſtante tempore guerræ, vel alterius neceſſitatis.

28 *Priuilegia tempore famis, aut guerræ, ſilere debent, non loqui.*

29 *Tributum ab omnibus eſt conferendū pro ſalute Reipublicæ.*

30 *Vtilitas publica, & neceſſitas communis neminem excuſat à præſtatione munerum.*

31 Annæus Robert. lib. 2. rer. iudicatar. cap. 3. per tot. *pro ſingulari adducitur, circa præſtationem tributorum in caſu neceſſitatis, fauore publico.*

32 *Viarum inſtructio facilem vehendi, importandi, & exportandi commoditatem præſtat, ideoq; à contribuendo in earum inſtructione, & reparatione, nemo exemptus ſit.*

33 *Immunitates omnes intelliguntur, & locum habent in tributis ordinariis, at in prȩſtationibus fauore publico introductis, ceſſat cuiuſcumq; immunitas.*

34 *Princeps tempore neceſſitatis, an poſſit cogere ſubditos ad ſibi mutuandum, remiſſiuè.*

A R-

ARGVMENTVM.

Incolæ Ciuitatis diuites, An poſſint cogi ad mutuandum pecunias tempore penuriæ ad hoc vt frumentum ematur, & panis fiat Ciuibus, & Incolis vendendus, ne fame opprimantur? quò loci inſinuatur, tempore neceſsitatis vrgente, nullam requiri, nec expetendam eſſe licentiam à Principe Superiore, quando ob eius aditionem impedimentum foret, nè ſuccurratur neceſsitati; Ea etenim neceſsitas, nulla continetur lege, nulliſque cancellis diſpoſitionum reſtringitur; quinimò neceſsitatis tempore omnia ſilent iura, omnia comprimuntur priuilegia, ex quibus alicui immunitas conceſſa reperitur; Idque procedere indicat *Author*, vt Ciues etiam cogi poſſint ad mutuandum, ac diſtrictione perſonali coerceiantur, ad mutuum faciendum, etiam in caſu diſceſsionis exercitus à Prouincia ne Milites deprędent vicinos; Immunitates etenim omnes locum ſibi vindicare in tributis ordinarijs dumtaxat, at in præſtationibus fauore publico introductis, omnem ceſſare immunitatem, etiamſi Imperiales domus, & Auguſiæ inhabitauerint, ex pluribus commonſtratur; Fames quantum vitanda à Rectoribus Ciuitatum, quæque pariat mala in Republica, non ineoncinnè innuitur; quò loci *Excellentiſsimus Comes Ognate Regni Prorex, ac Moderator*, ob pręclara eius geſta, extollitur, & collaudatur.

OBSERVATIO XXXVII.

1 POpulo nihil fame horribiliùs, nihil perniciosiùs contingere
poteſt; ſicuti poſt *tex. in cap. 2. de obſeruatio.*
ieiunior. inſinuat *Ludouic. Mexia in pragmat. taxa panis in 1. concl. nu. 57.*
verſ. *Et quidem iure*, quæq; omnium
2 peſtis eſt teterrima, ac ad omne ſcelus ſuadendum efficaciſſima, vndè
Tullius lib. 2. officior. Neceſſitati parendum eſſe iubet, *ab ea etenim multa*
3 *facimus mala, eaq; omnia in ſeruitutem redigit velociter*, vndè *Claudianus in Ruſinum*, eam imperioſam vocat, quod extrema quæq; imperat

Imperioſa fames, letho vicina ſenectus,

Et *Lactantius in Phænice* violentam,

Et cura inſomnes, & violenta fames,

Et *Ouid. lib. 8. Metamorph.* peſtiferam,

Peſtifera lacerare fame,
Et duram *lib. 4. de Ponto,*
Vix humili duram reppulit arte famem.
Et ante eum *Orat. lib. ſermon. 1. Satyr. 11.*
Duramq; famem depellere poſſis,
Et atram *Claudianus*
Pallor, & atra fames
Et *Homerus lib. 12. Hodyſſeæ*, teterrimum mortis genus, famem etiam
pronunciauit, hinc *Quintilianus* adductus à *Luc. de Penn. in l. 2. C. de quib.*
muner, vel præſtatio. lib. 10. vt famis
mala deſcriberet, ſic inquit, *Fames*
aſpera vitalia haurit, præcordia carpit,
animi tormentum, corporis tabes, magiſtra peccandi, diriſſima neceſſitatum,
deformiſſima malorum; Hæc ad humile
corpus debiles manus mittit, hæc alienis
pedibus mendicantes proſternit, hæc ſępè
ſociorum fidem fregit, hęc venena populis publicè dedit, hęc in parricidium
pios dedit, adeòq; fugienda eſt, & euitanda, vt dixerit *Plinius lib. 2. belli punici, famem eſſe vltimum humanorum*
malorum ſupplicium, Ammianus Marcellinus, lib. 19. Vltimum omnium malorum, & lib. 25. Ignotiſſimum mortis
genus appellat; veluti admodum
ignobile, & iterũ *Dies* (inquit) *quatuor ſunt euolati inedia cruciabiles, &*
omni ſupplicio triſtiores. Aegeſippus famem vehementem *carnificem appellat, lib. 5. Diuus Hyeremias Trenorum,*
4 *cap. 4. Melius eſſe occidi gladio, quàm*
fame extabeſcere, cui ſuppetias ferens
Vegetius Ferro (ait) *multò ſęuior fames*
eſt, cuius rei typum habemus in *ſacris paginis lib. 2. Regum cap. 24.* vbi
David Rex cum peſtilentiæ, vel famis
optio ſibi data eſſet, maluit peſtilẽ-
5 tiam eligere, quàm famem, *Tiraq.*
plura ad rem eruditè, & curioſè de
more congerens in *tract. de retract.*
6 *lignag. §. 26. à num. 14.* vt compendij vice famis mala inſinuaret, *nu. 27.*
verſ. *Et ſanè Lector*, ſic fatur; *Hæc peſtis omnium rerum teterrima eſt, & ad*
omne ſcelus ſuadendum efficaciſſima, Ex
nullo malorum fonte fędiora manarunt
exempla; Hinc filiorum cędes, & infandæ epulę: hinc pręcipitationes, alięq; feſtinatæ mortes; & quod omnium atrociſſimum eſt, reperti ſunt, qui ſeipſos laniarunt, quando obſcęnos morſus in alios
vertere non potuerunt, plura adducẽs
exempla, ſanè relegenda, vt non abs
7 re ſcriptum ſit in *Sac. Pagin. Eſaiæ*
cap. 9. Eſuriet, & comedet ad ſiniſtram,
& non ſaturabitur. Vnuſquiſq; carnem
brachij ſui vorabit. Et adeò leges fa-
8 mi detulerunt, vt permiſerint parentibus ob famis neceſſitatem proprios venundare filios, de quo eſt
tex. in l. 2. C. de patrib. qui filios ſuos diſtraxer, cum ibi notatis per *Bart. Bal.*
& alios *Cagnol. in l. non debet num. 4.*
ff. de regu. iur. plenè *Sylueſt. Aldobran.*
in §. 1. num. 17. Inſtit. de patr. poteſt.
Io. Baptiſt. Aſin. in prax. iudiciar. in princ. cap. 2. num. 20. Hippol. de Marſil.
ſing. 100. num. 16. quæ iuris communis diſpoſitio recepta fuit per leges
Hiſpaniarum, vt patet in *4. parte, tit.*
17. in 8. & 9. leg. cum ibi notatis per
Gregor. Lopez, & vti obſeruat *Tiraq.*
loc. iam alleg. num. 17. verſ. *Igitur*, à
paterna pietate alienum videri non
debet, quandoquidem *Nehemię 5.*
cap. populus fame oppreſſus in hæc
verba prorupit: *Filii noſtri, & filię*
noſtræ multę ſunt nimis, accipiamus pro
prętio eorum frumentum, & comedemus, & viuamus, benè *Conſiliar. Paſcal. de virib. patr. poteſt. cap. 1. par. 1.*
num. 6. & duob. ſeqq. vbi obſeruat
Tiraquell. ſatis corruptè allegaſſe
locum Sacræ Scripturæ, infra adducendum, *Præſ. Reg. Cameræ Balthaſ.*
Ameſc. de poteſtat. in ſeipſum lib. 2. cap.
14. num. 27. verſ. *Quod autem.* Et vt
finiam: plura etenim habet Lector
apud *Tiraq.* de famis vt ità dicam
facinore; vndè benè *Bal. in l. pactum,*
C. de pact. tradit illud tanquam pro-
9 uerbium vulgò celebratum, *Fames*
10 *eſt acutiſſimus enſis, & conſ. 458. lib.*
3. ſcribit, *Nihil triſtiùs eſſe, quàm fame necari, nihilq; fami comparari.* Nec
pu-

Digitized by Google

putes Lector, quiſquis fueris, *Me* in-
11 ſcitè præfata de ſame exaraſſe, nam dùm omnia tempus habēt, adamuſſim quæ adnotaui quadrant huius Regni quotidianis calamitatibus,
12 præſertim Ciuitatis Neapolis, in qua moram ducimus, adeò etenim calamitoſa ſeſe offert calamitas, dū hæc ſcribo de Menſe Martij 1648. vt maxima ſit panis inædia, aliarumque comeſtibilium, efficiētibus plurium menſium diſſenſionibus illis popularibus, quæ paulatim die 7.
13 Iulij anni præteriti exortæ, in magnam publicarum rerum perniciem erupſerunt, & ni Deus conſuetas miſericordiæ ſuæ tribuat largitiones, vt fatò cedant, vereor ſatis ne
14 in totale Regni exitium ocyùs ruāt, ſed liberati ſumus Dei potentis præſidio, qui de cælitus nobis emiſit, veluti Sydus quodam terris illapsū, Excellentiſſimum Comitem de Ognate, Regniq; Moderatorem præbuit, qui eius fortitudine, & prudentia, rerumque gerendarum dexteritate, & peritia, expulſis ſeditionum nebulis, optatam pacem, Regno, & Ciuitati Neapolis dedit, concordiam inter Regnicolas, vndique coaluit, iuſta, & æqua lance iuſtitiam miniſtrauit, & ad tranquillitatem conſeruandam (*Mirùm*) quantum omnia diligenter curat, quàm humanitèr fouet, & ſtudioſè complectitur, vnoq; vt verbo omnia perſtringam, non eſt apud ipſum acceptio perſonarum, vndè Regni Neapolitani Ciuibus, eiuſque commodis potius quam ſibi natum dixeris, & nulli addubitauerint ſupra omnem ingenij aleam poſitum eſſe Principem.

Modò vt quæſitum aggrediamur, affirmatiuè diſponit *tex. in l.* 1. vbi *gloſ. Bart. & Scribentes*, paſſim, *C. Vt nemin. liceat ab empt. ſpecierum ſe excuſare*, poſſe ſcil. Ciues diuites quando neceſſitas vrget, & Aerarium communitatis, pecunijs caret, cogi ad illas mutuandum pro modo ſubſtātiæ, vt frumentum ematur, & fiat panis depoſitum, ex cuius venditione illis de mutuo ſatisfiat, vel ex pecunia communi, vel ex collecta Authoritate Superioris imponenda, cui ſe ſubſcribit *Ludou. Mex. in dicta*
16 *prag. Taxæ panis, num.* 28. inquiens etiamſi Concilium populi, ſiue Vniuerſitas recognoſcant Superiorem,
17 nam ratione neceſſitatis nulla etiā præcedente Superioris Domini licentia, poſſunt Ciues prædicti adſtringi, itaque eſſe intelligendum, & procedere tradit *cap.* 127. *Comitiorū Vallis Oleti anno* 1555. & *Mex.* adducto nihil aliud allegans *Guttier. practicar. quæſt. lib.* 2. *cap.* 181. *num.* 29. illum ſequitur, eò quod iuſtè fieri poſſe dicit tempore neceſſitatis, &
18 *num.* 28. *in fin.* inquit quod Rectores populorum ad cauendam imminētem inædiam tenentur prouidere
19 quomodò efficiatur horreum publicum tritici, quod vulgò in Hiſpania dicitur (*Alhondiga, y poſito de pan*) ibiq; monet poſſe quoque annuum
20 cenſum cōſtituere ſuper bonis proprijs, & Conciliorum, ſiue Vniuerſitatis, cum licentia Principis Superioris, id quod ſæpiſſimè fieri teſtatur; id autem quod dicit *Guttier.* de licentia, eſt ſanè intelligendum, iuxtà dictum *Mex. loc. cit.* quando non vrget neceſſitas, tunc etenim non requiritur licentia, & in puncto *Auendañ de exequen. mand. Reg. par.* 2. *cap.* 14. *num.* 9. *in* 4. *caſ* vbi aduertit, mutuum ſine vlla Regis licentia poſſe fieri, *Rip. in tract. de peſt. par. vltim. num.* 185. Id quod in practica haberi quotidie tradit *Auendañ de exeq. mandat. reg. d. par.* 2. *cap.* 14. *num.* 9. *in fin.* quicquid in contrariū determinatum fuiſſe, tradidit *Cap-*
21 *pelll. Tholoſ. q.* 348. ibi etenim proponitur caſus collectandi à Conſulibus alicuius Ciuitatis, vel Caſtri propria authoritate, nullo dato caſu neceſſitatis, vndè *additio* ibi tra-

Digitized by Google

dit ſecus eſse pro neceſſitate Ciui-
tatis, & Prouinciæ, tunc etenim,
benè poſſunt, Bart. Imol. & Rebuff.
in l. vnic. C. de muner. & quo loc.
& plura tradit exempla Ang. in l. 4.
§. actor, ff. ſi cert. pet. alij quę plures
adducti per Addent. ad d. deciſ. 348.
Cappell. Tholoſ.; idem Auendañ nu. 8.
in caſu minus forti, quando ſcil. ob-
ueniſſet caſus neceſſitatis, exempli-
ficans in reparatione pontis, cuius
imminet ruina propter impetum
aquarum, qui fortè rueret, ſi Prin-
22 ceps adiretur pro impetranda licē-
tia ad imponendam collectam pro
exigenda pecunia neceſsaria ad re-
parationem, nam iſto caſu, ſine vllo
metu pænæ, poteſt indici collecta
imminēte dicta neceſſitate, arg. tex.
in l. pro locis, & in l. Mediterraneæ, C.
de annon. & tribut. itaque expreſſim
docet Luc. de Penn. in l. hac pruden-
tiſſima, C. de quib. muner. liceat ſe ex-
23 cuſ. lib. 10. Nam caſus tantæ neceſ-
ſitatis, nulla lege, aut diſpoſitione
videtur excluſus, vt in cap. licet de
fer. & notat in terminis Mex. loc. al-
leg. num. 62. verſ. Quod tamen, facta
mentione Auendañ per tot. cap. 19. vbi
conſulendum monet, & plura habē-
tur apud Reg. Sanfel. in diſcept. vnic.
de Donatiu. tempor. Belli per tot. præ-
ſertim num. 26. poſt 1. volumen deci-
ſionum, benè doctus Bonadill. in Poli-
tic. lib. 5. cap. 5. num. 22. verſ. El ſepti-
mo, rubr. de las ſiſas, y Repartimientos,
poſt plures, quos adducit Autho-
res, præſertim Auiles in cap. 17. Præ-
tor. gloſ. A razonables, num. 33. in fin.
& in cap. 34 gloſ. Sin nueſtra, verſ. At-
tamen, Matien. in l. 1. gloſ. 9. num. 6.
tit. 25. lib. 5. Recopil. & in caſu pro-
poſito, quod poſsint cogi Ciues di-
uites ad mutuandum pecuniam, nō-
nulla ordinatè tradit Dom. Maſtrill.
de Magiſtrat. lib. 3. cap. 4. num. 81. &
ſeqq. tom. 1. adducens præcæteris, à
Nobis relatis, Vaſq. controuerſ. Illuſt.
cap. 6. num. 7. Dom. Reg. de Pont. de po-
teſt. Proreg. tit. de abundan. Ciuit. in
princ. num. 6. ſubdens ad id compel-
lendos eſse etiam per carceratione͂,
quodquèità quotidiè practicatur.
24 Quæ ſanè opinio procedit, etiam
in caſu quo oportet exercitui ali-
quid dare, vt diſcedat à Prouincia,
nè milites deprædent vicinos, nam
ſi nolint Ciues mutuare pecunias
pro cauſa prædicta, cogendi ſunt,
etiam per diſtrictionem perſonalē,
ſecundùm notabile dictum Guliel.
de Cun. in l. neminem, C. de Sacroſ. Ec-
cleſ. Io. de Platea in l. 1. C. de omn. agr.
deſer. lib. 11. & extollit Mex. in dicta
prag. num. 58. allegans Auendañ d.
num. 9.
25 Recipit tamen declarationem
præfata concluſio, vt tunc locū ha-
beat, quando compulſio eſt gene-
ralis, talis enim eſse debet, non par-
ticularis, vtputà contra vnum, vel
duos Ciues, teſte Bart. in l. nullus, C.
de Iudæis, Luc. de Penn. in l. 1. C. de
quib. muner. & præſtation. de quo eſt
bonus tex. in d. l. 1. C. vt nemin. liceat
in emption. ſpecie ſe excuſar. vbi nu. 2.
Io. de Plat. notat ad hoc etiam tene-
26 ri nobiles, & fidalguos, ſicuti aduer-
tit Mex. in d. prag. num. 59. verſ. Bo-
nus, nec cuiuſuis priuilegij ratione
excuſari legē Regiam Alphonſi Sexti
in ordinationibus antiquis apud Com-
plutum allegat, quam expendit quo-
que Auendañ de exeq. mand. cap. 19.
num. 34. & ante ipſos notat Alex. ad
Bart. in d. l. 1. C. vt nemin. lic. poſt Din.
in l. ſi ex tote, ff. de lega. 1. Fran. Marc.
dec. 542. par. 1. ſubdens poſt alios,
27 nequidem excuſari habitantes in
domibus Imperatoris, nec domum
ipſam Auguſtalem, quamuis habue-
rit quis priuilegium cum clauſula
Non obſtante tempore guerræ, vel alte-
rius neceſſitatis, ad tex. in l. abſit, C. de
priuileg. domus Auguſt. lib. 11. ibi, Nul-
lum genus hominum, nulliuſq; dignita-
tis, ac venerationis meritis ceſſare opor-
tet, & tex. in l. fin. §. ab huiuſmodi, ff.
de muner. & honor. ibi, Ab huiuſmodi
muneribus, neque primipilares, neque
ve-

Digitized by Google

veteranus, aut miles, aliuſuè, qui priui-
legio aliquo ſuffultus eſt, Maſtrill.deciſ.
156. *num.* 12. vbi plures cumulat,
quicquid dicat *Additio ad Rebuff. in*
d. l. 1. Vt nem. liceat, & facit ſecundum
Mex. d. num. 59. *lex* 15. *tit.* 4. *lib.* 4.
Ordinat. Regia quippè ratione, quia
neceſsitas legibus non ſubeſt, *l. vnic.*
& ibi *gloſ. ff. de Conſul.* ſilere etenim
debent priuilegia tempore famis,
28 aut guerræ, non autem loqui, *l. pro*
Tyronibus, C. de priuileg. domus Auguſt.
lib. 10. & ſatis lepidè tradidit elo-
quentiæ pater *Cicer. lib. 2. officior.* ibi,
Non eſt dubium propter ærarij tenuita-
tem, tributum eſſe conferendum, vt om-
29 *nes intelligant pro ſalute Reipublicæ, ne-*
ceſſitati parendum, & diſponit *Pragm.*
Hiſpan. 182. verb. *Pan in vol pragmat.*
ſecundum *Mex. d. num.* 59 *in fin.*

Vrgetq; adeò præfata opinio, vt
etiam Eccleſię, & perſonę Eccleſia-
30 ſticę ad id teneantur, cùm ſit utili-
tas publica, & neceſsitas communis,
ut notat *Bart. in l. nullus, C. de curſ.*
publ. lib. 12. *& Canoniſtæ* poſt *gloſ. in*
cap. non minus de immun. Eccleſ. & ex
pluribus tradit *Mex. nu.* 60. uerſ. *Ità*
etiam, poſt *Bart. Luc. de Penn. Guid.*
Pap. Bellamer. Iaſ. Rip. *Caſſan. &*
Vaſq. eiſq; conducunt, quę elegan-
ter exarauit *Anneus Robert. rer. iudi-*
catar. lib. 2. cap. 3. per tot. vbi ad par-
31 tes rem agens de immunitate præ-
tenſa ab Abbate, & Monachis Diui
Victoris à ſumptibus pro refectio-
nibus, & inſtructionibus viarum pu-
blicarum, eò quod à iure priuilegia-
ti viderentur *ad tex. in l. placet, C. de*
Sacroſ. Eccleſ. & in l. 2. C. de Epiſc. &
Cler. cap. non minus de immun. Eccleſ.
ac etiam, quia Monaſterium prædi-
ctum, pluribus Regum priuilegiis à
munerum publicorum vacatione
erat exemptum, attamen Senatus
determinauit tributum illud, ſiue
portorium, viarum inſtructioni de-
ſtinatum, ab omnibus, etiam nulla
Eccleſiaſticæ immunitatis ratione
habita exolui debere 24. Maij 1583.
32 ea ratione, nam cum viarum in-
ſtructio vnicuique facilem vehendi,
importandi, & exportandi commo-
ditatē præſtet: æquum eſt, vt ſimul
omnes communem vſum, & publi-
cam vtilitatem communi ſumptu,
omniumq; impenſis tueamur, & ſu-
ſtineamus, inquiens immunitates
33 omnes locum habere in tributis
ordinarijs, at in præſtatione, quæ
tanto fauore, tanquam laudabili cō-
mendatione digna eſt, conuenit, vt
omnis ceſſet immunitas, pluraque
alia in caſu ferè ſimili, tradidi *Ego in*
2. diſceptat. forenſ. cap. 27. *num.* 23. *&*
ſeqq.

34 An autem poſsit Princeps tem-
pore neceſsitatis cogere ſubditos ad
ſibi mutuandum, lata eſt quæſtio,
quæ pluribus circumuallatur pro-
poſitionibus, itidem ampliationi-
bus, & reſtrictionibus, de qua noſter
erit ſermo in *obſeruat. fin. huiuſce ope-*
ris, vbi etiam agemus, An, & quan-
do Principi aſserenti habere neceſ-
ſitatem ſit credendum, ad hoc vt à
ſubditis illi ſubueniatur, de quibus
plenè *Bouadill. in Politic. lib.* 5. *cap.* 5.
num. 3. *cum plurib. ſeqq. tom.* 2. *An-*
ſald. de iuriſd. fol. mihi 603. *num.* 25.
& Reg. *Sanfel. deciſ.* 396. *tom.* 3. *Theſ.*
dec. 257. *num.* 9. & 10. *Purpurat. conſ.*
428. *num.* 75. & 78. *Illuſt. Dux Regi-*
næ Reg. Capic. *Galeot.* vir apprimè
doctus, perpetuo memorandus, &
extollendus in 2. *lib. controuerſ. Illuſt.*
cap. 18. *nu.* 22. vbi de donatiuis Prin-
cipi faciendis; pulchrè loquitur.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Magiſtratuum dignitas toto terrarum Orbe emicat.*
2 *Prætoria dignitas; poſt Imperatoriam, & Regiam connumeratur.*
3 *Magiſtratus dicuntur Principes Ciuitatum.*
4 Plato *maximè detulit Magiſtratibus.*
5 Apollo *requiſitus de Magiſtratibus, quid reſponderit.*
6 *Magiſtratus à Deo poſiti ſunt, Dijque vocantur.*
7 *Officiales, Miniſtri Dei ſunt, eiuſque authoritate, munere hoc defunguntur.*
8 *Magiſtratibus obtemperare, ſumma libertas eſt.*
9 *Naturæ quodam inſtinctu, Magiſtratibus honor debitus eſt, & reuerentia.*
10 *Honorari debent Magiſtratus ab omnibus.*
11 *Iudices digni, honorandi ſunt.*
12 *Iudicare, eſt honor.*
13 *Magiſtratum qui honorat, Regem ipſum honorare videtur.*
14 *Princeps ſuæ dignitatis, & poteſtatis ſplendorem, ac effectum communicauit, & ad inſtar fontis, totius nobilitatis, dignitatis, & iuriſdictionis, plures ex ſe riuulos fecit.*
15 *Magiſtratus totius Orbis, ſunt habendi in maxima æſtimatione ob eorum præſumptam doctrinam, & integritatem.*
16 *Officiales Ciuitatis Neapolis, quibus ex cauſis ſint maximè honorandi.*
17 *Salutari debent Officiales ab omnibus, etiam à non ſubditis.*
18 *Magiſtratus repræſentant Principem, & in eorum perſona Principis maieſtas honoratur.*
19 *Magiſtratus pluribus potiuntur priuilegijs, pluribuſq; fruuntur immunitatibus.*
20 Author *ſummoperè delectatur aſſidua lectione* Politic. Bouadill. *à quo plurimum edoceri profitetur.*
21 *Officiales, & Magiſtratus, an ſint immunes ab excubijs, & portarum cuſtodia, & in caſu quo teneri de iure ſit diſpoſitum, an factum ſit ſatis, ſi ſtipendiarium, vel ex ſuis domeſticis aliquem delegarent, à quo munus illud perſonale Domini abſentis vice præſtaretur.*
22 *Senatores liberi ſunt, & immunes ab omnibus oneribus, omnibuſq; ſordidis, & extraordinarijs muneribus, maximè perſonalibus.*
23 *Onere quo impediuntur Magiſtratus eorum officium exercere, ſunt immunes.*
24 *Officiales, & Conſiliarij, an teneantur ad Collectas.*
25 *Magiſtratus ſunt immunes à muneribus perſonalibus, & extraordinarijs realibus, ſecùs verò ab ordinarijs.*
26 *Immunitas eſſe verbis ampliſſimis conceſſa, latioriq; priuilegio, quid contineat.*
27 *Immunitatis priuilegia ſunt odioſa, idcircò reſtringenda; quia alij grauantur.*
28 *Magiſtratus ſunt immunes ab excubijs, & cuſtodia murorum, & portarum Ciuitatis, dùm illud munus perſonale eſt, non reale.*
29 *Magiſtratuum poſtulatio, ne teneantur ad excubias, & cuſtodiam murorum, & portarum Ciuitatis, licèt id munus perſonale ſit, eſt tamen iniuſta, ſecundum* Annæum Robert. rer. iudicatar. lib. 2. cap. 11. *verſ.* Pro maiore.
30 *Securitas publica negligi non debet.*
31 *Officiales magis exemplo, quàm vacationis licentia, publicam lædunt diſciplinam.*
32 *Senatores, qui per ſe munus vigiliarum obierunt, enarrantur.*
33 *Magiſtratus ex eo quod forenſibus negotijs occupati, volunt ſe excuſare ab excubijs, & portarum Ciuitatis cuſtodia, abſurdum eſt ſecundum* Annæum Robert. loc. citat.
34 *Excubiæ ab omnibus Ciuibus ſemper vi-*

vices mutuis fieri debeant, non ſunt ab eis Officiales excuſandi.

Determinatio Senatus Franciæ, quod nulla danda ſit immunitas Officialibus ab excubijs, & cuſtodia portarum Ciuitatis de anno 1583. die 15. Martij, apud Annæum Robert. lib. 1. rer. iudicatar. cap 11. verſ. Pro maiori in fin. uti ſingularis affertur.

36 Vrbis cuſtodia an à ſtipendiato ab Officiali ſit facienda, caſu quo fuerit determinatum non eſſe Officialem immunem à cuſtodia prædicta.

37 Tex. in l. fin. C. de quib. muner. & præſtation. nemini liceat ſe excuſare, enucleatur.

38 Muris Vrbis Ciuitatis, non ſunt præficiendi mercenarij, vel ſtipendiati cuſtodes.

39 Securitas nulla, nullaq; fidei obligatio ab ijs expetenda eſt, qui neq; pro aris, & focis dimicant.

40 Determinatio Senatus Franciæ de anno 1586. die 22. Decembris, quod Vrbis cuſtodia nõ per ſtipendiarium, vel mercenarium, ſed perſonaliter præſtanda ſit, nulla habita dignitatis, vel Magiſtratus excuſatione, recenſetur.

41 Author in magna æſtimatione habet Annæum Robertum Authorem Gallicum in libro, cui nomen impoſuit rerum iudicatarum, ob eius ingenij acumen, legum peritiam, ac dicendi facundiam.

42 Petrus Matthieù Henrici IV. Galliæ Regis Hiſtoriographus celeberrimus laudatur.

43 Petrus Matthieù Henrici IV. Galliæ Regis Hiſtoriographus allegatur ab Illuſt. Marchion. Ramont. Sac. Conſil. Neapolitani emeritiſſimo Præſid.

44 Author duras cenſet determinationes factas per Senatũ Pariſienſem, quod Magiſtratus nulla potiantur immunitate ab excubijs, & portarum cuſtodia, quodque nequidem per alios munera prædicta exercere valeant, ſed tantùm de perſona, & per ſeipſos.

45 Magiſtratus ſpeciali aliqua honoris prærogatiua à cæteris ſecernendi ſunt, illiſq; ne cum vili plebe miſceantur, priuilegia, & immunitates non leui rationum momento Reges indulſerunt.

46 Senatus dicitur Orbis ornamentum, & ſplendor Ciuium.

47 Iudices non debent diſtrahi à iudicandi munere, eò quod excubias facere, & portas Ciuitatis cuſtodire teneantur.

48 Armorum ſtrepitus impedit legum, & præconis vocem exaudiri.

49 Iudices, dùm petunt vacationem à muneribus perſonalibus, non tàm ocium, quàm negocium dignitati ſuæ conueniens quærunt.

50 Deciſiones Senatus Pariſienſes denegantes Magiſtratibus vacationem à muneribus perſonalibus intelligendæ ſunt, vt procedant in Ciuitatibus, & Portubus limitaneis, quibus hoſtes propè imminent, vt irruptionem faciant, & Ciues, & Incolæ non ſatis ſunt ad ſubeunda munera.

51 Priuilegia, & immunitates, neceſſitatis tempore, vel publica ſuadente neceſſitate, ſilent.

52 Immunitatum priuilegia tempore neceſſitatis, habent labia clauſa, manus ligatas, & arbitrium refrenatum.

53 Lex nulla permiſſiua, prohibitiua, ſiue conſultoria loquitur in fauorem priuilegiorum immunitatum, neceſſitate imminente, vel publica vtilitate ſuadente.

54 Præſtat in tempore occurrere, quàm poſt exitum vindicare.

55 Ciuitas Neapolis Regnum facta eſt ob frequentiam incolarum Regni.

56 Magiſtratus cuiuſcumq; ordinis, nunquam accerſiti fuerunt ad excubias faciendas, aut ad cuſtodiendas portas Ciuitatis in Ciuitate Neapolis.

57 Nobiles in Ciuitate Neap. plebicularijs vigentibus cõmotionibus de anno 1647 & 48. fuerunt admiſſi ad ſubſtituendum

dum aliquos ex plebeis, qui eorum vice excubias facerent, vel quod quotidianam pecuniæ præſtationem facerent, ad finem ſe eximendi de perſona.

58 Authori, *quid acciderit plebicularium commotionum tempore de anno 1647 & 48. in Ciuitate Neapolis.*

ARGVMENTVM:

De Magiſtratuum, & Officialium dignitate, Authoritate, & Præheminentia, quantiq; ij ęſtimandi, ac honorãdi ſint à ſubditis, eò quod Principis eos eligentis Maieſtatem cõtineant, eiuſq; corporis pars ſint, ac etiam, quia publico rerum commodo, Ciuiumq; & Incolarum incolumitati proſpiciunt; deq; neceſſario eorum munere in Republica, nonnulla ſummatim, non tamen inordinatè, & incomptè, præludii vice ad theſim propoſitam adducuntur: Et Ciuitatis florentiſsimę Neapolis Magiſtratibus, ob eorum peritiam, doctrinam, ac integritatem, dicta ab eloquentiæ Patre *Marco Tullio Cicerone*, relato *ab Iſidoro*, quàm bellè collineant, itidem adnotatur. An autem Magiſtratus ab excubiis, & cuſtodiis portarum, & murorum Ciuitatis ſint immunes? curioſa indagatur quæſtio, quam (primo licèt obtutu) fauorabilem iactet aleam in beneficium ipſorum, vt excuſentur, & immunes cenſeantur, immunitateq; & vacatione potiantur, ſecundum nonnullorum receptam opinionem, Attamen in contrarium plura alia vrgere, immunitatem prædictam denegantia, quę maximè innituntur neceſsitati, quę nullius diplomatis, legis, aut reſcripti etiam Imperialis, & Regii limitibus conſtringitur, aut limitatur; (Tempore etenim neceſsitatis, aut publico ſuadente bono, nullam reperiri legem, ſiue permiſsiuam, ſiue prohibitiuam, ſiue conſultoriam, quę à munerum pręſtatione, vacationem aliquam admittat) diffuſo ſermone indicatur; ac punctuales determinationes *Senatus Pariſienſis*, quibus primo loco de anno 1583. die 15. Martii, fuerunt excluſi, Magiſtratus à vacatione munerum prędictorum, & denegata illis immunitas; ac ſecundo loco de anno 1586. die 22. Decembris, quod nequidem illis liceat ſtipendiatum, vel ex eorum domeſticis aliquem de-

le:

legare; à quo munus illud perſonale Domini abſentis vice pręſtaretur, de quibus fidem pręſtat eximius Doctor *Annæus Robertus lib. 2. rer. indicatar. cap. 11.* verſ. *Pro maiore, et in fin.* referuntur, & enucleantur; eiſq; *Author* vt occurreret, ingenioſè excogitat ad exemplum non eſſe illas trahendas, ſed locum ſibi vindicare in Ciuitatibus, ſeu Portubus limitaneis, quibus hoſtes propè imminent, vt irruptionem faciant, & Ciues, & Incolę, non ſatis ſunt ad pręd cta ſubeunda munera, ſecus verò in Ciuitatibus, & Portubus, quibus ſatis ſunt homines ad cuſtodias, & excubias faciendum, ſicuti in Ciuitate Neapolis hominibus repleta, & ditiſsima, in qua *Senatus Pariſienſis Arreſta*, minimè poſſent procedere; & *Authormet* memoriam facit obſeruantię habitę plebiculariis illis vigentibus commotionibus in Ciuitate Neapolis de anno 1647. & 1648. circa excubias, & cuſtodias à Nobilibus faciendas, quo loci quid ipſimet *Authori* tunc contigerit, non ſine animi dolore poſteritati inſinuat.

OBSERVATIO XXXVIII.

1 MAgiſtratuum dignitas
adeò emicat toto ter-
rarum Orbe, tantæq;
magnitudinis eſt, vt
non inſcitè *Soccin. conſ.*
22. num. 4. vol. 1. poſt *Bald. in princ.*
2 *num. 11.* dixerit poſt Imperatoriam,
& Regiam Maieſtatem, Prætoriam
3 numerari, quia Magiſtratus dicun-
tur Principes Ciuitatis, affirmante
Conſulto in l. Spadonem, *S. ſi Ciuitatis*
4 *Princeps*, *ff. de excuſat. tutor.* & *Plato*
de legib. poſt Deos immortales, Ma-
giſtratibus primas, & honoris, &
gloriæ ſedes deberi concinit, vtpotè
qui publici muneris Magiſtratus ge-
runt, & ſua virtute aliorum vitam
moderantur, vndè *Valer. Maxim.* re-
latus à *Dom. Garſ. Maſtr. in celebr.*
tract. de Magiſtrat. lib. 5. cap. 3. nu. 1.
tom. 2. poſteritati inſinuauit, quod
5 *Apollo* requiſitus de iuſtis Magiſtra-
tibus, reſpondit, ſe neſcire vtrum
Deorum numero, an hominum ag-
gregari deberent; multos refert ad
materiam *Bouadill. in Politic. lib. 3.*
cap. 2. num. 9. quibus collineant, quę
ex *Sacra Pagina* elicitur *Deuteron.*
cap. 22. verſ. 8. cum ſimilibus ibi exa-
6 ratis, Magiſtratus ſcil. à Deo poſitos
eſſe, Deoſque vocari, ſicuti perbellè
aduertit *Maſtr. eod. tract. lib. 1. cap. 1.*
num. 21. vbi aduertit ex *Diuo Paulo*
Apoſtolo ad Roman. cap. 13. etiã Ethni-
cis obediẽdum eſſe per Chriſtianos
7 cùm Miniſtri Dei ſint, eiuſq; autho-
ritate, munere hoc defungantur, &
iterum *cap. 13. ad Hebræos*, ibi, *Obedi-*
te præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis, ipſi
enim peruigilant, tanquam rationem
reddituri pro animabus veſtris; eiſque
8 obtemperare ſumma libertas eſt, ſe-
cundum *Boet. 1. de conſolation.* adeoq;
Magiſtratibus debitus eſt honor, &
9 reuerentia, vt inſtinctu quodam na-
turæ illis deberi, aſſerat, *Ariſtot. 3.*

Digitized by Google

*Politic. cap.*8.nec immemor fuit *Summus Pontifex in cap. irrefragabili de offic. ordinar. cap. nec is*, 15. *q.* 1. *cap. non ſolum* 23. *q.*5.*lib.*1. *Chaſſan.in Catalog. gloriæ mund. par.* 7. *conſider.* 6. *Petr. Gregor. Tholoſ. Syntagmat. iur. par.*3. *lib.*47. *cap.* 1. *num.* 9. Et ſic ab omnibus honorari debent,ad *tex.in l. omnem honorem*, C. *quan. prouoc. non eſt neceſſ.* quem *tex.* ad hoc extollunt *Salic.* & *Bald.* & concors eſt *tex. in l. Iudices*, vbi *Luc.de Penn.*& *in l.pen.*C. *de veter. lib.* 12. eſt *textus* peculiaris *in* §. *Prætorum quoque edicta* ,,ibi, *qui honores gerunt, ideſt, Magiſtratus*, *Inſtit. de iur. natural. gent.* & *ciuil.*[& *in Auth. de Conſul.*§. *pen.collat.*4. vbi

10 dignos Iudices honorandos eſſe tradit, ibique *gloſ. in* §. *volumus in Auth. Vt Iudic. ſine quoquo ſuffrag. in fin.* ibi,*Sicut enim eos iniuſto lucro prohibemus, ità etiam omni honore, & reuerentia, & honeſtate frui ſancimus*, *l. ſemper* in princ. *ff. de iur.immun. cap. ut debitus honor*, vbi *gloſ.* & *Dec. de*

12 *appell.* ibiq; *Abb.in* 1. *notab.*inferens quod iudicare eſt honor, per *tex. in l. cui muneris*, *ff. de muner. & honor.* Cùmque ipſiuſmet Principis perſonam, eiuſq; corporis partem oſtendant, ad *tex. in l. ius Senatorum*, C.*de dignitat. lib.*12. *l. etiam*, ibi, *qui imaginem Principis*, C. *de appellat. Bellug. in Specul. Princip. rubr.* 6. *nu.* 16.

13 Quinimò Regē ipſum honorare videtur,qui Magiſtratum honorat,ſecundum *Andreæ de Barulo* placitum, & *Ioannis de Platea in l.fin.in fin.* per illum *tex.* C. *de re militar. lib.*12.*Barthol. Veronenſ. in tract. de Imperator. milit. eligen.* verb. *Pro Imperatore in* 3. & 4. *col.* cum ſuæ dignitatis, ac

14 poteſtatis ſplendorem, & effectum communicauerit, ac ad inſtar fontis totius nobilitatis, dignitatis, & iuriſdictionis,plures ex ſe riuulos fecerit,ad notata per *Bal. in cap.* 1. §.*ad hæc de pac. iuram.firm.* plura per *Affl. in Conſtit. Regn.* *Ea quæ ad decus*; & licèt in totius mundi Prætorijs cen-

15 ſeam Magiſtratus omni honore dignos eſſe,& in maxima exiſtimatione habendos,ob eorum doctrinam,

16 peritiam, & integritatem, fas ſit mihi inſinuare nullum eſſe honoris ſpecimen,nullam reuerentiam,quę Magiſtratibus huius florentiſſimæ Ciuitatis Neapolis non debeatur. de illis etenim conuenit, quæ eloquētiæ Pater *Cicero* relatus ab *Iſidoro*, quos laudat *Dom. Maſtr. d. cap.*3 *lib.* 5. *de Magiſtratib. num.* 18. mellifluis ſanè verbis cecinit, ibi, *Magnam eſſe laudem boni Magiſtratus,qui ſicut nocere Ciuibus neſcit*; *ità prodeſſe omnibus nouit. Alÿs enim præſtat cenſuram iuſtitiæ, alios æquitate iudicÿ ſine perſonarum acceptione ſuſcipit, neque iuſtitiam infirmat auaritiæ flamma, hi ſunt verè Iudices, qui ſicut de iuſto iudicio ditari non appetunt, ſic æterno præmio coronantur, honorem etiam maximum conſequuntur*; Et quo præclariùs *ſecundum Ciceronem in loco relato, digniuſq; inter mortales exercitium excogitari poteſt, quàm vnum hominem in republica reperiri, qui communi pro ſuis, & ſua pro communibus habeat? qui communi vtilitati ſeruiat? qui velit, & ſciat perſonam Ciuitatis gerere, dignitatem, decuſq; ſuſtinere? Certè is non modò gloriam,& honorem, ſed & vtilitatem conſequi notiſſimum eſt?* Hæc *Iſidorus.*

17 Nec mirum, ſi ab omnibus ſalutari debent Magiſtratus, ſecundum *Signorol. conſ.* 108. *col* 1. verſ. *Redeo ad primum* per *tex. in l.item eorum*, §. *Decuriones*, *ff. quod. uiuſque Vniuerſ. nom. Surgen.de Nepol.Illuſtrat.cap.*21. *num.*13. & 16. *Anton. de Ball. lib.* 4. *practicar. q.* 6. *num.* 1. vbi ampliat etiam in non ſubditis, *Carau. rit.*5. *num.*11. *quæſt.* 6. *d. cap.*3. *lib.*5. *num.* 25. *Reg.Rou. in d. prag.* 11. *de ſuſpict. Official. num.*5.& 6. vbi adducit *Nicola Boer. de ordin. grad. vtriuſq; for.* §. *Prætereà etiam nu.* 48. *Mut.in Conſuetud. Panor. cap.*8. *num.* 13. ibique rationem affert *Dom. Rouit.* quia

18 Magiſtratus repręſentant Principem,

pem, & in eorum perſona Principis maieſtas honoratur, ibiq; in *addit.* adducit *Maſtrill. loc.cit. Bouadill. Gratian. Caſſan. Reg. Valenz. & Henning. Arniſeum de iur. maieſtat.* in ſedibus inibi indicatis, Minùſq; admirationi
19 locum præbet ſi Magiſtratus pluribus potiantur priuilegijs, pluribuſq; fruantur immunitatibus, de quibus poſt *Parid. de Put. de Sindic.* verb. *Gabella, Auendañ in cap. 14. Prætor. num. 29. lib. 2. Didac. Perez in l. 20. tit. 4. lib. 4. ordin. col.* 1440. *& ſeqq. Guttier. lib. 1. practicar. quæſtſt. q. 21. 22. & 23. per tot. Azeu. in l. 2. nu. 120. tit. 10. lib. 8. Recopil. Petr. de Gregor. in ſyntagmat. iur. 2. par. lib. 8. cap. 20. num. 10. & 1. par. lib. 3. cap. 8. num. 5. vſque ad fin. Petr. Antibol. de muner. & honor. par. 3. cap.* incip. *His igitur*, pulchrè, & eruditè ſatis, more quidem ſuo inſignis *Bouadill. in Politic.*
20 *lib. 5. cap. 5. num. 31. lit. F. lib. 2.* cuius operis aſſidua lectione Ego delector, plurimumq; edoceor.

Verùm cum incidiſſet ſermo inter Collegas ſuper theoremate præpoſito, *Vtrum Officiales, & Magiſtratus ſint immunes ab excubijs, & Portarum cuſtodia? Et in caſu quo teneri de iure ſit diſpoſitum, An factum ſit ſatis, ſi ſtipendiarium, vel ex ſuis domeſticis aliquem delegarent, à quo munus illud perſonale Domini abſentis vice præſtaretur?* volui Ego ſuper illius dilucidatione elaborare.

Et pro immunitate in fauorē Of-
22 ficialiū, & Magiſtratuū, pōderabam *tex. in l. Senatorū, & l. nemo, C. de dignit. lib. 12.* vbi cauetur Senatores liberos eſſe, & immunes ab omnibus oneribus omnibuſq; ſordidis, & extraordinarijs muneribus, maximè perſonalibus, ſecundum *Bart. & Luc. de Penn. in l. omnes, C. de annon. & tribut. lib.* 10. eò quod impediunt exercitium
24 officii, *l. vnuſquiſque, & l. Decurionibus, C. de ſilent. & decur. eor. gloſ. in l. honorem, ff. de muner. & honor. l. obſiſtere, C. de annon. & tribut. l. cum inſtitutionem, C. de ſacroſ. Eccleſ. Rebuff. in l. actores, C. de exactor. tribut. lib.* 10. *Petr. de Vbal. in tractat. de collect. num.* 18. *Mynſing. centur.* 1. *decad.* 11. *num.* 103. *Franc. Marc. dec.* 102. *num.* 1. *& dec.* 458. *num.* 7. *Maſtr. dec.* 156. *num.* 9. *par.* 2. vbi allegat *Salern. in addit. ad Conſuet. Neap. in proemio. pag.* 25. *lit. B.* qui tamen remiſſiuè loquitur, adducens *Petr. de Vbal. loc. cit. num.* 45. vbi quærit an Conſilia-
24 rij, & Officiales teneantur ad collectas; de quo plenè *Bouadill.*

Hinc *Maſtr. d. dec.* 156. *num.* 13. ponderans *tex. in d. l. vnuſquiſq; & in l. Decurionibus, & in l. iubemus, C. de prox. ſacror. ſcrinior.* tenet pro in-
25 dubitato à muneribus perſonalibus, & extraordinarijs realibus, Officiales eſſe immunes, ſecùs verò ab ordinarijs, itaq; eſſe de mente *Io. de Plat. in dd. iuribus, & ex Bal. Alex. & Iaſ.* voluit *Lancellott. Gall. conſ.* 3. *num.* 53. *Crem. ſing.* 108. *Rim. conſ.* 12. *num.* 56. *lib.* 1. *Menoch. conſ.* 297. *num.* 7.
26 etiamſi verbis ampliſſimis, & latiori priuilegio conceſſa fuerit immunitas ad *tex. in l. fin. §. pen. ff. de muner. & honor. & l. fin. C. quib. muner. vel præſtat. nem. lic. lib.* 10. *Platea in l.* 1. *C. de vacat. muner. lib.* 10. *Maluaſ. conſ.* 5. *num.* 4. *Gilmann. dec. Imperial.* 14. *num.* 8. *lib.* 2. ſunt namq; priui-
27 legia immunitatis odioſa, ideò reſtringenda, quia alij grauantur, *cap. porro de priuileg. Bal. conſ.* 112. *ad fin. lib.* 1. *Guliel. de Cun. in l. fin. ff. de conſtit. pecun. Alex. conſ.* 125. *lib.* 2. *Dec. conſ.* 223. *Cott. in ſuis memorabilibus,* verb. *Immunitas,* verſ. *Sed omitto, Lancell. Gall. conſ.* 25. *num.* 96. *Franc. Marc. dec.* 259. *num.* 14. *Maſtr. d. dec.* 156. *num.* 6.

Ex quibus videtur rectè ſuſtineri reſolutio à Nobis tradita *num.* 22. quod Magiſtratus ſunt immunes ab excubijs, & cuſtodia murorum, & portarum Ciuitatis, dùm illud mu-
28 nus perſonale eſt, non reale, *l.* 1. *circa princ. ff. de muner. & honor.*

Contrariam tamen ſententiam, re ad partes diſputata tenet eruditiſſimus *Annæus Robert.rer.iudicatar.*
29 *lib. 2. cap. 11.* verſ. *Pro maiore*, inquiẽs,quod etſi munus illud ſit perſonale,attamen,iniuſta videtur Magiſtratuum poſtulatio, quæ eò ſpectat, ne ſe, ac ſuos, neuè patriam, ſuaq; omnia cuſtodire teneãtur,nec ꝑ ſe vigilare, & excubias agere, nec Ciuitatis ſuæ portas tueri, caſque ab hoſtili impetu,& excurſione vindicare compellantur,iniquamque,&
30 iniuſtam immunitatis prætenſionem redarguit, qua ſecuritas publi-
31 ca negligitur, & magis exemplo, quàm vacationis licentia publicam
31 lædunt diſciplinam,Senecæ dictum adducens *in 1. lib. de clemen.* pluribuſque hiſtoriarum exemplis exor-
32 nat, Senatores munus vigiliarum per ſe obiiſſe, quicumq; per valetudinem,ac per ætatem poterant tùm ex *Liuio lib.2.* ac *Heliodoro.lib.9.* cùm etiam ex *Appian. lib. 2. belli ciuil. Cicer. lib. 1. epiſt. 17. ad Atticum. Tacit. lib.3. hiſtoriar. Plutar.in vita Marcelli in princ. & in vita Camill.in fin.Sotrat. lib.2. hiſtor.cap.21.Nicephor.Calliſt.lib.4.cap.22.*

33 Quod autem aſſeritur pro Magiſtratibus, eos excuſatos eſſe, vtpotè forenſibus negotijs occupatos, quibus vacare debent, hoc certè leue eſſe, ac potius abſurdum, & ridiculum, inquit *Robert. loc. cit.* nam cum excubiæ ab omnibus Ciuibus per
34 vices agantur, atque etiam ipſi Ciues mutuis, & alternis operis portas Vrbis cuſtodiant, ſatis, ſuperque erit Magiſtratibus, & otij,& temporis ad lites dirimendas.Neque enim continuò,ſed certis, ac ſtatis diebus vacare eos nocturnis excubijs,& cuſtodię Vrbis oportebit,quibus,alijſque congeſtis tradit *in fin.* Senatum
35 Franciæ, nulla Magiſtratibus data immunitate, determinaſſe omnes æquo iure ad cuſtodiam Vrbis teneri, & excubias per vices agere iuſſit *Arreſt.lato die 15. Martii 1583.*

Quæ determinatio aditum patere fecit ad aliam quæſtionem decidendam, num ſcil. attenta prædicta iudicatura,quod munus excubiarũ, & cuſtodiæ portarum Ciuitatis ſit
36 ab omnibus, etiam à Magiſtratibus ſubeundum, neceſsè ſit, vt ipſi de perſona adſint, vel factum ſit ſatis, ſi ſtipendiarium,vel ex ſuis domeſticis aliquem delegarent, à quo munus illud perſonale,domini abſentis
37 vice præſtaretur? Et adducens *tex. in l.fin. C. de quib. muner. vel præſtat. nemin.liceat ſe excuſare lib.10.* quo cauetur munus eſſe perſonale, & per hoc ab ipſiſmet Ciuibus nulla excuſatione, præſtari, & impleri debet, eaq; expenſa ratione, quod ſi viles
38 ſint, & ſtipendiarij cuſtodes, non dubitandum, quin Ciuitas facilem apud mercenarios emptorem inueniat; Si venales animæ portis,muriſque præficiantur, eiſque ſalus pu-
39 blica committatur: Quæ ſecuritas, quæuè fidei obligatio ab ijs expectanda eſt, qui neque pro aris,& focis dimicant, neque vllo in patriam affectu, & charitate incitantur? tradit *in fin. d. cap.11.* Senatum eundem
40 *Arreſto* lato *die 22. Decembris 1558.* ſtatuiſſe, cuſtodiam Vrbis, non per ſtipendiarium, vel mercenarium præſtandam eſſe, ſed perſonaliter, Idq; nulla habita dignitatis,vel Magiſtratus excuſatione.

41 *Ego* verò,qui magnifacio *Annæum Robert.* ob eius ingenij acumen, legum peritiam, ac dicendi facundiã, quemq; Aduocatum,& Oratorem maximũ in Supremo Frãciæ Senatu
42 percepi ex *hiſtoria Henrici IV.Regis Galliæ* Authore *Petro Mattheo* eiuſdẽ Regis Hiſtoriagropho celeberimo, quem non fuit dedignatus allegare
43 *Illuſt. D.& Præceptor meus March.Ramont. Sac. Conſ. Præſ. in 2. lib.controu. forenſ.cap.33 n. 26* .qꝫ in maximum illius Hiſtoriographi decus, atque honorem eueniſſe, nemo addubitauerit

uerit

uerit,qui illum Demoſthenem Gal-
44 licum vocat, ſatis duras ciuſmodi
determinationes exiſtimo, quæ nul-
lam Magiſtratuum dignitati, quæ
ſpectabilis omnibus eſſe debet, in-
dulgentiam tribuunt, dùm ſpeciali
45 aliqua honoris prærogatiua à cæte-
ris ſecernendi ſunt, illiſq; ne cum
vili plebe miſceantur, priuilegia, &
immunitates non leui rationum
momento Reges indulſerunt,Sena-
tus etenim, quem Orbis ornamen-
tum, & ſplendorem Ciuium *Cicer.
lib. 1.officior.*appellat,nihil indignius
cenſeri debet, quàm ſi Magiſtratus,
qui iudiciis præſunt, iiſdem mune-
ribus obſtringi, & obligari velimus,
quibus viles, & plebeios quoſuis ſu-
beſſe oportet; Quin etiam: licet di-
gnitati Magiſtratus nulla deberetur
immunitas; At hoc certè muneris
neceſſitati tribui, & concedi con-
ueniens eſſet.

Quæ etenim ęquitas ſuſtinet,vt Iu-
dices dũ lites dirimũt, delicta coer-
47 cent,& Ciuitatis politiam tuẽtur, à
publico iudicandi munere ad excu-
bias, & portarũ cuſtodiam auocari?
Quod ſi in Ciuitatib⁹ etiam limita-
neis,Magiſtratus aſſiduam,& ſollici-
tã iuris,iuſtitiæq;curam non gerant,
48 plerumq; inter arma, quorum ſtre-
pitum legis, & præconis vocẽ exau-
dire impedit: prædonum more cer-
49 tandum, non viuendum erit, Itaq;
dùm Iudices vacationem ab eiuſmo-
di muneribus petunt, non tam
ocium, quàm negociũ dignitati ſuæ
conueniens quærunt: Quietè, & à
militaribus muniis immunitatem
petunt, magis,vt iuri dicundo,& ne-
gotijs forenſibus liberè vacare poſ-
ſint, quàm vt ſibi, aut vlli deſidiæ
indulgeant, *Maſtr. d. deciſ.* 156. *nu.
9.*vbi ponderat Conſiliarios Regios
eſſe exemptos ab ijs muneribus,quę
exercitium officij impedirent, ſicu-
ti in excubijs,& portarum,aut mu-
rorum cuſtodijs contingit.
50 Quapropter; in eo caſu vera Se-
natus Pariſienſis ſcita, & ſectanda
cenſeo, in quo videntur præſertim
fundata, ſcil. in Ciuitatibus, ſeu
Portubus limitaneis, quibus hoſtes
propè imminent, vt irruptionem
faciant, et Ciues,& Incolæ non ſatis
ſint ad prædicta ſubeunda munera,
51 Neceſſitatis etenim tempore, vel
publica ſuadente vtilitate, omnia
ſilent priuilegia, & vti in alio ca-
ſu tradit *Napodan.* noſter, inſignis
Conſuetud.Ciuitatis Neapolis enu-
52 cleator in *Conſuet.*habent priuilegia
immunitatum labia clauſa, os liga-
tum, & arbitrium refrenatum, nec
pro eis lex aliqua, ſiue permiſſiua,
53 ſiue prohibitiua, ſiue conſulttoria
loquitur, aut patrocinatur, imò vr-
gente neceſſitate, vel publica vtili-
tate ſuadente, nihil fieri dicitur cõ-
tra legem, *tex.* eſt ſingularis, ſecun-
dum *Ludouic. Mex. d.* 5. *conculuſ. in
prag. taxæ panis num.* 65. verſ. *Et ne-
ceſſitas, in l. ſi hominem, ff. mandat.*
quem approbat *Guliel. de Bened. in
repet. cap. Raynutius,* verb. & *vxorem
num.* 255. tunc etenim procedere
poteſt id quod tradidit *Ann. Robert.
loc.cit.*Melius eſſe in temporè occur-
54 rere, quàm poſt exitum vindicare,
l. 1. *C.quan. liceat unicuiq; ſin.iud. ſe
vindic. l. fin. C. in quib. caus. reſtit. in
integr. neceſſ. non eſt D.Reg.Tap.*digniſ-
ſimus Supremi Collateral. Conſil.
Decanus *March. Belmon.* præcipuus
Dominus, & Mæcenas meus *dec.* 16.
Suprem. Senat. Ital. num. 61. quem
Ego cum nonnullis alijs adduxi *in* 1.
diſceptat. forenſ. cap. 11. *num.* 32. *&
ſeqq.* & aduertit *Mex. loc.* mox ad-
ducto, illud Virgilianum recolens,
Tardè venere ſubulci; quodq; *Impera-
tor* ſcribit, *in l.* 2. *C. de iur. & fact.
ignor.* ibi, *Sera præce tibi ſubueniri de-
ſideras, & in l.* 2. *C. de hæreditat. vel
actio. vend.* ibi, *Serò deſideras tibi ſuc-
curri poſt deſtructam Ciuitatem, ideò
prouideas ante.*

At in Ciuitate Neapol. exarata
per *Ann. Robert. d. cap.*12. vix obti-
nerent,

nerent, adeò namq; hominum locu-ples eſt, vt totum penè Regnum
55 Ciuitatem euaſiſſe tradiderit *Traianus Boccalinus in tract.* cui nomen impoſuit *Ragguagli di Parnaſo*, &
56 ideò Magiſtratus, & Officiales cuiuſcumque ordinis ad id munus ſubeundum nunquam arciti fuerunt; Imò popularibus (ſeu mauis) plebiculariis illis deplorandis ſanè cōmotionibus vigentibus de anno 1647. & 48. ſatisfactum putarunt populares, ſi Nobiles, aliquos ex eius fa-
57 miliis deligebant ad excubias faciēdum muris, & portis Ciuitatum, vt eorum vices ſuſtinerent, vel quotidiana pecuniæ præſtatione ſe eximerent; quod magis practicatum fuit, Expertus loquor, & ſi curioſè indagare volueris *Lector*, quò ſta-
58 tum meum, deplorandæ illæ plebiculares commotiones duxerint, cōſule *Epiſtolam meam ad Lectorem in 2. diſceptat. forenſ.* vbi de multis erudieris; rectiùs dixerim ærumnarum mearum compatieris.

Ideòq; hęc ineſſe videtur conſuetudo in Ciuitate Neapolis, quam in eiuſmodi caſu ſectandam fore, concors Doctorum ſententia inualuit, ad *tex. in l. ſi publicanus, §. in omnibus, ff. de publican. Guid. Pap. deciſ. 376. & 377. Boer. dec. 377. Maſtr.* horum memor, *d. dec. 156. num. 17.*

SVMMARIVM.

1 *CAſus, ſæpè ſæpius, qui poteſt accidere, poſteritati reſolutus eſt tradendus.*

2 *Monaſterio Monialium potiùs, quàm virorum (cæteris paribus) eſt deferendum.*

3 *Monaſterium Monialium, reputatur à iure locus magis pius, & pauperior, quàm virorum, propter earum clauſuram, & imbecillitatem in acquirendo.*

4 Ludouicus Mexia *erudiriſſimus Præceptor ſuus appellatur à* Petro Peralta in l. ſi quis ſeruum, §. ſi inter duos num. *9.* ff. de legat. 2.

5 *Monialibus magis, quàm viris religioſis, eleemoſyna eſt facienda.*

6 *Viri conuenientiùs operari poſſunt, quàm fœminæ.*

7 *Pragmatica edita Matriti die vltimo Menſis Octobris 1563. enunciatur.*

ARGVMENTVM.

Exequutores teſtamentarii, quibus certa pecuniæ quantitas diſtribuenda inter pauperes Religioſos commendata eſt, ſi in electione diſcordāt, vno ex eis Religioſos pauperes eligente, Altero verò pauperes Religioſas, eiuſdem tamen Ordinis Sancti Franciſci, cui potius adhęrendum in relicti diſtributione? quęque ſit ratio, quod Monaſterium Monialium reputatur à iure lo-

cus

cus magis pius,& pauperior, quàm virorum?

OBSERVATIO XXXIX.

1 FAcilè eſt, vt in dies eiuſmodi caſus in praxi determinandus ſeſe offerat, vndè non inutile erit, vt illum poſteritati reſolutum tradamus; Ideòque Religioſas Pauperes, ſiue Monaſteria Monialium eſſe præferenda, veriorem exiſtimamus ſententiam, quam omnium primus nobis inſinuauit *Cyn. in l.*[*cum multa*, *C. de donat. ante nupt.* quem ibi ſequuntur *Bald. & Salic.* eamque ſententiam commendat *Bald. in l. in multis*, *ff. de ſtat. hom. in fin.* dicens
2 notandum eſſe, quod cæteris paribus magis fauetur Monaſterio Monialium, quàm virorum Religioſorum, ea ratione, quia Monaſterium
3 Monialium reputatur à iure locus magis pius, & pauperior, quàm virorum, propter earum clauſuram, & imbecillitatem in acquirendo, ſecundum *Cyn. loc. cit.* vbi tradit eſſe menti tenendum, eique ſe ſubſcribit *Petrus Peralt. in l. ſi quis ſeruum*, *S. ſi inter duos nu.* 9. *ff. delega.* 2. inquiẽs multos dies elapſos non eſſe, quod iſtum caſum habuit in contingentia facti, quem ad hoc allegat *Ludou. Mex. in prag. tax. panis in* 6. *concluſ.*
4 *num.*42. verſ. *Cuius rei*, vbi appellat *Mexiam* eruditiſſimum Præceptorẽ ſuum, & notandum monet ad intellectum, *l.* 12. *tit.* 4. *lib.*5. *Recopil. leg. Reg. & in* 1. *concluſ d. prag. num.* 45. verſ. *Et pauperibus*, inquiens, paupe-
5 ribus Monialibus magis, quàm viris etiam Religioſis, eleemoſynam eſſe faciendam, *cap.* 1. *de ſtat. regular. in* 6. eam ſubnectens rationem, quia viri conuenientiùs, operari poſſunt, quã
6 fæminæ, *l. ſi quis*, verſ. *ad filias*, *C. ad l. Iul. maieſt.* idque in praxi notandum ad explicationem pragmaticæ
7 Comitiorum Madritiorum æditæ die vltimo menſis Octobris de anno 1563. per quam veſtes ibidem prohibitæ (quæ à Iudicibus condemnãtur) pijs applicantur locis. Itaque non ſemel vidiſſe practicari teſtatur.

SVMMARIVM.

1 AVthor *præludij vice nonnulla adnotauit antequam theſim aggrediatur, An dies termini computetur in termino.*
2 *Dies à luce dicitur, quaſi nocti oppoſitus, quæ à tenebris denominatur.*
3 *Deus in creatione mundi dùm creauit lucem, illam appellauit diem, & dùm creauit tenebras, noctem appellauit, perque noctem, & tenebras diuiſit diem.*
4 *Dies diuiditur in naturalem, & artificialem, ſiue ciuilem.*
5 *Dies naturalis eſt ille, qui habet* 24. *horas, & incipit à media nocte, & finitur in alia media nocte.*
6 *Dies artificialis, ſiue ciuilis dicitur ille, qui non habet præciſas horas, ſed iuris artificio diſtinguitur à nocte, & dicitur à mane iam orto Sole in Orizonte vſque ad veſperam iam in occaſu, ità vt nihil de tenebris comprahendat.*
7 *Statutum puniens grauiori pæna delinquentem de nocte, qualiter ſit accipiendum.*
8 *Dies in actis iudicialibus incipit à mane, vbi primùm dies elucescit, & terminatur à tenebris.*
9 *Dies Eccleſiaſticus quot modis, ac rerum*

rum differentia ſumitur.

10 *Dies, quoad eſum carnium, incipit poſt cœnam.*

11 *Dies quoad collationem ordinum, & officia diuina, qualiter ſit accipiendus.*

12 *Dies diuiditur in vulgarem, ciuilem, & conuentionalem.*

13 *Dies termini, an computetur in termino, adeò anceps quæſtio viſa fuit* Tiraquello, *vt cæteras antecellat.*

14 *Dies termini, quod computetur in termino, qui Doctores tenuerint.*

15 *Tempus regulariter computatur de momento ad momentum.*

16 *Dies in quo quis accipit literas, vt eat, computatur in termino.*

17 *Tempus appellandi ſtatim à lata ſententia, currit de momento ad momentum.*

18 *Dies termini, quod non computetur in termino, quibus ex iuribus deducatur.*

19 *Diem termini, non eſſe in termino computandam, verior, & tutior, ac de conſuetudine obſeruata opinio recenſetur.*

20 Tex. in l. vbi lex, ff. de regu. iur. *enucleatur.*

21 *Menſis abſolutè, & ſimpliciter prolatus, ſine relatione certi menſis, intelligitur de* 30. *diebus.*

22 *Dies termini an computetur in termino, nulla traditur certa regula generalis, ſed tantùm per ampliationes, et reſtrictiones à Doctoribus declaratur.*

23 Author, *vt methodicè inſinuet, an dies termini computetur in termino, diſtinctionis fœdere materiam pertractat.*

24 *Dies termini non computatur in termino, quando terminus ſimpliciter impertitur, ſcilicet dierum octo.*

25 *Termino impertito menſis, ſeu anni, intelligi is debet, vt finiatur à die ſequenti illius menſis, ſeu anni, in quo aſſignatur, vſque ad tot dies alterius menſis, & anni.*

26 *Dies termini currit de momento ad momentum, quando aſſignatur hinc ad octo dies.*

27 *Diem termini non computari in termino, quocumq; modo terminus impertiatur qualiter ſit intelligendum.*

28 *Dies termini non computatur in termino, quando in eius impertitione præponuntur dictiones* A, Ab, Ex, *& ſimiles excluſiua.*

29 *Dictiones* A, Ab, Ex, *iiſque ſimiles, ſunt ſuapte natura excluſiuæ, & ſeparatiuæ.*

30 *Dictiones* A, & Ab, *accipiuntur pro dictione* Poſt.

31 *Præceptum ad reluendum tenutam, & bona infra terminum quindecim dierum à die exequutionis computandum, non expirat, niſi à die tota decimaquinta immediatè ſequenti tranſacta, poſt diem illam, in qua fuit facta exequutio.*

32 *Dictio* Poſtea, *vel* Poſt, *quid operetur ſi apponatur in impertitione termini.*

33 *Terminus quando eſt præfixus per dictionem* A, *dies termini non computatur in termino.*

34 *Terminus dierum nouem datus ad retrahendum conſaguineo per legem Regiam, non comprehendit diem venditionis.*

35 *Dictionum* A, & Ab, *rectè proprietas conſideranda eſt in impertitione termini.*

36 *Dies termini, an computetur in termino, attendendum eſt an actus, in quo impertitur, ſit fauorabilis, vel odioſus.*

37 *Dictiones* A, *vel* Ab, *quandoque ſtant incluſiuè, ſi apponantur actui fauorabili.*

38 *Statutum prohibens delationem armorum à pulſu campanæ de ſero ſub pæna, intelligitur excluſiuè poſt pulſum campanę, quia eſt odioſum ob pęnam, quę infligitur, ſecùs verò dicendum eſt in ſtatuto cōcedente deferri arma de mane à pulſu campanę, nam tunc ſtabit incluſiuè, cùm conceſſio ſit fauorabilis.*

39 *Dies termini an computetur in termino, Iudex pr ę oculis habere debet odium,*

odium, vel fauorem actui, cui impertitur, vt indè ſtatuat diem termini eſſe computandum in termino, vel nō computandum, prout fauor, vel odiū, ſuadebit, diſſuadebitue.

40 *Dies termini in Regno ex ſtylo, & obſeruantia Tribunalium quibuſcumq; verbis impertiatur, nunquam computatur in termino.*

41 *Diem termini non computari in termino, in* Regno *ſeruatur, tàm in citationibus, quàm in quibuſcumque decretis, & prouiſionibus.*

42 Author *fidem præſtat ſemper practicaſſe, & practicatum vidiſſe in ſupremis Regni Tribunalibus, quod dies termini non computatur in termino.*

43 *Diem termini non computari in termino, vulgatum practicorum dicterium eſt.*

44 *Diem termini non computari in termino in ſtatu* Eccleſiaſtico, *& in terris Italiæ, obſeruatur.*

45 *Diem termini non computari in termino, obſeruat Senatus Cathaluniæ.*

46 *Diem termini, non computari in termino, obſeruatur in Regno Aragoniæ.*

47 *Diem termini non computari in termino, verior eſt opinio, & in praxi receptior etiam iure communi attento, à qua in conſulendo, & in iudicando non eſt recedendum.*

48 *Diem termini non computari in termino, obſeruatur ex conſuetudine Curiæ Delphinalis Parlamenti, & alijs in Curijs Patriæ Delphinatus.*

49 *Dies termini, ne computetur in termino, apponi ſolet clauſula,* Die exequutionis minimè computata, *quæ tamen in Regno Neapolitano neceſſaria non eſt.*

50 *Non ſolent, quæ abundant, vitiare ſcripturas.*

ARGVMENTVM:

Diem termini computandum eſſe in termino, necnè: famigerata eſt quęſtio, adeò inter Scribentes controuerſa, vt vix quæ verior, quæ tutior, quæque in praxi ſectanda magis ſit opinio, quamque Tribunalium conſuetudo, & ſtylus adnniſerit, diſcerni poſſit; Ad eiuſmodi quæſiti enucleationem *Author* Aientiū, & Negantium placita recolens, ac in medium afferens iura, Doctorum placita, & rationes, quibus vtraque ſuſtinetur, opinio, quicquid in materia, tùm Antiquiorum, cùm Recentium, expenſis placitis dictum, ſcriptumuè fuerit, dilucidum tradit examen, ſiuè de iure communi quæſtionis reſolutio excogitetur, ſiue de iure Cōſuetudinario, plurium Europę Tribunalium; ſiue terminus in actu fauorabili, ſiue odioſo impertiatur, ſiue ſimpliciter elargitus fuerit, ſiue dictionibus præcedentibus *A. Ab. Ex*, quæ ſuaptè natura, excluſiuæ an ſint diei, vel incluſiuæ, fauorabili, aut odioſo ſi

apponantur actui, pleno cõ- monſtrat *Author* calamo, obliuioni minimè tradens quęſtiones paſsim excitatas in materia ſtatutorum, quę infra diem pręfinitum quid fieri, vel permittunt, vel non fieri, iubent, quando dies in termino computetur, necnè; quiduè dicendum ſit ſi pęnã contineant, vel odium, aut ſi fauorabili ſuper actu diſponere noſcatur; Vtq; certam, nec variam, aut irreſolutam quęſtionis indaginem legentibus prętermittat, toto ferè terrarum Orbe, conſuetudine, approbatam eſſe opinionem, quod dies termini non computetur in termino, eãque veriorem, tutiorem, ac receptiorem fore in praxi, etiam iuris communis diſpoſitione attenta, *Author* inſinuat; recolitq; memoria, in *ſtatu Eccleſiaſtico*, *in Regno Aragoniæ*, *&* *Cathaluniæ*, *Parlamento Delphinali*, omnibuſque *Prouinciæ Delphinalis Curijs*, *totiuſq; Italiæ Tribunalium ſubſellijs*, pręſertim in *Regno Neapolitano*, eiuſque *Supremis Prætorijs*, ità paſsim circumferri ex Pragmaticorum vulgari, frequentatoq; dicterio, Quod *Dies termini nunquam in termino computetur*, ac ità haud hęſitanter obſeruari, & practicari.

OBSERVATIO XXXX.

1 INutile haud exiſtima-
mus, nonnulla prælu-
dij vice in gratiã Ty-
ronum, quibus præ-
ſertim pſuturos no-
ſtros labores, in ſpem ducimur, ad-
notare, antequam quæſiti diſpun-
ctionem aggrediamur?
2 Dies à luce dicitur, quaſi nocti
oppoſitus, quę à tenebris denomi-
3 natur, Deus etenim in creatione
mundi, dùm creauit lucem, illam
appellauit diem, & dùm creauit te-
nebras, noctem appellauit, perque
noctem, & tenebras diem diuiſit, ſi-
cuti ſcriptum eſt *Geneſ.cap.*1. *Gemin.*
in cap. fin. §. in feſtiuitatibus col. pen.
de ſenten. excomm. in 6. vbi *Io. Andr.*
Iaſ. in l. more Romano nu.8.*ff.de ferijs*,
qui tradit in hoc attendi vſum lo-
quendi, vndè illud *Diui Ambroſij*.

Qui mane iunctum veſperi, Diem
vocari præcipis.

4 Diuiditur itidem dies in natura-
lem, & artificialem (quamuis *Iaſ. in*
d. l. more num. 1. quintuplicem eſſe
tradat) ſiue ciuilem, perperam nãq;
artificialem diem appellari, tradit
*Tiraq. de retract. lignag. §.*1. *gloſ.* 11.
num. 3. Dies namque naturalis eſt
5 ille, qui habet 24. horas, & incipit
à media nocte, & finitur in alia
6 media nocte. Dies autem artificia-
lis, ſiue ciuilis eſt ille, qui non habet
præciſas horas, ſed iuris artificio di-
ſtinguitur à nocte, & dicitur à mane
iam orto Sole in Horizonte vſque
ad veſperam, iam in occaſu ità vt ni-

hil

hil de tenebris compræhendat, *cap. ſi perfodiens de homic. & l. ideòq; ff. de vſucap. l. capite quinto, ff. ad leg Iul. de adulter. d. l. more,* vbi paſſim notant *DD. ff. de fer. l. furem, ff. de ſicar. & l. 1.* vbi *Ang. C. de cuſtod. reor. cap. conſuluit de offic. deleg. Bart. in l. aut facta, §. tempus num. 2. ff. de pæn.* qui loquitur in materia ſtatuti punientis
7 maiori pæna delinquentem de nocte, *Abb. in cap. quoniam num. 3. de fer. Iaſ. in l. Titius, §. Lucius nu. 16. ff. de liber. & poſthum. Tiraq.* vbi ſup. verſ. *Quòd facit ad ſtatuta, Alber. in 2. par. ſtatutor. q. 79. Gandin. de malefic. in tit. de pæn. num. 42. Aretin. in tractat. de maleſ.* verb. *de nocte,* & ibi *Auguſt. Arim. in addit.*

In actis tamen iudicialibus diem
8 incipere à mane, vbi primùm dies eluceſcit, & à tenebris terminari per *d. cap. conſuluit de offic. deleg. Auth. de Iudic. §. ſedebunt collat. 6 gloſ.* verb. *prius in cap. quoniam de feriis,* & *Abb. in d. cap. ſi perfodiens nu. 2. de homic.* tradit *D. Anton. Cardoſ. in ſumm. ſeu prax. Iudic. & Aduocator.* verb. *Dies, §. 4.* verſ. *In iudicialibus,* nulla facta mentione *Tiraquell.*

9 Eſtq; pariter dies Eccleſiaſticus ſecundum *Tiraq. loc. iam allegat. nu. 13.* verſ. *Poſtremò*, qui varijs modis ex rerum differentia ſumitur. Nam quantum ad indulgentias, ſiue priuilegia, conſtituitur à veſperis in veſperas incluſiuè *clem. 1. in fin.* verſ. *In primis autem feſtis de reliq. & venerat. Sanctor. gloſ. in cap. Alma, §. adijcimus*, verſ. *In cæteris feſtiuitatibus,* in verb. *Aſſumptionis de ſenten. excom. in 6. Calder. in tract. de eccleſiaſt. interd. in 6. memb. q. 56. Felin. d. cap. conſuluit, & in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ de Conſtit.*

10 Quo verò ad eſum carnium, dies poſt cænam incipit, *cap. de eſu carnium, de conſecrat. diſt. 3.* vbi *gloſ. & Panorm. in cap. 2. de fer.* licèt *gloſ. in d. cap. de eſu,* dixerit primùm hoc caſu, diem conſtitui à media nocte vſque ad ſequentem mediam noctem, itaque ſe habere conſuetudinem, deindè verò ſubdit incipere à veſperis.

11 Et quantùm attinet ad collationem ordinum, & officia diuina, qualiter dies ſit accipiendus ſunt recenſenda loca adducta per *Tiraq. d. gloſ. 11. num. 24.* & ex *num. 2.* vbi *Iaſonem* inſectatus in *d. l. more*, plures alias
12 diei diuiſiones tradit, nempè Vulgarem, Ciuilem, Legalem, & Conuentionalem, ibique benè, & luculenter more ſuo explanat, quem videndum hortamur, ne procliuiores ſimus, aliorumque laborum trãſſcriptores dumtaxat videremur.

Hæc ergo præfati: ad propoſitæ quæſtionis deciſionem accingamur,
13 quæ adeò anceps viſa fuit, *Tiraq. in tract. de retract. lignagier, gloſ. 11. nu. 17.* verſ. *Sed vt omiſſis*, vt cæteras antecellat, habet etenim aientes, & negantes quamplures, adeòque ſpatioſum ampliationum campum, ac reſtrictionum, ſiue (vti aiunt) limitationum, cancellos tàm anguſtos ex materierum, & caſuum diuerſitate, vt vix tuto pede ſiſtere quiſpiam poſſit.

14 Affirmatiuam opinionem, nempè, diem termini eſſe in termino computandum, tenuit *gloſ. in l. Gallus in princ.* verb *Proximis*, & ibi quamplurimi, *ff. de liber. & poſthum. Cyn. Bal.* ſibi contrarius, *Alex. & Iaſ. in l. 1. ff. ſi quis cautio Iacob. de Arem. in l. 1. § Sed ſi maritus. ff. de lib. agnoſ. Specul.* ſibi item contrarius in *tit. de appellat. par. 2. §. reſtat,* verſ. *Sed nũquid dies*, *Io. And.* ſecum quoque pugnans, *Bald. Imol. Panor. Cardin. Alex. & Dec. in cap. ſuper eo el 2. de appell.* iterum *Io. And. in cap. cupientes col. 1.* verb. *Poſt conſenſum in 6. Bal. in l. eos*, *§. Si autem, C. de appell.* & *in l. ſi quando in 5. quæſt. C. de teſti. & in l. ſi duobus, §. Sed & ſi quis in fin. C. comm. de legat. & in cap. cum vigeſimum de offic. deleg.* vbi regulam facit generalem omnium tẽporum, vt fiat

Bb 2 com-

computatio de momento ad momentum, niſi aliud exprimatur, vel niſi ſit tempus vtile, quod ſuas habet intercapedines, & alibi paſſim, ſicuti refert *Tiraq. d. gloſ.* 11. *nu.*20. verſ. *Alij enim.* alijquè DD. relati ab *Alex. Trentacinq. variar. reſol. lib.* 2. *tit. de dilation. reſol.* 1. *num.* 3. verſ. *Prima*, vbi inter cæteros adducit *D. Carol. Molin. in Conſuetud. Pariſien.* §.4. *nu.* 4. & hanc eſſe communem opinionem fatetur *Trentacinq. loc. cit.*

15 Cuius opinionis eam præcipuam præcitati Doctores, adducunt rationem, quia tempus regulariter computatur de momento ad momentum per *tex. in l.* 3. §. *minorem, ff. de minor.* cui ſuffragatur *tex. in cap. propter* 2. *q.* 6. vbi, dies quo quis accipit
16 litteras vt eat, computatur in termino, & in *l. biduum*, §. *dies*, & ibi,
17 *gloſ.* in verb. *Subtraxiſſe, ff. quan. appell. ſit*, vbi tempus appellandi, ſtatim à lata ſententia currit de momento ad momentum, *Alberic. in l.* 1. § *ſi mulier, ff. de liber. agnoſ.* & in ſuo *dictionario*, verb. *Ex die mortis.*

Negatiuam verò ſententiam, diē
18 termini in termino non computari, trahunt nonnulli ex *l. eum, qui calendis in princ. ff. de verb. obl. ex gloſ. in l. vbi lex, ff. de regu. iur. & in cap. quiſquis*, verb. *Ex ea* 4. *q.* 5. *gloſ. Inno, Goffr. Philipp. & Hoſt. in d. cap. ſuper eo* 4. *q.* 5. *Bal.* & *Ang. in l.* 2. *ff. de annal. except. Vant. de nullitat. ex defect. iuriſdict. ordinar. num.* 16. *Gratian. diſceptat. forenſ. cap.* 161. *num.* 17. 40. *dec.* 124. vbi *Addit.* & ſic obſeruari
19 de conſuetudine, docent *Tiraq. d. gloſ.* 11. *nu.* 22. *Guid. Pap. dec.* 270. *Farinac. dec. Rot.* 333. *nu.* 1. & ab ea nō eſſe recedendum in iudicando, & conſulendo, ex *Parlador. lib.* 2. *rer. quotidian.* 5. *par. cap. vltim.* §. 16. *nu.* 4. dixit *Ceuall. comm. contr. commun. q.* 401. *nu.* 6. plura tradit *conſil.* 26. *diuerſor. Siciliæ nu.* 7. *&* 9. *& in addit. num.* 7. *D. Ioſeph de Vela diſſert.* 18. *nu.* 8. Quorum memor fuit *D. Ioan. Chriſtoph. Suelues lib.* 1. *conſilior. deciſiuor. conſ.* 15. *num.* 4. *&* 5. vbi veriorem hanc, & in praxi receptam opinionem affirmat, idem *Bal. in l. ſi ea*, verſ. *Item nota*, *C. qui accuſar. poſſ.* alijq; relati à *Tiraq. num.* 18.

20 Quam ſententiam comprobari apertè ex *tex. in d. l. vbi lex, ff. de reg. iur.* ibi, *Vbi lex mentionem facit duorum menſium, & qui ſexageſimo primo*
21 *die venerit, audiendus eſt*, tradunt præallegati Authores, nam menſis abſolutè, & ſimpliciter prolatus ſine relatione certi menſis, intelligitur de 30. diebus, ad *tex. in l. ſi maritus prauenerit*, §. *hac in maritis, & in l. miles*, §. *ſexaginta, ff. de adult.* & *gloſ. in l. fin.* §. 1. verb. *Sexaginta*, *C. de iur. deliber.* & aduertit *Tiraq.* concordantes adducens tàm in *loc. cit. nu.* 19. quàm alibi *Trentacinq. loc. cit. nu.* 3. verſ. *Secunda eſt opinio*, quàm ipſe amplecti fatetur, eò quod *Tiraquellum* habet ſectatorem.

Hinc volentes Conſulti hanc diſſoluere antinomiam, ſatius putarūt,
22 regulam pro maiori parte conſtituere, quod dies termini non computatur in termino, verum tot tantiſq; conuallarunt ampliationibus, & reſtrictionibus, vt potius aſſeuerandum ſit caſus enarraſſe peculiares, quàm regulam generalem firmaſſe, ſicuti peregit *Tiraq. d.* §. 1. *gloſ.* 11. *num.* 22. *& ſeqq.* cuius dictis quotquot poſt ipſum de materia tractarunt, ſimpliciter inhærendo, ſe ſubſcripſerunt, ſicuti fecit *Vrſill. ad Affl. dec.* 73. *in fin.*

23 *Ego verò*, vt pro viribus methodicè (quatenus in me eſt) poſteris articulum vſui forenſi accomodatiſſimum inſinuem, ità diſtinguendū in re cenſeo; Aut etenim imperti-
24 tur terminus dierum ſimpliciter, veluti ſi dictum fuerit detur terminus dierum octo, & tunc dies termini non computatur in termino, per *tex.* ſingularem *in l. eum qui Calendis,*

dis, ff. de vtrb. obl. & l. eum qui certarum, eod. tit. gloſ. in cap. quam ſit, verb. *Menſem, de elect in 6. & gloſ. in cap.* 1. verb. *quindecim, de reſtit ſpoliat. eod. lib. Bart. Ang. Pau. de Caſtr. & Iaſ. in l.* 1. *ff. ſi quis cautio. Dec. in d. l. vbi lex num.* 2. *ff. de regu. iur.* vndè *Cardoſ. in d.* verb *Dies* §. 5. inquit, dato ter-
25 mino menſis, ſeu anni, illum debere intelligi, vt finiatur à die ſequenti illius menſis, ſeu anni, in quo aſſignatur, vſque ad tot dies alterius menſis, & anni, adducens *tex. in cap. licet de ſupplen. negligen. Prælator. gloſam in d. cap. quàm ſit*, verb. *Menſem de elect. in 6. l.* 2. *§. illud*, C. *de tempor. appellat. & l. denique*, §. *minorem*, vbi *Scribentes, ff. de minor*. Aut verò ter-
26 minus non aſſignatur ſimpliciter, ſed cum præpoſitione *hinc ad octo dies*, & tunc currat de momento ad momentum per *tex. in l.* 1. §. *dies, ff. quan. appellan. ſit*, ità in terminis tradit *Guid. Pap. dec.* 270. vbi allegat *Bart. in d. l.* 1. *ff. ſi quis cautio.* ibique *Addit. lit. B.* notat de hoc eſſe videndum in *d. l.* 1. *Alex.* verſ. *In tex.* ibi,
27 *præterea*, inquiens quod dies dati termini non computatur in termino quocumque modo impertiatur. At *Ranchin. in addit. ad d. dec.* 270. *Guid. Pap.* approbat diſtinctionem per *Nos* traditam, itaque in palatijs ſeruari aſſerit, eamq; veram credidit *Guliel. de Bened. in Conſuet. Burgund. rubr.* 1. §. 8. *tit. de iuſtic. ſeu iuriſdict.* verb. *Et diem num.* 9. ſubdens procedere in dilatione data ab homine.
28 Pariter eſt magnoperè attendendum, quibus verbis terminus impartiatur, veluti ſi opponuntur dictiones *A, Ab, Ex*, nam eo caſu dies termini non computatur in termino, cum ſint excluſiuæ, ſicuti adnotauit *Tiraq. d. gloſ.* 11. *num.* 51. verſ. *Limita ſeptimo*, vbi ex pluribus comprobat, & verius eſſe credit *num.* 52. quicquid alij cõtrarium aſſeruerint,
29 ea ratione, quia dictiones prædictæ ſuaptè natura ſunt excluſiuæ, & ſeparatiuæ, itaque voluit *gloſ. in l. ratio*, §. *ſi per venditorem in fin. ff. de actio. empt. & in l. ſi duobus in princ.* verb. *Ab altero*, & ibi *Ang. ff. de duob. reis, Rebuff. in l. nepos Proculo* 125. verſ. *Ab eo, ff. de verbor. ſignif. Rot. diuerſor. dec.* 75. *num.* 2. *par.* 2. *Gratian. diſcept. forenſ. lib.* 1. *cap.* 161. *num.* 5. *gloſ. recepta in clem. ſicut*, verb. *à die de appellat. Bal. in l.* 21 *num.* 1. *C. de nupt. & in l.* 2. *ff. ſi quis cautio.* vbi *Alex. num.* 15. *Caſtren. nu.* 2. *Azeued. lib.* 4. *nou. recollect. tit.* 4. *l.* 1. *num.* 34. *Gratian. d. dec.* 123. *conſ.* 26. *diuerſor. Sicil. num.* 17. & ibi *in addit.* ex quo omne dubium ceſſare tradit *D. Chriſtophor. Sueln. d. conſ.* 15. *num.* 6. verſ. *Omneque dubium.*
30 Idque ex eo magis ſuaderi aſſerit *Tiraq. nu.* 53. quod qui rectè, ac propriè loquuntur, ijs dictionibus *A*, & *Ab*, pro dictione *Poſt*, quæ & ſeparaua eſt, ſæpè vtuntur; nonnullos textus, Doctorumque placita ad id probandum expendens *Gratian. loc. cit. nu.* 6. & 7. adducens *tex. in l.* 2. §. *quod ad Magiſtratus attinet, ff de orig. iur.* vbi dicitur ſecundum locum à Regibus obtinebat, id eſt *Poſt* Reges, *Cicer.* 1. *Academ.* 66. qui quartus ab Archeſila fuit, idem de *ſenectute* 17. ibi, *cuius à morte hic tertius, & trigeſimus eſt annus*, hoc eſt, Poſt cuius mortem, *Liuius* 3. *ab Vrbe condita, neque hoſtium à tergo incurſum vidit*, vndè infert *Gratian. num.* 8. verſ. *Quare*
31 *etiam*, ipſum determinaſſe, quod præceptum ad reluendum tenutã, & bona infra terminum quindecim dierum à die exequutionis computandum, non expirauit, niſi tota die decima quinta immediatè ſequenti tranſacta poſt diem illam, in qua fuit facta exequutio, adducens in terminis deciſionem *Rotæ in vna Auximana tutelæ die* 24. *Nouemb.* 1595 *Paul. Bellon. in celebr. tractat. de eorum quæ fiunt in continent. cap.* 94. *num.* 17. verſ. *Huc pertinent lib.* 1. qui licèt aſſerat *Vrſill. ad Aff. dec.* 73. latè materiam

teriam agere, an dies termini computetur in termino, attamen ſicuti modò adnotaui *num.*22. *Vrſill.* nihil prorſus agit, ſolùm ſe remittit ad *Tiraq.in loc.* pluries allato, id etenim
32 operatur dictio *Poſtea*, vel *Poſt*, vt ſi alicui termino, vel dilationi adijciatur, dilatio præcedens omninò ſit conſumpta, ſicuti poſt *Cardin.Tuſc. practicar. concluſ. tom.*2. *lit.D. concluſ.* 336. *Dom. Epiſcop. Barboſ. dictio.*270. *in princ.* & *dict.* 271. *in fin.* & alios, tenet *D.Chriſtoph. Suelnes conſ.*15.*nu.* 8. verſ. *Dictio enim*, inquiens denotare actum perfectum, & non pendentem, eiſq; ſubſcribunt ſe *Doctor. Caſtel. in l. Taur.* 64.*gloſ. Deſde el dia*, & *Gomeſ. in regu.de infirm.reſign.q.*37 inquiens omnes in hoc eſſe concordes, quod quando terminus eſt præ-
33 fixus per dictionem *A.* dies termini non computatur in termino: vndè ad plurium legum Hiſpaniæ intelligentiam infert *Guttier. practicar. quæſtio. q.*154. *nu.* 2. verſ. *Ex quo infertur lib.*2.

Quod etiam ſectatur *Guttier. loc. cit.num.* 4. verſ. *Quid tenendum*, lo-
34 quens in termino nouem dierum impertito per *leg.Reg.*ad admittendum conſanguineum ad retrahendum, an dies venditionis computetur in termino dictorum nouem dierum, & firmè ſuſtinet non eſſe computandum applaudens *Tiraquello in locis allegatis*, inquiens, tenentes contrarium non eſſe audiendos, imò lapſos faciliter fuiſſe, eò quod non ſatis perpenderint, nec
35 calluerint proprietatem, & ſignificationem ſupraſcriptarum dictionum *A*, & *Ab*, ibique dicit, ingentem hanc eſſe antinomiam, & *num.* 5.*in fin.* affirmat negatiuam ſententiam, quod dies termini non computetur in termino, eſſe iudiſtinctè, & indiſcriminatim tenendam in caſu legum regiar. ſiue terminus ſtatuatur à lege ab ipſo actu, ſiue à die actus, nihil etenim inter ſe differre tradit has formulas, & antè eum tradiderat ex pluribus, *Tiraq. d. gloſ.* 11. *nu.*25.55. 56. & 57. *Gratian. diſceptat. forenſ.cap.*161. *num.* 1. *tom.*1. inquiens diem termini non computari in termino quando adſignitur numero dierum, vel menſium cum dictione *A*, vel *Ab*, ea ratione, quam ſupra indicauimus, quia illæ dictiones ponuntur excluſiuè in termino, cui adiunguntur, denotādo ſeparationem, idque regulare eſſe tradit *Gratian. num.*5.verſ. *Prout*
36 Nec parum facit ad materiam, vt attendatur ad actum, cui terminus præfigitur ſit nè fauorabilis, vel odioſus, tūc etenim etiamſi dictiones illæ *A*, vel *Ab*, apponantur, quæ ſeparationem inducunt, & diem ter-
37 mini in termino non includunt, nihilominus ex materia, cui apponūtur ſtant incluſiuè *Oldrad. conſ.* 49. *in princ. num.* 1. verſ. *Non à ſubdiacono, Bal. in l. à Caligato q.*2. *nu.*2. verſ. *Et certè hoc dic*, C. *de nupt.* vbi idem ſtatuendum eſſe tradit de dictione *Vſque. gloſ. in l. ideſt vſque* 11. *ff. de dol. Gratian. d. cap.* 161. *nu.*21. verſ. *Ex quibus* & *num.* 23. verſ. *Ideò*, tradens pulchrum caſum de ſtatuto prohibente delationem armorum à pulſu campanæ de ſero ſub pæna, quod intelligatur excluſiuè poſt
38 pulſum campanæ, quia eſt odioſum ob pænam, quæ infligitur, ſecus autem ſit dicendum in ſtatuto concedente deferri arma à pulſu campanæ de manè, tunc enim ſtabit incluſiuè, cum ſit conceſſio fauorabilis, id quod fuit de mente *Rip.de nocttur. tempor. cap.* 63. *nu.* 64. poſt *Firman. in Repertor. in lit. A.* verſ. *Hanc theoricam*, punctuatim *D. Suelnes d. conſ.* 15. *num.* 9. verſ. *Et cum verſamur*, multaque alia ad propoſitum congerit *Mandoſ.reg.*19. *q.*18.*in fin.* verſ. *Quarto contraria non procedunt*, vndè appoſitè *Bellon. loc. cit. num.* 19. poſt *Tiraq. in d. gloſ.* 11. *num.*67. & *Gra-*
39 *tian. d. cap.*161. inquit, Iudicem hac in

in re præcipuè præ oculis habere
debere odium, & fauorem, vt indè
ſtatuat diem termini computandum
eſſe in termino, vel non computan-
dum, prout fauor, vel odium ſuade-
bit, diſſuadebituè.
40 Tu autem Regnicola (quicquid
ſit de iure communi Romanorum)
ex prædictis regulam ſtatue in Re-
gno de ſtylo Curiarum, & de con-
ſuetudine, diem termini quibuſcũ-
que verbis termini aſſignatio con-
cipiatur, nunquam in termino com-
putari, ſtylum etenim ſuadent duo
ritus Magnæ Curiæ Vicariæ, alter
ſub *num*. 119. alter verò ſub *nu*. 123.
ſecundùm computationem *Carau. in*
41 *commentar. ad d. rit.* 119. *num* 2. in-
quiens ità vbique ſeruari hodie non
ſolum in citationibus, ſed etiam in
quibuſcumque decretis, & prouiſio-
nibus, quæ per Curiam aſſignando
terminum expediuntur, & ſi mihi
42 aliqua præſtari poſſet fides, meam
adſtringo, à prima ſanè die, qua fo-
renſi in puluere verſatus ſum, ità
practicaſſe, & practicatum vidiſſe,
43 adeò quod in ore Pragmaticorum
conuerſum video in adagium, *Diem
termini non computari in termino*, quã
ſanè propoſitionem ſex declaratio-
nibus exornat *Alex. Trentacinq. d. re-
ſol.* 1. *per tot.* alioſque plures recolit
tradidiſſe *Tiraq. loc. iam citat.* Sed pro
noſtra opinione, quam in Regno
practicatam teſtatus ſum, faciunt
adducta per *Sigiſmun. Scacc. de appel-
lat. q.* 12. *num.* 54. & ante eum *Me-
noch. de præſumpt. lib.* 2. *preſ.* 95. *ſub nu.*
6. qui aduertunt in toto ſtatu Ec-
44 cleſiaſtico in terris Italiæ obſeruari
eundem ſtylum, ut non fiat compu-
tatio per momenta, idemque de Se-
45 natu Cathaluniæ atteſtatur *Fonta-
nell. dec.* 409. *num.* 3. uerſ. *Et non eſt
ſolus, & num.* 15. uerſ. *Hic eſt ergo, par.*
2. quod dies termini non computa-
tur in termino, & dixerat *in dec.* 161
num. 16. *& ſeq. par.* 1. *& d. dec.* 409.
nu. 5. memor extitit ſtyli noſtri Re-
gni, ſeu practicatæ conſuetudi-
46 nis, itidemque practicari in Regno
Aragoniæ, quod in 15. diebus cita-
tionis foralis abſentium, dies ipſe
citationis non compræhendatur,
aduertit *Petr. Molinos in prax. iudi-
ciar. in proceſſ. crim. abſentiæ*, uerſ. *Ad-
uierteſe*, *pag.* 331. ibi, *No contando el
dia de la citation*, cuius meminit *Dom.
Suelu. d. conſ.* 15. *num.* 10. *Seſſ. deciſ.*
161. *per tot.* ubi plura affert notabi-
47 lia; imò etiam iure commnni atten-
to, ueriorem, ac praxi receptam
opinionem, quod dies termini non
computetur in termino, tradit *Ber-
tazol. conſ. ciu.* 10. *num.* 28. *Vant. de
nullit. ex defect. iuriſd. ordin. nu.* 16.
Gratian. d. cap. 161. *& deciſ. March.*
124. ubi *addit. Farin. dec. Rot. Rom.*
333. *num.* 1. ubi quod ab ea in iudi-
cando, & conſulendo non eſt rece-
dendum, *Parlador. lib.* 2. *rer. quoti-
dian.* 5. *par. cap. vlt.* §. 16. *num.* 4. *Ca-
uall. commun. contr. comm. q.* 401. *num.*
6. *D. Ioſeph Vela diſſertat.* 18 *à num.*
8. *Borrell. conſ.* 19. *per tot. Suelu. loc. cit.
num.* 5. quæ ſanè conſuetudo atten-
denda eſt, & adamuſſim uiget in
48 Curia Parlamenti Delphinalis, &
alijs Curijs Patriæ Delphinatus, ſi-
cuti tradit *Guid. Pap. dec.* 270. uerſ.
Sed quicquid, inquiens nonnullos ad
maioris cautelæ cumulum, conſue-
uiſſe apponere clauſulam in literis
compulſorijs, & alijs oppoſitis diem
49 continentibus, nempè *Die exequu-
tionis minimè computata*, quæ tamen
in Regno neceſſaria non eſt, licèt
non ſoleant, quæ abundant, uitiare
50 ſcripturas, *ad tex. in l. non ſolent, ff. de
regu. iur.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 Authores negantes teſtamenti factionem habere condemnatos ad mortem, recenſentur.
2 Condemnati ad mortem, de iure digeſtorum, teſtamenti factionem non habent.
3 Damnati ad mortem, de iure digeſtorum, ſiue ad ferrum, beſtias, & metallum, ſtatim Ciuitatem, & libertatem amittebant, & pœna ſerui efficiebantur.
4 Damnati ad mortem amittunt Ciuitatem, & dicuntur Peregrini, ideòque teſtari non poſſunt, non magis, quàm ſerui, qui teſtari ſimiliter prohibentur.
5 Damnati de iure digeſtorum nulla habent bona, quia ſtatim poſt eorum condemnationem, eorum bona publicantur, & confiſcantur.
6 Damnati de iure digeſtorum, nequidem ad pias cauſas teſtari poſſunt.
7 P. Antoninus Diana *laudatur.*
8 Damnatus, licèt teſtatus fuerit ante condemnationem ad pias cauſas, tamen capitali condemnatione ſequuta, teſtamentum rumpitur.
9 Seruus pœna, de iure Nouellarum, & Codicis, hodie nemo efficitur.
10 Confiſcatio, & publicatio bonorum hodie eſt ſublata, excepto caſu criminis læſæ Maieſtatis.
11 Damnati an etiam hodie, iure Codicis attento, poſſint teſtamentum condere.
12 Damnati ad mortem ciuilem, an poſſint etiam hodie iure Codicis attento, teſtari?
13 Damnati ad perpetuos carceres, an poſſint teſtari?
14 Teſtamentum antea factum à damnato ad mortem, ſequuta condemnatione, irritatur, etiamſi ad pias cauſas fuerit conditum.
15 Authores *tenentes, damnatos ad mortem teſtamenti factionem actiuam habere, iure nouiſſimo Codicis, & Authenticorum attento, recenſentur.*
16 Conſuetudine generali receptum eſt damnatos ad mortem hodie de iure Codicis poſſe teſtamentum condere.
17 Seruus pœna hodie nemo efficitur, quãnis delictum atrox fuerit, iure nouiſſimo attento.
18 Damnato, propter aliquod crimen, publicatio bonorum non comitatur, excepto Maieſtatis crimine, iure nouiſſimo attento.
19 Iuris veteris, & ratione mutata, eaq; ceſſante, hodie damnati ad mortem teſtamenti factionem habent.
20 Author *approbat opinionem, quod attento iure nouiſſimo, hodie damnati ad mortem poſſunt facere teſtamentum, eamque in conſulendo, & indicando veriorem affirmat.*
21 Author *impugnat* Matthiam Berlichium practicabil. concluſion. lib. 3. concl. 8. num. 3. *verſ.* Contrarium tamen, *negantem hodie iure nouiſſimo attento, damnatos ad mortem teſtamenti factionem habere.*
22 Confiſcatio bonorum ſublata eſt hodie per Auth. Bona damnatorum, *excepto crimine læſæ Maieſtatis.*
23 Damnati ad mortem, non poterant de iure digeſtorum teſtari, quia per confiſcationem nulla habebant bona.
24 Rationibus pluribus concurrentibus ad diſpoſitionem aliquam indicandam, vna earum deficiente, non ceſſat diſpoſitio.
25 Matthias Berlichius, *plures rationes aſſignat, ex quibus damnati ad mortem de iure digeſtorum teſtamentum condere non poterant.*
26 Damnati ad mortem, quia capite minuuntur, & Ciuitatem amittebãt, non habebant teſtamenti factionem de iure digeſtorum.
27 Nemo benè natus à principio, fit hodie ſeruus pœna, nec pœna alicuius ſupplicij coercetur, ſed Ciuitas ſalua, & in-

integra manet, attento iure nouiſſimo.

28 Damnatus ad crimen famoſum, vel aliud crimen capitale, efficitur inteſtabilis.

29 Inteſtabilis nemo efficitur hodie ſi dãnetur, quia bonorum confiſcatio ſublata eſt.

30 Damnatorum bona, quod hodie non publicentur, introductum eſt fauore hæredum ab inteſtato venientium.

31 Teſtamentum ſemper præſupponit aliquid fieri in odium, & præiudicium hæredum ab inteſtato venientium.

32 Damnati quod poſſint hodie facere teſtamentum, nedùm in fauorem hæredum ab inteſtato venientium introductum eſt, ſed etiam fauore ipſius damnati.

33 Ratio finalis ob quam damnati ad mortem de iure digeſtorum, teſtamentum facere non poterant ea eſt, quia efficiebantur ſerui pœnæ.

34 Damnatorum perſona, quę ſerua pœnæ hodie non efficitur, eſt in cauſa, vt teſtamenti factio illi concedatur.

35 Teſtamenti factio, connumeratur inter ea, quæ iuris gentium ſunt.

36 Secundariò quæ fiunt, non attenduntur.

37 Diſponere de re ſua, cuilibet liberum eſt.

38 Teſtatorum voluntas, tanquam Regina attendi debet in teſtamentis.

39 Leges nouæ, veterum correctoriæ ſunt ſtrictè accipiendæ.

40 Leges antiquæ teſtamenti factionem actiuam interdicentes, quod ſint correctæ de iure nouiſſimo, nullibi reperitur, ſecundùm Berlich. loc. indicat. ſed de veritate num. ſeq.

41 Author impugnat Berlich. in eo quod dixit, neque in Codice, neque in Nouellis reperiri legem corrigentem legem antiquam circa teſtamenti factionem.

42 Teſtamenti factio inhibebatur damnatis ad mortem de iure digeſtorum, quia ſerui pœnæ efficiebantur, quo obſtaculo ſublato per Auth. Sed hodie, rectè permittitur teſtamenti factio.

43 Argumentum à ceſſante ratione legis, rectè deducitur.

44 Ratione legis ceſſante, ceſſat lex, vel diſpoſitio.

45 Correcta ratione legis, cenſetur correcta ipſa lex.

46 Argumentum à ratione legis ceſſante, an procedat quando ratio legis vnica eſt, vel plures aliæ concurrunt.

47 Publicatio bonorum etiam hodie reperitur ſublata per ius nouum, excepto tantùm læſæ Maieſtatis crimine.

48 Correcta ratione per legem nouam, cenſetur etiam correcta lex ipſa antiqua.

49 Teſtamenti factionem, vt quis habeat, an neceſſariò bona habere debeat, de quibus teſtatur.

50 Damnatus, bona quæ ipſe non habet, ſed ex prouiſione legis alijs ſunt delata, an amittat, adeò quod teſtari nequeat?

51 Teſtabilis, vel inteſtabilis, quod quis dicatur, non conſiderantur bona, ſed ſtatus perſonæ.

52 Hæreditas conſiſtit in intellectu iuris, etiam ſine corporibus hæreditarijs.

53 Teſtamentum factum ab eo, qui nihil in hæreditate relinquit, prorſus ſine vtilitate non eſt.

54 Teſtari qui poteſt, licèt nihil habeat in bonis, poteſt filio ſuo ſubſtituere pupillariter, quod facere non poſſet, ſi non haberet teſtamenti factionem.

55 Tutorem dare filijs ſuis nemo poteſt, niſi in teſtamento, aut codicillis teſtamẽto confirmatis.

56 Teſtamentum habet effectum reſpectu damnati ad mortem, circa bona futura, quæ in confiſcationem non comprehenduntur, ſicuti neque bona additionalia.

57 Matthias Berlichius laudatur.

58 Diſponere quempiam de re ſua, ſatis fauorabile eſt.

59 Damnati ad mortem teſtamenti factionem hodie habent, attento iure nouiſſimo, ac conſuetudine obſeruatur, quicquid de iure aliàs diſpoſitũ reperiatur.

60 *Teſtamentum damnatorum ad mortẽ, quibus bona non confiſcantur, rectè ſuſtinetur, & ſi teſtamentum non faciunt, ſucceſſores habent ijdem dãnati, ab inteſtato.*

61 *Leges Hiſpaniæ approbant teſtamentum damnatorum ad mortem, quibus bona non publicantur, nec confiſcantur.*

62 *Hiſpaniæ leges recenſentur, quibus dãnati ad mortem admittuntur ad teſtamenti factionem.*

63 *Monachus profeſſus, an poſſit facere teſtamentum?*

64 *Teſtamentum damnatorum ad mortẽ, etiam de iure Saxonico ſuſtinetur, ex maiori Scabinenſium voto, ſiue ante, ſiue poſt condemnationem factum fuerit.*

65 *Determinationes plures fori Saxonici, quibus damnatorum ad mortem teſtamenta approbata fuerunt, recenſentur.*

66 *Damnatorum ad mortem, teſtamenta valere, Elector Saxoniæ, ſtatuit peculiari Conſtitutione.*

ARGVMENTVM.

Damnati ad mortem, teſtamenti factionem actiuam, An habeant? curioſa, nec minus practicabilis, hominumq; commercio conducibilis inſinuatur queſtio, cuius enucleatio, ac reſolutio diſtinctionis cõciliata fędere, inter Scribentes paſſim obtinuit; vt veteri Pandectarum iure obſeruato, ex quo damnatorum bona publicabantur; & confiſcabantur, teſtamentum condere iiſdem damnatis eſſet inhibitum, eò fortiùs quia nedùm Ciuitatem, & libertatem amittebant ex condemnatione ſequuta, verùm etiam ſerui pęnę efficiebantur; Iure verò Nouiſsimo Codicis, & Nouellarum attento, de quo in *Auth. Bona damnatorum, C. de bon. damnator. & in Authen. Vt nulli liceat haber. loc. ſeruator.* cap. *Quia verò Nos* 13. §. *vt autem non ſolum*, & §. *ſeq. et Auth. Sed hodie, C. de donation. inter vir. & vxor.* quibus cautum eſt confiſcationi, & publicationi bonorum aditum occludi quodcumq; committatur delictum (excepto tamen Maieſtatis crimine) ſi ex eo damnatus ad mortem quis fuerit, poſſe teſtamentum condere, pluraque iura, Doctorumque placita, ac rationes adducuntur, ex quibus verior, & tutior eiuſmodi diſſidentium opinionum conciliatio comprobatur, ab *Authore* inſinuantur, qui vt omni ex parte poſteritati enucleatam queſtionem indicaret, ingenioſè *Matthiam Berlichium*, ſtrenuum Iurecõſultum, qui contrarię ſententię Anteſignanus affertur in *lib.* 3. *practicab. concluſion. lib.* 3. *concl.*

pugnantem introducit, tantique Athletę, rationes ſingulas diſpungens, ex quibus fundare tentauit etiam num hodie Iure Nouiſſimo penſitato, damnatos ad mortem teſtamenti factionem non habere, eis mirificè occurrit, ac omninò affirmatiuam ſentẽtiam, iuxtà edictam conciliationem, ſectandam eſſe, tàm in conſulendo, quàm in iudicando, protenſo quaſi digito commonſtrat, ac plures Senatuum determinationes enartat, quibuſcùm vndique conuallatum, Doctorum diſtinctum placitum pro teſtamenti validitate, haud obſcurè, ſuam contra *Dom. Berlichium* adſtringit fidem, pluraque alia non aſpernenda *Author* ad eiuſmodi theſim conuincendam palàm facit.

OBSERVATIO XXXXI.

1 Negatiuè reſponderunt infraſcripti DD. & veriorem, ac communiorem prędixerunt, imò opinionem, moti ex *tex. in l. ſi quis filio 6. §. Sed & ſi quis 6. ff. de iniuſt. rupt. irrit. fact. teſta. l. ex iudiciorum 20. ff. de accuſat. l. qui vltimo 29 ff de pæn. l. eius qui apud hoſtes 8. §. 1. & fin. ff. qui teſtam. facer. poſſ. l. ſi quis mihi 23. § ſi quis planè 3 ff. de acquir. hæred. Thadaus Piſo. variar. reſol. lib. 1. cap. 3 num. 1. & ſeq.* Idque iure Digeſtorum expeditiſſimum eſſe nemo non negabit, ſicuti teſtatur *Matthias Berlich. practicab. concluſ. lib. 3. concl. 8. num. 1. & Ioann. Harpreckt. in addit. ad Iul. Clar. in §. Teſtamentum, q. 21. lit. A. num 1.* inquiens de iure
2 Digeſtorum apud omnes id conſtare.

Cuius opinionis negatiuę, duplex ratio communiter aſſignatur, tum
3 quia damnati ad mortem, ferrum, beſtias, & metallum, ſtatim Ciuitatem, & libertatem amittebant, & pænæ ſerui efficiebantur, *d. l. qui vltimo, ff. de pæn. l. quoad ſtatum 12. ff. eod. §. 1. Inſtit. de capit. diminut.* ſiue vt inquit *Vaſq. controu. Illuſt. cap. 96.*
4 *num. 1. damnati ſine Ciuitate videntur peregrini, l. quidam, ff. de pæn.* & conſequenter teſtari non poſſunt, non magis, quàm ſerui, qui teſtari ſimiliter prohibentur, *l. 1. C. de hær. inſtit. l. filiusfam ff de teſta.* tum etiam, quia
5 damnati nulla habent bona, cum ſtatim poſt condemnationem eorũ bona confiſcantur, & publicantur, per *tex.* quem expreſſum dicit *Berlich. loc. cit. nu. 2. in d. l. eius qui §. vltimo, ff. qui teſtam. facer. poſſ.* quibus

innixus *Clar. d. q. 21. num.* 1. inquit,
hanc eſſe communem opinionem,
6 adeòq; veram, vt nequidem teſtari
poſſit ad pias cauſas, ſicuti poſt *Clar.*
loc. cit. Couarr. ad rubr. de teſtam par.
3. *num.* 27. *Petr. Gilchenium ad l.* 21.
num. 7. *C. qui teſtam fac er. poſſ. Michael. Graſſ. tit. de ſucceſſ. §. Teſtamentum, q.* 17. *num.* 8. *Ioann. Sichar. ad*
rubr. C. qui teſtam. facer poſſ num. 21.
Tiraq. de priuileg. piæ cauſ. priuil. 79.
7 refert *Admod. Rener.* & doctiſſimus
vir *P. Antonin. Dian.* huius ætatis ornamentum, *reſolution. moral. par.* 7.
tractat. 6. *de teſtam. priuileg. reſol.*
8. inquiens ex *Sichard. loc. cit.* quod
8 licèt ante condemnationem ad pias
cauſas quis teſtatus fuerit, tamen
capitali damnatione ſequuta, teſtamentum rumpitur.
9 At propriùs quæſitum excitantes;
An etiam hodie iure *Codicis, & Nouellarum,* quibus ſancitum eſt neminem ſeruum pænæ effici, *Auth. Sed*
hodie, C. de donat. int. vir. & vxor. &
Nouell. 22. *cap.* 8. nec confiſcatio, aut
10 publicatio bonorum procedit, niſi
in crimine læſæ Maieſtatis, cùm ſit
ſublata per *Auth. Bona damnatorum,*
C. de bonis damnator. & in Authen. Vt
null. Iudic. liceat haber. loci ſeruatorem,
cap. quia verò nos 13. §. *vt autem non*
ſolum, & §. ſeq. præfata opinio procedat? & idem etiamnum hodie
11 procedere concludunt *Bart. in d. l.*
qui vltimo, ff. de pæn. & in l. eius qui 8.
§. fin. ff. qui teſtam. facer. poſſ. Paul. de
Caſtr. ibiq; *Aretin.* de communi, *Iaſ.*
in l. qui mihi bona §. ſeruus num. 23. *ff.*
de acqu r. hæred. Dec. in l. ſeruitutẽ. ff.
de regu. iur. Couarr. in rub. de teſta. par.
3. *num.* 27. *& l.* 15. *tit.* 1. *par.* 6. idemq;
12 procedere in condemnato ad mortem ciuilem, tenet idem et *Couarr.*
per tex. in d. l. eius qui §. 1. & in damnato ad perpetuos carceres, & eſſe
13 de mente *Bartol. in l.* 2. *ff. de his, quæ*
pro nõ ſcript. & Bal. in l. 1. *C. qui nõ poſſint ad libertat. peruenir.* tradit *Didac. Perez lib.* 5. *ordinam. tit.* 2. *pag.*
64. *col.* 2. verſ. *Quid autem Natt. conſ.*
178. *Vaſq. lib.* 3. *controuerſ. Illuſt. cap.*
96. *num.* 2. & 3. *Cuiac. in d. l. eius qui*
in fin. Craſſ. receptar. ſentent. § teſtamentum, q. 26. *num.* 2. quem refert, &
ſequitur *Peregr. de iur. fiſc. lib.* 3. *tit.* 2.
num. 2. *Ferdinand. Vaſq. de ſucceſſion.*
reſol. lib. 1. §. 3. *num.* 34. *& ſeqq. Thad.*
Piſo. in d. cap. 3. *num.* 2. *lit. A.* vbi allegat *Boer. dec.* 268. *Farin. de varijs, &*
diuerſ. quæſt. q. 102. *inſpect.* 2. & receptiorem ſententiam autumat *Piſo,*
ibi, *Donnell. lib.* 6. *cõmentar. iur. ciuil.*
cap. 16. ibiq; ſuus *Oſuald. in ſuis not.*
in lit. L. Rolandin. Paſſager. in tract. de
teſtam. & vltim. volun. rubr. 2. *num.*
30. *& ſeq. Danther. in tract. de teſta.*
tit qui teſta. facer. poſſ n. 209. *Dominic.*
Arumaus exercit. Inſt. 7. *theſ* 7. *Anton.*
Faber de errorib. Pragmaticor. decad.
73. *Boeer. lib.* 1. *de Bello cap.* 29. *num*
21. *Chramer. diſcept.* 11. *theſ.* 17. *Barter. decad.* 6. *quæſt.* 9. *Schroter. Diatrib.*
domeſticar. decad. 5. *q.* 3. *Danther. tract.*
de teſta. tit. qui teſta. facer. poſſ nu. 209.
Vuegner. diſput. 7. *ad Inſtit. theſ.* 4. *ad*
lit. I. Treutler. vol. 2. *diſp.* 10. *theſ.* 2.
ad lit B. Matthias Berlich. d. concl. 8.
num. 3. *& ſeq.*
14 Quam ſanè opinionem, procedere tradunt præcitati DD. vt etiamſi
teſtamentum anteà factum ſit, irritetur, nec valeat, *Thad Piſ d. cap.* 3.
num. 1. & etiamſi teſtamentum ad
pias cauſas factum fuerit, ſicuti adſtruunt *Bart. in l.* 1. *C. de ſacroſ. Eccleſ.*
num. 26 *Bal. in d. l. eius qui §. ſicut nu.*
4 *Caſtrenſ. nu.* 11. *Fulgoſ. nu.* 4. *Aretin. num.* 4. *Abb. in rub. de teſta. nu.* 11.
Couarr. in ead. rub. de teſta. par. 3. *nu.*
27. *Crapra concl.* 102. *num.* 106. *Clar.*
in d. §. teſtamentum, q. 5. *num.* 5. *Craſſ.*
receptar. ſentent. q. 17. *num.* 8. *Peregr.*
d. cap. 2. *num.* 2. *Farin. d. q.* 102. *inſpect.* 2. *num.* 114. *Piſo loc. cit. num.* 5.
Nicol. Reuſner. de teſta. par. 2. *cap.* 38.
num. 4. *Berlich. d concl.* 8. *nu.* 5. verſ.
Quæ aſſertio, P. Dian. modo relatus.
15 Affirmatiuam tamen ſententiam,
nempè damnatos ad mortem teſta-

menti

menti factionem habere, hodie de
iure nouiſſimo Codicis, & Authenti-
corum (quicquid iure Digeſtorum
alias fuerit ſancitum) tenet poſt *gloſ.
in d. l. ſi quis filio* 6. §. 1. verb. *Seruus,
ff. de iniuſt. rupto. irrit. teſta. Alber. de
Roſat. in d. l. eius qui* 8. §. 1. *num.* 1. *ff.
qui teſtam. facer. poſſ. & in Auth. Bona
damnatorum num.* 2. *C. de bon. damna-*
16 *tor.* vbi hanc opinionem etiam ge-
nerali conſuetudine ſeruari dicit, *Sa-
lic. in d. Auth. Sed hodie num.* 2. *C. de
donat. inter vir. & uxor.* Io. *Igneus in
l.* 1. § *qui ſibi num.* 108. *ff. ad Sena-
tuſconſ. Syllan. Iul. Clar. d.* § *teſtamen-
tum q.* 21. vbi verſ. *Verum eſt,* inquit
quod quicquid ſit de iure, de gene-
rali conſuetudine, ſeruatur. hodie
vbique contrarium *Vigkin* §. *Sed ha-
ctenus Inſtit. de militar. teſta. Petr. Gre-
gor in ſyntagmat. iur. vniuer. cap.* 8.
num. 11. *Valentin. Forſter. lib.* 2. *diſput.*
12. *theſ.* 14. *Beuſt. ad l. admonendi* 31.
num. 494. *in princ.* & verſ. *Sed con-
trarium, ff. de iureiur.* inquiens hanc
opinionem etiam generali conſue-
tudine ſeruari, *Matthæus Coler. deciſ.*
34. *nu.* 3. *& ſeq. & num.* 6. *Heigius in*
§. *eius qui num.* 5. *cum ſeqq. Inſtit. quib.
non eſt permiſſ. facer. teſtam. Daniel.
Moller. in commentar. ad Conſtitution.
Saxon. par.* 3. *conſtit.* 6. *nu.* 1. *&* 2. verſ.
Contra verò alij, Hachelm. diſput Illuſt.
16. *theſ.* 4. *lit.* S. *Nebell. diſput.* 19. *theſ.*
2. *lit* B. *Matthæus Stephan. centur.* 2.
q. 54. *lit. A* quos referunt *Berlich. d.
concl.* 8. *num.* 2. verſ. *Et hanc*, & *Io.
Har pract. in addit. ad Iul. Clar. loc. al-
legat. num.* 2.

Cuius ſententiæ, ea præcipua af-
fertur ratio, nam cum hodie nouiſ-
17 ſimo iure, nemo propter delictum
quantumuis atrox, pœnæ ſeruus ef-
ficiatur, *d. Auth. Sed hodie, C de donat.
inter vir. & vxor. & d. Nouell.* 22. *cap.*
8. & damnatum propter aliquod cri-
18 men, publicatio bonorum non co-
mitetur, excepto Maieſtatis crimi-
mine, *d. Auth. Bona damnatorum, C.
de bonis proſcriptor. ſeu damnator. No-
uell.* 134. *cap. vltim. circa fin.* mutata
19 iam, & ceſſante ratione iuris vete-
ris, quę damnatis ad mortem, teſta-
menti factionem adimebat, bene in-
fertur, damnatos hodie teſtamen-
tum facere poſſe, arg. *cap. cum ceſſan-
te de appellat.*

20. Articulus hic dùm mihi conſulen-
dus contigiſſet, affirmatiuam opi-
nionem veriorem habui, nempè dã-
natos ad mortem hodie attento iu-
re nouiſſimo Codicis, & Nouella-
rum, teſtamenti factionem habere,
& ſecundum eam cõſului, ac in pra-
xi forenſi accipiẽdam cenſeo. quod
vt apertiùs inſinuem, fas eſſe duxi,
21 adductis per *Berlich.* negatiuæ ſen-
tentię acerrimum defenſorem, ac
ſtrenuum propugnatorem *d. concluſ.*
8. *num.* 3. *verſ. Contrarium tamen,* oc-
currere.

Videns etenim *Berlich.* pręcipuam
rationem adduci ab ijs, qui negati-
22 uam tutantur ſententiam, eam eſſe,
quia per *d. Auth. Bona damnatorum,*
hodie ſublata eſt confiſcatio bono-
rum, niſi in crimine lęſę Maieſtatis,
23 ideòq; de iure Digeſtorum, damna-
ti ad mortem teſtamentum conde-
re non poterant, quia nulla bona
habebant, de quibus teſtari valerẽt,
d. l. eius qui 8. §. *fin. ff. qui teſta. facer.
poſſ.* vt eam euaderet, inquit, non ex
hoc quod hodie eiuſmodi publica-
tio bonorum ceſſat, ideò diſpoſitio-
24 nem iuris antiqui ceſſare, quia ratio
illa non erat vnica, ſed alię etiam
rationes concurrunt, ob quas teſtã-
menti factio prohibetur, quę adhuc
in viridi obſeruantia extare etiam
de iure nouiſſimo hodie, tradit, eo
quippè adducto communi theore-
mate, quod ſi lex duabus, vel pluri-
bus rationibus copulatiuè ad quid
ſanciendum vtitur, vna earum ceſ-
ſante, non propterea ceſſat legis diſ-
poſitio, ad notata per *DD. in* §. *affi-
nitatis Inſtit. de nupt. Tiraq. in tract.
ceſſante cauſa, limit.* 21. *num.* 1. *& ſeq.
Modeſtin. Piſtor. q.* 13. *num.* 11. *par* 1.

Vtque

Digitized by Google

25 Vtque pollicitis annuere videre-
tur, *num.* 4. enarrat alias rationes
præter publicationem bonorum,
quarum
25 Primam in ordine conſtituit eo
dicterio, damnatus ad mortem ca-
pite minuitur, & amittit Ciuitatem,
& libertatem, *d. l. eius qui §. fin. in*
med. ff. qui teſtam. facer. poſſ. l. 2. ff. de
pen. l. 11. ff. de capit. dimin. qui autem
ità capite diminuitur, teſtamentum
facere non poteſt, ad *tex. in §. alio*
autem modo Inſtit. quib. mod. teſta. in-
firm. l. ſi quis, §. irritum, ff. de iniuſt. ir-
rit. fact. teſta.

At eiuſmodi ratio (ſi veritatem
amamus) tum ieiuna eſt, & parum
efficax, tùm vires habet nullas, in-
ſpecto caſu noſtræ obſeruationis,
procedere etenim poterat de iure
Digeſtorum, quo damnati ad mor-
tem, ſerui pœnæ efficiebantur, ideò-
que Ciuitatem, & libertatem amit-
tebant, ſecus verò de iure nouiſſimo
27 Codicis, & Authenticorum, quo at-
tento damnatis Ciuitas ſalua, & in-
tegra manet, cùm nemo benè natus
à principio, ex ſupplicio fit hodie
ſeruus pœnæ, ac vti *gloſ.* explanat in
verb. *Ex ſupplicio d. Auth. Sed hodie,*
ideſt pœna alicuius ſupplicij, C. de donat.
inter vir. & uxor. & d. Nouell. 22. cap.
8. iuncto §. 1. *Inſtit. de capit. dimin.*
itaque reſoluit appoſitiſſimè *Ioan.*
Harpreċt. ad Clar. loc. cit. num. 4. in-
quiens plura alia adnotaſſe in *d. §. 1.*
Inſtit. de capit. dimin. quem non ha-
beo, vt in fonte more meo conſule-
rem; ſpero equidem quod ad manus
meas perueniet.
28 Secunda ratio adducta per *Berlich.*
ea eſt, quia ob carmen famoſum,
vel aliud crimen capitale, damnatus
efficitur inteſtabilis, *l. ob carmen 21.*
ff. de teſtib l. 5. §. 9. ff. de iniur. qui au-
tem ob delictum aliquod, inteſtabi-
lis factus eſt, nec teſtamentum face-
re poterit, ad *tex. in l. is cui lege, 18.*
§. vltim. ff. qui teſtam. facer. poſſ.

Profectò: prædicta ratio cum pri-
ma, vel omninò eadem eſt, vel non
abſimilis, & ferè eadem, nam proce-
29 dere poteſt de iure Digeſtorum an-
tiquo, non autem de iure nouiſſimo
Codicis, & Nouellarum, quo atten-
to nemo ſeruus pœnæ efficitur, ideò-
que inteſtabilis nequidem euadit.

Tertiam metitur rationem *Ber-*
lich. ſub nu. 4. *ex regul. tex. in l. quod*
fauore 6. *C. de legi.* inquiens quod
30 hodie bona ad mortem damnato-
rum non publicentur, ſiuè confiſcē-
tur, introductum eſt ad fauorem
hæredum ab inteſtato venientium,
Nouell. 134. *cap. fin.* §. 1. *Paul. de Caſtr.*
in d. l. eius qui, §. ſi cui num. 7. poſt
princ. & num. ſeq. ff. qui teſtam. facer.
poſſ. non debet igitur in odium eo-
rum retorqueri, quod vtique fieret
ſecundum *Berlich.* ſi damnati ad
mortem in beneficium hæredum
ab inteſtato ſuccedentium, teſtari
poſſent, cum teſtamentum ſemper
31 præſupponit aliquid in odium, &
præiudicium proximiorum hæredū
ab inteſtato ſuccedentium, fieri, &
ſic contra diſpoſitionem *tex. in d. l.*
quod fauore, C. de legib. cum concor-
dan.

Planè: pręcedens *Matthiæ Berli-*
chij ponderatio, qua ratione conſi-
ſtere valeat, non ſatis intelligo; nam
quod aſſerit, in fauorem venientium
ab inteſtato hodie bona damnato-
rum in confiſcationem non venire,
Nego: Pernego: Id etenim ꝙ factum
eſt, vt bona ad liberos, vel parentes
deuoluantur, non impedit, quò mi-
nus condemnati, facto teſtamento
aliam bonorum ſuorum diuiſionem
faciant; relicta tamen parentibus, &
32 liberis legitima. Siquidem diſpoſi-
tionem iſtam tantùm ab inteſtato
obtinere; & vti benigniorem, non
ſolum in liberorum, ſed & condem-
natorum commiſerationem prodi-
tam eſſe, colligi videtur ex *d. Nouell.*
22. *cap.* 8. & docet *Heig. in d. §. eius*
qui Inſtit. quib. non eſt permiſ. facer. te-
ſtam. vbi ſubijcit hanc opinionem
Con-

*Conſtitutione Electorali 6.par.*3.approbatam eſſe, iterumq; tradit in *l. admonendi 13. num.* 494. *ff. de iureiur.* ſicuti obſeruat *Harprect. in addit. ad Clar. d. q.*22. *num.*4. verſ. *Nec obſtat*, vbi adducto *Berlich.* ità reſpondet ad eius interpretationem euadendam.

Quibus fauet fortiùs, quod licèt veram admittamus *Berlich.* ponderationem, fuiſſe ſcil. conceſſam teſtamenti factionem de iure nouiſſimo damnatis ad mortem in fauorem venientium ab inteſtato, attamen cauſa principalis,& (vti aiunt) finalis conceſſionis prædictæ, eſt,ex
33 quo per *d. Auth. Sed hodie*, nemo efficitur ſeruus pœnæ, ideò abrogato iure antiquo, meritò damnati ad mortem ad teſtamenti factionem admittuntur, quaſi à ratione cauſæ ceſſantis, & ſic fauor principaliter attenditur, & metitur ex perſona
34 ipſorum damnatorum, qui teſtari non prohibentur, dùm ſerui pœnæ per condemnationem non efficiuntur, & reſtituũtur ijs omnia ea,quæ
35 iuris gentium ſunt, inter quæ adeſt factio teſtamenti,fauor autem conſideratus à *Berlich.* in fauorem venientium ab inteſtato, prouenit ſecundariò, & ex conſequenti, qui nõ
36 attenditur, nec vim magnam facit, *tex.* eſt punctualis *in l. ſi quis ne: cauſam. ff. ſi cert. pet.* Vndè non eſt cur adeò fortiter ſe iuuare queat *Berlich.* ex eiuſmodi ponderatione fauoris in beneficium venientium ab inteſtato.

Itaque diluitur apertiùs alia eiuſdem *Berlich.* aſſeueratio, quod teſtamentum ſemper præſupponit aliquid in odium, & præiudicium proximiorum hæredum ab inteſtato ſuccedentium; nam magis iura conſiderarũt permiſſionem vnicuique de ſua re ad libitum diſponere,
37 ad *textum l. in re mandata, ff. mandat.* quàm quod inhibeatur cuipiam libera teſtandi facultas, ſub prætextu quod venientes ab inteſtato lædi potuiſſent, alioquin, tot, tantæque excogitatæ à Conſultis cautelæ ad teſtamentorum, teſtantiumq; volũtates coadiuuandas, firmandaſque, ex Pandectis, & Codice eſſent abradendæ, ſicuti ad *tex. in l.* 1. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* communiter Scribentes adnotarunt, aliaq, illa iura, quibus ſancitur in teſtamentis præcipuam,
38 imò tanquam Reginam, morientium voluntatem, eſſe attendendam, *l. in conditionibus, l. obtinuit, ff. de condit. & demon. l. eum virum*, *C. de fideicom. l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell, l. Lutius, §. quæſitum, ff. de legat.* 3. *l. ſi plures, §. fin. ff. de vulg. & pup. l. libertas, §. fin. ff. de manum. teſta. l. cum Anus, ff. de condit. & dem. l. non aliter, ff. eod. cum ſexcentis alijs*, adhuc deſeruirent de vento, vtque vnico expediamus verbo, nulla daretur teſtamenti factio, ad hoc vt venientibus ab inteſtato præiudicium non inferatur, quod quàm ſit abſurdum nemo eſt, qui non capiat.

Quarta ratio, quæ à *Berlich.* affertur *loc. allegat.* ad ſuadendum damnatos ad mortem, nequidem hodie de iure nouiſſimo teſtamentum cõdere poſſe, eo fulcitur fundamento,
39 quia leges nouæ, & veterum correctoriæ ſunt ſtrictè accipiendę, & quod expreſsè non corrigunt, ſtare non prohibetur, ad *tex. in l. præcipimus* 32. *§ fin. C. de appellat. l. ſancimus* 27. *in med. C. de teſta.* At nullibi, neq;
40 in Codice, neque in Nouellis inuenitur, quod antiquę leges,damnatis factionem teſtamenti actiuam interdicentes ſint correctę. Igitur tacitè deducit conſequentiam etiam de iure nouiſſimo dãnatos ad mortem teſtamentum facere non poſſe.

41 Indigna herclè tanto viro, argumentatio? cui vt dialecticè ſatisfaciamus, concedimus maiorem eius argumenti partem, leges nouas, veterũ correctorias, eſſe ſtrictè accipiẽdas

das, quod autem neque in Codice, neque in Nouellis inueniatur, antiquas leges, damnatis teſtamenti factionem actiuam inhibentes, eſſe correctas, *Negamus: Pernegamus*; Nam ſi ideò damnati ad mortem teſtamenti factionem actiuam non
42 habebant de iure antiquo Digeſtorum, quia ob condemnationem ſerui pęnę efficiebantur, *l. qui vltimo 29. ff. de pæn. l. quoad ſtatum 12. ff. eod. §. 1. Inſtit. de capit. dimin.* quibus iuribus, & rationi innixi tradiderunt DD. quamplurimi, quos initio huius *obſeruationis num.* 1. indicaui, Dãnatos ad mortem teſtamentum cõdere non poſſe; dùm poſteà per *d. Auth. Sed hodie* ſtatutum fuit hodie neminem hominem liberum pęnę ſeruum effici, nonnè correctę ſunt leges veteres, quę eam ob cauſam ſeruitutis pęnę, teſtamenti factio-
43 nem prohibebant? Certè ſi non labimur; rectè argumẽtum deducitur ex vi, & efficacia ceſſantis rationis legis, ad *tex. in l. quod dictum, ff. de pact. & in cap. cum ceſſante de appell.* vndè *Euerar. in topic. legal. loc. A ceſſatione rationis num.* 1. inquit eiuſmodi argumentum eſſe frequens, forte, & vtile, & *num.* 2. format concluſio-
44 nem, quod ceſſante ratione legis, ceſſat lex, vel diſpoſitio, *d. l. quod dictum, & l. adigere, §. quamuis, ff. de iur. patron. cap. cum ceſſante de appellat. Menoch. lib. 6. de præſumpt. præſ. 64. nu. 20. Eugen. conſ. 9. num. 52. & conſ. 15. num. 39. lib. 1. Caph. conſ. 279. nu. 12. lib. 2. cap. cum infirmitas de pęniten. & remiſſ. Tiraq. in l. ſi vnquam*, verb. *Suſceperit liberos* 166. *C. de reuocand. donat.* quodque rei noſtræ ſuppetias fert, argumentum procedere dicit, generaliter, ſiue hoc proueniat ex eo, quod ratio legis eſt correcta, *Nam* (notanda ſunt admodum verba hęc *Euerar.*) *correcta ratione legis, cenſetur etiam correcta ipſa lex*, ad quod expendit *tex.* cum ſua ſingulari *gloſ. in l. 2. in princ.* verb. *Prudentia*, vbi *Bar.* *& DD.* notant *ff. de legitimis tutor.* & *tex. in Auth. Ingreſſi in fin.* iuncta *leg. Generali, C. de ſacroſ. Eccleſ.* vbi pulchrè per *Salic. in 1. & 2. col. Bal. in l. 1. ff. ſol. matr.* vbi *Alex.* reputat dictam *gloſam* pro ſingulari, ſicuti ſingularem quoque reputat *Io. de Imol. in repet. l. ſi verò, §. de viro in 1 col. ff. ſol. matr.* & plura adducit *Euerar. in ead. topic. loc. A ratione legis per tot.* præſertim *num.* 8. Igitur dicendum eſt, quod ipſa ratione legis ceſſante, ex qua damnati ad mortem, teſtamenti factionem actiuam amiſerũt, & ipſa lex vetus correcta cenſeatur.

Et ne cuipiam anſa præbeatur contra noſtrum placitum inſurgere,
46 eo quod argumentum à ratione legis ceſſante locum ſibi vendicet, quando ratio legis vnica eſt, non autem ſi plures concurrant, nam tunc vna ceſſante ratione, alię permanẽt in viridi, & ſic lex correcta dici non poteſt, ad *tex. in §. affinitatis, & §. ſocrum Inſtit. de nupt. Euerar. d. loc. A ratione legis num.* 7. vbi tres gloſas notabiles, quæ communiter ſecundum ipſum allegari non ſolent, ad eam theſim comprobandam adducit, vndè dùm non vnica viget ratio ſeruitutis pænę, ex qua de iure antiquo damnati ad mortem ad teſtamenti factionem non admittebantur, ſed alia adhùc vrget publicationis ſcil. bonorum, ſicuti DD. eam firmantes opinionem tenuerunt, quos *Nos* adduximus *num.* 32.
47 Audiat quæſo quiſquis *Dom. Berlichio* inhęſerit, reſolutionem, quod etiam publicatio bonorum reperitur ſublata per ius nouum, excepto tantùm lęſę Maieſtatis crimine, ad *tex.* expreſſum *in Auth. Bona damnator. C. de bon. damnator.* vndè *Euerar. in d. loc. A ratione legis num.* 8. verſ.
48 *Et certè tunc*, tradit, quod correcta ratione per legem nouam, correcta etiam cenſeri debet ipſa lex antiqua per iura inibi adducta ab *Euerar.*

49 Quin-

49 Quintam,& poſtremam *Dom.Berlichius* eam affert rationem. Vt quis teſtari poſſit neceſſariò debet habere bona, de quibus teſtatur. Damnatus verò ad mortem, ne hodie quidem vlla bona habet, nam quãuis eius bona hodie non publicentur, ſtatim tamen poſt condemnationem, alijs eius hæredibus ex diſpoſitione legis deferuntur, nec in poteſtate damnati relinquuntur *d. Auth.Bona damnatorum,C.de bon.damnator. Bal.in l.1.num.23.* verſ. *Secundò ex parte priuationis,* C.*de ſacroſ.Eccleſ.* Vndè infert, damnatum, bona,
50 quæ ipſe non habet, ſed ex prouiſione legis alijs ſunt delata,eis auferre, & de ijs teſtari nequit, ad *tex. in l.ſi arrogator 22.ff. de adopt.* ad quod probandum adducit *Bart.in d.l. eius qui apud hoſtes 8. §. ſi cui ff. qui teſta. facer. poſſ. num.1.* alioſq; plures.

51 Hæc tamen ratio (ni fallor) ſatis è longè deducitur; Quod etenim quis teſtabilis, vel inteſtabilis dicatur, non conſiderantur bona, ſed ſtatus perſonæ, nam dato, quod damnati bona eſſent confiſcata, non per hoc teſtari prohibetur, quia teſtamentum, & hæreditas cõſiderantur etiam in eo, qui nihil in
52 bonis relinquit, cùm conſiſtat hæreditas in intellectu iuris,etiam ſine corporibus hæreditarijs, ad *tex. in l. hæreditas,ff. de regu.iur.*& vti ius vniuerſale, continet actiones,& paſſiones, augmenta, & diminutiones, *l. item veniunt, ff. de petition.hæredit.* ſicuti adnotaui *Ego in 1.diſceptation. forenſ. cap.34. num.22. & 23.*

53 Præter quàm quod teſtamentum factum ab eo, qui nihil in bonis relinquit prorsùs ſine vtilitate non eſt, ſecundum *Clar. in §.teſtamentum q. 22. num. 3.* verſ. *Relegatus, circa*
54 *med.* Nam qui poteſt teſtari, poterit (licet ipſe nihil habeat in bonis) ſubſtituere filio ſuo pupillariter: quæ tamen facere non poſſet, ſi non haberet teſtamenti factionem, *l.2. §.fi-*
55 *lius, ff. de vulgar.* Poteritq; etiam dare tutorem filijs ſuis,quod pariter fieri non poteſt, niſi in teſtamento, aut codicillis teſtamento confirmatis *l.3. ff.de teſta.tutel.* & fuit de mente *Imol. in cap. quia ingredientibus nu. 7.de teſta.* ſicuti aduertit *Clar. d.* verſ. *Relegatus in fin.*& in *d.§.Teſtamentum q. 19.* verſ. *Aliquando verò.*

56 Poteritque etiam teſtamentum operari circa bona futura, quæ in confiſcatione non compræhenduntur, ſecundum *Clar.d.q.19.* verſ.*Aliquando*, ſicuti neque bona additionalia, quod adamuſſim probat *tex.in l.ſi tibi mandauero, §. is cuius ff. manda. l. interdicit, ff. de cond.& dem.Dec. conſ. 438. num. 10. Iaſ. in l. ſi ita ſtipulatus fuerim, §. cum ſtipulamur, ff. de verb. obl.* Rom.*ſing.*170.*Dec.conſ.*235 *num. 5. Arias Pinell. de bon. mater. 7. par. num.2.3.& 26.* quibus adductis, tenet *Gomez. in Addit. ad Clar. d. q. 19. lit. E.* verſ. *Bona futura.*

57 Ecce igitur, qualiter rationes à *Dom. Berlich.* viro ſanè erudito, ac politioris literaturę, & ingenij acumine nemini ſecundo, cuius opera, ſummè *Ego* veneror, adductæ reſoluuntur; Ideòque tenendum eſt cum DD. citatis *num.* 8. Damnatos ad mortem hodie teſtamentum condere poſſe.

Quam ſententiam comprobo eo præcipuo fundamento,quia ſatis fa-
58 uorabile eſt, quempiam de re ſua diſponere, per *tex.* celebrem *in l. 1.* ibi, *Nihil enim eſt, quod magis hominibus debeatur, qui vt ſupremæ voluntatis, poſtquam iam aliud velle non poſſunt; liber ſit ſtylus,& licitum,quod iterum non redit arbitrium,* C. *de ſacroſ. Eccleſ.*& poſt alios ponderaui *Ego in 1. diſcept. forenſ. cap.14. num. 5.*

Vndè inquit *Clar.* notabiliter in *d. q. 22. §. Teſtamentum num. 1.* verſ.
59 *Benè verum eſt,*quod quicquid ſit de iure, hodie ferè vbique præfata opinio affirmatiua obſeruatur,itaque ſeruari de conſuetudine, atteſtatur

Imol. in d. cap. quia ingredientibus nu.
30. *in fin. de teſta.* quem refert *Natt.*
conſ. 177. *num.* 4. *& ex Iul. Clar.* ob-
ſeruat *Malder. de iuſtit. tract.* 1. *cap.*
11. *dubitat.* 3. & obſeruat *P. Dian. d.*
reſol. 8. verſ. *Sed licet*, ſubdens vbiq;
60 obtinere, vt quando damnatorum
ad mortem bona non publicantur,
condere ipſi valeant teſtamentum,
& firmum maneat prius conditum,
imò ſi non condat, hæredes habeat
ab inteſtato ſucceſſores, itaque ip-
ſum ſcripſiſſe *par.* 5. *tract.* 3. *reſol.* 120.
quo laudato idem tradidit *Eminen-*
tiſſimus Lugo de iuſtit. tom. 2. *diſput.* 24.
ſect. 4. *num.* 72. inquiens damnatos
61 ad mortem, quorum bona non cō-
fiſcantur, teſtari poſſe, ſtante con-
ſuetudine, itaque decernere leges
Hiſpaniæ, de quarum ſenſu, & de-
claratione, latiſſimè agit *Vaſquez cap.*
9. *§.* 1. *dubit.* 1. *& ſeqq. & Molin.* 1.
tom. tractat. 2. *diſput.* 9. *Perez loc. cit.*
verſ. *Hodie verò*, inquiens per *l.* 4.
62 *Taur.* damnatos ad mortem natu-
ralem, vel ciuilem poſſe facere te-
ſtamentum, & concordantem eſſe
legem Luſitaniæ lib. 4. *tit.* 94 *l. vnic.* in-
cip. *Achamos*, ibique ſubdit *Perez*
63 idem dicendum eſſe de Monacho
Profeſſo, ad *tex. in Authen. Ingreſſi*,
ibi, *Neque de his teſtari poſſint*, *C. de*
ſacroſ. Eccleſ. & in Authen. de Monach.
§. Illud, *& in l.* 17. *tit.* 1 *par.* 6.

Et licèt in foro Saxonico, variæ
fuerint aliquando Interpretum, &
64 Scabinorum ſententiæ, maior tamē
Scabinorum in partem affirmatiuā
inclinabant, & eiuſmodi teſtamen-
tum, ſiue ante, ſiue poſt condemna-
tionem factum valere pronuncia-
bant, teſte *Beuſt. ad l. admonendi num.*
494. *Matth. Coler. dec.* 34. *num.* 7. ibi,
Et ità pronunciauimus par 1. vbi refert
65 ità Ienæ in cauſa cuiuſdam damna-
ti ad furcas, qui priuſquam ſenten-
tia, ipſi publicaretur, facto teſtamē-
to, Xenodochium Zizenſe, ſuorum
bonorum hæredem inſtituit de an-
no 1575. Menſe Maio, pronuncia-
tum fuiſſe, *Modeſt. Piſtor. q.* 13. vbi
ità in Scabinatu Lipſenſe Menſe
Iulio 1560. ad Ioachimum Came-
rarium, & eodem anno Menſe Octo-
bri, & Menſe Auguſto 1561. pronū-
ciatum teſtatur *num.* 1. *& ſeqq. par.* 1.
Conſult. Conſtit. Saxonic. tom. 1. *par. vl-*
tim. inter reſolutiones aliquot quæſtion.
inſign. q. 12. vbi idem refertur iudi-
catum *num.* 1. *& ſeqq.* quas iudica-
turas recenſet eruditiſſimus *Berlich.*
d. concluſ. 8. *nu.* 9. verſ. *In foro Saxoni-*
co, ſubdens *num.* 10. fuiſſe eandem
ſententiam poſtmodum approbatā,
66 & ſecundum eam in ſuis Prouincijs
pronunciari, ſanciuit *Elector Saxon.*
in ſuis Nouellis par. 3. *Conſtit.* 6. *per tot.*
vbi in *Comment. Daniel. Moller. nu.* 4.
ibi, *Hanc igitur opinionem*, vbi addu-
cit *Beuſt. in d. l. admonendi num.* 494.
verſ. *Quemadmodum*, *& Nouellam*
Conſtitutionem, cuius quoque *Conſti-*
tutionis Electoralis, meminit *Harprect.*
in addit. ad Clar. d. §. Teſtamentum,
q. 22. *num.* 4. verſ. *Nec obſtat, in fin.*

SVMMARIVM.

1 AVthor *ſcripſiſſe inſinuat ſu-*
per articulo, *An concluſio in*
cauſa admittat probationes
per teſtes, aut per ſcripturas, quibuſ-
nè in caſibus.

2 *Scriptura etiam poſt concluſum in cau-*
ſa admittuntur, *ex inueterata praxi*
Sac. Conſil. quæ concordantem habet
ſtylum Senatus Cathaluniæ.

3 *Senatus Supremi non debent ſic de fa-*
cili os partibus claudere, *vt poſt con-*
cluſum in cauſa, *non admittantur in-*
ſtrumenta, *& ſcriptura authentica.*

4 *Concluſio in cauſa dicitur in Cathalu-*
nia, Denunciatio proceſſus.

5 *Ini-*

5 *Iniquitas foret repellere partem producentem inſtrumenta, in quibus de ſua iuſtitia liquet, ſub prætexto, quod in cauſa ſit concluſum.*

6 *Aequitas magna ſuggerit inſtrumenta admitti poſt concluſum in cauſa.*

7 *Praxis Senatus Cathaluniæ, non reijciendi inſtrumenta preſentata poſt concluſum in cauſa.*

8 *Obſeruantia Tribunalium Regni, vt poſt concluſum in cauſa ante prolationem ſententiæ, admittantur ſcripturę etiam priuatæ, ſuper quibus ſit etiã facienda recognitio, ſi petatur, vnde ortum habuerit.*

9 *Determinationes plures Senatus Cathaluniæ afferuntur, ex quibus poſt concluſum in cauſa antè prolationem ſententię admittitur preſentatio ſcripturarum.*

10 *Iuſtitia non modicum offenderetur, ſi quando poſt concluſum in cauſa, ante prolationem ſententię ſcripturarum preſentatio non admitteretur.*

11 *Teſtes in Regno, an recipi poſſint ſuper ſcriptura preſentata poſt concluſum in cauſa?*

12 *Teſtes non ſunt admittendi in Regno ſuper ſcripturis priuatis productis poſt concluſum in cauſa, quia tota fides conſiſteret in teſtibus, & daretur occaſio ſubornationis.*

13 *Probatio per teſtes ſuper ſcripturis preſentatis poſt concluſum in cauſa, ſi aliquando fuit admiſſa, proceſſit abſque contradictione, nam aliàs de iure fieri non poteſt.*

14 Sacrum Conſilium Neapolitanum *variauit circa admiſſionem probationis per teſtes ſuper ſcripturis priuatis præſentatis.*

15 *Deciſio Sac. Conſilij apud* Dom. Reg. Sanfel. 146. num. 11. *verſ.* Similiter, *admittens terminum ad concomitandum apocam trino teſte notatã poſt concluſum in cauſa; vndè proceſſerit?*

16 *Terminus ad concomitandum copiam authoritate Notarij exemplatam, poſt concluſum in cauſa paſſim cõceditur, quia ſemiplenè probat.*

17 *Ceſſante ſuſpictione ſubornationis teſtium, & protelationis in longum Iudicij moti, ſolet admitti terminus ad concomitandum ſcripturas præſentatas poſt concluſum in cauſa.*

18 *Determinatio facta per Sac. Conſ. per quam fuit commiſſa recognitio originalis exemplationis audita parte, Officiali commiſſo, recenſetur.*

19 *Scripturæ priuatæ quæ ſint, quæque ſemiplenam faciant probationem?*

ARGVMENTVM.

Scripturæ an admittantur poſt concluſum in cauſa antequã ſententia prolata fuerit? Et quid dicendum ſi priuatæ dumtaxat, vel etiam publicæ fuerint, vel ſemiplenem facerent probationem? quiq; in hoc ſit ſtylus Sacri Conſilii Neapolitani, & Senatus Cathaluniæ? Et vndè orta fuerit praxis admittendi probationes per ſcripturas poſt concluſum in cauſa in Prætoriis Supremis; denegandi verò per teſtes? Quidquè ſit practicatum in petente concomitare per teſtes apocam priuatam trino teſte notatã, poſt cauſam concluſam? & quid in petente terminum ad concomitantiam copiæ authoritate Notarii exemplatam, pluraque alia in materia adnotantur.

OBSERVATIO XXXXII.

1 SCripſi aliàs nonnulla, non pænitenda, pro eiuſmodi quęſiti enucleatione, in *Annotation. ad praxim* eximij Illius Practici *Io. Bernardini Muſcatelli in prax. Sac. Conſ. lib. 1. par. 7. gloſ. Scriptura, pag. 238. col. 1. & 2.* quę ad praxim maximè conducunt, & in *2. diſcept. forenſ. cap. 35.* Modò adnotare libet Sacri Conſilij pra-
2 xim, de qua plenè in locis præallegatis, admittendi ſcripturas etiam, poſt concluſionem in cauſa, eſſe receptam in Senatu Cathaluniæ (de quo valdè lætatus ſum) teſte nunquam ſatis laudato *Io. Petr. Fontanell. in 2. deciſſ. dec. 371.* vbi *nu. 23. & ſeqq.* extollit meritò noſtrum *Muſcatell. in d. prax. par. 7. gloſ. Preſentatas*, quem doctè loqui fatetur *num. 26.* & de obſeruantia Senatus Cathalon. fidem præſtat *Ludou. Peguer. in prax. ciuil. rubr. 21. de denunc. proceſ. num. 21.* verſ. *Limitatur, tertiò*, vbi dicit ſe ita vidiſſe ſemper obſeruari in Senatu prædicto, *Ripoll. variar. reſol. cap. 6. de denunc. proceſ. num. 57. Fontanell. d. dec. 371. num. 2. & 5.* vbi
3 eleganter tradit optima ratione ſtylum prædictum fuiſſe introductum, quia Senatus Supremi non debent ſic de facili os partibus claudere, nō obſtante quod per Conſtitutionem peculiarem Regni Cathalon. ſtrictè admodum fuerit ſancitum, poſt con-
4 cluſum in cauſa, ſiue (vti Doctores Cathalani tradunt) poſt denunciationem proceſſus, alia non eſſe admittenda, præter ſolam deductionem, aut ſcedulam, qua petitur aſſignari ad ſententiam, vt in *Conſtit. 14. tit. de dilation. & in Conſtit. final. tit. de product. de actes*, cuius meminit *Fontanel. dec. 370. num. 9.* hancq; eſſe magnam Senatus æquitatem nullis
5 prohibitam legibus, imò ingentem videri iniquitatem, quod dùm Pars producit inſtrumentum, in quo exponit de tota eius iuſtitia liquere, ſic ſiccè veniat repellenda, vt audiri nequeat: Quotidiana etenim nos praxis edocet, litigantem ex inſtrumentis, & ſcripturis poſt concluſum in cauſa productis, certum eſſe de victoria, & ſine illis iacturam pati,
6 ideòq; magna ſuggerit æquitas, vt admittantur, ſicuti aduertit *Ripoll. d. cap. 6. nu. 57.* verſ. *Tamen*, inquiens etiam attenta ſtricta diſpoſitione Conſtitution. Cathaluniæ, vt poſt
7 concluſum in cauſa, ſiue proceſſum denunciatum, alia non admittantur, Iudices ante prolationem ſententiæ inſpiciunt, an producta ad cauſę iuſtitiam pertineant, & ſi cognouerint expedire, de illis tempore prolationis ſententiæ, rationem habent, & in prolatione dictę ſententię diſponitur, quod inſtrumenta prędicta, in proceſſu inſerantur, ſeu conſuantur.

Id quod habet magnam congruentiam cum ijs quę tradit *Gizzar. dec. 42. num. 2.* inquiens ex *cap. Regn. Deteſtantes*, quod eſt inſertum inter *ritus Magn. Cur. Vicar. rit. 288.* per quod eſt prouiſum, eſſe in Regno procedendum ſummariè, ſimpliciter, & de plano ſola facti veritate inſpecta, ſublatis iuris ciuilis ſubtilitatibus, ortum habuiſſe obſeruantiam Tribunalium Regni, vt quandocumq; venit veritas, & de ea conſtare poteſt, etiam poſt concluſum
8 in cauſa, & ad ſententiæ prolationē vſque excluſiuè, recipiantur ſcripturę etiam priuatę, adeò vt petenti illarum recognitionem, non ſit deneganda, ſicuti adducto *Gizz. d. dec. 42.* tradit *Reg. Ron. in prag. 15. num. 6. de ord. iudic.* & libenter admittere

Se-

Senatum Cathalun. tradit *Fontanel. d. dec.* 371. *num.* 15. *&* 16. *& dec.* 20.
9 *par.* 1. & punctuatim determinatum de anno 1577. die 19. Martij in cauſa vertente inter Frãciſcum Areny, & Ioannem Areny, referente *Ferrer*, tradit *Fontan. d. dec.* 371. *num.* 16. *&* 17. vbi concordantem adhibet *Giuzar. d. dec.* 42. huncq; ſtylum fuiſſe ſemper inſequutum Senatum Cathalun. tradit *Fontanell. d. dec.* 371. *num.* 12. ac determinationem adducit de anno 1569. die 25. Maij, quę determinatio licet loquatur de Supremis Tribunalibus, attamen in omnibus alijs etiã inferioribus inualuiſſe teſtatur *Fontanell. vbi ſup.* eam ponderans rationem, quia contra-
10 rium cederet in magnum litigantium damnum, & præiudicium, quibus quandoque ſine culpa, elabitur terminus, & non modicum offenderetur recta adminiſtrandæ iuſtitiæ ratio.

Vt autem ſciantur nonnulli caſus particulares in praxi quotidiani,
11 id aliàs fuit anxiè heſitatum in Regno, an poſt concluſum in cauſa poſſint recipi teſtes ſuper ſcipturã præſentata, & *Affl. dec.* 271. *&* 272. tenuit opinionem affirmatiuam, ai *Dom. de Franch. deciſ.* 631. *per tot. Muſcatell. d. gloſ. Præſentatas num.* 5. *cum multis ſeqq. Dom. Thor. in compen. deciſſ.* verb. *Terminus ad concomitandum ſcripturas*, & rurſus verb. *Terminus ad concomitandum apodixas, Peregr. dec.* 146. *ex num.* 11. *Gizz. d. dec.* 42. *num.* 12. aliique plures adducti per *Addent. ad Dom. de Franch. d. dec.* 631. vbi fuit deciſum non eſſe reci-
12 piẽdos teſtes ſuper ſcripturis priuatis productis poſt cõcluſum in cauſa cõtrariũ ſẽtierũt ea ratione quia dũ ſcripturę ſunt priuatæ, quæ de ꝑ ſe nullã fidem faciunt, tota fides conſiſteret in teſtibus, & daretur occaſio ſubornationis teſtium contra *tex. in cap. fraternitatis, & cap. ſeries de teſti.* in quam ſententiam deſcendit Reg.
Sanfel. dec. 146. *nu.* 7. inquiens, quia tota probatio tunc eſſet in teſtibus, & de facili poſſet fieri fraus, & nunquam vidiſſe eam probationem cõ-
13 ceſſam, licèt quandoq; ex non contradictione, ſed ex acquieſcentia partis admiſſam, tradit *Fontanell. d. dec.* 371. *num.* 18. qui *num. ſeq.* aduer-
14 tit Sacrum Conſilium Neapolitanum, quod tantam apud omnes ſemper habet authoritatem, circa eiuſmodi quæſtionem variaſse.

15 Eſt benè verum, quod *Reg. Sanfel. in d. dec.* 146. *num.* 11. *verſ. Similiter*, tradit per Sac. Conſ. ſub die 5. Decembris 1623. in cauſa appellationis Hieronymi, & fratrum de Aurilia, cum hæredibus Fabii de Aurilia, fuiſse determinatum ad relationem Magnæ Curię Vicariæ, eſse dandum terminum ad concomitandum apocam trino teſte notatam, præſentatam poſt concluſionem, & de depoſitionibus teſtium habeatur ea ratio, quæ de iure habenda erit, quæ ſanè determinatio ſuſtineri poteſt, ex practica tradita à *Carau. rit.* 238. *in fin.* & ex adductis per *Vrſill. d. dec.* 272. quamuis *Dom. de Franch. d. dec.* 631. *nu.* 2. verſ. *Vrſillus ad Affl.* contrarium ſentire videatur, ſicuti obſeruat *Reg. Sanfel. d. dec.* 146. *num.* 11. verſ. *Per Sacrum Conſilium.*

16 Datur itidem terminus ad concomitandum copiam authoritate Notarii exemplatam poſt concluſum productam, nam ſemiplenè probat ſecundum communem opinionem, de qua teſtantur *DD.* adducti per *Maſcar. de probat. concl.* 711. *num.* 26. verſ. *Hanc limitationem verum eſſe*, ceſsat etenim illa præcipua ratio adducta per *Dom. de Franch. d. dec.* 631. quia eſset timor ſuborna-
17 tionis, dùm tota vis eſset in teſtibus, & ſecundum *Fontan. d. dec.* 631. *num.* 19. peruerteretur ordo iudicii, & poſt concluſum proceſsum, eſset facere nouum proceſsum, non ſine protelatione cauſæ in longum, & dare

Digitized by Google

dare materiam fabricandi falſum, vndè *Reg. Sanfel. in d. dec. 146. nu. 10.* inquit, per Mag. Cur. & Sac. Conſ. quod confirmauit decretum ipſius Mag. Cur. die 12. Decembris 1622.
19 fuiſſe prouiſum, eſſe committēdam recognitionem originalis exemplationis audita parte, Officiali conuicino, partibus non ſuſpecto, in cauſa hæredum quond. Decij Quinque, cum Ludouico Quinque.

Alia plura ad materiam, conſule (ſi libet) apud *Muſcatell. loc. citato*, quem omnibus prætulit *Fontanell. d. dec. 371. num. 22.* ad finem diſcer-
19 nendi, quæ in contingentia facti dicuntur ſcripturæ priuatæ, vel quæ ſemipleuam faciunt probationem, ibique meas *Annotationes*, ex quibus non inutilia percipies.

SVMMARIVM.

1 Author. *diſpungit contrarietatem deciſionum Sacri Conſilij apud* Affl. dec. 358. *& apud* D. de Franch. dec. 441.

2 Affl. dec. 358. *enucleatur ab* Authore.

3 *Exequutio facta prapoſterato ordine tradito* in l. à Diuo Pio, §. in venditione, *an dicatur nulla?*

4 *Ordo traditus in exequendo per* tex. in l. à Diuo Pio, §. in venditione, *fuit ſpeciali diplomate Regis in Regno Franciæ abrogatus.*

5 *Creditor an habeat liberum arbitrium exequendi ſuper bonis debitoris, non ſeruato ordine tradito per* tex. in l. à Diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud.

6 *Determinatio Sac. Conſ. apud* Vrſill. in addit. ad dec. Affl. 358. *retenſetur.*

7 *Ordo traditus* à Diuo Pio *in exequutione facienda, fuit inductus pro forma.*

8 *Forma non obſeruata, actus redditur nullus.*

9 *Exequutio facta contra formam traditam* à Diuo Pio in §. In venditione, l. à Diuo Pio, ff. de re iud. *an ſit nulla, vel oporteat ab ea appellare?*

10 Bartolus, & Io. Andreas *tenuerunt, exequutionem factam prapoſterato ordine* à Diuo Pio in §. In venditione, in l. à Diuo Pio, ff de re iud. *non eſſe nullam, ſed quod ab ea oporteret appellare.*

11 Bartoli *ab opinione non eſt recedendum in iudicando.*

12 Io. Andreę *Authoritas magna eſt, & dicitur Princeps Canoniſtarum.*

13 Bartolus, & Io. Andreas, *dicuntur luminaria iuris.*

14 *Exequutio facta prapoſterato ordine tradito* à Diuo Pio, *an dicatur nulla, vel oporteat ab ea appellare, valdè controuerſus articulus eſt.*

15 *Ordo traditus* à Diuo Pio *circa exequutionem faciendam, an fuerit introductus pro forma, vel in vtilitatem debitoris, ſiue ad Iudicis inſtructionem.*

16 *Veritatis ad indaginem, ſummè elaborandum eſt.*

17 Alexander, & Fælinus *tenuerunt opinionem, quod exequutio facta, prapoſterato ordine tradito à* Diuo Pio, *ſit nulla.*

18 Afflictus *parum ſibi conſtans notatur in caſu relato per ipſum in* dec. 358.

19 Author *ſuum ſiſtit iudicium, donec Doctorum pugnantes traditiones diſcutiat.*

20 D. Vincentius de Franchis *non benè ponderauit* Affl. in dec. 358.

21 *Exequutor non poteſt vendere bona exequuta, de iuris cenſura, ſed tantùm Iudex.*

22 *Exequutio facta prapoſterato ordine tra-*

tradito à Diuo Pio, *non ideò fuit declaruta nulla per Sac. Conſ. apud* Affl. dec. 358. *ex quo exequutionem Iudex vendere debebat, non autem exequutor, ſed ex alio.*

23 Afflictus *Conſultorum ſui temporis Conſultiſſimus.*

24 Cæſar Vrſillus *non fuit Conſiliarius, ideò potuit ignorare rationes, ex quibus ſententia Sac. Conſ. fuit prolata apud* Affl. dec. 358.

25 *Argumentum à contingenti, & variabili, ſiue à perplexis, parum ſtringit.*

26 Cæſar Vrſillus in Annotation. ad dec. Affl. 358. *ſatis clarè fuit loquutus.*

27 *Authores Magiſtratum non induentes, non ex eo quod deciſiones Senatuum congeſſerunt, ſunt obiurgandi.*

28 *Sententia multoties emanant ex iјs, in quibus nequidem aliј ſomniarunt.*

29 *Scriptio nulla tam tenuis eſt, quæ non aliquam referat laudem.*

30 Author *inſinuat non poſſe euadi* deciſionem Affl. 358. *ex traditis per* Dom. de Franch. dec. 441.

31 Io. Bernardinus Muſcatellus *quid ſenſerit* de deciſ. Affl. 358. & de deciſ. Dom. de Franch. 441.

32 *Diſtinctio tradita per* Muſcatellum *ad conciliandum* deciſ. Afflict. 358. *cum* deciſ. Dom. de Franch. 441. *recenſetur.*

33 Author *exhibet ſe ſtudioſiſſimum operum* Muſcatelli, *quæ ſepties perlegit.*

34 Io. Petrus Surdus conſ. 39. num. 12. *verſ.* Quinto reſpondeo, *adducitur contra* Afl. dec. 358.

35 Author *improbat* Io. Petrum Surdum conſ. 39. num. 23. *quatenus obiurgat* Affl. dec. 358.

36 *Lex ſemper loquitur.*

37 *Iudex ſi quid contra legem fieri iubet, nullum eſt præceptum.*

38 *Iudex ſimpliciter contra aliquem exequi decernens, intelligitur ut prius exequatur in mobilibus, deinde in immobilibus ſeruata forma* l. à Diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud.

39 *Formæ nihil addi, vel detrahi poteſt.*

40 *Formæ defectus etiamſi ſit in modico, vitiant actum in ipſo iure.*

41 *Actus in dubio ſemper eſt peragendus in dubio, prout ius diſponit, non autē ut iuri aduerſetur.*

42 *Iudex non debet eſſe mitior lege, nec facere quicquam, quod legi repugnet.*

43 *Iudex dicitur Miniſter legis, ideòque debet illam ad vnguem obſeruare.*

44 *Lex & ſi dura ſit, eſt ſeruanda.*

45 Afflictus in Conſtit. dilationes nu. 23. *tradit ordinem exequendi præfinitum* à Diuo Pio, *non eſſe introductum pro forma, ſed ad vtilitatem debitoris, ſibimetipſi pugnans in* dec. 358.

46 *Doctori ſibimet contrario, & parum conſtanti, minimè eſt credendum.*

47 Author *inhæret determinationi Sac. Conſil. apud* Affl. dec. 358. *non tamen ex iis, quæ* Afflictus *adduxit.*

48 *Lex iubens ſub certo modo quid fieri, ſemper pro forma id fieri intelligitur.*

49 *Deficiente forma à lege tradita, corruit actus.*

50 *Forma dat eſſe rei, eiuſque eſſe perfectionem.*

51 *Præpoſteratio ordinis, vitiat actum, eumque nullum reddit.*

52 *Lex conditionaliter loquens, intelligitur requirere de ſubſtantia illam conditionem, ac pro forma.*

53 *Ordo datus in exequendo* à Diuo Pio, in §. in venditione, l. à Diuo Pio, ff. de re iud. *ſi non obſeruetur, exequutio eſt nulla, etiamſi ab ea non appelletur.*

54 Tex. in l. à Diuo Pio, §. In venditione, ff. de re iud. *loquitur conditionaliter.*

55 *Verba met* tex. in §. In venditione, l. à Diuo Pio, ff. de re iud. *expenduntur ad finem inſinuandi, quod important conditionem.*

56 *Lex* Hiſpaniæ *recenſetur circa modum exequendi contra debitores.*

57 *Gerundium importat conditionem.*

58 *Dictio* Si, *importat conditionem.*

59 *Conditio importat formam.*

60 Ar-

60 *Argumentum à contrario ſenſu in iure eſt fortiſſimum, frequens, & vtiliſſimum.*
61 *Ordo præpoſteratus eſt nullus, quia non fit eo modo, quo lex diſponit.*
62 *Actus corruit deficiente forma à lege tradita in illo actu.*
63 *Defectus ſi ſit modicus in forma, vitiat actum ipſo iure.*
64 Colerus de proceſſ. exequutiu. par. 3. cap. 9. num. 20. *verſ.* Qui quidẽ, *tenet ordinẽ deſignatum à* Diuo Pio *in exequendo, eſſe inductum pro forma.*
65 Guttier. *ſimpliciter inhæret opinioni* Bartoli, *quod ordo traditus à* Diuo Pio *in exequendo, non ſit pro forma.*
66 *Creditoris nè, vel Iudicis ſit optio, ſatisfaciendi de bonis debitoris?*
67 *Pignorum captio debet inchoari ab iis rebus, quarum diſtractio minus nocet debitori, aliàs exequutio erit nulla, quaſi contra ſolitum iudiciorum ordinem.*
68 *Electio eſt debitoris in alternatiuis.*
69 *Debitoris vertitur vtilitas, ne amittat eas res, quibus carere nollet, ex quo de aliis bonis creditor ſatisfactionem conſequi poteſt.*
70 *Creditorem quod non lædit, & debitori prodeſt, de facili eſt concedendum.*
71 *Ordinem exequutionis eſſe ſeruandum in vtilitatem debitoris, non autem pro forma, quibus in caſibus procedere ſit dicendum.*
72 *Mobilium vilis, & abiecta eſt cuſtodia.*
73 *Conciliatio deciſionis* Affl. 359. cum dec. 441. Dom. de Franch. *qualiter fiat.*
74 Author *ſatis elaborauit in conciliatione deciſionis* Affl. 358. cum deciſione Dom. de Franch. 441.

ARGVMENTVM.

Exequutio facta non obſeruato ordine tradito *à Diuo Pio in* §. *In venditione, l. à Diuo Pio, ff. de re iud.* imò contra formam inibi traditam, vt prius exequantur mobilia, deindè immobilia, & deinceps iura debitorum, ſiue eorum nomina, an ſit nulla, vel ordo prędictus in vtilitatẽ potius debitoris inductus fuerit, itaut teneatur appellare, ſi pręponeretur? quo loci diſpungitur, vtrum pro forma modus exequendi fuerit introductus? quiduè forma operetur circa actus nullitatem, vel inualiditatẽ? Enucleantur diſſidentes Sacri Conſilii Neapolitani determinationes, quarum vnam recenſet *Afflict. dec.* 358. pro actus nullitate, Alteram verò refert *Dom. de Franchis dec.* 441. quòd oporteat ab eo appellare, quorum fundamentis ponderatis, ac attentè diſpunctis per *Authorem*, cui magis inhęrendum, ſuum interponit Iudicium, omnibus ex aduerſo adductis contra relatam *ab Afflicto* determina-

nationem occurrens, exploſis ijs, quæ præſertim inſinuauit *Dom. de Franch. d. dec.* 441. aliiq; eius Aſſeclę; oſtendens pariter *Conſultum in d. §. In venditione*, non niſi conditionaliter fuiſſe loquutum, per verbum Gerundii, quod de ſui natura conditionem importare, inſinuatur, ad quod comprobandum, ſingula textus verba perpendit, Quiduè dicendum, in caſu quo debitor plura habet mobilia diuerſarum ſpecierum, An creditor teneatur accipere illa pignora, quę ipſi debitor, vel Iudex tradere intendit, creditore ipſo etiam inuito, & contradicente, An verò liceat ipſi ex his eligere vnum, vel alterum genus, aut ſpeciem mobilium, ſuper quibus fiat exequutio? Et an in hoc ſit aliquis ordo ſeruãdus? Quoq; in caſu, quibuſuè in terminis diſsidentes Sacri Conſilii deciſiones poſsint conciliari, non inſcitè *Author* adducit, poſt reiectas nonnullorum Authorũ traditiones, pręſertim *Ioannis Petri Surdi, & Io. Bernardini Muſcatelli*, & aliorum:

OBSERVATIO XXXXIII.

Diuerſimodè iudicatum in Sac.Conſ. ab ijs qui tanti Prętorij ſumma cum laude deciſiones cõgeſſerũt, in legendo reperi, ſuper
1 quorum dictis attentè recogitans, ſtatui meam ſententiam poſteris inſinuare.
2 *Afflict. in deciſ.* 358. *num.* 1. *&* 2. refert deciſum exequutionem factam per Porterium Sac. Conſil. ſuper quodam territorio, non facta prius exequutione ſuper mobilibus, fuiſſe nullam, quia ità erat exequen-
3 dum de iure, per *tex. in d. §. in venditione*, adducens *Felin. in cap. quo ad conſultationem de re iud.* ibique docet *Affl.* Porterium, vt recto exequutoris munere fungeretur, debuiſſe referre in Conſilio, quod fuit in domo debitoris, & nihil inuenit, itaque tradidiſſe *Bart. in d. §. in venditione*, & *Bal. in Auth. Sed hodie*, C. *de actio. & oblig. cum concord.* cui ſanè ſententiæ ſubſcribit ſe *Cęſar Vrſill. in addit. ad d. dec. Affl num.* 1. inquiens ità eſſe tenendum, & ſunt concordantes *Alex. in d. §. in venditione num.* 13. *Felin. in cap. cum dilectus* 22. *num.* 6. verſ. *Secundum ſignum de reſcr. & in cap. ſicut de re ind. Caſſan in Conſuet. Burgun. Des cenſes, rubr.* 11. §. 6. *num.* 7. verſ. *Et aduerte*, vbi adducit poſt *Felin. in locis allegatis, Soccin. cõſ.* 185. verſ. *Secunda ratio eſt, lib.* 2 quam opinionem tenet, nõ obſtante quod *Bart. in d. §. in venditione num.* 8. videatur tenere contràrium, *Cotta in memorial.* verb. *Lex quæ loquitur conditionaliter*, *Guid. Pap. deciſ.* 281. inquiens ita eſſe de iure, ſecus autem de conſuetudine, nam ſpeciali ordinatione Regis Franciſci Primi ab anno 1539. fuiſſe abrogatum Diui
4 Pij reſcriptum, de quo in *d. §. in venditione*, & conceſſum creditori, quod
5 liberam habeat electionem exequen-

di ſuper bonis debitoris, nullo ordine ſeruato, vt prius ſuper mobilibus, quàm immobilibus, & nominibus debitorum exequatur, ſicuti cautum erat in *d.§.in venditione*, notat *Matthæus in addit. ad Guid. Pap. d. dec.* 281. & *dec.*568. *Maran. in ſuo Specul. aur.6.par.*verb. *Exequutio nu.* 9. *&* 10. adeò ut dixerit *Vrſill.* ſic
6 ſemper vidiſſe in praxi ſeruari in Sac. Conſ., adducens peculiarem determinationem factam in cauſa Ill. Comitis Caſertæ cum creditoribus Illuſt. Ducis Adriæ, de anno 1552. in qua fuit annullata exequutio facta, dicto ordine tradito à Diuo Pio, non ſeruato. *Viuius,comm.opinion.opin.*10. *&* 11. aliiq; adducti per *Dom. de Franch.dec.*441. *num.*5. *Paul. Meren. conſ.* 62. *num.* 4. *vol.* 2. *Iaffr. dec.*14. *Corn.conſ.* 159. *in* 2. *Bertran. conſ.*81. *in* 1. *Rol. à Vall.conſ.* 31. *num.* 32. *in* 2. *Molin. de hiſpan. primogen. lib.*4. *cap. cap.*7. *num.*24. *Parlador.lib.* 2. *rerum quotidianar. cap.fin.*5.*par.* §. 3. *num.*4. *&* 5. *Auendan. de exequen. mandat.* 1. *par. cap* 17. *num.* 4.

7 Cuius ſententiæ ratio ea affertur, quia ordo prædictus traditus à Diuo
8 Pio, de quo in *d.* §. *in venditione*, eſt inductus pro forma, qua non obſeruata actus redditur nullus, ad *tex.in l. non dubium*, C. *de legi. cum concordan.* à *Me* congeſtis in *Annotation. ad Muſcatell.lib.*2. *par.*1. *gloſ. Præſentare* 38. *col.*1. *l.ſi vnus*, C. *de teſta. Alex. & Scribent.* communiter *in locis ſupra allegatis*, ſicuti tenet apertè *Vrſill. ad d. dec.* 358. *Affl. num.*1. *Viu.loc.cit.* qui in Curia Aquilana obſeruatum dicit.

Contrariam tamen ſententiam, veriorem habuiſſe Sac. Conſ. (licèt ex alio, caſuſ relatus ibi determinatus fuerit) nempè exequutionem
9 factam contra formam traditam in *d.* §. *in venditione* non eſſe prorſus nullam, ſed ab ea debere appellari inhærens opinioni *Bartoli*, tenet *D. Præſ. de Franch. dec.* 441. *ex num.* 1. *& num.*8. verſ. *Et deciſio Bartoli*, quã inſequuti fuerunt *Put.deciſ. Rot. Rom.* 318. *lib.* 2. *Mohedan. dec.* 185. *Gabr. comm. concluſ. tit. de execut. rei iudic. concl.* 2. *Contar. ad l. vnic.* C. *ſi de momentan.poſſeſſ. limit.* 18. *num.* 24. *ad fin. vſque*, *Bertaz. conſ.crim* 402. *num.* 94. *cum ſeqq. vol.*2. *Afin. de execut.* §. 4. *cap.* 90. *num.* 12. *Coler. de proceſſ. executiu. par.* 3. *cap.*9 *num.* 18. *Dom. Muſcat. in prax. par.* 1. *gloſ. ſententia, num.*126. *& par.* 3. *gloſ. ſeruata num.* 12. *Io. Bapt. Coſta de remed. ſubſidiar. cap.* 43. *num.* 1. verſ. *Quibus tamen* (licèt ex errore pro hac ſententia aggregat *Vrſill. loc. cit.* qui vti modò inſinuauimus *num.* 6. expreſsè contrarium ſentit) *Machel. patrocin.* 34. *num.*5. *&* 6. *Socc. conſ.* 158. *num.* 14. 26. *&* 27. *in* 2. *Surd. conſ.*39. *num.*22. verſ. *Quinto reſpondeo lib.*1. *Milan.dec.* 5. *num.* 50. verſ. *Confirmantur prædicta, lib.* 1. *Affl. in Conſtit. Dilationes num.* 23. verſ. *Subſequenter Gam. dec.* 199. *num.*6. *Intrigl. ſing.* 77. *num.* 2. *Gregor. Lopez in l.*3. *tit.*27. *par.*3. *gloſ.* 1. *Rebuff. ad ll. Gallicas tom.*1. *tract.de liter. obligator. art.* 11. *gloſ.*4. *num.* 1. *Guid. Pap. dec.* 281. *Azeued. in l.* 19. *num.* 40. *tit.* 21. *lib.*4. *Recopil. Gamm. dec.*199. *num.*6. *Surd. conſ.*39. *nu.*22. *&* 23. *lib.*1. *Trentacinq. lib.*2. *variar. tit. de execution. rei iud. reſol.*2. *ex nu.* 3. *&* 4. *Conſiliar. Caraeual lib.*2. *tit.de iud. diſp.* 1. *num.*12. verſ. *Contrariã*, qui nonnullos ex prædictis adducit, & hãc ſententiam ſequendam magis tradit, tanquam magis communem, & minus ſcrupuloſam.

10 Quæ ſanè opinio, Anteſignanum habet *Bartolum in d.* §. *in venditione num.*8. verſ. *Pro hoc*, & *Io. Andr. in cap. Quoniam frequenter* §. *fin.* verſ. *In gloſa hoc ordine, tit. V. lit. non conteſt.* vbi reprobat opinionem *Io. gloſſator.* quem ibi ſequitur *Bald. num.* 4. vbi dicit, quod exequutio non eſt ipſo iure nulla, vndè *Socc. d.conſ.*158. *nu.* 26. *vol.* 2. dicit, in iudicando non
11 eſſe recedendum ab opinione *Bar.*

quia

quia cum luminaria vtriuſque iuris hoc teneant, periculoſum eſſet, ſi quis in iudicando ab eorum ſententia diſcederet, *Bertran. d. conſ.* 12. *nu.* 12. *vol.* 1. inquiens non eſſe ab opinione *Bartol.* facilè recedendum, præſertim hoc caſu, in quo id ipſum
12 ante eum tenuit *Io. And.* & poſt eũ *Bal. Butr. & Abb.* quodque magna eſt authoritas *Io. Andr.* Principis Canoniſtarum, notat *Surd. d. conſ.* 39. *num.* 22. iiſque arridet *Coll. d. remed.* 43. *num.* 1. eò quod prædicta iuris lumi-
13 naria, *Bart.* ſcil. & *Io. And.* ità tenuerunt, & in caſu ſimili *legis Reg.* 19. *tit.* 21. *lib.* 4. *nou. Collection.* re aliqualiter diſputata, tenuit cum *Bart. Guttier. practicar. lib.* 1. *q.* 113. *per tot.* vbi laborat in contrariis diluendis, præſertim *num.* 3. verſ. *Quid tenendum*, inquiens articulum eſſe valdè
14 controuerſum, ſed pro opinione *Bartol.* præter alios, ſtare *Granat. in Annotat. ad Veſtr. in prax. Cur. Romanæ lib.* 8. *cap. vltim. num.* 27. *& Azeued. in explicatione d. l. Reg. num.* 40. *cum ſeqq.*

Ratio autem, cui innituntur præcitati DD. ea eſt præcipua, quia or-
15 do traditus à *Diuo Pio, in d. §. In venditione*, non eſt introductus pro forma, ſed tantum in vtilitatem debitoris, ſiue ad Iudicis inſtructionẽ, ſecundum *gloſ.* ibi, verb. *Iubentur*, & aliud eſt, quod fit pro forma, aliud quod pro inſtructione, *Bal. in l. prolatam num.* 2. *C. de ſent. & interl. omn. omn. iud. Surd. d. conſ.* 39. *num.* 23. verſ. *Et non aduerſatur, Milan. d. deciſ.* 5. *num.* 50. *& ſeqq.* cæteriq; DD. paſſim in ſedibus indicatis.

16 Ecce Lector candidè, quantum elaborandum ſit ad indaginem veritatis? (*Summè hercle*) Nam quæ prima (vti aiunt) fronte facilis videbatur diſceptatio, perquàm difficilis ſecernitur, dùm pro vna parte certãt *Bart. & Io. Andr.* ac quamplures non modicæ fidei Authores, quibus arridet Sac. Conſil. determinatio apud *Dom. de Franch. dec.* 441. *nu.* 7. Pro altera verò parte ſtringunt for-
17 titer *Alex. & Felin.* copiaſq; præſtat auxiliares deciſio eiuſdem Sac. Cõſ. apud *Afſl. d. dec.* 358. & apud *Vrſill.* ibi in eius *Annotation.* quodque diù me ſuper indagatione veritatis de-
18 tinuit, illud fuit, nam *Afflictum* vidi ſecum met pugnantẽ dùm vno modo dicit deciſum per Sac. Conſ. in *d. dec.* 358. & poſtmodum diuerſam firmat opinionem in *d. Conſtit. Dilationes*, nulla facta mentione præfatæ
19 determinationis, vndè non prius quàm Doctorum traditiones perpẽdam, meum (vt quod ſit iudicij) interponam cordi eſt.

Dom. de Franch. d. dec. 481. *num.* 6. verſ. *Sed prædictis*, vt determinationem ab *Afſl.* recenſitam in *d. dec* 358 euaderet, tradit in illa facti ſpecie, exequutorem vlteriùs proceſſiſſe, quia facta exequutione in ſtabilibꝰ, ea tradidit creditori, qui illa vendidit, & ſic non fuit ſeruatus ordo iuris in venditione, quia ipſe vendere debebat, non autem exequutor, ſiue Porterius, vel vt latinè aiunt, Apparitor.

20 In ſpem tamen ducor, quod cuipiam relegenti *Afflictum*, obuium fiet *Dom. de Franch.* (pace tanti viri dixerim) non benè illum ponderaſſe, nam quinque rationes fuerunt adductæ in caſu deciſionis *Afl.* ex quibus veniebat retractanda exequutio, & venditio facta, vt in *princ. num.* 1. & præcipua ratio fuit, ex quo ordo traditus *à Diuo Pio in d. §. In venditione*, quod prius exequantur mobilia, & poſtmodum ſtabilia, non fuit obſeruatus, Tertia autem ratio conſiſtebat eo quod exequutor tra-
21 didit ſtabilia creditori, qui ea vendidit, dùm Iudex debebat vendere, ſicuti apparet *num.* 4. *in fin.* verſ. *Sed ipſe Troianus*, nec *Afſl.* aperit, ex qua cauſa fuit declarata nulla exequutio, ſed omnes de per ſe ſatis extiterunt ad actum exequutionis nul-

lum declarandum.
22 Quinimò: conuincitur manifeſtè,
quod ſententia Sac. Conſ. non fuit
fundata ſuper eo quod Pars vendi-
dit ſtabilia, dùm Iudex vendere de-
bebat, ſicuti adſtruit *Dom. de Franch.*
d. num. 6. nam *Aff.* Conſultorum
23 ſui temporis Conſultiſſimus, hunc
ſcopulum quaſi in ſpiritu præuidēs,
inquit notabiliter *in princ. d. dec.* 358.
vtrumque actum fuiſſe annullatum,
tàm exequutionis, quàm venditio-
nis per Sac. Conſ. ibi, *Et fuit votatum*
per Sac. Conſ. quod debebat retractari
tàm exequutio, quàm venditio prædicta,
rationibus infraſcriptis, quas rationes
deindè ſingillatim enarrat; & ſic nō
eſt verum, quod *Dom. de Franch.* in-
quit ex eo emanaſſe illam deciſionē
Aff. quod ſcil. venditio ſtabilium
fuit facta à Parte, & non à Iudice,
quia dixiſſet fuiſſe retractatā dum-
taxat venditionem, ſed addit etiam
de nullitate exequutionis fuiſſe diſ-
cuſſum, adducta diſpoſitione *tex. in*
d. §. in venditione, eamq; exequu-
tionem fuiſſe pariter retractatam.
Quatenus verò eodem in loco
Praſ. de Franch. aſſerit non eſſe vim
faciendam in dictis per *Vrſill.* qui
Afflict. inſectatum ità pariter de-
terminatum fuiſse ſucceſſiuis tem-
poribus in eodem Sac. Conſ. aſserit,
& caſus peculiares determinationū
24 enarrat; eò quod non fuit Conſilia-
rius, & potuit de facili ignorare, quæ
fuerunt diſcuſsa in Sac. Conſ. Hoc
eſt facere vaticinium, & argumenta-
rià contingenti, & variabili, ſiue à
25 perplexis, quod nulliter ſtringit, ex
dictis per *Io: Andr. in regu. fruſtrà, de*
regu. iur. in 6. & recollectis per *Eue-*
rar. in topic. legal. loc. à tract. perplex.
ſeu implicit. Præterquàm quod *Vr-*
ſill. in d. dec. Aff. 358. ſatis clarè lo-
quitur, & articulum in puris termi-
26 nis proponit, adeò quòd non eſt in-
ueſtigandum, quæ diſcuſsa fuerint,
dùm appoſitè nihil aliud proponit,
ſuper quo potuiſset Sac. Conſ. alio-
rúm articulorum diſcuſſionem aſ-
ſumere.
Vtque obiter, nec tamen inſulsè,
dùm præſens ſe ſe offert occaſio, nō-
27 nullorum quærimonias iniuſtè de-
latas inſinuem erga illos ſtudioſos
(quos Deus ad judicandi munus nō
vocauit) eò quod non ſine ingenti
labore, nec ſine Lectorum profectu
deciſiones Senatuum congeſſerunt,
Prouinciam aſſumpſerint, dùm vo-
tis nō interfuerunt; Quid mali obſe-
cro fecerunt in hoc? In quo pecca-
uerunt? Si votantium calculos di-
ſtinctè ex eorum capite enarrarent,
quaſi quod arcana Senatus detege-
rent, imprudentiæ eorum, eſſe im-
putandum, benè fateor; ſi Senatum
ipſum, aut Senatores obiurgarent,
eorum temeritati adſcribendum fo-
re, iterum annuo, Quod autem iu-
ris articulo propoſito, eoq; diſputa-
to, ſi quando per Senatum aliquem
fuerit ille determinatus, Scriptores
rationem inueſtigent, ex qua potue-
runt Iudicantes ad eiuſmodi profe-
rendam ſententiam moueri (licèt
cum *Dom. Reg. Ron.* ſentiam multo-
28 ties ſententias proferri ex iis, in qui-
bus nequidem alii ſomniarunt) quā
fraudem commiſerunt? in quo de-
traxerūt Senatui, aut Senatoribus?
Cur non iuſtiùs ob tantum ſuſcep-
tum laborem collaudandi ſint? cur
potiùs aſpernendi? *O Temporum*
fœdata conditio? O fœdarum condi-
tionum Tempora? Optandum ſanè
eſſet eorum memoriæ recolant di-
ſertiſſimi, ac melliflui *Caroli Scriba-*
nii verba in *celeberrimo tractat. de in-*
ſtitut. Politic. chriſtian. lib. 1. cap. 26.
præſertim *cap. 14. in fin.* quem cum
laude commemorat inſignis Iure-
conſultus *Dom. Io. Bapt. Larrea, alleg.*
fiſcal. lib. 2. alleg. 118. *num.* 23. verſ.
Denique, & eruditus *Antonius Bullans*
in Epiſtol. ad Chriſtophor. Cruſ. in tra-
ctat. de Indiciis par. 1. pag. mihi 15.
quæ ſanè verba *Scribanii*, infra *hoc*
eod. oper. obſeru. 69. *Ipſemet* integra

im-

Digitized by Google

imprimi curaui, quorum nonnulla hoc loci referam, ibi, *Conatus ſemper*
29 *in laude fuit; neque enim tam tenuis ſcriptio, qua non aliquam referat laudem*, quibus in gratiam Scriptorum indicatis, deueniamus ad materiam.

Quod autem ponderat ibidem authoritate *Viuii*, quod non poteſt trahi ad exemplum, concurro cum *Dom. de Franch.* ſed nihil ad rumbũ, vt deſtruatur determinatio facta per Sac. Conſ. apud *Aff.* toties recenſita *dec.358*.

30 Vndè mihi non videtur, ex dictis per *Dom. de Franch.* effugi poſſe, quã *Aff.* recenſuit Sac. Conſil. determinationem; Alios igitur percurramus Authores.

31 *Io. Bernardin. Muſcatell. in pract. Sac. Conſ. lib.2. par.3. d. gloſ. Seruata num.* 10. verſ. *Sed an ſupradictus ordo*, formans quæſitum de exequutione facta ordine præpoſterato contra tex. in *d. §. in venditione*, an ſit nulla, vel oporteat ab ea appellare, adducto *Bartol. in d. §. in venditione num.* 8. ſuſtinente actum non eſſe nullum, cum quo ipſum ſemper reſpondiſſe fatetur, ac adductis ijs, qui contrariam ſuſtinuerunt opinionem, *num.* 11. verſ. *Nuper verò*, tradit, reperijſſe *Dom. de Franch. d. dec.*441. qui refert Sac. Conſ. habuiſſe pro vera opinionem *Bart.* & approbat *nu.* 12. exarata per *Dom. de Franch.* ad euitandam *deciſ. Aff.* poſtmodum *num.* 13. reaſſumptis deciſionibus *Aff. & Dom. de Franch.* diſtinctionis fæ-
32 dere antinomiam conciliare nititur eiuſmodi; quod ex ſola, & nuda præpoſteratione dicti ordinis in modo exequendi, nunquam eſſet retractata exequutio, taliter quod ſtet in electione victoris, exequi facere ſuper mobilibus, ſeu ſtabilibus, nominibuſuè debitorũ, diuiſim, vel coniunctim, prout ſibi placuerit, non alias obſeruato iuris ordine, de quo in *d. §. in venditione*, adducens *Guid. Pap. dec.* 281. Sin autem cum ordinis prædicti peruerſione cõcurrerent aliæ rationes, & nullitates concernẽtes inualiditatem exequutionis, & tunc eſſet ſtandum deciſionibus prædictis.

33 Profectò meus *Muſcatellus* (cuius operum, iam penè totus agnouit orbis *Me* fuiſſe, & eſſe ſtudioſiſſimum, quemq; à prima fori ſalutatione, ſepties huſq; modò perlegi) verbalem admodum, præter morem ſuam hanc conciliationem inſinuauit, nec attentè (vt ſolet) obſeruauit, quæ *Aff. in d. dec.358.* tradidit, quæq; *Dom. de Franch.* adſtruxit, quibus *Ego* apertè (ni fallor) modò occurri; cumque dicta per *Muſcatell.* reincidant, cum dictis per *Dom. de Franch.* eadem replicamus, quæ ad euadendam deciſionem *Dom. de Franch.* attulimus *num.* 20. Conſulamus modò exteros.

34 *Io. Petr. Surd.* qui vti vnus ex Anteſignanis contra *Aff.* adducitur *d. conſ.*39. *num.*12. verſ. *Quinto reſpondeo. Bart. & Io. Andr.* ſe ſubſcribens quaſi ob eorum authoritatem in eorum verba iuratus, *Io. Gloſatoris* ſententiam improbat, & conſequenter tenet exequutionem factam ordine tradito *in d. §. in venditione*, præpoſterato, non eſſe nullam, ſed quod ab ea oportet appellare.

Et volens *num.* 23. ſententiam *Aff.* mitigare, inquit eam poſſe procedere, quando Iudex mandat ſimpliciter fieri exequutionem, quia tunc ſecundum aliquos exequutio eſt nulla propter expreſſum iuris errorem, dummodò tamen Iudex præcisè iubeat, quod fiat exequutio in bonis immobilibus, quia ceſſat tunc ea ratio expreſſi erroris.

35 Mirùm herclè: quod vir tam doctus, quàm eruditus hanc adſtruxerit concluſionem; Si etenim *in d. §. in venditione* expreſsè ſtatutum eſt, exequutionem debere fieri prius in mobilibus; & deindè in ſtabilibus, dùm Iudex decernit exequutionem fieri

36 fieri debere in immobilibus, contra legem profert, quæ ſemper loquitur, *l. Adriani in fin. C. de hæret. l. non dubium, C. de legi. cap. erit autem lex 4. diſt. Menoch. lib. 2. de præſum. præſ. 16. num. 15. Marc. Ant. Eugen. conſ. 33. num. 48. lib. 1. Reg. Valenz. conſ. 61. num. 21.* & ſic nullum eſt eius præceptum, Iudex etenim ſupra legem
37 non eſt, & dùm contra expreſſum caſum legis quid fieri iubet, nonnè nullum eſt quicquid exindè ſequitur? *texx.* ſunt inſignes *in l. non dubium, C. de legibus, & in l. nemo poteſt,* vbi communiter *Scribentes, ff. de legat. 1.*

Eòque fortius: ſi ſimpliciter exequi contra aliquem decernat Iudex
38 nulla facta expreſſione de mobilibus, vel immobilibus, ſi exequutio præpoſterato fit ordine, adhuc nulla erit, quia non niſi ſeruata forma iuris fieri debebat, quę forma cum præpoſteratur, actus redditur nul-
39 lus, quia formæ nihil addi, vel detrahi poteſt, *l. 1. §. opus nouum, ff. de nou. oper. nunc. Bal. in l. quoties nu. 4. C. de ſuis, & legit.* poſt *Bart.* à ſe allegatum, *Reg. Valenz. conſ. 3. num. 23. lib. 1.* vbi *num. 28.* notabiliter declarat, quod defectus formæ etiamſi ſit
40 in modico vitiat actum ipſo iure, ex pluribus ꝑ ipſum allegatis. Vndè diluitur quoque reſolutio tradita per *Surd. num. 23.* verſ. *Et non aduerſatur in fin.* dùm inquit *Affl. & Rolan.* contrarium volentes, in eo caſu eſſe accipiendos, quando mandauit Iudex, quod exequutio fieret ſeruato iuris ordine, tunc etenim cōtra commiſſionem non valet, quaſi quod ſi Iudex non diceret exequi debere ſeruato iuris ordine, liceat exequutori ordinem à iure traditum, præpoſterare? quo quid abſurdiùs? quid deteſtabiliùs? nam faciens actum, cenſetur ſe conformare cum diſpoſitione iuris communis, & ſe adſtringere legibus loquentibus de illo actu, bonus *tex. in l. ſi duo,* vbi *Bal. & alij, ff. de acqui. hered. l. heredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebellian.* plures congerit *Reg. Valenz. conſ. 75. num. 15. lib. 1.*
41 Actus etenim ſemper in dubio eſt accipiendus, prout ius diſponit, non autem vt aduerſetur, alioquin eſſet fruſtratorius, quod nō præſumitur, *l. hæc ſtipulatio, §. Diuus, ff. vt legator. nomin. caueat. cap. 2. de probat. Zaſ. conſ. 14. num. 28. lib. 1. Hieron. Grat. reſponſ. 47. num. 15. & reſponſ. 59. nu. 21. vol. 1. Menoch. lib. 6. de præſumpt. præſ. 4. num. 1.* quæ ex abundanti vi-
42 gent in Iudice, qui non poteſt eſſe clementior lege, nec facere quicquā quod legi repugnet, cum dicatur il-
43 lius miniſter, ideòq; debet illam ad vnguem obſeruare, *§. oportet in Au-*
44 *then. de iudic.* etiamſi videretur rigoroſa, & dura, *ad tex. in l. proſpexit, ff. qui, & à quib. Barz. dec. 15. nu. 5. Fontanell.* horum memor *dec. 598. nu. 9. par. 2.*

Id autem, quod aſſerit *Surd. d.* verſ. *Et non aduerſatur,* peruerſionem ordinis actum vitiare, eò quod non fuit traditus pro forma *in d. §. in venditione,* ſed tantum ad inſtructionem Iudicis, infrà diſpungemus, moxque Lectori ſatisfacere curabimus. Redeamus ad Noſtrates.

45 *Affl. in d. Conſtit. Dilationes nu. 23.* immemor determinationis per ipſum recenſitæ in *d. dec. 358.* inquit, ordinem datum à Diuo Pio circa exequutionem in *d. §. in venditione,* fuiſſe ad vtilitatem debitoris, qui debet ſi grauatur, appellare, non autem pro forma, adeò quod ex ea non ſeruata, actus ſit nullus, eumque ſequitur, & approbat *Milan. d. dec. 5. num. 51. lib. 1.*

Tot inter ſcopulos, Portum petimus, tanta enim opinionum diſcrepantia, eò me deduxit, vt ſatis hæſitauerim aperire, quæ verior, quæuè tutior fuerit opinio. Quocirca poſt multas vigilias *Affl.* ſequimur, non eius authoritati innixi, quia *Affl.* ſibi parum conſtanti hoc in articulo,

imò

46 imò ſibi ipſi contrario, benè ſcimus minimè deferendum eſſe, ex dictis per *Reg. Rouit. dec.20. num. 11.* poſt alios.

47 Sed determinationem Sac. Conſ. memoratam ab *Afſl. in d. deciſ. 358.* amplectendam eſſe dicimus, eo firmato ſolidiſſimo fundamẽto, quod
48 lex quoties ſub certo modo quid fieri iubet, ſemper pro forma intelligitur fieri, à qua non eſt recedendum, quia deficiente forma à lege
49 tradita, corruit actus, *l. cum hi. §. ſi Prætor, ff. de tranſact. l. ſcimus, §. ſi verò poſtquam. C. de iur. deliber.* nam for-
50 ma dat eſſe rei, atque ipſius eſſe perfectionem, *Tiraq. in l. ſi vnquam*, verb. *Reuertatur num. 67. C. de reuoc. donat. Reg. Valenz. conſ. mox allegando*, dùm ergo in *d. §. in venditione*, primò res mobiles ſunt exequendæ, deindè verò ijs non extantibus, vel non ſufficientibus bona ſtabilia debet intelligi ordinem prędictum præpoſteratum, actum exequutionis nullum reddere, quaſi forma nõ ſeruata, quodq; neglectus, vel præpoſteratio ordinis vitiat actum, &
51 reddit eum nullum, plures textus ſingulares expendit *Euerard. in topic. legal. loc. Ab ordine num. 16.* verſ. *Secundo.*

Rurſus: lex, quæ loquitur conditionaliter, intelligitur requirere de
52 ſubſtantia illam conditionem, tanquam formam neceſſariam, & grauem ſollemnitatem, quæ omitti nõ poteſt, *Bal. in Auth. Matri, & Auiæ, C. quan. mul. offic. tutric. fung. pot.* quam *Bal.* doctrinam pro ſingulari notat *Aretin. in cap. in cauſis in pen. col. circa fin. de teſtib. Alex. in l. 1. in finalib. verbis, ff. de liber. & poſth. Iaſ. in l. 2. §. 1. in 4. ff. ſol. matr. & in l. cum quid in pen. col. ff. ſi cert. pet. & in l. Gallus, §. quidam recte in 1. col. & in §. etiamſi à parente in 2. notab. ff. de liber. & poſth.* ex attenta doctrina *Bald.* refert in terminis caſus noſtri, *Felin. in cap. cum dilecta in 7. col.* verſ. *Secundum ſignum de reſcript.* quod vidit aliàs in-
53 ferri, quod ſi ordo datus à Iureconſulto in *d. §. in venditione* non ſeruaretur, actus eſſet nullus, etiam ſine appellatione, quia *tex.* ibi loquitur conditionaliter, & ponderat *Cotta in ſuis memorialib.* verb. *Lex quæ loquitur*, quam opinionẽ approbat *Euer. in topic. legal. d. loc. Ab ordine num. 6.* verſ. *Quibus quidem*, inquiens minus refragari, quod *Bart.* alijq; plures in *d. §. in venditione* contrarium tenuerint.

Vrgent tamen contrarię ſententiæ ſectatores, & inſudant plurimum ad ſuadendum, quod ordo traditus in *d. §. in venditione*, non ſit pro forma, ſed ad inſtructionem, eò quod conditionaliter traditus non ſit.

54 Vndè elaborandum nobis eſt, vt (protenſo quaſi digito) demonſtremus, quod *tex in d. §. in venditione*, nonniſi conditionaliter loquutus ſit; quod adeò apertis verbis *Vlpian.* commonſtrat, vt nihil apertiùs; quo circà propria verba *tex.* ſubnectenda ducimus, vt mirandum profectò ſit, vndè tot legum vertices eiuſmodi aduerſantem ſentẽtiam ſibi per-
55 ſuaſerint? Verba ſunt hæc: *In venditione itaque pignorum captorum facienda; Primò quidem res mobiles, & animalia capi pignori iubent, mox diſtrahi; quarum pretium ſi ſufficerit: benè eſt. Si non ſufficerit: etiam ſoli pignora capi iubent, & diſtrahi. Quod ſi nulla mouentia ſunt: à pignoribus ſoli initium faciunt. Sic denique Iudices interloqui ſolent, ſi mouentia non ſint, vt ſoli quoque capiantur. Nam à pignoribus ſoli initium faciendum non eſt. Quod ſi nec quæ ſoli ſunt, ſufficiant: vel nulla ſunt pignora ſoli: tunc peruenitur etiam ad iura. Exequuntur itaque rem iudicatã Præſides iſto modo*, quibus collineant verba *d. leg. Reg.* relata à *Gutter. in d. q. 113. in princ.* tenoris infraſcripti,
56 *Mandamos por el que ſe haga la execucion en bienes muebles, y à falta dellos en bienes rayzes*, & iterum ibi. *y por eſta forma*

forma ſe haga la execucion en bienes muebles, y à falta dellos, à bienes rayzes, &c.

Sis mecum Lector in explanatione: Diſpoſitio initium capit à conditione, ibi, *In venditione itaq; pignorum captorum facienda*; dùm per verba Gerundij concipitur, quod ſanè Gerundium conditionem importat *Bald. conſ.* 267. *nu.* 3. *&* 4. *lib.* 5. *Dec. conſ.* 433. *num.* 6. *Caſtren. conſ.* 463. *num.* 2. *lib.* 2. *Corn. conſ.* 144. *num.* 5. *lib.* 4. *& conſ.* 90. *num.* 5. *eod. lib.* 4. *Cardin. Pariſ. conſ.* 19. *num.* 3. *lib.* 2. *Card. Tuſc. practic. concluſion. iur.* verb. *Gerundium, concl.* 41. *nu.* 4. *& ſeqq. Surd. conſ.* 110. *num.* 7. *Theſ. iun. quaſt. forenſ. lib.* 3. *cap.* 92. *num.* 6.

In medio, conditionaliter loquitur *Conſultus*, ibi, *Quarum pretium ſi ſuffecerit*, & iterum: *Si non ſuffecerit*,
58 dictio etenim *Si*, importat conditionem *Preſ. de Frãch. dec.* 231. *num.* 2. Perficitur etiã diſpoſitio *tex.* adhùc per dictionem *Si*, geminatè appoſitam, ibi, *Quod ſi nulla*, & ibi, *Quod ſi nec*, Et ne, latum quidem vnguem attentare ſibi Iudices auſerint ab eiuſmodi ordine ſe elongare, coronidis loco ſtatuit *Vlpian.* ibi, eſſe adamuſſim ea obſeruanda, ac ſi di-
59 ceret pro forma, Conditio etenim formam importat, ſecundum *Dec. conſ.* 11. *& in cap. quoniam iudicantiũ col.* 6. verſ. *Solum contra teſtamentum*, quem refert, & ſequitur *Tiraq. de retract. conuention.* §. 2. *gloſ.* 1. *& vnic. num.* 3. *Reg. Valenz. conſ.* 2. *num.* 74. verſ. *Et formam*, vbi allegat *tex. in l. Prator in princ. ff. de colla. bonor.* quid etenim aliud importare poſſunt verba illa, *Exequuntur itaque rem iudicatam Præſides iſto modo*, Niſi quod non poſſint alio modo exequi, vt argumentum à ſenſu contrario, ex verbis *textus* perpẽdamus, quod argumẽtũ
60 eſt in iure fortiſſimum, frequens, & vtiliſſimum, ſicuti poſt *tex. in l.* 1. §. *huius rei, ff. de offic. eius cui mand. eſt iuriſd. l. qui teſtamento*, §. *mulier, ff. de teſta. cap. cum Apoſtolica in fin. de his, quæ fiunt à Prælat. ſine conſen. capitu. & cap. cum virum de regular.* tradit diſertè *Euerar. in topic. legal. loco à contrario num.* 1. ſubdens procedere (id quod facit ad rem noſtram) etiamſi verba legis eſſent conditionalia.

Quò fit, vt dùm ordo præpoſteratur, non fit eo modo, quo Conſultus ſtatuit, & ſic nullus erit actus
61 exequutionis præpoſteratus. Nec dubitauit *gloſ. in d.* §. *in venditione* eiuſmodi ſententiam approbare, quod *tex.* loquatur conditionaliter in verb. *Capiantur*, inquiens, *Et ſic fertur ſub conditione.* Cum igitur *tex.* ſub conditione loquitur, & conditio formam inducit ex prædictis, indubium remanet theorema illud à Noſtratibus paſſim frequentatum, quod forma dat eſſe rei, & vbi ea deficit, ſubſtantia ipſa deficere videtur, ſecundum *Bald. in l. non codicillum nu.*
62 4. C. *de teſta.* & ideò deficiente forma à lege tradita, actus corruit, *l. ſcimus*, §. *ſi verò poſtquam, C. de iur. deliber. l. certa forma, C. de iur. fiſc. lib.* 10. nam vti tradit *Iaſ. in l. ſi vnus*
63 *num.* 4. C. *de teſta.* etiamſi defectus ſit modicus in forma, vitiat ipſo iure actum, *Ego ipſe in d. Aunotat. ad Muſcatell. lib.* 2. *par.* 1. *gloſ. Præſentare*, *pag.* 380. *col.* 1.

64 Nobiſq; adſtipulatur *Coler. de proceſſ. execut. par.* 3. *cap.* 9. *num.* 20. *verſ. Qui quidem ordo*, inquiens eſſe pro forma traditum ordinem deſignatũ in exequendo *in d.* §. *in venditione*, vndè eius peruerſionem, vel præpoſterationem vitiare proceſſum, ipſumq; annullare ait, ponderans verba *d. tex.* ibi, *Si mobilia non ſuffecerint*, & iterum verba illa, *Sic etenim interloqui ſolent*, & iſtud abſque ſcrupulo procedere tã apud *Gloſatorem*, quàm etiam apud *Bart. in d.* §. *in venditione*, ſatiſque probari ex illis verbis, *Nam à ſoli pignoribus initium faciendum non eſt*, affirmat. Vt mirandum
65 ſit quomodo *Guttier.* prædicta minimè

nimè perpendens, ſed pertranſiens ſimpliciter cum ea opinione, quam tenuit *Bartolus*, à more ſuo recedēs, ſola ſubſcriptione fuit contentus ſub tanti Magiſtri clypeo nulla facta diſquiſitione ſuper ijs, quæ *Nos* ponderauimus, ſicuti nec minus ad vtramq; partem quid adduxit *Conſiliar. Carleual. loc.cit.*

Qua concluſione retenta, & ſic poſthabita *dec. Dom. de Franch.* 441. aliorumq; Aſſeclarum, quique ante ipſos ſententiam illis ſuaſerunt, ac pro veriori habita ex prædictis à Nobis exaratis determinatione per Sac. Conſ. facta, de qua apud *Afſl. in d. dec.* 358. *num.* 1. libet, obiter tamen, nec extra materiam adnotare,
66 fuiſſe in praxi hæſitatum, ſi debitor plura mobilia diuerſarum ſpecierū habeat, creditor teneatur accipere illa pignora, quæ ipſi reus, vel Iudex tradere intendit, creditore ipſo etiā inuito, & contradicente? an verò liceat ipſi ex his eligere vnum, vel alterum genus, aut ſpeciem mobiliū, ſuper quibus fiat executio? & an in hoc aliquis ſit ordo ſeruandus? quæritur etenim an ſit in optione creditoris, vel Iudicis quid ipſe velit eligere, vt ſuper eo procedat exequutio?

Et ſanè eiuſmodi quæſitum formans *Coler. loc. cit.* exemplum ponit, vtputà penès debitorem exiſtūt pecuniæ, item catenæ argenteæ, vel aureæ, veſtes, frumenta, oues, & alia animalia, quomodo facienda erit exequutio? *Gloſ.* ſiquidem *in d. §. in venditione*, verb. *Animales*, tradidit quod licet *Conſultus* eo in caſu nullū præſcripſerit ordinem certum, eum tamen ordinem ſeruandum fore, vt
67 pignorum captio inchoetur ab ijs rebus, quarum diſtractio minus nocet debitori, ſicuti ſunt ſuppellectilia, & ſimilia, adeò quod ſi alio modo procedatur, exequutio dicatur eſſe nulla, quaſi contra ſolitum iudiciorum ordinem proceſſus ſit inſtructus, *l. prolatam, C. de ſenten. & interl. omn. iud.* aut quod ſaltem executatus à tali grauamine poſſit appellare, *arg. l. ab exequutore, C. quor. appellat. non recip.* quam ſentētiam *gloſatoris* tenet, & probat etiam *Io. Andreas in cap. quoniam frequenter §. fin. vt lit. non conteſtat.* eam adducens rationem, quia *tex. in d. §. in venditione*, loquitur alternatiuè, ibi, *Res mobiles, animales, bona ſoli*, & in
68 alternatiuis electio eſt debitoris ad *tex. in l. plerumq;* 10. *ff. de iur. dot. cap. in alternatiuis de reg. iur. in* 6. *Coler. loc. iam allegat. nu.* 22. qui eleganter rem declarat.

Ex quibus modò edocemur, hunc eſſe caſum, in quo vertitur vtilitas
69 debitoris, ne amittat eas res, quibus carere nollet, ex quo de alijs bonis creditor ſatisfactionem conſequi poteſt, *arg. l.* 1. ibi, *In arbitrio debitoris eſt quid potius voluerit ſolutum, ff. de ſolut.* accedente naturali illa æqui-
70 te, Eſſe de facili concedendum, quod non lædit creditorem, & prodeſt debitori, per *tex.* quem adducit *Coler. in l. reſcripta* 7. *C. de praeib. Imper. offer.* & Ego addo *tex.* conſimilem *in l. ſi me, & Titium, ff. ſi cert. pet. l. in creditore, ff. de euict. l.* 2. vbi *Bart. Imol. & Roman. ff. ſolut. matr. Pau. de Cittadin. in tractat. de iur. patronat. par.* 3. *conſ.* 2. *acquiren. num.* 92. adducit concordantia *Marius Giurba par.* 1. *obſeruation. cap.* 46. *num.* 7. verſ. *Tertio memoriæ.*

Nec poteſt applicari ad ordinem præpoſteratum in exequendo ab exequutore, ſiue Iudice, quòd exiſtentibus penès debitorem mobilibus, & ſtabilibus, exequutio peruerſo ordine facta non ſit nulla, ſed tātum concedatur facultas ſe grauādi debitori, ſiue à grauamine appellandi, nam id prorsùs abſurdum eſt, & aduertit *Vlpian. in d. §. in venditione*, qui non aliàs ab exequutione ſtabilium initiandum ſtatuit, niſi quatenus debitor mobilia non haberit

prorsùs abhorret,& arridet tex.con-
ſimilis in l.cum hi, §.ſi Prætor 17.ibi-
que Bart. in princ. & num. 1. ff. de
tranſ. in quam ſententiam firmè ſi-
ſtit doctus Coler. loc. alleg. num. 23.
71 verſ. Pro quo, inquiens hoc eſſe, ꝙ
volunt Interpretes ordinē exequu-
tionis ſeruandum eſſe in fauorem
debitoris, & ante ipſum notauit
Imol. in d. §. in venditione num.4. du-
ctus ex tex. in l. quamdiù 6. C. de di-
ſtract. pignor. & facit contextura tex.
in d. §. in venditione, vbi præmittun-
tur res mobiles, de quibus fiat cap-
72 tio pignorum, cùm mobilium vilis,
& abiecta ſit cuſtodia, ad tex. in l. ſi
rem mobilem 47.in princ. & l. rem quæ
nobis 15. vbi notat gloſ. verb.Erepta,
ff. de acquir. poſſeſſ.
73. Vt exindè emergat quoque opi-
nionum veritas, veraque, ac ſolida
conciliatio ipſarum in caſibus vſui
forenſi contingibilibus, quando ſci-
licet,& quomodò procedat ſenten-
tia Sac. Conſ. de qua Aff. meminit
in d. dec. 358. num. 1. quouè in caſu
contraria ſententia eiuſdem Sac.
Conſ. relata per Dom. de Franch. in
d. dec. 441. num. 7. & 8. locum ſibi
vendicare poſſit, de quibus Lector
i à diſtinctè vix apud alios Scriben-
tes diſcuſſum reperiet, Ego etenim
74 peruigili cura, vt veritatem hac in
re poſteris conſulerē enixus ſum, nō
leuiter.

SVMMARIVM.

1 Stylus fori eſt attendendus.
2 Stylum Curiæ eſſe obſeruandum, quibus iuribus probetur.
3 Stylus Curiæ facit ius, & poteſt allegari ad deciſionem cauſarum.
4 Quæſtiones deciduntur quotidie per ſtylum Curiæ.
5 Locus ab experientia, debet eſſe pro via veteri.
6 Stylus nihil aliud eſt, quàm practica confirmata.
7 Longæuus vſus cauſarum poteſt pro lege allegari, ſiue tendat ad litem ordinandam, ſiue decidendam.
8 Textus in l. Nam Imperator, ff. de legib. eſt punctualis ad probationem ſtyli.
9 Practica ab antiqua non eſt recedendum.
10 Pœna de ſtylo Sacri Conſilii non debetur, niſi eum intereſſe concurrat tam ſi apponatur dationi quantitatis, quā ad implementum facti.
11 Ratio quamuis fortiſſima, proſternitur ab vſu cauſarum, is etenim vſus eſt ſemper obſeruandus.
12 Conſuetudo quid operetur ad finem inducendi ſtylum, & ex quibus ille conſtituatur.
13 Stylus, & conſuetudo mercatorum attenditur, vt lex in cauſa mercantili.
14 Styli rationem non tenemur reddere, ſed ſufficit maiorum noſtrorum Authoritas.
15 Stylus dicitur vſus Imperatoris.
16 Aſſenſus Regius ſuper alienatione feudorum in Regno, vel ſuper contractatione rei feudalis, de ſtylo Cancellariæ conſueuit expediri per verbum Fiat.
17 Citatio non facta ſecundum ſtylum, dicitur nulla.
18 Sententia lata contra ſtylum, dicitur nulla,

nulla, ac ſi lata eſſet contra legem.

19 *Iudex non debet admittere libellum contra ſtylum, vel conſuetudinem, ſicuti nec contra ius.*

20 *Obſeruantia iudicij habetur pro forma, à qua non eſt recedendum, nec à Iudice remitti poteſt.*

21 *Iuris diſpoſitio non attenditur, vbi in contrarium vrget ſtylus.*

22 Dom. Andreas Marcheſius Sac. Conſil. Præſes *laudatur.*

23 *Stylus Curiarum mordicùs eſt obſeruandus, quia præſumitur introductus à Peritioribus.*

24 *Lex, vel ſtatutum ſi quando habet interpretationem ſeruari ſolitam, non debet aliquis Doctor in iudicando, ab ea recedere.*

25 *Iudex non debet recedere à conſuetudine approbata, licet communis opinio ſit in contrarium.*

26 *Articulus iuris dubius, ſi bis fuerit deciſus per Sacrum Conſilium, facit ius in Regno, à quo, etiamſi contraria opinio ſit verior, recedere non licet.*

27 *Maior annis* 14. *ſed minor* 18. *potitur priuilegio,* l. vnic. C. quan. Imper. int. pupill. & vid. *de ſtylo Tribunalium.*

ARGVMENTVM.

De ſtylo Curiarum obſeruando tàm quo ad ordinationem cauſarum, quàm ad earum deciſionem plura adducuntur, ex quibus originem ſtylus, & vndè traxerit, quibuſq; iuribus comprobetur, quantique ſit faciendus. Et qualiter cum conſuetudine conueniat, & an licitum ſit Iudici ab eo recedere in iudicando, & vtrum debeat admittere libellum contra ſtylum, vel conſuetudinem, quidq; operetur opinio, licèt communis, quando ſtylus vrget in contrarium, haud obſcurè inſinuatur, pleraque alia plura minimè negligenda quò ad ſtylum, compendii vice recenſentur.

OBSERVATIO XXXXIV.

1 CVm ſæpè ſæpiùs à Maioribus noſtris eiuſmodi eflatum audiuerim, Eſſe nimirum ſtylum in foro attendendum, perquiſiui, vndè initium deſumpſerit, quibuſuè iuribus, ſiuè Doctorum placitis comprobetur.

Suadet igitur in primis, optimus
tex. in l. fin. in fin. ibi, *Mos iudiciorum,*
2 *qui hactenus obtinuit, in poſterum ſer-*
2 *uetur intactus,* *C. de iniur. l. 2. C.*
quemadmod. teſta. aperian. & l. 3. cum
ibi notat. *ff. de teſti.* & *cap. venerabi-*
lis de confirm. vtil. vel inutil. vbi alle-
gatur ſtylus Curiæ Romanæ, & *cap.*
ex literis de Conſtit. vbi *Panor.* expreſ-
3 sè notat ſtylum Curiæ facere ius, &
poſſe allegari ad deciſionem cauſa-
rum, de quo meminit etiam *gloſ. in*
clem. appellanti, in verb. *expreſſas de*
appell. quibus adductis per eruditum
Nicolaum Euerard. in topica legal. loco
A ſtylo Curiæ num. 1. verſ. *Et hinc,* tra-
4 dit, quotidie quæſtiones decidi per

ſtylum Curiæ, ibiq; per *tot.cap.* pulchra exempla enarrat, in quibus ſtylus tenaciter extenditur, & *num.* 4.inquit locũ ab experientia debere
5 nobis eſſe pro via veteri, & tuta, nihil enim aliud eſt ſtylus, quàm pra-
6 ctica confirmata, quo ſtyli argumẽto vſi ſunt paſſim DD. plurimi varijs in caſibus, *Io. Andr. in regul.delictum perſonæ de regul.iur.in 6.in Mercurialib.Calder. in conſ.8.ſub tit.de reſcript. Lap. alleg.33.Io.de Anan.in cap. excommunicamus in §.quia verò in fin. de heret. Fœlin.in cap. cauſam quæ el 2. de teſtib. & in cap.2.de reſcrip.Franc.de Aretio conſ.* 8. vndè *Cardin. in clem. ſæpè, §. quia verò de verbor.ſignif.* do-
7 cet longæuum vſum cauſarum poſſe pro lege allegari, ſiue tendat ad litem ordinandam, ſiue decidendam, *Affl. dec.* 79. *num.* 4. verſ. *Item quia*, plura per *Repetent.in cap. fin.de conſuet.in cap. ex literis de conſtit.& in cap. 2. de præben. in 6. Georg. Natt. in d. clem.ſæpè §. quia, Fœlin.in cap.2. de reſcrip. in 6. col. Bal. in l. prolatam, C.de ſentent.& in l. iubemus,C.de iud. Io.de Anan. in cap. quàm ſit graue de crim. falſ.*conſonat *tex.in l.ſi de inter-*
8 *pretatione cum l.ſeq.* incip. *Nam Imperator, ff. de legi.* ibi, *Conſuetudinem, aut rerum perpetuò ſimiliter indicatarum authoritatem, vim legis obtinere debere*, quem *tex.* ad hoc omnium optimum tradit *Fœlin.in cap.in cauſis num.*8. verſ. *Ad hoc, de re iud. Bart.in l. iuriſperitos in princ.ff.de exeuſat. tu-*
9 *tor.* &ab antiqua practica non eſſe recedendum inſinuat *Bald.* per *tex.* ibi, *in l. illud , ff. de excuſat. tutor. Anchar. conſ.* 177. *Dec. in cap. Ex literis de Conſtit. & in rubr. de conſuet.* nec minus facit *tex. in l. labeo* 21. *ff. de manum. teſta.* ibi, *Morem agentium ſequi debemus* (ideſt) *Morem obtentum in ſimilibus*, ſm̃ *gloſ.* ibi,verb. *Agentiũ Hippol.de Marſ.ſing.*171. *Stylus Curiæ.* ... meritò Sacrum Conſilium ...num apud *Afflict.dec.*135. ...onformauit ſe ſtylo,vt non
10 teneatur quis ad pœnam,ſiue ſit appoſita dationi quantitatis, ſiue ad implementum facti, niſi quatenus intereſſe cõcurrat, & apud eundem *Affl. dec.* 253. *num.* 4. vbi quod longæuus vſus cauſarum poteſt allegari pro iure, benè *Io. Petr. Fontanel. dec.* 420.*num.*11. *& ſeq.* vbi tradit, ratio-
11 nem quantumuis fortiſſimam proſterni à ſtylo Senatus, qui vrget in contrarium, quia is ſemper eſt attẽdendus, per *tex.in cap.ex lteris, ff. de Conſtitut. Bald. in l.* 1. *in fin. C.quæ ſit long.conſuet.* habet etenim vim legis, & pro lege ſeruandus eſt,*Gonzal. ad regul. Cancell. gloſ.6.num.*210. *& gloſ.* 7. *proem. num.* 136. *&* 137. *Rot. Rom.* apud *Sanctiſſ.dec.* 126.*num.*2.*& deciſ.* 484. vbi egregiè docet *Oliuer.* modũ probandi ſtylum, idem *Fontan. dec.* 90. *num.*18.*& dec.*95.*num.*15.& *dec.* 296.*num.*5. *par.* 1. vbi tradit multa de vi, & virtute ſtylorum præcipuè
12 in Senatu receptorum,quiduè operetur conſuetudo ad finem inducẽdi ſtylum, & ex quibus ille conſtituatur,pulchrè inſignis *Larr. deciſ. Granat.* 41. *&* 47. *num.* 13. *&* 14. & *allegation. fiſcal.alleg.*22. *num.*26.*cum duab.ſeqq.* & alibi paſſim, *Salazar de vſu , & conſuetud. cap.* 7. *per tot.* *Reg. Valenz. conſ.*94.*num.*90.*par.*1.*& conſ.* 78. *num.*3. vbi quod ſtylus, & con-
13 ſuetudo mercatorum, attenditur, vt lex in cauſa mercantili, dixi *Ego in* 1. *diſceptation. forenſ. cap.* 43. *num.* 13.*cap.*1. *num.*49 *cap.*27. *num.*68.& iterum *cap.*1. *n.*80. vbi ꝙ ſtyli ratio-
14 nẽ non tenemur reddere,ſed ſufficit maiorũ noſtrorũ authoritas,& concordat *Fontanell.in* 2.*d.dec.*420.*n.*18.

Hinc lex appellat ſtylum, vſum Imperatoris, vt in *l.* 3. *in fin. ff. de ſuppellect. lega.* & notat *Alber. de Roſ. in l. de quibus col.* 46. *ff. de legi. Inno. & Abb. in cap. bona el* 2. *de poſtul. prælat. gloſ.*5. *in l.circa, ff. de prob. Rot.in antiquis, tit.de conſuet.* hinc notat in practica *Affl. d. dec.* 253. *nu.*5.
16 quod aſſenſus regius,qui neceſſariò in

in Regno eſt expetendus in alienatione, ſeu diſtractione, imò in qualibet contractatione de re feudali, vel tangente feudum, ex diſpoſitione *Conſtit. Regn.* incip. *Conſtitutionem Diuæ memoriæ, ſub tit. de reuocat. alien. feud. lib.* 3. quam alibi in 1. *diſceptat. forenſ. cap.* enucleauimus, expediri conſueuit de ſtylo Regalis Cãcellariæ per verbum (*Fiat*) & quod deindè expediantur literæ cum ſigillo magno Regis, qui ſtylus ſi non obſeruatur, facit quod non probatur aſſenſus per dictam ſignaturam regiam, niſi ad effectum, vt expediãtur literæ in forma Cancellariæ. Et obſeruat *Vrſill. in addit. ad Affl. d. dec.* 135. *nu.* 2. adeò ſtylum vigentem in aliquo loco eſſe ſeruandum, per *tex. in d. l. labeo, & in l.* 1. vbi *Iaſ. num.* 3.
17 *C. de ſacroſ. Eccleſ.* vt citatio non facta ſecundum ſtylum ſit nulla, nam vim legis ſtylus obtinet, ſecundum *Caſſan. conſ.* 68. *num.* 57.

Ex quibus modò pacato ſedet animo quotidiana praxis, qua Aduocati Supremorum Tribunalium paſſim vtuntur, dicendi de nullitate
18 ſententiæ prolatæ contra ſtylum, nam cum habeatur ſtylus pro lege, videtur ſententia prolata contra expreſſam iuris determinationem, quæ praxis originem ducit, ex notab. doctr. *Cyni in l.* 2. *C. quan prouoc. non eſt neceſſ. in* 3. *q.* & tenet *Ray. de Sabanaco in ſua repet. l. more maiorum, ff. de iuriſd. omn. iud. Euerard. d. loc. A ſtylo Curiæ num.* 3. verſ. *Imò*, & verſ.
19 *Hinc etiam*, inquiens, Iudicem non debere admittere libellum contra ſtylum, vel conſuetudinem, ſicuti nec contra ius, ex *gloſ. notab. in l. de quibus*, vbi *Bal. & Ang. ff. de legib. & in l. diuturna, ff. eod. Guid. Pap. dec.* 292. *num.* 2. verſ. *Sed an ſententia*, *Bal. in l. fin. C. quæ ſit long. conſuet.* vbi expreſsè dicit talem obſeruantiã haberi pro
20 forma, & ab ea non eſſe recedendum, imò nec à Iudice remitti poſſe, dicit idem *Bald. in Auth. Iubemus in fin.* & ibi *Andr. Barbat. C. de iud. Bald. in tit. de milit. vaſſ. qui contum. eſt num.* 8. *Guid. Pap. dec.* 262. & 292. *Calcan. conſ.* 87. & 119. *num* 2. & 3. *Soccin. conſ.* 39. *num.* 29. *vol.* 4. *Boer. conſ.* 8. *col. pen. & ſeq. & in tract. de authorit. magn. Conſil. num.* 170. *in fin. Neuizan. in Sylua nuptial.* verb. *Monitoriæ in* 2. *ampl.* verſ. *Et etiam obſeruat ſtylus*, *Oſaſc.* prædictorum memor *dec. Pedem.* 22. *num.* 6. *Farin.* plenè in *repertor. iudicial. q.* 82. *num.* 2. verſ. *Regula ſit*, vbi allegat *Oſaſc. d. dec.* 22. *nu.* 6. & 7. & *Menoch.* qui luculenter agit, *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 8. *Brunor. à Sole conſ. crim.* 125. *Rolan. conſ.* 70. *num.* 12. & *ſeqq. vol.* 1. nonnulla per *Me in Annotat. ad Muſcatell. par.* 7. *lib:* 1 *gloſ. Condemnãdo col.* 2. verſ. *Ad num.* 23. *pag.* 277.

Tantique faciendus eſt ſtylus, vt pro lege ſeruari debeat, etiamſi in
21 cõtrarium eſſet iuris diſpoſitio per *tex. in d. l. fin. in fin. C. de iniur. §. fin. Inſtit. de ſatiſdat.* ſicuti tradit *Reg. Valenz. conſ.* 94. *num.* 90. & (ne Noſtrates negligamus) memoria recolo, eximium illum virum Aduocatum olim permaximum, tùm doctrina, cùm facundia, poſtmodum Regium Conſiliarium, ac tandem Sac. Conſ. noſtri Præſidem, quem
22 immaturè mors nobis abſtulit, *Andream Marcheſium* ſolitum fuiſſe aſſerere mordicùs ſtylo Curiarum innitendum eſſe, ea ſolidiſſima addu-
23 cta ratione, quia ſtylus præſumitur introductus à peritioribus, & poſtmodum reperi *Bald.* hanc attuliſſe rationem *in conſ.* 353. *num.* 3. *lib.* 1. quem ſequitur *Gratian. deciſ.* 273. *à num.* 18. & laudat *Reg. Valenz. d. conſ.* 94. *num.* 90. ſubdens, multò fortiùs prædicta vigere, quando ius aſſiſtit *Reg. Ron. dec.* 27. *num.* 5

24 Quin amplius: quando lex, vel ſtatutum habet interpretationem ſeruari ſolitam, non debet aliquis Doctor in iudicando ab ea recedere, ſecundum *Socc. conſ.* 171. *col.* 2. *vol.* 2. ſequi-

quitur *Aleiat.regu.2.præſum.30.nu.2.*
25 vbi hoc ampliat *num.3.* vſque adeò,
quod nō debet Iudex ab opinione, per conſuetudinem approbata recedere, licèt communis opinio ſit in contrarium *tex.in cap.cum dilectus, de conſuet. Dom. de Franch. dec.* 238.
26 *nu.* 2. & 3. & facit quod in articulo
iuris dubio, ſi Sac. Conſ. bis iudicauerit, factum eſt ius vniuerſale in Regno, à quo etiamſi contraria opinio ſit verior, recedere non licet, *Affl,dec.96.Gamm.dec.33.in fin.* & de ſtyli obſeruantia *Vin. deciſ.*297. *Cappell. Tholoſ. dec.*155. *Verall. dec.*88 *& & 331. par.3.Canalc. dec.6. & 11.par.* 1. *Bellon.Genua deciſ.* 206. *Raudenſ. dec. Piſan.6. Zaccar.dec. Lucenſ. crim.* 29. *num.* 20.benè *Reg.Rou. d. dec.* 27.
27 *num.*4.verſ. *Fundamentum*,ubi tradit
ex inueterata obſeruantia Tribunalium inoluiſſe, ut maior annis 14. ſed minor 18. potiatur priuilegio, *l. unic. C. quan. Imperat. inter pupill. & viduas*, ex qua obſeruantia ſtylum fuiſſe inductum,eumq;uim legis obtinere, ſic practicandi inquit, adducens *Affl. d.dec.*253.*num.*4.*Cyn.in l.*2. *q.*4. C. *quæ ſit long. conſuet. Io. Fab.& Aretin. in d.* §. *ex non ſcripto, & Menoch. d.præſ.* 8. *lib.*2.

Habes igitur ex prædictis quantū ſuffragetur practicantibus ſtylus, quæuè eius ſit vis, & efficacia ad obtinendum in foris. quæ indicaſſe ſatis putamus pro quæſiti indagine, eiſque ſubnectimus *And.*Knichen. *de veſtit.pact. par.3. cap. 2. num.* 217. *& ſeq.* vbi pulchra adducit.

SVMMARIVM.

1 P*Reſcriptionum materia,ſpatioſum habet campum in iure.*

2 Authores *tractantes materiam præſcriptionum, referuntur.*

3 *Practici Tribunalium Regni, nihil certi tradiderunt, Vtrum detur præſcriptio in Regno?*

4 Cæſar Vrſillus *affertur pro opinione, quod non datur præſcriptio in Regno.*

5 Dom. Scipio Rouitus Regens *laudatur.*

6 Author *conſueuit recurrere ad* Dom. Reg. Rouit. *maximè in ijs, quæ ad praxim conducunt.*

7 *Præſcriptionis exceptio in Regno, an ſit ſublata,eò quod proceditur ſola facti veritate inſpecta.*

8 Dom. Anellus Amatus *Regiæ Cameræ Summariæ Præſidens, laudatur.*

9 *Doctores aſſerentes in Regno non dari præſcriptionem eo quia proceditur ſola facti veritate inſpecta, dicuntur Empirici ſecundum* Præſidentem Amatum.

10 *Terminus paſſim in Regno fuit impertitus circa concernentia exceptionem præſcriptionis.*

11 Author *diù hæſitauit in ſua opinione proferenda num præſcriptio detur in Regno?*

12 Author *inhæret ſententiæ,quod in Regno procedat præſcriptio.*

13 Cæſar Vrſillus, *an benè adducatur Antesignanus opinionis, quod in Regno non datur præſcriptio.*

14 Author *fatetur nequidem per ſomniū* Vrſillum *adſtruxiſſe non dari in Regno præſcriptionem, quia proceditur ſola facti veritate inſpecta.*

15 C*auſæ in Regno raro per præſcriptionem determinantur, quia vix inter-*

ue;

ueniunt omnia requiſita.

16 Cæſaris Vrſilli *verba appoſitè adducuntur ad finem ſecernendi, quod minimè inficias iuit, in Regno dari præſcriptionem.*

17 *Mala fides in præſcribendo nocet præſcribere volenti.*

18 *Poſſeſſor malæ fidei nullum acquirit dominium, nullam reiuendicationem.*

19 *Malæ fidei poſſeſſor, ſi à poſſeſſione ceciderit, nullum habet remedium ad rem recuperandam.*

20 *Preſcriptio à Regno facta non eſt exul, niſi in caſu, quo requiſita non concurrunt.*

21 *Præſcriptio deſtruitur prorſus, ſi mala adſit fides.*

22 Concilium Lateranenſe *quid ſtatuęrit circa præſcriptionem.*

23 *Præſcribens, in nulla temporis parte rei alienæ conſcientiam habere debet, quia non poteſt præſcribere.*

24 Guido Papæ in dec. 483. *nequidem verbum de preſcriptione admittenda, vel nè, protulit.*

25 Author *allegauit deciſionem* Guid. Pap. 483. *& ſecundum illam obtinuit.*

26 *Prẹſcriptioni inductę in odium negligentis renunciari non poteſt tacitè, nec expreſſè, etiamſi deberet procedi ſecundum ęquitatem.*

27 Dom. Scipio Rouitus Regens, *non conſuluit in fonte Authores ab ipſo adductos.*

28 *Præſcriptio in Regno non procedit quãdo adeſt mala fides ex parte prẹſcribentis.*

29 *Prẹſcriptiones malę fidei abhorrent ab omnibus iuribus.*

30 *Sciens ſe teneri ad centum ex cauſa mutui, depoſiti, vel venditi, peccat, ſi recuſat ſoluere.*

31 *Prẹſcribens cum bona fide, non tenetur ad reſtitutionem, etiamſi mala fides ſuperueniat.*

32 *Ius canonicum admittit prẹſcriptionẽ cum bona fide.*

33 *Portenti inſtar erit prẹſcriptiones cum bona fide in Regno non admittere.*

34 *Iudicum auaritia ob ſportulas, potiùs protrahi, quã extingui lites deſiderant.*

35 *Prẹſcriptiones cum bona fide, & omnibus neceſſabiis requiſitis; in omni ęquitatis iudicio ſunt ſeruandæ.*

36 *Aequitas ſummè ſeruatur in foro canonico.*

37 *Iuris apices non attendantur in foro canonico, & conſcientię, quia eſt forus boni, & ęqui, & dicitur Tribunal veritatis.*

38 *Prẹſcriptio cum bona fide, ſi non admittitur, æquitas elongatur.*

39 Author *approbat opinionem, etiam in Regno dari prẹſcriptionem ex quotidiana Tribunalium praxi.*

40 *Exceptio prẹſcriptionis liquida ſi fuerit ſtatim ſuper ea Iudices interloquuntur. ſin autem altioris ſit indaginis, reſeruatur ad merita.*

41 *Prẹſcriptionis exceptio ſi non fuerit liquida, minimè proceſſum impedit ad ulteriora.*

42 Author *pleno calamo exarauit, quo in caſu exceptio peremptoria ſit, reſeruanda ad merita, vel ſuper ea ſtatim ſit interloquendum.*

43 *Exceptio reſeruanda eſt, quę protinùs nullius ſubſiſtentię exiſtit.*

44 *Nullus effectus producitur ex actu nullo.*

ARGVMENTVM.

Prẹſcriptio an detur in Regno, in quo ex peculiari iuris municipalis diſpoſitione proceditur ſola facti veritate inſpecta? cuius quæſiti occaſione pugnantium Noſtratum placita afferuntur, & enucleantur; nempè *Dom. Reg. Rouit in conſ.* 40. *num.* 14. verſ.

Item

Item ſumus lib. 2. qui eius opinamenti Anteſignanum extollit *Cæſarem Vrſillum in Annotation. ad deciſſ. Afflict. dec.* 13. *num.* 9. verſ. *Quid dicendum*, & *dec.* 329. *circa fin.* aientis in Regno pręſcriptionem minimè dari, & *Dom. Præſid. Regiæ Cameræ Amati in conſ.* 96. *num.* 20. verſ. *Nec præmiſſis*, qui affirmatiuam ſententiam ibi apertè ſuſtinet, & iterum *in conſ.* 38. cuius placito inhęret *Author*, eique ſe ſubſcribit, pluribus abundè adductis, in eius confirmationem, ac lato ſanè calamo omnibus ex aduerſo congeſtis, & trutinatis, occurrens, inſinuat nequidem per ſomnium in ea opinione perſtitiſſe *Vrſillum*, vt deneget in Regno pręſcriptionẽ; eò quod ſola facti veritate inſpecta proceditur, ſed tantùm eius mentis fuiſſe conuincitur, quod nunquam vidit cauſam in Supremis Regni Prętoriis ob pręſcriptionem determinari, ea expenſa ratione, quia rarò, aut nunquam requiſita neceſſaria, à iure prodita interueniunt; Nec obſcurè demonſtrat, Authores à *Dom. Reg. Rou.* adductos nempè *Guidonem Pap. & Natt.* minimè ad materiam eſſe applicandos, ac verus eorum, ſenſus, & genuinus traditur. Vndè *Author* recolens praxim Supremorum Regni Tribunalium prouidendi, quod exceptio præſcriptionis ſi liquida fuerit, admittarur; ſin autem illiquida, & altiorem exquirat indaginem, vt in promptu determinari nequeat, ad merita reſeruetur, vti veriorem, & tutiorem comprobat opinionem, quod pręſcriptio cum requiſitis appoſita, omninò procedat, iis autem deficientibus, nequaquam, idquè etiam in foro canonico, vbi ęquitas ſuperabundat, inconcuſſè obſeruari teſtatum facit.

OBSERVATIO XXXXV.

1 PRæſcriptionum materia adeò ſpatioſum habet campum, vt in Pandectis, Inſtitutionibus, & Codice peculiares habuerit titulos, quos luculentis commentarijs *Repetentes*, ibi gloſarunt, ſingulas eorum titulorum leges, ſingillatim, & accuratè explicantes; nec defuerunt percelebres præteriti, currentiſuè æui Authores, qui materiæ vtilitate allecti, peculiares ediderunt tractatus, omni herclè eruditione, & doctrina refertos, inter quos emicant exiguo meo Iudicio *Io.Franc. Balbus, & Pe-*
2 *trus Barboſa*, ad quorum perennes fontes ſi concurrant Aduocati, alijque Curiarum inſectatores, caſuum determinationes ſitientes (præſtent mihi fidem) repellent ſitim, Nobis autem practicæ Tribunalium innitentibus quæſiti enucleationem diſpungere neceſſè ſit.

3 Et ſanè: adeò variè ſentierunt, nedùm Practici, noſtrorum Tribunalium, ſed Pragmaticorum Coriphæi, in facti themate præpoſito, nempè, An detur præſcriptio in Regno? vt nihil certi poſteritati tradiderint; imò dubiam quæſtionem reliquerunt, adeò quod in conſulendo, & iudicando, certus nemo exiſtat, facilèq; inter argumentationum anfractus, & ſcopulos quiſquis incideret.

4 Negatiuam ſiquidem opinionem videtur tenere inſignis *Additionator ad Affl.* C*æſar Vrſill. deciſ.* 13. *num.* 9. verſ. *Quid dicendum*, & iterum *in addit. ad dec.* 329. *circa fin.* quem ad hoc allegat, ipſumq; inſectatur ma-
5 ximus ille vir *Dom.Reg.Rou.* ſummæ apud omnes authoritatis, ad quem
6 *Ego* ſemper recurrere conſueui, in ijs ſignanter, quæ ad praxim conducunt, in *conſ.* 40. *num.* 14. verſ. *Item ſumus lib.* 2. ſubdens eiuſmodi placitum in ſpecie approbaſſe *Guid. Pap. deciſ.* 483. cui inhæret *Petra de fideicom. q.* 14. *num.* 230. idq; comprobari etiam aſſerit *Dom. Rou. d. conſ.* 40. *num.* 13. verſ. *Quartò, & vltimò*, eò quòd in Regno proceditur ſola fa-
7 cti veritate inſpecta, vndè infert, reiectam, & ſublatam eſſe in Regno exceptionem præſcriptionis, adducens *Rom. in rubr. ff. de recept. arbitr. num.* 4. verſ. *Poſſent tamen*, & *Natt. in clem. ſæpè*, §. *non ſic tamen nu.* 114. *cum ſeq. de verbor. ſign.* cui ſententiæ ſuffragari videntur *Ang. in l.* 1. *ff. de negot. geſt. Iaſ. in l. ſi is qui pro emptore num.* 73. *ff. de vſuc. Corn. conſ.* 251. *num.* 4. *vol.* 3. Hippol. *de Marſil. ſing.* 370. *Pariſ. conſ.* 101. *num.* 88. *Grau. conſ.* 201. *num.* 37. *Rol. à Vall. conſ.* 68. *num.* 13. *vol.* 5.

8 Affirmatiuam tamen ſententiam apertè ſuſtinet *Anellus Amatus*, Aduocatus peritiſſimus, regalis poſtmodum patrimonij Aduocatus, & deindè Regiæ Cameræ Prætorij Præſidens in *conſ.* 96. *num.* 20. verſ. *Nec præmiſſis*, inquiens empiricos
9 eos Doctores eſſe exiſtimandos, qui contrariam tutati ſunt opinionem, ſcil. in Regno non admitti exceptionem præſcriptionis, eò quod proceditur ſola facti veritate inſpecta, & *nu.* 26. *d. conſ.* 96. teſtem ſeſe de viſu exhibet, pluries fuiſſe per Magiſtratus Supremos impertitum terminum in cauſis, in quibus de præſcriptione fuit oppoſitum, circa
10 concernentia exceptionem præſcriptionis, allegans ſemetipſum *in conſ.* 38. vbi peculiares determinationum caſus enarrat.

Ecce (mi Lector) duo Commilitones de noſtra legali ſcientia op-
11 timè meriti, Aduocati ambo docti,

Digitized by Google

pariter, ac primi ordinis, Tribuna-
lium praxis experientiſſimi, inter ſe
è diametro diffidentes, quorum au-
thoritas diù me cogitare fecit, num
Ego meum interponere deberem
iudicium abſque temeritatis noxa?
At mecum recogitans, mei id eſſe
muneris, dùm poſteritati laborum
meorum monumenta trado, vt pro
veritate enitar, meam (qualiſ-
cumque ea fuerit) ſententiam
in medium proferre non ſum veri-
tus, quam ſubmiſſam volo iudicio,
& cenſuræ peritiorum, ſincera ta-
men mente mecum peragant.
12 Amplectendam igitur duxi eam
opinionẽ, quæ præſcriptioni fauet,
non quæ aduerſatur, vtq; ferro viam
mihi aperiam, ad eam comproban-
dam, per contraria procedam, iuxtà
Baldi monitum in *l. petens num.* 3. *C.
de pact.* ac Lectorem tantiſper me-
cum ſiſtat, rogo, exoroq;
13 Anteſignanus negatiuæ ſententię
(vti præmiſimus) affertur à D. *Reg.*
14 *Rou.* alijſq; nonnullis eum ſectanti-
bus, *Cæſar Vrſil. loc. cit.* Aſt *Ego* nequi-
dẽ per ſomniũ talẽ excogitaſſe ſen-
tẽtiam *Vrſillum* ad oculum inſinuo.
Is etenim (quatenus adducitur in *ad-
dit. ad Affl. d. dec.* 13. *num* 9. verſ. *Quid
dicendum*) hęc protulit verba, *Dico,
prout notaui infra in deciſ.* 329. *& ità*
15 *etiam hic tangitur, raro hodie cauſam
determinari (prout mihi in facto fuit)
per præſcriptionem, ex quo quaſi nun-
quam requiſita interueniunt*; In *addit.*
verò *deciſ.* 329. *circa fin.* audiamus
amabo *Vrſill.* per ipſiſſima eius ver-
16 ba loquentem, *Igitur* (inquit) *præ-
ſcriptio tollitur, quæ non poteſt eſſe cum
mala fide, & propterea pars non poteſt
ſe in ea fundare,* Ego, *vt dixi in d. dec.*
13. *in* 1. *præſum. nunquam ab annis* 20.
& nunc 26. *quibus exercui officium ad-
uocationis, potui in cauſis videre, vel ob-
tinere, quod feratur ſententia ex capite
præſcriptionis, & ſi præſcriptio ipſa re-
cipiatur per reg. pragmat. Iuris vtriuſ-
que cenſuar.* Hęc *Vrſill.*

Ex quibus verbis conſultim de-
ſcriptis, cui non ſit obuium, ideò
præſcriptionem nõ fuiſſe admiſſam
in cauſis per *Vrſill.* enuntiatis, vel
quia requiſita ad pręſcribendum
non interuenerunt, vel quia mala
17 fides in pręſcribendo adfuit, quæ
pręſcribendi ius aufert, ex *tex. in
cap. fin. de pręſcr.* vbi plenè *Cardin.
Pariſ. num.* 37. nullum etenim malę
fidei poſſeſſor acquirit dominium,
18 neque rei vendicationem, adeò ꝙ
ſi fortè à poſſeſſione ceciderit, nul-
19 lum habet remedium ad rem recu-
perandam, ſicuti disertè tradit *Petr.
Barboſ. in commentar. ad l. ſi quis em-
ptionis* 8. *num.* 51. *& ſeqq. C. de pręſcr.*
30. *vel* 40. *annor.*
20 Non eſt igitur quomodo adſtrui
queat *Vrſill.* ex dictis per ipſum in
locis iam allegatis, voluiſſe, exulem
è Regno factam pręſcriptionem,
niſi deficientibus requiſitis à iure
traditis ad finem præſcribendi, vel
in caſu, quo in pręſcribendo mala
interceſſerit fides, ex qua prorsùs
21 deſtruitur præſcriptio, ſicuti innuit
*tex. in d. cap. poſſeſſor, & in cap. fin. de
pręſcr.* deducto ex *Concil. magno Late-
ran.* vbi ſic habetur, *Quoniam omne*
22 *quod non eſt ex fide, peccatum eſt, ſyno-
dali iudicio diffiniuimus, vt nulla va-
leat abſq; bona fide, pręſcriptio tàm ca-
nonica, quàm ciuilis, cùm generaliter
ſit omni conſtitutioni, atq; conſuetudini
derogatum, quę abſq; peccato mortali
non poteſt obſeruari*; vndè oportet, vt
23 qui pręſcribit, in nulla temporis par
te, rei habeat conſcientiam alienæ,
ex quo *tex.* poſt *Medin. de reb. reſti-
tuen. q.* 27. *Couarr. ad d. reg poſſeſſor* 2.
par. §. 7. *à num.* 3. *gloſ. Panor. Felin.*
& plures *Bart. in l. naturaliter, ff. de
vſucap. Leſſ. tom.* 1. *de iuſtit. lib.* 2. *cap.*
6. *dubit.* 3. *num.* 11. tenet *Pater Fagun-
dez in tract. de iuſtit. & contract. tit. de
acquiſit. domin. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 11.
procedere, etiamſi quis dubitet ſua
nè, vel aliena res ſit, oportet namq;
in nulla temporis parte neceſſarij

ad

Digitized by Google

ad præſcriptionem, conſcientiam habere rei alienæ.

Transgrediamur nunc ad alios Authores à *Dom. Rou.* adductos, & perquiramus nùm ſuam probent opinionem; Et quidem allegat ipſe *Guid. Pap. in dec.* 483. qui tantùm
24 abeſt, vt illi ſuffragetur (ni Codex meus mendoſus, aut mutilatus eſt) vt potius appareat ne verbum quidem in materia protuliſſe, ibi etenim agitur de actionibus competentibus pro exequutione legatorum, quodque Senatus Grationopolitanus, in quo proceditur ſola facti veritate inſpecta, omiſſis illis tribus actionibus pro legato competentibus, concedit literas in poſſeſſionem
25 miſſionis rei legatę, quam deciſionem pro ſingulari *Ego* adduxi,& obtinui in cauſa *D. Caroli Caraccioli è Sancto Eremo*, de quo extant allegationes meæ *in 1.diſcept.forenſ.cap.*10 *num* 4. & iterùm in cauſa *Scipionis Fazali*, de quo pariter extant meæ reſponſa *in 2.diſcept.forenſ.cap.*8. *nu.* 10.*& cap.* 48. *n.*2. depræſcriptione autem admittenda,vel non(vti prædiximus) nihil apud *Guid. Pap. d. dec.* 483.

Quatenus autem adducit idemet *Dom. Rou. Petram in d. tract. de fideicom. q.* 14. *num.* 230. aduertendum ducimus ſub fide *Guidon. Pap.* fuiſſe loquutum, vndè deficiente exemplari, & exemplatum corruere, indubium eſt.

Rom. verò, & *Natt.* quos pariter ad id expendit *Dom.Rou.*non faciunt ad rumbum, nam aliam, atq; aliam excitarunt materiam, nempè, quod
26 præſcriptioni inductę in odium negligentis, renunciari non poteſt, tacitè, mec expreſsè etiamſi deberet procedi ſecundum æquitatem.

27 Vt hinc deducamus *Dom.Reg. Rouitum* tunc Aduocatum eximium, frequentiſſimo Clientum calculo detentum, non potuiſſe vacare in conſulendis Authoribus allegatis in fonte, vel ſi eiuſmodi omiſſionem tanto viro, culpę adſcribere nolimus, (meus etenim ad hoc non ducitur animus de Pręceptore, cuius dicta venerari ſolitus ſum) dicendũ eſt, *Bonum quandoque dormitaſſe Homerum*; Et rectiùs intuens li-
28 bentius in eum trahor ſenſum, quod exarata per *Dom. Rou.* ſint accipienda, vt non procedat præſcriptio in Regno, quando adeſt mala fides ex parte pręſcribentis,præſcriptiones etenim malę fidei ipſo iure
29 non valent, quia ſunt contra ius commune, & contradicunt vni ex requiſitis ad præſcribendum, quod conſiſtit in bona fide, & nutriunt peccatum, vt *in cap. vigilanti, & cap. fin. de præſcr. & in regu. Poſſeſſor de reg. iur. in* 6. Peccat etenim quis
30 ſciens ſe teneri ad centum ex cauſa depoſiti, mutui, vel venditi,ſi recuſat ſoluere, ſecundum *Bart. in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iur. Vaſq. controu.Illuſt. cap.*33. *num.* 8. ſecùs verò in his, quę cum bona fide ſunt introductæ, nam ſi ius canonicum arridet ijs,qui cum bona fide præſcri-
31 pſerunt, adeò quod nec tenentur rem reſtituere,etiamſi mala fides ſuperueniat, ſicuti probat *Tiraq. de præſcr. §.1.gloſ.2.in fin. & in tract. ceſſante cauſa limit.* 12.*num.*16. *Couarr. in d.regu.Poſſeſſor §.* 2. *num.*1. *Fachin. lib.*1.*controuerſ.iur.cap.*64 *Cęuall.com-*
32 *mu.contr.comm. q.*657. & in foro canonico ęquitas attenditur ad *tex. in cap.dilecti de iud.& cap.*1. *de pact.* imò
33 pręſcriptiones cum bona fide admittit, *tot. tit. de præſcr.* Vndè igitur portentum hoc?vt ſola facti veritas, quam amplectitur Sacrum noſtrum Regium Conſilium,locum prębeat, vt dicatur exhorrere præſcriptiones, quæ cum bona fide, alijſq; neceſſarijs de iure requiſitis vallatas, proceſſerunt?

Quibus adſtipulãtur egregiè *Addent.ad Nicol. Intrigl.* doctũ Siculum *ſing.*61.*lib.*6. verſ. *Sed Ego*, inquiẽtes

prorsùs abhorret,& arridet *tex.* conſimilis *in l.cum hi, §.ſi Prætor* 17.ibique *Bart. in princ. & num.* 1. *ff. de tranſ.* in quam ſententiam firmè ſiſtit doctus *Coler. loc. alleg. num.* 23.
71 verſ. *Pro quo*, inquiens hoc eſſe, ꝙ volunt Interpretes ordinē exequutionis ſeruandum eſſe in fauorem debitoris, & ante ipſum notauit *Imol. in d. §. in venditione num.*4. dictus ex *tex. in l. quamdiù* 6. *C. de diſtract. pignor.* & facit contextura *tex. in d. §. in venditione*, vbi præmittuntur res mobiles, de quibus fiat cap-
72 tio pignorum, cùm mobilium vilis, & abiecta ſit cuſtodia, ad *tex. in l. ſi rem mobilem* 47.*in princ. & l. rem quæ nobis* 15. vbi notat *gloſ.* verb.*Erepta, ff. de acquir. poſſeſſ.*
73. Vt exindè emergat quoque opinionum veritas, veraque, ac ſolida conciliatio ipſarum in caſibus vſui forenſi contingibilibus, quando ſcilicet,& quomodò procedat ſententia Sac. Conſ. de qua *Afſl.* meminit in *d. dec.* 358. *num.* 1. quouè in caſu contraria ſententia eiuſdem Sac. Conſ. relata per *Dom. de Franch. in d. dec.* 441. *num.* 7. & 8. locum ſibi vendicare poſſit, de quibus Lector i à diſtinctè vix apud alios Scribentes diſcuſſum reperiet, *Ego* etenim
74 peruigili cura, vt veritatem hac in re poſteris conſulerē enixus ſum, nō leuiter.

SVMMARIVM.

1 *Stylus fori eſt attendendus.*
2 *Stylum Curiæ eſſe obſeruandum, quibus iuribus probetur.*
3 *Stylus Curiæ facit ius, & poteſt allegari ad deciſionem cauſarum.*
4 *Quæſtiones deciduntur quotidie per ſtylum Curiæ.*
5 *Locus ab experientia, debet eſſe pro via veteri.*
6 *Stylus nihil aliud eſt, quàm practica confirmata.*
7 *Longæuus vſus cauſarum poteſt pro lege allegari, ſiue tendat ad litem ordinandam, ſiue decidendam.*
8 Textus in l. Nam Imperator, ff. de legib. *eſt punctualis ad probationem ſtyli.*
9 *Practica ab antiqua non eſt recedendum.*
10 *Pœna de ſtylo Sacri Conſilii non debetur, niſi eum intereſſe concurrat tam ſi apponatur dationi quantitatis, quā ad implementum facti.*
11 *Ratio quamuis fortiſſima, proſternitur ab vſu cauſarum, is etenim vſus eſt ſemper obſeruandus.*
12 *Conſuetudo quid operetur ad finem inducendi ſtylum, & ex quibus ille conſtituatur.*
13 *Stylus, & conſuetudo mercatorum attenditur, vt lex in cauſa mercantili.*
14 *Styli rationem non tenemur reddere, ſed ſufficit maiorum noſtrorum Authoritas.*
15 *Stylus dicitur vſus Imperatoris.*
16 *Aſſenſus Regius ſuper alienatione feudorum in Regno, vel ſuper contractatione rei feudalis, de ſtylo Cancellariæ conſueuit expediri per verbum* Fiat.
17 *Citatio non facta ſecundum ſtylum, dicitur nulla.*
18 *Sententia lata contra ſtylum, dicitur nulla,*

Digitized by Google

nulla, ac ſi lata eſſet contra legem.

19 *Iudex non debet admittere libellum contra ſtylum, vel conſuetudinem, ſicuti nec contra ius.*

20 *Obſeruantia iudicij habetur pro forma, à qua non eſt recedendum, nec à Iudice remitti poteſt.*

21 *Iuris diſpoſitio non attenditur, vbi in contrarium vrget ſtylus.*

22 Dom. Andreas Marcheſius Sac. Conſil. Præſes *laudatur.*

23 *Stylus Curiarum mordicùs eſt obſeruandus, quia præſumitur introductus à Peritioribus.*

24 *Lex, vel ſtatutum ſi quando habet interpretationem ſeruari ſolitam, non debet aliquis Doctor in iudicando, ab ea recedere.*

25 *Iudex non debet recedere à conſuetudine approbata, licet communis opinio ſit in contrarium.*

26 *Articulus iuris dubius, ſi bis fuerit deciſus per Sacrum Conſilium, facit ius in Regno, à quo, etiamſi contraria opinio ſit verior, recedere non licet.*

27 *Maior annis 14. ſed minor 18. potitur priuilegio,* l. vnic. C. quan. Imper. int. pupill. & vid. *de ſtylo Tribunalium.*

ARGVMENTVM.

De ſtylo Curiarum obſeruando tàm quo ad ordinationem cauſarum, quàm ad earum deciſionem plura adducuntur, ex quibus originem ſtylus, & vndè traxerit, quibuſq; iuribus comprobetur, quantique ſit faciendus. Et qualiter cum conſuetudine conueniat, & an licitum ſit Iudici ab eo recedere in iudicando, & vtrum debeat admittere libellum contra ſtylum, vel conſuetudinem, quidq; operetur opinio, licèt communis, quando ſtylus vrget in contrarium, haud obſcurè inſinuatur, pleraque alia plura minimè negligenda quò ad ſtylum, compendii vice recenſentur.

OBSERVATIO XXXXIV.

1 CVm ſæpè ſæpiùs à Maioribus noſtris eiuſmodi eflatum audiuerim, Eſſe nimirum ſtylum in foro attendendum, perquiſiui, vndè initium deſumpſerit, quibuſuè iuribus, ſiuè Doctorum placitis comprobetur.

Suadet igitur in primis, optimus *tex. in l. fin. in fin.* ibi, *Mos iudiciorum,*
2 *qui hactenus obtinuit, in poſterum ſer-*
2 *uetur intactus,* C. *de iniur. l. 2.* C. *quemadmod. teſta. aperian. & l. 3.* cum ibi notat. *ff. de teſti.* & *cap. venerabilis de confirm. vtil. vel inutil.* vbi allegatur ſtylus Curiæ Romanæ, & *cap. ex literis de Conſtit.* vbi *Panor.* expreſ-
3 sè notat ſtylum Curiæ facere ius, & poſſe allegari ad deciſionem cauſarum, de quo meminit etiam *gloſ. in clem. appellanti,* in verb. *expreſſas de appell.* quibus adductis per eruditum *Nicolaum Euerard. in topica legal. loco A ſtylo Curiæ num.* 1. verſ. *Et hinc,* tra-
4 dit, quotidie quæſtiones decidi per

Digitized by Google

ſtylum Curiæ, ibiq; per *tot.cap.* pul-
chra exempla enarrat, in quibus
ſtylus tenaciter extenditur, & *num.*
4.inquit locũ ab experientia debere
5 nobis eſſe pro via veteri, & tuta, ni-
hil enim aliud eſt ſtylus, quàm pra-
6 ctica confirmata, quo ſtyli argumẽ-
to vſi ſunt paſſim DD. plurimi va-
rijs in caſibus, *Io. Andr. in regul.deli-
ctum perſonæ de regul.iur.in 6.in Mer-
curialib.Calder. in conſ.8. ſub tit.de re-
ſcript. Lap. alleg.33.Io.de Anan.in cap.
excommunicamus in §.quia verò in fin.
de hæret. Fælin.in cap. cauſam quæ el 2.
de teſtib. & in cap.2.de reſcrip.Franc.de
Aretio conſ.* 8. vndè *Cardin. in clem.
ſæpè, §. quia verò de verbor.ſignif.* do-
7 cet longæuum vſum cauſarum poſ-
ſe pro lege allegari, ſiue tendat ad
litem ordinandam, ſiue deciden-
dam, *Affl. dec. 79. num. 4.* verſ. *Item
quia*, plura per *Repetent.in cap. fin.de
conſuet.in cap. ex literis de conſtit.& in
cap. 2. de præben. in 6. Georg. Natt.
in d. clem.ſæpè §. quia, Fælin.in cap.2.
de reſcrip. in 6. col. Bal. in l. prolatam,
C.de ſentent.& in l. iubemus,C.de iud.
Io.de Anan. in cap. quàm ſit graue de
crim. falſ.*conſonat *tex.in l.ſi de inter-*
8 *pretatione cum l.ſeq.* incip. *Nam Im-
perator, ff. de legi.* ibi, *Conſuetudinem,
aut rerum perpetuò ſimiliter iudicata-
rum authoritatem, vim legis obtinere
debere*, quem *tex.* ad hoc omnium
optimum tradit *Fælin.in cap.in cauſis
num.*8. verſ. *Ad hoc, de re iud. Bart.in
l. iuriſperitos in princ.ff.de excuſat. tu-*
9 *tor.* &ab antiqua practica non eſſe
recedendum inſinuat *Bald.* per *tex.*
ibi, *in l. illud, ff. de excuſat. tutor. An-
char. conſ. 177. Dec. in cap. Ex literis
de Conſtit. & in rubr. de conſuet.* nec
minus facit *tex. in l. labeo 21. ff. de
manum. teſta.* ibi, *Morem agentium ſe-
qui debemus* (ideſt) *Morem obtentum
in ſimilibus*, ſm̃ *gloſ.* ibi,verb.*Agentiũ
Hippol.de Marſ.ſing.171.Stylus Curiæ.*
Vndè meritò Sacrum Conſilium
Neapolitanum apud *Afflict.dec.135.
num.3.* conformauit ſe ſtylo,vt non
10 teneatur quis ad pænam,ſiue ſit ap-
poſita dationi quantitatis, ſiue ad
implementum facti, niſi quatenus
intereſſe cõcurrat, & apud eundem
Affl. dec. 253. num. 4. vbi quod lon-
gæuus vſus cauſarum poteſt allegari
pro iure, benè *Io. Petr. Fontanel. dec.
420.num.11. & ſeq.* vbi tradit, ratio-
11 nem quantumuis fortiſſimam pro-
ſterni à ſtylo Senatus, qui vrget in
contrarium, quia is ſemper eſt attẽ-
dendus, per *tex.in cap.ex literis, ff. de
Conſtitut. Bald. in l. 1. in fin. C.quæ ſit
long.conſuet.* habet etenim vim legis,
& pro lege ſeruandus eſt, *Gonzal. ad
regul. Cancell. gloſ.6.num.210. & gloſ.
7. proem.num. 136. & 137. Rot. Rom.*
apud *Sanctiſſ.dec. 126.num.2. & deciſ.*
484. vbi egregiè docet *Oliuer.* modũ
probandi ſtylum, idem *Fontan. dec.*
90. *num.18. & dec.95.num.15.*& *dec.*
296.*num.5. par.1.* vbi tradit multa
de vi, & virtute ſtylorum præcipuè
12 in Senatu receptorum, quiduè ope-
retur conſuetudo ad finem inducẽ-
di ſtylum, & ex quibus ille conſti-
tuatur, pulchrè inſignis *Larr. deciſ.
Granat. 41. & 47. num. 13. & 14.* &
*allegation. fiſcal.alleg.22. num.26.cum
duab.ſeqq.* & alibi paſſim, *Salazar de
vſu, & conſuetud. cap. 7. per tot.* Reg.
Valenz. conſ.94.num.90.par.1.& conſ.
78. *num.3.* vbi quod ſtylus, & con-
13 ſuetudo mercatorum, attenditur,
vt lex in cauſa mercantili, dixi *Ego
in 1. diſceptation. forenſ. cap. 43. num.
13. cap.1. num.49 cap.27. num.68.*&
iterum *cap.1. n.80.* vbi ꝙ ſtyli ratio-
14 nẽ non tenemur reddere, ſed ſufficit
maiorũ noſtrorũ authoritas, & con-
cordat *Fontanell.in 2.d.dec.420.n.18.*
Hinc lex appellat ſtylum, vſum
Imperatoris, vt in *l. 3. in fin. ff.
de ſuppellect. lega.* & notat *Alber. de
Roſ. in l.de quibus col. 46. ff. de legi.
Inno. & Abb. in cap. bonæ el 2. de po-
ſtul. prælat. gloſ.5. in l.circa, ff.de prob.
Rot.in antiquis, tit.de conſuet.* hinc no-
tat in practica *Affl. d. dec. 253. nu.5.*
16 quod aſſenſus regius, qui neceſſariò
in

in Regno eſt expetendus in alienatione, ſeu diſtractione, imò in qualibet contractatione de re feudali, vel tangente feudum, ex diſpoſitione *Conſtit. Regn.* incip. *Conſtitutionem Diuæ memoriæ, ſub tit. de reuocat. alien. feud. lib.* 3. quam alibi in 1. *diſceptat. forenſ. cap.* enucleauimus, expediri conſueuit de ſtylo Regalis Cãcellariæ per verbum (*Fiat*) & quod deindè expediantur literæ cum ſigillo magno Regis, qui ſtylus ſi non obſeruatur, facit quod non probatur aſſenſus per dictam ſignaturam regiam, niſi ad effectum, vt expediãtur literæ in forma Cancellariæ. Et obſeruat *Vrſill. in addit. ad Affl. d. dec.* 135. *nu.* 2. adeò ſtylum vigentem in aliquo loco eſſe ſeruandum, per *tex. in d. l. labeo, & in l. 1.* vbi *Iaſ. num.* 3.
17 *C. de ſacroſ. Eccleſ.* vt citatio non facta ſecundum ſtylum ſit nulla, nam vim legis ſtylus obtinet, ſecundum *Caſſan. conſ.* 68. *num.* 57.

Ex quibus modò pacato ſedet animo quotidiana praxis, qua Aduocati Supremorum Tribunalium paſſim vtuntur, dicendi de nullitate
18 ſententiæ prolatæ contra ſtylum, nam cum habeatur ſtylus pro lege, videtur ſententia prolata contra expreſſam iuris determinationem, quæ praxis originem ducit, ex notab. doctr. *Cyni in l. 2. C. quan prouoc. non eſt neceſſ. in* 3. *q.* & tenet *Ray. de Sabanaco in ſua repet. l. more maiorum, ff. de iuriſd. omn. iud. Euerard. d. loc. A ſtylo Curiæ num.* 3. verſ. *Imò*, & verſ.
19 *Hinc etiam*, inquiens, Iudicem non debere admittere libellum contra ſtylum, vel conſuetudinem, ſicuti nec contra ius, ex *gloſ. notab. in l. de quibus*, vbi *Bal. & Ang. ff. de legib. & in l. diuturna, ff. eod. Guid. Pap. dec.* 292. *num.* 2. verſ. *Sed an ſententia, Bal. in l. fin. C. quæ ſit long. conſuet.* vbi expreſsè dicit talem obſeruantiã haberi pro
20 forma, & ab ea non eſſe recedendum, imò nec à Iudice remitti poſſe, dicit idem *Bald. in Auth. Iubemus in fin.* & ibi *Andr. Barbat. C. de iud. Bald. in tit. de milit. vaſſ. qui contum. eſt num.* 8. *Guid. Pap. dec.* 262. & 292. *Calcan. conſ.* 87. & 119. *num* 2. & 3. *Soccin. conſ.* 39. *num.* 29. *vol.* 4. *Boer. conſ.* 8. *col. pen. & ſeq. & in tract. de authorit. magn. Conſil. num.* 170. *in fin. Neuizan. in Sylua nuptial.* verb. *Moniteria in* 2. *ampl.* verſ. *Et etiam obſeruat ſtylus*, *Oſaſc.* prædictorum memor *dec. Pedem.* 22. *num.* 6. *Farin.* plenè in *repertor. iudicial. q.* 82. *num.* 2. verſ. *Regula ſit*, vbi allegat *Oſaſc. d. dec.* 22. *nu.* 6. & 7. & *Menoch.* qui luculenter agit, *de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 8. *Brunor. à Sole conſ. crim.* 125. *Rolan. conſ.* 70. *num.* 12. & *ſeqq. vol.* 1. nonnulla per *Me in Annotat. ad Muſcatell. par.* 7. *lib.* 1. *gloſ. Condemnãdo col.* 2. verſ. *Ad num.* 23. *pag.* 277.

Tantique faciendus eſt ſtylus, vt pro lege ſeruari debeat, etiamſi in
21 cõtrarium eſſet iuris diſpoſitio per *tex. in d. l. fin. in fin. C. de iniur. §. fin. Inſtit. de ſatiſdat.* ſicuti tradit *Reg. Valenz. conſ.* 94. *num.* 90. & (ne Noſtrates negligamus) memoria recolo, eximium illum virum Aduocatum olim permaximum, tùm doctrina, cùm facundia, poſtmodum Regium Conſiliarium, ac tandem Sac. Conſ. noſtri Præſidem, quem
22 immaturè mors nobis abſtulit, *Andream Marcheſium* ſolitum fuiſſe aſſerere mordicùs ſtylo Curiarum innitendum eſſe, ea ſolidiſſima addu-
23 cta ratione, quia ſtylus præſumitur introductus à peritioribus, & poſtmodum reperi *Bald.* hanc attuliſſe rationem *in conſ.* 353. *num.* 3. *lib.* 1. quem ſequitur *Gratian. diſc.* 273. *à num.* 18. & laudat *Reg. Valenz. d. conſ.* 94. *num.* 90. ſubdens, multò fortiùs prædicta vigere, quando ius aſſiſtit *Reg. Ron. dec.* 27. *num.* 5
24 Quin amplius: quando lex, vel ſtatutum habet interpretationem ſeruari ſolitam, non debet aliquis Doctor in iudicando ab ea recedere, ſecundum *Socc. conſ.* 171. *col.* 2. *vol.* 2. ſequi-

quitur *Aleiat.regu.2.præſum.30.nu.2.*
25 vbi hoc ampliat *num.3.* vſque adeò,
quod nō debet Iudex ab opinione,
per conſuetudinem approbata re-
cedere, licèt communis opinio ſit
in contrarium *tex.in cap.cum dilectus,*
de conſuet. Dom. de Franch. dec. 238.
26 *nu.* 2. & 3. & facit quod in articulo
iuris dubio, ſi Sac. Conſ. bis iudica-
uerit, factum eſt ius vniuerſale in
Regno, à quo etiamſi contraria opi-
nio ſit verior, recedere non licet,
Affl,dec.96.Gamm.dec.33.in fin. & de
ſtyli obſeruantia *Vin. deciſ.297. Cap-*
pell. Tholoſ. dec.155. Verall. dec.88 &
& 331. par.3.Caualc. dec.6. & 11.par.
1. Bellon.Genuæ deciſ. 206. Raudenſ.
dec. Piſan.6. Zuccar.dec. Lucenſ. crim.
29. num. 20.benè *Reg.Rou. d. dec. 27.*
27 *num.*4.verſ. *Fundamentum,*ubi tradit
ex inueterata obſeruantia Tribuna-
lium inoluiſſe, ut maior annis 14.
ſed minor 18. potiatur priuilegio, *l.*
vnic. C. quan. Imperat. inter pupill. &
viduas, ex qua obſeruantia ſtylum
fuiſſe inductum,eumq;uim legis ob-
tinere, ſic practicandi inquit, addu-
cens *Affl. d.dec.253.num.4.Cyn.in l.2.*
q.4. C. quæ ſit long. conſuet. Io. Fab.&
Aretin. in d. §. ex non ſcripto, & Me-
noch. d.præſ. 8. lib.2.

Habes igitur ex prædictis quantū ſuffragetur practicantibus ſtylus, quæuè eius ſit vis, & efficacia ad obtinendum in foris, quæ indicaſſe ſatis putamus pro quæſiti indagine, eiſque ſubnectimus *And.Knichen. de veſtit.pact. par.3. cap. 2. num. 217. & ſeq.* vbi pulchra adducit.

SVMMARIVM.

1 *PRæſcriptionum materia, ſpatioſum habes campum in iure.*

2 Authores *tractantes materiam præſcriptionum, referuntur.*

3 *Practici Tribunalium Regni, nihil certi tradiderunt, Vtrum detur præſcriptio in Regno?*

4 Cæſar Vrſillus *affertur pro opinione, quod non datur præſcriptio in Regno.*

5 Dom. Scipio Rouitus Regens *laudatur.*

6 Author *conſueuit recurrere ad* Dom. Reg. Rouit. *maximè in ijs, quæ ad praxim conducunt.*

7 *Præſcriptionis exceptio in Regno, an ſit ſublata, eò quod proceditur ſola facti veritate inſpecta.*

8 Dom. Anellus Amatus *Regiæ Cameræ Summariæ Præſidens, laudatur.*

9 *Doctores aſſerentes in Regno non dari præſcriptionem eo quia proceditur ſola facti veritate inſpecta, dicuntur Empirici ſecundum* Præſidentem Amatum.

10 *Terminus paſſim in Regno fuit impertitus circa concernentia exceptionem præſcriptionis.*

11 Author *diù hæſitauit in ſua opinione proferenda nùm præſcriptio detur in Regno?*

12 Author *inhæret ſententiæ, quod in Regno procedat præſcriptio.*

13 Cæſar Vrſillus, *an benè adducatur Antesignanus opinionis, quod in Regno non datur præſcriptio.*

14 Author *fatetur nequidem per ſomniū* Vrſillum *adſtruxiſſe non dari in* Regno *præſcriptionem, quia proceditur ſola facti veritate inſpecta.*

15 *Cauſæ in Regno raro per præſcriptionem determinantur, quia vix inter-*

ueniunt omnia requiſita.

16 Cæſaris Vrſilli *verba appoſitè adducuntur ad finem ſecernendi, quod minimè infiçias iuit, in Regno dari præſcriptionem.*

17 *Mala fides in præſcribendo nocet præſcribere volenti.*

18 *Poſſeſſor malæ fidei nullum acquirit dominium, nullam reiuendicationem.*

19 *Malæ fidei poſſeſſor, ſi à poſſeſſione ceciderit, nullum habet remedium ad rem recuperandam.*

20 *Præſcriptio à Regno facta non eſt exul, niſi in caſu, quo requiſita non concurrunt.*

21 *Præſcriptio deſtruitur prorſus, ſi mala adſit fides.*

22 Concilium Lateranenſe *quid ſtatuerit circa præſcriptionem.*

23 *Præſcribens, in nulla temporis parte rei alienæ conſcientiam habere debet, quia non poteſt præſcribere.*

24 Guido Papæ in dec. 483. *nequidem verbum de præſcriptione admittenda, vel nè, protulit.*

25 Author *allegauit deciſionem* Guid. Pap. 483. *& ſecundum illam obtinuit.*

26 *Præſcriptioni inductę in odium negligentis renunciari non poteſt tacitè, nec expreſsè, etiamſi deberet procedi ſecundum ęquitatem.*

27 Dom. Scipio Rouitus Regens, *non conſuluit in fonte Authores ab ipſo adductos.*

28 *Præſcriptio in Regno non procedit quãdo adeſt mala fides ex parte præſcribentis.*

29 *Præſcriptiones malę fidei abhorrent ab omnibus iuribus.*

30 *Sciens ſe teneri ad centum ex cauſa mutui, depoſiti, vel venditi, peccat, ſi recuſat ſoluere.*

31 *Præſcribens cum bona fide, non tenetur ad reſtitutionem, etiamſi mala fides ſuperueniat.*

32 *Ius canonicum admittit præſcriptionē cum bona fide.*

33 *Portenti inſtar erit præſcriptiones cum bona fide in Regno non admittere.*

34 *Iudicum auaritia ob ſportulas, potiùs protrahi, quã extingui lites deſiderant.*

35 *Præſcriptiones cum bona fide, & omnibus neceſſariis requiſitis, in omni ęquitatis iudicio ſunt ſeruandæ.*

36 *Aequitas ſummè ſeruatur in foro canonico.*

37 *Iuris apices non attendantur in foro canonico, & conſcientię, quia eſt forus boni, & ęqui, & dicitur Tribunal veritatis.*

38 *Præſcriptio cum bona fide, ſi non admittitur, æquitas elongatur.*

39 Author *approbat opinionem, etiam in Regno dari præſcriptionem ex quotidiana Tribunalium praxi.*

40 Exceptio *præſcriptionis liquida ſi fuerit ſtatim ſuper ea Iudices interloquuntur, ſin autem altioris ſit indaginis, reſeruatur ad merita.*

41 *Præſcriptionis exceptio ſi non fuerit liquida, minimè proceſſum impedit ad ulteriora.*

42 Author *pleno calamo exarauit, quo in caſu exceptio peremptoria ſit, reſeruanda ad merita, vel ſuper ea ſtatim ſit interloquendum.*

43 *Exceptio reſeruanda eſt, quę protinùs nullius ſubſiſtentię exiſtit.*

44 *Nullus effectus producitur ex actu nullo.*

ARGVMENTVM.

Prǽſcriptio an detur in Regno, in quo ex peculiari iuris municipalis diſpoſitione proceditur ſola facti veritate inſpecta? cuius quæſiti occaſione pugnantium Noſtratum placita afferuntur, & enucleantur; nempè *Dom. Reg. Rouit in conſ.* 40. *num.* 14. verſ. Item

Item ſumus lib. 2. qui eius opinamenti Anteſignanum extollit *Cæſarem Vrſillum in Annotation. ad deciſſ. Afflict. dec.* 13. *num.* 9. verſ. *Quid dicendum*, & *dec.* 329. *circa fin.* aientis in Regno pręſcriptionem minimè dari, & *Dom. Præſid. Regiæ Cameræ Amati in conſ.* 96. *num.* 20. verſ. *Nec præmiſſis*, qui affirmatiuam ſententiam ibi apertè ſuſtinet, & iterum *in conſ.* 38. cuius placito inhęret *Author*, eique ſe ſubſcribit, pluribus abundè adductis, in eius confirmationem, ac lato ſanè calamo omnibus ex aduerſo congeſtis, & trutinatis, occurrens, inſinuat nequidem per ſomnium in ea opinione perſtitiſſe *Vrſillum*, vt deneget in Regno pręſcriptionē; eò quod ſola facti veritate inſpecta proceditur, ſed tantùm eius mentis fuiſſe conuincitur, quod nunquam vidit cauſam in Supremis Regni Prętoriis ob pręſcriptionem determinari, ea expenſa ratione, quia raro, aut nunquam requiſita neceſſaria, à iure prodita interueniunt; Nec obſcurè demonſtrat, Authores à *Dom. Reg. Rou.* adductos nempè *Guidonem Pap. & Natt.* minimè ad materiam eſſe applicandos, ac verus eorum, ſenſus, & genuinus traditur. Vndè *Author* recolens praxim Supremorum Regni Tribunalium prouidendi, quod exceptio præſcriptionis ſi liquida fuerit, admittarur; ſin autem illiquida, & altiorem exquirat indaginem, vt in promptu determinari nequeat, ad merita reſeruetur, vti veriorem, & tutiorem comprobat opinionem, quod pręſcriptio cum requiſitis appoſita, omninò procedat, iis autem deficientibus, nequaquam, idquè etiam in foro canonico, vbi ęquitas ſuperabundat, inconcuſſè obſeruari teſtatum facit.

OB-

OBSERVATIO XXXXV.

1 PRæſcriptionum materia adeò ſpatioſum habet campum, vt in Pandectis, Inſtitutionibus, & Codice peculiares habuerit titulos, quos luculentis commentarijs *Repetentes*, ibi gloſarunt, ſingulas eorum titulorum leges, ſingillatim, & accuratè explicantes; nec defuerunt percelebres præteriti, currentiſuè æui Authores, qui materiæ vtilitate allecti, peculiares ediderunt tractatus, omni herclè eruditione, & doctrina refertos, inter quos emicant exiguo meo Iudicio *Io. Franc. Balbus, & Pe-*
2 *trus Barboſa*, ad quorum perennes fontes ſi concurrant Aduocati, alijque Curiarum inſectatores, caſuum determinationes ſitientes (præſtent mihi fidem) repellent ſitim, Nobis autem practicæ Tribunalium innitentibus quæſiti enucleationem diſpungere neceſsè fit.

3 Et ſanè: adeò variè ſentierunt, nedùm Practici, noſtrorum Tribunalium, ſed Pragmaticorum Coriphæi, in facti themate præpoſito, nempè, Au detur præſcriptio in Regno? vt nihil certi poſteritati tradiderint; imò dubiam quæſtionem reliquerunt, adeò quod in conſulendo, & iudicando, certus nemo exiſtat, facilèq; inter argumentationum anfractus, & ſcopulos quiſquis incideret.

4 Negatiuam ſiquidem opinionem videtur tenere inſignis *Additionator ad Affl.* C*æſar Vrſill. deciſ.* 13. *num.* 9. verſ. *Quid dicendum*, & iterum *in addit. ad dec.* 329. *circa fin.* quem ad hoc allegat, ipſumq; inſectatur ma-
5 ximus ille vir *Dom.* R*eg. Rou.* ſummæ apud omnes authoritatis, ad quem
6 *Ego* ſemper recurrere conſueui, in ijs ſignanter, quæ ad praxim conducunt, in *conſ.* 40. *num.* 14. verſ. *Item ſumus lib.* 2. ſubdens eiuſmodi placitum in ſpecie approbaſſe *Guid. Pap. deciſ.* 483. cui inhæret *Petra de fideicom. q.* 14. *num.* 230. idq; comprobari etiam aſſerit *Dom. Rou. d. conſ.* 40. *num.* 13. verſ. *Quartò, & vltimò*, eò quòd in Regno proceditur ſola fa-
7 cti veritate inſpecta, vndè infert, reiectam, & ſublatam eſſe in Regno exceptionem præſcriptionis, adducens *Rom. in rubr. ff. de recept. arbitr. num.* 4. verſ. *Poſſent tamen*, & *Natt. in clem. ſæpè*, §. *non ſic tamen nu.* 114. *cum ſeq. de verbor. ſign.* cui ſententiæ ſuffragari videntur *Ang. in l.* 1. *ff. de negot. geſt. Iaſ. in l. ſi is qui pro emptore num.* 73. *ff. de vſuc. Corn. conſ.* 251. *num.* 4. *vol.* 3. Hippol. *de Marſil. ſing.* 370. *Pariſ. conſ.* 101. *num.* 88. *Grau. conſ.* 201. *num.* 37. *Rol. à Vall. conſ.* 68. *num.* 13. *vol.* 5.

8 Affirmatiuam tamen ſententiam apertè ſuſtinet *Anellus Amatus*, Aduocatus peritiſſimus, regalis poſtmodum patrimonij Aduocatus, & deindè Regiæ Cameræ Prætorij Præſidens in *conſ.* 96. *num.* 20. verſ. *Nec præmiſſis*, inquiens empiricos
9 eos Doctores eſſe exiſtimandos, qui contrariam tutati ſunt opinionem, ſcil. in Regno non admitti exceptionem præſcriptionis, eò quod proceditur ſola facti veritate inſpecta, & *nu.* 26. *d. conſ.* 96. teſtem ſeſe de viſu exhibet, pluries fuiſſe per Magiſtratus Supremos impertitum terminum in cauſis, in quibus de præſcriptione fuit oppoſitum, circa
10 concernentia exceptionem præſcriptionis, allegans ſemetipſum *in conſ.* 38. vbi peculiares determinationum caſus enarrat.

Ecce (mi Lector) duo Commilitones de noſtra legali ſcientia op-
11 timè meriti, Aduocati ambo docti,

pariter, ac primi ordinis, Tribunalium praxis experientiſſimi, inter ſe è diametro diſſidentes, quorum authoritas diù me cogitare fecit, num *Ego* meum interponere deberem iudicium abſque temeritatis noxa? At mecum recogitans, mei id eſſe muneris, dùm poſteritati laborum meorum monumenta trado, vt pro veritate enitar, meam (qualiſcumque ea fuerit) ſententiam in medium proferre non ſum veritus, quam ſubmiſſam volo iudicio, & cenſuræ peritiorum, ſincera tamen mente mecum peragant.

12 Amplectendam igitur duxi eam opinionẽ, quæ præſcriptioni fauet, non quæ aduerſatur, vtq; ferro viam mihi aperiam, ad eam comprobandam, per contraria procedam, iuxtà *Baldi* monitum in *l. petens num.* 3. *C. de pact.* ac Lectorem tantiſper mecum ſiſtat, rogo, exoroq;

13 Antesignanus negatiuæ ſententię (vti præmiſimus) affertur à D. *Reg.*
14 *Ron.* aliiſq; nonnullis eum ſectantibus, *Caſar Vrſil. loc. cit.* Aſt *Ego* nequidẽ per ſomniũ talẽ excogitaſſe ſentẽtiam *Vrſillum* ad oculum inſinuo. Is etenim (quatenus adducitur in *addit. ad Affl. d. dec.* 13. *num* 9. verſ. *Quid dicendum*) hęc protulit verba, *Dico, prout notaui infra in deciſ.* 329. *& ità*
15 *etiam hic tangitur, raro hodie cauſam determinari* (*prout mihi in facto fuit*) *per præſcriptionem, ex quo quaſi nunquam requiſita interueniunt*; In *addit.* verò *deciſ.* 329. *circa fin.* audiamus amabo *Vrſill.* per ipſiſſima eius ver-
16 ba loquentem, *Igitur* (inquit) *præſcriptio tollitur, quæ non poteſt eſſe cum mala fide, & propterea pars non poteſt ſe in ea fundare, Ego, vt d. xi in d. dec.* 13. *in* 1. *præſum. nunquam ab annis* 20. *& nunc* 26. *quibus exercui officium aduocationis, potui in cauſis videre, vel obtinere, quod feratur ſententia ex capite præſcriptionis, & ſi præſcriptio ipſa recipiatur per reg. pragmat. Iuris vtriuſque cenſuar.* Hęc *Vrſill.*

Ex quibus verbis conſultim deſcriptis, cui non ſit obuium, ideò præſcriptionem nõ fuiſſe admiſſam in cauſis per *Vrſill.* enuntiatis, vel quia requiſita ad pręſcribendum non interuenerunt, vel quia mala
17 fides in pręſcribendo adfuit, quæ pręſcribendi ius aufert, ex *tex. in cap. fin. de pręſcr.* vbi plenè *Cardin. Pariſ. num.* 37. nullum etenim malę fidei poſſeſſor acquirit dominium,
18 neque rei vendicationem, adeò q; ſi fortè à poſſeſſione ceciderit, nul-
19 lum habet remedium ad rem recuperandam, ſicuti diſertè tradit *Petr. Barboſ. in commentar. ad l. ſi quis emptionis* 8. *num.* 51. *& ſeqq. C. de pręſcr.* 30. *vel* 40. *annor.*

20 Non eſt igitur quomodo adſtrui queat *Vrſill.* ex dictis per ipſum in locis iam allegatis, voluiſſe, exulem è Regno factam pręſcriptionem, niſi deficientibus requiſitis à iure traditis ad finem præſcribendi, vel in caſu, quo in pręſcribendo mala interceſſerit fides, ex qua prorsùs
21 deſtruitur præſcriptio, ſicuti innuit *tex in d. cap. poſſeſſor, & in cap. fin. de pręſcr.* deducto ex *Concil. magno Lateran.* vbi ſic habetur, *Quoniam omne*
22 *quod non eſt ex fide, peccatum eſt, ſynodali iudicio diffinimus, vt nulla valeat abſq; bona fide pręſcriptio tàm canonica, quàm ciuilis, cùm generaliter ſit omni conſtitutioni, atq; conſuetudini derogatum, quę abſq; peccato mortali non poteſt obſeruari*; vndè oportet, vt
23 qui pręſcribit, in nulla temporis parte, rei habeat conſcientiam alienæ, ex quo *tex.* poſt *Medin. de reb. reſtituen. q.* 27. *Couarr. ad d. reg poſſeſſor* 2. *par.* §. 7. *à num.* 3. *gloſ. Panor. Felin.* & plures *Bart. in l. naturaliter, ff. de vſucap. Leſſ. tom.* 1. *de iuſtit. lib.* 2. *cap.* 6. *dubit.* 3. *num.* 11. tenet Pater *Fagundez in tract. de iuſtit. & contract. tit. de acquiſit. domin. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 11. procedere, etiamſi quis dubitet ſua nè, vel aliena res ſit, oportet namq; in nulla temporis parte neceſſarij

ad

ad præſcriptionem, conſcientiam habere rei alienæ.

Transgrediamur nunc ad alios Authores à *Dom. Rou.* adductos, & perquiramus nùm ſuam probent opinionem; Et quidem allegat ipſe *Guid. Pap. in dec.* 483. qui tantùm
24 abeſt, vt illi ſuffragetur (ni Codex meus mendoſus, aut mutilatus eſt) vt potius appareat ne verbum quidem in materia protuliſſe, ibi etenim agitur de actionibus competentibus pro exequutione legatorum, quodque Senatus Gratіonopolitanus, in quo proceditur ſola facti veritate inſpecta, omiſſis illis tribus actionibus pro legato competentibus, concedit literas in poſſeſſionem
25 miſſionis rei legatę, quam deciſionem pro ſingulari *Ego* adduxi,& obtinui in cauſa *D. Caroli Caracciolí è Sancto Eremo*, de quo extant allegationes meæ *in 1.diſcept.forenſ.cap.*10 *num* 4. & iterùm in cauſa *Scipionis Fazali*, de quo pariter extant meæ reſponſa *in 2.diſcept.forenſ.cap.* 8. *nu.* 10.*& cap.* 48. *n.*2. depræſcriptione autem admittenda,vel non(vti prædiximus) nihil apud *Guid. Pap. d. dec.* 483.

Quatenus autem adducit idemet *Dom. Rou. Petram in d. tract. de fideicom. q.* 14. *num.* 230. aduertendum ducimus ſub fide *Guidon. Pap.* fuiſſe loquutum, vndè deficiente exemplari, & exemplatum corruere, indubium eſt.

Rom. verò, & *Natt.* quos pariter ad id expendit *Dom.Rou.*non faciunt ad rumbum, nam aliam, atq; aliam excitarunt materiam, nempè, quod
26 præſcriptioni inductę in odium negligentis, renunciari non poteſt, tacitè, nec expreſsè etiamſi deberet procedi ſecundum æquitatem.

27 Vt hinc deducamus *Dom.Reg. Rouitum* tunc Aduocatum eximium, frequentiſſimo Clientum calculo detentum, non potuiſſe vacare in conſulendis Authoribus allegatis in fonte, vel ſi eiuſmodi omiſſionem tanto viro, culpę adſcribere nolimus, (meus etenim ad hoc non ducitur animus de Pręceptore, cuius dicta venerari ſolitus ſum) dicendū eſt, *Bonum quandoque dormitaſſe Homerum*; Et rectiùs intuens li-
28 bentius in eum trahor ſenſum, quod exarata per *Dom. Rou.* ſint accipienda, vt non procedat præſcriptio in Regno, quando adeſt mala fides ex parte pręſcribentis,præſcriptiones etenim malę fidei ipſo iure
29 non valent, quia ſunt contra ius commune, & contradicunt vni ex requiſitis ad præſcribendum, quod conſiſtit in bona fide, & nutriunt peccatum, vt *in cap. vigilanti, & cap. fin. de preſcr. & in regu. Poſſeſſor de reg. iur. in* 6. Peccat etenim quis
30 ſciens ſe teneri ad centum ex cauſa depoſiti, mutui, vel venditi,ſi recuſat ſoluere, ſecundum *Bart. in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iur. Vaſq. controu.Illuſt. cap.*33. *num.* 8. ſecùs verò in his, quę cum bona fide ſunt introductæ, nam ſi ius canonicum arridet ijs,qui cum bona fide præſcri-
31 pſerunt, adeò quod nec tenentur rem reſtituere,etiamſi mala fides ſuperueniat, ſicuti probat *Tiraq. de præſcr.* §.1.*gloſ.*2.*in fin. & in tract. ceſſante cauſa limit.* 12. *num.*16. *Couarr. in d.regu.Poſſeſſor* §. 2. *num.*1. *Fachin. lib.*1.*controuerſ.iur.cap.*64.*Cęuall.com-*
32 *mu.contr.comm. q.*657. & in foro canonico ęquitas attenditur ad *tex. in cap.dilecti de iud.& cap.*1. *de pact.* imò
33 pręſcriptiones cum bona fide admittit, *tot. tit. de præſcr.* Vndè igitur portentum hoc?vt ſola facti veritas, quam amplectitur Sacrum noſtrum Regium Conſilium,locum prębeat, vt dicatur exhorrere præſcriptiones, quæ cum bona fide, alijſq; neceſſarijs de iure requiſitis vallatas, proceſſerunt?

Quibus adſtipulātur egregiè *Addent.ad Nicol. Intrigl.* doctū Siculum *ſing.*61.*lib.*6. verſ. *Sed Ego*, inquiētes

contrarium ſi fuerit in Mag. Regia
Curia illius Regni introductum, eo
ſub velamine æquitatis ſeruandæ,
verendum eſſe, ne aliquorum Iudi-
34 cum auaritiam, qui ſportularum
commodo, excitari potius, quàm
extingui lites exoptant, introduxiſ-
ſet; non etenim ſibi perſuadere po-
teſt, quàm ob rationē, præſcriptio-
35 nes cum bona fide, iuſtiſſimis de
cauſis, & pro bono publico à legibus
introductæ in Regno attendi non
debeant, eæ etenim in omni æqui-
tatis iudicio attendendas eſſe, verio-
rem, ac communiorem eſſe ſenten-
tiam tradit, quam præ cæteris pro-
batum habuit *Bart. in Extrauag. ad
reprimendum*, verſ. *Videbitur num. 13.
Bal. in l. 1. C. de præſcrip. 30. vel 40. an-
nor. Ang. in l. ſequitur, §. ſi viam nu.
2. ff. de vſucap.* Rom. *in rubr. ff. de ar-
bitr. Aretin. in §. bona fidei nu. 32. In-
ſtit. de actio. Felin. in rubr. de præſcrip.
num. 2.* ibiq; *Alciat. num. 10.* & *Bero.
num. itidem 10. Iaſ. conſ. 72. in fin. lib. 2.
Dec. in cap. ex parte 13. num. 15. de of-
fic. delega.* & *in cap. 1. num. 198. de pro-
bat. Bolognin. in addit. ad Ioan. de Anan.
conſ. 34. num. 14. Balb. de præſcr. par. 1.
q. 5. num. 9. Cott. in memoria lib. iur.*
verb. *Præſcriptionis exceptio, Natt. cõſ.
315. num. 18. Couarr. in d. regu. Poſſeſ-
ſor par. 3. §. 2. num. 4. de regu. iur. in 6.*
vbi de communi *Pinell.* qui etiam
de communi fidem præſtat in *Auth.
Niſi tricennale num. 41. C. de bon. ma-
ter. Menoch. lib. 1. de arbitrar. iud. q.
49. Oſaſc. dec. 1. num. 34. Surd. dec. 3.
num. 19. Carroc.* latiſſimè *dec. 131. per
tot.* eamq; expendunt rationem *Ad-
36 dentes* prædicti *ad Intrigl.* quia in
foro conſcientiæ ſumma æquitas
obſeruatur *cap. nouit de iud.*, & in eo
37 iuris apices non attenduntur, quia
eſt forus boni, & æqui, & Tribunal
veritatis, vt inquit *Bal. in l. vnic. num.
6. C. de confeſſ.* & tamen qui cum bo-
na fide præſcripſit, in eo foro tutus
eſt, nec tenetur rem reſtituere, ſicu-
ti *Nos* modo indicauimus, *et in fin.* in-
38 quiunt *Addent.* prædicti, *Quare ſi in
foro canonico, & conſcientiæ, quibus nul-
lum aliud eſt æquius, ac iuſtius, locum
habet præſcriptio cum bona fide, ignoro
protinùs quomodo dici poſſit, quod æqui-
tas ſeruatur in eo iudicio, in quo iuſtiſſi-
ma exceptionis præſcriptio non admitti-
tur?*

39 Cui ſanè ſentētiæ proclinior ſum
ex ijs, quæ pluribus abhinc annis
Cliētibus patrocinium præſtando
obſeruaui in Supremis Tribunali-
bus, in quibus oppoſita exceptione
præſcriptionis, ſiue in vim dilato-
riæ, ſiue in vim peremptoriæ, quo
modò opponi poſſunt, ex doctrina
*Bart. in repet. l. 2. ff. de iureiur. & in l.
emptor, ff. de præſcript. long. tempor.* vbi
Ang. aliique plures adducti per *Affl.
dec. 52. num. 1. & deciſ. 63.* ſi apparet
40 exceptionem prædictam eſſe liqui-
dam, ſtatim ſuper ea Iudices inter-
loquuntur, ſin autem altioris ſit in-
daginis, eò quod cauſę cognitionem
requirat, reſeruant ad merita, ex no-
tatis per *Bart. in l. ille, à quo §. fin. ff. ad
Trebell. & l. nam, & poſteà, ff. de iure-
iur. Capic. dec. 10. nu. 8. Reg. Rou. conſ.
1. num. 22. circa fin. lib. 1. & conſ. 40. lib.
2. Magon. dec. Floren. 3.* nam exceptio
præſcriptionis debet eſſe liquida, ad
hoc vt impediat proceſſum, ſecūdū
Bald. in l. per hanc, C. de tempor. appell.
itaque determinatum per Sac. Cōſ.
fidem facit *Affl. d. dec. 52. num. 2.* verſ.
Fuit concluſum, & in fin. vbi ità aliàs
iudicatum fuiſſe per idem Sac. Cōſ.
tradit, & ſecundum prædictam de-
42 terminationem innumeros penè
Ego conglomeraui Authores *in 1. di-
ſceptat. forenſ. cap. 30. ex num. 85.* vbi
pariter onus aſſumpſi determinatio
nes omnium Europæ Tribunalium
conſarcinare, præter ea, quæ addu-
xit *Dom. Muſcatell. in prax. Sac. Conſ.
par. 5. gloſ. Reſeruatis, num. 13.* ibique
mea *Annotatio*, & ne repetam, adeat
Lector loca indicata, nam veritati,
& curioſitati feciſſe ſatis arbitror.

Dùm igitur exceptio præſcrip-
tio-

Digitized by Google

tionis, ſi liquida eſt, ſtatim diſcutitur, ſin autem illiquida reſeruatur ad merita, quorsùm attētari poteſt, vt ea ſit tenenda opinio, qua excluditur prorsùs exceptio præſcriptionis in Regno? Certè ſuaderi non poteſt; Ad quid etenim immorari
43 ſuper diſcuſſione, vel reſeruationē expectare illius exceptionis, quæ protinùs nullius ſubſiſtentiæ ſit? Cùm clarum ſit, ac tritum, ex actu nullo, nullum produci effectum, *l. non putauit*, § *non quaeis*, *ff. de contra tab. l. 4. §. condemnatum*, *ff. de re iud.* vbi *Repetent.* omnes, præſertim *Alex.* quamplura congeſſit.

SVMMARIVM.

1 Gallus quidam fuit accerſitus ad coalendam plebis ſeditionem.

2 Author *recuſauit reſponſa de iure præſtare tempore commotionis plebis Neapolitanæ.*

3 Author *perſecutionem paſſus fuit ad mortem vſq; tempore commotionum plebicularium* Regni *Neapolitani.*

4 *Acta facta tempore Tyranni ſunt nulla.*

5 *Sententiæ promulgatę tempore inuaſionis Regni ſunt nullę.*

6 Deciſio Sac. Conſ. *apud* Affl. *deciſ. 62. adducitur ad probandum, quando ſententia lata tempore guerrę eſt nulla.*

7 *Sententię latę per Barones, & eius Officiales, tempore inuaſionis Regni, ſub nomine Baronum, non autem inuaſoris, an teneant?*

8 *Tyrannus dicitur ille, qui ſine authoritate Summi Pontificis, occupat Regnum.*

9 *Occupans illud, quod eſt proprium Principis, dicitur Tyrannus.*

10 *Sententiæ prolatę, & acta facta tempore Tyrannidis non valent, quia Officiales carent iuriſdictione.*

11 *Acta facta, & ſententiæ prolatę ab Officialibus Baronum, tempore inuaſionis Regni, ſi poſtmodum ceſſante inuaſione ſe reduxerunt ad fidelitatem, vtrum teneant?*

12 *Acta facta à Populo ſolito creare certos Officiales tempore Tyranni, ad iuſtitiam miniſtrandam, an valeant.*

13 *Acta facta per Officiales Baronum tempore Tyranni, an valeant ex eo, quod habent iuriſdictionem ſaltim ratione territorij?*

14 *Sententię prolata tempore inuaſionis Regni ab Officialibus Baronum non ſub nomine Tyrāni, ſed ipſorum Baronum, qua de ratione valeant, & ſuſtineantur.*

15 *Vaſſallorum animus declaratur ſtatim ceſſante inuaſione, ob reductionem ad fidelitatem.*

16 *Acta facta à Tyrannis, debent reuocari, non autem facta ab Officialibus Tyranno ſubditis, qui neceſſitate coacti proceſſerunt.*

17 *Tyrannus non habetur pro Superiore Baronum.*

18 Sacrum Conſilium Neapolitanum, *noluit iudicare vtrum acta facta, & ſententię prolatę tempore inuaſionis Regni per Carolum VIII. debuiſſent declarari nullę, nec nè, ſed conſuluit Regiam Maieſtatem.*

19 Io. Angelus Piſanellus *laudatur.*

20 *Decretum Sac. Conſil. recenſetur, per quod fuerunt annullata omnia acta, & declaratę ſententiæ nullæ, quæ fuerunt prolatæ tempore* Caroli VIII. *Regis Franciæ, publici Regni inuaſoris.*

21 *Omnia quæ facta ſunt tempore Tyrannidis, ſuperueniente iuſto Domino, debent reſcindi.*

22 *Tyrannus dicitur, qui communi Reipublicæ, non iure principatur.*

23 *Tyrannus caret titulo, quia non eſt ele-*

electus de iure.

24 *Tyranni dicuntur improbi, & peſſimi Reges.*

25 *Tyrannus dicitur à* Tyro, *quod denotat anguſtiam.*

26 *Tyrannus dicitur, qui iniuſtè Rempublicam, ſeu Imperium, vel Regnum aliquod retinere nititur.*

27 *Sententiæ prolatæ, & acta facta tempore Officialium deputatorum exiſtēte commotione plebiculari, ſunt nullius roboris, & exiſtentiæ, ex defectu iuriſdictionis.*

28 *Tyranni tempore geſta, ſunt nulla ipſo iure.*

29 *Officialis nullus dicitur liberè iudicare quando eſt ibi Tyrannus.*

30 *Tyranni tempore quicquid fit ab Officialibus, videtur factum ab ipſo Tyranno, ideòq; non valet, imò pro nullo, caſſo, & irrito habetur.*

31 *Tyranni tempore, quę fiunt, dicuntur facta tempore ſchiſmatis, ideoq; nihil validè agi poteſt, & actum non valet.*

32 *Acta omnia facta tempore commotionum plebicularium, & ſententiæ prolatæ fuerunt ab Excellentiſſimo Regni Prorege, ſeu Collaterale Conſilio declarata nullæ.*

ARGVMENTVM.

Acta facta tempore inuaſionis Regni, Reipublicæ, vel Imperii, decreta interpoſita, & ſententiæ prolatæ, an aliquā habeant ſubſiſtentiam, inuaſione ceſſante? vel potius pro nullis, caſsis, & irritis habeantur? Et affirmatiuam ſuſtinēs *Author* ſententiam, disertè tradit, vndè ortum habuerit Ethymologia Tyrāni, quiſq; propriè Tyrannus dicatur, quæq; mala ingerat, quoſque tetros pariat effectus Tyrannides, & quantum omni iure deteſtabilis fuerit? Hinc quid fuerit determinatum per Sacrum Conſilium tempore inuaſionis Regni Caroli VIII. Francorum Regis circa annullationem actorum, proceſſuum, & ſententiarum, tunc factorum, & interpoſitarum, ceſſante poſtmodum inuaſione, per extenſum inſinuatur, quidquè durantibus plebiculariis commotionibus de anno 1647. fuerit peractum, iiſq; ceſſantibus, quæ emanauit determinatio à Supremo Collaterale Conſilio, pariter inſinuatur; Et pluriū Authorum repetitiis placitis nonnulla de Tyrannis congeruntur, ac de geſtis per Officiales Baronum deputatorum ad iuſtitiam, tempore Tyrannidis, quæ ſit habenda ratio de iure, demonſtratur, Et qualiter vaſſallorum fidelitas, inuaſione recedente dignoſcatur, non inconcinnè expenditur.

OB-

OBSERVATIO XXXXVI.

EVenit mihi conſulen-
dum ſuper eiuſmodi
quæſito anno præte-
rito *1648*. in quo cõ-
mota plebe Vrbis
Neapolitanæ, ac ad
eius exemplum ple-
1 biculariorum aliquali parte Regni,
accerſitus fuit quidam Gallus, ad
plebis ſeditionem confouendam,
ſuſtinendamq;, per quem reſpectu
illius partis Vrbis, in qua Gallus ip-
ſe præerat, & Tyrannum agebat,
Officiales creauit; Adierunt me nõ-
nulli ſatagentes de eorum iuribus
experiri coram Officialibus prædi-
ctis, ac iudicia inchoare, ſaltim vt ſi
ſententiæ exindè non ſequerentur,
2 proceſſus inſtructi reperirẽtur quo-
cumq; tempore. Excuſaui Me, à con-
ſilio reddendo, eò quod Aduoca-
tionis muneri amplius vacare, non
intelligebam, ſed re vera nolui re-
ſponſum dare, quia veritas odium
parit, vndè ſi eam proferebam ſen-
tentiam, omnia acta, & proceſſus,
imò ſententias eſſe nullas, vti factas
tempore Tyranni, à non habentibus
authoritatem legitimam iuſdicendi,
in manus eorum incidebam, qui
3 aliàs dùm me vti læſæ plebis crimi-
ne notatum perſecuti fuerunt ad
mortem vſque, quibuſq; res è voto
(Dei permiſſu) non accidit, occaſio-
nem arripere poterant, ad alia mala
contra me patrandum: Conſulere;
quod iurgia initiarent coram præ-
dictis Officialibus, conſcientia me
obiurgabat, eò quod ad expẽſarum
erogandarum refectionem teneri
4 videbar, vti de malo conſilio, dùm
firmè ſciebam omnia nullitatis labe
ſcatere. Nunc verò Dei munificen-
tia quietè iam reddita die 6. Aprilis
1648. ſedatiſq; commotionibus, ac
reſtituta Sereniſſimo Regi noſtro
Catholicæ fidei defenſore, debita fi-
delitate, cordi eſt articulum per iu-
ris tramites deguſtare, vt anſam
præbeam legentibus ſubtilius per-
ſcrutari.
5 Quod non valeant acta facta, pro-
ceſſus inſtructi, & ſententiæ prola-
tæ tempore inuaſionis Regni, faciũt
deciſiones *Affl 62. ſub num.2.* ibi, *Sed*
6 *quia ſententia Magnæ Curiæ fuit lata*
tempore guerra, ſcil. Regis Franciæ (qui
fuit Carolus VIII.) *fuit iudicatum eſ-*
ſe nullam, & iterum pronunciatum per
Conſilium. Nihil prorſus allegans ad
eiuſmodi theſim comprobandam.
& deciſio 70. num. 1. ibi, *Dicitur, quod*
proceſſus eſt nullus, & omnia acta: quia
facta tempore inuaſionis Regni, per no-
tata in l. decernimus, C. de Epiſc & Cler.
& Bart. in tract. de tyrannide, & num.
3. ibi, *Et ideò debet refici, ſicut aliæ ex-*
penſæ factæ in illo proceſſu nullo, ea ra-
tione, quia factus tempore Tyranni: De-
ciſio tamen *Affl.* 77. in qua mouet
9 aliud dubium, Vtrum acta ſenten-
tiæ latæ per Barones, vel eorum Of-
ficiales, tempore quo Rex Franco-
rum tenuit hoc Regnum, in quibus
actibus non nominatur Rex Franco-
rum, ſed ſolum ipſi Barones, & eius
Officiales, qui habebant iuriſdictio-
nem à Dom. Rege Ferdinando, licèt
per timorem, erant ſub vexillis Re-
gis Francorum, qui per potentiam,
& ſine actibus legitimis, accepit Re-
gnum, & arguens *Affl.* ad partes *nu.*
2. dicit quod vnuſquiſq; prima fa-
cie diceret, quod ſint inualida, quia
facta tempore prædicto per *tex. in*
l. decernimus, C. de ſacroſ. Eccleſ. Nam
8 Tyrannus dicitur ille, qui de facto
occupat Regnum, ſine authoritate
Summi Pontificis, vt dicit ibi *tex. &*
Bal. vndè ille qui occupat, quod eſt
9 proprium Principis, dicitur Tyran-
nus, & ideò acta facta, & ſententiæ
latæ

latæ tempore Tyrannidis non de-
bent valere, tanquam facta à caren-
10 te iuriſdictione,nonnullas cotas ad-
ducens.

At *num. 3.* verſ. *Sed in contrarium,*
tradit per omnes Dominos de Con-
ſilio fuiſſe de iure viſum,ſcil.quod &
11 illa acta, & proceſſus, & ſententiæ
latæ per Officiales Baronum,qui re-
cedente impreſſione,ſtatim reduxe-
runt ſe ad fidelitatem regiam,factæ,
& prolatæ inter perſonas priuatas
ſub nomine Officialium Baronis va-
lent, & tenent, ex doctrina *Bart. in
d. tract. de Tyrannid. in 7.q. principal.*
vbi dicit, quod ſi Populus eſt ſub
12 poteſtate Tyranni, & tamen popu-
lus ſolet creare certos Officiales ad
deciſiones quarundam cauſarum,&
Tyrannus patitur iſtas cauſas venti-
lari per Officiales populi ſub regula
iuſtitiæ, tunc illa acta valent, quia
voluntariè, & non coactè facta ſunt.
vndè *num.4.* infert *Affl.* idem dicen-
13 dum eſſe in Baronibus, qui regula-
riter habent iuriſdictionem, ſaltem
ratione territorij, ex dictis per *Iſer.
in cap.1. quid ſit inueſtit.* vt ſi tempo-
14 re Tyranni ferant ſententias, non
nomine Tyranni, ſed tanquam Ba-
rones, valent· ea ratione, quia latæ
ſunt ſub regula iuſtitiæ, & non per
impreſſionem, vndè non inſpicitur
animus Tyranni,ſed ipſius Baronis,
prout in ſimili notat *Bart. in l.1.ff.de
itiner. actuq; priuat.* qui animus de-
15 claratur ſtatim facta reductione fi-
delitatis ceſſante Tyranno.Compre-
henditur namq; ex eo,quod animus
ſuus fuit exercere actum licito mo-
do, hoc eſt,vt Baro, authoritate ve-
ri Domini, & non Tyranni,ex nota-
tis per *Abb. in cap. niſi eſſent viri pro-
uidi de præben.* adducens ſingularem
doctrinam *Andr. de Iſer.in Conſtitut.
Regn.Priuilegia la* 3.quod facta à Ty-
16 rannis debent reuocari,non autem
facta à Iudicibus Tyranno ſubditis,
qui non peccauerunt, quia neceſſi-
tas non habet legem,ſubdens dicen-
dum eſſe aperto ore, quod ſi iſti Ba-
rones protulerunt ſententias ſub
eorum nomine,non per hoc viden-
tur protuliſſe nomine Tyranni, ex
17 quo ille Tyrãnus non habetur pro
Superiore eorum, vt tradit *Bart. in
tract. Repræſaliarum in 5.q. 2.q. princ.*
dùm allegat *d. l. decernimus*, vndè
concludit, quod ſit lata ſententia
per Baronem authoritate ſui Supe-
rioris,& non illius, qui non erat ve-
rè eius Superior.

18 Subdit tamen *Afflict. ibid. num.6.*
verſ. *Tamen fuit dictum:* quod non
ſpectabat ad Dominos de Conſilio
iudicare, vndè non iudicauit, ideò
conſulerunt Sac. Regiam Maieſt. in
qua conſultatione dixerunt, quod
de iure iſti proceſſus facti per Baro-
nes, valent, & tenent, nec alibi de-
terminationem Regis ſuper conſul-
tatione prædicta emanatam tradit.

19 Reperio tamen Ego, quod *Io. An-
gelus Piſanellus* Aduocatus ſua tem-
peſtate maximus, ſicuti de eo fidem
præſtat in *Addit.ad d. dec.Affl.* incip.
Proceſſus factus; adducens *Iaſ. conſ.
72. num.1. vol.1. Ruin.conſ.*48. *vol.4.*
& *Alex. conſ.1. vol.6.* monet vidẽdas
eſſe determinationes factas per Sac.
Conſ. tempore Tyrannidis, & tem-
pore Regis Caroli VIII.& punctua-
20 tim deſcribit deciſionem editam
die 1. Semptembris 1496. eiuſmo-
di. *In cauſa appellationis Magiſtri An-
tonij de Acuno de Capua appellantis cũ
Iſabella Colellæ Caſertæ ſuper petita re-
uocatione, & annullatione decretorum
exequutorum tempore Regis Franciæ ſu-
per infractatione cuiuſdam domus, &
alijs, vt in actis continentur, Recognitis
actis, & decretis, communi voto decre-
tum eſt per Sac. Conſ. quod paoceſſus, de-
creta, & exequtio indè ſequuta tempo-
re Regis Franciæ, publici huius Regni
inuaſoris, reuocentur, & annullentur,
prout per præſens decretum reuocantur,
& annullantur, & dictus Magiſter An-
tonius reponatur in poſſeſſionem domus,
prout erat ante confectionem proceſſus,
& iu-*

Digitized by Google

& interpoſitionem dictorum decreto ũ, ſaluo iure ex integro agendi dictæ Iſabellæ, ſi quod habet ſuper dictis bonis; referente Domino Io. Baptiſta Brancatio Regio Conſiliario, votantibus Dominis Antonio de Alexandro Viceprothonotario, Antonio de Ianuario, Camillo de Scortiatis, Mattheo de Afflictis, Antonio de Capellis, Franciſco de Macio de Vrbe, & Marcello Gazella; non votauit Dom. Marieonda, quia non venit illo mane.

Fuit igitur reuocatum decretum, & exequutio facta tempore inuaſionis Regni à Tyranno; quæ ſanè determinatio ſuſtinetur, ex *tex. in l. decernimus* 15. C. *de ſacroſ. Eccleſ.* vbi *Pau. de Caſtr.* in ſummario ipſius le-
21 gis, inquit, *Omnia, quæ facta ſunt tempore Tyrannidis, ſuperueniẽte iuſto Domino, debent reſcindi*, & eſt *tex.* conſimilis *in l. omni innouatione 6. C. eod.* quos adducit *Bart. in tract. de Tyrannid. in 2. q. num. 3.* vbi ex *Diuo Gre-*
22 *gor. Moral. lib.* 11. ità diffinit Tyrannum, vt *Is ſit, qui communi Reipublicæ non iure principatur*, quod continge-
23 re tradit *Bart.* ibi, quia caret titulo, & non eſt electus de iure, *cap. venerabilem de elect. Socc. conſ.* 22. *num.* 2. inquiens antiquitus fortes Reges fuiſſe vocatos Tyrannos, ſed poſtea ac-
24 cidit Tyrannos vocari peſſimos, & improbos Reges luxurioſè dominationis cupiditatem, & crudeliſſimã dominationem in populos exercẽ-
25 tes *à Tyro*, quod eſt anguſtia, quia anguſtiant, & cruciant, nam *Tyrus* interpretatur anguſtia, vel tribulatio, quæ conueniunt his, quos propriè nos Tyrannos appellamus, ſubdens, quod is qui iniuſtè Rempu-
26 blicam, ſcil. Romanorum, ſeu Imperium, vel Regnum aliquod retinere nititur, Tyrannus meritò appellatur.

Vndè cum *Bartolo in d. tract. num. 16. in 7. q.* concludendum eſt, quod omnia geſta tempore illius Galli, ſiue per ipſum, ſiue per eius aſſertos Officiales fuiſſe nulla ex defectu iu-
27 riſdictionis, ac pro nullis habendas eſſe ſententias, & decreta prolatas, ac interpoſita, ſic etenim clarè innuit *tex. in d. l. decernimus*, ibi, *Antiquatis, ac infirmatis funditus*, vbi *gloſ.* docet eſſe nulla ipſo iure, & *in d. l.*
28 *eorum innouatione*, vbi *gloſ.* inquit, *Quia fortè erat facta ab aliquo Tyranno nouatio, quod canones deſierunt eſſe in vſu*, & notanter *Bart.* ait *d. nu.* 16. ideò dicere *textum Infirmatis funditus*, quaſi dicat, fundamenta eorum ſunt nulla, & ſic nullo tempore valuerunt, ſubdens, *Idem de his, quæ fiunt ab Officialibus poſitis per ipſos eadem ratione, & ſic eſt expreſſum extr. de ſchiſmat. cap. 1. & in cap. ordinationes,*
29 *Nullus enim Officialis in Ciuitate dicitur liberè iudicare, quando eſt ibi Ty-*
30 *rannus, & quicquid fit, videtur factum ab ipſo Tyranno*, vndè ratio ſuadet, vt quicquid Tyranni tempore factum eſt, ſiue ab ipſo, ſiue ab Officialibus, durante tyrannide, nullum, irritum, & caſſum ſit, ac pro nihilo habeatur, & concludit *Bart. nu.* 17. *loc. cit.* quod
31 facta tempore Tyranni, dicuntur facta tempore ſchiſmatis, quo nihil poteſt agi, & actum non ualet.

Cui ſententiæ inclinauit, eamque approbauit Excellentiſs. Regni Prorex, de uoto Supremis Collat. Conſil. nam ſedatis commotionibus, dũ plura fuiſſent interpoſita decreta, prolataq; ſententiæ tempore commotionum plebicularium, inualeſcente Tyrannide, quæ tot, tantiſq; plagis, anguſtijs, ac tribulationibus, maiorem Vrbis Neapolis, ac aliqualem Regni partem anguſtiatam tenuit (paucis licèt diebus, quos abbreuiauit Deus) à quibus quamplurimi conquærebatur, eò quod iniuſtitiam maximam continebant, fuit per Rotam Magn. Cur. iunctis Claſſibus conſultum Excellentiſs. Regni Proregi, quatenus normam traderet circa executionem præfatarum ſententiarum, & decretorum, vel ſuſpẽ-

32 ſionem; & reſponſum fuit, quod de eis nulla habeatur ratio, ac ſi non fuiſſent in mundo, quodq; iterum fieret diſcuſſio, cuius conſultationis, & reſcripti tenor paſſim omnibus innoteſcit forum ſectantibus.

SVMMARIVM.

1 *FEriæ à quibus fuerint indictæ, & de earum origine, faſtorumque dierum.*

2 *Feriæ, earum attenta Ethymologia, vndè fuerint dictæ.*

3 *Feriæ ab Antiquis, vocabantur feſta.*

4 *Faſti dies ab Antiquis dicebantur dies litigabiles, & dies ſeſſionum, quibus Iudices ius dicunt, & pro Tribunali ſedent.*

5 *Faſtos dies Antiquitas Dijs dicabat, Profaſtos hominibus ad rem priuatam, & publicam adminiſträdā conceſſi erāt.*

6 *Victimæ mactabantur in diebus feſtis, ſacrificia offerebantur, rebuſq; diuinis opera dabatur, aliaq; exercebantur munia.*

7 *Immunitas operum, & laborum die feſto ſeruis dabatur, ad differentiam dierum Profeſtorum.*

8 *Feriæ antiquitùs præconia voce denunciabantur.*

9 *Ferias pollui dicebant Antiqui, ſi quis diebus feſtis, tale aliquid egiſſet.*

10 *Feriæ dicuntur ex eo, quod forenſibus tantùm negotijs dant vacationem.*

11 Eccleſia *vocat dies feriatos, eos dies, qui non ſunt ſollemnes.*

12 *Feriarum nomen à feriendis epulis dictum.*

13 Societas Ieſu *laudatur.*

14 P. Vincentius Carrafa Reuerendiſs. Generalis Societatis Ieſu *laudatur.*

15 Author *patrocinium gratis præſtans in cauſis Ill. Marchionis Baſelicis iuſſu* Rererendiſs. P. Vincentij Carrafa Generalis Præpoſiti Societatis Ieſu, *quid obtinuerit.*

16 Author *pollicetur tertium Diſceptationum forenſium volumen, hoc expleto opere, typis prodere.*

17 *Feriæ ſollemnes, dicuntur introducta in honorem Dei.*

18 *Feriæ Indictæ, dicuntur, quæ colligendorum fructuum cauſa indicuntur, meſſium, & vindemiarum tempore.*

19 *Feriæ Indictæ, quæ ad ruſticorum priuilegium principaliter ſunt introductæ, dicuntur à nonnullis* Tempeſtiuæ.

20 *Feriæ Indictæ obſeruantur arbitrio Præſidis Prouinciarum iuxtà regionum diuerſitatem, quæ vel tardiùs, vel citiùs fructus producunt, & ad requiem laboris dicuntur indictæ ad hoc vt quieſcant homines à iurgijs, dùm laborant circa meſſes, & vindemias.*

21 *Feriæ an poſſint à Prouinciarum Præſidibus ſtatui, vel tantùm ſtatutas antiquitus inducere.*

22 *Feriæ repentinæ vndè dictæ, quibuſuè in caſibus practicentur.*

23 *Ferias repentinas præter Principem, nullus elargitur.*

24 *Reſtitutio datur læſo tempore feriarum repentinarum, ſecùs verò in alijs ferijs.*

25 *Ferię repentinę fuerunt indictę ob natale Sereniſſimi noſtri Regis Philippi IV.*

26 *Ferię in honorem Principis decreto, dicuntur honorarię.*

27 *Repentinę ferię, quibus in caſibus indici conſueuerunt.*

28 Dom. Auguſtinus Barboſa Epiſcopus, *de Menſe Nouembris 1649. diē ſuum obijt in Ciuitate Vgenti.*

29 *Ferię Imperiales, dicuntur feriæ repentinę.*

30 *Feriales dies apud Antiquos, quibus de cauſis dicebantur.*

31 Fe-

31 *Feriæ obſeruantur etiam in diebus ſemiferiatis.*
32 *Ferijs inductis in honorem Dei, non poteſt à partibus renunciari.*
33 *Feriatos dies in honorem Deorum, Antiquitas permaximè obſeruabat.*
24 *Feſta polluta dicebantur ab Antiquis, quando ſeruile opus in ijs exercebatur.*
35 *Acta facta in diebus feriatis in honorem Dei, etiam partibus conſentientibus, ſunt nulla.*
36 *Feſtiuis in diebus, actus iuriſdictionis contentioſæ, non licet exercere.*
37 *Renunciare fauori ſuo quilibet poteſt, dummodò publicę utilitatis gratia, non fuerit introductum.*
38 *Iuris publici quod eſt, à ſolo Principe, remitti poteſt.*
39 *Feriæ in honorem Dei decretæ, non ad quietem ſolùm, & animi relaxationem, ſed introducta etiam fuerunt, ut liberiùs orationi, diuinis officiis, & meditationibus nobis vacare liceat.*
40 *Iudiciales actus ſunt prohibiti in diebus feriatis in honorem Dei, inter quos enumerantur dies maioris hebdomada.*
41 *Feriatis etiam diebus ad honorem Dei, etiam in die Paſchatis, poteſt procedi contra latrones inſignes, & maleficos, grauium ſcelerum patratores, etiam ad promulgationem ſententię capitalis, & eius exequutionem, item in cauſis criminalibus ad receptionem teſtium, & delationem iuramenti.*
42 *Repentinis feriis, nequidem ex partiũ conſenſu, renunciare licet, ideoq; nec iuriſdictio in iis exerceri poteſt.*
43 *Renunciatio feriis repentinis, qua de cauſa non teneat, renunciatione facta ſimpliciter feriis.*
44 *Conſenſus tacitus, nec expreſſus operatur, ut teneat renunciatio feriis repentinis, nam de his iudicatur, ſicuti de feriis ſollemnibus.*
45 *Poſtulare prohibitus ob reuerentiam Prætoris, etiam utraq; parte conſentiente, repellitur à poſtulando.*
46 *Cauſa ſummariæ, nequidem agitari poſſunt in feriis repentinis.*
47 *Feriæ vindemiales, & meſſium, quandò indicebantur antiquis temporibus.*
48 *Feriis meſſium, & vindemiarum, poteſt à partibus renunciari, & de ratione.*
49 *Acta facta de partium conſenſu tempore feriarum vindemię, & meſſis valent.*
50 *Conſenſu partium accedente, poſſunt in ius vocari tempore feriarum meſſis, et vindemię.*
51 *Feriæ ſecundum varios regionum mores, diuerſimodè indicuntur.*
52 *Feriæ ordinariæ in Regno, quo tempore indicuntur.*
53 *Feriæ in Regno prorogari paſſim conſueuerunt ad petitionem Electorum huius Fideliſſimæ Ciuitatis Neapolis.*
54 *Feriæ prorogatæ fuerunt in Regno, etiã vſque ad diem Sancti Martini.*
55 *Actus iuridici incumbentes ad compilationem proceſſus expediuntur in diebus feriatis, obtenta diſpenſatione à Supremo Collaterali Conſilio, quod procedatur feriis non obſtantibus.*
56 *Princeps, dùm diſpenſat, quod procedatur feriis nòn obſtantibus, poteſt inuitus quis trahi ad Iudicium, ac ſi feriæ non extarent.*
57 *Diſpenſatio, quod procedatur feriis nõ obſtantibus, quomodo practicetur.*
58 *Feriarum tempore an poſſit procedi ad expeditionem articuli iuris abſq; termino accedente diſpenſatione, & qualiter ſe habeat praxis in eiuſmodi negotio.*
59 *Author profitetur, in gratiam Tyronum, ſemper inuigilare.*
60 *Feriarum tempore, ſi fuerit proceſſum abſq; diſpenſatione regia, & conuẽtus paſſus fuit ſecum procedi, nulla facta oppoſitione de ferijs, an poſſit dici de nullitate actorum.*
61 *Feriarum exceptioni partes poſſunt renunciare, nedùm expreſsè, verùm etiam tacitè.*
62 *Renunciatio feriarum per acquieſcentiam partium, utrum neceſſè ſit, quod*

ſiat per principalem, vel poſſit etiam fieri per procuratorem.

63 Procurator acquieſcens, quod procedatur tempore feriarum, videtur eiſdē ferijs renunciare.

64 Statuta recipiunt interpretationem à iure communi.

65 Exceptio feriarum eſt dilatoria, quam Procurator poteſt omittere.

66 Renunciatio exceptioni feriarum per Procuratorem facta, ſi eſt Domino periculoſa, an valeat?

67 Iudicem habere propitium, valde intereſt.

68 Donatio procuratori non permittitur, nec in mandato quantumuis latiſſimo, videtur comprehenſa.

69 Renunciatio feriarum, an poſſit fieri per Procuratorem tacitè, ſiue expreſsè, diſtinctionis fœdere conciliat opinionem Author.

70 Feriæ dum prorogantur, An neceſſaria ſit etiam diſpenſatio Regia, quod in iis feriis procedatur, vel ſatis ſit diſpenſatio primo loco obtenta tempore feriarum?

71 Author tenet non eſſe neceſſariam nouam diſpenſationem regiam, quod procedatur feriis non obſtantibus in feriis prorogatis, ex pluribus.

72 Terminus prorogatus non eſt idem terminus, ſed primus, non diuerſus.

73 Actus prorogatus eſt idem cum primo, non diuerſus.

74 Terminus ſolutionis per creditorem prorogatus, nihil immutat ex iis cautelis, quas habebat virtute ſui crediti.

75 Textus in l.fin. C.de nouation. ab Authore adducitur, ad probandum, quod terminus prorogatus ſit idem terminus.

76 Correctum quod non eſt expreſsè, nequidem ex tacito corrigitur.

77 Prorogatio termini ſtatuti in diſpoſitione pœnali, prorogat pœnam, non autem obſtringit, ſeu tollit.

78 Terminus prorogatus partium aſſenſu, dicitur prorogatus cum ſuis acceſſoriis, & qualitatibus.

79 Diſpenſatio regia etiam in feriis prorogatis, vt ijs non obſtantibus procedatur, expetenda eſt ad euitandum dilationes, non autem quod ſit neceſſaria.

80 Feriæ, vtrum ſint inducta in fauorem Iudicum, vel litigantium?

81 Iudices, tempore feriarum, tenentur iudicare obtenta diſpenſatione à Collaterali Conſilio conſueta, quod procedatur ferijs non obſtantibus, ſecundum Io. Vinc. Ann.

82 Iudices renuentes tempore feriarum meſſis, & vindemiarum procedere, ſtante diſpenſatione Regia, quod procedatur ferijs non obſtantibus, an teneantur in ſindicatu.

83 Feriæ nedum inducta cenſentur in fauorem litigantium, verùm etiam Iudicum ſecundum Theſaur. loc.cit.

84 Auditores Rotæ Romanæ gaudent ferijs æſtiuis, ad hoc vt quieſcant à laboribus.

85 Caſſiani à Puteo dicterium circa renunciationem feriarum à Partibus factam, Si vos non renunciaſtis, Ego non renunciaui, recenſetur.

86 Index, & arbiter cogi non poſſunt, vt procedant tempore feriato, licèt Partes ferijs renuncient.

87 Feriæ nulla dantur in Arbitrario, & de ratione.

88 Arbitramentum non redigitur ad inſtar Iudicii, ſed ad inſtar contractus tranſactionis.

89 Feriæ non dantur in contractibus.

90 Feriæ meſſium, & vindemiarum allegari poſſunt, tàm à Teſte, quàm ab Aduocato.

91 Iudices in Regno nulla admiſſa excuſatione procedunt tempore feriarum meſſis, & vindemiæ habita diſpenſatione, quod procedatur ferijs non obſtātibus, tàm domi, quàm ſtatutis diebus, in Tribunalibus.

92 Ferijs æſtiuis durātibus in Regno, qualiter procedant Tribunalia, quique ſint ſtatuti dies.

93 Ferijs meſſium, & vindemiarum, an gaudeant etiam ij, qui rurales non ſunt.

94 Fe-

94 *Ferijs meſſium, & vindemiarum gaudent etiam Milites, Burgenſes, & Doctores, aliaq; ſimiles perſonæ, quæ non colligunt, nec laborant.*

95 *Ferijs vt gaudeant tempore vindemię, & meſſis, homines, qua ratione fuerit introductum.*

96 Theſaurus *improbatur ab* Authore, *dum tenuit ferias meſſium, & vindemiarum, non proficere ijs, qui non habent ſtabilia, nec per ſe, nec per alios vacare tenentur meſſibus, & vindemijs.*

97 *Feriæ meſſium, & vindemiarum introductæ fuerunt principaliter, adhoc vt vacent homines à laboribus, & requie potiantur, etiamſi nulla habeãt ſtabilia, nec per ſe, nec per alios, meſſibus, aut vindemijs vacare tenentur.*

98 *Ridiculum eſſet in Regno opponere, quem non debere ferijs meſſium, & vindemiarum potiri, eò quod bona ruralia non habeat, nec per ſe, aut alios vacet meſſibus, aut vindemijs.*

99 *Ferijs indictis propter guerram, an poſſint partes renunciare?*

100 *Feriæ repentinæ potius aſſimilantur ferijs indictis in honorem Dei, quàm meſſium, & vindemiarum.*

101 *Feriarum tempore, quibus de rebus cognoſci poſſit?*

102 *Alimentorum cauſa, ideò dicitur ſummaria, quia expeditur de plano, etiam diebus feriatis.*

103 *Legitimæ cauſæ non ſit ſummaria, etiamſi verum ſit, quod ſuccedit loco alimentorum.*

104 Dom. Scipio Rouitus Regens, *appellatur magnus Practicus, & communis Præceptor ab* Authore.

105 *Feriarum tempore an poſſit cognoſci de alimentis præteritis, vel tantùm de futuris, & præſentibus?*

106 *Alimenta, quæ debeantur ex contractu, vel ex vltima voluntate, an operetur diſcrimen circa priuilegia alimentorum, vel ſaltim circa actiones ex ijs deſcendentes.*

107 *Alimenta ex contractu, vel ex vltima voluntate debita, petuntur iure actionis, cætera verò Iudicis officio.*

108 *Alimentorum priuilegia ſatis diſtant quando alimenta ſunt præſentia, & futura, non autem præterita.*

109 Author *recedit à doctrina* Baldi, Didaci Perez, & Regentis Rouiti *in caſu indicato.*

110 *Feriarum exceptio non obſtat, vbi res eſſet tempore peritura, & periculum eſſet in mora, cuiuſcumque generis feriæ indicentur.*

111 *Ferijs ſollemnibus renunciari non poſſe etiam ex pacto, limitatur ſex in caſibus.*

112 *Feriæ nullæ obſeruantur de inductis ad vtilitatem hominum, in Tribunali Regiæ Cameræ Summariæ.*

113 *Praxis procedendi tempore feriarum inductarum ad vtilitatem hominum in cauſis tangentibus intereſſe Regij* Fiſci, *vndè proceſſerit?*

114 *Feriarum tempore proceditur in cauſis publicis principaliter, vel ſecundariò pertinentibus ad regimen, ſiue conſeruationem Reipublicæ.*

115 Author, *feriarum tempore, quæſtiones de ferijs elaborauit, ad ſubleuandos Lectores à laboribus.*

116 *Feriarum materiam, qui tractauerint, inſinuatur.*

ARGVMENTVM.

De feriis: tùm inductis in honorem Dei, cùm repentinis, ac ad vtilitatem hominum introductis, pleno agitur calamo; Deq; earũ origine, Ethymologia, & diuerſitate è veterum, & recentiorum repetitis

titis

titis calculis, non iniucundè adnotatur; qualiter practicentur toto terrarum Orbe? quęque peculiaris ſit obſeruantia procedendi earum durante tẽpore in Tribunalibus Regni Neapolis, & Vrbis Romę? Quæque neceſſaria ſit diſpẽſatio in Regno ad finem vt procedi poſſit ad actus incũbentes pro inſtructione Iudicii, ſiue proceſſus? Et an feriis prorogatis, neceſsè ſit nouam obtinere diſpenſationẽ, vltrà primam obtentã, quod *Procedatur ferijs non obſtantibus*? Et an terminus prorogatus ſit idem cum primo, vel diuerſus? Et à quo die regulariter indictæ ſint feriæ cereales, & vindemiales in Regno? quibuſuè de cauſis conſueuerint ad petitionem Electorum Fideliſſimæ Ciuitatis Neapolis, prorogari? Et an feriæ ſint inductæ in fauorem Iudicum, vel litigantium? Et an iis poſsint partes renũciare, adeò quod renunciatione facta per Collitigantes, teneatur Iudex procedere, & non procedendo teneatur in ſindicatu? Quodq; cauſarum genus expediri valeat feriarum cuiuſcumque generis tempore? Et an ex eo quod ſummarię cauſæ ſint, & in iis de plano procedatur, feriarum non obſtet exceptio? Et an etiam iis potiantur, qui rurales non ſunt, nec ruralia, ſiue ſtabilia poſſident bona, adeò quod nec per ſe, nec per alios ruralibus laboribus, meſſium ſcilicet recollectioni, vel vindemię vacare minimè cogantur? quęq; fuerit à Prudentibus excogitata ratio in feriarum introductione principalior (ſiue vti aiũt) finalis? Et an etiam feriis introductis propter guerram poſſint partes renunciare? Eęque vtrum feriis cerealibus, & vindemialibus, vel repentinis, ac in honorem Dei, introductis magis ęquiparandę ſint? Non inconcinnè, ac maximo cum labore *Author* enucleat, Ac pariter innuit, quibus in caſibus conſueuerit feriarum tempore procedi in quorumcumque Tribunalium ſubſellijs, quęque ſit ratio, quod in cauſis tangentibus intereſſe Regii Fiſci, ferię nullę ad vtilitatem hominum introductę obſeruentur, ſicuti in Tribunali Regię Camerę Summarię paſſim obſeruatur; Et obiter (nõ tamen inſcitè) de alimentorum

rum priuilegiis, & pro iis competentibus actionibus, ſiue pręſentia, & futura ſint ſiue de pręteritis quęſtio incidat, & an in iis ſummariè ſit procedendum, pertractatur ad diſpunctionem doctrinę *Dom. Regentis Scipionis Rouiti, & Didaci Perez*, qui *Baldum* inſequuti vnam tenuerunt opinionem, à qua *Author* ex pluribus recedendum monet; Aliaque nonnulla, nec inutilia, imò vſui forenſi accomodatiſſima afferuntur, Ac Authores feriarum materiam tractantes indicantur: Notabilis indagatio ad methodum redacta, & ad iudiciorum praxim delineata, quem vix alibi ita digeſtam, fortaſſe Lector inueniet.

OBSERVATIO XXXXVII.

QVuicquid pleno calamo, eruditè admodum, primarum gē-
1 tium ex antiquitate, moribus, ac ritibus, repetitis de ferijs, faſtorumq; dierum, origine, atque vſu, ex aliorum authoritate tradiderint DD. inter quos emicat poſt *Cuiac. VVeſemb. Viu.* Kirchou. & alios *tom. 1. commun. opinion. lib. 3. tit. 16. Damhaud in praxi ciuil. cap. 119. de fer. Cott. in memorial.* verb. *Feria, Couarr. variar. lib. 4. cap. 19. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 30. Donell. commentar. iur. ciuil. lib. 24. cap. 7.* Epiſcop. Ricc. *in Collectan. deciſſ. par. 1. collect. 124. Petr. Gregor. in ſyntagmat. iur. lib. 2. cap. 16. tit. de ferijs, feſtiſq; & profeſtis diebus, & cap. 17. de vigil. Eccleſiaſt. Tepat. variar. ſententiar. iuris tom. 1. tit. 149. de fer. Perez ad l. 1. tit. 7. lib. 3. Ordinam. Montalu. ad ll. for. tit. de las ferias,* alijque adducti per *Epiſcop. Barboſ. in collect. ad Cod. tit. de for. per tot. & in Collectan. DD. eod. tit. de ferijs tom. 1. lib. 2. decretal. pag.* 400. *Gregor. Lopez in l. 33. cum ſeqq. tit. 2. par. 3. Anaſtaſ. Germon. de ſacror. immunitatib. lib. 3. cap. 20. tit. de fer. Soar. de relig. tom. 1. tractat. 2. lib. 2. de dieb. feſt. Cardin. Baron. Annal. Eccleſ. tom. 1. anno Chriſti 58. pag. 629.* alijq; infra allegandi, *Theſ. dec. Pedem. 39. ex num. 4. & dec. 96. Camill. Borrell. in Summ. deciſſ. Vniuerſ. Orbis par. 2. tit. 38. de ferijs, Didac. Couarr. variar. reſol. lib. 4. cap. 4. Mandoſ. in tractat. Commiſſion. commiſſ. ferijs non obſtantibus* 13. nobis praxim ſectantibus, multis poſthabitis, peculiaria quædam

dam

Digitized by Google

dam adnotare viſum eſt.
Vtq; à feriarum denominatione,
ſiue ethymologia initium ducamus,
2 præſciendum eſt,diuerſimodè ferias
fuiſſe dictas, vel etenim dicuntur à
feriendis victimis, & feriendis epu-
lis, quæ his diebus fieri ſolebant, ex
pecoribus, vel rectiùs vti inquit *Fe-*
3 *ſtus Pompeius* relatus à *Borrell. loc. cit.*
num. 25. quia ferias Antiqui feſta
vocabant,cuius traditionis meminit
Theſ. d. dec. 39. *nu.* 11. *ex Feſto lib.6.*
ſubdens ex *Varron.* fari tempore,
quo hoſtiæ cedebantur nefas eſſe,
vndè illud *Ouid.faſtor. lib.*1.

Ille nefaſtus erit, per quem tria verba ſilentur,
Faſtus erit, per quem lege licebat agi.

4 Vndè faſti dicuntur dies, quos vul-
gus litigabiles appellat, ſecundum
Franciſc. Pollet. in Hiſtor. for. Romani
*lib.*1. *cap.* 9. *num.* 2. quo in loco *Phi-*
lippus Broidæus elegantiſſimus Iure-
conſultus dicit faſtos dici dies ſeſſio-
num, quibus Iudices, ius dicunt, &
pro Tribunali ſedent, & adducit
tex. notabilem in *l.*2.*§.dies,ff.quis or-*
do in bonor. poſſeſſion. ſeruetur, & ſe-
cundum *Macrob. lib.* 1. *Saturnal. cap.*
16. *& Plutarch. in Vitis*, in vita Nu-
5 mæ Pompilij,feſti dies erant Deo di-
cati,Profeſti hominibus ad rem pri-
uatam, ac publicam adminiſtrandã
conceſſi,cuiuſq;etenim menſis dies,
aut feſti,aut Profeſti erant apud Ro-
manos etiam Ethnicos. In feſtis vi-
6 ctimæ mactabantur, ſacrificia offe-
rebantur, rebuſq; diuinis opera da-
batur, fiebant epulæ, & ludi,ac ſpe-
ctacula populo dabantur, & feriæ
agebantur; Epulæ ex pecudum, &
frugum prouentibus fiebant:quò fa-
ctum eſt, vt feriæ dicti ſint ipſi dies
feſti. Etenim die feſto, forenſium,
negociorum, iurgiorum, & litium
vacatio in liberis hominibus erat:in
7 ſeruis verò immunitas operum, &
laborum: neq; enim, vt diebus pro-
feſtis ea à ſeruis Domini exigebant.

Vnde *Cicero lib.*1.*de diuinat.* & *lib.*2.
de legi. iuxtà leges 12. tabularum,
ait, Ferijs iurgia amouentur.Et ideò
8 voce præconis denunciabant, ne
quid tale ferijs ageretur,& præcepti
negligens mulctabatur;& ferias pol-
lui dicebant.ſi quis diebus feſtis tale
9 aliquid egiſſet, ſicuti tradit *P. Azor.*
loc.cit. lit. E. vbi disertè quoq; tradit
genera feriarum ſecundum iuris in-
terpretes, vel (quod magis arridet)
10 ferias ex eo dici, quod à forenſibus
tantùm negotijs dant vacationem,
tradit *Vlpian. in l.Diuus* 9. *ff.de ferijs,*
vbi *gloſ.* in verb. *A forenſibus,* decla-
rat; ideſt *ab ijs, quæ fiunt in foro, vbi*
redditur ius, adducens *textum* cōcor-
dantem *in l. comparationes, C. de fid.*
inſtrum. quam æthymologiam com-
muniori ſenſu amplexati fuerunt
Summiſtæ, Placentin. in ſumm. lib. 3.
*tit.*12. *Azo lib.*2.*tit.*12. *Goffr. in tit. de*
ferijs, Hoſtienſ. in ſumm. eod tit. §. *quare*
dicuntur feriæ, eiq; adhæret *Theſ. loc.*
cit. num. 11. vbi notabiliter tradit
11 Eccleſiam contrario nomine feria-
tos dies non ſollemnes vocare,vndè
feria 2. 3. & 4. cuius inſtituti origi-
nem ſcribit *Polydor. Vrgil. de rerum*
inuent. lib. 6. *cap.*5. qui pariter feria-
12 rum nomen à feriendis epulis di-
ctum voluit.
Et licèt præallegati Authores,
alijq; ſparſim pluras feriarum diffe-
rentias tradiderint, perbellè mate-
riam ad compendium deduxit eru-
ditiſſimus *Io. Azor. Societatis Ieſu In-*
*ſtitution. moral. par.*2. *lib.*1. *tit. de ter-*
*tio Decalogi præcept. cap.*27. *tit.de ope-*
rib. quibus eſt diebus feſtis ſuperſeden-
13 *dum*(extollenda ſemper Societas Ie-
ſu, è qua,tanquam ex Equo Troia-
no, tot celeberrimi viri, ac inſignes
in quocunq; ſcientiarum genere, in
humanis, diuiniſq; literis eruditiſſi-
mi, ingenio acuto, eloquentia admi-
rabili, abſtruſarum ſcientiarum co-
gnitione, & vitæ ſanctitate clariſſi-
mi, tanta morum integritate,tanta-
que animi fortitudine,& conſtantia
emi-

emicant, quorum egregia ingenij
monumenta poſteritati tradita ità
clarè teſtantur, vt eos ſupra omnem
ingenij aleam poſitos eſſe, minimè
ſit hæſitandum, viri equidem non
ſibi ipſis, nati, ſed Ciuitatum Orbis
incolis, pietati, & commodis addi-
cti; Gaudeatq; omni æuo Societas
poſt tot præclaros Heroas de Re-
uerendiſſimo P. Vincentio Carrafa
14 ſuo Generali, qui mirandis, multiſ-
que virtutibus clarus, nuper rebus
humanis exceſſit, magnum ſui deſi-
derium, nedùm ſuæ Religioni, verũ
etiam omnibus relinquens, cuius
præclara geſta vnico vt complectar
effatu, in ſuimetipſius conſtanti de-
miſſione enituerunt, & licèt multi
multa de tanto viro, eiuſq; incom-
parabilibus vitæ moribus aſſerere
poſſint, mihi fas ſit dicere, quod dũ
15 *Ego* cauſam agerem Illuſt. Marchio-
nis Baſelicis Nicolai Rodulphi, pro
quo interſtitio circiter annorũ decẽ
non ſine ingenti labore patrociniũ
16 præſtiti, pluraq; reſponſa edidi, quæ
hoc expleto opere (Deo ſuffragan-
te) typis tradam, nullo recepto ho-
norario, nec ſalario, quod ab ipſo
mihi pluries oblato, & tranſmiſſo,
renui recipere, ex quo probè noſce-
bã, ſuis indigentijs minimè proſpi-
cere potuiſſe; Præfatus P. Vincen-
tius ea qua præſtabat humanitate
iniunxit mihi (Rogabat ille) in pa-
trocinium deſererem, futurũ enim,
quod ſi Marchio, hoſte ſibi Mercu-
rio, grates mihi referre non potue-
rit ob tot, tantoſq; labores pro ipſo
ſumptos, Deum ipſum largitorem
munificentiſſimum agnoſcerem; Pa-
rui *Ego* tanti viri monitis (ſeu mauis)
iuſſibus libenter, & nec quidẽ obo-
lum à Marchione volui, ſicuti in
multis aliorum cauſis de more
peregi. Agnoui tamen paucorum
indè menſium ſpatio, ſinceri vi-
ri probatam pollicitationem, nam
frequenti Clientum calculo accer-
ſitus, vnum illud, quod Marchioni
condonaui, in centuplum elargitus
fuit mihi Dominus. Delatam hanc
volo ad poſteritatem de Societate
Ieſu, ac Patre Vincentio Carrafa
tenuis licet, veridica tamen collau-
datio.

Quatenus tamen inſtitutũ noſtrũ
capit communi ſenſu tripliciter eas
accipiunt Conſulti, Aliæ etenim
17 ſunt *Sollemnes*, quæ in honorem
Dei introductæ sũt *l.2. & 3. & l. qua-
traginta cũ ſeqq. C. de fer. cap. fin. eod.*
18 *tit.* Aliæ dicuntur Indictæ, quę colli-
gendorum fructuum cauſa indicun-
tur, eaſq; meſſium, & vindemiarum
tempore exemplificat *Vlpian. lib. 4.
de omnibus Tribunalibus*, translatus
in l.1. in princ. ff. de ferijs, vbi id expri-
mi tradit in Oratione Diui Marci
habita in Senatu, quam non haberi
inſinuat *gloſ.* ibi in verb. *Exprimitur*,
& eſt *tex. in l.2. ff. eod. & in l. 2. l. om-
nes 8. C. eod. tit. & in d. cap. fin. de ferijs*,
19 eaſq; tempeſtiuas nonnulli vocant,
ſuntq; ordinatæ ad ruſticorum pri-
uilegium principaliter, ſicuti de tẽ-
20 pore ſecationis meſſium, & colle-
ctionis vuarum loquitur *Placent. in
d. lib. 3. tit. 12.* & fusè *Azo loc. cit. tit.
12.* inquiens eas obſeruari ad requiẽ
laboris, ad hoc vt quieſcant homi-
nes à iurgijs dùm laborãt circa meſ-
ſes, & vindemias, eæq; indicuntur
arbitrio Præſidum Prouinciarum,
iuxtà regionum diuerſitatem, quæ
vel citiùs, vel tardiùs fructus pro-
ducunt, *l. Præſides, ff. de ferijs*, vbi *gloſ.*
in verb. *Statuere*, vt contrarietatem
euaderet de *tex. in l. à nullo, C. eod.* in-
21 quit *Præſides illas ſtatuere minimè poſ-
ſe, ſed ſtatutas antiquitus inducere*, alle-
gans *tex. in l. ſi aliquam in princ.* verb.
*Et ferias, ff. de offic. Proconſ. Goffred. in
Summ. tit. de fer. col. 1. Hoſt. in Summ.
eod. tit. 5. qualiter diſtinguantur in fin.*
vbi plura ad meſſium, & vindemia-
rum ferias deducit, & ex diuerſis
Scriptoribus latè agit *Renat. Chop-
pin. de priuileg. ruſticor. lib. 2. cap. 7.* Has
ferias ob cauſam prophanam, ad

ferentiam feſtorum ob cauſam diuinam, rectè appellaſſe *Hermanum Vulteium iuriſprudentiæ Romanor. lib. 2. cap. 30. ſub tit. de fer. & dilat.* obſeruat *Borrell. loc. cit. num.* 45.

22 Aliæ ſunt feriæ repentinæ, ex eo dictæ, quia à Principibus ordinantur de repentè, vel ob Principis reuerentiam, quando dies eius natiuitatis celebratur, aut Imperij illius, vel quia duxit vxorem, vel alia iuſta de cauſa, *l. ſed etſi*, §. *ſi feriæ*, *ff. ex quib. cauſ. maior. l. 1. l. à nullo*, & *l. omnes dies*, *C. de fer.* de quibus præter iura allegata, plura tradit *Specul. in tit. de fer.* §. 1. *num.* 4. & *ſeqq. Matth. VVeſembec. eod tit. ff. de fer. num.* 3. *Alber. Gentil. de diuer. tempor. appell. cap.* 15. *Pollet. lib.* 1. *hiſtor. fer. Rom.* 8. & *Ordinat. Camer. in part.* 2. *tit.* 34. *Ioann. Zanger. de exception. cap.* 7. *nu.* 8. verſ. *Aliæ*, Hæ tamen feriæ repentinæ à

23 nullo dari poſſunt, niſi à Principe, *l. à nullo*, vbi *Bal.* & alij, *C. de fer. Abb. in cap. fin. num.* 8. *eod. tit.* vbi notat eſſe ſpeciale in ferijs prædictis, quod ſi

24 aliquis læditur, datur illi reſtitutio, quod non eſt in alijs ferijs, hæ namque feriæ repentinæ præuideri non poſſunt, & docuit *Bart. in l. ſed et ſi*, §. *ſi feriæ*, *ff ex quib. cauſ. Cardoſ. in Summ. ſeu Prax. Indic. & Aduocat.* verb. *Feriæ* §. 1. *in fin. Conſiliar. Gizzar. dec. Sac. Conſ.* 58. *num.* 4. vbi tradit ob

25 nuntium acceptum de natale Sereniſſimi Regis noſtri Philippi IV. fuiſſe in Regno indictas ferias, ibiq; aduertit vti peculiare, partibus læſis dari reſtitutionem in integrum ob ferias prædictas, plura *Maſtrill. de Magiſtrat. lib.* 3. *cap.* 4. *ex num.* 188. verſ. *Trigeſimo ſeptimo*, præſertim *nu.* 192. vbi ferias in honorem Princi-

26 pis decretas, honorarias appellat per *tex. in d. l. omnes*, *C. eod.* ſubdens

27 *num.* 193. ideò repentinas vocari ferias prædictas, quæ à Principe propter inaugurationem, triumphum, rem proſperè geſtam, natalem alicuius magni Principis, uel filiorum, matrimonia inter Principes contracta, aut alias cauſas extra ordinem indicuntur, quia nulla earum certa lex, aut tempus determinatum reperitur, ac de his ferijs loquitur *Gloſ. in clem. Sæpè*, uerb. *Neceſſitate in fin. de verbor. ſignif. Petr. Gregor. in Syntagmat. iur. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 12. & 20. *Didac. Perez ad l.* 1. uerſ. *Præterea ſunt tit.* 7. *lib.* 3. *Ordinam. Bernard. Greua in addit. ad Gayll. lib.* 1. *concl.* 53. *conſid.* 2. *num.* 3. *Camill. Borrell. in ſumm. deciſſ. tom.* 2. *tit.* 38. *num.* 46. *Maſtrill. de Magiſtrat. lib.* 3. *cap.* 4. *à num.* 187. & præſertim *num.* 192. ubi eleganter declarat ferias repentinas,

28 quorum memor fuit *Dom. Barboſ. Epiſcop.* nuper dùm hæc reuideo de Menſe Nouembris diem functus *in Collectan. ad l.* 4. *C. de fer.* Itidem Imperiales dici ferias repentinas eò quod ut plurimum à ſummo Principe ſtatuuntur, eſt *tex. in d. l. à nullo*,

29 *C. de fer.* ob idq; Imperatiuas uocat *Alexan. ab Alex. lib.* 5. *Genial. cap.* 7. quarum plura exempla apud *Varron. leguntur lib.* 5. *de lingua latin.* & *in Calendario Romano Manutij*, quorum memor fuit *Theſ. d. dec.* 39. *nu.* 6. verſ. *His ſimiles*, eiſq; ferijs à Principe indictis, alludit *Martial. lib.* 10. *Epigrammatum*, illo carmine

Natalem colimus, tacete lites.

& eruditè ſatis agit *Borrell. d. tit. de fer. num.* 46. *cum plurib. ſeqq.*

Nec deerant & alij feriales dies apud Antiquos, ſcil. dies feſti parti-

30 culares, & familiarum. Item eius diei, quo quis inaugurabatur, Magiſtratũ ineundo, de quibus *Symach. lib.* 5. *Epiſtol. Epiſt.* 5. vbi inquit *Hinc factum eſt, vt me in conſortium feſtorũ tuorum Conſul adſcires*, & iterum *lib.* 7. *Epiſt.* 1. & *lib.* 8. *Epiſt.* 14. multiſq; alijs in locis, ſicuti eruditè obſeruauit *Theſ. d. dec.* 39. *num.* 8. verſ. *Erant vlterius*, vbi poſt *Fabr. lib.* 1. *Semeſtr. cap.* 6. *in princ.* enumerat inter dies feſtos, dies Sponſalitiorum, Natalitiorum, ac Chariſtiorum, de quibus

plenè

plenè *Polidor. Virgil. lib. 6. de inuent. rer. cap. 7.* qui & ferias dominicales adijcit his ferijs.

31 Adnumerantur quoq; & dies ſemiferiati, vt dies Rogationum, quibus de mane tantùm feriæ ſeruantur ſecundum *Bertachin. in tract. de Epiſcop. par. 1. §. nunc quæro num. 21.* quem allegat *Theſ. dec. 39. num. 10.* verſ. *Sunt & dies,* de quibus pulchrè *Card. Tuſc. concluſ. 96.* verb. *Feriati dies nu. 3.* verſ. *Sunt rogationes tom. 3.*

32 Modò propriùs ad praxim accedendo, ſciendum eſt, ferijs ſollemnibus inductis ad honorem Dei, & Sãctorum eius, non poſſe à partibus renunciari, *cap. 1. & cap. fin.* vbi *Abb. num. 9. de fer. l. 1. & l. ſi feriatis*, vbi *DD. ff. de fer. l. dies feſtos, & l. omnes, C. eod. l. ſed & ſi, §. ſollemnium, ff. ex quib. cau. maior. gloſ. fin. in cap. vltim. de Iudic. Specul. in tit. de renunc. & concluſ. §. 1. col. 3. & in tit. de fer. §. fin. Bart. in l. ſi feriatis num. 2. ff. de arbitr.* plura per *Theſ. d. dec. 39. num. 4.* verſ. *Sciendum eſt, & num. 5.* vbi obſeruat

33 maiorem religionẽ inualuiſſe apud antiquos, circa dierum ſollemnitatem eorum Dijs dicatorum, quàm quæ hodie à Chriſtianis hominibus obſeruetur, atque his talis honos habitus, vt nec quidem ex partium conſenſu, fari liceret, quibus diebus ſolis ſacrificijs in honorem Deorũ, intenti erant, pollutaq; dicebantur

34 feſta, quibus aliquod ſeruile opus exerceretur, vndè flamines incedebant, qui opere abſtinendum monebant, ſicuti pluribus exornat *Barnab. Briſſon. de formul.* cui ſanè obſeruantiæ arrident elegantes illi *Tibulli* verſus *lib. 2.*

Luce ſacra requieſcat humus, requieſcat arator,
Et graue ſuſpenſo vomere, ceſſet opus.
Soluite vincla iugis, nunc ad præſepia debent.
Plena coronato ſtare Boues capite.
Omnia ſunt operata Deo, non audeat vlla
Laniſicam penſis impoſuiſſe manum.

De quibus operibus euitandis in diebus feſtiuis pulchra itidem carmina fecit *Ouid. Faſtorum lib. 1.*

Proſpera Lux erit, linguis, animiſq; fauete,
Nunc dicenda bono, ſunt bona verba, Die.
Lite vacent aures, inſanaq; protinus abſint
Iurgia, differ opus, Lucida turba tuum.

quorum meminit *Borrell. nu. 101. & Theſ. dec. 39. n. 5.* licet carmina *Ouid.* non attulerit, ſolum *Tibull. loc. alleg.* Silent igitur diebus ſollemnibus actus iuridici, ideoq; etiam

35 partibus ipſis conſentientibus, acta facta ſunt nulla, & non valent, niſi aliqua vrgeat neceſſitas *Gizzar. d. dec. 58. num. 8. Borrell. loc. cit. num. 66.* verſ. *Regula*, poſt *Maran. in Specul. aur. par. 4. diſtinct. 16. num. 41. cum ſeqq. Proſper Carau. in rit. Magn. Cur. 80. per tot. Troyſ. in rit. 116. num. 1. & 2. Nauarr. in cap. cum contingat cauſa nullitatis 12. de reſcrip.* quos allegat *Borrell. vbi ſupra, Cardoſ. in Summ. ſeu prax. Iudic. & Aduocat.* verb. *Feria §. 2. & §. 8.* vbi tradit in diebus

36 Dominicis, vel feſtiuis, non licere exercere actus iuriſdictionis contẽtioſæ, nec litigare, nec iurare, nec iudicare, nec mercari, per *tex. in cap. 1. & fin. de fer.* vbi notant omnes, & ſunt verba apertiſſima, ibi, *Vſque adeò conuenit ab huiuſmodi abſtinere, vt conſentientibus etiam partibus, nec proceſſus habitus teneat, nec ſententia, quam contingit diebus huiuſmodi promulgari,*

37 ea nẽpe ratione, quia licèt rei ſuæ, proprioue iuri, quis renunciare poſſit, *l. ſi quis in conſcribendo, C. de pact.* non poteſt tamen priuatus, quod publicæ vtilitatis gratia eſt introductum, renunciare, *l. ius publicum, ff. de pact. l. Neratius, §. ſi verò, ff. de religioſ. l. Paulus, §. Patroni, ff. de bon. libert.* quod enim iuris publici eſt, à ſolo

38 Principe remitti poteſt, *l.* 3. §. 1. *ff. de bon. libert.* vndè *Anaſtaſ. Germon. de ſacror. immunitat. lib.* 3. *cap.* 20. *tit. de ferijs, & dieb. feſtiu. nu.* 18. poſt *Alex. conſ.* 35. *lib.* 2. arguit, quod ſi priuatus iuri publico renunciare non valet, minus renunciare poterit ei, quę in Dei maximi honorem eſt conſtitutum, ſubdens, ferias in honorem
39 Dei eſſe decretas, non ad quietem ſolùm, & animi relaxationem, ſed vt liberiùs orationi, diuinis officijs, & meditationibus nobis vacare liceat *Balb. dec.* 313. incip. *Ferijs ob neceſſitatem, Cened. ad Decretal. Collečtan.* 142. *ſub num.* 1. *Camill. Borrell. de comprom.* §. 2. *gloſ.* 6. *num.* 19. *&* §. 3. *gloſ.* 4. *num.* 68. *& in Summ. deciſſ. tom.* 2. *tit.* 38. *de fer. num.* 90. *&* 91. vbi extendit etiamſi cum iuramento renunciatum eſſet feriis introductis ad honorem Dei, *Dom. Epiſcop. Barboſ. in Collečtan. ad l. omnes dies nu.* 11. *Reg. Sanfel. dec.* 173. *num.* 1. inquiens, quicquid dicāt DD. relati per *Theſ.*
40 *dec.* 95. iudiciales actus eſſe prohibitos diebus feriatis in honorē Dei, inter quos enumerat dies maioris hebdomadæ, itaq; ſeruari aſſerit, iuxtà *tex. in cap. fin. de fer. & in l. omnes, C. eod.* ibiq; pariter obſeruat deciſum pluries, in diebus ferialibus ad honorem Dei, etiam in die Paſchatis
41 poſſe procedi contra latrones inſignes, & maleficos grauium ſcelerum patratores, etiam ad promulgationem ſententiæ capitalis, & eius exequutionem, & in cauſis criminalibus ad receptionem teſtium, & delationem iuramenti, *Sayr. in Clau. regia, lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 18. verſ. *Nomine Clar.* §. *fin. q.* 97. *num.* 6. *Tiraq. de pen. cauſ.* 49. *num.* 31. Vel ſi immineat periculum in retardatione exequutionis, *Bonadill. in ſua Politic. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 212 *Azor. inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 1. *cap.* 27. *q.* 14.
42 Repentinis itidem ferijs, nequidem ex partium conſenſu renunciari licet, ſicuti de ſollemnibus modò verba fecimus, ideòque nec iuriſdictio exerceri poteſt, *Hoſtien. in ſumm. tit. de feriis*, §. *An ferijs poſſit renunciari, Iaſ. in l.* 1. *num.* 3. *&* 4. *ff. de fer. Daniel Venatorius in Analyſ. iur. Pontiſic. lib.* 2. *tit.* 9. §. *quis finis, & effečtus,* verſ. *An autem ferijs, Balb. dec.* 313. *Petr. Royz. dec. Lituan.* 5. *nu.* 295. *Maran. in Specul. par.* 4. *diſt.* 16. *num.* 59. *Martin. Landen. in tract. de Princip. q.* 410. *Menoch. de arbitrar. Iudic. lib.* 1. *q.* 29. *num.* 11. *Theſ. dec.* 39. *num.* 6. verſ. *His nec etiam, & dec.* 95. *num.* 1. vbi tamen agit de ferijs hebdomadę ſanctæ, *Vant. de nullitat. cap.* 9. *Anaſtaſ. Germon. loc. citat. num.* 19. verſ. *Idem quoq; poſt gloſ. in l. fin. & l. omnes, C. de fer. Cyn. Hoſtienſ. Bal. Alex. & Natta* in locis per ipſum allegatis, aduertens *num.* 20. quod ſi quis in aliquo
43 actu ferijs renunciauerit, eiuſmodi renunciatio minimè ad eiuſmodi ferias repentinas extendi poteſt, quia ſunt futuri temporis, vt de quibus veriſimiliter cogitari non poteſt, licèt contrariam ſententiam adſtruxerit *Bal. in l.* 1. *ff. de fer.* eò tamen in caſu, quo renunciatio concepta fuerit tàm ferijs conſtitutis, quàm conſtituendis, tàm indictis, quàm indicendis, *Borrell. d. tit.* 38. *num.* 90. *circa med.* verſ. *Et pluribus, Gizzar. d. dec.* 58. *num.* 4. verſ. *Et his,* inquiens
44 repentinis ferijs renunciari non poſſe per partes, ideòque nec de expreſſo earum conſenſu, nec de tacito, acta per eas facta valere, de his etenim iudicatur, ſicuti de ferijs ſollemnibus, & fuit de mente *Specul. in tit. de fer.* §. 1. *in princ. Hoſtien. loc. cit. num.* 6. *Azon. in Summ. nu.* 6. qui rationem tribuit quare renunciatio non valeat de ferijs ſollemnibus, in honorem Dei, & de repentinis, quia
45 qui prohibetur poſtulare ob reuerentiam Prætoris, etiam vtraque parte conſenſiente repellitur à poſtulando, *l. quos prohibet, ff. de poſtul. gloſ.* ſingularis *in clem. Sapè,* verb. *ob neceſſitatem de verbor. ſignif.* quam

ap-

approbat Bald. in d. l. 1. num. 8. ff. de
fer. Felin. in cap. Si diligenti num. 20.
de for. competen. hancq; opinionem
non habere contradictorem, tenet
Gizz. d. dec. 58. num. 4. circa fin. & de
communi opinione teſtatur Rom. in
l. 1. num. 11. ff. de fer. Anaſtaſ. German.
loc. iam citat. num. 52. per tex. in l. fin.
C. de fer. Martin. de Caraxis, tract. de
Princip. Marcheſ. de commiſſio. par. 1.
commiſſ. 8. derogationis feriar. cap. 1.
num. 51. Scacc. de iudic. cauſar. ciuil.
lib. 2. cap. 5. num. 131. concl. 2. tit. de
ferijs repentin. vbi num. 133. ampliat
46 concluſionem, vt nequidem valeat
renunciatio, etiamſi eſſemus in cau-
ſis ſummarijs per gloſ. in clem. Sepè,
in verb. Ob neceſſitates, verſ. Sed quid
dices.
47 Ferijs tamen indictis, ſiue ordi-
narijs publicis, & ruſticis, quæ ob
publicam hominum vtilitatem à le-
ge ſunt introductæ, vt ſunt feriæ
meſſium, & vindemiarum, quę tem-
pore Romanorum indicebātur à die
8. Kalendas Iulij vſque in Kalendas
Auguſti pro colligendis meſſibus, &
à Kalend. Auguſti, vſque in diem
decimi Kalend. Septembris patebāt
iudicia, ſed à decimo Kalendas Sep-
tembris, vſque in idus Octobris, vin-
demialis feria erat, vt explicat tex.
in l. 3. C. de fer. & obſeruat Gizzar. d.
dec. 58. num. 5. in fin. poteſt partibus
48 renunciari, quia publicam potius
vtilitatem, & priuatum cuiuſq; cō-
modum reſpiciunt, quàm honorem
Dei, cereales, & vindemiales eas
appellans, tenet Tueſ. d. dec. 39. nu. 7.
verſ. Aliud genus eràt, & omnia acta
49 facta de partium conſenſu, eſſe va-
lida in eiuſmodi ferijs docet Vlpian.
in l. ſi feriatis, ff. de fer. gloſ. in l. omnes
la 2. C. eod. & approbant Summiſtæ
omnes, & Repetent. ſup. allegat. Rom. in
d. l. 1. num. 8. & 9. Pau. de Caſtr. ibid. §.
excipientur num. 1. & 2. & in l. Præſides
ff. eod. & eſſe de mente omnium Do-
ctorum nemine diſcrepante, tradit
Gizz. d. dec. 58. num. 6. verſ. Et acta,
Cardoſ. in ſumm. d. verb. Feriæ, §. fe-
rijs, verſ. Feriæ tamen, cuius rei pul-
chrior adducitur ratio à Gayll. obſer-
uat. lib. 1. cap. 53. num. 16. verſ. Sed fe-
rijs. quia edicti verba de iſtis ferijs
habent, quod nemo in ijs inuitus in
50 ius vocari debeat, ergo inquit Gaill.
argumento à contrario ſenſu ducto,
ſi conſenſiunt partes, poſſunt in ius
vocari, ex tex. in d. l. 1. ff. eod. Lanfranc.
in repetit. clem. Sepè num. 33. de ver-
bor. ſignif. gloſ. magiſtral. ibid. in verb.
Ob neceſſitatem, Felin. in cap. ſi diligen-
ti num. 20. Panorm. in d. cap. fin. n. 11.
de fer. Bal. in l. ſi vt proponis la 1. nu.
1. C. quand. & quib. Iudex.
Vndè licèt ſecundum varios Re-
51 gionum mores, diuerſimodè feriæ
indicantur, ad tex. in l. Præſides, ff. eod.
Montalu. ad leg. for. lib. 2. tit. 4. de las
ferias cap. 5. in gl. verb. in Autūno,
gloſ. in d. l. omnes dies, verb. Menſi-
bus, C. eod. Odofr. in l. à nullo, C. eod.
Gregor. Lopez in l. 37. tit. 2. par. 3.
Maſtrill. de Magiſtrat. lib. 3. cap. 4.
num. 195. Surgen. de Neapol. Illuſtrat.
cap. 17. num. 50. vbi ſiccè admodum,
52 indictæ nobis in Regno communi-
ter ſunt feriæ à die 14. Menſis Iulij,
cuiuslibet anni vſq; ad diem 8. men-
ſis Septembris, & hæ ſunt feriæ or-
dinariæ, in quibus ferijs includun-
tur tàm feriæ Cærealeas, ſiue meſ-
ſium, quàm vindemiales, ſed multis
ab hinc annis vidimus ſemper fuiſ-
53 ſe ſpeciali Excellèntiſſimi Proregis
reſcripto ad petitionem Electorum
Fideliſſimæ huius Ciuitatis, fuiſſe fe-
rias ipſas prorogatas per alios dies,
& vt plurimum fit prorogatio ad
54 diem 28. Octobris, & memoria re-
colo tempore quo Regnum mode-
rabatur Excell. Dux Albę omni ęuo
memorandus, ob peſtem, qua Italia
nonnullis in partibus vexabatur, nè
daretur occaſio ſub prætextu litium,
hominum multitudinem ad Ciuita-
tem accedere, fuerunt feriæ proro-
gatæ vſque ad diem undecimum
Nouembris, ſicuti de prorogatio-
nibus

nibus prædictis memor Ego fui in *Annotat. ad Muſcatell. par. 3. lib. reglos. Dilatorias pag. 77. col. 2.* poſt *Gizzar. d. dec. 58. nu. 6.* idq; pariter obſeruatum fuit hoc anno 1649.

55 Praxis tamen quotidiana inualuit in eiuſmodi ferijs procedere ad omnes actus iudiciarios incumbentes vſq; ad citationem ad audiendam ſententiam incluſiuè, ſiue (vti Pragmatici aiunt in Ciuitate Neapolis ad monitionem ad dicendum, quomodo obſeruauit magnus *Practicus Muſcatellus in eius prax. lib. 1. par. 7. gloſ. Ad dicendum* obtenta diſpenſatione ab Excellentiſs. Prorege, quod procedatur ferijs non obſtantibus, quæ diſpenſatio eſt tantæ

56 efficaciæ, vt conuentus etiam inuitus tempore feriarum teneatur reſpondere in iudicio, & non poſſit frui exceptione feriarum, nam teſte *Gizz. d. dec. 58. nu. 2.* diſpenſando Princeps, quod procedatur, id importat, ac ſi non eſſent feriæ, & conuentus velit nolit, tenetur reſpondere in iudicio ad inſtantiam actoris, vel è contra; hæc autem diſpen-

57 ſatio paſſim obtinetur, & fit expeditio per vnum ex Regijs Scribis è mandatis, quæ ſubſcribitur ab vno ex Dominis Regentibus Regiam Cancellariam.

58 Petitur quoq; diſpenſatio, vt procedatur etiam ferijs non obſtantibus ad expeditionem alicuius cauſæ inſtructo iam proceſſu, vel ad determinationem alicuius articuli de iure, in quo non requiritur terminus, & hoc caſu magna cum difficultate ſolet eiuſmodi diſpenſatio concedi, & ſi quando conceditur, ſolent fieri decretationes ad inſtantiam partis renuentis, quod Parte reluctante non procedatur; & hoc iure vtimur, quæ dixiſſe ſatis ſit ad inſtructio-

59 nem Tyronum, quorum compendijs inuigilare non piget, nec pigebit, quouſque Deus effecerit, vt manus calamum regat meum.

Excitandæ modò veniunt practicabiles quædam quæſtiones ad materiam, quarum nonnullas remiſſiuè adduximus ad noſtras *Annotationes ad Muſcatell. d. par. 3. gloſ. Dilatorias*, quarum

60 Prima ſit quæſtio illa, ſuper qua formauit deciſionem *Conſiliar. Gizzar. 58.* ſi fuerit proceſſum tempore prædictarum feriarum abſq; regia diſpenſatione, & conuentus paſſus fuit ſecum procedi nulla facta oppoſitione de ferijs, ſi poſtmodum dixerit de nullitate actorum prædictorum, ex quo diſpenſatio non fuit obtenta, vt feriis non obſtantibus procedatur, an ex tacito conſenſu partis, cēſeatur ritè proceſſum abſq; regia diſpenſatione? Et affirmatiuè pro validitate actorum decretum interpoſuiſſe ſuum, teſtatur *Gizzar. d. dec. 58. nu. 1.* ea ratione, quia par-

61 tes nedùm expreſsè, ſed etiam tacitè renunciare poſſunt exceptioni feriarum, *Iaſ. in l. 1. num. 3. ff. de fer. Cauenſ. ſuper rit. Magn. Cur. 116. num. 5. Scacc. de iudic. cauſar. ciuil. lib. 2. cap. 5. num. 158.* verſ. *Extende iſtam limitationem*, vbi *in fin.* inquit eiuſmodi opinionem communiter eſſe receptam ſine controuerſia, & iterum *num. 166.* verſ. *Tertius eſt. Aretin. in 9. Appellantur num. 36.* verſ. *Aut non renunciauit*, quò fit vt procedendo, & non excipiendo, nec contradicendo, acta ſunt valida, ac ſi diſpenſatio fuiſſet obtenta, quia prædicta diſpēſatio deſeruit ad finem, vt conuētus etiam inuitus teneatur reſpondere in iudicio, & nō poſſit vti exceptione feriarum, vndè dùm partes renūciant, ſiue expreſsè, ſiue tacitè, idem erit effectus, & fuit de mente *Alex. in conſ. 213. num. 3. vol. 2.* ad partes acquieuiſſe eiuſmodi ſuæ determinationi, fatetur *Gizzar. d. dec. 58. num. 8.* verſ. *Et idcò ex his.*

62 Secunda quæſtio, Vtrum renunciatio eiuſmodi per acquieſcentiam partium exceptioni feriarum, ne-

celſe

ceſsè ſit, quod fiat per principalem, vel etiam ſufficiat ſi fiat per procuratorem; Et affirmatiuam ſententiā tenet *Alex. in l. 1. num. 10. ff. de fer.* & per diſcurſum, vbi tenet, procuratorem etiam iſtis ferijs expreſsè, vel ta-
63 citè procedendo, ſcil. die feriata, renunciare poſſe, benè *Gayll practicar. obſeru. lib. 1. obſer. 53. num. 17. & 18.* vbi ſubdit hoc procedere, etiamſi ſtatutum diceret, quod tempore meſſium, vel vindemiarum, ius non
64 redderetur, quia ſtatuta recipiunt interpretationem à iure communi, per *tex. in l. 2. C. de noxal. actio. cum ſimil.* ità *Alex. conſ. 36 num. 7. Bald. in d. l. 1. §. ſed excipiuntur, ff. de fer.* Mouet dubium *Scacc. loc. cit. num. 169.* & nihil determinans, remittit ſe ad tradita per *Aretin. in §. Appellantur nu. 38. verſ. Quaero an procurator*, vbi tenet, quod licèt eò quod eiuſmodi ex-
65 ceptio eſt dilatoria, & procurator poteſt omittere exceptionem dilatoriam, adducens cotas, reſtringit tamen ſuum dictum, vt non proce-
66 in caſu, quo talis omiſſio eſſet Domino periculoſa, vt ſi tunc Dominus non habebat exceptiones paratas, vel probationes, quas nunc habet, vel fortè habet nunc Iudicem gratioſiorem, & propitium, quem tunc non habebat, & noſtra intereſt
67 habere Iudicem propitium, itaque fuiſſe de mente *Ang. in l. 1. ff. de feriis*, tradit, & ſubdit, quod officium Iudicis cum ſit latiſſimum, *l. 1.* ibique *DD. de iuriſd. omn. Iud.* talis renunciatio diceretur quædam donatio, *l. ſi quis delegauerit, ff. de nouat.* quæ
68 procuratori non permittitur, nec videtur comprænhenſa in mandato, quantumuis latiſſimo, *l. contra iuris, §. fin. cum ibi notat. ff. de pact. l. filiusfamilias*, & ibi *Bart. & DD. ff. de donat. & l. creditor, §. Lucius, ff. mandat.*

69 Quid dicendum? Mea eſt ſententia, vt adhibita diſtinctione quæſtio determinari poſſit; Vel etenim quęritur an per taciturnitatem procuratoris non opponentis exceptionē feriarum, poſſit procedi ad vlteriora abſque alio conſenſu Domini principalis, vel eius ratihabitione; & indiſtinctè teneo procuratorem præiudicare Domino, ſicuti in alijs exceptionibus omiſſis per *tex. in l. exceptionem, C. de probat.* cōniuncta *l. ità demum, C. de procurator.* nam certum eſt in iure poſſe procuratorē omittere exceptionem dilatoriam per *tex. in l. ſi fideiuſſor, §. quadam, ff. mandat. & l. de pupillo, §. fin. cum l. ſeq. ff. de nou. oper. nunciat.*

Vel quęritur vtrum procurator poſſit expreſsè renūciare exceptioni feriarum, & tunc indubitanter affirmo, non poſſe in præiudicium Domini, quia ſpectat ad principalem, quia renunciatio eſt quædam donatio, quæ procuratori non conceditur, ex dictis per *Aretin. loc. cit.* ſic praxis obſeruat, quia requirunt Domini de Sac. Conſ. renunciationem feriarum à principalibus.

Tertia quæſtio ſatis in praxi cōtingibilis, quamq; vario modo agno-
71 ui nonnullos Dominos Conſiliarios Præceptores meos obſeruaſſe; ea eſt; Feriæ vti diximus *n. 52.* ſunt indictæ in Regno à die 14. Iulij ad diē vſq; 8. menſ. Septemb. fit vt plurimum, inualeſcente calore, uel aeris intemperie, alijſuè de cauſis prorogatio, utrum neceſſaria ſit diſpenſatio regia, etiam in his ferijs prorogatis, ad hoc ut poſſit ad ulteriora procedi in iudicijs? Negant multi Pragmatici, ex quo ferię iſtę prorogatę non ſunt ferię ordinarię, ſed extraordinarię; ideòq; non ſunt per omnia cum ordinarijs regulandę, itaque audiui Conſiliarium quemdam aſſeruiſſe, quodq; procedi poſſit abſq; ulla diſpenſatione. Affirmatiuam tamen ſententiam, quod ſcil. adhuc ferijs prorogatis, neceſſaria ſit diſpenſatio regia adhoc ut poſſit ad ulteriora procedi, tenuit doctiſſimus *Conſiliar.*

ſiliar. Scipio Theodor. in praxi, quam inſectabatur; Mihiq; verò magis arridet negatiua opinio. Et ſi etenim demus ferias prorogatas nō eaſdem eſſe ferias, ac ordinariè indictas, quodq; in hoc diſcrimen aliq. adhi-
72 beri poſſit, attamen negari iure nō poteſt terminum feriarū prorogatū, nō eſſe nouū terminum, ſed eundē, ita mihi ſuadēte *tex.* peculiari *in l. ſed & ſi manēte, ff. de precar.* ibi, *Sed et ſi manente adhuc precario, tu in vlterius tempus rogaſti, prorogatur precarium. Nam nec mutatur cauſa poſſeſſionis, & non conſtituitur eo modo precarium, ſed in longius tempus profertur*, ex quo *tex.* communi ſenſu trahunt DD. concluſionem, quod actus prorogatus
73 eſt idem cum primo, non diuerſus, undè cum in primo feriarum termino requiritur diſpenſatio regia, ut poſſit procedi ferijs non obſtātibus, adhùc dùm terminus prorogatur, idem dicendum eſſe, fatendum eſt; ut noua nō requiratur diſpenſatio.

Hinc *Innoc. in cap. preterea de appellat.* tradit, quod facta prorogatio-
74 ne termini ſolutionis per creditorē, iuramentum, pignora, & pæna promiſſa, cæteræq; partium conuentiones perindè prorogatæ cenſentur, ac ſi res adhuc intra primum obligationis terminum cōſiſteret, quam ſanè doctrinam collaudans *Mynſing. ſingul. obſeruat. centur. 6. num* 2. verſ. *Verum*, inquit eſſe intelligendam de illis acceſſorijs, quæ ab ipſis contrahentibus dependent, ſecus ſi ab alijs; Dùm feriæ indicuntur à Principe, cuius diſpenſatio requiritur adhoc, vt procedi poſſit, ijs durantibus, ſi poſtmodum ſit prorogatio, non eſt cur dicatur diſpenſationem nouam requiri, ſiue quia idem eſt terminus, ſiue quia vti quid acceſſoriam habetur diſpenſatio.

75 Et quicquid alij dixerint, adduxerintuè, ad hanc theſim probandam, quod ſcil. terminus prorogatus ſit idem terminus, vt ex mea officina quid *Ego* proferam, ſicuti mei inſtituti fert ratio, do *Ego textum in l. fin. C. de nouation.* ibi, *Vel conditionē, ſeu tempus addiderit, vel detraxerit, nihil penitus priori cautelæ innouari, ſed anteriora ſtare, & poſteriora incrementum ijs addere*; Ecce igitur quomodo per prorogationem termini, nihil innouatur, & inſinuat apertè *Io. Bapt. Larr. allegation. fiſcal. lib.* 1. *alleg. fiſcal.* 29. *num.* 38. verſ. *Et eſt textus*, in-
76 quiens, quo expreſsè non corrigitur, non intelligi correctum ex tacito, vel ex ſubaudito, vel à contrario ſenſu, nec ex identitate rationis, *Aretin. de teſtam. gloſ.* 112. *num.* 15. *in tractatib. vol.* 7. *ex gloſ. in cap. cupientes, §. quod ſi per viginti de elect. in 6.* & facit *Albert. Brun. in tractat. de augmen. 3. concluſ. princip. num.* 44. *in*
77 *tractatib. tom.* 17. ibi, *Quod prorogatio termini præfixi in diſpoſitione pœnali, prorogat pœnam, non autem obſtringit, ſeu tollit, Bart. in l. Valerianus, ff. de prætor. ſtipulat. Bald. in l. reſcripto, §. ſi pacto, ff. de pact. vltim. col. & in l. 1. C. de his quæ pœn. nomine, Fontanell. de pact. nuptial. in 1. tom. clauſ. 4. gloſ. 15. num.* 163. verſ. *Quia terminus*, inquiens terminum prorogatum partium aſſenſu, dici prorogatum cum
78 ſuis acceſſorijs, & qualitatibus, adducens *tex. in l. labeo, §. hoc autem, ff. de arbitr.* quem allegauit *gloſ. in d. l. Sed et ſi manente*, itaque de iure dicendum cenſeo, & in praxi obſeruandum teneo, vt in ferijs prorogatis neceſſaria nō ſit noua diſpenſatio regia, ad hoc vt procedi poſſit ferijs non obſtantibus, itaq; ſemper conſului, & firmè moneo; Benè verùm
79 fateor ad omnem euitandum ſcopulum, vtq; iurgantium calumnijs omnis occludatur aditus proficuū eſſe, vt noua exquiratur diſpenſatio, eamq; cenſeo fuiſſe mentem præfati Dom. Conſiliarij Theodori, Tribunalium praxis experientiſſimi.

80 Quarta nec otioſa eſt quæſtio; Feriæ ſint nè inductæ in fauorem In-

di-

dicum, vel in fauorem litigantium? Excitaui *Ego* hanc quæſtionem in *Annotation.ad Muſcatell. d. gloſ. Dilatorias col. 2. Io. Vinc. Ann. ſing.* 191.
81 verb. *Feriæ*, tenet pro abſoluto ferias inductas fuiſſe in fauorem litigantium, & non Iudicum, ideòque obtenta diſpenſatione Dom.Proregis, Iudices tenentur iudicare, allegat *Bal.in conſ.6.* verſ. *Præterea vol.3.* duplicato *in* 1. *vol.conſ.* 6. *& in conſ.* 647. *vol.*1. ſubdens eſſe notandum contra illos Iudices, qui nolunt pro-
82 cedere, quia poſſent conueniri in ſindicatu, cum quo conſentit *Borrell. d. tit.38. de fer. num.* 119. *in* 18. *declarat.* quatenus intelligendus ſit *Ann. de ferijs* meſſium, & vindemiarum, non de alijs. E contra verò, eſſe nimirum ferias introductas, etiam in fauorem Iudicantium, qui tota reliqua parte anni iudicijs in-
83 cumbunt illiſq; etiam danda eſt requies, *Scacc.loc.cit.num.*159. inquiens ſic practicari in Tribunali Audito-
84 rum Rotæ, cum illæ feriæ concedãtur etiam Dominis Auditoribus de Rota, vt iam diuturnis laboribus defeſſi, æſtiuis caloribus poſſint quieſcere; & tenet *Theſ. d. deciſ.* 39. *n.* 3. verſ. *Aduertendum*, nihil prorsùs allegans, niſi authoritatẽ *Caſſiani à Puteo*, quem Dominum ſuum
85 ſuper illuſtrem appellat, conſueſcentem dicere litigantibus, qui efflagitabant procedi in cauſis, ſtante renunciatione per eas facta ferijs, *Si vos renunciaſtis, Ego non renunciaui*, cui ſententiæ ſe ſubſcribit *Dom. Baldaxar de Angelis* eruditus vir, Iudex Magnæ Curiæ in criminalibus, in *addit. ad Gizz.d.dec.* 61. *num.6.* & videtur approbare *Montalu. loc. cit. gloſ.Item nec Iudex*, vbi inquit, neque
86 Iudicem, neq; arbitrum cogi poſſe, vt procedat tempore feriato, licèt
87 partes ferijs renuncient, ſubdens in arbitrario nullas eſſe ferias, quia
88 arbitramentum non redigitur ad inſtar iudicij, ſed ad inſtar contra-
89 ctus tranſactionis, vt *in Authen. Vt differat. Iudic.§.* 1. & in contractibus non ſunt feriæ, quodq; notandum eſt, adſtruit non ſolùm partem, ſed
90 etiam teſtem, & Aduocatum poſſe has ferias allegare, per *tex. in d. l.* 1. *ff.de fer.* benè *Anaſtaſ.Germon. loc.cit. num.*38. verſ. *Nam Imperatores.*

Quicquid ſit de iure, hęc quęſtio pro qua ſunt aientes, & negantes in Regno ſopita eſt; nam habita diſpenſa-
91 tione procedendi in diebus feriatis, Iudices, ex eorum parte non deſinunt litigantes audire, eiſq; ius dicere, tàm domi, quàm in Sac. Conſ.
92 in quo fiunt etiam cauſæ de incidentibus, nam ferijs durãtibus, quolibet menſe accedit vna Aula in Sac. Conſ.incipiendo ab Antiquiori, quam Aulam Decanam vocamus, & ſingulis diebus Iouis audiuntur relationes à grauaminibus Magnæ Curiæ, tùm in ciuilibus, cùm in criminalibus, quæ relationes fiunt per Iudices ipſius Magnę Curię, & vt plurimum domi expediũtur diſcuſſiones calculorum, ſicuti in *d. gloſ. Dilatorias in Annotation.ad Muſcatell.* indicaui.

93 Quinta nec incurioſa ſeſe offert quęſtio, Vtrum ferijs prædictis meſſium, & vindemiarum gaudeant etiã ij, qui rurales non ſunt, Et *Pyleus in ſuis quæſtionib. q.* 123. ſequutus à *Bartholomeo Brixenſ.* inter *Venereal. q.28.tit. de ferys*, inquit, omnes, etiãſi rurales non ſint, ferijs prędictis gaudere, & eſt de mente *Abbat. in cap. fin. eod. tit.* inquiens etiam milites
94 Burgenſes, & Doctores, aliaſq; ſimiles perſonas, quæ non laborant, nec fructus colligunt, gaudere ferijs etiam ad neceſſitatem hominum inductis, *Montalu. in d. tit. de las ferias, verſ. Item circa has ferias*, eam reddens rationem, nam licet iſti non implicentur talibus per ſe; implicãtur tamen per Aduocatos, Procuratores, & teſtes, aliaſuè ſimiles perſonas, *Theſ. d. dec.*39. *num.*30. verſ. *Fe-*

riæ autem, ea tamen adhibita reſtrictione, niſi tales ſint, qui nec per ſe, nec per alios vacare vindemijs, vel meſſibus poſſunt, vt hi qui nihil habent, vel nulla mobilia poſſident, ſeu ſtabilia bona, ex mẽte *Bertachin. in tractat. de Epiſcop lib. 1. par. 2. num. 20.* Contrariam tamen ſententiam, has ſcil ferias proficere minime poſſe ijs, qui ad meſſe, & vindemias occupati non exiſtunt, ideòq; poſſe in ius vocari tempore dictarum feriarum, notat *Bald. in l. 1. C. de agricol. & cenſit. lib. 11.* quem refert *Montalu. loc. cit.* eam referens rationem,
95 quia cauſa quare in his ferijs homines non trahuntur ad iudicium, nõ fuit finalis, ſed impulſiua: ideò ſolũ ruſtici dicto priuilegio gaudẽt, vt *l. 1. ff. de fer.* vbi *gloſ.* Quicquid tamen ſit ſit in puncto iuris, in quo veriorẽ exiſtimo ſententiam vt generaliter omnibus proſint feriæ, etiam quod non ſint rurales, ac etiamſi bona ſtabilia non habeant, in Regno tamen eſt deciſa quæſtio; nam feriæ omnibus proſunt, abſq; vlla excep-
96 tione perſonarum, nam veram nõ exiſtimo *Theſ.* opinionem, quod ij, qui nec per ſe, vel nec per alios vacare vindemijs, vel meſſibus, vt hi qui nihil habent, vel nulla immobilia poſſident, ſeu ſtabilia bona, ideò ferijs gaudere non poſſint, nam alia, atque alia aſſignatur ratio genera-
97 lior à DD. nempè ferias inductas fuiſſe, ad requiem laboris, ideòque etiamſi ſtabilia, aut bona immobilia quis non poſſideat, non per hoc ferijs non debet gaudere, nam ſi cogitur aſſiſtere in iudicio, denegatur illi requies, quæ indictis ferijs omnibus datur, & arridet *Montalu. loc. cit.* verſ. *Item nota*, inquiens ferias eſſe obſeruandas, vndè nuſquam vidi, nec practicatum audiui in Regni Tribunalibus, in praxi eiuſmodi di-
98 uerſitatem, oppoſitam fuiſſe, quinimò riſum moueret, qui eam opponeret.

Sexta quæſtio, quæ his temporibus accidere facilè poterit, Vtrum
99 ferijs, quæ propter guerram fuerũt indictæ, an poſſint partes renunciare? Negatiuam tutatur ſententiam *gloſ.* notabilis in *d. clem. Sæpè*, verb. *Ob neceſſitatem*, quod eſſe menti tenendum, inſinuat *Montalu. loc. citat.*
100 verſ. *Item nota, quod non poteſt*, inquiens ferias repentinas magis accedere ferijs inductis in honorem Dei, quàm meſſium, vel vindemiarum, *Aretin. in d. § appellantur nu. 33.* verſ. *Eſt ſciendum*, inquiens ferias repentinas aſſimilari ferijs ſollemnibus, in quibus ceſſat omnis ſtrepitus iudiciarius.
101 Poteſt tamen tempore feriarum prædictarũ procedi in pluribus caſibus, quos ordinatè edocuit *Vlpian. in l. 2. & 3. ff. de fer.* vtputà, *vt Tutores, & Curatores dentur; Vt officia admoneantur, Ceſſantis excuſationes allegentur, Alimenta conſtituantur; Aetates probentur, Ventris nomine in poſſeſſionem mittatur, vel rei ſeruandæ cauſa, vel legatorum fideicommiſſorum, vel damni infecti. Item de teſtamẽtis exhibendis, vt Curator detur bonorum eius, cui an hæres exiturus ſit, incertum eſt, aut de alendis liberis, parentibus, patronis, aut de adeunda ſuſpecta hæreditate, aut vt aſpectu atrox iniuria æſtimetur, vel fideicommiſſaria libertas æſtimanda, Item de rebus, quæ tempore, vel morte peritura ſunt. Morte, veluti furti, damni, iniuriæ, iniuriarum atrociũ, qui de incendio, ruina, naufragio rate, naue expugnata rapuiſſe dicentur, & ſi qua ſimiles ſunt. Item ſi res ſunt tempore peritura, aut actionis dies exiturus. Liberalia quoque iudicia omni tempore finiuntur. Item in eum qui, quid nundinarum nomine, aduerſus communem vtilitatem accepit, tempore ius dicitur;* ex quibus iuribus, cætera exempla, quæ à DD. afferuntur, quod ſcilicet etiam ferijs durantibus expediri nõnulla poſſunt, quaſi ab exemplari trahuntur, quia aguntur ſummariè, ſicu-

ſicuti tradit *Perez in lib. 3. ordinam. tit. 1. col. 752. verſ.* Summaria etenim,
102 inquiens ideò cauſam alimentorũ eſſe ſummariam, quia expeditur de plano, & etiam diebus feriatis *l. 2.* ibi, *Alimenta conſtituantur, ff. de fer. l. 35. tit. 2. part. 3. Alex. in addit. ad Bar. in l. ſi quis à liberis, §. ſi quis ex his, ff. de liber. agnoſc. Bal. in l. ſi quis in ſuo num. 5. C. de inoffic. teſtam.* vbi dicit cauſam alimentorum eſſe ſumma-
103 riam, non autem cauſam legitimę, ea adducta ratione (quatenus ad rem noſtram attinet) quia non eſt ſummaria, non obſtante, quod legitima ſuccedat loco alimentorum, quod eſſe menti tenendum, inſinuat *Bal.* ibi.

Notat tamen magnus Practicus
104 communis Præceptor *Reg. Rou. in rubr. de ferijs* ſuper *Pragmat. Regn. num. 5.* quod alimenta, quæ conſtitui poſſe diebus feriatis, docet *Vlp.*
105 *in d. l. 2.* non intelliguntur prætęrita, ſed tantùm præſentia, & futura, ex doctrina *Bal. in l. 1. num. 6. C. de fideicom. Franc. Milanen. deciſ. Sicil. 5. num. 30. 31. 33. lib. 1. Barz. dec. Bonon. 15.* ante *num. 33.* quatenus autem aduertit ex eodem *Bald. in l. nonnunquam in 2. lectur. ff. de iudic.* quod de-
106 bet intelligi in alimentis debitis ex vltima voluntate, non autem in debitis ex contractu, cuius ſentẽtiæ fuit ante *Reg. Rouit.* inſignis *Didac. Perez* (quem non allegauit) *in lib. 3. Ordinam. tit. 1. col. 753. verſ. Item idem eſt obſeruandum,* ſalua pace tantorum virorum, vndique mihi non ſedet; Quod etenim alimenta debeantur ex contractu, vel ex vltima voluntate, quoad priuilegia alimentorum, nihil differt; diſcrimen tantùm notatur in actionibus deſcendentibus ex contractu, ſiue ex vltima voluntate, & hoc caſu deberi iure actionis
107 tenet *Roffr. Beneuentan. in tit. de offic. Iudic. quo petunt alimen. nu. 9.* verſ. *Item quæritur,* cætera verò deberi officio Iudicis, quod edocuit *Napodan. in Conſuet. Quod autem,* verb. *Pro alimentis,* quem refert *Dom. de Franch. dec. 605. num. 8.* latè *Surd.* (vt alios prætereamus) *de alim. tit. 1. q. 32. nu. 41.* priuilegia verò alimentorum diſtant quando alimenta ſunt prę-
108 terita, & non præſentia, & futura, *Iaſ. in l. 1. §. Sed excipiuntur num. 7. ff. de fer. Dec. in l. de alimentis num. 10. C. de tranſact. Surd. de alim. tit. 8. priuileg. 2. num. 14. Pontan. de alim. cap. 2. in fin. Scacc. loc. cit. num. 49.* verſ. *Declara rurſus eum pluribus ſeqq. Dom. de Franch. d. dec. 605. num. 2. Vrſill. ad Affl. dec. 10. Alex. Trentacinq. variar. reſol. lib. 1. tit. de alimen. & conſ. 21. nu. 2. vol. 1. Viſcon. concluſion. iur.* verb. *Alimenta,* plenè, & ordinatè *Mareſcott. variar. reſol. lib. 2. cap. 83. num. 1.*
109 *& plurib. ſeqq.* ex quibus recedendum mihi videtur à doctrina *Baldi,* quam ſequuti fuerunt *Didac. Perez,* & *Dom. Reg. Rou.* eius ſolo placito innitentes.

110 Notat inſuper *Gizzar. d. dec. 62. num. 9.* verſ. *Sed verum eſt,* quod vbi res eſſet tempore peritura, & periculum eſſet in mora, non obſtaret exceptio feriarum, ſiue ſollemnium, ſiue repentinarum, ſiue ruſticarum, *Reg. Rou. loc. cit. num. 10.* verſ. *Verum aduertas, Theſ. dec. 95. in fin. Moditius in §. Prudentum reſponſa dubit. 9. Montalu. loc. cit. lit. E.* verſ. *En eſtas ferias,* vbi allegat *Azon. in ſumm. cod. tit. circa fin. & 3. part. tit. 2. l. 33. cum ſeqq. Borrell. d. tit. de ferijs num. 67. cum ſeqq.* vbi exempla recenſet noui, & veteris teſtamenti, *Anaſtaſ. Germon. loc. alleg. num. 23.* vbi poſtquam edi-
111 xerat ferijs ſollemnibus non poſſe renunciari, etiam ſtante pacto, limitat in ſex caſibus, nempè, Ex periculo, Ex pace, Ex neceſſitate, Ex celeritate, Ex pietate, & ex interpoſitione appellationis, idque fuiſſe ex mente *Abb.* tradit *in cap. fin. de ferijs, num. 13.* vbi ſunt iura ſuadentia, idemq; *Germon.* notat *num. 39.* verſ. *Idem tamen,* & luculentius *Scacc.*

loc; citat. num. 28. & ſeqq.

112 Aduerte tamen, quod in Regno nullæ ſunt feriæ ad vtilitatem hominum inductæ in Tribunali Regiæ Cameræ Summariæ, vbi de rebus præſertim ad Regis patrimonium
113 ſpectantibus agitur, quæ praxis deſumpta eſt, ex *tex. in l. publicai* 5. *C. de ferijs*, ſicuti aduertit *Reg. Rou. in d. rubr. de ferijs num.* 6. verſ. *Ità quoque*, & fuit dictum à *Montalu. loco cit. lit.* G. verſ. *Las cartas del Rey*, cuius non meminit *Reg. Rou. loc. allegat. & ex tex. in d. l. publicas* deſumunt concluſionem hanc *Martin. Landen. in tract. de fiſco, q.* 36. *Franc. Lucan. de Parma in tractat. de priuileg. fiſc. par.* 1. *num.* 67. *Donnell. comment. iuris ciuilis lib.* 24. *cap.* 7. *col. fin. Farin. fragmen. criminal. par.* 1. *lit. F num.* 202. eleganter vterq; *Barboſ. Petr. in l.* 1. *ff. ſolut. matr. par.* 1. *num.* 51. vbi procedere
114 ait in cauſis publicis, ſcil. principaliter, vel ſecundariò accedentibus vtilitati, vt quia pertinent ad regimen, ſiue conſeruationem Reipublicæ, *Petr. Gregor. Syntagmat. iur. lib.* 2. *cap.* 16. *ſub num.* 8. *& Dom. Auguſt. Barboſ. in Collectan. ad d. l. publicas.*

Plura alia de origine feriarum, alijſque quæſtionibus, eruditioni magis, quàm praxi Tribunalium deſeruientia, conſule apud præfatos
115 Authores, Mihi etenim, vt Lectorem meum feriarum tempore à laboribus ſubleuarem, arriſit inter Leonem, & caniculam, præfata de ferijs in vnum colligere, & adnotare; præſertim conſulendi ſunt *Aretin. in d. §. appellatur Inſtit. de exception. ex num.* 28. *ad num.* 42. latè *Sigiſmun. Scacc. de iudic. cauſar. ciuil. lib.* 2. *cap.* 5. *ex num.* 1. *per tot.* vbi peculiarem
116 tractatum habes de ferijs in cauſis ciuilibus, & alterum de ferijs in cauſis criminalibus, & hæreticalibus *cap.* 6. *Marcheſan. tractat. de commiſſio. par.* 1. *commiſſ.* 8. *Derogationis feriarum cap.* 1. *num.* 3. *Mandoſ. de commiſſio. commiſſ.* 13. *ferijs non obſtantibus*, verb. *Ferias*, omninò reuidendi in contingentia facti.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactioni, multum Conſulti, ac Imperiales Conſtitutiones fauerunt.*

2 *Tranſactionis præcipuus effectus eſt, vt recedatur à litibus, & parcatur impenſis.*

3 *Tranſactionis fauore multa ſunt à iure inducta, quæ aliàs reſpuerentur.*

4 Tex. in l. quamuis, C. de tranſ. *enucleatur.*

5 *Tranſactio, licèt ſit contractus innominatus, tamen etiam re integra non eſt locus pœnitentiæ.*

6 *Tranſactio tunc valida diiudicanda eſt, quando cauſa dubia extſtit.*

7 *Tranſactio dicitur tertium remedium finiendarum litium.*

8 *Exceptio tranſactionis fuit inducta, vt eſſet litium finis.*

9 *Tranſactionem impugnans, non debet audiri, niſi reſtitutis acceptis virtute tranſactionis.*

10 *Reſolutio contractus debet habere quid veriſimile, vt teneat, ſicuti in ipſius celebratione.*

11 Tex. in l. ſi diuerſa, C. de tranſ. *expenditur.*

12 *Agens contra tranſactionem, tenetur ante omnia reſtituere, accepta ob cauſam dicta tranſactionis.*

13 *Verba* tex. in l. ſi diuerſa, C. de tranſ. *ibi* (Refuſa pecunia) *quid importent.*

14 *Ablatiuum abſolutum inducit conditionem.*

15 *Conditio debet adimpleri in forma ſpecifica, non per æquipollens.*

16 *Mi-*

16 *Minor recedere ſatagens à contractu, debet reſtituere poſtulatum in priſtinum ſtatum.*

17 *Exceptio reſtitutionis acceptorum virtute tranſactionis; eſt ſtatim opponenda.*

18 *Acceptorum reſtitutio vigore tranſactionis, debet fieri ab impugnante tranſactionem, etiam nullo pacto interueniente pro reſtitutione acceptorum.*

19 *Reſtitutio acceptorum vigore tranſactionis, quod ſit facienda ante omnia, ab impugnante tranſactionem, qui tenuerint.*

20 *Iudicis ad officium ſpectat compellere tranſigentes ad reſtitutionem acceptorum, in caſu quo tranſactionem impugnant.*

21 *Doctores recenſentur aientes reſtitutionem acceptorum fieri debere ab impugnantibus tranſactionem, etiam nullo interueniente pacto.*

22 Tex. in l. Iulianus, §. offerri, ff. de actio. empt. *enucleatur.*

23 *Agens ex contractu, repelli debet, niſi prius pro ſua parte adimpleat.*

24 *Reſcindere petens contractum, tenetur prius reſtituere quod recepit.*

25 *Tranſactio, inter contractus vltrò citroq; obligatarios, connumeratur.*

26 *Fides ſi ab vno ex contrahentibus non obſeruetur, nequidem illi ab altero ſeruanda eſt.*

27 *Qui non facit, quod debet, non recipit quod oportet.*

28 *Qui differt facere quod debet, non poteſt petere quod ei debetur.*

29 *Deciſiones plurium Europæ Tribunalium recenſentur ad demonſtrandum, non eſſe audiendum tranſigentem, niſi reſtituat accepta in caſu contrauentionis tranſactioni.*

30 *Obſeruare non tenemur non obſeruāti.*

31 Dom. Didacus Ludouicus de Lima in Annotation. ad Ludouic. Molin. *laudatur.*

32 *Reſtitutio acceptorum virtute tranſactionis, eſt facienda ab eo, qui impugnat tranſactionem cum effectu, nec ſufficit oblatio.*

33 *Reſcindens contractum cuiuſuis generis, non eſt audiendus, niſi reſtitutis ijs, quæ accepit.*

34 *Minor, alijq; perſonæ priuilegiatæ non ſunt audiendi in iudicio reſciſſorio, niſi prius reſtituant accepta, & rem cum fructibus.*

35 *Reſtitutio acceptorum virtute tranſactionis, debet fieri abſque interpellatione, cum effectu.*

36 Author *conſuluit paſſim, reſtitutionem acceptorum virtute tranſactionis, fieri debere etiam nullo ſuper hoc pacto intercedente.*

37 *Sacrum Conſilium paſſim iudicauit reſtitutionem acceptorum fieri debere etiam ſine pacto.*

38 *Articulus iuris dubius, ſi binam habet iudicaturam è Sacro Conſilio emanatam, vim legis obtinet.*

39 Tex. in l. ſi diuerſa, C. de tranſact. *procedit etiam in caſu, quo ageretur ex enormiſſima læſione.*

40 *Reſtitutio acceptorum virtute tranſactionis, ante omnia fieri debet, etiamſi nullitatis via aduerſus tranſactionē ageretur.*

41 *Nullitas notoria, non cenſetur reiecta à ſtatuto reijciente nullitates.*

42 *Nullitas notoria, & euidens dicitur, quæ conſtat ex inſpectione actorum.*

43 *Pactum cum iuramento, & pœna de non opponendo nullitatem, non tenet, quando Iudex repellit agentem ſine actione, quando nullitas eſt notoria.*

44 Author *approbat ſententiam, non debere quem audiri aduerſus tranſactionem, niſi reſtituat accepta virtute ipſius, etiamſi de nullitate ageretur aduerſus tranſactionem.*

45 *Aequitas efficit, vt ne cui plus, ne cui minus, ſed ſuum cuiq; tribuatur, pro rerum, perſonarumq; ratione, & dignitate.*

46 *Aequitas dicitur ars æqui, & boni.*

47 *Aequitas eſt iudicium, in quo circumſcriptis regulis iuris, ſtatuitur ad dictamen rationis naturalis.*

48 *Aequitas dicitur rectitudo iudicij, naturalem ſequens rationem.*

49 *Pu-*

49 *Publica verſatur vtilitas in diremtione litium.*

50 *Receſſus à tranſactione operatur, vt omnia ad priſtinum reducantur ſtatum.*

51 *Fraudibus ianua non eſt adaperienda.*

52 *Reipublicæ intereſt fraudibus obuiare.*

53 Author *recedit à* Giurb. deciſ. 103. num. 1. *& ab* Epiſcop. Ricc. dec. Archiepiſc. Neapol. 117. num. 1. *& qua mouetur ratione.*

54 *Iudex præ oculis æquitatem ſemper habere debet.*

55 *Neminem cum alterius iactura locupletari debere, ab ipſa natura inſitum reperitur.*

56 Author *explicat caſum deciſum per* Sac. *Conſil. de quo extat ſuum reſponſum* in 2. diſceptation. forenſ. cap. 40.

57 *Caſus, ſuper quo* Author *conſuluit* in 2. diſceptation. forenſ. cap. 40. *enucleatur.*

58 *Pater non poteſt præiudicare in ijs, quæ deſcendunt à genere, nam ſuccedit per ſe, ex liberalitate primi inſtituentis.*

59 *Donatio vocatorum ordine ſucceſſiuo, temporaliter ſubſiſtit in perſonam cuiuſcumq; ex vocatis.*

60 *Vocatio plurium ordine ſucceſſiuo, non dicitur verè ſubſtitutio, ſed quædam diſpoſitio temporis, ſcil. genitoris in vita, & genito poſt mortem genitoris.*

61 *Vocationes tot ſunt in primogenijs, & fideicommiſſis, quot ſunt perſonæ vocatæ.*

62 *Vocatus quilibet ordine ſucceſſiuo ad fideicommiſſa, & primogenia, abſque aliqua reſtitutione conſequitur dominium eodem inſtanti, ac momento, quo purificatur conditio, vel venit dies vocationis ex propria perſona, ſublato de medio præcedenti ſucceſſore, non autem ex iure ſibi ab eodem tranſmiſſo.*

63 *Dominium alicuius rei, ſiue ex donatione, ſiue ex vltima voluntate poteſt cuilibet relinqui, eâ lege, vt in alium, eo mortuo transferatur.*

64 *Actuum celeritas à lege fuit introducta.*

65 *Decretum Sacri Conſilij, quod petita reſtitutione acceptorum ad merita reſeruata, procedatur ad vlteriora in cauſa, recenſetur.*

66 Dom. Io. Andreæ Georgij Regij Conſiliarij *fides labefactatur in* alleg. 34. *eiuſq; dictis qualiter* Author *occurrat.*

67 *Doctores Regni paſſim inhæſerunt exaratis per* Dom. Conſiliar. Georg. alleg. 34. *nulla facta ponderatione eorum, quæ adduxit.*

ARGVMENTVM.

Tranſactio, cui plura à Conſultis inducta fuerunt priuilegia, eò quod à iurgiis, litibuſque receſſum inſinuat, quamq; Imperiales Conſtitutiones non paucis munierunt ampliationibus, ea mente ductæ, quia expedit bono Reipublicæ, litibus ianuam occludere, eaſq; immortales prorsùs effici, leges abhorruerunt; an de ſui natura operetur, vt in caſu, quo vnus ex tranſigentibus illi ſtare detrectet, vel eam impugnare contendat, ſiue reſciſſorio Iudicio agat, ſiue nullitatis macula, labeq; notatum trāſactionis placitum redarguat, ante omnia teneatur reſtituere accepta virtute tranſactionis prædictæ, nec aliter niſi illis

illis reſtitutis in Iudicio audiri debeat? Vel neceſsè ſit, ꝙ in ipſo tranſactionis documẽto pactum peculiare in caſu contrauentionis apponatur, ꝑ quod ab agendo repellatur contraueniens, niſi pręceſſerit receptorum reſtitutio? Quæ an realis, & effectiua eſſe debeat, vel ſatis ſit ſi fiat depoſitum? vel etiam oblatio admittenda veniat? Ad cuius quęſiti dilucidam enucleationem, pluribus penſitatis iuribus, maturaq; facta diſcuſſione omnium hincindè allatorum tàm per Aientes, quàm per Negantes, veriorem, ac tutiorem, tùm in conſulendo, cùm in iudicando, eam *Author* approbat ſententiam, per qua itum eſt de natura tranſactionis eſſe, vt aduerſus eam ſi quis ſe dirigit, in primis omnia accepta ipſius tranſactionis intuitu, reſtituat, aliàs,à Iudicij limine fore arcendum, quam ſententiam pluribus Senatuũ Supremorum placitis comprobatam, ad oculum inſinuat; Quæque iis adhibenda ſit fides Authoribus, qui contrarium ſenſierunt, ſummatim materiam, non funditùs deguſtati, ad viuum inſinuatur? præſertim labefactatam *Author* indicat fidem *Regij Conſiliarij Io. Andreæ Georgij in alleg.* 34. eiuſque Aſſeclarum, qui ſub eius fide, in eiuſque verba iurati cum ipſo ſentierunt; Enucleaturq; pariter determinatio facta per Sacrum Conſilium Neapolitanum in cauſa V. I. D. Marci Sancti Antonii, cum Sacro Incurabilium Noſocomio, cuius aciem *Author* ſuſtinens, ac pro reſtitutione acceptorum vigore tranſactionis partes agens, ſuum edidit reſponſum in 2. *diſceptatio. forenſ. cap.* 40. aliaque plura non inutilia afferuntur, & dilucidantur.

Digitized by Google

OBSERVATIO XXXXVIII.

1 TRanſactio, cui plurimũ *Conſulti, ac Imperiales Conſtitutiones* fauerũt,
2 cuiuſq; præcipuus effectus eſt, vt à litibus diſcedatur, & parcatur impenſis, omniſq; inter partes controuerſia dirimatur, ex dictis per *Repeten. in l. 1. ff. de transact. in l. fratris, C. eod. l. 1. C. de pact. l. ſi diuerſa, C. de tranſ.* aliiſque in iuribus à *Me* poſt multos adductis in *2. diſcept. forenſ. cap.* 40. *Verall. dec. Rot.* 306. *num.* 4. *par.* 2. *Mandell. conſ.* 34. *num.* 8. *Alciat. reſponſ* 94.
3 *num.* 3. dicens eam ob cauſam, multa eius fauore inducta eſſe, multaq; admitti, & tolerari, quæ aliàs reſpuerentur, ſicuti poſt *Bal. & Salic. in d. l.* 1. *C. de pact.* adnotauit inſignis *Præſ. Sac. Conſ. Vincent. de Franch. dec.* 159. *num.* 7. & eſt *tex.* pulcher *in l.*
4 *quamuis, C. de tranſ.* ibi, *Quamuis eum, qui pactus eſt, ſtatim pæniteat, tranſactio tamen reſcindi, & lis inſtaurari non poteſt, & qui tibi ſuaſit, intra certum tempus licere à tranſactione recedere, falſum aſſeuerauit*, cuius *tex.* diſpoſitioni innitentes Antiquiores, & poſt
5 eos *Iaſ.* ibi, notarunt, quod licèt trãſactio ſit contractus innominatus, tamen etiam re integra non eſt locus pænitentiæ, & concordantes textus adducit *Reg. Valenz. in l. cum te* 5. *& d. l. fratris, C. eod. in conſ.* 175.
6 *num.* 10. adeò quod dubia exiſtente cauſa, tranſactio valida diiudicanda eſt, *Dom. de Franch. d. dec.* 159. *num.* 6. *Io. Bapt. Magon. de recta patrocin. ra-*
7 *tion. cap.* 20. *num.* 3. dicitur quoque tertium remedium finiendarum litium, ſecundum *Accurſ. in l.* 1. *in verb. Maximum remedium, ff. de iure iur. Aff. dec.* 220. poſt *num.* 3. vbi di-
8 xit, quod eiuſmodi exceptio inducta fuit, vt ſit litium finis, *Gram. in celebri deciſ.* 66., & ſcripto tradidit magnus Practicus *Io. Bernardin. Muſcatell. in prax. Sac. Conſil. lib.* 1. *par.* 4. *gloſ. Tranſactionis*, vbi *Ego* adnotaui nonnulla.

Habet quoque illud peculiare, vt contra tranſactionem veniens, non
9 poſſit, neq; audiri debeat, niſi ante omnia reſtituat ea quæ ex cauſa, & virtute dictæ tranſactionis acceperit, ad *tex. in l. vbi pactum*, & ibi *Bal. num.* 4. *Salic. num.* 9. *Curt. iun. num.* 65. *C. de tranſac. l. qui fidem, ff. eod. l. ab emptione, ff. de pact.* vbi vt recedatur à contractu celebrato, re non inte-
10 gra, neceſsè eſt, vt interueniat actus veriſimilis, & ſi aliqua data ſunt, reſtituantur, aliàs contractus non reſoluitur, per quẽ *tex.* ità tenet *Cran. conſ.* 83. *num.* 1. *vol.* 1. *Reg. Valenz. d. conſ.* 175. *num.* 47. *in fin.* vbi allegat *tex.* conſimilem in *l. cum te fundum, C. de tranſac.*

11 Quorum ſententia probatur mihi ex ineuitabili *tex. in l. ſi diuerſa, C. de tranſac.* cuius verba ſubnectere libet, *Si diuerſa Pars contra placitum agere nititur, æquitatis ratio ſuadet, refuſa pecunia* (*cum & in hoc deſideras*) *cauſam ex integro agi*, Nullum prorsùs verbum adaptari poteſt, vt dicatur ex pacto reſtitutionis acceptorũ in tranſactione appoſito, reſtitutionem eſſe faciendam, ſed ſimpliciter, quod is qui aduerſus tranſactionis placitum agere nititur, debet
12 ante omnia, reſtituere pecuniam, quam ob cauſam prædictam acce-
13 pit, idq; denotant apertè verba illa (*Refuſa pecunia*) concepta per modũ
14 ablatiui abſoluti, qui conditionem importat, *l. à teſtatore, ff. de cond. & dem. l. euictis agris, ff. de euic. DD. in rubr. ff. ſol. matr.* vbi *Rip. nu.* 51. verſ. *Secundò ampliat*, tradit induci expreſſam, & propriam conditionem *Conſiliar. Ann. conſ.* 105. *num.* 5. *Reg. San-*

Digitized by Google

Sanfel.dec.6.num.15. cum duobus ſeqq. vbi pulchrè loquitur, *Ego in 2. diſcept. forenſ.cap.47. num.26.* quaſi diceret, tunc poſſe quem admitti, vt contra tranſactionem experiatur, *Si pecuniam refuſerit*, quæ ſanè conditio debet in forma ſpecifica adim-
15 pleri, non per æquipollens,*l.ſcimus, §. ſi verò poſtquam, C.de iur. deliber. l. certa forma, C.de iur. fiſc.lib.10.* cum alijs per *Me* adductis in *Annotation. ad Muſcatell. in prax. Sac. Conſ. lib.1. gloſ. Præſentare col. 2.* verſ. *Notat Author*, vbi exornaui propoſitionem prædictam, ex multis, *Rot. Rom. dec. 805. & 810. par. 1. in nouiſſ. Menoch. conſ.693. num.16. & ſeqq. lib.7. Corn. conſ.188.col.fin.in 2.* quibus adductis accedit *Io. Bapt. Coſta in tractat.de re integr. prælud.3. num.2.* inquiens refuſionem pecuniæ fieri debere, etiã
16 à minore antequam ingrediatur iudicium cum effectu, nec ſufficere oblationem abſq; depoſito, & pulchrè *Gizzar. dec.19. num.24.* verſ. *Et ideò*, & poſt *Bal.in cap.1. §. notandum num.1.de his qui feu.dar.poſſ.Abb.conſ. 61.num.1.par.1. Caſtrenſ. in d.l.qui fidem num.8. Siluan. conſ. 81. num.1.& 2. Rolan.à Vall.* qui plura refert *conſ. 59.num.7.Natt.conſ.631.num.7.Marcheſan. de commiſſ par.1. cap.16. num. 28. Pariſ conſ.96.num.112.lib.1.Crau. d.conſ.83. num. 1. Put. dec. 353. num. 6.lib.1.* eandem amplectitur *Reg.Valenz.d.conſ.175.num.48.* vbi *in princ.* tradit communiſſimam eſſe opinionem, & pro abſoluto inſinuat *Ioan. Petr. Fontanell.de pact. nuptial. tom.2. clauſul.4. gloſ.9. par.5.num.214.* verſ.
17 *Cæterum*, vbi conſulit reum, vt opponat ſtatim non fore audiendum ſuum Aduerſarium, quin prius reſtituerit ſibi quicquid ex tranſactione, & illius vigore accepit, ſubdens, *Et obtinebit proculdubiò ex diſpoſitione textuali in l. ſi diuerſa, C. de tranſac.* inquiẽs ità deciſum, quaſi quod dubio procul iſta ſit verior opinio nul-
18 la facta mentione pacti pro reſtitutione acceptorum, vterque *Molin.*
19 Primus in *tractat.de hiſpan.primogen. lib.4.cap.9. num.43.* verſ. *Illud autem*, inquiens eum, qui ex cauſa tranſactionis aliquid ab Aduerſario recepit, ſi aliqua ex cauſa contraueniat, non aliter audiendum fore, quàm reddita ea quantitate, quæ ex cauſa tranſactionis ſibi præſtita eſt, parte tamen opponente; Alter verò *Molin. Ieſuita de iuſtit. tit. de contractib. diſput. 536. par. 2. lit.E.* verſ. *Quod ſi*, ibi, *Neque alter Aduerſarius audietur, quàm integrè reſtituat, quod accepit, Aldou. conſ.71. num. 126.* ſubdens prædicta procedere, ſiue quis petat contractũ annullari, vel reſcindi, quod-
20 que ad Iudicis officiũ ſpectat eiuſmodi reſtitutio facienda, antequam ad cõtractus reſciſſionem procedatur, *Decian. conſ.32. num. 1. & 5. in 4. Gonzal. ad regul. Cancellar.8. gloſ.27. num.22. & gloſ.56. num. 104. & 150. Cardin.Mantic.de tacit. & ambig. conuent.lib.26.tit.9.num.39.* verſ. *Qui autem Ioſeph.Ramon.conſ.52.nu.57.* verſ. *Neque etiam, Ludouiſ.* ſummus deindè *Gregor.XV. dec.Rot.Rom 354. nu. 7.* verſ. *Quæ in omnem euentum*, ibiq; ſuus *Oliuer.Beltram in Annotation.nu. 17.Cyriac.Niger controuerſ. forenſ. lib. 1. cap.3. num. 65.* alijque nonnulli à *Me* adducti in *2.diſcept.forenſ.cap.40.* quibus modo addo *Conſiliar.Gizzar. dec.29. num. 3.* ibi, *Hinc impugnantibus tranſactiones lex, in pœnam denegat audientiam non reſtitutis prius acceptis, quia ille contra quem impugnatur actus, & reſciſſionem patitur, in priſtinum ſtatum reponi debet, in quo erat ante geſtum contractum, itaut omninò ſeruetur indemnis, ac penitus ſine damno, vt probant iura prædicta reſpectu omnium, quæ ad impugnantem pertinere poſſunt.* Hæc *Gizzarellus*, qui omnes, tranſactioni eiuſmodi efficaciam tribuerant, vt antè omnia, qui eam impugnare nititur, reſtituat accepta, non autem pacto in tranſactione ipſa appoſito.

Pro qua opinione certat non mi-
nus efficax illa conſimilis ratio ex-
22 cerpta ex medulla, *tex. in l. Iulianus,*
§. Offerri, ff. de action. empt. qua ſua-
23 ſum habemus, eum qui ex contra-
ctu agit, repelli debere, niſi prius
pro ſua parte adimpleat, vndè in-
fert *Reg. Valenz.* ad theſim noſtram,
24 *d. conſ. 175. num.* 49. verſ. *Et facit*, eũ
qui vult reſcindere contractum, te-
neri prius reſtituere quod recepit
Anchar. conſ. 34. nu. 11. Natt. conſ. 361.
num. 1. Rot. d. dec. 810. num. 4. & 5. &
facit *tex. in l. non ſolum* 4. verſ. *Igitur,*
C. *de præd. & alijs rebus minor. Hieron.*
Gabr. conſ. 154. num. 12. Afſl. dec. 108.
num. 2. Neuiz. conſ. 50. num. 6. Caccia-
lup. de tranſac. q. 5. in princ. Nam ſe-
cundum *Bart. in l. ſiue apud acta, C. de*
tranſ. vbi paſſim *Repeten. & in l. iu-*
riſgentium, ff. de pact. eum ſit tranſa-
25 ctio ex ijs contractibus, in quibus
vltrò citroq; naſcitur obligatio, &
in quibus contrahentes mutuò al-
ter alteri aliquid dare, vel facere
obligantur, perſpicuum eſt, non an-
te agi poſſe ab aliquo contrahen-
tium, quàm ipſe ex parte ſua ad vn-
guem adimpleuerit, & ſe adimple-
uiſſe liquidò probauerit, *Maſcard.*
de probatio. lib. 3. verb. *Tranſactio,*
concl. 1393. num. 1. & ſeq. & *num.* 6.
verſ. *In quo tamen,*

In huiuſmodi etenim contracti-
bus correſpectiuis ideò præfata pro-
cedunt, quia tacita intelligitur ineſ-
ſe conditio, ſi ſibi fides adimpleatur,
ac ſeruetur; quare ſi vnus ex contra-
26 hentibus fidem non ſeruat æquum
eſt ei fidem minur ſeruari; *cap. per-*
uenit de iureiur. gloſ. in cap. cum beatus
45. diſt. & in cap. ſignificaſti in fin. de
elect. & in cap. ad decorem de inſtit. l. cũ
proponas, C. de pact. vndè faciunt dicta
Bald. in cap. 3. q. alit. Dom. feu. propriet.
priuet. & in l. poſt legatũ, ff. de his quib.
vt indign. & in *Auth. dos data, C. de do-*
nat. ante nupt. quod qui non facit, quod
27 debet, non recipit, quod oportet,
& qui differt facere quod debet, nõ

29 poteſt petere, quod ei debetur *Afſl.*
dec. 220. num. 4. qui concordantem
adducit textum in *l. ſi non fuerit, ff.*
de iureiur. Peguer. dec. 203. num. 1. in
fin. pluraq; ad rem ſimilia congerit
Tiraq. de legib. cõnubial. gloſ. 1. par. 13.
num. 42. eoque laudato, pleraq; alia
adnotauit in terminis. *Maſcard. d.*
concl. 1393. ex num. 12. per ſexdecim
ampliationes in praxi contingibiles,
quas Lectori indicaſſe ſatis erit, ne
aliena pro noſtris venditemus.
29 Suffragium quoque receptæ huic
opinioni præſtant plurium Europæ
Senatuum ſcita, ſiue (vti aiunt) de-
ciſiones, & initium deſumens à
Sac. Conſ. Neapolitano, fidem præ-
ſtat ſuam *Matth. de Afſl. in deciſioni-*
bus per ipſum recollectis *dec. 220.*
num. 4. in 2. dubit, vbi per *tex. in d. l. ſi*
diuerſa, votatum refert non potuiſ-
ſe contra tranſactionem agi, niſi fa-
cta oblatione reſtitutionis accepto-
rum, cui determinationi probè col-
lineat conſimilis deciſio relata à *Ca-*
ſare Vrſill. in Annotation. ad Afſl. 161.
num. 2. verſ. *Circa aliud dubium*; &
num. 6. in fin. qui pluribus in com-
probationẽ adductis, ſic fatur, *Prop-*
30 *tereà dicta opinio intrepidè eſt tenẽda,*
quod non obſeruanti quis non tenetur
obſeruare, & quod non poſſit quis age-
re, niſi reſtituat accepta, & adimpleat
vt ſupra, & deueniens poſtmodum
ad determinationem, ſubdit, *Et ſe-*
cundum hanc opinionem Sac. Conſil. iu-
dicauit in quadam cauſa Magnif. Ioan.
Laurentij de Anſa anno 1561. quod ip-
ſe Io. Laurentius reſtitueret duc. 200.
habitos virtute tranſactionis quietatio-
tionis tutelæ ab hæredibus tutorũ, priuſ-
quam audiatur. Hæc *Vrſill.* & eſt fa-
migerata deciſio *Gram. 66. num. 66.*
Oſaſc. dec. 160. in fin. Garſia Maſtrill.
dec. 13. num. 1. & ſeq. Ludouic. Peguer.
dec. 203. num. 3. verſ. *Atque ita,* in-
quiens emanaſſe determinationem
pro Conuentu Sancti Franciſci de
Paula ſe defendente aduerſus Ber-
nardum Torrent. de anno 1608. 31

die

die 20. Octobris, *Cancer. variar. reſol. lib. 1. cap. 13. de emptio. & vendit. n. 15.* verſ. *Debetq;* adducens caſum deciſum per Senatum Cathaloniæ, de anno 1619. à qua determinatione cum fuiſſet reclamatum, extitit in cauſa reclamationis confirmata ſententia.

Nec ſunt aſpernẽda, quæ idemet *Cancer.* tradidit *lib. 2. variar. cap. tit. de minorib. n. 248.* quem refert *Io. Pe r. Fontanell. de pact. nuptial. lib. 2. clauſ. 4. gloſ. 19. par. 5. n. 216.* verſ. *Quod idem in fin. Merez de maiorat: par. 4. quæſt. 22. n. 85.* verſ. *Et quod agens,* vbi tradit *n. 86.* eſſe plures deciſiones Rotæ Romanæ in nouiſſ.
31 quarum meminit eruditus *Dom. Didacus Ludouic. de Lima* in aureis *Annotation. ad Molin. de primogen. hiſpan. lib. 4. cap. 9. n. 43.* vbi inter cæteros adducit *Reg. Valenz. conſ. 88. n. 60. & 61.* ſubdens hanc recepti reſtitutio-
32 nem faciendam eſſe cum effectu, atque ità requiri depoſitionem; nec ſufficere oblationem, ex *Menoch.* placito *d. conſ. 644. lib. 7. & conſ. 1111. n. 6. cum ſeq lib. 2. Epiſcop. Ricc. dec. Archiepiſcop. 117. n. 2.* verſ. *Secundo verò*
33 *caſu,* inquiens in reſciſſione contractus, ſiue tranſactionis, aut alterius cuiuſuis generis, non eſſe audiendũ actorem, niſi relicto prius quod trãſigendo accepit, ſubdens id procedere in omni iudicio reſciſſorio, in quo reddere prius debet Actor, ꝙ accepit, per *tex. in l. ex empto, §. ſi quis virginem, ff. de actio. emptio.* tradens
34 *n. 3.* nequ dem in hoc, priuilegio aliquo potiri Eccleſiam, aut minorem, etiamſi veniant per viam reſtitutionis in integrum ad reſcindendum contractum, etenim non prius audiri debent, niſi rem cum fructibus reſtituant, ad *tex. in l. 1. C. de repud. & in l. quod ſi minor, §. reſtitutio, ff. de minor. 25. annor. Maſtrill. dec. 13. Magon. dec. Floren. 119. Giurb. dec. 103 n. 10.* verſ. *Licet Eccleſia,* innumeris
35 propemodum adductis, eamque reſtitutionem etiam abſque interpellatione fieri debere, & cum effectu idemet *Epiſc Ricc.* tradit *d. dec. 117. num. 3.* & faciunt quæ eruditè docet *Ludouiſ. d. dec. 354. n. 7.* ibi, *Quę in omnem euentum forent reſtituenda, tũ ex diſpoſitione l. ſi diuerſa, C. de tranſ.* ibiq; *Beltram. in Annotation. n. 17.* format concluſionem, quod veniens contra tranſactionem, ante omnia tenetur reſtituere, quod ex tranſactione recepit, iuxtà *tex. in l. ſi diuerſa,* & allegat quatuor Rotæ deciſiones ſatis punctuales, adhibitis quoque nõnullis reſtrictionibus ad materiam.

36 Quò fit, vt in conſulendo nuſquam mihi arridere potuerit contraria opinio, dùm viderim in fonte DD ferè omnes eiuſmodi reſtitutionem acceptorum non pacto, ſed efficaciæ trãſactionis tribuiſſe, ex diſpoſitione ſatis clara (quæ cauillum non recipit) *d. l. ſi diuerſa,* cumque
37 agnouerim per Sac. Conſil. pluries ità iudicatum, audentiùs, & omni procul ſcrupulo, eamdem ſuſtineo ſententiam, à qua in iudicando nec recederem; Scimus enim articulum
38 iuris dubium, ſi binam habet iudicaturam Sac. Conſil. legis vim obtinere, quæ ius in Regno ſtatuit inuiolabile, ex *Affl. dec. 96. Dom. de Franch. dec. 228.*

39 Quam ſanè opinionem, in praxi tenendam cenſeo, etiamſi propter enormiſſimam læſionem, quis aduerſus tranſactionem veniret, hoc etenim in caſu *d. l. ſi diuerſa* etiam procedit ſecũdum *Rot. Rom. dec. 111. n. 1. & dec. 440 n. 1. par. 1. diuerſor.* eadem *Rota* apud *Farin. dec. 36. & 37. aliàs 736. & 737. in nou.* & pro abſoluto tradit *Addit. ad Molin. d. n. 43.* prædictis allegatis.

40 Ac etiam ſi nullitatis via ageretur aduerſus tranſactionem, etiam reſtitutio acceptorum ante omnia facienda eſt, ex ijs quæ tradit *Menoch. d. conſ. 644. n. 14. Valaſc. conſult. 85. n.*

Ll 2 cir.

circa fin. Milan.dec.7.ex n. 11.lib.2.&
dec.2. n. 133. & ſeqq. qui loquuntur
in caſu, quo nullitas eſſet uelata, nõ
clara, & dubia, ſecus uerò in caſu,
quo nullitas eſſet liquida, & perſpi-
cua, quæ in promptu appareret,
Ceph.conſ.201.n.10.in 3. Felin.in cap.
inter cæteras col.5. uerſ Intellige,de re
iud.Burſ.conſ.73.n.3. & conſ.ſeq. n.21.
22.& 23. Rip.in l.4 §. condemnatum,
n.17.ff.de re iud. D.de Franch.dec.688
n.3.Gratia.diſcept.for.c. 339.n.15. cu-
ius ſpecialitates enarrat Milanen. d.
dec.2.n.134. uerſ. Sed aduerſus, & nu-
41 meris ſeqq. ubi inſinuat nullitatem
notoriam non cenſeri reiectam à ſta-
tuto reiciente nullitates, ex dictis p
Curt.ſenior. conſ. 59. uerſ. Licèt, Dec.
conſ. 59. uerſ. Licèt, & conſ. 49. in fin.
Plot.conſ.130.num.64.in 1.tom.tracta-
tuum criminal.Rol.à Vall.conſ.29.n.37.
in princ. Naſt. conſ. 172. n.5. in princ.
Felin.in cap. ex parte el 2. n.7. de offic.
delega. & pluribus comprobat Frãc.
Becc.conſ.12.n.55. & 56. etiamſi uer-
ba ſtatuti eſſent præciſa, Dec.conſ 8.
n.7. Surd. conſ.186. n.2.

42 Dicitur autem notoria nullitas,
ſecundum Milanen. d. dec. 2. n. 136.
uerſ. Et ideò, ea quæ conſtat ex actis,
& dicitur euidens, quę ſemper ad-
mittitur ex inſpectione actorum,
Rol. à Vall. d. conſ. 29. n.43. in princ.
Ruin.conſ 62.n.30.in 5.conſ.144. n.5.
in 4.& conſ. 87. n.4. in 5. & conſ. 31.
n.6 in 5.Anto.Gabr. uulgò dictus Ca-
lepinus Doctorum, commun. concluſ.tit.
de re iud.concluſ.1. n.18.& ſeq. Rip. in
d.l.4.§.condemnatum n.17.ff.de re iud.
Cõtard.in tract.de momen.poſſeſſ.limit.
7 n.19.Carroc.de except.excep.20.n.8.
vbi de more plures recollegit, Curt.
iun. in l. vbi pactum n. 83. C.de tranſ.
inquiens procedere etiam in caſu
43 quo adeſſet pactum de non oppo-
nendo nullitatem cum iuramento,
& pæna, quia eo pacto, iuramento,
& pæna non obſtante Iudex debet
agentem nulliter, & ſine actione re-
pellere, ſi nullitas conſtat ex actis
Rom. conſ.42. vbi per tot. ex pluribus
comprobat Mandoſ.in addit.ad Rom.
loc.cit. qui latè hunc punctum com-
probat,& firmat,cotas allegans, Fol-
ler. ſuper Bulla de cẽſib. verſ.Quæ qui-
dem executio nullo falſitatis n.5.6.& 7.
Boer.dec.19.idem Rom. in l.ſi verò, §.
de viro n.62.ff.ſol.matr. Ego in 1.diſce-
ptat.forenſ.cap.30. n.26. & ſeqq.

44 His licèt exaratis,meum interpo-
nere iudicium tot inter Doctores,
legumq; Coriphæos,naturali quodã
iure deuinctum me ſentio, & facio
palàm, mihi eam vti veriorem, &
æquiorem arridere ſententiam, qua
traditum eſt, quod etiam agens ad-
uerſus tranſactionem per viam nul-
litatis, aut alio quopiam iure, ante-
quam audiatur, teneri ad reſtitutio-
nem acceptorum.

Id quod mihi ſuadet tex.ille toties
recẽſitus in d.l.ſi diuerſa. dùm inquit
refuſionem pecuniæ acceptæ vigore
tranſactionis eſſe faciẽdam ratione
æquitatis eam ſuadentis, quæ ſanè
æquitas id efficit, ſecundum Cõnan.
in tit.de æquitat.lib.5. tit.1. n.1.vt ne
45 cui plus, ne cui minus, ſed ſuum
cuiq; tribuatur, pro noſtra, perſo-
narumq; ratione, & dignitate,vel vt
46 ſcribit Fachin.lib. 11. controuerſ. iur.
cap.27. verſ. Contrarium, æquitas eſt
ars æqui, & boni,Bald.in l.1.ff.de in-
ſtit.& iur. quem ſequitur Iaſ.in l.pla-
cuit n.2.C.de iud.æquitas eſt iudiciũ,
47 in quo circumſcriptis regulis iuris,
ſtatuitur ad dictamen rationis na-
turalis, quæ ſecundum Alex.Rauden.
48 dec.Piſan.41.n.77. dicitur rectitudo
iudicij, naturalem ſequens rationẽ,
vndè Conſult.in l.ſcire oportet, §.ſuffi-
cit,ff.de excuſat. tutor. inquit Aequi-
tatem nihil aliud eſſe, quàm natura-
lem rationem, & Cicer.in Topic. ad-
ductus à Connan.loc.cit.lib.1. commen-
tarior. iur.ciuil. tit.de æquitate ſub n.4.
lit.D.circa med. æquitas eſt, quod na-
turalis ratio ſuadet, notat eruditiſſ.
Iureconſ.Iulius Cæſar Caluin.in tract.
de æquit.in prælu. c.1.n.3.cũ duob.ſeqq.

Mo-

Modò:ponamus caſum:Seius po-
ſtulat ad Iudicium Caium,vel Caius
præſentiens Seium, ipſum ad iudi-
cium prouocaturum,vt è malis,quæ
ex iurgijs oriri ſolent, ſeſe eripiat,
cum ipſo tranſigit aliquo dato, ſicq;
per tranſactionem à lite eſt receſsũ,
49 ex dictis ſupra *n.1.& 2.* publicaque
verſatur vtilitas lites abbreuiari, ſe-
cũdum *Monter.dec.21.n.5. Prukman.
conſ.42.* eaſque prorſus recidere Rei-
pub. intereſt ſm *Cran. conſ.985.n.68.*
notat *Alex.in l.2. §.item ſi in facto n.6.
ff.de verbor.oblig. Lãcell.Gall.conſ.108.
n.7. Io.Bapt.Gargiar.conſ.31. lib.2. &
ſing.3. n.6. & 7.* Seius adſtrictam in-
fringens fidem, tranſactionis placi-
tum negligit, idque de nullitate ar-
guit, quo iure, quauè ratione, acce-
ptam virtute tranſactionis reſtitue-
re ante omnia non debet? hæc eſt
æquitas, quæ clamat, quamque ex-
tollit *tex.in d. l.ſi diuerſa,* ibi, *Aequi-
tatis ratio ſuadet*, vt quicquid fuerit
uirtute tranſactionis acceptum, re-
ſtituatur illi, qui tranſactioni inni-
tens dedit,aliàs minimè daturo,nam
50 ſi per receſſum à tranſactione dubi-
tandum non eſt ad primæua iura
aditum fieri, cur erit, ut non omnia
ad primum reducantur ſtatum, &
unuſquiſque æquo marte contẽdat,
Iudicij tela ordiatur, Actus fiant
incumbentes pro inſtructione pro-
ceſſus, ac ſententia expectetur con-
51 demnatoria? aliàs etenim eſſet
fraudibus ianuam aperire contra
tex.in l. in fundo, ff. de reiuendic. quo
cautum eſt fraudibus omninò eſſe
obuiandum;quinimò fraudibus ob-
52 uiare, Reipublicæ intereſt *Papon.
conſ.67.n.24. & conſ.72. n. 36.* & da-
retur occaſio delinquendi, quilibet
etenim fingens à lite recedere, trãſi-
git, vt quid accipiat, & poſtmodum
aliud habens in ore, aliudq; in cor-
de, tranſactionis contractum annul-
lat, vt receptum ipſius tranſactionis
intuitu, non alio iure retineat, pro-
ximumq; circumueniat, contra om-
nia iura mundi:quibus rationibus
moueor *Ego*, vt veriorem ſuſtineam
ſententiam, etiam in caſu quo tran-
ſigens de nullitate contractum ar-
guit, teneatur acceptum virtute
tranſactionis refundere, ideòq; re-
cedo ab ijs, quæ lato calamo adſtru-
xit *Giurb. decif. 103. n. 1.* & *Epiſcop.
Ricc. d. decif. 117. n.1.* qui ambo, Do-
ctoresq; omnes per ipſos adducti nõ
animaduerterunt ad ea, quæ *Nos* ad-
ducimus, & pluribus alijs Iuriſcon-
ſultorum placitis reuolutis, diù mi-
hi ſuper ijs recogitãti, nemo occur-
rit eiuſmodi motiuo ſuper æquitate
fundato, cui arridet *Conſultus in l.
quod ſi Epheſi, ff.de eo,quod cert.loc.* vbi
54 docet Iudicem præ oculis æquita-
tem ſemper debere habere *D. Cal-
uin.in d.tract. de æquitat. lib.1. cap.4.
n. 17.* inquiens æquitatem, ſcil. na-
turalem, eiq; concinit *tex. in l. nam
55 hoc natura, ff de condict. indeb.* quo
cautum eſt à natura inſitum eſſe,
vt nemo cum alterius iactura locu-
pletur, ſicuti in theſi noſtra accide-
ret, ſi tranſigens dùm à tranſactio-
ne recedit, potiri valeat recepto
virtute tranſactionis.

56 Neq; mihi quiſquam dicat con-
trarium fuiſſe determinatum per
Dominos de Sac. Conſ. die 8. Iulij
1648. contra ea, quæ *Ego* ſcripſi pro
Sacro Incurabilium Ciuitatis Nea-
polis Noſocomio cõtra V.I.D.Mar-
cum Sãcto Antonio, de quo extat
mea *diſceptatio 40.in 2.diſcept. forenſ.*
de qua memoriam habuit eruditiſ-
ſimus Cauſarũ Patronus aliàs à *Me*,
ſed nunquam ſatis laudatus *Dominus
Donatus Antonius de Marinis in 2.eius
quotidianar. reſolut. cap. 234. in fin.*
verſ. *Quicquid in contrarium*, quod dũ
poſtremum huic operi manum im-
pono, è typis procijt, inquiens de-
terminationem prædictam emanaſ-
ſe iuxtà terminos *d. l. ſi diuerſa* ipſo
patrocinante pro V. I.D. Marco Sã-
cto Antonio, qui *n.4.* inquit *Cõſiliar.
de Georg.in alleg.34.* benè loquutum.

Nam

Nam ſi benè perſpiciatur; caſus
57 eſt nimis diuerſus, ibi etenim Mar-
cus Sancto Antonio prætendebat
minimè obnoxium eſſe obligationi
factæ per eius parentes, ex eo quod
ius ſibi deberi contendebat ſuper
bonis in iudicio deductis ex facto
maiorum, qui ſubiecerãt fideicom-
miſſo perpetuo bona prædicta, inhi-
bendo alienationem, vocando eo-
rum deſcendentes in caſu contra-
uentionis, innixus diſpoſitioni tex-
tuali in *l. eum quem 3. ff. de interd. &
relega. & l. qui filiæ, §. cohæredi, ff de
vulgar. ſubſtit. l. ſi arrogator, ff. de adopt.
l. vnum ex familia, §. ſi de falcidia*, ibi,
*Non enim facultas neceſſaria electionis
propriæ liberalitatis beneficium eſt. Quid
enim eſt, quod de ſuo videatur relinquiſ-
ſe, qui quod reliquit omninò reddere de-
buit? Iſer. in cap. 1. n. 4. ſi vaſſall. feud.
priuet. & in cap. 1. n. 11. ad fin. de alien.
feu. pater.* quam opinionem commu-
niter receptam dicit *Maſcar. de pro-
bat. tom. 2. concl. 767. n. 5. & 6.* & ante
ipſum *Affl. dec. 395. n. 3. & ſeqq.* vbi
*Vrſill. in addit. n. 5. Loffr. conſ. 3. n. 22.
Roſent. de feu. cap. 9. memb. 2. concl. 66.
n. 28. lit. F. Valaſc. de iur. emphyt. q. 49.
n. 11. Ceuall. lib. 3. commun. contr comm.
q. 783. n. 24.* cum alijs adductis per
*Addent. ad Molin. de hiſpan. primogen.
lib. 1. cap. 1. ad n. 17.* verſ. *Quare*, in-
58 quiens patrem in prædictis non
poſſe filio præiudicare, eo quod ip-
ſe filius ſuccedit per ſe, & ex liberali-
tate, & diſpoſitione primi fundato-
ris, latè *Gratian. lib. 3. diſcept. forenſ.
59 cap. 345. n. 5. & 7* In quolibet ete-
nim vocatorum, donatio, ſiue res fi-
deicommiſſatæ temporaliter ſubſi-
ſtunt, *tex.* eſt inſignis in *l. ſi ſeruus cõ-
munis 18. §. fin.* ibi, *Sed vnicuiq; tantum
adquiritur, quantum ratio ei permittit,
ff. de ſtipulat. ſeruor. l. antiquitas*, & ibi
gloſ. verb. *Cum hærede, C. de vſufr. l. fin.
C. de vſufr. l. ex facto, §. item quæro*, ibi,
*Magis autem eſt in vtroq; eorum, tem-
pus ſuum ſeparatim ſeruari l. 2. §. ſi pri-
mus*, ibi, *Nec ſibi iungentur, cùm ad ſuã
quiſque cauſam ſubſtitutus ſit, ff. de bo-
nor. poſſeſſ. ſecund. tabul.* vndè ſatis le-
pidè *Bal. conſ. 374. in 1.* hæc protulit
60 verba, *Item hæc non videtur, propriè
ſubſtitutio, ſed quædam diſpoſitio tempo-
ris, ſcil. genitoris in vita. & genito poſt
mortem genitoris*, & alludit theorema
61 illud, In fideicommiſſis, & primo-
genijs tot eſſe vocationes, quot ſunt
perſonæ vocatæ, perindeq; haberi,
ac ſi vnicuiq; earum nominatim, at-
que ſpecificè facta eſſet vnaquæque
donatio ſubſtitutio, legatũ, ſeu præ-
legatum, vndè abſque aliqua reſti-
62 tutione quilibet vocatus conſeque-
tur dominium, eodem inſtanti, ac
momento, quo purificatur condi-
tio, vel venit dies vocationis ex pro-
pria perſona, ſublato de medio præ-
cedenti ſucceſſore, non autem ex
iure ab eodem ſibi tranſmiſſo, quod
ſanè theorema ex iuris principijs
emergere; quibus cauetur dominiũ
63 alicuius rei, ſiue ex donatione, ſiue
ex vltima voluntate alicui ad vitam
relinqui poſſe, ea lege, vt eo mortuo
in alium transferatur, diſertè ſatis
adnotauit *Ludou. Molin. in celebri tra-
ctat. de hiſpan primog. lib. 1. n. 20.* verſ.
Quæ omnia. adducens *tex. in l. Sem-
pronius Atalus in princ. ff. de vſufr. ac-
creſc. l. fin. C. de lega. & l. quoties, C. de
donat. quæ ſub mod.* dùm per prius ad
id *n. 7. loc. cit.* congeſſerat *Pau. de Ca-
ſtro in l. ſi pecuniam n. 11. ff. de condict.
ob cauſ. & conſ. 164. n. 19. 20. & 21. lib.
2. Iſer. in cap. Imperialem, §. prætereà du-
catus n. 4. de probib. feu. alien. per Feder.*
inquiens idemet *Molin. n. 19.* verſ. *In
64 ſimilibus*, propter celeritatem, do-
nationum, vel ſubſtitutionum, vnã
alteram occultare, ductus ex diſpo-
ſitione *tex. in l. 3. §. fin. ff. de donat. in-
ter vir. & vxor. & in l. ſingularia cum
ſimilib. ff. ſi cert. pet.* & eruditus *Lima
in addit. ad Molin. loc. iam cit. n. 17.*
exornat cõcluſionem plurium Do-
ctorum placitis, coaceruatis, ſcil. *Me-
rez de maior. par. 1. q. 24. n. 9. Gregor.
Lopez in l. 23. tit. 13. par. 2. gloſ. Ome-*

nagen

nagen Suarez in quaſt. maiorat. n. 18. Garz. de nobilit. gloſ.6. à n.38. Cabed. dec.5.n.3. par.2. Caſtill. lib.5. 2. par. cap. 93. §.8. n. 9. & cap. 161. n. 11. Camill. de Medic. conſ.2. n. 46. Giurb. dec. 108. n.12. Gratian. diſcept.forenſ. lib. 4. cap. 751. ex.n. 23. Robles de repraſent. lib. 3. cap. 19. n. 62. & Chriſtopher. de Paz de tenut. cap.33 à n.44. Maſtr. deciſ. 266. à n. 26. lib.3. Caſanat. conſ. 2. per tot. & conſ. 3. & conſ. 39. & conſ. 36. ex n. 37. eiſq; adnectimus *Molin. de primogen. lib. 4. cap. 15. n. 88. & lib. 1. cap.4. n.16.* & nouiſſimè benè eruditus *Marius Giurb. obſeruation. par. 1. obſer. 28. n. 19.*

65 Vndè manauit decretum, referēte Dom. meo Conſiliario Antonio Miroballo, votantibus Dominis Cōſiliarijs de Aula Conſiliarij Thomæ de Aquino, D. Gaſparo de Soto, & Io. Baptiſta Amendola, cum adiunctis datis, ſcil. Conſiliarijs Aloyſio Gamboa, & Io. Franciſco Marciano, quod petita reſtitutione acceptorum ad merita reſeruata, procedatur ad vlteriora in cauſa, ſicuti videre eſt penès *Actoris Magiſtrum Sac. Conſ. Vincentium Lombardum pro Cantone.*

Vtque obiter (non tamen extra rem) adnotemus, quia paſſim No-
66 ſtrates circa eiuſmodi reſtitutionē inhæſerunt traditis per *Conſiliar. Georg. in alleg.* 34. tanquam Bononienſes Carrotio (vti eſt in adagio) nulla habita conſideratione ſuper eius dictis, non grauabor adnotare, *Me* omnium minimū in cauſa prædicta Incurabilium, plura obſeruaſſe, ex quibus *Conſiliar. Georg.* fides
67 labefactatur, quæ conſulat Lector (ſi libet) in *d. diſceptat.* 40. *in 2. ex n.* forte an accidet, vt inſulſa omninò minimè dijudicet, quodq; librata noſtra opinio, firma ſiſtere poterit, apud perſpicaciores, quorum cenſuræ nos ſubmittimur alacriter.

SVMMARIVM.

1 *Arma, & inſignia, deficientium memoriam conſeruant.*
2 *Maiorum imagines, aut non videre fixas, aut reuulſas videre, ſatis lugubre eſt.*
3 *Arma, & inſignia fuerunt adinuenta ne rerum pereat memoria.*
4 *Tempore ruunt omnia.*
5 *Armorum delationis, finis, eſt conſeruatio familiæ.*
6 *Memoriam ad conſeruandam, quæ fuerint adinuenta.*
7 *Arma propria, an liceat apponi ab eo, cuius pecunia opus factum eſt.*
8 *Inſcriptio propria, eiuſq; Arma in opere, à quo poſſunt apponi remiſſiuè.*
6 *Opus publica pecunia ſi factum fuerit, an nomen tantùm Principis, vel etiā Ciuitatis, ſi eius pecunia opus factum ſit, ſit inſcribendum.*
10 *Inſignia non debent inſcribi in opere ab eo, cuius expenſis opus conſtructū non eſt.*
11 Deciſio Dom. de Franch. 443. *n.2. adducitur, &* Dom. Reg. de Pont. *placitum in* tractat. de poteſt. Proreg. tit. de diuerſ. prouiſ. n.7. *in contrarium expenditur.*
12 *Opus non conſtructum de propria Officialis pecunia, non patitur, quod eius inſignia in eo inſcribantur.*
13 *Conſuetudo contra ius, dicitur interrupta.*
14 *Arma, ſeu inſignia eius, qui præfuit operi conſtruendo ad vſum publicum, fuerunt appoſita in pluribus locis Ciuitatis Neapolis.*
15 *Nomen inſcribere in operibus publicis, & inſignia apponere, ſatis differunt.*
16 *Arma appoſita in operibus publicis tollere, aut mutare, vel inſignia abradere vetera, nemini licet.*

17 Or-

17 Ordinum dignitatem ſeruari, & familiarum illaſam remanere, Reipublicę intereſt.

18 Eccleſia renouata, ſeu reſtaurata, debent inſignia, & arma renouari, & reſtaurari.

19 Inſignia alienius familia in Eccleſia reſtaurata, debent renouari.

20 Deciſio Rotæ Romanę apud Sanctiſſimum de anno 1589. die 28. Iunij in fauorem illorum de Murga, quod renouata Eccleſia debent eadem inſignia renouari, pro ſingulari affertur.

21 Renouatio Eccleſia intelligitur facta, firmis remanentibus qualitatibus Eccleſia, & prarogatiuis particulariũ.

22 Turbare dicitur, qui alicuius arma, ſeu inſignia delet.

23 Actio iniuriarum competit contra delentes arma, ſeu inſignia.

24 Actio in factum competit ad reponi faciendum inſignia.

25 Inſignia familia, qua conceduntur laicis, vt poſſint illa habere depicta, ſeu in marmore impreſſa in Eccleſijs, non poſſunt amoueri ſine Domini iniuria.

26 Actionum genera quot competant contra delentes arma, ſeu inſignia.

27 Pæna contra delentes arma, ſeu inſignia, dicitur Iudici arbitraria.

28 Arma leuans, radens, vel remouens, venit puniendus pæna capitis ſecundum vnam opinionem.

29 Iniuriarum actio competit contra radentes, vel auferentes arma, ſeu inſignia alicuius.

30 Io. Vincent. Ann. laudatur.

31 Determinatio Sac. Conſil. contra Baronem Formicula abradentem arma, ſeu inſignia domus Carrafa, recenſetur.

32 Author approbat opinionem, quod actio competat ei, cuius inſignia, vel ſui non abraſa, vel deleta fuerunt, vt reponantur, ſeu redintegrentur arma in eodem loco.

33 Turbatis in aliqua honorantia competit quoque interdictum Vti poſſidetis, & Vnde vi.

34 Agnatis etiam non hæredibus competit actio repoſitionis armorum, ſeu inſignium abraſorum, vel deletorum.

35 Ius nobilitatis tranſit ad omnes deſcendentes, ſiue ſint hæredes, ſiue non.

36 Hæredes ſint ſanguinis, licèt non hæreditatis, ſufficit, ad finem intentandi actionem pro repoſitione armorum, ſeu inſignium abraſorum, vel deletorum ab opere publico.

37 Honoris cauſa nulla maior, ſeu grauior in exiſtimatione, & opinione hominũ, reperitur.

38 Honoris cauſa, vita adæquatur.

39 Honorem inultum relinquere, verecundum eſt.

40 Honoris conſeruationem vilipendere, belluinum eſt.

41 Inſignia ad honorem, & conſeruationem familia poſita, abolere, ſatis lugubre, & fatale reputatur.

42 Remedium Capitulorum Regni eſt intentandum contra turbantes in deletione armorum, ſeu inſignium.

43 Practica procedendi vigore Capitulorum Regni, qua ſit.

44 Citatio, qua requiratur in Regno, quãdo agitur vigore Capitulorum ipſius per viam extraordinaria cognitionis.

45 Comparens vigore citationis emanatę vigore Capitulorum Regni, dicitur Actor, non Reus.

46 Capitula Regni, ſuper quo fundata fuerint circa turbationes, & violentias.

46 Authores agentes de Capitulis Regni aduerſus turbantes, vel violentiam inferentes, recenſentur.

AR-

Digitized by Google

ARGVMENTVM.

Arma propria, ſeu Inſignia in opere publico, ſiue in Eccleſiis, Cappellis, & aliis publicis operibus apponi, & inſcribi conſueta, adhoc vt apponentium, earumque familiæ honor dignitas, ac memoria conſeruetur, an liceat apponere Officialibus, Præpoſitis, & alijs deſtinatis ad operis publici conſtructionem, nulla tamen de proprio, pecuniæ quantitate erogata? vel neceſsè ſit adhoc vt armorum deſcriptio, & Inſigniorum inſculptio legitimè procedat, quod propriis expenſis conſtruatur opus? quidq; fuerit obſeruatum tempore *Præſid. Dom. Vincentij de Franchis*, qui peculiarem de hoc edidit *deciſionem* 443. Et qualiter ab ea, quibuſq; motus rationibus, aut iuribus perſuaſus receſſerit *Dom. Reg. Io. Franciſcus de Ponte in tractat. de poteſtat. Proreg. tit. de diuerſ. prouiſion. n. 7.*? Et an aliquod diſcrimen adhibendum ſit inter nomina propria deſcribentes, & Inſignia inſculpi ſatagentes? Hinc *Author* arrepta occaſione, ſummatim indicat non licere cuipiam Arma, ſeu aliorum Inſignia, leuare, abradere, vel delere etiam opere deſtructo, refecto, aut renouato, nam in reædificatione, refectione, & renouatione, eadem arma & inſignia, deſcribenda, & apponenda ſunt, adhoc vt nullum indè vergat præiudiciũ iis qui de familia ſunt, ad quã theſim comprobandam, peculiaris affertur *Rotæ Romanæ* determinatio apud *Ludouiſ. Sanctiſſimum deindè Gregor.* XV. *dec.* 463. in fauorem illorum *de Murga* coram *D. Gypſio de anno* 1589. *die* 28. *Iunij*. Dicitur etenim turbare, is qui arma, ſeu inſignia delet, mutat, ſeu abradit, idcircoque interdictum *Vnde Vi*, & *Vti poſſidetis* competere Agnatis, & deſcendentibus, adhoc vt reponantur, actionem itidem iniuriarum, pluraq; alia actionum genera, etiamſi agentes, & conquerentes qualitatem non habeant hæreditariam, ſed tantùm hæredes ſint ſanguinis, quomodò plerique inſinuauerint, indicat *Author* eam tutiorem reputans ſen-

tentiam, quam Senatus Delphinalis admiſit apud *Franciſcum Marcum deciſ.* 275. vt actio intentetur repoſitionis, ſeu redintegrationis armorum, & inſignium in eodem ſtatu, quamq; *Iacobus Menochius, & Stephanus Gratianus in ſedibus indicatis*, comprobarunt. Qua autem via ſit agendum cum perſonis omnibus, practicatum paſſim in Regno monet *Author* via Regalis implorandi preſidii, vigore Capitulorum Regni, quorum vſus, & obſeruantia indicatur, quique Authores materiam ingreſſi fuerint, inſinuatur.

OBSERVATIO XXXXIX.

ARma, & inſignia, ex
1 quibus deficientium
memoriam conſeruari
tradiderunt *Conſulti in l. legatam municipio* 4. *in fin. ff. de adminiſtrat. rer. ad* Ciuit. *pertinen. & in l. quintus* 7. S. *Pomponius, ff. de ann. legat. Anan. conſ.*86. *Zaſ. conſ.* 2. *n.* 32. *lib.*1. *Molin. de hiſpan. primogen. lib.* 2. *cap.* 14. *n.*1. *& n.*6. verſ. *Ex armorum*, expendens *tex. in l. Baſilicam, C. de oper. publ. & in l.* 1. vbi *Scribentes* pleno exararunt calamo, *C. Vt nemin. liceat ſine Iudic. author. ſignac. reb. imponer. Bolognin. in addit. ad d. conſil. Anan. n.*3. ac *tex*, famigeratum *in l. lex, qua tu-*
2 *tores*, ibi, *In qua maiorum imagines, aut non videre fixas, aut reuulſas videre, ſatis lugubre eſt, C. de adminiſtr. tutor. Theſ. dec.*270. *n.* 1. adducens *Molin.* locis citatis, & *Ioan. de Ana. conſ.* 113. ibiq; *Theſ. n.*35. verſ. *Hac autem*, ob-
3 ſeruat, ideò eiuſmodi arma, & inſignia fuiſſe adinuenta, quia nihil ſub Sole firmum eſt, ſed omnium rerum humanarum adeſt viciſſitudo, ſuntq; res humanæ adeò inconſtantes, vt nihil conſtantiùs, quàm inconſtantiam ipſam dignoſcamus, ac in motu vagantur continuò, ad notata per *Soecin. in l.* 2. *n.* 5. *ff. de condit. & dem.* qui innititur *l.*2. *C. de veter. iur. enucl. &* S. *Sed quia, &* S. *Vt autem*
4 *in Authen. de non alien.* vndè omnia tempore ruunt, iuxtà illud, *Tempus edax rerum, Molina Ieſuita tom.*3. *de iuſtit. & iur. diſput.* 615. *n.* 77. *Greg. Lopez* Hiſpaniæ ornamentum *in l.* 3. *tit.* 4. *par.* 6. *gloſ. fin.* Reg. *de Pont. conſ.* 4. *n.* 35. ibi, *Finis delationis ar-*
5 *morum eſt conſeruatio familia, & n.*41. *lib.*1.

lib. 1. adducens *tex.in l.filius, §.pater, ff. de legat. Gaſpar. Anton. Theſ. quæſtion. forenſ. cap.* 34. *lib.* 1. pulchrè
6 admodum aduertens ad perpetuãdam, conſeruandamque nominis, agnationiſq; aſſumptionem, adinuenta fuiſſe, nedùm arma, & inſignia, verum etiam adoptiones, arrogationes, legitimationes, tot modis adinuentas, & ſtatutorum ordinationes, *Auendañ. de exequen. mandat. cap.* 1. *par.* 1. *n.* 4. *Sola ad Conſtitution. Saband. par.* 1. *ſub tit. de Inſignijs, & armis gloſ. vnic. n.* 10. *Dom. Auguſtin. Barboſ. in Collectan. ſuper Cod. ad l. hæredes, C. vt nemin. liceat n.* 4. *Guttier. practicar. lib.* 3. *n.* 45. *per tex. in d. l. lex quę tutores, Eſcobar de puritat. & nobilit. proban. par.* 2. *q.* 1. *gloſ.* 2. *rubr. de vtilit. Regn. in conſeruation. famil. n.* 36. *Dom. Io. del Caſtill. quotidianar. controuerſ. cap.* 136. *n.* 74. & *anteceden. tom.* 6. *Ludouiſ. dec.Rot.Rom.* 462. *n.* 5. licere ap-
7 ponere operi publico, ab eo, cuius pecunia opus factum eſt,cecinit *tex. in l. opus nouum* 3 *.in fin.* ibi, *Inſcribi autem nomen operi publico, alterius quã Principis,aut eius, cuius pecunia id opus factum ſit, non licet, ff. de operib.public.* cui concors eſt *tex.* antecedens *in l. qui liberalitate* 2. *in princ. ff. eod.* vbi *gloſa.* nonnulla adducit, per quæ iura,iuncta *l.* 3. *eod. tit.* omnia decidi, tradit *Reg. de Pont. de poteſtat.Proreg. tit.de diuerſ. prouiſion. n.* 5. verſ. *Sed quid dicemus*, inquiens cuilibet licere inſcriptionem propriam ponere,
8 eiuſq;arma, & inſignia quando propria pecunia fit opus; ſecus autem eſſe, ſi opus publica pecunia fieret, tunc etenim nomen tantùm Prin-
9 cipis, eiuſq; arma, & inſignia, ac Ciuitatis ſimul, ſi eius pecunia opus factum fuerit,inſcribi debere tradit, allegans *textum in l. Si qui Iudices, C. de oper.publ.* itaq; ſeruari de conſuetudine fidem præſtat *Caſſan. in Catalog. gloriæ mund. par.* 1. *conſider.* 16. *Bouadil. in ſua Politic.lib.*3. *cap.*5. *n.*56. *Alber.in d.l.*2. *ff.de oper.public.* in quiẽt hoc ſeruari de conſuetudine, *Decian. in tractat. crim. tom.*2. *lib.*7. *q.antepen. n.*20. verſ. *Neque licet*, vbi pariter de conſuetudine atteſtatur,itaq;paſſim vidiſſe obſeruari tradit, *Capol. de ſeruitutib. vrbanor.prædior. cap.*71. *de picturis n.* 11. verſ. *Item ille*, vbi ponit pulchrum caſum de quodam Epi-
10 ſcopo Veronenſi, qui erat quoque Cardinalis,& Vicecamerarius Papę, qui expendit de bonis erogandis pauperibus in fabrica maioris Eccleſiæ Veronæ duo millia ducatorum, & feciſſet ſculpi inſignia ſua ſuper Cappella ſua cum columnis, fuerunt ſibi abraſa, & meritò quidem ſubdit *Capol.* ibidem, ea ductus ratione, quia illa non erat pecunia ſua, cum omninò tenebatur eam erogare per *tex. in cap. relatum*, cum ibi notatis per *gloſ. & DD. extra de*
11 *præben. Dom.de Franch. dec.*443. *n.*2. qui poſtmodum dicit facta relatione in Collaterali Conſilio fuiſſe ordinatum, quod pro illa vice, arma iam depicta, ſeu inciſa per Officialẽ deputatum ſuper vijs ampliandis,& reparandis, ſubtus arma Regis no-
12 ſtri Sereniſſimi, remanerent, quia opus non erat factum de propria Officialis pecunia, quodq;allegata cõ-
13 ſuetudo erat interrupta, quia contra ius, licèt eiuſmodi placitum minimè arridet *Reg.de Pont. loc.cit. n.*7. inquienti valdè dubitare de dictis
14 per *Dom. de Franch.* cum in multis publicis operibus apparẽt arma eius qui præpoſitus fuit ad eorum confectionem,ſiue conſtructionem,prę-ſertim in Ianua Regiæ Dohanæ maioris Florentiſſimæ huius Ciuitatis Neapolis, vbi apparent ſculpta arma quondam Regentis Ferdinandi Fornarij Locumtenentis Regiæ Cameræ Summariæ, tãquam illius, qui præfuit conſtructioni Dohanæ prædictæ, ſubdens id ipſum dignoſci in fontibus Ciuitatis, alijſuè publicis operibus, in quibus, vltra arma Re-

gia, appoſita reperiuntur arma, &
inſignia Illuſtriſſimorum Proregũ,
qui conſtructionem mandarunt, tã-
quam Regij Miniſtri, ex quibus ſe-
cernitur nullum eſſe dubium quin
ab ijs, qui pecuniam erogant in
operibus publicis, eorum arma, ſiue
inſignia licitè apponi poſſe, ſolùm
hæſitari contigit, in ijs, qui nulla de
proprio patrimonio expenſa facta,
deputati fuerunt ad operis publici
conſtructionem.

Nec immemor deciſionis prædi-
ctæ *Dom. de Franch.* extitit *Dom. Io.
Bapt. Thor. in compen. deciſſ. Regn.* verb.
Arma, & in *Addition. ad Reg. de Pont.
d. tit. de inſign. & arm.* poſt *Parid.
de Put. in tractat. de Syndic.* verb. *Po-
teſtas cum annua ſub n.3.* verſ. *Tamen
quando, Bombin. conſ.6. n. 23.* idemq;
Thor. in Additio. prædict. n.6. pulchrã
tradit diſtinctionem, poſſe ſcil. iure
15 licito Præpoſitos alicui operi pu-
blico conficiendo eorum nomina
inſcribere ad futuram rei memoriã
ipſorum, etiamſi opera expenſis Ec-
cleſiarum, vel Ciuitatis, aut Regis
fierent; ſecus autem inſignia appo-
nere, niſi Eccleſiæ Regis, aut Ciui-
tatis, cuius expenſis opera conſtru-
cta fuerunt.

Hinc (vt alteri quæſito ſatisfacia-
mus) DD. de materia agentes in eã
16 deueniſſe ſententiam, non licere
Rectori, vel Conuentui, ſeu Eccle-
ſiæ Antiſtiti, & Præſidibus Prouin-
ciarum, ac cuiuis Magiſtratui, Su-
periori arma appoſita mutare, aut
nomina inſcripto delere, vel abrade-
17 re, aut alia imponere, intereſt ete-
nim Reipublicæ, vt ordinum digni-
tas, & familiarum ſalua ſit, & illæſa
remaneat, & conſeruetur, ſicuti poſt
allegatos tradit *Cæſar Lambertin. in
tractat. celebri de iure patronat. lib. 3.
q.5. art.4. n. 6. circa fin.* per *tex. in d.
l. lex quæ tutores, C. de adminiſtrat. tu-
tor. & l. 1. §. publicè, ff. de ventr. in-
ſpic. Anchar. conſ.356.* ibiq; *Bolognin.
in addit. ac Lambertin.* adducto *Ioan.
Petr. Monet. de commutat. vltimar. vo-
lunt. cap.7. n. 362.* verſ. *Notandum,
Chaſſan. in Cathalog. par.1. conſider.15.
in fin.* ex dictis per *Geminian. & Car-
din. Alexandr. in can. quæcumque 30.
diſt.* Cardin. *Seraphin. dec. Rot. 652.
n.2.* adducens *Roman. ſing.* 480. etiãſi
18 Eccleſiæ renouatio, & reſtauratio,
fieret, nam ea fieri debet ſine præ-
iudicio familiæ, quæ in d. Eccleſia
19 habebat inſignia, vndè Eccleſia re-
nouata, debent pariter eadem inſi-
gnia renouari, ſecundum *Ludouiſ. d.*
20 *dec.* 463. vbi ità iudicatum recenſet
pro Dominis de Murga corã Gyp-
ſio 28. Iunij 1589. nam renouatio
21 Eccleſiæ intelligitur facta firmis re-
manentibus qualitatibus Eccleſiæ,
& prærogatiuis particularium.

Quinimò: delens arma, ſeu alicu-
22 ius inſignia dicitur eum turbare in
eius poſſeſſione, ſecundum commu-
nem Præceptorem *Bartolum in l. qui
liberalitate, §. ne eius nomine n.1. ff. de
oper. publ.* ibi, *Item nota argumentum
contra eos, qui abradunt arma alicuius,
& ponunt arma ſua, vel alterius, Felin.
in cap. tertio loco n.1. de probat. Foller.
in cap. Regn. Item ſtatuimus, quod Offi-
ciales n.44. tit. de Epiſc. & Cler. Cagnol.
in l.1. n.179. ff. ſi cert. pet.*

23 Ideòq; nonnulli affirmarunt con-
tra delentes arma, vel inſignia, agi
poſſe actione iniuriarum, *Bald. in l.
obſeruare, §. antequam, ff. de offic. Pro-
conſ. Chaſſan. in Cathalog. par.1. conſi-
der.2. in fin.* & ſuper *Conſuetud. Bur-
gun. tit. de feu. §.4. gloſ.1.* verſ. *Aduer-
te ad illud, & in tit. des enfans de plu-
ſieurs, §. 4. gloſ. 1.* verſ. *Qui dicatur,
Auendañ de exequen. mandat. cap. 1.
par.2. n.4.* per *tex. in l. ſi ſtatua. ff. de
iniur. Sola ad Conſtit. Sabaud. par.1. tit.
de inſignijs, & armis, gloſ. vnic. n.10.
Rip. in l.1. n.74. ff. ſi cert. pet.* vbi quod
24 competit etiam actio in factum ad
reponi faciendum inſignia, *Gratian.
diſceptat. forenſ. tom. 2. cap.210. n.49.*
verſ. *Quod etiã*, inquiẽs inſignia fami-
25 liæ, quę cõcedũtur laicis, vt poſſint
illa

illa habere depicta, ſeu in marmore
impreſſa in Eccleſijs nõ poſſe amo-
ueri ſine Domini iniuria, itaq; deci-
ſum teſtatur per Rot. Rom. coram
D. Pamphilio 28. Maij 1586.
26 Alij verò alia actionum genera
tradiderunt contra delentes arma,
ſeu inſignia, Etenim Menoch. de ar-
bitrar. Iudic. caſ. 281. n. 4. poſt Ro-
man. ſing. 474. quem Ego in libro
27 meo non inueni, inquit, pœnam eſ-
ſe Iudici arbitrariam, Capol. de ſer-
uitut. vrban. prædior. d. cap. 71. n. 12.
camdem ſuſtinet opinionem per
tex. in d. l. qui liberalitate in fin. ff. de
operib. public. Bouadil. in ſua Politica
lib. 3. cap. 5. n. 58. verſ. En quanto à los
letreros, hanc quoq; ſententiam am-
plectitur, adducens tex. in l. ſi quis
ſtatuas. ff. de iniur. & l. nam etſi ramos
§. 1. ff. quod vi, aut clam, Iaſ. & Ludou.
Gomez. in §. Pœnales n. 5. Inſtit. de
actio. Aloyſ. de Leo in rubr. Vt nemin.
liceat ſine Iudic. author. num. 8. tradit
28 quod is qui arma tradit, leuat, vel
remouet venit puniendus pœna ca-
pitis ſecundum vnam opinionem,
quam affirmat tenere Guid. Pap. cõſ.
29. n. 2. par. 1. (licèt Ego in meo Co-
dice illum ità dicentem non inueni)
Vel ſecũdum aliquos, tradit idemet
Aloyſ. de Leo loc. cit. coercendus erit
29 actione iniuriarum, ex doctrina
Ang. in conſ. 68. Io. Vincen. Ann. cele-
30 berrimus ſua tempeſtate cauſarum
Patronus ſing. 382. adducto Rip. in
d. l. 1. num. 74. ff. ſi cert. pet. enarrat
31 caſum deciſum in perſonã Ill. Co-
mitis Calatiæ carcerati, & condem-
nati in exilium, ex quo deleuerat in-
ſignia domus Carrafæ ab Eccleſia
Baroniæ Formiculæ in anno 1552.
32 Mihi verò arridet magis Franc.
Marc. opinio in dec. 275. quod com-
petit actio, qua petitur redintegra-
tio, ſeu repoſitio armorum in eodẽ
ſtatu, ſecundum quam deciſum in
Parlamento Delphinatus teſtatur
ibidem n. 4. verſ. Verumtamen, eique
accedit Menoch. de recuper. poſſeſſ. re-
med. 15. n. 45. Gratian. d. cap. 210. n.
57. & ſeqq. vbi inquit, quod hi qui
33 turbantur in eiuſmodi honore, ha-
bent quoque interdictum Vti poſſi-
detis, & Vnde vi.
34 Poſſunt autem actionem iſtam
in Iudicio experiri omnes de illa
agnatione deſcendentes, ſiue ſint hę-
redes patris, vel aui eorum, ſiue non,
ſecundum Bart. in tract. de inſignijs, &
armis n. 10. adducens in argumen-
tum, textum in l. familiaria, & l. ſeq.
ff. de religioſ. Franc. Marc. dec. 1138.
n. 3. per eadem et iura, quę expẽdit
Bart. loc. cit. Epiſcop. Ricc. in addit. ad
Dom. de Franch. d. dec. 443. quaſi quod
35 ius hoc nobilitatis tranſitorium ſit
ad omnes hęredes, & deſcendentes,
ſiue ſint hęredes, ſiue non, Lamber-
tin. de iur. patronat. lib. 3. q. 5. art. 4.
36 n. 8. qui ait eiuſmodi actionẽ tran-
ſire ad omnes deſcendentes etiam
extraneos, licèt non ſint hęredes,
quodque ſatis eſt, quod ſint hęredes
ſanguinis, licèt non hęredes hęredi-
tatis.
37 Cùmque in hoc verſetur familię
honor, quo nulla maior, nec gra-
uior cauſa in exiſtimatione, & opi-
nione hominum pondere receptior
inuenitur, ex tex. in l. 2. §. pen. ff. de
orig. iur. Bart. in l. quæ omnia, ff. de pro-
curator. Alex. in l. ſæpè n. 10 & l. vi-
ctum n. 2. ff. de re iud. Caphal. conſ. 688.
n. 8. Burſat. conſ. 191. n. 13. lib. 2. Vaſq.
controuerſ. Illuſtr. cap. 11. à n. 7. Merez
de maiorat. 4. par. q. 14. n. 56. verſ.
Et cauſa nobilitatis, l. Iulianus 26. ff. ſi
quis omiſſ. cauſ. teſta. Petr. Gerar. ſing.
82. Chaſſan. in Cathal. glor. mund. cõ-
ſider. 2. par. 1. adeò quod vitę ade-
38 quatur, l. iuſta 9. ff. de manum. vindic.
Dominic. Arumaeus exercitat. 17. verſ.
Sed dico, omniq; lucro pręferendam,
inquit Bal. conſ. 382. n. 2. vol. 5. ſubdẽs
poſt Apoſtol. Expedit mihi magis mori,
quàm vt gloriam meam quis euacuet.
vndè Conſultus monet in l. miles 11.
§. ſocer, ff. de adulter. verecundum
fore honorem inultum relinquere,
ideo-

Digitized by Google

ideoq; de magno pręiudicio agitur
cùm de familię honore tractatur, vti
ex Dec. in l. vt vim in fin. ff. de iuſtit. &
iur. Ceph. conſ. 39. n. 4. & conſ. 57. n. 5.
Crau. conſ. 2. n. 18. & conſ. 168. n. 2.
Aſin. conſ. 111. n. 22. & 28. tom. 2. Cri-
minal. & Menoch. cōſ. 202. n. 91. tom. 3.
tenet Reg. Valenz. conſ. 92. n. 162. verſ.
Et præiudicium, Surd. dec. 59. n. 2. &
5. Præſid. Amat. conſ. 30. num. 11. cum
trib. ſeqq. Gizz. dec. 18. n. 5. vbi bel-
40 luinum putat, honoris conſerua-
tionem vilipendere, Giurb. conſ. crim.
37. n. 26. Menoch. conſ. 302. n. 1. &
ſeqq. lib. 4. ideò agendum erit, nequis
in honore lędatur, Eſcobar, poſt alios
d. tractat. de purit. & nobilit. proban.
q. 1. gloſ. 2. par. 2. n. 34. & ſeqq. prę-
ſertim n. 36. cum 37. & 38. vbi in-
41 quit, ſi aboleri inſignia, quę tantū
ſunt ſigna, & memoria honoris fa-
milię, pro lugubri, & fatali commu-
niter reputatur, & grauiſſimum de-
lictum notatum præiudicio per ſe
arma deijcere, tradit Roland. de com-
miſſio. par. 4. l. 7. cap. 6. n. 21. pag. 471.
pænamq; condignam expoſcere in-
ſinuat Ioſeph de Ruſtic. in tract. An &
quand. in conditio. poſit. lib. 2. cap. 6.
n. 49. & ſeq. Decian. d. cap. 51. n. 11.
Sehrader. de feu. par. 9 c. 4. n. 24. quos
adducit Andreas Kniehan in Encico-
plædia Brunouici Imper. cap. 14. n. 18.
& ſeq. benè Luc. de Penn. in d. l. 1. n.
37. C. Vt nemo ad ſuum patrocin. lib. 11.
inquiens arma delere, ſuaq; ſuppo-
nere, in Domini ignominiam, & cri-
men nefandum vergere, Hieron. Pa-
pon. conſ. 20. n. 32. lib. 1. vbi de inſignijs
inſculptis, vel affixis in muris Cap-
pellarum, & ſepulchris peragit.

Pro enucleatione poſtremi quæ-
ſiti, qualiter ſit agendum contra
delentem arma, ſeu inſignia alicui
depicta, ſiue ſculpta in Eccleſia, vel
Cappella eſt dicendum, quòd ſtante
turbatione, ac poſito pro conſtanti,
quod cōpetat interdictum Vnde vi,
ſicuti modò indicauimus n. 33. in fin.
erit intentandum remedium Capi-
42 tulorum Regni, incipientium; Ad
regale faſtigium, & omnis prædatio, quæ
peculiariter agunt, quando laicus
ſpoliatus eſt à perſona Eccleſiaſtica,
ſicuti adnotauit Affl. dec. 24. n. 6. vbi
tradit practicam procedendi per
43 viam extraordinariæ cognitionis,
non autem iudicialis, præſtando de-
fenſionem notoriè ſpoliato, & op-
preſſo per facti notorium, & appa-
44 rentiam rei, fit etenim citatio ge-
neralis per Edictum, quorum inte-
reſt, ſi ſua putauerint intereſſe, quod
compareant abſque expreſſione no-
minum, cuius edicti virtute ſi quis
45 comparuerit, pro ſuo intereſſe, non
dicitur Reus, ſed Actor voluntarius,
ex dictis per Pau. de Caſtr. & Ang. in
l. teſtamenta omnia, C. de teſtam. Inno.
in cap. dilecti de except. Affl. d. deciſ. 24.
n. 7. in fin. & n. 6. circa med. inquiēs
46 ſuper hoc fundamento fuiſſe fabri-
cata Capitula Regni loquentia in
47 hac materia, de quibus ſunt anno-
tationes Affl. in dec. 2. & 85. vbi Vr-
ſill. plenè, cæteriq; Addent. ad ipſum,
idemet Affl. in Conſtit. De burgenſa-
ticis col. 2. in fin. n. 4. & ſeq. vbi plu-
res excitat quæſtiones, pariterque
reſoluit, plenè Luc. de Penna in l. ſi
coloni vltim. q. C. de agricol. & cenſit.
lib. 11., nonnulla per Dom. de Frāch.
dec. 163. & 701. Capic. dec. 8. Gram.
dec. 61. Ann. alleg. 7. per tot.

SVM-

SVMMARIVM.

1 AVthor *obiurgatus fuit eò quod Tribunal Regia Camera Sũmaria*, Sacri, *titulo nominari debere dixerit.*
2 *Tribunal Regia Camera Summaria, antiquitus vocabatur Audientia Rationum.*
3 *Regij patrimonij cura ab vſque Regis Ladislai temporibus, ad Rationales Sicla pertinebat.*
4 *Regia Camera Summaria à Carolo Primo, translata fuit ad ſimilitudinem* Regni *Francia.*
5 Alphonſus Aragoniæ Rex *in anno* 1450. *ipſorum Siela Rationalium, vſum aboleuit, & rationum diſcuſſionem, & reuiſionem per* Regiam *Cameram faciendam iuſſit.*
6 Marcus Antonius Surgens de Neapol. Illuſtrat. *laudatur.*
7 *Locumtenens, & Præſidentes Regia Camera Summaria, dicuntur Procuratores Cæſaris.*
8 Rubrica de Offic.Procurator.Cæſar. *pertinet ad omnia ſpectantia ad Tribunal Regia Camera.*
9 *Officiales Regia Camera in iure appellantur Curatores Cæſaris, Rationales Cæſaris, Procuratores priuata rationis, & Magiſtri rei priuata.*
10 *Locumtenens* Regia *Camera, & Præſidentes ipſius, ſunt dumtaxat Iudices ordinarij in.er Fiſcum,& priuatum.*
11 *Laudes Tribunalis* Regia *Camera per Sereniſſimum Ferdinandum Primũ.*
12 *Sententia Regię Camerę Summariæ, demandantur exequutioni preſtita cautione de reſtituendo in caſu retractationis.*
13 *Tribunal Regię Camerę Summariæ, eſt equiparatum Tribunali Sac.* Re*gij Conſil.circa exequtiones ſententiarum preſtita cautione in caſu retractationis.*
14 *Tribunal Regię Camerę deputatum ad curam rerum patrimonialium, & populorum cuſtodiam, & protectionem, appellatur Eminentiſſimum à* Dom. Reg. Rouit. *eo quod ibi reſident viri omni virtutis genere decorati.*
15 Dom. D. Didacus de Vzeda Locumtenens Regiæ Cameræ Sũmariæ *laudatur.*
16 Dom. Marius Giurba *laudat* D. Didacum de Vzeda Lucumtenẽtem Regiæ Cameræ Summariæ.
17 *Aduocati preſtantiores è Sac.Reg.Conſilio fuerunt ſemper aſſumpti ad munus Aduocati fiſcalis* Regię *Camerę Summarię.*
18 Dom. Thomas Brandolinus Regens *laudatur.*
19 *Tribunal Regię Camerę, dicitur Tribunal Supremum.*
20 Author *profitetur* Regiam *Cameram Summarię Sacrę titulo decoratam.*
21 *Tribunal Regię Camerę dicitur Conſilium Regium,& Supremum.*
22 Io.Vincentius Anna in loc. allegato *appellat* Regiam *Cameram*, *Sacram.*
23 Author *fatetur pauca de Tribunalis* Reg. *Camerę, preheminentia, laudibus, dignitate, & Authoritate exaraſſe, dùm* Sacri *titulo decoratum inſinuauit.*
24 *Authores loquentes de Officio* Regię *Camerę Summarię, indicantur.*
25 *Authoritas Tribunalis Regię Camerę inſinuatur à* Reg. Reuerter.

AR

ARGVMENTVM.

De Tribunali Regiæ Cameræ Summariȩ, eiuſque origine, Authoritate,& Prȩheminentia, quoque tempore fuerit introductum, & in cuius locum ſucceſſerit,& quo titulo decoratum, & inſignitum, fuerit?quo loci *Author* etiam Sacri titulo rectè nominari debere audacter affirmat, peculiareq; Doctoris nō languidæ fidei placitũ, ſed permaximȩ in Regno, qualis reputatur *Io. Vincentius Anna in repetit.cap.1.de vaſſall.decrep. ætat.n. 217.* ad id comprobandum, adducit, ac profitetur, mutilatè nimis de laudibus tanti Prætorii edixiſſe, ſi ad eius excellentiam oculus vertatur, ibiq; vt plurimum præſtantiores cauſarum patronos fuiſſe delectos ad Regalis patrimonii cauſas defēdēdũ vti Fiſci Aduocatos, ab experimento tradit, ipſiuſque Tribunalis Magiſtratus vti eximios doctrina, & integritate collaudat, ipſiuſq; Locumtenentem *Dom. D. Didacum de Vzeda* aliàs à *Mario Giurba* celeberrimo Iureconſulto, collaudatum, extollit.

OBSERVATIO L.

1 MVſſitantes nonnullos ex Collegis meis in circulo de varijs mecũ alloquentes obſeruaui; mihiq; aut inſcitiæ, aut adulationis notam tribuiſſē agnoui; aut inter Nænias verba méa habuiſſe ſentij, ex eo quod Tribunal Regiæ Cameræ Summariȩ, quod
2 antiquitùs Audientia rationum appellabatur (nam Regij patrimo-
3 nij cura ad Rationales Siclæ pertinebat ab vſq; Regis Ladislai temporibus) quæ poſtmodum à Carolo
4 Primo fuit in Regia Camera Summariæ translata, idq; ad ſimilitudinem Regni Franciæ factum fuiſſe, notanter dicit *Dom. Reg. Tap. in 2. lib. Iur. Regn. rub.6. de offic. Procur. Ca-*
5 *ſar. n.5.* dùm *Alphonſus* Rex ipſorum Siclȩ Rationalium in anno 1450. vſum aboleuit, & rationum diſcuſſionem, & reuiſionem per Regiam Cameram faciendam iuſſit, ſi *Mar-*
6 *co Antonio Surgenti de Neapol. Illuſtrat. lib. 1. cap. 7. n. 2.* ſummȩ eruditionis viro, fides adhibenda eſt, quem laudant *Dom. Reg. Tap. loc. cit.* & *Dom. Reg. Galeot. in lib. reſponſor. fiſcal. reſpon. 1. n. 48. & 49.* poſt *Frecc. de*
7 *ſubfeu. tit. de Offic. Magn. Camer. n.4.* cuius Tribunalis Locumtenens, & Præſidentes, dicuntur Procuratores Cæſaris, de quo eſt *tit. de offic. procur. Cæſar.* ſecundum *Surgen. in d. tractat. cap. 26. n. 24.* ſub cuius titulo ſitua-
8 runt Compilatores Iuris Regni, eiuſque Gloſatores omnia ad dictum Tribunal ſpectantia, præſertim *Reg. Rouit. in eius Compilatione pragmaticarum,* & *Reg. Tap. in 2. lib. iur. Regn. d. rub.*

rub.6. licèt aliàs in iure ſint dicti *Cu-*
9 *ratores Cæſaris*, *Rationales Cæſaris*, *Procuratores priuatæ rationis*, & *Magiſtri rei priuatæ*, de quibus ſunt *textus in l.1.2.& fin. C. de mod. mulct. & in rubr. ff. de offic. procurat. Cæſar. vel. Rational. l. procurator, C. de eden, l. fin. C. vbi cauſ. ſtat. agi deb.* ſicuti obſeruat *Surg. cap.26. n.24. verſ. Quamuis*, & ipſo non adducto in *d. cap.26. Reg. Galeot. d. reſponſ.1. n.42.* inquiens Lo-
10 cumtenentem, & Præſidentes eſſe dumtaxat Iudices ordinarios inter Fiſcum, & priuatum, vt eſt caſus in *l. 1. C. de iuriſd. omn. Iudic. cum concord. Conrad. in templo omnium Iudicum lib.1. cap.8. de offic. procur. Cæſar.* quem allegat *Dom. Reg. Tap. loc. cit. n. 7.* quodq; tanti eſt habitum apud retro Sereniſſimos Reges, vt *Ferdinandus Primus* in eius diplomate de pluribus tangentibus ipſius Tribunalis ordinationes, quod modò eſt redactum in compilatione nouiſſima Pragmaticarum Regni, *prag. 37. ſub tit. de offic. Procur. Cæſar.* manifeſtam faciens Officialium in eo aſſidentium peritiam, in ea protulerit
11 verba ibi, *Cùm præſertim certò ſciamus omnia, quæ in ipſa Camera aguntur, & cognoſcuntur, & decernuntur, ſumma æquitate, maturitate, integritate, & iuſtitia agnoſci, & decerni, cùm iſtius Tribunalis Officiales ſummâ ſcientia, integritate, & rerum maxima experientia præditos eſſe ſciamus:* vndè paulò poſt verſ. *Et ſimiliter, cum ſeq.*
12 ſtatuit ſententias per ipſum Tribunal prolatas, ab eodem eſſe cognoſcendas in caſu reclamationis, facta ipſarum exequutione, præſtita cautione per victores de reſtituendo in caſu retractationis. Ex quo id eue-
13 nire aſſerit *Reg. Rouit. in commentar. ad d. prag. n. 1.* eſſe in hoc Regiam Cameram æquiparatam Tribunali Sacri Regij Conſilij, hinc doctiſſimus ille vir *Reg. de Pont. in celebri tractat. de poteſtat. Proreg. tit. de regalib. impoſitio. §. 8. n. 56. & ſeq. Emi-*
14 *nentiſſimum* appellauit Tribunal Regiæ Cameræ ad curam rerum patrimonialium, & populorum cuſtodiam, & protectionem deputatum, vbi ſubdit, reſidere præſtantiſſimos viros omni virtutis genere ornatos, in quo Tribunali modo præeſt vti Locumtenens, doctiſſimus, &
15 integerrimus vir *D. Didacus de Vzeda*, vitæ integritate, doctrina, & morum maieſtate conſpicuus, qui dùm Aduocatione famoſus in Curia Sereniſſimi Regis noſtri, Clientum frequenti calculo detentus emicabat, euectus fuit ad Conſultoris Regni Siciliæ munus ſubeundum, in quo adeò prudenter, & accuratè functus eſt, vt breui dierum interſtitio, ad tanti muneris faſtigium fuerit euectus, adeò quod iure optimo
16 *Marius Giurba* celeberrimus Iureconſultus in poſtremo eius ingenij, & laborum monumento, cui nomẽ inſcripſit *Deciſ. Obſeruationes, in cap. 95. n.22.* eum collaudauerit, adeò quod filum mihi præriperit de tanto viro quidpiam poſteris inſinuare, vnũ tamen ſilentio non obruam, quod eius virtus ſatis enitet, maximæque in hac Ciuitate, & Regno authoritatis ob doctrinam, & prudentiam cũ integritate adiuncta vir euaſit, & meam adſtringo fidem, quod ab eo die,
17 quo forenſi verſatus ſum in puluere, cognoui præſtantiores cauſarum patronos, legum peritia, ac dicendi facundia eximios, è Sac. Reg. Conſil. in Regalis patrimonij Aduocatos in dicta Regia Camera fuiſſe à Sereniſſimo Rege noſtro adſcitos, imò hoc anno Dominus Thomas Brandoli-
18 nus è munere cauſarum Patroni, Regalis patrimonij, in Supremi Senatus Italiæ Regentem, apud Catholicam Maieſtatem à Rege noſtro Sereniſſimo fuit cooptatus, poſt expleta plurium aliorum Magiſtratuum dignè munera in Regno, & Ciuitate Neapolis, præcipuus Dominus meus, cui ob eius humanitatem,

plurimum me debere profiteor, ac
etiam in Præſidentes, quinimò Cõ-
ſiliarios ipſos è Sac.Conſil.in Came-
ram Præſidentes tranſlatos, cuius
tranſitum optabilem eſſe, experi-
mento agnoui in præſtantioribus
viris, & *Carolus V. Cęſar* immor-
talis memoriæ *Supremum Tribunal*
19 appellauit in ordinationibus da-
tis de anno 1533. die 22. Ianuarij,
quæ modo extant in *vol. pragmati-
car. prag.*13. verſ. *E quando foſſe*; Sa-
cram Regiam Cameram nominari
debere dixerim.
20 Meam igitur cauſam ago, meiq;
dicti rationem reddere impellor,
nec oſcitanter ratiocinatum fuiſſe
oſtendam, dum Authores inſinuo,
qui meum comprobant dicterium,
non labentis ſanè fidei, ſed doctri-
næ,& authoritatis permaximæ,quo-
rum Anteſignanum facio *Regentem
Reuerterium in deciſionib.* Reg.*Camer.
manuſcriptis dec.7.in princ.* ibi, *Scien-*
21 *dum eſt, quod Tribunal* Regiæ *Cameræ
eſt Conſilium* Regium, *& Supremum, in
quo omnia quę ſpectant ad Fiſcum, &
Regium patrimonium agitantur, Reg.
Tap. in 2.lib.iuris Regn. rubr.6. de of-
fic. procurator. Cęſar. n.* 5. vbi *Supre-
mum Tribunal* dicit, ſed clariùs *Io.*
22 *Vincen. Ann. in repet.cap.1.de vaſſall.
decrep. ętat. n.* 217. ibi, *Nihilominus
cauſa diſcuſſa in Sacra* Regia *Camera.*
23 Quid clariùs? quid manifeſtiùs? *Me*
igitur obloquutum non fuiſſe, nec
os poſuiſſe in Cælum, imò pauca ſa-
nè de Sacræ Regiæ Cameræ Tribu-
nalis authoritate, præeminentia, &
laudibus, mutilatè ſermonem effu-
diſſe,inuitis etiam dentibus conſen-
tiant neceſsè eſt omnes, Iiq; præſer-
tim, quibus faciebat ſtomachus; dũ
Ego Tribunal Regiæ Cameræ Sacri
titulo inſignitũ enunciaui, qui ſanè
ſi ſcire cupiũt abundè de prædictis,
24 adeant *Feneſtell.de Roman. Magiſtrat.
cap.*26, *Ciuiliſtas in rubr. & tit.* C.*de
iur. fiſc.lib.*10. *& in tit.de offic.procur.
Cęſar. Franc.Lucenſ. Martin.Laudenſ.
& Marc. Anton.Peregr.in tractat.de
iur. fiſc.Chaſſan.in Conſuet. Burgun.tit.
de confiſcation. rub.*2. *Cuiac. in l.* 5. *ff.
de iur. fiſc. Duar. VVeſemb. & Anton.
Fabr. in tit.de offic. Procur.Cęſar.Pol-
lett. lib.* 5. *hiſtor. for. Rom. cap.* 17.
*Briſſon. lib.*3. *antiquit. cap.* 18. *Oſuual.
ad Donnell, lib.*17. *comment. cap.* 7. *lit.
BB. & cap.* 9. *lit. P. & cap.* 10. *lit. A.
Dorleãs ad Tacit.lib.4.annal. pag.*454.
*Iuſt. Lipſ.ad Tacit. lib.*11. *Annal. pag.
mihi* 307. *& ſeqq. Guterius de Offic.
domus Auguſt. lib.*3 *cap.*33.*&* 34. *Fa-
rin.* 1. *par. fragmentor.* verb. *Fiſcus
n.* 180.*Pannon. in Notit.Imper.orient.
cap.* 87. *tit. de Illuſt. Comit. priuatar.
Petr. Gregor. Tholoſan. in ſyntagmat.
iur. par.*3. *lib.*49. *cap.* 7. *Reg.Reuerter.
in d. dec. manuſcrip.* 7. vbi ſex caſus
25 enarrat ad demonſtrandum autho-
ritatem Tribunalis procedendi in
cauſis, & *Reg.Galeot. d.reſpon.fiſcal.*1.
per tot. vbi diſertè admodum, & la-
borioſè plura enarrat, eruditiſſimũ
*D. Franc. de Amaya ad tit. de iur. fiſc.
l.* 1. *C. lib.* 10. *n.* 8. vbi alios recen-
ſet. Et de his hactenus.

SVMMARIVM.

1 *Crimen leſæ Maieſtatis proxi-
mum ſacrilegio dicitur.*
2 *Crimen lęſę Maieſtatis, quibus
in caſibus committitur.*
3 *Crimen lęſę Maieſtatis, quando in pri-
mo capite, & quando in ſecundo com-
mittitur.*
4 *Crimen lęſę Maieſtatis, quot mala
producit.*
5 *Pęna contra committentes crimen lęſę
Maieſtatis, quę ſit.*
6 *Caſtellani tentantes dare caſtrum in
manibus inimicorum, qua pęna ſint
feriendi.*

7 Pęna

7 *Pena mortis naturalis, & ſciſſio membrorum in fruſta procedit tàm in primo, quàm in ſecundo capite.*
8 *Proditores qua pœna puniuntur.*
9 *Pœna quæ fuerit impoſita contra habentes tractatum de interficiendo Pōtificem.*
10 *Pena contra proditores, ac læſæ Maieſtatis criminis Reos, ex Conſtitutione* Caroli V. *Cęſaris, quæ fuerit.*
11 Rebelles *ab Aegiptijs, quibus pęnis coercebantur.*
12 *Excoriati dùm magno cum cruciatu viuunt, donec ferro vmbilicus attingatur, quo tacto, mox expirant.*
13 *Pœna contra reos criminis lęſæ Maieſtatis in Regno Neapolitano, quæ indicta ſit.*
14 *Pœna nulla datur proportionata Reis criminis lęſæ Maieſtatis, nec excogitari poteſt.*
15 *Bona committentium crimen lęſę Maieſtatis etiam hodie confiſcantur.*
16 *Criminis læſæ Maieſtatis Rei, ſtatim patrato delicto, bona confiſcantur.*
17 *Bona committentium crimen lęſæ Maieſtatis ſtatim confiſcantur à lege, ipſo iure, licèt confiſcatio non ſortiatur effectum, niſi ſecuta ſententia hominis, per quam declaretur Reum incurriſſe in crimen læſæ Maieſtatis.*
18 *Pœna amiſſionis bonorum tàm ſpiritualium, quàm temporalium, habet locum contra committentem crimen læſæ Maieſtatis, nedùm de iure ciuili, verùm etiam de iure canonico.*
19 *Filij committentium crimen læſæ Maieſtatis, priuantur ſucceſſione patris, etiamſi ipſi non deliquerint.*
20 *Filij, quibus in caſibus portent iniquitatem patris.*
21 *Deſcendens ex ſanguine maculato, & infecto, priuatur eius ſucceſſione etiã feudali.*
22 *Filia fœmina illius, qui commiſit crimen læſæ Maieſtatis, dotari debent per Fiſcum de illis bonis.*
23 Ferdinandus Rex *maritauit honorificè filias Principis Roſſani, qui commiſerat crimen læſæ Maieſtatis notoria contra Regem ipſum.*
24 *Filij committentium crimen læſæ Maieſtatis, qua ratione priuentur bonis paternis.*
25 *Filij pauci patribus meliores, plures peiores inuenti ſunt.*
26 *Arbor mala, fructus bonos non producit, cum multis ſimilibus.*
27 *Meliores ex melioribus orti ſunt.*
28 *Vuas acerbas comederunt patres, & filiorum dentes obſtupuere.*

ARGVMENTVM.

Lęſę Maieſtatis crimen in primo, & ſecundo capite, quod ſacrilegio proximum tradit *Conſultus in l. 1. ff. ad legem Iuliam Maieſtatis*, quodque affines habet Rebelliones, Conſpirationes, & Sectas, ſeu Machinationes, Conuenticula, Seditiones, Collegia illicita, Perduelliones, ac arcanorum Principis reuelationes, quibus pęnis coerceatur tùm in perſona, cùm in bonis, tàm in diuerſis Europę Regionibus, quàm in Regno Neapolitano, inſinuatur, ac pariter confiſcationis bonorum pęnam ex crimine prędicto etiamnum hodie practicari ipſo iure ſtatim eam operante, licèt poſtmodum ſententia declaratoria requi-

ratur, quauè ratione filij committentium crimen lęſę Maieſtatis veniant quoque puniendi, & ab omni prorſus ſucceſſionis commodo excludantur, non inſcitè exaratur; Ac determinatio facta per Sereniſſimum Regem Ferdinandum, quod filię fęminę Principis Roſſani, qui commiſerat crimen lęſę Maieſtatis contra Regem, honorificè fuerunt per ipſum maritatę, recenſetur, pluraque alia ad materiam, & quę in tanti ſceleris vindictam Iura ſanxerunt, afferuntur.

OBSERVATIO LI.

1 PRoximum ſacrilegio crimen eſſe, quod Maieſtatis dicitur, apertè edocuit *Vlpian. in l. 1. ff. ad leg. Iul. Maieſtat.* quale autem illud ſit, diſertè ſingulos caſus, enarrat, idemet *Conſultus*, ibi, & in *l. 2. ff. eod.* tradidit, aliaq; iura ſequentia *eod. tit.* enarrāt, copiosè, & eleganter *Gigas in tractat. abſoluto de crim. læſ. Maieſt. in rubr. qualiter, & à quibus, Franc. Lucan. de priuilegio fiſci in 2. par. princip. in rubr. de crim. lęſ. Maieſt. Affl. in*
1 *commentar. ſuper feud. tit. quæ ſint regal. §. Bona committentium crimen, Boſſ. in tit. de crim. læſ. Maieſt. Capic.*
2 *dec. 130. per tot.* vbi luculenter *Iul. Clar. in praxi crim. §. lęſę Maieſtatis in princ.* vbi ſignat caſus peculiares, in quibus crimen læſæ Maieſtatis committitur, *Foller. in pract. crim.* verb. *Item quod commiſit crimen lęſ. Maieſt. Decian. tractat. crim. tom. 2. lib. 7. cap. 1. per tot.* vbi etiam de couiurationibus, & ſeditionibus, *Proſper Farin. in prax. crim. tit. de crim. lęſ. Maieſt. in ſpect. 1.* vbi abundè ſatis quibus modis crimen læſæ Maieſtatis committitur, inſinuat, & per numeros ſequentes agit de rebellione, de conſpiratione, & ſecta, ſeu machinatione, de congregatione, & hominum conuenticula, de ſeditione, de reuelante ſecreta Principum, de Collegijs illicitis, de perduellionibus, de Conſultoribus, auxiliantibus, & opem dantibus, poſt *Ang. de maleſic.* in verb. *Che hai tradito la tua patria*, vbi *Auguſt. in addit. Bart. in extrauag. Ad reprimendum*, verb. *Rebellando, Fab. Montelu. ſuper quatuor lite-*
3 *ris arbitralibus par. 4. n. 315.* vbi diſtinguit quot modis crimen læſæ Maieſtatis committitur in primo capite, & quot modis in ſecundo, *Baiur. ad Clar. in d. §. lęſę Maieſtatis n. 1. & 2.* vbi quadraginta modis eiuſmodi crimen committi tradit, *Menoch. de arbitrar. Iudic. caſ. 377.* vbi plenè, *Bocer. de crim. lęſ. Maieſt.*
4 Huius ſanè nefandi, ac deteſtabilis criminis patrandi, vt cōpeſcatur, ac reprimatur audacia, quaſi quod imperium conuellat, in quo totius Orbis tranquillitas conſiſtit, publicamque quietem, ſecuritatemq; ciuium conturbet, ſicuti innuit *Vlpian. in l. 1. §. 1. ff. ad l. Iul. Maieſt. Duar. 2. diſputat. anniu. cap. 22.* plures infliguntur
5 pœnæ, tùm in perſonis committentium, cùm in eorū bonis, nam eiuſmodi crimen patrantes, in tanti ſceleris vindictam in quatuor fruſta ſcindi ſolent, quæ locis eminentibus eius territorij, in quo deliquere, appenduntur, *Damhoud in prax. rer. criminal. cap. 62. n. 6. Iul. Clar. in d. §. lęſ. Maieſt.* verſ. *Vel quia*, inquit quē-

dam

Digitized by Google

dam Ioannem de Landriano, qui dū
6 inſeruiret Gallis, decreuerat occupare oppidum Abbatis Craſſi, fuiſſe tàm ipſum cū ſocijs, quàm Gabrielem Burrum, qui ſciens eos receptauerat, & auxilium eis dederat capite truncatos, & in fruſta ſciſſos die 7. Septembris 1535. aliud exemplū refert *Boer. in tractat. de cuſtod. clauiū n.* 25. de quodam Gallo Caſtellano Caſtelletti Genuenſis, qui vendidit dictum Caſtellettum Genuenſibus, qua de cauſa fuit capite truncatus, & rotę ligneę inſertus, vndè idem et *Clar. loc. cit. n.* 8. verſ. *Sed quæro*, propoſitionem generalem formās, pro abſoluto tradit pænam committētium tale crimen, eſſe mortem naturalem, quodq; de conſuetudine ſolent huius criminis Rei, viui in fruſta ſcindi, & appendi in locis eminentibus Ciuitatum, ſeu Caſtrorum, in quibus deliquerūt, *Capic. dec.* 130,
7 *n.* 18. *&* 28. inquiens pænam hanc mortis locum habere tàm in primo, quàm in ſecundo capite, *Gigas in d. tract. de crim. leſ. Maieſt. lib.* 2. *rubr. de pęn. committen. crim. leſ. Maieſt. q.* 1. *n.* 7. *& ſeq.* vbi quod apud Venetos huius criminis Rei furca ſuſpenduntur, exemplo *Iudæ Iſcarioth*, qui ob
8 proditionem Domino ſuo factam, ſeipſum laqueo ſuſpendit, *& n.* 18. quod in Gallia Trāſalpina Rei prædicti, equorum alligati caudis dilaniantur, *Farin.* prædictorum memor *eod. tract. q.* 116. §. 1. *n.* 2. *&* 3. verſ. *Non tamen*, vbi inquit non adeò cru-
9 deliter tempore Pontificis Pij IV. ſeruatum fuiſſe quibuſdam ſceleſtis, qui confeſſi tractatum de occidendo Pontificem fuerunt per Vrbem in paruo, & humili curru publicè tranſuecti, & poſteà malleo in caput con foſſi, & denique in fruſta ſciſſi.

10 Sanctione verò criminal. *Caroli V. Cęſaris immortalis memorię art.* 124 cautū fuiſſe eiuſmodi criminis Reos, in terram proſterni debere, & per plateas ad locū vltimi ſupplicij raptatos forcipibus lacerari, & poſt in quatuor partes ſcindi debere, fidem præſtat *Domin. Arumæus de iur. publ. lib.* 15. *cap.* 86. *in princ.* cuius Conſtitutionis Cæſareæ memor fuit *Chriſtoph. Cruſ. de indic. delictor. ſpecialib. par.* 2. *cap.* 4. *n.* 65. verſ. *Atque hæ ſunt ſpecies*, vbi plures alias eiuſdem Imperatoris Conſtitutiones editas recenſet cōtra Proditores, Seditioſos, Diffidatores, Blaſphematores, & Cōmentarienſes, ibiq; *n.* 65. tradit frequentiùs læſæ Maieſtatis Reos in quatuor partes ſecari, ipſoſq; locis eminentioribus ſuſpendi, quæ pæna Ciuibus ſeditioſis Francofurtenſium infligebatur anno 1613. deducente id ipſum pluribus ex iuribus *Pro Fœlice Cæſare Iuriſconſulto in reſponſ. ſingular.* iamdudum hac de re
11 euulgato. Aegiptij, quo homines à tanto crimine abſterrerent, rebelles quoque corio, viuos exuerunt, refert *Scaliger. exercit.* 246. *ſect.* 2. excoriatos
12 diù magno cum cruciatu viuere, donec Carnifex vmbilicum ferro attingat, quo tacto, mox eos expirare, cuius meminit *Frider. VVendelin. in admir. Nili pag. fin.* atteſtante *Cruſ. loc. mox allegat.*

13 In Regno noſtro Suprema ſeruāt Tribunalia huius criminis Reos laqueo ſuſpēdere, poſtquam per currum, maiorem Ciuitatis partem deambulati fuerint, vel rotæ ligneæ eleuatæ more Germanico alligatos, malleo in caput confodere, & poſtmodum in quatuor fruſta ſciſſos, per loca publica, portaſq; Ciuitatum appendere, ac frequentiori loco capita in cellulis ferreis reponere ad perpetuam, tanti ſceleris vindictam, & memoriam.

14 O vtinam: pænæ omnes infligi poſſent cuilibet tanti facinoris patratori. eæq; plurium dierum interſtitio excruciare illum valuiſſent, ad hoc vt pænæ formidine, eiuſmodi graſſatores, Seditioſi, Coniuratores, Perduelles, Rebelles, ac omnium

ma-

malorum fæces, eorumq; fautores, Conſultores, & Auxiliatores à ſimilibus coercerentur criminibus.

15 Atq; in tantum exacerbatur pæna contra Reos læſæ Maieſtatis, vt licèt hodie ſecundum diſpoſitionē
16 *Auth. Bona damnatorum, C. de bon. proſcript.* bona damnatorum non confiſcentur, in huius tamen criminis vindictam confiſcantur, vt dicit *gloſ. in d. Auth.* verb. *Fiſco*, quam ſectātur DD. ibi, ſecundum *Capol. conſ. crim. 27. in 4. dub. Clar. in d. §. læſ. Maieſtatis num. 9.* verſ. *Præterea*, vbi inquit Reos ſtatim ppetrato delicto amit-
17 tere dominium, & adminiſtrationē bonorum ſuorum, quodque bona à lege confiſcantur ipſo iure, licèt cōfiſcatio non ſortiatur effectum, niſi ſecuta ſententia hominis, per quam declaretur Reum incurriſſe in crimē læſæ Maieſtatis, *Gabr. comm. concluſ. lib. 7. concl. 11.* vbi multis ampliationibus, & limitationibus rem exornat *Boſſ. in pract. crim. tit. de ſenten. n. 48. Farin. d. q. 116. §. 1. n. 20.* vbi nonnullis allatis diſtinctionis fœdere rem conciliat *Affl. in tit. quæ ſint regal.* in verb. *Et bona committentium n. 21. Gram. dec. 15. n. 7. & ſeqq. Decian. in tractat. crim. lib. 7. cap. 40. n. 6. ad finem*, verſ. *Ego verò*, *Farin. in 1. prax. crim. tit. de delict. & pæn. q. 25.*
18 *n. 11.* vbi quod pæna amiſſionis bonorum tàm ſpiritualium, quàm temporalium, habet locum contra committentem crimen læſæ Maieſtatis, nedùm de iure ciuili, verùm etiam de iure canonico, ſecundum *gloſ. in cap. fœlicis*, verb. *Damnentur de pæn. in 6. Affl. loc. cit. n. 1. & 17. Gig. de crim. læſ. Maieſt. q. 1. n. 6. Foller. in pract. crim.* verb. *Item quod commiſit crimen læſ. Maieſtatis n. 92. Gomez. de delict. cap. 2. rubr. de crim. læſ. Maieſt. n. 11. Conrad. in pract. rubr. de læſa Maieſt. num. 8.*

19 Quæ ſanè pæna amiſſionis bonorum etiā liberos compræhendit, per *tex. in l. quiſquis, C. ad l. Iul. Maieſt.* qui etiam ſucceſſione patris priuantur,
20 & eſt vnus ex ijs caſibus, quod filius portat iniquitatem patris, licèt ipſe nihil deliquerit, ſuſtinet etenim pœnam propter delictum paternum, *Iſer. in cap. 1. §. præterea, quæ ſit prim.*
21 *cauſ. benef. amitt.* vbi etiam voluit, quod in feudo deſcendens ex illo ſanguine maculato, & infecto eſt priuatus ſucceſſione, licèt ſoleat fieri differentia in hoc crimine inter
22 filios maſculos, & filias fæminas, nam filius nihil habebit de bonis paternis, ſed filiæ fæminæ illius, qui crimen læſæ Maieſtatis commiſit, dotari debent per Fiſcum de illis bonis, vt patet expreſsè ex diſpoſitione *d. l. quiſquis, §. ad filias*, & eſt de mente *Iſer. in Conſtit. Regni ob filiorū culpas*, vbi adducit *tex. in l. tutores, ff. ad l. Iul. de priu. & l. ſi marito in princ. ff. ſol. matr.* id quod ſeruatum fuit in Regno noſtro, nam Rex Ferdinan-
23 dus maritauit honorificè filias Principis Roſſani, qui commiſerat crimē læſæ Maieſtatis notoriè contra Regē ipſum, ſecundum *Affl. in d. §. Et bona committentium n. 11.* & pulchrè *Baiard. ad Clar. in d. §. læſ. Maieſtatis n. 25.* verſ. *Scias autem, in primo ſpecial.*

Cæterùm: quod pæna tàm rigoroſa in liberos inflicta ſit ex *d. quiſ-*
24 *quis*, indè euenire tradunt DD. ibi, & alibi paſſim, ne, vel necem patris vlciſci, & criminis paterni veſtigijs inhærere valeāt cum pauci filij pa-
25 tribus meliores, plures peiores inuenti fuerint *Valer. Max. lib. 3. cap. 5.* vndè *Marcell. Palingen in Leone pag. mihi 116.*

Nam ſimiles fiunt nati plerumque parentum,
Qualis quæq; arbor, tales ſolet edere fructus.

26 Neque enim arbor mala fructus bonos producit *Matth. 7. & Luc. 6.* vndè *Ariſtot. 1. politic. 4.* ait, *Vti ex hominibus homo, ex beſtijs beſtia, ſic ex homine bono, bonus generatur, & 3. cap. 8. Conſentaneum eſt ex melioribus ortos fuiſſe*

27 *fuiſſe meliores,& 3. Rethor. ex probis probos*, hinc Chriſtophor. *Cruſ. tractat. de indic. delictor. ſpecial. par. 2. cap. 4. n.* 74. illud. Paginæ ſacræ apud Hie-
28 *rem. cap.* 33. recenſet, *Vuas acerbas comederunt patres, & dentes filiorum obſtupuere.* Alia plura de tam nefario crimine. Videat Lector apud præallegatos DD. præſertim *Baiard. ad Clar. loc. cit.* vbi per 30. ſpecialia rem dilucidam facit.

SVMMARIVM.

1 IVs *congrui procedit de iure* Conſtitutionis *Regni* Sācimus, ſub tit. de iur. prothomiſ. *in contractu emptionis, locationis, & conceſſionis in emphiteuſim.*

2 *Ius congrui fuit introductum ad correctionem legis communis, præſertim* l. dudum, & l. inuitum, C. de contrahen. emption. & in l. nec emere, C. de iur. deliber.

3 *Ius congrui ſecundum* Conſtitutionem Sancimus, *non habet locum vltra* 30. *dierum ſpatium poſt factam denunciationem.*

4 *Iure congrui excluduntur Eccleſia, Via publica, & Fiſcus.*

5 *Ius congrui ſecundum Conſuetud. Neapol. incip.* Si quis emit, tit. de iur. congr. *procedit tantùm in contractu emptionis, & venditionis.*

6 *Conſuetud. Neapol.* Si quis emit, tit. de iur. congr. *an procedat etiam in alijs contractibus, quàm in contractu emptionis.*

7 *Fraus cenſetur excluſa in conſuetudine iuris congrui vigente in Ciuitate Neapolis.*

8 *Emptor, & venditor, an cogi poſſint per Iudicem ad declarandum cum iuramento, an contractus ſit verus, aut palliatus in fraudem iuris congrui?*

9 *Interrogatoria non dantur in Regno propter multitudinem cauſarum.*

10 *Probationes in termino fiunt in Regno.*

11 *Terminus in cauſa eſt communis vtrique collitiganti.*

12 *Terminus primi, & ſecundi beneficij in Regno eſt communis etiam collitiganti non priuilegiato.*

13 *Terminus vnde dicitur cōmunis vtrique parti?*

14 *Actori quod licet, etiam Reo licere debet.*

15 *Emptor, & venditor tenentur declarare cum iuramento an contractus ſit verè initus, vel ſimulatus ad inſtantiam eius, cui competit ius congrui.*

16 *Emptor, & venditor, qui cum iuramento declarauerint contractum emptionis, & venditionis eſſe verum, ſi contrarium conſtiterit, de periurio ſunt puniendi.*

17 *Emptor punitur amiſſione pretij, & venditor amiſſione rei ſi periuri reperientur.*

18 *Ratio vbi eſt eadem, impar iuris determinatio eſſe non debet.*

ARGVMENTVM.

Ius congrui, ſiue prothomiſeos; quod diuerſimodè locum ſibi vendicat in Ciuitate Neapolis per Conſuetudinem incip. *Si quis emit, ſub tit. de iure congrui,* quę verba facit in contractu dumtaxat emptionis, & venditionis; & in Regno per Conſtitutionem *Sācimus ſub tit. de iur. prothomiſ.*

miſeos, quę cōpręhendit nedū contractum emptionis, verum etiam locationem, & conceſſionem in Emphyteuſim, non tamen vltrà 30. dierum ſpatium à die factę denunciationis vicino facultatem retrahendi tribuens, cùm in Ciuitate Neapolis annus concedatur integer à die ſcientię decurrendus, an prębeat facultatem vicino, vt declarare faciat emptorem, & venditorem vtrum contractus initus verus ſit, vel ſimulatus, & quantum taxatū fuerit inter eos pretium, etiā cùm iuramento? & in caſu quo periuri detegerentur, vēditor puniretur amiſſione rei, emptor verò amiſſione prætii? qua in re *Author* affirmatiuam laudat ſententiam, eāq; in praxi ſectandam inſinuat; quò loci indicat iure d. Conſtitutionis *Sancimus* attento, excludi Ecleſiam, Viam publicam, & Fiſcum à iure retrahendi, ac omni iure fraudē ex huiuſmodi contractibus abhorritam, quodque ius congrui ad correctionem iuris communis fuerit introductum, pręſertim contra *tex. in l. dudum, & l. inuitum, C. de contrahen. emption.* & *l. nec emere, C. de iur. deliber.*

OBSERVATIO LII.

1 IVs congrui, quod aliter procedit de iure Regni, per Conſtitutionem editam ab Imperatore Federico, incip. *Sancimus*, quæ eſt finalis in libro Conſtitutionum *ſub tit. de iur. prothomiſeos*, quæque introducta fuit ad correctionem iuris communis, præ-
2 ſertim *l. dudum, & l. inuitum, C. de contrah. empt. & l. nec emere, C. de iur. deliber.* habetque locum in contractu emptionis, locationis, & conceſſionis in Emphyteuſim, de quibus Imperator loquitur, nec vltra triginta
3 dierum ſpatium poſt denunciationem factam conceditur, à cuius con-
4 grui beneficio excluditur Eccleſia, Via publica, & Fiſcus, aliter verò in Ciuitate Neapolis, in qua peculiaris adeſt Cōſuetudo ſub *tit. de iur. cōgr.*
5 quæ incipit, *Si quis emit*, qua cautum eſt emptorem teneri ad reſtitutionem rei emptæ, habenti fundum, terram, vel domum Collateralem, rei emptæ infra annum decurrendū à die ſcientiæ, nec locum ſibi vendicat, niſi in contractu emptionis, & venditionis, de quo dumtaxat loqui-
6 tur conſuetudo, adeò quod anſam arripuit *Sebaſtianus Napodanus de Neapoli* inſignis gloſator præfatæ Conſuetudinis (ſicut, & cæterarum aliarum dictæ Ciuitatis Neapolis) inueſtigandi, an Conſuetudo prædi-
7 cta in alijs contractibus procedat in *gloſ.* verb. *Emit*; fraudem omnino repellit, ſicuti poſt cæteros tradit *Affl. dec. 72.* eoq; laudato *Dom. de Franch. dec. 392. Reg. Rou. dec. 3. & dec 24. & dec. 26. n. Ego ipſe in 2 diſcept. forenſ. cap. 46. ex n. 44.*

Hæ-

8 Hæſitare me diù fecit an emptor, & venditor cogi poſſint per Iudicē ad faciēdum declarationem in themate propoſitam, ex quo in Regno non dantur interrogatoria propter
9 multitudinem cauſarum, ſicuti tradit inſignis Practicus *Dom. Muſcatell. in par. 1. prax. Sac. Conſ. gloſ. Impertinentes n. 41.* verſ. *Concludo igitur*, &
10 probationes nō fiunt, niſi in termino impertito à Iudice, qui eſt com-
11 munis vtriq; colligitanti, *l. petendæ, C. de tempor. in integr. reſtitut.* & ibi *Bart.* & eſt *ritus Magnæ Cur.* 90. incip. *Item ſeruat ipſa Curia rarò dari terminum*, vbi *Proſper Caran.* egregius rituum Magn. Cur. enucleator ampliat, etiamſi altera pars expreſsè termino renunciauerit, vt per *Bart.* per illum *tex. in l. ſi poſt, §. hi quoque, ff. de bonor. poſſeſſ. contra tab.* ac etiāſi
12 terminus fuiſſet impertitus perſonę priuilegiatæ, vt eſt primum, & ſecūdum beneficium, ideſt prima, & ſecūda reſtitutio in integrum ad pinguius probandum in iudicijs, ſecundum *Conſtit. Regn.* incip. *Obſcuritatem*, de quibus plenè poſt antiquos *Muſcatell. in d. prax. Sac. Conſ. par. 5. gloſ. Defendendum n. 2. & par. 6. gloſ. Sui n. 1.* vbi aſſignat rationem, quare
13 terminus eſt communis, quia mos vtriq; gerendus eſt per *tex. in l. circa eum, ff. de probat.* ac etiam quia ꝙ
14 Actori licet, & Reo licere debet, *arg. tex. in l. non debet, ff. de regu. iur.* quæ omnia per prius adnotauit *gloſ. fin. in cap. ex tenore de teſti.* nec arma ſunt deſumenda à Reo.
15 Attamen reperi *Iacobum Nouellū in commentarijs ad d. Conſtit. Sancimus, §. licèt autem 5. n. 48. in fin.* verſ. *Ideoque, & n. 49. in 17. tom. tractatuum pag. in meis 41. col. 1.* reſpondiſſe affirmatiuè, ductum ex verbiſmet Cō-
16 ſtit. adeò quod ſi per emptorem, & venditorem iuratum fuerit contractum non eſſe factum in fraudem, & continere veritatem circa quantitatem prætij, ſi contrarium probaretur, de periurio ambo punientur, ad quod allegat *Iſern. in cap. 1. §. Sacramentum de conſuet. recti feu. Bart. in l. de periurio, ff. de crim. ſtellionat. Bal. in cap. 1. §. Sacramentum de pac. iur.*
17 *firm.* ſubdens vlteriùs emptorem puniri amiſſione prætij, & venditorem amiſſione rei, id quod antè *Nouell.* firmauit quoq; *Affl. in commentar. ad d. Conſtit. Sancimus in 6. notab. n. 20.* vbi inquit id probari ex textu Conſtitutionis, quorum ſententiam amplectitur quoq; *Thomas Zerola in prax. Epiſcopal.* verb. *Ius congrui in 4. dub.*

Et licèt prædicta indubiè procedere viderentur attentis verbis Cōſtitutionis, attamen idem dicendū fore conſului in terminis dictæ Cōſuetudinis Neapolis, quia eadem ra-
18 tio euitandi fraudes in vtroq; caſu concurrit, non debet igitur impari determinatione definiri, ad *tex. in l. illud, ff. ad l. Aquil. l. à Titio, ff. de verb. oblig. cap. inter cæteras de reſcrip.* & ità tenendum in praxi cenſeo.

SVMMARIVM.

1 DOm. Fabius Capycius Galeota Regens, Illuſtr. Dux Reginæ *laudatur.*

2 *Inuentarij diſcuſſionis exceptio, impedit litis ingreſſum, & proceſſum ad vlteriora.*

3 *Inuentarij diſcuſſionis exceptio cum ſit modificatoria, impedit exequutionem ſententiæ, etiamſi ante ſententiam fuiſſet inuentarium præſentatum.*

4 *Exceptio diſcuſſionis inuentarij, ſi opponatur in principio litis, fortiùs operari debet, quod hæres non moleſtetur, niſi facta diſcuſſione.*

5 *Inuentarij diſcuſſione pendente, hæres ne-*

nequidem ſuper bonis hæreditarijs eſt moleſtandus.

6 *Sequeſtrum non debet fieri pendente exceptione diſcuſſionis inuentarij.*

7 *Sequeſtrum vti odioſum, eſt prohibitum in principio litis.*

8 *Commoditas poſſeſſionis, quæ magna eſt, non debet alicui per ſequeſtrum auferri.*

9 *Sequeſtrum quibus in caſibus ſit permiſſum.*

10 *Deciſio Sacri Conſilij apud* Reg. Sanfel. dec. 211. n. 3. par. 1. *quod ſequeſtrum bonorum hæreditariorum oppoſita exceptione diſcuſſionis inuẽtarij, fieri debeat, enucleatur.*

11 Doctrina Dom. Reg. Fab. Capyc. Galeot. in 1. controuerſ. Illuſtr. cap. 62. n. 53. & ſeqq. *an ſit reijciẽda, ex traditis per* Dom. Reg. Sanfel. dec. 211. n. 3.

12 Domini Regentes Fab. Capyc. Galeot. & Io. Franc. Sanfelic. in locis indicatis *conciliantur.*

13 *Sequeſtrum permittitur contra hæredem, qui non confecit inuentarium, pendente termino confectionis ipſius, ne bona occultentur, ſecus verò facto legitimè inuentario.*

14 *Inuentarium nòn cònficiens, qui tenetur ad illum conficiendum, redditur ſuſpectus.*

15 *Dilapidationis timor vbi adeſt, rectè fit ſequeſtrum fructuum.*

16 *Inuentario confecto legitimè, eoque producto, non eſt faciendum ſequeſtrum ſuper fructibus, pendente diſcuſſione ipſius, quia ceſſat timor occultationis bonorum.*

17 *Poſſeſſor non debet priuari commodo poſſeſſionis.*

18 *Inuentarium inducit præſumptionem, quod bona in eo deſcripta ſint penès hæredem.*

ARGVMENTVM.

Exceptione diſcuſſionis inuentarii legitimè confecti, per hæredem oppoſita, ſiue poſt ſententiam (nam eiuſmodi exceptio modificatiua eſt) ſiue in principio litis, eaq; pendente, An poſſit hęres moleſtari, ſiue contra ipſum ad ſequeſtrum bonorum, eorũq; fructuum procedi? Hinc diſſidentia inſignium virorum placita è diametro pugnantia, Vnum ſcil. *Ill. Dom. Reg. Fab. Capyc. Galeot. in* 1. *controuerſ. Illuſtr. cap.* 62. *n.* 53. *& ſeqq.* expreſsè negantis moleſtiam aliquam inferri debere hæredi cum beneficii inuentarii, ipſius diſcuſſione oppoſita, Alterum verò *Dom. Reg. Io. Franc. Sanfel. dec.* 211. *n.* 3. *par.* 1. fidem præſtantis eſſe procedendum ad ſequeſtrum, *Author* perſpicaciter ſingulorum dicta perpendens, vtraq; veritate niti in caſu tamen ſuo, vtpotè qui, diuerſa in facti ſpecie ſcripſerunt, facili commonſtrat metho: Nempè vt dicta

per

Digitized by Google

per *D.Reg.Galeot.* procedant in caſu, quo inuentarium legitimè iuris ſeruatis ſollemnitatibus fuerit confectum, tūc etenim, quia nullus adeſt timor ſubtractionis,& occultationis bonorum, quæ inuētarium ipſum indicat,& contra hæredem plenam inducit probationem , non debet hæres moleſtari per ſequeſtrum, nec commodo poſſeſſionis priuari; Scitū eſt enim, in principio litis ſequeſtrum omni iure reperiri prohibitū vti legibus exoſum . Aſſerta verò per *Dom. Reg. Sanſelic.* vim obtineāt in eo caſu, quo hęres inuentarium adhuc non confecerit, ſed intra terminum à iure præfinitum, illud conficere ſatagat , tunc etenim, quia de facili bonorum hæreditariorum ſubtractio, & occultatio cōtingere poteſt, nec creditoribus,aut legatariis, aliiſq; ſuper hæreditate defuncti intereſſe habentibus, conſuli poteſt, rectè procedat ſequeſtrum, itaque in praxi tenendum *Author* inſinuat, Peritiorum tamen ceſura minimè ſpreta.

OBSERVATIO LIII.

1 CVm aliàs in facto iuriconſonam intelligerē propoſitionē ſcripto traditam per *erudi-*
2 *tiſſimum Regentem Fab.* Capyc.*Galeot.* Ducatus titulo decoratum ob eius merita à munificentiſſimo Rege noſtro quem (Nobis,totiq; Chriſtianæ Reipublicæ incolumē ſeruet Deus) *in 1. tom. controuerſ. Illuſtr. cap.62. n. 53. & ſeqq.* quod ſcil. exceptio diſcuſſionis inuentarij impedit litis ingreſſum , & proceſſum ad vlteriora, ex dictis per *Bal.in l.fin.§.Et ſi præfatam,* C. *de iur. deliber. Valaſc. conſult. 52. n. 42. Dom. de Franch. dec. 272. n. 5. & dec. 531. n.4. & 5.* quinimò impedit exequutionem ſententiæ
3 cum ſit modificatiua , etiamſi antè ſententiam fuiſſet inuētarium præſentatum , iuxtà latè exarata per *Maſtr. dec. Sicil. 24.* vndè arguit *Reg.*
4 *Galeot.*exceptionem prædictam fortiùs operari ſi opponatur in principio litis,ſubdens infraſcripta verba è memoria numquam excidenda, *Debet enim hæres cum beneficio inuentarij ab omni moleſtia,& vexatione perſonali, & onere litigandi, immunis conſeruari ,quod non eſſet , ſi interim cogeretur ſoluere, & proindè præualuit ſemper in Sac.Conſ. illa opinio, vt pendente inuentarij diſcuſſione , nec etiam ſuper*
5 *bonis hereditarijs , hæres ſit moleſtādus;* defendi:non eſſe ſuper bonis hæreditarijs hæredem cum inuentario
6 moleſtandum , nequidem per viam ſequeſtri, quod tot , tantaſq; moleſtias infert poſſeſſori , vndè à iure
7 prohibitum cenſetur in principio

 tan-

tanquam odioſum, ad *tex.peculiarem in l.unic. C.de prohib.ſequeſtrat.pecun. Rom.conſ.*488.*n.*1. *Myner.dec.Tholoſ.* 5. *n.*1. *lib.* 4. *Boer. dec.*172. *Achill. de Graſſ.dec.Rot.Rom.* 327. aliàs 1.*de ſpõſal. n.*2. *Rebuff. ad ll.Gallic.tom.*3. *tractat.de ſequeſtr. art.* 1. *gloſ.*1. *n.*3. *Valaſc. conſult.* 159. *n.*20. *Gregor. Lopez in proam. tit.* 9. *par.* 3. verb. *Deuen fazer*, vbi poſt *gloſ. Io. Andr. & DD. in cap.Examinata de iud. gloſ. in cap.*2. *de ſequeſtrat. poſſeſſion. & fructuum,*

8 tenet ea ratione denegandum eſſe ſequeſtrum, quia commoditas poſſeſſionis, quæ magna eſt, vt in §.*commodum, Inſtit.de interd.* ne mini eſt auferenda *cap.*1. *Vt lit. penden. cap.*1. *de ſequeſtrat. poſſeſſ. & fruct.cap. volumus* 16. *q.* 4. *Reg. Valenz. conſ.*43. *n.* 186. *& conſ.* 53. *n.* 76. *lib.* 1. *Reg. Galeot. contron. Illuſt. cap.* 24. *n.* 50. *cum plurib. ſeqq. Ego ipſe in* 1. *diſceptation. forenſ. cap.* 42. *n.* 1. *ad* 4. & *in Annotation. ad Muſcatell. in prax. Sac. Conſ. par.*7. *gloſ.* Condemnando *pag.*278. *col.* 2. verſ. *Ad n.*120. vbi nonnulla exa-

9 raui neceſſaria ad ſequeſtrum faciẽdum, moneo tamen Lectorem conſulat *Gregor.Lopez loc.cit.* vbi egregiè enarrat ſex caſus, in quibus eſt permiſſum ſequeſtrum.

10 Fuit tamen ex aduerſo adductus *Reg. Sanfel. in d. dec.* 211. *n.*3. *par.*1. qui refert deciſum per Sac. Conſil. die 14. Octobris 1622. iunctis Dominis duarum Aularum in cauſa Cæſaris Palatutij cùm hæredibus quond. Vincentij Portij, quod ſuperſederetur in exequutiune ſententię latæ contra Cæſarem defunctum in actione perſonali, & prouiſum, quod gaudeat termino iuris ad conficiendum inuentarium, & interim ſequeſtrentur fructus hæreditatis, ne dilapidentur, ex doctrina *Angel. in l.Diuus in fin. ff de petit. hæred.* qnam deciſionem eſſe in terminis (vti aiunt) terminãtibus acerrimè contendebat Partis Aduerſæ

11 Defenſor, qui apertè inſinuabat ex hac determinatione labefactari fidem *Reg.Capyc. Galeot.* à *Me* adducti *loc.mox citato.*

12 Occurrit nihilominus mihi promptanea, ſicuti & facilis reſponſio ad dicta per *Reg.Sanfel. loc. citato*, quod caſus erat valdè diuerſus ab ea facti ſpecie, quam *Ego* tuebar, quodque ſingula dicta tantorum virorum ve-

13 ritate nitebantur in caſu ſuo, nam *Reg. Sanfel.* loquitur in caſu inuentarij non confecti, in quo poteſt ſubtrahi, vel occultari res aliqua hæreditaria, & poteſt quoque mors hæredis contingere antequam inuentarium conficeretur, in graue damnum, creditorum, & legatariorum defuncti, qui non habent notitiam rerum in hæreditate defuncti remãſarum, & ſic rectè procedit deciſio Sac. Conſ. quod fiat ſequeſtrum, adhoc vt ſit cautum intereſſe præ-

14 tendentibus, nam ex eo quod inuẽtarium quis non facit, dùm tenetur redditur ſuſpectus, vt eſt *tex.in l.fin. C. arbitr. tutel.* qui licèt loquatur in tutore, attamen idem dicendum eſt in hærede *Affl. dec.* 207. *num.*3. tunc

15 etenim procedit etiam ſequeſtrum, quia adeſt timor dilapidationis, & exindè oritur aliqua præſumptio contra ipſum, vt interim capiat bona hæreditaria, *Abb. in cap.* 2. *n.*16. verſ. *Vel oritur aliqua præſumptio de ſequeſtrat. poſſeſſ. & fruct. Io. And. ad Speculat.in rubr.de ſequeſtrat.poſſeſſ. & fruct.in princ.* verſ. *Sed præcepta cum adiectione pænar. Reg. Sanfel.dec.*211. *Sequeſtrum, par.* 21.

16 Caſus verò *Regentis Galeot.* vertitur poſt confectum iam inuentariũ per hæredem, quod probat contra ipſum, circa bona ibi deſcripta ex *Affl. dec.*13. *n.*1. qui allegat *tex. in l. fin.C. arbitr. tutel.* & notatur in *l. tutor, qui repertorium in princ. ff. de adminiſtr. tutor. & in l.tutores eod.tit.* vndè dùm producit inuẽtarium, quod ipſum releuat ne teneatur vltrà vires hæreditarias, ad *tex.in l.fin.*§. *Et*

præ-

præfatam, *C. de iur. deliber.* meritò
moleſtiam pati non debet,donec in-
uentarium diſcutiatur,ceſſat etenim
occultationis, aut ſubtractionis bo-
norum hęreditariorum timor, &
ſuſpictio, dùm tenetur reddere ra-
tionem de omnibus bonis in inuen-
tario deſcriptis,quæ dùm ſemel in-
uentarizatę fuerunt, ſeu deſcriptæ,
occurritur contra omnem malitiã,
& non poteſt conqueri creditor,
quod adſit timor ſubtractionis, vel
occultationis bonorùm, & conſuli-
17 tur quoque poſſeſſori, quod non
priuatur commodo poſſeſſionis bo-
norum, ſecundum *Ang. in d. l. Impe-
ratores §. fin. ff. de appellat.* quem ad
hoc expendit *Gregor. Lopez loc. cit. l. 1.
partit.* in eius poſſe prǽſumuntur eſ-
ſe, prout in ſimili docet *Affl d. deciſ.*
13. *n.* 1. verſ. *Cum ergo*, per *tex. in l. ſi
creditor*, *C. de pignorat. act. l. non igno-
rabit*, *C. ad exhiben. l. ſiue poſſidetis*, vbi
plenè *DD. C. de probat. cap. cum ad ſe-
dem de reſtit. ſpoliat. cum ſimilib.*

Vndè data caſuum diuerſitate,
vtrumque in ſua facti ſpecie proce-
dere fatendum eſt, & in praxi tenẽ-
dum (ſi annuant peritiores)

SVMMARIVM.

1 *REnunciatio omnibus actis, & inſtantijs facta in contractu tranſactionis cum reſeruatione in caſu inobſeruantiæ, quomodo ſit accipienda.*

2 *Res data inſolutum, ſi quoquomodo euicta fuerit, ſtatim ſit licitum ad iura primæua redire, etiamſi nulla de hoc fieret reſeruatio.*

3 *Tranſactio de ſui natura dicitur receſſus à lite.*

4 *Tranſactio in tantum tenet, in quantũ uterque ex tranſigentibus adimpleuerit.*

5 *Exceptio adimplementi non ſequuti, poteſt ſemper opponi per eũ, qui ex parte ſua adimpleuit.*

6 *Tranſactio inter illos contractus eſt adſcribenda, in quibus vltrò, citròq; naſcitur obligatio, & in quibus contrahentes mutuò alter alteri, aliquid dare, vel facere obligantur.*

7 *Tranſactione correſpectiua exiſtente, ſi vnus vult ſe ex illa inuare, debet docere ſe adimpleuiſſe ex parte ſua.*

8 *Adimplere deſinens contenta in tranſactione, cadit ab actione ex ea deſcendente, & poteſt Pars ad primauã actionem redire.*

9 *Adimpleri ab alio petens, dùm non implet ex parte ſua, præſumitur in dolo, & mala fide.*

10 *Tranſactionis beneficio vti non poteſt, qui ex parte ſua non adimplet, & poteſt alter redire ad primaua iura.*

11 *Tranſactionis contractus, tacitam habet conditionem, ſi tranſigenti fides adimpletur, a ſeruatur.*

12 *Fidem frangenti, non eſt ſeruanda fides.*

13 *Tranſactio non eſt contractus innominatus, & habet nomen generale, quod ad omnes contractus referri poteſt.*

14 *Obligatio nulla naſcitur in contractibus innominatis ante implementum, & factum ſequutum.*

15 *Obligatio nulla ſubeſt ex contractu tranſactionis, ſi non adimpleatur.*

AR-

ARGVMENTVM.

Tranſactio, de cuius natura eſt, vt à lite recedatur, ſi ab vno ex tranſigentis obſeruata non fuerit, licitum ſit alteri tranſigenti ab ea recedere, & ad pÿimæua iura reuerti, etiamſi nullũ fuerit de eiuſmodi regreſſu faciendo, pactum in ea appoſitum; Nec ſi adimplere quis detrectauerit, tranſactionis beneficio nequidẽ minimo iuuari ſe poterit; habet namq; eiuſmodi contractus tacitam conditionem, ſi tranſigenti fides adimpletur, & ſeruatur, ac correſpectiuus dicitur, & cum ſit contractus innominatus, ante implemẽtum, & factum ſequutum, nullam oriri obligationem, vndique in comperto eſſe, ex pluribus demonſtratur.

OBSERVATIO LIV.

1 NOn adeò firmam habet ſedem in mentiũ horreis illud prologomen, quod licèt fuerit in contractu trãſactionis receſſum ab actis, & proceſſu, ac omnibus inſtãtijs, ijſque expreſsè renunciarum, ſi tamen in caſu euictionis, aut inobſeruantię rei promiſſæ facta fuerit reſeruatio, vt ad primęua iura regreſſui aditus fieret renũciatio prædicta in nihilo reputari debeat, ac ſi non eſſet appoſita per *tex. in l. eleganter in princ.* vbi *Bart. & DD.* præſertim *Paul. de Caſtr. & Alber. Bero. conſ.* 46. *n.* 10. *vol.* 1. iterum *Bart. & DD. in l. ſi quis aliam, ff. de ſolut. & in l. ex ſextante, §. latinus largus, ff. de except. rei iud.* benè *Illuſtr. Dom.* meus Sac. *Conſ. Præſ. March.* Ramontis, *controuerſ. forenſ. cap.* 27. *n.* 9. *centur.* 1. Ego *ipſe in* 1. *diſcept. forenſ. cap.* 1. *n.* 62. *Conſiliar. Ann. conſ.* 35. *& conſ.* 90. *lib.* 1. *Lanar. conſ.* 36. *n.* 5. *Maſull. ad* Capyc. *dec.* 43. *n.* 5. *in fin. Caballin. de euict. §.* 4. *n.* 40. *& ſeq. Marius Mut. ſuper rit. Sicil.* 112. *n.* 92. *Maſtr. dec.* 40. *par.* 1. *D. Io. Franciſ. del Caſtillo dec. Sicil.* 5. *n.* 5. vbi abſque dubio prædicta procedere affirmat; innotuit etenim cauſarum Patronos in cauſa mota per Dom. meum Cõſiliarium Franciſcum Antonium Muſcettula Patritium Neapolitanum, vnius Aulę Sacri Conſilij Pręfectum, doctrina inſignem, ac plurium annorum curriculo iudicandi muneri impenſè addictum, praxiſq; forenſis experientiſſimum, qui ob ſua pręclara geſta ad maiora euehi ſpem habeo, pręcipuus Dominus meus, atque

Mæ-

Mæcenas, cui tantùm debeo, quantum grates illi referre non valeo, ob innumera erga me collata beneficia à prima ſanè mea fori ſalutatione, contra hæredes quond. Iudicis Magnæ Curiæ Vicariæ Aloyſiij Corcioni, eam adſtruxiſſe ſententiam.

Ego verò in Collegio cum Dominis meis Collegis doctrina, & ingenio ſatis pollentibus, dùm ſecundus in ordine ſenſum meum adaperirẽ, cenſui, adeò à veritate alienam Aduerſariorum aſſeuerationem, vt etiã ſepoſita reſeruatione in contractu, nequidem via adaperienda veniat habendi regreſſum ad primæua iura, vt audacter dixerim, quod etiam
2 nulla intercedente reſeruatione, ſi res data in ſolutum, quoquomodo euicta fuerit, ſtatim ſit licitum ad iura primæua redire, renunciatione prædicta, & quolibet à lite receſſu minimè refragante.

3 Mouebar ex eo, quod tranſactio de ſui natura eſt receſſus à lite, quæ adeò tenet quatenus obſeruetur pmiſſio, & ſic correſpectiuè intelligi-
4 tur quatenus vterque ex tranſigentibus adimpleuerit, ad *tex. in l. Iulianus*, §. *offerri*, *ff. de actio. empt.* quæ
5 exceptio adimplementi non ſequuti poteſt ſemper opponi per eum, qui ex parte ſua adimpleuit, ſicuti de tranſactione verba faciens affirmat *Bart.* aliiq; plures cum inſectã- tes, in *l. ſine apud acta*, *C. de tranſ.* aiẽ-
6 tes tranſactionem inter eos contractus adſcribendam eſſe, in quibus vltrò, citròq; naſcitur obligatio, & in quibus contrahentes mutuò alter alteri aliquid dare, vel facere obligantur, *Verall. dec. Rot. Rom.* 316. *par.* 3. inquiens, quod exiſtente tranſa-
7 ctione correſpectiua, ſi vnus vult ſe ex illa iuuare, debet docere ſe adimpleuiſſe ex parte ſua, & *dec.* 509. vbi
8 quod is qui non adimplet, cadit ab actione tranſactionis, & poteſt pars ad primæuam actionem redire, *Burſ. conſ.* 101. *n.* 16. *Socc. iun. conſ.* 77. *n.* 143.
9 *in* 1. Imò qui non implet ex parte ſua, & petit adimpleri ab Aduerſario, præſumitur in dolo, & mala fide, *l. dolus cum gloſ. vltima*, *ff. mandat.* *Decian. reſponſ.* 11. *lib.* 3. & *reſponſ.* 69. *lib.* 2. Adeò vt non obſeruans, & nõ adimplens ex parte ſua, videatur re-
10 nunciare illi contractui, & illius beneficio vti non poteſt, & poteſt alter ex tranſigentibus ad primæuã actionem redire, *Menoch. cõſ.* 1. *n.* 364. *Rol. à Vall. conſ.* 57. *n.* 17. apud quos habetur non poſſe quem agere, nec ad pœnam, nec ad aliquid aliud, niſi liquidiſſimè probet ſe ex parte ſua adimpleuiſſe.

Rationes plures ſunt, quæ eiuſmodi motiuũ meum comprobant,
11 Nam prima affertur, quia in huiuſmodi contractibus tacita ineſt conditio, ſi tranſigenti fides adimpleatur, ac ſeruetur: quare ſi quis fidem
12 non ſeruat, eidem æquum eſt fidem non ſeruari, *cap. peruenit de iureiur.*

13 Altera itidem ratio irrefragabilis ea eſt, quia tranſactio eſt contractus innominatus, & habet nomen generale, quod ad omnes contractus referri poteſt, *l.* 1. *ff. de tranſ.* At verum eſt, quod in contractibus innominatis ante implementum, & factum ſequutum, nulla naſcitur obligatio, *DD in l. iuriſgentium*, *ff. de pact. l. naturalis* §. 1. *ff. de praſcr. verb.* vndè ſi non adimpletur, nulla ſubeſt obligatio ex ea, ex dictis per *Menoch. conſ.* 57. *n.* 1. & 2. ibique plura per *Rolan. Cauagnol. in ſuis Obſeruation.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Auaro an ſit dandus curator, ſicuti & Prodigo, paradoxicum diiudicatur theorema.*

2 *Curator datur Prodigo, qui neq; modum, neque finem expenſarum habet.*

3 *Curatorem dari Prodigo, lege* 12. *tabularum introductum eſt.*

4 *Interdictio bonorum, vt fiat Prodigo, quæ conſtare debent.*

5 *Curator datur, nedum* Prodigo, *ſed etiam furioſo, mentecapto, ſurdis, & mutis, ac etiam ijs, qui perpetuo morbo laborant.*

6 *Auarus, ſicuti & Prodigus abutuntur ſubſtantia ſua.*

7 *Auaro poteſt dari curator, quia omniũ oculis eſt infeſtus.*

8 *Prodigus eſt, qui dat danda, & non danda.*

9 *Auarus dicitur, qui tenet tenenda, & non tenenda.*

10 *Prodigus, & Auarus, pariſicantur in exceſſu.*

11 *Pater deportatus reſtitutus recuperat ius patriæ poteſtatis circa adminiſtrationem bonorum filij, remoto tutore, niſi tamen eſſet prodigus, idque procedit etiamſi adeò tenax ſit, quod non expendit vbi oportet.*

12 *Auarus committit vitium in adminiſtratione.*

13 *Barones abutentes mero, & mixto imperio in vaſſallos, feudo priuantur, et vaſſallorum iuriſdictione.*

14 *Vſufructuarius abutens vſufructu, eo priuari debet.*

15 *Auarus nemini charus eſt.*

16 *Auaritia, & de Auaro, qui loquuti fuerint Authores.*

17 Author Polyant. nouiſſimæ *laudatur.*

18 *Auaro nihil eſſe ſceleſtius, pluraque de Auaro, adnotantur.*

19 *Auarus non ſolum eſt, qui rapit aliena, ſed etiam ille, qui cupidè ſeruat ſua.*

20 Diuus Auguſtinus *expenditur circa Auaritiam execrandam.*

21 *Auaro tantum deeſt, quod habet, quam quod non habet.*

22 *Miſerabilis prodigo contrarius eſt, qui in quibus opus eſt, quantumcumque, & quando decuerit, non expendit.*

23 *Auaritia, maius malum eſt, quàm prodigalitas.*

24 *Auaritia nihil tàm ſanctum eſt, quod non violet, neque tàm munitum, quod non expugnet.*

25 *Auaritia nihil fædius.*

26 *Auarus facultates ſuas non poſſidet, ſed ipſum poſſident facultates.*

27 *Auarus comprehenditur inter eas perſonas, quæ perpetuo morbo laborant.*

28 *Auaritia eſt malum inſanabile ſecundum Ariſtotelem.*

29 *Auarus eſt cæcus, & de ratione.*

30 *Poetarum plurima dicta recenſentur in deteſtationem auaritiæ.*

31 *Auarum, omne genus Barbarorum.*

32 *Idolatriæ, deterior eſt auaritia.*

33 *Vita auarorum hominum, ſimilis eſt mortui conniuio.*

34 *Auarus quò magis habet, eò magis etiã ſitiens deſiderat.*

35 Author *imprimi curauit libellum hiſpano conceptum idiomate, cui nomen fuit indictum* Fabrica de la Eſperiençia.

AR.

Digitized by Google

ARGVMENTVM.

Auaro, An ſit dandus Curator, ſicuti, & Prodigo? Curioſa herclè indagatio; quæ vt enucleata poſteris inſinuetur, quamplura *Author* aſſumit, vt oſtendat peius eſſe vitium, Auaritiam, vti omnium malorum radicem, quàm Prodigalitatem; Idcircò ſicuti Prodigo paſſim, qui non habet modum, neque finem expenſarum Curator decernitur, ità pariter decernendus erit Auaro, cui tantùm deeſt, quod habet, quàm quod non habet; Abutitur namq; Auarus ſubſtantia ſua, Et recenſitis tùm Sacrę Paginæ, ac Eccleſię Doctorum nonnullis placitis in deteſtationē Auaritię, ac etiam prophanę lectio nis, & Authoritate Ethnicorũ, & quamplurimis adductis verſibus ſatis lepidè congeſtis ab Hiſpano illo Vate, in libello, quem compoſuit Hiſpanico idiomate, cuique nomen indixit *Fabrica de la Eſperiençia*, quem libellum *Author* ſua induſtria è typis prodire ſategit, eam veriorem commonſtrat ſententiã; qua cautum eſt, *Auaro, ſicuti, & Prodigo dandum eſſe Curatorem.*

OBSERVATIO LV.

1 SVmmis, qui, naribus, olfacere, ſiue extremo
labiorum deguſtare materias conſueuerunt, paradoxicum
eiuſmodi theorema diiudicabunt,
Vtrum Auaro dari poſſit Curator? Is
etenim datur prodigo, qui frugali-
2 tatis cancellos excedens, neq; mo-
dum, neque finem, neque tempus
habet expenſarum, ſed bona ſua
dilapidando, & diſſipando profun-
3 dit, idque lege 12. tabularum ſanci-
tum inſinuat *Vlpian. in l.1. ff.de cura-
torib. furioſ. & alijs extra minor. dand.*
vbi moribus ab initio introductum
fuiſſe tradit, memoriaq; recolit, de
quo plena (vt aſſolet) manu, tradit
plura *Bart. in l. is cui bonis 6. ff. de ver-
bor. oblig.* vbi *Iaſ.* & *Repeten.* commu-
niter, & in §. *furioſi Inſtit. quib. mod.
tutel. finit. & in* §. *item prodigus, quib:
4 non eſt permiſſ. facer. teſtam.* vbi quan-
do, & qualiter fieri debeat interdi-
ctio, quæuè præcedere, & ſubſequi
debeant, adhoc, vt geſta per prodi-
gum annullentur, vel declarentur
irrita, ibiq; *Ang. Aretin.* magiſtrali-
ter omnia ſub compēdio reaſſumit,
nonnulla attuli *Ego in 1. diſceptat. fo-
renſ. cap. 2. n. 1. ad 20* poſt *Vrſill. ad
Affl. dec. 290. n. 5. 6. & 7.* verſ. *Et ex
his*, vbi pulchrum caſum determi-
natum enarrat.

Cùmq; verum ſit, nedùm prodigo, furioſo, & mentecapto, ſurdis, & mutis, verùm etiam ijs, qui perpetuo morbo laborant (quia rebus ſuis ſupereſſe non poſſunt) curatores

dandos eſſe,ſicuti diſpoſuit *Iuſtinian.*
*in d.§.furioſi in fin.*hinc oritur,vt no-
ſtrum quæſitum non inſcitè addu-
ctum fuerit.

6 Auarus etenim ſicuti & prodigus,
malè vtitur ſubſtantia ſua,ideoque
tex.in d.l.is cui bonis, ff. de verb. oblig.
auarum quoque compræhendit,ad
quod facit *tex.* quem ad hoc nota-
bilem appellat inſignis Reg.*de Pont.*
*in tractat.de poteſtat. Proreg. tit.*10. *de*
diuerſ.prouiſ. §.1. *n.*13. verſ.*Hinc ha-*
bet in l. mulieri, verb. *Prodigus, ff. de*
Curator.furioſ. ibi, *Prodigus, & omnes*
omninò, etiamſi in edicto non fiat illo-
rum mentio in bonis curatoris decreto
priuilegium conſequuntur; vndè *n.*14.
.verſ *Et ex hoc*, infert *Reg de Pont.* poſ-
ſe dari curatorem auaro, &ex eo q̃
eſt oculis omnium infeſtus, proindè
euitari debet, adducens *textum in l.*
2.*ff.de his qui ſunt ſui, vel alien. iur.* nã
ſecundum *gloſ in cap. ex parte de con-*
ſuet. Prodigus eſt,qui dat danda, & non
9 *danda. Auarus qui tenet tenenda,& non*
tenenda,adeò quod,vterque excedit,
vndè parificantur in exceſſu, & ſic
10 tàm vni, quàm alteri prouideri de-
bet de curatore, vt eorum ſubſtan-
tia benè vtantur.

Ad quod facit notabiliter *Bald.in*
*l.fin. n.*16. verſ. *Quid ſi pater*, C. *de*
ſenten.paſſ. vbi quærens an ſicuti pa-
11 tre deportato reſtituto, recuperat
ius patriæ poteſtatis circa admini-
ſtrationem bonorum filij remoto
tutore dato, niſi eſſet prodigus, vt
eſt caſus illius legis,ità etiam proce-
dat ſi non ſit prodigus, ſed ità tenax
ſit, quòd non expendit vbi oportet,
an per hoc interdicatur ei admini-
ſtratio? Et affirmatiuè reſpondens,
12 inquit, quod interdicatur,quia non
poteſt negari, quod committat vi-
tium in adminiſtratione,& *Bald.*lau-
dato indiſcriminatim hanc ſuſtinet
opinionem Reg *de Pont. d.*§.1. *n.*16.
& 17.quod ſapè dictum *Baldi* extol-
lit inſignis Hiſpanus *Segura in repe-*
*titione l.Imperator, ff.ad T rebell.col.*40.
*Boer.dec.*61. *n.*14. &eſſe veriſſimum
eius dictum, cenſet *Molin.de hiſpan.*
*primogen.lib.*1.*cap.*16.*n.*13. vbi *D.Di-*
dac.de Lima alios aggregat, Et in ſi-
mili obtentum in praxi ſcimus ſu-
13 premis in Prætorijs, Barones abu-
tentes mero, mixtoq; imperio in
Vaſſallos, feudo fuiſſe priuatos, eo-
rumque Vaſſallorum iuriſdictione
interdictos, ſicuti docet *Iſer. in cap.*
1. *n.*28. *quib.mod.feu.amitt.* vbi plura
Epiſcop. Lipar. & in cap. 1. *de feu. ſin.*
*culp.non amitt.& in cap.*1. verb.*Calli-*
*dis de prohib.feu.alien.per Feder.*quem
inibi laudat *Gram.dec.*15.*n.*9. *Abb.&*
Felyn. in cap.quæ in Eccleſiarum de Cõ-
ſtit. & pro ſingulari habita eſt apud
omnes, qui poſt ipſum ſcripſerunt
*deciſio Gram.*104.*Reg.de Pont.dec.Col-*
lat. Conſ. 14. *n.* 3. &in *tract. de poteſt.*
Proreg. tit. 3.§.1. *n.*1. *& ſeq. Cancer.*
*variar. lib.*2. *cap.*2. *tit. de iuriſd. omn.*
*Iudic. n.*186 caſum deciſum enarrãs,
plura per *Me in* 1. *diſceptat. forenſ.*
*cap.*11.*n.*2.3.*&*4 *& in* 2.*cap.*1.*ex n.*8.
14 Sic vſufructuarius abutens vſufru-
ctu, pariter eo priuari debet, ſicuti
adnotaui in *d.cap.*1.*n.*14.& alludens
15 *Orat.* quod auarus nemini charus
ſit, in *lib.*1.*Serm.Satir.*ſic fatur

Quidam memoratur Athenis
Sordibus, ac diues, populi contemne-
re voces,
Sic ſolitus: populus me ſibilat, at mihi
plaudo
Ipſe domi, ſimul ac nummos contem-
plor inarca.
Non vxor ſaluum te vult, non filius,
omnes
Vicini oderunt,noti, pueri,atq;puellæ.
Miraris: cum tu argento poſt omnia
ponas,
Si nemo præſtet, quem non merearis
amorem.

16 Quibus collineant, quæ ſparſim
de auaritia, & auaro deteſtantur tũ
ſacræ paginæ, cùm prophanæ, quę-
que Gentiles ipſi, & Ethnici,auaros
exprobrantes ſcriptum reliquerunt
morali, ſiue naturali tantùm ratio-
ne

Digitized by Google

ne commoti, præterea, quæ apud
Euangelicæ legis ſectatores paſſim
intuemur, ac legum profeſſores non
vno in loco nos edocuerunt, quique
luculenter de malis ex auaritia pro-
uenientibus agunt, magnoque labo-
re, ac mira methodo ſupra omnes
17 congeſſit *Author Polyant. nouiſſ. in*
verb. Auaritia par. 1. Colligamus ex
multis, & propè innumeris, pauca
quædam ſelectiora, quæque magis
rei noſtræ conducunt.
18 *Auaro nihil eſt ſceleſtius*, inquit *Ec-*
cleſiaſt. cap. 16. & cap. 31. Qui aurum
diligit, non iuſtificabitur Prouerb. 10.
n. 28 Qui confidit in diuitijs ſuis corruet
Abacuc 2. Væ qui congregat auaritiam
malam domui ſuæ Luc. 12. Videte, & ca-
uete ab omni auaritia, quia non in abũ-
dantia cuiuſquam vita eius eſt ex ijs,
quæ poſſidet, vtque vnico verbo om-
nia complecteretur *Diu. Paul. 1. ad*
Timoth. cap. 6. inquit, *Radix omnium*
malorum eſt cupiditas, Diu. Auguſt. in
19 *ſerm. Non ſolum auarus eſt, qui rapit*
aliena, ſed ille auarus eſt, qui cupidè
ſeruat ſua, & in Epiſt. Auarus vir, in-
ferno eſt ſimilis. Infernus verò quan-
toſcumq; deuorauerit, nunquam dicit:
Satis eſt. Sic, & ſi omnes theſauri con-
fluxerint in auarum. & notanter idẽ
Auguſt. de verbo Domini hæc aurea
profert verba. *Quæ eſt iſta auiditas*
20 *concupiſcentiæ, cum ipſæ belluæ habeant*
modum? Tunc enim rapiunt, quando
eſuriunt, parcunt verò prædæ quum ſen-
ſerint ſatietatem. Inſatiabilis eſt ſola
auaritia diuitum. Semper rapit, & nun-
quam ſatiatur, nec Deum timet, nec ho-
minem veneratur, nec patri paruit, nec
matrem cognoſcit, nec fratri obtemperat,
nec amico fidem ſeruat. Viduam oppri-
mit, pupillum inuadit, liberos in ſerui-
tium reuocat, teſtimonium falſum pro-
fert. Res mortui occupantur, quare, &
qui hoc faciunt non moriuntur? Quæ eſt
iſta animarum inſania? amittere vitam,
appetere mortem, acquirere aurum, &
perdere Cœlum? hinc *Diu. Hieron. in*
21 *Epiſtol. ad Paulin.* ſatis lepidè inquit,
Auaro tantùm deeſt, quod habet, quàm
quod non habet.
Conuertamus modò calamum
ad dicta Ethnicorum, ex quibus an-
te oculos occurrit omnium primus
22 *Ariſtot. lib. 1. Moral. cap. 23.* vbi aua-
ritiam definiens, ſic ait, *Illiberalis*
prodigo contrarius eſt, qui in quibus
opus eſt, quantumcumque, & quando de-
cuerit, non expendit, & *lib. 4 Ethicor.*
cap. 1. Iure liberalitati auaritia oppoſi-
23 *ta eſt: quod maius eſt malum, quàm*
prodigalitas: ſæpiuſq; ea peccatur, quàm
illa eadem effuſione, & eloquentiæ
Magiſter *Cicer. ad Erenn. 2. Duæ res*
ſunt (inquit) *quæ maximè homines ad*
maleficium impellunt, luxuries, & Aua-
ritia, & in 2. *Act. in Verrem, Nihil eſt*
tàm ſanctum, quod non violari: nihil
tàm munitum, quod non expugnari pe-
24 *cunia poſſit,* & in *Orat, Pro Quintio,*
Nullum eſt officium tàm ſanctum, atque
ſollemne, quod non auaritia comminue-
re, atq; violare ſoleat, & in *Vatin. Aua-*
ritia inſatiabilis immenſa, & incredi-
bilia poteſt. Ita etenim hominum mentes
obſtrictas tenet, vt eas nullo tempore
25 *reſpirare permittat.* & 1. *de legi. Quid*
fœdiùs auaritia? & de ea verba faciens
Iuſt. Lipſ. in Centur. Miſcellan. Epiſt.
49. Duæ peſtes humani generis, Ambi-
tio, & Auaritia. & *Stob. ſerm. 10. Aua-*
ritiam dicebat omnis improbitatis eſſe
metropolim, & *Laert. lib. 4. cap. 7.* in
diuitem quemdam ſordidum, ità
26 loquutus eſt, *Hic facultates ſuas non*
poſſidet, ſed ipſum poſſident facultates;
pluraque de auaro, & auaritia, vt
Noſtrates adducamus eleganter
congeſſit *Caſtill. de Bouadill. in ſua*
politic. tom. 1. lib. 2. cap. 12. tit. de la ma-
la, y buena codicia en el Iuez, vbi *n. 1.*
hæc profert verba *legis Partit. 13. tit.*
5. par. 2. Codicia es coſa, que han en ſi los
omet naturalmente è quien vſa della
como deue è en las coſas, que conuiene, no
es mal, è quando ſale de sù lugar, es
ademas è tornaſe la coſa del mundo peor,
e es contra todas las buenas coſtumbres,
ibique plures cumulat Authores; vt

nequidem ſuper bonis hæreditarijs eſt moleſtandus.

6 *Sequeſtrum non debet fieri pendente exceptione diſcuſſionis inuentarij.*

7 *Sequeſtrum vti odioſum, eſt prohibitum in principio litis.*

8 *Commoditas poſſeſſionis, quæ magna eſt, non debet alicui per ſequeſtrum auferri.*

9 *Sequeſtrum quibus in caſibus ſit permiſſum.*

10 *Deciſio Sacri Conſilij apud* Reg. Sanfel. dec. 211. n. 3. par. 1. *quod ſequeſtrum bonorum hæreditariorum oppoſita exceptione diſcuſſionis inuẽtarij, fieri debeat, enucleatur.*

11 Doctrina Dom. Reg. Fab. Capyc. Galeot. in 1. controuerſ. Illuſtr. cap. 62. n. 53. & ſeqq. *an ſit reijciẽda, ex traditis per* Dom. Reg. Sanfel. dec. 211. n. 3.

12 Domini Regentes Fab. Capyc. Galeot. & Io. Franc. Sanfelic. in locis indicatis *conciliantur.*

13 *Sequeſtrum permittitur contra hæredem, qui non confecit inuentarium, pendente termino confectionis ipſius, ne bona occultentur, ſecus verò facto legitimè inuentario.*

14 *Inuentarium non conſiciens, qui tenetur ad illum conficiendum, redditur ſuſpectus.*

15 *Dilapidationis timor vbi adeſt, rectè fit ſequeſtrum fructuum.*

16 *Inuentario confecto legitimè, eoque producto, non eſt faciendum ſequeſtrum ſuper fructibus, pendente diſcuſſione ipſius, quia ceſſat timor occultationis bonorum.*

17 *Poſſeſſor non debet priuari commodo poſſeſſionis.*

18 *Inuentarium inducit præſumptionem, quod bona in eo deſcripta ſint penès hæredem.*

ARGVMENTVM.

Exceptione diſcuſſionis inuentarii legitimè confecti, per hæredem oppoſita, ſiue poſt ſententiam (nam eiuſmodi exceptio modificatiua eſt) ſiue in principio litis, eaq; pendente, An poſſit hęres moleſtari, ſiue contra ipſum ad ſequeſtrum bonorum, eorũq; fructuum procedi? Hinc diffidentia inſignium virorum placita è diametro pugnantia, Vnum ſcil. *Ill. Dom. Reg. Fab. Capyc. Galeot. in* 1. *controuerſ. Illuſtr. cap.* 62. *n.* 53. *& ſeqq.* expreſsè negantis moleſtiam aliquam inferri debere hæredi cum beneficii inuentarii, ipſius diſcuſſione oppoſita, Alterum verò *Dom. Reg. Io. Franc. Sanfel. dec.* 211. *n.* 3. *par.* 1. fidem præſtantis eſſe procedendum ad ſequeſtrum, *Author* perſpicaciter ſingulorum dicta perpendens, vtraq; veritate niti in caſu tamen ſuo, vtpotè qui, diuerſa in facti ſpecie ſcripſerunt, facili commonſtrat metho: Nempè vt dicta

per

per *D.Reg.Galeot.* procedant in caſu, quo inuentarium legitimè iuris ſeruatis ſollemnitatibus fuerit confectum, tūc etenim, quia nullus adeſt timor ſubtractionis,& occultationis bonorum, quæ inuētarium ipſum indicat,& contra hæredem plenam inducit probationem , non debet hæres moleſtari per ſequeſtrum, nec commodo poſſeſſionis priuari; Scitū eſt enim, in principio litis ſequeſtrum omni iure reperiri prohibitū vti legibus exoſum. Aſſerta verò per *Dom. Reg. Sanfelic.* vim obtineāt in eo caſu, quo hęres inuentarium adhuc non confeçerit, ſed intra terminum à iure præfinitum, illud conficere ſatagat , tunc etenim, quia de facili bonorum hæreditariorum ſubtractio, & occultatio cōtingere poteſt, nec creditoribus,aut legatariis, aliiſq; ſuper hæreditate defuncti intereſſe habentibus, conſuli poteſt, rectè procedat ſequeſtrum , itaque in praxi tenendum *Author* inſinuat, Peritiorum tamen ceſura minimè ſpreta.

OBSERVATIO LIII.

1 CVm aliàs in facto
iuri conſonam in-
telligerē propoſi-
tionē ſcripto tra-
ditam per *erudi-*
2 *tiſſimum Regentem*
Fab. Capyc.*Galeot.*
Ducatus titulo decoratum ob eius
merita à munificentiſſimo Rege no-
ſtro quem (Nobis,totiq; Chriſtianæ
Reipublicæ incolumē ſeruet Deus)
in 1. tom. controuerſ. Illuſtr. cap.62. n.
53. & ſeqq. quod ſcil. exceptio diſ-
cuſſionis inuentarij impedit litis in-
greſſum , & proceſſum ad vlteriora,
ex dictis per *Bal. in l. fin. §. Et ſi præfa-*
tam, C. *de iur. deliber. Valaſc. conſult.*
52. n. 42. Dom. de Franch. dec. 272.
n. 5. & dec. 531. n. 4. & 5. quinimò
impedit exequutionem ſententiæ
3 cum ſit modificatiua , etiamſi antè
ſententiam fuiſſet inuētarium præ-
ſentatum , iuxtà latè exarata per
Maſtr. dec. Sicil. 24. vndè arguit *Reg.*
4 *Galeot.* exceptionem prædictam for-
tiùs operari ſi opponatur in princi-
pio litis, ſubdens infraſcripta verba
è memoria numquam excidenda,
Debet enim hæres cum beneficio inuen-
tarij ab omni moleſtia, & vexatione per-
ſonali, & onere litigandi, immunis con-
ſeruari , quod non eſſet , ſi interim coge-
retur ſoluere, & proindè præualuit ſem-
per in Sac.Conſ. illa opinio, vt pendente
inuentarij diſcuſſione, nec etiam ſuper
5 *bonis hereditarijs , hæres ſit moleſtādus;*
defendi:non eſſe ſuper bonis hære-
ditarijs hæredem cum inuentario
6 moleſtandum , nequidem per viam
ſequeſtri, quod tot , tantaſq; mole-
ſtias infert poſſeſſori , vndè à iure
7 prohibitum cenſetur in principio

Digitized by Google

tanquam odioſum, ad *tex.peculiarem in l.vnic.C.de prohib.ſequeſtrat.pecun. Rom.conſ.*488.*n.*1. *Muyner.dec.Tholoſ.* 5. *n.*1. *lib.* 4. *Boer. dec.*172. *Achill. de Graſſ.dec.Rot.Rom.* 327. aliàs 1.*de ſpõſal. n.*2. *Rebuff. ad ll.Gallic.tom.*3. *tractat.de ſequeſtr. art.* 1. *gloſ.*1.*n.*3. *Valaſc.conſult.* 159. *n.*20. *Gregor. Lopez in proam. tit.* 9. *par.* 3. verb. *Deuen fazer*, vbi poſt *gloſ.Io. Andr. & DD. in cap.Examinata de iud. gloſ. in cap.*2. *de ſequeſtrat. poſſeſſion. & fructuum,*
8 tenet ea ratione denegandum eſſe ſequeſtrum, quia commoditas poſſeſſionis, quæ magna eſt, vt in §.*commodum,Inſtit.de interd.*ne mini eſt auferenda *cap.*1. *Vt lit. penden. cap.*1. *de ſequeſtrat. poſſeſſ. & fruct.cap. volumus* 16. *q.* 4. *Reg. Valenz. conſ.*43. *n.* 186. *& conſ.* 53. *n.* 76. *lib.* 1. *Reg. Galeot. controu. Illuſt. cap.* 24. *n.* 50. *cum plurib. ſeqq. Ego ipſe in* 1. *diſceptation. forenſ. cap.* 42. *n.* 1. *ad* 4. & *in Annotation. ad Muſcatell. in prax. Sac. Conſ. par.*7. *gloſ.* Condemnando *pag.*278. *col.* 2. verſ. *Ad n.*120. vbi nonnulla exa-
9 raui neceſſaria ad ſequeſtrum faciẽdum, moneo tamen Lectorem conſulat *Gregor.Lopez loc.cit.* vbi egregiè enarrat ſex caſus, in quibus eſt permiſſum ſequeſtrum.

10 Fuit tamen ex aduerſo adductus *Reg. Sanfel. in d. dec.* 211. *n.*3. *par.*1. qui refert deciſum per Sac. Conſil. die 14. Octobris 1622. iunctis Dominis duarum Aularum in cauſa Cæſaris Palatutij cùm hæredibus quond. Vincentij Portij, quod ſuperſederetur in exequutiune ſententię latæ contra Cæſarem defunctum in actione perſonali, & prouiſum, quod gaudeat termino iuris ad conficiendum inuentarium, & interim ſequeſtrentur fructus hæreditatis, ne dilapidentur, ex doctrina *Angel. in l.Diuus in fin. ff de petit. hered.* qnam deciſionem eſſe in terminis (vti aiunt) terminãtibus acerrimè contendebat Partis Aduerſæ
11 Dęfenſor, qui apertè inſinuabat ex hac determinatione labefactari fidem *Reg.Capyc. Galeot.* à *Me* adducti *loc.mox citato.*

12 Occurrit nihilominus mihi promptanea, ſicuti & facilis reſponſio ad dicta per *Reg.Sanfel. loc. citato*, quod caſus erat valdè diuerſus ab ea facti ſpecie, quam *Ego* tuebar, quodque ſingula dicta tantorum virorum ve-
13 ritate nitebantur in caſu ſuo, nam *Reg. Sanfel.* loquitur in caſu inuentarij non confecti, in quo poteſt ſubtrahi, vel occultari res aliqua hæreditaria, & poteſt quoque mors hæredis contingere antequam inuentarium conficeretur, in graue damnum, creditorum, & legatariorum defuncti, qui non habent notitiam rerum in hæreditate defuncti remãſarum, & ſic rectè procedit deciſio Sac. Conſ. quod fiat ſequeſtrum, adhoc vt ſit cautum intereſſe præ-
14 tendentibus, nam ex eo quod inuẽtarium quis non facit, dùm tenetur redditur ſuſpectus, vt eſt *tex.in l.fin. C. arbitr. tutel.* qui licèt loquatur in tutore, attamen idem dicendum eſt in hærede *Affl. dec.* 207. *num.*3. tunc
15 etenim procedit etiam ſequeſtrum, quia adeſt timor dilapidationis, & exindè oritur aliqua præſumptio contra ipſum, vt interim capiat bona hæreditaria, *Abb. in cap.* 2. *n.*16. verſ. *Vel oritur aliqua præſumptio de ſequeſtrat. poſſeſſ. & fruct. Io. And. ad Speculat.in rubr.de ſequeſtrat.poſſeſſ. & fruct.in princ.* verſ. *Sed pręcepta cum adiectione pœnar.* Reg. Sanfel.dec.211. *Sequeſtrum, par.* 21.

16 Caſus verò *Regentis Galeot.* vertitur poſt confectum iam inuentariũ per hæredem, quod probat contra ipſum, circa bona ibi deſcripta ex *Affl.dec.*13. *n.*1. qui allegat *tex. in l. fin.C. arbitr. tutel.* & notatur in *l. tutor, qui repertorium in princ. ff. de adminiſtr. tutor. & in l.tutores eod.tit.* vndè dùm producit inuẽtarium, quod ipſum releuat ne teneatur vltrà vires hæreditarias, ad *tex.in l. fin.*§. *Et*

præ-

præfatam, *C. de iur. deliber.* meritò moleſtiam pati non debet, donec inuentarium diſcutiatur, ceſſat etenim occultationis, aut ſubtractionis bonorum hęreditariorum timor, & ſuſpictio, dùm tenetur reddere rationem de omnibus bonis in inuentario deſcriptis, quæ dùm ſemel inuentari zatę fuerunt, ſeu deſcriptæ, occurritur contra omnem malitiā, & non poteſt conqueri creditor, quod adſit timor ſubtractionis, vel occultationis bonorum, & conſuli-
17 tur quoque poſſeſſori, quod non priuatur commodo poſſeſſionis bonorum, ſecundum *Ang. in d. l. Imperatores* §. *fin. ff. de appellat.* quem ad hoc expendit *Gregor. Lopez loc. cit. l. 1. partit.* in eius poſſe pręſumuntur eſſe, prout in ſimili docet *Affl. d. deciſ.* 13. *n.* 1. verſ. *Cumergo*, per *tex. in l. ſi creditor*, *C. de pignorat. act. l. non ignorabit*, *C. ad exhiben. l. ſiue poſſidetis*, vbi plenè *DD. C. de probat. cap. cum ad ſedem de reſtit. ſpoliat. cum ſimilib.*

Vndè data caſuum diuerſitate, vtrumque in ſua facti ſpecie procedere fatendum eſt, & in praxi tenēdum (ſi annuant peritiores)

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio omnibus actis, & inſtantijs facta in contractu tranſactionis cum reſeruatione in caſu inobſeruantiæ, quomodo ſit accipienda.*

2 *Res data inſolutum, ſi quoquomodo euicta fuerit, ſtatim ſit licitum ad iura primæua redire, etiamſi nulla de hoc fieret reſeruatio.*

3 *Tranſactio de ſui natura dicitur receſſus à lite.*

4 *Tranſactio in tantum tenet, in quantū vterque ex tranſigentibus adimpleuerit.*

5 *Exceptio adimplementi non ſequuti, poteſt ſemper opponi per eū, qui ex parte ſua adimplenit.*

6 *Tranſactio inter illos, contractus eſt adſcribenda, in quibus vltrò, citròq; naſcitur obligatio, & in quibus contrahentes mutuò alter alteri, aliquid dare, vel facere obligantur.*

7 *Tranſactione correſpectiua exiſtente, ſi vnus vult ſe ex illa iuuare, debet docere ſe adimpleuiſſe ex parte ſua.*

8 *Adimplere deſinens contenta in tranſactione, cadit ab actione ex ea deſcendente, & poteſt Pars ad primauā actionem redire.*

9 *Adimpleri ab alio petens, dùm non implet ex parte ſua, præſumitur in dolo, & mala fide.*

10 *Tranſactionis beneficio vti non poteſt, qui ex parte ſua non adimplet, & poteſt alter redire ad primæua iura.*

11 *Tranſactionis contractus, tacitam habet conditionem, ſi tranſigenti fides adimpletur, a ſeruatur.*

12 *Fidem frangenti, non eſt ſeruanda fides.*

13 *Tranſactio non eſt contractus innominatus, & habet nomen generale, quod ad omnes contractus referri poteſt.*

14 *Obligatio nulla naſcitur in contractibus innominatis ante implementum, & factum ſequutum.*

15 *Obligatio nulla ſubeſt ex contractu tranſactionis, ſi non adimpleatur.*

AR-

ARGVMENTVM.

Tranſactio, de cuius natura eſt, vt à lite recedatur, ſi ab vno ex tranſigentis obſeruata non fuerit, licitum ſit alteri tranſigenti ab ea recedere, & ad pimæua iura reuerti, etiamſi nullũ fuerit de eiuſmodi regreſſu faciendo, pactum in ea appoſitum; Nec ſi adimplere quis detrectauerit, tranſactionis beneficio nequidē minimo iuuari ſe poterit; habet namq; eiuſmodi contractus tacitam conditionem, ſi tranſigenti fides adimpletur, & ſeruatur, ac correſpectiuus dicitur, & cum ſit contractus innominatus, ante implemētum, & factum ſequutum, nullam oriri obligationem, vndique in comperto eſſe, ex pluribus demonſtratur.

OBSERVATIO LIV.

1 NOn adeò firmam habet ſedem in mentiũ horreis illud prologomen, quod licèt fuerit in contractu trãſactionis receſſum ab actis, & proceſſu, ac omnibus inſtãtijs, ijſque expreſsè renunciatum, ſi tamen in caſu euictionis, aut inobſeruantię rei promiſſæ facta fuerit reſeruatio, vt ad primęua iura regreſſui aditus fieret renũciatio prædicta in nihilo reputari debeat, ac ſi non eſſet appoſita per *tex. in l. eleganter in princ.* vbi *Bart. & DD.* præſertim *Paul. de Caſtr. & Alber. Bero. conſ. 46. n. 10. vol. 1.* iterum *Bart. & DD. in l. ſi quis aliam, ff. de ſolut. & in l. ex ſextante, §. latinus largus, ff. de except. rei iud.* benè *Illuſtr. Dom. meus Sac. Conſ. Praeſ. March.* Ramontis, *controuerſ. forenſ. cap. 27. n. 9. centur. 1. Ego ipſe in 1. diſcept. forenſ. cap. 1. n. 62. Conſiliar. Ann. conſ. 35. & conſ. 90. lib. 1. Lanar. conſ. 36. n. 5. Maſull. ad Capyc. dec. 43. n. 5. in fin. Caballin. de euict. §. 4. n. 40. & ſeq. Marius Mut. ſuper rit. Sicil. 112. n. 92. Maſtr. dec. 40. par. 1. D. Io. Franciſ. del Caſtillo dec. Sicil. 5. n. 5.* vbi abſque dubio prædicta procedere affirmat; innotuit etenim cauſarum Patronos in cauſa mota per Dom. meum Cõſiliarium Franciſcum Antonium Muſcettula Patritium Neapolitanum, vnius Aulę Sacri Conſilij Prefectum, doctrina inſignem, ac plurium annorum curriculo iudicandi muneri impenſè addictum, praxiſq; forenſis experientiſſimum, qui ob ſua pręclara geſta ad maiora euehi ſpem habeo, pręcipuus Dominus meus, atque

Mæ-

Mæcenas, cui tantùm debeo, quantum grates illi referre non valeo, ob innumera erga me collata beneficia à prima ſanè mea fori ſalutatione, contra hæredes quond. Iudicis Magnæ Curiæ Vicariæ Aloyſij Corcioni, eam adſtruxiſſe ſententiam.

Ego verò in Collegio cum Dominis meis Collegis doctrina, & ingenio ſatis pollentibus, dùm ſecundus in ordine ſenſum meum adaperirē, cenſui, adeò à veritate alienam Aduerſariorum aſſeuerationem, vt etiā ſepoſita reſeruatione in contractu, nequidem via adaperienda veniat habendi regreſſum ad primæua iura, vt audacter dixerim, quod etiam
2 nulla intercedente reſeruatione, ſi res data in ſolutum, quoquomodo euicta fuerit, ſtatim ſit licitum ad iura primæua redire, renunciatione prædicta, & quolibet à lite receſſu minimè refragante.

3 Mouebar ex eo, quod tranſactio de ſui natura eſt receſſus à lite, quæ adeò tenet quatenus obſeruetur ꝓmiſſio, & ſic correſpectiuè intelligi-
4 tur quatenus vterque ex tranſigentibus adimpleuerit, ad *tex. in l. Iulianus, §. offerri, ff. de actio. empt.* quæ
5 exceptio adimplementi non ſequuti poteſt ſemper opponi per eum, qui ex parte ſua adimpleuit, ſicuti de tranſactione verba faciens affirmat *Bart.* alijq; plures eum inſectātes, in *l. ſiue apud acta, C. de tranſ.* aiē-
6 tes tranſactionem inter eos contractus adſcribendam eſſe, in quibus vltrò, citròq; naſcitur obligatio, & in quibus contrahentes mutuò alter alteri aliquid dare, vel facere obligantur, *Verall. dec. Rot. Rom. 316. par.* 3. inquiens, quod exiſtente tranſa-
7 ctione correſpectiua, ſi vnus vult ſe ex illa iuuare, debet docere ſe adimpleuiſſe ex parte ſua, & *dec.* 509. vbi
8 quod is qui non adimplet, cadit ab actione tranſactionis, & poteſt pars ad primæuam actionem redire, *Burſ. conſ. 101. n. 16. Socc. iun. conſ. 77. n. 143.*

9 *in* 1. Imò qui non implet ex parte ſua, & petit adimpleri ab Aduerſario, præſumitur in dolo, & mala fide, *l. dolus cum gloſ. vltima, ff. mandat. Decian. reſponſ. 11. lib. 3. & reſponſ. 69. lib. 2.* Adeò vt non obſeruans, & nō adimplens ex parte ſua, videatur re-
10 nunciare illi contractui, & illius beneficio vti non poteſt, & poteſt alter ex tranſigentibus ad primæuā actionem redire, *Menoch. cōſ. 1. n. 364. Rol. à Vall. conſ. 57. n. 17.* apud quos habetur non poſſe quem agere, nec ad pœnam, nec ad aliquid aliud, niſi liquidiſſimè probet ſe ex parte ſua adimpleuiſſe.

Rationes plures ſunt, quæ eiuſmodi motiuū meum comprobant,
11 Nam prima affertur, quia in huiuſmodi contractibus tacita ineſt conditio, ſi tranſigenti fides adimpleatur, ac ſeruetur: quare ſi quis fidem
13 non ſeruat, eidem æquum eſt fidem non ſeruari, *cap. peruenit de iureiur.*
13 Altera itidem ratio irrefragabilis ea eſt, quia tranſactio eſt contractus innominatus, & habet nomen generale, quod ad omnes contractus referri poteſt, *l. 1. ff. de tranſ.* At verum eſt, quod in contractibus innominatis ante implementum, & factum ſequutum, nulla naſcitur obligatio, *DD in l. iuriſgentium, ff. de pact. l. naturalis §. 1. ff. de præſcr. verb.* vndè ſi non adimpletur, nulla ſubeſt obligatio ex ea, ex dictis per *Menoch. conſ. 57. n. 1. & 2.* ibique plura per *Rolan. Cauagnol. in ſuis Obſeruation.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Avaro an ſit dandus curator, ſicuti & Prodigo, paradoxicum diiudicatur theorema.*

2 *Curator datur* Prodigo, *qui neq; modum, neque finem expenſarum habet.*

3 *Curatorem dari* Prodigo,*lege* 12.*tabularum introductum eſt.*

4 *Interdictio bonorum, vt fiat Prodigo, quæ conſtare debent.*

5 *Curator datur, nedum* Prodigo, *ſed etiam furioſo, mentecapto, ſurdis, & mutis, ac etiam iis, qui perpetuo morbo laborant.*

6 *Auarus, ſicuti & Prodigus abutuntur ſubſtantia ſua.*

7 *Auaro poteſt dari curator, quia omniū oculis eſt infeſtus.*

8 *Prodigus eſt, qui dat danda, & non danda.*

9 *Auarus dicitur, qui tenet tenenda, & non tenenda.*

10 *Prodigus, & Auarus, pariſicantur in exceſſu.*

11 *Pater deportatus reſtitutus recuperat ius patriæ poteſtatis circa adminiſtrationem bonorum filij, remoto tutore, niſi tamen eſſet prodigus, idque procedit etiamſi adeò tenax ſit, quod non expendit vbi oportet.*

12 *Auarus committit vitium in adminiſtratione.*

13 *Barones abutentes mero, & mixto imperio in vaſſallos, feudo priuantur, et vaſſallorum iuriſdictione.*

14 *Vſufructuarius abutens vſufructu, eo priuari debet.*

15 *Auarus nemini charus eſt.*

16 *Auaritia, & de Auaro, qui loquuti fuerint Authores.*

17 Author Polyant. nouiſſimæ *laudatur.*

18 *Auaro nihil eſſe ſceleſtius, pluraque de Auaro, adnotantur.*

19 *Auarus non ſolum eſt, qui rapit aliena, ſed etiam ille, qui cupidè ſeruat ſua.*

20 Diuus Auguſtinus *expenditur circa Auaritiam execrandam.*

21 *Auaro tantum deeſt, quod habet, quam quod non habet.*

22 *Miſerabilis prodigo contrarius eſt, qui in quibus opus eſt, quantumcumque, & quando decuerit, non expendit.*

23 *Auaritia, maius malum eſt, quàm prodigalitas.*

24 *Auaritia nihil tàm ſanctum eſt, quod non violet, neque tàm munitum, quod non expugnet.*

25 *Auaritia nihil fœdius.*

26 *Auarus facultates ſuas non poſſidet, ſed ipſum poſſident facultates.*

27 *Auarus comprahenditur inter eas perſonas, quæ perpetuo morbo laborant.*

28 *Auaritia eſt malum inſanabile ſecundum Ariſtotelem.*

29 *Auarus eſt cęcus, & de ratione.*

30 *Poetarum plurima dicta recenſentur in deteſtationem auaritiæ.*

31 *Auarum, omne genus Barbarorum.*

32 *Idolatriæ, deterior eſt auaritia.*

33 *Vita auarorum hominum, ſimilis eſt mortui conuiuio.*

34 *Auarus quò magis habet, eò magis etiā ſitiens deſiderat.*

35 Author *imprimi curauit libellum hiſpano conceptum idiomate, cui nomen fuit indictum* Fabrica de la Eſperiençia.

AR-

Digitized by Google

ARGVMENTVM.

Auaro, An ſit dandus Curator, ſicuti, & Prodigo? Curioſa herclè indagatio; quæ vt enucleata poſteris inſinuetur, quamplura *Author* aſſumit, vt oſtendat peius eſſe vitium, Auaritiam, vti omnium malorum radicem, quàm Prodigalitatem; Idcircò ſicuti Prodigo paſſim, qui non habet modum, neque finem expenſarum Curator decernitur, ità pariter decernendus erit Auaro, cui tantùm deeſt, quod habet, quàm quod non habet; Abutitur namq; Auarus ſubſtantia ſua, Et recenſitis tùm Sacrę Paginæ, ac Eccleſię Doctorum nonnullis placitis in deteſtationē Auaritię, ac etiam prophanę lectionis, & Authoritate Ethnicorũ, & quamplurimis adductis verſibus ſatis lepidè congeſtis ab Hiſpano illo Vate, in libello, quem compoſuit Hiſpanico idiomate, cuique nomen indixit *Fabrica de la Eſpertençia*, quem libellum *Author* ſua induſtria è typis prodire ſategit, eam veriorem commonſtrat ſententiã, qua cautum eſt, *Auaro, ſicuti, & Prodigo dandum eſſe Curatorem.*

OBSERVATIO LV.

1 SVmmis, qui, naribus, olfacere, ſiue extremo labiorum deguſtare materias conſueuerunt, paradoxicum eiuſmodi theorema diiudicabunt, *Vtrum Auaro dari poſſit Curator?* Is etenim datur prodigo, qui frugali-
2 tatis cancellos excedens, neq; modum, neque finem, neque tempus habet expenſarum, ſed bona ſua dilapidando, & diſſipando profun-
3 dit, idque lege 12. tabularum ſancitum inſinuat *Vlpian. in l. 1. ff. de curatorib. furioſ. & alijs extra minor. dand.* vbi moribus ab initio introductum fuiſſe tradit, memoriaq; recolit, de quo plena (vt aſſolet) manu, tradit plura *Bart. in l. is cui bonis 6. ff. de verbor. oblig.* vbi *Iaſ.* & *Repeten.* communiter, & in *§. furioſi Inſtit. quib. mod. tutel. finit. & in §. item prodigus, quib:*
4 *non eſt permiſſ. facer. teſtam.* vbi quando, & qualiter fieri debeat interdictio, quæuè præcedere, & ſubſequi debeant, adhoc, vt geſta per prodigum annullentur, vel declarentur irrita, ibiq; *Ang. Aretin.* magiſtraliter omnia ſub compẽdio reaſſumit, nonnulla attuli *Ego in 1. diſceptat. forenſ. cap. 2. n. 1. ad 20* poſt *Vrſill. ad Affl. dec. 290. n. 5. 6. & 7. verſ. Et ex his*, vbi pulchrum caſum determinatum enarrat.

Cùmq; verum ſit, nedùm prodigo, furioſo, & mentecapto, ſurdis, & mutis, verùm etiam ijs, qui perpetuo morbo laborant (quia rebus ſuis ſupereſſe non poſſunt) curaortes

dandos eſſe, ſicuti diſpoſuit *Iuſtinian. in d. §. furioſi in fin.* hinc oritur, vt noſtrum quæſitum non inſcitè adductum fuerit.

6 Auarus etenim ſicuti & prodigus, malè vtitur ſubſtantia ſua, ideoque *tex. in d. l. is cui bonis, ff. de verb. oblig.* auarum quoque compræhendit, ad quod facit *tex.* quem ad hoc notabilem appellat inſignis *Reg. de Pont. in tractat. de poteſtat. Proreg. tit.* 10. *de diuerſ. prouiſ.* §. 1. *n.* 13. verſ. *Hinc habet in l. mulieri*, verb. *Prodigus, ff. de Curator. furioſ.* ibi, *Prodigus, & omnes omninò, etiamſi in edicto non fiat illorum mentio in bonis curatoris decreto priuilegium conſequuntur*; vndè *n.* 14. verſ. *Et ex hoc*, infert *Reg. de Pont.* poſſe dari curatorem auaro, & ex eo quod eſt oculis omnium infeſtus, proindè euitari debet, adducens *textum in l. 2. ff. de his qui ſunt ſui, vel alien. iur.* nã ſecundum *gloſ. in cap. ex parte de conſuet. Prodigus eſt, qui dat danda, & non*
9 *danda. Auarus qui tenet tenenda, & non tenenda*, adeò quod, vterque excedit, vndè parificantur in exceſſu, & ſic
10 tàm vni, quàm alteri prouideri debet de curatore, vt eorum ſubſtantia benè vtantur.

Ad quod facit notabiliter *Bald. in l. fin. n.* 16. verſ. *Quid ſi pater, C. de ſenten. paſſ.* vbi quærens an ſicuti pa-
11 tre deportato reſtituto, recuperat ius patriæ poteſtatis circa adminiſtrationem bonorum filij remoto tutore dato, niſi eſſet prodigus, vt eſt caſus illius legis, ità etiam procedat ſi non ſit prodigus, ſed ità tenax ſit, quòd non expendit vbi oportet, an per hoc interdicatur ei adminiſtratio? Et affirmatiuè reſpondens,
12 inquit, quod interdicatur, quia non poteſt negari, quod committat vitium in adminiſtratione, & *Bald.* laudato indiſcriminatim hanc ſuſtinet opinionem *Reg de Pont. d. §. 1. n.* 16. *&* 17. quod ſanè dictum *Baldi* extollit inſignis Hiſpanus *Segura in repetitione l. Imperator, ff. ad T rebell. col.* 40. *Boer. dec.* 61. *n.* 14. & eſſe veriſſimum eius dictum, cenſet *Molin. de hiſpan. primogen. lib.* 1. *cap.* 16. *n.* 13. vbi *D. Didac. de Lima* alios aggregat, Et in ſimili obtentum in praxi ſcimus ſu-
13 premis in Prætorijs, Barones abutentes mero, mixtoq; imperio in Vaſſallos, feudo fuiſſe priuatos, eorumque Vaſſallorum iuriſdictione interdictos, ſicuti docet *Iſer. in cap.* 1. *n.* 28. *quib. mod. feu. amitt.* vbi plura *Epiſcop. Lipar. & in cap.* 1. *de feu. ſin. culp. non amitt. & in cap.* 1. verb. *Callidis de prohib. feu. alien. per Feder.* quem inibi laudat *Gram. dec.* 15. *n.* 9. *Abb. & Felyn. in cap. qua in Eccleſiarum de Cõſtit.* & pro ſingulari habita eſt apud omnes, qui poſt ipſum ſcripſerunt *dec. ſio Gram.* 104. *Reg. de Pont. dec. Collat. Conſ.* 14. *n.* 3. & in *tract. de poteſt. Proreg. tit.* 3. §. 1. *n.* 1. *& ſeq. Cancer. variar. lib.* 2. *cap.* 2. *tit. de iuriſd. omn. Iudic. n.* 186 caſum deciſum enarrãs, plura per *Me in* 1. *diſceptat. forenſ. cap.* 11. *n.* 2. 3. *&* 4. *& in* 2. *cap.* 1. *ex n.* 8.
14 Sic vſufructuarius abutens vſufructu, pariter eo priuari debet, ſicuti adnotaui in *d. cap.* 1. *n.* 14. & alludens
15 *Orat.* quod auarus nemini charus ſit, in *lib.* 1. *Serm. Satir.* ſic fatur

Quidam memoratur Athenis
Sordibus, ac diues, populi contemnere voces,
Sic ſolitus: populus me ſibilat, at mihi plaudo
Ipſe domi, ſimul ac nummos contemplor in arca.
Non vxor ſaluum te vult, non filius, omnes
Vicini oderunt, noti, pueri, atq; puellæ.
Miraris: cum tu argento poſt omnia ponas,
Si nemo præſtet, quem non merearis amorem.

16 Quibus collineant, quæ ſparſim de auaritia, & auaro deteſtantur tũ ſacræ paginæ, cùm prophanæ, quęque Gentiles ipſi, & Ethnici, auaros exprobrantes ſcriptum reliquerunt morali, ſiue naturali tantùm ratione

ne commoti, præterea, quæ apud
Euangelicæ legis ſectatores paſſim
intuemur, ac legum profeſſores non
vno in loco nos edocuerunt, quique
luculenter de malis ex auaritia pro-
uenientibus agunt, magnoque labo-
re, ac mira methodo ſupra omnes
17 congeſſit *Author Polyant. nouiſſ. in*
verb. Auaritia par. 1. Colligamus ex
multis, & propè innumeris, pauca
quædam ſelectiora, quæque magis
rei noſtræ conducunt.

18 *Auaro nihil eſt ſceleſtius*, inquit *Ec-*
cleſiaſt. cap. 16. *& cap.* 31. *Qui aurum*
diligit, non iuſtificabitur Prouerb. 10.
*n.*28 *Qui confidit in diuitijs ſuis corruet*
Abacuc 2. *Væ qui congregat auaritiam*
*malam domui ſuæ Luc.*12.*Videte, & ca-*
uete ab omni auaritia, quia non in abū-
dantia cuiuſquam vita eius eſt ex ijs,
quæ poſſidet, vtque vnico verbo om-
nia complecteretur *Diu. Paul.* 1. *ad*
Timoth. cap. 6. inquit, *Radix omnium*
malorum eſt cupiditas, Diu. Auguſt. in
19 *ſerm. Non ſolum auarus eſt, qui rapit*
aliena, ſed ille auarus eſt, qui cupidè
ſeruat ſua, & in Epiſt. *Auarus vir, in-*
ferno eſt ſimilis. Infernus verò quan-
toſcumq; deuorauerit, nunquam dicit:
Satis eſt. Sic, & ſi omnes theſauri con-
fluxerint in auarum. & notanter idē
Auguſt. de verbo Domini hæc aurea
profert verba. *Quæ eſt iſta auiditas*
20 *concupiſcentiæ, cum ipſæ belluæ habeant*
modum? Tunc enim rapiunt, quando
eſuriunt, parcunt verò prædæ quum ſen-
ſerint ſatietatem. Inſatiabilis eſt ſola
auaritia diuitum. Semper rapit, & nun-
quam ſatiatur, nec Deum timet, nec ho-
minem veneratur, nec patri paruit, nec
matrem cognoſcit, nec fratri obtemperat,
nec amico fidem ſeruat. Viduam oppri-
mit, pupillum inuadit, liberos in ſerui-
tium reuocat, teſtimonium falſum pro-
fert. Res *mortui occupantur, quare, &*
qui hoc faciunt non moriuntur? Quæ eſt
iſta animarum inſania? amittere vitam,
appetere mortem, acquirere aurum, &
perdere Cælum? hinc *Diu. Hieron. in*
21 *Epiſtol. ad Paulin.* ſatis lepidè inquit,
Auaro tantùm deeſt, quod habet, quàm
quod non habet.

Conuertamus modò calamum
ad dicta Ethnicorum, ex quibus an-
te oculos occurrit omnium primus
22 *Ariſtot. lib.* 1. *Moral. cap.*23. vbi aua-
ritiam definiens, ſic ait, *Illiberalis*
prodigo contrarius eſt, qui in quibus
opus eſt, quantumcumque, & quando de-
cuerit, non expendit, & *lib.*4 Ethicor.
cap. 1. *Iure liberalitati auaritia oppoſi-*
23 *ta eſt: quod maius eſt malum, quàm*
prodigalitas: ſæpiuſq; ea peccatur, quàm
illa eadem effuſione, & eloquentiæ
Magiſter *Cicer. ad Erenn.* 2. *Duæ res*
ſunt (inquit) *quæ maximè homines ad*
maleficium impellunt, luxuries, & Aua-
ritia, & in 2. *Act. in Verrem, Nihil eſt*
tàm ſanctum, quod non violari: nihil
tàm munitum, quod non expugnari pe-
24 *cunia poſſit*, & in *Orat, Pro Quintio,*
Nullum eſt officium tàm ſanctum, atque
ſollemne, quod non auaritia comminue-
re, atq; violare ſoleat, & in *Vatin. Aua-*
ritia inſatiabilis immenſa, & incredi-
bilia poteſt. Ita etenim hominum mentes
obſtrictas tenet, vt eas nullo tempore,
25 *reſpirare permittat.* & 1. *de legi. Quid*
fædiùs auaritia? & de ea verba faciens
Iuſt. Lipſ. in Centur. *Miſcellan. Epiſt.*
49. *Duæ peſtes humani generis, Ambi-*
tio, & Auaritia. & *Stob. ſerm.*10. *Aua-*
ritiam dicebat omnis improbitatis eſſe
metropolim, & *Laert. lib.* 4. *cap.* 7. in
diuitem quemdam ſordidum, ità
26 loquutus eſt, *Hic facultates ſuas non*
poſſidet, ſed ipſum poſſident facultates;
pluraque de auaro, & auaritia, vt
Noſtrates adducamus eleganter
congeſſit *Caſtill. de Bouadill. in ſua*
*politic. tom.*1. *lib.*2. *cap.*12. *tit. de la ma-*
la, y buena codicia en el Iuez, vbi *n.* 1.
hæc profert verba *legis Partit.*13. *tit.*
5. *par.*2. *Codicia es coſa, que han en ſi los*
omes naturalmente è quien vſa della
como deue è en las coſas, que conuiene, no
es mal, è quando ſale de sù lugar, es
ademas è tornaſe la coſa del mundo peor,
e es contra todas las buenas coſtumbres,
ibique plures cumulat Authores; vt

ex præallegatis facilè conijciatur, quàm deteſtandum, exprobrandũque ſit auaritiæ facinus, & quàm iure merito prouidendum eſt auaro, ne tot incurrat ſcelera, ſuaque benè vtatur ſubſtantia, eique curatorem ſicuti,& prodigo decerni debere.

27 Cogitabam *Ipſe* vlteriùs auarum compræhendi inter eas perſonas, quæ perpetuo morbo laborant, quibus ad inſtar furioſi de curatore prouidendum eſſe, ſtatuit *Inſtinian. in d. §. Furioſi in fin.* quæ ſanè mea excogitatio ducem habet *Ariſtotelem in*
28 *lib. 4. Ethic. cap. 1.* ibi, *Auaritia malum inſanabile*, cuius dicto arridet Cicer. *2. ad Heren.* ibi, *Magno malo eſt hominibus auaritia. & 4. Tuſcul. Illi morbo, qui permanet in venas, & inhæret in viſceribus, nec inueteratum euelli poteſt, nomen, eſt Auaritia, & Philippica 2. Vt quidam morbo aliquo, & ſenſus ſtupore, ſuauitatem cibi non ſentiũt, ſic auari, & facinoroſi veræ laudis guſtum non ſentiunt, & Diuus Auguſtin. in lib. de doctrin. chriſtian.* vt auari
29 morbum delinearet, inquit, *Auarus eſt cæcus, credendo enim diues eſt, non videndo, Amas pecuniam, ò cæce? quam nunquam videbis, cæcus poſſides, cæcus moriturus eſt, quod poſſides, hic relicturus es.* & *in lib. 3. de liber. arbitr. Quum auaritia alicui dominatur, ſubiectus malis omnibus demonſtratur, quin de auaritia omnia mala oriuntur*, perbellè *Diuus Chriſoſtom. Homil. 5. de auaritia Veſana. Diuitiarum cupiditas eſt morbus inſanabilis*, & *Homil. 21. Matth. Auarus cæcus eſt. Amor namque pecuniarum pupillum mentis tuæ, quaſi quidam malignus humor influxit.* & Homil. 51. *Matth.* ad rem ſatis, *Quemadmodum ſi quis febricitas, plenum frigidiſſima vas aqua rapuerit ab aliquo, & eam peſtiferam bibendi cupiditatem expleuerit, ac morti ſe ipſum tradiderit, non eum, vnde aqua rapta eſt, ſed eum, qui rapuit, accuſamus, & ſibiipſi iniuriatum cenſemus: Sic certè de auaris, atque rapacibus, cogitare debemus. Peiore namque febri iſti laborantes, alienarum rerum rapina, habendi cupiditate inflãmantur.* & *Diuus Gregor. in Moral. Vt membrum ſcabioſum ſemper opus habet fricatu; Ita cupiditas animi nunquam ſatiatur*, & omnia mala, ac infirmitates auari deſcribit *Iuuenalis* multis in locis, præſertim *Satir.* 14.

30 *Sed quæ reuerentia legum?*
Quis metus, aut pudor eſt vnquam properantis auari?
Sponte tamen iuuenes imitantur cætera, ſolam
Inuiti quoq; auaritiam exercere iubentur.
Fallit enim vitium ſpecie virtutis, & vmbra,
Cum ſit triſte habitu, vultuq; & veſte ſeuerum.
Nec dubiè tanquam frugi laudatur auarus.
Tanquam parcus homo, & rerum tutela ſuarum.

& iterum *ibid.*

Sed quò diuitias hæc per tormenta coactas?
Cum furor haud dubius, cum ſit manifeſta phreneſis,
Vt locuples moriaris, egenti viuere fato?
Interea pleno cum turget ſacculus ore,
Creſcit amor nummi, quantum ipſa pecunia creſcit.
Et minus hanc optat, qui non habet.
Curatoris eget, qui nauem mercibus implet,
Ad ſummum latus, & tabula diſtinguitur vnda.

Et *Ouid. 1. Faſtor.*

Vix ego Saturno quemquam regnante videbam,
Cuius non animo dulcia lucra forent.
Tempore creuit amor, qui nun ceſt ſummus habendi,
Vix vltra, quo iam progrediatur habet.
Et cum poſſideant plurima, plura petunt.

Quæ;

Quærere, vt abſumant, abſumpta requirere certant:
Ac ipſæ vitijs ſunt alimenta vices.
Sic quibus intumuit, ſuffuſa venter ab vnda,
Quò plus ſunt potæ, plus ſitiuntur aquæ.
In præcio prętium nunc eſt, dat cenſus honores,
Cenſus amicitias, pauper vbiq; iacet.

Et *Orat. lib. 1. Epiſtolar. Epiſt. 1.*

Qui nummos, aurumq; recondit: neſcius vti
Compoſitis, metuenſq; velut contingere ſacrum?
Nimirum inſanus paucis videatur, eo quod
Maxima pars hominum morbo iactatur eodem.

Idem *ibid. Epiſt. 2.*

Semper auarus eget, certum voto pete finem.
Ne te ſemper inops agitet, vexetq; cupido,
Ne pauor, & rerum mediocriter vtilium ſpes
Virtutem doctrina parat.

Vndè *Sophocles*, vnico effatu, auarorum peſſimum, vt exprimeret, in-
31 quit, *Auarum omne genus Barbarorum*, vtque metam imponamus; *Ido-*
32 *latra deterior eſt auaritia; Siquidem Idolatræ Dei creaturas adorant, & venerantur, coluntq; creaturam prçter Creatorem: Auari autem ſuũ ipſius opus adorant. Deus quippè auaritiam non creauit, ſed immodica, & inſatiabilis hominum cupiditas, eam excogitauit*, ſecundum *Olympiodor. in Eccleſ.* 5. ibi, *Famulus ſecuram vitam ducens, quocumq; demum victu alatur, dulci ſomno reficitur. At qui pecunijs ſeruit, herũ habet importunum, qui dormire eũ non ſinit, curam ſcil. augendi lucri, anxietatibus plenam, & maximus Monachus*
33 *ſerm. 12. Vita auarorum hominum, ſimilis eſt mortui conuiuio: omnia enim cum habeat, qui delectetur neminem habet*, & paulò poſt, *Quemadmodum, qui intercutis morbo laborant, quò magis*
34 *bibunt, eò magis ſitiunt. Sic auarus quò magis habet, eò magis etiam ſitiens deſiderat*, & pro coronide, *Vates* qui-
35 dã *hiſpanus* in opere, hiſpanico idiomate compoſito, cui nomen dedit *Fabrica de la Eſperiençia*, quod non ſine dilectu, maximoque legentium plauſu *Ego* proprijs ſumptibus luci tradidi, ſub Auſpicijs Excellentiſſimi Comitis de Ognate Regni Proregis, ſerioſè plura de Auaro adnotauit per plures quaternarios, nam in *quaternar. 26.* ait

No ay coſa, que mas deshonre
El Auaro, que riqueza.
Ni coſa ay, qual probreza,
Que al Religioſo mas honre.

Ibid. *quaternar.* 75.

No hallo Auaro ninguno,
Que no viua muy inquieto,
Ni ay carcerado en aprieto,
Que no ſea muy importuno.

Ibid. *quaternar.* 91.

No ay quien muera quando naçe
Como el Auaro de veras.
Pues muere de dos maneras
Por ſer muerto quanto haze.

Ibid. *quaternar.* 103.

Ni en prodigo vicio dura,
Ni en auaro faltarà,
Que el de aqueſte creçerà,
Y al otro el tiempo le cura.

Ibid. *quaternar.* 119.

No haze agrauio la muerte,
En matar un Auariento;
Por ſer inutil sù intento,
Y sù vida, infeliz ſuerte.

Ibid. *quaternar.* 134.

No hallo mayor pobreza,
Qual el tener, ſin tener.
Que es lo que viene à caber
En Auaro con riqueza.

Ibid. *quaternar.* 148.

No tengo por buen pariente
El Auaro, que no diere,
Ni por ſabio al que creyera
En ſueños, à quelos cuente.

Ibid. *quatern.* 183.

No acaba el neçio Auariento

Digitized by Google

De ſaber, y de penſar
Que lo amado ſuele dar,
Al partirſe mas tormiento.

Ibid. *quatern.* 230.

No ay remedio à la pobreza
Como el tiempo variable,
Ni pobre mas miſerable,
Que el Auaro con riqueza.

Ibid. *quaternar.* 284.

No puede darte el Auaro
Nada, porque nada es ſuyo,
De donde infiero, y concluyo,
Ser ſù trato, inutil caro.

Ibid. *quatern.* 300.

No vi Auaro codiçioſo,
Que pienſe murir Iamas,
Ni frayle que fue, veràs
Con quietud, y con repoſo.

Ibid. *quatern.* 417.

No hallo Auaro que ſienta
Pobreza, ò deſdicha agena
Ni vi en tierra venta buena,
Ni viento en mar ſin tormenta.

Ibid. *quater.* 866. vſq; ad 871.

Ni ſe hà viſto, ni ſe vè
Relox en pecho de Auaro
Porque le pareçe caroçecaro
El traer coſa que dè.

Ni de Cielo, ni de Abiſmo
Conoçe sù natural,
Y por tratar todos mal
Lo trata como à ſi miſmo.

Nota al fin sù gran locura,
Y en que pararà deſpues
A queſte Epitafio que vès
Hallè en vna ſepoltura.

Vn Pobre, Rico, Auariento
Taçe en eſtas piedras frias
Camaleon de ſus dias
Tantalo de sù tormiento.

Prodigo fue sù heredero,
Y los bienes que dexò
Como neçio los gaſtò
Sin mirar el fin poſtrero.

Quæ omnia ſatis lepidè ab experiētia ducta cōprobat Hiſpanus *Author* pluribus ſacræ Paginæ, aliorūq; Authoritatibus, qui ſanè liber cum paucis ſit obuius, placuit mihi in eius dictis adducendis elaborare, vt curioſitatī legentium facerem ſatis.

Videñ Lector: quot affligitur malis Auarus, quodque vitium ſit *Auaritia*, qualiterque diſtrictum teneat hominem, qui eiuſmodi morbo laborat, adeò quod ex præallegatis omnibus, veram ſuſtinemus opinionem, *Auaro, ſicuti, & Prodigo curatorem dari poſſe.*

SVMMARIVM.

1 Regentes Regiam Cancellariam, *laudantur.*

2 *Calumnioſis dilationibus legū Regni conditores, paſſim occurrunt.*

3 *Rana aduerſus dicentes de nullitate ſententiæ, vel decreti Sac. Conſil. quæ fuit præfinita.*

4 *Pauperibus non habentibus pecuniam pro depoſito pœna, quando volunt proponere nullitates aduerſus ſententias, et decreta Sac. Conſil. qualiter fuerit conſultum.*

5 *Praxis euadendi depoſitum pro pœna nullitatum à ſententiis, & decretis Sac. Conſilij, quando proponentes ſunt pauperes, quæ ſit.*

6 D. Carolus Brancacius Reg. Conſiliarius *laudatur.*

7 *Inuentarium probat quem non eſſe pauperem.*

8 *Pauper quilibet potius præſumitur, quàm diues.*

9 *Diuitiæ ſunt ex accidenti, cum homo naſcatur nudus.*

12 Pau-

10 *Paupertatem; ſeu diuitias allegans, debet probare.*
11 *Diuitiæ, & paupertas, ſi ſunt fundamentum intentionis allegantis, debẽt ab eo probari, etiamſi à negante.*
12 *Induſtrioſus, & pauper, vel diues in dubio quis p reſumatur.*
13 *Fundans ſe in paupertate, illam neceſſariò probare debet.*
14 *Pauper, aut diues quis de præſenti nõ præſumitur, ſed quis qui tenetur probare id in quo ſe fundat.*
15 *Iudicis arbitrio relinquendum eſt, an quis dicatur pauper, vel diues.*
16 *Fatalia non currunt contra pauperem appellantem.*
17 *Inuentarium plenam facit probationẽ.*
18 *Tutor in omnibus repræſentat pupillũ heredem.*
19 *Factum tutoris habetur pro facto pupilli.*
20 *Inuentarium dicitur præſumptio iuris, & de iure contra quam non admittitur probatio in contrarium.*
21 *Præſumptio iuris, & de iure non admittit probationem in contrarium, niſi per partis confeſſionem.*
22 *Exceptio ſi eſt calumnioſa, non debet terminus impertiri ſuper ea, ſed ex officio debet opponens repelli.*
23 *Iudicium, ſiue ſummarium, ſiue ordinarium fuerit, non admittit exceptionem calumnioſam.*
24 *Ablatiuum abſolutum importat conditionem.*
25 *Decretatio fieri ſolita per Collaterale Conſilium*, Conſtito de Paupertate, *idem importat, ac ſi diceret*, Si conſtiterit de paupertate, *& ideo ſi abundè de contrario conſtet, non debet capi informatio ſuper allegata paupertate.*
26 *Sententia abſoluens creditorem ab impetitione debitoris, cenſetur ex vi eiuſdem ſententiæ condemnatus debitor ad ſoluendum quantitates in iudicio deductas, ac ſi eadem ſententia fuiſſent debitores ipſi condemnati.*
27 *Terminus dari ſolitus quando dicitur in decretatione* Collateralis *Conſilij* Si de paupertate conſtiterit, *non eſt impertiendus ſi appareat de contrario, quia virtualiter eadem et decretatione videtur determinatum, non eſſe dandum, ſi ex alio de paupertate non edoctum fuerit.*

ARGVMENTVM.

Pragmaticę Regni, ſancientes non admitti paſſim ſuccumbentes in litibus de nullitate redarguere decreta, & ſententias Tribunalium Collegiatorum abſque depoſito certę quantitatis in eiſdem pragmaticis præfinitę, ne lites prorſus fierent immortales, vtq; Iurgantium calumniis omnis pręludatur via, ac ianua occlaudatur, non tamen ab eadem diſpoſitione, penitùs arcentur ii, qui impotentes ad faciendum depoſitum, coacti eſſent notoriam eorum iuſtitiam, mediantibus nullitatibus deſerere, hoc ſiquidem in caſu conſueuerunt Pragmaticarum Regni Cõditores (cuius laudes recoluntur) decretationes formare, quibus iiſdẽ Tribunalibus, in quibus Iudicium reperitur introductum, remittitur determinatio

tio facienda ſub hac formula verborum *Conſtito de paupertate ſeruatis de iure ſeruādis*, ſuper cuius qualitatis verificatione aſſolet decerni, quod *Capiatur ſummaria informatio ſuper allegata paupertate*, de qua ſi edoceat eā proponens, admittitur ad diſcuſſionem nullitatum abſque depoſito, ſin verò minus cōſtiterit, denegatur prouiſiò facienda, ſuper nullitatum diſcuſſione non facto depoſito; Hęſitatio tamen, quę incidit, an debeat impertiri terminus ſuper allegata paupertate, quando ex inuentario in actis exiſtente conſtat Iudici non eſſe allegantem pauperem, *Author* indicat fuiſſe reſolutum contra heredem cum inuentario, eò quod inuentarium plenè probet bona in inuentario deſcripta eſſe penès hęredem, & quod ſit probatio eius generis, quę dicitur iuris, & de iure, quę non admittit probationem in contrarium, niſi per confeſſionē Partis; nec inutilia quędam alia adducuntur circa paupertatis, vel diuitiarum pręſumptionem, & qualiter ab allegante ſit probatio facienda, maximè ſi pro ſuę intentionis fundamento deducant.

OBSERVATIO LVI.

REgum Regni conditores, ij ſanè Conſultorum Conſultiſſimi, Regiam Cācellariam Regentes, quorum voto, & conſilio Excellentiſſimi Proreges Regni Neapolitani, iuxtà inſtructiones illis traditas paſſim à Sereniſſimis Regibus, eius machinam regunt, atq; gubernant, adeò vitæ integritate, & doctrina, morumque maieſtate è veteri ſæculo repetita memoria, inſtantiſq; æui habito experimento, emicuerunt, ac emicant, vt eorum opera, nulla acceptione perſonarum, æquo libramine, Sacrę Cathol. Maieſtatis ſubditis, iuſtitia
2 miniſtretur, præſertim calumnioſis Iurgantium dilationibus modum imponendo, varijſq; medelis, eiuſmodi morbo (malo hominum fato) in dies ingraueſcenti, remedia applicando, quò factum eſt, vt in anno 1545. pragmatica ſanctione inuictiſſimus *Carolus V. Cęſar* immortalis memoriæ ſtatuerit, ſi quando à ſententiis Sac. Conſ. de nullitate quis dixerit, duarum vnciarum auri, ſi ſi infra ducatorum mille ſummam contineant, & calumnioſæ nullitates repertæ fuerint, eſſe mulctandos eos, qui de nullitate dixerint, ſi verò ſententiæ ducatorum mille ſummā excedant, vnciarum quindecim pæna coercendos fore, ſicuti in *prag.* 5.
2 incip. *Sententias* §.3. incip. *Quamplurium ſub. tit. de offic. Sac. Reg. Conſil.* & *prag.* 4. §.16. *in nouiſſima compilatione ſub tit. de dilation.* quarum pragmaticarum

catum

carum diſpoſitio locum ſibi vendicat etiam in decretis; hoc tamen moderamine, vt pro quacumque ſumma in decretis contenta, numquam depoſitum excedat vncias duas, & hodie, quia aucta eſt quantitas depoſitanda pro pæna, eſt ducatorum vigintiquatuor, in ſententijs verò excedentibus ſummam duc. mille, pæna aucta eſt ad ducatos centũ octoaginta, prouidit etenim in hac Pragmatica ad exterminandas lites, vtq; ſententiarum, & decretorum Sac. Conſil. Supremi Iuſtitiæ Tribunalis in Regno, exe-
4 quutiones minimè protrahantur, noluerunt tamen eiuſmodi ſanctionibus, pauperibus, & impotentibus præiudicium inferre, vt ſi quando grauati fuerint, ex quo depoſitum pro pæna nullitatum ex eorum inopia facere nequiuerint, indefenſi remaneant, vndè reperio in praxi obſeruatum, quod ad præces pauperũ litigantium proponentium nullitates, obtineri conſueuit à Supremo Collaterali Cõſilio decretatio, quod
5 *Sacrum Conſil. conſtito de paupertate ſeruatis ſeruandis de iuſtit a prouideat*, hinc præſentantur capita nullitatũ, & eodem tempore regia decretatio prædicta, & cauſæ Commiſſarius paſſim abſq; alia diſcuſſione interponit decretũ, quod capiatur ſummaria informatio de paupertate, in quo termino producuntur teſtes, & omnes aliȩ probationes, tàm ex parte proponentis nullitates ad paupertatem probandam, quàm etiam ex parte Cõtradictoris ad excludẽdam paupertatem, adhoc vt depoſitum pro pæna facere teneatur.

Ego verò aliàs defendi in Sac. Cõſ. Venerab. Monaſterium Sanctæ Mariæ de Spe, nationis hiſpanæ in cauſa quam habet cùm D. Paulo Francolino, proponente nullitates à decreto Sac. Conſil. interpoſito ad re-
6 lationem Dom. mei Conſiliarij Caroli Brancatij Patritij Neapolitani doctrina eximij, Aduocati olim famigerati, primiq; ordinis (pro quo Monaſterio extant tria mea reſponſa typis edita in 2. *vol. diſ. ept. forenſ.* nuperrimè edito *cap.* aduerſus quod vnà cum nullitatibus produxit decretationem, quod capiatur ſummaria informatio de paupertate, nõ eſſe annuendum dationi termini ad probandam pauper-
7 tatem eò quod ex inuẽrario in actis exiſtenti, & ab ipſo producto, de cõtrario, quod ſcil. non eſſet pauper, apparebat, meamque opinionem fundabam ex infraſcriptis.
8 Primò etenim, etſi vltrò concederem quemlibet præſumi pauperem à natiuitate, & non diuitem, iuxtà illa *Catonis* carmina,

Infantem nudũ, dùm te natura creauit,
Paupertatis onus patienter ferre memento.

9 Nam diuitiæ ſunt ex accidenti, cum homo naſcatur nudus, & ſine diuitijs, *cap. omnes* 47. *diſt.* Attamen inſinuabam eum, qui allegat ſe pauperem, vel diuitem, debere probare, *l. ſi creditores, ff. de priuileg. creditor. l. fin. ff. de liber. agnoſcen.* & communiter conſueuit allegari *gloſ.* ſingularis *in l. ſi verò, §. qui pro rei qualitate, ff. qui ſatiſd. cogan.* quod alle-
10 gans paupertatem, debet probare, ſicuti qui allegat diuitias, per quam, gloſam tradit *Ang.* ibi, quod quan-
11 documque, paupertas, & diuitiæ ſunt cauſa, & fundamentum intentionis allegantis, ei incumbit onus probandi etiam in negante, ibique id affirmant *Pau. de Caſtr. Alex. & Iaſ. Bal. in l. 4. C. quan. ſiſc. vel priuat.* ſecundum quam opinionem, iudicatum extitiſſe in Sac. Conſ. refert *Afſl. dec.* 377. *n.* 5, *&* 6. vbi *Vrſill. n.* 2. verſ. *Circa quod,* allegat *Afſl. in Conſtit. Regn.* incip. *Inſtitutionis noſtræ n.* 15. aientem, quod in dubio quis
12 non præſumitur pauper, ſed induſtrioſus, & diues, & qui dicit aliquẽ

Digitized by Google

pauperem,ipſe tenetur probationes
offerre, citando *Luc.de Penn.in l.fin.
§.qui numero, lib.11.* quod verum eſ-
ſe adſtruit *Vrſill.* ibi, quando quis
ponit fundamentum ſuæ intentio-
nis in prædictis, plura per *Tiraq. in
retract.conſang.§.32.gloſ.1. & fin.* vbi
quod indubio quis pauper præſu-
mitur, *Hippol.Rimin.conſ.377. n.1.&
17. cum. ſeq. lib. 4.* inquiens pauper-
tatem omninò probandam eſſe ab
13 eo, |qui neceſſariò ſe fundat in illa,
Boer.dec.365. Barz. dec.69.n.34. vbi
poſt *Alciat.* ſcripſit pauperem, aut
14 diuitem de præſenti,quem nõ præ-
ſumi,ſed ei qui paupertatem,aut di-
uitias allegat, incumbere onus pro-
bandi, & *n.* 36. eò magis prædicta
procedere autumat, quando pau-
pertas eſt fundamentum intentio-
nis eius, qui eam allegat *Caſtill. So-
tomayor. quotidianar. controuerſ. lib.3.
cap.27. n.5.& 6.* vbi pariter adducit
*Menoch.de arbitrar.Iudic.lib.2. centur.
1. caſ.65.Surd.de alim.lib.7. q.9.n.10.
& tit.9.q.37. n.1. & Molin. de hiſpan.
primogen. lib.2. cap 16. n. 46.* aientes
15 Iudicis arbitrio relinquendum eſſe,
an quis dicatur pauper,licèt(vt obi-
ter aduertam) *in lib.* meo non inue-
ni *Boer.* quem allegat *Caſtill.in d.dec.
365.* de re agentem, *Fontanell.de pact.
nuptial. tom. 2. clauſ. 6. gloſ. 2. 4. par.
n. 22.* inquiens in hoc omnes con-
cordare, *Gratian. diſcept. forenſ. cap.
552. n. 10. Trentacinq. variar. reſol.
lib.7.tit.de alim.reſol.7.n.32.Rota Rom.*
apud *Ludouiſ. dec.189. n. 1. Gabr. Al-
uarez de Velaſ.* in celebr. *tractat. de
priuileg pauper.par.1.q.39.n.53.* verſ.
Vnde ab eo, quo laudato, alijſque cõ-
glomoratis tenet idem, *Gabriel de
Pareja in tract. de vniuerſ. inſtrum.
edit.tit.3.reſol.3.n.49.* vbi quod con-
16 tra pauperem appellantem non
currunt fatalia.

At in caſu Monaſterij, cuius par-
tes *Ego* tuebar,non poterat dari ter-
minus releuans Aduerſario ad pro-
bandam paupertatem cùm ex inuẽ-
17 tario apparebat diues,& indubium
eſt, inuentarium plenam probatio-
nem facere, vt eſt caſus *in l.fin. C.ar-
bitr. tutel.* & notant paſſim *DD. in l.
tutor qui repertorium in princ. ff.de ad-
miniſt. tutor.& in l.tutores eod.tit. Affl.
dec. 13. n. 1.* & licèt ibi *Affl.* dixerit
probationem prædictam oriri ex
18 inuentario cõtra tutorem, attamen
minus hæſitari poteſt, tutorem in
omnibus repræſẽtare pupillum hæ-
redem, *l.ſi ex legati cauſa cum l.ſeq. &*
ibi omnes *DD. ff.de verb.obl. l.non ſo-
lum, ff.de liber. cau. l.ſequitur, §. ſi pu-
pilli, ff. de vſucap. Bart.in l.qui duos,ff.
de reb. dub. Alciat. conſ. 16. ante n. 1.*
verſ.*Et nihil refert lib.5* quorum me-
mor extitit *Reg. Rou.in commentar.ad
pragg. Regn.prag.4.n.76. ſub tit.de feu.*
19 ex quibus concludit, quod factum
tutoris habetur pro facto pupilli,
quaſi diceret eandem vim in probã-
do, quam habet inuentarium erga
tutorem, habere quoque reſpectu
hæredum.

Secundò ponderabam, inuenta-
riũ eo probationis genere includi-
20 vt ſit præſumptio iuris, & de iure,
contra quam non admittitur pro-
21 batio in cõtrarium, *Soccin.conſ.156.
in princ.2.vol. Cremen. ſing.153. Bar-
bat.conſ.59.vol.2.Vrſill.ad Affl.d.dec.
13.n.37.* verſ.*Et quia habetur*, niſi per
partis confeſſionem, ex dictis per
*gloſam notabilem in Auth. Sed iam ne-
ceſſè. C. de donat.ante nupt.* vbi com-
muniter *Repeten. & in l. in contracti-
bus* in verb. *Cautio, C. de non numer.
pecun. Hypol. de Marſil. conſ. 17. n. 7.
Crau.de antiquit.tempor.in princ.n.13.
Ferrat. caut. 16.in fin. Caſſan. in Con-
ſuet. Burgun.rubr.10.de reitrax n. 10.
Vrſill. loc. cit. n. 38.* Vndè datio ter-
mini ad probandam paupertatem
contra inuentarium, non debebat
admitti.

Tertiò dicebam; manifeſtè ca-
lumnioſam eſſe oppoſitionem pau-
pertatis, ideòq; Sacrum Conſilium
terminum ad eam probandam im-
per-

Digitized by Google

pertiri non debere, imò ex officio
22 opponentem repellere, ex doctrina *gloſ. in l. qui cum natu maior, §. ſi patris, ff. de bon. libert.* quem textum procedere, nedùm in iudicio ordinario, verùm etiam ſi agatur in iudicio
23 irreparabili, & iudicijs ſummarijs, tenet *Seſſe de inhibition. cap. 2. §. 3. n.* 42. inquiens in prædictis iudicijs ſummarijs ſufficere leuiorem præſumptionem calumniæ, ad quod allegat *Contar. in l. vnic. à n.* 41. *vſque ad* 52. *C. ſi de momen. poſſeſſ. Gram. conſ. 4. n. 11. & ſeq.* Reg. *Roù. in prag. 1. n.* 9. verſ. *Et ſi ſub tit. de dilat.*

Nec exiſtimaui prædictis negotiū faceſſere decretationē ſolitam obtentam à Collater. Conſilio, quod conſtito de paupertate ſeruatis ſeruandis Sac. Conſ. de iuſtitia prouideat, ex qua decretatione dicebat Pars neceſſario colligi eſſe dandum terminum, quaſi quod abſq; termino conſtare de paupertate non poterat.

24 Siquidem decretatio eſt concepta per verba denotantia ablatiuum abſolutum, qui importat conditionem, *l. euictis agris, ff. de euict. l. à te-*
25 *ſtatore, ff. de condit. & demon.* quaſi diceret *Si conſtiterit de paupertate*, non tamen excludit decretatio, quod ſi euidenter, & in promptu de contrario appareat, & ſic quod non ſit pauper is qui paupertatem allegat, ſicuti in caſu meo ex inuentario conſtabat, non debeat denegari terminus, ad quod alludunt, quæ in
26 ſimili de ſententia dicimus, quæ ſi abſoluit creditorem ab impetitione debitoris, ex vi eiuſdem ſententiæ dicitur poſſe adſtringi debitores ad ſoluendum quantitates in iudicio deductas, ac ſi eadem ſententia fuiſſent debitores ipſi condemnati, ſicuti pluribus iuribus fundat *Reg. Roù. dec.* 60. *n.* 1. ibiq; ita ſemper fuiſſe iudicatum recenſet, cuius *Ego* memor fui in 1. *diſceptat. forenſ. cap.*
27 30. *n.* 75. *cum duob. ſeqq.* ſic dùm in decretatione dicitur, *Si de paupertate conſtiterit*, continetur in ea virtualiter, imò expreſsè, non eſſe dandum terminum ſi appareat de contrario.

Quare Sac. Conſ. prædictis annuens die 8. Octobris 1648. interpoſuit decretum ad relationem præfati Dom. Conſiliarij Caroli Brācatij, votantibus Dominis meis Cōſiliarijs Didaco Varela Decano, & Marco Antonio Cioffi cum adiuncto Dom. Conſiliario D. Gaſparo Soto in hæc verba, *Viſo inuentario fol.* 163. *Per Sac. Reg. Conſil. prouiſum eſt nullitates non eſſe admittendas abſq; depoſito*, ſicuti videre eſt in proceſſ. dicti Monaſterij cùm Paulo Francolino penès *Actorum Magiſt. Figliola.*

SVMMARIVM.

1 *Pax dulcis eſt, eiuſq; nomen blandum, & ſuaue dicitur.*
2 *Pacis effectus qui ſunt.*
3 *Pax vbi eſt, ibi eſt Trinitas.*
4 *Pax componitur ex tribus literis, quarum qualibet ſuum habet ſignificatum.*
5 *Capitula Regni ad pacem inter ſubditos conſeruandam, quo tempore ediderit Rex Robertus.*
6 *Conſeruatoria in Regno dantur Clericis turbatis à Laicis, Laicis à Clericis, Clericis à Clericis, & Laicis à Laicis.*
7 *Conſeruatoria in Regno dantur nedum in poſſeſſoriis retinendæ, & recuperādæ, verùm etiam in poſſeſſoriis adipiſcendæ.*
8 *Rex ſuas partes interponit ad ſedandos tumultus inter Regnicolas.*

Rex tenetur compeſcere violentias inter quaſuis perſonas etiam non ſubditas, quia eſt Dominus territorij.

10 *Rex manu ſua efficit, vt quiſquis ſuum adeat Iudicem, & interim non detur locus violentijs, armorumque ceſſet ſtrepitus.*

11 *Regis munus eſt, ne quiſpiam ius ſibi propria authoritate dicat.*

12 *Grauamina, ne inferantur in Regno, Regis munus eſt.*

13 *Iudex laicus an poſſit cognoſcere ſuper poſſeſſorio cauſæ ſpiritualis.*

14 *Iudex laicus eſt omninò incompetens in cauſis perſonarum Eccleſiaſticarum.*

15 *Clerici coram laico, nec licita eſt comparitio, nec poſſibilis prorogatio.*

16 Illuſtr. Dom. March. Ramont. Sac. Conſil. Præſ. Authoris Præceptor.

11 Author *plura exarauit ad inſinuandū Iudices laicos eſſe omninò, at funditùs incompetens erga clericos in caſibus exaratis.*

18 *Conſeruatoria in* Regno, *fundantur in violentia.*

19 *Rex abhorret violentias in Regno.*

20 *Regnum* Regi *ideò tributum dicitur, vt is vaſſallorum quieti conſulat, & proſpiciat, & ab iniuriis liberet.*

21 Rex *tenetur protegere perſonas etiam Eccleſiaſticas, ne violentia illis à laicis inferatur.*

22 *Protectio Regia ne violentia inferantur ſubditis, vbique Terrarum practicata eſt.*

23 *Praxis concedēdi* Conſeruatoria *in* Regno, *quæ ſit, & quomodo practicatur.*

24 *Decreta, quæ interponi conſueuerunt in præſtatione* Regalis *praſidij in* Regno, *quæ ſint.*

25 Conſeruatoria *in* Regno *non præſtantur, quando* Clericus *comparet, & opponit nullam fuiſſe illatam violentiam, vel requiſita non interueniſſe pro concedendis conſeruatorijs.*

26 Conſeruatoria *in* Regno *non concedūtur ei qui non poſſidet, nec legitimè detinet.*

27 *Conſeruatoria in* Regno *præſtita parte incitata, non tenent.*

28 *Citatio debet fieri per Edictum, adhoc vt Conſeruatoria concedantur, non autem certa reſpectu Clerici, quia nō tenet, ex quo eum arctare non poteſt.*

29 *Citatio Partis ad videndum iuramenta teſtium interuenire debet in informatione* Regalis *præſidij.*

30 Regale *præſidium nulliter conceditur in* Regno, *ſi ordinariè agatur, nam per viam extraiudicialis cognitionis in eo proceditur, & ſummariè.*

31 *Publicatio non fit in Iudicio petiti Regalis præſidij.*

32 *Regale præſidium vtrum à Tribunal Sac. Conſil. tantùm, vel etiam ab alijs inferioribus Tribunalibus ſit expetendum.*

33 Sacrum Regium Conſilium *cognoſcit dumtaxat de* Regalibus *præſidijs petitis.*

34 Deciſio 163. Dom. de Franch. n. 19. *impugnatur ab* Illuſt. Dom. Marchion. Belmont. loc. citato.

35 *Non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit ab eſſe.*

36 *Magiſtri Iuſtitiarij Tribunal, olim erat Supremum Tribunal*

37 Author *approbat opinionem, quod in Iudicijs Regalis præſidij, nullum procedit Tribunal, niſi Sacrum Conſilium.*

38 *Practica conceſſionis Regalis præſidij in Regno, vndè ortum habuit?*

39 *Clericis aduerſus laicos, an competat Regale præſidium in Regno.*

40 *Determinatio Sac. Conſil. Eſſe nimirum Clericis præſtandum Regale præſidium aduerſus laicos, de qua mentionem facit* Illuſt. March. Belmōt. Reg. Tapia, *recenſetur.*

41 Author *tradit nullam cadere poſſe dubitationem, quin Clerici gaudeant* Regali *præſidio aduerſus laicos turbantes, inſpecto tenore Capitulorum Regni.*

42 *Beneficia non conceduntur in iudicio præſtationis* Regalis *præſidij.*

43 *Reconuentio non admittitur in Iudicio præſtationis* Regalis *præſidij.*

44 Regale *præſidium non cōceditur quando*

do alia actio fuit in Iudicio deducta.

45 Regale præſidium conceditur etiam quando poſt mortem poſſidentis, nondùm capta poſſeſſione per hæredem, bona per Colonum poſſidentur, ſiue vacet poſſeſſio.

46 Reclamatio admittitur à decretis per Sac. Conſil. interpoſitis circa præſtationem Regalis præſidij.

47 Reſtitutio in integrum non conceditur aduerſus conceſſionem Regalis præſidij.

48 Remedium Capitulorum Regni, an procedat quando poſſeſſio eſſet nulla, & euidenter iniuſta.

49 Clericus citatus ſi ſua putauerit intereſſe efficitur Actor volũtarius, ideòque contra illum non datur Regale præſidium, ſed eſt procedendum via ordinaria, aliàs nulliter proceditur.

50 Comparens vigore citationis ſi ſua putauerit intereſſe, efficitur Actor voluntarius.

51 Conſeruatoria in Regno non conceduntur, niſi adſit violentia.

52 Conſeruatoria in Regno an ſint concedenda ei qui violentiam actualem non patitur, ſed timet ne illi inferatur.

53 Author tradit concedendum eſſe Regale præſidium in Regno ei qui timet violentiam ſibi inferri, licèt actualiter non inferatur.

54 Præſtat in tempore occurrere, quàm poſt grauamina exitum vindicare.

55 Melius eſt intacta iura ſeruare, quàm poſt vulneratam cauſam remedium quærere.

56 Terror belli, æquiparatur bello.

57 Mala futura præcaueri leges ſuadent.

58 Timor ne rebus damnum inferatur, præbet occaſionem expetendi ſecuritatem.

59 Timens offendi in perſona, poteſt petere ſecuritatem, antequam offendatur.

60 Saluaguardia in dies expediuntur, antequam moleſtia inferatur.

61 Cautio peti poteſt per Iudicis officium, vt is à quo offendi timetur, debeat præſtari.

72 Proſper Farinac. practicorum criminalium Princeps.

63 Timens offendi, poteſt petere à Iudice, quod impertiatur licentia aſportandi familiam.

64 Agere permittitur ſuper iure de futuro, & conditionali, ante diei, vel conditionis euentum.

65 Tractus futuri temporis, non eſſe in eſſe in poteſtate Iudicis qualiter procedat.

66 Iura de futuro, an poſſint in Iudicio proponi ante euenientem diem, vel conditionem.

67 Author plena manu quæſtionem tractat, An ius de futuro, vel conditionale poſſit in Iudicio deduci ante euentum diei, vel conditionis.

68 Turbari timens, poteſt implorare Iudicis officium, ne turbetur, etiamſi actualis non ſit turbatio.

69 Turbari, ſe timens, poteſt regale præſidium expetere.

70 Violentia non eſt expectanda, ſed præcauenda vigore Capitulorum Conſeruatorialium Regni.

71 Regale præſidium conceditur timenti violentiam, etiamſi, ille dediſſet occaſionem, vt violentiam timeret.

72 Solitus violentiam inferre, præſumitur ſemper eiuſdem eſſe voluntatis.

73 Metus ſemel illatus, ſemper durare præſumitur.

74 Metus benè arguitur de præterito in præſens.

75 Voluntatis mutatio non præſumitur, niſi probetur.

76 Malam qui ſemel habuit voluntatem, in eadem durare cogitatur.

AR-

ARGVMENTVM:

Conſeruatoria in Regno de quibus extant capitula edita à Sereniſſimo Rege Roberto de anno 1332. incipientia, *Ad Regale faſtigium, ad Præſidentis ſpectat officium*, *Charitatis affectus, Finis præcepti charitas*, & *Omnis prædatio*, adinuenta fuerunt ad pacem inter ſubditos Regni conſeruandam, omnemq; arcendã, & comprimendam violentiam, & ne quiſpiam facultatem, & licentiam ſibi aſſumat propria authoritate ius ſibi dicere, Regis etenim munus eſt, vt Regnum in pace conſeruetur etiam inter perſonas non ſubditas, quia ipſe Dominus eſt territorii, manuque ſua Regia tenetur efficere, vt quiſquis ſuũ adeat Iudicem, & interim violentijs occlaudatur aditus, armorumq; inter Regnicolas, ceſſet ſtrepitus, & paſsim concedũtur, tàm Clericis aduerſus laicos ſibi violentiam inferentes, quàm laicis aduerſus Clericos, Clericis aduerſus laicos, & laicis aduerſus Clericos; Hæc tamen conſeruatoria, ſiue Regale præſidium non conceditur, niſi adſit violentia; & in ijs proceditur ſummariè per viam extraiudicialis cognitionis, non autem in forma Iudicij, expediuntur citationes pe edictum, non fit publicatio, nec in iis conceduntur beneficia, nec datur Reconuentio, nec Reſtitutio in integrum admittitur aduerſus decreta concernentia pręſtationem Regalis præſidii; ſin autem is qui turbat, & violentiam infert Clericus fuerit, citatio emanare cõſueuit per edictum, vt compareat, *Si quis ſua putauerit intereſſe*, & comparente, & petẽte audiri, quia Actor efficitur voluntarius, non proceditur remedio Capitulorum Regni, ſed via ordinaria inſtructo legitimè proceſſu per actus incumbentes; An autem Sacrũ Conſilium dumtaxat ſit Iudex competens in procedendo ad præſtationem Regalis præſidii, vel etiam Magiſter Iuſtitiarius, aliaq; Tribunalia inferiora? diſſidentes fuerunt inter Maiores noſtras opiniones, Poſſe etenim Magiſtrum Iuſtitiarium in eiuſmodi Regalibus præſidiis procedere, tenuit *Dom. Vincentius de*

Fran.

Franchis Sac. Conſil. Præſes in *dec.* 163. *n.* 19. poſt *Capyc* in *inueſtitur. feudal.* verb. *Feuda officiorum*, verſ. *Reges col.* 10. Negat tamen *Illuſtr. March. Belmont. Dom. Reg. Tapia in commentarijs ad dicta capitula*, inquiens non niſi Sacrum Conſilium procedere in eiuſmodi Regaliũ præſidiorũ præſtatione, itaq; in praxi obſeruari ex diuturna obſeruantia, mirificè iis, quæ à *Dom. de Franchis* adducta fuere, occurrens, in quam ſententiam procliuior eſt *Author*, qui ab experimẽto comprobat; Et an Conſeruatoria prędicta concedi debeant, nedùm in caſu violentię illatę, verùm etiam inferendę, adeò quod timens ſibi violentiam inferri, valeat Iudicis officium implorare, & Sacrum Conſilium adire ad finem obtinendi Regale pręſidium, & occurrere turbationi, quam timet? pulchra diſquiſitio vſui forenſi accomodatiſſima, quam *Author* pluribus adductis iuribus, Doctorumq; placitis, exemplisq; nonnullis allatis, quibus leges ſanxierunt mala fore præcauenda, meliuſque eſſe in tempore occurrere, quàm poſt exitum vindicare, affirmatiuam amplectitur ſententiam; Et qualiter in remediis prædictis ſit procedendum, quęque obſeruari debeant, vt ritè, & rectè procedi poſſit abſq; labe nullitatis, breui verborũ compẽdio, nõ tamen inconcinnè *Author*, inſinuat. Pariterque indicat an procedat Regale pręſidium, nedùm in poſſeſſoriis, recuperandę, & retinendę, verùm etiam in poſſeſſoriis adipiſcendę?

OBSERVATIO LVII.

1 PAx: *non modò ipſa dulcis, ſed etiam ipſius nomen blandum, ac ſuaue: tùm res ipſa, vt Sapientes dicere audio, ſalutaris. Hac enim agri, hac Vrbes, hac res*
2 *priuata, hac Reſpublica, hac denique Regna conſtituuntur, & conſeruantur, Mihi quidem ità ſemper viſum eſt: ſi pacem negligerent: has ſummam hominum fælicitatem, haud ſatis cognoſcere. Totius enim fælicitatis fructus, eſt Pax.* lepidè ſatis inquit *Facius hiſtor. lib.* 9. *Sine hac enim, religionem, pietatem, & hominum mores in apertiſſimam perniciem ruere, vel manibus tangi poteſt*, idem *Fac. lib.* 16. apertè deſcribit; vtq; vnico verbo, vniuerſum pacis bonum complecteretur *Dom. de Franch. dec.* 531. *n.* 2. inquit, *Vbi eſt*
3 *Pax, ibi eſt Trinitas*, ſubdens ex dicto Theologorum, quod *Pax* ex tribus

com-

4 componitur literis, ſcil. *P*, quæ ſi-
guiſicat *Patrem*, *A*, quæ ſignificat
Almum, ſcil. *Spiritum Sanctum*, & X,
quæ *Chriſtum* denotat; Nimirum
igitur, ſi Rex *Robertus*, qui alter vo-
cabatur Salamon, tàm prouidè ſan-
xerit, vt violentias inter ſubditos
exterminaret, quaſi pacem ipſam
5 turbantes, adeò quod de anno 1332
plura ediderit capitula, incip. *Ad Re-
gale faſtigium*; *Ad Præſidentis ſpectat
officium*; *Charitatis affectus*; *Finis præ-
cepti charitas*; *Omnis prædatio*, quibus
6 prouiſum eſt Laicos à Clericis, alijſ-
que perſonis Eccleſiaſticis in poſſeſ-
ſione rerum turbatos, eſſe conſer-
uandos manu regia, ſic Clericos à
Laicis, & pariter capitula prædicta
locum ſibi vendicant ſi Clerici Cle-
ricos, vel Laici Laicos turbant, ſi-
cuti obſeruant Noſtrates ſuper ca-
pitulis prædictis, *Io. Ant. de Nigr. in
d. cap. Ad regale faſtigium n.* 14. verſ.
Et aduerte pag. mihi 214. & *in cap. Sub-
ditorum n.*84. *tit. de violentijs*, *Luc. de
Penna in l ſi coloni*, *C. de agricol. & cen-
ſit. lib.* 11. *Affl. dec.* 2. 24. 85. & 167.
& *in Conſtit. De burgenſaticis*, *Præſ. de
Franch. dec.* 163. & 193. *Ann. alleg.* 7.
& 92. vbi pulchrè *Gram. dec.* 78. *Dom.
Muſcatell.* noſter *in* 2. *lib. prax. Sac.
Conſ. par.* 1. *gloſ. ſententia n.* 90. & *ſeqq.*
vbi memorat pragmaticam editam
ſub *tit. De Conſeruator. Ill. March. Bel-
mont.* Mæcenas olim meus *in* 3. *lib.
iur. Regn.* ad enucleationem *d. cap.
Charitatis affectus n.* 1. & *ſeqq. Ma-
ran. in Specul. aureo par.* 2. *diſt.* 11. *n.*
37. *Capic. dec.* 8. *Camill. Borrell. in tra-
ctat. de Reg. Cathol. præſtan. cap.* 71. *n.*
214. verſ. *Vigeſimus nonus caſus*, in-
7 quiens capitula prædicta procedere
nedùm in poſſeſſorijs retinendæ, &
recuperandæ, verùm & adipiſcēdæ.
8 Nec conqueri poſſunt Clerici,
quod Rex ſuas partes interponat ad
ſedandos tumultus etiam inter Cle-
ricos ipſos exortos, in quos non ha-
bet iuriſdictionem, ex *cap. ſi diligenti
de for. competen.* & *cap. ſi Iudex laicus
de ſenten. excomm. in* 6. *cum concordan.*
à *Me* adductis in 2. *diſcept. forenſ. cap.*
3. *n.* 4. & *ſeqq.* nam ſicuti benè aduer-
tit *D. March. Belmont. loc. cit. n.* 1. &
2. licèt reſpectu coerctionis Realis
9 non ſit Dominus perſonarum Cleri-
corum, nec ipſorum Iudex compe-
tens, tamen quia eſt Dominus terri-
torij tenetur in ſua iuriſdictione
compeſcere violentias, inter quaſuis
perſonas, & cohibere tumultus, etiā
inter non ſubditos, ex quibus ſub-
10 diti etiam vexantur, nec Rex ſe in-
tromittit circa cognitionem ipſius
rei, ſed tantùm manu ſua operatur,
vt quiſquis Iudicem adeat ſuum, &
interim non detur locus violentiæ,
11 armorumq; ceſſet ſtrepitus, nec ſibi
ius quiſq; dicat, id etenim proprium
Regis munus eſt, vt habetur in *Ca-
non. Regum* 23. *q.* 5. *Affl. dec.* 24. *Gu-
liel. de Bened. in cap. Raynutius*, verſ.
Et Vxorem nomine Adelaſiam n. 4. *Me-
noch. de recuperand. poſſeſſ. remed.* 15.
n. 210. *Borrell. loc. cit. n.* 229. & ante
ipſum *Couarr. practicar. quæſtion. cap.*
35. inquiens hoc fieri per Iudices
temporales, ne laicis fiat iniuria, vel
grauamen aliquod, vtq; minimè tur-
betur Regni tranquillitas ob timo-
rem, ne ſub Clericorum forte con-
tendentium, ſuper alicuius benefi-
12 cij, vel rei beneficiariæ poſſeſſione,
ſumantur arma, & fiat aliqua in Re-
gno ſub occaſione recti, proditio,
vndè *March. Belmon. loc. ſup. alleg. n.* 3.
13 accuratè perpendit diſputationem
alias habitam inter DD. An poſſit
Iudex laicus cognoſcere de poſſeſſo-
rio cauſæ ſpiritualis, aientibus non-
nullis; ex eo quod poſſeſſorium cau-
ſæ ſpiritualis non eſt ſpirituale, ex
dictis per *gloſam in cap. literas de in-
ram. calum.* vbi *Panor. n.* 7. cuius tex-
tus authoritate *Bal. in cap.* 1. *n.* 2. *tit.
Apud quem, vel quos controu. feu.* tradit
Guid. Pap. dec. 1. *n.* 1. *dec.* 71. *n.* 1. &
dec. 85. *Iacob. Mandell. conſ.* 487. *in
princ.* vbi *Vincentius Anibaldus in ad-
dit. vol.* 3. alijq; plures adducti per

Me-

Menoch. loc.cit. n.210. Alijs verò ne-
gantibus, ex regulis generalibus,
14 quod Iudex laicus eſt omninò in-
competēs in cauſis perſonarum Ec-
15 cleſiaſticarum, imò funditus, adeò
quod Clerici coram Laico nec lici-
ta eſt comparitio, neque poſſibilis
prorogatio, ſecundum doctri-
nam *Egidij de Mandalbertis in-
ter diſputationes Paul. de Eleazar,* fun-
datam in diſpoſitione *d.c.ſi diligenti,*
quam extollit *Gram.dec.29.n.5.* eru-
16 ditè, & magiſtraliter *Illuſtr. March.
Ramon. Dominus, & Præceptor meus
Sac.Conſ.digniſſimus Præſes, controuerſ.
forenſ. cap. 49. n. 11.* vbi pulchram
rationem expendit, cuius authori-
tate ſuffultus *Ego* plura exaraui in *1.
diſceptat. forenſ. cap. 41. n.39. & ſeqq.
& in 2. cap.6. per tot.* impropriè ap-
18 plicari ad Conſeruatoria, quæ paſ-
ſim conceduntur in Regno tàm Lai-
cis, quàm Eccleſiaſticis, ea etenim
fundantur adamuſſim in violentia,
19 quam Rex abhorret, adducens exē-
plum à ſimili, eique ſubnectendum
Ego duxi, hoc Regium eſſe munus,
imò ad hoc, Regnum illi eſſe tribu-
20 tum, vt vaſſallorum quieti conſu-
lat, atque proſpiciat, & ab iniurijs
liberet, vndè *Virg. in 6. Aeneid.*

*Tu regere Imperio populos Romane
memento,
Hæc tibi erunt artes, paciſq; impone-
re morem.
Parcere ſubiectis, & debellare ſuper-
bos.*

& belliſſimè *Claudianus ad Honoriū
Imperatorem* cecinit,

*Tu Ciuem, patremq; geras, tu conſule
cunctis.
Non tibi, nec tua te moueant, ſed pu-
blica vota.*

21 Vndè *Innoc.IV. in cap. Dilecto in
fin. de ſenten.excomm.in 6.* videtur ap-
probare protectionem Regiam er-
ga perſonas Eccleſiaſticas, ibi, *Sitq;
vtrumq; quodammodò gladium, & tem-
poralem, & Eccleſiaſticum, alterum vi-
detur altero adiuuare: maximè quia hi
duo gladij conſueuerunt exigente neceſ-
ſitate, ſibi ad inuicem ſuffragari, & in
iuuamen alterius ſubuentione mutua,
frequentiùs exerceri.*

22 Hinc factum eſt, vt nedùm in
Regno noſtro, verùm etiam in plu-
ribus Europæ Principatibus idem
ſeruent Reges, & Principes ad pu-
blicam quietem conſeruandam, ſic
in Gallia; *Guido Pap. locis citatis,* Re-
*buff. ad Conſtit. Galliæ tom.1.tit.de ſen-
tent. exeq. art. 1. gloſ. 1. & tom. 2. tit.
Ne beneficiator. cadauer. art. 1.gloſ.3.
& tom. 3. tit. de mater. poſſeſſor. art.5.
gloſ.1. n.19. Io. Igneus in l.neceſſarios,
§.non aliàs par.2.ff.ad Syllan. Boer.dec.*
69.*n.* 23. Franc. *Marc. dec.190. n.6.
& dec. 512.n.3. vol.2. Renat.Choppin.
de Sacra Politic.Forenſ. lib.2.tit.1. n.2.
cum plurib. ſeqq. & tit.5. ſub n.16.* vbi
Capitulorū Regni noſtri meminit;
ſic in Camera Imperiali; *Mynſing.
obſeru. 63. centur. 2.* Sic in ſtatu Me-
diolani noſtri Sereniſſimi Regis; *Al-
ciat. conſ. 24. n. 1.* ſic in Ducatu Sa-
baudiæ; *Cacher.dec.116.Theſ.dec.82.n.
1.dec.175.n.1.& dec.131.* Sic in Sere-
niſſimo Dominio Veneto; *Ferrett.
conſ.1. n.11. & 12. & conſ.30. n.2. &
3. Nicol. Mill.in repertor.* verb.*Iudex,
Menoch. de remed. 15. n. 120. Bero.
conſ.56. n. 12. vol 3. Caſtal. de Impe-
rator. q. 101. n.11.* Sic in Regno Lu-
ſitaniæ; *Aluari Valaſ. conſult. 93. Bor-
rell. in loc. citat. & in Summa deciſſ.
vniuerſ. orbis tit.37.de ſequeſtr.n.229.*
ſic in Regnis Hiſpaniarum; eſt *tex.*
elegans in *l.13.tit.13.par.2.* ſatis cō-
formis capitulis Regni Neapolita-
ni, ibiq; in ſua elegantiſſima gloſa
Gregor. Lopez haud immemor præ-
fatorum capitulorum, & alium tex-
tum magis peculiarem in *l. 5. tit. 1.
lib.2. Ordinat.* expendit *Didac.Perez,*
& aduertit *Marth. Belmont. in rubr.
quand. Rex inter Eccleſiaſticas perſon.
n. 3. & in cap. finis præcepti charitas in
princ.lib.2.*

23 Praxis autem (vt Tyronibus con-
ſulamus) ad finem impetrandi con-

ſeruatoria prædicta, ea eſt, nam ſupplex porrigitur libellus Illuſtriſſimo Regni Proregi, in quo exponitur violentiam inferri, vel illatam eſſe, qui libellus remitti ſolet Sac.Conſilio, cuius Spectab. Præſid. vni ex Regijs Cõſiliarijs melius viſo committere conſueuit, & per cauſæ Commiſſarium fit decretum, quòd expediantur citationes per edictum, vt ſi quis ſua putauerit intereſſe, cõpareat, quæ affiguntur in loco differentię, & in alio loco publico illius loci, vel oppidi, in quo adeſt locus differentiæ, quo peracto, accuſantur contumacię, & interponitur decretum, quod capiatur informatio de concernentibus remedium Capitulorum Regni, qua capta, & conſtito de violentia, vel ſpolio, fit decretũ per Sac.Conſil. ad relationem Dom.
24 cauſæ Commiſſarij, *Eſſe Regale præſidium concedendum, ſiue præſtandum*, qua forma non ſeruata, nullus erit proceſſus; nullumq; decretum declarabitur hoc ordine non ſeruato, interpoſitum, ſicuti docet *D. March. Belmont. in commentar. ad d. cap. finis precepti charitas, gloſ. In Eccleſiarum perſonas n. 9.* vbi adducit determinationem factam per Sac.Conſ. cum interuentu Dom. de Franchis Præſid. in cauſa Ioan. Bernardini Longhi huius Regni Protomedici petẽtis regale præſidium aduerſus Abbatem Eccleſiæ Sancti Iennarelli, qui illud obtinuit, & dùm poſtmodum comparuiſſet Abbas d. Eccleſiæ, & allegaſſet nulliter fuiſſe proceſſum, eò quod requiſita prædicta non interuenerunt, fuit deciſum,
25 ſuſpenſo decreto lato eſſe audiendum Abbatem, qui comparuerat, quibus faciunt belliſſimè tradita per inſignem Practicum *Muſcatell. in ſua prax. d. gloſ. 1. Sententia, ex n. 94. verſ. Sed quæſo*, vbi per ſex nullitates materiam declarat, nam præter nullitates recenſitas per *Marchion. Belmont.* loco adducto, ponderat *Muſcatellus*, eſſe pariter nullum decretum prẽſtationis regalis præ-
26 ſidij, quoties non poſſidet, nec legitimè detinet is, qui illud petijt, quo caſu præſidium conceſſum non tenet, nec conceſſum releuat, ex dictis per *Dom. de Franch. dec. 163.* vbi fuit conceſſum præſidium, quia poſſeſſorio petentis erat notoria.

Eritq; pariter nullitati obnoxiũ decretum præſtationis regalis præ-
26 ſidij, quando non fuiſſet facta citatio parti aduerſæ, tunc etenim nulliter proceditur & Conſeruatorium non tenet, vti contra expreſſam diſpoſitionem *prag. 1. ſub tit. de Conſeruator. non conceden. niſi parte citata*, debet etenim virtute *d. prag.* Pars aduerſa legitimè citari ad dicendum quare Conſeruatorium impetrare volens, in poſſeſſione conſeruari non debeat, de qua pragmatica mentionem fecit *Affl. dec. 167.*
28 *in fin.* Item nulliter proceſſum diceretur, ſi nominatim talis Clericus citatur, non etenim niſi per edictũ citatio fieri debet, aliàs non tenet, nec citatio, nec proceſſus, ſecundũ *Affl. dec. 24.* poſt *n. 6. & dec. 85. n. 2.* Citatio inſuper partis fieri debet ad
29 videndum iuramenta teſtium, ſicuti innuit *d prag. 1. de Conſeruator.* ibi, *Pro nullis, & irritis haberi*, ibiq; obſeruat *Annibal Troyſ. in commentar. n. 3. verſ. In qua, pag. mihi 35. col. 1.* Maxima autem nullitas erit ſi ordina-
30 riè per iudicialem cognitionem fuerit proceſſum in dicto petito regali præſidio, nam extraordinaria tantùm cognitio, imò extraiudicialis permittitur, ſicuti in dictis capitulis, expreſſis verbis reperitur ordinatum, vndè ex hoc tantùm, nullum fuiſſe declaratum proceſſum, teſtatur *Affl. in d. dec. 85. & in Conſtit. De burgenſaticis n. 3. verſ. Sed pro*
31 *declaratione*, vbi tradit in hoc iudicio non eſſe faciendam publicationem, nec ferendam ſententiam, *Dom. de Franch. dec. 163. n. 18.*

32 Fuit

32 Fuit tamen inter Sapientes Regni dubitatum, an eiuſmodi regale præſidium ſit expetendum à Sacro Conſilio tantùm, vel etiam ab alijs inferioribus Iudicibus, & Regni Iuſtitiarijs? Affirmatiuam ſanè ſententiam, quod etiam Regni Iuſtitiarij poſſint in cauſis prædictis procedere tenuit *Capic.in inueſtit. feudal.* in verb. *Feuda officiorum*, verſ. *Reges col.* 10. *Io. Anton. de Nigr. in d. cap. Ad regale faſtigium n.* 13. verſ. *Et per iſtum*, ſequitur *Dom. de Franch. dec.* 163. *n.* 19. vbi de *Capic. loc. citat.* meminit *Muſcatell.* qui eādem approbat opinionem *d. gloſ. ſententia n.* 101. inquiens ſuaderi ex *tex. in d. cap. Ad regale faſtigium, & in cap. petimus* 11. *q.* 1. *& cap. quidam Monachi* 16. *q.* 1.

33 Vrget tamen in negatiuam *Dom. Reg. Tap. in loc. toties recenſito, commentar. ad d. cap. Finis præcepti charitas n.* 11. verſ. *Et in quantum*, ſuam comprobans ſententiam ex praxi frequentiſſima, quia omnes ſupplices libelli porrecti Illuſtriſs. Proregi cōſueuerunt committi Sacro Regio

34 Conſilio, non alteri Tribunali; Vtq; obicem euitaret authoritatis *Dom. de Franch. in d. dec.* 163. *n.* 19. taliter occurrit, non ex eo quod intentato Iudicio in Magna Curia Vicariȩ per ipſum Præſidētem vti Aduocatum, non fuit per partem, ſiue Iudices ipſius Magnæ Curiæ oppoſitum de incompetentia Tribunalis, conſequens erit neceſſarium, poſſe Magnam Curiam in eiuſmodi regalis præſidij præſtatione procedere, nec

35 probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe, *l. neque natales, C. de probat.* Quod autem *Dom. de Franch.* aſſerit, cap. prædictum eſſe directum

36 Magiſtro Iuſtitiario, adhuc negotiū nō faceſſere inſinuat *Dom. Reg. Tap.* ibi, quia fuit illi commiſſum, & tunc

37 erat Supremum Tribunal, cui ſententiæ meum præbeo calculum; Ab experto etenim plurium annorum meȩ Aduocationis interſtitio, ità à Maioribus noſtris practicatum vidi, & audiui, & *Egomet* practicaui non ſemel.

38 Vndè autem proceſſerit practica in Regno procedendi in eiuſmodi regalium prȩſidiorum prȩſtatione, ſatis pulchrè, & ingenioſè, diſcurrit *Reg. Tap. in rubr. d. tit. quando Rex inter Eccleſiaſticas perſonas cognoſcere poſſit*, & quinq; argumentis materiam dilucidat ex *n.* 4. verſ. *Igitur*, ad quem remitto Lectorem, ne aliena pro noſtris venditemus (Horret meus quippè animus aliorum laboribus inſidiari, & laudes Authoribus debitas mihi adſcribere; quem vidi ingenioſum, quem agnoui eruditum, quem inſpexi doctum, quem morū probitate conſpicuum ſum expertus ex eius ingenij monumentis poſteritati traditis, cur eorum non referam meritis? Id ſemper maxima ſinceritate percepi, ac Deo Duce, pergere eſt animus, vt ſaltim ſi ſtudioſis non valeam ſatisfacere meo pro exiguo ingenio, inconcinniſq; exaratis laboribus, noctu, diuq; vigilans, ſaltim fidelis videar in aliorum placitis referendis, & in hoc mihi ſatiùs ero, ſi faciam ſatis)

39 Fuit tamen aliquando hȩſitatum, an remedio capitulorum prȩdictorum vti poſſit Clericus aduerſus laicum vim aliquam inferentem, & adductis hinc indè motiuis tàm pro negatiua, quàm pro affirmatiua ſententia, tandem fidem præſtat *Dom. Reg. Tap. loc. proximè allegato n.* 11. verſ. *In contrarium*, fuiſſe per Sacrū

40 Conſilium ad relationem ipſius de anno 1603. die 11. Aprilis, deciſum, competere remedium Capitulorū Regni, etiam Clerico contra Laicum, ex deciſis aliàs per idem Sac. Conſil. apud *Affl. dec.* 24. *& Dom. de Franch. dec.* 193. *n.* 11. licèt apud me inſpecto tenore Capitulorum Regni, ex quibus ortum habuerunt Conſeruatoria prædicta, ac attenta originaria cauſa, qua Reges Regni

moti fuerunt ad eiuſmodi Conſeruatoria, & regalia preſidia preſtanda, nempè, ob quietem, & concordiam inter Ciues conſeruandam, & ad arcendas violentias, nulla cadere poteſt dubietas, quin etiam Clericis aduerſus laicos turbantes, & violentiam inferentes, ſit regale preſidium preſtandum.

Nec ſilentio inuoluimus (iam quod calamus in materia tam fre-
42 quenti in Regno, incidit) quod in hoc iudicio beneficia non conceduntur, teſte *Ann. allegat.* 84. *in fin.* Nec admittitur reconuentio ſecun-
43 dum eundem *Ann. ſing.* 432. *& Dom. de Franch. d. dec.* 193. *n.* 11. Nec com-
44 petit hoc remedium, quando Clericus comparuit coram Iudice laico aliam actionem intentans *Dom. Reg. Tap. n.* 14. *d. rubr.* vbi *n.* 15. verſ. *Et tandem*, inquit fuiſſe deciſum hoc remedium competere, etiam quan-
45 do poſt mortem poſſidentis, nondùm capta poſſeſſione per heredē, bona per Colonum poſſidētur, iuxtà deciſionem *Affl.* 325. ſiue vacaret poſſeſſio, quia Rex voluit omnem violentiam repellere, itaque deciſū fuiſſe die 25. Februarij 1603. per Sacrum Conſilium in cauſa Marte de Actinaſio cùm Venerabili Monaſterio Sanctę Marię Adparete.

46 Vlteriùs eſt benè notandum dari reclamationem à decreto per Sac. Conſil. interpoſito circa eiuſmodi remedium Capitulorum Regni, itaque determinatum inter Monaſterium Sancti Dominici, & Marcum Ceſarem Muſcatellū in anno 1574. in Banca de Caro, ſcripto tradidit Horatius Marcheſius Regius Conſiliarius, quem adducit *Dom. Reg. Tap. loc. allegat. n.* 17. verſ. *Item etiam*; Re-
47 ſtitutio tamen in integrum non cōceditur aduerſus remedium predictum, ex doctrina *Io. Vinc. Ann. alleg.* 84. quam approbat *Dom. Reg. Tap. ibid. n.* 19.

48 Fuit quoque in Sac. Conſilio diſputatum, an remedium capitulorū predictorum procedat, quādo poſſeſſio eſſet nulla, & euidenter iniuſta? negauit *Reg. de Pont. in conſ.* 96. edito pro Cardinale Archiepiſcopo Neapolitano ex pluribus ibi adductis; Annuit tamen Sac. Conſil. apud *Dom. de Franch. dec.* 163. vbi pulchrè reſpondet omnibus obiectis.

49 Summè quoque notandum erit in praxi, quod ſi Clericus citatus per Edictum ſi ſua putauerit intereſſe, comparuerit, & aſſerat ſe non ſpoliaſſe, ſed iure permittente poſſidere, non poterit procedi extraordinariè vigore Capitulorum Regni,
50 ſed iuris ordine ſeruato, ſicuti procedit quando Clericus petit iuſtitiā à Iudice laico, & ſi procederetur hoc caſu per viam extraordinarię cognitionis, eſſet nullitas, ſecundū *Affl. in d. Conſtit. De burgenſaticis n.* 4. quem ſequitur *Muſcatell. in d. gloſ.* 1. *Sententia n.* 104. *in* 7. *nullit.*

51 Eſt igitur ex predictis tenendum in praxi, remedium capitulorum predictorum non competere, nec eorum virtute Conſeruatoria concedi debere, niſi adſit violentia, de quo peculiarem habemus deciſionē Sac. Conſil. apud *Dom. de Franch. dec.* 701. *Ann. alleg.* 7. *&* 92.

52 Sed pulchrum fuit dubium excitatum in Collegio pro Venerabili Conuentu S. Ludouici Ordinis Minorum S. Franciſci de Paula, qui intentauit remedium Capitulorum Regni, non quod actualis fuiſſet illata violentia ſuper clauſura cuiuſdam ianuę ſitę in via publica, d. Eccleſię in frontiſpitio Eccleſię Parrochialis, & Ianuæ Conuentus Fratrū Minorum de Obſeruantia Seraphici, ſed quod timebat ſibi inferri, nec vanus aſſerebatur timor, nam aliàs violentiam intuliſſe dictos Fratres de Obſeruantia in eodem negotio, proponebatur in facto

53 Dicebam *Ego* eſſe concedendum regale præſidium, eò quod præſtat

in

54 in tēpore occurrere, quàm poſt grauamina exitum vindicare, *l. 1. C. quan. liceat vnicuiq; ſin. Iudic. ſe vindicar. & in l. fin. C. in quib. cauſ. in integr. reſtit. non eſt neceſſ.* ibi, *Melius*
55 *eſt enim intacta eorum iura ſeruare, quàm poſt vulneratam cauſam remediū quærere*, meamque opinionem fundari aſſerebam ex celebri *deciſione Dom. Reg. Tap. 16. Supremi Senatus Italiæ*, vbi infraſcripta profert verba aurea ſanè ibi, *Nam ſi ijs remedijs, quibus infirmitates iam acquiſitas poſſumus expellere, vti poſſumus ad eas præcauendas, quis ſanè mētis compos audebit affirmare, expectandam eſſe infirmitatem, & poſteà vti remedijs ad eam expellendam?* vndè infert poſt *Rom. Natt. & Surd.* in locis per ipſum adductis *n. 62.* timorem belli æquipa-
56 parari bello, & ſufficere terrorem armorum, quam doctrinam ſectatus Ego ſum *in 1. diſceptation. forenſ. cap. 11. n. 33. & ſeq.*

Ponderabam inſuper; in iure fuiſſe ſemper habitam cōſiderationem,
57 vt mala futura præcaueantur, vndè cum timetur damnum rebus inferri
58 poteſt peti ſecuritas, *l. eorum, ff. de damn. infec.* eòque fortiùs in perſona
59 ſi timet quis offendi, *l. ſancimus, C. de Sacroſ. Eccleſ. l. capitalium, §. ad ſtatuas, ff. de pœn. l. diffamari, C. de ingen. & manum. l. ſi ſuper*, ibi, *vim fieri, C. de tranſ. l. fin. ff. de offic. procur. Cæſar.* quæ iura ad hoc allegat *Addit. ad Cappell. Tholoſ. dec. 490. n. 2.*
60 Indè emergit, vt antequam moleſtia inferatur, poſſint expediri prouiſiones, quas *Saluaguardias* vocamus, & in dies praxis obſeruat, teſte *Dom. de Franch. dec. 256. n. 5.* per *textum in l. ſi pater tuus, C. qui bon. ceder. poſſ.* quem extollit *Bal.* ibi, verſ. *Deinde*, inquiens eſſe valdè notabilē, & alibi nō reperiri ità expreſſum, de quo meminit *Herculan. in l. à Diuo Pio, §. ſi ſuper rebus 3. col.* verſ. *Alia cautela vti poteſt, ff. de re iud. Iaſ. & Iacob. in l. ſi ſuper poſſeſſione*, verſ. *Dicit etiam Bald. C. de tranſ.*
61 Itidem; timens offendi poteſt officium Iudicis implorare, vt is à quo offendi timetur, præſtet cautionem de non offendendo, *Bart. in l. ill citas, §. ne potentiores, ff. de offic. Præſid. Clar. in practic. crim. lib. 5. ſent ent. §. fin. q. 41. Menoch. de arbitrar. Iud. lib. 2. centur. 2. caſ. 140. Gregor. Magald. in tractat. de ſecurit. & ſaluocond. in princ. 1. col.* verſ. *Quarta ſpecies*, & ex Regnicolis *Paris de Put. de Sindic. in cap. Officialis,* verſ. *Si duo ſunt, Anton. Gomez. variar. reſol. tit. de iniur. tom. 3. cap 6. in vltim. quæſt. n. 16. Præſ. de Franch. dec. 359. n. 1.* quem adducit
62 *Baiard. ad Clar. pract. crim. q. 47. n. 17. & 21. Farin.* practicorum facilè Princeps in *pract. crim. q. 107. n. 11. cum ſeqq.* vbi *Dom. de Franch. loc. cit.* allegat.
63 Poteſt quoque timens, petere à Iudice, quod ei licentia impertiatur aſportandi familiam, ſecundum *Io. Vinc. Ann. ſing. 302. Gomez. variar. lib. 3. Delictorum cap. 6. in fin.*
64 Præterea adſtruebam, Conſultos permiſiſſe, vt quis petat in Iudicio ius de futuro, vel conditionale, declarari ad ſe ſpectare, & agere poſſe ante euentum conditionis, vel diei, licèt videantur refragari *textus in l. non poteſt videri, & in l. non quemadmodum, ff. de iud.* quibus cauetur tra-
65 ctus futuri temporis non poſſe deduci in iudicio, nam iuſta exiſtente
66 cauſa benè poteſt agi, ex dictis per *Afſl. dec. 179. & 108.* vbi optima *additio Vrſill. Suarez alleg. 4. n. 2. & ſeqq.* quem ſequitur *Couarr. variar. reſol. lib. 1. cap. 18. Spin. in Specul. teſtam. gloſ. 19. de maiorat. n. 66.* concordat *textus in l. 1. ad fin. tit. 2. part. 3.* vbi *Gregor. Lopez* in verb. *En el tiempo, que es por venir. Dom. de Franch. dec. 695.* ubi ità iudicatum recenſet *Conſiliar. Ann. conſ. 11. vol. 1.* qui ſcripſit in eadem et cauſa relata per *Dom. de Franch. d. dec. 695. & conſ. 126. vol. 2. Reg. Ron. conſ. 95. lib. 2. Vaſq. de ſucceſſ. creat.*

Digitized by Google

creat.§.6. *n.*46. *Camill.de Medic. conſ.* 148.*Merez de maiorat.in princ.*2.*par. ex n.* 571. *Roſent. de feud. cap.* 9. *n.* 2. *concluſ.* 83. *n.*18. *Dom. Franc.Hieron. Leo dec.Valent.*35.*tom.*1. *Seſſ. dec. Aragon.* 115. *ex n.* 35. *Morl. in Empor.*
67 *vtriuſque iur. par.*1.*q.*8.*n.*10. alijque plures à *Me* congeſti *in Annotation. ad Muſcat. prax.Sac.Conſ.lib.*1.*par.*4. *gloſ. Petendo pag.* 141. *in fin.* verſ. *Ad num. nonum*, vbi contrarium ſectantes indicaui.

Et in terminis allegabam *Felin. in rubr.de treg.& pac. col.fin.* inquientẽ
68 poſſe officium Iudicis implorari, etiam quando quis timet ſe turbari, & hæc eſſe pulchra verba, tradit *Dom. de Franch. d. dec.*256. verſ. *Et Felinus*, concordat *Ludou. Molin. de hiſpan.primog.lib.*1.*cap.*15.*n.*11. verſ. *Vnum tamen*, vbi allegat concordantes *Amendol.in addit.ad D. de Franch. d. dec.* 256. vbi allegat *Semetipſum in d.l.ſi pater*, quem non habeo, & ignoro, ſi alius habeat, & *Io. Grand. de bello exulum fol.* 29. *n.*1. & Regnicolas in dictis capitulis conſeruatorialibus, quæ adduximus hac *ead. obſeru. n.* 4. *& ſeq.* verba faciens de ti-
69 mente ſe turbari, & videbatur mihi ſingulare illud dictum *Affl. in dec.* 2. edita in materia capitulorum Regni de violentijs *n.*6.ibi, *Tamen ſuper violentia notoria poteſt impartiri ſuum officium, vt dicitur in cap. Ad regale faſtigium, quod habet locum etiam in turbatione, & moleſtatione*, & videtur innuere *Dom. March. Belmont.in d.cap. Finis præcepti charitas n.*7. ibi, *Poſſit defendere eum, qui ſe in poſſeſſione eſſe affirmat,& timet potentiam Aduerſarij*; Timor igitur, violentiæ inferendæ
70 efficit, vt ſit concedendum regale præſidium petenti, qui præcauere poteſt, nec expectare violentiam
71 debet ex præcitatis, quæ adeò vera ſunt, vt procedant, etiamſi is, qui petit, dediſſet cauſam timendi, ſecundum *Bart.in l.qui bona*, §.*ſi quis iuſta*, & ibi *Alex.ff.de damn.infect. Clar.in pract.crim.q.*42. *Sola ad Conſtit.Sabau. gloſ.*2.*n.*4. *Giurb. conſ. crim.* 66. *n.*23. *cum trib. ſeqq.* quorum *Ego* memor fui in *d.cap.*11. 1.*tom. diſceptat. n.*34.

Eòque magis in caſu propoſito tenendum ità fore ſubnectebam, quia aliàs vnus ex Dominis Collegis fidem fecit in eodem negotio ſuiſſe violenter actum ex parte Fratrum Minorum de Obſeruantia Se-
72 raphici, annis præcedentibus, vnde ſoliti violentiam inferre præſumuntur eiuſdem voluntatis, ad *tex.in l. ſi cui*, §. *eiſdem*, *ff. de accuſ. Menoch. de præſum. lib.*5. *q.* 32. *Cyn. in l.*2.*n.*2.*in fin.C.de his, quæ vi metuſuè cauſ.fiunt*, *Bald. in l.is,qui propt.met. Iudic. non appell.n.* 3.*&* 4. quem refert, & ſequitur *Philipp. Franc. in cap.fin.de appell. n.* 8. & ibi *Dec. n.* 22. *in fin.* & tenet *Euerar.conſ.*19 *n.*23. *Rebuff.in commẽtar. tom.* 2. *de reſciſſ. contract. gloſ.*22. *n.* 5. *&* 6. inquiens prædicta proce-
73 dere, etiamſi ſemel metus fuit illatus, quò ad vnum contractum, quia tunc præſumitur durare ille metus quòad alios contractus, ſequitur *Auend. in ſuo dictionar.* verb. *Fuerça in fin.* quibus inhæret *Balthaſ. Mongollon.in tract.de his, quæ vi metuſuè cauſ. fiunt cap.*10. §. 2. *n.*3. verſ. *Fallit primò, & cap.*2.§.7.*n.*19.*&* 20.vbi à præ-
74 terito benè arguitur metus ad præſens, *Gram.vot.*10.*n.*5. *Bero. conſ.* 54. *n.*3.*Euerar.in topic. legalib. loc. à tempor.ad tempus n.* 4. *cum ſeqq.* Nam voluntas mutata præſumitur, niſi pro-
75 betur, *l. qui teſtamentum*, vbi *Repeten. communiter, ff. de probat. l. Sancimus, C.de teſta.* & qui ſemel malam
76 habuit voluntatem, in eadem durare cogitatur, *cap. maiores*, §. *fin.* & ibi *gloſ.* in verb. *Perdurare de baptiſm. d. l. Sancimus, C.de teſta. l. Lucius in fin. ff. de legat.* 2. *Epiſcop. Ricc. in prax. fori Eccleſiaſt. reſol.* 77. *n.* 3. *par.* 1. quem *Ego* cum alijs adduxi in 1.*diſceptat.cap.*11. *n.*19.

Et ex his omnibus, in tuto poſitam agnoſcebam iuſtitiam petentium

tium regale præſidium, eò quod timor iuſtus irrepſerat patiendi violentiam, licèt de violentia actuali minimè conſtaret.

SUMMARIUM.

1 *Ites omnes ſine ſuſpictione procedere debent.*
2 *Suſpecto coram Iudice litigare, nihil in Iudicijs periculoſiùs, nihilque duriùs.*
3 *Authores, ſuſpictionem Iudicum agentes, recenſentur.*
4 Io. Petrus Fontanella *ſuſpictionum Iudicum materiam, ſummo ſtudio pertractauit.*
5 Author *indicat ſe alibi in* Annotation. ad Muſcatell. *ſuſpictionum Iudicum materiam pertractaſſe.*
6 *Suſpictio Iudicis de iure ciuili ſufficiebat allegari, nulla cauſa expreſſa, dummodò iurauerit ſe non calumniæ cauſa, ſed vt ius ſuum tueatur allegaſſe ſuſpictionem.*
7 *Iuramētum de iure ciuili requiſitum, quod nō calumniæ cauſa, ſed vt ſuum ius tueatur, ſuſpectum Iudicem dicit, requiritur, etiamſi nō fuerit à Parte aduerſa petitum.*
8 *Cauſa recuſationis de iure canonico eſt exprimenda.*
9 *Suſpictionis Iudicis determinatio non eſt relinquenda conſcientiæ recuſati, nec iuramento recuſanſis.*
10 *Suſpictionum capita hodie per* Pragm. 1. ſub tit. de ſuſpiction. Official. *verſ.* Oltre di ciò, *ſunt ſubſcribenda à Principali, vel ab Aduocato, qui onus cauſæ ſuſtinet.*
11 Ordinatio Regni Portugalliæ *ſtatuit ſuſpictiones Officialium nō aliter recipiēdas eſſe, quàm ſi ſubſcribātur ab Aduocato, qui onus cauſæ ſuſtinet, vel à Principali.*
12 *Tempus præfinitum ad ſubſcribendum capita ſuſpictionum, an currat à die primæ recuſationis nulliter factæ, vel à die ſecundæ ſubſcriptionis factæ per Aduocatum literatum.*
13 *Determinatio Senatus Portugalliæ relata per* Cabed. dec. 45. n. 8. *verſ.* Illud etiam, *quod tempus præfiniſum ſuſpictionibus proponendis, currat à die ſecundæ ſubſcriptionis factæ per Aduocatum* literatum, *non autem à die primæ factæ nulliter, quibus innitatur Authoritatibus.*
14 Author *impugnat determinationem Senatus Portugalliæ, apud* Cabed. dec. 45.
15 Bartolus in l. 2. §. non ſolum, ff. ad Tertullian. *enucleatur in pulchro caſu.*
16 *Culpa adſcribitur proponētis capita ſuſpicionum, ſi formam traditam à* Pragmatica *non obſeruat.*
17 *Pragmaticæ dicūtur leges Regni, quia ventilatæ in Conciſtorio Principis.*
18 Domini Regentes Regalem Cancellariam, *dicūtur Proceres Regni.*
19 Dominorum Regentium Cancellariam *Conſilium de iure requiritur in editione pragmaticarum.*
20 *Pragmaticæ ligant omnes à die publicationis poſt duos menſes, niſi aliud ſtatutum fuerit in ipſa publicatione.*
21 *Lex poſtquam eſt promulgata, ligat omnes.*
22 *Suſpictionū capita nulliter ſubſcripta, efficiunt, vt terminus* 40. *dierum à pragmatica præfinitum ad ea ſubſcribendum currat à die ſubſcriptionis nulliter factæ, non autem à die ſecūdæ ſubſcriptionis validæ.*
23 *Culpa non debet culpoſo patrocinari.*
24 *Terminus proponēdi ſuſpictionum capita, non debet per indirectum prorogari.*
25 Bartolus *in loco per* Cabed. allegato, *non reperitur ab* Authore.
26 *Statutum totum, ſi non exhibeatur,* par-

particula ſola an proſit?

27 *Exceptiones dicuntur probatę incontinenti, quando intra terminum à iure aſſignatum inſtantię, & proceſſui principali probantur.*

28 Author *ſuſtinet opinionem, quod terminus dierum 40. prefixus à Regia Pragmatica ad ſubſcribendum ſuſpictionum capita; currat à die ſubſcriptionis primę nulliter factę, non autem à die ſecundę ſubſcriptionis validę.*

ARGVMENTVM.

Iudice coram ſuſpecto litigare, licèt durum ſit, & periculoſum, vndè Imperiali Conſtitutione cautum reperitur omnes lites ſine ſuſpicione procedere debere, nec vlla ſuſpicionis cauſa Iure Ciuili Romanorum attẽto eſſet exprimenda ad Iudicem remouendum, ſed dumtaxat iuriſiurandi vinculo obſtrictus reperiebatur aſſerere non animo calumniandi, ſed ius ſuũ perſequendi ſuſpectum Iudicem allegaſſe, aliter diſponẽte Iure Canonico ſecundum cuius diſpoſitionem, cauſa ſuſpicionis alleganda, & exprimenda erit; Attamen peculiaribus Regionum Conſtitutionibus prouidè ſancitum eſt, ſollemnitates quamplurimas eſſe obſeruandas in proponendis, allegandiſque ſuſpictionibus, pręſertim in Regno, in quo peculiari pragmatica ſanctione in ordine 11. *ſub tit. de ſuſpiction. Official.* verſ. *Oltre di ciò*, promulgata die 2. Nouembris 1611. inter cæteras ordinationes, prouiſum eſt, non eſſe ſuſpictionum capita admittenda, niſi ſubſcribantur à Principali, vel ab eo cauſarũ Patrono, qui onus cauſæ ſuſtinet, quæ ſanè conſtitutio concordantem habet ordinationem Regni Portugalliæ; Hinc celebris, & curioſa orta eſt quæſtio. Poſito quod ſuſpictiones non ſubſcribuntur à perſonis deſignatis per Pragmaticam, & effluxerint nonnulli dies, ſi poſtmodum perſona legitima eas ſubſcripſerit, à qua ſubſcriptione computabuntur 40. dies pręfiniti à Pragmatica, à die nè primæ ſubſcriptionis nulliter, & minus rectè, factæ, vel à die ſecundæ ſubſcriptionis legitimè factæ? quã in re adducto *Georgio Cabedo in deciſione Luſitana* 45. qui allato *Bartolo, & Ludouic. Molin. in locis indicatis*, eam habuit pro veriori, opinionem,

vt

vt tempus ſit computãdum à die ſecundæ ſubſcriptionis ritè factę, non autem à die primę, Contrarium veriùs *Author* exiſtimat, vtque omnium oculis protenſo quaſi digito, inſinuet *Bartoli* placito, & *Ludouici Molinæ* effatui, mirificè, occurrit, ac per veros iuris terminos nonnullis adductis manifeſtum facit.

OBSERVATIO LVIII.

HHumana fugit ratio, abhorretque natura; eos qui in vitæ diſcrimine poſiti videntur, quique bonorum iacturæ inter iurgia, Iudiciarioſque anfractus reperiuntur obnoxij, coram ſuſpecto Iudice litigare, qua de re Imperator Iuſtinianus imperiali reſcripto ſtatuit, ſine
1 ſuſpicione lites omnes procedere debere in *l. apertiſſimi*, ibi, *Sine ſuſpicione lites omnes procedere cordi nobis eſt*, vbi paſſim *Scribentes*, præſertim *Iaſ.*, nec immeritò; cùm nihil in
2 Iudicijs periculoſiùs, quàm coram ſuſpecto Iudice litigare, nihilque duriùs, *cap. quod ſuſpecti 3. q. 5.* vndè *Butr. in cap. dilecti col. 1. in fin. n. 6.* relatus à *Sigiſmun. Scacc. in tract. de*
3 *ſent. & re iud. gloſ 1. q. 1. n. 250. circa fin.* in ea prorupit verba, *Ità graue eſſe habere Lupum pro Paſtore, Homicidam pro Medico, Diſſipatorem pro Cuſtode, Inimicum pro Iudice, ſicuti Tyrannum pro Defenſore*, pluraque notabilia, ac in praxi frequentia, exararunt *Gregor. Lopez, inſigne Hiſpaniarum ornamentum in l. 22. tit. 4. par. 3. Didac. Perez lib. 1. in princ. tit. 5. lib. 3. Ordiriam. Seraph. de priuileg. iuram. priuil. 7. n. 1. Fulu. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 45. n. 1. cum ſeqq. Maſtrill. dec. 151. n. 30. Maynar. dec. 87. lib. 1. Giurb. dec. 48. n. 1. Auguſtin. Barboſ. in Collectan. ſuper d. l. apertiſſimi n. 7. & 8. Decian. reſpon. 26. n. 12. vol. 1. & reſpon. 118 n. 6. vol. 3. Carau. in commentar. ſuper ritib. Magnæ Curiæ Vicariæ rit. 265.* vbi pragmaticarum Regni Sanctionum memoriam habuit, *Reg. Rou. in luculentiſſimis commentar. ad pragmaticas Regni, prag. 1. de ſuſpict. Official. Ill. March. Belmon. Reg. Tap. in enucleatione iuriũ Regni lib. 3. tit. de ſuſpict. Official. pag. mihi 178.* inter quos emicat, ſummo
4 ſtudio ſuſpictionum materiam pertractans, *Io. Petr. Fontanell. in 1. vol. deciſionum Cathaluniæ per 30. deciſiones*, è quibus volumen initium deſumpſit, *Dom. Sac. Conſil. Præſid. in 2. controuerſ. forenſ. cap. 37.* edito, in cauſa quam *Ego* vti Aduocatus defendi, & obtinui, alijq; permulti nõ ſine ingenti labore à *Me* congeſti in
5 *Annotation. ad Muſcatell. ad praxim Sac. Conſil. lib. 1. par. 1. gloſ. 1. Sententia pag. 305. col. 2. cum aliis nouem ſeqq.* vbi plura in praxi frequẽtia amicus Lector inueniet, ex quibus è laboribus ſubleuatum ſe ſentiet.

6 Adeòq; iura ſuſpictiones proponentibus adſtiterunt; vt de iure ciuili, ſimplex ſuſpictionis allegatio ſatis fuerit ad Iudicem remouendũ, nulla licèt cauſa adiecta fuerit, ſecũdum *gloſ. in d. l. apertiſſimi*, in verb. *Recuſare per illum textum*, vbi etiam *Bart. Bald.* & alij adnotarunt, dummodò ſuſpictionem allegans iuriſiurandi vinculo ſe adſtrinxerit non calumniæ cauſa agere, ſed vt ſuum

ius tueatur, itaque de iure Regio ſeruari, ſcripto commendauit magnus ille vir *Didac. Couarr. in practicis quæſtion. cap.26.n.10. ex lib.1. tit.16.*
7 *lib.3. Recopil.1.* idque iuramentum præſtari debere, etiamſi à parte aduerſa non petatur, cui ſententiæ accedit *Gregor. Lopez* Hiſpaniarum praxim inſinuans *in l.11. tit.4. par.3. gloſ. 3. Auendan. in cap. Prætor. 2. par. cap.22. n.12. Didac. Perez in l.1. tit.5. lib. 3. Ordin. Suarez de Paz in prax. par.1. tom. 1. tempor. 11. n. 10.* verſ. *Circa quam, Auguſt. Barboſ. in Collectan. ſuper d. l. apertiſſimi n.47.*

8 Quamuis de iure canon. ſit exprimenda cauſa recuſationis, vt patet ex *cap. Secundò requiris §.1.* & ibi *gloſ.* in verb. *Coram de appell.* quo iure in Regno vtimur, ex peculiari diſpoſitione *d. rit. Magn. Cur. 265.* vbi *Caran. n.6.* verſ. *Noto primò*, & *Reg. Tap. loc. citat.* verſ. *Cauſa ſuſpictionis exprimantur n. 6. Rebuff. ad Conſtit. Gall. tractat. de recuſ. art. 1. gloſ. 3. n.4.* in-
9 quiens non eſſe relinquendam ſuſpicionis deciſionem, nec conſcientiæ recuſati, nec etiam iuramento recuſantis, idque in praxi hodiè ſeruari, fidem præſtat *Reg. Tap. ibid. n. 7. & n. 9. & ſeq.* vbi plures cauſas ſuſpictionum congeſſit, ſicuti *Ego* pariter quamplures alias adnotaui in *d. Annotat. per tot.*

In themate propoſito, de quo extat *pragmatica 11. ſub tit. de ſuſpict. Official.* verſ. *Oltre di cio*, edita de
10 anno 1611. die 2. Nouembris, Regni clauum ſuſtinente Illuſtriſſimo Comite de Lemos iuniore celeberrimo Principe, qua cauetur ſuſpictionum capita ſubſcribenda eſſe à principali, vel ab Aduocato, qui onus cauſæ ſuſtinet, reperi concor-
11 dantem eſſe ordinationem in Regno Portugalliæ per legem Dominicam 32. cuius meminit *Cabed. dec. eiuſdem Regni 45.* verſ. *Illud etiam*, vbi excitat quæſtionem, & refert
12 per Senatum, determinatum fuiſſe dies 45. præfinitos ad ſuſpictionem proponendam non debere currere à die primæ recuſationis nulliter factæ, ſed à die ſecundæ factæ per Ad-
13 uocatum literatum, quam determinationem, ſubdit, habuiſſe fundamentum in doctrina *Bart. in l. ius ciuile, ff. de legi.* & in traditis per *Ludouic. Molin. in tract. de hiſpan. primog. lib. 3. cap. 13. n. 16.* vbi alios citat, quemque in argumentum affert.

Ego verò, qui ſatis facio Senatus Luſitani placita, ob inſignes viros in eo aſſidentes, maximèque æſtimandam cenſeo *Cabedi* authorita-
14 tem, contrarium verius exiſtimo, ex *doctrin. eiuſdem Bart. in l. 2. §. Non ſo-*
15 *lum, ff. ad Tertull.* vbi ponit caſum in termino 30. dierum dato alicui ad comparendum, videlicet decem pro primo, decem pro ſecundo, & decem pro tertio peremptorio, citatus in primo termino, comparuit conſtituendo procuratorem, ſed de validitate procuratorij litigatur, adeò quod tranſeunt illi 30. dies, & demum pronunciatur procuratorium inualidum, & non legitimum, dicit *Bart.* quod erunt elapſi etiam reliqui duo termini, ſi principali poteſt imputari culpa in conſtitutione procuratoris; hic eſt caſus no-
16 ſter, nam culpæ adſcribendum eſt ei, qui ſuſpictionum capita proponit, ſi formam traditam per Prag-
17 maticam, non obſeruat, ſunt etenim Pragmaticæ leges Regni, quia ventilatæ in Conciſtorio Principis, iuxtà dictum *gloſ. in cap. peruenit 101. diſt.* cum voto Dominorum Regen-
18 tium Cancellariam emanatæ, qui Proceres de iure communi appellā-
19 tur, eorumque Conſilium requiritur de iure, vt per *Bal. & Pau. de Caſtr. in l. humanum, C. de legi.* cum alijs per *Me* adductis in *1. diſceptat. cap. 44. ex n. 5.* verſ. *Primò aduertimus*, Eæq; ligant omnes à die publi-
20 cationis poſt duos mēſes, niſi aliud expreſsè ſtatutum fuerit in ipſa publi-

bli-

blicatione, per *textum* expreſſum in *Authen. Vt factæ nouæ conſtitutiones poſt inſinuationes eorum poſt duos menſes valeant*, ibi, *Sancimus ex illo noſtras Conſtitutiones valere, ex quo in commune factæ ſunt manifeſtæ*, & iterum ibi, *Sancimus ſi ſcripta fuerit huiuſmodi lex, hanc poſt duos menſes dati ei temporis valere*, *Dom. Theod. alleg.* 52. *n.* 4. & ante ipſum magiſtraliter de more *Andr. de Iſer. in cap. 1. de pac. tenen. & in rubr. quæ ſint regal. n.* 5. ibi, *quia*
21 *lex poſtquam eſt promulgata, ligat omnes*, vbi *Epiſcop. Lipar. in addit. ad Iſer.* ibi *lit.* L. plures allegat, congeſſi Ego nonnullos in 1. *diſceptat. cap.* 45. *n.* 8. præſertim *Reg. Rou. in prag.* 8. *de extract. animal. n.* 4. verſ. *Dixi primò, & n.* 6. *Dom. de Franch. dec.* 360. *per tot.*

22 Hinc eſt, quod quadrat belliſſimè doctrina *Bart.* in caſu propoſito, nã dùm nulliter fuerunt ſubſcripta capita ſuſpictionum, intelligũtur currere in damnum ea proponentis, 40. illi dies à Pragmatica præſtituti ab ipſo die, quod ſi illis adhuc non elapſis, ſubſcribantur validè, non per hoc deſinẽt numerariã die ſubſcriptionis nulliter factę, quam *Bart.* doctrinam extollit, & ſequitur *Reg. Rou. dec.* 18. *n.* 5. & in caſu ſuo appro-
23 baſſe Sac. Conſil. fatetur; aliàs culpa patrocinaretur culpoſo contra vulgaria, & quilibet ad finem dilatandi poſſet fatagere, quod ſubſcribantur nulliter ſuſpictionum capita, & poſt lapſam maiorem partem termini, ſubſcribere ualidè, & ſic
24 eluderetur diſpoſitio Regiæ Pragmaticæ, quia per indirectum prorogaretur terminus ab illa reſtrictus.

25 Eòque audentiùs præfatæ meæ opinioni calculum præbeo, quia inſpecto *Bart in loc. per Cabed.* allegato *in l. ius ciuile, ff. de legi.* talem textum à *Bartolo* commentatum non inueni, imò in titulo prædicto talem legem incipientem *ius ciuile* non vidi, erit fortaſſe ex Typographi incuria mendoſa allegatio illius legis, & voluit allegare *textum in l. inciuile* 23. *ff. de legi.* At ibi *Bart.* nequidem
26 verbum euomuit in materia, ſolùm quærit An lex illa procedat in ſtatuto, vt niſi totum exhibeatur, particula edita non proſit, Et reſpondẽs, quod particula tantùm debeat exhiberi, per *textum in l. argentarius*, §. *edi autem, ff. de eden. & in l. fin. C. de precib. Imperat. offeren.* Tandem in contraria reſidet opinione tanquã veriori, quod etiam in ſtatuto, totum debeat exhiberi, aſſignans differentiã in ſtatuto, & inſtrumento.

Ludou. Molin. ab eodem *Cabed.* adductus in argumentum, nec tantillum materiam tangit (ſi oculi mei non cæcutiunt) nam ibi *n.* 16. verſ.
27 *Dicetur autem*, inquit exceptiones incontinenti probari, quando intra terminum à iure aſſignatum inſtantiæ, & proceſſui principali probantur, ad quod probandum adducit *textum in l. ſi is à quo*, vbi per *Scribentes. ff. vt in poſſeſſ. legator.* Quid igitur ex hoc ad rumbum quæſtionis noſtræ, in qua agimus, à quo die currat terminus præſtitutus ſuſpictionibus Iudicũ à die nè ſubſcriptionis factæ nulliter contra formam Reg. Pragmaticę, vel à die, quo poſtmodum per Aduocatum, qui onus cauſę ſuſtinet ſubſcriptæ fuerunt? meus non capit intellectus.

28 Vndè licèt aliàs in *Annotation. ad Muſcatell. iam allegat.* ſubdubius in determinatione eiuſmodi quæſiti extiterim, modò tamen re funditùs deguſtata eam indubiam cenſeo, & in praxi ſeruandam fore ſuſtineo.

SVMMARIVM.

1 Deciſio Dom. de Franchis 136. *expenditur.*

2 *Sententia quæ habuit exequutionem paratam, ſi reuocetur, eandem tenere exequutionem, ex quibus comprobetur.*

3 *Actor, & Reus, non debent ad imparia iudi ari.*

4 *Sententia exequutioni demandata ad inſtantiam Actoris, ſi reuocetur, debet pariter ad inſtantiam Rei exequutioni demandari.*

5 *Miſſio in poſſeſſionem, & reuocatio miſſionis in poſſeſſionem, debent procedere à pari.*

6 *Reſcriptum impetratum per Actorem remouens appellationem, intelligitur etiam reſpectu appellantis.*

7 *Aequalitatis cauſa ſeruanda plura includuntur in diſpoſitione, quæ aliàs non includerentur.*

8 *In Iudicijs quaſi contrahitur.*

9 *Contractus debet eſſe eiuſdem naturæ, ac d ſtractus.*

10 Dom. Thomas Anellus Salernitanus Sac. Conſil. Præſes *laudatur.*

11 Deciſio Sac. Conſil. *apud* Præſid. Salernitanum 25. per tot. *recenſetur.*

12 Deciſio Sac. Conſil. *apud* Dom. de Franch. 136 *approbatur a* Præſid. Salernitan. dec. 25. *aliis etiam adductis rationibus.*

13 *Cauſa principalis, eſt eadem cum cauſa appellationis, licèt ſit diuerſa inſtantia.*

14 *Litigantium vni quod conceditur, non debet alteri denegari.*

15 *Priuilegium conceſſum Actori, praecludendo viam appellandi, cenſetur etiā conceſſum Reo in cauſa reconuentionis.*

16 *Primum, & ſecundum beneficium ad pinguius probandum, quod conceditur in Regno perſonis priuilegiatis, eſt quoque proficuum perſonis non priuilegiatis collitigantibus.*

17 *Reus ſi tenetur perſonaliter comparere in Iudicio ad inſtantiam Actoris, tenebitur quoque Actor perſonaliter comparere ad inſtantiam Rei.*

18 *Statutum diſponens legatum poſſe probari per duos teſtes, procedit etiam reſpectu probationis reuocationis legati.*

19 Dom. Io. Baptiſta Thorus *laudatur.*

20 *Sententia reuocata, intelligitur reuocata exequutio.*

21 *Determinatio allata per* Regent. Salernitan. dec. 25. *fu t diuerſa ab ea, quam recenſet* Dom. de Franch, dec. 136.

22 Deciſio Dom de Franchis 136. *plures habet ſectatores.*

23 *Collitigans, ſi ex priuilegio non ſoluit expenſas litis, vel aliter non poteſt cogi, minus tenebitur altera pars ſoluere, licèt videatur redundare in praiudicium Actuarÿ.*

24 *Aequalitas, qualiter ſit ſeruanda in iudicÿs.*

25 Stephanus Gratianus dec. 220 *approbat deciſionem* Dom. de Franch, 136.

26 *Retractata ſententia, quæ habuit exequutionem, & ipſa exequutio retractanda eſt.*

27 *Dotis cauſa, cuius exequutio non impeditur, ſi poſtmodum ſententia pro ea lata, retractatur, & ipſa exequutio retractanda venit, nullo refragante priuilegio dotali, etiamſi bona reperiuntur penès virum.*

28 *Sententia exequutioni demandata, ſi nulla declaratur, ſtatim reuocatur exequutio.*

29 *Stylus Curiæ Romanæ, non eſt ad alias Curias extendendus.*

30 Deciſio 136. Dom. de Franchis *impugnatur* à Dom. Regente Rouito in prag. 2. n. 8. *verſ.* Et quid ſi, tit. de appellation.

31 *Prag-*

31 *Pragmatica prabens exequutionem decreto aſſiſtentia, vtrum procedat in decreto tantùm affirmatiuo, vel etiam in negatiuo?*

32 *Appellatio competens à poſſeſſorio adipiſcenda, an etiam procedat, ſi feratur ſententia per verba negatiua.*

33 *Condemnandi poteſtas, non ſemper à pari procedit cum poteſtate abſoluēdi.*

34 Dom. Scipio Rouitus Regens, *dubius extitit* in dec. Dom. de Franchis 136.

35 Author *impulſus à dubietate, quam habuit* Dom. Regens Rouitus, *circa* deciſionem 136. D. de Franchis, *calamum arripuit, pro enucleatione deciſionis pradicta.*

36 Hieronymus de Ceuallos in tractat. commun. contra commun. tom. 4. q. 897. n. 862. *verſ.* Ex qua reſolutione, *videtur recedere à* deciſione Dom. de Franchis 136. *ex pluribus.*

37 *Virtus exequutionis tribuitur prima ſententia, & non aliis, nam aliàs daretur proceſſus in infinitum.*

38 *Circuitus eſt vitandus.*

39 *Exequutio prima ſententia, poſtquam habuit effectum ſuum ſemel, ceſſat quò ad ſecundam inſtantiam effectus via exequutiua, qua interim, quod lis nō finitur, extincta eſt, & ſic via ordinaria aduerſus ſententiam primam procedendum eſt.*

40 *Creditor, cui res fuit addicta virtute rei iudicata, ſi euicta fuerit, non poteſt amplius creditor agere via exequutiua, quia virtus, & effectus exequutionis fuit iam extinctus per ſententiam primam addictionis.*

41 *Cauſa ſemel effecta ordinaria, ſemper remanet ordinaria, & appellabilis.*

42 *Inſtrumentum habens exequutionem paratam, ſi fuerit ob Iudicis imperitiam vulneratum, & reductum ad viam ordinariam, quando poſſit exequi de iure canonico.*

43 *Res ſemel effecta alienabilis, ſemper remanet alienabilis.*

44 *Res qua ſemel exiuit de trunco, & familia, non dicitur amplius de trunco, vt ſit locus retractui.*

45 *Tranſmiſſibile ſemel effectum, ſemper remanet tranſmiſſibile.*

46 *Res ſemel effecta Curialis, ſemper remanet Curialis.*

47 *Cauſa ſemel commiſſa Cardinali, nunquam committitur inferiori.*

48 *Beneficium ſemel affectum, ſemper remanet affectum.*

49 Hieronymus Ceuallos *tradit valdè dubiam reddi ſuam quaſtionem ex* deciſione 136. Dom. de Franchis, *& quod practica generalis omnium Tribunalium, tam Eccleſiaſticorum, quàm Sacularium eſt contraria dicta deciſioni.*

50 *Determinatio Regalis Cācellaria Pinciana contra* deciſ. 136. Dom. de Franchis, *adducta à* Hieronymo Ceuallos in loc. indicato *adducitur.*

51 Dom. Scipionis Rouiti Regentis *placito* in prag. 2. de appellat. *occurritur.*

52 *Iura loquentia in ſententia dante, procedere debent etiam in ſententia reuocante datum, quando par concurrit ratio.*

53 *Diſpoſita in contractu, vigent etiam in diſtracta.*

54 *Pragmatica loquens in decreto aſſiſtētia affirmatiuo, viget quoq; in decreto aſſiſtentia reuocatorio cum eadem concurrat ratio, & maior.*

55 *Statuta ex identitate rationis, extenduntur ad ſimilia.*

56 *Statutum, aut lex ex identitate rationis non dicitur extēdi, ſed enucleari.*

57 *Priuilegium exequutionis ſententia aſſiſtentia tributum, ex clauſulis in inſtrumento appoſitis ortum habet.*

58 *Aſſiſtentia decreto reuocato, clauſula in inſtrumento appoſita, ex quibus aſſiſtentia praſtatur, remanent ſine virtute operandi.*

59 *Victor non poteſt retinere bona ab ipſo poſſeſſa, virtute ſententia, ſi ſentētia retractatur.*

60 *Sententia in irritum redacta, cuius virtute*

Digitized by Google

tute victor bona poſſidebat, tenetur ad bonorum prædictorum reſtitutionem vnà cum fructibus.

61 Author *allegauit pro Carolo Caracciolo ob ſentētiam in irritum redactā, teneri poſſeſſorem ad reſtitutionem rei poſſeſſæ vnà cum fructibus.*

62 *Rei, in ſententijs abſolutorijs, maiori potiuntur priuilegio, quàm Actores in condemnatorijs.*

63 *Statuta faciliùs extenduntur de vno caſu ad alium, quando concernunt fauorem, ex maiorate rationis.*

64 Dom. Io. Dominicus Gaito, *laudatur.*

65 *Pragmatica præbens exequutionem ſētentiæ aſſiſtentiæ comprahendit cauſam appellationis ex vi comprahenſiua.*

66 Iacobinus de Sancto Georg. in loc. indicato *enucleatur.*

Appellatio à ſententia poſſeſſorij adipiſcendæ per verba negatiuè prolata, an concedatur.

68 Horatius Barbatus *ſtudet applicare intellectum ad* prag. 2. de Aſſiſtentia, loco indicato.

69 Horatius Barbatus *eò quod inſitum habuit animum contradicendi* Dom. Gaito, *ab* Authore *obiurgatur.*

70 Author *occurrit primo aſſumpto* Hieronymi Ceuallos *contra* dec. 136. Dom. de Franchis.

71 *Progreſſus in infinitum non benè adducitur à* Hieronymo Ceuallos *in theſi propoſita.*

72 *Via exequutiua non datur contra tertium poſſeſſorem.*

73 *Euicta re, quare actio non reuiuiſcit contra eum, qui rem prædictam dedit inſolutum, & via ordinaria ſit agendum.*

74 *Ratio adducta à* Hieronymo Ceuallos *de cauſa ſemel effecta ordinaria, quod ſemper talis remanet ab* Authore *diſpungitur.*

75 *Ordinariè dum agitur, actus ordinatorij præcedere debent ſententiam.*

76 *Appellabilis cauſa effecta, quomodo ſit accipienda quò ad effectum deuolutiuum, ſiue ſuſpenſiuum.*

77 *Appellatio dicitur theriaca contra venenum iniuſtitiæ primæ ſententiæ.*

78 Deciſio Dom. de Franch. 136. *vndique approbata ſecernitur, contrarijs omnibus reſolutis.*

79 *Iudex concedens tenutam parte non citata, debet eam reuocare etiam altera parte non citata in reuocatione.*

80 Author *approbatam vndique tradit* deciſionem 136. Dom. de Franchis.

81 *Articulus iuris dubius bis deciſus per Sac. Conſilium, non eſt vlterius in controuerſiam adducendus.*

ARGVMENTVM.

Pragmaticæ Regni ſub *tit. de Aſſiſtentia, & 2. de appellat.* prębentes exequutionem paratam ſententiis prolatis in Iudicio prędicto; An eandem vim tribuant ſententiis reuocatoriis, vt eodem modo exequutio prędtita Actori, ſit quoque Reo poſtmodum vinceti attribuenda? quo loci pluribus ex vi ęqualitatis ſeruādę adductis, & ex identitate rationis ponderatis in mediū, pro appellante; affertur celebris determinatio Sacri Conſilii, apud ipſius *Præſidem Dom. Vincentium de Franchis dec.* 136. vbi ita iudicatū recenſet; Hinc *Author*, dùm

cū

ex plurium Codicum reuolutione obſeruauerit nonnullos addubitaſſe contra prędictam determinationem, ſicuti peregit *Dom. Regens Scipio Rouitus in prag. 2. de appellation. n* 8. poſteritati inſinuans eſſe in facti contingẽtia ſuper adductis *in d. deciſ.* cogitandum, alios verò omninò illi contradicentes ſeſe prębuiſſe, qualis fuit *Hieronymus Ceuallos in tractat. Communium contra communes, q.* 897. *n.* 862. verſ. *Ex qua reſolutione*, & iterum in *tractat. de cognition. per viam violent. q.* 24. *n.* 75. *par.* 2. vbi determinationem in cõtrarium emanatam à Regali Cancellaria Princiana extollit, ſubdens ita in Tribunalibus Hiſpanię practicari; ſatis ſuo conſuluiſſe muneri putauit, ſi adductis ſingulis iis Authoribus, rationibuſq; diſpunctis, quibus prędicti Authores impulſum habuerunt, vt determinationẽ Sac. Conſil. dubiam relinquerent, & ab ea totaliter recederent, omnibus occurreret, adeòquod ſublatis contrarijs, ac minus ſubſiſtentibus fundamentis, in quibus eorum Cõtradictionum cardo vertebatur, methodicè relatis, de veritate, & iuſtitia *d. deciſionis* 136. nullibi fore addubitandum inſinuat, itaq; in poſterum determinari debere ſuadet, adducto in Collegam *Dom. de Franch.* altero eiuſdem Sacri Conſilii *Præside Thoma Anello Salernitano in dec.* 25. qui ità pariter iudicatum de anno 1586. poſteritati commendauit, alioſque plures tùm exteros, qualis fuit *Stephanus Gratianus dec.* 220. tùm ex Noſtratibus nempè *Dom. Jo. Dominicus Gaito* eruditiſſimus, ac pariter doctus Iureconſultus in celebri *tractat. de credito, cap.* 4. *quæſit.* 7. *ex n.* 895. verſ. *Verumtamen*, & *Abbas Horatius Barbatus in ſuis Commentarijs ſuper prag. de Aſſiſtentia, gloſ.* 1. *n.* 52. verſ. *Et quamuis*, congerens, qui determinationi Sacri Conſil. ſe ſubſcripſerũt, non incomptè, ad maiorem eiuſdem deciſionis comprobationem, aggregauit.

O B-

OBSERVATIO LIX.

1 Anè deciſio Sac. Reg.
Conſil. apud *D. Præſi-*
dentem de Franchis, in
themate adducta, pro
affirmatiua opinio-
ne, quæ extitit declaratum, ſenten-
tiã eodem priuilegio, quo exequu-
tionem obtinuit, eodem eſſe pariter
metiendam, quoad reuocationem,
2 ijs præcipuis comprobata fuit ratio-
nibus, & fundamentis.

Primò, quia Actor, & Reus non
3 debent ad imparia iudicari, vnde
quemadmodum ad inſtãtiam Acto-
4 ris fuit mandata ſententia exequu-
tioni, ità debet ad inſtantiam Rei, ei-
dem fieri exequutio bonorum.

Secundò, quia à pari procedit
5 miſſio in poſſeſſionem, & reuocatio
ipſius miſſionis, *Bal. per illum textum*
in l. Iudex, C. comminatones, vel Epiſto-
las, refert, & ſequitur *Dec. in l. tanquam*
iubere 2. notab. ff. de iuriſd. omn. Iu-
dic. vndè quemadmodum ſententia
lata ſuper aſſiſtentia, cuius virtute
Actor, fuit mediante appretio, & ad-
iudicatione, poſitus in poſſeſſione,
fuit exequutioni demandata, ità &
reuocatio ipſius immiſſionis.

Tertiò, reſcriptum impetratum
6 per Actorem, remouens appellatio-
nem, intelligitur remouere etiam
reſpectu ipſius appellantis, ſecũdum
Baldum in cap. 1. in fin. extr. de reſcript.
ſequitur *Felin. in rubr. de reſcrip. col.*
2. verſ. Conſidera.

Quartò, aſſerit *Dom. de Franch. Sac.*
7 *Conſ.* reſpexiſſe ad æquitatem, vt ſer-
uaretur æqualitas, pro qua ſeruãda
multa includuntur in diſpoſitione,
quæ aliàs non includerentur, addu-
cens *Crau. conſ. 133. col. 3.* verſ. *Sextò*
poteſt, vol. 1.

Quintò, in Iudicijs quaſi contra-
8 hitur *l. 3. §. Idem ſcribit, ff. de pecul.* ex
quo axiomate ſuccedit regula, quod
9 eiuſdem naturæ eſt contractus, ac
diſtractus, ex dictis per *Bald. in d. l.*
iubere 2. notab. in fin. & eundemet
Præſiden. dec. 48. cui inhæret *Senatus*
Pedemontanus, teſte *Theſ. dec. 122.*
Quibus attentis ità iudicauit Sac.
Conſil. de anno 1577. in cauſa Pom-
pei Albertini cùm Camillo Alberti-
no, referente *Dom. de Franch.* ſicuti
ipſemet præſtat fidem in *d. dec. 136.*
n. 2. & fin.

Reperi tamen eundem articulum
tetigiſſe *Regentem Thomam Anellum*
10 *Salernitanum Sac. Conſil. Præſid.* qui
ex Aduocatione plurium annorum
dignè expleto munere, ad Supre-
morum Magiſtratuum apices, ob
eius inſignem doctrinam, & peritiã,
fuit euectus *in deciſ. 25. per tot.* longè
poſt obitum *Dom. de Franch.* editã,
11 vbi *n. 1.* inquit Dominos Conſilia-
rios de Aula Domini Altomaris ex-
titiſſe in diſparitate votorum, quod-
que ipſe inclinauit in opinionem,
quod ſicuti ſententia præſtans aſſi-
ſtentiam, habet exequutionem pa-
ratam, ità ſententia reuocans aſſi-
12 ſtentiam præſtitam; nedùm ex ad-
ductis per *Dom. de Franch.* ibi, quem
non allegat, verùm etiam ex alijs
rationibus, quarum

Prima eſt; quia cauſa appellatio-
13 nis eſt eadem cum cauſa principa-
li, licèt ſit diuerſa inſtantia, ſecun-
dum *Afflict. dec. 10. n. 2. Rot. Rom. in no-*
uis dec. 2. de procur. non debet igitur
14 vni ex litigantibus concedi, quod
alteri denegatur, ad *textum in l. non*
debet, ff. de regu. iur. gloſ. in cap. 2. de
mut. pet. vbi eſt *textus*, quod priuile-
15 gium conceſſum Actori præcludẽ-
do viam appellandi, cenſetur con-
ceſſum Reo in cauſa reconuentio-
nis, & ſic non ſolùm in eadem cau-
ſa, ſed in reconuentione, ſecundum
Abb. ibi.

Secunda ratio depromitur à *Reg.*
Sa-

16 *Salernit. ibi n.* 4. quia prima, & ſecūda reſtitutio in integrum ad pinguius probandam in iudicijs, quæ competit perſonis priuilegiatis, vigore *Conſtitutionis Regn. Obſcuritatem,* quam Pragmatici appellant primum, & ſecundum beneficium, ſi conceditur ad inſtantiam Actoris, eſt quoq; proficuum Reo ſecundum diſpoſitionem textus *in l. petendæ, C. de tempor. in integr. reſtit.*

Tertia aſſertur ratio ab eodem *Regen. Salernit. n.* 5. Nam ſi Reus ad
17 inſtantiam Actoris in iudicio perſonaliter comparere tenetur, pariter Actor comparere tenebitur ad inſtantiam Rei, ex adductis in *cap.* 1. *col.* 2. verſ. *Quid ſi actor de dol. & contum. in* 6.

Quarta ratio expenſa à *Reg. Salernitano n.* 7. *ex Baldi* placito deſumitur, qui *in l. fin.* C. *de fideicom.* tra-
18 dit, quod ſi ſtatutum diſponit poſſe legatum probari per duos teſtes, ex hoc eodem ſtatuto poterit probari legati reuocatio pariter per duos teſtes, ex quibus ità iudicatum recenſet per Sac. Conſil. de anno 1568. quodque poſtmodum interrogauit Conſiliarios Aulæ Dom. de Curte, qui idem ſibi dixerunt, eamque approbat determinationem in *Addit.*
19 *ad Salernit. Dom. Io. Bapt. Thor.* omni virtutum genere decoratus plures alios adducens *n.* 1. aliamque ſubnectens rationem *n.* 2. ex *gloſ. fin.* in verb. *quia in cap. accedens Vt lit. non conteſt.* quia ſententia reuocata, in-
20 telligitur reuocata, exequutio, licèt nihil in ſententia dicatur, quæ videtur mihi puuctualis ad caſum, ibique approbarunt *Bal. & Barbat. n.* 76 *Ann. alleg.* 93. *n.* 2. *& ſing.* 472. & per prius idem *Dom. Thor. in Compend. deciſſ. Regn.* verb. *Sententia aſſiſtentię*
21 *par.* 1. & licèt *in addit. ad Reg. Salernit. in princip.* afferat de eadem determinatione mentionem egiſſe *Dom. de Franch. in d. dec.* 136. attamen fuit iudicatura in alia facti ſpecie, nam determinatio allata per *Regen. Salernitan.* emanauit de anno 1568. illa verò per *Dom. de Franch.* de anno 1577. ſicuti modò indicaui.

Nec defuerunt permulti alij non languidæ fidei Authores, qui deter-
22 minationibus prædictis ſuum adhibuerunt calculum, tùm ex Noſtratibus, cùm exteris, quorum Anteſignanum facimus *Ill. Marchion. Belmont. Regen. Tap. in ſuo Cod. Iuris Regni, prag.* 5. *n.* 6. *de offic. Sac. Conſ. & in prag.* 37. *n.* 13. *de offic. procur. Cæſar.* relatus à *Thor. in d. addit. ad Regen. Salernit. n.* 1. *& in prag.* 1. *de aſſiſten. n.* 5. verſ. *Et quantam in* 3. *lib. iur. Regn. fol. mihi* 226. *col.* 2. *Franc. Viu. dec.* 286. ſeu mauis quæſt. *n.* 8. verſ. *Nec in præſentia*, vbi ità ipſo aſſidente in Regia Audientia Terræ Bari, iudicatum refert de anno 1589. ſub die 9. Iunij in cauſa vertente inter Beatricem Nennam, & Donatam Græcam ex vna, & Aſcolanum Saſſum ex altera, *Io. de Amic. conſ.* 92. *n.* 5. verſ. *Et in tantum*, qui approbat
23 æqualitatem ſeruandam in iudicijs, adeò quod ſi ex collitigantibus alter, ex priuilegio non ſoluit expenſas litis, vel aliter non poteſt cogi, minus tenetur altera pars ſoluere, licèt videatur redundare in præiudicium Actuarij, id quod putat mirabile per *textum in l. in ſacris,* verſ. *Quoniam,* vbi *Luc. de Penn. C. de proxim. Sacror. Scrinior. lib.* 12. mihique ſatis arridet ad confirmationem *d. deciſionis Dom. de Franch.* 136. *Carau.*
24 qui nonnulla aduertit in materia ſeruandi æqualitatem in iudicijs, in *rit. Magn. Cur.* 46. *n.* 13. *Conſiliar. Paſchal. in tractat. de virib. patr. poteſt. par.* 1. *cap.* 8. *n.* 145. verſ. *Et ſi contingat,* vbi meminit *Regentis Rouiti* mox allegandi. *Carau. in rit.* 46. *n.* 1. vbi per ſeptem caſus eruditè diſcurrit qualiter æquitas ſit ſeruanda, *Muſcatell. inſignis Practicus in prax. Sac. Conſil. lib.* 1. *par.* 7. *gloſ. Condemnando n.*

114. qui deciſionem *Dom.de Franch.*
approbat, nonnulla per *Addent. ad*
*d.deciſ.*136.
Exteri quoq; copias præſtant au-
xiliares *Dom.de Franch.*, preſertim
*Stephan.Gratian.dec.*220. *per tot.* licèt
25 præfatæ *deciſ.*136. non meminerit,
ipſe etenim in eadem facti ſpecie
tradit *n.* 10. fuiſſe deciſum eſſe con-
26 cedendam retractationem exequu-
tionis factæ vigore ſententiæ reuo-
catæ, idque verſ.*Idem*, inſinuat pro-
cedere in cauſa dotis, in qua non
retardatur exequutio per appella-
tionem, nam ſi poſteà feratur ſentē-
27 tia cōtra ipſam mulierem, exequu-
tio facta reuocabitur, & bona adiu-
dicata mulieri virtute primæ ſen-
tentiæ reuocantur, & auferuntur,
non ſolùm contra mulierem, ſed
etiam contra virum habentem cau-
ſam ab ea, ad quod adducit *Bald.*
*Nouell.de dot.par.*12.*& vlt.q.*23.*n.*69.
ſequutam à *Lancell.de attentat.*3.*par.*
*cap.*24.*n.*50. *q.*1. *tom.*5. *Contard.in l.*
*vnic.C.ſi de momen.poſſeſſ.n.*3. ſubdit-
que *Gratian.* peroptiuè *d. dec.* 220.
*n.*6. *& ſeq.* prefata locum ſibi vin-
28 dicare, etiamſi ſententia nulla de-
claratur, *Contard. loc.citat. limit.*7. in
verb. *Ratione nullitatis n.* 55. idemq;
Gratian.in addit. ad ſeipſum in d.deciſ.
220. *n.*1. allegat *Dom de Franch.* in
toties recenſita *dec.* 136. vbi inquit
29 in Curia Romana ſtilum eſſe con-
trarium, non tamen extendendum
ad alia loca non ſubiecta, & aliqua
adnotauit *Gratian.dec.*74. *n.*7. *Mar-*
ſil.ſing. 379. *Magon. dec. Lucen.* 62.
n. 7.
30 Sed aduerſus *Dom. de Franch.* in-
ſurgit, modeſtè tamen *Dom.Reg.Ro-*
*uit.in d.prag.*2.*de appellat.n.*8.verſ. *Et*
quid ſi, vbi proponens quæſtionem
d. dec. 136. adducto *Dom. de Franch.*
inquit pragmaticam prębentem
31 exequutionem decreto aſſiſtentiæ,
loqui tantum in decreto affirmati-
uo, quando ſcil. præſtatur aſſiſten-
tia; ſecus verò eſſe in decreto nega-
tiuo, quando reuocatur ſententia
aſſiſtentiæ;ad quod probandum,in-
quit facere tradita per *Iacobin. de*
*Sancto Georg.in l.fin.n.*56. *C. de ed &.*
32 *Diu. Adrian. tollen.* vbi ait, quod li-
cèt à poſſeſſorio adipiſcendæ non
poſſit appellari, tamen limitatur ſi
33 ſententia feratur per verba negati-
ua, & non ſemper à pari procedunt
poteſtates condemnandi, vel abſol-
uendi, ex traditis per *Grott. in repet.*
*cap.Paſtoralis, §.verum notab.*5. *de ap-*
34 *pell.* ſubdens *Reg.Rou.*ibi *n.*10.*Et ideò*
dùm caſus acciderit, erit vlterius cogi-
tandum, cuius celeberrimi viri ver-
35 ba impulerūt me ad eiuſmodi pro-
poſitionem enucleandam, calamum
arripere, vt poſteris indubia perma-
neret.
Vrgent rursùs contra *d. dec.* 136.
36 quæ pleno calamo exarauit *Hieron.*
de Ceuall. in tractat. commun. contra
*comm.tom.*4.*quæſt.*897.*n.*862. verſ. *Ex*
qua reſolutione, vbi ex pluribus ſua-
dere nititur,quod ſi prima ſententia
exequutioni demandata fuerit, &
deindè reuocata, non per hoc exe-
quutio retractabitur, ſi ab ea appel-
latum fuerit, ſed expectandus eſt
exitus appellationis ab hac ſecunda
ſententia interpoſitæ, pluribus iti-
dem medijs rem diſcutiens.
37 Et Primò, quia virtus exequu-
tionis tribuitur primæ ſententiæ,&
non alijs, nam aliàs daretur pro-
ceſſus in infinitum, vt nunc prima,
ſtatim ſecunda, & illicò tertia exe-
quutioni mandentur, ex quo maxi-
ma damna,& incommoda pateren-
38 tur litigatores, vndè circuitus eſt
vitandus, ad quod adducit *Ceuall.*
loc.cit. textum in l.conuenire, ff.de pact.
dotal.
Secundò inquit *Ceuall. n.* 864. *&*
39 *ſeq.* verſ. *Pro qua ſententia*, exequu-
tionem primę ſententiæ, poſtquam
iam habuit effectum ſuum ſemel,
ceſſare quoad ſecundam inſtantiam
effectus vię exequutiuæ, quæ inte-
rim, quod ſi lis non finitur,extincta
eſt

eſt, & ſic via ordinaria aduerſus ſen-
tentiam primam procedendum eſt,
per *textum in l. à Diuo Pio*, *§. Si poſt*
addictum, *ff. de re iud.* vbi traditur,
40 quod ſi res addicta creditori exe-
quenti vigore rei iudicatę, pro de-
biti ſolutione euicta fuerit, non po-
teſt amplius creditor agere via exe-
quutiua, quia iam virtus, & effectus
exequutionis extinctus fuit per ſen-
tentiam primam addictionis, ex do-
ctrina *Bart. in d. §. ſi poſt addictum n.*
1. Iaſ in l. eleganter 24. n. 2. ff. de pigno-
rat. action. l. ſi pro fundo, C. *de tranſ.*
gloſ. fin. in l. ſi fundum, C. *de euiction:*
Parlador. lib. 2. rer. quotidian. cap. fin.
4. par. §. 16. n. 20. & 21. Ludou. dec. Pe-
ruſ. 111. à n. 9.

41 Tertiò adſtruit *Ceuall. n.* 866. quia
cauſa ſemel effecta ordinaria, ſem-
per remanet ordinaria, & appella-
bilis, ex traditis per *Lancellottum de*
attentat. 2. par. cap. 4. in præfat. n. 572.
& in cap. 12. limit. 24. n. 18. Rot. Rom.
dec. 132. in 1. par. diuerſor. Pontan. de
alim. cap. 19. n. 7.

42 Quartò inquit *Ceuall. n.* 868. verſ.
Rurſus, ſi inſtrumentum guarenti-
giatum habens de iure paratam exe-
quutionem, fuit vulneratum ex im-
peritia iudicantis, proferendo ſen-
tentiam contra Reum reuocando
exequutiuam, tunc ratione dictę
reuocationis, & vulnerationis, non
poteſt amplius inſtrumentum exe-
quutioni demandari, donec fauore
exequutionis ſint tres ſententię cō-
formes de iure canonico, ſecundum
Rot. dec. 132. in 2. par. diuerſor. & in
vna Firmana penſionis 14. *Decembris*
1592. & *in Romana cenſus* 28. *Ianua-*
rij 1599. vt docet *Hieronymus Gon-*
zales ſuper gloſ. 6. n. 202.

Quintò tuetur ſuam opinionem
Ceuall. ex adductis per *Gonzales loc.*
43 *mox citat.* qui adducit plura ſimilia,
quod res ſemel effecta alienabilis,
ſemper remanet alienabilis, *l. pater*
filium 28. §. *quindecim libertis*, *ff. de*
legat. 3. vbi *Bart. & DD. Molin. de hiſ-*
pan. primog. lib. 1. cap. 10. n. 7. Caſſador.
dec. 8. de reſcrip. Et res, quę ſemel
44 exiuit de trunco, & familia, non di-
citur amplius de trunco, vt ſit locus
retractui, ſecundum *Gomez. in l. 40.*
Taur. n. 34. in fin. & in l. 70. Taur. n.
44. Guttier. conſ. 21. ex n. 16. Tiraq. de
retract. lignag. §. 5. gloſ. 9. n. 19. Itidē
45 ſemel tranſmiſſibile, ſemper rema-
net tranſmiſſibile, *l. videamus*, *ff. quod*
46 *met. cauſ.* & ſemel effecta Curialis,
ſemper remanet Curialis, *Rot. decis.*
43. *de appell.* & ſemel cauſa remiſſa
47 Cardinali, nunquam committitur
inferiori, *Gomez. in compen. ſignaturæ*
48 *n. 48.* & beneficium ſemel affectum,
ſemper remanet affectum, *Rot. dec.*
16. de præben. in antiquis, ex quibus, &
alijs ſimilibus ſuadere nititur cau-
ſam ſemel effectam ordinariam, ſem-
per remanere appellabilem, & ordi-
nariam.

49 Et adducens poſtmodùm *Ceuall.*
ex *n.* 883. verſ. *Sed pro contraria*, ea
quę pro deciſione *Dom. de Franch.*
136. ſtringunt, eandem memorans
deciſionem *n.* 895. non potuit ne-
gare, quod d. deciſio reddit multum
dubiam ſuam quęſtionem, ſubdit
tamen immediatè *n.* 897. verſ. *Sed*
aduerſus practicam generalem om-
nium Tribunalium, tàm Eccleſiaſti-
corum, quàm Sęcularium eſſe con-
tra dictam deciſionē *Dom. de Franch.*
& repetens eandem quęſtionem de
verbo ad verbum idemet *Ceuall. in*
50 *in tractat. de cognition. per viam vio-*
lentiæ 2. par. q. 24. n. 75. inquit ità in
Tribunalibus Hiſpanię practicari, &
nuper fuiſſe ſic iudicatum in *Regali*
Cancellaria Pinciana in quadam Cap-
pellania Oppidi de Sepes, non obſtante
appellatione, ſeruando practicam
Tribunalis Hiſpanię, *ipſemet* fidem
pręſtat.

Occurrendum eſt igitur obiectis:

Et quatenus ad *Regen. Rouit.* pla-
citum attinet, quod *prag.* dans exe-
51 quutionem decretis aſſiſtentię, lo-
quatur in decreto affirmatiuo, non

autem negatiuo quale eſt reuocatorium affirmatiui, ex *doctrin. Iacobin. à Sanct. Georg.* modo allegata, & ex
52 dictis per *Crot.* adductum per eumdem et *Dom. Rou.* cuius *Nos* meminimus *n.* 30. illud minimè refragatur, nam etiam iura loquentia in ſentẽtia dante, procedere debent etiam in ſententia reuocante datum, quãdo par concurrit ratio, ſicuti vno ore fatentur DD. diſpoſita de con-
53 tractu locum ſibi vindicare etiam in diſtractu, vnde pragmatica lo-
54 quens de decreto aſſiſtentię affirmatiuo, viget quoque in decreto aſſiſtentię reuocatorio, cum eadem concurrat ratio, & maior; ſtatuta enim ex identitate rationis exten-
55 duntur ad ſimilia, ad *textum in l. illud, ff. ad l. Aquil. cum ſexcentis concordantibus*, & probat *Euerard. in loc. à ratione legis larga*, quo in caſu non dicitur lex extendi, vel ſtatutum,
56 ſed enucleari, vt communiter teneri tradit *Menoch. de recuper. poſſeſſ. remed.* 14. *n.* 18. *cum ſeq. Proſper Farinacius in fragm. par.* 1 *lit. E.* verb. *Extenſio n.* 50. *cum multis ſeqq.* quod au-
57 tem eadrm ratio concurrat, indè dignoſcitur, nam priuilegium exequutionis tributum huic ſententię, datum cenſetur ob ſalutares illas clauſulas in inſtrumento contentas, quas enucleat magiſtraliter de more *Reg. Rou. in prag.* 1. *de aſſiſten. per tot.* pręſertim *n.* 24. & ex illis remedijs cumulatis datur aſſiſtentia, mo-
58 dò quando decretum aſſiſtentię reuocatur, clauſulę illę, & remedia cumulata nullum retinẽt robur, ac
59 ſi non eſſent, quomodò igitur poterit nunc victus retinere bona ſibi conceſſa vigore ſententię, quæ tunc vti victori iuſtum prębebat titulum, ſi titulus ille, data reuocatione ſententiæ, redactus fuit ad non titulũ? *textum* habemus de hoc capitalem in *l. filio, §. contra tabulas, ff. de inoffic. teſta.* quem meritò extollit, & ſingu-
60 larem præconizat *Ludou. Rom. conſ.* 454. ibi etenim redacta in irritum ſententia, cuius contemplatione in re poſſeſſor tenebatur, res ipſa cum fructibus reſtituitur, quem textum loqui indifferenter etiam in fructibus percipiendis, tenet *Oſaſc. deciſ.* 160. *n.* 12. *Natt. conſ.* 535. *Menoch. de recuper. poſſeſſ. remed.* 15. *n.* 638. *Becc. conſ.* 95. *n.* 5. *Hipolit. Montaner. ad Oliban. de action. par.* 2. *lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 14. *Maſtr. dec.* 29. *n.* 7. *Mut. dec.* 10. *n.* 17. vbi ſatis pulchrè, quos *Ego* adduxi
61 in famigerata illa cauſa D. Caroli Caraccioli cùm patrimonio Marchionis Lauelli, de qua extat *meum reſponſum in* 1. *diſceptat. forenſ. cap.* 1. *n.* 18. *cum ſeqq.* & docto ſuo calamo agit *Ill. Dom. Præceptor meus March. Ramon. Sac. Conſil. emeritiſſimus Præſes in* 2. *controuerſ. forenſ. cap.* qui vti vnus ex votantibus in cauſa prędicta interfuit.

Vlteriùs; ſi verum eſt creditores obtinentes pro eorum credito ſententias aſſiſtentiæ, ob remedia prędicta cumulata, eſſe priuilegiatos in exequutione, quantò magis priuilegiari debent debitores vigore iuriũ eis competentium obtinentes re-
62 uocatoriam aſſiſtentiæ? nam maiori priuilegio potiuntur Rei in ſententijs abſolutorijs, quàm Actores in condemnatorijs, ad *tex. in l. fauorabiliores*, vbi *Dec. & Cagnol. ff. de reg. iur.* vndè benè infertur pragmaticã prędictam extẽdendã ex maioritate rationis, & ex fauorabilitate, ex qui-
63 bus ſtatuta faciliùs de vno ad alium caſum extenduntur, vt circa fauorem, de omnium Doctorum conſenſu probat *Farin. loc. cit. n.* 77. *& ſeq.* & de maioritate rationis *n.* 79. *et*
64 *ſeq.* quæ adducta, & ponderata vidi ab eruditiſſimo viro Collega, & Domino meo (quem in Præceptorem habeo) *Io. Dominico Gait. in celebr. tractat. de credit. cap.* 4. *quæſit.* 7. *ex n.* 895. verſ. *Verumtamen*, vbi cum *Præſid.* contra *Dom. Rou.* concurrit, ſed *Ego*
65 addo nedùm ex vi extenſiua, verùm

etiam

etiam ex vi comprahenſiua d.prag. comprahēdere cauſam appellationis, vt reuocata ſententia aſſiſtentiæ eodem modo exequutioni demandetur, ſicuti prima ſententia,& ex his aduertit *Dom.Gait.n.*903. eſſe ſuperatam difficultatem factam per *Reg.Rou.de doctr. Crot.in d.cap. Paſtoralis*, *§.verum.*

Id verò, quod pariter adduxit *Dom.Rou.in d.prag.* 2. contra *Præſid.*
66 *de Franch.* de authoritate *Iacobin. de Sancto Georg.* perbellè enucleat *Dom. Gait. d. n.*903. quod procedit in ſententia primo loco lata denegante aſſiſtentiam, non autem in ſententia reuocante primam (qua-
67 lis eſt caſus deciſionis *Præſid. de Franch.*) cum appellatio à ſententia poſſeſſorij adipiſcendæ per verba negatiuè prolata concedatur, adeò quod,diuerſo in caſu, cùm loquatur
68 *Iacobin.* non eſt ad rem noſtram trahendus, cui opinioni, per alia tamen media, aliaſq; rationes, conſentit *Horat.Barbat.* ſuper *prag. de aſſiſtentia gloſ.1.n.*52. verſ. *Et quamuis*, exploſo *Reg. Rou.* placito, ac intelligentiam dare ſtudet ad *d. prag.*2. & ad *doctr. Iacobin.* nolens tamen pertranſire ſecūdum ea, quæ doctè admodum tradit in materia *Dom.Gait.*
69 *loc.citat.* inquiens in hac materia ipſum ratiocinari, vt in omnibus(corrigenda ſanè oblocutio de tanto viro) agnoſcitur etenim contradicendi ſtudio herclè obloquutum fuiſſe, prædictaq; exaraſſe, quod *Ego* ſemper abhorrui, & execratus ſum.

Euitandi ſunt modo ſcopuli nobis parati à *Ceuall.* Vndè
70 Primum non obſtare dicimus, quod res protraheretur in infinitū ſi reuocata prima ſententia, daretur exequutio ſecundæ illius reuocatoriæ,& ſic in tertia, & vlteriori, hoc etenim eſt allegare inconueniens; Vltra quod minus rectè dicitur dari progreſſum in infinitum, etenim datus eſt modus in appellando, cum non liceat tertiò appellare, & ſic nō
71 datur progreſſus in infinitum, nec vllus apparet circuitus inutilis, imò vtiliſſimus erit quiſquis iudicaturæ ſtatus, vt ſuam obtinet ex eo Victor exequutionem, & indè emerget, vt euitentur damna, & diſpendia,nam quilibet enitetur ſuas habere ſentētias, à quibus appellari non pateat aditus, adhoc vt firmè rei in iudicio deductæ poſſeſſionem habeat, & retineat.

Secunda aſſertio *Ceuall. de tex. in §. ſi poſt addictum, l. à Diuo Pio, ff. de re iud.* minus facit, nam ideò in caſu illius tex.exequuta iam re, & creditori addicta, ſi euincatur, non poteſt iterum agi prima illa via exequutiua, quia res peruenit ſtante euictione ad aliam perſonam,contra
42 quam via exequutiua experiri non poteſt; Itidem ex alio ibi via exequutiua non agitur,quia iam habuit effectum ſuum ſententia, ſiue Iudicis decretum,& actio modo nō
77 reuiuiſcit, ſed competit tantùm actio, vt de nouo ſe dirigat via ordinaria, non etenim amplius via exequutiua agere poterit, licèt res addicta,per euictionem ſibi ablata fuerit, ſicuti docet *Paul. de Caſtr. in l. permiſceri §.fin.n.*8. verſ. *Item,& quartò,ff.de acquir.poſſeſſ.* & in fortioribus terminis tenet *Reg.Rouit.in rubr. de inſtrum.liquid. n.*45. *& ſeq.* vbi *n.* 47. refert ità iudicatum: At in theſi noſtra,ſententia aſſiſtentiæ fuit obnoxia reuocationi, vndè dùm habuit exequutionem in prima inſtantia,ſi reuocatur, debet eodem modo exequi in ſecunda,ne ad imparia Actor, & Reus iudicentur.
74 Tertia ratio *Ceuall.* colorata ſanè eſt,non ſubſtantialis(parcat mihi vir eruditiſſimus, eius etenim pace dictum velim) ſiquidem admiſſo,cauſam ſemel effectam ordinariā, ſemper ordinariam remanere,& appellabilem, non eſt quid ex ea contra deciſionem *Præſid.de Franch.* deduci queat;

Digitized by Google

queat; Erit ſanè effecta ordinaria
75 cauſa,vt ſcil. ordinariè in ea agatur lite conteſtata, ſeu dato termino, qui in Regno vim litis conteſtationis habet,& debeant obſeruari omnes illi actus iudiciales, de quibus in *cap. quoniam contra de probat. & in l.prolatam*,C.*de ſenten.& interloc.omn. Iudic.* qui habentur vti præambuli ante ſententiarum prolationem, & ſi pariter, concedamus, quod ſit ef-
76 fecta appellabilis, ſanè intelligi debet, vt non impediatur appellatio quòad effectum deuolutiuum, non autem ſuſpenſiuum, debet etenim eadem ratione,quia exequutionem habuit prima ſententia, etiam exequutionem obtinere ſi retractetur, ex qua enucleatione, patet itidem reſponſum ad quintam *Ceuall.* propoſitionem ex plurimis congeſtam ſimilibus.

Quarta ponderatio *Ceuall.* deducta ex eo, quod inſtrumentum aliquod guarentigiatum habens de iure paratam exequutionem, ſi fuit vulneratum ex imperitia iudicãtis, proferendo ſententiam contra Reũ reuocando viam exequutiuam,tunc ratione d. vulnerationis, & reuocationis, non poteſt amplius exequutioni demãdari inſtrumentum prędictum, donec fauore exequutionis ſint tres ſententiæ conformes, in minimo refragatur, ſiquidem, vltra quod ex dictis per eundemet *Ceuall.* præfata procedunt de iure canonico, ergo non de iure ciuili (quo in caſu noſter eſt ſermo) ſubdimus data reuocatione poſtmodum decreti interpoſiti etiam ex imperitia Iudicis, debere reuocari omne id, quod virtute iniuſti decreti, fuit peractũ,
77 nam appellatio dicitur theriaca cõtra venenum, iniuſtitiæ, & æmula ſententiæ.
78 Quò fit: vt euaſis argumentorum ſcopulis, expulſiſq; opinionum nebulis, lucidior emergat Sacri noſtri Conſilij determinatio, de qua apud *Dom.Præſid.de Franch. dec.*136. quicquid *Reg.Rou.*& *Ceuall.* fuerint enixi in contrarium excogitare, & in cõprobationem præfatæ determina-
79 tionis, facit *Loffr. conſ.* 78. *n.*16. inquiens, quod ſi Iudex dedit tenutã parte non citata, debet eam reuocare etiam altera parte non citata in reuocatione, idem *D. de Franch. dec.*288.*Io.Franc.del Caſtill. dec.*139. *n.*1. *lib.*2. vbi *d. dec.* 136. vulgatam
80 enunciat, adeòquod (exiguo meo iudicio) ſecundum dictam determinationem fore in futurum iudicandum apertè ſuſtineo, tùm ex prædictis, tùm etiam, quia articulus eſt
81 iuris,& dùm pluries fuit deciſus per Sac.Conſil.ſicuti initio adnotaui,ex adductis per *Regen.Salernitan.* factum eſt ius in Regno, ſecundum *Afflict. dec.*96.*Dom.de Franch.dec.*238.à quo nec latum quidem vnguem permiſſum eſt elongari.

SVMMARIVM.

1 *Sacri Conſilij Authoritas metuenda, & veneranda eſt ab omnibus.*
2 *Sacrum Conſilium in qualibet die Iouis audit relationes Magnæ Curiæ Vicariæ à grauaminibus propoſitis corã Spectabili Dom.illius Præſide, qui de ijs relationem fieri iubet, & aliorum Tribunalium inferiorum.*
3 *Relationes Magnę Curiæ Vicariæ,aliorumque Tribunalium inferiorum, vnde ortum habuerint, vt fierent in qualibet die Iouis.*
4 Alexander Rouitus *Iudex Magnæ Cu-*

Curiæ Vicariæ Regen. Rouit. *filius laudatur.*

5 Dom.Scipio Rouitus Regens *laudatur.*

6 *Diſpenſatio fieri ſolita à Supremo Collaterali Conſilio, quòd etiam in die Iouis liceat procedere ad expeditionem cauſarum, recenſetur.*

7 *Cauſidici redarguere ſolent de nullitate decreta interpoſita per Sacrum Conſilium in die Iouis, non habita diſpenſatione à Supremo Collaterali Conſilio.*

8 *Nullitas fuit propoſita aduerſus decretum interpoſitum per Sac. Conſilium in die Iouis, ex quo non adfuit diſpẽſatio Collateralis Conſilij, in cauſa Venerabilis Monaſterij Sanctæ Mariæ de Spe Nationis Hiſpanæ, pro quo patrocinium præſtitit* Author.

9 *Pragmatica nulla cauetur, quod in die Iouis decreta non debeant interponi per Sac.Conſilium, ſed tantùm deſtinata fuit dies ad audiendas relationes Magnæ Curiæ, nulla adhibita clauſula anuullatiua, vel irritante.*

10 *Lex quod non dicit, nec Nos dicere debemus*

11 *Lege, vbi aliquid cautum non reperitur, de eo opponi non debet.*

12 *Diſpenſatio præſtita per Collaterale Cõſilium, quod procedatur etiam in die Iouis, habet clauſulam* Dummodò non impediantur relationes Magnæ Curiæ Vicariæ.

13 *Dictio* Dummodò *modum, deſignat, & quandoque etiam conditionem.*

14 *Relationes Magnæ Curiæ Vicariæ, ſi non impediuntur in die Iouis, poteſt Sac.Conſil. decreta interponere abſq; labe nullitatis.*

15 *Nullitatem proponens aduerſus decretum Sacri Conſilij, eoquod interpoſitum fuit in die Iouis, debet probare fuiſſe exindè impeditas relationes Magnæ Curiæ Vicariæ, aliàs non erit nullum.*

16 *Diſpoſitio limitata, limitatum producit effectum.*

17 *Diſpenſatio ad vnum effectum inducta, non debet alium effectum operari.*

18 *Statutum, aut lex, quod non dicit, non debet ab alio ſuppleri.*

19 *Dicere ſufficit, quod non eſt lex, quæ id dicat.*

20 *Negligenda non ſunt, quæ ad vberioris cautelę cumulum adhibentur.*

21 Deciſio Sacri Conſilij, *quæ fuit prouiſum Nullitates non obſtare, dum opponebatur, neceſſariam fuiſſe diſpenſationem* Collateralis *Conſilij, ad hoc vt procederetur in die Iouis, recenſetur.*

ARGVMENTVM.

Decreta interpoſita, & ſententiæ prolatæ per Sacrum Conſilium, in die Iouis deſtinata à Regiis Pragmaticis ad audiendas relationes Magnæ Curiæ Vicariæ, tùm in ciuilibus, cùm in criminalibus, aliorumq; Tribunalium inferiorũ à grauaminibus propoſitis coram Spectab Pręſide ipſius Sacri Conſilii, qui decretationem emittit, quod Tribunalia prædicta relationem faciant, An nullitatis labem incurrant, eò quod diſpenſatio Collateralis Conſilii non interuenit, quod in diebus prędictis liceat cauſas expedire ſecundum formam hactenus conſuetam? Et funditùs ponderata formula diſpen-

penſationis prędictę, fundat *Author* ritè, rectèq; procedere decreta in diebus Iouis, eò quòd nulla municipali lege cautum reperitur, quòd in diebus Iouis deſtinatis ad audiendas relationes à grauaminibus Magnę Curię, decreta non interponantur, ſed tantùm reſpexit Collaterale Cõſilium, quod non impediantur relationes Magnæ Curię, quò fit, vt allegans nulla exiſtere decreta, neceſsè habeat, eiuſq; onus ſit in primis probare, impedimentum fuiſſe præſtitum relationibus Magnę Cur., id etenim oritur aſſerendum ex clauſula apponi ſolita in diſpenſationibus Collateralis Conſilij, dũ inquiunt *Liceat dummodò non impediantur relationes Magnæ Curiæ Vicariæ*, itaque iudicatum in cauſa Venerabilis Monaſterii Sanctæ Marię de Spe Nationis Hiſpanię per Sacrum Conſilium reiiciendo nullitates, eaſque non obſtare decernens, *Authore* pro decreto patrocinãte, adducitur.

OBSERVATIO LX.

SAcrum Regium Conſilium, Summum iuſtitiæ Prætorium in Regno, cuius authoritas veneranda ab omnibus, ac metuenda eſt, eòque ſe extendit, vt iuris articuli nodoſi, complexi, & dubitabiles, ſi ab eo determinati fuerint, illicò ius promanat inuiolabile, certamq; formam inducit caſibus in ſimilibus eiuſmodi determinationes ſectari, quaſi quòd lex indicta ſit in Regno, ſi *Aff.* credimus in *dec.96.* conſueuit omnium Tribunalium florentiſſimæ Ciuita-
2 tis Neapolis grauamina audire per viam relationis à Iudicibus inferioribus, illiq; ſubordinatis, obtenta à Spectab. Domino eiuſdem Sac. Conſil. Præſide, regio diplomate, quod Decretationem, Pragmatici nuncupare, aſſueti ſunt, quo cauetur, atq; iubetur vtriq; Magnæ Curiæ, tùm in Ciuilibus, cùm in Criminalibus, Magnæ Curiæ Admiratiæ, Nobili Arti Serici, Tribunali Ponderum, & & Menſurarum, Curiæ Artis Lanæ, alijſq; ſimilibus Tribunalibus, quòd de grauaminibus in ſupplicationibus partium conquerentium expreſſis, & expoſitis, verbum faciant
3 in d. Sac. Conſ. indictaq; relationibus illis eſt, dies Iouis cuiuslibet Hebdomadæ, à pragmaticis Regni sãctionibus tempore *Sereniſſimi Regis Ferdinandi I. & Illuſtriſ. D. Raymundi de Cardona* Regni moderatoris de anno 1519. redactis in nouiſſima Pragmaticarum compilatione, opera, &
4 ſolertia Alexandri Rouiti eiuſdem Magnæ Curiæ Vicariæ in ciuilibus olim Iudicis, digniſſimi filij maximi

illius

illius viri Scipionis Rouiti earumdẽ pragmaticarum celeberrimi enucleatoris, communis Præceptoris, qui Clientum frequẽtiſſimis calculis diù detentus vti inter eximios, ac Primi ordinis cauſarum Patronos magni nominis, nemini ſua tempeſtate ſecundus, Regij Conſiliarij, ac poſtmodum Præſidentis Regiæ Cameræ munere functus, tandem Regentis Regiæ Cancellariæ ſedem conſcendit (non ſine omnium plauſu) de anño 1633. ſub *tit. de Offic. Sac.Conſ.prag.*8.incip. *Relationes*, & *in rubr.de Offic.Magiſt.Iuſtitiar.prag.itidem* 8.§.5. verſ.*Quæ capitula.*

6 Quò factum eſt, vt vſus inoleuerit, expetendi à Supremo Collaterali Conſilio decretationem, qua permittitur etiam de alijs cauſis in ipſa die Iouis tractari, tenoris ſubſequentis, *Liceat expedire etiam in die Iouis, dummodò non impediantur relationes Magnæ Curiæ*, ex qua anſam

7 arripuerunt nonnulli ex Cauſidicis (ſi quando diſpenſatio prędicta non interuenerit) à decretis in dicta die interpoſitis per Sacrum Conſilium, dicendi de nullitate, eaq; nulla declarari facere ex defectu diſpenſationis prędictæ non obtentæ, prout in cauſa Venerab. Monaſterij Sanctæ Mariæ de Spe Nationis Hiſpa-

8 næ Ordinis Sancti Auguſtini, quam *Ego* vti Aduocatus tutatus ſum, de qua memor fui *hoc eod. opere obſeru.* cùm D. Paulo Francolino, diſputandum mihi fuit, exiſtente Commiſſario Dom. meo Carolo Brancatio Regio Conſiliario, in Aula Decana Dom. mei Conſiliarij Didaci Varela votantibus cum prædictis, Dominis meis Conſiliarijs D. Gaſparo Soto adiuncto, & Marco Antonio Cioffi, dùm inter cæteras oppoſitas nullitates aduerſus decretum Sac. Conſil. præcipua ea fuit, quod decretum prædictum nulla præuia diſpenſatione proceſſerit, adeòq; eiuſmodi nullitatem Aduocati D.Pauli ad Sydera vſque extollebant, vt difficilè reputauerint ei occurri poſſe, ac inſanabilem prorſus præconizabant.

Ego verò (vt meo ſatisfacerem muneri) aiebam, paruifaciendam eſſe nullitatem prædictam ex infraſcriptis aſſumptis.

9 Primò: quia nulla lege nequidẽ municipali, ſiue ſtatutaria, diſpoſitũ eſt, nullitatis labem incurrere decreta abſque diſpenſatione prædicta, interpoſita, nam in præcitatis Pragmaticarum locis, ex quibus indictã obſeruauimus diem Iouis audiendi relationes grauaminum ab enũciatis Tribunalibus inferioribus, nullũ adeſt verbum clauſulæ annullatiuæ, aut irritantis, ſed dumtaxat dies certa aſſignatur audiendi relationes, &

10 quòd non dicit lex, nec nos debemus dicere, vt inquit *Bal. conſ.* 289. *col.*1.*lib.*2. *Socc.conſ.*74. *n.*3. *lib.*3. *l.illam*, vbi communiter *Repeten. C. de collat. Surd.conſ.*574. *n.*5. *lib.*4.*Neuiz. conſ.*69.*n.*11.*Crau.conſ.*25. *n.*9. *lib.*1. *Alex. conſ.* 52. *n.* 16. *lib.*4. Et vbi le-

11 ge aliquid cautum non reperitur, nec de eo poteſt opponi, §. *optimum in Authen. de non eligen. ſecundo nub. collat.*1. *Franc.Becc. conſ.*162. *n.*22.*lib.* 2. Vndè *Imperator in Authen.de trien. & ſemiſſ.*§. *conſideremus collat.*3. turpe iudicauit, & obnoxium, aliquid ſine lege dicere, & eſt *tex. in l. ſi ſeruus ſeruum*, §. *non dixit Prætor*, *ff. de acquir. hæred. Corn.conſ.*178.*n.*7.*vol.* 1. *Reg.Valenz. conſ.*92. *n.*94.*lib.* 1.

Secundò, aiebam diſpenſationis formulam, qua vtitur Collaterale Conſilium, ſuadere, non adeſſe nullitatem, ſi abſque illa diſpenſatione

12 Sac. Conſil. procedit, nam conceditur ſub infraſcriptis verbis, *Dummodò non impediantur relationes Magnæ Curiæ*, tota igitur mens, & intẽtio Collateralis Conſilij in diſpenſando, cò tendit, vt non fiat impedimentum relationibus Magnæ Cu-

13 riæ, quæ dictio *Dummòdò*, licèt mo-

Digitized by Google

dum importet, ſecundum *Bartol. in l.quibus diebus*, §. *vltim. col.* 2. verſ. *Quid de dictione Dummodò, ff. de condit.& demon.* per *l.cum ab eo ff.de contrahen. empt.Bal. in cap.dudum lo 2.col.* 6. verſ. *Et hac faciunt ad quaſtionem de elect.* vbi dicit eam non facere cõditionem, ſed obligare ad ſic faciendum; aliquando tamen etiam conditionem importat, vt patet ex *cap. vt praterita de elect. in 6. Bertran. conſ.* 201. *col.3. n.5. lib.1.Guid. Pap.conſ.*206.*col.antepen.* verſ. *Secundò eſt dictum, Franc.Rip. lib. 2. reſponſor. cap. 9. col. 1. Tiraq. de retract. lignag.* §. 8.*gloſ.8. Mart. de clauſul. clauſ.*34. *n.1. par.1.* veluti ſi adijcitur ſubſtantiæ diſpoſitionis, & non exequutioni, ſicuti docet *Seraphin. dec.* 1017. *n.4. Verall.par.2. dec.35.n.3. Caualer. dec.* 255. *n.* 4. loquens de illa clauſula, *Dummodò pacem obtineat, Ludouiſ. dec.* 311. *n.* 12. vbi loquitur de clauſula, *Dummodò ſolutio fiat, Rota dec.* 1160. *n.2. & 3.par. lib.3.diuerſor.* vbi dicit verba illa formam ſubſtantialem continere, quorum memor fuit *D. Petrus Franciſcus de Tonduti Sanleger. quaſtionum ciuilium lib. 2. cap.67.n.* 5. quaſi velit dicere Sacrũ
14 Conſilium non eſſe prohibitum interponere decreta in diebus Iouis, ſi non impediantur relationes.

15 Onus igitur proponentis eiuſmodi nullitatẽ erit, probare, quod fuerunt impeditæ relationes Magnę Curiæ, ad hoc vt poſſit de nullitate dicere decreti, in illa die interpoſiti, aliàs
16 nullitati minimè ſubiacebit, quia limitatè diſpenſatio procedit, & ideò limitatum debet producere effectũ, *l. in agris, ff.de acquir.rer.dom. l.cum ſermo in princip.* vbi *Bal. ff. de contrahen.empt. l. cancellauerat, ff.de his,quæ in teſtam. delen. Surd. conſ.* 449. *n. 3. Crau. conſ.6.n.87.& 97. Burſ.conſ.76.*
17 *n.* 8. Et cùm diſpenſatio inducta fuerit ad vnum effectum ne impediantur relationes in die Iouis faciẽdæ, quibus pendentibus non debet Sac. Conſil. cauſas ſui Tribunalis agere, non debet modo contrarium effectum operari, vt omninò abſtineat à iudicando, etiamſi impedimentum minimè relationibus præſtetur, *l.legata inutiliter, ff. de legat.* 1. *l.3. §. ſi emancipatus filius, ff. de bonor. poſſeſſ. contra tab.* ibi, *Quo magis admittatur, non quominus adhibeatur, Rol. à Vall. conſ.* 23. *n.* 16. *lib.* 4. *Barbat. conſ.31. n.17. lib.3. l.in ratione* 30. §. *tametſi in fin. ff.ad l. falcid.*

Tertiò ponderabam; Conditores pragmaticarum rectè ſciuiſſe apponere in pragmaticis præcitatis, nullitatem actus, ſiue nullitatem decreti interpoſiti in die Iouis, dùm igitur non expreſſerunt, noluerunt *l.* 1. §. *ſin autem ad deficientis, C. de caduc. toll. Dec. conſ.*309. *col.4.* verſ. *Nec ob-*
18 *ſtat, Rol. à Vall. conſ.55. n.27. vol.1.* Et quòd lex, aut ſtatutum non dicit, non poteſt ab alio ſuppleri *Marc. Anton.de Amat. dec. Marchia 2. n. 32. & dec. 52. n. 23.* vndè dicebat *Iaſ.* poſt alios, quos allegat *in l. illam col. 3. C. de collat.* quòd ſufficit dicere,
19 quod non eſt lex, quæ hoc dicat §. *optimum in Authen. de nupt.* notant *Canoniſtæ in cap. inter corporalia de transl. Prælat. l. 3. ff. de præuaricator. Cannet. in Extrauag. Volentes,* verſ. *At non erit n.11.pag.mihi 93.*

Quartò: occurrebam motiuo per Partem adducto ad inſinuandam nullitatem actus, de obſeruantia obtinenda diſpenſationes paſſim ad hoc vt procedi poſſit per Sacrum Conſilium etiam in die Iouis; Nam vltrà quod debent intelligi eo modo, quo à Nobis fuit obſeruatum *n.* 14. attamen, quæ ad vberioris cau-
20 telæ cumulum adhibentur, negligenda minimè veniunt, ad *tex. in l. non ſolent, ff. de regu. iur.*

Ex quibus Sacrum Conſilium in cauſa modò enunciata de Menſe Nouembris 1648. referente eodem
21 Domino Conſiliario Brancatio decreuit, *Nullitates non obſtare, & pro-*

indè

Digitized by Google

*indè depoſitum duc.*24. *pro pęna libere-tur* Regia *Curię, & pro ea Magnifico Secretario Sacri Conſily* penès *Actor. Magiſtrum Figliola.*

SVMMARIVM.

1 *TOrmenta bellica, vndè origi-nem in Orbe habuerint.*
2 *Vſus tormentorum bellicorum, innumeras hominum turbas mori fe-cit.*
3 *Hiſtoriarum lectione, nihil dulciùs, nihil delectabiliùs excogitari poteſt.*
4 Author *dolet non poſſe vacare lectio-ni Hiſtoriarum.*
5 *Hiſtoriarum notitia, maximè decet Iuriſperitos, imò neceſſaria dicitur.*
6 *Ciuitates plures deuaſtatæ fuerunt ex tormentis igneis.*
7 *Vſum armorum igneorum ſatis cre-uiſſe, inſinuatur.*
8 *Plebicularij homines alioquin timidi, euaſi ſunt audaciores ex aſportatione armorum igneorum.*
9 *Enſis delatio, cur hodie à Nobilibus ſit obſoleta.*
10 *Enſis ab Antiquis, vnicum armandi ſpecimen fuit habitum.*
11 *Nobilitatis honor, enſe tantùm, non aliijs cum armis conſequi conſueuit.*
12 *Pragmatica edita tempore D.* Raymū-di *de Cardona, quod vtens ſcoppictis, & archibuſijs ad nocendum in pę-nam incidat mortis naturalis, recen-ſetur.*
13 Pragmatica de ictu Scoppicti, *fuit renouata de anno* 1614. *die* 14. *Apre-lis.*
14 *Foriudicationis tempus fuit abbreuia-tum ad dies quindecim contra com-mittentes delicta cum ſcoplis paruis.*
15 *Pęna in ſtipulatione de non offenden-do appoſita, an dicatur commiſſa, & pax rupta dicatur ex ſola oſtenſione Archibuſij contra illum, cum quo pax facta erat.*
16 *Deueniens ad actum facti proximum, dicitur rupiſſe pacem.*
17 *Securitas rumpitur etiam verbis, quā-do quis fecit quicquid potuit.*
18 Author *diſtinctionis fadere queſtio-nem enucleat.*
19 *Affectus non punitur non ſequuto effe-ctu, de conſuetudine totius Italię.*
20 *Effectus quando non dicitur ſequutus.*
21 *Pax dicitur rupta, & pęna commiſſa attento ſtatuto ex ſimplici exonera-tione Archibuſij, etiamſi in perſona percuſſus quis non fuerit, ſecus verò in terminis iuris communis.*
22 *Leges non debent eſſe ludibrio.*
23 *Affectus quando puniatur, vel non, eſ-fectu non ſequuto.*
24 Deciſio Sac. Conſil. *apud* Gizzar. 25. n. 10. *habuit nimis rigoroſam pragmaticam de exoneratione Archi-buſij.*
25 *Pragmatica de exoneratione Archibu-ſij non procedit, niſi duobus concur-rentibus quòad puniendum conatum.*
26 *Conatus de per ſe, niſi alijs concurren-tibus, nunquam fuit punitus in ter-minis* Pragmaticę *de exoneratione Archibuſij.*
27 *Appenſatè inſiliens armorum igneorū genere, punitur vigore Pragmaticę de exoneratione Archibuſij.*
28 Dom. Balthaſſar de Angelis, *perpe-tuus Iudex Magnę Curię in crimi-nalibus, laudatur.*
19 Author *excitauit queſtionem in* An-notation.ad Muſcatell.in rubr.de ictu Scoppict. Archibuſ. & Baliſt. *an affectus ſit puniendus, non ſequu-to effectu.*

Digitized by Google

ARGVMENTVM.

Tormentorum igneorum vſus; Archibuſij, Scoppittę, & Baliſtæ, quot ærumnis humanum genus anguſtiauerint, quæq; in Republica damna intulerint, Terra, Marique, quotque hominum fecerint cędes, vetuſtarum lectionum memoria, & Hiſtoriarum lectione repetita, indicatur. Hinc collaudatis Pragmaticis Sanctionibus, quæ rigorosè ſtatuerunt procedi contra aſportãtes eiuſmodi armorum genera, iiſque abutentes, pulchra, & quotidiana diſpungitur quęſtio, Vtrum pęna in ſtipulatione de non offendẽdo appoſita, in caſu quo Paci initę fuerit contrauentum, dicatur commiſſa, proindeq; Pax rupta, ſi vnus ex promittentibus alterum inſilit, & contra illum Archibuſium, ſiue Scoplum, aliuduè eiuſmodi tormentorum genus exonerauit, eo tamen non percuſſo, nec aliqualiter tacto? qua in re Aientium, & Negantium recollectis placitis, *Author* diſtinctionis fędere conciliandam rem exiſtimauit, Vel etenim attentis terminis Iuris communis reſolutio expetitur quęſtionis, & tunc pęna non dicatur cõmiſſa, quia affectus non punitur, non ſequuto effectu de generali totius Italię, imò Vniuerſi Orbis Conſuetudine, ſi *Grammatico* credendũ eſt in *deciſionibus relatis*, Sin autem ſtatuta attẽdantur peculiaria, & pęnam eſſe commiſſam, pacemq; ruptam approbat *Author*, ad hoc vt Statutarię diſpoſitiones, ſicuti Regni Pragmaticę ſanctiones cenſentur, aliquid operari, dignoſcantur, neuè ludibrio fiant; Nec immemor determinationis Sac. Regii Cõſilii apud *Nicolaum Gizzarellum dec. 25.* quod affectus nunquam puniatur, niſi ſequuto effectu, ſi duo non concurrant, nempè quod delinquentes ſint aliàs facinoroſi, quodq; appenſatè huiuſmodi armorum genere inſiliant, & aggrediantur, ei ſe ſubſcribit *Author*, quamque aliàs indeterminatam remiſit quęſtionem in *Annotation. adpraxim Criminalem Ioan. Bernardini Muſcatelli*, modò enucleatam tradidiſſe, magnoperè gaudet.

OB-

OBSERVATIO LXI.

1 TOrmentorum bellicorum, armorumque
igneorum genera, à
Tartareis conflata
manibus, ac ab eiſdem Inferorum incolis, eiuſque regionis,ſuadentibus Dæmonijs,peſſimis, inſenſiſq; humani generis hoſtibus, mortalibus iamdudum incognita, in Orbem inuecta,(non iniurià) quiſquis dixerit; eorum namq;
2 vſu innumeras hominum turbas, mari, terraq; cæſas, eneruataſque ex multiplici Hiſtoriarum lectione (qua nihil dulciùs, nihil delectabi-
3 liùs agnoui) & (ò Vtinam : datum mihi eſſet, vt præhabitis aliquando
4 proceſſuum plenis mærore folijs, aſſiduiſq; iurgantium aditionibus, in ijs expatiari Authoribus, à quibus repetita vetuſtarum ætatum memoria, geſtarum rerum notitia, imbutus,edoceri magis potuiſſem;paucas etenim illas horulas, quas ſomno mihi furari conſueui, vix ſatis ſunt ad Pandectas conſulendas,Cōſultorumq; innitendi placita, meis, vt Cliētibus morem gererem; Gaudeo tamen vehementer in primis meæ ętatis cunabulis,plura tùm Regni, cùm exterarum nationum hiſtoriarum volumina percurriſſe, ea-
5 rum etenim ſcitiam maximè decere; imò Iureconſultis neceſſariam fore, ſcripto mandauit *Conſiliarius* olim *Marcellus Marcianus*, Aduocatus ſua tempeſtate nemini ſecundus *in 1.cōſiliorum ſuorum volum.conſ.9.n. 38.lib.2.*)edocti ſumus,quinimò Ciui-
6 tates ipſas,miſerè fædatas,ad cædem vſque ac miſerrimam ſtragem deſtituta, & funditùs deleta, planè in compertum habemus.
7 Adeòq; frequēs,& ineffrenatus(malo noſtro fato)inualuit vſus,vt ex eorū aſportatione,timidi alioquin ho-
8 mines, ex infima plebe progēiti,audaces, & tumidi euaſi, homicidia plurima patrarint, cædes quamplurimas commiſerint, & proh dolor? pacificum Reipublicę ſtatum inter-
9 uerterunt; Nobiles verò, quorum gloria conſiſtere debuiſſet in Enſis delatione, ne imparibus contenderent armis, Enſem ipſum,quem An-
10 tiquiores, cæteris poſthabitis armorum ſpeciebus, vti vnicum armandi ſpecimen conſuerunt, in quo virtutes plures includuntur ſi *Bouadill.* credimus in ſua *Politic.lib. 1.cap. 13. n.60.* verſ. *Ni tampoco*, inquienti,
11 cum enſe non alijs armorum ſpeciebus, nobilitatis honorem conſequi, per hæc verba, Y *aſſi con la eſpada, y nò con otra arma ſe reçibe la honra de Caualleria*,deferre nō curāt, & ſi deferre nō deſinunt, ad ornatū tātùm eo inſigniti vidētur,nam ſi rixari contingat, igneis enituntur pugnare tormentis, inſtrumentiſque.

Quò factum eſt, vt ſedulò rem perpendens Illuſtriſſimus
12 Regni Prorex D. Raymundus de Cardona Supremo ſecum aſſiſtente Collaterali Conſilio, pragmaticam ediderit ſanctionem de anno qua cautum fuit, quod quicumque ad alicui nocēdum, vſus fuerit Scoppittis, Arcabuſis, & Baliſtis, etiam quod effectus ſequutus non fuerit, nec ictus aliqualiter nocuerit, pænā mortis naturalis incurrat ipſo facto, ſiue intùs Ciuitates, vel Terras, ſiue extrà, dictum delictum patrauerit, hoc ſubiuncto, quòd propter atrocitatem delicti, affectus deductus ad actum proximum, pro effectu conſumato pūniatur, cuius pragmaticæ memoriam habuit *Gram. dec.36. n. 12.* quamq; breui licèt compendio, ſcitè admodum commentauit *Toller.* nōnullas excitando quæſtiones.

Digitized by Google

nes. Et licèt *Reg.* Rou. *in commentar. ad eandem Pragmaticam,* putet eam in deſuetudinem abiiſſe, attamen fidem adſtringit ſuam ſub die 14.
13 Aprelis 1614. fuiſſe renouatam, & nouis prohibitionibus adauctam, nam dùm per pragmaticam editam de anno 1612. die 13. Martij, fuerit abbreuiatum tempus foriudicatio-
14 nis contra committentes delicta cum ſcopl's paruis ad dies quindecim, fuit poſtmodum per dictam pragmaticam anni 1614. quæ eſt *ſub tit. de armis* 52. iniunctum, quod etiamſi arma non fuerint exploſa, ſed apta tantùm ad feriendum procederetur ad foriudicationem cum abbreuiatione, ſicutienarrat *Dom. Thor. in Compen. deciſſ. Regn. par.* 2. verb. *Pragmatica de ictu ſcoppict. pag. mihi* 472.

Modò propoſitum à Nobis theorema, negantes habet, & affirmantes Authores, Negat ſiquidem *Octauian. Vulpell. conſ.* 82. *n.* 5. *& ſeq.* innixus *Baldi* placito *in l. ſi qua per calumniam in princ. C. de Epiſc. & Cler. Dec. conſ.* 406. fusè idem *Vulpell. in tractat. de promiſſ. de non offenden. q.* 91. *Hieron. Gabr. conſ.* 171. *per tot. Bertaz. conſ. crim.* 177. *n.* 5. verſ. *Non obſtat,* qui loquitur in caſu fortiori, quan-
15 do ſcilicet ſtipulatio erat de non offendendo, ſiue de non moleſtando, quo caſu tenet non dici ruptam pacem, etiamſi directum, & oſtenſum fuerit Archibuſium contra eũ, cum quo pacem habebam, quia per hoc pax rupta non dicitur, *Vulpell. de tregu. & pace q.* 61. *Bero. conſ.* 196. *n.* 39. *& conſ.* 100. *n.* 3. *vol.* 3. *Sim. de Præt. conſ.* 188. *n.* 8. *&* 23. *Card. Tuſc. practic. concluſ. lit. P. concl.* 180. *n.* 1. *ad* 8. quibus inhęret *Giurb. conſ. crim.* 10. *n.* 22. verſ. *Inde eſt.*
16 Affirmat tamen *Claud. Bertaz. in addit. ad conſil. Patris ſui* 243. ea ratione, quia quando eſt deuentum ad actum facti proximum, vt quia data eſt pecunia ſicario, & mandatum, quia in ſe fecit quantum potuit, dicitur rupta pax, & commiſſa pęna, itaque deciſum refert, ſubdens
17 notabiliter, etiam verbis rumpi ſecuritatem, ſiquis fecit, quicquid potuit, *Vulpell.* parum ſibi conſtans, *conſ.* 49. & plenius *conſ.* 51. *per tot. conſ.* 67. *n.* 5. vbi dicit communem, & *conſ.* 82. *in princ.* vbi inquit ità cõſuluiſſe *Io. Bapt. Aſinium, Anton. Strozzium, & Ludouicum Merula, Corn. conſ.* 51. *n.* 11. *lib.* 1. *Clar. in* §. *Aſſaſſinium,* verſ. *Scias etiam, Maſcar. concl.* 1157. *n.* 86. *Cardin. Tuſc. d. concl.* 180. *n.* 10. *& ſeqq.*

Quid dicendum? ſatis, ſuperque
18 vereor, aientibus, vel negantibus, meum præbere calculum; diſtinctionis igitur moderamine neutram tãtorum virorum ſententiam improbabo, vtramque recipiam.

Vel etenim quæſtio incidit diſinienda iure communi Romanorum attẽto, nullo exiſtẽte ſtatuto, quod affectus puniatur non ſequuto effectu, & cõmuni negantium opinioni inhærendũ puto, ex ijs, quæ DD. mox adducti exararunt, nam cùm affectus nũ-
19 quam puniatur non ſequuto effectu, ex generali conſuetudine totius Italiæ, *Bart. in l.* 1. §. *huius ff. de queſtion. Theſaur. dec.* 243. *Epiſcop. Ricc. dec.* 70. *par.* 1. *Turrett. conſ.* 9. *n.* 66. *conſ.* 57. *n.* 1. *in* 1. *Theſaur. iun. forenſ. q.* 24. *par.* 2. *Ludou. dec. Lucen.* 11. *Ludouiſ. dec. Rot. Rom.* 8. *Menoch. de arbitr. caſ.* 360. *n.* 43. 55. 95. 110. *Decian. lib.* 9. *crim. cap.* 30. *n.* 13. *lib.* 7. *cap.* 35. *n.* 12. *Maſtr. dec.* 293. *Maceraten lib.* 3. *reſol.* 18. *n.* 1. *Farin. q.* 3. *n.* 8. *q.* 30. *n.* 31. *Caball. de homicid. n.* 502. *&* 594 *Couarr. in cap. ſi furioſus par.* 2. *n.* 11. *de homicid. Giurb. obſer.* 33. *n.* 1. *&* 2.
20 vbi inſinuat quando effectus non dicitur ſequutus, poſt *Foller. Gram. & Muſcatell.* noſtrum, de qua conſuetudine plenè per *Gram. dec.* 2. 37. 33. *&* 74. *n.* 9. vbi ità ſeruari ſubdit de conſuetudine totius mundi, eique arridet *Theſaur. deciſ.* 243. vbi optima

ma

ma *Additio eius Filij*.

Vel agitur in terminis ſtatuti punientis affectum, etiam non ſequuto effectu, ſicuti in caſibus pragmaticarum enunciatarum *n.* 12. & indubitanter teneo eſſe commiſſam ſtipulationem de non offendendo, ex ſola exoneratione Archibuſij
21 abſque percuſſione, ſtatuti namque verba non debent ſtare otioſa, ſed operari, ad *tex. in l. ſi quando, ff. de legat.* 1. *l.* 4. *ff. de vſufr. l. quod labeo, ff. de carbon. edict. cap. ſi Papa de priuileg. in* 6. *Alex. conſ.* 21. *n.* 17. *lib.* 3. *Rot. Gen. dec.* 195. *n.* 13. *Affl. dec.* 44. *n.* 19. *Rolas de ſucceſſio. cap.* 21. *n.* 4. *Io. Garſ. de nobilit. gloſ.* 1. *§.* 1. *n.* 24. *Reg. Valenz. conſ.* 23. *n.* 104. *Bertaz. in repet. l. ſi quis maior, n.* 241. *C. de tranſact.* cuius contrarium eueniret, & eluderentur pragmaticarum diſpoſitiones, quæ
22 ad inſtar legis, non debent eſſe ludibrio, *l. cum non ſolum, §. vbi autem, C. de bon. quæ liber. gloſ.* verb. *Retrahere, l. ſi quando, C. de teſti. Bart. in l. cunctos populos n.* 2. *C. de Summ. Trinit. Menoch. lib.* 2. *de arbitrar. Iudic. caſ.* 377. *n.* 17.

Quam ſanè diſtinctionem inſinuat mihi adamuſſim *Gabr. in d. cõſ.*
23 171. *n.* 1. vbi negatiuam ſuſtinens opinionem, tradit, quod ſicuti pœna ſtatutaria non incurritur, quamuis conſtet de voluntate offendendi, & fuerit deuentum ad actum proximum, niſi fuerit ſequutus effectus, ità pœna eiuſmodi conuentionis committi non poteſt, niſi verè perſona offenderetur, dùm igitur Pragmaticæ puniunt affectum non ſequuto effectu, benè procedit opinio affirmat, quod committitur ſtipulatio ex ſola exoneratione Archibuſij.

Nec præfatæ meæ diſtinctioni obi-
24 cem præſtat *Conſiliar. Gizz. dec.* 25. *n.* 10. qui in terminis *d. pragm. Ad reſtringendum,* inquit, S.C. approbaſſe eam opinionem, quod affectus puniatur non ſequuto effectu, & Pragmaticam de exoneratione Archibuſij viſam nimis rigoroſam, ideòque
25 non niſi duobus concurrentibus eã admittẽdam putauit, ſcil. quod delinquentes ſint aliàs facinoroſi; Secundò, quòd appenſatè quis huiuſmodi armorum genere inſiliat, & aggrediatur, ibiq; vltrà determinationem factam per Sac. Conſil. ipſo referente de anno 1603. die 26. Septembris, tradit poſt cauſam illam deciſam reperijſſe Apoſtillam manu Fabritij Sanmarci Auunculi ſui Aduocati ſuo tempore Primarij, qui in cauſis criminalibus excelluit, qui in dicta Pragmatica teſtatur bis habuiſſe in facto, & nunquam Pragmati-
26 cam prædictam practicatam in conatu. Nam potius meæ opinioni ſuffragatur, & mirificè illam comprobat, dùm rigor Pragmaticę prædictæ fuit renouatus de anno 1612. & 1614. vti modò adnotauimus *n.* 13. Et quòad ſecundum requiſitum *Nos* quoque præſupponimus abſque dubio caſum in eo, qui eiuſmodi armorum genere, appenſatè aggredi-
27 tur; Videndus tamen eſt *Dom. Balthaſ. de Angelis* doctus vir, digniſſi-
28 mus Magnæ Curiæ Vicariæ Iudex in Criminalibus perpetuus à Sacra Regia Maieſtate creatus, qui plura notabilia adducit ad enucleationem dictarum Pragmaticarum, quolibet herclè Magiſtratu dignus, in *addit. ad d. deciſ.* 25. *Gizzar. Muſcat.* noſter *in prax. crim. tit. de cognit. ſeu probat. delict. in rubr. de ictu Scoppict. Archibuſ.*
29 *& Baliſt.* vbi Ego plura adnotaui, & de huiuſmodi quæſito egi, licèt ſubdubius tunc extiterim ſub ſpe tamẽ aliàs enucleandi, qua de re meam nunc exoluo fidem, quamq; tradidi, firmo ſententiam, peritiorum iudicio ſubmiſſam.

SVM-

SVMMARIVM.

1 Rebus iudicatis parendum eſt.
2 Litibus finem imponunt res iudicatæ.
3 Sententiæ, ſiue res iudicatæ reſcindi nõ poſſunt.
4 Sententia lata, quidpiam amplius quæri non poteſt.
5 Inſtrumenta de nouo reperta, ac reſcripta Principum, rebus iudicatis non debent nocere.
6 Sententiæ faciunt de albo nigrum, de non ente ens.
7 Res iudicata habetur pro veritate, & ex quadratis facit rotunda.
8 Rem iudicatam pro ſe habens, dicitur habere rei euidentiam.
9 Lites vt finiantur, maximè ſtuduerunt Legiſlatores.
10 Sententiæ vires non ſubſiſtunt, ſi ab ijs appellatum fuerit.
11 Sententia appellatione ſuſpenſa, reducit rem iudicatam ad terminos litis conteſtatæ.
12 Iudicatum, appellatione ſuſpenſum, vel extinctum, pro nihilo reputatur.
13 Appellatio eſt theriaca contra venenum Iudicis, & æmula ſententiæ.
14 Emptor rei venditæ ſubhaſta, vrgentibus creditoribus, non debet moleſtari ſuper re ipſa iure creditoris anterioris vendita, etiamſi creditor quicumque is fuerit anterior, auditus non fuerit, nec in Iudicio adſtiterit, ſed de veritate infra.
15 Haſtæ iudicialis authoritas, de facili conuelli non debet.
16 Venditio ſub haſta facta, perpetuam accipit firmitatem.
17 Res ſub haſta vendita, perpetuo iure dominij penès emptorem eſſe debet.
18 Emptio, & venditio ſub haſta, nullo Principis reſcripto, nec ætatis beneficio, aut vlla alia ratione, euerti debet.
19 Senatus Cathaluniæ, non admittit creditorem ſuper re empta ſub haſta, ſed tantùm ad pretium depoſitatum, vel contra eos, qui obtinuerunt liberationem.
20 Deciſiones Senatus Cathaluniæ, quibus fuit determinatum non eſſe moleſtandum emptorem ſuper re empta ſub haſta, referuntur.
21 Emptor ſubhaſta, non debet manere deceptus authoritate publica.
22 Nemo accederet ad emendum ſub haſta, ſi ſuper re empta moleſtiam pati poſſet.
23 Venditiones ſub haſta retractari, nedùm iniquum, ſed etiam exemplo perniciosum eſt.
24 Emptor ſub haſta remanet ſecurus ex eo ſolo, quod pretium ſoluerit, vel depoſuerit penès eum, cui ſolui, vel deponi iuſſit Iudex.
25 Creditores inauditi, & incitati in venditione rei facta ſub haſta, nullum habent præiudicium, quin ſuper re illis hypothecata, experiantur.
26 Creditor anterior poteſt agere contra poſſeſſorem fundi ſibi obligatum, vel aduerſus creditores poſteriores, licèt venditus fuerit fundus ſub haſta.
27 Hypotheeata res, in quemcumque tranſeat, tranſit cum onere ſuo.
28 Hypotheca afficit rem quocumq; vadat, ſicuti lepra leproſum.
29 Præiudicium nullum infertur creditoribus anterioribus non citatis, nec auditis, nec conſenſum præſtantibus, quin agant pro eorum credito ſuper re hypotheeata, etiamſi vendita fuerit ſub haſta.
30 Hypotheca creditoris anterioris, non dicitur extincta, neque reſoluta ex venditione facta ſub haſta.
31 Creditores anteriores, non obſtante venditione ſub haſta facta rerum illis hypothecatarum, poſſunt intentare Saluianum interdictum contra earum poſſeſſores.
32 Proclamata generalia non præiudicant ali-

alicui, qui nominatim citari debuiſſet.

33 *Venditio quantumuis publicè facta, ijs non nocet, qui cùm eſſent certi creditores, nominatim citati non fuerunt.*

34 *Proclamata generalia non niſi ad incertos, & incognitos creditores pertinent.*

35 *Perſona ſi eſt incerta, & tamen de facili poteſt ſciri, & certificari, non arctatur per citationem generalem, & pro proclamata.*

36 *Debitor nullus poteſt dicere ſibi incognitos, & incertos eſſe creditores.*

37 *Creditor anterior, an poſſit agere ſuper re vendita ſub haſta, ſpinoſa eſt quæſtio, quæ Comitiis in generalibus eſſet determinanda.*

38 Author *tenet opinionem, quod creditores anteriores non auditi, nec citati legitimè in Iudicio venditionis rei illis hypothecatæ, etiamſi ſubhaſtatæ fuerint, poſſint ad eorũ libitum exercere eorum hypothecam ſuper re ipſa, ſi malint.*

39 Dom. Conſiliarius Paulus Staibanus *laudatur.*

40 *Vendita re iure creditoris anterioris, hypotheca competẽs poſterioribus creditoribus, fuit penitùs ſublata.*

41 *Creditor accipiens rem pignori, videtur ſibi data poteſtas, vt vendat tanquam Dominus.*

Creditor *ex pignoris conſtitutione habet ius vendendi, & dominium transferendi.*

42 *Dominium tale debet poſſe transferri, quale fuit tempore licentiæ datæ, ideſt pignoris conuenti.*

43 *Debitor poſtquam rem pignori ſubiecit, ſi denuò alteri illam obliget obligatio ſecunda pendet ex dominio primi creditoris.*

44 *Dominiũ debitoris ſi aufertur ex cauſa præcedenti, aufertur etiam omnibus, quorum ius pendet ex facto debitoris.*

45 *Iure datoris reſoluto, reſoluitur quoq; ius acceptoris.*

46 *Ius acceptoris, an reſoluatur, reſoluto iure datoris, ſiue ex voluntate, ſiue ex neceſſitate.*

47 *Debitor ob ſecundam pignoris conſtitutionem, non poteſt præiudicare iuri quæſito anterioribus creditoribus.*

48 *Hypotheca poſterior, non poteſt præiudicium inferre hypothecæ anteriori.*

49 *Deciſum paſſim obſeruatur, quod vendita re ſub haſta non citatis, nec auditis creditoribus anterioribus, poſſint ij agere ſuper re ipſa vendita.*

50 *Proclamata, ſeu cridæ, vt fiant ad finem excludendi creditores anteriores ab agendo ſuper re vendita ſub haſta, fuit non ſemel tentatum in Comitijs generalibus.*

51 *Ciuitas Neapolis abundauit ſemper, & abundat peritiſſimis Aduocatis.*

52 *Mutanda non ſunt, quæ certam ſemper habuerunt determinationem.*

53 *Citatio generalis per cridas, & proclamata non ſufficit, ſed debet eſſe certa.*

54 *Obſeruantia localis, ad alias Prouincias extendi non poteſt.*

55 *Emptori ſub haſta, ſatiùs conſultum eſt per cautionem præſtandam à creditoribus comparentibus, quibus pecunia liberatur.*

56 *Actio competit emptori ſub haſta agendi contra fideiuſſores, & creditores, quibus fuit liberata pecunia, licèt verba ad eum non dirigantur.*

57 *Emptor ſub haſta, non eget ceſſione ad hoc vt agat contra creditores, quibus depoſitum per ipſum factum fuit liberatum, quia cautiones prædictæ ſunt ordinatæ etiam pro intereſſe ipſius.*

58 *Emptor ſub haſta, largo modo dicitur creditor, ad finem agendi contra eos, quibus depoſitum fuit liberatum.*

59 *Obligatio Cameralis ex clauſula* Quorum intereſt, *omnibus intereſſe habentibus, prodeſt.*

60 *Decretum venditionis ſub haſta, prodeſt etiam emptori aduerſus eos, qui prætium receperunt, quia illud emanauit, nedùm ad fauorem creditorum anteriorum, verùm etiam ad fauorem emptoris, cuius intererat prætiũ conuerti in ſatisfactionem credito-*

rum, etiam quod in dicto decreto emptor non fuiſſet nominatus.

71 *Emptor ſub haſta facto depoſito ſecurus remanet, & eius periculum cedit dãno creditorum, non ipſius emptoris.*

62 *Emptor ſub haſta excludit creditorem poſteriorem à iure offerendi ſuper re empta.*

63 *Ius offerendi ceſſat in venditione ſub haſta.*

65 *Emptor ſub haſta gaudet priuilegio ne valeat creditor poſterior aliquid contra ipſum pratendere circa augmentum temporis, neq; debitor, cuius res vendita fuit.*

65 *Deciſio Sacri Conſilij de anno 1573. die 24. Nouembris, quod creditor poſterior in re vendita ſub haſta non gaudeat augmento temporis, ſicuti nec debitor ipſe, cuius res fuit vendita, apud* Io. Vincen. Ann. alleg. 56. n.8. *recenſetur.*

ARGVMENTVM.

Dominia rerum in commercio hominum exiſtentium, ne ſub incerto vagentur, vtque firma permaneant ad quietem inter Ciues conſeruandam, bonoq; Reipublicę cõſulendum, plura à Conſultis emanarunt Reſponſa, plures ſancitæ fuerunt leges, non pauca ſtatuta dimanarunt; quò factum eſt, vt re ſub haſta vendita vrgentibus creditoribus, peculiaribus, ac Edictalibus Cæſarum Conſtitutionibus fuerit diſpoſitum, ipſius haſtæ fiſcalis fidem firmam eſſe debere, nec facilè conuellendam, cuius quęſiti occaſione arrepta, pulchra ſatis, & vſui forenſi accommodatiſſima diſcutitur quęſtio; Vtrum re ſubhaſta vendita, non auditis, nec citatis, aut conſenſiéntibus creditoribus anterioribus, quibus eadem res per prius erat hypothecata, tantæ ſit efficacię haſta Iudicialis, vt creditores ipſos anteriores, experiri ſatagentes ſuper eadem re iam diſtracta, inſtantibus poſterioribus creditoribus, omnnò repellat, eiſque impedimentum, ſiue obicem aliquem prębeat? Vel veriùs, illos omni iure admittendos eſſe? qua in re *Author* (vt ſui inſtituti fert ratio) ad partes quęſtionem trutinans, eamque à primis (vt aiunt) principiis deducens, pro creditoribus anterioribus eſſe veriùs opinamentum tradit, pluribus ad ipſius comprobationem conglomeratis, pręſertim, quia abſq; ipſorum facto, Ius illis ex prima obligatione quæſitum, alterius facto, nullum potuiſſe pręiudicium inferri, maximè ab eodem debitore, qui rem pluribus diſcriminato tempore hypothecauit; Itidem, quia omnia

abhor-

abhorrent Iura, præiudicium alicui non citato, nec audito, nec vllum pręſtanti conſenſum, inferri debere; Rurſus: haſtam Iudiciariam, eiuſmodi Iuribus pręiudicare, minimè poſſe, concors omnium inſinuata eſt ſententia; Vt indè factum ſit in pluribus Europæ, pręſertim Italię Regionibus, ad eiuſmodi concilianda Scribentium diſſidia, peculiaribus ordinationibus cauere ſatiùs iudicatum eſt, vt Cridę, ſiuè Generalia programmata pręcedant venditiones rerum ſub haſta expoſitarum, quibus legitimè peractis, ſi intra præſtitutos dies creditores anteriores non comparuerint, ſtabilis rerum poſſeſſio emptori adiudicetur, nulloque tempore via ſternatur comparētibus creditoribus amplius illum ſuper re poſſeſſa moleſtare, quas Cridas exoptaſſe in Senatu Cathalunię exclamantem inſinuat *Author Io. Petrum Fontanellam in tractat. de pactis nuptialibus, clauſula 5. gloſ.* 8. ex *n.* 48. ac in Regno Comitiis in Generalibus. ſermonem aliquando fuiſſe habitum, indicatur, vt non immerito idemet *Fontanella* ſpinoſam eiuſmodi indagationem iudicarit; Nèc conqueri poſſe emptorem ſub haſta, ſi creditorum anteriorum hypotheca adhùc firma perſiſtit, eaq; reſoluta minimè cēſetur per emptionem ſub haſta factam; Nam pluribus commodis, & priuilegiis ipſum potiri obſeruat *Author*, nempè quod pecunia, quæ alioquin libera peruenire debebat in poſſe creditorum, ſeruitutis laqueo iuguletur, ac mediante cautione pręſtãda liberetur, quę ſemper extare dicitur in ipſius emptoris commodum, & ſecuritatem; Itidem, ſecurus remanet emptor ab omni periculo depoſitę pecuniæ, cuius cędes, ſiue lues ſi euenerit, creditorum damno, non ipſius emptoris cedere, certum eſt; Nec paruifaciendum eſt illud, & aliud commodum, quod conſequitur emptor ſub haſta, dùm ab omni offerendi iure, quod aliàs competere creditoribus poſterioribus indubium eſt, liber euadit; Et pro coronide: augmentum temporis cōtra ipſum pretendere creditores poſteriores omni arcentur Iure, ac protinùs repelluntur; de quo poſtremo enunciato, determinatio aliàs

: facta per Sac. Conſilium de anno 1573. die 24. Nouembris, referente doctiſſimo illo *Conſiliario Jacobo Anello de Bottis*, apud *Io. Vincentium Anna alleg. 56. n.* 8. recenſetur.

OBSERVATIO LXII.

Dominia rerum ne ſub incerto vagentur, vtque aliquis eſſet litium finis, ob rerum publicarum vtilitatem, qua Ciuium paci, & concordiæ conſulatur, Conſulti inuigilarunt, atque ex eorum reſponſis ius conſtitutum habemus,
1 vt rebus iudicatis parendum ſit, ſiue Iudex æquum dixerit, ſiue iniquum, eæ etenim litibus finem im-
2 ponunt, *cap. finem litibus de dol. & contum. Aloyſ. de Leo in l. 1. n. 30. de iur. & fact. ignor. Ill. Dom. Reg. Tap. March. Belmont. in Conſtit. Hoſtici exceptionem n. 14. Giurb. dec. 116. n. 17.* poſt quos *Ego in 1. diſceptat. forenſ. cap. 20. n. 22. l. 1. ff. de re iud. l. cum prolatis 32. in fin.* Namq; diſpoſitum eſt, res iudicatas, ſiue ſententias reſcindi non poſſe,
3 *l. 2. C. ſententias reſcind. non poſſ.* quodque pro veritate habeantur, *l. res iudicata 207. ff. de regu. iur.* Nec
4 poſt eas amplius quicquam quæri poſſe, *l. poſt rem iudicatam 56. ff. eod.*
5 fruſtraq; contra eas oſtendi Principis reſcripta, aut inſtrumenta de nouo reperta, *l. Imperatores 35. ff. eod. l. 1. C. quan. prouoc. non eſt neceſſ.* facere
6 de albo nigrum, *l. ingenuum, ff. de ſtat. hom.* de non ente ens, iiſque magnoperè deferendum eſſe tradit ex plu-
7 ribus *Reg. Valenz. conſ. 68. n. 21. lib. 1.* vbi pro veritate rem iudicatam haberi dicit, & ex quadratis facere rotunda, per *tex. in l. cum putarem, ff. famil. erciſc. & n. 28. eiuſdem conſil.* 68. inquit, eum qui habet pro ſe
8 rem iudicatam, dici habere rei euidentiam; Cùmq; omnibus alijs in rebus, vt publicæ conſulatur vtili-
9 tati, finiendis litibus maximè ſtuduerint legiſlatores, *l. 1. ff. de vſucap. tex. in princ. Inſtit. eod.* quò reſpexit *l. 3. §. tametſi, ff. de recept. arbit. l. quidam exiſtimauerunt 21. in fin. ff. ſi cert. pet. l. 1. C. de nou. Cod. facien. l. properandum 11. C. de iud. cap. finem litibus de dol. & contum. clem. Diſpendioſam 2. de iud. Luc. de Penn.* multa ad id congerens *in l. litibus, C. de agric. & cenſit. lib. 11. Catelian. Cott. in memorab. iuris,* verb. *Lites citò, l. terminato, C. de fruct. & lit. expenſ. l. ſi quis 11. C. de reb. cred. l. ſi finita, §. poſteà, ff. de damn. infect.* pulchra ſunt verba *extrauag. 1. de priuileg. incommunib.* §. Sanè, ibi, *Sed pro ea, quam intendebat quiete turbatio nata eſt, pro concordia ſunt ſuborta diſſidia, & pullulata inquietudines pro tranquillitate noſcuntur, ſicq; dùm anſam ſoluiſſe credit, nodum ligaſſe videtur, & ſeptem uno hydræ amputato capite ſuſcitaſſe; cap. Paſtoralis, §. ne lites litibus de cauſ. poſſeſſ. & propriet. l. 4. §. ait Prætor, ff. de damn. infect. Gamm. dec. 199. n. 4. Reg. Valenz. conſ. 72. n. 34. lib. 1.* vbi alia plura cumulat, *Rodulph. Forner. lib. 3. rer. quotidian. cap. 1. Anto. Pichard. manuduction. iuris ciuilis,* & Regij *Hiſpani par. 2. §. 1. n. 3.* verſ. *Ergo, Ego ipſe in 2. diſceptat. forenſ. cap. 50. n. 26. & ſeq. & n. 87.* qui eſt *finalis, & in 1. cap. 19. n. 49.* dummodò à ſententijs ipſis prouocatum non fuerit, *l. 1. ff. de re iud. l. cum prolatis 32. in fin.*
11 Sententia namque appellatione ſuſpenſa efficit, vt res iudicata ad terminos litis conteſtatæ reducatur, de quo *tex.* elegans in *l. ita demum, C. de procurat.* quam non eſſe alibi di-

xit

Digitized by Google

xit *Alex.conſ.73.ir 3.Oſaſc.dec.Pedem.* 5. *ſub n.*1. *Gratian. diſcept.* 40. *n.* 45. & ex Noſtratibus, *Præſid. Sac. Conſ. Io. Anton. Lanar. conſ.*64. *in fin.* Magnus Practicus *Muſcatell.* noſter *in prax.Sac.Conſ. par.*2. *gloſ.*1. *n.*38. ibique *noſtra Annotatio*, & vti probè aduertit *Illuſt. Dux Reginæ Reg. Fab. Galeot.controuerſ.Illuſtr. cap.*61. *n.*12. *& ſeq.lib.*1. iudicatum appellatione
12 ſuſpenſum, vel extinctum, pro nihilo reputatur, & proindè ex eo nullus producitur effectus, *Rot. Rom.* apud *Martin.Andr. dec.*9.*n.*3. ac omniſcius *Baldus* aptè rem concinnans,
13 appellationem cenſuit eſſe theriacam contra venenum Iudicis, ac æmulam ſententiæ in *l.vnic. in fin. C. de momen.poſſeſſ. Rebuff.de appellat. in præfat. n.*78. *tom.*3. *pag.mihi* 481. *Ipſe in* 1.*diſcept. cap* 1. *n.*61. vbi alia nonnulla ad rem conſarcinaui, *Eſcobar* 1.*par. de puritat. & nobilit. proban. q.* 13. §. 3. *n.* 16. poſt *Couarr. Pelaez, Azeued.& Couarr. in locis per ipſum citatis.*

14 Ex quibus, aliiſq; non paucis concordantibus aiebat emptor, idemq; poſſeſſor rei emptæ ſub haſta vrgentibus creditoribus, non eſſe moleſtandum ſuper re ipſa iure creditoris anterioris vendita, etiamſi creditor quicumque is fuerit anterior, auditus non fuerit, nec iudicio adſtiterit, & pro emptore afferebatur
15 quoque authoritas haſtæ iudicialis, ex qua ſollemnis præſumitur venditio, nec de facili conuelli debet, ad *tex.in l.*1.*&* 4.*C.de fid. inſtrum. & iur. haſt. fiſcal. lib.*10. *l.*2. *C. ſi aduerſ. fiſc.l.ſi hypothecas* 8.*C. de remiſſ.pignor. Afſl. dec.* 340. *n.* 4. *Damhouder. de ſubhaſtat. cap.fin. n.*33. *Coler. de proceſſ. executiu. par.*3.*cap.* 9. *n.*93. *& ſeq. Anto.Fab.in Codice eius nominis, lib.*8. *tit.*19.*defin.*6.*n.*22.*in allegat. Menoch. conſ.*1121. *ſub n.*3. *Peregr. de iur. fiſc. lib.* 6. *cap.* 4. *de vendit. & empt. fiſcal. n.*16.*& ſeq. Valaſc.conſult.* 37. *n.*1. *Io. Petr. Fontanell. in* 2. *de pact. nuptial. clauſ.*5. *gloſ.*8. *par.*7. *n.* 40. *& dec.* 65. *n.* 2. *& dec.* 222. *n.* 18. *in fin. par.* 1. *Maſtr.dec.*84. *n.*2. *Criuell. dec.*44. *n.*2. *Mangil. de ſubhaſt. q.* 15. *n.*5. *Ludou. Poſt. in ſimili tractat. inſpect.*35. *n.*81. *cum ſeqq. Rebuff. in rubr. de præcon. n.*14. *Reg. de Pont.de poteſt.Proreg. tit. de regal. impoſit.* §. 5. *n.* 34.*& ſeqq.* inſignis *D. Franciſc. de Amaya in d. l. ſi tempora n.*8.*de fid.inſtrum. & iur.haſt. fiſcal. lib.* 10. *Conſiliar. Arias de Meſa variar. reſol. lib.*2. *cap.* 29. *n.* 4. *Matthias Berlich. dec.* 126. *n.* 11. *par.* 1. *Matth. Coler. dec.* 126. *n.* 12. *& ſeqq.*
16 vbi aſſerit venditionem, & emptionem ſub haſta factam, perpetuam accipere firmitatem, per *tex. in l. fin. C. ſi propt. public. penſitat. vendit.*
17 *fuerit celebrat.* ſubdens, rem perpetuo dominij iure penès emptorem eſſe debere vti ſub haſtæ ſollemnis auctione fuit addicta, ad quod expendit *tex. in l. quæcumq;* 5. *d.tit.C.de fid. inſtrum.* affirmatque *v.* 14. Nec
18 Principis reſcripto, nec ætatis beneficio, aut vlla alia ratione, emptionem, & venditionem ſub haſta celebratam, euerti debere, conducentibus verbis, *tex. in d.l.quæcumq;* ibi, *Authoritate reſcripti fuerit impetratũ, Othom. conſ.* 23. *n.* 7. verſ. *Itaque regulariter*, aliique permulti à *Me* adducti in *Annotatio.ad Muſcatell. lib.*2. *par.*3. *gloſ. Venduntur, pag.*518. verſ. *Niſi Ego*, & in 2. *diſceptat. forenſ. cap.* 50.*n.*54. verſ.*Nec ex defectu.*

19 Hinc eſt, quod *Fontanell.in d.clauſ.* 5. *gloſ.*8. *n.*48. dixit in ſuperegregio Senatu Cathaluniæ vidiſſe obſeruatum, eò ipſo, quod quis emit in publica ſubhaſtatione, & prætium depoſuit ad ordinationem Iudicis, qui illud diſtribuit inter creditores, qui comparuerunt cum ſolitis cautionibus, quæ apud Nos dicuntur *In Forma*, amplius moleſtari non poteſt, nec datur actio aliis creditoribus quantumuis anterioribus, ſeu potioribus, ad agendum contra rem emptam, ſed debent illi greſſus ſuos di-

dirigere aduerſus pecuniam depoſi-
tam, ſi adhùc eſt penès depoſitarios,
vel contra creditores, inter quos
fuit diſtributa, & eorum fideiuſſo-
res, quę ſucceſſit loco rei, itaque
20 deciſum fuiſſe in d. Senatu de anno
1609. die 6. Ianuarij inter Ioſephum
Iouer, & Onuphrium Iorda, referen-
te Senatore Ioanne Magarola, recē-
ſet *Fontanell. loc. cit. n.* 51. verſ. *Et in
noſtro*, propriamet determinationis
verba deſcribens, & iterum die 13.
Februarij 1609. in cauſa Iacobi Ber-
nardi Oriol, & ſuorum creditorum
ad relationem Ioſephi Ferrer.

Ratio autem præcipua, qua Se-
natum motum fuiſſe, ponderat *Fon-
21 tanel. ibid. n.* 49. probè pręcedenti à
Nobis adductę collineat, ne ſcil. aliàs
emptor deceptus maneret authori-
tate publica, contra *tex. in l.* 1. *C. de
22 his qui veniam ætat. impetrau.* Et ne-
mo vellet accedere ad publicas vē-
ditiones, non ſine maximo rerum
publicarum damno, *l. ait Prætor aliàs
l. ſi ſine, §. quæſitum*, iuncta *l. ſi ex cau-
ſa in princ. ff. de minor.* prout animad-
uertit *Anton. Faber in eius Cod. lib.* 7.
tit. 32. *de bonis authorit. Iudic. poſſid.
defin.* 4. *n.* 2. *& defin.* 14. *n.* 1. vbi inquit
23 publicas venditiones facilè retra-
ctari non ſolùm eſſe iniquum, ſed
etiam exemplo pernicioſum, & cla-
riùs idem *Faber lib.* 8. *tit.* 16. *de di-
ſtract. pignor. defin.* 29. vbi inquit ſe-
24 curum remanere emptorem cum
eo ſolo, quod prætium ſoluerit, vel
depoſuerit penès eum, cui ſolui, vel
deponi iuſſit Iudex.

25 At pro creditoribus anterioribus
faciunt quoque permulta, Cum ete-
nim in venditione rei illis hypothe-
catæ minimè interuenerunt, nec
conſenſum præſtiterunt quoquo
modo, imò nec citati fuerunt, non
poteſt dici aliquod præiudicium il-
lis illatum circa eorum creditum, vt
de eorum iuribus experiantur ſuper
re illis hypothecata, ad *tex. in l. de
vnoquoque, ff. de re iud. Afflict. dec.* 358.
n. 3. *&* 4. ibiq; *Vrſill. in addit. in fin.
Maran. in Specul. aur. par.* 6. *in* 3. *& vl-
tim. act.* verb. *Et poſt omnia aduertatur
circa executionem ſub n.* 19. verſ. *Nunc
in propoſito Aſin. in prax. §.* 7. *limit.* 11.
Surd. dec. 256. *n.* 15. *Rot. Rom.* apud
Sanctiſſ. dec. 467. *n.* 7. cum alijs quæ
allegat *Mercurial. Merlin. dec.* 21. *n.* 5.
poſt *tractat. de pignor. & hypoth.*

26 Secundariò: ſtringit, quia hypo-
theca creditorum anteriorū adhùc
durat per *tex.* celebrem in *l. cum no-
tiſſimi §.* 1. *C. de præſcr.* 30. *vel* 40. *an-
nor.* vndè emergit, quod eligere
poſſunt contra quem malint, videli-
cet vel contra poſſeſſorem fundi, vel
aduerſus poſteriores creditores, eo-
rumque fideiiuſſores, qui prætium
receperunt, *l.* 1. *§. Quid ergo, ff. de
ventr. inſpic.*

27 Tertiò loco facit, quia res aliena
hypothecata, ſi trāſeat ad alias per-
ſonas, tranſit cum onere ſuo, *l. ſi de-
bitor, C. de diſtract. pignor.* Hypothe-
28 ca etenim afficit quocumque vadat,
ſicuti lepra leproſum, ſecundum
Bart. in l. pignoris 17. *ff. de pignor. l. eos*
9. & ibi *gloſ.* in verb. *Actionem, C. qui
potior. in pignor. habean. l. ſi fundus* 16.
*§. in vindicatione, ff. de pignor. gloſ. in
clem.* 1. verb. *Solita de cenſib. Gratian.
diſcept. forenſ. cap.* 272. *n.* 9. *Mercurial.
Merlin. in deciſſ. Rot. Rom.* poſt *tractat.
de pignor. & hypoth. dec.* 103. *n.* 3 poſt
Neguſan. de pignor. in 3. *memb.* 5. *par.
n.* 7. *Surd. dec.* 267. *n.* 11. *Rot. Rom.* apud
Cardinal. Seraph. in vna Romana *ſub-
haſtationis Veneris* 20. *Iunij* 1597. quę
eſt impreſſa in 1 *lib. deciſſ.* 1233. *n.* 1.
& ſeq. vbi ea adducitur ratio, quia
cum non fuerint creditores anterio-
29 res citati, nec interfuerunt, aut cō-
ſenſum præſtiterunt tali ſubhaſta-
tioni, non poteſt dici in aliquo eo-
rum iuribus fuiſſe præiudicatum,
30 minuſque hypothecam extinctam,
aut reſolutam, & *Seraphin.* inibi ad-
ducto tenet *Statil. Pacif. de Saluian.
interd. inſpect.* 3. *cap.* 2. *n.* 406. inquiēs
31 creditores anteriores, non obſtante
ven-

venditione ſub haſta facta rerum illis hypothecatarum, poſſe Saluianum interdictum intentare contra earum poſſeſſores, & de *Statil. in loc. citat.* meminit *Fontanell. d. clauſul.5. gloſ. 8. n.41. & ſeqq.* inquiens prædi-
32 cta procedere, etiamſi proclamata proceſſerint generalia, nam ea non ſufficiunt, nec ſunt apta ad præiudicandum alicui nominatim, quando etenim eſt ità alicui præiudicandum, neceſſaria eſt ſpecialis citatio, ex dictis per *Bal. in l. fin. C. de edict. Diu. Adrian. tollen. Franc. Bcec. conſ. 12. n.10. & ſeq.* vbi innumeros propè recenſet, eiuſque dictis accedit elegans definitio *Anton. Fabr. in ſuo Cod. lib.7. tit.32. de bon. author. Iudic. poſſid. & cap.14. eod. tit.* qua habetur
33 venditionem quantnmuis publicè factam, ijs nocere non poſſe, qui cum eſſent certi creditores, & co-
34 gniti, nominatim tamen citati non fuerunt, nam generale proclama non niſi ad incertos, ignotoſq; creditores pertinet, ſicuti pluribus ante ipſum probauerat *Becc. d. conſ.12. n.9. & 10.* vbi ſubdit idem obſeruari debere, vbi perſona eſt incerta,
35 ſi tamen de facili poteſt ſciri, & certificari, *Capic. dec. 101.* vndè excla-
36 mat *Fontanell. n.44. in fin. In caſu tamen occurrenti quis debitorum poteſt dicere ſe neſcire ſuos creditores, eiq; illos eſſe incognitos, & incertos?*

37 Quid tenendum? Herclè adeò ſpinoſa eſt quæſtio, vt benè dixerit perdoctus *Fontanell. in d. clauſ.5. gloſ. 8. n.51. verſ. De hac eadem re,* ipſum exoptaſſe, quòd in Comitijs generalibus determinaretur, vt quietiùs viueretur, & faciliùs emptores in iſtis publicis venditionibus adinuenirentur.

Mihi poſt multas noctes inſomnes, omnibus penſitatis, quæ vnam, vel alteram ſuadent opinionem, arridet
38 vndique ſecunda opinio, quod ſcilicet creditores anteriores non auditi, nec legitimè citati in iudicio venditionis rei ipſis hypothecatæ, etiamſi ſubhaſtatæ, poſſint ad eorũ libitum exercere eorum hypothecã ſuper re ipſa, ſi malint, nedùm ex præadductis, & allegatis, verùm etiã quia eam ſectatur *Cancer. in 2. variar. reſol cap.7. de reſtit. ſpoliat. n.14.* & in puncto *Mangil. de ſubhaſt. q.104 n.2. ad* 4. nonnullos ex præallegatis recolens, & (ne Noſtrates ſilentio obruamus) hanc eãdem ſententiam
39 amplectitur *Dom. Paulus Staiban. iunior* Collega olim meus Peritiſſimus, nunc vnius Aulæ Magnæ Curiæ Vicariæ in Ciuilibus Præfectus, quolibet ſummo Magiſtratu dignus, & poſt hæc delineata inter Regios Conſiliarios à Sac. Cathol. Maieſt. cooptatus *in 1. reſolut. forenſ. cap.5. n.4.* verſ. *Licet Ego,* vbi contrariam olfacit ſententiam in caſu ſuo, non autem reſpectu creditoris anterioris.

40 Eòq; magis in eam deuenio, quia quando venditur res iure creditoris anterioris, hypotheca competens poſterioribus creditoribus, fuit penitùs ſublata per *tex. in l.1. C. ſi antiq. credit. pign. vendider.* & per *tex. in l. ſi à creditore, C. de actio. & oblig.* quæ iura hoc determinant in ſpecie, cuius determinationis ratio eſt, nam
41 quãdo creditor accepit rem pignori, videtur ſibi data poteſtas, vt vendat tanquam Dominus, & ſic creditor ex pignoris conſtitutione habet
42 ius vendendi, & dominium transferendi, hoc autem dominium tale debet poſſe transferri, quale fuit
43 tempore licentiæ datæ, ideſt pignoris conuenti, vndè ſi debitor poſtmodum rem illam alij obliget, obligatio ſecunda pendet ex dominio
44 iſtius, ità quod ſi ex cauſa præcedẽti auferatur dominium debitoris, per conſequens neceſſarium, aufertur omnibus, quorum ius pendet ex
45 facto debitoris, quia ſoluto iure datoris, tollitur ius acquiſitoris, ad *tex. in l. lex vectigali, ff. de pignor.* vbi

Bal.

Digitized by Google

Bal. notat *l. Iulianus, ff. de manum. Iaſ. in l. fin. n.* 117. *C. de iur. Emphyt. Criuell. dec.* 138. *n.* 10. *Cauagnol. ad decret. Montisferrat. decret.* 74. §. 13. *q.* 4. *n.* 30. *conſ.* 64. *n.* 41. *& ſeq. in* 2. *Caball. conſ.* 142. *n.* 20. *in* 2. *Ger. Spin. conſ.* 81. *n.* 5. *& conſ.* 49. *n.* 26. *Dom. Larr. dec.* 20. *n.* 3. *&* 30. *cap.* 1. §. *rurſus,* vbi feudiſtæ pleno tractant calamo *quib. mod. feu. amitt. Dec. in l. aliud eſt vendere* §. *fin ff. de reg. iur. Tiraq. de retrac. conſan.* §. 36. *gloſ.* 2. *n.* 19. *Menoch. conſ.* 501. *n.* 5. *tom.* 6. *Giurb. dec.* 24. *n.* 8. copioſius *dec.* 91. *n.* 10. & accuratius in 1. *par. Obſeruation. cap.* 17. *n.* 5. vbi diſtinguit quando ex
46 neceſſitate, vel ex voluntate ius datoris reſoluitur, quam ſanè pulchrã, & non vulgarem rationem aſſignat magiſtraliter *Cyn. in d. l.* 1. verſ. *Modo, C. ſi antiq. cred.* eamq; ſequuntur, & extollunt *Alber. Salic. & Ang.* ibi, quos adducit *Reg. Lanar. conſ.* 9. *n.* 13. verſ. *Vltimò terra, cum duob. ſeqq.*

Hæc autem ratio, ſicuti mirificè procedit reſpectu hypothecarum quæſitarum creditoribus poſterioribus mediante perſona debitoris, ità in caſu propoſito confirmat ingenioſè noſtram ſententiam reſpe-
47 ctu creditorum anteriorum, quorum hypothecæ, ac iuri mediante contractu quæſito præiudicium debitor inferre non potuit, *l. id quod noſtrum, ff. de regu. iur. l. fin. ff. de pact. Rebuff. tom.* 2. *Commentarior. ad leges Gallicas tractat. de Conſtitution. redditnum art.* 1. *gloſ.* 8. *n.* 1. *& plurib. ſeqq.* & in terminis hypothecæ quæſitæ per creditorem anteriorem, quod
48 nequeat debitor præiudicium inferre per ſecundas, vlterioreſque obligationes, pulchra adducit *Reg. Valenz. conſ.* 56. *n.* 26. verſ. *Nec poteſt tom.* 1.

Vndè exiſtente in ſuo robore, & firmitate hypotheca creditoris anterioris, licèt ex ipſius iure à Iudice ſub haſta res vendi aſſeratur, attamen ipſo non citato, nec in Iudicio exiſtenti, aut alias conſentienti, quocumque tempore de ſuo iure agat, minimè excludi poterit quin ſuam experiatur hypothecam, non extinctam, nec reſolutam, ſuper re ipſa, quæ maximè conſideranda ſunt, nam à nemine vidi (quatenus ad quæſtionem noſtram pertinet) conſiderata, ponderata, aut diſcuſſa.

49 Adeòq; verum eſt meum hoc effatum, vt ſecundum prædicta in Supremis Regni Tribunalibus fuerit adamuſſim obſeruatum, ſicuti fidem præſtat *Dom. Conſiliar. Staiban. loc. allegato,* & rectè calleo non ſemel fuiſſe tentatum in Comitijs Regni Generalibus, vt peculiares porrigerentur præces à Sereniſſimo noſtro Rege ad obtinendum, quod fiant proclamata, ſeu Cridæ, ſicuti in alijs Europæ partibus practicatur, vti videre eſt apud *Bart. in l. rem quæ nobis ad fin. ff. de acquir. poſſeſſ. Alex. conſ.* 116. *vol.* 5. *Catelian. Cott. in memorialib. iur.* verb. *Statuto, ſeu decreto Mediolani cauetur, pag. mihi* 493. *col.* 1. *ad fin. Plot. in l. ſi quando n.* 292. *C. vnde vi,* & *in ſuo Indice,* verb. *Decretum,* verb. *Crida,* & rurſus verb. *Præſcriptio,* de quibus ſanè cridis multa profert *Horat. Carpan. ad Statuta Mediolan. cap.* 463. incip. *Quia aliquando,* & *cap. ſeq. ſub tit. De cridis faciendis de bonis immobilibus vendendis, pag. mihi* 872. *& ſeq.* aliaq; non aſpernenda congerit *Anton. Sola ad Conſtitut. Sabaud. ſub tit. de forma, ac ſollemnitate obſeruan. pro confirmatione contractuum gloſ.* 1. *pag. mihi* 691. quod etiamſi creditores anteriores, ſeu potiores poſt perfectam venditio-
50 nem ſub haſta iure creditorum anteriorum, comparuerint factis cridis, ſiue proclamatibus emanatis, minimè admittantur ad moleſtiam aliquam inferendam emptori ſuper re ipſa ſub haſta empta, ſed remaneant dumtaxat ſalua, & illæſa eorum iura, vel ſuper depoſito per em-

emptorem facto, ſi extans reperiatur, vel agere tantùm valeant (ipſo depoſito non extante (contra creditores poſteriores, quibus pecunia fuit liberata cū cautione in forma; Et tamen pluribus inconuentibus, quæ exindè oriri poſſent conſideratis à Deputatis prædictorum Comitiorum, accedente Conſilio Peritiſſimorum Aduocatorum, quibus
51 abundauit ſemper, & abundat florentiſſima Neapolis, præces porrectæ non fuerunt Regi noſtro Sere-
52 niſſimo, & mutanda minimè cenſuerunt in re tàm graui, quæ certam habuernnt determinationem, ad *tex. in l. minimè, & l. de quibus, ff. de legi.*

Hoc tamen ſuperaddito ad noſtram comprobandam opinionem, quod DD. omnes à Nobis adducti pro contraria ſententia *n.* 14. verſ. *Ex quibus, hac ead. obſeru.* totam vim conſtituunt in proclamatibus emanatis, de quibus adhùc dubitat *Becc. d. conſ.* 12. *n.* 9. inquiens citationem
53 generalem per proclamata, ſeu cridas non ſufficere, ſed certam eſſe debere, per *tex. in l.* 1. §. *denunciari, ff. de ventr. inſpic.* idemq; tenuiſſe *Bart. in l. ſi eo tempore, C. de remiſſ. pignor. & in Extrauag. Ad reprimendum,* verſ. *Et per edictum n.* 13. *&* 14. *Bal. in Auth. Si omnes n.* 3. *C. ſi vt ſi ab hæred. ſe abſtin.* idem *Bal. in l. fin. n.* 41. *C. de Edict. Diu. Adrian. tollen. Anchar. in cap. fin. de elect. in* 6. *Abb. in cap. fin. n.* 8. *de elect. Cardin. conſ.* 74. *&* 128. *n.* 5. *&* 6. *Felin. in cap.* 2. *n.* 8. verſ. *Et poſſent iſta de Conſtit.* pluraque alia neruoſè adducit *Becc. d. conſ.* 12. *d. n.* 8. *& ſeqq.* ſequutus à *Fontanell. d. clauſ.* 5 *gloſ.* 8. *n.* 42. verſ. *Nec conturbat,* benè *Cancer. variar. reſol. tom.* 2. *cap.* 7. *de reſtit. ſpoliator. n.* 17. quæ in Regno noſtro, eiuſque Tribunalibus minimè practicanrur; & ſic reſoluuntur omnia à præcitatis Authoribus allegata, præſertim à *Fontanell. loc. allegat.* quæ tradit peculiari quadam obſeruantia totius Regni Cathaloniæ exarata per ipſum procedere, quæ ſinè obſeruantia cùm
54 localis ſit, ad alias Prouincias extendi non poteſt, *cap. fin. de conſuetud. Alex. conſ.* 110. *n.* 15. *vol.* 6. & ex *Bart. in l.* 2. §. *ſiquis hoc interdicto, ff. de itiner. actuq; priuat.* tradit *Rol. à Vall. conſ.* 94. *n.* 19. *vol.* 2. *cap. quoad tranſlationem,* vbi *Abb. notab. vltim. de offic. legat. Gregor. Lopez in l.* 24. *tit.* 11. *par.* 4. *gloſ.* 1. *Menoch. de retinen. poſſeſſ. remed.* 5. *n.* 62. *Reg. Valenz.* prædictorum haud immemor *conſ.* 8. *n.* 25. *&* 28. verſ. *Quia conſuetudo, & conſ.* 33. *n.* 229. *lib.* 1. & iterum *conſ.* 166. *n.* 84. *lib.* 2. vbi etiamſi loca ſint circumuicina, & de *Reg. Valenz.* cum laude mentionem agit *Fontan. dec.* 588. *n.* 18. verſ. *Dixi par.* 2. vbi adducit *Bouadil. in ſua Politic. lib.* 2. *cap.* 10. *n.* 50. *Oliba de action. par* 1. *lib.* 3. *ad* §. *rei perſequendæ n.* 18. *Cancer. variar. reſol. par.* 1. *cap.* 4. *tit. de teſtam. ex n.* 70. & tamen non potuit idem *Fontanell.* ſemper extollendus ibidem negare, non omnibus Cathaluniæ Doctoribus, pacato inſediſſe animo eiuſmodi obſeruātiam, ex quornm ambiguitatibus commotus in Comitijs generalibus neceſſarium fore, certā fieri determinationem, vtillimum, imò neceſſarium ipſemet exiſtimauit.

Satiùs etenim conſultum eſt emptori ſub haſta, quod creditores comparentes in iudicio ad ſui commodum, & ne haſtæ publicæ fidei innixus decipiatur, quibus pecunia libera exolui deberet, præſtent cautiones de reſtituendo, in caſu quo
55 creditores anteriores, ſiue potiores comparuerint, per quam cautionem quoties pulſabitur emptor ad inſtantiam creditorum anteriorum, poterit, & ipſe petere contra poſteriores, & eorum fideiuſſores, quod ex pecunia per eos recepta ſoluant, & ſatisfaciant creditoribus anterioribus, à quibus moleſtatur, quamuis

in obligatione, & promiſſione dictorum creditorum, & ſuorum fideiiuſſorum, dictus emptor non ſit nominatus, & verba ad eum non
56 dirigantur, competit enim nihilominus ei actio, *l. ſerno legato*, §. *ſi teſtator*, *ff. de legat.* 1. cum alijs allegatis per *Rom. conſ.* 32. *n.* 2. & ibi congeſti per *Addent. lit. B. Bald. in l. ſi cui legetur* §. *fin.* & ibi *Iaſ. n.* 8. *ff. de lega.* 1. idem *Iaſ. in l. ſtipulatio*, §. *alteri n.* 7. *ff. de verbor. oblig.* quos adducit *Fontanell. d. clauſ.* 5. *gloſ.* 8. *n.* 46. verſ. *Huic imminenti*, vbi allegat *deciſ. Rot. Rom.* 87. *n.* 7. vbi Domini dixerunt æquiſſimam eſſe opinionem ne decipiatur emptor, qui Iudicis authoritate emit, & prætiũ depoſuit, facit *Ruin. conſ.* 171. *n.* 7. *lib.* 4. & ſubdit notabiliter *Fontanell. n.* 47. prædictam obligationem de reſtituendis pecunijs fieri etiam contemplatione empto-
57 ris ratione ſui intereſſe, quò fit, vt neque ceſſione egeat, neque neceſſum ſit eum eſſe creditorem, nam ſatis eſt, quod ad hunc effectum de ſuo intereſſe conſtet, vndè, & largo
58 modo dici poteſt creditor, ad notata in *l. creditores*, *ff. de verbor. ſign.* & poſt *Fontanell.* reaſſumit *Statil. Pacific. d. inſpect.* 3. *n.* 409. verſ. *Nam licèt emptor*, adducens *Bal in d. l. ſi cui legetur*, §. *fin. in* 1. *notab. ff. de legat.* 1. inquiens ità declaraſſe *Rot. Rom. in d. dec. Seraph.* 1233. *n.* 3. adducitque pariter *Statil. n.* 410. ſimile de obli-
59 gatione Camerali, in qua comprehenditur clauſula, quorum intereſt; & pulchrè obſeruat *Mangil. d. q.* 104. *n.* 5. & 6. inquiens ex decreto vendi-
60 tionis poſſe emptorem agere aduerſus eos, qui prætium receperũt, quia illud emanauit, nedùm ad fauorem creditorum anteriorum, verùm etiam ad fauorem emptoris, cuius intererat prætium conuerti in ſatiſfactionem creditorum, vt liberaretur ab omni moleſtia fortaſſe ſuper bonis emptis non inferenda, etiã quod in dicto decreto emptor non fuiſſet nominatus.

Itidem; maximum conſequitur
61 commodum emptor ſub haſta, nam ex emptione ſecurus adeò remanet, vt facto depoſito, ex hoc ſolùm, etiamſi creditores dimiſſi non fuerint, ſi contingat pecuniam deperdi, amiſſio cedit damno creditorũ, quibus recta via pecunia libera ſolui debebat, ſicuti tradit inſignis *Faber in ſuo Cod. lib.* 8. *tit.* 16. *de diſtract. pignor. defin.* 29. & in *tit. de bon. author. iudic. poſſid. defin.* 9. ſequitur *Fontanel. d. clauſ.* 5. *n.* 48. adducens *Papon. Arreſtor. Franc. lib.* 18. *tit.* 6. *de ſubhaſtat. arreſt.* 1. & *arreſt.* 9. quem pariter adducit *Dom. Conſiliarius Staiban. d. reſol.* 5. *n.* 3. licèt in libro meo *Paponum* tale quid dicentem non inueni.

Vlteriùs: gaudet emptor ſub haſta eo priuilegio, vt creditori poſte-
62 riori non detur ius offerendi ſuper re per ipſum empta, quod ſanè ius offerendi competere ſecundo creditori aduerſus rem obligatam, eſt *tex. in l.* 1. *in* 2. *reſponſ. C. ſi antiq. credit. l. potior*, §. *fin.* vbi *Bart. ff. qui potior. in pignor. habean. l. eum tibi*, vbi *Salic. C. eod. Cran.* qui plura adducit *conſ.* 289. *ſub n.* 8. *lib.* 2. *Alba conſ.* 325. *n.* 8. & 9. *lib.* 2. *Menoch. de præſum. lib.* 3. *præſ.* 121. *n.* 1. & *ſeq.* qui citat *Neguſ.* & alios, *Mangil. de ſubhaſt. q.* 82. *n.* 1. & 2. poſt *Morot. de iur. offeren. q.* 1. *tit. de ſecun. creditor. n.* 12. & 13. &
63 tamen quando res venditur iure creditoris, non valet oblatio, vt eſt *tex. in l.* 2. *C. eod. tit.* optimè *Affl. deciſ.* 16. ibique *Addent. Ann. alleg.* 56. *n.* 1. & 2. *Papon. loc. cit. arreſt.* 3. *Fontanel. d. clauſ.* 5. *gloſ.* 8. *par.* 8. *n.* 50. quo laudato ſequitur *Dom. Staiban. d. reſol.* 5. *n.* 3. *Mangil. d. q.* 82. *n.* 8. poſt *Caph. conſ.* 298. *n.* 8. per *tex. in l. ſi finita*, §. *illud*, verſ. *Poſtea autem*, *ff. de damn. infec. Dec. conſ.* 501. vbi teſtatur de communi *Theſ. dec.* 157. *n.* 11. *Tiraq. de retract. lignag.* §. 8. *gloſ.* 7. *n.* 3.

64 Potitur, & tandem emptor ſub haſta beneficio ne valeat creditor po-

poſterior aliquid contra ipſum prætendere, circa augmentum temporis, neque debitor, cuius res vendita fuit, ità *Io. Vinc. Auu. d. alleg.* 56. *n.*8. verſ. *Et quod augmentum* per *tex. in l. qui à creditore*, *C. de diſtract. pi-*
65 *guor.* qui inibi *in fin.* ſcripto tradit ità de anno 1573. die 24. Nouembris iudicatum fuiſſe per Sac. Conſil. in cauſa Franciſcæ Sarranò, referente Regio Conſiliario Iacobo Anello de Bottis.

Vndè mirum non eſt, ſi dùm tot, tantiſque fulcitur priuilegijs, commodis, & beneficijs emptor ſub haſta, non tamen aditus illi patet, excludendi creditores anteriores ſuper re ipſa vendita quin virtute hypothecę, per ipſos acquiſitæ experiantur.

Quæ adduxi, & ponderaui pro præcipuo Domino meo Conſiliario Franciſco Antonio Muſcettula, aliàs à *Me*, ſed nunquam ſatis laudato, in cauſa de qua, ſupra memores extitimus *hoc eod. opere.*

SVMMARIVM.

1 *INſtrumenta de iure communi non habent exequutionem paratam.*
2 *Probationis nullum genus habet exequutionem paratam.*
3 *Conuentio nulla extraiudicialis, quantumuis in publica documenta redacta, exequutionem meretur.*
4 Ritus Magnę Curię Vicarię 166. *dicitur laudabilis.*
5 Proſper Carauita *laudatur.*
6 Dom. Conſiliarius Petrus Carauita *laudatur.*
7 Author *veneratur Dom. Conſiliarium Petrum Carauita.*
8 *Inſtrumenti liquidatione ſecundum Ritum Magnæ* Curiæ *Vicariæ facta, qualiter ſit procedendum, ſiue ad inſtantiam creditoris, ſiue ad inſtantiam Fiſci.*
9 *Inſtrumento liquidato ſecundum formam Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ, debitor non auditur, etiamſi in vinculis, vel facto depoſito conditionato, inſteterit audiri, niſi integraliter debitum, & pænam perſoluerit unà cum expenſis per creditores erogatis in reaſſumptione inſtrumenti.*
10 Author *pollicetur peculiares edere Commentarios ſuper* Prag. 8. *incip.* Trà li altri Capi, *edita de anno* 1632. *die* 12. *Ianuarij* ſub tit. de inſtrumen. liquidation. §.7.
11 *Adiectus ſtipulationi, an poſſit inſtrumentum via ritus præſentare.*
12 *Adiecto licèt rectè ſolui poteſt, is tamen rectè non agit aduerſus debitorem.*
13 *Adiectus ſimpliciter ſolutioni, is dicitur, cui promiſſio de ſoluendo alternatiuè fuit facta per dictiones* Aut, Vel.
14 *Adiectus ſolutioni concipitur per verba denotantia ſolutionem.*
15 *Rei duo ſtipulandi per verba Coniunctiua* Et, Ac, Atque, Etiam, *eſſiciuntur.*
16 *Dictiones alternatiuæ inter plures perſonas poſitæ, diſiungunt, & vnam ab alia ſeparant.*
17 *Adiecta perſona ſtipulationi, quando acquirendæ obligationis gratiam, vel ſolutionis cenſeatur contemplata.*
18 *Adiectus conſtituitur per alternatiuã, non per coniunctiuam.*
19 *Adiectus eſt, qui in conuentionibus alternatiuè ſolutioni adijcitur.*
20 *Adiectus ſtipulationi per dictionem alternatiuam, vel coniunctiuam, ſatis differt.*
21 *Adiectus, cui promiſſio fuit facta* Inſolidum, *habet facultatem præſentandi inſtrumentum.*
22 Qui mecum contraxit, mecum agat.

23 *Adiectus ſimpliciter non dicitur, Is qui contraxit, & ſibi ſolui ſtipulatis fuit.*

24 *Clauſula* Inſolidum, *ſua vi operatur, vt nullo modo quis Adiectus ſimpliciter ſolutioni videatur, ſed dicitur Correus credendi, & ſtipulandi ad experiendam actionem* Inſolidum.

25 *Solutio per coniunctiuam dictionem promiſſa Titio, & Mæuio, non efficit, vt alter eorum dicatur Adiectus.*

26 *Adiectus ſimpliciter quis dicatur, vel Correus credendi, & ſtipulandi, ex clauſula* Inſolidum, *dignoſcitur.*

27 *Inſtrumenti liquidatio, an impediatur, ex quo interueniens in inſtrumento non habet intereſſe.*

28 *Stipulari nemo poteſt alteri.*

29 *Stipulanti formula deſcripta, vtilis competit actio.*

30 *Actio ſtipulanti quæritur, ſiue habeat mandatum, ſiue non habeat.*

31 *Obligatio collata in Titium, nullum initium in ſtipulantis perſona tradit, etiamſi ipſius ſtipulantis interſit.*

32 *Obligatio ſi concipitur in perſonam ſtipulantis, etiam quod eius non interſit, actio illi quæritur.*

33 *Promittens ſtipulanti pro Tertio, indiſtinctè valet ſtipulatio, quia collata eſt in ipſum actio, & obligatio.*

34 *Verba nedùm promiſſiua, & obligatiua, ſed etiam exequutiua, ſi in ſtipulantis perſonam diriguntur, licèt vtilitas contractus ad tertium, & non ad ſtipulantem pertineat, tamen ſtipulatio valida eſt, ità vt actio, & obligatio, ſtipulanti quæratur.*

35 *Procurator, qui nedùm procuratorio, ſed proprio, etiam nomine priuato, & principali, ſtipulatus fuerit, liquidabit inſtrumentum.*

36 Deciſio Sac.Conſ.*apud* Dom.Reg. Rouit. 26. *vti ſingularis extollitur in materia Adiecti in ſtipulatione, quando valeat inſtrumentum via Ritus præſentare.*

37 *Determinatio Magnæ Curiæ Vicariæ, iunctis* Claſſibus *in cauſa Illuſtris Marchionis Cuſani, cùm Illuſt. Principe Octaiani, recenſetur.*

38 D. Blaſius Boliaga Iudex Magnæ Curiæ Vicariæ perpetuus *laudatur.*

39 Dom.Io.Baptiſta Muſcettula Conſiliarius *laudatur.*

40 *Actiones omnes tàm actiuæ, quàm paſſiuæ exiſtentes penès defunctum, tranſeunt penès hæredem ipſo iure, excepta poſſeſſione, quæ facti eſt.*

41 *Poſſeſſio eſt facti.*

42 *Hæres rectè procedit ad interrogationem inſtrumenti via ritus.*

43 *Obligationum conditio non immutatur ex perſona hæredum.*

44 *Obligationum ſubſtantia non minuitur, nec corrumpitur ex perſona hæredis.*

45 *Obligatio, quæ in defuncti perſona radices iecit, non immutatur ex perſona hæredis.*

46 *Perſona hæredis dicitur vna, & eadem cum perſona defuncti.*

47 *Hæres repræſentat defunctum in omni iure firmato actiuè, & paſſiuè.*

48 *Hæredis perſona virtualiter videtur comprahenſa in contractu ſtipulato per defunctum.*

49 *Hæres executiuè agere poteſt contra teſtatoris debitores, vel ei obligatos.*

50 *Nominato Titio in inſtrumento, videtur etiam nominatus hæres.*

51 *Inſtrumentum rectè liquidatur per hæredem creditoris, licèt non ſit nominatus in inſtrumento.*

52 *Contrahens præſumitur etiam nomine ſuorum hæredum agere, licèt non nominentur.*

53 *Eligendi facultas à Teſtatore reſeruata, an poſſit per hæredem expleri.*

54 *Electio eſt meri facti perſonalis.*

55 *Obligatio principalis, ſicuti ad hæredem tranſmittitur, ità pariter factū eligendi, quod eſt acceſſorium principalis obligationis.*

56 *Solutio in mero facto conſiſtens, ad hæredes tranſmitti non poteſt.*

57 *Factum exequutiuum obligationis præcedentis, ſeu iuris præambuli, ſicut in hæredes tranſit, ità, & factum illud ſoluendi transferri debet.*

58 Pro-

58 *Procurator, aut negotiorum geſtor, non ſolùm de dolo, ſed etiam de lata, ac leui culpa tenetur.*

59 *Procurator quilibet poteſt* Domino *ſtipulari, dummodò verba obligatiua, et exequutiua, ad perſonam referat.*

60 *Procuratoris ſtipulantis intereſt, quod valeat contractus per ipſum initus, ne videatur quicquam omiſiſſe.*

61 *Iuramentum eſt vnum de requiſitis ad finem liquidandi inſtrumentum via ritus.*

62 *Decreti verba relata* à Dom. Reg. Rouit. in dec. 26. *recenſentur.*

ARGVMENTVM.

Adiectus ſolutioni quando quis dicatur, vt poſſit opponi eum in Iudicio agere non poſſe, ſed tantùm ſolutionem recipere? qua de re plenè agitur de natura *Adiecti*, quibus verbis, & dictionibus intelligatur alternatiuis nè, vel etiã coniunctiuis? Et quid ſi adſit in ſtipulatione clauſula *Inſolidum*? quæq; ſit propria *Adiecti* deſcriptio in iure? Et an *Adiectus* valeat procedere ad interrogationem ſuper tenore inſtrumenti via ritus? Quiduè obſeruandum ſit in formula conceptionis verborum ſtipulationis, ſeu promiſſionis, & obligationis? Et vndè proueniat, quod ſi quis rem alterius agat, nec aliquod intereſſe in ęa habeat, verùm in eius perſona dirigatur ſtipulatio, & obligatio, acquirat actionem directam, & vtilem? Quęq; ſit praxis ſeruãda adhoc vt valeat procurator inſtrumentum via ritus liquidare? Et an hęres adiecti valeat ipſe quoque, etiamſi in inſtrumento non nominatus, ad interrogationem inſtrumenti procedere contra debitores Teſtatoris? Quaſq; actiones acquirat hæres, quę per prius in perſonã defuncti radices immiſerunt? Et pro Colophone totius materiæ determinatio Sac. Conſilij relata per *Dom. Regentem Scipionem Rouitum in deciſ.* 26. vti ad rem peculiaris expenditur, ac alia determinatione Magnę Curię Vicarię iunctis Claſſibus emanata, comprobatur.

O B-

OBSERVATIO LXIII.

1 Dicèt iure communi attento, inſtrumenta exequutionem paratam minimè habeāt, & ſi publicam in formam redacta ea ſint, ità Nos edocente *Conſulto in l. minor 25. annis, cui fideicommiſſum, ff. de minor.* vbi communis Magiſter *Bart. in 2. lectur. in princ. Bal. Alber. de Roſ. Caſtrenſ. & alij*, cui concinunt *texx. in l. 2. C. de exequ. rei ind. in l. 4. §. ſi ex conuentione, ff. de re iud. & in l. ſi pacto, C. de pact. Pau. de Caſt. & Alex. in l. ait Prætor, §. ſi Iudex, ff. de re ind. Bal. in l. 1. C. de*
2 *exeq. rei ind.* inquiens nullum genus probationis habere exequutionem paratam, *Ang. in l. tale pactum, §. qui pronocauit, ff. de pact.* vbi teſtatur
3 omnia iura mundi ſuadere, quòd nulla extraiudicialis conuentio exequutionem meretur, quantumuis in publica documenta redacta ſit, pulchrè *Roder. Suarez in l. poſt rem iudicatam*, in verſ. *Sequutus n. 6. ff. de re iud.* fusè inſignis *Anto. de Padill. in rubr. de iur. & fact. ignor. n. 21. Boer. dec. 295. n. 5. Graſſ. dec. 229. n. 2. Aſin.* qui & cotas allegat in *tract. de exequut. cap. 1. Epiſcop. Ricc. collectan. deciſſ. par. 4. collect. 759. Cott. in memorialib. iur.* verb. *Inſtrumenta publica, Rebuff. in Commentar. ad Conſtit. Gallic. tit. de liter. obligat. art. 6. gloſ. 3. n. 8. vol. 1. Iaſ. in l. 3. 5. notab. n. 6. C. de eden.* vbi limitationes adducit, *Benedict. de Barz. in tractat. de Guarentig. par. 1. princip. q. 8* verſ. *Aliquando autem, Carol. de Graſſ. de exception. in prælud. n. 1.* verſ. *Et ante omnia, & n. 2.* vbi reſtrictiones adducit, *Ego ipſe in 1. diſceptat. forenſ. cap. 29. n. 24.*
4 Laudabili tamen Ritu Magnæ Curiæ Vicariæ, qui inconcuſſa omnium Regni Tribunalium praxi obſeruatur, 166. ſecundum computa-
5 tionem *Proſperi Carauitæ*, qui ritum prædictũ, ſicuti, & cæteros alios, ſuis doctiſs. cōmẽtarijs exornauit (vir ſanè peritiſſimus, ac in Regni iuribus enucleandis nemini ſecundus, è cuius nobili proſapia non minus literis clari extiterunt Regij Conſiliarij Auguſtinus, & Petrus Antonius Carauita, & modò inter Proceres
6 Sacri noſtri Conſilij emicat Dom. Petrus Carauita Aduocatus olim percelebris, morum ſuauitate conſpicuus, aliàs à Me eius Collega, licèt non ſatis, laudatus, quem ſemper in Præceptorem habui, & venera-
7 tus ſum, qui proprijs eius meritis, nedùm ad Supremam feudorum Cathedrã in Almo Gymnaſio Neapolitano ab Excellentiſſimo Regni Prorege Duce de Arcos fuit euectus, verùm etiam, vt communi omnium voto, & expectationi compotẽ ſeſe exhiberet Sereniſſimus Rex noſter (quem Deus incolumem Nobis ſeruet pro Chriſtiana fide propaganda) ad Conſiliarij munus peragendum nuperrimè adſciuit, multis mihi extollendus ſemper, & collaudandus nominibus vti de *Me*, nullis licèt meritis, optimè meritus nuper verò dũ typis hęc trado vita fũctus) peculiari ſanctione ſtatutũ fuit, in-
8 ſtrumenta in quibus continentur pænæ pecuniariæ, vel iuramenta, vel alterum eorumdem, ſi præſentari contigerit per creditores, ſi debitores, ſiue eorum fideiuſſores ea confiteantur, & in eis contenta vera eſſe fateantur, licèt ſe ſatisfeciſſe aſſeruerint, niſi tamen in promptu, & in ipſo inſtanti de ſatisfactione ipſa docuerint, ſtatim incarcerãtur, & pæna regio fiſco exoluitur, dato poſtmodum termino in vinculis ad probandum de ſatisfactione ipſa allegata, ſicuti verba ritus prædicti non obſcurè inſinuant, vtq; debitores

res ipſi eiuſmodi ritus obſeruantiā euadere, aut eludere quoquo modo, aut quæſito quopiam colore minimè valeant, pragmatica poſtmodum Regni ſanctione accedente de anno 1632. die 21. Ianuarij redacta in nuperrimo Codice Pragmaticarum typis edito in anno 1633. ſub *tit. de inſtrumentor. liquid. pag* 8. incip. *Trà l'altri capitoli*, §. 7. non eſſe aures præbēdas debitoribus poſt
9 perfectum actum liquidationis inſtrumentorum, etiamſi in vinculis, vel facto depoſito conditionato ſeſe defendere ſatagerent, niſi prius integraliter debitum, & pœnam perſoluerint vnà cum expenſis per creditores erogatis, etiam in reaſſumptione inſtrumentorum, pro cuius
10 Pragmaticæ enucleatione, quæ vti Aduocatus practicaui, Deo annuente, ad Practicorum inſtructionem peculiari libello forſitan exarabo.

11 Modò: cùm hæſitatum fuiſſet in facti contingentia vtrum Adiectus poſſit inſtrumentum vigore ritus præſentare; pro debitore impugnāte, ac ſeſe opponente actui præſentationis, dicebatur ex iuris diſpoſitione Adiecto non aliam fuiſſe conceſſam facultatem, niſi ſolutionem recipiendi, nam licèt ei rectè ſolui
12 poſſit, eum tamen agere non poſſe, ad *tex. in l. eum, qui* §. *qui ſibi, aut filio, & l. vltima* §. *fin. ff. de verbor. obl. l. quod ſtipulatus* 10. *ff. de ſolut. l. Sed ſi filio* 7. § 1. *ff. de conſtit. pecun.* quæ adducit *Benuen. Stracc. in tractat. de Adiect. par.* 1. *n.* 45. *Neguſ. de pignor. memb.* 1. 5. *par. n.* 23. *Surd. dec.* 229. *n.* 27. *Gratian. diſceptat. forenſ. cap.* 49. *n.* 9. *tom.* 1. *Epiſc.* Ricc. *collectan.* 3434. *par.* 8. *& collectan.* 2090. *par.* 6. *Dom. Reg. Capic. Latr. dec.* 8. *n.* 6.

At pro creditore vrgebat valdè concluſio tradita à DD. in materia, ſcil. Adiectum ſimpliciter ſolutioni
13 eum dici, cui promiſſio de ſoluendo alternatiuè fuit facta per dictiones *Aut, Vel*, & per verba, quæ ſolutionem tantùm reſpiciunt, id quod ex medulla iurium elicitur *in l. cum quis ſibi, aut Titio* 55. *l. eum qui ità* 56. §. *qui ſibi, aut filio, l. Iulianus* 131. *l. fin.* §. *vlt. ff. de verb. obl. & l. quod ſtipulatus* 10. *ff. de ſolut. gloſ. in* §. *Si quis alij*, verſ. *Planè*, in verb. *Scio*, *Inſtit. de inutil. ſtipul.* latè *Stracc. in d. tract. de Adiect. par.* 3. *n.* 88. *limit.* & *in* 1. *par. n.* 24. *in fin. & n.* 25. *cum ſeqq.* Secùs
15 verò quando per dictiones coniunctiuas, & copulatiuas, *Et, Ac, Atque, Etiam*, & per verba promiſſiua, obligatiua, & exequutiua obligatio, & promiſſio concipitur, tunc etenim, quia vterq; eorum eamdem quantitatem ſibi exolui ſtipulatus ſit, duo efficiuntur Rei credendi, & ſtipulandi, ad *tex. in l.* 2. *ff. de duob. reis*, quam diſtinctionem ſuadet apertè *Iuſtinianus in d. verſ. planè*, vbi dùm propoſuit illam ſtipulationis formulā *Mihi, aut Seio dare ſpondes?* reſpondit *vni tantùm obligationem acquiri, alteri tantùm ſolui poſſe*; & *in* §. *quod ſiquis, eod. tit.* aliam ſubnectens formulam, ibi, *Quod ſiquis ſibi, & alij Damam ſtipulatus eſt, vtriq; pariter obligationem fuiſſe quæſitam concedit*, quam diſtinctionem manifeſtè comprobauit *Dom. Reg. Rou. dec.* 26. *n.* 6. verſ. *Secundum argumentum*, inquiens, eos qui contrarium adſtruxerunt, æquiuocaſſe in facto, & in iure.

16 Cuius diſtinctionis ratio ea eſt, quia cum regulariter dictones alternatiuæ inter plures perſonas poſitæ, disiungant, ac vnam ab alia ſeparent, vt in iuribus proximè allegatis videre eſt, & ex *l. ille, aut ille* 25. *ff. de verb. obl. Dom. Auguſtin. Barboſ. de diction. vſufrequen. dict.* 46. *n.* 11. *& 12. & dict.* 315. illum producunt effectum, vt per eas coniuncta
17 ſua perſona ſtipulator efficiat, vt non acquirendę obligationis gratia, ſed ſolutionis cauſa perſonam filij, vel extranei adhibuiſſe intelligatur, ex mente *Conſulti Iuliani in d. l. eum qui ità*, §. *qui ſibi, aut filio, ff. de verbor. obl.*

obl. Dictiones verò copulatiuæ cùm coniungendi, & augendi vim habeant, æqualiter vtriſq; obligationem, & actionem acquirunt ad *tex. in l. ſi mihi, & Titio* 110. *ff. de verbor. obl. l. reos* 11. *§. cum tabulis*, vbi *Ronchegall. n.* 3. *& 7. ff. de duob. reis, l. ſi ità quis* 66. *ff. de hered. inſtit. l. triplici* 142 *ff. de verbor. ſign. Barboſ. eod. tract. de diction. dict.* 3. 43. 110. *n.* 16. *&* 35. *& dict.* 112. quam rationem poſt *Iaſ. in d. §. qui ſibi, aut filio n.* 2. *&* 3. conſiderauit *Stracc. in d. tract. de Adiect. par.* 1. *n.* 26.

Et antè omnes aſſignauit hanc diſcriminis rationem *Gloſa in l. ſtipulatio iſta* 38. *§. eum qui ità*, verb. *Credendum, ff. de verb. obl.* & *Bart. in d. l.* 2. *n.* 3. *ff. de duob. reis, & in Auth. Hoc ita n.* 3. *C. eod. & in d. §. qui ſibi, aut filio n.* 1. vbi eum ſectantur *Imol. Cuma. Paul. de Caſtr.* & benè *Iaſ. in* 2. *limit. n.* 2. *&* 3. & punctuatim *Stracc. d. par.* 1. *in præfat. à n.* 21. *vſq; ad* 25. qui de communi teſtatur, infraſcriptaq; protulit verba, *Conſtituitur er-*
18 *go Adiectus per alternatiuam, non enim memini me legiſſe legem, quæ per copulatiuam conſtituerit*, nonnullos D D. allegans, ac Adiecti definitionem, ſeu mauis deſcriptionem deducens,
19 *Vt ſit qui in conuentionibus Alternatiuè ſolutioni adycitur*, quam diſtinctionem approbatam fuiſſe in Senatu Mantuano, refert *Io. Petr. Surd. dec.* 229. *n.* 19. *&* 29. cui ſe ſubſcripſerunt *Lauren. Vrſell. tom.* 1. *legal. concluſion. concl.* 49. *n.* 6. *& Lelius Altogradus conſ.* 6. *n.* 74. *verſ.* 1. *& n.* 79. & in proprio caſu annui reditus tenuit *Rot. Rom.* apud *Cenc.* poſt *tractat. de cenſib. tom.* 2. *dec.* 172. *n.* 6. & ne euagemur in aliorum Senatuum ſcitis perquirendis, ità eiſdem ferè in terminis determinatum fuiſſe per Sac. Conſil. poſteritati tradidit
20 *Dom. Reg. Rou. d. dec.* 26. *in fin.* cuius determinationis tenorem per verba miſterioſa conceptum fuiſſe teſtatur, & *Nos*, inferius deſcribi curabimus, ibiq; *Dom. Reg. Rou. n.* 7. verſ. *At quando*, inquit ſuaderi diſcrimen prædictum de coniunctiua, & alternatiua, ex *l.* 2. *& l. reos, §. cum in tabulis, & in l. fin. ff. de duob. reis, in Auth. Hoc ità, C. eod. & Inſtit. in princ. de duob reis.*

21 Eòq; magis in themate propoſito dicebatur actionem præſentandi inſtrumentum competere vtriſque, quia promiſſio fuit facta *Inſolidum*, ex qua omnem tolli difficultatem tradit *Dom. Rou. ibi n.* 7. *in fin.* adducens *tex. in l.* 1. *C. de duob. reis*, & in fortioribus terminis cōfirmat *Hier. Magon. dec. Lucenſ.* 34. vbi quamuis Antonius videbatur ſolutioni ſimpliciter Adiectus, nam promiſſio ſoluendi fuerat alternatiuè concepta, ſibi, aut Vincentio abſenti, ac Domino Mæuio, & conſequenter ad eum tota illius contractus vtilitas ſpectabat, quia tamen Antonius principaliter cōtraxit, deciſum fuit actionem ei competere ex illa iuris regula, *Qui mecum contraxit, mecum*
22 *agat, ad tex. in l. eum qui ff. de oblig. l. his ſolis* 49. *ff. de condict. indeb. l. ſi is qui C. depoſ.* plenè *Alex.* & *Iaſ. in d. l. eum qui ità, §. qui ſibi, aut filio*, Nec rectè
23 dicitur ſolutioni tātummodò Adiectus is qui contraxit, & ſibi ſolui ſtipulatus fuit, vt notat *Bart. in d. §. qui ſibi, aut filio*, quem inibi paſſim *Scribentes* ſequuntur, *Caſtrenſ. conſ.* 36. *lib.* 1. *Laur. Vrſell. d. concl.* 49. *n.* 1. vbi *Magon.* ſequitur, & confirmat eius *Additio*, quem ibid. *Vrſell. n.* 28. approbat.

24 Idque ſanè operatur ſua quadam vi, ac potentia, clauſula illa *Inſolidum*, vt nullo modo quis Adiectus ſimpliciter ſolutioni videatur, ſed correus credendi, ac ſtipulandi effectus, ad experiendum actionem *Inſolidum*, ac inſtrumentum præſentandi contra debitorem, etiamſi vtilitas contractus ad alium ſpectet, ſicuti in puncto quando Notarius ſtipulatus eſt Mæuio præſenti, & Titio abſenti, & cuilibet ipſorum *Inſoli-*

ſolidum 600. à Cornelio dari ob merces à Titio habitas, accuratè perpendit *Stracc. ibid. par. 4. n. 11. per tot.* aſſerens Mæuium adiectum non eſ-
25 ſe, quia ei non per alternatiuam, ſed per coniunctiuam dictionem ſolutio à Cornelio promiſſa fuit, ſubdens *n. 7. Sic eleganter limitari tex. in l. 1. §. circa, ff. de dol. mal. except.* & de liquidatione inſtrumenti verba faciens, obſeruat *Cæſar. Vrſill. ad Aff. dec. 64. n. 5.* quò fit, vt benè dixerit
26 *Dom. Reg. Rou. d. dec. 26. n. 7. in fin.* ex appoſitione clauſulę *Inſolidum* omnem tolli difficultatem habitam inter DD. an quis Adiectus ſimpliciter ſolutioni dicatur, vel Correus credendi, & ſtipulandi.
27 Nec liquidationi inſtrumenti obicem aliquem præſtare dicebatur pro parte creditoris, ponderatio facta ab ijs, qui debitoris iura tutabãtur, non poſſe ſcil. ad inſtrumenti liquidationem procedi, eò quod ex inſtrumento apparebat pecuniam ad eum, qui liquidare intendebat, non ſpectare, attentis verbis illis, *Interueniente, & recipiente, ac ſtipulante vnà cum prædicto Notario publico, nomine & proparte Titij*, ex quibus conſtare euidenter inquiebat Correum credendi eſſe non poſſe interuenientem, ac recipientem formula prædicta.

Nam facilis afferebatur reſolutio, quia etſi verum eſſe dicebatur ne-
28 minem alteri ſtipulari poſſe ad *tex. in l. ſtipulatio iſta 38. §. Alteri, ff. de verbor. obl. §. Alteri Inſtit. de inutil. ſtipul.* & ideò ſtipulatio hoc modo concepta; *Promittis Titio dare centum;* inutilis redditur, tamen cùm ità celebratur, *Promittis mihi ſtipulanti, & recipienti nomine Titij dare centum;*
29 inutilis, & valida eſt; & ei directa acquiritur actio, etiamſi ad ſtipulantem nulla ſpectet vtilitas, ſicuti in iure cautum eſt per *tex. in l. huiuſmodi 86.* vbi *Gloſ. ff. de legat. 1. l. ignorante 50. ff. de negot. geſt. l. ſi reſtituas 8. C. ad exhib. l. quæcumq; gerimus 10. ff. de oblig. & actio.* vbi *gloſ.* verſ. *Inanem, ait, Et hoc ſi mihi ſtipulor, vt illi des, vel etiam illi extraneo: nam ſemper ago, ſi mea intereſt. Si autem mea non intereſt, & volo quod valeat: tunc Mihi, & tuo nomine ſtipulor, & ſic mihi directa ſibi cedenda, & ſibi vtilis quæritur*, quam *gloſæ* diſtinctionem per eadem et iura approbauit *Bart. in d. §. Alteri oppoſ. 2. n. 1. & in §. ſi ſtipuler n. 1. verſ. Sextus modus*, quem ſequuntur *Abb. conſ. 86. n. 2. vol. 2. Ang. in d. l. huiuſmodi, Imol. in d. §. Alteri n. 2.* poſt
30 *Petr. & Rain.* dicens actionem ſtipulanti quæri, ſiue mandatum habeat, ſiue non: & ibi communem dicit *Iaſ. n. 21. & in d. l. huiuſmodi n. 17. & 18.* aſſerens cum iſta gloſa trãſire indifferenter omnes DD.

Ratio differentiæ ea eſt: nam in illa ſtipulationis formula *Promittis dare Titio centum*, cùm directè, & im-
31 mediatè in Titium obligatio conſequatur, nullum initium in ſtipulantis perſona ſumens, inanem actum efficit; quia ab eo incipere debet, à quo contractus originem trahit, vt ait *Paul. Conſultus in d. l. quæcumque 8.* etiamſi ipſius ſtipulantis interſit, vt tradit *gloſ. in d. l. ſtipulatio iſta, §. ſi quis inſulam*, verb. *Fieret*, verſ. *Sed ſi dixiſſem.* At in ſecunda hac ſtipulatio-
32 nis formula; *Promittis mihi ſtipulanti, & recipienti nomine Titij centum dare*, cùm obligatio principium habeat in eo ipſo, qui contrahit, & ſtipulatus eſt, eũq; reſpiciat, & in eius perſona fundamentum recipit, & radices immittit, & ideò valida eſt, ex regula *d. l. quæcumque 8.* vt ait *Alciat. vbi ſup. n. 3. & 4.* & hanc quoque differentiæ rationem aſſignat *Iaſ. in d. §. Alteri n. 11.* eam confirmans ex *l. ſi negotia 12. ff. de negot. geſt.* & ex *Bal. in l. centi condictio, §. quoniam, ff. ſi cert. pet.* dicente, quòd quando promittis mihi recipienti pro tali ter-
33 tio, tunc indiſtinctè valet ſtipulatio: quia collata eſt in me actio, &

obligatio *d. l. huiuſmodi cum gloſ. &c.*

34 Quæ ſanè *gloſ.* diſtinctio eò fortiùs locum ſibi vendicat, cùm non tantùm verba promiſſiua, & obligatiua, ſed etiam exequutiua in ſtipulantis perſonam diriguntur, tunc enim quamuis vtilitas contractus ad tertium, non ad ſtipulantem pertineat, tamen ſtipulatio valida eſt, ità vt actio, & obligatio ſtipulanti acquiratur, cedenda poſteà per eum illi, in cuius fauorem ſtipulatus eſt, ſiue ſit procurator, ſiue negotiorum geſtor, ſiue alter tertius, vti ex viribus ſupra adductis tradunt *Bart. & Iaſ. in d. §. Alteri n. 11. Rom. conſ.* 441. *n.* 5. qui teſtatur de communi *Alex. conſ.* 41. *n.* 7. *&* 8. *lib.* 5. ſtipulationis formulas, & iura à Nobis allata referens, ac communem quoque eſſe afferens, *Surd. d. dec.* 229. *n.* 14. quem ſequitur *Rot. Rom.* apud *Genc. d. dec.* 172. *n.* 6. *&* 7. eiſque collineant quę tradit *Guttier. lib.* 2. *practicar. quæſt. q.* 120. *n.* 12. quod quando donans alteri ex coniugibus, eſt ęquè conſanguineus vtriuſque, & ſic donat vtriuſq; contemplatione, illi tamen dumtaxat acquiritur, cui donatum eſt, *Surd. dec.* 312. *n.* 84. *Sanchez de matrim. lib.* 6. *diſput.* 26. *n.* 5. *Dom. de Tondut. Sanleger. lib.* 2. *quæſtion. ciuil. cap.* 55. *n.* 25. verſ. *Et facit à ſimili.*

Et in re ipſa pręſentationis inſtrumenti Noſtrates edocuerunt, *Frecc. in tract. de præſent. inſtrum. par.* 11. *q.* 4. *Vrſill. ad Affl. d. dec.* 64. *n.* 5. *Carau. d. rit.* 166. *n.* 19. & pulchrè *Franc. Mazzia ad Robert. de liquid. in-*

35 *ſtrum. conſid.* 3. *n.* 9. ibi, *Si procurator nedum procuratorio, ſed proprio quoque priuato, & principali nomine ſtipulatus fuerit, liquidabit inſtrumentum abſque interuentu Domini, quia iſto modo etiã principalis eſt, & ipſe, & Dominus videntur duo Rei credendi, vt vnius petitione, & acceptilatione tollatur obligatio, l.* 2. *ff. de duob. Reis,* quos approbat, & ſequitur *Galter. de liquid. inſtrum.* 1. *pdr.* 7. *par. n.* 10. *&* 11.

Vndè pro parte creditoris dicebatur omni iure, & praxi Tribunalium approbante, potuiſſe inſtrumentum liquidari ab eo, in cuius perſonam non ſolùm verba inſtrumenti promiſſiua, & obligatiua collata ſunt, ſed etiam exequutiua, etiamſi ad ipſum vtilitas contractus non pertineat, nam Correus credẽdi, & ſtipulandi habetur.

Quibus attentis, ac habita pro punctuali ad caſum, determinatio-

36 ne recenſita per *Dom. Reg. Rou.* in ſæpius allegata *dec.* 26. fuit per Magnam Curiam Vicariæ iunctis Claſſibus reiecta exceptio prædicta oppoſita pro parte Ill. Principis Octaiani, aduerſus liquidationem inſtrumenti factam per Montem Miſericordiæ hæredem Saluſtij Baſſi, qui pro Ill. Marchione Cuſani doctiſſimi viri, præſertim in legali ſcientia, Supremi Conſilij Status Decani, è cuius Minerua (ne aliena pro noſtris venditemus) exarata per *Nos* in hac cauſa pro maiori parte emanarunt, cuius partes vti eius Aduocatus in cauſa prædicta *Ego* ſuſtinui, & interpoſitum decretum, quod liquidatio firma remaneat, verùm non ponatur in libro, donec fieret verbum in Sac. Conſ. in exequutionem decretationis obtentæ pro parte Ill. Principis à Spectab. Dom. Sac. Conſ. Præ-

37 ſide exiſtente relatore eruditiſſimo viro D. Blaſio Boliaga Iudice ipſius

38 Magnæ Curiæ perpetuo, votante inſigni illo viro Dom. meo Io. Bap-

39 tiſta Muſcettula, modò omnium plauſu inter Regios Cõſiliarios vnà ſimul cum Dom. Petro Carauita adſcito, cum alijs Dominis ipſius Magnæ Curiæ, quod decretum emanauit de anno 1646. & licèt cauſa fuerit introducta in Sac. Conſilio, ibiq; relata, attamen Partes ad concordiam deuenerunt, & ſic tranſactio liti finem dedit.

Nec fuit vlla habita ratio alterius

rius exceptionis oppoſitæ ad euadendum liquidationem prædictam, quod ſcil. nulla fuit facta mentio in inſtrumento hęredum dicti Saluſtij, cui magnoperè Aduocatus Principis alioquin doctus innitebatur, Nã replicatum fuit per *Nos*, notiſſimam eſſe iuris regulam, omnia iura acti-
40 ua, & paſſiua, quæ penès defunctũ fuere, in eius hæredem ipſo iure trãſire, excepra poſſeſſione, quæ facti
41 eſt, *l. cum heredes* 24. *ff. de acquir. poſſeſſ. l. ex contractu* 44. *ff. de re iud. l. vnic. C. vt action. ab heredib. & contr. hered. Afin. in prax. §.* 31. *ampl.* 6. quorum meminit *Reg. Rou. d. dec.* 26. *n* 4. *in fin.* quò loci ponderatum fuit determinationem à *Dom. Rou.* recenſitam in caſu fortiori emanaſſe, nam non fuit hęres in proprietate inſtitutus, ſed tantùm in vſufructu, vt ipſemet obſeruat *n.* 3. & 5. & nihilominus Ipſe hęres ad interrogatio-
42 nem ſuper tenore inſtrumenti proceſſit, vt ex verbis decreti inferius deſcribendis videre eſt, quare minor vertebatur hęſitatio in caſu noſtro, in quo Mons Miſericordię fuit
43 hęres Saluſtij in proprietate; Nec ex perſona hęredum conditio obligationum immutatur, *l.* 2. *§. ex his,*
44 *ff. de verb. obl. Dom. de Franch. dec.* 83. *n.* 5. Nec eius ſubſtantia minuitur, aut corrumpitur, vti poſt *Din. & Oldrad.* tradit *Alber. in d. l.* 2. nam in
45 defuncti perſona, radices iecit, accedente maximè clauſula *Inſolidum*, benè *Stracc. de Adiect. par.* 3. *limit.* 1. *n.* 88. & 89.

Nec tantillum refragari aſſerebamus, nullam in hoc inſtrumento hęredum Saluſtij mentionem habitã fuiſſe, ſed tantùm hęredum Marchionis, ad quem pecunia pertinebat, quia minimè requirebatur eiuſ-
46 modi expreſſio reſpectu Saluſtij, qui contraxit, cùm perſona hęredis ſit vna, & eadem cum perſona defũncti, §. 1. *Authen. de iureiur. à morien. præſtit.* reprętentans eum in omni iure creato, & formato acti-
47 uè, & paſſiuè tempore mortis, vti tradit *Io. Bapt. Coccin. dec. Rot. Rom.* 181. *n.* 2. vndè nominato Saluſtio, cenſetur omni procul dubio, in inſtrumento nominatus eius hæres, ex
48 regul. *l. ſi pactum* 9. *ff. de probat.* nam virtualiter in eo continetur, teſte *Imol. in l.* 1. *col.* 3. *ff. de his, quæ in teſtam. delen.* quare hæres executiuè contra
49 teſtatoris debitores, vel ei obligatos rectè agere poteſt, tradit appoſitè *Rebuff. ad ll. Gallic. tom.* 1. *tit. de liter. obligator. art.* 2. *gloſ.* 2. *n.* 3. 4. & 14. quo laudato, eum ſequitur *Reg. Rou. d. dec.* 26. *n.* 8.

Hinc factum eſt; vt in decreto Sac. Conſ. adducto per *Dom. Rou.* hæc legerentur verba, non ſine miniſterio: *Magna Curia procedat ad actum interrogationis. cum herede Io. Vincentij Gargani,* licèt in illo inſtrumento, nullum fuerit euomitum verbum de hæredibus d. Gargani, vt ponderat ibi *Reg. Rou. n.* 3. *verſ. Quia ſolutio,* & *n.* 8. quibus conducunt, quæ in ipſamet materia liqui-
50 dationis inſtrumenti docet *Carau. rit.* 178. *n.* 5. ibi, *Nominato Titio in inſtrumento, videtur etiam nominatus heres, propter quod non poteſt allegari illa exceptio, Tu non es nominatus in inſtrumento,* idemq; repetit in *rit.* 286. *n.* 6. Facitq; non parum *Marin. Frecc.* (ſi ipſe eſt) *in tract. de præſentat. inſtrum. par.* 8. *q.* 1. *n.* 15. dùm inquit, *Mortuo creditore, de quo loquitur inſtrumentum, poterit eius heres per Iudicem ſe heredem declarari facere, vt ad eius inſtantiam poſſit inſtrumentum*
51 *exequi, licèt de perſona heredis inſtrumentum non cantet.* & eſt de mente *Alex. conſ.* 126. *n.* 10. *lib.* 6. poſt *Bal. in l.* 1. per illum *tex.* in verb. *Scriptis heredibus, C. quor. legator.*
52 Cuius rei, ea ratio eſt, quia præſumitur contrahentem, aut paciſcentem, etiam nulla ſuorum hæredum in inſtrumento mentione facta, omnia ipſorum nomine agere, ad *tex. in*

d. l. ſi pactum, *Camill. de Medic. conſ. 71. n. 45. & 46. & conſ. 131. n. 9.* imò eam iuris eſſe præſumptionem, probarunt omnes DD. ibi, & lato calamo proſequitur *Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſ. 47.*

Ex quibus: non oſcitanter, aut per tranſennam, ſed appoſitè ſatis perpenſis, & trutinatis, in propatulo erat, caſum noſtrum omninò ſimilē apparere cū caſu adducto per *Reg. Rou. d. dec. 26.* & ne latum quidem vnguem ab eius theſi elongari, quinimò minus dubitabilem eſſe, licèt varijs ſubterfugijs diuerſificare, & nitidam hanc veritatem obumbrare nixus fuerit aduerſæ Partis Defenſor, inquiens in caſu *Reg. Rou.* Garganum præſentaſſe inſtrumentum, & morte præuentum, fuiſſe admiſſum eius hæredem vſufructuarium ad actum interrogationis perficiendum, etenim, hæc eadem aſſertio rem noſtram conuincit, nam ſi quod incæpit Teſtator, potuit hæres perficere: non ex alio id contingere potuit, niſi quia Teſtator vnà, & eadem perſona cum hærede cenſetur, ſicuti pluribus probauimus hac *ead. obſeruat. num. 46.* & copias nobis præſtat auxiliares *Reg. Rou. n. 8. in fin.* adducens inter cæteros, *Giurb. in Conſuet. Meſſan. cap. 6. gloſ. 9. n. 33.*

Vlteriùs: vim faciebat pro nobis non debile argumentum, quod Saluſtius in hac ſtipulatione expreſsè ſibi electionem reſeruauit, ibi, *Itaq;*
53 *ſit ſemper in electione dictorum Marchionum coniugum, prædictiq; Saluſtij etiam tanquam principalis, & Inſolidum, &c.* Itidem facultatem variandi; vndè deducitur, quod is, qui ſibi in ſtipulatione, eligendi facultatem ſibi reſeruauit, antè electionem decederet, ad ſuum hæredem eandem
54 facultatem tranſmittit, & ſi abſolutum ſit electionem, meri facti perſonalis eſſe, ad *tex. in l. fin. in princ. ff. de verb. obl.* & clarè *Paulus Iureconſultus* reſpondit *in l. ſi ità ſtipulatus fuerim 76. ff. eod.* ad quem *tex.* illa prima *Bart.* ratio ibi *n. 3.* verior, ac receptior habetur (etſi tres alias aſ-
55 ſignet) quia ſicut obligatio principalis ad hæredem tranſmittitur, ità pariter factum illud eligendi, quod eſt acceſſorium principalis obligationis, & exequutiuum iuris præambuli, ad eundem tranſferri debet, arg. *cap. ſi ſuper de offic. deleg. in 6.* quam *Bart.* rationem ſequuntur ibi *Ang. Io. de Imol. Iaſ. n. 6.* verſ. *Prima ratio*, & *Alciat. n. 3.* qua ratione attenta, idemet *Bart. in d n. 3.* verſ. *Oppono ſi illa facultas*, intelligit, ac reſtringit in terminis *d. l. cum quis ſibi 55. ff de verb. obl.* vbi etſi *Bart.* ea ratione Adiecti hæredi ſolui non poſſe doceat; quia cum ſolutio in mero
56 facto cōſiſtat, ad hæredes tranſmitti non poteſt, *l. qui hæredi in princip. & l. Mæuius, ff. de condit. & demon.* tamen quando factum eſt exequuti-
57 uum obligationis præcedentis, ſeu iuris præambuli, tunc ſicut in hæredes tranſit ius illud ex obligatione deſcendens, ità & factum illud ſoluendi transferri debet, quam *Bart.* limitationem amplexi ſunt *ibid. Iaſ. n. 2. Alciat. n. 9.* verſ. *Addit generaliter*, *Stracc. de Adiect. par. 3. limit. 1. n. 93.* *Laur. Vrſell. d. concl. 49. n. 34.* Locus igitur dubitādi haud remanet quin Saluſtius ius illud eligendi, & variādi ſibi ex contractu ſtipulatione vallato quæſitum, in Montem Miſericordiæ ſuum hæredem tranſmiſerit, vti factum exequutiuum iuris præambuli ex promiſſione, & obligatione ab Ill. Principe ſibi facta.

Et tandem: ineuitabile aliud adducebamus argumentum, Nam ſi dicamus Saluſtium fuiſſe procuratorem Marchionis, vti (Principis Aduocatus contendit, & Nos negamus) quia de mandato non cauſat, aut Saluſtium ipſum negotiorum geſtorem (quòd veriùs eſt) aſſeramus, vtroque in caſu, ſi pecuniam

Mar-

Marchionis, malè, aut parùm cautè
in annuum cenſum cum Ill. Principe
collocauit, ità vt in totum, vel in
partem deperderetur, nonnè ipſe
in humanis agens, vel poſt eius de-
ceſſum, Mons Miſericordiæ eius hę-
res quantum Marchionis intereſſet,
ille ſoluere obnoxius eſſet, vel actio-
ne mandati; vel negotiorum geſto-
58 rum? Certi etenim, ac indubitati
iuris eſt procuratorem, aut nego-
tiorum geſtorem, non ſolùm de
dolo, ſed etiam de lata, ac leui cul-
pa teneri, vt de procuratore habe-
mus *tex. in l. ſi diligenter 5. §. fin. l. ſi
procuratorem, §. vlt. ff. mandat. l. à pro-
curatore 13. l. ad comparandas* 16. *C.
eod.* & de negotiorum geſtore eſt *tex.
in l. 2. l. ſi pupilli 6. §. videamus, l. ſi
negotia 12. ff. de negot. geſt. Bart. in l.
quod Nerua q. 11. ff. depoſ.* Rot. *Gen.
dec. 80. n. 4. Surd. dec. 304. n. 6.* Et has
actiones in hæredes, & contra hære-
des tranſire, inſinuat *tex. in l. inter
cauſas 26. l. ſi praecedente 56. ff. mand. l.
3. §. hac autem actio l. ſucceſſori 13. cum
l. ſeq. & l. ſi autem 21. ff. de negot. geſt.*
Ex quibus *Bart. in d. §. ſi ſtipuler n.
1.* verſ. *Quandoque* generalem con-
59 ſtituit concluſionem, quòd Procu-
rator quilibet, poteſt Domino ſti-
pulari, dummodò verba obligatiua,
& exequutiua ad ſuam perſonam
referat; tanquam ſemper ſua inter-
ſit Domino acquirere, cùm manda-
tum ſuſceperit, *l. quoties quis* 81. §. 1.
*ff. de verb. obl. Bal. in l. certi condictio,
§. ſi nummos, ff. de conſtit. pecun. Ang.
in l. quod procurator ex re, ff. de pro-
cur.* & *Alex. in d. §. ſi ſtipuler n. 5.* qui
in verſ. *Tamen videtur*, ſubdit pro-
cedere in omnibus caſibus, in qui-
bus Procurator, vel negotiorum
geſtor, de omiſſis, & de neglectis te-
netur, *l. quicquid C. arbitr. tutel. d. l. ſi
pupilli, §. videamus*, quem ſequitur
Alciat. in d. §. ſi ſtipuler n. 16. ſubiun-
60 gens, *Euidenter enim eius intereſt va-
lere ſtipulationem, ne videatur quicquā
omiſiſſe, & ideò conueniatur, & n. 17.
& 18.* dùm contrarijs occurrit, ità
loquitur, *Enimuerò, minimum dubita-
tionis ille caſus habet, cum ſic à Pro-
curatore, vel à quolibet alio concepta eſt
ſtipulatio; Promittis mihi nomine Titij
dare centum?* tunc enim non in Pro-
curatore tantùm, ſed etiam in ne-
gotiorum geſtore valet ſtipulatio,
d. l. huiuſmodi, & l. pen. ff. de negot. geſt.
Nec parùm firmitatis habet con-
tractus Saluſtij cum Principe initus,
ac iureiurandi religione vallatus, nā
61 vbi agitur de iuramento obſeruan-
do (quod eſt vnum de requiſitis ad
finem liquidandi inſtrumenta via-
ritus, ſicuti *Ego* haud ſegniter inſi-
nuaui in *1. diſceptat. forenſ. cap. 15.
n. 49.* poſt *Affl. & Vrſill.* Capic. *Frec.
Caran. Dom. de Franch. Bernan. Pand.
Indic. de Rober.* Galter. *Foller. Epiſcop.
Ricc. Muſcat. & Reg. Sanfelic.* in Sedib.
inibi à *Me* indicatis) non attendi-
tur, an interſit quicquam ipſius, cui
iuratum eſt, vt in *cap. ſi debitores de
iureiur.* Guttier. *de iuram. confirmator.
par. 1. cap. 36. n. 4. Seraph. de priuileg.
iuram. priuil. 24.*
Dùm igitur Saluſtij, eiuſq; hæredis
multũ intereſt pecuniā ad Marchio-
nē ſpectātem ſaluā fieri, ne ſi exigi
non poſſit ad id q̃ Marchionis inte-
reſt, conueniatur, ergo & actionem
habet Saluſtius, & verus Correus
credendi, & ſtipulandi cenſeri debet.
Itaque vti prædiximus *num.* 36. fuit
determinatum, re ſummo ſtudio
perpenſa, & in eademet cauſa
exarauit docto eius calamo *Dom.
Epiſcop. Maran. in ſuit reſponſ. lib. 4.
cap. 76. per tot.* nonnulla conſulenda,
in alijs, qui incidere articulis, de
probatione Clericatus, Et an Cleri-
cus coniugatus poſſit retinere pen-
ſionem, & quid ſi cum Vidua?

De-

Decretum recenſitum per *D. Reg. Rou in d. dec. 26. in fin.* cuius Nos memores fuimus *n. 20. anteced. Obſer.* hoc eſt propemodum.

Die 16. Ianuarij 1625.

In cauſa Ill. Principis Caſalis-Maioris, cùm Io. Baptiſta Capycio Galeota.

AVdita relatione Magnifici V. I. D. Didaci Mattæ Iudicis Magnæ Curiæ Vicariæ; pro declaratione decreti interpoſiti per Sacrum Conſilium ſub die 3. Decembris 1624. cùm interuentu Magnifici Conſiliarij Rouiti adiuncti, Viſoq; inſtrumento, in quo interuenit in ſtipulatione Io. Vincentius Garganus cum alijs; quibus per dictionem coniunctiuam, & inſolidum fuit promiſſa ſolutio.

Per Sac. Conſil. remiſſa eſt cauſa eidem Magnæ Curiæ Vicariæ, quæ procedat ad actum interrogationis cum hærede d. quond. Ioannis Vincentij Gargani. Hoc ſuum, &c.

Penès Franciſcum Antonium de Mercatis Secretarium.

SVMMARIVM.

1 *Libri rationum, an ſint petentibus exhibendi.*
2 *Editio librorum eſt facienda petentibus.*
3 *Iudicium non debet claudicare inter Actorem, & Reum.*
4 *Exhibitio partita in litibus contenta, poteſt denegari, ſi eam petens non declarauerit, an intendat eam approbare in totum, tàm pro ſe, quàm contra ſe.*
5 *Introitus confeſſio an noceat, ſi non acceptetur exitus.*
6 *Confeſſio introitus non præiudicat, donec acceptetur expenſa, & è conuerſo ratione connexitatis.*
7 Author *approbat opinionem, quod petens exhibitionem partita in libro deſcripta, teneatur prius fateri, & acceptare omnia in libro contenta, tàm pro ſe, quàm contra ſe.*
8 *Liber rationum non poteſt diuidi, nam debet continere data, & accepta.*
9 *Capitula ſi ſint annexa, non poſſunt pro parte acceptari, pro parte autem reprobari.*
10 *Summa an ſit parua, vel magna, arbitrio Iudicis relinquitur.*
11 *Liber rationum non poteſt in parte acceptari, in parte non.*
12 *Capitula libri rationum quando ſunt contingentia, & dependentia unum ab alio, tunc non poſſunt acceptari in parte, & in parte non.*
13 *Authores adducti à* Dom. Regent. Rouit. in prag. 5. n. 9. in fin. de Admin. Vniuerſit. *quo in caſu loquuntur.*
14 *Liber pro Scribente, & contra ipſum quando probet.*
15 *Petens exhibitionem ſcripturæ, tenetur antè omnia declarare, ſi intendit ſtare toti ſcripturæ, tàm pro, quã contra.*

ARGVMENTVM.

Petens exhibitionem libri confecti à *Nummularijs*, ſeu *Argentarijs, Theſaurarijs, Mercatoribus publicis, Adminiſtratoribus Vniuerſitatum, Tutoribus*, aliiſq; eiuſdem farinæ, hominibus, qui publicum exercent munus, vel à publico ad id explēdum eliguntur, in quo partitę Introitus, & Exitus deſcriptæ reperiuntur, An teneatur ante omnia declarare, quòd intēdit partitas Introitus, & Exitus acceptare, & ſic totum librum approbare? Qua declaratione non facta minimè poſtulatus teneatur exhibere partitas prædictas? Et affirmatiuam ſuſtinens *Author* opinionem, eam in praxi ſectandam ſuadet, quiq; Authores quæſtionem egerint, *An, & quando liber probet pro Scribente, vel contra ipſū* innuit, quoq; in caſu adducta placita per *Dom. Regentē Rouitum in commentarijs ad prag. 5. de Adminiſtrat. Vniuerſitat. n. 9. in fin.* ſint accipienda, demonſtrat.

OBSERVATIO LXIV.

NEmo non intelligit, eiuſmodi quæſitum in praxi paſſim contingere, dùm Iurgantes adhoc, vt ſe releuent ab onere probandi, petunt à Nū-
1 mularijs, ſeu Argentarijs, Theſaurarijs, Mercatoribus publicis, Adminiſtratoribus Vniuerſitatum, Tutoribus, alijſque eiudem farinę hominibus, qui publicum exercent munus, vel à publico ad id explendum, eligūtur, quod libri rationum, computa, partitæ introitus, & exitus, ac
2 rationes ipſæ ædantur, quorum deſiderio licèt ſatisfacere ſategerint Conſulti in *l. Tutor, qui repertorium, ff. de adminiſtrat. tutor. l. ſi quis ex Argentarijs, §. edi, & §. rationem, ff. de eden. l. quædam, §. nummularios, ff. eod. l. etiam, ff. de minor.* vbi communiter *Repeten.* adnotarunt editionem fieri debere; Attamen, vt ſeruetur inter Reum, & Actorem in Iudicijs
3 æqualitas neuè claudicet inter ipſos iudicium, ad *tex. in l. ſolemus, ff. de iud. & l. fin. C. de fruct. & lit. expenſ.* quam æquitatem ibi *Repetentes* conſiderarunt, *Menoch. conſ. 367. n. 29.* eiuſmodi concluſionem ad limites reſtrinxerunt, vt ſcil. fas ſit etiam poſtula-
4 to ad exhibendum, opponere ſe aduerſus exhibitionem prædictam, niſi prius, & ante omnia reſponderit Actor an intendat approbare in totum, tàm pro ſe, quàm contra ſe, Et de Adminiſtratoribus Vniuerſitatum verba faciens *Petr. Foller. in Commentar. ad prag. 5. de adminiſt. Vniuerſ. §. 5. in fin.* mouet dubium, Vtrum confeſſio, quæ ſit introitus,

no-

5 noceat, ſi non acceptetur exitus? Et adducens *Io. de Plat. in l. 1. in fin. C. de apoch. publ. lib.* 10. tradit, quod hæc
6 duo ita ſunt connexa, quòd confeſſio introitus non præiudicat, donec acceptetur expenſa, & è conuersò, per *tex. in l quæritur, ff. de admin. tutor. l. Thais ancilla, §. libertatem, ff. de fideicomm. libertat. Caſſan. in Conſuet. Burgun. tit. Des enfans, rubr.* 6. §. 6. *n.* 19. *& Follerio* citato, eum ſequitur *Reg. Rou. in d. prag.* 5. *n.* 6. *verſ. Et dum, de Adminiſtr. Vniuerſ.* eiuſque dictis addendum monet *Franc. Marc. dec. Delphin.* 60. *n.* 6. *verſ. Et præmiſſa faciant*, qui bis deciſum in Senatu recenſet, *par.* 1. quod ſummè notandum inquit *Reg. Rou.* ibi, & poſtmodum *Reg. Rou. loc. iam adduc. n.* 9. affert pro opinione *Foller. Nicol. de Neapol. in l. 1. in fin. C. de apoch. publ. lib.* 10.
7 Quæ ſanè concluſio placet mihi, & congruentes habet rationes, quas DD. expendunt, quia liber rationum non poteſt diuidi, nam de-
8 bet continere data, & accepta *d. l. ſi quis ex argẽtarijs, ff. de eden.* & ex quo ſunt capitula annexa, non poſſunt in parte approbari, in parte non,
9 *Bal. in l. 1. in 2. oppoſ. C. de confeſſ.* licèt ibi videatur tenere, quod ſit arbitrium Iudicis inſpecta ſumma ſi ſit
10 magna, vel parua, de quo per *gloſ. Bart. Pau. de Caſtr. & Alex. in l. publica, §. Titius, ff. depoſ.* ibique tenet *Alex.*
11 quod liber rationum nõ poteſt acceptari in parte, & in parte non, *Bart. in l. Aurelius, §. idem quæſiit, ff. de liber. lega. Cyn. in l. vnic.* 13. *q. C. de confeſſ. Panorm.* & *Felyn. in cap.* 2. *de fid.*
12 *inſtr.* vbi tenent, quod quandò capitula libri rationum ſunt contingentia, & dependentia vnum ab alio, tunc non poſſunt acceptari in parte, & in parte non.
13 Et licèt *Reg. Rou. in d. prag.* 5. *n.* 9. *in fin.* inſinuauerit pro veritate dictæ deciſionis Delphinalis apud *Franc. Marcum*, eſſe conſulendum *Solam ad nou. decreta Sabaud. par.* 3. *tit.* 24. *gloſ.* 2. *n.* 15. *cum ſeqq. & Bouadill. in Politic. lib.* 5. *cap.* 4. *n.* 72.

Tamen adducti Authores, theorema noſtrum minimè tangunt, ſed
14 tantùm agunt quando liber probet tàm pro Scribente, quàm contra ipſum, vti videre eſt quoque, ex *Maſcard. de probat. tom.* 2. *concl.* 976. *per tot.* quem adducit *Bouadill. loc. citat.* non etenim de alio tractat, niſi de propoſitione prædicta quando liber probet, vel non.
15 Inhærendum eſt igitur affirmatiuæ ſententiæ, quod ſcil. teneatur petens exhibitionem ante omnia declarare ſi intendit ſtare toti ſcripturæ, tàm pro, quàm contra, quam ſententiam approbatam vidi à *Rot. Genuæ dec.* 77. *Surd. conſ.* 543. *in* 2. *Ancaran. Regien. q.* 55. *& à Reu. D. Thom. Pelliccion. Illuſtr. qq. opere poſth. tit. de ration. redden. q.* 35. *cap.* 4. *verſ. Is cui in fin.* vbi *Dom. Reg. Rou.* meminit.

SVMMARIVM.

1 *Aduocati exercent officium laudabile, priuilegiatum, & honorabile.*
2 *Aduocatorum munus, homines nobilitat, adeò quod ab eo arcentur infames.*
3 *Aduocatorum muneris honeſtas, atq; neceſſitas admodum emicat, adeò quod meritorium, & licitum dicitur eorũ officium.*
4 *Aduocati munus Reipublicæ neceſſarium eſt.*
5 *Aduocati militant.*
6 *Aduocati pro eorum ſalario habent priuilegium inter omnes creditores.*

7 *Ad-*

7 *Aduocati pro eorum ſalarijs habent tacitam hypothecam à iure inductam cum priuilegio prælationis, ſicuti dos, & fiſcus.*

8 *Saluianum interdictum competit pro ſalarijs Aduocatorum.*

9 *Expenſa in rebus hæreditarijs facta per hæredem putatiuum, ad rerum hæreditariarum conſeruationem, ſunt prius deducenda, quàm alijs creditoribus ſatisfiat.*

10 *Patrocinium ſi præſtetur ad rem aliquam recuperandam, poteſt pro patrocinio prædicto res ipſa vendi, & alienari, quantumuis prohibita ſit.*

11 *Priuilegium patrocinio tributum, eſt magnum, quia æquale eſt cum fauore dotis.*

12 *Priuilegium prælationis, & hypotheca conceſſum patrocinio Aduocatorum, an habeat legem diſponentem de hoc.*

13 *Priuilegium debet eſſe in iure expreſſum, non autem induci per argumenta.*

14 *Merces, ſiue ſalarium Aduocatorum, non habet tot priuilegia, ſicuti ſtudium.*

15 *Profeſſor, cui ſalarium ſoluitur, præſumitur meliùs, & diligentiùs docere.*

16 *Opinio quæ fauet ſalarijs Aduocatorū, in iudicando tutior eſt, & recipienda.*

17 *Aduocati, & Iudices gaudent priuilegijs conceſſis ſcholaribus, & Doctoribus actu legentibus, & ideò priuilegio prælationis.*

18 *Priuilegium prælationis conceſſum Aduocatis pro eorum ſalarijs extenditur etiam ad ſalaria Iudicum, Doctorum, & Scholaſticorum.*

19 *Aduocati, & Procuratores in concurſu præferuntur alijs creditoribus in re, quæ eorum patrocinio, & opera à litibus recuperata fuit.*

20 *Prælatio competens Aduocatis, & Procuratoribus pro eorum ſalario in re è litibus recuperata, eſt ad inſtar priuilegij competentis ei, qui rem meliorauit ſuper re meliorata.*

21 *Patrocinia, labores, & ſeruitia pro alicuius rei recuperatione, & defenſione præſtita, ſunt eidem rei adeò annexa, & cohærentia, vt tantominus in illa eſſe videatur, quantum pro dicto ſalario, & mercede ſoluendum ſit.*

22 *Tacitam hypothecam habent ſalaria Aduocatorum, & Procuratorum, ſicuti Dos, & Fiſcus.*

23 *Creditores volentes ſatisfieri ſuper bonis recuperatis opera Aduocatorum, tenentur illa recipere cum onere ſolutionis ſalarij competentis Aduocatis.*

24 *Aduocati liberantes eorum patrocinio mediante rem in Iudicio deductam, præferuntur perſonalibus creditoribus, & in rebus defenſis habent tacitam hypothecam, etiam cum prælatione ijs, qui habent expreſſam hypothecam anteriorem.*

25 *Tacita hypotheca competens Aduocatis pro eorum patrocinio, in re, eorum defenſione è litibus recuperata, præfertur hypotheçæ anteriori expreſſæ, quaſi tale patrocinium rem ipſam, & bona ſeruauerit.*

26 *Aduocati, & Procuratores ex cauſa eorum ſalarij ob præſtitum laborem, in caſu liberationis depoſiti non tenentur præſtare cautionem de reſtituendo cui, quibus, & quando, quia omnibus præferuntur.*

27 *Aduocati, vt benè eorum muneri ſatiſfaciant, quæ ſuſtineant.*

28 *Aduocationis munere, nihil grauiùs, nihil duriùs.*

29 *Pericula quot incurrant Aduocati.*

30 *Aduocati pluribus indigent expenſis, vt eorum ſcientiam nobilitent, & domum ſuſtineant.*

31 *Aduocatum habere contrarium in cauſa petiti palmarij, magna mœroris occaſio eſt.*

32 Author *contradicentem habuit Aduocatum in cauſa petiti palmarij.*

33 *Indecora, & indecens videtur contradictio, quæ fit Aduocatis ob eorum ſalariorum petitionem.*

34 Author *ſatiùs putauit liti pro palmario inſtitutæ cedere, quàm odioſam diſputationem ſuſtinere.*

35 *Ingratitudo, deteſtabile vitium.*

36 Hypolitus de Marſilijs, *ingratitudinem deteſtans, plura tradit notabilia.*

37 *Aduocati ſi eorum muneri probè vacant, Deum habent adiutorem.*

ARGVMENTVM:

Aduocationis munus, quod laudabile, priuilegiatum, & honorabile ab omnibus exiſtimatur, vtpotè Reipublicæ maximè neceſſarium, quodque adeò nobilitat hominē, vt ad id ſubeundum munus, non niſi bonę opinionis viri admittatur, illud pręcipuum habet priuilegium, vt Aduocati pro eorum laborum ſalario, & ob cauſæ victoriam Palmario, hypothecam habeant tacitam, ex qua in concurſu omnibus aliis creditoribus præferuntur, etiamſi creditores anteriores concurrerint, expreſsæ hypothecæ innitentes, pręſertim ſi de ea re agatur, quę ex Aduocatorum patrocinio, & Procuratorum ſolertia, atq; laboribus à litigij vexatione liberata extiterit, tunc etenim eodem gaudent priuilegio pro eorum ſalario, laboribus, & Palmario, quo potiri ſancitum eſt, meliorantes rem aliquā, ac expendentes in conſeruationem rei hęreditarię, quarum meliorationum, & expenſarum pręrium ante omnia deduci, omnibuſq; aliis pręferri, minimè hęſitatur, adeò quod ob quantitatem pecunię illis liberatam nequidem cautionem pręſtare tenentur, ſicuti alii creditores concurrentes, vtpotè qui nullo vnquam tempore (quicumque concurrerint creditores) ad eius reſtitutionem vrgeri poſſunt, quòd ſanè priuilegium hypothecę, & antelationis nedùm Cauſarum Patronis, & Procuratoribus, verùm etiam Magiſtratibus pro eorum ſalariis competere inſinuatur. Cuius quęſiti occaſione, quot ſubeant Aduocati pericula in eorum dignè ſubeundo munere, quotq; teneantur expenſas erogare, quoque ſepè ſepiùs à Clientibus pro ſuſceptis laboribus rependantur ingratitudines, quiduè *Authori* acciderit pro petito palmario, quantumq; Ingratitudinis vitium deteſtabile, pluribus commonſtratur, ac peculiari *Hypoliti de Marſilijs* dicterio *in fine tractatus de fideiuſſoribus*, comprobatur.

OBSERVATIO LXV.

1 ADuocati, qui officium Aduocationis exercent, laudabile, priuilegiatum, & honorabile, quod hominem nobilitat, adeò quod ab eo arcentur
2 infames, ad *tex. in l. ſancimus, & l. laudabilem*, C. *de Aduoc. diuerſ. iudicior.* eorumq; exercitij honeſtas, atque neceſſitas admodum emicat, adeò
3 vt meritorium, & licitum dixerit *Caſſan. in Cathalog. gloriæ mundi par.* 6. *cap.* 28. *vſq; ad* 32. quodque Offi-
4 cium honorificum eſſe, eò quod Doctoratus dignitas eſt, & Aduocati dicuntur perſonæ Illuſtres, ſecundum *Bald. in proœm. Digeſtor. n.* 5. verſ. *Quartò nota*, ſicuti inſinuat *Matth. Berlich. practicab. concluſion. concl.* 43. *n.* 50. verſ. *Quoniam hic*, quiq; vtilitati publicæ maximè conſulunt, quippè cùm ipſi ambigua dirimunt facta cauſarum: ſuæque defenſionis viribus, ſæpè publicis in rebus, ac priuatis lapſa erigunt: fatigata reparant: nec minus prouident humano generi, quàm ſi prælijs, atq; vulneribus patriam, parenteſque ſaluarent, quandoquidem non ſolùm eos militare credidit Imperator, qui gladijs, clypeis, & thoracibus nituntur, ſed etiam Aduocatos, *Militant*
5 *namq; Cauſarum Patroni, qui glorioſæ vocis confiſi munimine, laborantium ſpem, vitam, & poſteros defendunt*, eſt *tex.* celeber *in l. Aduocati*, C. *de Aduoc. diuerſ. Iudic.* Et vti benè obſeruat *Ioann. Matthienz. in Dialog. Relator. & Aduoc. cap.* 8. *n.* 7. *plurimæ certè veritates incognitæ, plurima iniuſtitiæ impunitæ manerent, ſi iuriſperitorum ceſſaret ſapientia, & ſua quærendarum rerum ſtudioſa ſagacitas contemptui, aut non vſui haberetur, funeſtumq; in Republica ſæpè acciderit, ſi Iureconſulti deeſſent, quorum id præcipuum ſtudium eſt, iuſtum ab iniuſto, falſum à vero diſcernere*; vt nedùm hoc ſpeciale habeant, vt in omnibus caſibus, ſalarium, quòd alijs, niſi ſpecialiter cõuentum, non debetur, petere poſſint, ſecundum *Alex. conſ.* 109. incip. *Super eo n.* 2. verſ. *Et alia ſunt ſpecialia lib.* 6. *Feder. de Sen. conſ.* 718. *n.* 1. verſ. *Non obſtat, quòd de Aduocato, & ſeq.* quos adducit celeberrimus Conſultus *Matthias Berlichius dec.* 134. *n.* 9. *par.* 1. quod priuilegiũ inter omnes
6 creditores obtineant, & pro eorum ſalarijs ex cauſa patrocinij habeant tacitam hypothecam à iure inductã
7 cũ priuilegio prælationis, quemadmodũ dos, & fiſcus in pluribus cauſis, affertur *Bart. in l.* 1. *in fin.* verſ. *Et ſic n.* 31. *ff. ſol. matr.* dùm allegat *l. aſſiduis*, §. *exceptis*, C. *qui potior. in pignor. habean.* & in terminis tenuit *Ang. in d. l.* 1. *in fin. n.* 12. *Iaſ. col. pen.* poſt *med.* verſ. *Vltimo circa doctrinam n.* 51. *Rip. col. fin. ad med.* verſ. *Vltimò nota n.* 139. *Alciat. col.* 3. *ad med. n.* 8. vbi quod eſt communis opinio, *Socc. col.* 12. *in princ. n.* 6. *Socc. iun. col. vltim. in fin. n.* 278. vbi de commun. *Iaſ. col. fin. ad med.* verſ. *Et quia debitum n.* 42. vbi multum commendat, licèt malè ſeruari aſſerat *Bald. col. pen. ad med.* verſ. *Secundo collige*, *Rebuff. de priuileg. ſcholar. priuil.* 82. *&* 118. *num.* 2. *Gratian. diſceptat. forenſ. tom.* 1. *cap.* 57. *n.* 41. verſ. *An autem priuilegia*, adducens *Iaſ. in l. diem functo n.* 19. *ff. de offic. Aſſeſſor.* & melius in 2. *diſceptat. forenſ. cap.* 257. *ex n.* 17. verſ. *Imò iſta ſalaria*, ſubdens *n.* 20. verſ. *Vndè etiã*,
8 adeò verùm eſſe pro eiuſmodi ſalarijs hypothecam cum prælatione competere, vt pro eis competat Saluianum interdictum, ex traditis per *Statil. Pacific. de Saluian. interd. cap.* 4. *inſpect.* 3. *n.* 233. *vſq; ad n.* 286. & Gra-

tiano cum laude inhæret *Ioan. Petr. Fontanell. dec.* 427. *n.* 4. adducens ſi-
9 mile de impenſis factis per hærede ad rerum hæreditariarum defenſionem contra alios prætendentes ſe hæredes, quæ prius ſunt detrahendæ, quàm alijs creditoribus ſatisfaciat, latè *Anton. de Amat. variar. reſol. cap.* 3. *ex n.* 10. *Giurb.*(nuper è viuis exceſſus, poſt tot, tantoſq; in legali diſciplina exantalatos labores) *dec.* 108. *n.* 10. 20. *& ſeq.* inquiens pro
10 patrocinio præſtito ad rem aliquam recuperandam, poſſe illam vendi,& alienari, quamuis ſit prohibita, &
11 hoc eſſe magnum priuilegium, dotis fauori æquale, dicit *Fontanell. d. dec.*427. *n.*5. *par.*2.

Negant tamen *Bologn. & Pariſ. in d.l.*1. Ille *n.*235. Iſte *n.*218. *ff. ſol.matrim.* & mordicùs *Florez diez de Mena variar. quæſtſt. lib.* 1. *q.*8. §.1.*n.*70. *in* 14. *concl.* verſ. *Hæc tamen*, vbi adductis pro affirmatiua *Bart. Bal. Ang. vtroq; Soccin. Iaſ. Rip. & Rebuff. in locis modo allegatis*, tradit, communem illam reſolutionem, nullum habere
12 fundamentum in iure, neque legem reperiri, quæ tale priuilegium det, ſed ex ſolo fauore ſtudij, & publica vtilitate motos fuiſſe Authores, ideòq; ipſum in puncto iuris ſecurã
13 non putare, quia priuilegium debet eſſe in iure expreſſum, & non induci per argumenta.

Attamen à prima affirmatiua ſententia tanquam fauorabili, minimè
14 eſt recedendum, Nam licèt aliud ſit loqui de ipſo ſtudio, & diſciplina, aliud verò de mercede, quæ non videtur habere tot fauores, prout ſtudium, per *tex. in l.* 1. §. *Diuus*, *ff. de var. & extraord. cognit.* Nihilomi-
15 nus cauſa ſtudij dependet à ſalario, quia præſumitur meliùs, & diligentiùs docere profeſſor, cui ſalaria exhibentur, *l. Medicos in fin. C. de profeſſor. lib.*10. ſicuti poſt *Alciat. præſ.* 43. *reg.* 3. *n.* 6. obſeruat *Gratian. d. cap.*257. *n.* 23. adducens *Barboſ. in l.* *l.* 1. *par.*7. *n.* 25. verſ. *Infertur ſecundo*, *ff. ſol. matr. & Io. Boſch. de nupt. legitim. lib.*6. *n.*42. *tom.* 6. *fol.*95.

Adeò quod *Flooez Menez loc. cit.* non potuerit inficias ire *d. n.*70. verſ. *Sed tamen*, quòd in iudicando, & cõſulendo non eſt recedendum à communi opinione, quæ fauet ſalarijs, ea
16 adducta ratione, Nam cum Aduocati, & Iudices gaudeant priuilegijs conceſſis Scholaribus, & Doctoribus actu legentibus, quæ pleno recollegit calamo *Io. Garſ. in tract. de Nobilit. gloſ.* 35. *per tot.* habebunt
17 quoque hoc priuilegium prælationis, nam inſtar militum ſunt, *d. l. Aduocati*, *C. de Aduoc. diuerſ. iudicior.* cui ſanè ſententiæ arridet *Ioannes Paul. Xammar. in tract. de Offic. Iudicis, & Aduocat. par.* 2. *quæſt.*9. *ex n.*49. verſ.
18 *Salaria Aduocatorum*, vbi extendit etiam ad ſalaria Iudicum, & Doctorum, ac Scholaſticorum, in omnibus *Gratian.* placito ſe ſubſcribẽs *in d. cap.*257. *tom.*2.

19 Prædicta autem, quæ aliquam hæſitationem habuerunt, nullam dubitandi anſam præbent in concurſu ſalarij Aduocati, & Procuratoris, in re quæ eorum patrocinio, & opera, à litibus recuperata fuit, in ea etenim re præferri debent Aduocati, & Procuratores pro ſuo ſalario cæteris creditoribus, exemplo eius,
20 qui rem meliorauit, ſecundum *Gratian. d. cap.*257. *n.*26. inquiens ità in ſpecie multis rationibus reſoluiſſe Rot. Rom. in vna Romana ſalarij coram Dom. Oradino 1. Iulij 1569.
21 Huiuſmodi enim patrocinia, labores, & ſeruitia pro dictæ rei recuperatione, & defenſione, ſunt eidem rei adeò annexa, & cohærentia, vt tantò minùs in illa eſſe videatur, quantùm pro dicto ſalario, & mercede ſoluendum ſit, *Bart. in l. quod dicitur*, *ff. de impenſ. in reb. dotal. fact. Affl. dec.*359. *n.* 1. *& ſeq.* quibus motus rationibus *Fontanell. d. dec.* 427. *in princ.* aſſeueranter tenuit ſalaria

Ad-

22 Aduocatorum, & Procuratorum
habere tacitam hypothecam cũ iu-
re prælationis, ſicuti Dos, & Fiſcus.
Vndè fit, vt creditores de di-
ctis bonis ſatisfieri volentes, neceſsè
23 eſt, vt illa accipiant cum ſuo onere,
l. ſi debitor, *C. de diſtract. pignor. l. de-
bitorem*, *C. de pignor.* Eſt enim con-
ditio creditorum melior effecta,
tanquam dicta bona ſint liberata à
calumnioſis moleſtijs litigantium,
ſubditque *Gratian. n.* 28. verſ. *Adeò*,
eum, qui iſta liberauit, debere præ-
24 ferri perſonalibus creditoribus, &
quod in rebus defenſis habet tacitã
hypothecam, etiam cum prælatio-
ne habentium expreſſam anterio-
25 rem hypothecam, cùm hęc tacita
quamuis poſterior, ſit illis præferen-
da, quaſi tale officium, & patroci-
nium, res ipſas, & bona ſeruauerit,
ad doctrinam *Bart. in l. interdum n.
4. cum l. ſeq. ff. qui potior. in pignor. ha-
bean. Alex. conſ.* 217. *n.* 2. *lib.* 6. *Rip. in
l. priuilegia n.* 32. & 35. *ff. de priuil. cre-
ditor.* Et adducit *Gratian. n.* 30. verſ.
Prout etiam: ſimile de impenſis factis
per hęredes ad ipſorum defenſionẽ
contra alios prętendentes ſe hære-
des, quæ priùs ſunt detrahendę, quã
alijs creditoribus ſatisfiat, vti con-
cludunt *Scribentes in l. fin.* §. *in com-
putatione*, vbi *Ang. & Corn. n.* 3. *Iaſ. in
3. notab. C. de iur. deliber. Porcellin. de
inuentar. q.* 7. *in* 7. & 8. *vtilit. n.* 6. cum
alijs per *Rot. in d. cauſa Romana Sala-
rij* 1. *Iulij* 1569. vbi etiam additur,
26 quòd tales procuratores occaſione
huiuſmodi ſalarij ob præſtitum la-
borem, & officium pro defenden-
dis iſtis bonis in cauſa diſcuſſionis,
non tenebuntur cauere de reſtituẽ-
do prioribus, & potioribus, cùm alijs
27 præferantur, vt dictum eſt, quaſi
ceſſet cauſa, ob quam præſtatur ſa-
tiſdatio, *l. hac autem*, *ff. ſi cui pluſquã
per leg. faleid. l. hæc ſtipulatio*, §. *Diuus*,
ff. vt legat. nom. caueat. ac *Gratiano*
laudato, extollit concluſionẽ *Xam-
mar. loc. cit. n.* 51. verſ. *Illud quoq; Fon-
tanell. d. dec.* 427. *num.* 4.

Nec poteram mihi perſuadere,
contrarium fore vnquam ſectandũ,
etiamſi hęc omnia quę exarauimus,
deficerent, inſpectis Aduocatorum
27 laboribus, & ærumnis, quibus an-
guntur, *Bone Deus*? quot noctes du-
cunt inſomnes, quot dies peruigi-
les, vt Clientibus conſulant, ac ve-
ritatem ſcrutentur cauſarum? Quid
etenim grauiùs, duriuſuè vnquam
accidere poteſt, quàm caſibus varijs,
& implicitis cauſarum diuerſi gene-
ris, ſingulis diebus inceſſanter vaca-
re? Quæ non patiuntur miſeri Ad-
uocati, ſi quando, ijs coram Magi-
ſtratibus cauſas agere, Clienteſque
tueri, coacti ſint, qui præce aliqua,
vel odio iuſtitiam obumbrare con-
tendunt? Quot vicibus repetitis cõ-
tingit, vt totus Clientis defenſioni
addictus Aduocatus, etiam cibi fue-
rit oblitus, & ſi ab aliquo perquira-
tur quibuſnam ſe cibauerit fercu-
lis, prorsùs ignoret? Quid enim Ad-
28 uocationis munere, ſi rectè perpẽ-
datur, grauiùs? Quod aliena nego-
tia ad ſuas moleſtias rrahit, vt labo-
ribus ſubueniat aliorum? vti elegan-
ter aſſerit *Caſſidor.* 1. *variar. epiſt.* 12.
29 Nihil denique Aduocationis mu-
nere periculoſiùs? cuius duodecim
refert pericula *Io. Bapt. Caccialup. tit.
de Aduoc. q.* 4. vbi plenè, & latè *Al-
ber. in l.* 1. *n.* 7. *C. de ſuffrag.*
30 Et ſi inſpiciantur ſumptus, quibus
Aduocati indigẽt, vt eorum ſcientiã
nobilitẽt, & domum cõſpicuã ſuſti-
neant, in tã magna librorũ copia cõ-
paranda, in tot magnificis ſupelecti-
libus ad ornatum domorũ, ac alijs
ſimilibus fermè inſuperabilibus sũ-
ptibus, quos fert hæc ætas, quis au-
deret dicere non eſſe Aduocatos
præferendos, ac Procuratores cre-
ditoribus concurrentibus, quando
agunt de ſalarijs, & Palmarijs? Con-
ſulant Lectores eruditum *Fontanell.
d. dec.* 427. *n.* 16. qui plenè, & diſer-
tè loquitur, quibus ſi Clientum ad-
da-

datur ingratitudo, quid Aduocationis munere infenſius? Quid duriùs? Credant mihi vti experto, à primis annis forenſi addicto pulueri, in Supremis Tribunalibus non infrequēti Clientum calculo cauſarum patrocinijs impensè addicto, plura alia, & peiora, ac nequiora ſtudioſis, & Aduocatis contingere, inter quæ
31 Principem mæroris, & anguſtiæ locum tenet, ſi quando Aduocatum quis reperiat contradictorem in cauſa præſertim petiti ſalarij, vel Palmarij, mihique adamuſſim accidit, dùm toto meæ Aduocationis
32 tempore, coactus fui iudicialiter vnum Palmarium petere à Scipione Fazalo filio V. I. D. Thomæ Fazali in cauſa illa percelebri petitæ exequutionis legati ducatorum cētum mille, pro quo patrocinium præſtiti non parum inſudādo, & extant duo mea *reſponſa in 2. diſceptat. forenſ. cap.* 8. *& cap.* quæ cauſa fuit tranſactione ſopita (*Me inſcio*) in hac (inquam) cauſa reperi Doctorem mihi contradicentem, & licèt omnibus
33 indecens, & indecora viſa fuerit contradictio, nam contra propria, & ſociorū cōmoda viſus fuit elaborare eiuſmodi Aduocatus, mihi ex multis nullū præbuit quærimoniæ locū,
34 & ſatiùs putaui pro modica quantitate liti cedere, quàm odioſam diſputationem ſuſtinere, & poſtmodum vidi *Io. Petr. Fontanell. dec.* 426. *n.* 10. *par.* 2. qui ſimile refert de alio Aduocato in Ciuitate Barcinoniæ; nimis ipſum obiurgādo: ſcripto hæc trado, vt qui poſt me venerit, ſciat in quolibet actionum genere, Hominem homini fuiſſe inſidiatum, &
35 deteſtabile prorsùs vitium adeò eſſe *Ingratitudinem*, vt illud perpēdens *Hypolitus de Marſiliis* vir doctiſſimus, furēti ſanè ductus ſpiritu, quaſi ſuorum laborum ſe pænituerit, illos deteſtaretur, præſertim iuris legalem penè abiurans profeſſionem, *in tra-*
36 *ctat. de fideiuſſor. in fin.* hæc euomens verba, *Quieſcite iurislatores, patres, fratres, & filij, quieſcite iterùm à continuo ſtudio, parcite laboribus, ſudoribus, & vigiliis; nulla apud nos ſit reuolutio chartarum; & poſtquam ſic placet Superioribus, pereat doctrina, banniatur in totum ſcientia Canonica, & Ciuilis, odio proſequantur mores; & benè viuendi normę; Impreſſores librorum, iurium, & bonarum artium, à ſolita impreſſione deſiſtant; laborioſi parentes vlteriùs minimè mittant, ſed magis reuocent eorum filios à ſtudiis; nec patiantur eos aliquā capeſſere Canonicam, vel Ciuilem ſcientiam; quoniam fruſtrà expectatur illud, cuius euentus nihil operatur.* Et iterum, *Et erunt deterioris conditionis omnibus aliis artificibus; nam Cerdones, Barbitonſores, Araminatores, & ſimiles, viliſſimi, & abiecti communiter ex eorum labore, & artificio vitam ducunt, & ex ſudore ſuo veſcuntur pane ſuo, vt experientia rerum Magiſtra docet; Doctores autem, & Iurium profeſſores, fame pereunt, & ad nullum pratium iamiam reducti ſunt; & ideò meritò in totum abradi, & deleri poteſt; tex. in Authen. de hered. & falcid. in §. fin. qui dicit, quod legalis ſapientia non permittit hominem in paupertate viuere, nec in anxietate mori: his enim temporibus textus ille mentitur, & oculata fide dignoſcitur, & prædicta cognoſcens expertus veriſſima, cogor mutare propoſitum. & contra morem meum quoſcumq; prudentes retrahere à ſtudio, à vigiliis, & laboribus, tanquam in vanum laborantes, & cribro aquam haurientes; ſed vitam, ſeu tempus, quod ſupereſt, expendamus, & conteramus circa vtiliora, ne ſenectus, & inopia ſimul finaliter nos reperiat infeliciſſimos; & hæc omnia patienter toleramus, poſtquam ſic placet Superis, & omnia degenerent, & in præceps vadant, & retrocedant, quòd verè patienter hæc, & maiora tolerabimus.* Hæc *Hypolitus*, ſatis herclè iratus, vt vindictam ſumat de ingrato forſitan homine, exaraſſe credendum eſt.

Vtq;

Vtque obiter (non tamen extra theſim) inſinuem, conquerebar *Ego* de præfati Clientis ingratitudine cũ eximio quodam Magiſtratu Supremi ordinis præcipuo Domino meo: At ille ex templo, Cur Tu (inquit) communem aliorum Aduocatorum fortunam non inſecteris? Quis te peculiari forſan diplomate ab antiquata, Clientum ingratitudine exemit? Lege (ſubdit) veterum, & recentiorum monumenta, eorũ præſertim, quorum præcipuum fuit munus, Clientum iura tueri, Vix vnum reperies, qui Clientum ingrati animi notam non obiurgarit? Ex Noſtratibus conſule *Cæſarem Vrſillum in Annotation. ad Aff. deciſ.* 123. *in princ.* qui hæc protulit verba promiſcuè loquens de Medico (de quo caſus incidit in deciſione) & de Aduocato,

Dum languet infirmus, Medicus ſit pignore firmus,
Aegroq; curato, dolent de pignore dato,

Et iterum

Dum cauſa ventilatur, & infirmus infirmatur, tunc cures petere,
Nam cauſa concordata, & infirmo reſtaurato, nihil curant ſoluere,

Nam Aduocati, & Medici tres facies Clientulis præſeferunt, tempore neceſſitatis, Angeli, dico neceſſitatis vrgentis, alio tempore non ſic inſtantis, hominis, ea in totum finita, Dæmonis; & hoc de ingrato Cliente dico, *& intelligendum puto.*

Hæc *Vrſill.* quem ſequitur *Magon. dec. Floren.* 11. *n.* 3. eorumq; memor *Andreas* Kniehen *in Commentar. de Saxonic. non prouocan. iur. cap.* 2. *n.* 161. adducit cuiuſdam *Euricii* Cordi Medici Haſſiæ non incelebris quòad ſuam functionem ſequentes verſus,

Tres Medicus facies habet, vnam quando rogatur,
Angelicam, mox eſt, cum iuuat ipſe Deus.
Poſt vbi curato poſcit ſua præmia morbo.
Horridus apparet, terribiliſque Sathan.

Et de Aduocatis infraſcriptas ſubnectit *n.* 162.

Antiſtes iuris modo trina referre videtur
Angelicum legis, neſcia tela ferunt.
Fert hominis munus, dùm recto tramite ſuadet.
Lis vbi finitur, mox Cacodæmon adeſt.

Quibus mihi inſinuatis, haud difficile fuit, agnoſcere quantum vbique caput extollat ſuſi *Ingratitudo.* At Aduocati dignè, & laborioſè, eorum ſi vacent muneri, & probè agant, Deum habent adiutorem.

SVMMARIVM.

1 *Locupletari cum aliena iactura neminem debere, iure quodam naturæ inſitum eſt.*
2 *Incommoda eum ſequi, quem commoda ſequuntur, ſecundum naturam eſt.*
3 *Ius naturale, dicitur quandoque Ius gentium.*
4 *Sacrorum vice antiquitùs fungentes, eorundem donorum, quæ altari offerebantur, fuere participes.*
5 *Stipendia illos conſequi iuſtum eſt, qui pro tempore ſuum commodare reperiuntur obſequium.*
6 *Clerici, Eccleſiæ fideliter ſeruientes, debita ſtipendia conſequuntur.*
7 *Mercenarius eſt dignus mercede ſua.*
8 *Altari ſeruiens, de altari viuere debet.*
9 *Onus qui ſuſtinet, à mercede repelli nō debet.*
10 *Stipendijs proprijs, nemo cogitur militare.*

11 *Labor nullus ſine iuſta mercede debet eſſe.*

12 *Ingratus eſt labor, quem debita præmia fallunt.*

13 *Laboribus iuſtis, tribuenda eſt compenſatio præmiorum.*

14 *Operam eſſe ſine emolumento, aut emolumentum ſine operæ impenſa eſſe, graue eſt.*

15 Qui non laborat, non manducat.

16 *Ad officium lucra, quodq; ad Curialem ſuſceptionis damna pertineant, iniquum eſt.*

17 *Salarium abſq; labore petens, de cauſa lucratiua agit; qui verò ſeruit, de cauſa oneroſa.*

18 *Mercede expectata, vt gaudeant ij, qui pondus diei, & æſtus patiuntur, iuri conſentaneum eſt.*

19 *Salaria præſtantur pro labore.*

20 Dom. Conſiliarius D. Antonius Nauarrete *laudatur.*

21 Dom. Conſiliarius Didacus Varela Sacri Conſilij Decanus, *laudatur.*

22 Ill. Dom. D. Benedictus Trelles Marchio Toraluæ Regius Conſiliarius, ac Regni Siciliæ Conſultor, *laudatur.*

23 *Iuſtitia, vel iniuſtitia ſuſpenſionis officii qualiter procedat.*

24 *Subrogatus in officio ſi ſuſtinuit laborem, non debet ſuſpenſo ab officio reſtituere emolumenta.*

25 *Officium ne detrimentum patiatur, ob ſuſpenſionem Officialis, debet habere ſubſtitutum.*

26 *Iuſtitia, vel iniuſtitia ſuſpenſionis ab officio, procedit reſpectu fructuum naturalium, & induſtrialium, non autem reſpectu fructuum deputatorum pro labore, & ſeruitio perſonali.*

27 *Diſtributiones quotidianæ non præſtantur aliis, quàm intereſſentibus, & ſeruientibus.*

28 *Fructus qui dantur abſentibus, quaſi ſint præſentes, non intelliguntur de illis fructibus, qui percipiuntur ratione ſeruitii quotidiani.*

29 *Suſpenſus ab officio, ſi illud recuperet, non recuperat fructus, ſi fuit alius ſubrogatus, qui loco Officialis ſeruiret.*

30 *Salarium, & emolumenta debentur ſuſpenſo, & poſtmodum reſtituto, dato iuſto impedimento.*

31 *Subrogatus in Officio, loco Officialis ſuſpenſi, ſi ſeruitium præſtitit, non tenetur reſtituere fructus, quia non debet proprijs expenſis militare.*

32 *Officialis qui præſtitit operam, & ſuſcepit laborem, exercendo officium, debet habere alimenta, & fructus officij, non ſecus ac ſi emiſſet, ac pretium ſoluiſſet, cuius loco ſucceſſit perſonale ſeruitium.*

33 *Salaria, & emolumenta, quando dicuntur debita ratione ſeruitii, & laboris.*

34 *Deſiſio Supremi Senatus Italiæ apud* Dom. Reg. de Pont. 25. *vti ſingularis adducitur in materia ſalarij, & fructuum debitorum Offitiali ſubrogato in officio, in quo præſtitit munus perſonale.*

35 *Qui non laborat, non manducat, reſpectu emolumentorum officii.*

36 *Stipendiarius, qui ſua culpa fuit captus ab hoſtibus, ibiq; aliquo tempore ſtetit, non recuperat ſtipendia præteriti temporis.*

37 *Officii emolumenta, cur non ſint reſtituenda Officiali ſuſpenſo?*

38 *Reſtitutus ex iuſtitia licèt recuperet fructus, non tamen trahitur eiuſmodi reſtitutio ad emolumenta officii, à quo quis ſuſpenſus eſt, etiamſi ex iuſtitia deindè ſit reſtitutus.*

39 *Officium, ſi fuerit, ſtante ſuſpenſione alteri commendatum, eo abſoluto non recuperat ſalarium.*

40 *Decreti formula quæ ſit quando Officialis ſuſpenditur ab Officio, vt perdat emolumenta.*

41 *Salarium debetur exercenti officium malis artibus.*

42 *Deciſio Sac. Conſil. apud* Dom. de Franch. 163. *vti ſingularis affertur in materia ſalarii debiti exercenti officium, à quo alius fuit ſuſpenſus.*

Sa-

43 *Salarium debetur etiam falsò officium exercenti.*

44 *Colluſione circa exercitium officii, intercedente, adhùc fructus colludenti debentur.*

45 *Colluſio, nihil aliud eſt, niſi inter Actorem, & Reum, latens, & fraudolenta conuentio.*

46 *Colluſio dicitur à iure improbata.*

47 *Colludens dicitur committere falſum, quia aliud agit, & aliud ſimulat.*

48 *Sententia ex colluſione lata, tertio non nocet, & eſt nulla.*

49 *Sententia non prodeſt colludenti.*

50 *Emptor, qui cum procuratore vendente colluſit, non præſcribit.*

51 *Colluſio emptori non prodeſt.*

52 *Sententia ex colluſione prolata, eſt nulla ipſo iure.*

53 *Iudicium colluſiuè procedens, dicitur nullum, etiamſi ſententia deſuper eſſet interpoſita.*

54 *Exercens actum alteri mandatum ſub certo ſalario, ſalarium petere poteſt, etiamſi dolosè, & falsò ſe introduxiſſet ad miniſterium, quod aliis commiſſum erat, quia attenditur exercitium.*

55 *Salarium non poteſt peti ab eo, qui actu non ſeruit, ſed ab eo, qui actu eſt in exercitio illius officii.*

56 *Salarium emeritum, non ad Ius, ſed ad meram liberalitatem, & Principis gratiam ſpectat.*

57 *Poſſeſſor malæ fidei, non facit fructus ſuos.*

58 *Malæ fidei poſſeſſor, fructus acquiſitos ex induſtria ſua, ſuos facit, quia nunquam fuerunt in dominio petentis.*

59 *Operas ſerui legati, quomodo quis amittat per emancipationem.*

60 *Obligationes contrahuntur ex delicto, vel quaſi, & ex contractu, vel quaſi.*

61 *Actio competit contra impedientem ad intereſſe, dùm eſt ſoluendo.*

62 *Experiri ſine actione nemo poteſt.*

63 *Præſens, & tacens dicitur qui poterat contradicere, & non contradixit, & videtur de iure ſuo cedere.*

64 *Reſtituto Officiale ſuſpenſo, per viam iuſtitiæ, ne quidem emolumenta officii debentur, dùm alius exercuit.*

65 *Ius ex facto oritur.*

66 *Deſtructo fundamento, & ædificium corruere, neceſſè eſt.*

67 *Deciſio Sacri Conſilii* Authore *patrocinante refertur.*

ARGVMENTVM.

Officialis, cui à *Rege noſtro Sereniſſimo, et Inuictiſſimo*, etiã in vim contractus, & ex cauſa onerosa officium fuit collatum, ſi ab eodem Officio ſuſpenſus fuerit ordine Illuſtriſſimi Regni Proregis, qui & illud alteri commendauit, & ſuſpenſi vice ſubrogauit, quiq; eius exercitio vacauit, An rectè petat? eiq; de iure debeantur ſalarium, & emolumenta à ſubrogato, aliaquẽ munuſcula cuiuſcumque generis, ſiue difformia, ſiue vniformia, poſtquam ad officiũ prædictum fuerit reſtitutus? Et an habenda ſit aliqua ratio iuſtè nè, vel iniuſtè ſuſpenſio proceſſerit quòad reſtitutionem faciẽdam fructuum, & emolumentorum pro rata illa temporis, in quo ſubrogatus exercitio officii vacauit, perſonale munus ſubiens?

Bbb quæ-

quæq; ad hanc diſſoluendam antinomiam conſueta fuerit apponi clauſula in decretis ſuſpenſionum Officialium? Et quanti faciendus ſit labor ſubrogati, vt minimè vrgeri poſſit ad reſtitutionem emolumentorum officii, in quo ille vacauit, quæq; communiter recepta ſit concluſio omnibus in Tribunalibus circa emolumentorum prædictorum reſtitutionem? quęq; ſucceſſiuis temporibus emanarunt determinationes in fauorem ſubſtituti in officio, reſpectu emolumentorum, & fructuum debitorum ratione ſeruitii perſonalis, etiãſi in officio prędicto ſe ingeſſerit, callidè, falsò, & dolosè? quęq; differentia ſit adhibẽda circa fructus naturales, & induſtriales non deputatos pro ſeruitio, & labore perſonali, plures celeberrimę deciſiones afferuntur, tùm Sacri Cõſilii Neapolitani apud *Dom. Vincentium de Franchis* ipſius *Præſidem 165. & Io. Vincentium Anna in repetition. cap. 1. n. 22. de Vaſſall. decrepit. ætat.* tùm Supremi Italię Senatus apud *Dom. Regentem Io. Franciſcum de Ponte dec. 25. per tot.* ac approbantes, & iuridicas cenſentes deciſiones memoratas, adducit *Author*, non languidę fidei Authores, nẽpè *Illuſtr. Marchionem Belmontis Dom. Regentem Carolum Tapia in celebri illa repetitione* teneris ſuis annis edita, ad *l. fin. ff. de Conſtitutionib. Princip. in rubr. cap. 3. n. 33. & Dom. Garſiam Maſtrillum in commentar. ad Indult. cap. 22. n. 70.*

OBSERVATIO LXVI.

IVre quodam naturæ
primæuo, ſtatutum cũ
1 ſit, neminem cum al-
terius iactura locu-
pletari debere ſi *Pom-
ponio Conſulto* credimus in *l. nam hoc
natura 14. ff. de condict. indeb.* cui ſup-
petias fert *Conſultus Paul. in l. ſecundũ
naturam 10. ff. de reg. iur.* inquiens,
2 ſecundum naturam eſſe, cuiuſque
rei commoda eum ſequi, quem in-
commoda ſequuntur, quibus miri-
ficè alludit *Vulpian.* eiuſdem farinæ
vir *in l. iure natura 206. ff. eod.* quodq;
etiam de iure gentium locum ſibi
vindicare, monet *Accurſius in gloſ. d.
l. nam hoc natura in princip.* ibi, *Iure
naturali, ſiue gentium, quod naturale
dicitur*, & in Teſtamento veteri ſcri-
ptum reperiamus, apud Iudæos, eos
qui Sacrorum vice fungebantur, &
altari præſtò erant, eorumdem do-
norum, quæ altari offerebantur
fuiſſe participes 4. *Regum cap. 12.
Ezechiel. cap. 44. Ioann. EKius cap. 22.
locor.*

locor. commun. contra Luther. œconom.
can. 2. claſſi. cap. 3. n. 1. dicens poſt
5 *Diuũ. Gregor.* iuſtum eſſe, vt illi con-
ſequantur ſtipendium, qui pro tem-
pore ſuum commodare reperiũtur
obſequium *canon. charitatem iuncto*
cap. Eccleſiaſticis 12. q. 2. Rober. Aurel.
lib. 1. rer. iudicat. cap. 7. vndè Reg.
Valenz. conſ. 54. n. 6. memorat ex
6 *Concilio Agathenſi cap.* 36. Clericos
omnes, qui Eccleſiæ, fideliter, vigi-
lanterq; deſeruiunt, ſtipendia ſanctis
laboribus debita ſecundum ſeruitij
ſui meritum per ordinationem Ca-
nonum à Sacerdotibus conſequun-
tur, *cap. de lapſis,* vbi *gloſ. 16. q. 6.* ac-
cedente lege Euangelica, qua habe-
7 tur *Dignum eſſe mercenarium mercede*
ſua, d. cap. charitatem 12. q. 2. & *qui*
altari ſeruit, de altari viuere debeat, vt
inquit *Apoſtolus 1. ad Corinth. cap. 9.*
translatus in *cap. cum ſecũdum de præ-*
ben. per hæc verba, *Cum ſecundum*
8 *Apoſtolum, qui altari ſeruit, viuere de-*
beat de altari, & qui ad onus eligitur,
9 *repelli non debeat à mercede, cap. extir-*
pandæ eod. tit. Diuus Thom. de regim.
Princip. cap. 11. Simancas lib. 9. de Re-
publ. cap. 24. n. 15. Marc. Anton. Mar-
ſil. in tractat. de Eccleſiaſtic. reddit. orig.
par. 3. cap. 24. n. 37. Martin. Vran.
10 *conſ. 42. n. 1. tom 1.* Et nemo coga-
tur proprijs ſtipendijs militare, *cap.*
cum ex officii 16. de præſcr. cap. præcario
10. q. 2. cap. Eccleſias 13. q. 1. in §. his
itaq; cap. iam nunc in fin. 28. q. 1. cap.
cum ſit Romana de Simon. Pau. de Caſt.
conſ. 187. n. 3. par. 1. Alex. conſ. 132.
n. 1. lib. 5. Ludou. Gomez. in regul. Can-
cellar. de impetrat. benef. per obit. famil.
Cardinal. q. 8. Reg. *Valenz. d. conſ. 54.*
n. 2. verſ. *Et nemo, & n. 7.*
11 Nec debeat eſſe labor ſine iuſta mer
cede, *cap. fin.* vbi *gloſ. 7. q. 1. Auth. de Iu-*
dicib. §. Ne autem collat. 6. quia ingra-
12 tus eſt labor, quem debita præmia
fallunt, vndè *Caſſiodor. lib. 2. variar.*
epiſt. 28. tradit, *Tribuenda eſt iuſtis*
13 *laboribus compenſatio præmiorum, quia*
exprobrata militia creditur, quæ irre-
munerata tranſitur, & *Appius* Clau-
dius apud *Liuium lib. 5.* inquit, *Nuſ-*
14 *quam operam eſſe ſine emolumento, nec*
emolumentum ſine impenſa opera eſſe.
Et dicat *Bal. in rubr. C. de fruct. & lit.*
15 *expenſ. Qui non laborat, non mandu-*
cat, per *tex. in l. 1. C. de re militar. lib.*
16. Ducaturq; communis ferè con-
cluſio ab æquitatis dictamine, ini-
16 quum eſſe, vt ad officium lucra, ad
Curialem ſuſceptionis damna per-
tineant, ſicuti cecinit *tex in l. humi-*
lioribus, C. de ſuſceptor. lib. 10. quibus
attentis, eruditè ſatis, nec minus le-
pidè inſignis Hiſpanus *Dom. Io. Bapt.*
Larr. allegat. fiſcal. 105. n. 4. tom. 2. ità
17 fatur, *Qui emeriti ſunt, & intendunt*
conſequi ſalarium, abſq; eo quod ſubeunt
exercitium, & muneris laborem, de cau-
ſa lucratiua agere videntur: qui verò
ſeruiunt, & officiorum ærumnis, & vi-
gilijs ſunt mancipati, de cauſa oneroſa,
& iniquum eſſet, vt qui labori, & ſtudio
ſubiacent, muneris emolumentis non
gauderent, illiſq; fauerentur, qui iam à
muneris exercitio emeriti receſſerunt,
arg. l. humilioribus 14. C. de ſuſceptor.
lib. 10. Et non minùs eleganter aſſe-
rat Reg. *Valenz.* ſæpius *citat. conſ. 54.*
n. 14. Iuri conſentaneum eſſe, vt qui
18 *pondus diei, & æſtus patiuntur, merce-*
de expectata gaudeant, adducens *gloſ.*
Panorm. & DD. in cap. Cum adeò de
reſcrip. gloſ. in cap. 1. 21. q. 1. gloſ. 3. in
d. cap. extirpandæ, & in cap. quoniam
de vit. & honeſt. clericor. Anton. de Butr.
in cap. 2. de ſupplen. neglig. Prælator. Et
19 negari non poſſit ſalaria præſtari
pro labore, *l. idem, l. in fundo, §. idem*
Labeo, ff. mandat. cum aliis laborioſè
à *Me* congeſtis *in 2. diſceptat. forenſ.*
cap. 5. ex n.

Idcircò in caſu propoſito, ac in
Sac. Reg. Conſ. vertente inter Ioſeph
Renaù vnum ex Porterijs Illuſtriſſi-
morum Proregum, quod ſanè offi-
cium à Sac. Cathol. Maieſtate illi
collatum fuit, qui poſtmodum ab
Illuſtriſſimo Duce Medinæ Regni
Prorege iuſtis ex cauſis (ita illo aſſe-

rente) ſuſpenſus fuit, & in eius locum eiuſdemet Ducis Medinæ diplomate, ſurrogatus Thomas Ferrer, qui *Me* adijt, vt eius iuſtitiam defenderem aduerſus præfatum Ioſeph, qui iniuſtè ſe ſpoliatum aſſerens ab eius officij munere, & exercitio, quod occupatum à præfato Thoma adſtruebat, iudicium inſtituit, quod duas contrarias habuit
20 determinationes; Primam ſcilicet à D. Antonio Nauarrete Reg. Conſiliario, Nobiliſſimo Hiſpano Sancti Iacobi de Spata Equite, præcipuo Domino meo, cui plurimum me debere profiteor ob eius humanitatem, qua omnes deuinctos renet, qui condemnauit Ferrer, in duc. 800. erga d. Ioſeph; Secundam verò in gradu appellationis à
21 Dom. Didaco Varela Conſiliario Decano, viro ſanè integerrimo, ſinceriq; animi aliàs à *Me*, ſed nunquã ſatis laudato, abſoluendo Ferrer ab impetitis per d. Ioſeph, qui ambo proceſſerunt vigore peculiaris reſcripti Suæ Excellentiæ, & cõmiſſa poſtmodum appellatione ab hac ſecunda ſententia ad præces d. Ioſeph ab ea ſe grauantis, & appellantis Illuſt. Dom. meo Marchioni
22 Toraluæ D. Benedicto Trelles Regio Conſiliario, viro ſanè ſummi ingenij, exquiſitæ doctrinæ, ac integerrimo, quem nuper è Sac. Conſil. Neapolitano (non ſine ingenti Practicorũ mærore) Sereniſſimus Rex noſter, ad quem eius probitatis rumor deuenit, in Conſultorem Regni vlterioris Siciliæ delegit, magnum ſui deſiderium nobis relinquens, mihiq; præſertim, qui plurimum ei debere profiteor, ob innumera eius humanitatis officia mihi exhibita; quæque in dies etiam ab hoc Regno abſens præſtare non deſinit, obtentoq; reſcripto Suæ Excellentiæ per eũdemet Ioſeph, quod cauſa expediretur in Sac. Conſil. in Aula Illuſtris Ducis Mariliani Regij Conſiliarij Iulij Maſtrilli, vbi reſidet idemet Ill. Dom. Marchio Cõſiliarius, viſum mihi fuit maximam fouere iuſtitiam Thomam Ferrer pro confirmatione ſententiæ abſolutoriæ ad eius beneficium obtentæ, nedùm ex prædictis, verùm etiã ex inferius edicendis.

Siquidem obſeruabam, diſtinctionem illam iuſtitię, & iniuſtitię ſuſpẽ-
23 ſionis, cui Pars Aduerſa magnoperè innitebatur, minimè applicabilẽ fore in fructibus, ſeu emolumentis, quæ percipiuntur ratione ſeruitij, & in re noſtra, in qua dùm fuit ſuſpenſus Ioſeph Renaù oportuit, ſtante qualitate officij alium ipſius loco ſubrogare, ad finem ne Regiũ ſeruitium, detrimentum patiatur, quo caſu attendenda non eſt diſtinctio iuſtitiæ, vel iniuſtitię ſuſpenſio-
24 nis, ſed conſiderandus eſt labor, & ſeruitium ſubrogati, & regentis officium, ob quod de reſtitutione nõ eſſe tractandum, inquit perbellè *Reg. de Pont. dec. Collater. Conſ.* 25. *n.* 13. per *gloſ. notab. in canon. Clericus victum*, verb. *Stipendio* 91. *diſt.* quod-
25 que debeat interim alius ſubrogari, ne officium detrimentum patiatur, & debitum fiat ſeruitium, *tex.* eſt elegans ſecundum *Dom. de Pont. loc. cit. in cap. fin. de ſtat. Regular.* qui loquitur in ſuſpenſo ab admniſtratione *cap. cum ex eo de elect. in* 6. vbi *gloſ.* affert rationem deſuper à Nobis allatam, quia non debet proprijs militare ſtipendijs, & allegat *tex. in d. can. charitatem* 12. *q.* 2.
26 Benè tñ locũ ſibi vindicare poterit diſtinctio iuſtitię, vel iniuſtitię ſuſpẽſionis reſpectu aliorũ fructuum naturalium, induſtrialium, ſiue cuiuſq; alterius generis, non autem reſpectu fructuum deputatorum pro labore, & ſeruitio perſonali, *Gemin. in can. contumaces* 50. *diſt.* quem elegãter loqui obſeruat *Reg. de Pont. loc. iam alleg. n.* 14. & *Geminiano* probè collineat ibid. *Io. de Turrecrem.* & fuit

fuit de mente *Bald. in d.cap. Paſtoralis.*

Iiſq; arridet notabiliter *tex. in cap. 1.de cleric. non reſiden.in* 6. vbi diſtri-
27 butiones quotidianæ non præſtantur alijs, quàm ſeruientibus,& intereſſentibus, vndè anſam arripuit *Dom.de Pont. d.dec.25. n.15.* aſſerendi,omnia iura mundi, quæ dant fru-
28 ctus abſentibus, & mandant, vt habeantur pro præſentibus,ſic limitari, vt non intelligantur de illis fructibus, qui percipiuntur ratione ſeruitij quotidiani,id quod ſcriptò tradit *Butr. in d.cap.Paſtoralis,* §. *verùm, col.fin.in fin.*& fuit de mente *Io.And.* ibi.

Et ſi qua inter DD. emerſit circa hoc diſcrepantia, vt iniuſtè ſuſpen-
29 ſus, ſi poſtmodum fuerit reſtitutus ad officium, recuperet fructus, eum debet habere intellectum, vt procedat non dato alio ſubrogato,qui loco Officialis ſeruiret, tunc enim da-
30 to iuſto impedimento, ſalarium, & emolumenta debentur ſuſpenſo, & poſtmodum reſtituto, At quando alius fuit ſubrogatus, & ſeruitium
31 præſtitit, tunc eum non debeat ſuis expenſis militare,nec ſuis laboribus defraudari, non erit propterea locus reſtitutioni, & procedit determinatio *Gemin.* & aliorum, quorum opiniones verè, & magiſtraliter ſic conciliari, tradit *Reg. de Pont.* ibi *n.*20.

32 Rursùs ponderabam operarum præſtationem, & ſuſceptionem laborum operari, reſpectu eius, qui officium exercuit, vt ei debeantur alimenta, & fructus, non ſecus ac ſi emiſſet, ac prætium ſoluiſſet, cuius loco ſuccedit perſonale ſeruitium, ad *tex. in l. cum duobus,* §. *ſi in coeunda, ff.pro ſoc. & in l.* 1. §. 1. *ff. ſi menſ. falſ.mod. dixer.* ſicuti obſeruat *Dom. de Pont. loc. cit. n.* 22. *& ſeq.* ſubdens generale eſſe axioma,quando ſumus in officijs, quæ reſpiciunt laborem, & probitatem ſcientiæ, & intelle-ctus, non dignitatem principaliter, tunc dicũtur debita ſalaria,& emo-
33 lumenta ratione ſeruitij, & laboris; & propterea non debentur vltrà tempus ſeruitij, ſecundùm *Bal.* in ſua eleganti diſtinctione in *l.* 1. §. *Diuus, ff.de var.& extraord. cognit.*

Nec eiuſmodi veridica opinio, quę Clientis iuſtitiam inſinuabat deſtituta ſecernebatur authoritate rei iudicatę, Nam præter determinationem factam per Supremum Italię Senatum, recenſitam per *D.*
34 *de Pont.d.dec.*25.*in fin.* vbi ipſo referente ità concluſum, & iudicatum atteſtatur; adducebam *Ego* Synodalem deciſionem è Sac. Reg. Conſil. emanatam de anno 1584. referente inſigni illo viro Conſiliar. Thoma de Minadois, cuius memor extitit Authorem laudans, & deciſionem approbans *Io. Vinc. Ann. in repet.cap.* 1.*n.*222.*de vaſſall.decrep.ætat.* vbi rem deducens ad practicam,inquit, in lite vertente inter D. Michaelem de Soria, qui fuit ſuſpenſus ab officio Perceptionis Prouinciæ Principatus Citrà,quod officium fuit commendatum Magnifico Michaeli Andreæ, cumq; fuiſſet abſolutus de iuſtitia D. Michael de Soria,& fuiſſet dubitatum vtrum ei reſtituenda venirēt emolumenta officij percepta à præfato Michaele Andrea, fuit pro ipſo allegatum,reſtitutionem operari reſpectu fructuum naturalium,ſeu induſtrialium prouenientium ex re
35 ipſa, ſecus verò reſpectu emolumētorum officij, in quo qui non laborat, non manducat, ad *doctr. Bal. in rubr.C.de fruct.& lit.expenſ.* allegans *tex.in l.ſi mulier,* §. *ſi heres, ff.ad Trebell.* & *in l.ſi ſtipulatus, ff. de vſur.* ibiq; aduertit *Ann.* eſſe *tex.* peculiarem loquētem de Stipendiario Regis in *l.* 1. *C. de re militar. lib.* 12. vbi
36 Stipendiarius qui fuit ſua culpa captus ab hoſtibus, & ibi aliquo tēpore ſteterit, non recuperat poſteà ſtipendia præteriti temporis, ſicuti in-

innuit ibi *gloſ.* & dùm *n.* 224. *in fin.* ſatagit *Ann.* reddere rationem deciſionis, inquit, *Cum iſti non ſint fructus, ſed prouiſio ob labores, & emolu-*
37 *menta officij non debent reſtitui ſuſpenſo.*

Comprobat hanc eandem ſententiam *Ill.Dom.meus March.Belmõt. Reg.Tap.* in celebri illa *repetit.* teneris ſuis annis edita *ad l. fin. ff. de Conſtit. Princip. in rubr. cap.* 3. *n.* 33. in-
38 quiens, quòd licèt reſtitutus ex iuſtitia, recuperet fructus, non tamen trahitur eiuſmodi reſtitutio ad emolumenta officij, à quo quis ſuſpenſus eſt, etiamſi ex iuſtitia deindè ſit reſtirutus, adducẽs *Io. Vinc. Ann. loc. cit.*

Suffragatur itidem *D. Garſ. Maſtrill. in Commentar. Ad Indult. cap.* 22. *n.* 70. adducens *Ann. loc. cit.* ac iura per ipſum allegata, necnon *Dom. Marchion. Belmont. loc.* pariter *allegat.* ſubdens *Maſtrill.* tempore ſuo fuiſſe de hoc dubitatum in quodam Conſiliario Regio ſuſpenſo ab officio, & deindè per viam iuſtitię reſtituto, non tamen fuit deuentum ad aliquos iuris terminos contra eum, cui fuerat medio tempore officium commendatum, quia fuerunt contra ipſum allegatę deciſiones prędictę, vndè *n.* 91. *cum duob. ſeqq.* rem claram vt faceret *Maſtrill.* tradit, quòd ſi fuerit officium, ſtante ſuſpenſione alteri commendatum, eo
39 abſoluto non recuperat ſalarium, per *tex. in d. l.* 1. *C. de re militar. lib.* 12. Nam in in emolumentis officij, qui non laborat, non manducat, & idcircò conſueuiſſe hodie in ſuſpen-
40 ſionibus fieri decretum, vt ſuſpenſus ab officio, ſuſpendatur etiam à ſalario, ex dictis per *Dom. de Pont. d. dec.* 25. & ſeruatum tradit in ſuſpenſione Magiſtri Portulani nouiter facta. Id quod adamuſſim in caſu pręſenti contigit, in quo Illuſtriſs. Prorex, nedùm Renaù ab officio ſuſpẽdit, verùm etiam ſalarium Clienti exolui iuſſit.

Itidem aſſerebam, dato, & non conceſſo, Thomam Ferrer, ſiue bonis, ſiue malis artibus (vti Aduerſa Pars gratis fatetur) officium exercuiſſe, adhùc illi ſalarium deberi, per
41 *tex.* inſignem *in l. Titio cum eſſet* 36. *ff. ad municip.* quem adhoc allegat *Bald. in l. non dubium in* 16. *oppoſ. C. de legib.* & dicit illam legem eſſe ſingularẽ, cui ſanè diſpoſitioni innixũ Sacrum Conſilium de anno 1577. die 22. Septembris facta relatione in Collaterali Conſilio iudicauit, quod licèt officium Bidelli ſpectabat ad Magnum Cancellarium, tamen quia is, qui exercitium officij prædicti habuerat à non Domino, fructus percepit ex ſua induſtria
42 perſonali, fuit abſolutus à fructibus, teſte *Dom. de Franch. in dec.* 165. *in fin.* per *tex. in d. l. Titio cum eſſet*, ex
43 quo deduxit concluſionem, quod debetur ſalarium etiam falsò officium exercenti, quod ſane mirabile eſt attentis verbis Conſulti ibi *Colluſione facta*, nam etiam intercedente colluſione adhùc fructus col-
44 ludenti deberi textuſmet diſponit; Et tamen edocti ſumus Colluſio-
45 nem, quæ aliud non eſt, niſi inter Actorem, & Reum latens, & fraudolenta conuentio, ſecundùm *gloſ. in cap.* 3. verb. *Speciale de colluſ. &* 2. *q.* 3. *cap. Si quem, §. notandum, Panorm. in rubr. extr. de colluſ. deteg. Afﬂ. in Conſtit.* Regn. *Sæpè contingit in* 1. *notab. Gigas de penſion. q.* 42. *n.* 3. *Sebaſtian. Medic. in tract. de Diffinit. diffin.* 34. *n.* 1. *Conſil. Ann. conſ.* 104. *n.* 2. à iure
46 prohibitam eſſe, imò exprobratam, ad *tex. in clem. Conſtitutionem, §. Sanè,* & ibi *Cardin. de elect. cap. ſuper eo de eo qui cognou. conſang. vxor. ſua, cap. quantò de diuor. & cap. tua el* 2. *de iureiur. cap. bona el* 2. *de poſtul. prælator. gloſ. in clem.* 1. *de renunc.* adeò quod dixerit *Panor. loc. cit.* quod colludens
47 dicitur committere falſum, quia aliud agir, & aliud ſimulat, vndè
48 ſententia ex colluſione lata tertio

non

non nocet, & eſt nulla per tex. in l.
ſi ſeruus plurium §. 1. ibi, Vel colluſo-
riè, ff. de legat. 1. vbi gloſ. in verb. No-
49 cebit inſinuat, quod ſententia non
prodeſt colludenti, allegat tex. in l. &
eleganter, §. ſi dolo, ff. de dol. Sic em-
50 ptor, qui cum procuratore ven-
dente colluſit, non præſcribit tex.
eſt elegans in l. qui fundum, §. procu-
rator, ff. pro emptor. quo adducto te-
51 nuit gloſ. ibi, quod colluſio empto-
ri non prodeſt, & iura concordātia
expendit Ann. d. conſ. 104. n. 13. in d.
l. ſi ſeruus plurium, §. ſi quis ante, & in
l. præſes, ff. de pignor. quem tex. ſatis
egregium enunciat, & ex eo notabi-
lis deducitur illa concluſio, quod
ſententia ex colluſione prolata ter-
tio non noceat Socc. conſ. 18. col. 12.
vol. 1. Ceph. conſ. 759. n. 19. vol. 5.
52 Et nedùm ſententia ex colluſione
prolata dicitur nulla, ſed nullā eſſe
ipſo iure tradit Viu. qui alios enu-
merat dec. 296. Celſ. Vgo conſ. 120. n.
173. Mandoſ. conſ. 43. n. 9. vbi quod
53 colluſio reddit iudicium nullum,
etiam quod deſuper eſſet interpo-
ſita ſentētia, Decian. reſpon. 11. n. 110.
vol. 1. Ann. loc. cit. n. 19. qui prædictos
glomerat, & per tex. in d. l. Titio, Io.
Bapt. Larr. d. alleg. 105. n. 5. tradit
communem eſſe DD. ſententiam,
54 quod qui exercet actum alteri man-
datum ſub certo ſalario, ſalarium
petere poteſt, etiamſi doloſè, & fal-
ſò ſe introduxiſſet ad miniſterium,
quod alijs commiſſum erat, nam
attenditur exercitium, id quod ſua-
dent verba tex. ibi; Herennius Mo-
deſtinus reſpondit Titium quidem via-
ticum petere non poſſe, ſed eum, qui no-
men incidiſſet, & n. 4. adnotauit Larr.
eum qui emeritus eſt, & actu non
ſeruit, de iure ſtricto non poſſe pe-
55 tere ſalarium, quia ſolum debetur
ei, qui in actu, & exercitio eſt eius
officij, pro quo ſalarium præſtatur,
56 nam id quod eſt emeritum ſalarium
frui, non ad ius, ſed ad meram li-
beralitatem, & Principis gratiam,
ſpectat, & adducit verba l. 1. tit. 15.
lib. 9. Recopil. ibi, Nò libren officio, ni
quietaçion, ſaluo à las perſonas, que real-
mente, y con effecto ſerbieren los officios
de las tales raçiones, y quietaçiones, ſi
nos expreſſamēte no lo mandaremos por
haçer merçed eſpeçial à algunas perſo-
nas, & concordantem affert tex. in l.
Seio amico, ff. de ann. legat.

Et pro Clientis iuſtitia demon-
ſtranda, adhùc aiebam totam eius
vim conſtituere Partem Aduerſam
in inſinuando Clientem ſe ingeſſiſſe
in exercitio officij falſò, aut doloſè,
vt exindè conſequentiam ducat ad
eius beneficium, quod vti malæ fi-
57 dei poſſeſſor, non poteſt facere fru-
ctus ſuos. Aſt verum eſt etiam ma-
58 læ fidei poſſeſſorem, fructus acqui-
ſitos ex induſtria ſua, ſuos facere,
quia nunquam fuerunt in dominio
petentis, l. 1. §. cum prædium, & ibi
gloſ. in verb. Nunquam, verſ. Secùs in
opera, ff. de pignor. ad quod gloſ. ipſa
allegat tex. in l. hominis la 2. ff. de vſu,
& vſufr. vbi licèt per emancipatio-
59 nem operas ſerui legati quis amit-
tat ſi per 10. annos inter præſentes,
& 20. inter abſentes vſus non fuerit
legatarius, tamen non procedit in
opera Socc. conſ. 93. lib. 1. & videtur
fuiſſe de mente Bart. interpretando
gloſam in l. aſſiduis, C. qui potior. in pi-
gnor. habean. & pro ſollemni limita-
tione adducit Guzman de euictio. q.
21. n. 79.

Notatu etiam dignum cenſui, &
allegaui nullam parti actionem cō-
60 petere contra Clientem, quia nul-
lum cum eo inijt contractum, vel
quaſi, nec delictum aliquod patra-
uit, ex quibus actiones deſcendunt,
ſed tantùm Illuſtriſs. Regni Prorex,
Ioſeph Renaù ab officio, eiuſque
emolumentis ſuſpendit, & Clienti
commendauit, quò fit, vt Pars im-
pedita fuerit à dicto Prorege, non
autem à Cliēte, vndè fit caſus, quod
61 contra Clientem nulla ſibi compe-
tat actio, ſed dumtaxat contra Dom.

Pro-

Digitized by Google

Proregem impedientem, ad intereſ-
ſe, dùm eſt ſoluendo, *l.arbitrio*, §.*do-
lo*, vbi *DD.ff.de dol.mal.& l.hoc edicto,
ff.de eo,per quem fact.fuer.l.dedi*, §.*fin.*
vbi *Iaſ. n.* 5. *ff. de condic. cau. dat. l.*2.
§.*fin. & l. ſed actio, ff ſiquis cautio.gloſ.
in l.quibus diebus*, verb. *conditioni, ff.
de cond. & dem. gloſ.in cap. ex ratione*,
verb. *Impotentiam de appell. Cardoſ. in
Summ. ſeu prax. Iudic. & Aduocat.*
verb. *Impedimentum* §. 7. pulchrè *D.
de Franch. dec.*419. *&* 451. *Canalc.in
ſuo repertor.* verb. *Electio* 4.*n.*11. *Va-
laſ.conſult.*155.*n.*14. *par.*2. *Fontanell.
de pact.nuptial.clauſ.*4. *gloſ.*10. *n.*105.
vbi refert ità ſeruari ibi per Senatũ,
62 Vndè cum ſine actione nemo ex-
periatur,ad *tex.in l.ſi pupilli*, §.*videa-
mus,ff.de negot.geſt.* meritò repellen-
da Pars venit ab obſeruatione iu-
dicij.

Aiebam inſuper, nec futile habe-
batur hoc meũ aſſumptum, fructus
officij ſi quando ex prædictis Cliẽti
non deberentur (prout omni iure
deberi abundè probauimus)ſuos fe-
ciſſe, etiam de partis conſenſu, ſi-
quidem toto tempore, quo ille offi-
cium exercuit,non abſens à Ciuita-
te, ſed præſens exiſtebat Aduerſa-
rius, proteſtationem nullam fecit,
nec animum declarauit, quod fru-
ctus officij ad ipſum ſpectabant, vt
in mala fide Clientem conſtitueret,
quò fit vt indubitata emergat iuris
63 concluſio illos donaſſe, ſeu remiſiſ-
ſe, ex dictis per *Bart. in l. quæ dotis
n.*19.*ff.ſol. matr.* vbi communiter
DD. Andr. ab Exea de pact. n. 74. *Io.
Guttier.in cap. quamuis n.* 59. *de pact.
gloſ.in l.qui patitur* 18.*ff.mandat.Alex.
conſ.*8.*col.*3. *lib.*3. *Stracc. in tractat.de
Adiect.* 3. *par. n.*83. *Matthien. in l.* 7.
*tit.*10. *lib.*1. Recopil. *gloſ.*2.*n.* 14. *Co-
uarr.in rubr. de teſta.* 3. *par. n.* 13. *&*
14. *Reg. Valenz.* prædictorum haud
immemor *conſ.*119.*n.*141.*lib.*2.

Pro coronide : Iudicantium ocu-
lis ſubijciebam, nedùm Aduerſario
ius reſiſtere, verùm etiam factum
refragari, Nam iura, & DD. à nobis
adducta, & ponderati *n.*43. *hac ead.
obſer.* quod reſtituto officiali per viã
64 iuſtitiæ, debeantur etiam fructus,
ſeu emolumenta, & ſalaria,præſup-
ponunt quaſi ex hypotheſi neceſſa-
ria,decretum reſtitutionis,& tamen
etiam illo intercedente tradiderunt
reſtitutionis decretũ minimè ope-
rari reſpectu fructuum quæſitorum
ex induſtria perſonali, etiamſi falsò
ad officii exercitium ſe ingeſſerit,
vti pleno exarauimus calamo *n.* 44.
Or quantò magis in noſtra facti ſpe-
cie Pars repellenda venit, dùm re-
ſtitutionis decretum minimè obti-
nuit, nam in actis non vidimus, &
65 dùm ius ex facto oritur ad vulgar.
deſtructo fundamento, in quo ſe
66 fundant DD. & ædificium inten-
tionis Partis deſtrui fatendum eſt,
ad *tex. in l. eum qui ædes, ff.de vſucap.
cap. cum Paulus* 1.*q.*1.
67 Ex quibus manauit ſententia
Sac.Conſil.ad relationem Ill.Domi-
ni mei Marchionis Toraluæ D. Be-
nedicti Trelles, qua mediante Cliẽs
noſter victoriam reportauit, ſicuti
ex eius tenore videre eſt, Votantes
fuerunt Domini Conſiliarii Aloy-
ſius Gamboa, Io. Baptiſta Iouinus,
& Ianuarius Pintus, non votauit Ill.
Dux Mariliani Dom. Conſiliarius
Iulius Maſtrillus Aulæ Præfectus,
quia abſens.

SVM-

SVMMARIVM.

1 Sententiæ paſſim nullæ redarguuntur, ex quo non ſunt conformes petitioni.

2 Iudex iudicans in his, quę in libello non continentur, exercet poteſtatem vltra illud quod in Iudicium deductum eſt.

3 Sententia libello non conformis, quibus in caſibus non ſit nulla.

4 In cauſis, in quibus proceditur ſola facti veritate inſpecta tantùm, ſententia non conformis libello, non eſt nulla.

5 Sententia prolata à Papa, Rege, vel alijs Principibus, qui ex eorum præeminentia, & poteſtate poſſunt ferre ſententiam in alia re, quàm ſit petita.

6 Sacrum Regium Conſilium Neapolitanum Regem repræſentat, & ſub Regis nomine ſententias profert.

7 Iudex in criminalibus poteſt ferre ſententiam non conformem libello accuſationis.

8 Concluſio in libello accuſatorio non requiritur, ſed ſemper ſententia fundatur in diſpoſitione Iudicis.

9 Delicta ſunt punienda, quomodocumq; apparuerint.

10 Diuiſio bonorum in libello peti poteſt, & Iudex poteſt aſſignare vni omnia bona, & illum condemnare, vt ſoluat æſtimationem partis ſocio, ſi euidenter ità ſibi videatur neceſſum diuidere bona.

11 Iudex poteſt condemnare venditorem ad redhibitoriam, & conſequenter in alio, quàm petitum ſit.

12 Iudex quando pronunciat, vt res reſtituatur, licèt quis poſſeſſionem petierit, tunc ſententia etiam difformis valet.

13 Iudex in ſententia poteſt condemnare ad cedendum interdictum Vnde vi, contra deiectorem, licèt ad id actum non fuerit in libello.

14 Sententia poteſt ferri in eo, quod ex natura, & aptitudine actionis venit, licèt non fuerit petitum.

15 Sententia in cauſa matrimoniali, & quacumq; ſpirituali concernente animæ periculum poteſt ferri vltra petita in libello.

16 Iudex quando vnum petitur, & aliud conſtat per confeſſionem partis, poteſt condemnare in illo quod fuit confeſſum, licèt in libello non fuiſſet petitum.

17 Sententia poteſt procedere ad reſtitutionem pignoris, licèt in petitione nō agatur, niſi de ſolutione debiti.

18 Proceditur in Regno ſuper petitorio, & poſſeſſorio, etiamſi ſuper petitorio nō fuerit inſtatum, ex diſpoſitione cap. Deteſtantes.

19 Clauſula in libello appoſita, Ius, & Iuſtitiam miniſtrari, operatur quod poſſit procedi ſuper poſſeſſorio, & petitorio, etiamſi ſuper petitorio non fuerit inſtatum.

20 Princeps mandare poteſt, quod procedatur ſuper poſſeſſorio, & petitorio, licèt ſuper petitorio non fuerit inſtatum.

21 Condemnatio ſequi poteſt in alio, quàm ſit petitum in Sacro Conſilio, quod dicitur Principis Conſiſtorium.

22 Clauſula in libello apponi ſolita, Peto eius, & iuſtitiam miniſtrari, iſto, & omni alio modo meliori operatur, vt ſaluari poſſit ſententia non conformis libello.

23 Sententiam an poſſit proferre Iudex ſuper eo tantùm, quod eſt in libello, & eius concluſione comprahenſum, vel etiam vltra petita, & contenta in libello, ſi ſint alia probata, articulata, & agitata.

24 Sententia regulatur ſecundum probationes.

25 Sententia declaratur, & ſuppletur ex deductis, & actis probatorijs.

26 Actor articulans aliud quàm eſt in libello comprahenſum, & proſequens, vide-

videtur ſuam intentionem, actionem, & concluſionem libelli declarare.

27 Actor in articulis rectè declarare, & certificare poteſt, petitionem, & concluſionem libelli incertam, & generalem.

28 Sententia in Regno, an proferri valeat ſuper id quod eſt probatum, licèt non deductum in libello attentis Iuribus Regni?

29 Iudex, qui ſola facti veritate inſpecta procedit, poteſt ex cauſa non deducta, ſed probata, ferre ſententiam.

30 Iudicium in Regno incipit ab articulis, iiq; loco, & vice petitionis, ac libelli habentur.

31 Agens ex vna cauſa, quando poteſt obtinere ex alia.

32 Sententia poteſt proferri ex ineptitudine libelli, quando ex poſitionibus, & articulis conſtat de intentione agentis.

33 Actor quid petierit, nõ attenditur, vbi proceditur in cauſa ſummariè, ſed quid appareat illi deberi.

34 Sentẽtia etiam in cauſis ordinarijs poteſt proferri ex probatis, licèt nõ deductis in libello.

35 Summariè, ſimpliciter, & de plano proceditur in Regno, ſola facti veritate inſpecta.

36 Sacrum Regium Conſilium, iudicat vt Deus.

37 Iudici, vbi plus cõſtat ex actis, quàm ſit petitum in libello, licet ex officio ſuper omni eo quod probatum eſt, iudicare.

38 Conſiliarij de Sacro Regio Conſilio sũt Iudices ſuperiores, & obtinẽt vicem Præfecti Prætorio, & iudicare poſsũt ſecundum conſcientiam.

39 Iudices debent attẽdere potiùs ad veritatem, quàm ad ſubtilitatem.

40 Determinationes plures Sacri Cõſilij recẽſentur, ac etiam Regia Camera, quibus fuit deuẽtũ ad ſentẽtiã prolationem, ex poſitis, & probatis, licèt in libello non fuerit petitum.

41 Iudex in Regno poteſt incipere ab articulis, vbi neceſſarij sũt, quibus probatis perueniri poteſt ad ſentẽtiam.

42 Libellus, nec litis cõteſtatio eſt neceſſaria in Regno, quia ſufficit, quòd conſtet de veritate.

43 Iudex poteſt iudicare ſicut Deus, & Princeps, qui nõ ſeruat ordinem iudiciarium.

44 Paris de Puteo, ſatis pũctualiter explanat materiam Capituli Deteſtãtes.

45 Capitulum Deteſtantes, in Regno ſaluat ſentẽtiam non conformem libello, quæ aliàs eſſet nulla.

46 Actor vnam cauſam probãs, & aliam deducẽs in libello, obtinebit in Regno vigore Cap. Deteſtantes, ſi tamen ſuper cauſa probata, plenè ſit cognitum pro vtraque parte.

47 Clauſula apponi ſolita in libellis, Super quibus omnibus, & ſingulis, &c. quid operetur.

48 Doctores tenẽtes non poſſe ex non deductis in libello proferri ſentẽtiã, licèt aliũdè de Actoris iure conſtet, referuntur.

49 Libellus debet cõtinere ea, quæ in Iudicio petuntur.

50 Sentẽtia nõ fertur ſuper deductis in articulis tãtùm, ſed ſuper deductis in libello.

51 Sentẽtia proferri nõ poteſt, quando vnum eſt deductum in libello, & aliud in probationibus.

52 Reus ſe defendere nequit aduerſus poſitiones, ſiue articulos, nec deliberare an velit cedere, vel cõtendere, ſicuti poſſet aduerſus libellum.

53 Sentẽtia ſi ferretur ſuper contentis in poſitionibus eſſet iudicare cõtra Reũ indefenſum, cõtra naturalem rationem.

54 Petere aliud eſt, quàm ponere.

55 Capitulum incip. Deteſtantes, an auferat Reo id quod competit iure propria defenſionis.

56 Clauſula, Sola facti veritate inſpecta, debet intelligi de veritate legibus approbata.

56 Iudex ſtultus dicitur, qui vltra petita condemnat.

58 Iudex in non petitis ſolet eſſe mutus.

59 Clau-

59 *Clauſula,* Ius, & iuſtitiam miniſtrari, *in libellis apponi ſolita, quos defectus ſuppleat.*

60 *Actor ſi reſtrinxit ſe ad vnum remedium in libello deductum, non operatur clauſula,* Ius,& iuſtitiam miniſtrari.

61 *Petitio, ſeu libellus, ſi eſt diuerſus à probationibus, nõ operatur clauſula* Ius, & iuſtitiam miniſtrari.

62 *Actio niſi competeret ex narratis, non operatur clauſula* Ius, & iuſtitiam miniſtrari.

63 Author *inheret diſtinctioni tradita per* Muſcatellum loco citato.

64 Io.Bernardinus Muſcatellus *vocatur doctus practicus ab* Ill. D. Sac. Conſil. Præſid. in loco indicato.

65 *Sentẽtia an, & quando in Regno proferri poteſt ex libello inepto, ſi ex probationibus conſtat de intentione Actoris.*

66 *Reo, defenſiones non ſunt duferendæ.*

67 *Actio noua, nouo indiget libello, nouaque litis cõteſtatione, ſeu interpellatione.*

68 *Defectus omnimodæ obſcuritatis, & ineptitudinis libelli, an ſaluetur per* Cap. Deteſtantes.

69 *Iudex, quibus in caſibus poteſt ſupplere libelli ineptitudinem.*

70 *Clauſula,* Omni modo meliori, *quã habeat vim, & efficaciam.*

71 Dom.Auguſtinus Barboſa Epiſcopus Vgentinus, *laudatur.*

72 *Clauſula,* Omni modo meliori, *equipollet clauſulæ,* Plenò iure, *alijſque clauſulis.*

73 *Clauſula,* Omni modo meliori, *efficit, vt cenſeatur intẽtatum omne remedium magis fauorabile, & deducta omnis actio neceſſaria, & proficua Actori.*

74 *Clauſula* Omni modo meliori, *vltra expreſſa, alia quamplura comprahendit.*

75 *Deciſiones* Affl. Capic. & Gram. *indicata, conciliantur* à Muſcatello.

76 *Deciſio Sacri Conſilij apud* Affl. 60. *enucleatur* à Muſcatello.

77 *Actionem mutare nõ licet poſt litem cõteſtatam.*

78 *Petitio rei, in iudicio, quæ præſtari nõ poteſt, rectè procedit vt fiat condemnatio ad æſtimationem licèt non petitam.*

79 *Pretium dùm ſuccedit loco rei, deſcẽdit ex prima actione intentata.*

80 Eccleſia *petẽs recuperationem rei vti propria, poteſt habere condemnationem ad cenſum licet nõ petitum, de quo conſtabat.*

81 *Iudicium intẽtatum cõtra hæredes patris, ſi nõ conſtat de aditione hæreditatis paternæ, ſed tãtùm quod ſint heredes matris, rectè procedit eo nomine, licèt id non fuerit petitum.*

82 *Iudex poteſt pronũciare ſuper nouis dependẽtibus à primis in iudicio intẽtatis, ſecùs verò ſi ſint omninò diuerſa, quia debet dari terminus, & audiri conuẽtus ſuper nouis.*

83 *Deciſio Sacri Cõſilij apud* Gram. 15. *proceſſit contra eius votum.*

84 *Cõdemnatio ad pretium fieri poteſt tãquam in æquipollẽti, dùm res fuit petita.*

85 *Inſtitutio nulliter facta, nõ ſuſtinetur in Regno ex clauſula,* Sola facti veritate inſpecta.

86 *Sacrum Cõſilium aſſueuit ſibi reſeruare prouiſionem faciẽdam ſuper legato non petito, licèt plenè diſcuſſo, inſtructo proceſſu, & partibus pleniùs auditis.*

87 Io. Bernardinus Muſcatellus *inter Neothericos, praxis Anteſignanus.*

88 *Sacrum Conſilium, & Collaterale nõ proferunt ſententias ſuper nõ petitis, & indepẽdentibus à primis, niſi inſtructo proceſſu, & partibus auditis.*

89 Deciſio Boer. 42. n.29. *quod non eſt iudicãdum vltra petita, maximè quãdo non depẽdent à primis pro ſingulari aſſertur.*

90 Author *plura indicauit* in Annotationibus ad Muſcatellum, *quãdo licet ſentẽtias proferre ſuper non petitis, quidque operentur iura Regni.*

Ccc 2 91 Li-

91 *Litis pendentia non datur in rebus diuerſis, vel ex diuerſis cauſis, nec datur in ijs praeoccupatio.*

ARGVMENTVM.

Sententiam non conformem libello, Nullitatis labe maculatam, Conſulti iudicarunt, moderata tamen eiuſmodi propoſitio reperitur, ac vſus forenſis diuerſimodè illam admiſit, vndè *Author* eam diſpungit, ac decurtato ſermone materiam enucleans, quibus in caſibus locum ſibi vendicet ſic genericè accepta concluſio, quibuſque in caſibus reſtringatur, queq; ſit praxis Supremorum Regni Tribunalium in procedendo, & ſententiando quando aliud in libello, vel aliquali petitione petitur, & deducitur, aliudq; ponitur, & articulatur dependens, vel independens à prima actione intentata; quiduè operentur, quamuè preſeferant efficaciam ad ſaluandum libellum, vt ſententia proferri poſſit, quando aliud fuit poſitum, & probatum, quàm petitum, clauſule ille ſalutares paſſim in libellis apponi ſolite, *Peto Ius, & iuſtitiam miniſtrari, Omni modo meliori*, & alie ſimiles? Et an ſuffragentur Regni iura nempè *Capitulum Deteſtantes* inſertum inter ritus Magne Curie Vicarie 288. *et ſeq.* & *Pragmatica* incip. *Diſpendia litium, ſub tit. de ordin. Iudicior.* quibus cautum eſt in Regno procedi debere in Iudiciis ſummariè, ſimpliciter, & de plano, ſine ſtrepitu, & figura Iudicij, ſola facti veritate inſpecta, vt poſſit ferri ſententia ſuper non petitis, nec deductis in libello, licèt poſitis, & articulatis? Quoq; modo ſint intelligendæ, quibuſq; in caſibus proceſſerint determinationes editæ per Sacrum Cõſilium apud *Afflict. dec.* 23. 60. 83. *&* 272. alieq; recenſitæ per *Grammatic. dec.* 15. 19. 62. *&* 103. & Regiæ Camere Summarie apud *Ioan. Vincent. Ann. ſing.* 312. quas mirificè enucleat, & ad genuinum ſenſum ducit *Ioan. Bernardinus Muſcatellus* inter Neothericos praxim Tribunalium inſinuantes, Anteſignanus, in ſua prax. Sacr. Conſil. *par.* 1. *gloſ. Petitur n.* 48. *et ſeqq.* quem cum laude commemorat, eique ſe ſubſcribit communis Præceptor

ceptor eminentiſſimę ſcientiæ vir, *Illuſt. Dom. Marchio Ramont. Sacri Conſilij Præſes in* 1. *controuerſiar. forenſ. cap.* 34. *n.* 14. *&* *ſeqq.* iunctis ijs, quę *Authormet in Annotation. ad Muſcatell. loco indicato* pleno exarauit calámo, non inſcitè adducit, ac negantium, & affirmantium placita percurrens, qualiter ſit in praxi obſeruandam, dilucidè inſinuat, Vtq; ſtudioſorum curioſitati faciat ſatis, non incomptè diſcurrit qualiter accipiendum ſit dicterium illud, Sacrum Regium Conſilium Principem repręſentare in procedendo, & ſententiando, ac Principis Conciſtorium appellitari, vt ſecundum conſcientiam iudicium proferre valeat.

OBSERVATIO LXVII.

1 Non rarò obſeruaui etiam Supremis in Tribunalibus, eos qui ſuccubuerunt in Iudicijs, ſententias de nullitate redarguiſſe, pluribus de cauſis, præſertim ex quo libellis conformes eæ non extabant, eamq; nullitatem ſubſcriptam à Peritioribus cauſarum Patronis, tùm in proceſſibus antiquis, cùm etiam in recentioribus non ſemel vidi, pariterq; edoctus fui quandoq; admiſſam fuiſſe nullitatem, quandoq; verò reiectam; vndè cum quotidie de ea agi contingat, mihiq; paſſim in defendendis Clientibus occurrat, ſtatui pleniùs de ea tractare, vt certam deinceps conſultationem proferam.

Quod ſententia libello non conformis ſit nulla, affertur communiter *tex. in l. vt fundus*, vbi *Bart. ff. comm. diuid. l. fin.* vbi *Bal. C. de fideicommiſſ. libertat. l. ſi præſes, ff. de pan. cap. licèt Hely de Simon. clem. Sæpè*, §. *verum de verbor. ſign. Abb. in cap. fin. n.* 14. *de ſucceſſ. ab inteſt. Iaſ. in l. vinum n.* 23. *ff. ſi cert. pet. Affl. dec.* 372. *n.* 3. *Petr. Anchar. conſ* 36. *n.* 5. verſ. *Vlterius, Bal. conſ.* 153. *n.* 1. verſ. *Aut ſententia non eſt vol.* 1. *Matthias Berlich. dec.* 87. *n.* 14. *&* 15. vbi Iuriſconſultos Lipſenſes de anno 1620. ità determinaſſe recenſet, *Maran. de ord. iudicior. par.* 6. §. *Deciſoria iudicij n.* 62. Cuius propoſitionis rationem eam expendunt DD. in locis prælegatis, quia Iudex iudicans in his,
2 quæ in libello non continẽtur, exercet poteſtatem vltra illud quod in iudicium deductum fuit.

3 Plu-

3 Pluribus tamen in caſibus reſtri-
ctionem recipit eiuſmodi propoſi-
tio, vt ſententia libello non confor-
mis nullitatis labem euadat. Et
4 Primò: in cauſis, in quibus pro-
ceditur ſola facti veritate inſpecta
tantùm, *gloſ. fin. in l. fin. ff. quæ ſent. ſine
appellat. reſcind. Bart. in l. ſtipulationes
non diuiduntur n. 11. & in l. ſi ſeruus,
§. effectus. ff. de verbor. obl. Bald. in l.
fin. C. de fideicommiſſar. libert.*
5 Secundò: in ſententia prolata à
Papa, Rege, vel alijs Principibus,
qui ex eorum præheminētia, & po-
teſtate, poſſunt ferre ſententiam in
alia re, quàm ſit petita, ſecundum
*Specul. in tit. de actio. & petit. §. Supe-
reſt,* verſ. *Sed nunquid* cum verſ. ſeq.
*Io. And. in cap. mandatum de reſcr. An-
ton. de Butr. in d. cap. licet hely, de ſimon.
Archid. in cap. 2. de reſtit. ſpoliat. lib. 6.
Bart. in l. Aemilius n. 5. ff. de minor.
Alex, & Iaſ. in l. vinum, ff. de reb. cre-
dit.* vndè Sac. Regium Conſilium
Neapolitanum, quòd Regem re-
6 præſentat, nam ſub eius nomine
ſententiæ proferuntur, rectè poteſt
condemnare in alia re, quàm quæ ſit
petita.
7 Tertiò: in cauſis criminalibus, in
quibus benè poteſt Iudex ferre ſen-
tentiam non conformem libello ac-
cuſationis, imò in libello accuſato-
rio, non requiritur concluſio, ſed
8 ſemper ſententia fundatur in diſpo-
ſitione Iudicis, ſecundùm *Bald. in l.
quid ergo, §. pœna grauior col. 2.* verſ.
Venio ad tertiam, ff. de his qui notan.
9 *infam.* & quamuis non petatur in
libello, delicta ſunt punienda quo-
modocumq; apparuerint, *cap. ecce
autem 23. q. 5. gloſ. in cap. peruenit,*
verb. *Religionem,* vbi *Abb. n. 14. de fi-
deiuſſor.* idem *Abb. in cap. quamuis
n. 6. de ſenten. & reiud.*
Quartò: in iudicijs deciſorijs, in
quibus Iudex poteſt ferre ſenten-
tiam non conformem libello prop-
ter commoditatem partium. Nam
benè poteſt in libello peti diuiſio
10 bonorum, & Iudex poterit aſſigna-
re vni omnia bona, & illum condē-
nare vt ſoluat æſtimationem partis
ſocio, ſi euidenter ità ſibi videatur
neceſſum diuidere bona, §. *fin.* vbi
DD. *Inſtit. de actio.* & facit *tex. in l.
vſusfructus, & ab initio,* vbi *Florian.
ff. de vſufr.*
11 Quintò: in actione intentata
quanti minoris, nam Iudex poteſt
condemnare venditorem ad redhi-
bitoriam, & conſequenter in alio,
quàm petitum ſit, *l. bouem, §. aliquādo,
ff. de edilit. edict. gloſ. in cap. licèt hely,*
verb. *Iudicij formam de ſimon.*
12 Sextò: quando Iudex pronunciat
ve res reſtituatur, licèt quis poſſeſ-
ſionem petierit, tunc etenim etiam
difformis valet ſententia, ſecundùm
opinionem *Bald. in addit. ad Specul.
tit. de reſtit. ſpoliator. circa princip.* verſ.
*Si peto reſtitutionem poſſeſſionis, Anton.
de Butr. in cap. cum ad ſedem col. 3. de
reſtit. ſpoliator.*
Septimò: quando aliquis eſſet
conuentus actione reali, & ſine col-
13 luſione, ſeu fraude, pendente Iudi-
cio deſinit poſſidere, nam tunc po-
terit Iudex in ſententia eum con-
demnare ad cedendum interdictum
Vnde vi, contra deiectorem, licèt ad
id actum non fuerit in libello, *l.
quod ſi in diem, §. Iulianus ſcribit,* vbi
*Ang. ff. de petit. hæred. Specul. in tit. de
interrogator. quæ fiunt ante litem con-
teſt. §. Nunc de interrogatione,* verſ.
Sed ecce Reus.
14 Octauò: quando aliquid venit in
Iudicio ex natura, & aptitudine a-
ctionis intentatæ, eò quod illud di-
citur tacitè ineſſe petitioni, licèt pe-
titum non fuiſſet, vtpotè ſi egi con-
tra aliquem actione legis Aquiliæ, &
ſimpliciter petij damnum emenda-
ri, poteſt fieri condemnatio ad du-
plum, quamuis duplum non ſit pe-
titum in libello, quando duplum ve-
nit tacitè ex natura actionis legis
Aquiliæ, *l. contra negantem,* vbi *DD.
C. ad leg. Aquil.*

No-

Digitized by Google

15 Nonò: in cauſa matrimoniali, & in
quacumq; cauſa ſpirituali concernente animæ periculum, quoniã in
his fertur ſententia ſecundùm veritatem inſpectam, licèt in libello nõ
petatur, ex dictis per *Cardin. in clem. Sæpè* §. 1. *in* 2. *oppoſ. de verbor. ſignif.* quas limitationes recenſet
Iaſ. in l. vinum à n. 23. *ff. de reb. credit.* & poſt ipſum reaſſumit *D. Anton. Cardoſ. in Summ. ſeu prax. Iudic. & Aduocator.* §. 7. verb. *Sententia eſt ferenda*, qui in alijs caſibus rem exornat.

Decimò: quando vnum petitur,
16 & aliud conſtat per confeſſionem
partis, quia tunc poteſt Iudex condemnare partem in illo, quod fuit confeſſus, licèt in libello non fuiſſet petitum, ſecundum *Afſl. dec.* 32. *in fin. Maran. in Specul. tit. de ordin. iudicior. par.* 6. §. *deciſoria iudicij n.* 62.

17 Decimoprimò: in petente debitum, cui traditum fuit pignus, nàm licèt in libello non contineatur, niſi petitio debiti, poteſt tamen Iudex condemnare ad reſtitutionem pignoris, *Bal. in l. cum eorum*, *C. de ſenten. & interloc. omn. Iudic. Maran. loc. citat. n.* 63.

In Regno tamen, præſertim Supremis in Tribunalibus paſſim in praxi redactum eſt, vt attenta diſpoſitione *cap. Deteſtantes*, quod eſt inſertum inter ritus Magnæ Curiæ Vicariæ 288. ſecundùm computationem *Carauitæ*, poſſit procedi ſu-
18 per poſſeſſorio, & petitorio, etiamſi
ſuper petitorio nõ fuerit inſtatum, accedente magis clauſula, *Ius, & iuſtitiam miniſtrari*, quæ communiter
19 in libellis apponi conſueuit, de quo
formauit *Gram. deciſionem* 15. vbì
20 pluribus exornat, idq; Principem
iure mandare poſſe tradit, & iterum *Gram. dec.* 19. vbi tradit regulam in
21 principio poſitam, quod ſententia
debet eſſe conformis libello, aliàs ſit nulla, reſtringi in Sacro Regio Conſilio, quod dicitur Principis Conciſtorium, nam in eo poteſt quis condemnari in alio, quàm ſit petitum tùm attenta diſpoſitione *d. cap. Deteſtantes*, tùm etiam, quia in eo proceditur ſola facti veritate inſpecta.

Et *Gram.* adducto, atq; laudato, tenet *Ill. March. Ramont. Dom. meus Sac. Conſil. Præſes in* 1. *controuerſ. forenſ. cap.* 34. *n.* 13. vbi congerit *Maran. in Specul. par.* 4. *diſt.* 57. *n.* 6. *& ſeq. & par.* 6. *memb.* 3. *n.* 15. *Gail. practicar. obſeru. lib.* 2. *obſer.* 108. *n.* 7. *& obſer.* 61. *n.* 11. *& Vin. dec.* 315. *lib.* 2. *n.* 5. & adeò idem *Dom. Præſ. loc. cit. n.* 14. extollit virtutem, & efficaciã clauſulæ modò enunciatæ, qua paſſim practici vtuntur in libellis, nem-
22 pè *Peto ius, & iuſtitiam miniſtrari, iſto, & omni modo meliori*, vt ex ea tantùm ſaluari ſententiam non conformem libello, tenuerit, poſt *Dec. in l. vinum n.* 22. *ff. ſi cert. pet.* quem refert *Sigiſmund. Scacc. de iudic. tom.* 1. *cap.* 50. *n.* 26. benè *Berlich. dec.* 87. *n.* 2. *& ſeqq. tom.* 1. vbi tenet, quod
23 quamuis Iudex debeat iudicare ſu-
per eo, quod eſt in libello, & eius concluſione compræhenſum, ſi tamen vltrà contenta, & petita in libello ſunt etiam alia articulata, & probata, & agitata, tunc ſententia merito etiam ſecundùm alia proſequuta, & deducta, eſt intelligenda, ſecundùm *Pariſ. conſ.* 113. *n.* 3. *lib.* 1. *Falin. in cap. licèt hely col. pen. limit.* 10. *n.* 28. *Alex. conſ.* 48. *n.* 7. *lib.* 7. *& Afſl. dec.* 95. *n.* 81. Ità vt ſententia
24 reguletur ſecundùm probationes,
l. de qua re, ff. de re iud. Et declare-
25 tur, & ſuppleatur ex deductis, &
actis probatorijs, ex dictis per *Falin. loc. cit. & Iaſ. in l. ſub prætextu n.* 6. *C. de tranſ.* Eam expendens pulchrã
26 rationem *n.* 4. quoniam actor, aliud
quàm eſt in libello compræhenſum articulans, & proſequens videtur ſuam intentionem, actionem, & cõcluſionem libelli declarare, ex *Pan. de Caſtr. conſ.* 138. *n.* 2. *Pariſ. conſ.* 113.

113. *n.* 3. *lib.* 1. *Falin. loc. cit.* Idque maximè procedere autumat *Berlich.*
27 *n.* 5. ſi petitio,& concluſio libelli eſt generalis, & incerta, tunc enim actor eam in ſuis articulis,& probationibus, rectè certificare, & declarare poteſt, *Alex. conſ.* 183. *n.* 17. verſ. *Et licet aliquo caſu lib.* 6. *Bald. conſ.* 166. *n.* 1. verſ. *Et natura libelli lib.* 4. *Cuman. conſ.* 71. *n.* 4. verſ. *Et in huiuſmodi.*

Hæſitatio tamen non leuis remanet, quę Doctorum animos torſit
28 in Regno, Vtrum ſententia proferri valeat in Regno ſuper id quod eſt probatum, licèt non deductum in libello, quiduè in hoc operetur *d. cap. Deteſtantes*, & *Ritus Magnæ Cur.* 189. ac *Prag. Diſpendia litium?*

Eiuſmodi quæſito affirmatiuè ſubſcripſerunt ij, qui tradiderunt,
29 quod Iudex, qui ſola facti veritate inſpecta procedit, poteſt ex cauſa non deducta, ſed probata ferre ſententiam,ex ijs, quæ docet *Alex. in l. ſi ità ſtipulatus*, §. *Chryſogonus n.* 8. *ff. de verbor. obl. Dec. in cap. dilecti ſily el* 2. *n.* 10. *in fin. de iud. Iaſ. in d. l. vinum col.* 15. *ff. ſi cert. pet. Mynſinger. obſer.* 44. *n.* 6. *centur.* 2. *Menoch. de arbitr. iud. lib.* 1. *q.* 18. *n.* 5. vbi plures colligit, *Gram. d. dec.* 19. *n.* 5. *& ſeq. Cacher. dec.* 1. *n.* 21. quorum memor extitit *Dom. Præſ. d. cap.* 34. *n.* 8. dùm *num. anteced.* obſeruauerat in Regno
30 Iudicium incipere poſſe ab articulis, eoſq; loco, & vice petitionis, ac libelli haberi, vndè infert non eſſe
31 incongruum, quod agens ex vna cauſa, obtineat ex alia, ex dictis per *Cauenſ. in Commentar. ad Prag. Diſpendia litium*, cui aſſentitur *Carau. in rit.* 289. inquiens ex aptitudine li-
32 belli deueniri quoq; ad ſententiam, vbi ex poſitionibus,& articulis conſtet de agentis intentione, & in *rit.* 288. idemet *Carau. n.* 1. indubitanter affirmat, in Regno valere ſententias non conformes libellis.

Fauet inſuper prædictis, & aliud illud theorema, quod vbi procedi-
33 tur in cauſa ſummariè, non attenditur, quod petierit actor, ſed quid appareat illi deberi, *Alex. conſ.* 114. *n.* 6. *lib.* 6. *Iaſ. in d. l. ſi ità ſtipulatus*, §. *Chryſogonus n.* 33. *Rot. Rom. apud Sanctiſſ. dec.* 176. *n.* 2. *& dec.* 270. *n.* 6. *Io. Franc. del Caſtill. dec. Sicil.* 57. *lib.* 1. quem benè declarare inſinuat *Dom. Præſ. d. cap.* 34. *n.* 9. plenoq; calamo rem exornat *Scacc. de ſenten. & re iud. gloſ.* 14. *q.* 16. *n.* 22. *& ſeq.* inquiens
34 etiam in cauſis ordinarijs poſſe ferri ſententiam ex probatis, licèt non deductis in libello, pluribus expenſis rationibus.

35 Indè fit: quod in Regno dùm indubitatum eſt procedi ſummariè ſimpliciter,& de plano ſola facti veritate inſpecta, ex diſpoſitione præfatorum Rituum,& Pragmaticarum,
36 quod Sac. Conſil. iudicat vt Deus, ſecundùm *Bald. in l. pen.* verſ. *Sextò quæro, C. de iur. deliber.* extollens potentiam Iudicis, qui poteſt iudicare ſola facti veritate inſpecta, eique adhæret *Natt. in repet. Clem. Sæpè*, §. *non ſic, de verbor. ſign. Claud. Seyſell. in l. beneficium, ff. de Conſtit. Princip.* inquiens ità ſe eſſe ſolitum dicere, & in terminis de authoritate Sac. Cõſ. verba faciens *Gram. d. dec.* 19. *n.* 8. firmè hanc ſuſtinet opinionem, adeò quod *n.* 11. generalem format pro-
37 poſitionem, quod vbi ex actis plus conſtat Iudici, quàm ſit actum in libello, poterit ex officio ſuper omni eo, quod probatum eſt, iudicare, ex doctrina *Imol. in cap. ex tenore de reſcr. & Falyn. in d. cap. licet hely in* 10. *limit.* Idq; in ſimilibus Prætorijs, ſicuti eſt Sacr. Reg. Conſil. paſſim obſeruari, pulchrè *Guid. Pap. dec.* 116. ſubdens ità ſeruari in Curijs Parlamenti, ſecùs in alijs Curijs inferioribus, & idem *Guid. dec.* 58. quo adducto tradit *Gram. d. dec.* 19. *n.* 13. quod Do-
38 mini de Sacro Regio Conſilio ſunt Iudices ſuperiores, & vicem Præfecti Prætorio obtinent, vndè iudica-

re

re poſſunt ſecundum conſcientiam, ex doctrina *Bart.* poſt *Cyn. in l.vnic. C. vt quæ deſint Aduocat. in fin. ſui commen.* & ſi aliter facerent, peccarent ſecundùm Theologos relatos, ibi à *Bart.* & debent attendere ad
39 veritatem principaliter, potiùs, quàm ad ſubtilitatem, ad notat. *in clem.Paſtoralis de re iud.& in cap. Apoſtolicæ de re iud. in 6.* facit *Guid. Pap. dec.*29. vbi fidem præſtat ità pluries vidiſſe in deciſionibus cauſarũ obſeruari, tradit *Iaſ. in §. Sed iſte,* verſ. *Item aduerte, Inſtit. de actio. Bertran. conſ.*137. *lib.*1. eiſq; ſuffragatur *Affl. dec.* 95.

40 Nec deſunt peculiares determinationes Sac. Conſil. aliorumq; Supremorum Regni Tribunalium; Nã vltrà tradita per *Gram. d.dec.*15. 19. 92.*&* 93. aliam recenſet *Io. Vinc. Ann.ſing.* 312. vbi apparet fuiſſe iudicatum ſuper poſitis, & probatis per Vniuerſitatem Caſularum contra Io. Vincentium Criſpanum vtilem Dominum ipſius, nam licèt in libello fuiſſet dictum eſſe ſpoliatam à paſcuo tantùm ſiluarum in grauaminibus contentarum, & in articulis poſtmodum verificaſſet fuiſſe ſpoliatam à paſcuo animalium paruorum, & magnorum, per Regiam Camerã Summariæ de anno 1572. & 1575. duabus ſententijs, obtinuit Vniuerſitas.

Quibus conducit altera determinatio eiuſdem Sac.Conſil. recenſita à *Conſiliar.Gizzar.* quæ eſt in ordine 68. *n.*10.*&* 11.vbi tradit in puncto,
41 attento iure Regni poſſe Iudicem incipere ab articulis, vbi neceſſarij ſunt, quibus probatis perueniri po-
42 teſt ad ſententiam, quia ſufficit, quod conſtet de veritate,nec eſt neceſſaria litis conteſtatio, neque libellus,ex notabili dicto *Io. Monach. in cap.fin.in princ.de hæret.in 6.* & pro ſingulari refert, & ſequitur *Hyppolit. de Marſil.in ſing.* 102.incip. *Clauſula*
43 *ſummariè,* quinimò tolli penitùs ordinem iudiciarium, quia Iudex poteſt iudicare ſicut Princeps, & ſicut Deus, qui non ſeruat ordinem iudiciarium, ſecundum *Bart. in l.*1. *C.vt quæ deſunt Aduoc. in fin. Bal. in cap.* 1. 8.*inueſtitur.circa fin.n.*3. *de nou.form. fidel.*alijq; nonnulli adducti per *Gizzar. d.dec.*68. *n.*10. verſ. *Ex his omnibus*; inter quos plena manu tractat
44 *Paris de Puteo in tract. Syndicatus,* verb. *Sententia cap.*2. 3.*&* 4.vbi optimè enucleat materiam ad interpretationem *d. cap. Deteſtantes,* vndè infert *Gizz. d. n.* 11. verſ. *Et tenet,* re-
45 ctè procedere ſententiam in Sacro Conſilio, quæ continet vltra petita, & deducta, licèt non ſit conformis libello,quę aliàs eſſet nulla,nam ſaluatur ex *d.cap.Deteſtantes,*ſubdẽs, quod ſi Pars vnam cauſam deduxit
46 in libello, & aliam probauit, obtinebit, & poterit ferri ſententia, vbi aliàs de iure non poſſet,ex *ſing.Hyppol. de Marſil.* qui alia ad id cumulat 272. *&* 494. quarum determinationum memoriam habuit *Dom.Praeſ.d. cap.*34. *n.*14. verſ. *Ex quibus,* vbi approbans opinionem, quod ſi Pars vnam cauſam deduxit in libello, & aliam probauit, poteſt ferri ſententia,& obtinebit, ſi tamen ſuper cauſa probata plenè ſit cognitum pro vtraq; parte, adducens *Beninten.dec. Bonon.*44. *n.*1. & traditis per ipſum fauent exarata per ingenioſum *Inreconſultum Matthiam Berlich.dec.*87. *n.*3.*ad* 7.vbi de efficacia clauſulę ſa-
47 lutaris, *Super quibus omnibus, & ſingulis, &c.*

48 Negatiuam tamen ſententiam probarũt quamplures, pluribus adductis rationibus, quarum

Prima ſuadetur ex *Io.Andr.in cap.ſuper eõqueſtione de reſtit.ſpoliat. Io. Fabr. Inſtit. de replication. in princ. Loffr.cõſ.*
49 25. *n.*9. aientibus,libellum debere continere ea,quæ in iudicio petuntur, & non iudicatur, niſi ſuper deductis in libello, nam ſuper dedu-
50 ctis in articulis tantùm non fertur

ſententia *Io.Vinc. Ann. d.ſing.*312.*in*
princ.& ex *tex.in l.vt fundus, ff.comm.*
diuid. & in l. habebat in princip. ff. de
inſtitor. actio. & in l. quod ſi ſeruus, ff.
de in rem verſ. notat *Dom.Præſ.d.cap.*
34. *n.* 2. *&* 3. ſententiam proferri
51 non poſſe, quando vnum eſt dedu-
ctum in libello,& aliud in probatio-
52 nibus, Nam aduerſus poſitiones,
ſeu articulos nequit Reus ſe defen-
dere, nec (prout aduerſus libellum)
poterit deliberare, an velit cedere,
53 vel contendere; quapropter ſi ſen-
tentia ferretur ſuper contentis in
poſitionibus, eſſet iudicare contra
Reum indefenſum, & cõtra natura-
54 lem rationem, Cùm aliud ſit pete-
re, aliud ponere, ſecundùm *Bald. in*
l. vbi decretũ, §.de plano, ff.de offic.Pro-
*conſ. n.*1. verſ. *Secùs ſi ſola petitio*, quẽ
adducit *Muſcatell. in prax. Sac. Conſ.*
*par.*1.*gloſ. Petitur n.* 46.

Obici verò, quod paratum agno-
ſcebant de *cap.Deteſtantes*, quo pro-
uiſum eſt in cauſis ciuilibus procedi
debere in Regno ſummariè ſimpli-
citer, & de plano ſola facti veritate
inſpecta, occurrebant, quod non
55 intelligitur ſublatum id quod com-
petit Reo iure propriæ defenſionis,
ex doctrina *Bart. in Etrauag. Ad re-*
primendum, verſ. *Summariè n.* 3. *&*
Luc. de Penn. in l. litibus, verſ. *Edicta-*
lem, C. *de agricol. & cenſit, lib.*11.

56 Eòq; minus operari clauſulam
illam *Sola facti veritate inſpecta*, nam
debet intelligi de veritate legibus
probata, prout ex *tex. in l. nemo*, C.
de ſenten. & interloc. omn. Iudic. notat
Gail. lib. 1. *obſer.* 42, *n.*2. *Mynſing. cẽ-*
*tur.*2. *obſer.* 44. *n.*4. *Beninten. dec.*44.
n. 2. quorum meminit *Dom. Præſ.*
noſter d. cap. 34. *n.*4. *&* 5. Et hæc eſt
ſecunda negantium ratio.

Rursùs vltrà adducta per *Dom.*
Præſid. loc. cit. faciunt quæ cumulat
in propoſito *Vãt.in tract.de Nullitat.*
tit. de nullit. ſenten. ex defect. proceſſ.
n. 18. *Anchar. cõſ.* 366. *poſt princ. Re-*
buff. de verbor. ſign. ſuper l. 22. *col.* 3.
verſ. *Aduertẽdum eſt tamen*, vbi ait,
57 quod alioquin ſtultus eſſet Iudex,
qui vltrà petita condemnat, addu-
cens *tex.in d.l.fin.C.de fideicom. libert.*
& Soccin. videndum in l. fundum in fin.
ff. de except. vndè inquit *Rebuff.* quòd
58 hodie Iudex ſolet eſſe mutus in non
petitis, & hoc deſeruit pro tertia
ratione.

Quo verò ad clauſulam *Ius, & iu-*
ſtitiam miniſtrari, in libellis apponi
ſolitam ad ſupplendum eorumdem
libellorum defectus, vbi libellus eſt
neceſſarius ex ſupradictis, quibus
addendus eſt *Vant.* modò allegatus
n. 25. inquiunt in ea non eſſe tantã
vim faciendam, vt vltra expreſſa in
libello operetur, adeò quod poſſit
ferri ſententia ſuper non petitis, ſo-
59 la etenim virtus, & efficacia, quam
in ſe continet clauſula illa, non ſe
extendit vltra narrata, & expreſſa
in libello, licèt circa modum, vel
formam, vel actionem, vel obſcuri-
tatem, & generalitatẽ ſuppleat de-
fectus, ſicuti ex pluribus tenet *Mart.*
de clauſul. 1. *par. clauſ.* 65. *n.* 2. *&* 11.
Gabr. comm. opinion. tit. de clauſul. cõcl.
4. *n.*9. *&* 4. vbi ſuſtinet clauſulam
prædictam operari, quòad acceſſo-
ria tantùm, non quòad alia, & idem
tenet *Mart. d. clauſ.* 65. *n.* 1. 11. 12. 13.
60 *&* 14. inquiens, quod ſi conſtat Ac-
torem ſe reſtrinxiſſe ad certum re-
medium, non operatur d. clauſula,
idemq; iudicari debere affirmat, vbi
61 eſt diuerſa petitio à probationibus,
quodq; ſi ex narratis actio non cõ-
62 peteret, talis clauſula non operare-
tur, & allegant *Capyc. dec.* 10. *in fin.*
Affl. dec. 60. ibiq; *Vrſill. Corſet. ſing.*
158. vbi gloſatur *d. dec.* 60. *Affl.* nec
eſſe allegabiles deciſiones *Gram.* 15.
19. 61. *&* 103. & hęc quarta ab iis
adducitur ratio.

63 Dicendum eſt, quod ſentio; arri-
det mihi ſupra cæteros egregij illius
viri Magni Practici *Ioannis Bernar-*
dini Muſcatelli opinio, ſeu mauis iu-
ridica diſtinctio, quam approbauit,

ipſo

64 ipſo laudato *Dom. meus Præſ. Sac. Cõſ. in ſæpè recenſito cap.* 34. *n.* 14. vbi doctum appellat *Muſcatellum*, qui rem ſollemniter agens in *d. par.* 1. *ſuæ praxis, gloſ. Petitur n.* 48. verſ. *Dicerem*,
65 diſtinctionis fædere diſſidẽtes opiniones ità conciliat; Vel etenim actio prima ab Actore intentata per ſollemnem libellum, vel talem qualem petitionem, fuit ineptè, & minus concludenter propoſita, & tunc poteſt ab eodem in poſitionibus, & articulis accommodari, melius adaptari, & declarari, ac etiam noua capita deduci, dùm tamen à dicta principali actione deſcendant, Vel ſecundo caſu capita ſunt omninò diuerſa, & ſeparata à capitibus contentis in libello, ſeu aliquali petitione, & tunc cum noua ſit actio, nullo modo deduci poteſt, nec ſuper ea ſentẽtia proferri poteſt quin nullitatis labem incurrat, ea ſolidiſ-
66 ſima adducta ratione, quia Reis auferrentur defenſiones, itaq; intelligendum eſſe *tex. in d. l. habebat, ff. de inſtit. act. l.* 1. *ff. ſi menſor falſ. mod. dixer. l.* 1. vbi *omnes ff. de eden. Inno. in cap. ex parte de priuileg. l. Bebius Marcellus, ff. de pact. dotal.* Noua ete-
67 nim actio, nouo indiget libello, nouaq; interpellatione, ſicuti cõmuni ſanè ſenſu tenuerunt *Legiſtæ*, & *Canoniſtæ*, Illi in *repet. d. l.* 1. *ff. de eden.* Hi verò in *cap. fin. in fin de libell. oblat.* & poſt *Corſet. in ſing.* 158. verb. *Iudex, Mantuan. conſ.* 179. *n.* 50. *Specul. in tit. de ſenten.* §. *qualiter*, verſ. *Quid ſi bis Alex. conſ.* 163. *n.* 5. *lib.* 5. ponderat *Muſcatell. loc. cit. n.* 50. & optimè *Dom. Præſ. n.* 10. *&* 11. & videtur determinare *Capic. dec.* 10. *n.* 12. 23. *&* 24. *Boer. dec.* 42. *n.* 13.

Vtq; ſcopulum euitaret *Muſcatell.* ac *cap. Deteſtantes*, *Ritibus*, *ac Pragmaticis Regni*, *n.* 51. ponderat ſatis ingenioſè doctrinam *Paridis de Puteo in celebri tractat. de Sindicat. verb. Sententia cap.* 4. *n.* 11. vbi tradit, quod Iudex per *d. cap.* non obſtante ineptitudine libelli, poteſt ſenten-
68 tentiam proferre, & in caſu accipiendam eſſe, in quo non eſſet ineptus ratione ineptæ intentionis, vt quia eſſet omninò obſcurus, vel quod vnum petitũ, & aliud probatũ, vndè ſecernitur eiuſmodi defectũ non ſuppleri per *cap. Deteſtãtes.*

Eſt benè verum, quod idem et *Paris* concludit, quod quoties libellus eſſet adeò generalis, vt poſſit probatis adaptari, & Reus non petijſſet declarari virtute dictæ clauſulæ, quæ regulariter ſolet in fine li-
69 bellorum apponi, *Petens ius, & iuſtitiam miniſtrari iſto, & omni alio meliori modo*, Iudex poteſt ſupplere, cùm videatur omne ius deduxiſſe, per *tex. in l. fin. C. de annal. except.* de
70 cuius clauſulæ *Omni modo meliori, vi, & efficacia*, abundè more ſuo agit
71 *D. Auguſtin. Barboſ.* nuper ad Epiſcopatum Ciuitatis Vgenti à Rege noſtro munificentiſſimo aſſumptus, licèt alia, & maiora mereatur ex tot, tantiſq; ſuſceptis laboribus ad ornamentũ legalis diſciplinæ modo vitã functus, in *tract. de clauſ. vſufreq. clauſ.* 95 *per tot.* vbi inquit eam equi-
72 pollere clauſulæ, *Pleno iure*, ac *ſi nõ valet, vt ago, valeat eo modo quo valere poteſt*, itẽ clauſulæ codicillari, ac iuramento ad ſuſtinendum actum,
73 quodq; efficit, vt cenſeatur intentatum omne remedium magis fauorabile, & deducta omnis actio neceſſaria, & proficua Actori, compre-
74 henditque vltra expreſſa, quando adeſt copula *Et*, vel alia dictio copulatiua, præbet etiam licentiam capiendi poſſeſſionem propria authoritate, ſupplet titulum inſtitutionis, etiam in legato rei particularis, aliaq; quamplura operatur, quæ recenſet idem *D. Barboſ. loc. mox allegat.* vbi triginta ſeptem effectus clauſulæ præfatæ enarrat, duodecim ſubnectens reſtrictiones reuidendas, & in verb. *Deducens*, meminit *Merlin. de pignor. & hypoth. lib.* 5. *tit.* 2.

q. 78. *n.* 11. vbi pariter adducit *Statil. Pacific. de Salaian. interd. inſpect.* 1. *cap.* 3.

75 Enucleat inſuper *Muſcatell.* (vt dilucidiorem materiam redderet) caſus determinatos per Sac. Conſil. apud *Affl. Capic. & Gram.* non eſſe diſcordantes à pręfata diſtinctione per ipſum tradita, quam *Nos* recenſuimus *hac ead. obſer. n.* 40. & *Dom. Præſ. d. cap.* 34. *n.* 14.

76 Siquidem in *dec.* 60. *Affl.* fuit votatum, quod Reus abſoluatur ab obſeruatione iudicij, & Actor fuit condemnatus in expenſis, & dictū, quod agat alia via, habuit etenim pro vero Sac. Conſilium, quod ſi fuerit actum vna via, qua ius non competebat, ſed alia, Reus debet

77 abſolui, nam poſt litem conteſtatā non licet actionem mutare, motum etenim fuit Sac. Conſ. ex *tex. in d. l. Bebius Marcellus, ff. de pact. dotal.*

Nec contrariari videntur prędictę determinationi alię *deciſiones Affl.* 83. 23. *&* 372. imò eam com-

78 probant manifeſtè, Nam in *dec.* 83. dùm fuiſſet petita res, quę pręſtari non potuit, condemnatio facta fuit ad ęſtimationem, licèt non petitam,

79 quia prætium ſuccedebat loco rei, & ſic deſcendebat ex prima actione.

80 *In dec.* 23. fuit Eccleſia admiſſa ad cenſum non petitum, ſed debitum, dùm petierat recuperationem rei ipſius Eccleſiæ, quàm non probauit, ſed tantùm conſtitit de cenſu, ad quem facta fuit condemnatio, quia res non potuit præſtari, ſed cenſus debitus dependentiam habebat ex eadem re. *In dec.* 372. fuit

81 intentatum iudicium contra quoſdā vti hæredes patris, & quoniā nō aliter probauerunt ipſos patris fuiſſe hæredes, ſed tantùm matris, vti tales fuerunt condemnati, quia etiā mater erat obligata in inſtrumento, cuius vigore agebatur, & ſic deſcendebat à prima actione, & ſic determinationes proceſſerunt ſecundùm diſtinctionem ſupra memoratā à *Muſcatell. & à Dom. Præſid.* comprobatam in ſedibus indicatis,

82 quod quando noua intentata ſunt omninò diuerſa à primis, Iudex non debet ſuper eis pnunciare, niſi datis defenſionibus, & inſtructo proceſſu ſuper nouis, ſed quando noua deſcendunt à primis, benè Iudex poterit ſuper eis pronunciare.

Quo verò ad deciſiones eiuſdem Sac. Conſil. apud *Gram. dec.* 15. 19. 62. *&* 103. adductas pro affirmantibus, quod Iudex poteſt etiam ſuper non petitis in libello, ſed deductis in proceſſu iudicare, aduertit *Muſcatell. in d. gloſ. Petitur n.* 15. verſ. *Quartò adſunt*, contrarium ex ijs benè perlectis ſuaderi, Nam in *dec.* 15. licèt ipſe *Gram. n.* 3. *&* 4. adducat nonnullas rationes, quibus Sac.

83 Conſ. potuiſſet iudicare ſuper non petitis, & ipſe fuerit huius voti cum duobus alijs, tamen cæteri Domini de Sac. Conſil. fuerunt in voto contrario, & fuit reuocata ſententia, per quam Sac. Conſ. prius votauerat ſuper petitorio non petito, nec deducto; Pariter in *dec.* 19. in qua materiam proſequitur *Grammatic.*

84 ſententiæ latæ vltra petita, & latis fimbrijs fundat potuiſſe fieri condemnationem illam in prætio tanquam in æquipollenti ad rem petitam, vt ibi *n.* 10. tamen in *fin. eiuſdem deciſionis*, tradit exequutionem ſententiæ fuiſſe moderatam in eo, qnod liquida apparebat, & ſic non vltra petita.

Itidem in *dec.* 62. etſi agatur de materia vltimarum voluntatum, & plura adduxerit *Gram. ſub n.* 29. quod in Sac. Conſil. proceditur ſola facti veritate inſpecta, tanquam in Conciſtorio Principis, tamen in *fin. deciſ.* apparet per maiorem partem

85 Sac. Conſil. & Supremi Collater. fuiſſe votaatum inſtitutionem illam non tenere, Et poſtremò in *dec.* 103. licèt *ſub n.* 104. *& ſeq. Grammaticus*

ticus aliqua attulerit pro diſpoſitione *d. cap. Deteſtantes*, vt induceret Dominos de Conſilio ad proferendam ſententiam de legato non petito, plenè tamen diſcuſſo, attamen *in fin. deciſ.* verſ. *Quo verò*, apparet,
86 Sac. Conſil. noluiſſe iudicare ſuper dicto legato non petito, licèt diſcuſſo, ſed ſibi reſeruauit meliorem deliberationem inſtructis proceſſibus, & partibus auditis.

Ex quibus: meritò concludit *Muſcatell.* inter Neothericos, pra-
87 xim edocentibus Anteſignanus in *d. gloſ. Petitur n.* 56. ex præfatis deciſionibus adductis per *Gram.* noluiſſe Sac. Conſil. & Collaterale, ſen-
88 tentias proferre ſuper non petitis, & ſuper nouis non dependentibus à primis, niſi inſtructis de nouo proceſſibus, & partibus auditis, ſubdens præfata eſſe benè notanda, ex quo ab alijs tacta non reperiuntur, ſicuti ab ipſo, adducitq; concordantem
89 *Boer. dec.* 41. *n.* 20. vbi inquit poſt diſcuſſum plenè articulum à *n.* 13. *vſq; ad* 24. non eſſe iudicandum vltra petita, adducens *Affl. d. dec.* 60. itaque per maiorem partem Dominorum fuiſſe votatum in Regno Franciæ, maximè quando nouiter petita nõ dependent à primis, nam tunc Reus non poſſet ſe defendere, & Actor videtur dolo malo facere, ad quod nonnulla in contingibili caſu adducit *Muſcatell. loc. cit. in addit. lit. B.*

Reſpectu verò Iurium Regni, ſcil. *Cap. Deteſtãtes, ac Rit. Mag. Cur.* 288. *& ſeq. ac Reg. Prag. Diſpendia litium*, qualiter ſint practicata in Regno, quibuſuè procedant in caſibus iuxtà theſim propoſitam plena manu pertractat idemet *Muſcatell. in d. gloſ. Petitur ex n.* 54. *ad fin. vſque*, dictiiq; per ipſum addidi *Ego* non-
90 nullos in *Annotationib. meis ad gloſ. prædictam*, præſertim *Io. Bapt. Aſin. in prax.* §. 3. *n.* 5. *Ill. Dom. Marchion. Torell. Reg. Capic. Latro conſult.* 9. *n.* 75. *lib.* 1. & antè ipſum *Reg. Rou. in Commentar. ſuper d. Prag. Diſpendia litium n.* 31. quos (ſi libet) adito curioſe Lector, & modò addo *Ioſeph. Ramon. conſ.* 50. *n.* 34. verſ. *Nam reſpondetur*, qui ad propoſitum inquit, quod in rebus diuerſis, vel ex diuerſis cauſis, vbi non idem petitum eſt, non cadit præoccupatio iudicij, vel litis pendentiæ, adducens *Affl. in dec.* 294. *n.* 5. quem omninò videndum monet, qui mouetur ex pulchra diſtinctione *Bart. in l. ſi plu-*
91 *ribus, ff. de legat.* 1. ibi, *Si verò non petitur idem, ſed diuerſum, vel ex diuerſis cauſis, tunc non poteſt dici præoccupatio, Petr. de Ancharan. in cap. Poſtulaſti de for. competen. in* 6. *l. qui Prætor, ff. de iud. cap. dilecti de ordin. cognition.* Hęc tibi paro Lector (quæ confusè aliàs tractata vidi) adeò diſtinctè, vt ſcopulos omnes in eiuſmodi materia valeas euadere.

SVMMARIVM.

1 *Doctrinarum remis in vaſto probationum æquore ſulcant Conſulti.*
2 *Probationum ſpecies quot ſint, eaq; numerantur diſtinctè.*
3 Camillus Borrellus *olim* Iudex Magnæ Curiæ Vicariæ, *laudatur.*
4 *Confeſſione propria, nulla maior probatio.*
5 *Confeſſio Partis, ſi Iudicialis fuerit, æquiparatur ſententiæ, & rei indicatæ.*
6 *Confeſſio habetur pro veritate contra ipſum confitentem.*

7 Con-

7 *Confeſſio inducit notorium.*
8 *Iudicis partes nullæ aliæ ſunt in confeſſum, quàm in condemnando.*
9 *Confeſſio iudicialis facta in libello porrecto in iudicio, præiudicat producenti.*
10 *Producens videtur fateri omnia contenta in libello eſſe vera.*
11 *Confeſſio ex errore procedens, confitenti non præiudicat.*
12 *Errantis, nulla eſt voluntas.*
13 *Confeſſio veritati repugnans eſt inualida.*
14 *Veritas geſtorum, falſa partium aſſeueratione tolli, aut immutari non poteſt.*
15 *Dominium non perditur, aut mutatur ſola voluntate.*
16 *Affirmans rem eſſe vnius, & non aſſerentis, ex hac aſſertione non efficitur ipſius.*
17 *Fideicommiſſum non inducitur ex eo, quod hæredes, aut filij fateantur bona fuiſſe ſuppoſita fideicommiſſo.*
18 *Confeſſio erronea, conſtito de errore, ſemper reuocari poteſt, etiam deliberato animo facta.*
19 *Error facti nõdum finito negotio, nemini nocet.*
20 *Errans non confitetur, cum erronea confeſſio non valeat.*
21 *Errans non obligatur ex actu, quem facit.*
22 *Erronea confeſſio, etiam ab ipſomet cõfitente, reuocari poteſt.*
23 *Deciſio* Senatus Mãtuani *apud* Surd. dec. 127. *qualiter ſit intelligenda.*
24 *Erronea confeſſio reuocari poteſt, etiãſi Iudex ipſius prætextu, præceptum de ſoluendo protulerit.*
25 *Confeſſio erronea etiamſi iurata, & geminata fuerit, poteſt reuocari à cõfitente.*
26 *Error in facto proprio tolerabilis eſt.*
27 *Errantibus in facto, quo errore etiam prudentiſſimi decipi ſolent, ſubueniẽdum eſt.*
28 *Error in facto proprio reuocatur, quãdo agitur de damno vitando.*
29 Tex. in l. Sed etſi me putem, ff. de condict. indeb. *enucleatur.*
30 *Confeſſio apud acta facta, nequidem præiudicat, ſi de errore probetur.*
31 *Error confeſſionis factæ in inſtrumẽto guarẽtigiato, poteſt contra id opponi, reuocando dictam confeſſionem.*
32 *Confeſſio, ſiue Iudicialis, ſiue extraiudicialis ab errore cauſata, effectualiter non obligat.*
33 *Aduocatus errãs in facto, nõ præiudicat Clienti.*
34 *Aduocatus nõ dicitur habere mandatum ad præiudicandum Domino.*
35 *Error Aduocati, Parti non nocet.*
36 *Aduocati dictum, quod dicatur dictum à Parte, an verum ſit.*
37 *Confeſſio quæ fit in libello, qui datur Iudici, ſi erronea eſt, non nocet.*
38 *Verba quibuſcum confeſſio concipitur, ſi ſunt narratiua, reuocari poſſunt.*
39 *Confeſſio, quæ ex libello colligitur, dicitur ficta.*
40 *Probatio in contrarium admittitur aduerſus confeſſionem fictam.*
41 Dom. Reg. Valenzuela conſ. 27. *expenditur vti punctualis ad caſum de reuocatione erroneæ confeſſionis.*
42 Deciſio Sacri Conſilij, Authore *patrocinante, circa reuocationem erroneæ confeſſionis, recenſetur.*

ARGVMENTVM:

Confeſſio, quæ inter probationum ſpecies ſingillatim ab *Authore* recenſitas, Principem locum habet, quæque ſententiæ, & rei iudicatæ vicem obtinet, & inducit notorium, ac pro veritate habetur, adeò quod probatum ſit effatum, Iudicis partes in-

con-

confeſſum non alias eſſe debere, quàm in illum condemnando; Attamen ſi erronea fuerit, conſtito de errore, ſemper reuocationi ſubiacet etiam deliberato animo factæ, Etenim errans non confitetur, nec ex actu, quem facit, obligatur, & admittitur reuocatio, etiamſi Iudex ipſius confeſsionis prætextu, pręceptum de ſoluendo protulerit, minus refragante, quod eiuſmodi confeſsio iurata, & geminata fuerit; pręſertim ſi de damno vitando ageretur, ac etiamſi apud acta, facta dicatur; Hinc inſinuatur, nequidem errorem Aduocati in facto Clienti nocere, quia Aduocatus non dicitur habere mandatum, vndè Domino pręiudicium inferat, qua in re punctuatim expenditur *Reg. Valenz. conſ.* 27. ac determinatio per Sacrum Conſilium emanata, *Authore* patrocinium pręſtante, adducitur.

OBSERVATIO LXVIII.

IN vaſto probationum
1 ęquore, in quo repetitis Conſultorum
placitis, atq; reſponſis, Noſtrates doctrinarũ remis (ne naufragium facerent) ſulcare niſi ſunt,
totq; ſirtes, & ſcopulos, vt euaderent, diſtinctionum lumine anteallato, plures earum probationum
ſpecies tradiderunt, adeò quod eas
2 quaſi in Decalogum reduxerunt, vt
Prima ſit probatio per teſtes ex *cap.*
1. & 2. & cap. ex literis de probat. Secunda, per inſtrumenta, de qua toti extant *tituli de fid. inſtrum.* Tertia, per Partis confeſſionem in *cap. cum ad ſedem extr. de reſtit. ſpoliator. & in l. ſi ſine, ff. de interrogator. action.* Quarta, per rei euidentiam, & ocularem inſpectionem, *cap. euidentiam de accuſat. cap. Ad noſtram de iureiur. & in l. 1. ff. de ventr. inſpic.* Quinta, per delationem iuramenti aduerſario datam, *cap. fin. de iureiur. l. 1. & 2. & l. manifeſtæ, ff. eod. tit.* Sexta, quæ ortum ducit à ſententia, & re iudicata, de qua plenè in *rubr. de exception. rei iudicat.* Septima, per communem opinionem, *cap. excommunicamus de hæret. cap. ſciant 2. q. 7. l. iudicia, C. de reiuend.* Octaua, per famam publicam, *cap. fin. de frigid. & maleficiat. & cap. ſicut de probat.* Nona, per coniecturas, *l. in lege Aquilia, ff. ad leg. Aquil. l. ſi delatũ, ff. eod. tit.* Decima, per pręſumptiones, & indicia, *cap. afferte d. præſumpt.* & alibi, ſicuti diſertè admodum, nec inelegantiante methodo Antiquioribus poſt-
3 habitis, ſcripto tradidit *Camill. Borrell.* olim Magnę Curię Vicarię in Ciui-

Ciuilibus emeritiſſimus Iudex, quo-
libet alio Magiſtratu dignus in opere,
cui nomen indixit Summa deciſionum
Vniuerſ. Orbis lib. 2. tit. 2. de probat.
in princ.

Nulla crebrior, nulla validior, nec
fortior vlla reperitur probatio, quã
4 ea, quæ in propria partium confeſ-
ſione conſiſtit, l. cum te, C. de tranſac.
l. fin. C. de fideiiuſſor. latè Hyppol. de
Marſil. in rubr. de probat. n. 67. cum
plurib. ſeqq. Anto. Gamm. dec. Luſitan.
165. n. 2. Mynſinger. obſeru. 94. cẽtur.
1. Barnab. Cornazzan. dec. Lucenſ. 11.
n. 1. Maran. in Specul. aureo par. 6.
verb. Confeſſio n. 22. Tiraq. de retract.
conſangu. §. 1. gloſ. 18. n. 78. eoque
laudato Borgnin. Caualcan. dec. Fiuiz.
12. n. 18. & dec. 46. n. 198. Paſeth.
conſ. 189. n. 9. vol. 1. Eaq; ſi Iudi-
5 cialis fuerit eam habet vim, & effi-
caciam, vt ſententiæ, & rei iudicatæ
vicem ſuſtineat, ad tex. in l. vnic. C. de
confeſſ. cui conſonat l. 1. & l. Iulianus,
6 ff. eod. imò pro veritate eam haberi
contra ipſum confitentem, vulgatus
eſt tex. in l. cum præcum, C. de liberal.
cauſ. quodq; inducat notorium, affer-
7 tur communiter tex. in l. ictus fuſtiũ,
ff. de infam. & in l. is cui bonis, ff. de
verbor. obl. Bal in cap. Statuimus n. 10.
de offic. delega. & in l. properãdum in fin.
princip. C. de iud. Afl. dec. 176. n. 2. &
3. Gram. dec. 31. n. 8.

Vndè communis, & recepta in-
ualuit cõcluſio apud Noſtrates, par-
8 tes Iudicis in confeſſum, non alias
eſſe, quàm in condemnando, ſicuti
poſt tex. in l. vnic. C. de confeſſ. l. 1. ff.
eod. l. proinde, ff. ad leg. Aquil. gloſ.
magn. in cap. fin. eod. tit. de confeſſ. tra-
diderũt Innoc. in cap. cum ſuper, verb.
Deponẽdum de confeſſ. Bart. in l. quo-
niam, ff. de his qui notan. infam. Andr.
Alciat. in pract. par. 2. tit. de cõfeſſion.
Rubricell. quis ſit effectus cõfeſſionis n.
1. Iodoc. Dambouder. in prax. rer. ciuil.
cap. 173. n. 1. & 2. Maran. in Specul.
aur. d. par. 6. act. 5. n. 21. Petr. Termi-
neus in proceſſ. iuris ſcripti cap. 45. n. 5.
verſ. Vbi ius ſit, Roffred. poſt Irnerium
Roger. & Azonem de libell. par. 4. tit. de
actio. infactum, vel vtili, qua oritur
ex cõfeſſione per tot. Speeul. in tit. de cõ-
feſſionib. §. Nunc videndum, n. 1. cum
ſeqq. Dueñas regu. 117. Lãcellot. Con-
rad. de offic. Prætor. in cauſ. ciuil. §. 2.
tit. de poſition. n. 3. Afſl. dec. 182. ſub
n. 8. Cacheran. dec. Pedemõt. 134. n. 3.
& 4. Guid. Pap. dec. Delphinat. 254.
Verall. dec. 190. n. 1. par. 1. Borrell. in
tom. citat. tit. 3. de cõfeſſione, & con-
feſſis n. 127. Hector de Guid. de cõfeſſio.
iudicial. par. 3. n. 1. vſq; ad 5. alijq;
penè innumeri, paſſim concluſio-
nem prædictam exornantes in con-
feſſione iudiciali, de qua propriè
ratiocinati ſunt.

9 Quò fit: vt confeſſio iudicialis fa-
cta in libello porrecto in iudicio,
præiudicet producenti, ea ratione,
quia producens videtur fateri om-
10 nia in libello contenta eſſe vera,
d. l. cum precum, vbi Bald. & Salic. C. de
liberal. cauſ. Inno. in cap. cum venera-
bilis de except. Ludou. Rom. cõſ. 23. ſub
n. 1. Iodoc. Dambouder. loc. allegat.
cap. 173. n. 2. Cappell. Tholoſ. dec. 349.
in fin. Gratian. dec. March. 19. n. 21.
quos adduxi Ego in diſceptat forẽſ.
cap.

Attamen prædicta, ijſq; ſimilia à
DD. allata, licèt ſimpliciter intelle-
cta, veritate nitantur, locum ſibi
vindicare nequeunt, quoties con-
feſſio ex errore proceſſerit, ad tex. in
11 l. ſi per errorem, ff. de iuriſd. omn. iu-
dic. l. Sed hoc ità, ff. de aqu. pluuia ar-
cen. ibi, Si nõ per errorem, aut imperi-
tiam deceptus fuerit, Nulla enim volũ-
12 tas errãtis eſt, pulcher tex. in l. cõfeſ-
ſionibus 14. ff. de interrogator. action.
vbi Cõſult. tradit confeſſionem veri-
13 tati repugnantem eſſe inualidam, &
habetur in l. cum falſa 5. C. de iur. &
fact. ignor. veritatem geſtorum falſa
14 partium aſſeueratione, tolli, aut im-
mutari non poſſe, ibiq; gloſ. in figu-
ratione caſus, licèt explicet nihil no-
cere ſi facta fuit extra iudicium; ni-

hilo-

hilominùs hoc diſcrimine minimè
adhibito, eadem gloſ. in finalibus verbis, verſ. Nihil egiſti, tradit, ſolam
voluntatem non ſufficere quòad
15 dominium perdendum, vel mutandum, quo loci Bart. Bal. & reliqui
Scribẽt. notant, quod ſi affirmo rem
16 verè meam, & tuam, non tamen ex
hac aſſertione efficeris Dominus,
Socc. iun. cõſ. 112. n. 2. lib. 1. inquiẽs,
17 quod ſi filij, hęredeſq; fatentur bona eſſe ſuppoſita fideicommiſſo cũ
verè non ſint, non inducitur fideicommiſſum, Menoch. pleraq; alia expendens cõſ. 372. ex n. 13. lib. 4. Gratian. diſcept. forẽſ. cap. 3. n. 10. verſ.
Cõſtito, tradens, quod conſtito de
18 errore, ſemper poteſt reuocari confeſſio, quamuis deliberatè facta eſſet, Socc. cõſ. 97. col. 3. lib. 4. poſt Bal.
in d. l. error col. fin. n. 12. verſ. Credo
opinionem, C. de iur. & fact. ignor. Rom.
cõſ. 391. col. 1. Gabr. comm. cõcluſ. tit.
de cõfeſſ. cap. 5. vbi de magis communi, & æquiori opinione, & concinit tex. in l. nec error 7. C. de iur. &
19 fact. ignor. quo cautum eſt errorem facti necdùm finito negotio,
nemini nocere, nulla enim voluntas
errantis eſt, l. nihil cõſenſui, §. fin. ff.
de regu. iur. cum pluribus in idem
traditis per Alex. cõſ. 23. n. 10. lib. 7.
Surd. de alim. tit. 7. q. 6. n. 19. & q. 7.
20 n. 4. Alciat. reſpon. 97. n. 3. Zaſ. cõſ.
10. n. 49. lib. 2. inquiens, quod errãs
non confitetur, cum erronea confeſſio non valeat, Bal. in l. 1. n. 2. C. ſi
minor ſe maior. dixer. nec confitenti
noceat, Bart. in l. non fatetur, ff. eod.
tit. de cõfeſſ. Crau. conſ. 202. n. 3. Burgos de Paz cõſ. 43. n. 42. Nec errans
21 obligatur ex actu, quem facit l. ait
lex, §. ſi quis, vbi Florian. n. 3. ff. ad
leg. Aquil. Rolan. cõſ. 13. n. 29. vol. 1.
benè Reg. Valenz. in eiſdem terminis
conſ. 27. n. 8. & ſeq.
22 Indè oritur erroneam confeſſionem etiã ab ipſomet confitẽte poſſe reuocari, d. l. nec error, & d. l. Sed
etſi me putem, Grat. reſpõſ. 27. n. 13.
lib. 2. Corn. conſ. 186. verſ. Nocini
vol. 3. Morot. reſpon. 29. n. 34. & reſponſ. 46. n. 33. Ioſeph Cumia ad rit.
Magnæ Regiæ Curiæ Regni Siciliæ cap.
37. n. 9. & ſeq. cum alijs traditis per
Reg. Valenz. d. conſ. 27. n. 10. & ſeq.
Hector de Gaid. de cõfeſſion. iudicial.
par. 7. tit. de confeſſion. reuocation. cap.
1. n. 39. vbi tradit, quod probato
errore poteſt confeſſio reuocari, ita-
23 què intelligendam eſſe deciſionem
Surd. 127. affirmat.
24 Quæ ſanè procedunt, etiamſi Iudex erroneæ confeſſionis prætextu,
præceptum de ſoluendo protulerit
Corſet. in ſingularib. verb. Confeſſio
el 1. n. 1. ex gloſ. in cap. ex parte el 1.
verb. Allegare errorem ſuum, ff. de
verbor. ſignif. l. 2. vbi gloſ. & Bart.
n. 3. & ſeqq. ff. de confeſſ. Abb. in cap.
cum cauſam n. 3. & ſeqq. de appellat.
Rebuff. tom. 1. Commentar. ad leges Gallicas tractat. dè liter. obligator. art. 2.
gloſ. unic. n. 61.
25 Ac etiam ſi geminata, & iurata
fuerit confeſſio, Gregor. Lopez in l. 5.
tit. 13. par. 3. gloſ. 4. Io. Guttier. de iuram. cõfirmator. par. 1. cap. 48. n. 8. facit l. 1. C. de error. calcul. ſicuti alijs
congeſtis probat Reg. Valenz. d. cõſ.
27. n. 13. verſ. Et hoc procedit.
26 Nam error in facto proprio tolerabilis eſt, & omni iure ſubueniendum eſt errantibus in facto, quo er-
27 rore etiam prudentiſſimi decipi ſolent, ad tex. in l. fin. ff. pro ſuo, l. regula, ff. de iur. & fact. ignor. §. ſi quis
agens Inſtit. de action.
28 Eò fortiùs: quando agitur de damno vitando, ad tex. cum gloſ. vbi DD.
29 in l. Sed etſi me putem, ff. de condict.
indeb. cuius tex. verba ſummè notanda ſunt, Sed etſi me putem tibi, aut
Titio promiſiſſe, cùm, aut neutrum factum ſit, aut Titij perſona in ſtipulatione comprahenſa non ſit, & Titio ſoluero,
repetere à Titio potero, ibiq; gloſ. in
verb. Potero, dat rationem, Quia agitur de damno vitando, Alex. conſ. 89.
col. 4. verſ. Et eo ipſo, lib. 2. Io. Bapt.

Ferrett. conſ. 101. *n.* 20. *par.* 1. *Surd. de*
alim. tit. 6. *q.* 6. *n.* 10.

30 Si autem confeſſio apud acta fa-
cta fuerit, adhùc non præiudicat, ſi
per errorem emanaſſe probetur, *l.*
interrogatam 24. C. *de liber. cauſ.* & ibi
gloſ. fin. d. cap. fin. de confeſſ. vndè
error confeſſionis factæ in inſtru-
31 mento guarentigiato, poteſt contra
id opponi reuocando dictam con-
feſſionem, *Inn. in cap. cum olim n.* 6.
de cenſ. Cacheran. *dec.* 29. *n. fin. Aze-*
ned. in l. 1. *tit.* 21. *lib.* 4. Recopil. *n.* 103.
Guttier. de iuram. confirmator. par. 1.
cap. 40. *n.* 28. *&* 51. *Parlador. lib.* 2.
rer. quotidian. cap. fin. par. 5. §. 11. *n.*
44. *Reg. Valenz. d. conſ.* 27. *n.* 27. qui
32 notabiliter ſubdit tàm in confeſſio-
ne iudiciali, quàm extraiudiciali cõ-
ſenſum ab errore cauſatum, non
obligare effectualiter, adducens *tex.*
in l. fin. §. *idem quæſijt,* vbi *Bart. ff. de*
condic. indeb. & in l. fin. C. *de non nu-*
mer. pecun. Alcia. reſpon. 106. *n.* 9.

33 Quo verò ad erroneam allegatio-
nem Aduocati, nequidem Parti, ſi-
34 ue Clienti præiudicat, quando Ad-
uocatus errauit in facto, nam Ad-
uocatus non dicitur habere manda-
tum ad præiudicandum Domino,
ex diſpoſitione *tex. in l.* 2. C. *de error.*
Aduocat. Bart. in l. ornamentorum
39. *n.* 2. *ff. de aur. & argen. lega.* di-
35 cens, quod error Aduocati parti
non nocet, *l. fin.* C. *de error. Aduocat.*
Bal. in l. 2. *n.* 1. *eod. tit.* Bart. *in l. ex*
quibuſdam, §. *cum plura n.* 2. *ff. de iur.*
36 *fiſc.* quicquid dicatur, quod dictum
Aduocati, reputetur dictum à Par-
te, vt cenſuit Bal. *in l.* 1. *n.* 5. *ff. de*
eden. per *tex. in l. fin.* C. *de errorib.*
Aduocat. & l. ſi defenſor, ff. de interro-
gat. actio.

37 Confeſſio itidem, quæ fit in libel-
lo, qui datur Iudici, ſi erronea eſt,
non nocet, maximè cum verba, qui-
bus confeſſio concipitur, ſunt nar-
38 ratiua, nam reuocari poſſunt, *l. qui*
familia, vbi Bart. *ff. famil. erciſc.* idem
Bart. in l. prædia, C. *de præd. minor.*
Alex. in l. edita, C. *de eden. Dec. in l.*
cõditioni n. 9. C. *de inſtit. & ſubſtit.*
Gabr. comm. cõcluſ. tit. de confeſſ. cõcl.
4. *n.* 15. *Soccin. in cap. fin.* 6. *effect. de*
libell. oblat. Purpur. in l. edita n. 56.
C. *de eden. Menoch. d. conſ.* 372. *n.* 13.

39 Cuius rei ea expenditur ratio,
quia cum confeſſio, quæ ex libello
colligitur, dicatur ficta, vt per *Dec.*
in d. l. conditioni n. 8. *Soccin. cõſ.* 122.
vol. 4. *Gabriel.* vbi ſupra *n.* 32. con-
40 tra confeſſionem fictam admittitur
probatio in contrarium, *Aretin. cõſ.*
146. *n.* 4. *& ſeqq. Io. Guttier. lib.* 1.
practicar. q. 49. *n.* 3.

Ex quibus à *Me* exaratis, allatoq;
41 in punctualibus terminis *Dom. Re-*
gente Valenzuela conſ. 27. *lib.* 1 vbi
noſtram ſuſtinet aleam, prædictaq;
comproaat, pro Leonardo Marano
Nauta, ad cuius inſtantiam fuit for-
matus libellus per eius Aduocatum
anteceſſorem in Sac. Conſ. penès
acta venditionis domorum hæredũ
quond. Franciſci Cacace ſub die 27.
Iunij 1647. remanſarum Io. Domi-
nico Catuogno, in quo libello, lati-
no concepto idiomate, aſſerebatur
quandam Cameram, quàm ipſius
Leonardi pater ab anno 1628. em-
ptionis titulo cum pacto de retro-
uendendo habuerat, quamq; modò
vti ipſius filius, & hæres Leonardus
poſſidebat, fuiſſe venditam, ideòq;
ſibi liberari prætium ex depoſito in
publico Banco facto per Catuognũ
aſſerebat (dùm ex errore, & imperi-
tia ipſius Leonardi confeſſio prædi-
cta proceſſerit, nam nullibi eius do-
mus videbatur diſtracta ex proceſ-
ſu) & depoſitum plebicularijs ortis
commotionibus in Banco fuit de-
perditum, quod damno ipſius Leo-
nardi cedere debere adſtruebat, qui
Catuogni partes tutabatur, totam
vim faciens in libello prædicto, ex
quo venditionem factam preſuppo-
nebat ex pluribus, quæ adducebat
(vulgaria ſanè) ſtante reuocatione à
Leonardo facta omnium in libello

con-

contentorum (Me conſulente) tanquam ex errore, fuit die Lunæ 25.
42 Menſis Februarij 1649. ad relationem Domini mei Conſiliarij Ioannis Baptiſtæ Muſcettula Patritij Neapolitani, & cum eo votantibus Ill. Domino meo Marchione Ramontis Sac. Conſil. Præſide, vnà cum Dominis Conſiliarijs Thoma de Aquino, Io. Baptiſta Amendola, & Antonio Miroballo determinatum, quod Partes infra decem dies deducerent omnia eis incumbentia, exiſtente in poſſeſſione præfato Leonardo, pro quo *Ego* patrocinatus ſum, & conſului reuocationem contentorum in libello, mediante alio libello Parti notificato, de quare extat decretum penès Magnificum Secretarium Sac.Conſ.& Actorum Magiſtrum Iacobum Figliola.

SVMMARIVM.

1 AVthor *obiurgatus à Religioſo, eò quod in diebus feriatis in honorem Dei, ſtudio vacabat.*
2 *Diuinarum rerum inſectanda ſunt ſtudia in diebus feriatis in honorem Dei.*
3 Author *qualiter ſe defenderit ab obiurgatione, quod in diebus feſtiuis vacabat ſtudio.*
4 *Articuli plures diſpungendi veniunt in Tribunalibus Neapolis, quàm in alijs Europæ partibus.*
5 *Iurgantes nullis ſeneſcere litibus fas eſt.*
6 *Aduocatis Neapolitanis, vix ſuffieiunt dies forenſibus præſtituti negotijs, pro informatione cauſarum.*
7 Author, *quo impulſu articulum propoſuit, An liceat ſtudere in diebus feriatis in honorem Dei.*
8 *Studere in die Dominico, quibus ex cauſis liceat remiſſiuè.*
9 *Scholaris non debet diem ſtatutum ad ſeruitium Altiſſimi, deſtinare ad ſeruitium actus mundani.*
10 *Studẽdo quis an dicatur exercere opus pium.*
11 *Studere in materijs poſitiuis abſtrahit hominem à contemplatione Dei, & à cultu diuino.*
12 *Studium quando principaliter non ſit propter lucrum, ſed ad illuminationem proprij ingenij, licitum eſt etiam in diebus feſtiuis, dummodò vacetur etiam diuinis.*
13 *Scholares, qui obſeruant feſta, malè ſciunt Codicem, & peius Digeſta.*
14 *Studium efficit hominem contemplatiuum, eumq; ſubtrahit à prauis cogitationibus, & euitatur otium, & cauſatiuè peccatum.*
15 *Artifices omnes, vt plurimum ſunt mendaces, & fraudes maximas in artificio committunt.*
16 *Peccatum non interuenire, inter ementis, & vendentis commercium, eſt impoſſibile.*
17 *Contentio, & odium, oritur ex litigio inter partes.*
18 *Studium nulla lege, nulloq; iure in diebus feſtiuis in honorem Dei, etiam Clericis, prohiberi debet, & de ratione.*
19 *Studium maximè iuuenibus eſt ſuadẽdum, ne relicto ſtudio, alijs vacent voluptatibus.*
20 *Studere licèt ad lucrum, minus eſt peccatum, quàm vagari.*
21 *Scholares melius facerent, ſi in diebus feſtiuis diuino cultui intenderent, potius quàm ſtudere.*
22 *Scholares vadũt ad Eccleſias potius vt videant Dominas, quàm Dominum.*
23 Doctor *ſtudens in diebus feſtiuis, in recompenſationem debet facere aliquam eleemoſynam.*
24 *Scientia illuminatur mundus, multa*

que bona proueniunt ex ea.
25 *Studere licet diebus feſtiuis ſine peccato.*
26 *Laborare, & ſe exercere diebus* Dominicis *quiſpiam poteſt pro pace, & neceſſitate.*
27 *Doctum eſſe cēdit ad publicum bonum, & ad honorem* Dei.
28 *Emācipare filios, manumittere ſeruos, paciſci, & transfigere, licitum eſt etiā in diebus feriatis.*
29 *Studium tendit ad illuminationem ingenij.*
30 *Modico tempore, modicum ſit ſtudium.*
31 *Summus repentè nullus fit.*
32 *Scholari ſi non ſatis eſt videre lectiones in hebdomada, poteſt videre etiā in die* Dominico.
33 *Memoria hominum, eſt labilis.*
34 *Aduocato licet in die feſto conſulere, & apud Iudicem totam cauſam referre.*
35 *Attendi non debet, quod ſit in conſequentiam, non autem principaliter.*
36 *Aduocati ex eorum conſilijs, licitam mercedem recipere poſſunt.*
37 *Mercenarius eſt dignus mercede ſua.*
38 *Aduocatis* Neapolitanis *vix otium ſuppetit, à defenſione cauſarum.*
39 Author *profitetur dies duxiſſe vigiles, & noctes inſomnes, ad hoc vt Aduocationis maneri vacaret.*
40 Author *ſatius putauit in diebus feſtiuis ſtudio incumbere, quàm animi hilaritatibus vacare.*
41 Author *nō extimuit inuidorum morſus, quin eius ingenij monumenta typis expreſſerit.*
42 *Scriptio nulla eſt tàm tenuis, quæ non aliquam referat laudem.*
43 *Scriptores omni æuo in honore habiti ſunt.*
44 Sigiſmundi Imperatoris *effatum erga doctos viros recenſetur.*
45 Author *quandoq; deterritus ne ſua edat opera, cur opinionem mutauerit?*
46 *Scriptores, quibus verbis à* Carolo Scribanio *inuitentur ad eorum opera edendum.*
47 *Studium ob nimium, difficilè eſt, vt quis hodie obiurgetur.*

ARGVMENTVM.

Studere an ſit licitum Scholaribus, & Doctoribus etiam in diebus feſtiuis in honorem Dei inductis, abſque peccati labe? & quid ſi lucro mediāte, vel ſine lucro ad ſtudendum acceſſerint? Cuius quęſiti anſa arrepta, ad ſuimet ipſius, ſuorumq; ſtudiorum aſſiduorum defenſionem *Author* ſemel obiurgatus, eò quod in die Dominico, impensè ſtudio erat addictus, quæſtionem ex profeſſo reaſſumens, Aientium, & Negātium placitis adductis, ſuadet communiorem, ac veriorem eſſe ſententiam, quòd licitum ſit ſtudere etiam in diebus feſtiuis, dummodò diuina nō deſerantur, idq; præſtat peragere, quàm illecebris, aliiſq; vacare voluptatibus, etiamſi lucro mediante id fiat, Nam finis, ac principalis ſtudendi ſcopus, eſt exercitatio ingęnij, & memorię, & lucrum attenditur ex conſequenti, quod in conſideratione non habetur, bonumque reſpicit publicum, Scientia etenim mūdus illuminatur, nec parua ex ea bona dimanant, quò factum eſt, vt eam Doctorem

ep:

approbauerint opinionem, quod fas ſit Aduocatis etiam in diebus feſtiuis Clientibus conſulere, perplexoſq; iuris articulos ſtudendo enodare, adhoc vt eorum muneri dignè vacare noſcantur, etiamſi lucri ſpe ad id inuitētur (Dignus eſt enim mercenarius mercede ſua) Idq; fortiùs in Aduocatis Neapolitanis permitti debere ſiquando frequenti Clientum calculo detinentur, cùm in diebus negotijs prꝙſtitutis, vix otium datur Clientum iura in domibus Magiſtratuum enarrare, ipſiſque in Tribunalibus cauſas dicere, non inconcinnè, inſinuat *Author*. Scriptores non etiam deterrendos ab eorum ingenij monumētis poſteritati tradendis, eò quòd Ariſtarcorum, Zoilorumq; ſudicium incurrant, ſiue inuidorum morſibus, eorumq; baubatibus ſe exponant, ex pluribus adductis, prꝙſertim ex celebri dicterio *Caroli Scribanij in tractat. de Inſtit. Politic. Chriſtian. lib. 1. cap. 26. & cap. 14. in fin.* demonſtratur, quorum verborū energia motus *Author*, licèt aliquando ſubdubius extiterit, eius exantalatos labores luci tradere, iiſq; ſæpiùs lectitatis, omni prorſus timore poſthabito è typis eius opera prodere, ad arenā deſcendiſſe profitetur, nec obiurgatum quempiam iuſtè dixerit eum, qui noctes ducendo inſomnes ſtudio permaximè vacauerit, nonnullis, haud oſcitanter comprobat.

OBSERVATIO LXIX.

1 ADijt *Me* in die Palmarum timoratæ conſcientiæ vir, Religioſus Profeſſus, Amicus meus, in quo non tàm litterarum elegantiam, & doctrinæ profunditatem, quàm morum illius integritatem admirari ſolitus ſum, qui videns me ſtudio impensè addictum, modeſtè, nè ſilētium ſuum in conſcientiam deduceret monitū me fecit, non eſſe vndequaq; tutum, neque licitum, in diebus feriatis ad
2 honorem Dei ſtudio vacare, ſed diuina inſectanda fore ſtudia; Defendi me, Clientum calculo non infrequenti detentum, quamplurimis, ac
3 nouis ſemper excitatis articulis, qui in his Supremis Tribunalibus diſpungendi veniunt pluſquam in alijs
4 Europæ partibus, teſte *Dom. de Franch. dec.* 80. *n.* 19. ad illorum iuſtitiam tutandam, neuè anſam præbuiſſe viderer litium expeditionem remorandi, vtq; Iurgantium expenſis (quatenus in me erat) parcerem,
5 cùm nullis litibus Iurgantes feneſcere fas ſit, non aliter poſſe meæ Aduocationis muneri vacare, niſi etiam in diebus feſtiuis labores in ſtu-

6 ſtudendo ſuſtinerem; Dies etenim forenſibus præſtituti negotijs, vix occcupato homini ſatis eſſe adſtruebam ad informationes cauſarum Magiſtratibus tot Tribunalium faciendas, Notas facti, & iuris reuidendas, ac cauſas ipſas perorandis, tutandaſq; ex quibus pacatum aliquantulum reddidi eximium illum virum, ſed vt tutiorem meam conſcientiam redderem, mihiq; ipſi in re non leuis momenti conſulerem,
7 tantoq; viro rationabilem, imò iuſtam excuſationem inſinuarem meam, per iuris tramites veritatem exquiſiui.

Quò circa, reperi, in controuerſiam peractis ſæculis rem fuiſſe deductam, ex dictis per *Abb. Panorm. in cap. 1. de fer. n.*4. verſ. *Et hæc faciunt*, vbi format quæſtionem, & poſt relatam opinionem *Anto. de Butr.* pu-
8 tantis non eſſe licitum die Dominico ſtudere propter lucrum particulare conſilij, niſi neceſſitas aliud ſuadeat pro expediendo illum, qui de longinquo venit, nec etiam licere pro ſalario ſtudere, vel legere, niſi neceſſitas aliud ſuadeat, Idq; etiam in ſcholari procedere, ne deputa-
9 tam diem ad ſeruitium Altiſſimi; deputet ad ſeruitium actus mundani, niſi ſtudium eſſet in materia ſpirituali, in qua ſtudendo, Deo ſeruiret, nec obſtare, ſm̃ *Butr.* quod
10 ſtudendo quis dicatur exercere opus pium, quia verum hoc reputat, quando dirigitur ad bonum finem, ſcil. vt quis efficiatur bonus, vel iuſtitiam miniſtret, ſed vt plurimum quis ſtudet ad finem diuitiarum, & honoris, & ſic licèt in ſe opus ſit licitum, tamen finis eſt malus,
11 adducendo nonnulla ſimilia, præſertim, quia ſtudere in materijs poſitiuis, abſtrahit hominem à contemplatione Dei, & à cultu diuino, & à reuerentia Dei, in qua prædictis diebus eſt inſtandum, *Iaſ. in l. Dinus n.* 3. *ff. de fer.* vndè inquit *Abb. loc. cit.* *Antonium de Butr.* in hoc videri motum multum ſubtiliter, & ex zelo conſcientię.

12 Contrariam tamen tutatur opinionem *Abb. loc. iam cit.* verſ. *Nihilominus*, vbi ſtudium principaliter nõ ſit propter lucrum, ſed ad illuminationem proprii ingenij, & aliorum, dummodò debitis horis inſtetur circa diuina, tunc enim ſtudere non eſt peccatum, licèt acceſſoriè veniat lucrum, argumento deſumpto, ex *cap. fin. de magiſt. cap. cum de diuerſis de priuileg. in* 6. *& ex cap. cum ex eo de elect. eod. lib.* & *Additio ad Abb. in d. cap.* 1. *ſub n.* 4. *lit. A.* vbi multis argumẽtis defendit iſtam opinionem, quam ſequitur vti communem, vndè ortum habuiſſe illud prouerbiũ tradit *Scacc. de iudic. cauſar. ciuil. lib.* 2. *cap.* 5. *tit. de fer. n.* 121. *Scholares, qui*
13 *obſeruãt feſta, malè ſciunt Codicem, & peius* Digeſta, & referunt *Odofr. in l. omnes n.* 3. *de fer. Iaſ. in d. l. Dinus n.* 2. vbi *apoſtill. ad gloſ.* in verb. *Militarem ſylua nuptial. lib.* 5. *tit. quomodo indicandum n.* 52. vbi plura. Item ad finem iuſtitiæ adminiſtrandæ quis ſtudet, vt in *proem. decretal.* nam
14 ideò lex proditur, vt appetitus noxius ſub regula limitetur, Item in ſtudio homo efficitur contemplatiuus, & ſubtrahitur à prauis cogitationibus, & euitatur otium, & cauſatiuè peccatum, vndè illud *Diu. Hieron. Ama ſcientiam ſcripturarum, et carnis vitia non amabis*, q̃ eſt tranſlatum in *cap. nunquam de conſecr. diſt.* 5. Nec valet arguere ſecundùm *Abb.* ibi ex prohibitione facta per Pontificem in diebus feſtiuis ne fiant artes ſeruiles, neq; mercari, nec litigare liceat, nam ſatis diuerſa vrget ratio, ex qua ad ſtudium inferri, nullatenus poteſt, In litibus etenim, &
15 in mercato, tenditur principaliter ad lucrum, & ad decipiendum proximum, omnes namque artifices, vt plurimum ſunt mendaces, & fraudes maximas committunt in artifi-

cio

cio, *cap. eijciẽs* 88.*diſt. & cap. quoniam nõ cognoui*, Vndè tempore pænitentiæ conſulitur, vt abſtineant à ne-
16 gotiando, quia difficile eſt inter ementis, & vendentis commercium non interuenire peccatum, *cap. qualitas de pæniten. diſt.* 5. Sic in litigio,
17 magna contentio, & odium oritur inter partes, & ſi cogerentur intendere ad litigandum, dimitterentur diuina, & ſæpè committerent mendacia, & fraudes, ſicuti eſt in iurando, *cap. Etſi Chriſtus de iureiur.* Quæ omnia ceſſant ex ſtudio licito, & ordinato ad bonum finem, imò ex eo cauſatiuè oritur bonum, quia abſtrahitur à terrenis, & totum oppoſitum contingit ex alijs.
18 Quare aduertit *Abb.* nulla lege, nullo iure ſtudium Clericis tali tempore prohiberi, imò ſuaderi, vt in *cap. nunquam de cõſecrat. diſt.* 15. ſub-
19 dens maximè iuuenibus ſtudium eſſe ſuadendum, nam relicto ſtudio, & alijs voluptatibus, & illecebris intendunt, vndè ſi ſtudent ad finem
20 lucri, tamen illud eſt minus peccatum, quàm vagari, & ſtudentes à multis prauis actibus, & cogitationibus ſubtrahuntur, *cap. ſi quod verius* 33. *q.* 2. *& cap. duo mala* 13. *diſt.* vndè *Horat. Lut. in tractat. de priuileg. ſcholar. priuil.* 10. & alij, quos refert, & ſequitur *Marq. tract. de Iudæ. ſub n.* 1. quorum memoriam habuit *Scacc. loc. cit. n.* 121. verſ. *Exemplifica*, in-
21 quiunt eſſe licitum ſcholaribus ſtudere in diebus feſtiuis, melius tamen foret ſi intenderint rebus diuinis, nam melius moliuntur opus, quod eſt contra quoſdam ſcholares,
22 qui ſecundùm *Abb.* vbi *ſupra*, vadũt ad Eccleſias, potius vt videant Dominas, quàm Dominum, idq; procedere etiam in Doctoribus, tradit *Scacc. loc. allegat. n.* 122. verſ. *Sed quid dicendum*, conſulens poſt *Iaſ. in d. l. Diuus*, quod talis Doctor in recom-
23 penſationem faciat aliquam eleemoſynam, & de *ſtatuto Marchiæ lib.* 6. *cap.* 23. præſtat fidem idem *Scacc. n.* 124.
24 Nec dubitari poteſt ex ſcientia ſic acquiſita illuminari poſteà mundum, & multa bona prouenire, vt in *Auth. Habita, C. ne filius pro patre, cap. ſuper ſpeculo de Magiſt. Bonus de Curtili de nobil. par.* 3. *n.* 65. *Bal. in d. Auth. Habita n.* 63. vbi *Rebuff.* in verbis *Quorum ſcientia*, *&c. Mandoſ. reg. Cancellar.* 16. *de diction. numer. q.* 15. alijq; recenſiti per *Reg. Valenz. conſ.* 34. *n.* 47. verſ. *Nam literatorum doctrina.*

Quam ſententiam vti veriorem quamplures ſectati ſunt, nempè *Gloſ. & Fulgoſ.* ibiq; ferè omnes in *l.* 2. *C. de fer.* ratione publicę vtilitatis, quę exindè prouenit, quia ex ſtudio ſemper augetur ſcientia, & ſic con-
25 cludunt, quod ſcholares, & Doctores poſſunt ſtudere diebus feſtiuis ſine peccato, *Azo in Summ. C. de fer. Ang. & Alex. in l. pen. ff. eod. tit. Barbat. in Addit. ad Abb. in d. cap.* 1. verſ. *Nec ſcholari*, vbi pluribus argumẽtis comprobat eiuſmodi opinionem, inquiens pro pace, & neceſſitate,
26 poteſt quiſpiam laborare, & ſe exercere diebus Dominicis, vt in *cap. licet de fer.* vndè ſequitur, quod idem erit pro ſcientia adipiſcenda, quia
27 eſſe doctum tendit ad publicum bonum, & ad honorem Dei, quare multò fortius quis poterit in diebus prędictis ſtudere.
28 Ruſus: ſi diebus ſollemnibus licitum eſt emancipare filios, manumittere ſeruos, paciſci, & tranſigere, ad *tex. in l. dies feſtos, C. de fer.* ſicuti pleno calamo ſcripſimus hoc *eod. opere cap.* 46. *per tot.* eò magis poterit addiſcere, & iterùm affirmat *Abb. in cap. licet n.* 2. *eod. tit.* inquiens in diebus feſtiuis non eſſe inhibitum ſtu-
29 dere, quia ſtudium tendit ad illuminationem ingenij, quem ſenſum habuit *Nicol. de Neap in d. Auth. Habita in princ. Alber. de Roſ. in l.* 2. *C. de fer. Aluar. in prælud. feudor.* Barbat. in

rubr.

rubr. de fer. quem Dominum ſuum
appellat; Quo ſpectant trita bro-
cardica: Quod modicum tempus
30 modicum ſit ſtudium, *cap.1.diſt.68.*
gloſ. in cap.cum ex literis extr.de reſtit.
in integr.l.7.C.de proxim.ſacror.Scri-
31 *nior. lib.* 12. Nulluſque fiat repentè
ſummus *cap.Charitas de pænitent. diſt.*
2. Idcircò omni tempore ſtudere
præſtat, inſignis Siculus *Antonius Cor-*
ſetus in repertor. ad Abbat. in verb.
Studere, vbi communem eſſe con-
cluſionem tradit, quod licitum ſit
in diebus feſtiuis ſtudere, & legere,
dummodò ceſſet lucri ſpes, & dum-
modò vacet debitis horis diuinis, &
officijs, eundo ad Eccleſiam, ibique
32 ex *Imol.in d.cap.1.de fer.* tenet, quod
ſi ſcholari non ſufficit videre lectio-
nes ſibi lectas in hebdomada, quòd
tunc neceſſitas eſt, quod illas videat
diebus Dominicis, quod dictum
Imolæ ſibi placere inquit *Corſet.* ibi,
quia res nõ patitur dilationem, quia
33 hominum memoria labilis eſt, ſe-
cundum *gloſ.in l. peregrè, ff. de acquir.*
poſſeſſ. & in cap. cum adeo de reſcr. &
cap.porrecta de cõfirm. vtil. vel inutil.
& in cap. illud de cleric. excomm.min.
& facit *tex. in l.* 2. ibi, *Omnium ha-*
bere memoriam diuinum potius eſt, quã
humanum,C.de veter.iur.enucl.& Cap.
præterea 22. diſt. eiſq; addo *Montalu.*
ad ll. for.lib.2.tit.5.de las ferias, verſ.
Et circa hãc materiam, vbi ſummatim
Abbatis opinionem amplectitur, *Scri-*
bentes in d.cap. omnes dies el 1.de ferijs,
verb. *Neq; placitum,* quem *tex.* exor-
nans *D. Barboſ. Epiſcop. in Collectan.*
Doctor.lib.3.decretal.tom.1.tit.9. verb.
Neq; placitum n. 6. inquiens ex *Azor.*
Inſtitut. moral. cap. 27. quæſt. 11. li-
34 cere in die feſto Aduocatum con-
ſulere, apud Iudicem totam cauſam
referre, vt ea probè cognita, ſenten-
tiam poſteà commodius ferat.

Nec prædictis faceſſit negotium,
quod ex ſtudio lucrum quis conſe-
quitur, nam id in conſequentiam
35 venit, non principaliter ideòq; non
eſt attendendum, ad *tex. in l. ſi quis*
nec cauſam, ff. ſi cert. pet.
36 Præterquãq; in materia cõſiliorum
probatorũ ab Aduocatis, ſiue orete-
nus, ſiue in ſcriptis, & potiſſimum
ſi typis ea tradiderint, licitè ex ijs
(dummodò iuſta fuerint) mercedem
recipere poſſunt, ad *tex. in cap. nõ licet*
11. q. 3. Cagnol. in l. 2. n. 579 ff. de
regu. iur. & ex Fuſco, Viu. & alijs cõ-
probat *Dom. Thor. in compend. deci-*
ſion. Regn. tom. 1. verb. *Suſpictio pro-*
poſita aduerſus Iudicem, qui libros com-
poſuerat, quem adducit, & ſequitur
Io.Bapt. Larr.allegation.fiſcal.lib.2. al-
leg.118. n.21. verſ. *Rurſus,* & dignus
37 eſt mercenarius mercede ſua, ſecũ-
dùm *Matth.cap. 6.* tranſlatum in *cap.*
quicumq; ſuffragio 12.q.2.& Diu.Paul.
ad Corinth. cap. 2. Mercedem ſuam
quiſq; accipiat ſecundùm ſuum la-
borem, ad quod plura *Ego* congeſſi
in *2. diſceptat.forenſ.cap.5.n.3.& duob.*
ſeqq.
38 Ex quibus nitidior mea emergit
excuſatio, nam in Supremis hiſce
Regni Tribunalibus, tot videre pro-
ceſſuum folia, nouos in dies excita-
tos diſpungere iuris articulos, eoſq;
ad cauſã congruè adaptare, in facto
notas excerpere, allegationes iuris
indè prodere, domi informationes
facere, in ipſis Tribunalium ſubſel-
lijs cauſas dicere, vix ocium præbẽt
ad vitæ neceſſaria ſubminiſtrãdum,
& (Teſtor Ego Deum viuum) quod
vt Clientibus meam præſtarem ope-
39 ram, noctes plures duxi inſomnes
& dies vigiles, benè fateor, quod ſi
quando aliquid ocij datũ mihi fuit,
totum me conuerti ad aliquid pa-
randum poſteris, nè talentum à Do-
mino mihi traditum cum ſeruo ne-
quam abſcondiſſe videar, ſatiùſque
exiſtimaui ſtudio etiam in diebus
40 feſtiuis incumbere, quàm ludo, alijſ-
que animi hilaritatibus vacare, quas
ſemper vitaui, & à meo naturali alie-
nas exiſtimaui, ingenijq; mei mo-
numenta vſque modo plura palàm
feci,

Digitized by Google

feci, non ſine ingenti labore, & ſudore, tùm hybernalibus noctibus, cùm canicularibus diebus (Summi
41 opificis ope, & auxilio intercedente)Non extimui inuidos,& Antagoniſtas, nec adeò in prætios eos habui, vt à meorum operum editione abſtinuerim, & ſi ſummum propoſiti finem (vt lectoribus aliqua ex parte ſuccurrerem) aſſecutus non fuerim,tamen ſolatium mihi eſt bona mente ad arenam deſcendiſſe, ociumq; malorum omnium radicē, atq; parentem,expuliſſe, qui enim ſtudent à multis prauis actibus,& cogitationibus ſubtrahuntur, ſicuti poſt alios ponderat *Scacc.loc.cit. n.* 121. *in fin.* ſatis enim mihi conſcius
42 ſum nullam tàm tenuem eſſe ſcriptionem, quæ non aliquam referat
43 laudem ; ac Scriptores omni æuo à Principibus in honore habitos eſſe, ingentemq; curam adhibitam eorū ingenia fouere, ac alere, digniſque adaugere præmijs, licèt aduerſus eos, eorumq; opera,Inuidi alienarū laudum conuitia dixerint, vel ſaltim muſſitauerint;vndè meritò lau-
44 data extitit pulchra *Sigiſmundi Imperatoris* digna vox:*Ego illos amo,quos natura alijs anteſtari voluit*; hinc refertur de *Gratiano de Conſtantino patre*, quando doctis viris præmia, & honores conferebat, ſolitum dicere, *Solui quod debui, & adhùc debeo, quod ſolui.*
45 Cùmq; deterritus non ſemel *Ego*, nè illos incurrerem ſcopulos, quos perpauci Scriptores euadunt,recogitauerim remorari è typis libros meos exprimere, aliudq; in tempus differre,incidi in pulchra verba *Caroli Scribani* diſertiſſimi Authoris in *tractat.de inſtit. Politic.Chriſtian.lib.*1. *cap.*26. vbi plura eleganti ſtylo congerit in laudem, & vtilitatem Scriptorum,ſed in *cap.* 14. *in fin.* adeò perbellè loquitur, vt omnium Scriptorum oculis verba illa patefieri neceſſum putauerit *Dom. Io. Bapt. Larr. allegat. fiſcal. lib.* 2. *alleg.* 118. *n.* 23. verſ. *Denique circa med.* & *Antonius Bulleus in Epiſtol.ad Chriſtophor. Cruſium in tractat. de indic.par.*1. *pag. mihi* 15. aureiſq; inſcribenda literis
46 in albo perpetuò manſura dixerim *Ego*, & ſunt eiuſmodi. *De fructu, & ſperata è ſcriptionibus opinione, quid dicā? Incerta hæc,nec tamē idcircò animus deponendus, firmandus magis, & generoſo auſu accendendus, nihil ſperare poſſit ignarus calamus, audacia ſæpè pro eruditione eſt, & vouiſſe etiam in magnis, magnum eſt.* Reſpondet *optatis euentus? Benè eſt; non reſpondet. Conatus ſemper in laude fuit; neq; enim tàm tenuis ſcriptio, quæ non aliquam referat laudem. Non places omnibus? Ne Deus quidem; diſplicet multis factum maximis viris. Places paucis? maximum laboris, ſpeiq; ſuæ factum retulit, ſi vel vno prudenti,doctoq; placuit; ſatis enim magnum theatrum doctus docto,prudens prudenti eſt. Non places Patriæ? placebit exteris, & latiùs nomen diffundet. Non places ſuis? placebit alienis, & mirari diſcent, quos domeſtici negligunt. Non places ætati ſuæ? placebit ſecuturæ. Patitur obtrectatores?Nullam magnum factum ſine criminatione fuit,mutuò innectuntur virtus, & æmulatio, eruditio, & obtrectatio, nec metue, creſcunt laudanda aduerſis, & clarior ſcriptio eſt, quæ æmulum patitur, Inuidia virtutis Sol eſt,iaceret hæc ſine illa denſa obtenebrata nocte: in lucem illa æmula protrudit. Non viuerent quorumdam ſcripta, ſi inuida manus, & lingua defuiſſent, vitam inuidia dedit. Aliorum etiam non viuerent, ſi perſecutor non fuiſſet, fuit, vixerunt. Quid. Quod ab ignibus non vni vita, & à tortoris manu nemo legiſſet, ni tortor acceſſiſſet, deſiderium carnifex prouocauit, ſitim etiam, & famem. Iam quoties perſecutor gladius ſæuit, non vita vixerunt meliore? Non deponas ergo Scriptor animum;neq;obijciat metu. Quid ſi nulli placeat?Placeat ſibi vel hoc ſolo beatus, quod horas bonas expleuerit benè, forſan malè expleturus*

turus, ſi ſcriptio defuiſſet. Et ſanè hac vna plurimorum ſcelerum occaſionem præciſam negare nemo poteſt, hac enim vna vitijs depulſis, virtutes ſuccreſcere ſciunt omnes. Diſpliceat ergo licèt liber, ſat digna labori merces, vt virtus ſibi, ſic ſcriptio auctori ſuo eſt, vt vel ſola otij, quod criminum propè omnium mater eſſe conſueuit, fuga ſat ampliter Scriptorem ſuum remuneretur. Hæc doctè, & eleganter *Scribanius*.

Nolui tñ ſilentio præterire doctũ quẽdam virum, Supremũ nunc agẽtem Magiſtratum, Dominum meum præcipuum, cum quo contigit mihi de eiuſmodi quæſito verba facere, ſatis lepidè dixiſſe, hac ætate Cauſidicos, adeò à laboribus ſe ſubtrahere, vt de eiuſmodi crimine nimis ſtudendi pauci facti ſint Rei, adeòquod
47 potius adhortari ad ſtudiũ, & labores plurimos aſſumẽdos, neceſsè ſit, quã perpaucos impẽsè labori, & ſtudijs addictos, ſcrupuloſè obiurgare.

SVMMARIVM.

1 Vthor *tenet opinionem, quod compromiſſum in Regno fieri debeat vigore* Prag. Odia litium ſub tit. de Arbitr. *quando agitur ad ſolutionem dotis vigore Capitulorum matrimonialium ſubſcriptorum tantùm à Partibus, ſtipulatione non vallatorum.*

2 *Compromiſſa in Regno vigore* prag. Odia litium ſub tit. de Arbitr. *quã ob cauſam introducta fuerint?*

3 *Lites execrantis verecunda cogitatio, vituperanda non eſt.*

4 Prag. Odia litium ſub tit. de comprom. *fuit edita ad pacem, & quietem inter ſubditos coalendam.*

5 *Compromiſſum in Regno dicitur fauorabile, non odioſum.*

6 *Compromiſſa in Regno, quibus in caſibus non habeant locum.*

7 *Dotis cauſa non excipitur per* Prag. Odia litium, ſub tit. de Arbitr.

8 *Caſus omiſſus à ſtatuto, debet haberi pro omiſſo.*

9 *Exceptio firmat regulam in caſibus nõ exceptis.*

10 *Lex vbi non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus.*

11 Prag. Odia litium, ſub tit. de Arbitr. *in caſibus exceptuatis, loquitur per verba negatiua, quæ quid operētur, remiſſiuè.*

12 *Statuta ſunt ſtricti iuris, & non recipiunt extenſionem.*

13 *Dotis cauſa nõ dicitur in puncto iuris priuilegiata, niſi ſpecificum appareat priuilegium.*

14 *Lex quan umcumq; generalis non comprahendit cauſam dotis, niſi de ea ſpecialis fieret mentio, & quomodo procedat.*

15 *Priuilegium generale nõ aufert priuilegium peculiare doti conceſſum, niſi de eo ſpecifica fieret mentio.*

16 *Capitula matrimonialia nõ ſtipulata, inſtrumentorum vicem non habent.*

17 *Inſtrumenta non excludunt compromiſſum, niſi quando eſſent liquida, attenta* prag. Regn. Odia litium, ſub tit. de Arbitr.

18 *Inſtrumẽtum liquidum de per ſe, quodnam dicitur de iure communi.*

19 *Inſtrumentum liquidum dicitur, quod eſt purum ſine conditione.*

20 *Inſtrumenta, quæ requirunt probationes extrinſecas, minimè liquida dicuntur.*

21 *Inſtrumentum dotale, cuius vigore dotis reſtitutio petitur, non dicitur liquidam.*

22 *Dotis reſtitutio quando petitur, Iudicium debet eſſe ordinarium, nõ autem exequutiuum.*

In-

23 *Inſtrumenta liquida de iure Regni, ea dicuntur, quæ ex omni parte liquida ſunt, ità vt poſſint præſentari via ritus Magnæ Curiæ Vicariæ 166. ſecundùm computationem* Carauitæ.

24 *Statutum præbens exequutionem inſtrumentis, intelligitur de liquidis.*

25 *Inſtrumentum dotis non dicitur liquidum de per ſe, quia probandum eſt matrimonium.*

26 *Deciſio Sac. Conſil. in cauſâ Marchioniſſæ Caſalis noui cũ D. Paulo Ruffo eius genero, qualiter proceſſerit.*

ARGVMENTVM.

Compromiſſa, municipali iure in Regno per *Pragmaticam* incip. *Odia litium ſub tit. de Arbitr.* introducta fuiſſe ad pacem, & concordiam inter ſubditos coalendam, & conſeruandam, ideòq; fauorem continere, non odium, & proindè amplianda potius, quàm reſtringenda fore, ex pluribus *Author* inſinuat; apertèq; commonſtrat peculiares fuiſſe caſus exceptos à Sereniſſimo Rege Ferdinando I. Pragmaticę conditore, in quibus ea locum ſibi vindicare non poteſt, inter quos dotis cauſa minimè reperitur compræhenſa,& ideò ſub regula generali remanere, *Authormet* approbat, & in caſu currenti conſuluiſſe tradit, tùm ex pręcitatis, tùm etiam quia inſtrumenta, quibus dotis reſtitutio petitur, tàm iure communi Romanorum attento, quàm iure Regni, minimè liquida dicuntur, ea etenim probationes requirunt extrinſecas, ſicuti multorum Doctorum opinamentis adductis teſtatum facit, Ac qualiter proceſſerit determinatio Sac. Conſil. edita in cauſa Ill. Marchioniſſæ Caſalis noui, cum D. Paulo Ruffo eius genero, demonſtratur.

OBSERVATIO LXX.

1 AFfirmatiuam opinionem tutatus ſum in caſu diſcuſſo in Sacro Reg. Conſil. vti Aduocatus, & nunc eãdem cõprobo vti Scriptor, nã ſicuti aliàs ſcripſi, compromiſſum per Pragmaticam prædictam fuit à Sereniſſimo Rege Ferdinando de Aragonia inductum inter coniunctos, & affines, vſque ad quartum gradum incluſi-
2 uè, adhoc vt inter eiuſmodi perſonas amicabili quadam compoſitione iurgia determinarentur, ac odia, quæ ex ipſis oriri ſolent, penitùs ex-
3 tirpentur, arceanturque; verecunda etenim cogitatio eius, qui litem execrātur, vituperanda non eſt, *l.* 3. §. *hæc enim, ff. de alienat. Iudic. mu-*

tan. cauſ. fact. Canoniſtæ in cap. 1. *de transac. & in cap. finem litibus de dol. & contum. & in clem. Sæpè de verbor. ſignif.* vndè ad pacem, & quietem
4 inter ſubditos coalēdam, fuiſſe promulgatam præcitatam Pragmaticā tenet *Annibal Troyſ. in commentar. ad illam n.* 1.

5 Hinc *Ego* dicebam, compromiſſū in Regno continere fauorem, non odium, ideòq; ampliandum, non reſtringendum, ad *tex. in cap. odia de regul. iur. in* 6. & dùm Prag. nonnul-
6 los caſus excipit, ibi, *Hoc tamen locum non habeat, vbi eſſent inſtrumenta, ſententiæ, & obligationes liquidæ, nec etiam in cauſis feudalibus, in quibus ſimilis petitio compromiſſi non admitti-*
7 *tur*; & de cauſa dotis verbum non facit, inſinuabam eſſe illam compromittendam, quia vtique ſi Rex Ferdinandus Pragmaticæ conditor voluiſſet illam excipere, dixiſſet, *l. cum Prætor*, vbi *gloſ. ff. de iud.* non dixit, ergo omiſit ad *tex. in l. vnic.* §. *ſin autem*, C. *de caduc. tollen.* & caſus omiſ-
8 ſus à ſtatuto, debet haberi pro omiſſo, *l. commodiſſimè, ff. de liber. præter.* & quod in vno conceditur, in alijs negatur, *l. maritus*, C. *de procur.* & ve-
9 rum eſt dicere, quod exceptio firmat regulam in alijs caſibus, *l. nam quod liquidè* §. *fin. ff. de pen. legat. Auth. de non alienan.* §. *vt autem collat.* 2. Bart. & DD. *in l.* 1. *ff. de regu. iur.* & *in l. in ijs, ff. de legi. Couarr. in cap. Alma mater par.* 1. *relection.* §. 11. *n.* 15. *in princ. de ſenten. excomm. lib.* 6. *Caph. cōſ.* 150. *n.* 16. *tom.* 1. *Rol. à Vall. cōſ.* 79. *n.* 78. *lib.* 3. tùm etiam: quia non debent
10 extendi verba ſtatuti, quia vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus, *l. ſi verè*, §. *de viro*, & ibi *gloſ. ff. ſol. matr. l. de pratio, ff. de publician. l.* 1. §. *generaliter, ff. de lega. præſtan.*

11 Eòq; magis prædicta procedunt, quia in *d. prag. Odia litium*, per verba negatiua excipiuntur caſus nonnulli à compromiſſo, ibi, *Hoc tamen locū nō habeat, vbi eſſent inſtrumēta, ſententiæ, & obligationes liquidæ, nec etiam in cauſis feudalibus, in quibus ſimilis petitio nō admittatur*; vndè debet eſſe firma diſpoſitio in caſibus non exceptuatis, ſicuti in terminis ſtatuti Delphinalis, probat *Frāc. Marc. dec. Delphin.* 911. *n.* 7. & annuit *Paul. Chriſtin. ad ll. municipal. Methlinienſ. art.* 11. *n.* 1. vbi inquit ſtatuta eſſe
12 ſtricti iuris, & non recipere interpretationem, remanet igitur cauſa dotis ſub regula ſtatuti, quod omnes cauſæ compromittantur inter coniunctos modo quo ſupra.

13 Dicebam inſuper: cauſam dotis non eſſe iure communi attento priuilegiatam, vbi in ſpecie priuilegiū non apparet, *l. in fraudem*, §. *fin. ff. de milit. teſta.* quicquid adduci poſſet in contrarium, *ex l. fin.* C. *de iur. dot.* quod lex quantumcumq; generalis
14 non comprehendit cauſam dotis, niſi de ea fiat ſpecialis mentio, vbi hanc concluſionem firmat *Salic.* nam ea ſibi locum vindicat, quando dos erat per prius priuilegiata, & poſteà fit ſtatutum generale, ex quo auferrretur illud priuilegium dotis,
15 tunc etenim ſi de dote non fit mētio ſpecialis, non tollitur priuilegiū illud per prius doti conceſſum, ità punctuatim *Dec. in l. ex teſtamēto vltim. notab.* declarat *Salicetum*, & ſic præfata concluſio adaptari non poteſt ad caſum noſtrum, vbi non apparet priuilegium aliquod doti conceſſum, per quod excipiatur à compromiſſo, nec Pragmatica verbum adhùc minimum de dote profert, cui ſanè placito, nempè quod dos non habeat priuilegium, niſi in ſpecie ſit priuilegiata, tenet *doctiſſ. Praſ. de Frāch. in dec.* 219. *n.* 4. ubi memor extitit *Salic. & Dec.* in locis allegatis, eamq; approbat ſententiā *Troyſ. in d. prag. Odia litium n.* 118. quem videri moneo.

Prætereà ponderabam: compro-
16 miſſi petitioni eſſe annuendum,

quia

quia nullum adeſt inſtrumentum de promiſſione dotis, ſed tantùm tabulæ exhibebantur nuptiales, quas Practici Capitula matrimonialia appellare paſſim conſueuerunt, minimè in ſtipulationem redacta, ſed dumtaxat ſubſcripta, vndè ſcriptura ipſa de dote compromiſſum non excludit, attenta diſpoſitione Prag. *Odia litium*, ibi etenim repulerunt ſtatuentes à compromiſſo inſtrumenta, & ſic ſufficit nobis dicere non adeſſe inſtrumentum adhoc vt compromiſſo aditus pateſiat.

Vltra quod: nequidem inſtrumē-
17 ta excludunt compromiſſum, niſi eſſent liquida, attentis verbis expreſſis *d. Prag. in fin.* qua de re elaborandum nobis eſt, vt inſinuemus, Capitula ipſa matrimonialia, etiamſi inſtrumenti vim habuiſſent, ſiue in publicam formam redacta extitiſſent, nequidem in caſu à Prag. excepto includi poſſe, ad finem occludēdi compromiſſo aditum, tùm iure communi Romanorum attēto, cùm iure Regni, iuxtà rituum Magnæ Curiæ Vicariæ diſpoſitionem.

Et quidem: ſi ius commune attendimus, inſtrumentum liquidum,
18 illud dicitur, quod ſtat de per ſe ſine adminiculo alterius ſcripturæ, ſeu probationis, ità colligitur ex *tex. in l. fin. C. de falſ. cau. adiect. lega.* vbi notat *Bald. in princ. Dec. cōſ. 46. 3. col. vol. 1.* inquiens, inſtrumentum
19 liquidum illud eſſe, quod eſt purum abſque conditione, eapropter inſtrumentum incertum, ſeu conditionale non dicitur liquidum, *Bar. in l. 2. in fin. C. de sē en. quæ ſin. cert. quātit. profer. Bal. in l. 2. in fin. C. de exequut. rei iud. Alex. cōſ. 90. 3. col. verſ. Iſtis ergò 3. vol. & cōſ. 25. 3. col.*
20 *2. vol.* Inſtrumenta verò, quæ requirunt probationes extrinſecas, non ſunt liquida, prout in terminis indiuidualibus caſus noſtri de inſtru-
21 mento dotali, cuius vigore petitur reſtitutio dotis, exemplificat *Bald. in d. l. 2. C. de exequut. rei iud.* nam probari debet matrimonium contra-
22 ctum, & iudicium intentare via ordinaria omnibus actibus præambulis antecedentibus, de quibus in *l. prolatam, C. de ſenten. & interl. omn. Iudic. & in cap. quoniam cōtra,* vbi communiter *Canoniſtæ deprobat.*

23 Si verò Ius Regni inſpicimus; in comperto eſt inſtrumenta liquida ea dici, quæ ex omni parte liquida ſunt, ità vt poſſint præſentari via rit. Magn. Cur. 166. ſecundùm computationem *Carau.* qui id probat in *rit. 167. in 2. limit. n. 4.* eam ſubnectens rationem, quia ſtatutum præbens exequutionem inſtrumentis,
24 intelligitur de liquidis, vt probat *tex. notab. in l. hoc ff. de verb. obl.* quem ad hoc allegat *Bald. in l. cum teſtamēto in fin. C. de manu. teſta. & in l. ſiquidem per illum tex. C. de except. & in l. ſi cauſam,* verſ. *Pone n. 9. C. de exeq. rei iud.* vbi allegat *tex. in l. fin. C. de compēſ. Alex. cōſ. 90 col. 3. vol. 3. cōſ. 25. col. 3. vol. 2.* vndè infert *Bald. in d. l. ſi cau-*
25 *ſam n. 13.* quod ſi vigore inſtrumēti matrimonialis petitur reſtitutio dotis ſoluto matrimonio, tale inſtrumentum vigore iſtius ritus liquidari non poteſt, quia indiget probatione, qualiter factus eſt caſus reſtitutionis per mortem: idemq; ſi petatur à viro dos ſibi promiſſa pro matrimonio contrahendo, quia egeret probatione qualiter matrimonium eſt contractum, vt probat *tex. in l. tali iure, ff. de iur. dot.* & firmat *Bal. in l ab exequutore col. 4. & 5. C. quor. appellat. nō recipian. gloſ.* quā ibi *Alber.* dicit ſingularem in *l. item quia, ff. de pact. in l. 2. §. creditum,* quam ibi ponderat *Iaſ. ff. ſi cert. pet. & Rip. in l. in illa n. 9. ff. de verb. obl.* quibus adductis hanc firmat opinionem *Carau. in d. rit. 167. n. 4. & 5.*

Dùm igitur Pragm. inter plures cauſas non excepit à compromiſſo, niſi inſtrumenta liquida (vti modò probauimus) & Capitula matrimonialia,

nialia, non habent vim inſtrumenmenti, & quatenus in publicam formam extarent redacta, non ſunt liquida, quia extrinſecis egent probationibus, & adminiculis, negari vtiq; minimè poterit quin cauſa ipſorum vigore intentata, ſit omninò compromittenda, non etenim quælibet cauſa inſtrumentaria fuit à Pragmatica excepta, ſed quæ ſit liquida. Cogitent modò Peritiores.

26 Et ne quiſpiam aduerſus prædicta allegare fortaſsè valeat determinationem in contrarium factam per Sac. Reg. Conſ. ſub die 27. Menſis Martij 1649. quo fuit confirmatum decretum interpoſitum domi per eximium virum doctrina, & integritate conſpicuum D. Gaſparem de Soto die 18. eiuſdem menſis, & anni de negãs compromiſſum Ill. Marchioniſſæ Caſalis noui, cuius partes *Ego* tuebar in cauſa, quam habet cũ D. Paulo Ruffo eius genero, aduertendum cenſui decretum prædictũ eo ſub fundamento proceſſiſſe, quia Marchioniſſa prouocauerat prius ad iudicium contra generum, intentando in officioſitatem dotis, ideòq; declarari petierat per Sac. Conſil. non teneri ad ſolutionem quantitatis in tabulis nuptialibus promiſſæ, niſi quatenus vires patrimonij eius mortui viri ſufficerent, vnde quia præuenit in agendo, & Sac. Conſil. adijt, viſum fuit Dominis de Sacro Conſilio petito compromiſſo pro parte Marchioniſſæ non annuere, nec in contrarium eorum, quæ Nos exarauimus ad diſcuſſionem articuli in themate propoſiti, defendentes iura D. Pauli quidquam adducere valuerunt, & poterit curioſus Lector ſatisfacere ſuæ curioſitati, ſi proceſſum cauſæ conſuluerit penès *Actor. Magiſtr. Vincentium Borrellum.*

SVMMARIVM.

1 CReditor, *idemq; emptor an valeat ſimulatam, & imaginariam allegare venditionem in terminis* tex. in l. Et qui ſub imagine 10. C. de diſtract. pignor.

2 Author *palàm facit ſe plurimum debere ob plura ab eo recepta beneficia,* Dom. *Conſiliario Franciſco Antonio Muſcettula.*

3 Bartolus *dicitur communis Præceptor, præ manibus ſemper habendus.*

4 *Hæres an poſſit audiri, allegando turpitudinem defuncti.*

5 *Alienatio ſimulata, & imaginaria poteſt allegari ab ipſomet alienante.*

6 *Fictitia, & imaginaria venditio, non eſt venditio.*

7 *Alienatio facta in fraudem alicuius, allegari non poteſt ab eo, qui fraudem commiſit, vel ab hærede ipſius.*

8 Contrahens, *eiuſq; hæres poteſt dicere contractum ſimulatum, & apparitiuum.*

9 *Simulationis, & fraudis diuerſa ratio, quæ nam ſit, an poſſit allegari à contrahétibus, eorumq; heredibus.*

10 *Simulatio efficit, vt abſit mẽs, & conſenſus contrahentium à contractu.*

11 *Subſtantia contractus, ſtat in conſenſu.*

12 *Contractus ſimulatus, dicitur actus depictus, qui extrinſecus apparet aliquid, intrinſecùs verò non habet ſubſtantiam.*

13 *Contractus ſimulatus eſt tãquam corpus ſine ſpiritu.*

14 Tex. in l. Et qui ſub Imagine, C. de diſtract. pignor. *procedit in quolibet pignore, data cauſa ſimulationis.*

15 *Lex vbi non diſtinguit, nec Nos diſtinguere debemus.*

19 *Cauſa ſimulationis operatur, vt contractus ipſe ſimulatus redargui poſſit* ab

ab ipſomet contrahente.

17 *Conſenſus deficientia operatur idem in pignore iudiciali, quàm in pignore conuentionali.*

18 *Iudex dùm vendit, cenſetur venditio facta ab ipſo debitore.*

19 *Origo attenditur in contractibus.*

20 Author *diſſentit ab opinione tenentium, quòd* tex. in d. l. Et qui ſub imagine, *procedit tantùm in pignore conuentionali, non autem in pignore iudiciali.*

21 Rota Rom. *apud* Dom. Coccin. dec. 109. n. 12. in fin. & n. 13. *ſuſtinens in pignore iudiciali procedere* tex. in l. 2. C. ſi in cauſ. iudic. *non autem* tex. in l. Et qui ſub imagine, C. de diſtract. pignor. *non approbatur ab* Authore.

22 *Erubeſcimus ſine lege loqui.*

23 Tex. in l. 2. C. ſi cauſ. iudicat. *enucleatur.*

24 *Ex diuerſis, non bona ſit illatio.*

25 Author *pollicetur, propediem tertium diſceptationum forenſium volumen edere.*

26 *Fraus ſi interuenit in actu, in quo adeſt dolus admixtus, oportet agere reuocatoria.*

27 *Allegans turpitudinem ſuam, non eſt audiendus.*

ARGVMENTVM.

Creditor, idemq; Emptor, an valeat ſimulatam, & imaginariam allegare vẽditionem, ſicuti, & debitor, in terminis *tex. in l. Et qui ſub imagine* 10. *C. de diſtract. pignor.* Curioſa herclè indagatio, in qua *Author* Aientium, & Negantium diſpunctis placitis, diſtinctionis quodam fœdere *Bartolum* inſectatus *in l. filios, C. de his, quæ in fraud. creditor.* temperandam fore antinomiam cẽſuit, Aut etenim quiſpiam aſſerit alienationem non eſſe veram, ſed fictitiam, & imaginariam, & hoc poſſit optimè allegari ab ipſomet, qui alienauit, ea ſanè ratione, quia fictitia, & imaginaria venditio, venditionis nomen, nec ſubſtantiã obtineat; Aut verò dicit quis alienationem eſſe veram, ſed in fraudem alterius factam, & eo in caſu ipſe qui fecit, eiuſque hæres neutiquam allegare poſſe; Cuius diſtinctionis munimine, *Author* inſinuat *tex. in d. l. Et qui ſub imagine,* in omni pignore locum ſibi vindicare, tàm in conuentionali, quàm in Iudiciario, exploſa eorum ſententia, qui ſuſtinuerunt; procedere textualem illam diſpoſitionem in pignore tantùm conuentionali, eodemq; impulſu recedit *Author* ab allegatis, & adductis in materia per *Dom. Coccin. Rotæ Romanæ Auditorem* in eius *recollecta deciſ.* 109. *n.* 12. *in fin. & ſeq.* quo loci intellectum adhibet ad *tex. in l. 2. C. ſi in cauſ. iudicat.*

Non-

Nonnullaq; alia recenſentur de effectu ſimulationis intercedentis in cõtractibus, qualiſq; ille reputetur, non aſpernenda.

OBSERVATIO LXXI.

1 ET primo ſanè obtu-
tu, videbatur di-
cendum negatiuè,
quod ſcil. creditor,
idemq; emptor nõ
poſſit arguere ſi-
mulatam, & imagi-
nariam venditionem, ſicuti, & debi-
tor, ex verbis claris *d. l. Et qui* in
tertio caſu ibi, *Si igitur poteris eui-
dentibus probationibus monſtrare, cre-
ditorem per ſuppoſitam imaginarii em-
ptoris perſonam, ſemper poſſeſſionem te-
nuiſſe, nec vendita bona fide prædia,
poſtea ſinceriter comparaſſe, potes oblata
pecunia cum vſuris ad reſtitutionem
creditorem compellere.* Ex quibus ſe-
cernitur facultatem allegandi ven-
ditionem ſimulatam, debitori com-
petere, non autem emptori, & cre-
ditori.

Qua in re, dùm Conſultorum
ſenſum inueſtigare tentauerim, ad
2 euadendum eiuſmodi motiuum ex-
citatum in cauſa Dom. mei Conſi-
liarij Franciſci Antonij Muſcettula,
cui grates referre non valeo ob in-
numera erga me plurium annorum
interſtitio collata beneficia, nullis
mihi aſſiſtentibus meritis, commu-
nem adiui Præceptorem præ ma-
nibus ſemper habendum, *Bartolum*
3 ſcil. qui in *l. filios, C. de reuocan. his quæ
in frau. creditor.* vbi magiſtraliter mo-
4 re ſuo proponens, An poſſit hæres
audiri, allegando turpitudinem de-
functi, diſtinctionis temperamento
rem enucleat; Aut quis dicit aliena-
5 tionem non eſſe veram, ſed fictitiã,
& imaginariam, & iſtud poteſt op-
timè allegari ab ipſomet, qui alie-
nauit, eam expendens rationem,
6 quia fictitia, & imaginaria venditio,
non eſt venditio, adducens duo iura
in *l. emptor, ff. de aqua pluu. arcen. &
in l. imaginaria, ff. de regu. iur.* Aut
verò quis confitetur alienationem
eſſe veram, ſed factam in fraudem
7 alterius, & tunc ipſe qui fecit, vel
hæres eius, hoc allegare non poteſt,
& ità rẽ determinat *Bart.* nec aliud
dicit, Eſt verum, quod idemet *Bart.
in conſ.* 65. *n.* 3. verſ. *Circa primum,*
8 tradit, indubium eſſe, quòd tam cõ-
trahens, quàm hęres poteſt dicere
contractum ſimulatum, & appari-
tiuum, adducens præter iura prædi-
cta, in *d. l. emptor, & l. imaginaria,
tex. in d. l. Et qui ſub imagine,* eoq; lau-
dato, pluribus alijs conglomeratis,
arridet *Proſper Farin. de falſit. & ſimu-
lat. q.* 161. *par.* 2. *n.* 61. *& ſeq.* verſ.
*Verum, Card. Mantic. de tacit. & am-
big. conuent. lib.* 13. *tit.* 36. *n.* 11. verſ.
Sed aduertendum.

Mihi verò cogitanti, quæ potuit
eſſe ratio diuerſitatis in vno, & alte-
9 ro caſu ſimulationis, & fraudis, ea
ſeſe obtulit, quam edocuit Me *Dom.
Reg. Rou. in dec.* 3. *n.* 17. vbi tradit,
10 quod ſi in contractu adeſt ſimula-
tio, tunc abeſt mens, & conſenſus
contrahẽtium ab ipſo contractu, &
ſic deficit ſubſtantia contractus, quæ
11 ſtat in conſenſu, ſecundùm *Bald.*
placitum (quod aureum pręconizat
Dom. Rou. ibi) *l. ſi ex cautione* 1. *quæſt.
C. de non numer. pecu.* & *Bald.* inhæ-
ret *Rimin. iun. conſ.* 196. *n.* 54. *in fin.
& n. ſeq.* 2. *vol. Seſſ. dec. Aragon.* 109.
vbi plura, facit doctrina *Bart. in l. poſt
contractum, ff. de donat.* inquiens ta-
lem actum deficere in ſubſtantiali-
12 bus, tanquam actus depictus, qui

ex-

extrinſecùs apparet aliquid, intrin-
ſecùs verò non habet ſubſtantiam,
& alludit *Bald. in l. Ab Anaſtaſio in* 4.
notab. C. mandat. vndè idem *Bald. in l.*
13 1. *C. plus valer. quod agit.* tradit, con-
tractum ſimulatum eſſe tanquam
corpus ſine ſpiritu, adeò quod non
poſſit dici contractus, nec inſtru-
mentum ſuper eo initum, dici po-
teſt inſtrumentum.

14 Nec hęſitandi ad aditus patet,
quod *tex. in d. l. Et qui ſub imagine*, lo-
cum ſibi vēdicet in quolibet pigno-
re, data cauſa ſimulationis, nam *tex.*
15 dùm non diſtinguit, nec Nos diſtin-
guere debemus, *l. de pretio, ff. de publi-
cian. cum concord.*

16 Cauſa etenim ſimulationis effi-
cit, vt poſſit contractus redargui ab
ipſomet contrahente, ſecundùm
Bartoli placitum in *d. l. filios*, alijſque
in iuribus modò allegatis, eò quòd
iuxtà tradita per *Bart. Bald. & Reg.
Rou.* abeſt conſenſus à contractu, &
17 ſic deficit ſubſtantia ipſius, quę ſa-
nè deficientia conſenſus operatur
eundem effectum etiam in pignore
Iudiciali; nam dùm Iudex vendit,
18 cenſetur venditio facta ab ipſo de-
bitore, ad *tex. in l. ob cauſam, C. de
euict.* Nec ex eo, quod pignus in iu-
dicio deducitur, amittit naturam
pignoris conuentionalis, quia in
19 contractibus attenditur origo, &
principium *l. qui id quod, ff. de donat.
cum concordan.*

20 Quò fit: vt minus vera conuinca-
tur opinio illorum, qui aſſerunt *tex.
in d. l. Et qui ſub imagine*, procedere
21 in pignore conuentionali, non au-
tem in pignore iudiciali, inter quos
Coccin. dec. Rot. Rom. 109. *n.* 12. *in fin. &
n.* 13. vbi tenet in iudiciali pignore
procedere *tex. in l. 2. C. ſi in cauſ. iudi-
cat.*

22 Nam præterquamquod: nihil al-
legat, & erubeſcimus ſine lege loqui,
l. illam, C. de collat. & in *Auth. de trien.
& ſemiſſe, §. erubeſcimus*, toto Cælo
diſtat diſpoſitio, *tex. in d. l. 2. C. ſi in
cauſ. iudic.* ab eo, ad quod adducitur.
23 Nam *tex.* prædictus nihil aliud diſ-
ponit, quàm quod pignus prætoriū
vendi debet cum Iudicis authorita-
te, non autem cum authoritate cre-
ditoris in pignoris poſſeſſionem
miſſi, ex qua textuali diſpoſitione
non poteſt inferri, quod *tex. in d. l.
Et qui ſub imagine*, non habet locum
in pignore conuentionali, nam res
24 ſatis diuerſa eſt, & ex diuerſis non
bona fit illatio *ad vulgaria:* Hæc pō-
deraui in cauſa Domini mei Conſi-
liarij Franciſci Antonij Muſcettu-
la, & Dominæ Antoniæ Mariæ Mi-
rollæ Coniugum. cum poſſeſſoribus
Domorum illorum de Iuſtinianis,
quæ adhùc pendet indeciſa, ad mo-
tiuum nobis factum de *tex. in d. l. Et*
25 *qui ſub imagine*, Reſponſa verò, quę
pleniori calamo in cauſa prædicta
exaraui, habebit meus Lector in
3. *diſceptation. forenſ. volum.* propè
diem (ſi Deus annuat) imprimen-
do.

26 At quando fraus dumtaxat in-
teruenit in actu, in quo adeſt dolus
admixtus, tunc oportet agere reuo-
catoria, & in hac actione allegatur
27 dolus, & ſic turpitudo eius, qui cō-
miſit fraudem, quam abhorret *Con-
ſult. in l. Nam alias, ff. de iureiur.* & vi-
detur (licèt ſuboſcurè) inſinuare
Dom. Rou. ibi.

SVMMARIVM.

1 *Maritus; an poſſit reuocare alienationem fundi dotalis, ſicuti, & ipſa vxor, & facto ſuo contrauenire.*

2 Author *ſuſtinet opinionem, quod poſſit maritus reuocare alienationem fundi dotalis, ſicuti, & ipſa vxor, factoq; ſuo contrauenire.*

3 Gloſa in l. vnic. §. cum lex, C. de reiuxor. action. *enucleatur.*

4 *Fundi dotalis alienatio eſt omninò nulla, cùm habeat legis prohibitionem, & reſiſtentiam.*

5 *Actus à lege improbatus, quãdo ab homine vult annullari, non fit eiuſmodi annullatio à contrahente, vti ab ipſo, ſed tanquam à lege improbatus, & annullatus.*

6 *Mulier, eiuſq; vir, non tenentur de euictione in caſu alienationis fundi dotalis, neque ad pretij reſtitutionem.*

7 Iacob. Menoch. conſ. 559. n. 1. *verſ.* Et illud primum, & n. 5. *extollitur ab* Authore *in caſu propoſito, quod mulier, eiuſq; vir, non tenentur de euictione, neque ad pretij reſtitutionem, ex cauſa alienationis fundi dotalis.*

8 *Scientia, vel ignorantia emptoris fundi, & rei dotalis, an ſit in conſideratione, ad finem, vt teneantur, vel nè mulier, & maritus de euictione erga emptorem fundi dotalis, vel ad pretij reſtitutionem.*

ARGVMENTVM.

Fundi dotalis alienatio, adeò vetita fuit peculiaribus Conſultorum placitis in iuris corpore inſertis, vt nedùm nullitatis vitio eam maculatam cenſuerint, verùm etiam facultatem ipſimet mulieri alienanti tribuerint, de nullitate eam redarguendi, etiamſi ab ipſa alienationis contractus, ſiue rei diſtractus initus fuerit, ſicq; ipſimet alienanti, & contrahenti licitum fecerunt facto proprio contrauenire; quodq; magis eſt, eandem penè facultatem etiamnùm viro cum ipſa muliere alienanti elargiti fuerunt, eiſque innixi placitis, DD. exiſtimarunt adeò veritate ea niti, vt nequidem de euictione teneari coniuges alienantes, exiſtimarint; quinimò nec ad prætii reſtitutionem vrgeri poſſe, ingenioſè reſpondit *Jacobus Menochius in conſ. 559. n. 1.* verſ. *Et illud primum, & n. 5.* quem *Author* extollit, eiq; ſe ſubſcriptum inſinuat.

O B-

Digitized by Google

OBSERVATIO LXXII.

1 NON abſimile præcedenti ſeſe offert eiuſmodi quæſitum, An poſſit maritus reuocare alienationem fundi dotalis, ſicuti, & ipſa vxor? & an teneantur ad euictionem? quo in caſu poſſe maritum alienationem fundi dotalis reuocare, ſicuti, & ipſam vxo-
2 rem, & ſic facto ſuo contrauenire, haud hæſitanter reſpondi in ea-
3 dem facti ſpecie, de qua in *præcedēti*, ex doctrina *gloſ. in l. vnica, §. cum lex, C. de rei uxor. actio. Imol. in l. cum vir n. 11. & 12. ff. de vſucap. Bald. Nouell. de dote par. 7. priuil. 1. n. 15.* qui communem teſtatur eſſe opinionem, idemq; affirmarunt *Io. Bapt. de Sancto Blaſio in tract. de dot. centur. 3. n. 74. Rim. iunior, Inſtit. quibus alienare licet, vel non in princ. n. 543. Menoch. conſ. 559. n. 1. tom. 6.*
4 Quæ ſanè propoſitio ex ea ſolidiſſima ratione ortum trahit, quia fundi dotalis alienatio eſt omninò nulla, cùm habeat legis prohibitionem, & reſiſtentiam, ad *tex. in l. lex Iulia, ff. de fund. dotal. Bart. in l. cum lex, ff. de fideiuſſor. Bal. in l. ſi prædium n. 4. C. de iur. dot. Imol. in d. l. cum vir n. 11. ff. de vſucap. Afflict. dec. 335. n. 11.*
5 Hinc eſt, quod actus à lege improbatus, quando ab homine vult annullari, eiuſmodi annullatio non fit à contrahente vti ab ipſo, ſed tāquam à lege improbatus, & annullatus, ad *tex. in l. bonorum, ff. rem ratam haber. l. poſt mortem, ff. de adopt.* vbi *Bart.* materiam exornat *l. quemadmodum, C. de agricol. & cenſit. lib. 11.* plenè *Petr. Barboſ. in repetit. l. Lucius Titius, ff. ſolut. matr.* plura per *Me in 1. diſcept. forenſ. cap. 25. n. 74.* Idq; pro conſtanti, & certo habendum eſſe tradit *Menoch.* celeberrimus ſua tempeſtate Conſultus, *conſ. 559. n. 1.* verſ. *Et illud primum, &*
6 *n. 5.* deſcendens ad alteram quæſtionem, *Num mulier, & eius vir teneantur in caſu præmiſſo de euictione, cum emptor fundi dotalis ſtipulatus ſit de eui-*
7 *ctione,* idem *Menoch. d. n. 5.* verſ. *His ſic præmiſſis*, adhùc ſuſtinet nec virum, nec mulierem teneri, non ſolùm ad pœnam dupli ob ſecutam euictionem, ſed nec ad prætij reſtitutionem, & *numeris ſeqq.* per plura
8 diſtinctionum capita percurrens de ſcientia, vel ignorantia mulieris, & mariti alienantium fundum dotalē, in ſcientem, vel ignorentem, ſuſtinere videtur opinionem, quod non teneantur ex prædictis, & alijs, quæ apud ipſum reuideri poterunt.

SVMMARIVM.

1 *COmmotiones plebiculares, quo tempore ſucceſſerint in Ciuitate Neapolis, quæq; inde mala euenerint.*
2 Author *perſequutus ad mortem vſq; plebicularium commotionum tempore.*
3 *Locationes domorum in Ciuitate Neapolis, à quo tempore paſſim fieri conſueuerint.*
4 *Conſuetudo Ciuitatis Neapolis, incip.* Sed ſi fundum, tit. de locat. *eſt correcta per* prag. 1. de locat. & conduct.
5 *Penſiones domorum, qualiter ſint deſtinatæ in Ciuitate Neapolis.*
6 *Romanorum mos. in ſoluendis penſio-*

nibus domorum qualis ſit.

7 *Notorium ſufficit allegare, nullaque indiget probatione.*

8 *Factum in* Ciuitate *Neapolis vbi Excellentiſſimus Prorex reſidet, dicitur notorium.*

9 *Notorium allegari poteſt etiam in allegationibus iuris.*

10 *Notorium facti, ſemper releuat ab onere probandi.*

11 *Notorium admittitur etiam aduerſus præſumptionem iuris, & de iure.*

12 *Conductori licet recedere à domo conducta, ſi iuſtus adfuit timor migrandi.*

13 *Remiſſio mercedis, qualiter ſit facienda conductori, quando ex domo fructus, & vtilitas non habetur.*

14 *Locator tenetur concedere liberum vſum rei cõductæ, & omne remouere impedimentum ad hoc vt conductor uti frui valeat re locata.*

15 *Locatio, & conductio habent ſe vti correlatiua.*

16 *Pẽſionis remiſſio fieri debet conductori pro tempore, quo impeditus fuit fructus recolligere.*

17 *Cõtractus omnes ſunt ſemper ad æqualitatem reducendi.*

18 *Pactum, quod conductor præſtet mercedem abſq; eo quod re, & eius fructibus fruatur, iniuſtum, & inualidum cenſendum eſt.*

19 *Conductor quod nõ poſſit petere remiſſionem mercedis ex cauſa belli, tempeſtatis, vel alterius mercedis, contra naturam contractus locationis eſt.*

20 *Locator nõ præſtans patientiam, penſionem petere non poteſt.*

21 *Locator ad penſionem nequidem agere poteſt, non probato totali adimplemẽto ex parte ſua.*

22 *Contractus vltrò, citròq; obligatorius, dicitur quadam communicatio rerum, vel negotiationum.*

23 *Agens ex contractu, debet agere ſecundum qualitatem ipſius.*

24 *Locator ſi potuit, vel non potuit obuiare impedimento, quin cõductor fruatur re locata, ad quod tenetur.*

25 Tex. in l. ſi merces 28. §. culpæ, ff. locat. *enucleatur.*

26 *Cõductoris damno, quæ culpa, ſiue inimicitia cedat, ex qua rei conductæ ſit deterioratio.*

27 *Culpa ſatis nõ eſt, vt quis de ea teneatur, niſi caſum præceſſiſſet, & ad eum fuerit ordinata.*

28 *Culpa an intereeſſerit, ſi dubium eſt, non poteſt quis pro culpa puniri.*

29 Tex. in l. pen. ff. ſol. matr. *explicatur.*

30 *Seditioni cauſam præbens, de ſeditione tenetur.*

31 *Caſus aduerſæ fortunæ nõ liberat debitorem.*

32 Tex. in l. incendium, C. ſi cert. pet. *dilucidatur.*

33 Tex. in l. quantæ, ff. de publican. & vectigal. *expenditur.*

34 *Dominus tenetur ex delicto ſeruorum.*

35 *Publicani præſumuntur audaces, & temerarij.*

36 Author, *qua ductus ratione de quæſito, An inquilinus teneatur ad penſionem ſi habere ibi non potuerit, egerit* in hoc lib. Practicar. Obſeruat. *inſinuat.*

ARGVMENTVM:

Inquilinus, an teneatur ad integram penſionem, ſi in domo conducta habitare non potuerit integro locationis anno abſque eius culpa? cuius quęſiti occaſione plurium iurium diſpoſitiones adducuntur, eorumq; verus, & genuinus ſenſus adaptatur, nempè *tex. in l. ſi merces* 28. §. *culpæ,*

§ *culpæ*, ff. *locat. tex. in l.pen.* ff. *ſol. matr. tex in l. quantæ*, ff. *de publican. & vectig. & tex.in l.incendium, ſ. ſi cert. pet.* quibus dilucidatis, *Author* inſinuat contractum locationis, & conductionis eſſe reciprocum, & correſpectiuum, adeò quod eo in caſu penſio veniat ſoluenda, quatenus locator effecerit, vt fruatur conductor re conducta, omnemq; adhibuerit diligentiam ad omnem euadēdum obicem, exquo impediri poterat cōductor, quinimò, niſi id adimpleuerit ex parte ſua locator, ad nihilum teneri conductorem, omnemque agendi aditum præcludi locatori, ad penſionem expetendam; Idq; locum ſibi vindicare probat *Author*, etiamſi peculiari pacto effectum fuerit, vt teneatur conductor ad penſionem, adhùc ſi rei conductę commodo potitus non fuerit, nam conuentionis placito minus refragante, ad pēſionis exolutionem conductor nō tenebitur ex multis, quæ ad id probandum adducuntur; Fitq; ſummatim memoria ærumnarum, quas ſecùm furentis plebis commotio de anno 1647. tulit; quiduè deplorandis illis temporum interſtitijs *Authori* contigerit.

OBSERVATIO LXXIII.

PAtrata illa facinora in Ciuitate Neap. flo-
1 rentiſſima, quæ ſecum (quaſi è torrente ſtigio) præceps tulit plebicularis cōmotio, ac ineffrenatus illorum impetus, cui principium fuit, infelix, infauſtuſque dies Menſis Iulij ſeptimus infelicioris anni 1647. adeò deteſtanda fuerunt, vt ingentem, ſæuamq; hominum cædem, ac ſtragem effecerint, quorum cadaueribus truncatis, telis acutis, elatiſq; affixa capita deferebantur, omni pietatis genere poſthabito, ſacra Templa violare, & eorum opes, omniaq; ibi repoſita rapere ſummum illorum erat ſtudium, ac vnicus propè finis. Vrbis domus plures dirutas, combuſtas plurimas vidimus; Creſcenteq; in dies multitudine; breui tēporis interſtitio, mentis inopia, praua improborum deſideria magnum ſuſcepere incrementum, quæuè exindè mala irrepſerint
2 plurima, inſinuaui *Ego* ſummatim in *Epiſtol. ad Lectorem in 2. diſceptat. forenſ. volumine* ſuperiore anno è typis prodito, vbi de mea perſecutione ad mortem vſq; detuli ad poſteritatem, quærimoniam (quietè iam reddita) non pauca excitarunt iurgia, præſertim circa penſiones domorum ab inquilinis ſoluendas; Cō-
3 ſuetudinario etenim iure Ciuitatis Neapolis conſueuerunt locari, conducique domus in Menſe Maij die quarto eiuſdem, à quo incipit cuiuſlibet locationis annus, finiendus in anno proximè ſequenti eodem die

quarto

quarto eiuſdem Menſis, virtute regiæ *prag.1. in ordine de locato, & conduct.* licèt per prius ſolitum erat fieri locationes à die 15. cuiuslibet Menſis Auguſti,& in eodem die poſt annum finiebat, ſicuti aduertit *Dom. Reg. Rou. in d. prag.1. n.1.* vbi obſer-
4 uat corrigi per *d. prag.* Conſuetudinem Ciuitatis Neapolis, de qua *Additio ad Napod. in Conſuet. Sed ſi fundum, tit. de locat.* quæ eſt *Anton. Capic.* penſionum tamen ſolutio duo-
5 bus deſignatur terminis, Vno in medietate Menſis Iulij locationi proximi, in quo fit ſolutio medietatis penſionis; Reliqua verò medietas differtur in die quarto Menſis Maij, in quo expletur locationis annus, quas ſolutiones Pragmatici appellare ſoliti ſunt ratas introitus,& exitus; itaque vſus, & conſuetudo deſiinauit, non quod verè ſolutio facienda in medietate Mēſis Iulij pro introitu domus conductę, duos tantùm illos Menſes cum dimidio comprædendat, ſed oculos habet ad ratum temporis, ideſt ſemeſtris maturandi in die 4. Nouembris, de quo vſu, Iureconſultorum placitis, grauiſſimorumq; Authorum traditio-
6 nibus cōprobato, & à Romanis introducto vti valdè antiquo, non autem à Neapolitanis ex eorum capite perperàm excogitato, plura tradit eruditiſſimus *Ferdinandus Rouitus, Dom. Regent. Rouiti* filius, in quadam Epiſtola, quam ſcripſit Antonio Maſſimo Iureconſulto Romano, quam typis edendam curauit ipſemet *Reg.* poſt *d. prag. 1. de locat. & conduct. in ſuis Commentar.* omninò reuidenda ob elegantiam, & eruditionem, quam continet.

Contigit dubitari in Mag. Curia Vicariæ, num inquilinus, qui in ædibus inhabitare non potuit, niſi ad diem vſque ſeptimum Menſis Iulij 1647. quo à furenti plebe adeò perſecutus fuit, vt omnia eius bona ibi exiſtentia immani incendio conſumpta fuerint, eum perſequentes, vt vitam adimerent, eò quæſito colore, quod publicorum vectigalium Fideliſſimæ Ciuitatis cōductor erat, vrgeri potuiſſet ad ſolutionem dimidiæ penſionis, & ſic pro integris ſex menſibus, prout domi Iudex ipſius Magnæ Curiæ decreuit, & Rota Magnæ Curiæ confirmauit, vel tantùm ad illam ratam tangentem vſq; ad dictum diem ſeptimum Iulij, ſicuti *Me* patrocinante pro inquilino, reuocando decreta Iudicis, & ipſius Magnæ Curię, decreuit Sac. Regium Conſilium in Aula Domini Conſiliarij Thomæ de Aquino, votantibus Illuſt. Dom. Marchione Ramontis, eiuſdem Sac. Conſil. digniſſimo Præſide, ipſo Dom. de Aquino, alijſque Dominis Conſiliarijs Io. Baptiſta Amendola, Antonio Miroballo, & Io Baptiſta Muſcettula de Menſe Februarij 1649. penès Magnificum Secretarium Sac. Reg. Conſil. & Actuarium Magnæ Curiæ Carolum de Aucta in cauſa Illuſt. Ducis Campiclari, cum Hieronymo Letitia.

In primis etenim aiebam iuſtum fuiſſe timorem inquilini Cliētis mei, vt à domo diſcederet, adeòq; notorium in facto, vt omnibus innoteſceret, ideòq; nulla opus eſſe proba-
7 tione, cùm ſatis fuerit allegare, *l. adulterium cum inceſtu, §. idem Pollioni, ff. de adult. gloſ. in clem. appellanti de appell. Barbat. conſ. 62. col. 2. lib. 1. & conſ. 35. col.* 4. *lib.* 2. & alibi ſæpè *DD. Menoch. conſ. 321. n. 12. & 13. &*
8 *conſ. 792. n.* 14. vltrà quod dùm factum fuit in Ciuitate Neapolis, vbi Excellētiſſimus Prorex, nomine ſuæ Cathol. Maieſtatis reſidet, & ſic in Curia Principis, ſatis dicitur factum notorium, ex dictis per eundemet *Menoch. conſ. 1238. n. 9.* itaque concluſum per Sac. Conſ. refert *Reg. Sāfel. dec. 373. n.* 4. verſ. *Et nullatenus*
9 *par.* 3. ſubdens notoriū allegari poſſe etiam in allegationibus iuris, ex

Ceph.

Caphal.conſ.85.n.23.& conſ.82. n.42. Iaſ. in l. ſi verò, §. rei qualitate col. fin. ff. qui ſatiſd.cogan. Semper etenim
10 notorium facti releuare ob onere probandi poſt gloſſam in l.Ciues, C.de appellat. obſeruat *Illuſt. Dux Reginæ Reg. Galeot. controu. Illuſt. lib. 2. cap. 53. n. 11.* Vigetq; adeò notorietas,
11 vt admittatur etiam aduerſus præſumptionem iuris,& de iure, vt poſt *Rom. Præpoſ.* & alios tradit *Menoch. de præſumpt. lib.1. præſ. 67. n. 5. Aſin. de exequut. §. 3. cap. 34. Gram. deciſ. 105. n. 16. Capyc. dec. 124. n. 4.* quorum memor extitit *Reg. Sanfel.d.dec. 373. n 5. & ſeqq.*

Primus etenim omniũ,plebiculariũ turbinũ primordia p̃fatus Hieronymus expertus fuit iacturam; imò ſtragem bonorum omnium, plurium annorũ curriculo acquiſitorũ paſſus eſt, & incendij ſentijt iacula, quibus non contenti, in vitæ necem properabant, vndè ſuccedit famigerata diſpoſitio *tex. in l. habitatores, §. fin. ff.*
12 *locat.* qua cautum eſt licere conductori à domo conducta recedere, ſi iuſtus adfuit timor migrandi, licèt quod timebatur, non ſubſequeretur, vndè iure optimo remiſſionẽ mercedis deberi, vt non niſi pro rata temporis, quo inhabitauerit, ad mercedem teneatur, tenet *Surd.dec. 326. ſub n.17.* verſ. *Et quo ad factum remittendæ penſionis*, & ſub *n. 18.* vbi poſt *Bart. Bald.* alioſq; relatos tradit hoc eſſe indubitatum, etiamſi timor ad vicinia perueniſſet, *Guid. Pap. deciſ. 630. ſub n. 3. in fin* verſ. *Sed quidam alij Doctores*, vbi *Fulgoſ.* verba refert *Theſ. iun. lib. 2. quæſtion. forenſ. cap. 47. ſub n. 1.* poſt *Bart. in d. §. fin. & Bal. d. l. habitatores, Ann.alleg.92. ſub n.9. Hyppol.de Marſil. ſing.615. Couarr. practicar. quæſtion. cap. 30. ſub n. 3.* qui in verſ. *His verrò*, vt *Affl.* occurreret in *dec. 258.* ipſam potius de conſuetudine, quàm de iure procedere exiſtimat, *Gayll. practicar. obſeru. lib. 2. cap. 23. ſub n. 5. & 6. & cap.29. ſub n.10. Cagnol. in l.diem functo n. 108. ff. de offic. aſſeſſor. Gomez. variar. tom.2. cap. 3. ſub n. 3. de locat. & conduct.* notabiliter *Gregor. Lopez in l.22. tit. 8. par. 5.* vbi tradit quali-
13 ter ſit facienda remiſſio mercedis, quando ex domo fructus, & vtilitas non habetur, *Gratian. tom.4. diſcept. forenſ. cap.740. à n.17. vſque ad 23.*

Quibus adſtipulari inſinuabam, & alteram illam incõuincibilẽ propoſitionem deductam, ex *tex. in l. ſi quis domum 9. ff. locat.* iuncto *d.§. fin. in l. habitatores, l. ex conducto 15. §. Papinianus, & l. qui inſulam, ff. lo-*
14 *cat.* vbi paſſim Repeten. quod locator tenetur cõcedere liberum vſum rei conductæ, & omne remouere
15 impedimentum adhoc vt conductor vti frui valeat re locata, adeò quod locatio, & conductio habent ſe vti correlatiua, nec videtur celebrata conductio rei, ſi re ipſa non
16 fruatur conductor, vndè fieri debet penſionis remiſſio pro tempore, quo impeditus fuerit fructus colligere, req; ipſa conducta frui *Barboſ. axiom. 16. n. 2. cum ſeqq.* vbi ponderat iniquum videri, conductorem adſtringi lege contractus, vt ſoluat penſionem, & locator non teneretur liberum vſum rei præſtare, & ſatage-
17 re, quod re conducta fruatur, cùm clarum ſit contractus omnes eſſe ad ęqualitatem reducendos, de quo eſt *tex. in l. cum pater, §. euictis. ff. de legat. 2.*

Itaut *Mozz. de contract. tit. de locat. rubr. de accidental. location. n.57.* poſt *Repeten. in l. cum precario 12. ff. de precar.* dixerit, quod ſi fuerit expreſsè
18 conuentum, vt conductor præſtet mercedem abſque eo, quod re. & eius fructibus fruatur, eiuſmodi cõuentio iniuſta, & inualida cenſenda ſit, quaſi deficiente ſubſtantia contractus locationis, & conductionis, quæ in eo conſiſtit, vt penſio referatur ad vſum, & fructum rei, ſicuti
19 contra naturam contractus condu-

Digitized by Google

ductionis eſt, quod conductor non poſſit petere remiſſionem mercedis ex cauſa belli, tempeſtatis, vel alterius caſus fortuiti, ſicuti poſt *tex. in l.ex conducto, ff. locat. l.licet, & l. excepto, C.eod.* tradit *Bellon. conſ. 29. n.*8. & approbauit *Rot. Rom.* apud *Mangil.* poſt *tract. de ſubhaſt. dec.* 92. *n.* 8. *Caph.conſ.*557.*n.*4.*&* 5. *lib.*3. ex hoc
20 inferens, quòd locator, qui non præſtitit patientiam, huiuſmodi penſionem exigere non poteſt, ad *tex.in l.Iulianus, §.offerri, ff.de actio.empt.* per quem *tex.* id ipſum in eiſdem ferè terminis ſcribit *Magon.dec.Lucen.*69. *n.*7. vbi *Addit.lit.A.& B.* quem adducit *Caſtill. quotid.controuerſ.lib.* 3.*cap.* 3. *n.* 12. *&* 13. quodq; magis eſt, locator nequidem agere poteſt ad pen-
21 ſionem, niſi probato totali adimplemento ex parte ſua *Caualer. dec.Rot. Rom.* 217. *n.* 7. imò tenetur ex conducto ei qui conduxit, vt præſtet frui licere *Cott. in memorialib.* verb. *Conductor*, verſ. *Quarto adde*, vbi refert ſe pro hac ſententia ter obtinuiſſe, *Boſſ. de remiſſ. merced. n.* 104. *Camill.de Medic. conſ.*141. *n.*17. *Carroc. de locat. & conduc. q.*7. *Maſtr.dec.* 299.*n.*110. *Rolan. Cauagnol.in Anatomia iuris ad d. §. Offerri, Marc. Mantua ſing.*692. inquiẽs contractum vl-
22 trò obligatorium dici quandam rerum, vel negotiorum communicationem, *Boer.dec.*23. vbi tenet, quod
23 agens ex contractu eiuſmodi, debet agere ſecundùm qualitatem ipſius, ex qua formalis agendi potentia deſcendit, & cuius cauſa eſt actionis productiua, qua proindè ceſſante, non datur actio, & in propoſito locationis, quòd debeat per locatorẽ in primis probari, quod præſtita fuerit patientia, notant poſt præcitatos *Natt. conſ.*360. *Magon.dec.Lucen.*11. *Ioſeph Ludou. dec.Lucen.*2.*Menoch. conſ.*55. *n.* 1. *&* 2. vbi benè obſeruat *Rolan. Cauagnol. in obſeruat. ad d conſ.n.*3. benè *Cacher. dec.*51. *n.*12. ea adhibita diſtinctione, quod ſi lo-
24 cator non potuit obuiare impedimento, & omni diligentia vſus eſt, vt obuiaret, tenetur ad mercedis remiſſionem tantùm pro rata, ſi verò potuit obuiare, & non obuiauit, vel non procurauit obuiare, tenetur conductori ad plenum intereſſe, *Bart.in l.ſi verò, §. cum quidam n.* 2.*ff. locat. Addent. ad Magon. d.dec.*79. *lit.* C. *Caſtill. d.cap.*3. *n.*19. *Morl. in Empor. iur. tit. de locat. & conduc. n.* 21. vbi pulchrè enucleat.

Occurrebam inſuper nonnullis ex Aduerſo adductis pro confirmatione decreti Magnæ Curiæ ſuadenda, &

Primò, *tex.in l.ſi merces* 28.*§.culpa, ff.locat.*

Secundò, *tex.in l.pen.* incip. *In ijs rebus, ff. ſol. matr.* ex quibus ſuaderi prætẽdebatur culpam Clientis fuiſſe, vt pateretur infortunia, & à domo recederet conducta, in qua non potuit habitare, vndè ſibi adſcribendum non locatori.

Qua de re operæ prætium eſſe duxi Ego iura præfata enucleare ad hoc vt palàm facerem, rei de qua agebatur, minimè collineare.

Et initium deſumens à *tex. in d.§. Culpæ*, eius verba hæc ſunt, *Culpæ*
25 *autem ipſius, & illud annumeratur, ſi propter inimicitias eius vicinus arbores exciderit*, vbi *gloſ.* in verb. *Inimicitias*, inquit, *Hoc intellige de illis inimicitijs, quas conductor ſua culpa patiebatur, vt infra l.pen.* 1.*reſpon.& ſup.eod. l. videamus*, *§. qui vinum*, *vel etiam ſine culpa, cum enim habet inimicitias, cautiùs debet cuſtodire, Eſt enim æquũ, vt quod eius culpa damnum patiatur locator, eidem locatori ſarciatur.*

26 Ex hoc *tex.* non obſcurè elicitur, eas inimicitias efficere, vt conductoris damno cedat rei conductæ deterioratio, quæ tamen culpa conductoris euenerunt, At dicat (amabò) quicumq; hæc legerit, quam culpam habuit Cliens meus in plebiculari commotione, quamuè in ea

dedit

dedit operam, vt poſſint applicari antecedentes inimicitiæ, cùm ſci-
27 tum ſit, nequidem culpam ſatis eſſe, vt quis de ea teneatur, niſi caſum præceſſiſſet, & ad eum fuerit ordinata, ſecundùm *Alex.conſ.74.n.7. lib.6.* Rim.*iun.conſ.*400. *n.72. lib.4. Decian. reſpon.29.n.29.& ſeq.lib.*1. Vbi enim hęc probata non ſunt, & dubium
28 eſt an culpa interuenerit, quis pro culpa puniri non poteſt, Quantò magis vbi euidenter innoteſcit nullam, Clientem cauſam dediſſe, vt immanis illa commotio excitaretur?

29 Minus vrget alter *tex. in d. l. pen. ff.ſol.matr.* cuius verba ſimiliter ſubnectenda duximus, *In ijs rebus* (inquit Conſultus) *quas præter numeratam pecuniam doti vir habet, dolum malum, & culpam præſtare eum oportere Seruius ait, eaq; ſententia Publij Mutij eſt, nam is in Licinia Gracchi vxore ſtatuit, quod res dotales in ea ſeditione, qua Gracchus occiſus erat, perijſſent, ait, quia Gracchi culpa ea ſeditio facta eſſet, Liciniæ præſtari oportere*, vbi *gloſ.* in verb. *Facta eſſet*, vt concordantem *tex.* adduceret, allegat *d.* §. *culpa*; vndè ſcernitur ideò Gracchum teneri ad res deperditas vxori
30 in ſeditione, quia ipſe cauſam ſeditioni præbuit, At in re noſtra, qui nullam præbuit ſeditioni cauſam, à ſeditioſis incendium rerum omniũ, earumq; iacturam (lachrimabilis ſanè caſus) paſſus eſt, & ſuſtinet.

Tertiò adducebatur ex aduerſo *tex. in l.incendium, C.ſi cert.pet.* quo cauetur incendium ære alieno nõ exuere debitorem, quem ſummant *Bal.*
31 *& Salic.*ibi, *Caſus aduerſæ fortunæ non liberat debitorem.*

Verum enim verò: extemplò dicebam ad hunc *tex.* euadendum, illum ſatis è longè ad rem, de qua agitur, adaptari, ſiquidem ea eſt ratio,
32 in qua *tex.* ſe fundat, quod caſus aduerſæ fortunæ non liberat debitorem, quia vti benè docet *gloſ.* ibi, Cum quis eſt debitor ex cauſa mutui, non ideò quia in rebus ſuis incendium abſque culpa patitur, à debiti ſolutione eſt liberatus, quia debitor eſt generis, quod perire non poteſt, ſecùs verò ſi deberetur ſpecies, quia eius interitu liberaretur.

At cui obuium non ſit nullo ſanè lepore *tex.* prædictum adduci ad quæſtionem? Nam non dicit inquilinus (quem Nos tutati ſumus) ipsũ eſſe liberatum à debito generis, ſed opponit ſe quod debitum dependentiam non habet à mutuo, ſed tantùm ex locatione domus ei facta, qua non valuit vti frui, eò quod perſecutionem à plebe furenti paſſus eſt, quæ tantùm temerariè auſit, vt incendio omnia eius bona, quæ in domo ipſa detinebat, ſubmiſerit, qua de re excreſcẽte magis in ipſum furore, adhùc vitæ minabantur, quæ omnia fuerunt in cauſa, vt habitare non potuerit, & domum (non ſine ingenti dolore) deſerere coactus fuerit, tutioremq; in locum, nimirum in Caſtro nouo, quaſi ad Aſylum, & Portum ſe conferre; Vndè cum locator impedimentum non valuit tollere, vt ſecurè in locatione domus Cliens habitare valuerit, ſuccedunt omnia iura modò adducta *n.*12. quod locatori nequidem actio competit de penſione experiundi, & *tex.in l. incendium* eſſe ad hoc inallegabilem, luce nitidius conſtabit.

33 Quartò, faciebat vim Aduerſarius in *tex.in l.quanta, ff.de publican.& vectigal.* ex quo inſinuare enitebatur Aduerſarius publicanos malę opinionis exiſtere; ideòq; incendiũ paſſum à Cliente ea de cauſa fuiſſe, quia publicorum vectigalium conductor erat, quodq; culpę ſibi potuiſſet imputari.

At ſi veritatem amamus, viſum fuit eiuſmodi aſſumptum Dominis de Sac.Conſil. adeò futile, vt nequidem permiſerint in Aula ſuper eo verba facere: Modò: adeò leuis exiſtentiæ illud indicabimus, vt neque

ipſius legis diſpoſitione attenta, neque ſi in argumentum trahatur, Parti in aliquo opitulari poſſe demonſtrabimus.

Non in ipſa diſpoſitione *tex.* quia ibi non aliud diſponitur, niſi quod ex delicto ſeruorũ, niſi exhibeantur ſerui, detur contra publicanos iudicium noxæ, & conformatur cum il-
34 la diſpoſitione, quod dominus tenetur ex delicto ſeruorum.

Minus in argumẽtum poteſt *tex. in d. l. quanta*, à Parte adduci, Nam
35 procedit in dubio, vt aliquod malum de ipſis publicanis præſumatur ob eorum temeritatem, & audaciã, à cõmuniter accidentibus, At quando ſumus in claris, vndè, & à quibus commotio principium habuit, & incendium à Cliente paſſum, qua de cauſa ortum habuit, quo pacto adduci *tex.* prędictus valeat, non videmus? Prꝗterquàm quod de placidiſſimis Clientis moribus, eiuſque humanitate ſatis omnibus conſpicua, non eſt cur *tex. in d. l. quanta*, adduci queat.

Et ex his emanauit decretum tàm iuſtè, quàm iuridicè, ſicuti conſueuit Sac. Reg. Conſilium in omnibus cauſis, in hac facti ſpecie vti modò indicauimus.

Ego verò, vt Lectori meo rationem reddam cur hoc in loco inter practicas obſeruationes, cauſam iſtã inſeruerim, cùm agnoſcam aptiorẽ fuiſſe ſedem eam collocandi in 3. *diſceptation. forenſ. volum.* propè diem (ſi Deus annuat) edendo, ea ratione id factum ſciat, nam cum in eiuſmodi facti ſpecie differentes, imò contrariæ emanauerint determinationes, ab vtraque Rota Magnæ Curiæ, nec in Sac. Conſil. plenius anteà res fuerit diſcuſſa, nec determinata, expetebant à *Me* non pauci legalis ſcientię Profeſſores, ac Magiſtratus ipſi exantalatos labores, vndè vt tàm iuſto expetentium deſiderio facerem ſatis, uolui in hoc *practicar. obſeruation. lib.* quem ſub prꝗlo antè alios deſtinaueram, inſerere, gratique animi mei omnibus inſeruiendi fidem facerem.

SVMMARIVM.

1 AVthor *anceps extitit in quæſtione*, An famulo infirmo debeatur ſalarium?

2 *Salarium deberi famulo infirmo, omnium primus tenuit* Accurſius.

3 *Famulus ægrotans, interim iuris fictione, ſeruire intelligitur.*

4 *Voluntas reputari debet pro facto, in famulo infirmo ſeruire non valenti.*

5 *Conditio ſeruiendi certo tempore euenifſe cenſetur, ſi eo tempore ſeruitium impleri non potuit, morbo impediente.*

6 *Nauigare impeditus propter morbum, adhùc nauigare dicitur.*

7 *Naturalia quæ ſunt, nemini ſunt imputanda, etiamſi ſonent in vitium.*

8 *Libertas dùm languet, Patrono operæ pereunt.*

9 *Impeditus ægritudine, videtur impleuiſſe contractum, vt ſibi datum non repetat.*

10 *Impeditus morbo, fingitur ſe præſentaſſe.*

11 *Aduocati ſi mercedem receperint ob cauſam Aduocationis, non reſtituunt, ſi per ipſos non ſteterit quominùs eius muneri vacarent.*

12 *Salarium debetur Aſſeſſori, etiamſi delegatus moriatur, vel partes ſe concordauerint.*

13 *Ambaſciatores infirmati in itinere, debent habere integrum ſalarium, etiam pro tempore infirmitatis.*

12 Sa-

14 Salarium integrum debetur totius anni, mortuo Præſide, vel Legato.
15 Lex fingit eum ſeruiuiſſe, qui impeditus ſeruire non potuit.
16 Prætor ſi ob impedimentum, officium exercere nequiuerit toto anno, debetur nihilominus integrum ſalarium.
17 Aegroti etiam ſeruire videntur, infirmitate durante.
18 Salarium famulo infirmo non deberi, qui tenuerint.
19 Locans operas ſuas, non recipit mercedem eius temporis, quo morbo impeditus, eas præſtare non potuit.
20 Salarij promiſſio habet tacitam conditionem, ſi operas præſtabit.
21 Merces dicitur pretium operę, quę ſi non præſtatur, vtiq; nō debetur ex vi correlatiuorum.
22 Salarium non debetur non laboranti.
23 Famuli officium reſpicit merum laborem, & operam mercenariam.
24 Redditus caſuales, & incerti dicuntur ij, qui proueniunt ex ſeruitio, & labore.
25 Salarium pro rata temporis tantùm debetur in operibus mechanicis.
26 Labor, & pecunia, recipiunt diuiſionem.
27 Legere qui debuit toto anno, ſi nō legerit, niſi ſex menſibus, non habebit ſalarium integrum totius anni.
28 Lecturas duas ſiquis legere tenetur, & non legit niſi vnam, ſalarium habebit pro rata temporis tantùm.
29 Debitum ob cauſam, determinatur ſecundùm cauſam ſibi annexam.
30 Labore ſublato, cuius contemplatione debetur ſalarium, tollitur etiam ſalarii emolumentum.
31 Salaria, quę dantur, tacitam habent conditionem, ſi operę præſtantur.
32 Conditione operarum non adimpleta, ſalarium nullo modo debetur.
33 Miles caſu ab hoſtibus captus, conſequi non debet ſalarium, tempore durantis captiuitatis.
34 Locationis, & conductionis contractus requirit hincindè implementum.
35 Opera conſiſtit in futuro, & impedimentum contingens in futuris, pertinet ad incommodum impediti, quaſi nondùm perfecto contractu.
36 Facto vbi eſt opus, voluntas non ſufficit.
37 Impedimentum contingens in perſona vnius, non inducit obligationem in perſonam alterius.
38 Gloſa improbatur in eo, quod aſſeruit famulo infirmo deberi ſalarium, durante tempore infirmitatis.
39 Contingens in perſona illius, qui locabat operas, liberat conductorem à præſtatione mercedis.
40 Authores negantes famulo infirmo deberi ſalarium, recenſentur.
41 Famulo infirmo deberi, vel nè ſalariū, quæ verior, quæque communior recipiatur opinio.
42 Veritas dignoſci vix poteſt in illa quæſtione, Vtrum famulo infirmo debeatur ſalarium.
43 Dominus an teneatur facere expenſas famulo infirmo.
44 Commodatarius expenſas alimētorum, vel valetudinis paruas non repetit, ſecùs magnas.
45 Famulus longo infirmitatis tempore detentus, operas præſtare nō valens, ſi modico impeditur tempore, ſalarium habet, ſecùs verò ſi magno temporis ſpatio impeditus fuerit.

ARGVMENTVM.

Famulo infirmo, An debeatur ſalarium? Curioſa ſanè indagatio: quæ licèt affirmantem habuerit Anteſignanū *Franciſcum Accurſium in l. arboribus* 13. §. *de illo*, verſ. *Aegrotante*, ff. *de vſufr.* & *in l. ſi*

vno 17. §. *Item cum quidam*, verb. *Perſonis in fin.* verſ. *Vel dic in* 6. ff. *locat.* Negantem tamen plurium Doctorum cętum obtinuit, pluribus pro alterutra opinione iuribus al-
5 latis, rationibuſque adductis, ex quibus in vnam, vel alteram inclinare poſſit animus ſententiam, adeò quod dixerit *Iaſ. in l. diem functo n.* 47. ff. *de offic. aſſeſſor.* adeò dubiam reddi eiuſmodi quęſtionem, vt vix in ea veritas dignoſci poſſit, magnumque munus eſſe, eligere quid tenendum, vndè *Author Bartoli* placito innixus *in l. ſi cum dotem*, §. *Sin autem in ſæuiſſimo n.* 8. ff. *ſolut. matr.* diſtinctionis fędere determinandam quæſtionem cenſuit, vt ſi longo infirmitatis tempore detentus fuerit famulus, & operas pręſtare nō potuerit, minimè Dominus ad ſalarium vrgeri poſſit; ſecùs verò ſi modico tempore operarum pręſtationi vacare non potuit, quodnam autem tempus longum, vel modicum dicatur, eſſe Iudicis arbitrio remittendum. Quò loci propoſitę indagationis occaſione arrepta, plura adnotauit *Author* de ſalarijs debitis Legatis, ſeu Ambaſciatoribus, Lectoribus, Officialibus, Aduocatis, alijſque eiuſdem farinę viris pro anno integro, licèt toto anni curſu operas ſuas non præſtiterint, vel quia nō requiſiti, vel quia infirmitate, vel alio legitimo detenti fuerint impedimento.

OBSERVATIO LXXIV.

1 IAmdudùm anceps extitit in famigerata hac quæſtione, *Vtrum famulo infirmo debeatur ſalarium?* in qua legalis Academiæ Profeſſores ſeſe inuicem oppugnantes agnoui, Ingenioſa ſanè, & laborioſa diſputatio, cùm vndique iura, rationes, Doctorumq; placita quiſquis trahere nititur ad ſenſum ſuum, ſiuè affirmet, ſiuè neget, nec me pænitet in ea elaboraſſe, vt ingenij acuendi
2 cauſa aliquando quæſtiones cum Theoricis meis habeam.

Et ipſum ſalarium de iuris cenſura deberi (quaſi Domino pereant operæ) omnium primus in lucem propalauit *Accurſius in l. arboribus* 13. §. *de illo*, in verſ. *Aegrotante*, ff. *de vſufruct.* & in *l. ſi vno* 17. §. *item cum quidam*, in verb. *Perſonis in fin.* verſ. *Vel dic in* 6. *ff. locat. Specul. in tit. de locat.* §. *poſtquam n.* 20. cùm iuris fictio-
3 ne, qui ægrotat interim ſeruire intelligitur, & tradidit Rom. *conſ.* 263. *viſo puncto n.* 2. verſ. *Pro hoc* 3. *notab.* & vti obſeruat *Card. Tuſchus in pract. concluſ.* in verb. *Salarium*, *concluſ.* 8. *n.* 24. haberet animum ſeruiendi ſi

poſſet,

4 poſſet, & non foret infirmus, & ſic
voluntas debet reputari pro facto,
cùm per eum non ſteterit, vulgat.
l. qui operas 41. *ff. locat. l.* 1. *§. Diuus,*
ff. de variar. & extraordin. cognit. l. ſi
cui 38. *§. planè, ff. ex quibus cauſ. ma-*
iör. ibi. *Planè ſi infirmitate impeditus*
continuare iter non potuit, habebitur ra-
tio humanitatis, ſicuti haberi ſolet: vbi
benè *Alberic. in §. tādiù n.* 2. *Specul.*
ibid. n. 20. ſumpto argumento ex
tex. in d. l. arboribus, & ex placito *Pau-*
li I. C. lib. 5. *ad Sabinum in l. cum ha-*
5 *res* 4. *§. Sticchus*, verſ. *Superius*, *ff. de*
ſtat. liber. vbi conditio ſeruiēdi cer-
to tempore cenſetur eueniſſe, & cō-
tigiſſe, ſi eo tempore ſeruitium im-
pleri non potuit morbo impediēte,
etiamſi tempus ſit numero dierum
certum, & definitum, inquit enim
ibi, *Sed etſi quibuſdam diebus, aut vale-*
tudo, aut alia iuſta cauſa, impedimento
fuerit quominùs ſeruiat, & hi anno im-
putādi ſunt, ſeruire enim nobis intelli-
gūtur etiam ij, quos curamus ægros, qui
cupiētes ſeruire propter aduerſam vale-
tudinem impediūtur, vbi *gloſ.* idipſum
autumat in verb. *amputādi*, ad *tex. in*
l. ſi vehēda 10. *§. idem iuris, ff. ad l.*
6 *Rhod. de iact.* vbi ſi impeditur quis
nauigare propter morbum, adhùc
nauigare dicitur, ibi, *morbo impeditū*,
& *Alber. in d. §. ſticchus n.* 1. qui *tex.*
videtur adæquate intellectum, nec
vllam contra eum videtur admitte-
re reſponſionem; ea enim, quæ na-
7 turalia ſunt, nemini ſunt imputan-
da, etſi ſonent in vitium, *tex.* elegans
in *l. fluminum*, *§. vitium*, *ff. de damn.*
infect. quem *tex.* ad id notat *Chaſſan.*
in cōſ. 1. *n.* 33. cui rei congruit *tex. in*
l. libertus, qui poſt 15. vbi *Alberic. ff. de*
oper. libert. inquit enim I. C. ibi, *li-*
bertus, qui poſt indictionem operarum,
valetudine impeditur, quominùs operas
præſtet, nō tenetur, neque enim videri
poteſt per eum ſtare, quominùs operas
præſtet. Facit *tex. in l. interdum* 34. *ff.*
8 *eod. tit. de oper. libert.* ibi, *Nam dùm*
lāguet libertus, Patrono operæ pereunt,
adſtipulatur *tex. in l. operæ* 7. *ff. de vſu-*
fruct. legat. ibi, *Quare ſi poſt petitas*
operas æger eſſe ſeruus cæperit, legatario
peribunt.

Suffragatur prædictis altera *tex.*
diſpoſitio in *l. munerum* 18. *§. Came-*
lelaſia, ff. de muner. & honor. ibi, *Cor-*
poris miniſterio obligētur, nec vlla ex-
cuſatione liberari, niſi læſi, & inutilis
corporis infirmitate, accedit *tex. in l. ſi*
9 *pecuniam* 5. *ff. de condict. ob cauſam*,
vbi qui impeditur ægritudine, vide-
tur impleuiſſe contractum, vt ſibi
datum non repetatur, cui adnecti
10 poteſt *tex. in l. quæſitum* 60. *ff. de re iu-*
dic. vbi impeditus morbo, fingitur
ſe præſentaſſe, cui ſententiæ tan-
quam veriori, & meliori, inhæret
Barbat. in cap. propter ſterilitatem 3.
n. 25. *de locat. & conduct.* Nec omit-
tendus eſt *tex. in l. ſed ædes* 21. *§. fin.*
ff. locat. & in l. penult. & fin. C. de con-
11 *dict. ob cauſam*, vbi datum ob cau-
ſam aduocationis, non repetitur, ſi
per Aduocatum non ſteterit, quo-
minùs ſuo munere fungi poſſit, ve-
luti propter infirmitatem, vt benè
per *Affl. in Conſtitut. hac edictal. n.* 6.
& gloſ. in d. §. Diuus, in verb. *Repeti.*
Natt. qui alios refert *conſ.* 452. *n.* 2.
vol. 2. *Rot. Rom. dec.* 330. *n.* 2. *tom.* 1.
recentior. benè *Fontanell. dec.* 423. *n.* 4.
verſ. *Quod quidem ſalarium*, vbi in
fin. hæc profert verba, *Et cum hoc re-*
pellimus, & iuſtè cliētulos noſtros, à qui-
bus cum petimus conuēta ſalaria opponi-
tur nobis nihil actum in cauſa tāto tem-
pore: ſolemus enim reſpondere, Amice nō
ſtetit per Nos, qui ſemper eramus para-
ti. Et hæc inconcuſſè apud Nos obſer-
uantur.

Hinc *gloſ. in cap. ſtatutum* 11. *§. aſ-*
ſeſſorem in gloſ. vltima, in verb. *Com-*
muniter de reſcript. in 6. voluit, quòd
12 ſalarium aſſeſſori debeatur, etiamſi
delegatus moriatur, vel partes ſe
concordauerint, quia per eum non
ſtetit; pro qua ſentētia facit recepta
Bart. doctrina in *l. ſi cui* 38. *§. tādiù*
13 per illum *tex. ff. ex quib. cauſ. maior.*
ubi

Digitized by Google

vbi voluit, quod ſi Ambaſciatores infirmentur in itinere, debeant habere integrum ſalarium, etiam pro tempore infirmitatis, idque ibidem notat *Alber. n.2. & Iaſ.in l. diem fun-*
14 *cto* 4. *n.* 48. *ff. de offic. aſſeſſ.* & idem *Bart. in l.diem functo n.*1. dixit, quod mortuo Prȩſide, vel Legato, ſucceſſor debet habere integrum ſalarium totius anni, licèt operas non præ-
15 ſtiterit, quoniam ex quo per eum non ſtetit lex, fingit eum ſeruiuiſſe, & idem *Bart. in l.*1.*§.Diuus n.* 15. *ff. de variar.& extraordin.cognit.* ſcribit, quòd ſi in Ciuitate facta eſt nouitas,
16 vel Tyrannus inſurrexerit, & ob id prætor officium exercere nequiuerit, quod ſalarium integrum conſequi debeat, quia per eum non ſtetit, quod etiam obſeruauit ex Noſtris *Capyc. dec.* 125. *n.*5. & hanc partem punctualiter tenuerunt *Io.Andr.in d. cap. propter ſterilitatem n.* 2. verſ. *Remiſſio*, & *n.* 4. & pro hac parte ità ſcripſiſſe, & decidiſſe fertur per *Hoſtien. in ſumma de locat. §. quæ actiones*, verſ. *Et ſi caſus*, *Azo.in ead.ſumm. C. locat. n.*29. *Bald. in l. fin. n.*9. verſ. *Lex noſtra, C. de cōd. inſert. Alber.in rubr. ff. de oper. libert. n.*4. *& in l.planè* 13. *n.*1. *ff. eod. gloſa.& Portius in §. Apum n.* 15. *inſt. de rer. diuiſ. Cappell. Tholoſ. deciſ.* 360. vbi *Aufrer.* & per *Natt.conſ.*229.*n.*1. qui licèt loquatur in operarijs, vt neque impediri debeant integrum habere ſalarium, nō malè tamen ad famulum extendi poſſet, idq; nulla adhibita difficultate, pro abſoluto pertranſiuit *Petr. Gregor. Tholoſ. lib.* 47. *ſyntag. par.* 3.
17 *cap.*9. *n.*8. *&* 9. cùm etiam ægroti in ſeruitio facti ſeruire nobis intelligantur, & ità dicit fuiſſe reſponſum in Clericis in ægritudinem incidentibus, vt etiam ipſis ægrotantibus conſtitutum debeatur ſalarium, vt in toto *tit. de cleric. ægrotan.* & contrariam ſententiam eſſe nimis periculoſam, cùm pro hac parte allegentur vrgentiſſima fundamenta, dixit *Vinius inter communes opiniones tom.* 1. *lib.* 4. *de locat. & cond. tit.* 43. *n.* 85.
18 Contrariam verò ſententiam, imò ſalarium non deberi, optimè colligitur ex *tex. in l. ſi vno* 17. *§. item cum quidam, ff. locat.* in quo *tex.* diſ-
19 ponitur, quod ille, qui locauit operas ſuas, non recipit mercedem eius temporis, quo morbo impeditus, eas præſtare non potuit, idque ibidem optimè firmauit *Bart n.*8. his verbis, *quidquid gloſ. ſuper verbo ægrotante dixerit*, & in *l. operæ* 7. *n.*1. *ff. de vſufruct. legat.* vbi *gloſ. in addit.* in verſ. *Quærit hic Bart.* & ibi benè *Iacob. de Arena n.*1. per *tex. in l.item illa verba* 181. *§. proindè, ff. de cōſtit. pecun.* ibi, *Proindè ſi valetudine impeditus, aut vi, aut tempeſtate, petitor nō venit, ipſi nocere Pomponius ſcribit*, quodque firmiſſima ratione ſubnixum eleganter tradidit *Alex. ad Bart. in d.§.item cum*
20 *quidam n.* 8. in verb. *Famulus.* Quia promiſſio ſalarij habet tacitam conditionem, ſi operas præſtabit, & *Caſtrenſ. in d. §. item cum quidam* ſcri-
21 bit, quod merces dicitur eſſe prætium operæ, meritò ſi opera non præſtatur, merces non debetur, quia ſunt correlatiua, argumento *tex.in*
22 *l. bona fides* 52. *ff. de action. empt.* & ideò dixit *Bald. in d. l. liberti*, quod non laboranti, ſalarium non debetur.
23 Ex quo dicebatur, quod officium famuli reſpicit merum laborem, & operam mercenariam, & ſibi propter laborem debetur ſalarium, prout ſcribit *Cardinalis Pariſius cōſ.*33. *n.*3. *vol.* 4. vbi ait, quod prouenientes
24 ex ſeruitio, & labore, dicuntur redditus caſuales, & incerti, ex eo, quod ſalarium non competat, niſi pro rata temporis, & laboris ſui, & ideò *Bald.in l.*1.*n.*15. *C. de ſuffrag.* inquit,
25 quòd in his mechanicis operibus ſalarium pro rata temporis tantùm debetur, ad *tex. in l.at qui natura* 20. *§. ſcæuola, ff. de negot. geſt.* cuius dicti

26 rationem ipſe adducit, quando la-
bor,& pecunia diuiſionem recipiſit,
ad *tex.in l. Seio amico in princ.ff.de*
ann. legat. & allegando *Bart.in l.diem*
functo, idem firmauit *Capyc.dec.*125.
*n.*1, *Coſt. de ration. rata q.*13.*n.*1.*Ri-*
*min. iun. conſ.*478.*n.*25. *Gaſpar Baeça*
de decim.tutor. cap. 2. *n.* 2. quem *Ego*
cum alijs adduxi in 2. *diſceptat. fo-*
*renſ. cap.*5. *n.* 46. *& ſeq.* & dicit Bal.
*in l.*1. *n.*3. *&* 4. C.*de legat.*quod ſi is,
27 qui debuit legere toto anno, non
legerit niſi ſex menſibus, vel ſi de-
beat legere duas lecturas, non lege-
28 rit niſi vnam, quod debet habere
ſalarium tantùm pro rata temporis,
29 quoniam quod debetur ob cauſam
determinatur ſecundùm cauſam ſi-
bi annexam, vt in *d. l. Seio*, §.*libertis*,
& ſublato labore, cuius contempla-
30 tione tribuitur ſalarium, tollitur
etiam ſalarij emolumentum, & ſic
proportionabiliter tantùm pro rata
temporis, & laboris,v. expreſsè de-
terminauit idem *Bald.in l.*2.*circa me-*
dium ſub n. 5. C.*locat.& in l.etiam, ff.*
delegat. 1. quoniam ſecundùm *Bart.*
31 & alios in *d. l. diem functo*, in ſala-
rijs, quæ dantur, tacita ineſt condi-
tio operarum, ſicq; ſalarium famu-
32 lo promiſſum videtur ſub condi-
tione ſi ſeruiendo operas præſtitiſ-
ſet, quia non adimpleta conditio-
ne, nullo modo ſalarium illi debe-
tur, prout voluit idem *Bald. in d.l.ſi*
vno, §. *item cum quidam*. Benè facit,
quod tradit *Bart. in l.*1. *C.de re milit.*
33 *lib.*12. vbi inquit, quòd ſi miles ca-
ſu ab hoſtibus capiatur, conſequi
non debet ſalarium tempore durã-
tis captiuitatis, ex *tex. in d.* §. *item*
cum quidam, quem ſatis doctè, &
perbellè defendit *Dom.Reg.Conſtant.*
in ſuis loculentiſſimis commentarijs ad
tres poſteriores libros Codicis in d. l. per
totam, & in puncto quæſtionis ver-
tentis, idem voluit ibidem *n.*13.

Iuuat prædictis *Bald.in l.liberti* 10 *n.*22.*C.de oper.libert.* quod hoc eſſet lucratiuum ſalarium, cum operas
non impendant, quod eſt contra
34 naturam contractus locationis, &
conductionis, qui vult implemen-
35 tum hincindè, item quia opera cõ-
ſiſtit in futuro, & impedimentum
cõtingens in futuris pertinet ad in-
commodum impediti, quaſi non-
dùm perfecto contractu, vt in *l. ne-*
ceſſario 8.*ff. de peric.& commod.rei uẽd.*
& eis inhærere videtur conditio, &
tacita diſtinctio temporis, ſcil. qua-
tenus operabuntur, vt in *l. ſi ſeruus*
communis meuij 18. §. *fin. ff. de ſtipul.*
ſeruor. cui accedit *Alber. in d.l.cum*
hæres, §. *Stichus n.* 1. *&* 2. vbi dicit,
36 quòd vbi opus eſt facto, voluntas
non ſufficit, ad *tex. in d.l.*1. §. *penult.*
ff. ad ſyllan. ſicuti idem comproba-
uit in *l. ſticehum Titio*, §. *Damas ſer-*
uus n. 1. *ff. de ſtatu lib.* & in puncto
in *d. l. operæ* 2. *n.*1. *&* 2. *ff. de vſufr.*
37 *legat.* dicens non reperiri iure cau-
tum, quod caſus impedimenti con-
tingens in perſonam vnius, inducat
obligationem in perſonam alterius
ad aliquid dandum, & hanc ſenten-
tiam eſſe veriorem, & communem
dixit *Imola in d. cap. propter ſterilita-*
*tem n.*13. cuius oppoſitiones reſpõ-
ſionem non poſſe benè recipere, di-
xit *Iaſ. in d.l.diem functo n.*48. & ibi
38 *Bart. n.* 19. vbi contra *gloſ.* ità re-
ſpondet ibi, *Et hoc teneas quidquid di-*
cat gloſ.in verſ. Aegrotãte, & ità com-
muniter teneri ait *Abbas in cap.*1.*n.*9.
39 *de præbend. & dignit.* quia caſus con-
tingens in perſona illius, qui locabat
operas, liberat conductorem à præ-
ſtatione mercedis, quod quoq; com-
probauit *Iaſ. in d. l.diem functo n.*47.
& 48. *Florian.in d.*§.*de illo n.*5. verſ.
in gloſ. vbi dicit, quòd opinio gloſæ
de iure non poteſt ſuſtineri, & ſecũ-
dùm hanc opinionem, tãquam pla-
nam, nulliq; dubiam, reſolutiuè, ſed
ſiccis verbis pertranſiuit *Alex.in l. ſi*
cum dotem 23. §.*ſin autem in ſauiſſimo*
*n.*6. verſ. *Tu dicas, ff ſolut.matrim.Ca-*
40 *gnol in d.l.diem functo n.*215. vbi *Bo-*
lognet n. 72. & *Cacciulup.n.*66. prout

eam

eam tanquam veriorem, & commu-
nem approbauit doctiſs. *Couarr. va-*
riar. reſolut. lib. 3. cap. 13. n. 8. in princ.
verſ. *Item apparet*, & veriorem de
iure, & ſecundùm eam millies ſe
vidiſſe obſeruatum, teſtatur *Viuius*
inter communes opiniones tom. 1. lib. 4.
tit. 43. de locat. & conduct. n. 85. Cal-
daſ. in ſuis cõſilijs inſertis poſt *forẽ-*
ſes quæſtiones cõſ. 20. n. 9. dixit, quod
quamuis gloſa contrariam ſenten-
tiam perperàm tentauerit, hęc ta-
men eſt amplectenda, ſicuti optimè
eam amplexus fuit *Laurẽtius Siluan.*
cõſ. 28. n. 2. & 23. Gomeſ. variar. reſolut.
tom. 2. cap. 3. n. 3. verſ. *Quartò infero,*
41 *Bonacoſſa in tract. de famulis q.* 103.
vbi dicit quęſtionem eſſe valdè du-
biam, & de rigore iuris eſſe commu-
nem opinionem in negatiuam, licèt
ſecùs ſit de ęquitate, cui adnectitur
Carroc. in tract. de locat. & cõduct. par.
2. tit. de tempore pẽſionis n. 9. & 10.
Gomeſ. in regul. cãcellar. quæſt. 9. verſ.
Quinquageſimo quarto, doctiſs. *Greg.*
Lopez in l. 7. per eum *tex.* ibi, *El Se-*
ñor de la coſa es tenudo de lo pagar, in
gloſ. 1. tit. 2. par. 7. & *Surd. in tract. de*
alimẽt. tit. 4. q. 23. n. 35. vbi dicit vi-
deri ſibi hanc opinionem eſſe magis
communem.

Hęc ſunt, quę pro vna, & altera
parte quęſtionem perdifficilem
42 reddunt, adeò quod dixerit *Iaſ. in*
d. l. diem functo n. 47. eam eſſe valdè
dubiam, vt vix in ea veritas digno-
ſci poſſit, & magnum eſſe eligere
quid tenendum per tot auctoritates
hincindè adductas.

Quodnam igitur meum erit cõ-
ſilium? tot Conſultorum Conſultiſ-
ſimi in acies diuiſi dimicant. Et *Ego*
(temerario ſanè auſu) mihimetipſi
adeò tribuam, vt pugnam termina-
ri mea ſententia putem? Abſit: ergò
pugnę ſimplex videbor Spectator,
ſeu mauis Relator? Nec quidem?
Diſtinctionis amabò moderamine,
rem diffiniendam exiſtimo, ex ijs,
quæ *Bart.* docuit in *l. ſi cum dotem*, §.
ſin autem in ſæuiſſimo n. 8. ubi propo-
43 nens quęſtionem, an Dominus te-
neatur facere expenſas famulo infir-
mo, ità eam determinat, aut expẽ-
ſa eſt modica, uel magna, in primo
caſu eum teneri putat, in ſecundo
ſecùs; ad quod adducit *tex. in l. rebus,*
44 §. *poſſunt, ff. commod.* ubi probatur
commodatarium expenſas alimen-
torum, uel ualetudinis paruas non
repetere, ſecùs magnas; ſic ad pro-
45 poſitum, uel famulus longo infir-
mitatis tempore detentus, operas
Domino præſtare non ualuit, aut
modico: in primo caſu ſalarium nõ
deberi teneo, in ſecundo deberi an-
nuo; arbitrio tamen Iudicis iudican-
dum quodnam longum, vel breue
tempus dicatur, ad quod facit per-
optimè deciſio Senatus Cathalunię
apud *Ludou. Peguer. dec. 149. per tot.*
Meliora peritiores adducant, dùm
Ego pauca hęc non ſine ingenti la-
bore perquiſiui.

SVMMARIVM.

1 *PRæcedere quiſquis contendit, na-*
turali quodam inſtinctu.
2 *Præcedentiarum occaſione, plures*
lites ortæ fuerunt inter homines.
3 Author *aſſumit quæſtionem, an præfer-*
ri debeat in officio, is qui libros com-
poſuit.
4 *Præferri debet in electione officiorum,*
is qui libros compoſuit.
5 *Librorum compoſitores reputãtur ſicu-*
ti Stellæ in firmamento Cæli.
6 *Scriptores non ſibiipſis laborant, ſed*
omnibus exquirentibus veritatem.
7 *Scriptorum laudes enunciantur.*

8 Lau-

8 *Laudes Scriptorum enunciantur.*
9 *Veritatis inueſtigatores ſunt apprimè laudandi.*
10 *Scribendi munus longiſſimum tempus expoſcit.*
11 *Anteferendi ſunt Scriptores in officijs, eò quod inſinuant aſſiduitatem in ſtudijs.*
12 *Præponi haud debet, qui minimum laboris ſuſtinuit, ei qui plus fuit operatus.*
13 *Studuiſſe diù non ſufficit, ſed benè ſtudendum eſt.*
14 *Scriptores perfectam doctrinam adepti cenſentur, adeò vt merito cæteris ſint præferendi in electione Officiorum.*
15 *Doctores plura ſcribentes in maxima exiſtunt authoritate.*
16 Author *fatetur magnum exquiri laborem in libris legalis ſcientiæ componendis.*
17 *Aduocati Neapolitani, vix otium habent ad libros componendos, niſi horas ad laborem deſtinatas furentur.*
18 Author *quartum hoc edit opus inter aſſiduas Iurgantium aditiones.*
19 Author *minimè ad quæſitum properare inſinuat de prælatione in officijs, eorũ qui libros compoſuerint, eò quod Ipſemet libros compoſuit, nam omnibus eedere profitetur.*
20 Author *ſatis ſe contentum aſſerit, eò quod Aduocationis muneri Deus ipſum præpoſuit.*
21 Author *enarrat, quæ commoda ſibi euenerint ex Aduocatione.*
22 Dom. Octauius Vitalianus Authoris Præceptor, *cum laude commemoratur, eiuſq; dicterium circa officia inhiantes, recenſetur.*
23 *Officiales inuidẽt in multis Cauſarum Patronis.*
24 Author *ſummum propoſiti finem aſſequutus enarrat, dũm Cliẽtibus totum ſeſe addixit in eorum cauſis patrocinandis.*
25 Author *in tot librorum compoſitione non aliud cogitauit, quàm talentum ſuum cum lucro, rerum omnium Opifici exhibere.*

ARGVMENTVM.

Electi plures ſi fuerint ad officia, nulla data temporis diſparitate, Vtrum illi præferãtur, qui libros compoſuerũt? qua in theſi affirmatiuã *Author* ſuſtinet ſententiam, tàm ex Sacræ Paginæ dicterijs repetitis, quàm etiam ex Doctorum placitis enunciatis, adductis pariter ijs rationibus, ex quibus conuincitur, quod is qui ingenii ſui monumenta typis tradere inuigilauit, oſtendit ſe apprimè aſſiduum in ſtudiis fuiſſe, cùm ſcribendi munus, longiſſimum tempus expoſcit, & qui plura ſcripto tradidit, multò plura vidiſſe ſupponitur; Vndè maximè extollendos Aduocatos Neapolitanos frequenti Clientum calculo, eorumque aſſiduitare continua detentos, inquit *Author*, ſi quando libros è typis expreſſerint, cum iis neceſsè ſit omnem vitæ partem in Cliẽtum iuribus tutandis impendere; quaque ratione motus fuerit *Author* libros plures edere, ac quantum Aduocationi ſe deinctum prębeat

nonnulla haud inconcinnè
exarantur; ac perpenditur,
quantum in multis Magiſtra-
tus agentes, Aduocatorum
muneri inuidere paſſim con-
ſueuerint, ac quibus ex cau-
ſis, quarum nonnullæ, ſum-
mo lepore indicantur.

OBSERVATIO LXXV.

1 NAturali quodam in-
ſtinctu, ab humani
generis ortu inſito,
homo, homini ante-
ferri cùm ſtudeat,
nulla prætermitti-
tur occaſio, omnis mouetur lapis, vt
in præcedendo quis vincat, nec va-
cua ſunt Scriptorum folia de con-
2 tentionibus ortis, inter homines ex
cauſa præcedentiarum, hinc plures
perlegimus allegationes, plura re-
ſponſa, innumera ferè conſilia, ex
celeberrima Conſultorum primeuę
ætatis Minerua profecta, typis ex-
preſſa, nec paucas adnotauimus de-
terminationes indè ſequutas, quas
noſtri æui Magiſtratus toto ferè or-
be, ad eiuſmodi præcedentiarum
diſſidia terminanda, antynomiaſq;
conciliandas, ſparſim tradiderunt,
ſcriptoq; (vt poſteris conſulerent)
commendarunt, ſicuti poſt multos
obſeruaui *Ego in Annotation. ad Mu-
ſcatell.*
3 Cumq; de eo præcedendi genere
inter eos qui eorum ſcientiæ, & do-
ctrinæ innixi, ad officia promoueri
efflagitant, quorum nonnulli libros
compoſuerunt, alij verò non (quod
in themate præmiſimus) non ſemel
in controuerſiam itum fuerit, pla-
cuit mihi pauca quæpiam delibare,
vt legentium curioſitati (quantum
in me eſt) facerem ſatis.
4 Communis igitur ea fuit ſentē-
tia, vt data vndiq; paritate inter ele-
ctos illi præferantur, qui libros com-
poſuerunt, ea ſanè ratione, quia hi
5 veteri teſtamento, veluti Stellæ in
firmamento Cæli reputantur, ſicuti
habetur *Daniel. cap. 13. & Eccleſiaſtic.
cap. 25. Satis magni ſunt, qui inueniunt
ſapientiam, & ſciētiam*, & iterum *eod.
6 loc. cap. 24.* ex eo maximè Scribentes
laudantur, quia *Nō ſolùm ſibi labo-
rāt, ſed omnibus exquirentibus verita-
tem*, vndè *Luc. de Penn. Doctor* cele-
berrimus in *Commētar. ad tres libros
Codic. in l. mulieres* 13. 6. *col. circa
med. C. de dignitat. lib.* 12. de re agēs,
7 hæc protulit verba, *De his verè dici
poteſt illud diuinę Scripturę, Beati, qui
ſeminant ſuper aquas, ideſt ſuper popu-
los extr. de celebrat. miſſar. cap. cum
Martę, §. verùm, Semen quippè ſatum
in cartis perpetuò manet, & quilibet
Lector indè metēs poteſt ſumere incre-
mēta, ſed quod verbo diffunditur tan-
quam naturaliter fluuidum nō ſic de fa-
cili germinat, cum interdum, ſupra pe-
tram, & ſecùs viam, & inter ſpinas, &
aliàs in mala terra ſæpiùs cadat, vt di-
citur Luc. 8. Hi ſunt qui cum nihil vi-
deātur agere, maiora ſiquidem, & hu-
mana tractātes ſecūdùm Senec. lib. 1.
Epiſtol. 8. Hi ſunt, qui omnibus gen-
tibus recentes ſemper edunt, & floridos
ſapiētię fructus, è quibus, quia teneris
ętatibus doctrinarum abundātia ſatiā-
tur, optimos habēt ſapiētiæ ſenſus, inſti-
tuūt Ciuitatibus, & humanitatibus mo-
res ęqua iura leges, quibus absētibus,
nulla Ciuitas poteſt eſſe incolumis. Cum
ergo tāta munera aſcriptorum prudētia,
priuatim, publicęque hominibus fuerit
pręparata, nō ſolùm arbitror palmas, &
coronas his tribui oportere: ſed etiam de-
cerni triumphos, & inter Deorum ſedes
eos dedicādos indicaui, vt hęc legūtur in
lib. victoriani architectorię. In his er-*

go merito præferendi ſunt profeſſores li-
brorum, & operum ſcripturæ, & ordina-
tioni vacantes, quàm clamoſæ lectioni
pompoſiùs deſudãtes, in quibus, & facũ-
dia, & ſonora vox ab alijs ſolùm atten-
ditur, à plurimiſq; nimium extolluntur;
Si enim artificioſum eſt intelligere, quæ
ſunt ex arte ſcripta, multò eſt artificio-
ſiùs ipſum ſcribere ex arte, qui enim ipſe
ſcribet artificiosè ab alijs commodè ſcri-
pta, vel dicta facilè intelligere poterit,
qui eligit facilè, nõ continuò, ipſe com-
modè ſcribet, dicit Tull. 6. Rethor. &
vide quæ ſcripſi ſupra de profeſſor. &
Medic. l. Magiſtros, in verb. Facũdia.
Hæc Luc. de Penn. cuius verba mu-
8 tuauit Caſſan. in Catalog. Glor. Mund.
par. 10. conſider. 28. ſubdens, Hono-
rãdi enim, atq; commendãdi ſunt hi, qui
viam veritatis aperiũt, teſte Philoſopho
dicẽte etiam ex falſis commẽdabor: quia
veritatis inueſtigãdæ viam, & materiã
9 præbui, preparaui, & iuuat vt veritas
ſciatur; pluraq; alia in laudem Scri-
ptorum exarauit Diu. Hieron. ſuper
Eccleſiaſt. cap. 2. & hanc eandem pro-
bat ſententiam Proſper Carau. in
Commẽtarijs luculẽtiſſimis ſuper Ritib.
Magn. Cur. Vicar. rit. 101. n. 6.
10 Suffragatur prædictis, quia ſcri-
bendi munus longiſſimum tempus
expoſcit, vndè qui ingenij ſui mo-
numẽta è typis prodire inuigilauit,
11 oſtendit ſe fuiſſe apprimè aſſiduum
in ſtudijs, ideòq; meritò anteferen-
dum ei qui ſimilia non edidit, non
12 etenim, qui minimum laboris ſuſti-
nuit, ei qui plus fuit operatus, præ-
poni debet, ſecundùm tex. in l. vni-
cuiq; 7. C. de proxim. ſacror. ſcrinior.
lib. 12. ibi, Niſi forte ab eo, qui tempo-
re vincitur, laborum comparatione ſu-
peretur, vbi gloſ. in verb. Superetur,
13 inquit, Nota, nõ ſufficit diù ſtuduiſſe,
ſed benè, & qui plura ſcripſit, multò
plura vidiſſe ſupponitur, vndè cũ vna
res declarat aliam, is abſq; dubio per-
14 fectam doctrinam adeptus cẽſebi-
tur, vt meritò inſignis Alciat. in tra-
ctat. de præſumpt. regu. 1. præſum. 51. in
15 fin. tradiderit Doctores plura Scri-
bentes in maxima exiſtere authori-
tate, ſicuti refert Anto. Mar. Corat. in
tit. de electio. opinion. in 17. tom. tract.
fol. mihi 228 inſpect. 2. n. 39. & ſeq.
16 Et quoniam incidit ſermo de la-
borioſa Scriptorum aſſiduitate, fi-
dem adſtringo meam beneuolo Le-
ctori, ſincerique animi homini, nùl-
lum eſſe laborem, nullam aſſiduita-
tem, quæ magis exquiratur, in qua-
libet diſciplina, quàm ea, quæ re-
quiritur in libris legalis ſcientię ela-
17 borandis, componendiſuè, eò ma-
gis ſi in foris frequentare neceſsè ſit
ad Clientum iura tutandum, & arti-
culos in iure reaſſumendum, Tribu-
nalia reiteratò pluries de eadem re
informandum, voluminoſa proceſ-
ſuum folia conſulendum, adeò quod
nihil remanet otij, in quo poſſint
Aduocati Neapolitani, ſcribendi
muneri, libroſq; componendi, inui-
gilare, niſi ſucciſiuis horis ad requiẽ
deſtinatis ſibi furentur, prout mihi
non ſemel accidit, dùm tria vſque
18 modo volumina palàm feci, & nunc
quartum hoc paro opus (Dei ſuffra-
gante præſidio) nec ex ijs in men-
tem venit, vt præferendus veniam
Collegis meis (quos me doctiores,
19 & præſtantiores ſcio) nec alij cui-
piam eligendo in Magiſtratum; Meã
ſiquidem agnoſco tenuitatem, exi-
litatẽ meam rectè calleo; Satis ſum
mea ſorte contentus, Aduocatum
20 me elegit Dominus, in ea maneo
vocatione, ſummaſq; illi gratias re-
fero, vtq; cum eximio Io. Petro Fon-
tanell. dec. 367. ex n. 4. verba faciam
21 Debeo multum Aduocationi, quia ab il-
la quamplurima beneficia accepi, & poſt
Deum Optimum Maximum, à quo om-
nia bona, vix alij debeo quicquam; Si
quid enim mihi fortuna, quę nõ fuit ma-
la, facultatũ erogauit; Siquid nominis
nactus fui; Siquid apud alios valui; Si
quid deniq; honoris ſum in orbe adeptus,
ab ipſa, quaſi ab ſcaturiẽti quodam fon-
te, dimanaſſe profiteor: Vndè obno-

xium, & deuinctum me iudicaui ſemper Collegis meis, Procuratoribus, omnibuſq; alijs forum inſectātibus, meam præſtare operam, ſpontèq; mea in omnibus occurrere, optauiq; ex corde minimè denegari Aduocatis illos, quos merentur honores, neuè quicquam auferatur eius, quod eſt debitum in honoran-
22 tijs; Et memoria teneo celeberrimi Cauſarum Patroni Octauij Vitaliani Pręceptoris mei ſemper extollendi dicterium, illud non debere eſſe minus contentos cauſarum Patronos eorum vocatione, & ſtatu, quàm ſint Magiſtratus; Viuant (aiebat) quantum velint Officiales in eorum maieſtate, ſuis potiantur honoribus, gaudeant ſuis primis ſedibus, & accubitibus, ſuo perfruantur primatu, in conſpicuitate ipſorum permaneant lætabundi; Aduocati nihil prorſus ipſis inuidere debent, nihil vltrà deſiderio excogitare, mihiq; eius diſcipulo inſinuabat non defuiſſe plures ex Magiſtratibus, quos ipſe benè nouerat, qui noſtrā
23 animi tranquillitatem aliquādo inuidebant; qui noſtram independentiam exoptabant: qui noſtram ſtatus ſtabilitatem cupiebant; qui tandem ſimiles nobis eſſe in multis volebant, quibus alludit idem et *Fontanell. loc. mox citat. n. 6.* Et è contra quamplures agnoui Ego Aduocatos Magiſtratus deſiderantes, inhiātes, dùm in culmine Aduocationis exiſterent. Hæc eſt Lector rerum humanarum viciſſitudo.

Clientibus ſi inſeruiam, rectèq; operam meam erga illos nauaſſe, ſi intelligam in eorum cauſis defendendis, perorandiſque, quas præ manibus frequentes, & graues ha-
25 beo, ſummum propoſiti mei aſſecutus ſum; Nec alium præpoſui mihi finem in tot librorum compoſitionē, atq; editione, niſi vt omnium rerum Opifici talētum meum cum lucro exhibeam; de reliquo breuis eſt vitæ terminus, minori dierum numero annorum meorum circulum abſoluam, cum maiorem vitæ partem iam conſumpſi, licèt iuuenilem adhùc ætatem agam; Et de his hactenus.

SVMMARIVM.

1 Dom. Regentis Scipionis Rouiti *laudes, plurium authoritate Doctorum, ſerioſè recenſentur.*

2 *Scriptores improbantur eò quod ſiccis verbis, & ſatis ieiunè* Dom. Regentem Scipionem Rouitum *allegauerint.*

3 Author *obiurgat Scriptores, improbantes* Dom. Regentem Scipionē Rouitum.

4 *Sequeſtrum, an poſſit fieri pendente diſcuſſione nullitatum propoſitarum à ſententia, & decreto Tribunalis habentis exequutionem paratam? dubitauit* Dom. Reg. Rouit. in loc. indicato.

5 Author *ſuſtinuit opinionem, quod pendente diſcuſſione nullitatum, non debet fieri ſequeſtrum.*

6 *Sententia nulla, ſententia nomen non meretur, nec actum aliquem validum producit.*

7 *Determinatio affertur geminata, quod pendente diſcuſſione nullitatum, poteſt fieri ſequeſtrum, quando ſententia, vel decreta manarunt à Tribunali habente exequutionem paratam.*

8 *Articulus iuris, ſi binam habeat iudicaturam, inducitur conſuetudo ſic iudicandi in poſterum.*

9 *Mutanda non ſunt, quæ certam habuerunt determinationem.*

AR-

ARGVMENTVM.

Sequeſtrum poſſe fieri pendente diſcuſſione nullitatũ propoſitarùm à ſententia, & decreto Tribunalis habẽtis exequutionem paratam, dubitauit *Dom. Reg. Scipio Rouit. in commentar. ad prag. 5. ſub tit. de offic. Sac. Conſil. n. 29.* verſ. *Verum*; Verùm *Author* adducit duas alias determinationes conſimiles in caſibus indicatis, in quibus Sacrum Conſilium approbauit ſententiam præfati *Dom. Regent. Rouit.* cuius laudes à probatiſſimis viris ſparſim enunciatę, ab *Authore* in vnum colliguntur, adeòquod rectè obiurgandos eos exiſtimet, qui tantum virum obiurgare tentauerint, eius doctrinę vi, & efficacia minimè intellecta, eòq; pudentiùs, ſi ſiccis ſanè verbis, & immorigeratè de tanto viro verba fecerint.

OBSERVATIO LXXVI.

SVbdubiùs cùm exiſteret in propoſiti articuli determinatione inſignis ille vir omni æuo cum laude numerandus *Dom. Reg. Scipio Rouitus*, ſicuti eximij perafcti, & currentis ſæculi Doctores Supremos Magiſtratus agentes ſparſim eum allegantes collaudarunt,
1 inter quos emicant *Reg. Io. Franc. de Pont. in tract. de poteſtat. Proreg. tit. 1. §. 4. n. 28. circa med.* vbi doctiſſimum, & in *tit. de abundan. Ciuit.* §. 2. *n. 6.* doctiſſimum, & morigeratum Aduocatum appellat *Reg. Io. Franciſc. Sanfelic. dec. 140. n. 10. par. 1.* vbi venerandæ ſemper memoriæ enunciat, ac doctiſſimum in *dec. 189. n. 37. & dec. 212. n. 6. in fin. Reg. Hector Capyc. Latro Ill. March. Torell. dec. 57.* vbi eruditiſſimum præconizat, & pro coronide (vt cæteros ſileam) hæc de tanto viro protulit verba, *Ill. Dom. Præceptor meus Marchio Ramont.* qui poſt expleta ſumma cum laude, & integritate omnium Magiſtratuum Supremorum munera, meruit à Sereniſſimo Rege noſtro in Sac. Reg. Conſil. Præſidem aſſumi in *1. controuerſ. forenſ. centur. cap. 13. n. 25.* ibi, *Dominus Regens Rouitus vir ſummæ integritatis, & doctrinæ*, & *cap. 19. in fin.* ibi, *Nuper in lucem prodierũt poſt hæc ſcripta doctiſſimæ deciſiones celeberrimi Iureconſulti, & Domini mei Regentis Rouiti, qui ſubtiliſſimo calamo pro ſuo more, quæ nobis hìc deſunt, magiſtraliter enucleauit*, & *cap. 33. in fin.* ibi, *Rem igitur cautiùs perpendendam in occurrenti cenſeo propter authoritatem tãti Iureconſulti, & communis Prçceptoris, ſemper apud omnes veneratione, & admiratu dignã*, & alibi paſſim.

Adeò

Digitized by Google

Adeò quod ſtomachatus ſum, dùm innotuit Doctores aliquos, vix dignos, vt tanti viri corrigia calceamentorum in legali ſapientia ſol-
2 uant, nullo innixi fundamento, abſq; ſale ſcientiæ, & minus conſcientiæ, ieiunè ſatis, ſiccis verbis, ac parùm morigeratè in eorum ſcriptis de eo verba feciſſe, quodq; (proh ipſorum
3 dedecus) obiurgare eius placita, ipſumq; repræhendere non ſunt veriti, pudebundè ſatis ſibiipſis blandientes, magnoſq; fore exiſtimandos leguleos, ſuaſum habēt, eò quod certamen cum tanto Præceptore ſuſtinuerint? Emoriar? ſi *Regentis Rouiti* ſenſum (ni dicam verba) percipere valuerunt in eo, quod improbare enixi ſunt in *Commentar. ad d. prag. 5. ſub tit. de offic. Sac. Reg. Conſil.*
4 *n. 29.* verſ. *Verū*, inquiens, *fortaſſe poterit procedere ad ſequeſtrum Iudex quando null:tas non eſt notoria, etiamſi fuerit à parte appoſita, pendente illius diſcuſſione quando ageretur de executione ſententiæ, aut decreti Tribunalis habentis executionem paratam*; anſam præbuit
5 mihi patrocinanti pro D. Alonſo Sanchez, qui ſententiam Sac. Conſil. in contrarium habuerat in cauſa vertēte cum Beſtina de Oria, (dùm alter ex Collegis eius iura tuebatur, & per *Me* omni debita reuerentia de nullitate dictum fuit, vt aſſererem minimè ad ſequeſtrum debere procedi, pendente diſcuſſione nullitatum à *Me* propoſitarum cum depoſito ducatorum 180. ſeruata forma Regiarum Pragmaticarum, donec fuerint nullitates prædictæ diſcuſſæ, pro quarum diſcuſſione inſtabam, & meum hoc fundabam aſſumptum, quia ſequeſtrum petebatur vigore ſententiæ Sac. Conſil.
6 & in eius exequutionem, at explorati iuris eſſe inſinuabam ſententiā nullam, ſententiæ nomen non mereri, nec actum aliquem producere validum, ad *tex. capitalem in l. 4. §. condemnatum, ff. de reiud. l. non putauit, §. non quauis, ff. de bonor. poſſeſſ. contra tab. cap fin. de re iud. in 6. cum concordan.* ſicuti adducit *gloſ. ſamet in d. clem.* 1. in verb. *Non obſtante.*

7 Cùmq; poſtmodum caſus ſimilis defendendus mihi contigiſſet pro Ill. Duce Acheruntiæ contra Ill. Principem Petræ Elcinæ, pro cuius parte fuerūt propoſitę nullitates aduerſus decretum Sac. Conſil. interpoſitum in fauorem dicti Ducis, earumq. diſcuſſionem morabatur Princeps, viſum fuit Sac. Conſ. de anno 1649. interponere decretum, quod fieret ſequeſtrum contra Principem, à quo decreto dixit de null tate Princeps, pluresq; nullitatum ſpecies propoſuit, inter quas ea ſupra cęteras caput efferebat, quia pendente diſcuſſione nullitatum, non erat locus ſequeſtro, cui *Ego* replicādo adducebam doctrinam *Dom. Reg. Rouit. in d. prag. 5. n. 29.* & determinationem factam in cauſa prædicti D. Alonſi Sanchez, exiſtente Commiſſario Regio Conſiliario Dom. meo Gaſpare Soto, & Acuño vno ex votantibus in prædicta cauſa Ducis Acheruntiæ, vndè emanauit decretum, votantibus Dominis Conſiliarijs Io. Baptiſta Amendola Commiſſario, etiam ex peculiari reſcripto Suæ Excellentiæ, & Ill. Marchione Ramontis Sac. Conſil. Præſide, Ianuario Pinto, Ill. Marchione Toraluæ, D. Benedicto Trelles, Io. Baptiſta Iouino, Aloyſio Gamboa, & Ill. Duce Marigliani D. Iulio Maſtrillo penès acta dicti Principis cum Duce Acheruntiæ.

8 Adeò quòd ex hac bina iudicatura inducta eſt conſuetudo iudicādi circa hunc articulum iuris, ſicuti teſtatum reliquit *Affl. dec. 96. & D. de Franch. dec. 238. & dec. 91. n. 16. Caſ. Barz. dec. 98. n. 12. Io. Petr. Fontanell. dec. 245. n. 18. par. 1. & dec. 579. n. 17.* verſ. *Quatuor ex eis in fin. par. 2.* & mutanda non erunt,

quæ

9 quæ in eiuſmodi articuli enucleatione, certam habuerunt à tanto Pretorio determinationem, ad *tex. in l. minimè cum ſeq. ff. de legib.*

SVMMARIVM.

1 EXcellentiſſimus Regni Prorex Comes de Ognate laudatur.

2 *Vniuerſitates Terrarum, earumq; Ciues, & Oppidani, quod præferantur extraneis in emptione frumenti collecti in agris dictarum Terrarum, ſuſtinuit* Author *in caſu currenti.*

3 Iacobus Cancerius *laudatur.*

4 Author *lætatur, quod* Iacobus Cancerius *ſuam approbauerit ſententiam in caſu propoſito.*

5 *Ciues, & Oppidani præferuntur exteris in emptione frumenti, ſoluto pratio.*

6 *Colonus volens vendere fructus, quos ex agro conducto percepit, poteſt cogi, vt eos vendat Domino fundi potius, quàm alij, iuſto tamen pratio.*

7 *Dominus fundi locator habet ius prælationis in emptione fructuum è re locata perceptorum.*

8 *Prælatio competens Fiſco quoàd metalla, non procedit in alijs caſibus.*

9 *Coloni vt cogantur Domino fundi, fructus ex fundo cauſa conductionis perceptos vendere durum eſt, & ab omni ratione prorſùs alienum.*

10 *Vendere quis cogitur rem propriam iuſto pratio ex cauſa publica, & imminentis inopiæ.*

11 *Magiſtratus cuilibet Prouinciæ Præfectus, potius eius Prouinciæ, quàm alterius, curam habere debet.*

12 *Ciues compellendi ſunt ad exhibendum frumentum tempore neceſſitatis in foro publico, & vendere ipſis Oppidanis potiùs, quàm exteris.*

13 *Charitatis ordine, tenetur quis plus, ac prius ſubuenire, quibus ſanguine, aut alia neceſſitudine coniungitur.*

14 *Frumentum habens, tenetur tempore neceſſitatis, id Ciuibus potius, cum quibus ei communis eſt patria, ſubuenire, & vendere, quàm exteris.*

15 *Patria oppreſſa fame, ſiue alio malo, tenetur quis potius totis viribus opem ferre, quàm alteri Ciuitati.*

16 *Patria plurimum debetur.*

17 *Frumentum ex vnius Vrbis agris collectum, primùm eidem Vrbi eſt diſtribuendum ad alendos Ciues, qui agros illos coluere, & colunt, & ipſius Ciuitatis onera ſubeunt, eamq; defendunt, ac tutantur.*

18 *Ciues cogi poſſunt frumentum, ordeum, typham, panicum, Auenam, & alios fructus ex agris illius Ciuitatis collectos, Ciuibus, & Oppidanis vendere potiùs, quàm exteris, iuſto tamen pretio.*

19 *Ciues poſſunt fructus exteris iam venditos, accipere iuſto pretio, inuitis emptoribus, & venditoribus.*

20 *Pretium quale ſit attendendum in ſolutione frumenti, quod Ciues acceperunt inuitis emptoribus, & venditoribus, an illud quod valet tempore quo ipſi acceperunt, vel quod dederunt exteri.*

21 *Pretium iuſtum an ſit diiudicandum illud quò poteſt res vendi in foro.*

22 *Iuſtum rei pretium dicitur, quod in foro inuenitur.*

ARGVMENTVM.

Vniuerſitates Terrarum, earumque Ciues, & Oppidani, an præferantur extraneis in emptione frumenti collecti in agris dictarum Terrarum, & ſic

ſic Ciues habentes tale frumentum, teneãtur illud potiùs ipſis Ciuibus,& Oppidanis, quàm aliis eodem prętio vendere? Contingibilis ſanè diſputatio, cui plurimum fauere eos, qui pro Vniuerſitatibus calculum prębuerunt, inſinuat *Author*,qui & ipſam amplectitur opinionem vti veriorem, & magis communem, Indè deſcendit ad alteram quæſtionem *Author*, An Colonus volens vendere fructus, quos ex agro conducto percepit, vrgeri poſſit, vt eos Domino fundi potiùs, quàm aliis vendat, iuſto tamen prætio? Et iterum affirmatiuam approbat *Author* ſententiam. Itidem An Ciues compellendi ſint ad exhibẽdum frumentum tempore neceſſitatis in foro publico, ipſiſq; Oppidanis potiùs quã exteris vendere? Qua in re adhùc affirmat *Author*, qui in eiuſmodi quæſito pro coronide inueſtigat quale prætium ſit attendendum in ſolutione. Illudnè quòd erat tempore quo Ciues acceperunt frumentum à Ciuibus, & Oppidanis, etiam venditum exteris inuitis emptoribus, & venditoribus, vel illud quod exteri dederunt? Et an prętium quòd currit in foro ſit attẽdendum eò quod iuſtum diiudicetur prętium? quorum quæſitorum reſolutionem, in diſcurſu noſter reperiet Lector.

OBSERVATIO LXXVII.

MEmoria recolo ſuper eiuſmodi quæſito à *Me* fuiſſe expoſtulatum reſponſum anno pręterito, quando plebicularijs ortis commotionibus,
1 admirabili Excellentiſſimi magni Principis Comitis de Ognate Regni Proregis prudentia, ac indicibili vigilantia poſtmodum ſedatis, aliàs à *Me*, ſed nunquam ſatis laudati, magna aderat annonę caritas in Regno, & licèt inſudauerim (vt expetenti morem gererem) plures reuoluendo Codices, punctuatim tamen articulum tactum à DD. tunc non inueni, vndè per tramites iuris, veroſq; terminos affirmatiuam ſecta-
2 tus fui ſententiam, Deindè plurium menſium interſtitio, aliud agens, aliumuè elaborans articulum, incidi
3 in *Cãcer.* virum ſanè eruditiſſimum magnum practicum, qui in 2. *lib. variar. reſol. cap. 11. de Emphyteuſ. n. 53.* in terminis rem agens meæ arridet
4 ſententię, de quo non mediocriter lętatus ſum, itaq; ipſum conſuluiſſe tradit Vniuerſitati Villęfrãchę Pœniten. aduerſus Syndicum Minoriſſę, qui magnam quantitatem frumenti ex dicta Villa extrahere cupiebat, innixus Authoritati eximij illius Hiſpani Iureconſulti *Didaci Couarr. in lib. variar. reſol. cap. 14. n. 6.*

n.6. verſ. *Ab eiuſdem, rubr. an inuitus quis vendere, vel quid agere cogatur,*
5 vbi id procedere autumat, etiamſi venditum iam fuiſſet frumentum exteris, nam eodem ſoluto prętio, poſſunt Ciues illud accipere inuitis emptoribus, & venditoribus, per *tex.in l.1.C.de metallar.lib.11.* quo in loco *Bartol.* omnium primus (ſi tamen ipſe eſt) & deindè *Angel. Io. de Platea, & Lucas de Penna* adnotarunt,
6 colonum volẽtem vendere fructus, quos ex agro conducto ſibi perceperit, cogendum eſſe eos vendere Domino fundi potiùs, quàm alteri,
7 iuſto quidem prętio; atque ità Dominum fundi locatorem ius prelationis habere in emendis fructibus è re locata perceptis, id quod affirmarunt *Roman. in l.1.n.7.ff.ſol.matr. Iaſ. in l. fin. n.11. C. de iur. Emphyt. Matth. de Affl in proem. Conſtit.Regn. q.3. ad fin. Felin. in cap. 1. de iudæ. Anton. Burgen.in cap.1.de emptio.n.18. Tiraq. in lib.1.de retract. §.1. gloſ.18. n. 2.*

Horum autem opinionem licèt receptiſſimam fateatur *Couarr. loc.*
8 *cit.* attamen falſam cenſet opinionem *Bartol.* nec iure probari tradit in quolibet caſu, ſed tantùm in peculiari quodam, ac priuilegiato, ſicuti obſeruat eſſe caſum *tex.in d.l.1. C. de metallar.* quippè qui in metallis, & in Fiſco obtineat ſpeciali quodam fauore Fiſci, & metallorum, vt ea penès Principem ſint, non penès priuatos. Ea igitur ratione metallarij à Principe obtinentes ius fodiendi metalla, & ea expurgandi coguntur metalla iuſto prętio Principi vendere: eam autem conſtitutio-
9 nem ad priuatos deducere, vt coloni cogantur Domino fundi, fructus ex fundo cauſa conductionis perceptos vendere, durum eſt, ab omniq; ratione prorſus alienum; Cenſet tamen *Couarr.* veram opinionem *Bartol.* in themate propoſito, verſ. *Ter-*
10 *tio mihi,* ex eo quia ex cauſa publicę inopię cogitur quis rem propriã
11 iuſto prætio vendere, Magiſtratus autem cuilibet Prouincię Præfectus, potiùs eius Prouinciæ, quàm alterius curam habere debet, ſicuti ma-
12 nifeſtum eſt, quò fit vt Ciues compellendi ſint ad exhibendum frumentum tempore publicæ neceſſitatis in foro publico, & vendere ipſis Oppidanis potiùs, quàm exteris.

13 Idq; ex chatitatis ordine conſtare tradit *Couarr.* ibi verſ. *Deindè,* quo plus tenetur quis, ac prius ſubuenire, quibus ſanguine, aut alia neceſſitudine coniungitur, adducens *Apoſtol.ad Galatas cap.9.* ibi, *Dùm tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maximè autem ad domeſticos fidei,*
14 vndè deducit habentem frumentum tempore neceſſitatis, teneri quidem id potiùs ciuibus, cum qui-
15 bus ei communis eſt patria, ſubuenire, & vendere, quàm exteris: Eò fortiùs, quia tenetur quis patriæ oppreſſæ famæ, alioue malo, totis viri-
16 bus operã ferre potiùs, quàm alteri Ciuitati, cùm patriæ plurimum debeatur, & poſtmodum ſe mihi obtulit *Mexia ad l. Tolet. ſeu in Pragm. Taxæ panis in 5. concl. n. 110.* verſ. *Ex antedictis*, ſatis lepidè, inquiens
17 æquiſſimum eſſe, & rationi conſentaneum, quod frumentum ex vnius Vrbis agris collatum, primum eidem Vrbi diſtribuatur ad alendos Ciues, qui agros illos coluere, ac colunt, & ipſius Ciuitatis onera ſubeunt: eamque defendunt, ac tutantur, quo in
18 caſu cogi poſſunt Ciues frumentũ, ordeum, typham, panicum, auenam, & alios fructus ex agris illius Ciuitatis collectos, Ciuibus, & Oppidanis vendere potiùs, quàm exteris, iuſto tamen prætio, & *n. 111.* verſ. *Valentq;* ſubdit Ciues poſſe dictos
19 fructus exteris iam venditos accipere iuſto prætio inuitis emptoribus, & venditoribus, ſecundùm practicos inducẽtes *tex. in d.l.1.C. de me-*

Kkk *tal-*

tallar. lib. 11. & ſentiens obſtaculum contra *Bart. in d. l.* 1. tenet cum *Couarr.* quem Pręceptorem ſuum appellat in *d. cap.* 14 *num. 6.* minimè veram eſſe Annotationem B*artol.* eiuſq; Aſſeclarum in *d. l.* 1. ſed eorum opinionem cum *Bartol.* eſſe receptiſſimam, itaq; hactenus fuiſſe obtentum, licèt non probetur in *d. l.* 1. ſatiſq; iure, & ratione defendi, & ſatis miratus ſum quomodo *Cancer. loc. cit. Mexiam* non adduxerit. Et quoniam articulus praxi forenſi eſt accommodatiſſimus, nolui ſilentio pretermittere.

20 Quale autem prætium Domino
frumenti à Ciuibus ipſis, ſiue Vniuerſitate ſit exoluendum, an ſicuti valet tempore quo ipſi accipiunt, vel idem pretium ſit exoluendum, quod cæteri dederunt? Conſulendus eſt C*ouarr. loc. cit.* verſ. *Quarto præmiſſa*, & *Mex. loc. itidem adducto*
21 *n.* 113. verſ. *Quod etiam obtinet.* Et an iuſtum rei prætium cenſeatur illud quod poteſt vendi in foro? Videndus eſt *Iaſ. in l. qui Romæ, §. coheredes n.* 25. *ff. de verb. obl. & in l. etſi æquo n.* 4. *cum ſeqq. ff. de legat.* 1. *Io. Nider. de contractib. mercatur, cap.* 2. *à n.* 2. *Couarr. lib.* 2. *variar. cap.* 3. *n.* 4. *in princ. Arias Pinell. in l.* 2. *C. de reſcind. vend. par.* 3. *cap. vltim. n.* 17. *Tiraq. de retract. lignag. §.* 1. *gloſ.* 18. *n.* 1. *Stracc. de mercatur. par.* 1. *n.* 91. *ad fin. Mex. in prag. Taxæ panis concl.* 4. *n.* 26. *Gemin. de vſur. commen.* 1. *§.* 8. *n.* 167. *Menoch. conſ.* 177. *n.* 4. *Didac. Perez in l.* 1. *gloſ. fin. tit.* 9. *lib.* 1. *Ordinat. & l.* 6. *gloſ.* 1. *tit.* 1. *lib.* 2. *& l.* 2. *tit.* 23. *lib.* 2. *pag.* 429. *Maſcar. de probat. concl.* 656. *n.* 70. *& concl.* 1396. *n.* 35. vbi dicit, quod iuſtum
22 rei prætium eſt, quod in foro inuenitur.

SVMMARIVM.

1 *FErro viam aperit, qui per contraria procedit.*

2 *Aſſenſus eſt ſtricti iuris, nec extenditur de re ad rem, de perſona ad perſonam, de contractu ad contractum, de caſu ad caſum, neq; de tempore ad tempus*, & n. 9. *diſtingue* n. 17. & 27.

3 *Aſſenſus praſtitus ſuper teſtamento, an cẽſeatur præſtitus ſuper ſubſtitutione.*

4 *Aſſenſus eſt gratia, quæ regulatur à formalitate verborum, &* n. 20.

5 Rex *non tenetur de iure ad præſtandum aſſenſum alienationi rerum feudalium.*

6 *Gratia teſtandi de feudo, debet ſtrictè intelligi.*

7 *Subſtitutus dicitur hæres*, & n. 11. 14.

8 *Aſſenſus aſſumit naturam actus, ſuper quo interponitur, & tollit obſtaculũ, & regulatur à contractu*, & n. 15.

9 *Teſtamenti materia valdè fauorabilis eſt*, & n. 28.

10 C*onſtit. Regn. loquens de dotatione ſororis, compræhendit etiam amitam.*

12 *Intereſſe indiuiduũ voluntatis conſideratur in alienatione feudorum.*

13 *Natio prouocat, atq; deteret.*

16 *Sententia, & decretum ſunt ſtricti iuris.*

18 *Aſſenſus dupliciter conſiderari poteſt, vel vt priuilegium, & diſpenſatio, vel vt tollatur obſtaculum.*

19 *Laudes* Dom. Reg. Fuluij Conſtantij.

21 *Principis beneficiũ latiſſimè interpretatur*, & n. ſeq.

23 *Expreſſũ habetur quicquid ſequitur ab expreſſo, licet videatur tacitũ, & colligatur ex mente*, & n. 25.

24 *Aſſenſus trahitur ad id quod eſt tacitũ*, & à l. ſubauditum, & n. 26.

29 *Actus quilibet etiam ſtrictiſſimus virtualiter includit ea, quæ per viam*

com-

comprahenſionis veniunt.

30 *Extenſio non dicitur, quando eadem militat ratio, ſed eſt declaratio, & interpretatio*, & n. ſeq.

32 *Diſpoſitio, qualibet verificatur in primo actu odioſo tamen, non fauorabili.*

33 *Fideicommiſſū an ſit odioſū, vel fauorabile*, & n. 41. *vbi diſtinctio.*

34 *Diſpoſitio qualibet fauorabilis, vel odioſa, quando dicatur*, & n. 38.

35 Senatus Conſul. Macedonianum, *dicitur odioſum*, Velleianum *autem fauorabile.*

36 *Filiusfam. ſoluens pecuniam debitam, non repetit, mulier autem ſic.*

37 *Origo cuiuſq; rei attenditur, actumq; denominat.*

39 *Fideicommiſſa principaliter sūt introducta ad conſeruationem bonorum.*

40 *Vltimas hominū volūtates exequi, expedit Reipublica.*

42 Minad. conſ. 8. *explicatur.*

47 Loffr. conſ. 8. *declaratur.*

44 Deciſ. Dom. Præſid. de Franch. 153.

45 *Doctores in tractatibus pręferūtur DD. in Conſilijs.*

46 *Aſſenſus pręſtitus ſuper ſorte principali, an extendatur ad intereſſe.*

47 Author *gaudet inueniſſe apud* Surd. *nonnulla eius opinionem comprobantia.*

ARGVMENTVM.

Aſſenſus pręſtitus per Sacram Catholicam Maieſtatem teſtandi de feudo, an compręhēdat etiam ſubſtitutionem, ſiue ex vi compręhenſiua, ſiue ex natura annexi, & conſequentis, ſiue alijs de cauſis adductis, quo loci expenditur, aſſenſum eſſe ſtricti iuris, nec admittere extenſionem, quibus in caſibus procedat, & quando naturam actus, cui accedit, aſſumat, & quid ſi ſtet in vim diſpenſationis, & priuilegii, vel in vim gratiæ ſimplicis, vt tollat tantùm obſtaculum? Fideicommiſſa de per ſe, an ſint fauorabilia, vel odioſa, & qualiter dignoſcatur diſpoſitio quęlibet fauore mnè contineat, vel odiū? *Loffred. conſ.* 8. *Minad. conſ. itidem* 8. *et Dom. de Franch, dec.* 153. non inſcitè declarantur.

OBSERVATIO LXXVIIII.

1 QVI ſubſtituti partes impugnant, ferro viam aperiunt per contraria procedentes ſecundùm *Bald. in l. petens, C. de pact.* Et

Primò: facit communis illa con-
2 cluſio, aſſenſum ſcil. eſſe ſtricti iuris, ſecundùm *Iſer. in cap. Imperialem de probib. feu. alien.* per *Feder.* vbi *Aff.* 12. *notab. q.* 8. *Frecc. de ſubfeu. lib.* 2. *q.* 20. *per totam*. Ideòq; non extenditur de re ad rem, neq; de contractu ad contractum, neq; de tempore ad tempus, neq; de perſona ad perſonam, neq; de caſu ad caſum, ex tra-

ditis per *Dom. de Franch. dec.* 105. *n.* 2. *& dec.* 113. *n.* 2. *& dec.* 153. *n.* 24. *Ann. ſing.* 140. vbi optima additio. *Dom. Reg. Ronit. ſuper prag.* 1. *de fid. memor. Dom. de Pont. conſ.* 36. *n.* 7. 8. *vol.* 1. Si igitur ſit ſtricta interpretatio, præſti-
3 to aſſenſu ſuper teſtamento, non debet intelligi præſtitus ſuper ſubſtitutione, nam eſſet extenſio prohibita à regulis iuris feudorum.

Secundò, aſſenſus eſt quædam diſpenſatio, & gratia, quæ regula-
4 tur à formalitate verborum, vt per *Archid. & Butr.* quos allegat *Frecc. d. q.* 20. *n.* 2. *Camer. in cap. Imperial. fol.* 44. *lit. I. & S.* & propterea Rex
5 non tenetur de iure ad illam faciendam, *cap. ſi gratioſè de reſcript. Ann. in alleg.* 39. *Dom. Reg. Tap.* non mi-
6 nùs doctè, quàm eruditè *dec.* 11. *n.* 7. hinc gratia teſtandi de feudo debet ſtrictè intelligi, *Ann. alleg.* 45. ergò aſſenſus non extenditur ad ſubſtitutionem.

Tertiò facit: nam Dominus aſſentiendo teſtamento, cenſetur denegaſſe aſſēſum ſubſtitutioni, *l. vnica*, *§. ſin autem deficientis*, *C. de caduc. toll. l. ait Prætor*, *ff. de Iud. cap. nonnè de præſumpt.*

Quartò, allegant authoritatem *Loffred in conſ.* 7. *Minad. in conſ.* 8. *& Dom. de Franch. in dec.* 153. qui videntur ſententiam hanc exprobare.

Qui verò ſubſtitutionis validitatem affirmant, audacter ſuſtinent aſſenſum præſtitum ſuper teſtamēto, compræhendere etiam caſum ſubſtitutionis ex pluribus, &

Primò aiunt: negari non poſſe ſubſtitutum eſſe hæredem, per *tex.*
7 *in l. poteſt quis*, *ff. de vulg. & pup.* vbi *Mart. I. C.* ait, *Poteſt quis plures gradus hæredum facere*, & habetur *Inſtit. in princip. de vulg. ſubſt.* & quod omnis ſubſtitutus ſit inſtitutus, *tex. in l. in ratione*, *§. pen. ff. ad l. falc.* quem allegat *gl. in l.* 1. *C. de edict. Diu. Adr. toll. Becc. conſ.* 108. *n.* 39. *&* 40. Si ergò aſſenſus eſt præſtitus teſtamento, quod in hæredis inſtitutione conſiſtit, & ſubſtitutus eſt hæres, ergò aſſenſus proficit ſubſtituto, non quidem per viam extenſionis, ſed per viam compræhenſionis, vt infrà fuſiùs.

Secundò, aſſenſus habet ſe ad in-
8 ſtar ſtipulationis, quæ aſſumit naturam actus, ſuper quo interponitur, ſecundùm *DD. in rubr. ff. de verb. obl.* vbi *Iaſ. q.* 5. & *Socc. in princip.* & de aſſenſu tradit *Andr. in d. cap. Imper. col.* 6. ibi, *Sed ſi vendebatur*, *Camer. ibid. fol.* 52. *lit. T.* & alij plures, quos refert, & ſequitur *Dom. de Franch. d. dec.* 153. *n.* 23. Eſt namq; aſſenſus quodam Principis beneficium, quod latiſſimè interpretatur *Iſer. in d. cap. Imper. col.* 3. *in princip.* allegat *tex. in l. fin. ff. de conſtit. Princip.* vbi habetur ad literam; Tollit nāq; aſſenſus imped mētū; & obſtaculum qualitatis feudalis reſpectu, non autem addit poteſtatem contrahendi, *Io. Fab. in §. Non ſolum*, *Inſtit. de legat.* & nihil transfert, ità quod obligari feudum, vel non obligari dependet ex contractu feudatarij, *Iſer. d. cap. Imperialem col.* 6. ibi, *Quamuis aſſenſus*, & regulatur aſſenſus à cōtractu, non autem contractus ab aſſenſu, hoc poſito, aſſenſus præſtitus ſuper
9 teſtamento, cuius materia valdè fauorabilis eſt, *l. vel negare*, *ff. quemad. teſt. aper.* & optimè *Peregr. in ſuo abſoluto tractat. de fideicom. art.* 1. *n.* 23. *in fin. & n.* 24. debet regulari à teſtamento, quod latiſſimè eſt interpretandum, ità vt compræhendat ſubſtitutionem in teſtamento contentam ex vi compræhenſiua.

10 Tertiò, vera eſt concluſio, quod ſi in aſſenſu ſit demonſtrata perſona propter quam Rex aſſentit, reſtringitur ad illam *l. cum ità legatur*, *& l. cum ità datur*, *ff. de condit. & demonſtr.* latè *Camer.* poſt *And.* feudiſtarum facilè Princeps, in *cap. Imper.* 2. *concl. fol.* 43. tamen ſi aſſenſus non reſpicit perſonam, ſed obligationem tantùm,

tùm, vel actum, quem permittit, nõ ſit talis reſtrictio, *Iſer.in Conſt.quamplurimum de adiutor.exig.* vbi ſtatutũ de filia, & ſorore dotanda extenditur ad amitam, quia Conſtitutio non conſiderauit perſonas,ſed actũ dotationis, quæ procedit etiam in amita; In caſu autem præſenti aſſenſus à Rege fuit præſtitus indefinitè ſuper teſtamento nulla certa perſona deſignata,& ideò compræhendit etiam ſubſtitutionem ex vi
11 compræhenſiua, nam, & ipſa ſubſtitutio teſtario mentis eſt, &ſi ſubordinata ad inſtitutionẽ; Non enim Rex conceſſit aſſenſum teſtandi pro Caio, Mæuio, vel Sempronio, ità vt
12 poſſit conſiderari intereſſe indiuiduæ voluntatis, ad *l.fin. ff. de vſu, & hab.* quam poſt *Camer.*latè exornat *Gizzar. in dec.* 5. ſed expreſſit tantùm cauſam teſtandi, quę æquè ſe habet ad teſtamentum,ac ad ſubſtitutionem, eò magis ſi perſona ſubſtituta fidelis ſit, & à fidelibus originem trahit à contrario ſenſu, *text*
13 *in l. quod ſi nolit*, §. *mancipia, ff. de edil. edict. l.quiſquis,* C. *ad l. Iul. Maieſt.*& hanc opinionem licèt ſub inuolucro verborum, tenuit *Camer. in cap. Imperialem fol.* 53. *lit.O.*

Quartò, eadem eſt ratio de toto, ac de parte, *l. ſiquis cum totum, ff. de excep. reiiud. l.quæ de tota, ff.de reiuẽd.*
14 *eum concord.* Sed ſubſtitutio eſt pars teſtamenti ſecundùm *Repetentes in rubr.ff.de legat.1.* Ergò aſſenſus præſtitus ſuper teſtamento, compræhẽdit etiam ſubſtitutionem vti partem,imò etiam vti quid annexum,
15 & clarum eſt,idem eſſe iudicium de annexis, & connexis, *l.* 3. §. *iudicio contrario, ff. de contrar.act.tut.*Igitur aſſenſus ſuper teſtamento,compræhendit etiam ſubſtitutionem,ità poſt *Camer.* in ſæpius *cit.cap. Imperial. 6. concluſ. fol.* 47. tenet *Gizzarell. in dec.* 70. *n.* 5. vbi ſubdit, hanc eſſe veritatem.
16 Quintò, & tandem: Sententia etſi ſtricti iuris ſecundùm *Afſl. in dec.*215.*& Dom.de Franch.in dec.*680. tamen non modo in eo quod expreſſit,ſed in omni ſuo antecedenti, & conſequenti neceſſario, ſententia eſt, & authoritatem parit rei iudicatæ, *l.aduerſus, ff. de recep.arbit. l. vlt.* §. *vlt. C.de vſur.rei iud. Cacher. dec.* 64. *per totam*, dùm enim condemnat ſubſtitutum, continet etiã inſtitutum eſſe non poſſe hæredem, *l. ſi inter me, & te, ff. de excep. rei iud.* ſed ſubſtitutio habet ſe, vt conſequens neceſſarium ad inſtitutionẽ, nam illa deficiente, ſtatim habet locum ſubſtitutio; ergò aſſenſus præſtitus ſuper teſtamento, compræhẽdit etiam ſubſtitutionem vti conſequens ipſius.

Ingenuè profiteor, hanc opinionem, quæ ſubſtitutionis validitatẽ ſuadet, mihi ſatis arridere, proin contraria diluenda ſunt, vtq; ordinatè procedamus, eandem ſectabimur methodum, quam præpoſuimus in eorum propoſitione.

Et Primò, id quod dicitur de aſſenſu, quod ſit ſtricti iuris, procedit
17 quando Dominus per illum concedit aliquid, quod ſit *contra ius commune feudorum, vel contra naturam feudi*, at vbi conſentiendo nihil tradit, *ſed tantùm tollit obſtaculum ſuæ voluntatis*, tunc aſſenſus non habet vim diſpenſationis, ſed beneficij, & nõ interpratatur ſtrictè *Mart.Laud. in cap. 1.in princ. col.2. de his qui feud. dar. poſſ. Camer. in cap. Imperial. in 2. concluſ.* verſ. *Quod quidem argumentum,*vbi allegat ſic voluiſſe *Bal.Mar. Laud. Claud. Seiſell. & Iaſ.* Nam ſecundùm eundem *Camer. in concluſ.* 14. verſ. *Tertio quod aſſenſus fol.* 63. *& Reg. de Pont.conſ.*3.*n.*91.*& in conſ.* 57.*n.*18. *vol.1.* Aſſenſus duplici mo
18 do conſiderari poteſt. Primò, vt priuilegium, & diſpenſatio veluti quando conceditur ſuper inſtitutione baſtardi. Secundo modo, vt aſſentiendo tollatur impedimentũ, quod

quod reſidebat in voluntate Domini, & conſentiendo nil aliud facit, quàm tollere obſtaculum legis uetantis feudorum alienationem inuitis ſuperioribus Dominis, quam ſententiam nouiſſimè ſequitur, eamq; communem aſſerit *Dom. Reg. Conſtantius Marchio Corleti in ſuis doctiſſimis Commentarÿs ad tres poſteriores libros Cod. in l. 1. & 2. de filijs official.*
19 *lib. 12. n. 72.* quicquid in contrariũ ſcripſerit *Lanar. conſ. 13.* cui optimè de more reſpondet idem *Dom. Reg.*
20 *Conſtantius loc. cit.* & hoc caſu aſſenſus non eſt diſpenſatio, nec priuilegium, ſed gratia, & beneficium, & non modò nõ interpretatur ſtrictè, ſed latiſſimè accipitur, ideò *Andr. in cap. Imperialem n. 4.* appellat beneficium, & in *cap. 1. §. quid ergo, de inueſt. de re alien. fact.* appellat gratiã,
21 *Frecc. q. 2. n. 10.* Beneficium autem latiſſimè interpretatur ad *l. fin. ff. de conſtit. Princip.* quàm latiſſimè exornat *Dom. Reg. Tap.* Similiter gratia latè interpretatur, vt poſt *Iſer. Abb.* & alios tenet *Camer. in cap. Imper. 3. concluſ. fol. 44.* Cùmq; in theſi noſtra aſſenſus nihil contineat, quod ſit contra naturam feudi, nam Dominus nihil de ſuo dat, ſed tollit tantùm obſtaculum, igitur latiſſima debet fieri interpretatio, eò magis cum ſimus in vltimis voluntatibus, & in aſſenſu Regis.

22 Nec dicatur, quod etiam beneficium latè interpretatur ſolum, quoad expreſſa, secùs autem quoad ea, quæ non ſunt expreſſa, quia in eis fit ſtricta interpretatio, vt declarando *d. l. fin.* tradit *Iſer. in cap. Imper. n. 4. Camer. 2. concl.* verſ. *Ad hac optimè facit fol. 44. & addit. ad Iſer. loco citato*; Nam facilè reſpondeo ex Iuribus, quæ faciliorem mihi præ-
23 ſtãt reſolutionem, nam pro expreſſo habetur quicquid ſequitur ab expreſſo, licèt illud videatur tacitum, *Bart. in l. fideiuſſor, §. meminiſſe, ff. de legat. 1.* allegat plura *Surd. in conſ. 143. n. 20.* & expreſſum dici, quod ex mente colligitur, probat *gl. in l. Prætor, ff. de nou. oper. nunc.* quam approbarunt *Bart. Bal. Ang. Iaſ. & alij*, licèt
24 aſſenſum trahi etiam ad id quod tacitum eſt, ſed à *l. ſubauditur*, docet *Andr. in cap. 1. qui ſucceſſ. tenen. Camer. concl. 9.* verſ. *Et videtur dicendum fol. 54.* Nec excluditur ab aſſenſu, quod virtualiter ſub aſſenſu includitur, vt per *Andr. in d. cap. Imperial.* quẽ
25 ſequitur *Frecc. de ſubfeud. q. 2. n. 8. & ſeq.* Et quod ex mente concedentis venit, illud videtur expreſſum, & incluſum in aſſenſu, *Iſer. in cap. Imper. n. 4. & in cap. 1. col. fin. de feu. non hab. propr. nat. Camer. in 8. concluſ. in princip. fol. 52.* qui optimè addit id procedere non per viam extenſio-
26 nis, ſed per viam comprænſionis; cum igitur ſubſtitutio ſuccedat pro obſeruãda voluntate teſtatoris, nulli dubium, aſſenſum ex vi comprænſiua illam comprænhendere.

Præterea (vt penitùs hæc obiectio eradicetur) ad idem principaliter
27 aduertimus, aſſenſum eſſe ſtricti iuris, quando apponitur contractui qui ſit ſtricti iuris, nam ſi apponatur contractui bonæ fidei, dicitur bonę fidei, ex quo vt ſupra probauimus in ſecundo argumento pro hac opinione, aſſumit naturam actus, ſuper quo interponitur, cum ergò aſſenſus ſit præſtitus ſuper materia fauo-
28 rabili, qualis eſt vltima voluntas, comprænhendit etiam ſubſtitutionẽ, quæ & ipſa talis eſt ex vi comprænſiua, vt per *DD. in l. Gallus in princip. ff. de lib. & poſth.*

Ad ſecundum argumentum, conuenimus cum Aduerſarijs, quod aſſenſus ſit diſpenſatio, & vti talis ſtrictè, & rigoroſè ſit accipiendus, ſed negari non poteſt, quod quilibet actus etiam ſtrictiſſimus includit virtualiter ea, quæ per viam comprænſionis venirent, nam in materia correctoria, & odioſa includitur etiam caſus, qui venit ex mente con-

concedentis,ità in puncto magiſtraliter docuit *Camer.in cap.Imperialem, concl.8. in princ.* Non .n. dicitur ex-
30 tenſio quãdo eadem militat ratio, ſed eſt declaratio, & interpretatio, *cap.1.de temp.ordin. lib.6. Oldrad.conſ.* 108. *in fin. Surd. conſ.25. n.39.* At in ſubſtitutione eadem militat ratio ſeruandi voluntatem teſtatoris, quæ in teſtamento conſideratur, ergò idem ius eſſe debet.

Ad tertium argumentum ſumptum,ex *l. vn. §. ſin autem*,reſpõdeo *d. tex. cum ſimilibus*, procedere in ijs,
31 quæ ſeparatam habent rationem, non autem in conſequutiuis,& connexis, prout eſt ſubſtitutio ad inſtitutionem,ex ſupra adductis,ità *Abb. in cap. quia in tantum de preb.n.*4. vbi dicit, quod etſi aliquid ſit ſtricti iuris, tamen extenditur ad conſequutiua, & dependentia, & ſubdit hoc dictum eſſe benè notandum,& obliuioni nunquam tradendum quam ſententiam comprobat multis ſimilibus.

Reſolutis igitur argumentis contrariȩ partis,ſupereſt,vt authoritatibus adductis ſatisfaciamus, & erit pariter reſolutum quartum argumentum Aduerſariorum,Et

Primò non obſtat *Minad. in conſ.* 8. qui fundat ſuam opinionem, ex *tex. in l. boues, §. hoc ſermone, ff. de*
32 *verb. ſign.* vbi habetur, quod diſpoſitio ſemper verificatur in primo actu, quo poſito,arguit ipſe aſſenſũ præſtitum ſuper teſtamento non poſſe trahi ad fideicommiſſum,quia diſpoſitio verificata fuit in primo actu.

Hoc argumentum etſi prima facie videatur alicuius ponderis,tamẽ ſi funditùs inſpiciamus,leue eſt,nam communiter concludunt DD.*d.tex.* procedere in actibus odioſis, non autem fauorabilibus, & negare non potuit idem *Minad. d. conſ. n. 1.* vbi pro hac probanda ſententia allegat *tex. in l. legatum, ff. de ann. leg. in l. annua, §. à Titia, & §. item quæro, C. de fideicom. libert.*

Vlteriùs:*Minad.* format quæſtio-
33 nem in fideicommiſſo,quod ſecundum ipſum continet onus, & eſt odioſum, & ſic non datur extenſio, per *tex.in l. commodiſſime, ff.de lib. & poſt. l. ſi verò, §. de viro, ff. ſolut. matrim.* & ità probat in *d.conſ.n.62.* imò totam vim conſtituit in eo, quod fideicommiſſa contineant odium.

Mihi verò, licèt omnium minimo,nuſquàm hæc opinio,quàm *Minadous* pro fundamento ſuæ opinionis conſtituit ſatis arridere potuit, imò à primis *ll.* rudimentis, eam falſam, & contra iuris terminos exiſtimaui (pace illorum dixerim, qui eam approbarunt.)

Vtq; argumenti fallacia detega-
34 tur;meminiſſe oportet,vt actus, vel diſpoſitio fauorabilis, vel odioſa reputetur, inſpiciendam eſſe cauſam principalem, propter quam actus, vel diſpoſitio inducitur,nulla habita ratione de cauſa ſecundaria,ità probat *tex.* ab omnibus ad hoc allegatus in *l. ſiquis nec cauſam, ff. ſi cert. pet.* Hinc Senatuſconſultum Mace-
35 donianum inductum principaliter in odium creditorum contrahentium cum filijsfam. odioſum dicitur, licèt ſecundariò, & ex conſequenti in fauorem filiorumfam. reſultet, qui pecuniam mutuo receptam reſtituere non tenentur,ità cõcludunt *DD.in l. 1. ff. ad Senatuſconſul. Maced.& Inſtit. eod.* latiſſimè Noſtrates in *prag. Per excellentem eod.tit.* Sic pariter Senatuſconſul. Velleianum principaliter introductum extitit in fauorem mulierum, quæ ſi pro aliquo intercedant non tenentur, *l. 1.* vbi *gl. ff. ad Senatuſconſ. Valleianum*,nec ex eo quod odium contrahentium ſecũdario contienat odioſum dicetur, quia principalis cauſa inſpicitur, non acceſſoria; Indè eue-
36 nit, quod ſi filijsfam. pecuniam creditori ſoluerint, poſteà non repetent,

tent, mulieribus tamen competit repetitio, ea ratione, quia Senatuſconſ. Maced. odioſum eſt, Velleianum verò fauorabile, *l. qui exceptione, ff. de condict. indeb.* quam ad hoc allegat *Roma. in conſ.* 391. *propoſita quæſtio*, verſ. *Ad hoc enim*, origo ete-
37 nim denominat actum, eaq; attenditur, *l. qui id quod, ff. de donat.* quem in materia feudali allegat doctiſſimus *Conſiliarius olim Præceptor meus Io. Andr. Georg. in* 1. *par. repetit feudal. cap.* 51. *n.* 3. quem meritò Feudiſtarum maximum, & Aduocatum ſua tempeſtate facundum appellat *Dom. Rouit. in prag.* 1. *de tit. abuſ. ſubl. n.* 72. cuius recolenda memoria mihi erit perpetua, nam ſupra meritum me æſtimantem, dùm in humanis agebat, paterno affectu proſequebatur, & dùm calamus ſcribit, oculus lachrimari non deſinit, ità ut dicere cogar inſimul cum *Ann. O Mundi calamitas, Amici moriuntur.*

Redeundo tamen de ſemita ad viam: ex prædictis liquet, quod ad cognoſcendum, an diſpoſitio ſit fa-
38 uorabilis, vel odioſa, eſt conſiderāda principalis ratio, quæ mouet diſponentem, an concernat fauorem, vel odium; Modò ſic: fideicommiſſa ſunt introducta principaliter ad
39 conſeruationem bonorum, *l. peto, §. fratre, ff. de leg.* 2. & ſic fauorabilia, voluit namq; qui fideicommiſſum ordinauit, ſibi, ſuiſq; proſpicere, vt conſeruetur familia, quæ omnia ſi fauorem continent lippis patet, & tonſoribus, nedùm Iuriſperitis.

Dixi, quod etiam proſpicit ſibi, vt ſeruetur eius voluntas in eo, quod voluit de bonis ſuis fieri; *Nihil enim eſt, quod magis hominibus debeatur, qui vt ſupremæ voluntatis, poſtquam iam aliud velle non poſſunt, liber ſit ſtylus, & licitum quod iterum non redit arbi-*
40 *trium,* cecinit *tex. in l.* 1. *C. de Sacroſ. Eccleſ.* Quinimò Reipub. expedit vltimas hominum voluntates exequi, *l. vel negare, ff. quemadm. teſt. aper. Mantic. de coniect. vlt. vol. lib.* 7. *tit.* 1. *n.* 34. *Graſſ. in §. fideicommiſſum q.* 3. *Marzar. in Epitom. fideicom. q.* 1. cum *ſexcentis alijs*, quos refert, & ſequitur *Peregr. de fideicom. art.* 1. *n.* 23. *in fin. & n.* 34. *Ego ipſe in* 1. *diſceptat. forenſ. cap.* 14. *n.* 5.

Non me latet: grauiſſimi nominis Authorem tenuiſſe fideicommiſſa
41 perpetua eſſe odioſa, verùm tātùm abeſt, quod noſtræ ſententiæ refragetur, vt potiùs euidenter pateat magis, atque magis illam approbare, iuſtiſſimè ſiquidem contendit, fideicommiſſa perpetua odium continere, non quod de per ſe inſpecta ipſorum natura ſint talia, ſed ex cōſequenti, quod indè oritur, vt puta litium cumulo, & difficultate probandi identitatem bonorum, quæ adeò difficilis, ne dicatur impoſſibilis quandoq; redditur, vt lites fiant penitùs immortales contra *tex. in l. properandum, C. de Iudic.* ità peroptimè, & ſubtiliter doctiſſimus *Alexāder Turaminus* in celebri ſtudij Neapolitani Academia primeuę Veſpertinæ Cathedræ (non ſine nomine) Anteceſſor à nemine, quem huc uſque viderim ad hoc adductus in *lib. ſing. Epiſtol. forenſ. epiſt.* 12. & 13. Vndè *Turam.* noſtram ſententiam approbat.

Ecce igitur per veras, ni fallor, & Sinodales regulas, Sole clariùs patet, fideicommiſſa nedùm odioſa nō eſſe, verùm etiam ſatis fauorabiliora, & Doctores contrarium aſſerentes malè ſentijſſe, ità vt ſublato Aduerſarij fundamento, corruat prorſùs ædificium, *cap. cum Paulus* 1. *q.* 1.

Etſi id procedit in fideicommiſſis, multò magis in ſubſtitutione, de qua agimus, locum habet, vt aſſenſus ſuper teſtamento per viam compræhenſiuam, ſubſtitutionem compræhendat ex rationis identitate, & ſic apparet non obſtare *Minad.*

Attamen, vt vndiq; roborata no-

ſtra

ſtra videatur ſententia,aduerto, *Minad.* formare quæſtionem in *d. conſ.*
42 in materia *cap. Volentes*, quod ſeruatur in Regno vlterioris Sicilię,& tamen *Cannet.* doctiſſimus Siculus, qui commentauit *d.cap.fol.mihi* 131. *n.*94.tenet, per ſubſtitutiones non derogari formæ feudorum, nec minus aliquid immutari quādo fit diſpoſitio ex authoritate attributa à lege,vel ab homine,contra id q; āſſerit *Minad.* cui ſanè *Cannetio* de iure patrio agenti magis eſt credendum.

43 Minus obſtat *Loffred. in conſ.* 8. nàm conſuluit in eadem ſpecie *cap. Volentes*,& cū eius dictum eodē morbo laborat cum *Minad.* eodem antidoto medelam præſtari ſufficit.

Nec tandem refragatur *Dom. de Franch.in dec.*153. Nàm ibi non agebatur, an aſſenſus præſtitus ſuper
44 teſtamento, extendatur ad aliquem actum, ſed caſus deciſionis erat, an ſubſtitutio facta in caſu, quo quis ſine hęredibus deceſſerit, compræhendat tantùm liberos, vel etiam requiratur qualitas hæreditaria, & ſic caſus noſter non eſt deciſus ibi.

Benè verum eſt, quod in *n.*24. *d. deciſ.* perfunctoriè loquendo allegat communem illam concluſionem, quod ſcil. aſſenſus ſit ſtricti iuris, & non extendatur de perſona ad perſonam, neque de caſu ad caſum, prout alibi pluries dixerat,& *Ego* indicaui in 1. argumento pro opinione contraria; An autem illa concluſio procedat, quando eadem militat ratio, vel quando ſumus in materia fauorabili, vel ſaltim veniat ex vi comprænhenſiua, verbum nullum in *d. dec.* & Nos abundè probauimus; imò eſt aduertendum, quod *Dom.de Franch.* ibi in nulla reſidet opinione, ſed relatis *Minad.& Loffr.* ſubdit cōtrarium tenere *Cannet. & Camer.* qui in pūcto quæſtionis omninò eſt videndus in ſæpè citato *cap.Imperial. fol.*60.*lit. N.* vbi omnibus contrarijs reſpondet, & ſic *Dom.de Franch.* non eſt numerandus pro opinione contraria, vel quia tractat de caſu diuerſo, ex quo non fit illatio,vel quia neutram amplectitur opinionem: Et quatenus contra Nos eſſet(quod expreſsè negamus)vtiq;ea quæ Nos adduximus conſiderata non fuerūt, nec diſcuſſa, & proindè deciſio dici non poteſt, ſecundùm auream doctrinam *Bal. in l. receptitia. n.*3. *C.de conſtit. pecun.*

Conſtat igitur ex prædictis, opinionem cōtrariam, nedùm iuribus, & rationibus deſtitutam, verùm etiam DD. authoritate denudatam, è contra verò noſtra ſententia adeò iuribus, & rationibus fulcitur, vt vndiq; inconcuſſa remaneat, quicquid dixerint *Loffred.& Minad.* conſulen-
45 do, nam eorum authoritati longè præualent *Camer. & Cannet.* qui tractatus ediderunt veritati inſeruiendo, non Clientibus in conſulēdo, ſicuti affirmat *Crau. de antiquit. tempor. par.* 1. *n.* 48. quem allegat, alijs etiam adductis *Dom. Reg. Rouit. conſ.*94.*n.*3. *lib.*1.

Minùs refragatur(ſi quādo à quopiam allegetur) authoritas *Frecc.de ſubfeu. lib.*2. *q.*20. volentis aſſenſum præſtitum ſuper ſorte non extendi
46 ad intereſſe contra *tex. in l. Lucius, ff.qui pot.in pig. hab.* vndè argui poſſet, quòd dùm adeò ſtrictè proceditur in aſſenſu, fatendum eſt,quod ſi præſtetur ſuper teſtamento, non debet extendi ad ſubſtitutionem arguendo à ſimili.

Nam pro eiuſmodi obiecti euaſione,ſeſe Nobis offert facillima cōfutatio, nempè *Frecc.* ſuam fundare ſententiam ex eo quòd ſors principalis differt ab acceſſorio,& aſſenſus præſtitus ſuper vno, ad aliud non extenditur ex rigoroſitate aſſenſus, & quidem libenter *Frecc.*aſſentirem ea ratione, nam intereſſe prouenit ex mora, & delicto debitoris, cuius perfidia Domino aſſentienti nocere non debet.

Attamen non video, quo pacto theſi noſtræ adaptari queat, Nos enim probauimus aſſenſum præſtitum ſuper teſtamento, tùm ex identitate rationis, & connexionis, tùm etiam ex vi compræhenſiua, compræhendere ſubſtitutionem, & ſic termini ſunt diſpares.

Quod ſi humaniùs agẽtes concedamus hoc idem argumentum vndequaque facere, aduertendum eſt *Camerar. in cap. Imperial. fol.* 52. contrarium tenuiſſe, eiuſq; opinionem communiter receptam, & contra *Frece.* pluries iudicatum, teſtatum reliquiſſe *Dom. de Pont. in conſ.* 64. 1. *vol.* & meliùs in *dec.* 34. *n.* 37. *&* 38. Submitto tamen prædicta Iudicio perſpicaciori Feudiſtarum.

47 Poſt hæc delineata, magnoperè gauiſus ſum, eo quod dùm inciderim in abſolutum illum, & laborioſum tractatum (omni herclè doctrina, & eruditione refertum, admirabiliq; methodo compoſitum) à *Io. Petr. Surd. de alimentis, tit.* 9. *quæſt.* 31. *per tot.* vbi agit, *Vtrum aſſenſus conceſſus pro dote, extendatur ad alimenta?* adeò ſuppetias nobis fert, copiaſq; præſtat auxiliares ad theſim modò propoſitam, vt omnis euanida reddatur hæſitatio quòad conuallandam opinionem, quam tutati ſumus; Ideò Lectorem moneo, vt tantum Authorem conſulat, noſtroſq; ne deſpiciat labores.

SVMMARIVM.

1 *TEſtes ad informationem Curiæ recepti, parte non citata non probant.*

2 *Titulus an faciat Reum, vt ſub fideiuſſoribus relaxari nequeat.*

3 *Inquiſitio ſola, vel titulus delicti, minimè attenditur, niſi inditia vrgeant contra Reum.*

4 *Improperantur multa, quæ poſteà delentur.*

5 *Reus eſt qui conuincitur, non qui accuſatur.*

6 *Titulus delicti non inſpicitur in criminalibus, ſed rei veritas.*

7 *Iudices non debent attendere cartulas accuſationis, ſed quid ex informationibus co: ſtat.*

8 *Iudices ex ſolo titulo delicti, non debent procedere ad carcerationem.*

9 *Titulus non obſtat delicti, quin allegando Rei innocentiam, & deficientiam probationum, ſub fideiuſſoribus relaxetur.*

10 *Facinus, non ſententia, coinquinat hominem.*

11 *Pœnam pati ex crimine, quod quis commiſiſſe non conſtat, abſurdum eſt.*

12 *Probationes in criminalibus eſſe debent luce meridiana clariores.*

13 *Scribæ fiſcales, vt plurimum, rubricas, & titulos delictorum inſcribunt.*

14 *Dicterium illud Pragmaticorum, quod ſcil.* Obſtat titulus, *ne quis ſub fideiuſſoribus relaxetur, qualiter ſit accipiendum.*

ARGVMENTVM.

Titulus, ſeu Rubrica delicti, ex probationibus ad informationem Curiæ tantùm receptis parte incitata, non adeò faciendus eſt, vt ex eo aſſeri poſſit minimè Inquiſitum eſſe ſub fideiuſſoribus relaxandum, aut ex eo elici queat, quem commiſiſſe delictum, nam facinus, non titulus coinquinat hominem; Idcircò explodendum omninò, vtpotè minimè verum illud Pragmaticorum dicterium, quod obijci ſolet, dùm allegatur innocentia Inquiſiti, nempè quod *Titulus obſtat*, *Author* ſuſtinet, innixus ſolido enunciato *Dom. Reg. Rou. in commentar. ad prag. 1. n.4. & 5. de Cuſtod. reor.* qui ſatis lepidè eiuſmodi effatum falſum enarrat, eòque fortiùs, quia Rubricæ delictorum in inquiſitionibus, vt plurimùm à Scribis fiſcalibus, inſcribi aſſolent, non à Magiſtratibus.

OBSERVATIO LXXIX.

NON potui non mirari, imò rerum adſcripſi humanarum viciſſitudini, ſeu mauis, temporum increpaui corruptelas, de eo Practicorum dicterio, quod paulatim introductum, adeò vires dilatauit, vt nõ parum mihi inſudandum fuerit ad veritatem inſinuandam in caſu currenti, in quo inſtabam, inter Reos Clientem adſcriptum ſub fideiuſſoribus relaxari, eò quod nullibi de
1 delicto conſtare adſtruebam, & te-
ſtes non niſi ad informationem Curiæ receptos aiebam, qui vti parte non citata recepti, nullam vim facere, ſatis omnibus innoteſcit, ex *tex. in l. ſi quando.* §. *Sed cum oportet*, ibi, *Si per executores admoniti*, C. *de teſtib.* & in *Auth. Sed & ſi quis*, C. *eod.* & ex *tex. in cap. 2. de teſtib.* quam theſim more ſuo exornat celeberrimus Conſultus *Proſper Farinac. de teſtib. quaeſt.72. cap.1. & 2.* quem laudat *Ill. March.* Ramont. *in 1. controu. forenſ. cap.* 40. *n.* 4. At mihi obijciebatur à Scriba Fiſcali primùm, *Et tranſeat,*
2 quod vim faciebat Titulus, ſiue Ru-
brica Inquiſitionis, ne petitæ relaxationi aditus fieret; Anguſtiauit tamen magis, quod etiam in Iudicis ore, eadem mihi facta fuit oppoſitio.

Qua de re per tramites iuris veritatem exquiſiui, & inueni, totum
3 contrarium eſſe de iure diſpoſitum,
nempè quod ſola inquiſitio, aut delicti titulus, minimè ſit attendendus, ſed inditia extantia, quia multa
4 improperantur, quæ poſteà delen-
tur, *l. furti, ff. de his qui ſunt ſui, vel*
5 *alien. iur.* neq; qui accuſatur, ſed qui

conuincitur, Reus eſt, *cap. nonnè* 8.
quæſt.4. *Iſer.* noſter in *cap.*1. §. *Sed &*
qui delentur n. 43. *quæ ſit prim. cauſ.*
6 *benef. amitten.* Quid quod: in crimi-
nalibus rei veritatem, non titulum
delicti inſpiciendum eſſe, *textus* eſt
inſignis in *l. famoſi*, verſ. *Hoc tamen*
crimen, *ff. ad l. Iul. Maieſt. l. quoad*
ſtatum, *ff. de pæn. Ang. in l. Athletas*, §.
calũniator in princip. ff. de his qui no-
tan. infam. Dom. de Franch. dec. 330.
n. 6. vbi *Addentes* quamplura con-
ſarcinarunt, pulchrè *Dom. Garſ. Ma-*
*ſtrill. ad Indult. general. cap.*29. *n.* 19.
7 verſ. *Tertiò confirmatur*, inquiens, Iu-
dices non debere attendere cartu-
las accuſationis, nam in ea ſolent
partes arduas proponere accuſatio-
nes (ſicuti adamuſſim accidit in caſu
meo) ſed inſpiciendum eſt, quid ex
informationibus conſtat, non per
earum titulos, ſiue rubricas, & hanc
eſſe communem Doctorum reſolu-
tionem fatetur *Maſtrill. loc. cit. n.* 20.
quam non ſemel approbauit Ma-
gna Regia Curia pluribus in cauſis.

Quibus oppidò ſuppetias ferre,
dicebam *Dom. Reg. Rou. in Commen-*
*tar. ad Prag.*1. *n.*4. *&* 5. *de cuſtod. reor.*
qui ad rem noſtram ſatis, contra il-
los Iudices irruit, qui ad ſolam titu-
8 li oſtenſionem, ad carcerationem
procedunt, & ſi quando pro illorũ
excarceratione ſub fideiuſſoribus
inſtatur, allegãdo innocentiam car-
cerati, & deficientiam probationũ,
9 illud tãtùm opponunt, quod obſtat
titulus, cùm certò certiùs ſit, non ti-
tulum delicti, ſed veritatem rei in
criminalibus fore perpendendam.

Vt indè agnoſcant Magiſtratus,
quàm debili fundamento ſuſtinea-
tur eiuſmodi aſſumptum, & vti be-
nè docet *D. Ioann. Eſcobar in* 1. *par.*
tractat. de puritat. & nobilit. proban.
q. 9. §. 11. *n.*20. facinus, non ſenten-
10 tia coinquinat hominem, aliàs ete-
nim ſi contrarium quis diceret, ſe-
11 queretur abſurditas intellectus, nã
pateretur quis pænam ex crimine,
quod commiſiſſe non conſtat, con-
tra *tex. in l. ambigua* 19. *ff. de legib. l.*
nam abſurdum ff. de bon. libert. l. ſcire
13. §. *aliud el* 2. *ff. de excuſat. tutor.*
Bart. in l. omnes populi quæſt. 1. *ff. de*
iuſtit. & iur. cum alijs adductis per
D. Ioann. Eſcobar loco citat. par. 1.
quæſt. 3. §. 4. *n.* 44. & dicam Ego,
quod ludibrio redderetur diſpoſi-
tio *tex. in l. ſciant cuncti, quæ eſt fina-*
lis C. de probat. qua cautum, eſt pro-
12 bationes in criminalibus eſſe debe-
re luce meridiana clariores, nam
quis pęnam pateretur ex ſolo titu-
lo delicti, quem inſcribere, vt plu-
13 rimum conſueuerunt Scribæ Fiſca-
les, qui vt Zelotypi videantur, vtq;
inquiſitos deterreant, eorumque
marſupia diteſcant, eò ſolummo-
dò prætextu, quod graue vrgeat de-
lictum, illudq; ex inſcriptione me-
tiantur, id totum peragunt; Idcircò
explodendum omninò enunciatum
14 illud dicterium, quod ſcil. *Obſtat*
Titulus, apud doctos viros, ſuadeo,
& in praxi tenendum firmè ſuſti-
neo.

SVMMARIVM.

1 F*ideicommiſſum, an poſſit fieri in*
contractibus, ſicuti & in vlti-
mis voluntatibus, non vulgaris
eſt quæſtio.
2 Author *bis obtinuit in* Sac. *Conſ. fi-*
deicommiſſa fieri in contractibus, ſi-
cuti & in vltimis voluntatibus.
3 *Fideicommiſſum validè fieri poſſe in*
contractibus, ſicuti in vltimis volun-
tatibus, vndè probetur.
4 *Authores tenentes opinionem, quod*
fidei-

Digitized by Google

fideicommiſſa ità validè fieri poſſunt in contractibus, ſicuti & in vltimis voluntatibus, ſerioſè recenſentur.

5 *Conſuetudo inualuit in Regno Aragoniæ, fideicommiſſa fieri validè in contractibus, ſicuti in vltimis voluntatibus.*

6 D. Petrus Iordanus Vrſinus Sacri Conſilij Præſes, *laudatur.*

7 *Fideicommiſſum, ſtrictè, & propriè loquendo, dicitur actus vltima voluntatis.*

8 *Subſtitutiones, ad inſtar fideicommiſſi, fieri poſſunt in contractibus.*

9 *Subſtitui poteſt per contractum inter viuos de vno in alium, nedùm per modum vulgaris in caſu noluntatis, vel impotentiæ primi vocati, verùm etiam per modum fideicommiſſariæ, poſt habitionem primi.*

10 *Determinatio Sac. Conſil. in cauſa Caroli Caracciolì cùm Ill. Marchione Sancti Erami, pro validate fideicommiſſi in contractu, recenſetur.*

11 *Determinatio Sac. Conſil. iunctis Aulis pro validitate fideicommiſſi in contractu appoſiti in cauſa Illuſt. Ducis Grauinæ adducitur.*

12 *Votantes qui fuerint in cauſa fideicommiſſi domus conſpicuæ ſitæ in fideliſſima Ciuitate Neapolis Illuſt. Ducis Grauinæ, enumerantur.*

13 *Articulus iuris dubius, bis deciſus ſi fuerit per Sac. Conſil. indueit ſtylum, ità in poſterum iudicandi.*

14 *Conſuetudo eſt optima legum interpres.*

15 *Stylus in iudicando; vim legis obtinet.*

16 Author *pollicetur reſponſum ab ipſo editum in cauſa Illuſtr. Ducis Grauinæ*, in 3. tom. diſceptation. forenſ. *propediem edere.*

ARGVMENTVM.

Fideicommiſſum, An poſſit fieri in contractibus, ſicuti & in vltimis voluntatibus? non vulgaris excitatur à DD. indagatio, quę Negantes licèt perpaucos habuerit Authores, attamen communiori placito affirmatiua recepta eſt ſententia, quod non minùs validè in contractibus, quàm in vltimis voluntatibus, poſſit quis fideicommittere, ac ſubſtituere, nequidem per viam vulgaris in caſu impotentię, vel noluntatis, ſed etiam per modum fideicommiſſarię, vt pòſt habitionem primi, ſecundus, & vlteriores dominium rei obnoxię obtineant; Vtq; vndique rerum etiam authoritate iudicatarum, eiuſmodi affirmatiua ſentētia inualuiſſe, pateat, geminas Sacri Conſilii Neapolitani determinationes, Vnam nempè in cauſa Caroli Caracciolì è Sancto Eramo, cùm Ill. Marchione Sancti Erami; Alteram verò in cauſa Illuſt. Ducis Grauinę ſuper domo conſpicua in Fideliſſima Ciuitate Neapolis

lis ſita, ad excluſionem creditorum recenſet *Author* ipſo vtriſq; patrocinium pręſtante, ac poſterioris huiuſcè ſententię verba punctuatim imprimenda curauit, ſic etenim fiet, vt deciſo iam à tanto Prętorio dubio iuris articulo, nefas ſit in poſterum, contingentibus in caſibus ſuper eo addubitare, cùm inducta ſit conſuetudo, & ſtylus introductus iudicandi, à quo in poſterum reſilire nemini aditus patebit.

OBSERVATIO LXXX.

1 Non vulgarem excitatam ſcio inter DD. quęſtioſtionem, *Vtrum fideicommiſſum in contractibus rectè fiat, ſicuti & in vltimis voluntatibus fieri poſſe nemo eſt qui contendat?* mihiq; gemina vice
2 ad arenam deſcendenti in caſibus contingentibus, quos in calce huiuſce capitis ſeriosè enũciabo, datum fuit, rerum iudicatarum authoritate, victoriam aucupari pro validitate fideicommiſſi, quam modo poſteritati commendo, vt illi conſulam.
3 Pro qua comprobanda ſententia, *tex.* facit communiter adductus in *l. vt heredibus, ff. de leg.2.& in l. quoties*, C. *de don. quæ ſub mod.* & poſt *Bald. Salic. Pan. de Caſtr. Alex. Socc. Aretin. Iaſ. Claud. Aquenſ. & Thom. de Marin.* quos refert *in ſedibus* per ipſum *indicatis*, tenet *Peregr. de fidei. com. art.* 26. *n.*8. verſ. *In contractibus, & art.* 1. *n.* 16. & iterum *art.*51. *n.*1. *& 2. Anton. de Butr. conſ.* 12. repetito *in conſ.* 128. & poſt *Peregr. Petram, Sfort. Crau. Ceph. Rolan. à Vall. Onded. Rot. Rom. Conſiliar. Ann. & Viu.* quos amplectitur, & laudat, ac veriorem, & magis communem, ac in praxi receptam præconizat opinionem *D. Garſ. Maſtrill. dec.* 190. *n* 9. adducens pariter *Cſaſc. deciſ. Pedem.* 85. *n.* 6. *Fuſar. de ſubſtit. q.* 14. *Io. Petr. Fontanell.* ſemper extollendus in 2. *de pact. nuptial. clauſ.* 4. *gloſ.* 25. *n.* 1. *& 2. Boer.* qui determinatum in ſuo Senatu recẽſet *dec.*353. *n.*12. *Guid. Pap. dec.*597. *n.*4. *Molin. de Hiſpan. primog. lib.*1. *cap.*1. *n.* 8. *Magon. dec.* 50. *n.* 71. *Rot. Rom.* apud *Cardinal. Seraphin. dec.* 828. *Petr. de fideicomm. quæſt.* 4. *pag.* 10. *à terg. Surd.* poſt alios *dec.* 144. *n.*6. *Decian. conſ.* 31. *n.*61. *vol.*1. *& conſ.*55. *n.*1. *vol.*3. iterum *Surd. conſ.*375. *n.*21. *Viu. dec.* 408. *n.* 16. *lib.* 3. *Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 247. *n.* 9. *Giurb. dec.*109. *n.* 16. *Illuſtr. Dom. & Præceptor meus March. Torell. Reg. Capyc. Latr. dec.* 2. *n.*2. *par.* 1. benè, & affluenter *Dom. Conſiliar. Theod.* (quem adhuc mortuum ſummè veneror) *alleg.*24. *n.*2. *Anton Gomez. in l.*40. *Taur. n.*34. eleganter *Tell. Fernandez ad l.*27. *Taur. n.*2. *Merez de maiorat. par.* 1. *quæſt.* 24. *n.* 19. *circa fin.* perbellè inſignis *Aluar. Valaſc. de iur emphyt. quæſt.* 50. *n.* 44. & maximè pro abſoluto habuit *Rot. Rom.* apud *D. Peniam dec.*590. *n.* 1. *Ludouic. Caſanat. conſ.* 52. *n.* 8.
5 verſ. *Quod autem*, tradens in Regno Aragoniæ, eſſe indubitatiſſimum ex generali conſuetudine, adducens D. Franciſcum de Sancta Cruce, & Morales Regium Conſiliarium, illius cauſæ relatorem, & Regij Fiſci Aduocatum in eius allegationibus impreſſis ſuper Baronia de Sanguerrem pro D. Petro de Mendoza

in

in 1. *dub.* poſt *n.* 39. 47. 68. quem ſequitur *Siluanus* in verb. *Viduitas n.* 57. *Dom. Conſiliar. Marcian. conſ.* 2. *n.* 6. verſ. *Vltimo lib.* 2. *Ego in* 1. *diſceptat. forenſ. cap.* 19. *n.* 30. vbi indicaui *Menochium* contrarium aſſerentem in *conſ.* 85. 323. *&* 769. adhùc communem inſectatum fuiſſe ſententiam, dato iuramento in contractu donationis, ſicuti obſeruauit *Maſtr. d. dec.* 190. *n.* 9. & adnotaui *Ego cap.* 4. *n.* 39. *eod. lib.* 1.

Quicquid in contrarium adſtruxerint plures, quos refert *Marzar. de fideicomm. quæſt.* 2. & quos refert *Ann. d. conſ.* 39. *n.* 62. Benè verùm

6 fateor, eximium illum virum *Petrum Iordanum Vrſinum* Sacri Regij Conſilij (poſt alia expleta Magiſtratus munera) emeritiſſimum Præſidem, in *reſponſo* per ipſum edito pro Illuſt. Marchione Vallis Regię Fiſci iura ſuſtinens, quod impreſſum habemus inter conſilia *Dom. Conſiliarij Marciani in* 2. *vol.* & eſt *conſ.* 70. *in n.* 20. verſ. *Neque quiſquam obiecerit*, eiuſmodi quæſtionem à Nobis propoſitam d ſpungẽs, eam eſſe veram, & ſolidam concluſionem tradidiſſe in hac theſi, vt propriè, & ſtrictè

7 loquendo, fideicommiſſum in contractibus non fiat, cùm ſit actus vltimæ voluntatis, adducei s *tex. in d. l. vt heredibus, ff. de legat.* 2. *& l. vnic. §. ſin autem ſub conditione*, *C. de caduc. tollen. Molin. d. cap.* 1. *n.* 9. *& Peregr. de fideicom. d. art.* 1. *&* 51. Sed conſentit, quod poſſint fieri ſubſtitu-

8 tiones ad inſtar fideicommiſſi, vt res conceſſa poſt recipientis mortem, aut aliud tempus in filios illius, aut in alios tranſeat, per *tex. in l. Publia in princ. ff. depoſit. l. qui Romæ, §. Flauius, ff. de verb. obl.* vbi *Bart.* verſ. *Vlterius habetis n.* 1. ibiq; communiter *Scribentes*, alijq; plures, quos inibi adducit *Dom. Præſ. Vrſinus*.

Ingenioſa (*Me* herclè) indagatio: ſed affirmatiuæ ſententiæ, quam defendimus, in nihilo repugnans, ſiquidem verum eſt theorema, nedùm

9 per contractum inter viuos poſſe ſubſtitui de vno in alium per modum vulgaris in caſu noluntatis, vel impotentiæ primi vocati, ſicuti firmat *Dom. Præſ. Vrſin.* verùm etiam per modum fideicommiſſariæ poſt habitionem primi, ad *tex. in l. ſi verum, & in l. quoties*, *C. de donat. quæ ſub mod. Oſaſc. d. dec.* 85. *n.* 6. qui veram hanc deducit concluſionem, ex *tex. in d. l. vt ab heredibus, ff. de legat.* 2. ex quo ità tenet *Paul. de Caſt. conſ.* 347. *n.* 1. *lib.* 1. & alij à *Me* adducti *n.* 4.

10 Itaque iudicatum in cauſa Dom. Caroli Caracciolì è Sanctò Eramo Clientis mei de Me optimè meriti iam diem functi, non ſine ingenti animi mei mærore, ſummoperè etenim ab eo dil gebar, eumq; diligebam viciſſim, in cauſa relaxationis domus, ſitæ in hac Fideliſſima Ciuitate in Platea Sãcti Ioannis ad Carbonetum, petitæ per ipſum contra Ill. Marchionem Sancti Erami, virtute fideicõmiſſi ordinati per quõdam Cæſarem Caracciolum in contractu donationis de anno 1550. die 6. Maij, in quo facta donatione domus prædictæ Aſcanio Caracciolo eius Nepoti, iure fideicommiſſi vocauit maſculos deſcendentes ex ſua familia, de qua erat præfatus D. Carolus, & non obſtante, quod fideicommiſſum erat ordinatum in contractu, tamen Sac. Conſilium, eius diffinitiua ſententia mediante, die 26. Iunij 1641. condemnauit Marchionem Sancti Erami ad relaxandam domum in actis deductam, votantibus eodem Dom. Præſid. Vrſino, ac Dominis Conſiliarijs D. Franciſco Sauio Aulæ Præfecto, Andrea Prouenzale cauſæ Commiſſario, D. Didaco Minietta, Thoma de Franchis, & Aloyſio Gamboa, penès Actor. Magiſtr. Sac. Conſil. Iacobum Figliola, de qua determinatione memor fui in *calce d. cap.* 4. *mearum diſceptation. forenſ. lib.* 1.

Cùmq;

11 Cùmq; idem, & pleniùs diſputatus iterum extitiſſet articulus in cauſa illa percelebri Illuſt. Dom. D. Ferdinandi Vrſini Ducis Grauinæ opponentis fideicommiſſum aduerſus creditores, ordinatum per quondam D. Ferdinandum ſeniorem, in cuius ordinationis exequutionem filij ipſius D. Ferdinandi de anno 1550. die 22. Ianuarij fideicommiſſum approbarunt, & de hoc inter alios articulos fuiſſet diſceptatum, eò quod creditores opponebant non eſſe habendam rationem de fideicommiſſo, vti in contractu exarato; Sac. Conſilium, iunctis Claſſibus *Me* pro d. Illuſtr. Duce patrocinante die 27. Nouembris 1649. votantibus Illuſtr. Dom. ipſius Sacri
12 Conſilij digniſſimo Præſide Marchione Ramontis, ac Dominis Conſiliarijs Didaco Varela Decano, Thoma de Aquino vnius Aulæ Præfecto, Marco Antonio Cioffi cauſæ Commiſſario, D. Gaſpare de Soto, D. Stephano del Carrillo, Io. Baptiſta Muſcettula, Paulo Staibano, & Aloyſio Capaccio, fuit diffinitiua prolata ſententia, quam mox ſubnectemus, à qua ſanè geminata determinatione in dubio iuris articulo
13 emanata, haud quaquam erit in poſterum recedendum, quia ſaltem inoleuit ſtylus, ſeu conſuetudo ità
14 iudicandi in hoc Regno Neapolitano, quæ eſt optima legum interpres conſuetudo, ad *tex. in l. ſi de interpretatione, ff. de legi.* tùm etiam, quia ſty-
15 lus in iudicando, vim legis obtinet, ſecundùm *Cyn. & Bald. in l. fin.* C. *quæ ſit long. conſuet. Affl. dec.* 135. *n.* 1. vndè inquit *Dec.* in ſimilibus ità perneceſſè fore iudicandum in *cap. at ſi clerici n.* 166. ſecundùm nouiſſimam Romanam impreſſionem *extr. de iud. Dom. de Franch. dec.* 238. *n.* 3. *& dec.* 470. *per tot. Theſ. in proem. ſuarum deciſionum ſub n.* 22. verſ. *Quod ſi ter. Anton. Gamm. dec. Luſitan.* 228. & probari manifeſtè ex *tex. in l.* 1. §. *hoc autem Senatuſconſultum, ff. ad Syllan. l. nam Imperator, ff. de legi.* §. 1. *in Authen. de reſtit. & ea quæ parit, l. an in totum, C. de ædific. priuat. cum ſexcentis ſimilibus*, tenet *Reg. Rou. in allegationibus pro Illuſt. Marchione Cellæ Vinariæ*, inſertis in *Commentar. ad prag.* 1. *tit. de titulor. abuſ. in ſcriben. ſublat. n.* 58. verſ. *Quò fit*, nonnulla adduxi *Ego in* 1. *diſceptat. forenſ. cap.* 1. *n.* 49. vbi indicaui *Affl. dec.* 88. *in fin. Proſper Carau. ſuper rit.* 1. *Magnæ Cur. n.* 23. *in fin. &* Reg. Rou. *in Prag.* 3. *n.* 23.
16 *de ceſſion. bonor.* & pleniùs meum reſponſum plures alios continens articulos in cauſa prædicta enucleatos habebis Lector in 3. *diſceptation. forenſ. volumine* propediem (Deus ſi annuat) in lucem prodituro; Tenor verò ſententiæ hic eſt propemodum.

In Dei nomine Amen.

PHILIPPVS DEI GRATIA REX.

Viſis ſupplicationibus Maieſtati noſtræ, in noſtro S. R. C. olim oblatis pro parte Ill. quondam D. Petri Vrſini Ducis Grauinæ, ſub die 17. Iunii 1634. fol. 105. & pro parte Ill. D. Ferdinandi Vrſini eius filij moderni Ducis Grauinæ, ſub die 30. eiuſdem Menſis fol. 166. 12. Ianuarii 1637. fol. 193. & etiam

ſub

ſub die 21. Auguſti 1643.fol.290. aduerſus Creditores quond. Ill. D. Michaelis Antonij Vrſini Ducis Grauinę, eiuſq; hæredes, quarum tenor talis eſt v3.

Viſis deniq; videndis, &	S. R. M.
conſideratis conſide-	S. R. M.
randis; Dei nomine	S. R. M.
ſemper repetito.	S. R. M.

Per hanc noſtram diffinitiuam ſententiam dicimus, pronunciamus, ſententiamus, decernimus, & declaramus, Palatium, ſiue Domum conſpicuam in actis deductam cum eius adiacentibus, & aliis contentis in inſtrumento ſtipulato ſub die 22. Ianuarii 1550. ſpectauiſſe, & ſpectare ad dictum Ill. D. Ferdinandum Vrſinum modernum Ducem Grauinæ, vigore fideicommiſſi in eodem inſtrumento inſtituti, vnà cum fructibus, necnon & meliorationibus, iuxtà declarationem reſpectu earum faciendam per S. C. oppoſitis per Creditores non obſtantibus.

Marcus Antonius Cioffi.

Hanc eandem.

Lecta lata iunctis Magnificis Conſiliariis duarum Aularum die 27. Nouembris 1649.

Carolus Petronus Act. Mag.

SVMMARIVM.

1 Titulati, multis, varijſq; potiuntur præeminentijs, & prærogatiuis.
2 Titulati undè originem traxerint.
3 Titulati in cauſis criminalibus citari non poſſunt abſq; licentia Excellentiſſimi Proregis.
4 Citari non poſſe Titulatos in Regno abſq; licentia Excellentiſſimi Proregis, qui Authores tradiderint.
5 Marinus Frecc. fidem præſtat uti Iudex cauſarum criminaliũ obſeruaſſe citari non poſſe Titulatos abſq; expreſſa licentia Excellentiſſimi Proregis.
6 Perſonæ Illuſtres non citantur, neq; ciuiliter, neq; criminaliter pro delictis, ſine licentia Domini Viceregis.
7 Licentia Domini Viceregis, antequam citentur Titulati, eſt inducta pro forma.
8 Forma non obſeruata, corruit actus.
9 Ordo dùm ſtatuitur obſeruandus in aliquo actu, intelligitur pro forma.
10 Magna Curia Vicariæ, virtute Ritus ipſius 46. procedit contra Titulatos.
11 Regia Camera Summariæ procedit contra Titulatos.
12 Titulatus nullus quocumq; decoratus titulo, eximitur à iuriſdictione Magnæ Curiæ Vicariæ per Rit. 46.
13 Obſeruantia ſtatuti eſt attendenda.
14 Marin. Frecc. in tit. quis dicatur Marchio, enucleatur.
15 Magna Curia Vicariæ, dùm procedit contra perſonas Illuſtres, eas citare non poteſt abſq; licentia Domini Proregis.
16 Dom. Io. Franc. de Pont. Reg. de poteſt. Proreg. tit. de aſſenſib. Regijs §. 7. non benè obſeruauit Frecc. in loco indicato.
17 Titulati non poſſunt carcerari, inconſulto Principe.
18 Ex diuerſis, non benè infertur.
19 Diſcuſſum quod non eſt, deciſum dici nõ poteſt.
20 Scribæ Fiſcales procurant ab Excellentiſſimis Proregibus licentiam pro citandis perſonis Illuſtribus.
21 Decretum Regiæ Cameræ Summariæ, quo fuit reiecta nullitas propoſita aduerſus citationem perſonarum Illuſtrium abſq; licentia Excellentiſſimi Proregis, refertur.

ARGVMENTVM.

Perſonæ Illuſtres, quas Titulatos appellamus, pluribus, variiſq; frui, potirique prærogatiuis, *Author* inſinuat, Doctores plurimos congerens, qui materiam tractarunt, inter quas ſanè præheminentias, illa adnumeratur, quod in criminalibus citari non valeant abſq; Domini licentia, & in Regno abſq; licentia Excellentiſſimi Proregis, quicquid in contrarium attentatum fuerit à nonnullis vigore *Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ* 46. qui omnes includit Titulatos quocumq; fulgeant Titulo, nullum eorum eximit, quin Iuriſdictioni ipſius ſubſint, Nam veram eſſe diſpoſitionem Ritus prædicti, & inconcuſſè ſeruari, haud contendit *Author*, benè tamen illi concedendum putat,

tat,

tat, quod licentia requiratur, quoties Illuſtris perſona venit citanda, ea ſiquidem licentia pro forma inducta extitit, qua non obſeruata, corruit actus, ac ad oculum occurrit *Dom. Regen. de Pont. in tractat. de poteſtat. Proreg. tit. de aſſenſib. Regijs* §.7. qui contrariam videtur tutari ſententiam, vtpotè qui *Marin. Frecc. de ſubfeud. tit. quis dicat. March. n. 9.* non benè obſeruauerit.

OBSERVATIO LXXXI.

1 PLures ſunt, ac variæ Principum, Ducum, Marchionum, & Comitum, preheminentiæ, multæ prærogatiuæ ſunt illis elargitæ, de quibus ſparſim Doctores egerunt in *cap. 1. quis dicatur Dux, Comes, vel Marchio*, vbi *Summiſta* cōmuniter, & in *rubr.* totaq; legum contextura *de dignitatib. lib. 12.* fusè *Marin. Frecc. de ſubfeu. tit. quis dicatur Dux, Luc. de Penn. in rubr. de Comitib. Conſiliar. lib. 12. Io. Garſ. de nobilit. gloſ. 48. §. 3. n. 69. Parlador. lib. 2. rer. quotidian. cap. 13. Bellug. in Specul. Princip. rubr. 6. n. 22. Bonadill. lib. 2. Politic. cap. 16. per tot.* præſertim *n. 25.* vbi de origine
2 Titulatorū plura effundit, *D. Garſ. Maſtrill. de Magiſtrat. tom. 2. lib. 4. cap. 13.* vbi practicabilia multa in materia enarrat, *Surg. de Neapol. Illuſtrat. cap. 23. n. 23. & cap. 18. ſub n. 2. Io. Ant. de Nigr. in Cap. Regn. Subditorum n. 16. Affl. in Conſtit. Humanitate notab. 3. Frecc. in tit. quis dicatur Marchio n. 9. & in tit. de different. inter feuda regalia, & alia, differ. 25. Baez. de non melioraud. dot. ration. filiab. cap. 23. ſub n. 4. Petr. de Gregor. de conceſſ. feud. par. 8. q. 16. de iur. conceden. licent. n. 16. Zaſ. in Epitom. de feud. par. 5. n. 25. Roſent. de feud. cap. 2. Reg. de Pont. conſ.* 1. *n.* 7. Iudex olim Magnæ Cur. *Io. Franc. Capiblan. de author. Baron. in proem. n. 15. Repetent. in Auth. Si qua Illuſtris*, C. *ad Orſician.* apud quos Authores, preheminentiæ Titulatis conceſſæ dignoſcuntur.

Cùmq; tot inter prærogatiuas, &
4 illa adnumeretur, quod Titulati in cauſis criminalibus citari non poſſint abſque licentia Excellentiſſimi Proregis; Contigit mihi in Regiæ Cameræ Summariæ Prætorio, nullitatis labe maculatam inſinuare citationem ad informandum expeditam contra Clientem Marchionatus
4 titulo decoratum, ad quod fundandum allegaui *Marin. Frecc. de ſubfeu. lib. 2. tit. quis dicatur Marchio n. 9.* cu-
5 ius verba hęc ſunt, *Et ſic ſeruatur in Magna Curia Vicaria, quòd Illuſtres perſona non citantur pro delictis, ſine licentia Domini Viceregis, & dùm eſſem Iudex cauſarum criminalium anno Domini 1545. vt Conſiliarius Regius Deputatus, ſæpè ſeruaui; & Dominus Vicerex audita relatione, iubet informationem capi relato crimine; hoc eſt ſpeciale priuilegium perſonarum Illuſtriū, cum eis ſit deferendum propter regalem dignitatem, quam habent, cùm ipſi ſint Conſiliarij Regis, & pars corporis, vt in l. quiſquis:* Hæc *Ille*, qui idem repetijt *eod. tit. n. 44. Præſ. Sac. Conſ. Lanar. conſ. 72. n. 5. Conſiliar. Ann. conſ. 122. n. 39. vol. 2.* & in eo quod tradidit *Frecc. de citatione*, vt fieri non poſſit ſine licentia Viceregis habet commilitonem, *Surgen. de Neapol. Illuſtr. cap. 23. n. 3.* ibi, *Ipſe autem Ri-*

tus (de rit.Magnæ Cur.46. loquitur)
*aliam recepit interpretationem,vt ſcili-
cet inconſulto Viceregede eorum exceſ-
ſibus, etiam Fiſco inſtante, informatio
non capiatur, nec citentur, nec in carce-
rem conijciantur quamuis criminibus
grauioribus ſint maculati, l. ſi grauius,
C. de dignitat. lib.12.*

Et *Frecc.* laudato in *d. tit. quis di-
catur March. n. 9.* idem ſentit *Ma-*
6 *ſtrill.de Magiſtrat. d.cap.13.n.5. & 6.*
ibi, *Nam Illuſtres perſonæ non citantur,
neq; ciuiliter, neq; criminaliter pro deli-
ctis, ſine licentia Dom. Viceregis,*addu-
cens *tex. in d.l.ſi grauius,* C.*de dignit.
lib.*12. vbi *Ioann.de Platea,* & faciunt
*texx. in l.fin.C. vbi Senator, vel Cla-
riſſ. l.in ſacris, C. de prepoſ.ſacror.ſcri-
nior. l.cubicularios, C.de prepoſ.ſacror.
cubicul. lib. 12. l.nec ad diuerſa,* C.*de
ſilent. eod. lib. l. ex eo, C. de Agent.in
reb. eod. lib. l. fin. C. de Comitib. Conſi-
ſtor. eod. lib.* 12.

Ex quibus in ſpem veniebam,per
Regiam Cameram fore prouiden-
dum, eſſe de nouo expediendam ci-
tationem cum licẽtia Viceregis, de-
clarando nullam illam, quæ primo
loco expedita reperiebatur, nam
cum licentia Viceregis erat de for-
7 ma, quia ſine ea citari non poteſt,
& ſic,vel ante actum,vel in ipſo actu
citationis interuenire, & inſeri de-
bebat licentia, aiebam ex defectu
formæ nullum fuiſſe actum citatio-
nis, nam illa non obſeruata actum
8 corruere, eſt *tex.in l.cum hi, §.ſi Præ-
tor,ff.de tranſ.*nec hæſitationi locum
eſſe inſinuabam, quod licentia pro
9 forma requireretur, nam dùm or-
do videtur ſtatutus in citatione, vt
licentia interueniat,& cum ea actus
citationis expleatur, forma inducta
videtur, ex *doctr. Bald. in l. 1. n. 7.*
verſ. *Ex hoc dicto, C. ne liceat in vna,
eademq; cauſ. Felyn. in cap. cum dilecta,
col.*9. verſ. *Sextum ſignum, de reſcript.
Proſper Carau. ſuper rit.* 44. *n.* 4. *Reg.
de Pont.conſ.5.n.75.* etiamſi idem re-
ſultaret effectus, ſecundùm *Iaſ. in l.*
1. ff.de verb.oblig. vbi veram,& com-
munem præconizat opinionem.

Verùm: vnus ex Dominis Regiæ
Cameræ, omni doctrina, & integri-
tate conſpicuus,quem in Præcepto-
rem habeo, quiq; aliàs à Me, non ta-
men ſatis extitit laudatus, vim fecit
in Authoritate Tribunalis conſer-
uanda, arguendo à paritate ratio-
nis, inquiens Magnam Curiam Vi-
10 cariæ procedere contra Titulatos,
vigore Ritus ipſius, qui ſecundùm
computationem *Carauitæ* eſt 46. Id-
circò inconueniens eſſe, vt Regia
11 Camera non procederet, & extem-
plò allegauit *Reg. de Pont. in tractat.
de poteſtat. Proreg.* aſſerere, quod Ma-
gna Curia procedit contra Titula-
tos, quem *Ego* dùm conſului,inueni
eam affirmare propoſitionem in *tit.
de aſſenſib. regijs §.7. n.2.*

Alter verò ex Dominis arguebat
à ſimili, quod alij Titulati fuerunt
pluries citati à Tribunali Regiæ Ca-
meræ, & ſic non erat modo in caſu
meo controuertendum.

Ipſe verò, Clientis intentus
patrocinio, vtrumq; nixus fui eua-
dere obicem; nam quatenus ad pri-
12 mum attinet de rit. Magn.Cur.46.
à quo nullus Princeps, Dux,Comes,
vel Baro excipitur, quin Magnæ
Curiæ iuriſdictioni ſubſit, & ab ea
poſſit citari, reſpondebam, obſer-
uantiam interpretatam fuiſſe d Ri-
tus diſpoſitionem, vt procedat qui-
dem Magna Cur. ſed cum licentia
Dom. Viceregis ad citationem per-
ſonarum Illuſtrium, ſicuti ex *Frecc.
Surg. & Maſtrill.* ponderauimus *n.5.*
& vtiq; quando tot legum vertices
affirmatiuam hanc ſectati ſunt ſen-
tentiam, benè callebant ritum,ideò
13 obſeruantiam,& interpretationem
ipſius adduxerunt, quæ attenden-
da eſt,ſecundùm *Bart.conſ.59.ad tex.
in l.ſi de interpretatione, ff. de legi.*

Quod autem aſſerit *Reg. de Põt.d.*
14 *§.7.de aſſenſib.regijs,* quod *Frecc.in
tit. quis dicat. March.* inſinuat, quod
hoc

hoc hodie in deſuetudinem abijt,
cum de facto detrudantur perſonæ
Illuſtres in carceribus Magnæ Cu-
riæ,& contra illos indifferenter pro-
ceditur, noſtræ opinioni,nec tantil-
lum officit; Siquidem vltrò damus,
quod Magna Curia procedat cōtra
perſonas Illuſtres,quodq; eas carce-
15 ret; ſecùs verò, quod eas valeat ci-
tare abſque licentia Domini Prore-
gis,& in hoc nihil immutatum tra-
dit *Frecc.* nec verba illa à *Dom. de*
Pōt. allata, quod *Cōtra perſonas Illu-*
ſtres indifferenter proceditur, ſomniata
fuerunt à *Frecc.* ſaltim in meo Codi-
16 ce non lego, & gratis illi ea tribuit
Dom. de Pont. ſicuti perlegēti *Frecc.*
in d.tit. quis dicatur March. n. 9. cui-
libet obuiam fit, mihiq; ad rem tàm
claram indicandam, cordi eſt eius
ipſiſſima verba inſerere, ibi, *Hodie*
etiam de facto detruduntur in carceres
Magnę Curia Vicaria, quę in Regno
etiam contra iſtos habet iuriſdictionem,
vt pręcipit Federicus in Conſtit. No-
men, & normam.

Quò fit,vt traditio *Frecc.* oculum
habeat ad illam prærogatiuam, quā
habent Titulati,quod in delictis per
17 eos commiſſis non poſſint carcera-
ri, niſi conſulto Principe, ſeu Pro-
rege, & interim cuſtodiri conſueue-
runt militibus,donec Rex, ſiue Pro-
rex cognoſcat cauſam, excerptam
è tex. in d. l.ſi grauius, C. de dignit.lib.
12. *& in l.in ſacris, C.de prępoſ.ſacror.*
cubicular. eod. lib. cuius prærogatiuæ
memor fuit *Capibl. de author. Baron.*
in proem.n. 15. & adduxit *Dom.Garſ.*
*Maſtrill. d.cap.*13. *n.* 5. *in* 3. *prærogatiu.* non autem ad citationem illis
tranſmittendum abſque licentia
Domini Proregis, quia in hoc nihil
reperitur immutatum,& ex diuerſis
18 non benè infert *Dom. de Pont.*

Alterum verò obiectum de cita-
tionibus in ſimilibus caſibus ema-
natis à Prętorio Regiæ Cameræ cō-
tra alias perſonas Illuſtres, abſque
Domini Proregis licentia, cominùs
reſolutionem habuit, nempè quod
non fuit oppoſitum, ideòq; diſcuſ-
19 ſum dici non poteſt,ad *Bald.*doctri-
nam famigeratam in *l. receptitia n.*3.
C.de conſtit.pecun. quam in Sac.Con-
ſil.paſſim receptam profitetur *Dom.*
de Franch.

20 Nec ſegniter me habui in perqui-
rendo ab Actuarijs, & Scribis Fiſca-
libus quænam vigeat hodie obſer-
uantia in huiuſmodi citationibus, à
quibus certioratus extiti, quod
procurant licentiam ab Excellen-
tiſſimis Proregibus ad finem validè
citandi.

21 Nihilominus Menſe Martio an-
ni 1650.Regia Camera decreuit nul-
litatem non obſtare; obtinui ab
eiuſmodi decreto relationem fieri
loco reclamationis, & à Dominis
Regentibus decretationem, quòd
relatio facienda tractaretur in Su-
premo Collaterali Conſilio; inte-
rim Cliens ſe præſentauit ſpontè, &
de citationis defectu non fuit am-
plius loquutum; Caſus poterit paſ-
ſim in dies occurrere; Volui poſte-
ris inſinuare, vt ſciant quomodo
ſuos tutantur Clientes, *Ego* namq;
quam tutatus ſum ſententiam vti
Aduocatus, eandem vti Scriptor
comprobo, ſub cenſura tamen Pe-
ritiorum, quibus ſemper me ſub-
miſſum volo; Et ſcio, quod poſt de-
cretum prædictum, dùm contigiſ-
ſet citari aliam perſonam Illuſtrem,
fuit procurata licentia Excellentiſ-
ſimi Proregis ab eodem Tribunali
Regiæ Cameræ, & penès acta eiuſ-
dem Inquiſitionis, in qua fuit dictū
nullitatem à *Me* propoſitam non
obſtare.

SVMMARIVM.

1 Obligationes mulierum pro aliјs, qua de cauſa nullæ reputatæ fuerint?

2 *Senatuſconſultum Velleianum, licèt vergat in damnum creditorum, qui obligationes à mulieribus accipiunt, tamen dicitur fauorabile, quia principaliter in fauorem mulierum fuit introductum.*

3 *Priuilegium mulieribus conceſſum, vt earum obligationes annullentur, perſonale eſt, ideòq́ ad alios non tranſitorium.*

4 *Mulierum obligationes ità demùm nullæ ſunt, ſi de nullitate mulier eas redarguere velit.*

5 *Ius quærendum non incidit in hypothecam creditorum.*

6 *Iura nondùm acquiſita, non ſunt in bonis debitoris.*

7 *Ius tertij excipiẽdo poteſt opponi, quicquid ſit ſi agendo proponatur.*

8 *Reſtitutionis in integrum beneficium, & officium Iudicis, licèt ſit perſonale, tranſmittitur nihilominus ad hæredes.*

9 *Ius dicendi de nullitate obligationum mulierum competit creditoribus ob intereſſe conſequendi eorum creditum.*

10 Author *approbat opinionem, quod creditores poſſint ob eorum intereſſe opponere nullitatem obligationis mulieris.*

11 Creditoribus *competit actio ſuper iure quæſito per mulierem eorum debitricem.*

12 *Intereſſe, quod habent creditores redarguendi contractum mulieris debitricis de nullitate, efficit, vt etiam ipſa muliere tacente, poſſit ab illis opponi.*

13 Creditores *non habent ius ſuper re, quæ incidit in commiſſum in beneficium Domini directi, niſi ipſe Dominus declarauerit.*

14 Creditor *habens bona obligata ſui debitoris, ſi in illius beneficium res incidat in commiſſum, poſſunt ſuper ea creditores agere, etiamſi Dominus non declarauerit, vel ſi declarare noluerit.*

15 Creditores *poſſunt opponere exceptionẽ læſionis, & indotationis mulierum debitricum.*

16 Author, *aliena pro ſuis venditare, ſemper abhorruit.*

17 D. Petrus Franciſcus de Tonduti Sanlegerius, *laudatur.*

ARGVMENTVM:

Creditores an poſſint allegare obligationem mulierum nullam, in fraudem Senatuſconſulti Velleiani, ſi mulieres ipſæ de nullitate dicere nequiuerint, qua in re ſuſtinet *Author* opinionem affirmatiuã, omnibuſq; obiectis, quæ in contrarium vrgere videbantur, recenſitis, eiſq; reſolutis, tàm de priuilegio mulieribus conceſſo, quod ſit perſonale; ideòq; ad alios non extendendum, tùm etiam, quia Ius erat quærendum, non quæſitum, quod in patrimonio mulierum non adnumerabatur; collaudat *Author*

thor

thor, imò Anteſignanum in
quæſtione preconizat egre-
gium Iureconſultum *D. Pe-*
trum Franciſcum de Tondu-
ti Sanlegerium in 2. lib. quæ-
ſtion. et reſolution. ciuil. cap.
45. ex n. 1. ad 7. Sic etenim
aliena pro ſuis venditare, *Au-*
thoris animus exhorruit ſem-
per.

OBSERVATIO LXXXII.

IMbecillitas ſexus mu-
1 liebris, ac reuerētia,
qua tenentur erga
viros, vxores, fuerunt
in cauſa, vt Conſul-
torum non pauca
emanarint placita, & Cæſarum plu-
res edictales prodierint Conſtitu-
tiones, quibus nullæ eiuſmodi obli-
gationes habitæ fuerunt, *toto tit. ff. ad*
Senatuſconſult. Velleian. totoq; *titul.*
C. eod. vbi Scribentes, præſertim
in *l. iubemus, C. ad Velleian. & in Auth.*
Si qua mulier eod. tit. & *in l. aſſiduis*,
C. qui potior. in pignor. habean. & *toto*
tit. & in rubr. ff. ſolut. matr. vndè li-
cèt in damnum creditorum cum
mulieribus alienam ſuſcipientibus
obligationem, contrahentium, vel
pro debito virorum ſe obligatorū,
vergere dignoſcātur eiuſmodi Edi-
cta, & Ordinationes, & Senatuſcon-
ſultum Velleianum, attamen, quia
Statuentium precipua ratio, ac im-
2 pulſus eò collimauit, vt muliebri ſe-
xui conſuleretur, fauorabiles habi-
tæ fuerunt quæcumq; Ordinationes
in materia excogitatæ, ſicuti pul-
chrè inſinuat *tex. in l. qui exceptione,*
ff. de condict. indeb.

Vndè in theſi propoſita, *Vtrum*
creditores mulierum valeant in concur-
ſu graduationis allegare eiuſmodi obli-
gationum nullitatem, contra ipſos plu-
ra facere videbantur.

Primò: quia priuilegium mulie-
3 ribus conceſſum, vt obligationes ea-
rum annullentur, perſonale eſt, id-
circò non videtur, quod ſit ad alios
tranſitorium, ſicuti ſunt creditores,
ad *tex.* & ibi notata per *DD. in l. quia*
tale, ff. ſol. matr.

Secundò: eiuſmodi mulierum
4 obligationes, ſiue contractus, non
ſunt ipſo iure nulli, ſed ità demùm,
ſi mulier, de cuius præiudicio agi-
tur, ad nullitatem agere velit, ante
5 cuius declarationem nō dicitur ius
quæſitum creditoribus, ſed quæren-
dum, quo creditores vti non poſsūt,
ad *tex. in l. pretia rerum*, ibi, *Sed certè*
nobis acquirunt, cùm adierint, ff. ad leg.
falcid. Iacob. Cancer. variar. reſol. lib.
3. cap. 21. tit. de tranſmiſſion. n. 154.
& ſeqq. Peregr. de fideicom. art. 2. n.
52. & art. 31. n 30 Scitum eſt enim
6 iura nondùm acquiſita non eſſe in
bonis debitoris, *d. l. pretia rerum,*
Surd. conſ. 463. n. 6. verſ. *Sexto vide-*
mus, & dec. 140. per tot. D. Preſ. de
Franch. dec. 101. n. 24. & ſeqq. Gra-
tian. diſceptation. forenſ. cap. 271. n.
27. & ſeqq. Statil. Pacific. de Saluian.
interd. inſpect. 3. cap. 2. n. 513. Illuſtr.
March. Ramon. controuerſiar. forenſ.
tom. 2. Ego ipſe in 1. diſceptation. forenſ.
cap. 34. n. 41. & ſeqq. & hoc eod. oper. ob-
ſeruat. 15. n. 14. Rot. Rom. apud *Buratt.*
dec. 937. n. 7. cum ibi citatis.

Pro creditoribus verò, quod ſcil.
illi valeant opponere nullitatem
obligationum factarum per vxo-
rem illorum debitricem faciunt in-
fraſcripta.

Primò, quia ipſi non agunt dùm
allegant nullitatem obligationum,
ſed potiùs excipiunt de dicta nulli-
tate aduerſus alios creditores, qui ſe
præ-

præferendos eſſe prætendunt, ac ius
7 tertij excipiendo proponi poteſt, quicquid ſit ſi agendo proponeretur, ſecundùm *Gratian. diſceptat. forenſ. cap.* 691. *n.* 19. nec hęſitari poteſt exceptionem iuris tertij quemlibet habentem intereſſe, opponere poſſe, *Rot. diuerſor. dec.* 247. *n.* 5. *par.* 1.

Secundò, facit argumentum à ſimili, ſicuti beneficium reſtitutionis in integrum, & officium Iudicis, licèt ſit perſonale, transmittitur ni-
8 hilominus ad hęredes, ſecundùm *Barboſ. in d.l. quia tale n.2. ff.ſol.matr.* & ſicuti ius petendi dotem ſuper bonis fideicommiſſo ſubiectis, transmittitur etiam ad hæredes extraneos, ſecundùm *Nicol. Noal. in tractat. de transmiſſion. caſ.* 22. *n.* 2. *Menoch. de pręſumpt. lib.* 4. *præſ.* 189. *n.* 154. *Fuſar. de ſubſtit. quæſt.* 531. *n.* 48.
9 ità Ius dicendi de nullitate, ſeu rectiùs ius excipiendi, & opponendi nullitatem, debet competere creditoribus ob intereſſe conſequendi eorum creditum.

10 Quę ſanè opinio verior mihi videtur, eamque in praxi conſulendo approbaui, nedùm ex adductis ad eam comprobandum, verùm etiam, quia punctuatim ità tenet *Cancer. lib.* 3. *variar. reſol. cap.* 15. *n.* 117. *Rot. Rom.* apud *Cenc. dec.* 31. *n.* 9. *Io. Petr. Fontanell. de pact. nuptial. clauſ.* 7. *gloſ.* 2. *par.* 6. *n.* 43. *& ſeqq.*

Hinc eſt, quod facilè ex aduerſo adducta reſoluuntur.

Primum etenim obiectum deſūptum ex *tex. in d.l. pretia rerum*, quod agitur de iure quęrendo, nictu oculi diſſoluitur, nam potiùs apparet, quod agitur de iure quęſito mulieri per mortem, aut per vergentiam viri ad inopiam, ſecundùm *Bald. Nouell. de dote par.* 12. *n.* 24. *&* 25. quem adducit, & approbat *Cācer. d. n.* 117.
11 ſuper quo iure iam quęſito mulieri, competit ius eius creditoribus, imò affectum illis remanet eorum hypothecis.

Secundum obiectum, quod tunc demùm de nullitate redargui poſ-
12 ſint contractus initi per mulieres, ſi ipſę voluerint, licèt verum aſſeramus, attamen non per hoc prohibentur creditores per viam exceptionis opponere de tali nullitate, etiamſi mulier nihil tale declarauerit, vti probat *Gratian. d. cap.* 691. *n.* 15. idq; ratione intereſſe, quod habent in nullitate dicti contractus, *Rot. d. dec.* 246. *n.* 5. *par.* 1. *diuerſor.* quibus cōducit doctrina *Paul. de Caſtr. in l. cum ſeruum n.* 2. *C. de ſeru. fugitiu.* vbi agens de iure quęrendo
13 Domino ob caducitatem, quod nō acquiritur, niſi eo volente, & declarante, dicit de eo non poſſe per aliū opponi ante declarationem Domini, deindè ſubdit hęc verba, *Niſi tertius qui opponeret, haberet cauſam*
14 *ab ipſo Domino directo, aut eſſet illius creditor, & haberet bona obligata*, ex qua doctrina apparet etiam illo inuito, de omni iure ſuo opponere poſſe creditores, vndè multò magis
15 aſſerimus poſſe creditores opponere exceptionem illam lęſionis, & indotationis, cùm nec perſonalis ſit, nec circa ius quęrendum verſetur, ex *DD.* ſupra *citatis*, pręſertim ex *Cancer. d. par.* 3. *cap.* 15. *n.* 118.

16 Et ne pro noſtris aliena venditemus (id etenim nuſquam in animo fuit à prima ſanè die, in qua calamū ad ſcriptitandum arripuimus) vtq; Scriptoribus debita tribuatur laus, hanc quęſtionem abſolutam mihi
17 dedit egregius Iureconſultus *Dom. Petrus Franciſcus de Tonduti Sanlegerius in* 2. *lib. quæſtion. & reſolution. ciuil. cap.* 45. *ex n.* 1. *ad* 7. quam Ego approbo, ac iuri, & ęquitati conſonam cenſeo, & in praxi contingibilem haud ignoro.

SVM-

SVMMARIVM.

1 Emphyteutæ conſueuerunt in recognitionem dominij directi, ad quid minimum ſe obligare.
2 Debitor Capponum, an liberetur illos præſtando mortuos, vel adſtrictus ſit viuos præſtare.
3 D. Mercurialis Merlinus laudatur.

ARGVMENTVM.

Debitor Capponum, An liberetur illos præſtando mortuos, vel teneatur præſtare viuos? & affirmatiuè reſolutam materiam inſinuat *Author*.

OBSERVATIO LXXXIII.

1 ASſolent Emphyteutæ in recognitionem directi dominij, ad quid modicum Domino directo ſe obligare, ſcil. ad vnum par Chyrotegarum, ſiue ad duas Perdices, vel ad vnum par Capponum, ſicuti de iſtis promiſſionibus, & obligationibus ex reuolutione proceſſuum vidi nonnulla inſtrumenta; Incidit tamen dubium
2 an is qui tenetur ad Cappones, à nexu obligationis liberetur illos mortuos præſtando, vel adſtrictus ſit viuos præſtare? Qua in re placuit mihi opinio *Carroc. in tractat. de oblation. quæſt.* 5. *n.* 11. quod viui ſunt præſtādi, non autem mortui, & poſtmodū
3 reperi inſignem Iureconſultum *D. Mercurialem Merlinum in abſoluto tract. de pignor. & hypoth. lib.* 4. *tit.* 2. *quæſt.* 83. *n.* 113. qui eandem approbat ſententiam.

SVMMARIVM.

1 Exhæredandi filios cauſa plures ſunt.
2 Cauſa ſi adſit eandem habens rationem, potens eſt ad exhæredandum filios, ſicuti cauſa expreſſa in iure.
3 Gloſa in l. ob æs, verſ. Alienum tantum, C. de præd. minor. enucleatur.
4 Foriudicatio filij, an iuſtam præbeat cauſam patri, illum exhæredandi.
5 Foriudicatus dicitur hoſtis publicus.
6 Author reſpondit licere patri exhæredare filium foriudicatum.
7 Author pollicetur foriudicationis materiam alibi pertractare.

ARGVMENTVM.

Exhęredandi filios facultatem iura prębuerunt patribus, iuſta tamen cauſa intercedente, quæ ſanè cauſę ad quatuor-

decim enunciatę fuerunt ab Imperatore, nec tamen indè euenit, vt ſi alię excogitentur, in quibus eadem vigeat ratio, non debeant admitti, ad quod expenditur notabilis *Gloſa in l. ob æs*, verb. *Alienum tantùm*, *C. de præd. minor*. Vndè in Regno vera, & inconcuſſa inoleuit propoſitio, foriudicationem, iuſtam eſſe cauſam in patre, vt filium exhęredet, ea nempè ratione, quia foriudicatus hoſtis publicus habetur.

OBSERVATIO LXXXIV.

1 CAuſæ exhæredandi filios plures deſignatę fuerũt ab Imperatore in §.*Cauſas autem Authen.Vt eum de appellat.cognoſc.*& *Inſtit. lib.2. tit.de exhared. liberor.* quæ licèt ad quatuordecim præſtitutæ fuerint, attamen multi exiſtimarunt, quod vltra
2 illas ſi aliæ cauſæ incidant, quæ eandem habent rationem, etiam
3 cauſam iuſtam exhæredandi præbeant, ad *gloſam* reputatam ſingularem in *l. ob æs*, verſ. *Alienum tantum*, *C. de præd. minor. Felyn.in cap. Paſtoralis n.11. de reſcrip. Iaſ.in Auth. non licet*, C. *de liber. præter. Gulielm. de Bened. in cap. Raynutius*, verſ.*In eodem teſtamento lo 2.de teſta.* Canoniſtæ *in cap. quintauallis de iureiur.* benè *Ferdinand. Vaſq. tom. 2. de ſucceſſio. creation. & progreſſ. lib. 2. §. 20. par.3.requiſit.29.declar.3.n.137.& ſeqq.*

Dubitatum tamen fuit in Regno, *Vtrum foriudicatio filij iuſtam præbeat*
4 *cauſam, vt à patre exhæredetur?* qua in re *Andr. de Iſer. in Conſtit.* Regn. *Ob filiorum culpas, rubr. Vt pater foriudicati ex delicto filij non teneatur lib.2. in princip. eius Commenti*, inquit eſſe iuſtam cauſam, & adducit *d. §. cauſas autem*, quaſi quòd inter illas ibi deſcriptas ſit annumeranda, vtpotè eandem habentem rationem, non tamen explicat *Andr.* quare foriudicatio ſit iuſta cauſa exhæredandi filium; enucleat tamen *Affl. in d.Con-*
5 *ſtit. Ob filiorum culpas n. 2. in fin.* ibi, *Quia eſt hoſtis publicus*, ſic etenim in *Conſtit. Pœnam eorum ſub tit. de forbãnit. & foriudicat.* nuncupatur, ibi, *Quoad omnia ferè pro mortuo habeatur, & hoſtis publicus reputetur, ſic vt ab omnibus offendatur impunè*; vndè *Affl.* poſt *Andr.in d.Conſtit.Ob filiorum culpas n.* 3. dat cautelam patribus volentibus excludere Fiſcum, quod filios exhæredent ex cauſa, quia ſunt foriudicati, in quam ſententiam procliuis fuit *Foller. in prax. crim.* verb. *Audiantur excuſatores n. 21.* verſ. *Et ſi pater foriudicati*; Itaq; re-
6 ſpondi in caſu de quo fui conſultus; Plura alia pleno ſanè calamo, quæ exaraui ad enucleationem materiæ foriudicationis, tùm attentis omnibus Conſtitutionibus, ac Capitulis Regni, itidẽ Regijs diſpunctis pragmaticis ſanctionibus, ac determinationibus Supremorum Senatuum, paſſim emanatis, habebis Lector in 2.*Practicar.Obſeruat.volumine*, ſi manum inſcribendo meam, rexerit Deus.

SVMMARIVM.

1 INuentarium ab vno ex pluribus hæredibus factum, omnibus cohæredibus prodeſt.
2 Tex. in l. ſi communem, ff. quemadmod. ſeruit. amitt. *expenditur.*

ARGVMENTVM.

Hęredes plures ſi fuerint, qui Inuentarium conficere neglexerint, attamen vnus illorum, ſi fecerit, omnibus prodeſſe receptum eſt, ex diſpoſitione *tex. in l. ſi communem, ff. quemadmod. ſeruit. amittan.*

SVMMARIVM.

1 AVthor *plura recollegit ad materiam recuſationis Iudicum exornandam*, in Annotation. ad Muſcatell. loc. indicato.
2 *Suſpictiones contra Iudices, quibus de cauſis multoties non proponantur.*
3 *Aduocati Neapolitani primi ordinis, raro ſuſpictiones proponunt, aut ijs ſe ſubſcribunt.*
4 *Recuſationi Iudicis, An videatur quis renunciare, ſi coram eo compareat, etiamſi proteſtetur?*
5 *Proteſtationis materia, apud quos tractetur?*
6 Author *ſuſtinet opinionem, quod per comparitionem coram Iudice ſuſpecto, videtur renunciatum ſuſpictioni propoſita.*
7 *Appellans, ſi comparet coram Iudice à quo, cenſetur renunciare appellationi.*
8 *Iudex recuſatus, etſi nihil fecerit, ex ſola comparitione apud ipſum cenſetur renunciatum recuſationi.*
9 *Iudex dùm recuſatur, eſt in ſuſpenſo eius iuriſdictio.*
10 *Recuſatione pendente, quicquid agat recuſatus Iudex, nullum eſt.*
11 *Iudicis, ſuſpenſa quod ſit iuriſdictio, & quod illam exerceat pendente recuſatione, eſt impoſſibile.*
12 *Iuriſdictio, dùm exercetur, non poteſt dici quod ſit in ſuſpenſo.*
13 Sigiſmundus Scaccia *laudatur.*
14 *Proteſtatio contraria facto, non tenet.*
15 *Facto, plusquam verbis, voluntas exprimitur.*
16 *Recuſationis iudicio pendente, ſuſpenſa eſt recuſati iuriſdictio.*
17 *Recuſans Iudicem, pendente iudicio recuſationis, dicitur ab eius iuriſdictione exemptus.*
18 Author in hoc Practicar. Obſeruation. opere, *pro verſantibus in foro præſertim, laborē deſumpſiſſe fatetur.*

OBSERVATIO LXXXV.

1 ARriſit mihi, & ità in quodā patrocinio ſuſtinui, quod Inuentarium ab vno ex pluribus hæredibus factū, omnibus proſit, & cæteris prætermiſſis ad id allegaui *Bertrand. ab Argentrè* in eius doctiſſimis *Commentarijs ad Conſuetudin. Ducatus Britanniæ, tit. de ſucceſſ. & Partages art. 5. §. Heres n. 3. gloſ. Le commiſſorie,* qui ad id
2 probandum adducit *tex. in l. ſi communem, ff. quemadm. ſeruit ut. amittan.*

ARGVMENTVM.

Recuſationes erga Iuſdicentiũ perſonas, qua de cauſa in Regno paſſim non proponantur, quauè de ratione impulſi, Celebres, ac primi ordinis cauſarum Patroni, abſtineant ſe ab ijs proponendis recuſationibus, earumq; capita ſubſcribendis? Hinc quęſitum propoſitum dilucidans *Author, Vtrum comparendo quis coram Judice recuſato, Iudicio recuſationis pendente, cenſeatur recuſationi renunciaſſe,* affirmatiuam ſuſtinet opinionem, etiamſi Iudex recuſatus ad aliquem actum minimè proceſſerit, ſatiùs etenim iura exiſtimarunt renunciatum eſſe recuſationi per ſimplicem comparitionem recuſantis coram eo, nec quicquam efficere proteſtationē recuſantis, eiuſdemq; comparentis, quod non intendit ſe ſubijcere eius Iuriſdictioni, nam proteſtationem vti contrariam facto, in nihilo releuare, ſcitum eſt; eò magis, quia Iudicem habere ſuſpectum, & coram eo comparere nedùm contrarietatis obicem producit, verùm etiam impoſſibilitatis, ſiquidem recuſatione pendente, ſuſpenſa eſt interim iuriſdictio Iudicis recuſati, imò recuſans exemptus dicitur ab eius iuriſdictione; quò fit, vt ſi interim recuſans coram eo compareat, ſuſcitatur iuriſdictio, & ad Iudicem redit, efficitq; vt à recuſatione videatur receſſum.

OBSERVATIO LXXXVI.

SAepe numerò cognoſcente *Me*, memini magnas controuerſias agitari de varijs cauſis, ex quibus Iudices recuſari ſolent, vtq; (verum verè fatear) Iura omnia, quæ multis excogitarunt vigilijs, nè coram ſuſpecto Iudice
Iurgantes eorum iurgia ſuſtinere
1 cogerentur, à *Me* recollecta in *Annotation. ad Muſcatell. par.* 1. *de appell. gloſ.* 1. *Sententia pag.* 305. *col.* 1. verſ. *Vtq; ijs*, vbi plenè materiam ſum exorditus, adeò municipalium ordinationum cancellis ſunt compreſ-
2 ſa, vt multoties, vel paupertate depreſſi litigantes, à recuſatione proponenda arceantur, eò quod depoſitum pro pæna introductum minimè facere valeant, vel etiam quia videntes arbitrium, vt plurimum Iudicantium contra ſuſpictiones inualuiſſe, eiuſmodi recuſationes proponere reformidant; eòq; fortiùs in Supremis florentiſſimæ Ciuitatis Neapolis Tribunalibus, in quibus

Pe-

Peritiores Aduocati, primiq; ordinis, rarò ſuſpictionum capita ſubſcribunt, ſicuti indicaui in *d. Annotation. ad Muſcatell. par.* 1. *de appellat. gloſ.* 1. *Sententia pag.* 308. *col.*1. verſ. *Itidem firmani.*

Cùmq; in theſi propoſita, *Vtrum*
4 *recuſationi Iudicis renunciare quis videatur, ſi coram eo comparuit, etiamſi cum proteſtatione?* Sermonem habuerim cum Dominis Collegis in quodam patrocinio (intendebat etenim Cliens inſtare pendente adhùc recuſationis inſtantia pro diſſequeſtro nonnullorum mobilium, quorum iacturam metuebat) fuerunt nonnulli in ea opinione, quod licebat abſque metu renunciationis inſtantiam proponere cum proteſtatione, quod nõ ex hoc intendebat eius iuriſdictioni ſe ſubijcere, non pauca
5 de viribus, & efficacia proteſtationum inſinuantes, ex *l. fin.* §. *Item ſi prædixerit, ff. Naut. Caupon. Stabul. l. & ſi quis,* §. *plerìq; ff. de relig. & ſumptib. funer. Morot. reſpon.* 92. *n.*4. Eſt enim proteſtatio, declaratoria mentis, *d.l. & ſiquis, l. qui in aliena,* §. *Celſus, ff. de acquir. hæred. l. Neſennius, ff. de negot. geſt. Caſtren. in l. ſin autem,* §. *in repetita n.*1. *ff. de reinen. Ann. in repetit.* Conſtit. *Diuæ memoriæ n.* 273. *Surd. de alim. tit.* 6 *q.*8. *n.*37. & conſeruat ius proteſtantis, *l. ſi debitor, ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſolu. l. non ſolum,* §. *morte, ff. nou. oper. nunciat. Gloſ. in l. ex verbis,* C. *de donat. inter vir. & uxor. & in l. eleganter,* verb. *Finita, ff. de pignorat. actio. l. libera* iuncta *gloſ. C. de ſenten. & interloc. omn. Iudic. Zaſ. conſ.*13. *n.*40. *lib.* 1. *Reg. Valenz. conſ.* 73. *n.*25. plura per *Me in* 1. *diſceptat. forenſ. cap.* 18. *n.*41. *& ſeqq.*

Ego verò, alijq; mecum contrarium ſuſtinuimus ex peculiari pla-
6 cito, *Alex. in conſ.* 12. *lib.*6. cum cumulatis per *Lancell. de attentat. poſt recuſationem,* verſ. *Secundo quando,* quam poſt *Abb. Alex. Cart. Cum. Iaſ. & Maran.* in ſedibus per ipſum indicatis, approbat *Sigiſmun. Scacc. de appellat. lib.* 1. *cap.* 10. *ſub n.* 19. verſ. *Hæc concluſio,* vbi de communi, & *lib.*2. *q.*17. *limit.*2. *ſub n.*14. verſ. *Cõprobatur par.* 2. *cap.* 6. *n.* 28. *& ſeqq. Caſ. de Graſſ. dec.* 9. *n.*8. *de reiud.* ſecundùm quæ iudicatum per *Rot. Rom.* concordibus Dominis, recenſet *Farin. dec.* 284. *n.*4. verſ. *Et à recuſatione par.* 3. & eandem *Rotam Romanam* apud *Sanctiſſimum dec.* 292. *n.* 1. verſ. *Nec ex recuſatione Iudicis,* qua ſimpliciter adducta, ei ſe ſubſcribit *Dom. Reg. Rou. in prag.*9. *de ſuſpiction. Official. n.* 9. verſ. *Illud tamen,* adducens pariter *Oliuer. Beltram. in addit. ad d. dec.* 292. *n.*4. vbi concordantes allegat *Rotę Romanæ* determinationes, nempè *dec.* 901. *n.* 1. *in* 2. *par. diuerſor.* & apud *Cardin. Seraphin. dec.* 898. *n.*7. *& dec.*532. *n.*2. *& dec.* 1057. *& dec.* 368. *coram Sanctiſſ.*

7 Quibus apprimè ſuffragari aiebam: ſimile de appellante, qui ſi compareret coram Iudice, à quo appellauit, tunc comparendo, renunciat appellationi, ſecundùm *Philipp. Franc. in cap. cum teneamur* 17. *ſub n.*4. verſ. *Vltimò tene menti,* & in *cap. ſolicitudinem* 54. *quæſt.*6. *n.*10. *de appell. Rebuff. in tract. de appellat. art.*15. *gloſ.*1. *n.*7. verſ. *Tacitè tom.* 3. *pag.* 517. *Gabr. commun. concluſ. tit. de appellat. concl.* 2. *n.*1. *lib.*2. *Caputaq. dec.*29. *n.*1. *par.* 1. *Lancell. de attent. par.* 2. *cap.*12. *de attent. & innouat. appellat. penden. in præfat. n.* 15. *& ſeqq.* verſ. *Primò, & ampliat.* 2. *princ. n.* 4. *&* 5. *pag.* 351. *Ruginell. de appellat.* §. 9. *gloſ.*1. *cap.* 1. *n.* 41. verſ. *Inſuper* Barz. *dec. Bonon.* 154. plenè *Montal. de exceptio. art.*42. *n.*10. *tom.* 3. *par.*2. *pag.* 120. *Scacc. de appellat. q.*17. *limit.*2. *n.*14. verſ. *Exemplifica primo, & n.* 15. verſ. *Amplia primò,* vbi prędicta locum ſibi vendicare tradit, etiamſi Iudex nihil fe-
8 cerit, quia ſatis eſt, quod coram eo comparuerit, vti ex *Felyn. in cap. Cum ſit Romana* 5. *ſub n.* 10. verſ. *Tertio*

con-

conſidera de appellat. quem refert, &
ſequitur *Gabr. d. concluſ.2. amplias.2.
n. 3.*
Quatenus verò ad proteſtationẽ
attinet, inſinuabamus neutiquam
9 illam proficere, nam dùm Iudex re-
cuſatur, in ſuſpenſo eſt eius iuriſdi-
ctio, & perſona ipſius Iudicis recu-
ſati impugnatur, adeò quod recuſa-
10 tione pendente, quicquid agat, nul-
lum eſt, ad *gloſ. in cap. Iudex*, verb.
proponatur, ibiq; *Franc. & Gemin. de
offic. delegat. in 6. Bart.* ibiq; eius *Aſ-
ſecla in l. quia poterat n.4.ff. ad Trebell.
Gaill. practicar. obſeru. lib. 1. cap. 33.
n. 12. Caſſan. conſ. 30. n. 21. Guazzin. ad
defenſ. reor. 1. cap. 19. n. 37. & 55. Me-
noch. conſ. 865. n. 15. Couarr. practicar.
cap. 26. Azeued. in l. 1. n. 8. tit. 16. lib.
4. Recopilat. Oſaſc. dec. 84. n. 3. Maran.
in Specul. aur. par. 4. diſt. 16. n. 14. &
par. 6. de appellat. n. 24. Gregor. Lopez
l. 22. gloſ. magna tit. 4. par. 3. Mynſing.
centur. 4. obſeruat. 59. Maſtr. dec. 151.
n. 6. Giurb.* qui & alios more ſuo cõ-
gerit *conſ. crim. 9. n. 3. Reg. Sanfel. dec.
85. n. 4. & 5. par. 1.* vbi pulchrè diſtin-
guit, *Ego in Annotat. ad Muſcatell. loc.
cit. col. 2.* verſ. *An autem, circa finem.*
Dùm igitur recuſans comparet co-
ram eo, vt procedat ad aliquem ac-
tum, qui non poteſt expediri, niſi
virtute iuriſdictionis, quæ iam eſt
ſuſpenſa, tunc faciendo actum con-
trarium recuſationi, videtur velle
illi renunciare, nam alias videtur ſi-
bi contrarius, quòd non præſumi-
tur, eſſetq; pariter admittere con-
11 trarietatẽ in eodem ſubiecto, quod
ſcil. Iudicis ſuſpenſa ſit iuriſdictio, &
quod illam exerceat, quod eſt im-
12 poſſibile, nec iuriſdictio exercita
poteſt dici, quod ſtet in ſuſpenſo, ita
pulchrè ſatis *Scacc.* dignus, qui ſem-
13 per extollatur in *d. q. 17. limit. 2. n.
22.* verſ. *Secùs*, & *n. 42.* verſ. *Secùs eſt
ſi actus.*
Hiſq; conducit vulgaris illa, non
tamen proſternenda rationis ratio,
14 nam ſicuti proteſtatio contraria fa-
cto non tenet *Guid. Pap. dec. 171. &
ſeq. Card. Mantic. dec. 200. n. 2. Ma-
reſcott. variar. lib. 2. cap. 138. n. 6. Bu-
rat. dec. 624. in fin. Bald. conſ. 8. n. 2.
lib. 1. Menoch. conſ. 674. n. 16. & 17.
Mercurial. Merlin. de pignor. & hypoth.
lib. 2. tit. 1. q. 13.* nam plus eſt factũ,
15 quàm verba, & voluntas magis fa-
cto, quàm verbis exprimitur *l. Pau-
lus aliàs per procuratorem, ff. de acquir.
hæred. cap. dilecti filij el 2.* vbi *gloſ.* &
Canoniſtæ communiter *de appellat.
Rot. diuerſ. dec. 811. n. 20.* verſ. *Plus, &
n. 21. par. 1. Ego in 1. diſceptat. forenſ.
cap. 26. n. 19.* & ſicuti tradit eruditus
*Tiraq. de retract. conuent. ad fin. ſub
n. 76.* verſ. *Sed vt demus*, res magis,
quã ſermo loquitur relatus à *Scacc.
d. limit. 2. n. 23.* verſ. *Ratio rationis*, ità
pariter, dùm quis Iudicem recuſat,
eiuſque iuriſdictionem impugnat, ſi
coram eo comparet, & petit, quod
ius dicat ad eius inſtantiam, ſuſpen-
ſa illius iuriſdictio (nam ſtante recu-
16 ſatione eius officium conquieſcit
Milleus in repertor. verb. *Iuriſdictio,
Verall. dec. 7. n. 1. par. 3. Lancell. de at-
tentat. par. 2. cap. 6. n. 28. Reg. Valenz.
conſ. 43 n. 170. Mut. ad pragm. tit. 4.
n. 22.* Imò recuſans à recuſati Iudi-
17 cis recuſatione exemptus dicitur,
Paris de Sindicat. §. *ſuſpicio, n. 11. Io.
Andr. in cap. cum ſpeciali de appell. Io-
doc. prax. ciuil. tit. de recuſat. cap. 125.
Intrigliol. ſing. 79. n. 181.*) vires reaſſu-
mit, & quaſi è ſomno ſciſcitata, ef-
ficit, vt à recuſatione videatur receſ-
ſum, nam proteſtatio eſt de illis, quę
totum factum deſtruit, ex dictis per
Rot. Rom. in caſu recenſito per *Mer-
curial. Merlin. loc. cit. lib. 5. tit. 1. q. 31.
n. 20.*

Quæ cum *Ego* paucis; vera tamen
ratione, ſim præfatus, iniectam li-
benter materiã inquiſiui, quæ pru-
dentes, & natos in foro homines,
tàm frequenti caſu, fallere potuiſſet,
vtq; ij erudiantur, quos tandiù fe-
felliſſet: Hæc ſanè cauſa me impu-
lit, vt eiuſmodi excitationem foro
addi-

addictis aperirem; quibus præcipuè
18 ſolertiam meam, in hoc Practicarum Obſeruationum Opere ſum pollicitus.

SVMMARIVM.

1 PRodigus ante omnia eſt citandus, antequam contra ipſum procedatur ad talem declarandum.
2 *Mentecaptus non eſt citandus antequam interdicatur adminiſtratio.*
3 D.Bertrandus D'Argentrè *inſignis Iureconſultus laudatur.*
4 D. Bertrandi D' Argentrè *verba recenſentur in materia citationis prodigi.*

ARGVMENTVM.

Prodigum ante omnia eſſe citãdum, antequam cõtra ipſum procedatur ad prodigalitatẽ declarandam, quicquid ſit in mentecapto, ſecundùm doctrinam *D.Bertrandi D'Argentrè* celeberrimi Iureconſulti, cuius verba ſeriosè enũciantur.

OBSERVATIO LXXXVII.

1 CAlamum aliquando in caſu currẽti arripui, & fundare nitebar Prodigũ omninò eſſe citandum, antequam cõtra ipſum procederetur ad talem declarandum, & ex conſequenti adminiſtratione ſuſpendendum bonorum ſuorum, ſicuti in 1.*diſceptation.forenſ. cap.* 1. *n.* 12. verſ. *Præterquamquod:* cuipiam obuium ſit, vbi poſt *Ang. & Imol. in l.is cui bonis, ff. de verb. oblig.* ex quo *tex.* materia parata eſt Doctoribs de prædictis diſſerendi, & diſputandi, hanc communem eſſe opinionem poſt *Cagnol. in l. furioſi n.* 22. *ff. de regu. iur.* indicaui, quicquid
2 aliud ſit in mentecapto, *Ruin. conſ.* 99. *n.* 3. verſ. *Nam furioſus vol.* 4. Et hanc eſſe communem opinionem, itaq; emanaſſe determinationem in facti contingentia, benè memorat *Franc. Viu. in Sylua commun. opinion. opin.* 655. verb. *Prodigus, & furioſus,* & in verb. *Prodigo etiam notorio*, & punctuatim *Bertaz. conſ.* 222. *n.* 1. *lib.* 3. *Caldas de Pereir. in celebri repetit. l. ſi curatorem habens*, verb. *Cum non abſimilis*, *n.* 7. verſ. *Ad huiuſmodi verò.*

Modò: cum maximæ apud *Me*, ſicuti & apud omnes, authoritatis virum de noſtra legali diſciplina apprimè meritum conſuluerim, noſtram olim comprobantem ſenten-
3 tiam, nempè *D. Bertrandum D' Argentrè* digniſſimũ in Senatu Dredonen Præſidem, in *luculentiſſimis eius commentarijs in Patrias Britonum leges,*

ges, ſeu Conſuetudines *generales Ducatus Britanniæ, art.492.pag.mihi 1875. n. 1.* placuit, mihimetipſi Gloſſam ſtruere, tantiq; viri verba punctuatim ſubnectere; memoria ſiquidem teneo, coram peritiſſimis Dominis duarum Aularum Sacri Regij Conſilij Neapolitani, coram quibus patrocinium illud faciebam, de quo in *d. cap. 1. n.* 12. verſ. *Præterquamquod*: fuiſſe hæſitatum;, & non leuiter de illa mea aſſertione: Audiamus modò, ſi libet *Bertrand. D'Argentrè* nuper recenſitum, qui pulchrè fatur, ibi, *Hic Angeli, Iaſonis, Decij, falſa ſententia conuincitur, qui non putant, ad declarationem prodigalitatis, neceſſariam eſſe vocationem prodigi, quia, inquiunt, prodigus impedire non poſſit, ne eis bonis interdicatur. Audio inquam aſſumptum de Prodigo, ſed quominus talis pronuncietur, & iudicetur, obſiſtere poteſt, & defenſiones afferre, & cauſas alienationum iuſtas, & neceſſarias probare, & debita, & caſus; Et verò multi quotidiè probant, & abſoluuntur, alioqui, nec appellationes talium eſſent recipiendæ; Quòd tamen illi admittunt, ſicuti eùm aiunt, conuictus, & confeſſus non appellat, ſed à ſententia, qua conuictus pronunciatur, rectè appellat. Hæc tamen Doctorum eſt ſententia d. l. is cui bonis, & Decij conſ. 274. in fin.* quam vſus indubius reiecit, ex quo *Alex. Imol. Caſtrenſ. & alij d. l. is cui bonis, & Soccin. conſ. 279. vol. 2.*

Vt hinc, Politioris literaturæ Vir agnoſcat, ex vna (vti aiunt) fidelia, duos quandoque dealbari poſſe parietes, ſicuti *Ego* hoc in theoremate peregi.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiæ an habeant reſtitutionem in integrum.*

2 *Forma conſueta à Dom. Spectab. Preſide, in caſu quo conceditur Reſtitutio in integrum.*

3 *Eccleſiæ competit reſtitutio in integrum infra quatriennium.*

4 *Ciuitates, & Vniuerſitatem habent reſtitutionem in integrum infra quatriennium.*

5 *Reſtitutio in integrum competit Eccleſiæ poſt quataiennium, ſi rationabilis cauſa ſubſit.*

6 *Ignorantia Eccleſiæ, operatur vt reſtitutio illi competat, etiam poſt quatriennium.*

7 *Reſtitutio in integrum competit Eccleſiæ ob ignorantiam, nedùm poſt quatriennium, verùm etiam poſt annos* 40. 100. *vel* 1000.

8 *Quatriennium non currit, niſi à die ſcientia, ad petendam reſtitutionem in integrum.*

9 *Quatriennium ad petendam reſtitutionem in integrum, quò ad ſui initium eſt vtile, licèt poſtquam cæpit currere, eſt continuum.*

10 *Quatriennium ad petendam reſtitutionem in integrum, incipit currere, non à die quo quis ſciuit ſententiam latam, ſed quo inſtrumenta ſunt de nouo reperta.*

11 *Scientia in Vniuerſitate, non ſufficit, licèt omnes ſciant, niſi ſcientia ſit conuocata Vniuerſitate.*

12 *Eccleſia ob mutationem Prælatorum habet reſtitutionem in integrum, etiã ob lapſum quadriennij.*

13 *Reſtitutio in integrum conceditur, etiã lapſo quatriennio, ſi damnum eminentiſſimum, & læſio enormiſſima ſubſit.*

14 Pro-

14 *Procuratorum incuria, Eccleſijs præiudicare non poteſt.*
15 *Reſtitutio in integrum cenſetur petita, etiamſi non fuerit dictum per viam reſtitutionis in integrum quando alia via non poteſt competere.*
16 Deciſio 86. Dom.de Franch. *recenſetur.*
17 Matthias Berlichius *inſignis Iureconſultus laudatur.*
18 *Eccleſia priuilegia,habent locum etiam in quolibet loco pio.*
19 *Hoſpitalia potiuntur priuilegio Eccleſiarum.*

ARGVMENTVM.

Eccleſiæ, Vniuerſitates, Collegia, Montes, & his ſimilia, aduerſus res iudicatas in integrum reſtitutionem habere, ex peculiaribus Iurium diſpoſitionibus ſancitum, inſinuat *Author*, eamq; competere, ſeu petitam videri, etiamſi per viam reſtitutionis in integrum non dicatur, quãdo alia via quidpiam illis cõpetere non poſſet, receptã in Regno concluſionem eſſe, indicat; Adeoq; fauorem Eccleſiarum in conſideratione leges habuerunt, vt quatriennium illud, intra quòd expeti debere reſtitutionem in integrum, iura ſanxerunt, minimè currere intelligatur, niſi à die ſcientiæ, ità quòd in ſui initio ſit vtile, deinde continuum, & data ignorantia, nequidem ſi 40. 100. vel 1000. effluxerint anni, currere dicitur, Vel ſi alia adſit rationabilis cauſa, nempè mutatio Prælatorum, vel dãnum eminentiſſimum, ſeu enormiſſima læſio interceſſerit.

OBSERVATIO LXXXVIII.

HVius quæſiti operoſa eſt tractatio apud Cauſidicos, quippèquę, adeò ſpiſſim contingit, & in eorum oculis ſeſe ingerit, vt vitari minimè poſſit. Et memor Ipſe ſum, quòd interpoſito decreto per Sac. Conſilium Iunctis Claſſibus in cauſa hæredum quond. Alphonſi Carrafæ, contra Venerabiles Eccleſias Sanctorum Apoſtolorum, & Sãcti Pauli Clericorum Regularium, omni laude extollendorum, ob eorum eximiam doctrinam, & ingenuam probitatem, exiſtente tunc earum Aduocato V.I.D. Anello de Maſſa, apprimè docto, ac timoratæ conſcientiæ viro, fuit poſtmodum acer-
1 rimè diſputatum, an Eccleſijs prædictis competeret reſtitutio in integrum, eò quod Procurator Eccleſiarum, ſegniter ſe habuit in obtinenda decretatione in forma con-
2 ſueta à Spectab. Domino Sac. Conſilij Præſide, quod idem Magnificus cauſæ Commiſſarius verbum faceret in Sac. Conſil. ad finem viden-

di, an ſit deferendum petitæ reſti-
tutioni in integrum infra quatrien-
nium.

Mihi igitur patrocinium poſtmo-
dum præſtanti pro Eccleſijs, neceſsè
fuit de pluribus certamen inire, Et
Primò aiebam non eſſe iuridicè hæ-
3 ſitandum, quin Eccleſia habeat re-
ſtitutionem in integrum, eamque
ſibi competere infra quatriennium,
ex peculiari Canonum diſpoſitione
in *cap. 1. de reſtit. in integr. in 6. & in
clem. eod. tit. Panorm. conſ. 32. n. 3.*
verſ. *Quia hoc falſum par. 1. Iaſ. in l.
emphyteuticarijs 2. C. de iur. emphyt.
n. 49.* verſ. *Et debebunt reſtitui, & conſ.
27. n. 9.* ibi, *Sed quòd Eccleſia, lib. 1.
Rom. conſ. 407. n. 6.* verſ. *Sed eſt vi-
dendum, Specul. lib. 4. par. 3. tit. de Em-
phyteuſ. §. nunc aliqua, n. 17.* verſ. *Dic
quod, & lib. 2. par. 3. tit. de reſtit. in in-
tegr. §. intra quod n. 2. in med.* verſ. *Ex
quo patet,* benè *Sforz. Odd. de reſtit. in
integr. par. 1. q. 19. art. 3. n. 21.* verſ.
*Amplia primò, & n. 22 & 23. Rom. ſing.
272. n. 1. & ſeq. Balb. de præſcr. par. 1.
par. 5. princip. q. 2. n. 1. & ſeq. Bal. conſ.
381. n. 3.* verſ. *Et ideò ſuccurritur, lib.
3. Dec. conſ. 341. n. 15* verſ. *Et reſtitu-
tio, Matthias Berlich. dec. 218. n. 1.
tom. 2. & n. 2.* verſ. *Quòd extenditur,*
4 inquiens præfata procedere in Ci-
uitatibus, & alijs Vniuerſitatibus, &
Communitatibus, *Gloſ. in l. Reſpubli-
ca 4. C. quib. ex cauſ. maior.* verb. *Po-
teſt,* verſ. *Tu dic infra. Bart. ibi n. 5.*
verſ. *Quæro intra quantum, & in l.
Rempublicam 3. C. de iur. Reipub. n. 3.*
verſ. *Quærit gloſa Specul. lib. 2. par. 3.
tit de reſtit. in integr. §. intra quantum
4. n 3.* verſ. *Hoc idem; Io. Andr. ſub eod.
tit. §. quis autem 2. n. 20. lit. K.* verb.
Reſpublica ſub fin. verſ. *Et mihi placet,
Sforz. Odd. de reſtit. in integr. par. 1.
d. q. 19. art. 3. n. 24.* verſ. *Amplia etiã,
& n. 25. Mauric. in ſimili tractat. de re-
ſtit. in integr. cap. 42. n. 2. ad fin.* verſ.
*Ex quibus omnibus n. 3. & ſeq. Nicol.
Loſe, tractat. de iur. Vniuerſ. par. 3.
cap. 18. n. 20.* verſ. *Nunc videamus, &
ſeq. Rom. ſing. 272. Hartm. Piſtor. q. 37.
n. 63. par. 1.* & ità iudicatum ex præ-
dictis tradit *Berlich. in ſupremo iudicio
Dreſdenſi anno 1628. die 5. Iulij,* quæ
ſententia fuit confirmata in ſecun-
da inſtantia *de anno 1629. die 25. Iu-
nij d. dec. 218. n. 3. & 4.*
5 Præmiſſa tamen reſtringuntur de
quatriennio, ex *tex. in d. cap. 1. de re-
ſtit. in integr. in 6.* niſi rationabilis
cauſa ſubſit, *Rom. conſ. 123. n. 5.* verſ.
*Ex rationabili cauſa, & conſ. 407. n. 6.
Sforz. Odd. de reſtit. in integr. par. 1.
q. 19. art. 5. n. 57.* verſ. *Limitatur ſe-
cundo, & art. 7. n. 74.*

Inueſtigant DD. quænam dici
queat rationabilis cauſa, & illam
pluribus exornant.
6 Primò, ſi adſit ignorantia, *Bal. in
l. falſa n. 3. C. ſi ex falſ. inſtru. & conſ.
92. n. 1.* verſ. *Quia eſt lapſum lib. 1.
Pau. de Caſtr. conſ. 299. n. 3. vſque ad
fin. lib. 1. Dec. conſ. 36. n. 9.* verſ. *Nec
obſtat ſi dicatur, Boer. deci. 39. n. 4.* vbi
mirabilem hanc *Bald.* opinionem
præconizat, *Balb. de præſcr. par. 1.
par 5. princip. q. 2. n. 2.* verſ. *Sed eſt no-
tandum, Alex. conſ. 150. n. 3.* vbi pul-
chras rationes adducit, *lib. 7.* quo ca-
7 ſu etiamſi quadraginta, vel centum,
vel mille anni eſſent decurſi, admit-
tuntur Eccleſiæ, Vniuerſitates, alia-
que loca repræſentata ad reſtitutio-
nem in integrum efflagitandam,
Alex. d. conſ. 150. n. 5. verſ. *Nec obſtat.
lib. 7. Bal. in d. l. falſam 3. C. ſi ex falſ.
inſtru. n. 3.* verſ. *Vndè ſiquis ſtaret per
centum annos, Dec. conſ. 36. n. 9.* verſ.
*Et ideò ſi lapſus ſtaret, Boer. d. dec. 39.
n. 8.* verſ. *Etiam vſq; ad centum, Car-
din. Tuſc. practicar. tom. 7.* verb. *Reſti-
tutio, concluſ. 297. n. 12. & 13.* verſ.
*Extende etiam, & concluſ. 298. n. 46.
Alex. d. conſ. 116. n. 3. lib. 5. Berlich. d.
dec. 218. n. 7. cum duob. ſeqq.*
8 Verùm namq; eſt, quòd hoc qua-
driennium non currit, niſi à die
ſcientiæ, *Bald. in d. l. falſam n. 3. &
conſ. 29. n. 1. Alex. d. conſ. 150. n. 5.
lib. 7. Sforz. Odd. de reſtit. in integr.*

par.

par. 1. q. 20. art. 4. n. 37. verſ. *In contrarium eſt cõmunis*, Et quoad ſui ini-
9 tium eſt vtile, licèt poſtquam cæpit currere, ſit continuum, ſicuti DD. modò allegati comprobant, & tenet *Couarr. in cap. poſſeſſor par. 3. §. 3. n. 3. de reg. iur. in 6.*

10 Quodq; præcipuum in materia affertur, quadriennium incipit currere, non à die, quo quis ſciuit ſententiam latam, ſed quo inſtrumenta de nouo ſunt reperta, *Bald. conſ.* 92.
11 *n.* 1. verſ. *Quia imò incipit, lib. 1.* Et reſpectu Vniuerſitatis, aliud peculiare ſignant DD. quod non ſufficiat ſcientia ipſius, licèt omnes ſciant, niſi ſcientia ſit conuocata Vniuerſitate, *Cagnol. in l. 2. n. 145.* verſ. *Item quando oritur, ff. de orig. iur.*

Ex quibus in facto dicebam, tempus quatriennij nõ fuiſſe decurſum, quia Eccleſiæ nullam habuerunt ſcientiam per actum citationis perſonæ legitimæ.

12 Secunda reſtrictio à DD. allata, quod reſtitutio in integrum conceditur etiam ob lapſum quadriennij, eò tendit, ſi Eccleſia, vel Vniuerſitas, aliaq; loca repræſentata, à die læſionis, multas nouas mutationes, Prælatorum, vel Sindicorum habuit, *Alex. conſ. 47. n. 7.* verſ. *Quia poteſt, lib. 5. & d. conſ. 150. n. 6.* verſ. *Si Eccleſia d. lib. 7. Rom. conſ. 407. n. 6.* verſ. *Secundò ſi multas, Crau. conſ. 642. n. 13. poſt med.* verſ. *Secundò reſponderi poteſt, Dec. conſ. 36. n. 9. in med.* verſ. *Quia imò*, licèt de hoc, reſpectu Ciuitatum, & Caſtrorum, etſi ordo Decurionum, & Syndicorum, ſeu Adminiſtratorum mutetur, ſubdubiùs extiterit *Natt. conſ. 425. n. 45.* verſ. *Quartò obijcitur, & n. ſeq. tom. 3.* ſicuti obſeruat *Berlich. d. dec. 218. n. 15.* verſ. *Quod tamen*; Et hæc mutatio Superiorum etiam in facto à Nobis fuit ponderata.

13 Tertia reſtrictio, vt etiam lapſo quadriennio, concedatur reſtitutio in integrum, & pro rationabili cauſa habeatur, ea communiter affertur, ſi damnum eminentiſſimum, & læſio enormiſſima ſubſit, ſecundùm *Alex. conſ. 47. n. 7.* verſ. *Vel etiam quando lib. 5. & conſ. 150. n. 6.* verſ. *Vel ſi damnum eſſet, lib. 7. Rom. conſ. 123. n. 5.* verſ. *Puta quia contingat, & conſ. 407. n. 6.* verſ. *Reſpondetur, Iaſ. conſ. 55. n. 5.* verſ. *Illud verum eſt, lib. 1. Conarr. lib. 1. variar. cap. 3. n. 13. Sforz. Odd. de reſtitut. in integr. par. 1. q. 19. art. 7. n. 66. & ſeqq. & n. 741. Maurit. in eod. tract. cap. 418. n. 1. & ſeq. per tot.* Et de hoc damno, & enormiſſima læſione præter ea, quæ ad iuſtitiam Eccleſiarum inſinuandam adducebamus, quæq; latiori exarabimus calamo in 3. *diſceptation. forenſ. vol.* ſequenti anno in lucem proditurо (Deus ſi mihi vires tribuat) ex alio, etiam euidenter conſtabat, nam ſi denegaretur reſtitutio integrum, decretum ſuam obtinuiſſet exequutionem, in præiudicium, & intereſſe Eccleſiarum.

Quò verò ad aliud obiectum, quòd non erat petita reſtitutio in
14 integrum, dicebamus incuriam Procuratoris, Eccleſijs præiudicare non debere, vltrà quod ſufficiens erat ad
15 petitam reſtitutionem in integrum obtinendam, quod fuerit inſtatum reparari decreto, etiamſi non fuerit dictum per viam reſtitutionis in integrum, nam dùm non poterant alia via obtinere Eccleſiæ, quàm per viã reſtitutionis in integrum, videbatur petita reſtitutio in integrum, ex ijs, quæ *Alex.* dicit in *rubr. C. qui admitt.*
16 quam ad hoc recenſet *D. de Franch. dec. 86. n. 7.* verſ. *Accedebat prædictis*, inquiens defenſores in illa cauſa nõ extitiſſe bonos Nautas, & *Alex.* ſequitur *Iaſ. in §. Rurſus col. 50. Inſtit. de actio.* quam pariter adducit *Dom. de Franch. d. dec. 86. n. 7. in fin.* vbi teſtatur alia concordantia adduxiſſe in *dec.* 10. quam ſine numero allegat, & dùm reuidere volui, nequidẽ verbum in Codice meo inueni euo-

mitum à *Dom.de Franch. in d.dec.10.*

Quibus adductis per *Me* in contradictorio, eiſq; diſcuſſis per Dominos duarum Aularum, fuit iniunctum nobis, quod de iuſtitia Eccleſiarum verba faciamus, & pendet adhuc determinatio, *An ſit deferendum petitæ reſtitutioni in integrum*, in limine expeditionis; Hæc tamen
17 quæ adduxi, ſcitè, & eruditè agit *Dom. Matthias Berlich.* præmanibus ſemper habendus, ob eius ingentem doctrinam, ſtyli elegantiam, & ſummum ingenium, in ſæpè recenſita *dec.218.par.2.* cumq; ab ipſo habuerim, illi tribuatur honos.

18 Hoc pro coronide ſuperaddito, quod cum omnia ſupra tradita de Eccleſia, locum etiam in quolibet pio loco, de iure habeant, iuxtà ea, quæ tradit *Io.Andr. in cap.2. n.1. de reſtit. in integr. in 6. & cap. requiſiuiſti*, verſ. *Secùs autem de teſta. tex. in Authen. de non alien.* §. *Nos igitur*, vbi Imperator etiam ad Hoſpitalium bona, dicta prohibitionem extendit, & ità conſuluit *Alex. conſ.4. n.4. vol.3.* & tenet *Rebuff. in compend. alien. rer. Eccleſiaſt. n.51. Tiraq. de priuileg. piæ cauſ. priuil.138. Butr. in cap. nulli de reb. Eccleſ. non alienan.* debere procedere etiam in Montibus, Collegijs, alijſq; locis repręſentatis, ſuſtinemus, ſicuti ponderat in caſu ſimili *Reg. Valenz. conſ.3. n.93. par.1.*

SVMMARIVM.

1 *Dilectio Parentum erga filios, & amor, ſupra omnes caput extollit.*

2 *Filij nomen à* Τυ Φιλω, *Gracè, ideſt ab amore dicitur deriuaſſe.*

3 *Filij præter ſeipſos, neminem alium magis diligere debent, quàm parentes.*

4 *Inops an ali debeat à patre, vel à filio diuitibus?*

5 Cynus in l. parentum num.5. *verſ.* Quartò quęro, C.de alend. liber. *ſubdubiùs exiſtit in reſolutione quæſtionis, Verum Inops petere debeat alimenta à patre, vel à filio diuitibus.*

6 *Filius ob neceſſitatem famis, poteſt vendi à patre.*

7 *Pater conſeruatur in filio.*

8 *Pater magis torquetur in filio, quàm in ſeipſo.*

9 *Pater quod magis teneatur filio, quàm patri, vndè aſſeratur.*

10 *Doctores referuntur, qui dubitarunt ſuper articulo an Inops debeat petere alimenta potius à patre, quàm à filio diuitibus?*

11 Anton. de Cordub. *quid ſenſerit ſuper articulo, An inops debeat petere prius alimenta à patre, quàm à filio diuitibus?*

12 Author *ſuſtinet opinionem, quòd à patre ſunt expetenda alimenta, non à filio.*

13 *Artifex omnis diligit opus ſuum.*

14 Alphonſus de Caſtro *obiurgatur à* Corduba.

15 *Rationes plures adducuntur, ex quibus conuincitur, quod à patre, non à filio ſunt expetenda alimenta.*

16 *Bona patris dicuntur quodammodò eſſe filij, viuo patre, non autem è conuerſo.*

17 Fi-

17 *Filius præfertur Auo in ſucceſſione patris.*
18 *Amor deſcendit, non aſcendit.*
19 Diuus Chriſoſtom. *refertur circa deſcenſum amoris in filios, non autem aſcenſum.*

ARGVMENTVM.

Inops patrem, & filium diuites habens, à quibus alimenta petere debet à patre nè, vel à filio? Pulchra propoſitio; in cuius enucleatione *Cynus* magnus Doctor *in l. parentum n.5.* verſ. *Quæro, C. de alēd. liber.* ad partes eā diſputans, indeterminatam relinquit, cuius hæſitatione deterriti Doctores poſt ipſum, in varias iuerunt opiniones, quibus ſummatim adductis, funditus tamen diſcuſſis eam ſuſtinet *Author* ſententiam vti veriorem, fortioribuſque argumentis, & rationibus fulcitam, qua habetur à patre, non à filio eſſe expetenda alimenta.

OBSERVATIO LXXXIX.

ESt Sapientum opi-
1 nio, vetus, & con-
trita, Dilectionem
Parentum erga filios, & amorem,
ſupra omnes humanos affectus ca-
put extollere, Supremumq; huius
Vniuerſitatis Opificem ab ipſa pri-
mi Parentis creatione eiuſmodi af-
fectum indixiſſe, eiuſq; dulcedine
animi, & mentis corporis præcordia
imbuiſſe, adeò quòd naturam ipſam
abſq; opificio, omnes edocere ad fi-
lios amore proſequēdum ex eo tra-
ditum aſſentimur, quia filij nomen
2 à Τῦ Φίλυ, Græcè, ideſt ab amore di-
ctum volunt, quod omnium con-
ſtantiſſimus amor, ſit parentum in
filios, nec eſt ex parentibus, qui non
agnoſcat, id quod exemplis inſinua-
runt *Conſulti in l. veluti, ff. de iuſt. &
iur. l. iſti quidem, ff. de eo, quod met.
cauſ. l. nam etſi parentibus, ff. de inoffic.
teſta. l. fin. C. de Curator. furioſi,* ſicuti
3 pariter filios præter ſeipſos, nemini
alium debere magis diligere, & ve-
nerari, quàm parentes, nulliq; ex his
qui in natura ſunt, filios tantùm re-
uerentiæ, & præſidij debere, quan-
tum parenti nemo eſt, quem lateat,
& diſertè admodum ſcribit *Fortun.
Garſ. in d. l. veluti n.36. & ſeq. ff. de
iuſt. & iur.* cui manus dedit *Petr. Le-
nan. in tract. de priuileg. Doctor. par.
4. q. 59.* quem laudat, ſuumque ei
præbet calculum *Aſcan. Clem. de patr.
poteſt. effect. 17. n. 34.* ea ductus ratio-
ne, quia filius à patre, recipit eſſe,
*cap. Moyſes 32. q. 2. cap. naſci 55. diſt.
cap. mulier 56. diſt.* eiſq; inhęret *Io.
Petr. Surd. in celebri tractat. de alim.
tit. 1. q. 94. n. 6. & ſeq.* & alibi paſſim
in eod. tract.

E qua-

E quarum obligationum viciſſitudine parentum erga filios, & filiorum erga parentes, mota eſt in-
4 dagatio inter DD. *A quonam inops ali debeat, à patre, vel à filio diuitibus?* Non aſpernenda (me herclè) antinomia, nec vulgaris, queq; adeò dubia viſa fuit Peritioribus, vt indeterminatam potiùs relinquere exiſtimarint, quàm eorum ſenſum adaperire; Tangit etenim eam *Cyn. ad*
5 *lib.5. Codicis, tit.21. rubr.25. de alend. liber. à parent. l. parentum n.5.* verſ. *Quartò quæro*, vbi quęſitum inſinuat eiuſmodi, *Pone quod quis habeat patrem diuitem, & filium diuitem, & ipſe eſt pauper, à quo debet prius petere alimenta?* Et dùm occurrere ſatagit quęſito (pręter morem) vacillat; ſiquidem ad partes arguit, nec reſoluit; Nam primùm aſſerit eſſe in electione ſuà, à quo petere velit, adducens in argumentum *tex. in l. liberũ, ff. de fideiuſſor.* Poſtmodum incontinenti, affirmat dicendum eſſe, quod vterq; teneatur conferre, per *tex. in l.3. ff. de alim. legat. & in Authen. quib. mod. natural. effician. legit. §. pen.* idq; procedere autumat, quia ſunt in pari gradu; Differt interim ſuum interponere Iudicium, & aſſerit *Iacob. de Aren.* in hoc variare, & aliquando inclinarè, quod ſit onus æqualiter ſuſtinendum, aliquando quod ſit in electione petentis, *argum. d. l. liberum, & ff. de actio. & oblig. l. ſi is qui Stichum, & l. ſi ab inſtituto, ff. ſi quis omiſſ. cauſ. teſta.*

Pergens intereà *Cyn.* ad quęſitum, adhùc ſubdubiùs, inquit videri conſiderandum, quem lex prius, & fortius obligat, & iterum vtens verbo dubio, tradit; *Et videtur, quod fortiùs obligetur filius patri, quàm*
6 *pater filio,* eam inſinuans rationem, *Quia ob neceſſitatem famis filius à patre poteſt vendi, vt ſup. de patr. poteſt. l.1. & 2.* Mox contrarium ſuadet, quod primò debeat reſpondere pater,
7 quàm filius, quia pater conſeruatur in filio, & ad conſeruationem ſui, quis primò tenetur, itidem patrem
8 magis timere in filio, quàm in ſeipſo, per *tex. in d. l. iſti quidem in fin.* ſibiq; prius quis ſatisfacere debet, ad *tex. in l. Præſes, C. de ſeruit. & aqua.*

Tandem, vt è labirinto eiuſmodi quæſtionis ſe extricaret, palàm profitetur, illam videri dubiam, & ſi
9 quis velit dicere, quod filius primo teneatur, poteſt arguere ſit, *Sicut pater dat eſſe filio, ſic patronus dat eſſe ſuum liberto, & tamen alunt prius filij patrem, quàm libertus patronum.*

Hæc *Cynus*: qui magni nominis *Author* cùm exiſteret, ex eius dictis, certum eius opinamentum deſiderandùm potius, quàm diffinitum nobis reliquit; adeò quod ex eius perplexitate Doctores deterruit ad eorum ſententiam ſignificandam,
10 ſicuti obſeruaui apud celeberrimũ illum Iureconſultum *Bertrand. D'Argentrè in Commentar. ad Conſuetud. Britann. art.7. gloſ.1. n.1.* verſ. *Quid ſiquis patrem, & filium, pag.*1894. qui quæſtionem ſummis deguſtatus labijs vnico verbo ſe expedijt, inquiens, *Cynus tractat. l.1. C. de alen. liber. Salicet. in l. fin. C. de alend. liber. n.*4. nullam approbat, nullamq; reſpuit partem, Hiſpaniæ Conſultorũ decus *Gregor. Lopez* adhùc hæſitantem agnoui.
11 Quinimò *Antonium de Cordub. in repet. l. ſi quis à liberis, ff. de liber. agnoſc.* variãtem agnoui in eademet quæſtione, nam in *princip. oper. n.7.* verſ. *Item pater*, poſtquam exarauerat nonnulla, quæ *Cyn.* ponderauit in *d. l. parentum n.4.* hæc profert verba, *Hac argumenta in cauſa fuere, vt in nulla ſententia ſit Cynus.* Deindè in eodemet *princ. n.35. & 36.* eadem producta in medium hęſitatione, affirmat ſententiam *Cyni*, ſequutam fuiſſe *Alexandrum, d. n.36. in fin.*

Quæ Noſtrę erunt partes, vt tantę quęſtionis veritatem poſteritati commẽdemus? Plures conſului Codi-

dices, multa euolui volumina, per-
pauca à Doctoribus dicta reperi;
Placet tamen mihi illa opinio,
12 quod à patre ſint expetenda alimē-
ta, non à filio, cui copias pręſtat
Iacob. de Aren. in l. pen. quę incipit, *Nō
quemadmodum, ff. de liber. agnoſc. Bart.
ibi n. 2. Alex. in l. in ſuis n. 7. ff. de liber.
& poſth. Ioann. Faber in §. ius naturale
n. 3. Inſtit. de iur. natural. Anchar.
in cap. Cum haberet n. 13. de eo qui dux.
in matrim. Caſtill ad ll. Taur. l. 60.*
verb. *Alimentos*, & verb. *In caſu*, verſ.
Item nota, *Alber. in d. l. non quemadmodum
n. fin.* vbi ex *Ariſtotele*, & *Commentatore
9. Ethic.* vbi inquit, *Omnis*
13 *artifex diligit opus ſuum, & etiam ip-
ſum magis diligit, quàm diligatur ab
opere, vt patet de parentibus reſpectu
filiorum*, hanc conuallat ſententiam,
eamq; crebriùs receptam eſſe tradit
Cordub. in d. l. ſiquis à liberis in princ.
14 *n. 7. in fin.* verſ. *Hac opinio*, vbi obiur-
gat *Alphonſ. de Caſtro*, contrariam
approbantem in *lib. 2. cap. fin. pag. 6.
de iuſta hareticor. punition.* ſubdens
fuiſſe deceptum in intellectu *l. 2. C.
de patrib. qui filios diſtraxer. & n. 35.
eod. princip.* adhùc cum *Alphonſo de
Caſtro* pugnam ſuſtinens, inquit, ip-
ſum primę Claſſis Theologum im-
miſiſſe falcem in meſſem alienam,
ſicuti nō benè ſenſiſſe *Fortun. Garz.
in d. l. veluti n. 36. ff. de inſtit. & iur.*
idemet *Corduba* fatetur *n. 36.* vbi ve-
ram eſſe hanc ſententiam tradit,
quam *Cyno* adſcribit, inquiens *Cy-
num* in hoc fuiſſe inſectatum *Alex.*
nedùm *in d. l. in ſuis n. 7. ff. de liber.
agnoſc.* verùm etiam *in l. 1. ff. ſolut.
matr. n. 19. & Caccialup. in repetit. l.
frater à fratre n. 107. ff. de condict. in-
deb.*
15 Rationes diſpungamus, quibus
pręcitati DD. ad eiuſmodi ſenten-
tiam comprobandam deuenerunt,
Et quidem plures ſunt, Tùm quia
pater plus diligit filium, quàm ipſe
pater, *d. l. iſti quidem, ff. de eo quòd met.
cauſ. & d. l. fin. C. de Curator. furioſi
cum concordan.* adductis *n. 7.* Tùm
16 etiam, quia bona patris quodam-
modo dicuntur eſſe filij viuo patre,
non autem è conuersò, *d. l. Nam etſi
parentibus, ff. de inoffic. teſta.* Ac etiam
quia in patris ſucceſſione, filius pręfertur
17 fertur Auo, *l. 1. §. 1. ff. ſi tabul. teſta.
nulla extab. Auth. In ſucceſſione, C. de
ſuis, & legitim. Io. de Ligmàn. in tract.
de amicitia, §. de ſubuentione paterna,
& filiali n. 16.* quem approbat *Cor-
dub loc. cit. n. 35.* & *Cordub.* adducto,
probat quoq; *Surd. de alim. tit. 1. q.
94. n. 8.* alijſque rationibus, quę eli-
ciuntur ex dictis per *Cyn. in d. l. parē-
tum n. 5.*
18 Verum enim verò? deſcendit a-
mor, non aſcendit, ſicuti ex Philo-
ſophorum effatibus tradit *Cyn. in l.
2. in fin. ff. de patrib. qui filios diſtraxer.*
vbi adducit *Iacob. de Rauenn.* quem
vti magnum Magiſtrum omnis phi-
loſophię extollit, & docet *Conſult.
in d. l. nam etſi parentibus, ff. de inoffic.
teſta. d. l. ſcripto, §. fin. C. vndè liber.*
itaq; patrem eſſe vrgendum ad ali-
menta pręſtanda, non filium, ſuſti-
nent DD. in locis à Nobis conglo-
meratis *n. 10.* & *Ego* magnam vim
addere cenſeo prædictis, melliflua
verba *Diui Ioannis Chryſoſtom.* quem
Mater Eccleſia *Os aureum*, vndique
pręconizat, ſuper *Matth. 19.* & ſunt
eiuſmodi; *Quod eſt in herbis, aut in
arboribus humor, hoc eſt, in hominibus
amor; Sicut enim herba ex humore na-
ſcuntur, & creſcūt: ſic homines per amo-
rem incipiunt, & augentur. Humor qui-
dem de radicibus deſcendit in herbam,
de herba autem non reuertitur ad radi-
ces, ſed ſurſum tranſmittitur in ſemen:
ſic & amor de parentibus aſcendit in
filios, de filijs autem non reuertitur ad
parentes. Ideò parentes quidem diligunt,
ſed non ſic diliguntur à filijs, quia ſicut
de herba non deorſum, ſed ſurſum ad ſe-
men tranſmittit humorem: ſic & homo
non ad parentes, ſed ad procreandos fi-
lios tranſmittit affectum.*

Digitized by Google

S V M M A R I V M.

1 *ADuocationis munus in Republica conſeruanda neceſſarium, & apud Deum meritorium.*

2 *Aduocati inuenti, ut ijs ſuffragium pareant, qui ius ſuum tueri, & dicere ignorant.*

3 *Cauſæ bonæ non eſt ſemper fidendum.*

4 *Fortuna potius, quàm iure, ut plurimum, quæ ad Iudices perlata ſunt, iudicantur.*

5 *Aduocatus, ſicuti, & Medicus debet eſſe fortunatus.*

6 *Sententiæ aſſimilantur caſibus fortuitis.*

7 *Aduocare eſt deſiderium amici ſui in iure apud eum, qui iuriſdictioni præeſt, exponere.*

8 Aduoco *dicitur*, quaſi ad me voco.

9 *Laudabile dicitur Aduocationis munus.*

10 *Aduocati, militare dicuntur.*

11 *Officiales debent ſe gratos exhibere in cauſis Aduocatorum proprijs.*

12 *Aduocatus an debeat in cauſa propria ſibi patrocinium præſtare, vel alium exquirere Aduocatum.*

13 *Aduocati debent por alios defendi in proprijs cauſis.*

14 *Medici ægrotantes, cur alios ad ſe Medicos vocant, in eorum curatione.*

15 Ciceronis *locus expenditur ad inſinuandum, in cauſa propria, quem alium accerſire debere Aduocatum.*

16 Quinti Curtij *locus adducitur ad probandum, quod in cauſa propria quis ſibi Aduocatum quærat.*

17 *Fortunis domeſticis in leuandis, minus ſapiunt homines, quàm in proprijs.*

18 Antonius Faber *laudatur.*

19 *Aduocatum quiſquis in cauſa propria quærere debet ſecūdùm* Anton. Fabr. in loc. indicato.

20 *Rarum eſt in foro, ut ſit idoneus rei ſuæ quiſq; defenſor.*

21 Bouadill. *locus expenditur, quòd in cauſa propria quis Aduocatum quærere debeat.*

22 Cicero, & Demoſthenes *in cauſis proprijs timidi facti, obmutuerunt.*

23 *Aduocati debent ſibi ipſis patrocinari in cauſis proprijs.*

24 *Aduocatum in cauſa propria, debere ſibi ipſi patrocinari, qui ſuadeant.*

25 *Opinio, quod Aduocati in cauſa propria, aliorum patrocinium expetere debeant, crebrior eſt, & frequenti Doctorum calculo recepta.*

26 Author *diſtinctionis fœdere opiniones conciliat, An quis in cauſa propria Aduocatum quærere debeat, vel nè?*

27 *Scribere in cauſa propria debet peritus Aduocatus.*

28 *Cauſam propriam dicere in foro, Aduocatus non debet, ſed alij commendare.*

29 *Doctores plures referuntur, qui in proprijs cauſis conſilia ediderunt, Alios tamen cauſarum Patronos experierunt ad illis in foro patrocinandum.*

30 Fabritius Brancatius *Aduocatus magni nominis laudatur.*

31 Fabius Marcheſius *Aduocatorum Princeps extollitur.*

32 Octauius Vitalianus *Aduocatus maximus* Authoris *Preceptor laudatur.*

33 Author *patrocinium præſtitit in proprijs cauſis Collegarum non ſemel.*

A R-

ARGVMENTVM.

Aduocati in eorũ proprijs cauſis, An debeant ſibiipſis patrocinium præſtare, vel alios cauſarum Patronos accerſire debeant? Curioſa, nec minus notatu digna quæſtio; quam ad partes tractat *Author*, pluraq; Philoſophorum, ac Conſultorum dicta, hincindè vnã, vel alteram opinionem ſuadentia, ſiue affirmatiuam, ſiue negatiuam, dùm adduxerit, licèt crebrò, ac frequentiori Authorum calculo illa ſuſtineri videatur opinio, quod debent Aduocati in proprijs cauſis aliorum expetere patrocinium, *Authormet* diſtinctionis moderamine difiniendam antinomiam cẽſuit, Vt ſi quæratur an cauſarum Patronus doctus, & eruditus debeat ſe abſtinere à conſiliis, ſeu reſponſis, vel (vti aiunt) Allegationibus edendis in cauſa propria, & hoc caſu neutiquam abſtinere debeat, imò vigilantiſſimus videri debet, ſin autem quæritur, Vtrum idemet cauſę patronus, etiamſi Orator, & facundia prędirus, debeat in foro cauſam propriam dicere, ſuique deſiderium coram Magiſtratibus exponere, & tunc omninò continere ſe debet, alijſq; Cauſarum Patronis negotium demandare, conſultius, ſibi, & ſatius eſſe, in ipſo etenim defenſionis, & perorationis cauſarum actu, animi illi motus, & perturbationes ab Authoribus excogitatę, locum ſibi vendicare queunt; ſecùs verò in reſponſis edendis, quam ad rem ſuadendam, plura afferuntur exempla: cuius quęſiti occaſione nonnulla peculiaria de laudibus Aduocatorum, eorumque muneris exercitio laudabili, atque ad Rempublicam conſeruãdam neceſſario inſinuat *Author*.

OBSERVATIO LXXXX.

1 ADuocationis munus,
quod in Republica
conſeruanda neceſſa-
rium, & apud Deum
meritorium quāplu-
res tradiderunt, ſicuti fidem præ-
ſtant Hoſtienſ. in proem. ſumm. n. 8. ad
fin. col. 8. Iaſ. in l. 1. n. 8. ff. de iuſtit. &
iur. Alber. in l. per diuerſas, C. mandat.
Sylua nuptial. lib. 3. n. 20. Burgoz de
Paz in proem. ll. Taur. n. 382. Parla-
dor. rer. quotidian. cap. 2. n. 8. Io. de
Arnon. ſing. 3. inquiens eſſe menti te-
nendum contra eos qui damnant
2 vitam Aduocatorum, & Iudicum,
eamq; ob cauſam adinuentum, vt ijs
ſuffragium paretur, qui ius ſuū tue-
ri, & dicere ignorant, neceſſarium
namq; viſum eſt, & vtile, vt cauſa-
rum Patroni conſilium præberent
legitimum Clientibus, & innocen-
tiam defenderent, cauſas diſcute-
rent coram Iudice, ſe vel potentiæ,
vel malitiæ, vel iniquitati Aduerſa-
riorum prudenter obijcerent, l. quiſ-
quis 6. §. apud Vrbem, l. nemo 8. C. de
poſtul. cum alijs congeſtis per Al-
phonſ. Narbon. ad ll. Regias lib. 4. tit. 1.
l. 20. gloſ. 20. n. 96. licèt (vt tradit Va-
ler. Max. lib. 7. cap. 7. in 1. exemp. In
3 hac Togata militia bona quippè ſemper
non eſt fidendum cauſæ, vt ait Iſocrates
in paragraphica oratione contra Calli-
macum, quod pleraque vſu veniant, vel
4 præter ſententiam in iudicijs, & quod
fortuna potiùs, quàm iure, quæ ad Iudi-
ces perlata ſunt, iudicentur, vt obſeruat
Petr. Gregor. in Syntagmat. iur. par. 3.
lib. 49 tit. de action. n. 35. vndè ex No-
ſtratibus Io. Vinc. Ann. in repet. Con-
ſtit. Conſtitution. Diu. mem. n. 72. inquit
5 Aduocatum, ſicut, & Medicum eſſe
debere fortunatum, quodq; ſenten-
6 tiæ aſſimilantur caſibus fortuitis
edocuit Reg. de Pont. dec. Collater. Con-
ſil. 40. quæ eſt final. in fin.
7 Aduocare namq; eſt deſiderium
amici ſui in iure, apud eum, qui iu-
riſdictioni præeſt, exponere, vel al-
terius deſiderio contradicere, l. 1. §.
1. ff. de poſtul. cap. infamis, §. tria, & §.
ſin autem 3. q. 7. Nepos à Montealbano
in tract. de exception. art. 10. n. 1. Guil-
lel. de Rouille in tractat. de iuſtit. & in-
iuſtit. lib. 3. cap. 5. n. 3. quod explicat
Sebaſtian. Medic. de legib. par. 3. q. 20.
n. 2. intentionem partis per proba-
tiones oſtendendo, eaſq; iuribus de-
ductas aſſeuerando, ad tex. in cap. in-
ter dilectos, de fid. inſtrum. Aduoco ete-
8 nim dicitur, quaſi ad me voco, vndè
Teren. in Phor. Sto ad forum, & ali-
quot mihi aduocabo amicos, vti aduer-
tit Io. Paul. Xammar de offic. Iudic. &
Aduoc. par. 2. q. 1. tit. qualem oporteat
eſſe Aduocatum n. 1. & 2. quodq; lau-
9 dabile cecinit tex. in l. Laudabile, C. de
Aduoc. diuerſ. Iudic. l. prouidendum, C.
de poſtulan. cap. quia Epiſcopus, ibi, Lau-
dabilis artis 5. quæſt. 3. ac dignita-
tem Leo, & Anthemius Cæſares cen-
ſuerunt Aduocationem in l. Aduo-
cati, C. de Aduoc. diuerſor. Iudic. ibi,
Nec enim ſolùm Imperio noſtro militare
credimus illos, qui gladijs, clypeis, tho-
10 racibuſq; nituntur, militant namque
cauſarum patroni, qui glorioſæ vocis cō-
fiſi munimine, laborantium ſpem, vitam,
poſteroſq; defendunt, Gloſ. in cap. ex mul-
ta, §. quæſiuiſti, verb. Maturitate, de
vot. Roder. Rolan. Gregor. Lopez Chaſ-
ſan. Tiraq. Parlador. Marc. Mantua,
Gabriel. Didac. Perez, Matthien. Si-
manc. Baeça, Io. Garſ. & Frater Marc.
Anton. de Camos in locis ſerioſè ad-
ductis per erudiſſ. Bouadill. tom. 2.
Politic. lib. 3. cap. 14. tit. de la Audençia
publica en ciuil n. 61. in fin. lit. A. & B.
ibiq; n. 62. adeò Aduocatis detulit,
11 vt Magiſtratus monitos fecerit in
cauſis illorum gratos, eſſe debere,
his verbis, Y quando ſe les offrecieren

pley-

pleytos proprios, haganles toda gratificacion, y buena correſpondencia en caſo ygual, viendo ſus cauſas con breuedad, y oyendolos, y eſtudiandolas con ellos, de manera, que echen de ver, que deſſean aueriguar sù iuſticia, y haçerles plazer: todo eſto ſin agrauio de la otra parte, ni nota de parcialidad, ni de puſillanimidad: Petr. Gregor. Syntagmat.iur. par. 3. lib. 49. tit.de action. n. 35.

12 Controuertitur (quis credat?) an ſit licitum quod, ſibiipſi eiuſmodi munus præſtet Aduocatus, propriã cauſam agens?

Qua in re: qui negant frequẽtiores ſunt, Antiquorũ placitis innixi.

Primò: inquiunt neceſſarium eſſe,& expediens per alium,non per
13 ſeipſum, Iudici, rem, & negotium exponere, quia facilè non eſt hominem pluribus pathematibus,& affectibus obnoxium, in dicendo cauſam, vel Aduerſarij poteſtate, vel iam concepto terrore non conſternari, & voce non deficere,& mente: vel ob iniuriam, quam ſibi credat inferri, à maledictis, & verbis contumelioſis ſe temperare, & ira concitum tranſuerſum à iuſtis rationibus in alia inutilia non agi, vti ſatis lepidè innuit *Petr. Gregor. loc. citat. n.36.* verſ. *Et eſt alia cauſa,* quem refert, & ſequitur *D.Didacus de Narbona in tract. de ætate ann. 17. q. 2. n.5.*

Secundò: eorum probant ſentẽtiam ex Philoſophię parente, *Ari-*
14 *ſtotel.lib.3. Politicor.cap.12.* ibi, *Atqui ægrotantes Medici, alios ad ſe Medicos vocant, & Magiſtri Paleſtræ alios Magiſtros, quaſi nequeant verum diſcernere, qui de proprijs iudicant, & in affectu conſiſtũt,* quem ad hoc expendit *Vincent.Turrett.in paralellis Ethicis,& iuridicis extra ordinem,diſſert.7.*quem refert *Narbon. loc.cit. n.5.*

Tertiò: extollunt relata Ciceronis verba à *Dion.Caſſio.lib.31.*vbi re-
15 fert, quod Cicero cum Philiſcus eum exulem in Macedonia in luctu exiſtentem, tanquam mulieroſum obiurgaret, quodq; doctus alijs cõſuleret, ita reſpondiſſe fertur, *Atq; longè aliud eſt, ò Philiſce, pro aliis verba facere, quàm pro ſe conſulere: namq; quę pro aliis dicimus, ea cùm à recta, & integra ratione proficiſcantur, utiq; vim ſuam obtinent. Verùm animus, ubi quis morbus eum occupauerit, obtunditur, caligoq; effunditur, ità vt nihil idoneum excogitare poſſit. Itaq; illud dictum vetus rectè dictum eſt: facilius eſſe alios adhortari, quàm ſeipſum contra aduerſas res obfirmare,*cuius memor extitit *Petr.Gregor.loc.cit.n.36.* verſ. *Atque Cicero,* & *Bonadill.in Politic. d.cap.14. n. 62. lit.* C. *Narbon. loc. itidem adduct. n.5.*

Quartò: mouentur ex celebri dicto *Quint. Curt.lib. 7. Hiſtoriar. Alexandri Magni,* ibi, *Natura mortalium*
16 *hoc nomine etiam praua dici poteſt,quod in ſuo quiſq; negotio hebetior ſit, quàm in alieno: turbidaq; facta ſint conſilia eorum, qui ſibi ſuadent. Obſtat namq; alijs metus,aliis cupiditas: nonnunquam naturalis eorum, quæ cogitaueris, amor,* vt refert *Bonadill. loc.cit. & Molin. de primog. hiſpan. in præfat. n. 6.* qua ratione penſitata obſeruat ex vltimis diſpoſitionibus Peritiſſimorũ Conſultorum maiorem interpretandi difficultatem oriri; imò experientia compertum eſſe, vt ex horum diſpoſitionibus maiora iurgia, maiores etiam lites ſoleant excitari, & *de Molin.* meminit *Xammar de Offic. Iudic. & Aduoc.d.par.2.q.1.n.56.*benè obſeruans, quod *Bonadill.in loc.infra allegando* eiuſmodi dicterium, non *Quintiliano,*ſed Ciceroni tribuit.

17 Quintò:vim faciunt in illo Homerico, *Omnes in diſcernendis, & leuãdis calamitatibus Proximiorum,plus ſapiũt, quàm domeſticis fortunis,* ſicuti ponderat *Narbon. d.ann. 17. q. 2. n. 5.* verſ. *Et quidem meritò.*

18 Sextò: videntur facere verba prolata ab acutiſſimi ingenij viro *An-*
19 *ton.Fabr.in* Rational.*ad l.1.§.5. de poſtul.*dùm inquit, *Solent homines,etiam*

pruden tiores, in rebus ſuis agendis minus ſibi imperare, quàm in tractandis alienis. quam ob cauſam, benè moribus conſtitutum eſt, nequis pro ſe ipſo poſtulare poſſit, ſed quantacumq; ſit probitatis, & doctrinæ, Aduocatum quærere; & ſi non inueniat, petere cogatur, in cuius dicti augmentum, tradit *Narbon. d. ann. 17. q. 2. n. 6.* adeò præfata veritate niti, vt non ſolùm plus alijs, quàm nobis ſapere videamur, Imò, & citiùs aliorum commodis, & vtilitatibus, quàm noſtris ſapimus.

20 Septimò; adducunt illud *Quintiliani lib. 4. Inſtit. Oratoriar. cap. 1. Rarum eſt in foro, vt ſit idoneus rei ſuæ quiſq; defenſor*, dicente *Seneca Epiſtol.* 110. & ante ipſum *Minedemo Terẽtiano in Heautontimor. act. 3. Scen. 1. Ità enim comparatam hominum naturã omnium; aliena meliùs, vt videant, & iudicent, quàm ſua*, cuius meminit *Lactan. Firmian. lib. 3. diuin. Inſtitut. cap. 4. Ioann. de Torres lib. 8. Philoſoph. Moral. Principum cap. 3.* quem refert *Reg. Valenz. conſ. 5. n. 91. lib. 1.*

21 Octauò: facit monitum inſignis *Bouadill. in Politie. tom. 2. d. lib. 3. cap. 14. n. 62.* ibi, *Però aconſejo à los Abogados, que imitando à los Medicos. que nunca curan ſus enfermedades, ſinò que dan el pulſo, y encargan à otros la cura dellas, encommienden ellos ſus pleitos à ſus amigos, ò à otros Abogados, que los defiendan, porque, come dize Ciceron, aconſejando eſto con otros, pareze que naturaleza en eſto quedò falta. que cada qual en ſu proprio negocio, eſtà mas torpe, que en el ageno.*

Nonò; rerum exempla veteribus expetita è ſæculis tradunt, quod ſcil. *Cicero.* & *Demoſthenes* in proprijs cauſis timidi facti, obmutuerint, ſibiq; degeneres in orandi artificio extiterint, ſicuti recenſet *Petr. Crinitus lib. 18. de honeſta diſciplina cap. 3.*

Quod autem fas ſit Aduocatis in eorum proprijs cauſis ſibiipſis pa-
23 trocinari, ponderantur ſequentia.
24 Primò: dictum *Ariſtotelis lib. 1. Rethoricor.* inquiens, *Sicut turpe eſt non poſſe defendere ſe corpore, turpius eſt nõ poſſe ſe defendere ſermone.*

Secundò: *Terentij* dictum in *Heautontimor act. 3. Scen. 1.* ibi, *Nonnè flagitium eſt te aliis conſilium dare, foris ſapere, tibi non poſſe auxiliarer?*

Tertiò: affertur *Onoſander lib. 1. de optimo Imperatore*, quem refert *Simãcas lib. 7. de Republ. cap. 4. n. 18.* ibi, *Quæ per ſe quiſq; inuenerit* (inquit) *Secùm ſolus meditatione diſcurrere poteſt, ſed nõ continuò eadem probare debet, Cogitationes enim, atq; conſilia noſtra, vt quibus natura afficimur, niſi fidele foris per conſultationem ſit adhibitum cõſilium, fallere nos facile poſſunt, & errorum plena ſæpenumerò comperiũtur. Cõtra quæ alieno iudicio, atq; ſentẽtia comprobãtur ſecuritatem comparãt animo, & firmitatem in rebus tuẽtur*, quibus alludit *Plinius lib. 7. Epiſtol. 17.* relatus à *Reg. Valenz. d. conſ. 5. n. 94.* qui hanc ex prædictis approbat ſententiam.

25 Cernis ex his Lector: dubiam eſſe reſolutionem. Nec hæſitandum eſt primam opinionem, qua itum eſt, non licere cauſarum Patronis in proprijs cauſis ſibiipſis patrocinari, grauioribus niti rationibus, & maiori Authorum calculo conuallari.

26 Aſt *Ego* meam eiuſmodi (fortè an accidet, ne inſulſa videatur) inſinuo ſententiam; Vel etenim quæritur, vtrum liceat Aduocatis in proprijs cauſis patrocinium ſibi præbere, in conſilijs, ſeu reſponſis edendis, quæ Allegationes iuris, non nulli appelli-
27 tare conſueuerunt, & firmè ſuſtineo, nedùm licitum eſſe, & proficuum, verùm etiam neceſſarium, vt Aduocatus Peritus facti notam veridicam excerpens, ſuper quo iuris concluſiones adaptet, ſuoptè calamo conſulat, contrarijs ex Aduerſo oppoſitis, & excogitatis, quæq; excogitari poſſent, eaq; reſoluat; Indignam alias profectò ſegnitiem redarguere quiſpiã poſſet illius Cau-

ſa-

ſarum Patroni, qui dùm alijs ſuam operam impendit, ſibimetipſi deneget.

28 Vel quæritur an ipſe cauſam ſuã perorare debeat, quantumuis facũdus, & eximius exiſtat Orator, & hoc ſanè caſu diſſuadeo, illiq; minimè proficuum cenſeo, quod cauſam ſuam ore defendat, in hoc etenim actu perturbationes animi modo exaratæ, *n.15.& ſeq.* ac alij animi affectus, impedimentum potius præſtant, quàm auxilium in eorum proprijs defendendis cauſis, idq; experientia edoctus, haud rarò præordinatus ſum.

29 Exempla ad vtrumq; caſum affero, ſic *Aymon.Cran.* in cauſa eius generi ſui edidit eruditiſſimam reſpõſam impreſsũ poſt 1.*volum.ſuorum cõſilior. Io.Vinc.Ann.* in re propria edidit allegationem 57. ſicuti & *Conſiliarius Fabius eius filius*, *Reg. Valẽz.* in re propria calamum arripuit *cõſ. 5.n.92.lib.1. Conſil.ar.Io.Andr.Georg.* in cauſa eius Socrus doctè allegauit, vt in eius *allegat.* 40. legitur, *Illuſt.Dux Regin. Dom.Reg.Fab. Capic. Galeot.* in cauſa propria ſcripta exquiſiuit à *Cõſiliar. Io. Andr.de Georg.* vti videre eſt in *allegat. eiuſdem* 18. 19.& 20. & ipſemet allegauit, & libellum edidit peculiarem de efficacia renunciationis mulieris dotatæ, vtrum realis, vel perſonalis fuerit, at voce defenſores alios accerſiuit Aduocatos; *Reg. de Pont.* ſibimetipſi, ſiue eius filio præſtitit patrocinium, *cõſ.157.& 158.cõſilior. vol.2.* D.Alõſus Xuarez Locumtenens Reg. Cameræ plures ad ſemetipſum tutandum allegationes edidit, minimè aſpernendas, quas ad pennam habemus, quæ ſanè reſponſa non ideò paruifacta fuerunt, imò magis, atque magis in exiſtimatione habita.

30 Magni ille nominis inter Primarios Aduocatos Fabritius Brancatius in cauſa propria ſcripſit, onus verò cauſæ ſuſtinuit alter ille non inferioris nominis Fabius Marcheſius Aduocatorum Princeps, *Ego ipſe* nec re, nec nomine cum tantis viris cõparandus, adhùc in propria cauſa mihimetipſi patrocinium præſtiti, & duo edidi reſponſa, quæ è prælo prodierunt in *2. diſceptat. foreſ. cap.* 14. & 15. & tamen defenſionem fa-

31 (margin)

32 ciebat Præceptor ille meus Aduocatus nemini ſecundus, Orator maximus, Dom. Octauius Vitalianus, ſic idemet Præceptor meus cauſam habebat propriam in Regia Camera Summariæ, quam tamen defendendam mihi demandauit, ſicuti non pauci Collegæ mei in cauſis eorum proprijs, & eorum conſanguineorum, & affinium, allegationes mihi dederunt, eiſq; *Ego* voce ipſos defendi, ſeu mauis illorum iuſſibus parui.

Et hæc diſtinctio, è mea (licèt tenui, proficiſcens Minerua, animos ſedat, ac controuerſiæ radicitùs metam imponit, quam nec ab aliquo vidi tactam, aut ponderatam, pluribus euolutis membranis, ſiue papyris.

SVMMARIVM.

1 *Dictio* Et, *inter diuerſa, & ſeparata collocatur.*

2 *Dictio* Et, *cõiungit, & vtrumque concurrere requirit, &* num. 4.

3 *Dictio* Et, *vtriuſq; copulati concurſum, eodem tempore requirit.*

5 *Copulati concurſus, verè, & propriè, eodem tempore requiritur.*

6 *Al-*

6 *Alterum adeſſe non ſufficit, vbi copulatiuè plurium concurſus requiritur.*
7 D. Franciſcus Merlinus Ill. March. Ramont. Sac.Conſ. Præſ. *extollitur.*
8 Author *fatetur plura in dies ediſcere à lucubrationibus Ill. March. Ramon. Sac. Conſil. Præſidis, alioſq; plures ex ijs doctos euaſiſſe.*
9 *Conditiones copulatiuè conſcriptæ, hoc præcipuum habent, vt neceſſariò cõcurſus omnium copulatorum interuenire debeat.*
10 *Dictio* Et, *æqualiter copulat, & vtriuſque copulati concurſum requirit.*
11 Authores *loquentes de vi, & efficacia dictionis* Et, *recenſentur.*
12 *Dictio* Et *inter perſonas poſita, an conuertatur in alternatiuam.*
13 Tex. in l. Teſtator 92. §. filium, ff. de lega. 2. *an probet, quod dictio* Et, *inter perſonas poſita in alternatiuam commutetur.*
14 Author *enucleat* tex. in l. Teſtator 92. §. filium, ff. de legat. 2.
15 *Dictio* Et *inter perſonas poſita, quomodo in alternatiuam commutatur.*
16 *Dictio copulatiua, non benè infertur, quod in alternatiuam commutatur,* ex tex. in l. Teſtator 92. §. filium, ff. de legat. 2.
17 *Verborum à proprietate, minimè eſt recedendum.*
18 *Conditione pendente, ſub qua diſpoſitio concipitur, non poteſt ſumere effectum.*
19 *Dictionis alternatiuæ de natura eſt, vnam partem diſpoſitionis ſufficere, quod verificetur.*
20 *Morientium arbitria exequi, fauorabile eſt.*
21 *Voluntates morientium in forma ſpecifica ſunt adimplendæ.*
22 *Dominium rerum, in pendenti eſſe non poteſt.*
23 *Dominium ab vno non abſcedit, niſi alteri quæratur.*
24 Tex. in l. Teſtator 92. §. filium, ff. de legat. 2. *procedit ex facti ſpecie inibi propoſita.*
25 Oſaſcus, dec. 110. & Theſ. dec. 189. *enucleantur.*
26 Author *ſcripſit pro Illuſtriſſ. Principiſſa Squillacis.*
27 Dom. Io. Baptiſta Iouinus Regius Conſiliarius *laudatur.*

ARGVMENTVM.

Dictionis *Et*, præcipua virtus, & efficacia inſinuatur, quæq; præſertim in eo conſiſtit, vt copulatiua ſit, & coniungat adeò copulatorum requiſita, & concurſum, vt omnia eodem tempore concurrere neceſſè ſit, verè, & propriè, quandoquidem conditiones copulatiuè conſcriptę, hoc ſibi præcipuum habent, vt neceſſariò concurſus omnium copulatorum interuenire debeat: Hinc; plures licèt ab allatis Authoribus reſtrictiones ad theſim adducantur, de illa in foro magis, ac frequẽtiùs diſceptatur, num dictio *Et*, inter perſonas poſita, copulatiuę vim amittat, & in alternatiuam transfundatur, adeò quod eo in caſu ſatis ſit vnam ex pluribus qualitatibus conſcriptis concurrere, ad hoc vt diſpoſitio locum habeat, & verificata dicatur?

ad

ad quam reſtrictionem com-
probandam adducitur *textus*
in l.Teſtator 92.§. filium, ff.
de legat. 2. Author tamen,
eam impugnat, & verum, ac
genuinum ſenſum ad textum
prędictum adaptans, mini-
mas eiuſmodi theſim ex illo
deduci poſſe, ad oculum cõ-
monſtrat.

OBSERVATIO LXXXXI.

FRequentiſſima tùm in
Scholis, cùm in foro
ſeſe offert interpreta-
tio ad nonnullos ca-
1 ſus, qui ex vi, & effica-
cia dictionis *Et*, diſputãdi occurrũt,
quæ in eo præcipuè conſiſtit, vt in-
ter diuerſa, & ſeparata collocetur,
ſm̃ *Scribentes in rubr. C. de iur. & fact.*
ignor. & in rubr. ff. de iuſt. & iur. iũcta
l. ſi duo, C. per quas perſonas nobis acqui-
ritur, Rebuff. in l. coniunctionem 29.
verſ. *Tertiò coniungit, ff. de verbor.*
ſign. cap. quarelam de Simon. Cardin.
Pariſ. conſ. 36. n. 14. & conſ. 92. n. 3.
lib. 1. Eugen. conſ. 22. n. 23. lib. 1. l. ſi is
qui ducenta, §. vtrum, ff. de reb. dub.
Reg. *Valenz. conſ. 33. n. 164. lib. 1. &*
conſ. 133. n. 60. lib. 2. Repeten. in rubr.
C. de ſenten. & interl. omn. Iudic. & in
rubr. de vſucap. & long. tempor. præſcr.
& in cap. cum olim 34. de teſti. Salon in
proem. ll. Taur. n. 151. Menoch. recu-
perand. remed. 8. n. 48. Surd. conſ. 315.
n. 17. Narbon. l. 26. gloſ. 5. n. 16. tit. 22.
2 *lib. 4. Recopil.* vbi quod coniungit, &
vtrumq; concurrere requirit, *Reinoſ.*
obſer. 41. n. 12. vbi quod inter diuer-
3 ſa ponitur, & requirit eadem tem-
pora, ac vtriuſq; copulati concur-
ſum, *Rot. dec. 167. n. 11. par. 5. recen-*
tior. vbi quod eſt copulatiua, & con-
iunctionem vnius cum altero ope-
ratur.
4 Alter effectus eſt, dictionis *Et*, vt
æqualiter coniungat, ac vtriuſque
copulati concurſum requirat, *Soccin.*
conſ. 40. n. 28. lib. 4. Natt. conſ. 573.
n. 14. lib. 2. Menoch. conſ. 943. n. 10.
de quo ſunt *texx. in l. ſiquis ità promi-*
ſerit, ff. de verb. oblig. l. ſi hæredi plures,
ff. de condit. inſtitut. l. hæredi, §. Caio, ff.
de fund. inſtruc. l. Titia teztores, §. ni-
hil, ff. de legat. 1. Marc Anton. Eugen.
conſ. 22. n. 24. vol. 1. Rolan. à Vall. conſ.
99. n. 5. vol. 4. vndè *Reg. Valenz. conſ.*
57. n. 18. lib. 1. inquit concurſum
duarum qualitatum debere concur-
rere, quando dictio *Et* apponitur
inter plura requiſita, ac ſimul verè,
& propriè debere concurrere *Alex.*
conſ. 110. n. 10. verſ. *Ijs etiam conſonat*
lib. 3. vbi *Apoſtill.* in verb. *Copula*, af-
fert plura concordantia, *Giurb. conſ.*
crim. 77. n. 3. imò vt diſpoſitio locum
ſibi vendicet, neceſſum ſit, quod
6 vtrumq; concurrat, nec ſufficit alte-
rum adeſſe, *d. l. ſi hæredi plures*, cum
alijs congeſtis per *Reg. Valenz. conſ.*
7 *23. n. 38. lib. 1.* cui ſententiæ ſuum
præbet calculum *Ill. Dom. & Precep-*
tor meus March. Ramont. Sacri Conſilii
Neapolitani Præſes in ſuis lucubratio-
nibus typis expreſſis, e quibus (vti
aliàs dùm cauſam dicerem pro Fi-
deliſſima Ciuitate Neapolis in Su-
premo Collaterali Conſilio coram
Excellentiſſimo noſtro Regni Pro-
rege Dom. Comite de Ognate hoc
anno 1650. de Menſe Aprelis inſi-
8 nuaui) quamplures docti euaſerũt,
Egoq; ipſe in dies plura ab ijs edo-
ceor, in 1. *controuerſ. forenſ. cap.*
86. n. 8. his verbis, *Quandoquidem*
9 *conditiones copulatinè conſcriptæ, hoc ſi-*
bi præcipuum habent, vt neceſſariò in-
ter-

teruenire debeat concurſus omnium copulatorum, ad tex. cum materia in l. ſi hæredi plures 12. *ff. de condit. inſtit. & ex defectu vnius, reſultat corruptio totius actus, ſecundum gloſ. in §. Seruus autem, Inſtit. de legat. Ruin. conſ.* 110. *n.* 3. *lib.* 4. *Imol.conſ.* 1. *n.* 68. *Alex.conſ.* 88. *in princ. lib.* 7. *Mendoz. de pact. lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 39. quam concluſionem, plena manu exornans *Epiſcop. Barboſ. de dictionib. vſufrequen. diction.* 110. *n.* 9. inquit, dictionem *Et*, æqualiter

10 copulare, ac requirere concurſum copulatorũ, expendens, præter iura modò à Nobis adducta, *tex. in l. ſi mihi, & Titio, ff. de verbor. ſign. & in l. reos, §. cum in tabulis, ff. de duob. reis,*

11 vbi adducit *Iaſ. Felyn. Dec. Natt. Pariſ. Theſ. Guid. Pap. Roch de Curt. Morot. Anchar. Regien. Mandoſ. Plot. Menoch. Brunor. à Sol. Mare. Anton. Bard. Rot. Rom. Crau. Dioniſ. Paul. Coned. & Rebuff. in ſedib.* per ipſum indicatis, ac plures alios effectus dictionis *Et*, adducit idemet *Dom. Barboſ. loc. cit.* ad quem in facto contingentia recurrendum moneo.

12 Præcipua tamen, ac in foro inſinuata fuit reſtrictio ad regulã, quod dictio *Et*, licèt de ſui natura coniunctiua ſit, & vtriuſque qualitatis concurſum exquirat, attamen minimè procedere nonnulli cenſuerunt, quando inter perſonas ponitur, nam eo caſu, alternatiuæ vicem ſuſtinere tradunt, quam ſanè theſim deducere nituntur ex celebri *Scæuolæ*

13 *reſponſo in l. Teſtator* 92. *quæ eſt fin. ilis §. filium, ff. de legat.* 2. & robur addũt ex authoritate Senatus Pedemontani, apud *Cacheran. dec.* 110. & apud *Theſaur. dec.* 189.

14 Qua in re dùm mihi in facto conſulendum contigiſſet, funditùs, & radicitùs veritatem perquiſiui, & agnoui, adeò è longè deduci eiuſmodi reſtrictionem è *tex. prædicto in d. §. filium*, vt potiùs qui eam approbauerit, videatur apertè deſtruere ſenſum Scæuolæ, id quod vt pateat, ſic *Ego* adſtruebam.

15 Age dum: quod inter perſonas dictio *Et*, poſita fuerit neutiquam, probatur earum propoſitio, ex *tex. in d. §. filium*, quod in alternatiuam commutetur, niſi in eo caſu, de quo *tex.* verba facit, quando ob deficientiam perſonarum inſtitutarum vocatur aliquis iure ſubſtitutionis ad relictum, tunc etenim licèt vocatus quis fuerit in caſu quo Titius, & Sẽpronius diem obierint ſuum, attamen ſi Titius decedat, admittitur ſubſtitutus nõ ad totam portionem tangentem etiam Sempronio, ſed ad eam dumtaxat, quæ Titij erat,

16 inquit ibi *Scæuola*, ideóq; non ex eo venit, quia dictio copulatiua in alternatiuam commutatur, nam ſi id foret, eſſet ſanè admittendus ſubſtitutus ad totam hæreditatem, etiam pro rata portionis debitæ Sẽpronio, ex quo (iuxtà Partium placitum) dictio copulans, in alternantem transfuſa, vnum alternatiuè requirit ad hoc vt verificetur, quod eſſet in re præſenti vt Titius, vel Sempronius decederet, & ſubſtitutus totam hæreditatem caperet, quod abſonum viſum fuit Conſulto, & protinùs apud omnes obſoletum, ſicuti conſonum habitum eſt, vt defuncto vno ex duobus cohæredibus, non ſit expectandus obitus alterius, ad hoc, vt ſubſtitutus ſuccedat in portionem deficientis, ſed ſtatim ac, ille in fata conceſſit, factus fuit caſus ſubſtitutionis pro illa rata deficientis, nec impediri fas erat, ex eo quod Sempronius non deceſſit, quin admittatur ad portionem Titij ſubſtitutus, nec *textus* diſponit, quod ſtante obitu Titij, dictio copulatiua reſoluatur in alternatiuam, ità vt admittatur etiam in portionem Sempronij, quod vtique aſſerendum foret, ſi dicto Et, dictionis, Vel, naturam aſſumeret, id etenim violat euidenter mentem, & verba, tàm Conſulti, quàm Teſtatricis, à quorum proprietate recedi minimè

fas

ſas eſt, ad *tex. in l. non aliter, ff. de condit. & dem.* ſicuti in caſu ferè ſimili ponderat *Caſtill. Sotomayor de vſufr. lib. 1. cap. 12. n. 42.* verſ. *Id enim.*

17 Idq; procedere, *Ego* autumo ex regula *tex. in l. quæ de tota, ff. de reiuend.* quod idem iudicatur de toto, quo ad totum, quàm de parte, quo ad partem, nam in portione tangente Titium, certum erat ſubſtitutum fuiſſe vocatum, ſicuti etiam in portione ſpectante ad Sempronium, non tamen ſimpliciter, ſed in caſu quo diem ſuum ambo obierint, ſine filijs, quò ſit, vt Titio deficiente nullus ſit obex quin ad illius portionem admittatur ſubſtitutus, quia nihil aliud erat expectandum, & Teſtatoris voluntas poterat exequutioni demandari, nullo expectato exitu mortis Sempronij, in cuius portionem non poterat ſubſtitutus admitti, nedùm quia adhùc in humanis agebat, & ſic pendebat con-
18 ditio, ſub qua facta erat ſubſtitutio, qua pendente diſpoſitum non poterat ſumere effectum, *l. qui hæredi, §. vltim. ff. de condit. & dem. l. ei qui ità, ff. de condit. inſtit. l. dedi, §. vltim. ff. de condit. cau. data l. fideicommiſſaria 23. §. vltimo, ff. de fideicommiſſar. libertat. l. hac venditio 7.* vbi *Scribentes, ff. de contrah. empt.* quibus conſonat *lex 58. tit. 5. par. 5.* inſignis *Gregor. Lopez in l. 45. gloſ. 4. in med. & in l. 50. gloſ. 1. circa med. tit. 5. par. 6.* & eſt bonus *tex. in cap. verum*, vbi *gloſ.* verb. *conditione; cap. ſuper eo,* & ibi etiam *glo. finalis de condit. appoſit.* verùm etiam ex alio, quia erat etiam appoſita alia conditio ſi ſine liberis deceſſerit, & dato quod Titius cohæres abſque liberis deceſſiſſet, non poterat inferri, quod Sempronius eſſet ſine filijs pariter deceſſurus, vndè *Conſultus in d. §. filium* decreuit eſſe admittendum ſubſtitutum ad portionem hæreditatis tangentis Titium, non equidem ex eo, quia dictio copulans transfunditur in alternatiuam, quia tunc (vti prænotaui-
19 mus) cum de natura dictionis alternatiuæ ſit vnam partem diſpoſitionis verificari, cum ſit diſiunctiua, ex dictis per *Alciat. in l. ſæpe n. 4. ff. de verbor. ſign. Menoch. adipiſcend. remed. 3. n. 21. Marc. Anton. Eugen. conſ. 65. n. 31. lib. 1.* eſſet pariter admittendus ſubſtitutus ad portionem tangentem Sempronio, quo nihil abſurdiùs? dùm in humanis exiſtere proponitur Sempronius, quando in fata conceſſit Titius. Sed ex ea inconuincibili ratione, quia reſpectu portionis ſpectantis ad Titium, iam ſine filijs mortui, nihil aliud erat expectandum, & fauor diſpoſitionis
20 fuit contemplatus, vt exequeretur, ſcitum eſt enim nihil fauorabiliùs, quàm deficientium arbitria exequi, quæ pro lege habentur, *l. 1. C. de Sacroſ. Eccleſ. l. in conditionibus, ff. de condit. & dem. Authen. de nuptijs, §. diſponat collat. 4. Florian. de Sanct. Petr. in l. ſi quando, §. hæres n. 7. ff. de legat. 1. Lambert. de iur. patron. lib. 1. par. 1.*
21 *quæſt. 9. princ. n. 48.* imò in forma ſpecifica eſſe adimplenda, eſt *tex. in l. legatum, ff. de vſufr. lega. clem. quia contingit, de religioſ. domib. l. qui hæredi, & l. Meuius, ff. de condit. & demonſtrat. Reg. Valenz. conſ. 18. n. 124. & ſeq. lib. 1.*

Quæ ſanè interpretatio ex medulla *textus* è mea officina profecta, ex alio ſuſtinetur, nam ſtatim ac Teſtator defecit, dominium hæreditatis tranſiuit in vocatos, & purifica-
22 ta conditione, ſtatim cedit dies acquiſitionis dominij, quod non poteſt eſſe in pendenti, ſed omninò penès vnum, vel alium, ità inſinuante *tex. in l. ſi ex duobus, §. ſed & Marcellus, ff. de in diem adiect. gloſ. & DD. in l. ſi Ego, ff. de ſolut. & in l. fin. ff. commun. prædior.* quando igitur defecit Titius ſine liberis in caſu à *Conſulto* propoſito in *d. §. filium*, dominium eius portionis non poterat eſſe in ſuſpenſo, vt expectaretur etiam

mors Sempronij, ſine filijs ad hoc vt ſubſtitutus ad vtramq; portionem admitteretur: ſed ſtatim ac caſus euenit purificatæ vocationis in beneficium ſubſtituti ob mortem Titij, eò ipſo effectus fuit ipſe ſubſtitutus dominus illius portionis,
23 quod ſanè dominium non poterat eſſe in pendenti (vti adnotauimus) nec poterat abſcedere, niſi alteri quæreretur, ad *tex. in l. nec vtilem*, vbi *gl. ff. ex quib. cauſ. maior.* faciunt tradita per *Dom. de Franch. deciſ.* 540. *num.* 6.

Quid igitur (amabò) communitatis habeat diſpoſitio *tex. in d. §. filiũ*, vt ex eo eliciatur, quod dictio *Et*, inter perſonas poſita, conuertatur in alternatiuam? Ibi etenim admittitur ſubſtitutus ad portionem hæredis deficientis abſq; liberis, quia euenerat iam caſus à Teſtatore ordinatus, nec commune, quid habebat, cum ſucceſſione alterius in humanis agentis, cuius mors neceſſariò expectanda erat ad hoc, vt verificaretur diſpoſitio in beneficium ſubſtituti, quoad ſucceſſionem amborum, idq; ad hoc, vt voluntas Teſtatoris nõ redderetur eluſoria, imò ſuam obtineret exequutionem. At quando copulatiuè diſpoſuit quis, vtramq; copulatiuè requiſiuit qualitatem in perſonis petẽtibus commodum relicti, ſicuti peculiariter adnotauit *Caſtill. quotidianar. lib.* 5. *cap.* 120. *n.* 3. *verſ. Sic etiam*, inquiens dictionem *Et*, poſitam inter diuerſas perſonas, copulatiuam dici, eaſque coniungere, expendens ad hoc iura, *in l. ſtipulatio iſta, §. alteri, verſ. Eum qui, ff. de verbor. oblig. l. ſi mihi, & Titio eod. tit. l. ſi pluribus, ff. de legat.* 1. *l. huiuſmodi, §. Titio, & Mauio eod. tit.*

Imò ſicuti comprobatur, & fouetur diſpoſitio Teſtatoris *in d. §. filium* admittendo ſubſtitutum ad portionem Titij deficientis ſine liberis, ità è conuersò euerteretur diſpoſitio ſi ad relictum admitteretur quis quando vnica tantùm qualitas verificaretur ex duabus copulatiuè appoſitis.

Vt hinc pateat; non eſſe accipiendum intellectum, quem tribuunt contrariæ Partis defenſores, ad *tex. in d. §. filium*, quod dictio copulatiua poſita inter perſonas conuerti-
24 tur in alternatiuam, ſed euenit ex facti ſpecie in *tex.* propoſita, quæ diſcriminatis, diuerſiſque temporibus poterat verificari, cuius contrarium ſecernitur in theſi propoſita. Vndè ergo aſſumptum hoc ex Aduerſo elicitum ex *d. §. filium*, effluxiſſe Aduerſarij arbitrati ſunt, prorsùs ignotum eſt.

25 Idq; haud prorsùs obſcurè elicitur ex *Oſaſco d. deciſ.* 110. & *Theſ. d. dec.* 189. qui ambo loquuntur in donatione, & ſic in contractibus, non autem in vltima voluntate, licèt à Nobis ponderata, minimè inſinuauerint, & fuit de mente *Crauett. cõſ.* 100. & *conſ.* 42. *Gabr. conſ.* 131. *col.* 14. *lib.* 2. *Becc. conſ.* 107. *n.* 19. quorum memor extitit *Add. ad Theſ. in d. dec.* 189. *lit. A.*

26 Hæc ſcripſi, & ponderaui pro Illuſtriſ. Principiſſa Squillacis in cauſa contra ipſam mota ad inſtantiam nonnullarum Dominarum de familia Carrafa, quæ adhùc pendet indeciſa, exiſtente Commiſſario De-
27 legato per Sac. Cathol. Maieſt. Dom. meo Conſiliario Io. Baptiſta Iouino, Aduocato olim eximio, ac ſummæ doctrinæ viro; Reſponſum verò, quod in cauſa prædicta exaraui in 3. *Diſceptat. forenſ. vol.* habebis Lector, vbi plures articulos enucleaui.

SVM-

SVMMARIVM.

1 AVthor *ſcripſit plura de releuio* hoc eodem opere cap. 8.

2 *Maioratus erectus per Illuſtriſſ. Marchionem Villafranchæ D. Garſiam de Toleto, refertur.*

3 *Releuium nullo iure fuit introductum, ſed tantùm ex conſuetudine.*

4 Iſernia *ſcripſit pauca quædam de releuio, de quo nullibi quid ſcriptum ab alijs, inſinuat.*

5 *Conſuetudo rigoroſa non debet extẽdi, neq; trahi ad ſimile.*

6 *Conſuetudo loquens in plauſtro de vino, non trahitur ad plauſtrum de oleo, cum ſit contra ius.*

7 *Releuium debetur in vno caſu ab hærede, & ſucceſſore tantùm.*

8 *Releuium de iure communi non præſtatur pro obtinenda feudi inueſtitura.*

9 *Maioratui ſucceditur iure proprio, nõ hæreditario.*

10 *Vocati ad maioratum, cenſentur vocati iure proprio à primo erigente, non autem hæreditario.*

11 *Maioratus, iure ſanguinis, non hæreditario defertur.*

12 *Iure ſanguinis non hæreditario, maioratus defertur.*

13 *Primogenij ſucceſſio defertur filijs, vti filijs, non autem vti hæredibus.*

14 *Primogenitus etiamſi hæres non fuerit vltimi poſſeſſoris, debet in maioratu ſuccedere.*

15 *Iure hæreditario, vel iure ſanguinis quando dicatur quis ſuccedere.*

16 *Donationes quæ fiunt vni, & poſt mortem illius alijs, quando transferant dominium.*

17 *Donationes tot ſunt, quot perſonæ, in maioratibus.*

18 *Vocatus ad maioratum, ſeu poſt ſubſtitutum, ſtatim purificata conditione acquirit dominium.*

19 *Maioratus defertur hæredibus ſanguinis, non ijs qui ſuccedunt titulo hæreditario.*

20 *Poſſeſſio etiam tranſit in ſequentem donatarium, ſeu ſucceſſorem adueniente caſu.*

21 Tex. in l. quoties, C. de donat. quæ ſub mod. *quomodo amplietur per ll. Hiſpaniæ.*

22 *Maioratus erectus mediante facultate* Regia, *cenſetur ab ipſomet Rege erectus.*

23 *Regis authoritas, in maioratus erectione id efficit, vt omnibus vocatis, & comprehenſis ſine traditione acquiratur dominium.*

24 *Ius quæſitum auferri non debet.*

25 *Factum vnius alteri præiudicare non debet.*

26 *Deciſum dici non poteſt, quod non fuit diſcuſſum.*

27 *Fieri quod debet, non autem quod fit, eſt attendendum.*

ARGVMENTVM.

Maioratus ſucceſſor, Hiſpanorum iure attento, non hæreditario iure, ſiue vltimum poſſeſſorem repræſentans, ſed iure ſanguinis ex pacto, & vocatione primi inſtituentis, ſiue erigentis Maioratus, vti proprio nomine vocatus ad ad illius ſucceſſionem admittitur, & abſque vlla traditione, ad ipſum dominium, & poſſeſſio rerum Maioratui

ſubmiſſarum tranſit, adeò quod tot ſunt vocationes ad maioratum, quòt ſunt perſonæ, nec vlla qualitas hęreditaria expoſtulatur ad finem acquirendi dominium, & poſſeſſionem rerum maioratui obnoxiarum; Quibus indicatis, eam veriorem ſuſtinet *Author* opinionem, quod in Regno ſuccedens virtute Maioratus in feudis, ad releuium minimè teneatur ob mortem vltimi poſſeſſoris, eam ſolidam expendens rationem, quia releuiũ non debetur, niſi ab hęrede, non autem ab eo, qui proprio iure in bonis ſuccedit, pleraque alia ad exornationem prefatę concluſionis adducens, de quibus pleno egiſſe calamo fatetur *hoc eod. opere cap.* 8.

OBSERVATIO LXXXXII.

1 DE releuio ſcripſi nonnulla in 8. *cap. huius Operis*, ſanè non pænitenda, quæ iterùm vt repetamus, non fert animus, ne in illud incidamus,

Occidat miſeros crambe repetita Magiſtros,

Accidit tamen mihi patrocinati pro Illuſtriſs. Duce Ferrandinæ, & Montiſalbani Marchione Villafranchæ D. Petro de Toleto, in Regia Camera, ex dictis per *Nos d. cap.* 8. audacter affirmare ob mortem Illuſtriſs. Marchionis Villafranchæ, & Ducis Ferrandinæ D. Garſiæ de Toleto vltimi poſſeſſoris prædictarum Terrarum Ferrandinæ, & Montiſalbani, in quibus virtute maioratus
2 erecti Regia facultate præcedente à Sereniſſimo Rege Philippo II. immortalis memoriæ de anno 1564. die 7. Februarij ab Illuſtriſs. D. Garſia de Toleto ſeniore, ſicuti ex diplomate expedito in Ciuitate Barcinonæ, & iterùm altero expedito in Villa Matriti die 24. Decembris 1569. vti vocatus ab ipſo maioratus erectore, ſucceſſit; minimè teneri ad ſolutionem releuij: eo prehabito fundamento, quod eſt Clauis totius materiæ in caſu releuij, quod
3 illud nullo Iure, Ciuili, neq; Canonico fuit introductum, neque venit ex natura feudi, neq; ex lege feudali, ſed extra naturam feudi, & de rigoroſa conſuetudine, vndè *Iſern. in cap.* 1. §. *Sed & res, per quos fiat inue-*
4 *ſtit.* ſcripto nobis tradidit, ipſum nullibi inueniſſe quid ſcriptum de releuio, niſi quod ipſemet ſcribit in *d.*

§. *Sed*

§.*Sed & res*, & *in cap.*1. §.*Similiter in Hoſtendityſ n.*14.*de Capitulis Conrad.* ſubdens, ab vſu tantùm loquendi fuiſſe introductum, adducens *tex. in*
5 *l.labeo, ff. de ſuppellect.legat.* vndè dùm ex rigoroſa conſuetudine fuit introductum, non debet extendi, ſiue trahi ad ſimile, etiamſi eſſet eadem ra-
6 tio, ſicuti conſuetudo loquens in plauſtro de vino, non trahitur ad plauſtrum de oleo, cum ſit contra ius, ex notatis per *gloſ. in l.* 1. *C. quæ ſit longa conſuet.* & odioſa reſtringuntur, expendens *Iſernia tex. in l. cum quidam, ff. de liber. & poſth.* Fuit
7 igitur introductum releuium, tradit *Iſernia*, ibi in vno caſu, ſcilicet in hærede, & ſucceſſore, cùm ſuccedit in feudo, non debet modò trahi quando proprio iure quis ſuccedit ad feudum, ſiue ad ipſius ſucceſſionem circumſcripta qualitate hæreditaria, vocatur, hinc prædictis annuens *Marin. Frecc. de ſubfeu. lib.*2.*in*
8 3.*author. n.* 15. tradit de iure communi non præſtari releuium pro obtinenda feudi inueſtitura, neque lex aliqua feudalis, aut extrauagans, impoſuit hoc onus, vndè ſtrictè eſſe accipiendam conſuetudinem, quæ introduxit ſolutionem releuij ſuſtinet, per *tex. in l quicquid adſtringendæ, ff. de verb. oblig.* quibus ſuppetias ferunt alia plura à Nobis inſinuata *d.cap.*8. *n.*1. *& pluribus ſeqq.*

Cùm igitur ex præallegatis conſtat, releuium non ſolui, niſi ab hærede, & ſucceſſore, titulo hæreditario, confirmationem recipit iuſtitia Marchionis Villafranchæ ad illud
9 non ſoluendum, quia ſuccedit in maioratu, in quo feuda prædicta ſunt compræhenſa, proprio iure, peculiariq; nomine vocatus, ex prouidentia erectoris maioratus, non repræſentãs in hoc perſonam Marchionis D. Garſiæ eius patrui vltimi poſſeſſoris, vt dicatur eius hæres, ſed D. Garſiæ ſenioris, inſtitutoris ipſius maioratus, à quo eius perſona
10 tempore erectionis maioratus fuit contemplata, ad *tex. in l.* 3.*ff. de interd. & relega. l.ſi arrogator. ff. de adoptio. Bart. in l. vt iuriſiurandi*, §.*ſi liberti, ff. de oper. libert.* optimus *tex. in l. pater filium* 54.*ff. ad leg. falcid. Merez de maiorat.*4.*par. quæſt.*21.*n.*14. verſ. *Et hæc ratio*, ibi, *Quia ſucceſſores in maioratibus habent ius ſucceſſionis à primis fundatoribus*, adducens *tex. in l.quoties, C. de don. quæ ſub mod.*

Nec eſt, qui iure inficiari queat,
11 Maioratum iure ſanguinis, non hæreditario deferri, ſicuti contraria exploſa opinione tenet *Ludouic. Molin. de Hiſpan. primog. lib.*1. *cap.*3.*n.*2. verſ. *Contrarium autem ſententiam, & n.*9. verſ. *Ex quibus, eod. cap.* adducens *textum in l.cohæredi*, §. *cum filia, ff. de vulg. & pupill. l. vnum ex familia*, §.*ſi de falcidia cum ſimilib. ff. de legat.* 2. ſubdens nullo pacto, hæreditario
12 iure, ſed tantùm iure ſanguinis deferri maioratus, per *tex. in d.l.*3. *ff. de interd. & releg.* alioſq; DD. quos ad id congerit, & pro ratione inconuincibili adducit *Molina n.* 3. verſ.
14 *Quod etiam* quia primogenij ſucceſſio defertur filijs, vti filijs, non autem vti hæredibus, vndè oritur, q;
14 filius primogenitus etiam ſi hæres non fuerit, debet in maioratu, quem pater eius poſſedit, ſuccedere, per. *gloſ. in l. ſi operarum iudicio, ff. de oper. libert. Bald. in cap.*1. §.*hoc quoq; de ſucceſſ. feud. n.*4. concluſionem firmans
15 tunc dici hæreditario iure, quid deferri, quando nonniſi hæredi, iureq hæreditario competit; iure autem ſanguinis illud deferri dicitur, in quo is qui hæres non eſt, vel etiam qui hæres eſt, ex ſola agnatione, ſeu cognatione, vel ſpeciali vocatione, non autem iure hæreditario ſuccedere poteſt, ex dictis per *Bart. & Bald. in locis allegatis.*

Et *Molina* laudato, adductiſque cum ipſo peculiaribus Hiſpaniæ legibus de maioratibus loquentibus, nempè, *l.*2.*tit.*55.*par.*2. ibi, *Da quier*

que

Digitized by Google

que el ſeñ oro hobieron por lignage, & *mayormente en Eſpaña*, *l*. 9. *tit*. 7. *ead. par*. ibi, *por razon de liñage*, tenet indubitanter *Reg. Valenz. conſ*. 69. *n*. 78.
16 *lib*. 1. in maioratibus ſuccedi iure ſanguinis, non autem hæreditario, adducens pre ceteris *Milan. deciſ. Sicil*. 3. *n*. 17. *lib*. 1.

Prędictiſq; copias præſtat auxiliares, illa, & alia adducta paſſim ratio in materia ſucceſſionis, quod in huiuſmodi donationibus, quę fiunt vni, & poſt mortem eius, alijs donatarijs, adueniente tempore, vel morte, pręcedentiũ, ſtatim transfire dominium, ad *tex. in l. quoties, C. de donat. quæ ſub mod*. & punctualim, quod quilibet ex vocatis ad maioratum ſit donatarius de per ſe, & tot di-
17 cantur donationes, & ſubſtitutiones, quot ſunt perſonę vocatæ poſt *Iſer. in cap*. 1. *§. præterea ducatus de prohib. feud. alienat. per Feder. n*. 4. tradit *Molin. de primog. lib*. 1. *cap*. 1. *n*. 17. verſ. *Ex qua*, inquiens quemlibet ſucceſſorem in maioratu, nominatim, atq; ſpecificè vocatum cenſeri, ac ſi vnicuiq; eorum vnaquęque donatio, ſubſtitutio, legatum, ſeu prelegatum factum fuiſſet; idcircoque abſq; aliqua reſtitutione, quilibet vocatus conſequetur dominiũ
18 eodem inſtanti, ac momento, quo purificatur conditio, vel venit dies vocationis ex propria pſona, ſublato de medio præcedenti ſucceſſore, non autem ex iure ab eodem tranſmiſſo, ex dictis per *Caſtrenſ. in l. ſi pecuniam, ff. de condic. ob cauſ. n*. 55. & *conſ*. 164. *n*. 20. *cum duob. ſeqq. lib*. 2. & confirmat *Merez. de maior. par*. 4. *q*. 21. *n*. 19. & *in* 1. *q*. *d*. 4. *par*. *n*. 47. eam aliam indicans rationem, quia ma-
19 ioratus non deferuntur hæredibus, qui ſuccedunt in hæreditate defuncti, ſed ſucceſſoribus ſanguinis, vndè infert *Molin. d. cap*. 1. *n*. 18. vera hæc eſſe, nedùm in his, qui tempore inſtitutionis primogenij nati ſũt, ſed etiam in naſcituris, per *tex. in l. Diui, §. pactis, C. de natural. liber*. benè *Reg. de Pont. conſ*. 4. *n*. 8. vbi *Molin*. duobus in locis allegat, & in Regnis Caſtellæ ex diſpoſitione *l*. 7. *tit*. 4. *par*. 5. eſt expreſsè diſpoſitum in huiuſmodi donationibus ſucceſſiuis, nedùm adueniente tempore, vel morte præcedentis ſtatim transfire
20 dominium, verùm etiam (quod magis eſt) poſſeſſionem in ſequentem donatarium, ſeu ſucceſſorem vt patet ibi, *La poſſeſſion, y ſeñorio dello*, vbi ad hoc notat *Gregor. Lopez in gloſ*. verb. *Señorio*, inquiens, quod illa lex eſt valdè ſingularis, & menti tenenda, & ſemper allegata in Palatijs, quia per illam prouiſum eſt de dominio; & reiuendicatione ſequentibus donatarijs competere, quod nõ
21 erat expreſſum per *d. l. quoties, C. de donat. quæ ſub mod. Suarez in l. quoniam in prioribus ſuper l. Regal. quæſt*. 8. *n*. 6. *Aluar. Valaſ. conſult*. 194. *n*. 20. & *ſeq. tom*. 2. *Reg. Valenz. d. conſ*. 69. *n*. 70. verſ. *Quod eſt magis*.

Introduxit mos in Regno, quod ſoluatur releuium ab hærede, quomodo attentari poteſt, vt ſoluatur ab eo, qui iure proprio, & Rege authorante ad maioratum inuitatur? dicente *Iſer. in loco memorato hoc eod. reſponſ*. verſ. *Quod autem*, quod eiuſmodi conſuetudo ſoluendi releuiũ eſt rigoroſa, & exorbitans ideò non extendenda, ſed comprimenda, & reſtringenda, vt in caſu ſuo locum ſibi vendicet.

Nec aſpernandum eſt ad iuſtitiã fouendam Marchionis Villafrãchę, quod maioratus inſtitutio, ſiue erectio à D. Garſia ſeniore, fuit facta cũ authoritate Domini Regis Philippi II. qui voluit dictam fundationem habere perpetuum robur, & in perpetuum validam, nec illi vllo vnquã tempore aliquo modo contraueniẽdum eſſe, inſpectis, & attentis ſeruitijs factis per ipſum Marchionem inſtituentem, qui tunc Prorex erat Principatus Cathaluniæ, vndè ir-

re-

reuocabilem habet firmitatem, &
22 inſtitutio ipſa, reputari debet tan-
quam facta ab ipſo Rege, ex dictis
per *Rom.conſ.*98.quem ſequitur *Pur-*
*pur.in l.more n.*67. *ff.de iuriſdict. omn.*
*Iudic. Afflict. deciſ.*238. *n.* 6. *in fin. &*
*n.*7. per *tex. in l. lege obuenire, ff. de*
verbor. ſignif. Ego in 2. *diſcept. forenſ.*
*cap.*25. *n.*6. vndè notat *Reg. Valenz.*
*d.conſ.*69.*n.*68. quod authoritas Re-
23 gis inter alia, id efficit, vt omnibus
vocatis, & in inueſtitura compræ-
henſis, ſine traditione acquireretur
dominium, ſecundùm *Angel. in l. of-*
*ficium, ff.de reiuen. Iaſ.in l.quoties n.*5.
C. *eod. tit. Alex. conſ.*3. *n.*8. *lib.*5. *Iaſ.*
*in prælud. feudor. n.*72. *Dec.conſ.*689.
n. 20. Burgoz *de* Paz plures referens
*conſ.*25. *n.*689. *n.*2. *Anton. de Butr. in*
*cap. conquaſtus n.*13. vbi *Abb.n.*10. *de*
reſtitut. ſpoliator. Iacobin.in l.traditio-
nibus in fin. vbi *Dec.n.*4.*de pact.* ſi au-
tem vrgerentur vocati ad maiora-
tum ad ſolutionem releuij, fruerен-
tur diminutè bonis maioratus, &
per mortem morientis, & poſſeſſo-
ris bonorum maioratui obnoxio-
rum, quem non repræſentant, nec
ipſius ſunt hæredes, cogerentur ſol-
uere releuium, quod nonniſi ab hæ-
rede, & hæreditario iure ſucceſſore
debetur, ex *præcitatis*, & ſic ius à
Marchione quæſitum ab ipſo initio
erectionis maioratus circa ſucceſ-
ſionem, illi diminutum concedere-
24 tur, eiq; præiudicaretur, quod vtiq;
fieri non debet, ſecundùm *Bald. in*
*l. ſi conſtante n.*4. C. *de donat. ante nupt.*
*& in l. ſi quis n.*1. *ff. de ſeru. exportan.*
& in Auth. ingreſſi n. 51. C. *de Sacroſ.*
Eccleſ. Dec. in cap. quoniam n. 25. *de*
Conſtit. Gonzal. ad regul. 8. *Cancella-*
riæ de alternat. menſ. gloſ. 56. *n.* 116.
*Guttier. conſ.*21. *n.*18. *cap. ab eo de elect.*
*lib.*6. *clem. conſtitutionem eod. tit.* & in
25 terminis, quod factum alicuius, ali-
quorumq; ſucceſſorum non poſſit
præiudicare alteri ex vlterioribus
ſucceſſoribus, reſoluit *Tiber. Decian.*
*conſ.*66. *per tot.* maximè *n.* 87. *vol.* 3.
Tiraquell. de nobilit. cap. 35. *n.*4. *&* 5.
& in materia maioratus benè ex-
pendit, alioſq; plures adducit *Reg.*
*Valenz. conſ.*69. *n.*78. verſ. *Confirma-*
tur vlterius lib. 1.

Nec tantillum prędictis refraga-
tur, quod per prędeceſſores ſucceſ-
ſores in eodem maioratu, aliàs fue-
rit ſolutũ releuium, nam (quicquid
ſit de hoc) de tàm nitida iuſtitia nõ
26 fuit diſcuſſum, ideòq; deciſum mi-
nimè dici poteſt ad celebrem do-
ctrinam *Bald. in l. recepititia n.* 3. *C. de*
conſtit. pecun. quam practicatam in
Sac. Conſ. tradit *Dom. de Franch. de-*
27 *ciſ.* 367. & alibi paſſim; Nec quod
fit, ſed quod fieri debet eſt atten-
dendum, *l. nemo*, C. *de ſentent. & in-*
terl. omn. Iud. Crauett. *conſ.*320. *n.* 5.
Feder. de Senis, conſ. 152. *n.* 3. verſ.
*Item quia per hoc, Alex. conſ.*3. *n.*5. *lib.*
5. *Rot. Rom. dec.* 252. *n.* 2. *par.* 1. *in*
poſthum. recollect. per Farinac. aliàs *par.*
3. *in recentior.*

Pendet quęſtio indeciſa, ſed in 3.
diſceptat. forenſ. volum. (Deo dante)
determinationem Me allaturum in
ſpem venio, ſi deciſa quæſtio fuerit.

SVMMARIVM.

1 AVthor *pollicetur* in 3. diſce-
ptation. forenſ. volum. *ede-*
re reſponſum factum pro Il-
luſtriſ. Duce Maquedæ.
2 Tex. in l. fin. C. de reſtit. milit. *enu-*
cleatur.
3 *Miles actu ſeruiens, prȩſumitur abeſſe*
cauſa Reipublicæ.

4 *De-*

4 *Decretum Sac. Conſil. Iunctis Aulis in cauſa Baronis Franciſci Beneuento, cùm Petro Antonio Venuto, refertur.*

5 *Miles non reſtituitur in integrum ſi potuit conſulere Peritiores.*

6 *Peritiores conſulere quis potuiſſe dicitur, ſi in* Ciuitate, *Caſtro, vel Terra aderant literati.*

7 *Peritus conſultus tunc dicitur, ſi aditus fuerit Doctor, de cuius conſilijs publica vox, & communis Ciuitatis opinio benè ſentit.*

8 *Miles dùm eſt in expeditione, præſumitur non potuiſſe eius defenſioni vacare in Iudicijs.*

9 *Ciuitas Neapolis dicitur Seminarium inſignium Aduocatorum.*

10 *Milites noſtri temporis minimè gaudent priuilegijs militum antiquorum temporum.*

11 *Milites noſtri temporis non ſunt inſigniti Infulis à Romana* Republica *conſuetis, ideò antiqui temporis militum priuilegijs non gaudent.*

12 Alexander Trentacinq. *Summa apud* Dom. Reg. Rouit. *Authoritatis Iureconſultus extollitur.*

13 *Milites ordinarij ſtipendiati, & non ſtipendiati, qualiter gaudeant priuilegijs militum, remiſſiuè.*

14 *Milites qui non habent ſtipendia à Regia Curia, niſi quando actu ſeruiunt in neceſſitatibus actu imminentibus, an gaudeant priuilegijs militum.*

15 *Reſtitutioni in integrum vt deferatur, ſatis operatur æquitas, & Iudicis arbitrium.*

16 *Læſio, ſi non interuenit, reſtitutio in integrum minimè conceditur Eccleſia, aut minori.*

17 *Deciſio Sac. Conſilij, denegans reſtitutionem in integrũ in cauſa Illuſtriſ. Ducis Maquedæ, refertur.*

ARGVMENTVM.

Militibus, qui abeſſe dicuntur cauſa Reipublicæ, dùm ſunt in expeditione, paſſim reſtitutio in integrum concedi conſueuit, ſed tamen eiuſmodi generalis propoſitio reſtrictionem recipit, quoties potuit quis conſulere peritiores, tunc etenim quia ea præcipua ratione reſtitutio conceditur, quia præſumptio eſt, quod dùm quis degit in exercitu, non potuit vacare eius defenſioni, ratio ipſa ſi deficit, & diſpoſitum ſub ea ratione deficiat, neceſsè eſt; Dicitur etenim quis potuiſſe conſulere Peritiores quando in Ciuitate, Caſtro, vel Terra aderant Doctores, de quorum conſilijs, publica vox, & communis Ciuitatis opinio benè ſentit: Indè quæritur, An Milites noſtri temporis gaudeant priuilegiis Militum antiquorum temporum, & Negatiuè quęſito occurrit *Author*, eò quod non ſunt inſigniti Infulis à Romana Republica conſuetis, & notabilis pariter diſtinctio affertur de Militibus ordi-

di-

Digitized by Google

dinarijs ſtipendiatis, & non ſtipendiatis, quomodo, & quando priuilegiis militibus elargitis potiantur, quę originalis fuit *Alexandri Trentacinq. in tractat. de ſubſtitution. par.4.cap.8.n.6.* quem Summę apud ipſum Authoritatis Iureconſultum exiſtere, cum laude commemorat *Dom. Reg. Rou. in commentar. ad rubr. de Militib. n.6.* eiq; ſe ſubſcribit. Adnotaturque ad finem, vt quis reſtituatur in integrum, ſatis operari ęquitatem, & Iudicis arbitrium in ſecernendo an læſio interuenerit; Scitum eſt enim, abſq; læſione reſtitutionem in integrum denegari, etiam Eccleſię, ac minoribus, itaque proceſſiſſe decretum interpoſitum per Sac. Conſil. iunctis Aulis de anno 1643. in cauſa Baronis Franciſci Beneuenti, cùm Petro Antonio Venuti, recenſitum à *Dom. Conſiliar. Arias de Meſa in 3. variar. reſolut. lib. cap.44. n.24.* inſinuatur; pariterque indicatur decretum interpoſitum per idem Sac. Conſil. de anno 1649. die 18. Auguſti in cauſa Illuſtriſſimi Ducis Maquedę, denegans Cęſari Zattara petenti, vti militi reſtitutionem in integrum, aduerſus ſententiam Sac. Cõſil. adducitur.

OBSERVATIO LXXXXIII.

E Vaſis plurium exceptionum ſcopulis, ſuperatiſq, non paucis dilationum ſyrtibus, in cauſa illa percelebri Illuſtriſſimi Ducis Maquedæ, Sereniſſimæ Hyſpaniarum Reginæ domus Maioris Præfecti, introducta in Sac. Conſilio, contra hæredes Cæſaris, & Iacobi Zattara ſuper exolutione plurium pecuniarum quantitatum ex cauſa in actis deducta, quę determinationem habuit (*Me* patrocinãte, pro dicto Illuſtriſſimo Duce) mediante ſententia prolata, de qua certiorem faciam Lectorem in 3. *diſceptation. forenſ. volum.* mox imprimen-
1 do, in quo per extenſum reſponſum in illa cauſa editum à permultis exoptatum, exarabo, de anno 1649. fuit pro parte Cęſaris Zattara iunioris, filij, & hęredis dicti Iacobi, petita reſtitutio in integrum aduerſus ſententiam prędictam, eò tantùm innixi eius Aduocati fundamento, quia vti vnius cohortis Militum Pręfectus ipſe Cæſar actu ſeruiebat Sac. Cathol. Maieſtati in Statu Mediolani, adducentes *textum in l. fin. C. de reſtit. milit.* vbi videtur diſpoſitum, quod tempus abſentiæ, & occupationis Reipublicę cauſa, prodeſt ad reſtitutionem in integrum
2 obtinendam, & innuit *Imperator Iuſtinian.* ibi, *Ea tantummodò tempora, quæ in eadem expeditione percurrunt, tàm in exceptionibus declinandis, quàm in petendis in integrum reſtitutionibus*

eis opitulari, illis temporibus, vbi *gloſ.* in verb. *Exceptionibus*, & in verb. *In integrum*, inquit, *Putà ſi reſtituatur nè obijciatur ſibi præſcriptio temporalis, quæ cucurrit eo in militia exiſtente, & ad legatum annuum, vt ff. eod. l. Iulianus §. fin. & ſeq.*

3 Et pro ratione adducebant, quia actu ſeruiens in bello præſumitur abeſſe cauſa Reipublicæ.

4 Rerum item iudicatarum extollebant authoritatem ex determinatione habita in Sac. Conſil. iunctis Aulis in cauſa Baronis Franciſci de Beneuēto cùm Petro Antonio Venuti, de Menſe Martij 1643. cuius memor fuit doctus Conſiliarius *D. Ferdinandus Arias de Meſa* omnium virtutum cumulo exornatus, *variar. reſol. lib. 3. cap. 44. n. 24.*

Ego verò Illuſtriſſ. Ducis partes ſuſtinens, aiebam minimè partis petitioni eſſe annuendū ex infraſcriptis.

5 Primò, quia *tex. in d l. fin. C. de reſtit. milit.* locum ſibi minimè vindicat, quando miles, qui ſuccubuit poterat conſulere peritiores per *tex.* expreſſum *in l. ſi Auiam, C. de ingen. manum.* ſicuti tradit *Sforz. Odd.* (ad quem ſemper in materia recurrere conſueuimus) in celebri *tractat. de reſtit. in integr. q. 10. art. 7. n. 58. & art. 8. & 9.* inquiens eos, qui ſunt in

6 Caſtro, Ciuitate, & Terra, in qua adeſt copia peritorum, potuiſſe cōſulere peritiores, ideò illis denegatur reſtitutio in integrum.

Quę ſanè opinio, Anteſignanum habet Pręceptorem communem *Bartol. in l. in bonorum n. 63.* verſ. *Et Ego, ff. de honor. poſſeſſ.* inquiens peritos eos eſſe, qui cauſas omnes etiam

7 meri, & mixti Imperij actualiter dicunt, & defendunt, & clarius *n. 71.* tradit tunc dici peritiorem conſultum, ſi bonum aliquem Doctorem conſuluit, de cuius reſponſis publica vox, & communis Ciuitatis opinio, benè ſentit, & Ciuitas commu-

8 niter confidit, quo caſu ſatisfeciſſe legi dicitur, Nam pręſumptio eſt ſecunùm *Odd. loc. citat.* quod miles ob armorum ſtrepitum, & dùm eſt in expeditione, nōn poteſt eius defenſioni vacare, vndè dùm conſuluit peritiores, non eſt locus reſtitutioni in integrum, & ad id comprobandum cum laude commemorat idem *Sforz. d. tractat. art. 11. Doctores Peruſinos*, eius conciues, *Ioannem Paulum Lancellottum, Cornelium Beninçaſium, Marcum Antonium Eugenium, Tobiam Nonium*, alioſq; nonnullos, à quibus conſilium expeti poterat in Ciuitate Peruſina, ſubdens in ea aeris temperie non minus naſci, quàm creari Iuriſconſultos, ſuper quo figebam *Ego* pedes, nam Cauſarum

9 Patronos conſulere potuit Cęſar Zattara in hac florentiſſima Ciuitate Neapolis, antiquum Seminarium inſignium Aduocatorum.

10 Dicebam inſuper Milites noſtri temporis minimè gaudere ad pręſens priuilegijs antiquorum temporum, ſicuti communi ferè calculo tradunt *DD. in l. Centurio, ff. de vulg. & pup. Iaſ. in l. 1. C. de iur. & fact. ignor. Franc. Aretin. conſ. 12. Petrin. Belluſ. de re militar. Gregor. Lopez. in l. 23. gloſ. 1. tit. 21. Didac. Perez in l. 1. tit. 1. lib. 4. Ordinam. Auendaño in dictionar.* verb. *Canallero, Capol. de Imperat. eligen.* vbi ponit 47. priuilegia, *Boer. in Conſuet. Bituricen. tit. de iur. & Stat. perſonar. Marc. Mantua de priuileg. milit.* ponens 50. priuile-

11 gia, qui omnes eam adducunt rationem, quia non ſunt inſigniti Infulis à Romana Republica conſuetis, benè eruditus, ac doctus *Bobadill. in Politic. lib. 4. cap. 1. n. 14.*

12 Faciebatque pręedictis, diſtinctio tradita ab *Alexandro Trentacinq.* (ſūmę apud *Reg. Rou. Anthoritatis Iureconſultum*, prout ipſemet fatetur in *commentar. ad rubr. de militib. n. 6.*) *in tract. de ſubſtit. par. 4. cap. 8. n. 6.* vbi concludit, quod Milites ordinarij

ſti-

13 ſtipendiati à Regia Curia, etiamſi poſiti ſint in præſidijs arcium, vel Ciuitatum, gaudent omnibus priuilegijs, militibus conceſſis; Milites verò, qui non ſunt ordinarij ſtipendiati, ſed ſolùm quando actu ſeruiunt in occurrentibus neceſſitatibus, licèt intereà ſint in exercitio armorum; non tamen gaudent priuilegijs militum, quod eſt ſummè notandum, inquit, reſpectu militũ no-
14 uę militię, de quibus loquitur *prag. 2. de militib.* qui non habent ſtipendia à Regia Curia, niſi quando actu ſeruiunt in neceſſitatibus Regno imminentibus, vt in §. *à los Soldados n.6.in prag.2.infra eod.* quę omnia in caſu ꝓpoſito in facto verificabãtur.

Quatenus verò ſpectabat ad exẽplum rei iudicatę allatum à *Conſiliar. Arias de Meſa, d.lib.3.variar.cap. 44. n. 24.* inſinuabam *Ego* noſtram ſuſtinere aleam; pugnare pro Nobis, nõ oppugnare cõtra Nos, nam quicquid ſit in pũcto iuris an ſit cõcedẽda reſtitutio in integrũ eiuſmodi militibus, attamen fatetur ipſemet *D.*
15 *Arias* multum facere in hoc ęquitatẽ, & Iudicis arbitrium; vndè concludit determinationem proceſſiſſe, ex quo Domini Iudicantes olfecerunt iniuſtitiam decretorum, & ſic retorquebam *Ego* in fauorem Illuſtriſs. Ducis, ex hoc tantùm capite eſſe denegandam reſtitutionem in integrum, ex quo in nihilo Pars per ſententiam fuit læſa, & ſcitum eſt ad reſtitutionem in integrum concedendam, nedùm perſonam petentem contemplari, ſed etiam lęſionem eſſe attendendam, ſine qua, nec
16 etiam Eccleſia, aut minor reſtituitur, vti nouiſſimè, alijs poſthabitis tenuit *Rot.* apud *Caualer. dec. 194. n.2. & 3. Io.Petr. Fontanell. dec. 595. n.9.* vbi aduertit, quod reſtitutio non poteſt plus tribuere, quàm læſio abſtulit per *tex.in l.fin.ff.de minor. & in l. Sed etſi per procuratorem, ff. ex quib. cauſ. maior.*

17 Quare Sac. Conſilium die 18. Auguſti 1649. cum interuentu Illuſtr. Dom. mei Marchion. Ramon. illius Præſidis, & votãtibus Dominis Cõſiliarijs Carolo Brãcatio (qui & cauſæ Relator) Marco Antonio Cioffi, Ill. Duce Canzani Donato Coppula, vti adiuncto (nam abſuit Dom. Io. Baptiſta Amendola alter Adiunctus) Dom. Stephano del Carrillo, & Aloyſio Capacio, decretum interpoſuit, *Non eſſe locum petitæ reſtitutioni in integrum*, penès Magnificum Secretar. Sac. Conſil.

SVMMARIVM.

1 DOm. Vincentius de Franchis Sac. Conſil. Præſes, *extollitur.*
2 *Expedire conſultantes per regulas generales, eſt officium Procuratorum, eorumq; Doctorum, quos vulgus poſitiuos appellat.*
3 *Dictum Doctoris etiam ſine lege, quãdo non habet contradictorem, habet vim legis.*
4 *Deciſiones, quæ ſunt in terminis, ſunt ſecuriores.*
5 *Deciſionem in terminis reperire in actu practico, peritiſſimi Doctoris eſt.*
6 Author, *qua ductus ratione magnam librorum ſuppellectilem comparauit.*
7 *Vendens herbam pro pabulo animalium, prefertur quibuſcumq; emptoris creditoribus etiam anterioribus.*
8 *Alimentorum fauor prelationem inducit.*

ARGVMENTVM.

Vendens herbam pro pabulo animalium, prefertur creditoribus emptoris quibuſcũq; etiam anterioribus, fauore alimentorum, cuius quæſiti occaſione indicat *Author* ex *Præſid. de Franch.* aliiſque Doctoribus non languidæ fidei, quod in actu practico inuigilandum eſt pro deciſione in terminis, ea namq; ad finem obtinendi ſecurior exiſtimatur, atque peritiſſimum illum Doctorem indicat, qui eam inuenit, Expedire namq; conſultantes per regulas generales, officium eſt Procuratorum, eorumq; Doctorum, quos vulgus poſitiuos appellat; Vndè dignè ad eiuſmodi munus explendum, neceſſarium putat *Author*, magnam librorum habere ſuppellectilem, quo ſanè impulſu motus fuit, plurimas in hoc expenſas erogare.

OBSERVATIO LXXXXIV.

1 MEmoria teneo celebre
illud effatum celeberrimi
illius viri omni æuo extollendi *Dom.*
Vincentij de Franchis,
Sacri Conſilij Neapolitani Præſidis
in *dec.363. n.3. in fin.& n. ſeq.* quòd
2 expedire conſultantes per regulas
generales, eſt officium Procuratorum,
eorumq; Doctorum, quos vulgus
poſitiuos appellat, quodq; deciſio
3 Doctoris etiam ſine lege, quando
non habet contradictorem, habet
vim legis, ſecundùm *Iaſ. in l.pen. col.*
pen. C.de pact. Borgnin. Caualcan. dec.
28, n. 16. verſ. *Et quando, & dec. 44.*
Rot.Lucenſ.dec.98.n.27. verſ. *Et ne poſitiuorum*,
& tradit *Iaſ. & Paul. de*
4 *Caſtr, in l. non eſt minus in fin. C. de*
procur. Deciſiones namq; quæ ſunt
in terminis, ſunt ſecuriores, & ibi
ceſſant omnia argumenta, ſecundùm
Albert.Brun. de ſtatut. excluden.
fæminas ar.6.q. 2. vndè *Ang. conſ. 14.*
n.2. in ea prorupit verba, quod *allegare*
regulas generales, vbi eſt deciſio in
5 *terminis, eſt pauperis Doctoris, & ideò*
in actu practico laborandum eſt, vt inueniamus
deciſionem in terminis, quia
talem inuenire, eſt doctiſſimi Doctoris,
eiq; ſe ſubſcribit *Felyn. in cap. cum*
ordinem de reſcript. pleraq; alia congerit
VVeſſembec. conſ.19. n.63. verſ.
Quia in practica.
6 Hæc ſanè ratio, hic herclè ſtimulus,
impulerunt Me, vt magnam librorum
ſuppellectilem ex omnibus
mundi partibus (quãtum valui) mihi
pararem, tùm ob muneris mei expletionem
in cauſis patrocinandis,
quæ non raræ, aut modici momen-

ti

ti extiterunt, & hodie creuerunt, dùm frequentiori Clientum detineor calculo (Dei ſuffragante præſidio) tùm etiam, quia animo paraueram meo, ſcribendi Prouinciam aſſumere, poſteriſque talentuli mei copiam facere.

Hinc ad quæſitum, allegaui in Collegio doctrinam punctualem, & in terminis (vti aiunt) terminantibus Borgnini *Caualcan. in dec.* 44. vbi
7 affirmatiuam ſuſtinet ſententiam, quod vendens herbam pro pabulo animalium, præfertur creditoribus quibuſcumque etiam anterioribus emptoris, eam adducens rationem,
8 quia fauor alimentorum id efficit, per *tex. in l. huius, ff. qui potior. in pignor. hab. Anton.de Fan.de pignor.in 7.par. 3. memb. n.* 14. *& ſeq. & in* 2. *par.* 4. *memb. n.* 133. *& n.* 114. *Sebaſtian. Monticul. in* §. *Item ſeruiana n.* 43. *Inſtit. de actio. Menoch.de recuper. poſſeſſ.remed.*11. *n.*8. *Plot.in l. ſi quando n.* 874. verſ. *Tertio quæro in fin. C. Vndè vi*, itaq; reſpondiſſe tradit *Borgnin*.de anno 1571. idq; vti notabile menti tenendum inſinuat, allegãs pro coronide *Rebuff. in Conſtitutiones Gallicas tom.* 1. *art.* 4. *gloſ.*2. *n.*31. *& ſeq. pag.* 220. Et mecum concurrentes habui Dominos Collegas, qui vnà mecũ non dubitabãt apud alios Authores facilè de materia fuiſſe tractatum, Mihi tamen arriſit punctualem eiuſmodi doctrinam probati Doctoris allegare, nè in hac re nimius viderer.

SVMMARIVM.

1 *INuentarij exceptionem opponens, an teneatur illud exhibere, vel ſufficiat indicare Notarium.*

2 Authori *nunquam arriſit dicterium vulgatum, quod ſufficit indicare Notarium penès quem exiſtit inuentarium, non autem teneatur quis exhibere.*

3 *Veritas ſemper inſectanda.*

4 *Scandalum potiùs permitti debet, quã quod veritas occultetur.*

5 Author *paratum ſe exhibet rectiùs ſentientium placita inſectari.*

6 Cæſar. Vrſill. *quid dixerit* ad dec. 177. Affl. in fin.

7 Io. Bernardinus Muſcatellus *ſectatur* Vrſill. ad dec. 177. in fin.

8 *Inuentarium opponens, intendit ſe iuuare beneficio*, l. fin. §. Etſi præfatam, C. de iur. deliber.

9 Authores *recenſentur, qui ſcripſerunt tractatus de inuentario.*

10 *Allegare aliud eſt, quàm producere.*

11 *Producere idem eſt ac exhibere, ideſt credendi, & legendi facultatem in actis præbere.*

12 *Producere teſtes idem eſt quàm apud acta ponere.*

13 *Iudex non poteſt quicquam decernere in beneficium opponentis inuẽtarium, niſi producatur.*

14 *Inuentarium eſt quid facti, quod non præſumitur.*

15 *Facti quæ ſunt, non præſumuntur.*

16 *Iudex tenetur iudicare ſecundùm allegata, & probata.*

17 *Inſtrumentum non productum, non probat.*

18 *Iudex non poteſt iudicare ex inſtrumento non producto.*

19 *Inuentarij productio debet eſſe verbalis, non realis.*

20 *Al-*

20 *Allegatum non probare, & nihil allegare, paria ſunt.*
21 *Reus in exceptione, eſt Actor.*
22 *Actoris partes obtinet reus, quia probare debet exceptionem.*
23 *Inſtrumentum debet à quocumq; edi, ſi ex inſtrumento agere vult, & vincere.*
24 *Inuentarium eſt quædam qualitas excogitata ab Imperatore.*
25 *Defunctus ſine hærede ſi decedat, afficitur iniuria.*
26 *Fundans ſe in filiatione, legitimitate, & ætate, ſiue agat, ſiue conueniatur, debet probare.*
27 *Qualitas quando eſt fundamentum excipientis, debet de illa prius conſtare.*
28 *Eſſe, & non apparere, vel non eſſe, idem ſunt.*
29 Cæſar Vrſill. ad dec. 177. Affl. ad fin. *enucleatur.*
30 *Actor dùm ad iudicium prouocat pupillum, debet cum tutore, vti perſona legitima proceſſum inſtruere.*
31 *Tutor imperitus ad exhibendum ſollemnia quare non teneatur.*
32 *Arma non ſunt ſumenda de domo* Rei.
33 *Edere nemo tenetur Aduerſario.*
34 *Fiſci fauore tenetur quis edere.*
35 Cæſar Vrſillus *non benè accipitur* ad fin.dec. Affl. 177.
36 *Vulgi error omninò venit corrigendus.*
37 *Sententia, quæ melioribus fulcitur rationibus, ſectanda eſt.*
38 *Mirandum quare non ſit, ſi diuerſæ in vno, eodemq; facto reſolutiones deſcendunt.*
39 *Mutatio minima facti, totum quandoque ius mutare ſolet.*
40 Author *adnotauit plures deciſiones Sac.Conſil.emanatas contra deciſiones* Afflict.& Dom.de Franchis.

ARGVMENTVM.

Pragmaticorum dicteria, quæ vulgi rumor, aliquando, accepit, nullo iuris fundamento formari, non ſemel accidit, idcircò explodenda monet *Author*, ſicuti illud vulgatum,ac in ore Practicorum frequentatum effatum, quod ſcil. *Opponens inuentarium, minimè ad illud exhibendum teneatur, ſed ſatis ſit ſi indicauerit Notarium, penès quem exiſtere dignoſcitur*, improbatum à iure inſinuatur, quicquid nonnulli ſub auſpicijs *Cæſaris Vrſilli in Annotationibus ad dec. Affl.* 177. *ad fin.* de hoc ratiocinatum exiſtimauerunt, *Author* etenim enucleato vero, & germano ſenſu *Cæſaris Vrſilli loco indicato*, ex pluribus commonſtrat totum contrarium in iure fore approbatum, nempè quod excipiens de inuentario, illud producere, non allegare debeat, eoq; non producto, in nihilo excipienti poſſe ſuffragari,hinc de vi,& efficacia verbi *Producere*

non-

nonnulla adducuntur, quæq; conſtituta ſit differentia inter verbum *Allegare*, & *Producere*, nonnulliſq; allatis argumentis, diſpunctiſq; rationibus, eſſe inſectandum in caſu ſuo *Vrſillum*, verùm ex eo Theorema illud minimè depromi, aut deduci poſſe, quod allegans inuentarium minimè ad illud exhibendũ vrgeri poſſit, ſed dumtaxat ſi indicet, ſatiùs ſit, ſuſtinet *Author*, qui paſſim receptam illam propoſitionem adducit, qua cautum reperitur, neminem cogi ad edendum actori, niſi in Fiſci priuilegium in cauſa ciuili, ac pleraque alia de caſuum diuerſitate, & determinationum difformitate ab eiſdem Senatibus non ſemel proueniente adnotantur.

OBSERVATIO LXXXXV.

AB illo ſanè die, quo forenſi verſari cepi in puluere, ac Supremorum Regni Tribunalium inſectari ſubſellia, paſſim
1 omnium oribus receptum vidi, à Pragmaticis, quòd opponens exceptionem inuentarij, vrgeri non poſſit, ad illud, eiuſq; ſollemnia producendum, ſed indicando dumtaxat Notarium penès quem exiſtere inſinuatur, fecerit exceptioni ſatis, & ſecundum eiuſmodi enunciatum non ſemel iudicatum agnoui: Ingenuè profiteor, mihi tale theorema
2 pacato nunquam inſediſſe animo, vtpotè à iure non admiſſum, neque approbatum, Idcircò non abs re facturum cenſui de eo verba facere,
3 veritatem ſectatus, cuius proditor nemo eſſe debet, imò ſuper omnia diligenda, vndè *Angelic. in 4. ſententiar. q. 3. 21. ar. 9.* docet potiùs ſca-
4 dalum permitti, quàm quod veritas occultetur, ideò iniquum fore veritatem occultare, probat *tex. in cap. 1. de crim. falſ.* nullius in verba iuratus, nec Clientum præcibus addictus, aut vlla ſpe præmij ſollicitatus, domeſticos inter parietes elaboraui, vt mihimetipſi hæſitationem diù habitam ſuper eiuſmodi dicterio, nitidam traderem, vtq; anſam ijs qui poſt Me venerint, tribuam rectiùs agendi, & ſcribendi, quinimò obiurgandi. Paratum etenim ſemper quiſpiam Me habebit rectiùs ſententium placita inſectari, ſi rectiùs agant, & inſinuent meliora, à meiſq; elongati erratibus, ac ab anniculo edoceri.

Qui

Qui tale fouent dicterium, Ante-
ſignanum in Regno conſtituũt, *Cæ-
ſarem Vrſillum* inſignem herclè *Ad-
ditionatorem ad deciſiones Afflicti*, ac
ſub eius clypeo militare ſe iactant,
qui in *Annotatíon. ad dec. Affl.* 177. *in
fin.* hæc ipſiſſima protulit verba, *Se-
6 cunda practica eſt, quod quando eſt con-
uentus pupillus, & petitur à tutore de
ſollemnibus doceri, quod ſatis ſit ipſi tu-
tori dicere, vbi ſunt ſollemnia, vel pote-
ſtatem ſcribendi facere per dictam do-
ctrinam Alber. & Ang. in d. §. poteſta-
tem, vbi hoc etiam notat Magnific. D.
Nicolaus Maiorana Dominus, & Præ-
ceptor meus.* Hæc *Vrſillus*, quo ſimpli-
7 citer relato, è ſeſe adiungit Com-
militonem *Io. Bernardin. Muſcatell. in
3. par. 1. par. Prax. ciuil. Sac. Conſil. gloſ.
comparentis n. 21. circa med.* ibi, *Imò
hoc caſu tutori impetito, vt ſollemnia
exhibeat, dicere ſufficiet, in qua banca,
& penès quem Notarium ſollemnia re-
periantur confecta, vt ait Vrſill. practi-
cari in Sacro Conſilio ſuper deciſ. Affl.*
177. Hæc *Muſcatellus.*

Perſcrutemur modò, an *Vrſill.* le-
gem adeò generalem dixerit, vt in
caſu propoſito vires obtineat?

Et verè eo adduci non poſſum,
vt mihiipſi, vel alijs perſuadeam,
quod oppoſita exceptione inuenta-
rij, excipiens non ad aliud tenea-
tur, niſi ad indicandum Notarium,
vel Actuarium penès quem exiſtit
cum ſollemnibus, repugnant etenim
quamplura euidenter.

Primò: quia opponens de inuen-
9 tario vult eo ſe iuuare, ac priuilegijs
illis, & p̃rogatiuis potiri, quę quaq;
Imperator manu Imperiali conceſſit
ijs qui inuentarium confecerint ſe-
cundùm formam ab eo præſcriptã
*in l. fin. §. Etſi præfatam, C. de iur. deli-
beran.* quam inibi *Repeten.* omnes
exornarunt, alijq; de legali noſtra
philoſophia apprimè emeriti, tra-
ctatus ediderunt peculiares, ſicuti
*Angel. de Vbald. Ioannes Coraſius Pha-
nut. de Phanneijs, Sebaſtian. Monticula,
Franciſcus Porcellinus, Guid. Pap. Rol.
à Vall. Bald. de Peruſ.* alijq; ſparſim.
10 Dùm igitur allegat tãtùm inuenta-
riũ illud non producit, quia aliud eſt
allegare, aliud producere, *l. 1. §. eden-
da ſunt omnia. ff. de eden. l. produci, ff.
de teſtib. l. non ex omnibus, ff. de arbitr.*
Producere namq; importat exhibe-
11 re, ideſt, videndi, & legendi facul-
tatem in actis præbere, *l. 3. §. ait Pre-
tor, ff. de liber. exhib. & in cap. imputa-
ri de fid. inſtrum. Rebuff. in l. natura ca-
uillationis 177. in fin. ff. de verbor. ſi-
12 gnif.* Vndè producere teſtes, ideſt
apud acta ponere, *Bud. in l. 2. ff. de
orig. iur. Rebuff. in d. l. natura col. vltim.
in princ.*
13 Secundò: ex ſola allegatione in-
uentarij Iudex nõ poteſt quicquam
14 decernere in beneficium opponen-
tis, quia inuentarium eſt facti, quod
15 non præſumitur, *l. in bello, §. facta,
ff. de captiu. & poſtlim. reuerſ. l. actor, C.
de probat. l. quicumq; §. 1. ff. de publi-
cian. Cárau. ſuper rit.* 188. *n.* 9. *cap. 2.
de conſtit. in 6. l. ſciendum, ff. de ver-
bor. oblig.* vbi *Iaſ. n. 12 in fin. l. 1. C. de
contrah. & committ. ſtipul. l. 1. & 2. C.
de vſur. Rebuff. in repetitio. l. Diuus n.
24. ff. ad Senatuſconſul. Syllanian. Abb.
in cap. in præſentia n. 2. de probat. Bal.
in l. generaliter n. 17. C. de non numer.
pecun. Reg. Valenz. conſ. 3. n. 40. lib. 1.*
& Iudex tenetur ius dicere ſecun-
16 dùm allegata, & probata, *l. illicitas,
§. Veritas, ff. de offic. Præſid.* vbi notant
omnes *Barbat. Felyn. & alij in cap. Pa-
ſtoralis, §. quia verò de offic. delega.
Couarr. lib. 1. variar. cap. 1. n. 6. Me-
noch. conſ. 92. n. 80.* quibus facit *Reg.
17 Valenz. conſ. 178. n. 29. & 30.* ibi, *Cum
non produxerit tale inſtrumentum non
præſumitur, quia inſtrumentum nõ pro-
ductum non probat, nec Iudex poteſt iu-
18 dicare ex inſtrumento non producto, l.
Iudices,* & ibi *Bald. C. de fid. inſtr.* ibiq;
recenſet alios, nõ autem ſecundùm
19 aſſerta per partes. Vltra quod hu-
iuſmodi inuentarij productio, debet
eſſe realis, non verbalis, ſecundùm

Aymon. de antiquit. tempor. par. 1. §. *quæritur etiam in hac materia n.7.vſq;*
ad 10. poſt *Rom. conſ.76. col.fin.* verſ.
Præterea non obſtat, Aſin. in prax. iudiciar. §. 22. *cap.* 5. *n.*3. *Rot.Gen.* apud
Cartar. dec. 31. *n.*3. verſ. *Contrarium*
tamen verius, poſt *Bal. conſ.* 110. *ad*
fin.lib. 1. vbi quod in iſta verbali productione, non poteſt dici quod ſit
facta aliqua productio, neque oſtenſio iurium ex inuentario proficiſcentium, cum illa ſolùm dicantur
allegata, quæ allegatio non iuuat
20 vti modò diximus, & paria ſunt nihil allegare, ac allegatum non probare *Rol.à Vall. conſ.* 35. *n.* 10. *&* 30.
Coler. de proceſſ.exequut.par. 1. *cap.*10.
n. 156. itaque in ſua facti ſpecie reſpondit *Stephan. Gratian. diſceptation.*
forenſ. cap. 981. *n.* 24. *ad* 27. quibus
conducunt, quæ tradit in materia
Dom.Thor. vot.deciſiu. 39. *n.*13.

Tertiò: Opponens de inuentario,
licèt ſit Reus, tamen in exceptione
21 eſt Actor, *l.* 1. *ff. de except.* ibi, *Agere enim videtur is qui exceptione vtitur,*
nam Reus in exceptione, Actor eſt, ibiq;
Gloſ. in verb. *Agere*, inquit, *Et ideò*
Actoris partes obtinet, quia debet pro-
22 *bare exceptionem*, adnotaui cum *Bart.*
Egomet in 1. *diſceptat. forenſ. cap.* 30.
*n.*39. & modò addo *Rot. Rom.* apud
Sanctiſſ. dec. 201. *n.*3. *dec.*278. *n.*6. *&*
*dec.*279. *n.*2. *Fontanell. dec.*401. *n.*20.
*& ſeqq. tom.*2. vndè tenetur fundare
ſuam intentionem in exceptione, ſicuti Actor in actione qui tenetur
edere omnia, ſuper quibus ſuum facit fundamentum, ad *tex.* cum materia in *l.* 1. *ff. de edon. Dom. Muſcatell. in*
*prax. Sac. Conſ. lib.*1. *par.*3. gloſ. *Mentionatorum per tot.* vbi noſtræ *Annotationes*, poſt *Maran. in Specul. aureo,*
*par.*6. verſ. *Actorum editio per tot. Magon. dec. Floren.* 5. vbi *Additio Timei*
lit. B. optimè *Anton. Fab. in Codice*
*eius nominis, tit. de eden. defin.*16. *n.*7.
22 inquiens inſtrumentum debere à
quocumque edi, ſi ex inſtrumento
agere vult, & vincere, & facit *Franc.*
Marc. dec. 18. *n.* 1. *tom.* 2. Dùm igitur allegat inuentarium, & non producit, neceſsè eſt quod ſuccumbat,
& interim Actor vigore eius documenti habebit fundatam intentionem ad obtinendum contra excipientem de inuentario, allegantem
tantùm, & non producentem, quo
ex capite dicendum eſt neceſſario
fore inuentarium per allegantem
producendum, ni ſuccumbere properet.

24 Quartò: inuentarium eſt quædā
qualitas, quæ fuit ab Imperiali conſtitutione excogitata ad hoc, vt hæredes feſtinent ad exequendas morientium voluntates, nè inteſtatus
quis decederet, ſicuti ex *d.l.fin. C. de*
iur. deliber. elicitur manifeſtè, nam
25 ſumma ex non aditione hæreditatis
iniuria afficitur defunctus; dùm ſine
hærede decedit. At qui ſe fundat in
inuentario debet de eo docere, &
producere, ad hoc vt Iudex ex eo
26 motum animi ſui deducat, ſicuti dicimus in eo qui ſe fundat, in filiatione, legitimitate, & ætate, ſiue agat,
ſiue conueniatur, debet illam probare, non allegare ex ijs quæ tradit
*Natt. conſ.*421. *col.*1. *vol.*2. *Gargiar. patrocin.*18. *n.*7. *Alciat. de præſum. in reg.*
2. *præſ.* 27. *n.*3. *&* 4. *Bart. in l. item ſi*
ſuſpectus, ff. de procurat. Petr. Foller. in
Cōſtit. Regn. de Magiſtro Iuſtitiario n.
13. *Maran. conſ.*9. *n.*5. *Caph. cōſ.*327.
*n.*6. *& ſeq. lib.*3. *cōſ.*399. *n.*8. *cōſ.*325.
*n.*55. *cōſ.*520. *n.*21. *& ſeqq. gloſ. in cap.*
ſi fortè de elect. in 6. *Beninten. dec. Rot.*
*Bonon.*18. *n.*3. dicens, quod quotieſ-
27 cumque aliqua qualitas eſt fundamentum excipientis, debet de illa
prius conſtare, ex notatis in *l. ſi quæramus, ff. de teſta. gloſ. in l.*2. *C. de edict.*
Diu. Adr. tollen. pulchrè *Reg. Valenz.*
*cōſ.*92. *n.*145. *& ſeq. lib.*1. Hinc poterit Actor hoc in caſu opponere excipienti de inuentario, quod de illo
non apparet, nec conſtat, ſicuti in
ſimili dixit *Bald. in l. ad probationem*
n. 1. *C. de probat. Molin. de primogen.*

Hiſpan. lib. 1. cap. 4. n. 5. Oldrad. conſ.
21, Aymon cõſ. 171. n. 16. Soccin. cõſ.
116. n. 6. lib. 3. Socc. iun, cõſ. 78, n. 4,
lib. 3. Grat. reſpõſ. 19. ex n. 18, lib. 2.
& facit in ſimili *tex. in l. quoties, ff. de*
hered. inſtit. ibi, *Neo eum quem voluit,*
quia ſcriptus nõ eſt, & vti benè ad
propoſitum obſeruat *Dom. Cõſiliar.*
Theod. Præceptor meus, cui plurimũ
me debere profiteor, *alleg. 56. n. 18.*
28 idem eſt non eſſe, vel eſſe, & non ap-
parere, ad *tex. in l. cum res, §. itaque, ff.*
de legat. 1. l. duo ſunt Tity, ff. de teſtam.
tutel. & ſufficit dicere ſecundùm
Dom. Theod. ibi, *Hoc non eſt in pro-*
ceſſu.

29 Hinc facilè deſcendimus ad pla-
citum *Vrſilli in d. dec. 177. ad fin.* qui
adducto *Ang. & Alber. in l. 2.* quæ in-
cipit *Prętor ait*, qui dant intellectũ
ad *gloſ. in §. Poteſtatem*, verb. *Deterio-*
rem, verſ. *Ergo debet*, inquit practi-
cam eſſe, quod quando eſt conuen-
tus pupillus, & petitur à tutore de
ſollemnibus doceri, quòd ſatis ſit ip-
ſi tutori dicere vbi ſunt ſollemnia,
vel poteſtatem ſcribendi facere.

Id etenim *Vrſilli* effatum proce-
30 dere affirmamus, quia Actor dùm
ad iudicium prouocat pupillum, de-
bet venire inſtructus ad iudicium, &
cum perſona legitima, ideſt tutore,
proceſſum inſtruere, nec tutor im-
31 petitus ad exhibendum ſollemnia
teneri debet, ea nempè ſolidiſſima
ratione, quia lex, quæ tota in æqui-
tate fundata eſt, cenſuit eſſe nimis
32 graue, ſumere probationes, & arma
de domo Rei, *l. de minore, § tormẽta,*
ff. de quæſtio. ibi, *Nec debet initium pro-*
bationum, de domo Rei, Actor ſumere,
vndè nemo tenetur edere Aduerſa-
rio, ad *tex. in l. 1. & l. fin, C. de eden. l.*
nimis graue, ibi, *Nimis graue eſt, quod*
petitis vrgeri partẽ aduerſam ad exhi-
bitionem eorum, per quos ſibi negotium
fiat. Vndè intelligitis, quod intẽtionis
veſtræ proprios afferre debetis probatio-
nes, nõ aduerſus ſe ab Aduerſarys addu-
ci; imò valdè inhumanum, ſubdit
benè doctus *Matthias Berlich. practi-*
cab. cõcluſio. cõcl. 45. n. 1. C. de teſtib.
Theſaur. for. Eccleſiaſtic. cap. 38. n. 23.
Macerat. lib. 1. reſol. vltim. caſ. 75. Coſt.
de remed. ſubſidiar. cap. 14. ſub n. 5. Ne-
uiz. cõſ. 5. n. 3. Rauden. dec. 17. n. 14.
Nauarr. de cẽſ. cõſ. 3. n. 3. lib. 3. Me-
noch. conſ. 405. n. 10. vol. 5.

34 Niſi fauore Fiſci, cui tenetur in
cauſa ciuili quis edere, *l. 2. §. Diuus*
Adrianus, ff. de iur. fiſc. DD. in cap. 1.
de probat. l 1. & l. fin. C. de edend. vbi
Rip. n. 11. Gilken n. 8. Alciat. n. 19. Pur-
pur. n. 18. Curt. iun. n. 27. Bologn. n. 48.
Cagnol. n. 65. Gram. cõſ. crim. 9. Bero.
d. cap. 1. n. 65. de probat. Gayll. practi-
car. obſeruat. cap. 106. n. 11. lib. 1. Boſſ.
de fiſc. n. 10. & ſeq. Peregr. de iur. fiſc.
lib. 7. tit 3. n. 11. Card. Tuſc. practicar.
cõcluſ. cõcl. 43. lit. E. Menoch. de arbi-
trar. Iudic. caſ. 499. n. 68. & cõſ. 405.
n. 7. vol. 5. Pacian. de probat. cap. 63.
n. 46. Gayll. lib. 1. oaſeruat. 106. n. 11.
Mynſing. in cap. 1. de probat. n. 12. Rutg.
Rulan. de commiſſio. par. 2. lib. 5 cap. 19
n. 7. & ſeq. Berlich. loc. citat. n. 31. &
per tot. vbi plures caſus de exhibi-
tione, & editione congerit vſui fo-
renſi accomodatiſſimos, *D. Gabriel*
de Pareja in prax. edend. rubr. de vni-
uerſ. inſtrum. edition. tit. 5. reſol. 3. n. 42.
lib. 1. Epiſcop. Barboſ. in collectan ad tex.
in l. 2. C. de eden. n. 4. Giurb. dec. 94.
n. 4. in 1. reſpon.

35 Sed mirum eſt, quomodo ex *Vr-*
ſilli enunciato, depromi poſſit, quod
opponens de inuentario, non tenea-
tur illud producere, ſed ſatis ſit ſi in-
dicet, toto etenim Cælo vnum ab
alio diſtat theoremate, ſicuti ex ijs,
quæ modò ponderauimus, & addu-
ximus, haud obſcurè cuipiam pate-
ſit; & in ſpem ducor huius meæ
animaduerſionis non eſſe pæniten-
dum Lectorem; ſed omninò vulgi
errorem corrigendum.

36 Tritum enim eſt illud, quod iu-
ſtius, æquiuſq; ſit illi aſſentire iuris
ſententiæ, ſiue regula ſit, ſiue excep-
37 tionis vicem ſuſtineat, quæ rationi-
bus

bus abundat melioribus, quanquam
Imperator ſit in contraria ſentẽtia,
ex *tex.in l.Aemilius, ff. de minor. Ang.
cõſ. 110. Anton. Quect. cõſ. 45. in fin.
Bal.in l.adem, C.locat. Affl.dec.80. n.6.*
& caſuum diuerſitatem diuerſo ſa-
nè ſpiritu eſſe diiudicandam, *l.inter
ſtipulãtem, §. Sacram, ff. de verbor.
oblig. Alex. cõſ. 46. n.6. vol.2. Rolan.à
Vall. cõſ.25. n.32. vol.4. Caph. cõſ. 259.
n. 56. vol. 2.* Ideòq; non ſemper mi-
randum (prout multi perperam fa-
38 ciunt, rerum corticem tantùm at-
tendentes) ſi diuerſas in vno, eodẽ-
que facto, in vno, eodemq; Senatu,
videas reſolutiones, quia minima
39 mutatio facti, totum, quandoque
ius mutare ſolet, perpulchra ſanè
obſeruatione digna refert inſignis
Iureconſultus *Dom. Io.Bapt.Larr.dec.
Granaten.47. n.52.* vbi de hac varie-
tate, & diuerſitate opinionum in
vno, eodemq; facto, & in eodem Se-
natu quandoq; neceſſaria pluribus
agit, benè *Fõtanell. dec. 401. n. 28.*
40 *Egoipſe in 1. diſceptatio. forẽſ. cap. 27.
n. 94.* vbi contra deciſiones *Affl.*
plures alias eiuſdem Sacri Conſilij
determinationes factas adnotaui,
& in *2.diſceptat. cap.5. n.122.* vbi pa-
riter obſeruaui multas iudicaturas
contra deciſiones *Dom. de Franch.
Theſ. dec. 78. n. 7.* verſ. *Nec mirum,*
vbi de hoc mirandum non eſſe af-
firmat.

SVMMARIVM.

1 *SEqueſtrationis materia, quibus in locis tractetur.*
2 *Authores, qui de ſequeſtro egerunt, ennneiantur.*
3 *Cautio eſt medicina ſequeſtri.*
4 *Sequeſtrum reſoluitur ob cautionem præſtitam de fructibus exhibendis, & non barattandis.*
5 *Sequeſtrum, quo caſu etiam præſtita cautione non reſoluitur.*
6 *Ius declaratum per ſententiam, efficit, vt ſequeſtrum non tollatur etiam præſtita cautione.*

ARGVMENTVM.

Sequeſtrationis materia, quibus in locis tractetur, quiq; Doctores, peculiares ediderint tractatus, inſinuat *Author* remiſſiuè, eiuſq; indagationis intuitu theorema illud paſſim receptum in foro, quod cautio facit ceſſare ſequeſtrũ, quo caſu locum ſibi non vẽdicet, diſpungit; Idq; protinùs eſſe, quando ſequeſtrum fit in executionem rei iudicatę, tunc etenim quia declaratum eſt ius per ſententiam,

cautionem minimè efficere,
vt ſequeſtrum reſoluatur, ſi-
ue tollatur, haud obſcurè
nonnullis adductis commonſ-
ſtrat *Author*.

OBSERVATIO LXXXXVI.

1 SEqueſtrationis mate-
riam in ſedibus pro-
prijs pertractarunt
DD. nempè in *clem.
vnic. de ſequeſtr. poſſeſſ.
& fruct. l. vnic. C. de prohib. ſequeſtr.
pecun. & in l. Imperatores, ff. de appellat.*
peculiareſque tractatus ediderunt
2 *Iacob. de Arena, Angelus de Peruſ. Frãc.
Curtius ſenior, Matth. Berlich. practi-
cab. cõcluſ. cõcl. 73. lib. 1. tit. de ſequeſtra-
tio. per tot. Matth. Coler. de proceſſ. exe-
cut. par. 2. cap. 3. Ioan. Gadd. de ſequeſtr.
Practic. Papien. in form. ſequeſt. vel ſa-
ximen.* vbi *Maſuer. in addit. Mynſing.
centur. 2. obſeru. 11.* dixi *Ego* nonnulla
in *1. diſceptat. forenſ. cap. 42. n. 1. cum
quatuor ſeqq. & in Annot. ad Muſcatell.
gloſ. fin. 1. par.* eius *prax.* & iterùm
hoc eod. oper. obſeru. vbi *Guid. Pap.
DD. Rogẽtes Rouit. Fab. Capye. Galeot.
& Sãfelic.* allegaui in pulchris, fre-
quentatiſq; caſibus, quos inibi cu-
rioſus Lector inuenire poterit, ne
actum, iterum agere videamur; Vnũ
tamen in materia vti ſingulare, de
quo ibi non meminimus, adnotare
3 hic non piget, quod licèt receptum
ſit theorema cautionem eſſe medi-
cinam ſequeſtri, *l. Senatus in fin. ff. de
offic. Præſid. l. ſi fideiuſſor. §. fin. ff. qui
ſatiſd. cogan.* quia cautio ſubrogatur
loco ſequeſtri, *Cæſar de Graſſ. dec. 3.
n. 5. de fideiuſſor. Bernãr. Diaz in regu.
685. Sequeſtrum euitatur Azeued. in l.
1. n. 4. & 5. tit. 12. lib. 4. Recopilat. Hie-
ron. Gonzal. ſuper regu. 8. Cãcellar. §. 7.
proem. n. 96.* & in *cap. fin. de ſequeſtr.
poſſeſſ. & fruct.* docuit *Abb. DD. in d. l.
Imperatores, Curt. ſen. in tract. de ſe-
queſtr. in 3. fallen.* Ideòq; præſtita ſa-
4 tiſdatione de fructibus exhibendis,
& non barattandis in caſu victoriæ,
reſoluatur ſequeſtrum, attamen
non procedit in caſu, quo ſequeſtrũ
prædictum ſit in executionem ſen-
tentiæ, ſeu rei iudicatæ, tunc ete-
nim, ſiue ſit ſoluendo debitor, ſiue
non, ſiue immineat timor dilapida-
tionis, ſiue non, ſemper firmum re-
manet, & non reſoluitur per ſatiſ-
5 dationem, quia tunc fideiiuſſio non
eſt medicina ſequeſtri, ità punctua-
tim tradit *Curt. ſen. in d. tract. de ſe-
queſtr. in 1. fallen. & q. 14. 2. col. Pur-
pur. conſ. 20. n. 5. vol. 1. Stephan. Au-
frer. in addit. ad Cappell. Tholoſ. deciſ.
477.* poſt *Bart. in d. l. Imperatores*, ſi-
cuti refert *Borgnin. Caualcan. dec. Fi-
niz. 23. n. 18.* verſ. *Benè verum*, & re-
ctiùs *dec. 1. n. 39. in 2. caſu*, inquiens
6 ius fuiſſe iam per ſententiam, vel
executionem declaratum, ad notata
per *Bart. Alex. & Iaſ. in l. neq; impube-
res, §. fin. ff. de in ius vocan. Rom. ſing.
142. Roder. Suarez, tit. de los emplazi-
mẽtos, §. vlterius, nota iſtum textum,
n. 8. pag. 756. & §. Sed attende n. 6. car.
797.* Audiui proprijs auribus de hoc
fuiſſe diſcuſsũ corã vno ex Dñis Cõ-
ſiliar. & ſub inuolucro verborũ Par-
tes nihil adduxiſſe, vndè volui *Ego* il-
licò rem certã habere, & nõ ſine de-
lectu, poſteris inſinuare; facilè ete-
nim eſt, vt primò ſanè obtutu quiſ-
piam dixerit contrarium.

SVM

SVMMARIVM.

1 *APpellatio à Iudice non eſt permiſſa, quoties is veluti bonus vir arbitratur.*

2 *Iudex ſuccedit loco arbitratoris.*

3 *Appellatio non datur ab arbitratore.*

4 *Iure quod non eſt permiſſum, cenſeri debet prohibitum.*

5 *Appellationes ſunt fauorabiles.*

6 Didacus Couarruuias, *quæſtionem vndiq; certis comprobatam fundamentis, inſinuans, affertur.*

7 *Sacrum* Conſilium *poteſt cogere partes ad compromittendum.*

8 Author *veriorem ſuſtinet opinionem, quod appellari non poſſit à ſententia Iudicis reducẽtis laudum, ſeu ſententiam ad arbitrium boni viri.*

ARGVMENTVM.

Appellari an poſſit à ſententia Iudicis reducentis laudum, ſeu ſententiam ad arbitrium boni viri, controuerſa eſt quæſtio, Negat tamen *Bartolus*, quem *Author* inſectatur, quicquid alii *Baldo* applaudentes in contrarium ſcripſerint, eiuſq; quęſiti occaſione habita, inſinuat *Author* quęſitum facere in praxi, qua traditum eſt Sacrum Conſilium Neapolitanum, Summum Iuſtitię Pretorium in Regno, poſſe cogere partes ad compromittendum, de quo vulgata, ſed inſignis extat deciſio apud *Grammaticum 9.* quam alii non pauci collaudarunt.

OBSERVATIO LXXXXVII.

PAuca ad eiuſmodi rem dignoſcendam, afferre enitar, haud ignarus, quod latiori calamo inſinuare potuerim, non enim adeò concorditer DD. eam amplexati ſunt, vt extrà omnem dubitationem indicauerint, vt non abs re, benè doctus *Gayllus* ſuam præſtiterit fidem in 1. *practicar. obſeruat. volum. obſer.* 149. *n.* 4. quod mirificè variant DD. inter ſe; Negat ſiquidem *Bart. in l.* 1. *n.* 18. *ff. de legat.* 2. dùm tradit

Primò: non eſſe permiſſam appel-
1 lationem à Iudice, quoties is veluti bonus vir arbitratur, deducta ad ipſum, vt bonum virum, quæſtione.

Secundò: quia hoc, iure non reperitur cautum.

2 Tertiò: quia Iudex ſuccedit loco arbitratoris, *l. ſi ſocietatem* 76. *§. fin. ff. pro ſoc. l. pen. ff. iudic. ſolu.* igitur & eiuſdem naturam, & conditionem habere debet, *l. ſi eum, §. qui iniuria-*
3 *rum, ff. ſiquis cautio.* Ab arbitratore autem non appellatur; Affirmãt alij inuerſo ſanè *Bartol.* argumento, nam
4 dùm id iure non eſt prohibitum, ergo cenſeri debet permiſſum, *l. nam*

quod

quod liquidè §.*fin.ff.de pen.legat.* quod
5 tantò magis in appellationibus dicendum, quia fauorabiles ſunt, *l. 1. ff. de appellat.* & regulariter cenſentur permiſſæ, *l.& in maioribus*, C. *de appellat.* plura adducit *Fachin. controuerſiar.*6. *cap.*96.

6 *Didacus* tamen *Couarruuias*, magnus ille, re, & nomine Conſultus, in *lib.2.variar.reſol.cap.*12.*n.*3. quæſtionem ad partes agens, ac argumẽta pro vtraq; coaceruans *n.* 5. verſ. *Tandem*, inquit pares eſſe in hac quæſtione vtriuſq; partis defenſores, quodq; vtraque opinio communis cenſeatur, verùm ipſe contra *Bartolum* veriorem ſentit, licèt Authorum numero præponderet, ac *Baldum* inſectatur volentem, quod liceat appellare, ibiq; plura adducit; penès ipſum reuidenda.

Notandum eſt eiuſmodi quæſtionem à *Me* propoſitam, quia in praxi frequentiſſima eſſe poterit, præſertim in Regno in Supremis Tribunalibus, in quibus verſamur, ſciunt etenim Regnicolæ Sacrum Regium
7 Conſilium, Summum Iuſtitiæ Prætorium ex eius præheminentia in cauſis difficillimis poſſe cogere partes ad compromittendum. Indè deducta fuit quæſtio tempore *Thomæ Grammatici* Regij Cõſiliarij, an eiuſmodi laudum habeat exequutionẽ paratam, ſicuti ſententiæ ipſius Sac. Conſilij, & tamen determinatum extitit, quod ſic, teſte *Gram. dec.*9. *Dom.Reg.Rou.dec.*96. *n.*19. licèt aſſerat hodie ex nouiſſimis ordinationibus hodie fuiſſe prohibitum, ſed ſcimus in cauſa ſucceſſionis Comitis Roccæ Aſpidis, prætendentibus ad illam Illuſtr. Comite Conuerſani, & Principe Rocchæ, fuiſſe factum de omnibus compromiſſum in perſonam Excellentiſſimi Comitis Montis Regij tunc Regni Proregis, qui ſecùm adhibitis duobus Magiſtratibus, rem concordia, terminauit, & cum *Gram.* concordat *Reg. de Pont. de peteſt.Proreg.tit.*1. *n.*6. Et ideò attenta etiam ſententia Sac. Conſil. in caſu *Gram.* veriorem exiſtimo opinionem Bartoli, quod *Appellari non poſſit à ſententia Iudicis reducentis laudum, ſeu ſententiam ad arbitrium boni viri*; alioquin compromiſſum à Iudice ordinatum ad dirimendũ iurgium, parum, aut nihil proficeret; Cogitent Peritiores.

SVMMARIVM.

1 *Librorum multitudo quare refrenanda?*

2 Author *tenuit opinionem, quod Agens remed.* l.Diffamari,C.de ingen. & manum. *dicatur Actor, nõ Reus.*

3 Afflictus dec. 268. *tenet opinionem, quod Agens remed.* l. Diffamari, C. de ingen. & manum. *dicatur Actor, non Reus.*

4 Afflictus *in deciſionibus, Principem locum tenet.*

5 Antoninus Theſaurus *extollit* Afflictum *in deciſionibus.*

6 *Agens remedio* l.Diffamari,C.de ingen.& manum. *inſpecta primordiali, & originaria cauſa, dicitur* Reus, *non Actor.*

7 *Determinationes plures recenſentur, quibus fuit ſtatutum Agentem remed.* l. 2. C. de ingen. & manum. *dici Reum, non Actorem.*

8 Io.Petr.Fontanell. dec.328. *abſolutam tradit quæſtionem, quod Agens remed.* l. Diffamari, C.de ingen.& manum. *dicitur Reus, non Actor.*

9 *Senatus Cathaluniæ paſſim obſeruauit Agentem remed.* l. Diffamari, C.de ingen.

Digitized by Google

ingen. & manum. *dicitur Reus, non Actor.*

10 Author *inſinuat ſe alibi ex profeſſo tractaturum quæſtionem Vtrum Agens remed.* l. Diffamari, C. de ingen. & manum. *dicatur Actor, vel Reus?*

ARGVMENTVM.

Agens remedio *l. Diffamari, C. de ingen. manum.* Vtrum dicatur Actor, vel Rens? famigerata eſt quæſtio, ac celebris indagatio, quæ peracti ſeculi tempeſtate determinationem habuit à Sacro Regio Conſilio Neapolitano, quod dicatur Actor, nō Reus, vti apud *Mattheum Afflictum decis.* 268. cui tùm ex rationibus per ipſum adductis, cùm etiā eius Authoritate penſitata, quamplures Doctores inhæſerunt; (Tanta etenim eſt *Afflicti* Authoritas, vt primas in deciſionibus obtinere, cū laude inſinuauit *Antoninus Theſaur. in præfation. ad Senatus Pedemontani deciſiones n.* 6.) Poſtmodum verò receſſerunt plures Senatus, ac pleraq; Europæ Prætoria ab eiuſmodi ſententia, & alteram agnouerunt partem veriorem, efficacioribuſq; comprobatam rationibus, nempè quod potiùs dicatur Reus, quàm Actor, inſpecta primordiali cauſa, ac originaria natura actus, ſecūdùm quam, alia quamplura Prætoria iudicaſſe, diſpunctis rationibus *Afflicti*, indicat *Author*, qui neutram applaudens ſententiam, alibi ſe materiam peracturum pollicetur; vt hinc lepidè dixerit quiſquiam, optandum eſſe, vt faciendi libros, eſſet aliquando finis.

OBSERVATIO LXXXXVIII.

1 Optandum ſanè eſſet, vt tandem aliquis faciēdi libros eſſet finis, nè eorū multitudo mentes legentium diſtrahat, & à receptis concluſionibus, quas longi temporis interſtitio noctes ducendo inſomnes; & dies ſollicitos, Studioſi in qualibet ſcientia hauſerint, variare, vel inuiti cogantur, dùm alias, atque alias, recentes Scriptores inueſtigauerint rationes, præſertim in legali noſtra Philoſophia; Mens mea non vacillabat, Animus pacatus aderat, Ingenium non obtutum habebam, vt in conſulendo, imò & in iudicando (ſi contingeret) firmè ſenſum adaperirem,
2 quod Agens remedio *l. Diffamari, C. de*

3 *de ingen. manum.* dicatur Actor, non
Reus? ſic etenim edoctus ab *Affl.* in
celeberrima *dec.268.n.3.* in Aduer-
ſarijs meis adnotaueram, nedùm iu-
ribus, & rationibus ab ipſo adductis,
verùm etiam eiuſdem *Afflicti* nomi-
ne, ac exiſtimatione penſitata, de
quo *Antonin. Theſ. in præfat. ad deci-
ſion. Senatus Pedemontan.* omnibus ijs
qui deciſiones Senatuum totius Or-
bis congeſſerunt, enumeratis *n. 6.*
hæc protulit verba. *Horum Nos ve-
ſtigia ſequuti, ſategimus iſtas ità conte-
xere, vt prodeſſe ſine faſtidio Lectori-
bus poſſent, neq; Rotæ Romanæ breuita-
tem ſequuti, quæ obſcuritatem parit, ne-
que Boerij* (doctiſſimi quidem viri) *di-
cacitatem, quæ confuſionem producit, ſed
4 aliorum, præſertim Afflicti, qui in deci-
ſionibus meo iudicio, primas obtinet, &
quandoq; breuitate, quandoq; prolixi-
tate vſus eſt, prout res ipſa expoſcebat.*
5 Hanc de *Afflicto* ſcripſit laudem
Theſaurus, & in caſu *d. l. Diffamari*,
lætabar nimis, quod iuxtà *Afflicti*
placitum, quem doctiſſimum præ-
conizat *Io. Petr. Fontanell. dec. 328.
n.6. & n. 11*, verſ. *Tantam, par. 2.* tra-
dit ex ſola doctrina *Matthei de Affli-
cto in d. dec.* 268. de menſe Aprelis
1544. in cauſa vertente in Senatu
Cathalun. inter Ioannem Moles, &
Manuelem Cerdà Canonicum Der-
tuſæ fuit determinatum; vndè *Ego
in Annotat. ad Muſcatell. in prax. Sac.
Conſ. par. 1. gloſ. Reus, pag. 20. col. 2.* verſ.
Ad quæſtionem verò, Afflicti ſenten-
tiam approbaui, eiq; meum præbui
calculum, eò libentiùs, quia agno-
ui ab ipſo non diſſentijſſe *Dom. de
Franch. in dec. 385.* ſicuti obſeruat
*Dom. Muſcatell. ibi n. 12. & 13. & in
Addit. ſua lit. D.* verſ. *Opiniones, Reg. de
Pont. dec. Collater. Conſil. 31. Proſper
Carau. ſuper rit. 190. in 3. notab. vſque
ad fin.* vbi cum *Afflicto* reſidet, alioſq;
nonnullos.

Ijs tamen delineatis, ex aſſidua
reuolutione librorum obſeruaui, cō-
trariam à quamplurimis inſectatam
fuiſſe ſententiā, nempè quod Agens
remed. *d. l. Diffamari*, inſpecta pri-
6 mordiali, & originaria cauſa, qua ad
Iudicium prouocat, dicitur Reus,
non Actor; ità *Capic. dec.* 18. quem
7 non allegauit *Carau. loc. cit. Oſaſc. dec.
151. Dom. Garſ. Maſtrill. dec. 14. n. 19.
& per tot. & dec. 239. n. 14. Coſt. de re-
med. ſubſidiar. remed. 50. per tot. Boer.
dec. 255. n. 7. Couarr. variar. lib. 1.
cap. 18. Guttier. conſ. 51. n. 16. Ioſeph
Ludou. dec. Lucenſ. 32. n. 6. & 9. Ste-
phan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 1.
cap. 85. n. 9. Vrſill. ad Affl. d. dec. 268.
in fin. Gayll. lib. 1. obſeru. 9.* verſ. *Atta-
men communis opinio, Marta vot. 95.*
vbi ità ſeruari tradit in Senatu Pi-
ſano, *Mynſing. obſeru. 85. centur. 5.*
alijque adducti per *Dom. de Franch.
dec. 657. n. 4.* verſ. *Contrarium verò,
Io. Ang. Piſanell. in addit. ad Affl. d. dec.
168. Aloyſ. de Leo in repet. d. l. Diffama-
ri*, vbi deciſionem enarrat, *Conſiliar.
Fab. Ann. conſ. 58. ex n. 1. cum ſeqq.*
quamplurimi congeſti à doctiſſimo,
Illuſtr. Marchion. Torell. præcipuo
Domino meo, & Præceptore *Reg.
Capyc. Latr. dec. 89. n. 5. & duob. ſeqq.*
vbi ità determinatum per Sac. Con-
ſil. enarrat die 27. Octobris 1632.
nullo præponderante lapillo in cau-
ſa Lucæ Antonij Ferrari, cùm Ve-
nerab. Monaſterio Diuæ Mariæ de
Pace Fratrum Beati Ioannis de
Deo, & conſimilem adducit deci-
ſionem eiuſdem Sac. Conſilij, *Dom.
Reg. Sanfel.* omni memorandus æuo,
ob eius eximiam doctrinam, & inte-
gritatem in *dec. 168.* de anno 1612.
die 19. Octobris, in cauſa D. Lucre-
tiæ de Toraldo, cùm D. Antonio
Monaco Sacerdote Canonico.

Et reperi poſtmodum celebrem,
ac elaboratam quæſtionem apud
8 *Fontanell. d. dec. 328.* vbi ad partes
rem trutinans, tandem *n. 12.* verſ. *Sed
quicumq;*, antiquatam inſinuans *Af-
flicti deciſionem 268.* inquit, omnes,
& quoſcumque, qui poſt ipſum ad
eiuſmodi quæſiti indagationem de-

uc-

uenerunt, contrariam ſectatos fuiſ-
ſe ſententiam, addens prædictis mo-
do exaratis *Oliban. in vſatic. Alium
namq; cap.15. ex n.23. & de actio. par.
2. lib.1. cap.33.* & ibi *Additio Monta-
ner, Ronchegall. de duob. reis in rubr.
ex n.21. cum plurib. ſeqq. Anton. Gabr.
comm. opin. tit. de actio. cõcluſ.6. Alex.
Trẽtacinq. variar. reſol. lib. 1. tit. de
diſſam. reſol. vnic. n.6. Episcop. Barboſ.
in Collectan. ad Dicretal. in cap. intelle-
ximus n.20. de iud.* & doctum *Dom. Io.
Bapt. Thor. in 1. par. Compend. deciſſ.
Neapol.* verb. *Clericus, ſiue Prælatus
diſſamans pag.97.* ibiq; *Fontanell.* om-
nibus adductis per *Affl. in d. dec.268.*
occurrens, in Collegam ſuum adſci-
to *Mario Giurb. in dec. 25. ex n. 10.
Octau. Glorot. conſ. 13. ex n.8.* ſcripto
tradit *n. 19.* verſ. *Hac ſecunda opinio,*
9 contra *Afflictum* paſſim obſeruaſſe
Senatum, peculiares quaſdam inſi-
nuans determinationes de anno
1587. in facto contentionis ortæ in-
ter Archiepiſcopum Tarraconæ, &
Sindicum Villæ de Cambis, & de
anno 1623. die 30. Ianuarij in cauſa
Abbatis de Amer, contra Ioannem
Iutge Boſcha.

Ecce quæ prædixeram? Ecce diſ-
ſentio opinionum, & diuerſitas de-
terminationum, quò fert hominum
placita? Vix ducitur animus ad aſ-
ſentiendum contra *Afflictum*, quem
omnium primum à prima ſanè fori
ſalutatione, non ſine profectu, &
delectu lectitaui, Attamen tot in-
ſtructæ contra ipſum acies, tot re-
ſponſa illi Senatuum Aduerſantia,
vacillantem Me reddunt in caſu
currenti; ideò materiam altius exor-
diendam aſſumam, alibi ex profeſſo
10 tractaturus, Interim fruere Lector
his laboribus.

SVMMARIVM.

1 D*Os ſi fuerit ſemel conſtituta, an iteratò ſit illi aſſignanda?*

2 Author *in lucem edit libellum conceptum de mãdato* Excellẽtiſſ. *Regni Proregis.*

3 Author, *qua de cauſa typis exprimit libellum conceptum de ordine Excellentiſſimi Proregis.*

4 *Aduocati Neapolitani, in magna exiſtimatione fuerunt habiti ab Excellentiſſimo Regni Prorege.*

5 Author *ſcripto tradit ab experto innumeras recepiſſe gratias ab Excellentiſſ. Comite de Ognate.*

6 Authores *affirmãtes dotem ſemel deperditam, eſſe iterum conſtituendam, recenſentur.*

7 *Obligatio dotandi, eatenus durat, quatenus durat cauſa finalis inductiua ipſius obligationis.*

8 *Doctores negãtes ſemel cõſtitutam dotem deperditam, nõ eſſe iterum cõſtituendam, enunciantur.*

9 *Lex loquens de dote, intelligitur de vnica dote tantùm.*

10 *Dos ſemel deperdita, an ſit iterum cõſtituendo necnè, diſtinctionis fadere conciliatur.*

11 *Matrimonium non debet impediri.*

12 *Dotes nõ ſunt conſtituendæ in pecunia, ſed in alia re, quæ de facili perire nõ poteſt.*

13 *Libellus editus ab* Authore *de ordinatione Excellentiſſimi Comitis de Ognate Regni Proregis,* affertur.

ARGVMENTVM.

Dos ſemel à patre filię conſtituta, ſi amittatur, an ſit iterũ aſſignanda, non parum fuit apud Iuris Interpretes diſputatum, eaq; controuerſia, Affirmantium, & Negantium diuiſos habet Commilitones; Eò tamen itum eſt, vt diſtinctionis moderamen adhibeatur ad illam determinandam, quod ſi caſu, ac nulla mulieris dotatę culpa interceſſerit, ſit iterum illi dos conſtituenda; obligatio etenim, & cauſa finalis, ſeu pręciſa, quę induxit dotationem, non videtur extincta; ſecus verò ſi mulieris culpa interceſſerit, nam tunc minimè iterum eſſe dotem conſtituendam affirmarunt, eique ſe ſubſcribit *Author*.

OBSERVATIO LXXXXIX.

1 D*OS ſemel filiæ conſtitu-*
ta, eaq; deperdita, an ite-
ratò ſit illi aſſignanda?
diſputationem habue-
runt Interpretes, plu-
ribuſque in ſedibus altiuſculè exci-
tarunt, Alij affirmatiuam, Alij ne-
gatiuam inſectantes opinionem,
quam *Ego* in caſu non leuis ponde-
ris, & momenti mihi cum pluribus
Dominis Collegis commiſſo ſpecia-
li diplomate ab Excellentiſſimo Re-
gni Prorege Comite de Ognate cir-
ca dotem aſſignandam Arcę Milita-
ri pro ſubſidio Regni, ac Fideliſſi-
mæ Ciuitatis Neapolis, quæ ex plu-
ribus paſſis ærumnis deperdita inſi-
nuabatur, adhùc diſputandam aſſũ-
2 pſi, in peculiari libello, vulgari con-
cepto idiomate, cum allegationibus
iuris in margine appoſitis, qui ſanè
à Me omnium primò elaboratus, ac
Excellentiſſimo Proregi traditus,
anſam dedit nonnullis ex Collegis
materiam altiùs exordiri, plurium
tamen dierum ſpatio, dùm mihi ſa-
tis fuerit duorum dierum interſti-
tium ad illum (qualiſcumq; ille fue-
rit) elaborandum, & quoniam non
pauci à Me illum expetierunt, nec
valui tunc omnibus ſatisfacere, vo-
3 lui pro coronide huiuſcè Operis
pręlo tradere in *ſeq. Obſeru.* vt exin-
dè, nedùm labor ille minimè in te-
nebris deliteſcat, ſed etiam agnoſcat
4 Lector, quanti facit Excellentiſſi-
mus Comes de Ognate, Cauſarum
Patronos, quibuſuè eos honorantijs
proſequatur, ac in prætio habeat, ſi-
5 cuti *Ego* ſum expertus, ſcriptoq; te-
ſtari non eſt dedignatus, ſicuti ex
diplomate conſtat, quod typis tra-
dere

derc curabo (Deo ſuffragante) in 3.
diſceptation. vol. fortèan erit, vt ſi le-
gentibus non applauſerit labor no-
ſter, tamen curioſitati eorum, qui il-
lum non ſemel expetierunt, erit à
Me factum ſatis.

6 Affirmatiuam igitur ſententiam
Bartolo Duce in l. ſi cum dotem, §. ſi poſt
ſolutum, ff. ſolut. matr. tenuerunt Co-
raſ. in l. qui liberos n. 94. ff. de rit. nup-
tiar. Tiraq. in l. Bones, §. hoc ſermone
limit. 9. ff. de verbor. ſign. & in l. ſi
nunquam, verb. Suſceperit liberos, ſub
n. 175. C. de reuoc. donat. Rip. in l. 2. §.
1. n. 7. ff. ſol. matr. Guliel. de Benedict. in
cap. Raynutius, verſ. Dotem quam ei de-
derat, n. 20. de teſta. vbi dicit eſſe men-
ti tenendum, Alex. in l. ſi cum dotem,
§. 1. ff. ſolut. matr. Menoch. de arbitrar.
Iudic. caſ. 182. n. 57. vbi de commu-
ni, Crau. conſ. 2. pro genero ſub n. 4. in
fin. Eſcobar. de ratiocin. adminiſtrat.
comput. 18. n. 6. Affl. dec. 247. n. 1. poſt
gloſ. in l. ſi pro parte, ff. de inremuerſ.
Surd. de alim. tit. 7. q. 5. n. 5. & q. 15.
n. 11. Oſaſc. dec. 167. n. 4. Mangil. de
euict. q. 74. n. 5. verſ. Sed contrarium,
Iaſ. in §. fuerat, Inſtit. de actio. in 21.
quæſt. Soccin. conſ. 291. ſub n. 6. verſ.
Sed huic conſiderationi lib. 2. Campeg.
de dot. 21. q. 5. par. principalis, Albert.
Brun. in tractat. Stantib. Maſcul. q. 57.
quem allegat Petr. de Gregor. de dote,
q. 10. lit. B. verſ. Contrarium, & ibi
in addit. communem eſſe opinionem
teſtatur Dom. Garſ. Maſtrill. qui ex-
pendit Menoch. de arbitrar. Iudic. caſ.
182. n. 57.

7 Rationem præcitati DD. addu-
cunt, quia obligatio dotandi, du-
rat eatenus, quatenus remanet
cauſa finalis inductiua ipſius obliga-
tionis, ſeu ipſa neceſſitas, nam tunc
ipſa mulier debet redotari per eum,
qui tenebatur ad dotandum ex legis
diſpoſitione, quæ aliàs dicitur neceſ-
ſitas præciſa, Crau. d. conſ. 2. pro Gene-
ro ſub n. 4. in fin. Oſaſc. d. dec. 167. n. 4.
Mangil. de euict. d. q. 74 n. 8.

8 Negatiuam tamen ſententiam
ponit in indiuiduo Bald. qui & illam
ſectatur in l. fin. 2. col. verſ. Sed nũquid,
C. de dot. promiſſ. vbi concludit non
teneri, quem ad iterum redotan-
dum, etiamſi mulier dotem caſu
fortuito perdiderit, quia ſufficit ſe-
mel tantùm fuiſſe dotatam, quodq;
9 diſpoſitio legis loquentis de dote,
intelligitur de vnica dote tantùm,
Felyn. in cap. fin. 2. col. & plurib. ſeqq.
de tregu. & pac. quem adducit ad pũ-
ctum quæſtionis noſtræ Petr. de Gre-
gor. in tractat. de Dote de parag. q. 10.
n. 1. & eſſe de hoc textum in Auth.
Quod Locum, C. de collat. vbi Caſtren.
n. 4. Iaſ. n. 7. & in l. ſi ſocius pro filia, §.
cæterum, ff. pro ſoc. vbi Bart. n. 2. Caſtr.
n. 6. Alex. n. 6. Socc. n. 15. Aretin. n. 12.
vbi de communi, Cordub. in l. ſiquis
à liberis, §. idem Iudex n. 22. Menoch.
lib. 4. præſum. 192. n. 11. & de arbitrar.
caſ. 182. n. 57. Cancer. lib. 1. variar.
cap. 3. de legitima n. 30. verſ. Pro his
facit vbi in fin. addit Gregor. Lopez,
par. 6. tit. 15. l. 3. q. 1. Molin. de Hiſpan.
primogen. lib. 2. cap. 16. n. 23. vbi opti-
ma Additio, Giurb. dec. 5. n. 10. & in
Commentar. ad Statut. Meſſan. cap. 2. in-
quiens eſſe communem opinionem,
Merez de maiorat. par. 4. q. 28. n. 24.
vbi remiſſiuè loquitur, alijq; quam-
plures qui de ea egerunt.

Dubia equidem altercatio, quæ
pares habet Authores, nec diſpari-
bus fulcitur rationibus, ad quam
dirimendam exiſtimarunt commu-
ni ferè ſenſu nonnulli, eam diſtin-
10 ctionis fædere eſſe conciliandam,
Vt ſi culpa interceſſerit mulieris, ea
non admittatur ad iterum dotem
deperditam conſequendam, & hoc
ſenſu accipiendam eſſe diſpoſitio-
nem textus in Auth. Quod locum, ibi,
Niſi filiæ poſſit imputari, C. de collation.
quam ſectati fuerunt DD. adducti à
Giurb. d. dec. 5. n. 10. verſ. Tertiò fi-
lia; Sin autem culpa ex parte mu-
lieris minimè interceſſerit, & tunc
ſit illi denuò dos aſſignanda, nam
cum illi nihil poſſit imputari, non

eſt priuanda eius dote, maximè diſ-(ſoluto matrimonio quando illo conſtante non eſſet redotanda) cum aliàs non poſſit mulier ità faciliter nubere, atq; ità matrimonium im-
11 pediretur, quod admittendum non eſt, prout adnotauit *Molin. de primog. Hiſpan. d. lib. 2, cap. 16. n. 23, 24. & 26.* verſ. *Sed contrariam*, vbi *Additio* benè diſtinguit poſt Bart. *in d. l. ſi cum dotem*, §. *ſi poſt ſolutum ſub n. 2.* verſ. *Puto ſic dicendum, ff. ſol. matr. Peregr. de fideicom. art. 42. n. 11.* alijque congeſti per *Mangil. de euictio. d. q. 74. n. 11. & 12.* vbi dat caute-
12 lam ad omnem remouendum ſcrupulum, quod puellis dotandis, ſeu maritandis non detur pecunia, ſeu alia res, quæ de facili perire poſſit, ſed conſtituatur ſuper redditibus bonorum, ſeu ſuper bonis, in quibus minus iſta iactura poſſit accidere, innixus obſeruationi traditæ à *Molin. d. cap. 16. n. 28.* Omnibus autem ijs, quæ in contrarium adduci poſſunt, occurrit benè idemet *Mangil. d. q. 74. n. 13.* verſ. *Non obſtant in contrarium*, quæ non tranſcribo, dùm ad illum Lector benè poterit recurrere; Quæ ſatis ſint ad eiuſmodi cōtingibilem caſum enucleandum.

13 Tenor libelli editi ab *Authore* in caſu ſibi commiſſo per Excellentiſſimum Dominum Regni Proregem Comitem de Ognate, de quo memoriam habuit *Author in præceden. Obſeruat. n. 2.* hìc eſt propemodum, qui ſequitur,

DI-

Digitized by Google

DISCORSO

Del Dottor Franceſco Maria Prato, con il ſuo Voto, in eſecutione dell'Ordine dell' Eccell. Sig. Conte d'Ognate, e Villamediana, Vicerè del Regno vigilantiſsimo, intorno li ponti infraſcritti.

Ponti ſopra li quali diſegna Sua Eccellenza di fare il Decreto per ſtabilire per cinque anni la Dote, che è preciſamente neceſſaria per il ſoſtegno di queſto Regno, che ſempre ſi è regolata per vn millione, e mezzo.

APplicare à queſto effetto la terza parte delli 42. carlini à fuoco, che appartengono alli Napolitani, perche per queſta conſideratione l'alzorno dalli 15. carlini à che erano ridotti, inſino alli detti carlini 42.

Che queſto s' intenda durare per il detto tempo, ò meno ſe queſta Fedeliſſima Città trouarà arbitrio, ò eſpediente, che ſuppliſca altretanta quantità, con modo più ſuaue, ò più grato ad eſſi, perche ſempre che ſi farà detto ſupplemento, ceſſarà il peſo del detto terzo, eſſendo che S. E. lo fà per nõ poterne di meno, benche deſideri ſgrauare tutta queſta Fedeliſſima Città, e Nobiltà, per conoſcere quanto han patito, e quanto ſiano meriteuoli; e perciò dal canto ſuo ſempre procurarà di ſeruirli, e cooperarà, affinche ottenghino dalla Maeſtà del Rè Noſtro Signore tutte quelle gratie, e fauori, che poſſino deſiderare.

Che delli Fiſcali de Regnicoli, e Foraſtieri s' applichi la metà alla Caſſa Militare.

E perche quelli che han comprato detti fiſcali cento per cento poſſono pretẽdere d'eſſere differẽtiati da quelli, che han comprato con alaggi, queſto Ponto ſi rimetterà alla Giuſtitia, acciò che ſe per eſſa ſi ſententiarà à fauore di detti compratori ſenza alaggio, ſe li dia ſodisfazione di quello, che douerãno hauere per detta ſentenza, cercando il Fiſco arbitrio per quella quãtità.

Et affinche queſte coſe non cauſino incommodità all' eſattione di quello, che reſta all' intereſſati, ſe li dia à loro medeſimi la commiſſione d' eſiggere, pigliando à ſuo carrico la ſodisfazione del detto terzo, ò metà applicata à detta Dote, acciòche pagãdo eſſi alla Caſſa Militare quello li tocca, godino la reſtante parte, e l'imborſino, e gouernino il tutto nell' iſteſſo modo, che ſi è fatto per l'adietro.

Che fatto il bilancio di quello che importa queſto, e tutti gli altri effetti, che ſon reſtati alla Regia Corte, quello che mancherà per la detta Dote neceſſaria, ſe li applichi dell' altri Arrendamenti, che ſono rimaſti in eſſere.

Che alli Aſſignatarij dell' Arrendamenti, che ſono reſtati in piedi, ſe li dia ſodisfazione della metà di quello, che importaua il loro credito, poiche con queſto imborſeranno aſſai più di quello, che ſoleuano imborſare prima delli romori ſeguiti.

Che

Che alli Aſſignatarij della Corte ſopra le nuoue impoſitioni date in ſolutum, e gabelle leuate, s'aggiuſti arbitrio per darli ſodisfazione ſicura, nella forma ſeguente.

Che da Mercanti, e perſone prattiche, ſentẽdo inſieme eſſi medeſimi Aſſignatarij, ſi facci vn computo, e bilancio di quanto importarãno tutti li capitali di queſte perſone, regolandoſi conforme valeua nel Meſe di Giugno dell' anno *1647*. che è prima delli romori ſeguiti, e leuare dette gabelle.

Che da Mercanti, e perſone prattiche, ſentendo inſieme eſſi medeſimi Aſſignatari, ſi facci vn computo, e bilancio di quãto importaranno tutti li capitali di queſte perſone, regolandoſi conforme valeua nel meſe di Giugno dell'ann. de *1647*. che è prima delli romori ſeguiti, e di leuare dette gabelle.

Che di queſto principale ſe li dia ſodisfazione nel più breue tempo che ſarà poſſibile, e che frà tanto per l'intereſſi ſe li paghino alla ragione di cinque per cento l' anno, & affinche imborſino detti intereſſi con ogni commodità, ſi deputi vno d'eſſi medeſimi, il quale eſigga, e gouerni quell'hazienda, & arbitrio, che ſi applicherà à queſt' effetto, e che la tal perſona ſi debba mutare, e rimouere ſempre che li detti Aſſignatarij lo pretenderanno.

In queſta conformità diſſegna S. E. di fare il detto decreto, ma perche deſidera tanto di dar guſto, e far piacere à queſta Fedeliſſima Città, & à tutta la Nobiltà; ſe ad eſſa, ò à qualcheduno occorreſſe altro partito con che ſi poſſa diſponere, e ſupplicare al neceſſario con maggior guſto della Nobiltà, e tutti l' intereſſati, e con mezzi più ſuaui, S.E. l'abbracciarà con gran volontà, e per poterlo fare deſidera di ſentirli, ma ſe non trouandoſi, queſta Fedeliſſima Città deſideraſſe la ſoſpẽſione di queſto decreto per tre, ò quattro meſi per poterſi ſcriuere in Spagna, S.E. ſoſpẽderà il decreto per il detto tempo, ma nel mentre non ſi potranno dare diſpacci, nè meno ſpedire altri ordini ad alcuno, per potere imborſare, perche eſſendo il publico quello che deue eſſere antipoſto, non è giuſto, che paia ſi traſcuri, e che reſtando ciaſcheduno cõ quella commodità, che può hauere, ſi differiſca il riſoluere quello che ſarà neceſſario per l' intereſſe commune, e che da queſto ne poſſi riſultare in tutto il Regno mormoratione, e forſi ſconſolatione, perſuadẽdoſi che ſi habbino da mettere altre impoſitioni, eſſendo che tutti ben conoſcono, che forzoſamente ſi hà da ſituare la Dote neceſſaria per il ſoſtegno del Regno.

Con che S.E. hà diſegnato à ciaſcheduno tutta la ſodisfazione più poſſibile, reſtando à carico di queſta Fedeliſſima Città (la quale reſta intieramente ſgrauata) il conſiderare arbitrij commodi, e proportionati alla ſodisfazione de creditori, e conſignatarij di eſſa Fedeliſſima Città.

Viglietto di Sua Eccellenza

Al Dotor Franciſco Maria Prato, que Dios guarde.

EL Conde mi Señor, me ha mandado remita a V.S. los puntos eſtampados, que van incluſſos, para que, conſiderando a quello, que le pareziere pueda ſer de mayor eſpediente, y ſeruizio deſta Fideliſſima Ciudad*, y Reyno, ſe junte el miercoles 29. deſte, en Santo Domingo con los demas Abogados, que eſtan eligidos para conferir la materia, y pueda dar ſu Voto, en conformedad de lo que S. E. comunicò à V. S. a quien guarde Dios muchos años. Palacio a 26. de Iulio* 1648.

Don Antonio de Cabrera.

In-

Inſtrue me Domine in viam veritatis.

ANcorche (Signori miei) non ſia fauore per grãde che ſi rapreſenti al mondo, del quale non ſiano meriteuoli i virtuoſi *A* ad ogni modo non ſi può ſenza macchia d'ingratitudine, laſciare di dar gratie all'Eccellenza del Signor Conte d'Ognate noſtro Vicerè, e del Regno, Principe coſſi amatore del giuſto, & affettionato al publico bene, eletto dalla Maeſtà di Dio prima, e poi da quella del Rè noſtro Signore, che Dio la guardi (primo Monarca del Mondo) il quale frà tanti titoli di che riſplende, di neſſuno altro fà pompa maggiore, che di defenſore della Cattolica Fede) al ſolleuamento, e riſtoro delle turbolenze ſeguite in queſta Città Fedeliſſima, e Regno, Perſonaggio di tanto valore, intendimento, e ſapere, che hauendo poſto fine, tanto alle guerre ciuili, quanto alle ſtraniere, delle quali il Regno è ſtato per alcun tẽpo trauagliato, hà riuolto tutto il ſuo principal penſiero à prouedere al ſtabilimento della quiete commune, & all'eſterminio dell'abuſi, e diſordini, che l'infelicità delle commotioni plebiculari hà introdotto, e che viene anco nelle ſue operationi ſecondato da i proſperi ſucceſſi, e fortunati euenti, il quale hauendo appreſſo di ſe tanti Cõſegli ſupremi, maggiori, e minori, doue riſiedono perſone eſpertiſsime p ogni affare, di vita integra, di bontà conoſciuta, e di dottrina eſemplare, paſſate più volte per i manegi grandi del Regno, habbia voluto hoggi ne i Ponti propoſti auualerſi del giuditio delle Signorie V. V. fondato ſopra la loro fedeltà, bontà, dottrina, & eloquenza, certo de incontrarſi nel zelo, che ciaſcheduno tiene al ſeruitio del Rè, & al bene del ſtato publico, richiedendo il loro parere, e conſeglio, di modo che

A *Nihil tàm excelſum, quod non mereantur virtutes. Tacit.*

B *Res Sanctiſſima ciuilis ſapientia, ſed quę pratio nummario, non eſt æſtimanda, nec dehoneſtanda. Vulp. l. 1. ff. de extraord. cognit.*

C *Duæ ſcientiæ difficillimæ: Iuriſprudentia, & eloqurntia Liu.*

D *Eleganti oratione capiuntur auditores, ornata enim oratio, vel lapidem mouere poſſet,* Epict. *Arria. lib. 3. cap. 23.*

E *Nihil non aggreſſuri ſunt homines, ſi magnis conatibus, magna præmia proponantur. Liu.*

F *cap. ſcitote 6. q. 11. & cap. 1. & 2. q. 3. Iſer. in proem. Conſtit.* Regn. *col. 3. n. 6. ibi, Item liberi Reges, & exempti ab Imperio, vt Rex Siciliæ, qui habet à* Romana *Eccleſia ſunt Monarchæ in* Regnis *ſuis, & in rubr. quæ ſint regal. n. 2.* Reg. *de* Pont. *lect. feud. 6. n. 30. tit. de his qui feud. dar. poſſ.* Frecc. *de ſubfeud. lib. 1. n. 35. pag. 10. vbi pulchrè Affl. dec. 120. n. 6. gloſ. celebris in l. iubemus la 1. verb.* Caleſte, *C. de Sacroſ.* Ecclef. *Maran. de ordin. indicior. 3. par. n. 15. Anton.* Cardoſ. *in ſumm. ſeu prax.* Iudic. *&* Aduocat. *verb.* Rex, §. 1.

G *l. item ſi verberatum 15. §. item ſi fortè, ff. de reiuend.* Nicol. *Faſtas, tract. de æſtim. 4. par. cap. 4. n. 45. & cap. 6. n. 7.* Reg. *Valenz. d. conſ. 99. n. 31. verſ. Et prædicta,* Reg. *Sanfelic. diſceptation. de donatiu. poſt 1. par. deciſſ. n. 16. in fin. ibi. Noſtrum auferri*

ferri poteſt neceſſitatis, & publicæ vtilitatis cauſa, l.venditor, §.ſi conſtat, ff.comm. prædior. l.Lucius, ff.de euict. Rebuff.ad Cõſtitutiones Regias tit.de reſciſſion.contract. art. vnic. glo.1. Monter. dec. Aragon. 50. n.2.10.& 11. Cancer. variar.reſol. lib.3. cap. 3. de priuileg. num.92. & 93. Ioan. Bapt.Larr.alleg.fiſc.3.n.9.verſ.Quo caſu.

H *L.diſputare C.de crimin. ſacrileg.Reg. Rou. conſ.79. n.55.Io.Bapt.Larr. allegat, fiſcal.60.n.1.par.1.*

I *Clem. 1. de probat. cum traditis per Oldrad.conſ.258.Alex.conſ.216.à n.1. lib. 2. Caual l.commun.contra comm.q.578.n.26. Iuſt. Lypſius lib.4. ciuil.doctr. cap.11. Lel. Zecch.lib 2.de Princip.cap.2.n.5. Reg.Valenz.conſ.99.in proprijs terminis ædito n.1. vol.1.Io.Bapt.Larr.alleg.fiſcal.par.1.alleg. 3.n.8.in fin.&alleg.60.n.2.poſt Gabr.Maſcard.& Farin.punctuatim in caſu publicæ neceſſitatis. Reg. Rouit. in conſultat. vnic. poſitâ 1.volum.conſilior.n.1.2.& 3.*

K *L.vectigalia, ff.de publican.& vectigal. l. 1. C. vectigalia noua inſtitui non poſſe, Diuus Thom. lib.3. de regim. Princip. cap. tributum 23.q.8.Afſl.in tit.quæ ſint regal. in vſib. feudor.verb. Vectigalia n.2.& 7. P. Molin. de iuſtit. tom. 3. diſp. 667. n.1. Reg.Valenz.d.conſ.99.n.2. vbi alios aggregat. Io. Bapt. Larr. d. alleg.3. n.10. verſ. Idq; inquiens bonum eſſe publicum pro pace Ciuium, vel pro euitando ſcandalo, & pro aliqua eiuſmodi euidenti vtilitate.*

L *Gloſ.in l.neminem, verb. Parangarijs, C. de Sacroſ.Eccleſ.Diu.Thomas opuſc.22.Luc. de Penn.in l.originarios in fin. n. 3. C.de agricol. & cenſit.lib.11.Ibi, Bona Prouincialium Principis ſunt ad neceſſitatem, & vſum Principis, omnia quæ Prouincialium ſunt, de iure exponuntur; Prouincia tota quaſi arca Principis eſt, quam quiſquis exhaurit, grauiſſime delinquit in Principem, cuius extenuat facultates, nam Prouinciales, quaſi quidam ſuperficiarij ſunt; & quoties neceſſitas exigit, rerum ſuarum non tàm, Domini ſunt, quàm Cuſtodes. Si verò*

di Auocati de' particolari, poſsiamo gloriarci eſſer diuenuti hoggi Auocati del publico per commiſsione del Sig. Vicerè; il tutto per la ſtima che fà della noſtra profeſsione, la quale benche per altro ſia ſtata in ſommo pregio, e ſtima ne' ſecoli caduti, e ſtimata per coſa venerabile *B* conforme anco ne' tempi preſenti, tenendomo ferma opinione, che nell'anni futuri, debba riceuere incremento maggiore, principalmente in queſta Città, doue ſtà ſituato il Teatro commune (per dir coſi) delle noſtre fattioni, doue le Signorie V.V. vanno lodate dell'acquiſto hanno fatto delle due più difficili ſcieze, che ſiano al mondo, le leggi, e l'eloquenza. *C* ad ogni maniera non habbiamo memoria, nè traditione alcuna da noſtri maggiori (ſe la mia memoria non falliſce) e ne anco à tempi noſtri, mi ſouuiene eſſer ſtato pratticato, che da altri Signori Vicerè, ſia fatto ſimile honore alla noſtra profeſsione, che però è il mio parere, ſottomeſſo però à quello delle Signorie V.V. che (circoſcritto quello che ne ſegua del congreſſo hodierno circa i Ponti propoſti) ſi deputino alcuni di loro medeſimi, ò pure tutti inſieme vniti, rapreſentando il ceto della noſtra profeſsione diano le douute gratie al Signor Vicerè de' riceuuti honori, e pregarla inſieme, che continui di honorarci per l'auuenire, ſignificando la noſtra prontezza in riceuere i ſuoi commandamenti, poſſendo facilmente inchinare l'animo ad eſſerne ricordeuole, anco per la violenza, che portarà ſeco il diſcorſo *D* acciò vedendoſi fauoriti di ſimili honori, tengano obligo di far apparire la ſtima del fauore in offerirſi ſenza riſparmio di fatica alcuna nelle coſe publiche, & in tutto quello le ſarà impoſto quaſi per titolo di ricompenſa ſperandone ogni ogni giorno via più gratie maggiori *E*.

E diſcorrendo hora ſopra i Ponti propoſti da Sua Eccellenza circa il milione, e mezo, da applicarſi per la Dote del Regno, ſono due i Ponti conſide-

derabili. L'vno della poteſtà, e neceſsità vnite inſieme, e l'altro del compatimento dell' aſſignatarij de' Fiſcali attenta la perdita de' loro beni.

Per lo che tocca al primo: pochi ſono che non ſappiano la ſuprema poteſtà del Rè noſtro Signore in queſto ſuo Regno *F*, dal che ne ſegue, che può à ſua volontà diſponere di quanto in eſſo tengono i ſuoi Vaſſalli, concorrẽdo però la neceſſità per ſoſtentamento del Regno, e concorrendono le cõditioni, & cauſe, che dalle leggi, e Dottori sù queſta materia s' apportano, *G* per lo che imprudente ſarebbe colui, il quale ſi pigliaſſe pẽſiero di metter la bocca nella poteſta del Principe, nel caſo ſudetto, *H* e coſsi tutto quello che il Rè vuole, può mandarlo in eſecutione con la ſua autorità, onde vſa della ſua grãdezza il Signor Vicerè in voler ſentire il parere di altri.

La neceſſità dunque vrgente di queſti tempi, ſia la ſferza, & il ſtimolo à ricordarci quãto habbia alcuno di Noi, in particolare, oltre del generale patito per le commotioni plebiculari, le quali biſognando eſterminare, e fermare, con ſtabilire la pace, e la quiete per ſempre in queſta Città, e Regno, fà ad vn certo modo violenza à ſuperiori di ricorrere all' agiuto, e ſuſsidio de i beni de' particolari per far la dote neceſſaria per il mantenimẽto del Regno, eſſendo eſauſto l' Erario fiſcale, nel che non habbiamo noi di eſſere troppo curioſi, eſſendo ſufficiente il crederlo per quello ne dice il Principe, al ſentimento di alcuni Dottori, & Intendenti, *I* il quale può anco à tempo di neceſſità per cauſa del bene publico, & per ſodisfare alle obligationi di conſeruare la quiete fra Vaſſalli, e fuggire l'inuaſione de i nemici dal Regno, non ſolo accreſcere i tributi antichi, ma anco imporne di nuouo. *K* In maniera che non è mancato de' Dottori, il quale habbia aſſerito, che ne i tempi di neceſſità può il Principe affirmare, che tutto quello poſſedono i

neceſſitatis nõ incumbit articulus, ſua ſunt Prouincialium bona, quibus nec ipſe Princeps licenter abutitur; *Hæc Luc. de Penn. qui plura alia effundit in l. vnic. C. de ſuperind. Reg. Valenz. n.6. verſ. Hinc dixit d. conſ.99. Reg. Sanfel. in d. diſcept. vnic. de donatiu. n.18.*

M *L. de pupillo, §. ſiquis riuos, vbi gloſ. verb. ſecuritatis, ff. de non. oper. nunc. l. præcipimus, C. de appellat. Cacher. dec. Pedem. 17. n.5. & alludit Tacit. Annal. cap. 20. Neq; quies gentium ſine armis, neque arma ſine ſtipendijs, neq; ſtipendia ſine tributo haberi queunt.*

N *Alber. in rubr. de vſur. verſ. Quendam, quem refert, & ſequitur Iaſ. in l. Cunctos Populos 12. col. C. de ſumm. Trinit. & Fid. Cathol. Praſ. de Franch. dec. 311. n.10. in fin. Franc. Lucan. de collect. n.5. Guliel. de Cun. in l. neminem, C. de Sacroſ. Eccleſ. Valenz. d. conſ. 99. n.17.*

O *Auendañ. c.14. Prætor. n.1. & 6. verſ. 3. par. 2. Simanc. de Republ. cap. 24. n.3. & is Cauall. d. q. 578. n.13. & ſeqq. Addit. ad Guid. Pap. dec. 424.*

P *Principis ſalus ibi eſt, vbi multa conſilia vt habetur Eccleſiaſt. c.32. ibi. Fili mi ſine conſilio nihil facias, & poſt factum non pænitebit, & Prouerb. cap. 8. Ego ſapientia habito in Conſilio, & eruditis interſum cogitationibus, & iterum cap. 12. Via ſtulti recta in oculis eius, qui autem ſapiens eſt audit cõſilia, & cap. 23. Inter ſuperbos iurgia ſunt, qui autem agunt omnia cum conſilio, reguntur ſapientia, & Thob. cap. 4. Conſilium ſemper à ſapiẽte perquirito, & eſt tex. in l. placet, vbi Bal. & Iaſ. in 1. lectur. C. de ſacroſ. Eccleſ. Auiles in proem. cap. Prætor, verb. Acordado n.1. & ſeq.*

Q *Salus Populi ſuprema lex eſt: Cicer. lib. 3. de legib.*

R *Diuus Thom. lib. 3. de regimin. Princip. cap. 11. Simanc. lib. 9. de Republ. cap. 24. n.15. Oſaſc. dec. 17. n. 15.*

Vuu S Io.

S *Io.* Baptiſta *Larr.d.alleg.3.n.25. motus ex tex.quem omninò videndum monet in cap.1.de offic.lega.cum alijs per ipſum allegatis.*

T *Iuſtus Lipſius lib.4.ciuil.doctrin.cap.11 ibi, Danda erit opera, vt omnes intelligant ſi ſalui eſſe velint, neceſſitati eſſe parendũ,*

V *Molin. Ieſuita de Tribut. diſput. 667. pleno calamo, Reg.Ron.d.conſult.n.12.verſ. Deniq; Reg.Sanfel.loc.allegat.n.1.*

X *Præter allegatos*, Reg. *Sanfel. in d. diſcept.vnic.de Donatiu. poſt 1.par. deciſſ.n. 4.* Luc. de Penn. *in l.fin. n.99.* C.de locat. *prædior.ciuil.lib.11.eam iuſtam cauſam arbitratus, quam* Princeps *iuſtam indicat, Vrſill.ad Affl.deciſ.24.n.12. verſ.* Limita, *Petr.Fernand. Nauarrett. in lib.conſeruacion de Monarquias diſcurſ. politic.19. qui rationibus, authoritatibus, & exemplis ſuadet, eiuſq; dicta per extenſum Typis dari curauit* Reg.Sanfel. *loc.iam allegat.n.9.*

Y Guid.Pap.*ſingul.13.ibi, Et hoc credo verum, ſi Imperator, vel Rex habeat patrimonium ſufficiens, vel alias facultates, de quibus poſſit ſumptus facere in premiſſis, aliàs enim poſſet ratione ſuæ inopiæ; tunc enim ſubditi tenentur eum adiuuare, Iſer. in cap.1. n.27. de* Capitan. *qui cur. vend.* Cyn. *in d. l.neminem Ann.alleg.69. n.23.* Reg.*de Pont.dec.Collater.3.n.13.& ex tex. in Auth.Vt iudic.ſine quoq; ſuffrag. §.oportet, verſ. Alind, collat.2. tradidit* Greg.*Lopez in l.8.tit.20.par.2.gloſ.2.* Reg.*Valenz. conſ.99.n. 20. vbi nonnullos alios aſſociat,*

Z *Tex.eſt celeber in l.cum quidam 17.ibi, Præſidem Prouinciæ adi, qui ſtipulationẽ, de cuius iniquitate cõqueſtus es, ad modum iuſtæ exactionis rediget, l.pen.in fin.* C.*cõm. diuid. l. etſi contra, ff.de vulgar. l.eos, & l. de his,* C.*de vſur. Theſ.dec.226. n.1.& 2. vbi ſingularem, & mirabilem facultatem iudicibus conceſſam aperit. Io. Bapt.* Larr. *fuſiſſimè alleg. 31. n. 32. verſ. Et quoties, & alleg. 32. n. 5. quem omninò conſulen-*

ſudditi, ſia ſuo *L* fondata queſta maſſima nella ſola raggione, & attentione del bene publico, & vniuerſale, il quale deue preferirſi alla commodità de i priuati, *M* quale raggione hà tãto preualſuta, che poſto il caſo di non poterſi conſeruare il bene publico, ſenza ſeruirſi il Principe de' beni de' ſudditi, e de' loro denari, può, e deue il Principe come defenſore della Republica auualerſi di quelli douunq; più pronti li potrà ritrouare, come ſe foſſero coſe proprie, eſſendo forzoſo al Vaſſallo di accommodare il Principe, mentre può eſſere aſtretto, *N* e poſſendo pigliarſelo di propria autorità, al parere di alcuni, e con il concorſo delle conditioni, e cauſe neceſſarie, *O* riluce maggiormẽte la grandezza del Signor Vicerè, il quale vuole intendere il voto delle Signorie V. V. ſopra li Ponti propoſti, e fare il tutto cõ conſiglio d'huomini intendenti, ſapendo molto bene l'euẽto delle coſe proſpero, precedendo le cõſulte, e quanto i Prencipi ne vengono perciò lodati, e come da ciò ſi gouernino bene l'intereſſi del publico. *P*

E già che in caſo coſi graue, & di conſideratione, nel quale và congionto, e quaſi inſeparabile l'intereſſe del Rè noſtro Signore, e del publico, il quale conſiſte nel ſtabilimento della pace vniuerſale, e quiete di tutto il Regno, hò da dare il mio voto (coſsi comandandolo eſpreſſamente il Signor Vicerè, per molto che l'haueſsi ſupplicato à diſpenſarmene) hauendo il timor di Dio auanti gl' occhi, il ſtimolo della mia conſcienza in ogni tempo, & il douuto conto da darne à Dio, ſe per altri riſpetti, che della verità deſsi il mio parere, maſsime al conſpetto d' vn Prinpe, il quale ricerca la ſincerità dell'opinioni.

Preſupponendo per coſa indubitabile la poteſtà del Principe, come di ſopra, & anco l' ineſcuſabile neceſſità della ſalute del Regno, la quale è la principal lege, che permette ogni coſa *Q* & porta conſeguenza di permettere,

Digitized by Google

re, che il Principe s' auuaglia delle facoltà de' ſudditi, acciò fortiſca il fine della conſeruatione del bene publico *R* per euitare il danno del Regno *S* (il che deuono intendere i ſudditi, acciò conoſcano, che in queſti caſi il tutto ſi procura per loro beneficio *T* non per altro intereſſe,ò auidità d' arricchire l' Erario Regio, il che è ſtato ſempre lontano dalla mente del noſtro Rè, il quale coſſi liberalmente hà ſpeſo tutto il ſuo per deſeſa della Fede Cattolica,e per il mantenimento della pace, e quiete de' ſuoi Vaſſalli.) *V*

Stimo dunque douerſi ſupplicare primieramente Sua Eccellenza ſia feruita per la grandezza del ſuo animo, e per conſolatione di tanti Vaſſalli, li quali non hanno riſparmiato la propria vita, & il ſangue in ſeruitio di Sua Maeſtà,con perdita di tutti loro beni, nelle preſenti ſolleuationi, che prima d'ogni altra coſa ſi faccia vedere quello tiene hoggi di certo la Caſſa Militare, acciò ſi dia chiarezza al publico, & all' huomini manco intendenti della neceſſità imminente(ancorche per me baſti,& per le Signorie VV.ancora per quanto hò ſentito diſcorrere)l'aſſertiua ſola della neceſſità per bocca del Principe, conforme ſtà chiarita per diſpoſitione di raggione, X tanto più, che non mancano Dottori graui, li quali concludono douere il Principe (ſuppoſta la neceſſità, della quale ſi tratta) prima di auualerſi dell' hauere de' ſudditi, douer mettere la mano al ſborſo del ſuo patrimonio. *Y*

Secondariamente, deue ſupplicarſi S. E. che per quello ſi vedrà mancare nella Caſcia Militare,acciò ſi dia il ſupplemento,ò pure(non ritrouandoſi coſa alcuna) il ſtabilimento della dote accennata, prima di trattare di altro, ſi faccia il conto di quello importano l'alagi delle compre fatte ſopra i Fiſcali,& Arrendamẽti,acciò reſtando quello che ſi è effettiuamente pagato da i compratori, il di più teſti à beneficio della Dote ſudetta, conſolando in ciò dum Ego monui in 1. *diſceptation. forenſ. cap.25.n.7.in fin.*

Aa *L. quod ſemel,ff.de decret.ab ordin.facien. cap. in noſtra de iniur. Alciat. conſ. 165.n.5.lib.6. Ferdinan. Loaz. in Allegation. pro Marchione de los Velez dubit. 1. in reſponſ.ad 5.& 6. fundamentum oppidi n.22.& ſeqq.Io.Anton.de Nigr.ad capitul. Regn.Cùm nihil,tit.de Portulan. n.18. & ad capitul.Exercere n.23.de compoſition.& commutat,pœnar. Ludou.Mexia ad pragm. Tolet.concl.6.n.86.circa med.vbi caſus determinatos enarrat.Larr. alleg.3.n.27.*

Bb *L.2.in argumentum,ff.ad l. Rhod. de iact.Capyc. in inueſtit.feudal. tit.de* Collectis, *verſ. Temporibus pag. 117.Reg. de Pont.conſ.15.n.4.tom.2.l.2.& 3.C. quemadmod. ciuil. muner. indicun. lib.10. l. qui grauatos, l.fin. C.de cenſib. & cenſitor.lib. 11. Menoch.de præſum.10. lib.2.*

Cc *Iaſ.in l.quominus n.5.ff.de flumin.Menoch.conſ.157.n.48.conſ.147. n.26. vol.2. & conſ.103.n.26. vol.1. Emanuel Coſt. in l.Gallus, §.& quid ſi tantum pag.74. ff.de liber. & poſth. par. 1.Capic. dec. 6. n. 6. Gayll. practicar.obſeruat.lib.1. obſer.56. per tot.Merez de maiorat.par.4.q.1. limit. 5.ex n.6.cum ſeq.Epiſcop. Segouienſ. lib.3. variar.cap.6. n.6. Oroſc.in l. quod Principi n.17.ff.de conſtit. Princip. Vaſq. controuerſ.Illuſtr. cap.5. n.1.lib.1. Canall. commun. contra comm.4.par. q. 906.per tot. l.31. tit.18.partit. 3. vbi Gregor. Lopez, verb. à otro, & l. 2. tit. 1.par.2. Marchio Belmont.Reg.Tap.in rubr.de conſtit. princip.cap.1.n.59.Larr.alleg.3.n.29.*

Dd *Andr.Barba.conſ.46.n.16. lib.4. Authen.Vt Iudic.ſine quoque ſuffrag. §. conſiderauimus, & §.cogitatio, ibi, Et imperiũ, & fiſcus abundabit,vtens ſubiectis locupletibus,Frecc.de authorit.Baron.auth.8.Reg. de Pont.dec.Collater.34.n.33. in fin. Reg. Valenz.conſ.99.n.49. Marc. Anton. Surgen.de Neapol.Illuſtrat.cap.21.n.41. lib.1 Iudex Magn.Cur.Capibl.prag.2.de Baron n.47.quibus alludit dictum illud egregium*

Vuu 2 Con-

Conſtantij Clori, qui admonentibus amicis, quod in augendo fiſco diligentior videretur, reſpondit; publicas opes rectiùs à priuatis haberi, quàm intra vnum clauſtrum reſeruari, nonnulla Ego attuli in 1. diſcept. cap. 11. n. 10.

Ee *Iura ſunt aperta in l. vnic. §. pro ſecundo: ibi, qui oneri non ſubijcitur, commodis nullis adficiendus l. id quod poſt emptionem ff. de peric. & commod. reiuend. l. igitur, §. vlt. ff. pro ſoc. l. 2. C. de alluuion. l. agri, ff. de vſufr. ibiq; Repetent. communiter,*

Ff *Affirmatiue Bar. in l. ſi cum dotem, §. ſi poſt ſolutum, ff. ſol. matr. quādo ſine dolo, vel culpa amiſſio dotis contigerit, per tex. in Auth. Qui locum, C. de collat. de communi Corraſ. in l. qui liberos n. 94. ff. de rit. nupt. Tiraq. in repet. l. Boues, §. hoc ſermone, limit. 9. ff. de verbor. ſignif. & in l. ſi nunquā, verb. Suſceperit liberos ſub n. 175. C. de reuocan. donat. Rip. in l. 2. §. 1. n. 7. ff. ſolut. matr. Bocr. dec. 131. n. 3. Iaſ. in § fuerat in 21. q. Inſtit. de actio. Affl. in Conſtitut. Fratribus in 2. col. verſ. 3. Crau. conſ. 2. pro Genero ſub n. 4. in fin. Eſcobar de ratiocin. adminiſtrat. comput. 18. n. 6. Affl. dec. 247. n. 1. poſt gloſ. in l. ſi pro parte, ff. de in rem. verſ. Surd. de alim. tit. 7. q. 5. n. 5. & q. 15. n. 11. Oſaſc. dec. 167. n. 4. Io. Anton. Mangil. de euict. q. 74. per tot. Negat tamen manifeſtè Bal. in l. fin. in 2. col. verſ. Sed numquid, C. de dot. promiſſ. vbi concludit non deberi, etiamſi caſu fortuito eam mulier perdiderit, quia ſufficit ſemel tantùm fuiſſe dotatam, quodq; diſpoſitio legis ſequentis de dote, intelligitur de vnica dote tantùm, remiſſiuè Petr. de Gregor. tit. de dot. q. 10. vbi Garſ. Maſtrill. in addit. lit. B. Menoch. de arbitrar. Iudic. lib. 2. centur. 2. caſ. 182. n. 55. Cardin. Tuſc. practicar. concluſion. iuris concluſ. 781. verb. Dotare an teneatur pater pluries filiam per tot. Guliel. de Bened. in repet. cap. Raynutius, in verb. dotem, quam dederat n. 19. Horat. Viſcon. concluſion. iur. verb. Dos debita circa fin. Cancer. lib. 1. variar. reſol. cap. 3. tit. de legitim. ſub n. 30. Malin. de iur. primogenior. lib. 2. cap. 16. n. 23. Cordub. in l. ſi quis à li-*

il publico, il quale tiene opinione, che da queſto ſolamente poſſa reſtare ſtabilita, e conſtituita la dote, quale ſi dimanda, ò pure che manchi molto poco, e come che il negotio è di celere eſpeditione, apparendo li alagi euidentemente, ò dalli contratti, nelli quali ſe ne fà eſpreſſa mentione, ò da i libri del Real patrimonio, ò pure dalle atteſtationi di perſone prattiche, le quali diranno diſtintamente per ciaſcheduno tempo del valore, e prezzo di tale negotiatione, il che è anco conforme alla raggione, che quelli, li quali hanno fatto guadagni coſſi eſorbitanti, cō la contrattatione col patrimonio Reale, ſentano queſto incommodo, e non quelli, li quali hanno comprato cento per cento, douendono ridurſi all' equità compenſatiua del loro sborſo, Z eſſendo vero, che ne' tempi correnti viene diſpenſato il Principe per cauſa del publico bene nell'alteratione de' contratti. Aa Tanto più, che può il Principe ordinare la refettione à quelli, delli beni di quali ſi vuole auualere ne' caſi di neceſſità dall' altri ſudditi, li quali non tengono beni ſopra di che ſi poſſa prontaneamente auualere, Bb e con queſto conto dell'alagi, reſtaria conſolato il publico.

Terzo, ſi ſupplichi S. E. nel caſo predetto (quando però non poſſa ſcuſarſi di auualerſi de' beni delli particolari) che ciò non ſia per ſtrada di prenderſi iure dominij, ò appropriarſi l' effetti ne i Ponti deſcritti, ma per modo prouiſionale di ſouuentione, e figerſi qualche parte dell' intrate di quelli, come più pronta, acciò ſi veda, che la neceſſità, quale hoggi è imminēte, conſtringe Sua Maeſtà ad auualerſi della robbo de Vaſſalli, Cc & in progreſſo di tēpo (ſtabilite maggiormente le coſe, e ritrouati altri eſpedienti per ſeruitio di S. M. e del publico) ſiano per ceſſare, & ogn' vno concepiſca ſperanza, che non viene totalmente da hoggi à perdere il ſuo, ma che ſi attendono altri eſpedienti, e modi per ritornarlo

pron-

prontamente, ogni volta, che ſi ſoccorre alle neceſſitá dell'Erario del Rè, dall'abondanza del quale depende la ſalute del publico, e la quiete del Regno, complendo à Sua Maeſtà (che Dio guardi) che i Vaſſalli ſiano commodi, *Dd* poſſendo ciò hauer loco in più maniere, cioè dal ritorno dell' alagi, quali ſono di grandiſſimo ſollieuo per la cõmune, e ferma opinione, che ſi tiene da molti (per non dire da tutti) & anco dal procurare con geometrica proportione riſpetto all'hauere di ciaſcheduno ſi contribuiſca a i peſi regolarmente, e non ſi portino da pochi *Ee* con hauerſi conſideratione à i beni, quali ſogliono ricadere all' Erario fiſcale alle giornate di non piccolo momento nel Regno; nè in ciò ſi deuia dall' intentione data da S. E. mentre reſta ſeruita di dar tẽpo di alcuni meſi in caſo ſi voleſſe accudire à Sua Maeſtà, nel qual termine ponno eſſer determinate le ragioni de i compratori con alagi, e ſperarſi l'altri eſpedienti. E s'incontra anco cõ la naturalezza della dote, la quale eſſendo vna volta perſa, è ſtato difficultato ſe ſia obligato il primo dotante conſtituirla di nuouo, *Ff* eſſendo vero, che nel caſo pendente da determinarſi non ſi neghino l'alimenti nella cauſa da dichiararſi *Gg* reſtandono da queſta ſperanza non poco conſolati i Popoli, concorrendo anco la diſpoſitione di ragione, che ceſſando la cauſa per la quale ſi piglia vna coſa, deue quella reſtituirſi. *Hh*

Quarto; ſi hà da ſupplicare Sua Eccellenza (quando ſi douerà fare retentione dell' effetti enunciati nelli Ponti da eſſa propoſtici) non eſſere raggioneuole, che i Regnicoli debbano eſſere trattati diuerſamente da i Napolitani, attento che tutti ſono membri di vn' iſteſſo Capo, & anco perche quelli patiſcono, & hanno patito maggiori incommodi, oltre che li peſi per il paſſato l'hanno ſoſtenuto più eſſi, e maggiormente perche i Regnicoli pagano i Fiſcali, e non i Napolitani, e nelli do-

liberis, §. idem Iudex n.22. Giurb. *deciſ. Sicil.5.n.10.verſ.Tertiò filia.*

Gg *Ea ratione, quia qui dotem dare tenetur alere cogitur, & è contra, eſt enim de vno ad aliud licitum argumentum, ſicuti arguit* Euerar. *in loc.à dote ad alimẽta, vbi gloſ.allegat.tex.in l.ob as, C.de præd.minor.* Surd. *de alim.tit.1.q.102.n.5.* Coler. *de alim.lib.2.cap.10.per tot.* Giurb. *dec.5. n. 12. In ſubſidium tamen, quo caſu taxatiuè tantùm deberi, probat* Gratian. *diſceptat. 60.n.20.* Coſt. *remed. ſubſidiar.* 106. *n.1.*

Hh *Innoc.in c.quia pleriq; de immunit.eccleſ. latè Felyn. in cap. quæ in Eccleſiarum n. 43. nam cauſa redacta ad non cauſam, habetur ac ſi à principio ſine cauſa fuiſſet facta conceſſio, & res ablata, Iſer. in rubr. quæ ſint regal.n.2.& in c.1. §. ſimiliter in 2.addit.*Reg.de Pont. *in terminis,* Lection. *feudal.8.n.25. in 2.q.*

Li *Cap.qui ſentit de regu.iur.in 6. l.ſecundum naturam 10.ff.de reg. iur. iuncta doctrina, non eſſe ferendum, qui vult commodum, & onus non ſentit, l.fin.§.Sed cum in ſecunda, C.de furt. cap.generali, §. illo vos de elect. in 6. cap. cum non deceat de elect. eod.lib. hæc etenim æqualitas ſeruari debet, iuxtà ea, quæ habẽtur in l.fin. C.de fructib. & litium expenſ.plenè* Neuiz.*conſ.29* Cardin.*Tuſc.concl.144.lit.O.& concl.374. lit. V.* Caſtill.*Sotomayor lib.2. controuerſ.cap. 5.n.37.Larr.d.alleg.3. n.8.circa med.*

Kk *Ad tex.in l.minimè, & l.de quibus, ff. de legib.*

Ll *Ariſtot.lib.8.Ethicor.c.8. ibi, Rex perindè ſe ad ſuos habere ſubditos debet, vt Paſtor ad oues, Pater ad filios,* Reg.*Valenz. d.conſ.89.n.49. verſ.* Et ratio eſt.

Mm *Ad tex.in c.intellecto de iureiur.vbi* Canoniſtæ *communiter cap.grandi de ſupplen.negligen. prælator.* Camill.*de Curt.in diuerſor.iuriſ.feudal. pag. mihi 6.n.8.& ſeqq.innumeris penè adductis, tùm in repetitionibus, cùm in conſilijs.*

Nn Reg. de Pont. lectio feudal. 8. n. 15. ibi, *Demania Regis ſunt panes ciuiles, de quibus loquitur tex. in l. fin. S. præterea, C. de iur. dot. gloſ. in cap. ſciendum de feud. cognit. dicuntur propriè annonæ ciuiles in l. iubemus nulli, C. de ſacroſ. Eccleſ. ſuntque quædam præſtationes pro uiuere Regis, & manutentione Regni introducta, quod latiùs declarat Zaſ. de feu. 4. par. facit tex. in l. benè à Zenone, C. de quatrien. præſc. qui loquitur de panibus ciuilibus, ubi gloſ. exponit, ideſt præbendas, ſeu redditus, ſubdens notabiliter, Et hi panes, cæteraq; demania sũt inalienabilia: quia cum ſint deputata pro uiuere, & ſtatu Regum, illa demum alienãdo oporteret poſteà grauare ſubditos, inquiens coronidis inſtar in fin. Nõ poſſunt diminui, quia inducta pro Republica tuẽda Ioan. Bapt. Larr. alleg. fiſcal. 17. ſub n. 27. par. 1. Ego in 2. diſcept. cap. 18. n. 79.*

Oo L. 1. S. *ſi conuenerit, ff. depoſit. l. Princeps, ff. de legib. DD. communiter in cap. 1. de probat. & in cap. 1. de natur. ſucceſſion. feud. Caſtill. Sotomayor. de tert. debit. cap. 18. n. 6. D. Auguſtin. Barboſ. Axiomat. 16. n. 2. cum ſeqq. D. Franc. de Amaya, tit. de annon. & tribut. in repet. l. fin. n. 3. & in 1. lib. obſeruat. cap. 1. n. 91. & ſeqq. Cabed. dec. 75. par. 2. Giurb. cõſ. 94. n. 6. ubi notat verba tex. in l. 1. C. ne fiſc. rem quam vẽdid. ibi grauiſſimum verecundia mea duxit, vt cuius rei pretium ſemel fiſcus acceperit, eius cõtrouerſiam referat, Dom. Præſ. S. C. Merlin. contro. forenſ. cap. 53. n. 7. quamplura adduxi Egomet in 2. diſcept. nuperrimè edito c. 25. ex n. 48. verſ. Quintum, quæ conſulenda rogo: foreè an eueniet, vt non inſcitè elaborata videantur.*

Pp Reg. Rou. *in terminis conſ. 79. n. 53. verſ. Item, & quatenus lib. 1. poſt Felyn. in cap. quæ in Eccleſiarum n. 28. verſ. Prima declaratio cum alijs DD. concordantibus inibi conglomeratis.*

natiui fatti ne' tempi paſſati, hanno ſofferto maggiori incommodi, e con ragione pretendono nell' honori, e diſgrauij eſſere trattati egualmente con quelli, mentre ne i tributi, & impoſitioni hanno ſempre ſoſtenuto la maggior parte, e con non minore fedeltà di quello habbiano fatto i Napolitani, eſſendo di giuſto, che alla proportione de' peſi, corriſponda anco l' allegerimento, *Ii*

Quinto; che dando loco all' eſattione, l'euidente neceſſità del Regno (ne' caſi però di ſopra raggionati, e conſiderati) ſi ſerua S. E. comãdare ſi oſſerui in quella il modo dell'eſattione, in maniera che ſi è ſempre oſſeruata inſin hogi, cioè che ciaſcheduno eſiga quello l' aſpetta, con l' autorità conceſſali per il paſſato, trouãdoſi anco ſecondato dalla diſpoſitione di ragione. *KK*

Per vltimo ſi ricordi à S. E. ſi mouą à pietà, e con l'affetto di Padre, e di Paſtore ſi degni *Ll* conſiderare quante caſe de'Nobili, e di Popolari, quali han no viſſuto nobilmente, reſtano impoueriti, & impoſſibilitati à viuere, ſuccedẽdo perdita dell'effetti predetti, e come il tutto di ſolleuamento lo ſperano dalla pietà, e zelo di vn Principe coſſi giuſto, e zelante del publico.

Non hò giudicato neceſſario di entrare nella propoſitione toccata da molti delle Signorie *VV.* circa la nullità dell' alienatione de' fiſcali fatta da Sua Maeſtà, e la reuocatione di quella *M m*; ſe ſia permeſſa detta reuocatione ſenza reſtitutione di prezzo, con la diſtintione ſopra di ciò fatta da Dottori de i beni pertinentino alla Corona Reale, *Nn* ò pure ſe reſti preciſamente il Principe obligato all' oſſeruanza de' contratti, maſſime di quelli, che tengono l' origine, & introduttione dalla ragione delle genti, frà quali è il contratto di compra, e vendita *Oo* e ſe reuocandoli ex cauſa, reſti diſſobligato dalla reſtitutione di quello hà riceuuto in virtù del contratto *Pp* ſi perche non vedo l'habbia Sua Eccellenza coman-

mandato nelli Ponti propoſti, sì anco perche mi pare non ſe debbia hoggi entrare alla diſcuſſione della materia, mentre ſpero ſi compiacerà il Signor Vicerè abbracciare i remedij prouiſionali nelli caſi diſcorſi di ſopra (ſucceſsiuamente però, & con le moderationi accennate) poiche trattare della reuocatione dell' alienatione fatta da Sua Maeſtà, mediante la perſona del Signor Vicerè de fiſcali, richiede giudicio, douendono per ogni ragione diuina, & humana eſſerno inteſi li compratori, molti de' quali pretendono, che le compre non l'hanno eſſi procurate, ma ſono ſtati comandati eſpreſſamente à farle per particolare ordinatione de' Signori Vicerè, e benche per via più toſto di preghiera, che di comando, tuttauia ſanno le Signorie VV. quanta forza tengono le richieſte de i Prencipi fatte à Vaſſalli, *Qq* & altri potranno hauere altre ragioni per loro difeſa, & non intenderli, ſarebbe coſa inſolita, e mai pratticata da' Miniſtri di Sua Maeſtà anco Supremi. *Rr*

Qq *Eſt rogare Ducum ſpecies violenta iubendi tex. notabilis in l. 1. §. perſuadere, ibi perſuadere, eſt pluſquam compelli, atq; cogi ſibi parere, ff. de ſeru. corrup. quem extollit, & exornat Reg. Tap. dec. Senat. Ital. 16. n. 13. & ſeqq. cuius memor Ego fui in 1. diſcept. cap. 21. n. 1.*

Rr *Citatio eſt fundamentum Iudicij Maran. in Specul. aur. par. 6. 1. memb. Affl. in Conſtit. Citat. Grauat ad Veſtr. lib. 5. cap. 13. n. 7. Suarez de Paz in ſua prax. notab. 1. Praeſ. noſter dec. 245. n. 3. dec. 462. & dec. 523. Reg. Valenz. conſ. 6. n. 6. Ego ipſe in 1. diſcept. cap. 42. n. 16. in 3. reſponſion.*

SVperueniat poſtmodum alia ordinatio Excellentiſſimi Domini Proregis, per quam certiores Nos fecit, iniunxitq; Nobis, vt vnius tantùm articuli veritatem, de iure quiſpiam aſſumeret conſulendam, *Num Principi Supremo liceat Vaſſallorum bona capere tempore neceſſitatis pro ſubueniendis Regni neceſſitatibus, ad eius tuitionem*? & meum reddidi conſilium, eiuſmodi.

Que-

QVeſto è ſtato il mio parere, obediendo l'ordini di Sua Eccellenza in eſecutione del primo Viglietto, adeſſo eſſendo ſopraueuuto l'altro Viglietto de Agoſto, nel quale ſi ordina, che ciaſcheduno reſtringa il ſuo voto nel ſolo articolo ſe il Principe può auualeerſi delli fiſcali de' particolari, per diritto di ragione, incontro in alcuni ſcogli, de' qual il Primo, che mi fà auanti è l'aſſunto commune, che il Principe nõ può recedere dall' oſſeruanza delli cõtratti. *A* Onde ne anco per legge generale può reuocare il cõtratto fatto per eſſo; *B* ancorche ſi dica che ſia in ſua poteſtà per beneficio del publico auualerſi della robba di altri. *C* Il ſecondo ſcoglio è, che il contratto del Principe hà forza di lege, *D* e recedendo lui medeſimo dalli contratti per eſſo fatti, ſaria di male eſempio al publico, & non trouaria chi voleſſe più contrattare con eſſo, anzi ſaria di peggiore conditione delli ſudditi, *E* il che viene à verificarſi nel caſo preſente, mentre li fiſcali ſono ſtati alienati da Sua Maeſtà, mediantino le perſone de' Signori Vicerè, li quali hanno cõtrattato con poteſtà valida, & con mãdati legitimi del Rè noſtro Signore, quali contratti eſſendono de iure gentium, nõ può toglierli il Principe. *F*

Però conſiderate attentamente le raggioni ſudette, e quelche dalle più recondite autorità dell' allegati Dottori ne reſulta, la baſe del negotio tutto conſiſte in diſcernere, che le dottrine, & autorità ponderate, & reportate da me, procedono generalmente, & in caſi li quali non hanno inſpettione particolare, conforme è il negotio del quale ſi tratta, mẽtre ſi ſuppone l'euidente, & imminente neceſſità, per ſuſſidio non tanto del patrimonio reale, ma del Regno tutto, & di tutti i Vaſſalli, eſſendo queſta cauſa coſſi giuſta, che ſi preſume dalla legge. *G* Che però tirano conſequenza i Dottori, che nel caſo ſudetto eſſendoci l'vtilità pu-

A *Plura per Addent. ad Molin. de primog. lib. 4. cap. 3. n. 7. tex. eſt inſignis, licèt vulgatus in l. digna vox, ibi mutuæ fidei vindices, C. de legi. l. 1. vbi Bald. & communiter repeten. ff. de pact. idem Bal. in l. fin. C. de tranſact. & in l. ſi aquam, C. de ſeruit. Canoniſt. paſſim in cap. 1. de conſtit. & de communi opinione fidem facit Butr. in cap. quæ in Eccleſiarum de conſtit. vbi Panorm. col. pen. Bal. in cap. 2. col. fin. de nou. form. fidel. adeò quod Dec. conſ. 528. & conſ. 600. non dubitauerit affirmare Principem tàm efficaciter ex contractu, eius obſeruantia adſtrictum teneri, vt nequidem de poteſtate abſoluta eiuſmodi contractum violare poſſit, aut ab eo recedere, & de communi teſtatur, Oſuuald. Illiger. ad Donnell. lib. 12. commentar. cap. 23. lit. Q. Ferdinand. Vaſq. controuerſ. Illuſtr. lib. 1. cap. 3. in præfat. n. 1. & 2. verſ. Manetq; Princeps, vbi innumeros penè recenſet Io. Bapt. Larr. eum laudans alleg. 3. fiſcal. n. 1. Dom. meus Sac. Conſil. Præſ. Merl. controuerſ. forenſ. centur. 1. cap. 2. n. 30. Ego poſt alios in 2. diſceptation. forenſ. cap. 25. n. 54. & ſeqq.*

B *Bart. in l. omnes n. 2. C. ſi contra ius, vel vtilit. publ. Felyn. in cap. quoniam n. 3. de conſtit. Anton. de Butr. conſ. 59 n. 1. & 2. Mandell. Albenſ. conſ. 185. n. 18. vſque ad 21. Syluan. conſ. 66. n. 23. & 24. Cardin. Tuſc. practicar. cõcluſion. iur. concl. 868. n. 8. Larr. d. alleg. 3. n. 4. verſ. Vnde, Petra de poteſt. Princip. cap. 32. n. 145. verſ. Ad duodecimum.*

C *Donnell. lib. 1. commentar. iur. c. 7. Grau. conſ. 933. n. 9. vol. 5. Dec. conſ. 291. & ſeq. Aff. in prælud. ad conſtit. Regn. q. 4. n. 7. & dec. 321. n. 7. Maſtrill. de Magiſtrat. lib. 3. cap. 4. n. 355. & ſeq. Reg. de Pont. conſ. 31. n. 6. lib. 2. Capibl. de Baron. prag. 8. par. 1. n. 254. Raduliſn. de ſumm. Princip. poteſt. cap. 5. n. 165. verſ. Contrarium, & n. ſeq. Petra d. tractat. de poteſt. Princip. cap. 32. n. 145. ea ſanè ratione, quia dùm Princeps aufert dominium ſubdito, non venit contra fidem ſuam, vel promiſſa, ſicuti quando reuocat ſuum contractum; diminuta etenim fuerunt inuenta de iure gentium ſecunda-*

rio,

blica, può il Principe recedere dalli contratti, e togliere le ragioni acquiſtate al terzo, anco ſe li contratti ſiano giurati. *H* Nel che non cade dubio alcuno, che ſtante la mutatione de'tēpi, e delle coſe, ſia lecito al Prencipe auualerſi del ſocorſo de'beni di particolari, *I* Onde ſono di voto, e parere, che inſtantino, e durantino le preſenti neceſſità ſi poſſa auualere Sua Maeſtà delli terzi de' fiſcali, cioè la rata di eſſi, egualādo però li Napolitani con i Regnicoli, per quello ſi è da me ponderato nella quarta conſideratione poſta di ſopra, non eſſendoci però altro denaro nell' Erario fiſcale, e con obligo ancora di rifare la rata à quelli che tēgono fiſcali, dalli primi denari, che potrà hauere l'Erario Regio, tanto dall'alagi, & altri effetti di ſopra conſiderati, come anco da ogni altro effetto, che ſopraueniſſe, eſſendo di giuſtitia, che li peſi ſiano egualmente ripartiti frà i ſudditi, K e che queſto ſuſſidio ſe intenda per viam prouiſionis, rimettendomi nel di più al parere de' meglio intendenti, & alla integrità, prudenza, bontà, e ſapere di S.E. à comandamenti del quale ſottometto il tutto.

rio, ſed fidem ſeruare, eſt de iure gentium primario, ità Bart.in l.ſi id quod, ff.de condict. indeb.alijq; adducti per Larr.d.alleg. 3.n.4. & 5. Ego ipſe in 2.diſceptat. forenſ. cap.27. n.51. pluribus congeſtis.

D *L.1.ff.de conſtitut.Princip. §. Sed quod Principi, Inſtitut.de iur.naturali, l.Cæſar, ff.de publican.& vectigal.l.pen.C.de donat. inter vir.& vxor. & ex Bart. Iaſ. Ruin. Gayll.Aluar.Oſual. & alijs aduertit Larr. loc.iam proximè allegat.n.7. verſ.Et iuuat Vaſq. controuerſ. Illuſt. lib.1. cap.3. n.5. verſ. Illud autem, vbi præceteris allegatis textum vti notabilem inſinuat in l.donationes, quas ibi, utpotè Imperialibus contractibus legis uicem obtinentibus, C. de donat.int.uir.& uxor.& facit Bart.alijque in d.l.donationes, & in l. ſicut in princ.ff. quod cuiuſq; Vniuerſ. nomin.*

E *Petr, Gregor.Sygmat.iur. lib.7. Iaſ. in l. 5. in princ.n.12.& 13. ff.de condict.cauda Pau.Chriſtin.dec.Belgic.9.n.8.in fin.Gayll. lib.2.practicar.obſeru.cap.55.n.7. Reg.Valenz.conſ. 2. n.51. & ſeq. ubi poſt Imol. in cap.1.uerſ. Nota quod ex contractu de proba.tradit teneri Principem ad obſeruātiam cōtractus, nedùm naturaliter, ſed etiam ciuiliter Maſtr.de Magiſtrat.lib.3.cap.4.n.333.uerſ.Et licet eumq; ſectatur Caſtill. Sotomayor de tertijs debitis cap. 18.n.115. propriamet Maſtrill. uerba mutuatus, Iul. Cæſar Caluin.in tract.de æquit.lib.2.cap.128. n.175. quorum Ego cum alijs nō inſcitè adductis, memor fui in d.cap.25.n.58.& ſeqq.*

F *Pau.de Caſtr.in l.digna uox n.6.C.de legi. ubi ante ipſum Bal. & alii relati à Suarez, alleg.9.n.5.Gabed.dec.75.par.2. Villar.in Sylu.reſpōſor.reſpōſ.8.& ex n.5.cū ſeq.Giurb. conſ.94.n.6.Caſtill.loc.iam antè allegat. & in lib.5.quotidianar. cōtrouerſ. cap.89. n.91. pulchrè poſt alios D.Franc.de Amaya ſub tit.de annon.& tribut.lib.10.in repet.l.fin. n.3. ubi expēdit P Vaſq.in Diu.Thom.1.2.q.94. & dixiſſe aliàs recēſet in 1. lib. obſeru. cap.1. n.91.& ſeq.indicaui Ego in d.cap.25.n.74.uerſ.Debent etenim, cum duob.ſeqq.*

G *Gloſ.in l.relegati, ff.de pæn.Fælin.in cap. quæ in Eccleſiarum n.66. de cōſtit. Couarr. in 4.par.2.par.cap.6.§.9. n.10. Menoch.de præſum. lib.2. cap.50. ubi alios recenſet Larr. alleg.fiſcal. 3.n.8.*

H *Tex.in cap.quæ in Eccleſiarum de conſtit.Aret. in cap. Nouit de iudic. ubi Felyn. & Dec.Affl.dec.361.à n.6.ad 11.ubi tàm in priuilegio cōceſſo nō ſubditis, quàm ſubditis, Matthien.lib.5.tit.10. lib.6.gloſ.1.n.6. in 2.cōcl.Affl.in cap.1. §.Similiter ex n.25.cum ſeq. de Capitan.qui Cur.uēd. Azeued.lib.5.tit.10.lib.3. poſtquam ex n.2.ad 10. probauit Principem nō poſſe reuocare priuilegium, nec cōtractum, maximè iuratum, reſtingit tamen iuſta exiſtēte cauſa poſt Iaſ.Cephal. Molin. & alios Mandell. Alben. conſ. 185. n.17. ibi.*

Sed

Sed opus eſt; quod huiuſmodi iuſta cauſa concernat fauorem publicum, qui fauor ſi euidẽs, & probabilis, putà pro pace Ciuium, vel pro euitãdo ſcãdalo, & pro aliqua huiuſmodi euidẽti vtilitate. Larr. alleg. fiſcal. 3. n. 10. verſ. Idq; Reg. de Pont. *reſpõſ. fiſcal. 23. n. 62. & 63. poſt pleniſſimè tradita per doctiſſimum Dom. Reg. Tap. in l. fin. cap. 9. par. 2. n. 41. & ſeq. de conſtit. Princip.* Reg. Valenz. *conſ. 99. n. 33. cum ſeqq.*

I *Ex Conſultis, & Theologicis fundat Menoch. conſ. 350. n. 27. lib. 4. inter quos allegat Diuum Antonin. par. 2. tit. 10. cap. 1. de mendac. §. 4.* Reg. Galeot. *d. reſponſ. fiſcal. 23. n. 70. & ſeq. Vaſq. controuerſ. Illuſtr. lib. 1. cap. 6. n. 7. verſ. Deniq; & n. 8. verſ. Et quod talis.*

K *Vltra adductos, benè, & notabiliter Ferdin. Vaſq. cõtrouerſ. Illuſtr. lib. 1. cap. 3. n. 8. per hac verba, Quod obtinet generaliter ità tamen vt Princeps ille, poſteà ſi idoneos reditus à* Regno *habebat, reddat integr.im pecuniam cum moderatis vſuris, quod ſi minus idoneos, aut nullos habeat, idem fiat ex Ciuium collatione, detracta ea particula, quæ ad* Ciuem *mutuãtem habita bonorum ſuorum ratione ſpectabat, tanquam ad vnum è populo, vt ſuprà edocemur, & ità ſæpiſſimè obſeruatum fuit Hiſpaniæ cum bellis ſæuientibus Hiſpalenſibus Ciuibus, & alijs aurum, & argentum ab Indorum Regionibus exportatum, ac relatum mutuò publicè acciperetur.*

Et ex his ſiſto calamum, & impleo Centuriam harum Practicarum Obſeruationum, ſummo ſanè labore à Me elaboratarum, Ad laudem Sanctiſſimæ, & Indiuiduæ Trinitatis, ac Deiparæ Virginis, & Sanctorum Franciſci de Aſſiſio, & Diui Nicolai Barenſis Miræ olim Antiſtitis meorum laborum, & Operum Protectorum, præmiſſa ſemper, ac in qualibet ſyllaba, & periodo Operis, proteſtatione, quod in omnibus me ſubmiſſum volo iudicio Sacroſanctæ Eccleſiæ Romanæ, à cuius ordinationibus animæ forum tangentibus neutiquam recedere intelligo.

F I N I S.

ANT -131f154

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

SVperueniat poſtmodum alia ordinatio Excellentiſſimi Domini Proregis, per quam certiores Nos fecit, iniunxitq; Nobis, vt vnius tantùm articuli veritatem, de iure quiſpiam aſſumeret conſulendam, *Num Principi Supremo liceat Vaſſallorum bona capere tempore neceſſitatis pro ſubueniendis Regni neceſſitatibus, ad eius tuitionem?* & meum reddidi conſilium, ejuſmodi.

Que-

Digitized by Google

QVeſto è ſtato il mio parere, obediendo l'ordini di Sua Eccellenza in eſecutione del primo Viglietto, adeſſo eſſendo ſopravenuto l'altro Viglietto de Agoſto, nel quale ſi ordina, che ciaſcheduno reſtringa il ſuo voto nel ſolo articolo ſe il Principe può auualerſi delli fiſcali de' particolari, per diritto di ragione, incontro in alcuni ſcogli, de' qual il Primo, che mi fà auanti è l'aſſunto commune, che il Principe nõ può recedere dall' oſſeruanza delli cõtratti. *A* Onde ne anco per lege generale può reuocare il cõtratto fatto per eſſo, *B* ancorche ſi dica che ſia in ſua poteſtà per beneficio del publico auualerſi della robba di altri. *C* Il ſecondo ſcoglio è, che il contratto del Principe hà forza di lege, *D* e recedendo lui medeſimo dalli contratti per eſſo fatti, ſaria di male eſempio al publico, & non trouaria chi volesſe più contrattare con eſſo, anzi ſaria di peggiore conditione delli ſudditi, *E* il che viene à verificarſi nel caſo preſente, mentre li fiſcali ſono ſtati alienati da Sua Maeſtà, mediantino le perſone de' Signori Vicerè, li quali hanno cõtrattato con poteſtà valida, & con mãdati legitimi del Rè noſtro Signore, quali contratti eſſendono de iure gentium, nõ può toglierli il Principe. *F*

Però conſiderate attentamente le raggioni ſudette, e quelche dalle più recondite autorità dell' allegati Dottori ne reſulta, la baſe del negotio tutto conſiſte in diſcernere, che le dottrine, & autorità ponderate, & reportate da me, procedono generalmente, & in caſi li quali non hanno inſpettione particolare, conforme è il negotio del quale ſi tratta, mẽtre ſi ſuppone l'euidente, & imminente neceſſità, per ſuſſidio non tanto del patrimonio reale, ma del Regno tutto, & di tutti i Vaſſalli, eſſendo queſta cauſa coſſi giuſta, che ſi preſume dalla legge. *G* Che però tirano conſequenza i Dottori, che nel caſo ſudetto eſſendoci l'vtilità pu-

A Plura per Addent. ad Molin. de primog. lib. 4. cap. 3. n. 7. tex. eſt inſignis, licèt vulgatus in l. digna vox, ibi mutua fidei vindices, C. de legi. l. 1. vbi Bald. & communiter repeten. ff. de pact. idem Bal. in l. fin. C. de tranſact. & in l. ſi aquam, C. de ſeruit. Canoniſt. paſſim in cap. 1. de conſtit. & de communi opinione fidem facit Butr. in cap. quæ in Eccleſiarum de conſtit. vbi Panorm. col. pen. Bal. in cap. 2. col. fin. de nou. form. fidel. adeò quod Dec. conſ. 528. & conſ. 600. non dubitauerit affirmare Principem tàm efficaciter ex contractu, eius obſeruantiæ adſtrictum teneri, vt nequidem de poteſtate abſoluta eiuſmodi contractum violare poſſit, aut ab eo recedere, & de communi teſtatur, Oſuuald. Illiger. ad Donnell. lib. 12. commentar. cap. 23. lit. Q. Ferdinand. Vaſq. controuerſ. Illuſtr. lib. 1. cap. 3. in præfat. n. 1. & 2. verſ. Manetq; Princeps, vbi innumeros penè recenſet Io. Bapt. Larr. cum laudans alleg. 3. fiſcal. n. 1. Dom. meus Sac. Conſil. Præſ. Merl. controuerſ. forenſ. centur. 1. cap. 2. n. 30. Ego poſt alios in 2. diſceptation. forenſ. cap. 25. n. 54. & ſeqq.

B Bart. in l. omnes n. 2. C. ſi contra ius, vel vtilit. publ. Felyn. in cap. quoniam n. 3. de conſtit. Anton. de Butr. conſ. 59 n. 1. & 2. Mandell. Albenſ. conſ. 185. n. 18. vſque ad 21. Syluan. conſ. 66. n. 23. & 24. Cardin. Tuſc. practicar. cõcluſion. iur. concl. 868. n. 8. Larr. d. alleg. 3. n. 4. verſ. Vnde, Petra de poteſt. Princip. cap. 32. n. 145. verſ. Ad duodecimum.

C Donnell. lib. 1. commentar. iur. c. 7. Crau. conſ. 933. n. 9. vol. 5. Dec. conſ. 291. & ſeq. Affl. in prælud; ad conſtit. Regn. q. 4. n. 7. & dec. 325. n. 7. Maſtrill. de Magiſtrat. lib. 3. cap. 4. n. 355. & ſeq. Reg. de Pont. conſ. 31. n. 6. lib. 2. Capibl. de Baron. prag. 8. par. 1. n. 254. Raduiſin. de ſumm. Princip. poteſt. cap. 5. n. 165. verſ. Contrarium, & n. ſeq. Petra d. tractat. de poteſt. Princip. cap. 32. n. 145. ea ſanè ratione, quia dùm Princeps aufert dominium ſubdito, non venit contra fidem ſuam, vel promiſſa, ſicuti quando reuocat ſuum contractum, diminuta etenim fuerunt inuenta de iure gentium ſecundario,

blica, può il Principe recedere dalli contratti, e togliere le ragioni acquiſtate al terzo, anco ſe li contratti ſiano giurati. *H* Nel che non cade dubio alcuno, che ſtante la mutatione de'tē-pi, e delle coſe, ſia lecito al Prencipe auualerſi del ſocorſo de'beni di particolari, *I* Onde ſono di voto, e parere, che inſtantino, e durantino le preſenti neceſſità ſi poſſa auualere Sua Maeſtà delli terzi de' fiſcali, cioè la rata di eſſi, egualādo però li Napolitani con i Regnicoli, per quello ſi è da me ponderato nella quarta conſideratione poſta di ſopra, non eſſendoci però altro denaro nell' Erario fiſcale, e con obligo ancora di rifare la rata à quelli che tē-gono fiſcali, dalli primi denari, che potrà hauere l'Erario Regio, tanto dall'alagi, & altri effetti di ſopra conſiderati, come anco da ogni altro effetto, che ſopraueniſſe, eſſendo di giuſtitia, che li peſi ſiano egualmente ripartiti frà i ſudditi, K e che queſto ſuſſidio ſe intenda per viam prouiſionis, rimettendomi nel dì più al parere de' meglio intendenti, & alla integrità, prudenza, bontà, e ſapere di S.E. à comandamenti del quale ſottometto il tutto.

rio, ſed fidem ſeruare, eſt de iure gentium primario, ità Bart. in l. ſi id quod, ff. de condict. indeb. alijq; adducti per Larr. d. alleg. 3. n. 4. & 5. Ego ipſe in 2. diſceptat. forenſ. cap. 27. n. 51. pluribus congeſtis.

D L. 1. *ff. de conſtitut. Princip. §. Sed quod Principi, Inſtitut. de iur. naturali, l. Cæſar, ff. de publican. & vectigal. l. pen. C. de donat. inter vir. & vxor. & ex* Bart. *Iaſ. Ruin.* Gayll. *Aluar. Oſual. & alijs aduertit Larr. loc. iam proximè allegat. n. 7. verſ. Et iuuat Vaſq. controuerſ. Illuſt. lib. 1. cap. 3. n. 5. verſ. Illud autem, vbi præceteris allegatis textum vti notabilem inſinuat in l. donationes, quas ibi, utpotè Imperialibus contractibus legis vicem obtinentibus, C. de donat. int. uir. & uxor. & facit Bart. alijque in d. l. donationes, & in l. ſicut in princ. ff. quod cuiuſq; Vniuerſ. nomin.*

E *Petr, Gregor. Sygmat. iur. lib. 7. Iaſ. in l. 5. in princ. n. 12. & 13. ff. de condict. cauda* Pau. Chriſt *in. dec. Belgic. 9. n. 8. in fin. Gayll. lib. 2. practicar. obſeru. cap. 55. n. 7. Reg. Valenz. conſ. 2. n. 51. & ſeq. ubi poſt Imol. in cap. 1. uerſ. Nota quod ex contractu de proba. tradit teneri Principem ad obſeruātiam cōtractus, nedùm naturaliter, ſed etiam ciuiliter Maſtr. de Magiſtrat. lib. 3. cap. 4. n. 333. uerſ. Et licèt eumq; ſectatur Caſtill. Sotomayor de tertijs debitis cap. 18. n. 115. propriamet Maſtrill. uerba mutuatus, Iul. Cæſar Caluin. in tract. de æquit. lib. 2. cap. 128. n. 175. quorum Ego cum alijs nō inſcitè adductis, memor fui in d. cap. 25. n. 58. & ſeqq.*

F *Pau. de Caſtr. in l. digna uox n. 6. C. de legi. ubi ante ipſum Bal. & alii relati à Suarez, alleg. 9. n. 5. Cabed. dec. 75. par. 2. Villar. in Sylu. reſpōſor. reſpōſ. 8. & ex n. 5. cū ſeq. Giurb. conſ. 94. n. 6. Caſtill. loc. iam antè allegat. & in lib. 5. quotidianar. cōtrouerſ. cap. 89. n. 91. pulchrè poſt alios D. Franc. de Amaya ſub tit. de annon. & tribut. lib. 10. in repet. l. fin. n. 3. ubi expēdit P Vaſq. in Diu. Thom. 1. 2. q. 94. & dixiſſe aliàs recēſet in 1. lib. obſeru. cap. 1. n. 91. & ſeq. indicaui Ego in d. cap. 25. n. 74. uerſ. Debent etenim, cum duob. ſeqq.*

G *Gloſ. in l. relegati, ff. de pæn. Fælin. in cap. quæ in Eccleſiarum n. 66. de cōſtit. Couarr. in 4. par. 2. par. cap. 6. §. 9. n. 10. Menoch. de præſum. lib. 2. cap. 50. ubi alios recenſet Larr. alleg. fiſcal. 3. n. 8.*

H *Tex. in cap. quæ in Eccleſiarum de conſtit. Aret. in cap. Nouit de iudic. ubi Falyn. & Dec. Affl. dec. 361. à n. 6. ad 11. ubi tàm in priuilegio cōceſſo nō ſubditis, quàm ſubditis, Matthien. lib. 5. tit. 10. lib. 6. gloſ. 1. n. 6. in 2. cōcl. Affl. in cap. 1. §. Similiter ex n. 25. cum ſeq. de Capitan. qui Cur. uēd. Azeued. lib. 5. tit. 10. lib. 3. poſtquam ex n. 2. ad 10. probauet Principem nō poſſe reuocare priuilegium, nec cōtractum, maximè iuratum, reſtingit tamen iuſta exiſtēte cauſa poſt Iaſ. Cephal. Molin. & alios Mandell. Alben. conſ. 185. n. 17. ibi.*

Sed

Sed opus eſt; quod huiuſmodi iuſta cauſa concernat fauorem publicum, qui fauor ſi euidēs, & probabilis, putà pro pace Ciuium, vel pro euitādo ſcādalo, & pro aliqua huiuſmodi euidēti vtilitate. Larr. *alleg. fiſcal.* 3. *n.* 10. *verſ. Idq;* Reg. *de Pont. reſpōſ. fiſcal.* 23. *n.* 62. & 63. *poſt pleniſſimè tradita per doctiſſimum Dom.* Reg. *Tap. in l. fin. cap.* 9. *par.* 2. *n.* 41. & *ſeq. de conſtit. Princip.* Reg. *Valenz. conſ.* 99. *n.* 33. *cum ſeqq.*

I *Ex Conſultis, & Theologicis fundat Menoch. conſ.* 350. *n.* 27. *lib.* 4. *inter quos allegat Diuum Antonin. par.* 2. *tit.* 10. *cap.* 1. *de mendac.* §. 4. Reg. *Galeot. d. reſponſ. fiſcal.* 23. *n.* 70. & *ſeq. Vaſq. controuerſ. Illuſtr. lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 7. *verſ. Deniq;* & *n.* 8. *verſ. Et quod talis.*

K *Vltra adductos, benè, & notabiliter Ferdin. Vaſq. cōtrouerſ. Illuſtr. lib.* 1. *cap.* 3. *n.* 8. *per hac verba, Quod obtinet generaliter ità tamen vt Princeps ille, poſteà ſi idoneos reditus à* Regno *habebat, reddat integram pecuniam cum moderatis vſuris, quod ſi minus idoneos, aut nullos habeat, idem fiat ex Ciuium collatione, detracta ea particula, qua ad* Ciuem *mutuātem habita bonorum ſuorum ratione ſpectabat, tanquam ad vnum è populo, vt ſuprà edocemur, & ità ſæpiſſimè obſeruatum fuit Hiſpania cum bellis ſæuientibus Hiſpalenſibus Ciuibus, & alijs aurum, & argentum ab Indorum Regionibus exportatum, ac relatum mutuò publicè acciperetur.*

Et ex his ſiſto calamum, & impleo Centuriam harum Practicarum Obſeruationum, ſummo ſanè labore à Me elaboratarum, Ad laudem Sanctiſſimæ, & Indiuiduæ Trinitatis, ac Deiparæ Virginis, & Sanctorum Franciſci de Aſiſio, & Diui Nicolai Barenſis Miræ olim Antiſtitis meorum laborum, & Operum Protectorum, præmiſſa ſemper, ac in qualibet ſyllaba, & periodo Operis, proteſtatione, quod in omnibus me ſubmiſſum volo iudicio Sacroſanctæ Eccleſiæ Romanæ, à cuius ordinationibus animæ forum tangentibus neutiquam recedere intelligo.

FINIS.

ANT -131154

D 3.8

Digitized by Google